

CEVALE

CONTE

CONTE

COTTALING

61,5

de Gracia de Ybarr

SPECVLVM
PRACTICARVM
ET VARIARVM QVAESTIONVM
COMMVNIVM CONTRA COMMVNES, CVM LEGVM
regni, & Concilij Tridentini concordantijs, noua, & vtilis quaestionum frequentiu
Collectanea, in iure Canonico, Ciuili, & Regio, tam iudicibus,
quam aduocatis, & omnibus iuris peritis, & professo
ribus, valde necessaria.

AUTORE LICENCIATO HIERONYMO DE
Cauillos, in imperiali, & insigni ciuitate Toletana aduocato.

AD ILLVSTRISSIMVM DOMINVM .D. FERDINANDVM
Niño de Guevara. Sanctae Romanae Ecclesiae Praesbyterum Cardinalem, & in Hispanorum regnis
sanctae & generalis inquisitionis praesidem dignissimum, & de consilio status inuictissimi regis
nostri Philippi tertij, & alijs gloriosis nominibus ornatissimum.

LIBER SECVNDVS.

IN HOC OPERE IN PRIMO, ET SECVNDO LIBRO, CONTINENTVR
800. quaestiones ad inuicem contrariae, ferè omnes pro amico.

Ardides de Caualleros,

Ceuallos para vencillos.

CVM PRIVILEGIO.

Apud Thomā Guzmanium Typographū, Toleti. Anno Domini. 1600.

EXPENSIS AVTORIS.

Errata sic corriges.

Agina. 27. col. 2. linea. 12. durante. durant. 33. 2. 36. magistraliter. magistraliter. 42. 3. 44. heta. statuta. & ibi. 45. sta. tuc. hæc autem. 9. 2. 29. dem. idem. & ibi. 42. persententam. persententiam. 211. 1. 38. letimis. legitimis. 245. 1. 20. prodit procedit. 246. 2. 35. pro de nouo. quod de nouo. 256. 1. 29. dicut. dicunt. 264. 1. 3. habili. ábili. 271. 2. 24 iust. inst. 257. 2. 23. vrum. vtrum. 267. 1. 39. qued tiffi mum. quod turiffimú. 301. 2. lai- cum. aligm. 339. 22. quin in eo. in eo qui. & ibi in opiatum. inopinatu. 355. 2. 21. conditio. conditio. 250. 2. 9. Glaueud. Galenus. 256. 1. 29. dient. dicunt. 375. 2. 22. adicionator. additio- nator. 389. 1. 17. redicta. reddita. & ibi. puble. Publio.

*Vide ad. c. 1. ses. 24. Concil. Trid. de reformat. matrim. noua inter-
pratione in questione. 603. a nu. 17. usque ad nu. 149. pag. 173.*

ILLVSTRISSIMO DOMINO Cardinali D. Ferdinando Niño de Guevara, Præ-

sidi generalis inquisitionis, & ex consilio status Regis Philippi tertij: obseruantissi-
mus Toletanus aduocatus Hieronymus de Cruzallos. S. P. D.

Ubi M. A. quidem cum ratione, Cardinalis Illustrissime, & nostra orthodoxa Religionis præsul generalis, Diuinus ille Plato scriptum reliquit, tum demum orbem terrarum beatus futurum, cum sapientes regnare, & reges sapere capissent. In qua Platonis sententia, auctoritateq. fratus, & consilius nos- ter (numquam satis laudandus) Rex tertius Philippus, post quam huius regni imperium, & monarchiam suscepisset, ante- ceâ quâ ad vltiora procederet (ut prius religioni cõsuleret)

Statim illi in mentem venisti, ut tuis humeris totam mundi machinam susciperes, cogitans alium ita perfecte munus illud tam graue suscipere non posse, quia altissimus puer ab omnibus, in iuuentute tua (summa cum ratione) vocatus fuisti: nã ita mirũ in modum in Salmanticensi Academia, in collegio insigni Conchenfi, hanc nostram iuris disciplinam ellucidasti, & condecorasti, ut intra breui temporis spatium, à Rege nostro Philippo secundo, sua Pincia re regalis cancellaria auditor fuisti ele- ctus, ubi omnibus iuris peritis tui acerrimi ingenij testimonium, admiratione in solita facile presticisti. Et cum tua singularis virtus, & authoritas literarumque scientia, non solum ad Regem nostrum Philippum, sed ad superos euolasset, supremi regalis consilij moderator (communi omnium consensu, & applausu) electus fuisti: & ibi tam recte munus illud exercuisti, ut intra breui temporis spatium Præsul Regalis cancellarię Granatensis merito fuisti nominatus. Et sic post tot magnos, & va- rios labores, in reipublicę Christiane beneficium susceptos, in amplissimum purpura- torũ ordinem (incredibili omnium leticia) accintus es, supremaque Cardinalis potes- tate (nostro Clemente Papa Pontifice Maximo approbante) condecoratus fuisti. Nouerat enim, ille summus christiane reipublicę moderator, integritatem animi tui, mores, prudentiam, & doctrinam eximiam, cui ita in omnibus, & per omnia placuisti, ut absq. tui consilij approbatione, ardua nõquam terminauit. Et cũ illa san- ctissimi nostri Papę, & Pontificis maximi suprema inte collata beneficia, ad nostri Regis Philippi Tertij aures deuenissent, cupiens te facie ad faciem videre (suis, & regni necessitatibus occurrens) supremam sibi dei aduersus hereticã prauitatem iuris- dictionem, & potestatem, & prestantissimum christiane reipublicę culmen, & præ- sidium

fidium condonavit. Unde tua publice consecrata virtus, & merita, laudatione aliqua privata non indigent. Omittimus enim recensere, tua nobilitatis splendorem, claram & antiquam progeniem, aliasque ferè innumerabiles laudes, quæ cum omnibus notæ sint, ab omnibus summis eloquijs extolluntur, & sic mei muneris non est in hac tantæ brevis oratione, omnia quæ de te passim dicuntur, & uno ore prædicantur, recensere, quod colubentiùs facio, quod tua clementia, singularisq; modestia, nihil minus pati solet, quàm acumulatos laudum titulos ac acerbos ingentissimos. Ob eamq; causam, postquam secundum librum præticularum questionum communium contra communes, composuisssem, tu semper in mentem occurristi, ut faciliùs ad securum portum meæ assidue lacubrationes & vigilie deueniant, & sic zolorum rabiem, tui nominis splendore Illustratum, tuaq; sanctitate, & auctoritate approbatum, effugiam. Nec verò hoc opus à me compositum est, ut gloriam (cuius etas hæc avidissima est) caperem sed ut doctorum opiniones aduicem contrarias, inter varijs comentarijs diffusas, & à nemine recollectas scribere, ut qui sublimiori præstant ingenio, ad illa acutius prosequenda, aditum apperirem. Ob idq; summis precibus efflagito, & obtestor, quod hilari fronte, & eo animo quo studiosissimos amplecti, & fouere soles accipias: nam licet munus hoc sit valde exiguum, summi tui humanitatis, & benignitatis magnitudine, iam mihi perspecta, eius tenuitatem facile subleuauis. Et si has meas vigilias & secundos partus gratos tibi esse intellexero, præclarum satis mecum actum esse arbitror, & tanto beneficio, honoratus, maiora edere non pertimescam.

Vale.

PRACTICARVM QVAESTIONVM, COMMUNIVM CONTRA COMMUNES, CUM CONCORDANTIJS LEGVM REGNI & CONCILII TRIDENTINI, LIBER SECUNDVS.

IN QVO PROSEQVUNTVR QVAESTIONES PRIMI LIBRI ORDINE SUCCESSIVO, à quaestione 434. vsque. 800.

SVMMARIVM.

- RELAXATIO,** quando petitur quo ad effectum agendi, est necessaria partis citatio, quia contra inauditam partem, nihil est adprobandum.
- 1 Contraria communis opinio defenditur, quod non sit necessaria partis citatio.
 - 2 Practica tribunalium Hispania, est ut pars non citetur.
 - 3 Concordia opinionum assignatur.
 - 4 Citationis omisio, in relaxatione iuramenti, non reddit processum nullum.
 - 5 Relaxatio iuramenti, quæ fit à Nuncio Apostolico, absque citatione procedit.
 - 6 Frustra spectatur euentus, cuius rei nullas sequitur effectus.
 - 7 Relaxatio iuramenti solum habilitat personam, sine præiudicio iuris creditoris.
 - 8 Quod fieri potest inuitis, multo fortius absentibus & ignorantibus.
 - 9 Tertius possessor rerum hypothecarum, non est citandus de iure.
 - 10 Executio fieri potest in prædio specialiter hypothecato, cum clausula de non alienando.
 - 11 Turtius est quod tertius possessor citetur, antea quam creditor in possessionem mittatur.

A

Practicae Quaestiones.

QVAESTIO. 434.

*Utrum in relaxatione iuramentum
si requiratur partis citatio.
Communis contra communem.*

Quotiescumque petitur ab-
solutio à iuramento, debet
præcedere partis citatio,
quia contra inauditam partem nihil
est definiendum, vt in. c. 1. de causa
possessionis & prop. l. de vnoquoq;
de re iudicata. l. ea quæ. C. quomodo
& quando iudex, ex qua ratione hæc
opinionem tenet Cardinalis, Abb. &
Felinus, num. 23. in. c. 1. de iureiuran.
& hanc dicit communem opinionem
Decius, in. c. qua fronte col. fi. de ap-
pellationibus, & dixit communem Sel-
ua, de iureiurando quæst. fin. & dixit
etiam communem Curtius senior,
conf. 65. col. fin. & Bernardus Diaz,
reg. 5. vbi latè Salzedo, prosequitur
istum articulum, & dixit etiam com-
munem Ioannes Mauritius, in tractatu,
de restitutione, c. 115. & 117. col. 5. &
Covar. lib. 1. variar. c. 4. nu. 5. Quod
procedit etiã quando relaxatio solu
petitur, quoad effectum agendi, & ex-
cipiendi, quia etiã eo casu citationem
requiri tenet Federicus de Senis, cõf.
305. & Dominicus, cõf. 16. Ancharra-
nus, conf. 282. & conf. 198. Guido Pa-
pa, quæst. 140. & 225. & hæc opinio
tutior est, secundum Felinum, in
d. c. 1. de iureiurando, & est communis
secundum Curtium iuniorem, conf.
43. & secundum Hippolytum, in. d. l. de
vnoquoque, nu. 63. de re iudicata, &
sequitur Guillelmus Benedictus, de
testam. in princ. fol. 4 & Bertrandus,
cõf. 42. vol. 1. & conf. 154. Paulus, cõf.
259. n. 2. vol. 2. Capella Tolosan. deci.
6. Didac. Per. in. l. 1. tit. 2. lib. 3. ordi-
namenti, & dicit communem Gratus,
resp. 23. nu. 11. vol. 2. & hæc opinio

sequitur Ioannes Botta, conf. 68. num.
14. & 15. vbi dicit magis communem.
Et quod ab hac opinione non sit re-
cedendum in iudicando & consulendo, ve-
tenet Bertrandus, sup. & dicit magis
communem Rolandus, conf. 13. nu.
25. & in relaxatione à iuramento su-
per actu metu celebrato, hæc opinio-
nem sequitur Menochius, conf. 24.
nu. 11. vol. 1. & Flaminius, lib. 2. de re-
signatione beneficiorum quæst. 1. n. 28.

Sed contrariam partem (imò quod
eo casu nõ requiratur citatio) tenet
Oldradus, conf. 120. & Ancharranus,
conf. 18. & est communis opinio, secun-
dum Alciatum, in. c. cum contingat,
nu. 25. de iureiurando, & sequitur
Afflictis, decis. 220. & Rolandus, cõf.
13. & 34. lib. 1. & Gutierrez, in auth.
sacramenta pub. rum, nu. 109. C. si ad-
uersus vend. & Iosephus Ludowicus,
decis. 18. nu. 7. & Menchaca, lib. 1. con-
trouersiarum illustriu. c. 2. nu. 17. Par-
ladorius, lib. 2. rerum quotid. c. 3. nu. 55.
& Salzedo, in additionibus ad Bernar-
dum Diaz, reg. 5. col. 4. qui dicit quod ita ser-
uatur in curia coplutensi, & in publi-
cis tribunalibus ecclesiasticis totius
Hispaniæ. Et perfectè à iuramento ita pra-
cticatur in hoc tribunali Archiepis-
copi Toletani. Et hæc opinio dicit
communem Gomecius, in tractatu. bre-
uium, nu. 46. & seruari apud Gallos fa-
tetur Guillelmus Benedictus, sup. ver. duas
habes filias, col. fin. u. 299. & Carolus
Molineus ad Alex. cõf. 222. col. 6. vol.
2. & hæc secunda opinio practicatur
quotidiè in tribunalibus ecclesiasti-
cis, secundum Azeu, in rub. nu. 13. tit. 3.
lib. 4. recop. Afflictis, decis. 220. n. 10
idèq; docet Anastasius Germonius de sa-
cro immunitatibus lib. 3. c. 21. n. 172
vbi refert duas communes, & dicit, quod
ita quotidiè obseruatur. Et has duas
communes contrarias refert Covar.
vbi sup. vers. tota igitur, in qua doc-
torum varietate mediã viam sequitur
Antonius, in. c. debitores, de iur. iur.
qui

434 Communes contra communes. 439.

qui tenet, quod debet pars citari in
hac absolutione, & si non citetur nõ
viciatur dispositio, neque annullabi-
tur processus, quæ sequitur Tiraquel-
lus, in tractatu, res inter alios acta,
limitat. 30. vers. hoc primum (vbi per-
doctè declarat istam quæstionem) &
hanc distinctionem sequitur Iass. in
l. patre furioso ff. de his qui sunt sui
vel alieni iuris, aliter enim distinguit
Paz, in sua praxi, 2. p. in præludio, nu.
38. quod si relaxatio iuramenti peti-
tur à reuerendissimo Nuncio, nõ sit
necessaria partis citatio: si verò ab
episcopo, vel eius vicario, secus, &
dicit quod ita practicatur. tamè quæ
libet opinio est vera, & sustentabilis.
Sed vt strepitus iudicij euitetur, cū
agatur, de leui præiudicio, & necessa-
riò relaxatio sit concedenda, melius
est vt pars non citetur, cū frustra
spectetur euentus, cuius rei nullus se-
quitur effectus, vt in. l. h. C. de adop-
tionibus. Maxime, cum in relaxatio-
ne iuramenti non agatur de causa
principalis dirimenda, sed solum de
habilitatione personæ, vt sine metu
periculi possit qui iurauit actionem
suam exercere, ita Guillelmus, su-
pra, nec iuramentum ex hoc perdit
vires suas, nec ei robur & efficaciam,
ita Ripa, in rub. de iudicijs, num. 29.
Afflictis, decis. 220. in fi. Felinus, c. 1. nu-
mer. 24. de iureiuran. Covar. lib. 1. va-
riar. c. 4. n. 6. Hieronymus Gabriel,
conf. 27. nu. 33. Craueta, conf. 7. nu. 7.
Et ex hac relaxatione creditor nullū
patitur præiudicium, cū ius suum
saluū sepe remaneat ad defendendū
contractum: & sic merito non est
citandus, quia illud quod potest inuitis
fieri multo magis abientibus & igno-
rantibus, ex in. l. qui potest, ff. de reg.
iuris, quam opinionem sequitur etiã
Michael Crassus, lib. 1. receptarum.
cap. 7. quæstione. 15. & alios sequitur
Flaminius supra, nu. 37. vbi dicit co-
munem & quod ab ea non est receden-

dum in iudicando & consulendo,
cū ita practicetur apud omnes, vt
(pluribus citatis) tradit etiã Rolandus
cõf. 2. nu. 6. vol. 2. & pro hac opinio-
ne fuit iudicatum incuria, vt tradit
Thomas de Triuisanis, lib. 1. decis.
64. numero. 8. ex quibus optimè de-
fendi potest sententia Parladorij,
lib. 1. rerum quotidianarum. cap. 10.
numero. 10. vbi resoluit, quod ter-
tius possessor, qui pelsidet rem spe-
cialiter hypothecatam, non sit citan-
dus à creditore, cū de iure rectè
procedat executio in prædico specia-
liter hypothecato, cum clausula de
non alienando, iuxta tex. in. l. si cre-
ditor. §. fi. ff. de distractione pignorum,
& tradit Rodericus Xuarez, ad. l. To-
leti, limitatione. 1. & Gutierrez, in. l.
nemo potest, num. 27. deleg. 1. Et sic
nihil operabitur citatio, cū etsi fa-
cta esset, & tertius citatus fuisset, ni-
hilominus possessio, ab eo auferre-
tur. Sed licet illa sententia sit in se ve-
rissima, tutius tamen erit ad tollen-
das difficultates, vt tertius possessor
citetur, antea quam creditor mittat-
ur in possessionem rei hypotheca-
ta, vt tradit Bart. in. l. decem ff. de ver-
borum, & est communis opinio, se-
cundum Iasso (pluribus citatis) in. §.
item si quis, num. 84. instit. de actio-
nibus, & tenet Paz, in sua praxi. 4.
partis. 1. tom. c. 2. numero. 27. & vide
aliquas limitationes ad illam regu-
lam, quas congeffit Gregorius, in. l.
14. tit. 13. part. 5. verb. xentregue, *Gra-
cian. reg. 358. vbi posuit. 34. limita-
tiones.

QVAESTIO. 435.

*Utrum plures emphytheota pos-
sint domino irrequisito, emphy-
theosim inter se diuidere & alie-
nare. Communis contra communem.*

Practicae Quaestiones

Plures emphyteotae possunt interse (irrequisito domino) emphyteosim diuidere, ut puta quando plures fratres succedunt patri mortuo emphyteotae. Ita Bart. in l. qui Romae. §. duo fratres, nu. 24. ff. de verborum, & in l. cum hi. §. si vni. ff. de transactionibus, & in l. de o. ff. de conditione furtiva, & in l. si domos. §. si. ff. delegat. 1. & in cons. 58. n. 4. & in l. i. C. de imponenda lucratiua descrip. lib. 10. vbi adduxit plura fundamenta. Et dixit communem opinionem Aretinus, in d. §. duo fratres, vbi Alex. dixit etiam communem, & etiam Iass. nu. 75. idem Iass. in l. si. num. 114. C. de iure emphyteotico, & in d. l. si domos. §. si. num. 38. & in l. voluntas, num. 6. C. de fideicomiss. & plura allegat (pro hac sententia) Iulius Clarus, lib. 4. sententiarum. §. emphyteosis, quaestione. 14.

Nunc autem dubium est, an sicut possunt interse diuidere (irrequisito domino) possint etiam interse ad inuicem alienare. Et quauis haec quaestio sit valde dubia, Bart. tamen in omnibus locis (supra citatis) tenet quod possint, & interse alienare: quod probat per rationes ab eo inductas (& per doctores infra allegandos) cuius opinio est communis, secundum Iass. in d. §. duo fratres, nu. 77. (qui plures allegat pro hac parte auctoritates) idemque eam dixit communem, in l. i. C. de iure emphyteotico, nu. 116. Quae conclusio in tantum vera est, ut etiam procedat, & habeat locum, si plures fratres acceperint fundum in emphyteosim pro se, & filijs, & descendens, & instrumento promiserint, non alienare irrequisito domino, sub certa pena: nam non obstante pena, interse, poterunt alienare, nec alienando vnus, alter incurrit illam penam, quia omnes sunt eiusdem conditionis. Ita tenet & ampliat mirabiliter Salicetus, in l. ea. lege. C. de condit.

ob causam, col. ante penult. vers. quero, quem sequitur Iass. in locis supra citatis. Et est communis opinio, secundum Gozadinum, cons. 20. nu. 9. & hac doctrinam Bart. dixit veriorum Paulus, in d. §. si vni, nu. 4. & hanc tanquam difficilem relinquit in decisam Bart. in l. pater filium. §. quindecim libertis. ff. delegatis. 3.

Sed contrariam partem (imò quod plures emphyteotae non possint interse alienare (irrequisito domino) innuit Guillelmus, quem sequitur Albericus, in d. l. cum ij. §. si vni, nu. 2. & Bald. in l. dudum. C. de contrahenda emptione, & in d. l. si domos. §. si. vbi Iass. nu. 41. dicit in practica magnam esse auctoritatem Bart. & ceterorum, & hanc partem dicit idem Iass. magis sibi placere, in d. l. si. num. 116. (respondens ad fundamenta Bart.) & hac esse communem contra Bart. asserit Curtius iunior, cons. 109. num. 12. & subdit Iass. in d. §. si vni, licet opinio Bart. non impugnetur ibi per doctores, nihilominus est falsa, fallitur tamen Iass. quia ibi impugnant communem opinionem Guillelmi & Alberici, ut supra vides. Tu vero resolue praedictam quaestionem ex traditis in quaestione. 14. vbi adduximus fundamenta.

QVAESTIO. 436.

Utrum reus post litem contestatam possit deducere possessionem, quando ab actore petitum est de ductum. Communis contra communem.

Reus post litem contestatam, non potest deducere possessionem, ut suspendatur petitum ab actore deductum. Ita Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune, nu. 24. ff. de acquirenda possess. quem sequitur

Communes contra communes. 437.

sequitur ibi Aretinus, num. 16. Alex. nu. 85. Claudius, nu. 55. & eius opinio est communis, secundum Iass. ibidem. n. 137.

Contrariam tamen sententiam, tenet ibi Cumanus. & Socinus, col. fi. Paulus, & Iass. num. 138. Vincentius, nu. 108. Corrasius, num. 33. tenet etiam Abb. in c. ex conquestione. de restitutione spoliatorum, & in c. pastoralis, num. 34. de causa poss. & prop. & hac opinio est communis apud canonistas, secundum Ripam, ibi, nu. 161. & plura tradit Covarr. lib. 1. variat. c. 16. nu. 13. & Otalora de nobilitate. 3. p. partis principalis. c. 3. num. 10. & Ioannes Garcia, de nobilitate. 3. par. gloss. 11. nu. 55. vbi late exornat hanc quaestionem.

QVAESTIO. 437.

Utrum decima sint de iure diuino, & naturali debita. Communis contra communem.

Decimae sunt debita de iure diuino & naturali. tx. est in c. parochianus, & in c. cum sit, & in c. cum tua, de decimis, & in c. omnes. 6. quaest. 7. gloss. Archidiaconus, & Ancharranus, in c. i. de decimis in. 6. Innocentius, in c. si. de paroch. j. Et tade haec est communis opinio secundum Francum, in d. c. i. de decimis, Mechacá (plures referens) lib. 2. controuersiarum illustrium. c. 81. nu. 1. Veracruz, in Speculo coniugiorum. 2. part. 21. p. 433. Gigas, cons. 119. nu. 2. Navar. in manuali, c. 21. nu. 28. & nouissime ultra omnes hanc opinionem pluribus fundamentis sequitur, & confirmat (contra Covar.) Anastasius Germoni, lib. 3. de sacrorum t. immunitatibus. c. 19. a nu. 11. vbi refert plures sacre paginae auctoritates & concilia Rotomagensis, & Mugutense, & Concilium Tridentinum sess. 25. c. 12. de reformat. ibi, cum decimarum solutio debita sit Deo, qui eas dare noluerint,

aut dantes impendunt, res alienas inuadunt, & late prosequitur hanc quaestionem Castro, lib. 5. aduersus hereses in verb. decimae, & Camillus Berchini reg. Arag. §. 2. gloss. 1. nu. 314. Sebastianus de Medicis, in summa, omni haeresu 1. par. verb. decimae, num. 41. Belluga, in Speculo princip. in rubr. 13. §. tractemus, ex nu. 3. Paulus Fuscus, de visitatione lib. 2. c. 21. nu. 40. Didacus Perez, in l. 1. tit. 5. lib. 1. ord. pag. 117.

Sed contrariam opinionem (imò quod decimae debeantur iure humano, & Pontificio, non autem iure diuino) tenent theologi frequentius: inter quos sanctus Thom. 2. 2. quaest. 87. art. 1. & ibi Caietanus, & Turrecremata, in c. reuertimini. 16. quaest. 1. & S. Tho. quodlibeto. 2. c. 8. Archiepiscopus Florentinus. 2. p. tit. 4. c. 3. §. 5. Syl. verb. decima, quaest. 3. & 4. Maior, in 3. distinctione. 37. quaest. 36. Alex. de Alef. 3. p. summa, quaest. 37. mebro. 6. art. 2. Et tandem (apud Theologos) hanc opinionem dicit communem Alfonso de Castro, supr. lib. de haec. in verb. decima Covarr. lib. 1. variat. c. 17. nu. 2. vbi pluribus rationibus & fundamentis hanc theologorum sequitur opinionem & Rebuffus, in tractatu. de decimis, quaest. 1. a nu. 2. & Soto, de iustitia & iure, lib. 6. quaest. 4. art. 1. & 3. quae opinionem nouissime defendit Gutier. lib. 2. canonic. c. 21. a nu. 1. & 7. vbi late disputat pro vtraque parte hanc quaestionem & refert auctoritates & fundamenta. Et aduerte singulariter, quod petiti decimas, non potest illi opponi exceptio compensationis, ut tenet Abb. in c. tua nobis, nu. 10. de decimis, & Romanus singulari. 551. Castillo, in l. 64. Tauri, Saizedo, in additionibus ad Bernardum Diaz, reg. 99. vers. adde, & limita. 1. & Didacus Perez, in d. l. 1. tit. 5. lib. 1. ord. pag. 124. Rebuff. supra, quaest. si. nu. 19. & quando decimae possunt consuetudine tolli, diximus in quaest. 364.

Practicae Quaestiones.

QVAESTIO. 438.

Utrum vassallus possit feudo renunciare, ut à seruitio solito liberetur. Communis contra communem.

Dubium est elegans inu re in vassallus possit feudo renunciare, ut à solito seruitio liberetur. Et non posse renunciare, tenet gloss. in c. quæ in ecclesiarij de constitutionibus, verb. alienandi feudum, quam di sit esse communiter approbatam Gozadinus, cōf. 62 numer. 5. & dicit etiam communem Cartius iunior, de feudis, in quæst. 4. principali, in ult. causa priuat, feudum in prima quæst. primæ regulæ. cuius opinionem dicit communem Albericus, in l. sed à nullo. §. i. num. 3. ff. de nego. gestis, & sequuntur pluri mi relati per Euerardum, in topicis legalibus, col. 143. vers. 10. quam opinionem esse moribus receptam, testatur Iulius Clarus, lib. 4. receptarum sent. §. feudum quæst. 32. nu. 2.

Sed contrariam sententiam (imò quòd possi renunciare feudo inuito domino) dixit communem Abb. in d. c. quæ in ecclesiarij, nu. 19. In hac tamen cōtrarietate reperies singularem distinctionem, quam dicit communem Albericus, in l. cum fructuarius, nu. 3. ff. de usufructu, videlicet, quòd si feudum sit simpliciter concessum sine adiectione seruitij, tunc possit renunciare, ut in vltima parte, & hoc insinuat (pertet) verba tx. in c. i. in fine de vassallo qui cōtra coit. lothar. feudum alienauit. si verò cum determinatione seruitij, tunc renunciari non possit, vtdiximus in priua opinione (in qua nihil resoluit Iass. in l. 2. nu. 25. C. de iure emphyt) Alia concordiam in quæstione proposita

assignat Iulius Clarus, supra, nu. 8. vt prima opinio procedat in feudo seculari, secunda in feudo ecclesiastico. Quam opinionem & concordiam dicit magis communem Socinus, cōf. 66. num. 3. vol. 3. quæ opinio verissima est, si concurrant tria requisita, tradita per Iulium Clarum supra, num. 4. primum, quod alienatio fiat sine fraude: secundum, quòd ille cui subinfundatur sit, eiusdem conditionis: tertium, quòd alienatio fiat cum eisdem pactis & conuentionibus.

SUMMARIVM.

- 1 *Simonia est dare vel promittere aliquid temporale pro spirituali.*
- 2 *Datum vel promissum monasterio ob ingressum religionis monialium, censetur datum ob causam alimentorum.*
- 3 *Tres opiniones refert Menchaca, in quæstione proposita.*
- 4 *Lex 22 tit. 7. p. 1. declaratur.*
- 5 *Monasterium pauper potest pretio conuenire moniales recipere.*
- 6 *c. 16 sess. 25. Concilij Tridentini, declaratur.*
- 7 *Datum monasterio ea pactione, vt monialem recipiat, absque labe simonie recipi potest.*
- 8 *Monasterium non debet recipere dotem pro ingressu religionis sed pro alimentis.*
- 9 *Consuetudo est recepta in Hispania, vt pacificetur pro dote monialium.*
- 10 *Monasterium sancti Clementis regalis. huius ciuitatis Toloni habet in redditibus quotannis duodecim millia ducatorum.*
- 11 *Moniales in receptione nouicia non possunt aliquid recipere absque pena excommunicationis, vltra victum & vestitum.*
- 12 *Monasteria opulenta, non possunt aliquid recipere pro sustentatione monialium ingredientium.*
- 13 *Michael Crassus reprobat in sua opinione.*
- 14 *Mulier nobiles, minoribus redditibus & expensis admitti debent in monasterijs.*

Vtrum

Communes contra communes. 439.

QVAESTIO. 439.

Utrum Valeat institutio facta de monasterio, sub ea conditione, vt talem in monialem recipiant. Communis contra communem.

Monasterium fuit hæres institutus sub ea conditione, quòd Mariam recipiant in monialem. Dubitatur, an talis conditio tanquam turpis reijci debeat, & valeat institutio. Et partes affirmatiuam tenet Bart. in l. 2. C. de instit. & substit. & S. Thom. 2. 2. quæst. 100. art. 3. per totum. & hanc opinionem dicit communem Iass. in d. l. 2. num. 3. vbi Alexander. & hanc dicit seruari Paulus, in l. Titio centum. §. i. ff. de conditionibus & demonstrationibus. Et ratio huius opinionis est, quia exigendo legatum pro dote monialis, committitur simonia, cum recipiatur aliquid temporale pro spirituali. Ita probat tex in c. quenquam, de simonia & lex 22 tit. 7. p. 1. vbi hoc tenet Humada, qui distinguit inter receptum pro ingressu religionis, vel pro sustentatione monialis, prout censetur esse in hoc vltimo casu mens testatoris.

Sed in quæstione principali cōtrariam opinionem (imò quòd absolute talis conditio non reijciatur, sed quòd viciet institutionem) tenet idem Bart. in d. l. Titio. §. i. quam dixit esse communem opinionem Alex. in d. l. 2. in quare tres opiniones adduxit Michael Crassus, recep. sent. §. legatum, quæst. 55. qui dicit esse magis communem opinionem, vt talis conditio reijciatur, & quòd institutio valeat, vel legatum. Ita consuluat Natta, cōf. 619. nu. 11. & Gregorius in d. l. 22. verbo. Porque la reciben en la orden. vbi resoluit cum Bart. quòd

ita seruetur de consuetudine & assignat rationem. Et secundum prædictam distinctionem intelligenda est d. l. partita, quæ generaliter & indistincte loquitur, quam opinionem sequitur Gutierrez, in l. par. canonica rum quæst. c. 32. num. 61. vbi dicit quod est vltus receptissimus, sine aliquo scrupulo, non esse simoniacum recipere moniales dotatas ex pactione præcedenti, maxime si monasterium egens sit. Ita tenet gloss. in c. non satis. & in c. hortamur. 2. quæst. 2. & docet Baldus, in authent. res quæ. C. communia delegatis. num. 13. vbi Paulus, num. 55. quæ opinio verissima est, & ita obseruatur: nec prædictis obstat decretum sancti Concilij Tridentini. c. 10. de h. 25. vbi moniales nihil possunt recipere quocumque prætextu a parentibus, vel curatoribus, vel propinquis, nouicijs, vel nouicijs proutentiam religionem, vbi. Sed neque ante professionem, excepto victu & vestitu, nouicijs, vel nouicia illius temporis quo in probatione est. Quorūcumque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus, eius monasterio, aliquid de bonis eiusdem tribuatur, ne hac occasione discedere nequeat, quòd totum vel maiorem partem substantie sue monasterium possideat, neque facile si discesserit id recuperare possit. Quin potius præcipit sacra Synodus, sub anathematis pena, dantibus & recipientibus, nec hoc vltimo modo fiat, & vt abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant. Quòd, vt recte fuit, episcopus etiam per censur. ecclesiasticas (si opus fuerit) compellat. Quæ verba satis notabilia sunt pro confirmatione opinionis Bart. in d. l. 2. de conditionibus institutionis, dicentis, non valere legatum relictum à testatore monasterio, pacto appposito, vt talis in monialem recipiant: maxime hodie, ex illo decreto per quem tamen dantibus: quæ recipientibus, anathematis pena imponitur. sed profecto, si attentè verba

Practica Quaestiones.

Concilij perpendantur, non dispo-
nunt, neque resoluunt nostram prin-
cipalem quaestionem, cum solum ibi
agatur, quod nihil recipiatur a no-
uicijs ante professionem, vel ab eorū
parentibus, consanguineis vel cura-
toribus, pro ingressu ipsius religio-
nis, & sic pro eo tempore quo in pro-
batione sunt: secus verò erit iam fa-
cta professione, quia in hoc casu, ne-
que ante professionem, neque post
reprobatur pactum, cum confera-
tur ad tempus habere, in quo iam
facta est professio. In quo casu cessat
ratio Concilij, ibi, **ne hac occasione dis-
cedere nequeat.* Et ibi, **ne facile si dis-
cesserit, id recuperare possit.* Et ibi, **de
abuentibus ante professionem, restituan-
tur.* Et sic sequitur professione, nihil
est restituendum, & valebit datum,
vel relictum sub hac pactione. Quae
nō repugnat menti, neque intentio-
ni Concilij: imò à contrario sensu
confirmat nostram posteriorem opi-
nionem, in quo sensu: unico verbo
i. l. m. r. i. intellexit Gutierrez, sup.
7 nume. 69. pro qua sententia faciunt
tradita per Sotum, de iustitia, & iure
lib. 6. quaestione. 6. art. 2. ad. 4. quem
sequitur Padilla, in. d. authentica. res
que, num. 55. ubi resoluit non com-
mitti simoniam in constitutione do-
tis monialium, cum realiter & verè
monasterium non recipiat dotē, vel
precium pro ipso ingressu monialiū
idem tenet Sebast. Medicis. in summa
peccat. 2. p. tit. 9. quaest. 78. ex nume.
49. & 89. & probant verba dictae le-
gis partitae, ibi, **el que diere alguna co-
sa porque lo reciban en la orden,* * quasi
secus sit pro alimentis ad ipsam mo-
nacham exhibendam, & hęc conse-
tur esse mens dantis & recipientis,
vt effugiamus delictum, quam opi-
nionem sequitur Paulus Fusch. sin-
gulari. 3. i. l. i. C. & de visitat. lib. 2.
c. 15. num. 54. & lib. 2. c. 18. numer. 23.
Ioh. Fred. in decisione Tolos. 311. Gui-

do. Papa. decis. 80. Natta, cōf. 618. Vi-
baldus. in candelabro ecclesiae, tit. de
suspens. num. 45. Guillerm. Benedi.
in. c. Raynuntius, verb. cuidā Petro
nu. 13. Et sic in Hispania est receptis-
sima hęc consuetudo & ab omnibus
tolerata, nam quando agitur de reci-
piendis nouicijs, statim fit conuen-
tio de dotibus, pro alimentis eisdem
praestandis, & tunc panduntur mona-
stiorum ingētes necessitates: quia
licet monasterium habeat magnus
redditus (proūt vidimus in monaste-
rio sancti Clementis regalis huius ci-
uitatis Toleti, qui habet in redditu-
b⁹ quotannis plus quā duodecim mil-
lia ducatorū) adhuc profectō eget
maioribus sumptibus pro monialiū
sustentatione, & pro reparatione do-
mus, ecclesiae, ornamentorum, & etiā
ad soluenda salaria & economi, & alio-
rum seruatorum, & pro suis litibus
agitandis, vt elegantē considerauit
Gutierrez, supra, num. 66. & sic tem-
peranda est opinio Nauarri, de red-
ditibus ecclesiarum quaestione. 1. num.
100. & 101. & in apologia, quaest. 1. mo-
nit. 84. Sed nec consuetudo admit-
tenda non est, imò damnanda (tan-
quā pessima corruptela) in eo quod
recipiunt moniales in receptione no-
uicij, vel in eius professione, **que illa
mansu propina y enrada* * quod omni-
nō excludit (sub anathematis pena)
sacrum Concilium, excepto victu &
vestitu, ipsius ac uiciā, quae pena nō
est contemnenda. Et sic reddendo ad
nostram principalem conclusionem,
tenendum est valere pactum, & con-
uentionem factam cum monasterio,
vt pretio accepto, talis recipiatur ad
professionem, & religionem: dum ta-
men habeamus intentionem ad tem-
poralia, hoc est, vt promittatur & re-
cipiatur pro sustentatione ipsius. Ita
declarat Gregor. verb. **perque lo reci-
ban en la orden,* in. d. l. 22. tit. 7. part. 1.
colum. 2. ubi sequitur Florentinū
& alios,

Communes contra communes. 441.

& alios, subdens laudabile esse exige-
re ab ingredientibus victum, quan-
do monasterium non potest sustenta-
re, maiorem numerum monialium.
Quae opinio verior est, & tenenda, &
magis respicit fauorem religionis,
quam si legatum valeret, & condi-
tio seu pactum reijceretur, proūt te-
net Michael Crassus, supra, cum nul-
lus vellet institutionem facere, nec
legata relinquere, si conditio reijce-
retur: maximè cum illa non sit turpis
neque impossibilis, secundum men-
tem testatoris, & sic non habet locū
lex, obtinuit. ff. de conditionibus &
demonstrationibus, vt existimat Mi-
chael Crassus, supra, & hanc dixit es-
se generalem consuetudinem Huma-
da, in. d. l. 22. gloss. 3. num. 2. ubi etiam
dicit, quod mulieres nobiles & illuf-
tres, debent recipi in monasterijs mi-
noribus dotibus & expensis, quam
humiles & pleueia, argum. tex. in. c.
de multa, de praebendis. Quod quidē
iuri & rationi cōgruit, vt tradit Na-
uarr. in manuali. c. 23. nu. 102.

SVMMARIVM.

1. *Lex cum post. § gener ff. de iure dotium
deklaratur.*
2. *Dos incerta est liquidanda pro modo fa-
cultatum promittentis, & dignitatem
mariti.*
3. *I. i. C. de dotis promissione. deklaratur.*
4. *De iure regio valet promissio dotis incer-
ta.*

QVAESTIO. 440.

*Vtrum promissio dotis incerta
valeat iure priuato. Com-
munis contra communem.
& quid iure regio.*

Promissio dotis incerta valet
iure priuato, tex. est in. l. cum
post. §. gener. ff. de iure dotiū.

1. 3. C. de dotis promissione & docet
1. Antonius Gomecius, in. l. 53. Tauri,
num. 19. Bacca, de non meliorandis
filiabus ratione dotis. c. 1. num. 6. qui
2. plura adduxit ad hoc, quod dos in-
certa, est liquidanda pro modo facul-
tatum promittentis, & secundum
dignitatem mariti. l. quāro, vbi glo.
ff. de iure dotium, ita tradit Matthe⁹
de Afflictis, decis. 339. numer. 9. & est
tex. de iure regio, in. l. 8. tit. 4. p. 5. vbi
Gregorius. Sed huic resolutioni ob-
stat tx. vulgaris (licet in intellectu
difficilis) in. d. l. 1. C. de dotis promif-
sione, vbi gloss. ponit primum intel-
lectum ex iustitia Azonis, quod in
d. §. gener. promissio dotis (licet in-
certa) erat collata in arbitrium boni
vir: at verò in. d. l. 1. in nullius arbi-
trium. Et hunc intellectum esse com-
munem tenet Albericus, ibi. sed glo.
ibi assignat alium intellectum, scili-
cet, quod in. d. §. gener. licet dos in-
certa fuerit, tamen fuit per stipulatio-
nem promissa, & propterea tenet pro-
missio verum in. d. l. 1. fuit dos pro-
missa per pactum nudum, quare nē
duo specialia concurrant, non valet.
Et hunc intellectum obseruare totū
mundum, & esse communem asserit
Zafius, in. l. 1. num. 30. ff. soluto matri-
monio, & alios intellectus ad illum
tex. assignat Gutierrez. i. p. de iura-
mento confirmatorio. c. 63. num. 14.
& num. 8. resoluit, quod hodiē de iu-
re regio valebit promissio incerta,
ex. l. 2. tit. 16. lib. 5. reco.

QVAESTIO. 441.

*Vtrum tempore belli teneatur
emphyteota soluere pensio-
nem. Communis contra com-
munem.*

Practicae Quaestiones

Terra in emphyteosim cōces-
sa, propter instantes labores
ex colli non potuit: Dubiū
est, an emphyteota teneatur soluere
pensionem. Et emphyteotam prop-
ter bellum non excusari à pensione
domus, tenet Ricardus, Cumanus,
& Alexand. in l. 3. §. in amittenda. ff.
de acquirenda possessione, idem Ri-
cardus, & Butrius, in l. 1. C. de iure
emphyteotico, & ibi Alex. num. 7.
scribit hanc opinionem communi-
tér feruari. Idem consuluissē Cardi-
nales Padua, ac inde totum collegiū
Paduanum, asserit Abb. in c. potuit
num. fin. de locato.

Sed contrariam partem (imò quòd
fiat remissio pensionis in emphyteo-
ta, propter incurvationem bellorū)
tenet Bart. & ceteri, in d. l. 1. nume.
12. C. de iure emphyteotico, vbi Iass.
num. 9. dixit hanc esse communem,
quam (ante eum) dixerat cōmunem
Abb. in d. c. potuit, nume. 18. vbi etiā
dixit cōmunem & Imola, Alexand.
ad Bart. d. num. 12. & communē pro-
fitetur Syluester, in summa, verb. em-
phyteosis, §. 1. eandem affirmat com-
munem Iass. in d. §. in amittenda, nu-
6. & vide Iulium Clarum, lib. 4. recep-
tarum sententiarum, §. emphyteosis,
quaestione. 8. num. 6. & 7. qui distin-
guīt, an emphyteota aliquos fructus
percepit tempore belli, vel non: & vi-
de Boerium, decisione. 249. colum. 3.
cum sequentibus, qui resoluit, quòd
propter bella est facienda remissio
conductionis pedagiorum, seu alia-
rum rerum. Et dicit esse communem
opinionem (licet cōtrarium tenuit)
Bald. in l. licet, quaestione. 3. C. locati
& assignat concordiam Boerius, su-
pra, num. 11. Sed indistinctè hæc se-
cunda opinio est tenenda in iudican-
do & consulendo, cum distinctione
ne tradita per Iulium Clarum su-
pra, a numero. 7.

QVAESTIO. 442.

*Utrum per verbū dubito, induca-
tur litis contestatio. Commu-
nis contra communem, &
quid iure regio*

Litis contestatio debet fieri
per negationem, seu respon-
sionem factam in iudicio, vt
probat tex. in l. 1. C. de litis contesta-
tione, & in c. 1. extra eod. & in l. 3. tit.
10. p. 3. & debet respondens responde-
re de veritate in libello, & non de
credulitate: ita gloss. in d. l. 1. quam
seruat consuetudo, secundum Bart.
ibi, & secundum Abb. in d. c. vnico,
nume. 27. quamuis etiam concluda-
tur, quòd per verbum credo fiat etiā
litis contestatio, vt est text. elegans,
quem ibi gloss. ponderat ad hoc, in
c. cum ad sedem, de restitutione spo-
liatorum, verb. credere, & ibi Abb.
num. 4. & alij relati per eius additio-
nem, & sequitur Abb. in d. c. vnico,
nume. 27. Modò dubium est, an per
verbum dubito, possit fieri litis con-
testatio. Et quòd possit fieri innuit
gloss. supra, verb. credere, dum alle-
gat legem, si debitor. ff. de petitione
hæred. & d. c. cum ad sedem. Bartol.
enim, in d. l. si debitor (argumento,
illius tx.) colligit, quòd per verbum
dubito, potest fieri litis contestatio,
& illud tenet Abb. in d. c. vnico, nu-
mero. 27. & hanc innuit esse commu-
nem opinionem Iass. in l. vinum, nu-
mer. 27. ff. si certum petatur.

Sed contrariam partem (imò quòd
per verbū dubito, nō inducatur litis
contestatio) tenet Bald. in d. l. si debi-
tor, & ibi Alexand. ad Bart. dixit hæc
esse communem opinionem, quam
etiā dicit communem Sebastianus,
Sapia, ad Abb. in d. c. vnico, num. 27.

Qua

Communes contra communes. 443.

I

Qua opinio hodiè approbatur ex l.
2. tit. 7. & ex l. 1. tit. 4. lib. 4. recop. quæ
tamen lex non est in usu respectu pe-
næ secundum Couarr. lib. 1. variarū
c. 1. nu. 8. in fi. & Salazar, & de usu con-
suetudine. c. num. 42. co l. 3.

SUMMARIVM.

- 1 **R**es, & pretium sunt in obligatione, in
casu legis 2. C. de resc..
- 2 Si res pereat casu fortuito apud empto-
rem, cessat remedium illius legis. 2.
- 3 Lex. 56. tit. 5. p. 5. declaratur.
- 4 Si res vendita desinat esse, facto emptoris
in potestate illius, habet locum illa. l. 2.
- 5 Emptor personalitè obligatus, non po-
test à se excutere personalem obligatio-
nem.
- 6 Contra tertium rei possessorem, potest inie-
rari illius legis remedium.
- 7 Si tertius possessor emat rem iusto pretio,
non habet locum contra illum illa lex.
- 8 Si tertius possessor sciat vitium rei, licet
emerit iusto precio potest conueniri, ex
d. l. 2.
- 9 Author est originarius oppidi de Scalona.

QVAESTIO. 443.

*Utrum reperempta, contra
tertium possessorem, habeat lo-
cum. l. 2. C. de rescindenda ven-
ditione. Communis contra com-
munem, & quid iure regio.*

Elegans nunc oritur quaestio
(circa legem. 2. C. de rescindē-
da venditione) scilicet, an sit
locus remedio illius legis perempta-
re, aut extincta, quæ vendita fuerat.
Ad cuius declarationem, & decisio-
nem, vidēdū est an in casu illi⁹ legis.
res, & pretium sint in obligatione:
1 & esse in obligatione, solet colligi ex
e. cum dilecti, de emptione & vendi-

tionem, vbi Ioannes, Andreas tenet, &
alij, & esse cōmunem opinionem
dicit Abb. ibi, num. 19. & communē
appellat Imola, in d. c. cum causam,
num. 19. eod. tit. & Francus Cremen-
sius, in singulari. 84. dicens lucrum
fecisse centum ducatorum, ex hac
opinionem, & Pantaleo, in d. l. 2. nu.
58. & Bart. ibi, addens esse hanc obli-
gationem alternatiuam. Et hanc par-
tem esse tutiorem fatetur Imola,
in d. c. cum causam, nume. 19. & in d.
c. cum dilecti, num. 58. & hæc serua-
tur in practica, secundum Molineū,
in constitutionibus Parisiensibus,
tit. 1. §. 22. nu. 42. & sic res perempta,
(quæ alternatiuè debetur, & est in o-
bigatione) manet obligatio ad pre-
tium. text. est in l. emptione, & in l.
Atticum, aut Pamphylum, in princ.
ff. de verborum, & sic habet locum
beneficium illius legis.

Sed cōtrariam partem (imò quòd
res tantum sit in obligatione) dixit
communem Molineus, vbi supra, &
tradit Couarr. lib. 2. variarum. c. 4. nu.
fi. & Antonius Gomez. 2. tom. varia-
rum. c. 2. num. 22. Pinelus, in d. l. 2. in
2. p. c. 3. & Padilla, ibi, num. 37. & Gu-
tierrez, pp. quas. lib. 2. quaestione. 135
vnde videtur verior glossæ opinio
dicentis, quòd si res apud emptorem
casu fortuito perierit, non habebit
locum lex illa, secus verò si culpa sua
Et hæc est communis opinio, secun-
dum Tiraquellum, de vtroque retra-
ctu, in fine principij, nu. 70. & de iu-
re regio est elegans lex. 56. tit. 5. p. 5.
3 quæ disponit non habere locum le-
gem illam, perdita re, vel vendita, vel
mortua, vel nimium deterioata,
quam tamen intellige, secundum di-
stinctionem glossæ, in d. l. 2. commu-
nitè approbatę, circa quam vide
Couarr. lib. 2. variarum. c. 4. num. 14.
& Pinelum, supra. c. 1. n. 39. vbi dicit
Hispanos dictæ legis partitę fuisse
immemores, & sequitur Matienzo,
in

Practicae Quaestiones.

in. l. i. tit. ii. gl. 8. n. 33. lib. 5. recop. ubi limitat, quando lis fuit contestata, quia tunc non erat deteriorata, neque perempta. Quam opinionem nouissimè sequitur Azevedo, in. l. i. tit. ii. numer. 26. lib. 5. recop. & Gutierrez, lib. 2. practicarum quaestionum, quaestione. 136. per totam. At verò si res non sit perempta, sed desinit esse in potestate emptoris ipsius facto, quia vendidit, vel donauit, tunc glossa. ibi in. d. l. 2. dicit locum habere illius legis. 2. beneficium, contra vendentem, vel donantem: & ultra duas leges, quas ipsa allegat, facit, quia emptor est personaliter obligatus, & non potest à se excutere hanc personalem obligationem, ut in. l. cum qui. C. de actionibus & obligationibus, & ita tenet hanc sententiam glossa & Bart. in. d. l. 2. numer. 12. Baldus, quaestione. 13. numer. 16. Salicetus, numer. 18. Paulus, numer. 16. & asserit communem Cremè, col. 43. Solet tamen ulterius dubitari an contra illum tertium possessorem habeat locum remedium illius legis. Et in hoc distingue, an tertius possessor habuit rem à primo emptore, titulus lucrativus, puta, donationis: vel cum eodem vitio lationis emerit, & tunc si primus emptor non est soluendo, competit actio (ex quadam aequitate) aduersus tertium possessorem, argumento text. vulgati, in. l. si. in principio. ff. de eo per quem factum erit, & tenet Bald. & Salicetus, in. d. l. 2. quos sequitur (alios allegans) Covarr. lib. 2. variarum resolut. c. 3. numer. 10. & Rodericus X Suarez, allegatio. ne. 21. in fin. Aut tertius possessor emit iusto pretio, & tunc non habet locum aduersus eum illius legis remedium. Ita tenent ibi omnes, & asserit esse communem opinionem Tiraquellus, in. l. si vnquam, verb. reuertatur, numer. 171. C. de reuocandis donationibus. Quae vltima conclusio fallit, quando tertius possessor, qui

emit iusto pretio, sciret vitium rei, quia si primus emptor non est soluendo: aduersus tertium possessorem, competit illius legis beneficium. Ita Covarr. supra, col. fin. & tradit Pinelus, in. d. l. 2. in. 3. part. 4. numer. 30. & 39. & Gomecius. 2. tom. variarum. c. 22. in fine, & Matienço, in. d. l. i. tit. ii. glo. 8. numer. 33. & Azevedo, in. l. i. tit. ii. numer. 26. lib. 5. recop. & ita in causa propria fuit iudicatum in regali chancelleria Pinciana, fauore oppidi, de Scalona, dulcissimae patrie meae, & nostram quaestionem prosequitur Padilla, in. d. l. 2. numer. 49.

QVAESTIO. 444.

Utrum in obligatione generali veniant merces venales communis contra communem.

In obligatione generali veniunt merces venales (cum generaliter facta sit dispositio). Ita Bart. in. l. generali. §. vxori. ff. de usufructu legato, & in. l. si constante. numer. 73. ff. soluto matrimonio, & est communis opinio secundum Alexan. ibi ad eum & hoc siue hypotheca sit expressa, siue tacita. Et est communis opinio, secundum Ioannem Crotum, in. d. l. si constante, numer. 203. in. 2. lectura, & dicit etiam communem Gomecias, in. §. item seruiana, numer. 22. in. l. de actionibus, & dixit communem Antonius de Fano, de pignoribus. 2. p. membro. 2. numer. 14.

Sed contrariam opinionem (imò quòd sub hypotheca tacita non veniant merces venales) dixit communem Iass. in. d. §. item seruiana, numer. 31. & explicat Covarr. lib. 2. variarum. c. 5. numer. 2. & est bonus text. in. l. seruos 71. ff. delegat. 3. & tradit Pinelus, in rub. de bonis maternis. 2. p. numer. 38. Quae opinio verior & receptior est & ita practicatur.

Quaest.

Communes contra communes. 445.

13

QVAESTIO. 445.

Utrum contractus factus palam, & bona fide, cum officiali, in loco in quo officium tenet, valeat Communis contra communem, & quid iure regio.

Officialis in loco, in quo officium exercet contrahere non potest, text. in. l. principalibus. ff. si certum petatur, ubi glossa. allegat plures concordantes. l. i. C. de contractibus iudicium. l. 5. tit. 5. part. 5. Nec omittam, quòd hoc non seruatur de consuetudine, ut concludit (post Federicum de Senis) Boerius, decisione. 317. numer. 13. Nec praedictae leges procedunt interueniente iuramento, secundum Marcum Antonium, de viribus iuramenti. numer. 29. Gregoriū, in. d. l. 5. verb. para comere. & Auiles, in. cc. pp. c. 2. glossa. verb. mercaduria, numer. 38. omitto tamen alias limitationes adductas per Iasso. & Alex. in. d. l. principalibus. Modò dubium est, an sicut contractus factus inter tutorem & pupillum palam & bona fide, valet & tenet, ut in. l. cum ipse tutor. C. de contrahenda emptione & diximus in quaestione. 234. Ita etiam contractus officialis palam, & bona fide gestus, valeat, & teneat in prouincia, in qua ministrat. Et eum contractum valere: ad instar contractus tutoris, tenuit glossa. in. l. si in emptione. §. si. ff. de contrahenda emptione, glo. in. d. l. cum ipse tutor & ita seruatur de consuetudine, secundum Fulgosium, in. l. non licet. ff. de contrahenda emptione, & disputat Alex. in. d. l. principalibus, numer. 4. vers. septima limitatio.

Sed contrariam opinionem (imò quòd nec in hoc casu valeat contractus

officialis) tenuit. d. glossa. in. l. i. C. de contractibus iud. quam sequitur Bald. & Salicetus, in. d. l. quisquis. C. si certum petatur, & est communis opinio, secundum Iass. in. d. l. principalibus, numer. 2. vers. praedictum, & sequitur Auiles, in. cc. pp. c. 2. glossa. verb. de mercaduria, numer. 27. quòd est hodie dispositum per. l. 2. tit. 6. lib. 3. recop. Greg. verb. iuxta qualquiere, in. d. l. 5. & tit. l. 9. tit. 15. lib. 2. ordinamenti, ubi Didacus Perez, quòd declarat Auend. in. cc. pp. c. 2. numer. 22. lib. 1. & Azevedo, ibi, in. d. l. 6. numer. 11. Rolandus, conf. 83. numer. 9. vol. 2. Villalobos verb. iudex, numer. 154. Matienço, in dialogo relatoris. 3. p. c. 27. ex numer. 27. & 31.

SVMMARIVM

- 1 Monachus quoad acquirendum equiparatur filio, non seruo.
- 2 Per ingressum Monasterii, extinguitur mascula, & naturalis efficitur legitimus.
- 3 Seruus per ingressum religionis efficitur liber.
- 4 Monachi possunt esse testes, non verò serui.
- 5 Seruitus mortalitati equiparatur.
- 6 Monachus facta professione pro mortuo habetur.
- 7 Monachus sine licentia sui abbatis non recedit à monasterio.
- 8 Abbas potest monachum castigare, cum habeat ordinariam iurisdictionem.
- 9 Seruus non potest habere proprium, nec monachus.
- 10 Cum licentia praelati potest monachus proprium habere.
- 11 Monachus & seruus compelluntur adire hereditatem.
- 12 Seruus neque monachus, non possunt exercere officium tabellionis.
- 13 Civilis obligatio non cadit in seruo, & quid in monacho.
- 14 Monachus filio magis quam seruo assimilatur.

Monachus

Practicae Quaestiones.

- 15 Monachus qui est in scholis, potest permutare.
- 16 Pater sicut vendicat filium, ita abbas monachum.
- 17 Lex, in. c. de bonisque liberis declaratur.
- 18 Exceptio Macedoniani, quae competit filio, competit & monacho.
- 19 Utilitas facit, quod monachus equiparetur filio aut seruo.
- 20 Maior potestas est in patre circa filium quam in abbate circa monachum.
- 21 Monachus equiparatur infanti.
- 22 Seruus potest liberari a seruitute, sed monachus a regula non liberatur.

QVAESTIO. 446.

Utrum per monachum fugitiuum acquiratur monasterio possessio, sicut per seruum, qui est in fuga. Communis contra communem.

Nunc autem se obtulit quaedam contraria communis, in qua videbils quamplurima singularia, per doctores in varijs locis adducta, per nullum tamē sic congesta. Et dubium est, an sicut acquiratur possessio domino, per seruum, qui est in fuga, ut in. l. i. §. seruum qui in fuga. ff. de acquirenda possessione, ita & per monachum fugitiuum acquiratur monasterio. Et acquiri monasterio, tenet Bart. in. d. §. per seruum, num. 2. quia monachus non acquirit ratione possessionis, sed ratione monasticæ obedientiæ, ut tenet gloss. in. l. quidquid. ff. de acquirenda possessione, & ibi Bart. & est etiam gloss. in. l. cum hæredes. §. si. ff. eod. & ibi Angelus, & Imola, ad quod est bonus tex. in. cap. Abbatis. 18. quæstione. 2. ubi monachus fugitiuus reuocatur, cum omnibus per eum quæsitis: no-

tat Abb. in. c. quod a te. numero. 7. de clericis coniugatis, & facit tex. in. authentico, de sanctissimis episcopis, §. si monachus, cola. 9. Et sic ex Bart. supra, clarè colligitur, quod monachus equiparatur filio quoad acquirendum, & non seruo, & est communis opinio, in. d. §. per seruum, nu. 14. & dicit communem Ripa, in. l. i. num. 151. ff. de vulgari & pup.

Sed contrariam opinionem (imò quod monachus in acquisitione possessionis equiparetur seruo, & non filio) tenent Iacobus de Velouto, & Angelus, in. d. authentico, de sanctissimis episcopis, §. si fugitiuus, & hanc opinionem dixit communiorē Aretinus, in. d. §. per seruum, licet primò reputet veriorē. Et ad plenam veritatem huius communis contrariæ discutendum est, an monachus potius seruo, quam filio familias equiparandus sit, & in primis videtur durum, quod seruo equiparetur, qui seruitio, & obsequio Dei est emancipatus, & perfectissimum sibi assumpsit statum, ut in. d. authentico, de monachis, in princip. & traditur per Bart. in. d. §. final. C. de pactis. Præterea per monachatum omnis extinguitur macula, ut in. d. authentico, de monachis, in principio, & sicut per oblationem curiæ illegitimus efficitur legitimus, ut est gloss. in. authentico, de hæredibus ab intestato venientibus, §. quibus in parte, sic per ingressum religionis, filius naturalis efficitur legitimus. Ita Guillermus, & Bart. colum. 5. in. l. i. C. de sacrosanctis ecclesijs, Imola, in. l. necessarijs, in fine ff. de acquirenda hæreditate, lasso. in. authentica non licet, num. 4. C. de liberis præteritis, & plura cumulat Felinus, in. c. cum deputati, in princip. de iud. & Curtius, in. d. authentica non licet, num. 11. Palacius Rubeus, in. l. 49. Tauri, col. penultima. Secundò pro hac sententia facit, quod nõ

equi

Communes contra communes. 446. 15

equiparetur seruo, quia ille qui aliàs erat seruus, per ingressum religionis efficitur liber, ut in. c. si seruus. 54. distinctione, & in. c. si quis incognitus 17. quæst. 2. & in. authentico, de monachis, §. sanctissimus, & §. si inter, & probat tex. in. l. 6. ti. 7. p. 1. & Cardinalis, in. clem. 1. num. 7. de sequestatione possess. & fruct. Præterea, quod malè equiparetur seruo, tenet gloss. in princip. instit. de iure personali, quæ ex hoc infert, quod licet serui non possint esse testes, monachi autem possunt esse. Ita gloss. singularis, in. d. authentico, de monachis, §. cogitandum, verb. testes, & adducit Abb. (post alios) in. c. cum nuncius, num. 4. de testibus, lasso. in. authentica ingressi, num. 19. C. de sacrosanctis ecclesijs, ubi (post alios) idē dicit esse in fratribus minoribus, & medicamentis. Sed ex aduerso videtur dicendum, quod monachus seruo equiparetur, ex tex. in. c. multos. 54. distinctione ibi, *vel ab humano seruitio liber recedat, quid iurino amore districtiorem appetit subire seruitutem.* Et rursus comprobatur, quia seruitus mortalitati equiparatur, ut in. l. seruitutem. ff. de regulis iuris (cū alijs), sed monachus habetur pro mortuo, ut in. c. placuit. 16. quæstione. 1. authentico, de nuptijs, §. sed occasione, collatione. 4. Facit etiam, quia ille cui ab aliquo non datur recedendi licetia, seruus dicitur, nihil enim à specie seruitutis differt, cui non datur facultas recedendi. l. 2. de libero homine exibendo. Sed monachus sine licentia sui Abbatis à monasterio recedere non potest, imò extra monasterium est tãquam piscis sine aqua, ut in. d. c. placuit, & in. c. monachi. 16. quæst. 1. comprobatur etiam, quia quemadmodum, seruus non habet velle, nec nolle, sed est domino subiectus, ita voluntas monachi dependet à voluntate, sui prælati, ut in. c. non dicatis

12. quæst. 1. & in. c. si religiosus, de electione lib. 6. & in. c. si de sepulchris. 6. & notat (singulariter distinguendo) Decius, in. c. ad nostram, numer. 2. de appellationibus. Probatur etiã, quia sicut seruus potest puniri per dominum, ut in. l. vnica. C. de emendatione seruorum. l. 1. & 2. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris: ita etiam Abbas potest monachum castigare, ut in. c. nullum. 18. quæstione. 2. Abbas enim quoad monachos ordinariam habet iurisdictionem, & potestatem: ita Innocentius, in. c. ut fama, de sententia excommunicationis, & Calderinus, cons. 20. & etiã cū verberibus, si excessus qualitas hoc requirat, ut in. c. cū beatus. 45. distinctione. Debet tamen seueritatem disciplinæ, cum misericordia moderare, ut in. c. disciplina, & in. c. licet non vnquam. 45. distinctione (cum adductis per Abb. in. d. c. ad nostram, & per Decium, nu. 4.) facit etiam, quia seruus proprium habere non potest, ut in. c. illud. 13. quæstione. 2. & ita monachus non potest habere, ut in. c. ad monasterium, de statu reg. (vbi narratur beati Gregorij exemplum, & facit text. in. d. c. non dicatis, ubi prohibetur monacho, ne ab aliquo occultè literas, vel proprium possit recipere (intelligendo tamen illud de literis, prout intelligit Innocentius, in. c. cum. l. & A. de re iudicata, & Abb. ibi, num. 30. Felinus, nu. 12.) præterea seruo licet habere peculium, non solum domino concedito expresse, sed etiam sciente, & tacente tex. in. l. quam Tiberonis. ff. de peculio. & ita etiam monachus potest habere peculium, nec obstat. c. Ioannes, de regularibus, ibi, *ne quidquam peculiare habere, quod intelligitur, sine licentia prælati, cū eius verò licentia bene potest habere, declarando, ut per Abb. in. d. c. Ioannes, num. 6. & in. c. cum quibusdam, de fideiussoribus, & latè per Felinum, in. c. cū. M.*

de

de constitutionibus, num. 26. & per Bald. in l. fin. in. fi. C. quod cu eo. Et hac æquiparatione de monacho ad seruum videtur Bart. in quamplurib⁹ locis, in l. 1. §. si vlt fructuarius, & in l. 3. §. quod seruus, ff. de stipulatione seruorum: imò totus titulus de stipulatione seruorum, habet locum in monacho, secundum Abb. in d. c. quod qui: & sic hæreditas monacho delata, potest prælati repudiare, vt resoluit Mèchaca, lib. 3. de successio num creatione. §. 21. num. 254. qui refert in hoc duas opiniones communes contrarias. Facit etiã, quia sicut seruus non cogitur adire hæreditatem, & facit venire substitutum, vt in l. 3. C. de hæred. inst. ita & monachus, secundum Bart. in l. 1. ff. de vulg. & est communis opinio, secundum Iass. ibi, num. 42. & dixit etiam commune idem Iass. in l. cum proponas, num. 21. C. de hæred. instituendis. & dixit etiam communem Ripa, num. 151. & Corrasius, in l. post aditam, numero. 21. C. de impuberum. Et facit pro hac sententia, quod dicit Bart. in l. cum fundus. §. seruum tuum, numero. ff. si certum petatur, qui dispositionem illius tx. (& etiam quamlibet aliam) ampliat, de monacho loquentis ad seruum, & e contra. Ita Innocentius, in c. cum olim, de privileg. & hanc æquiparationem Bart. dixit esse communiter approbatam Iass. ibi, num. 17. pro qua facit etiam, quod dixit Bart. in l. ex parte, num. 1. ff. de peculio legato, quæ sequitur Iass. in §. actiones autem, num. 23. instit. de actionibus. & facit etiã elegans quæstio glossæ, in d. c. non dicatis, vbi requirit, an vestis quam portat monachus, dicatur sua, & arguit de monacho ad seruum. Vide etiam, quod ex hac æquiparatione dicit Paulus in l. non idcirco. §. cum postea ff. de iud. & in l. vix certis. ff. eod. faciunt etiam plura tradita per

Abb. in c. quanto, de officio ordinarij, Iass. in l. 1. §. item acquirimus, numero. 2. & in l. quidquid. ff. de acquirenda possessione. Ex quibus succedit, quod sicut seruus non potest esse tabellio, vt in l. generali. C. de tab. & scrib. lib. 11. ita etiam nec monachus, secundum (latè) adducta per Decium, in c. de cernimus, de iud. & per Cagnolus, in l. in omnibus causis. ff. de regulis iuris. Imò videtur, quod sit strictior serui⁹ monachorum, vt in c. seruos. §. 4. distinctione. Quod optimo iure comprobatur, nã licet sit verum, quod in seruo non cadat obligatio ciuilis, vt in l. quod attrahet. ff. de regulis iuris, & in l. in personam ff. eod. tamen obligatio naturalis bene cadit, vt in l. serui. ff. de actionibus & obligationibus, & in l. naturaliter. ff. de conditione indebiti: tamen in monacho, nec ciuilis nec naturalis, ad eum enim proprio cõsensu iura priuant, vt nec naturalem obligationem in eo vellent consistere, ita dixit Hostiensis in summa, tit. de fideiussoribus. §. pro quo, vers. quis idem, & comprobatur bene Abb. in c. ex rescripto. tertio notabili, vbi eum simpliciter sequitur Felin⁹ idem tenet Iass. in l. naturaliter. ff. de conditione indebiti, & est verior opinio, secundum Cagnolus, in l. in personam, num. 3. ff. de regulis iuris, & tenet etiam Faber, (quam ipsi non allegat) in §. at nec, n. 8. instit. de fideiussoribus tamen verum est, quod Abb. (sibi cõtrarius) voluit, quod obligetur naturaliter, arguendo de monacho ad seruum, in conf. 104. num. 4. vol. 1. Facit etiam, quod dicit Bald. in l. qui manumittuntur. C. de operis libertorum, vbi arguendo de seruo manumisso, ad monachum habentem licentiã transeundi ad aliud monasteriũ, dicit, quod non pertinet ad Abbatẽ primi monasterij inquirere deinde vbi moratur, nec enim

enim ad monasterium reuocare, quia iam manumissus est.
Sed contrariam opinionem (imò quod monachus potius filio assimiletur quam seruo (ex sequentibus comprobabis: & primò quia sicut filius familias non potest agere super iniuria sibi illata, nisi pater sit absens, vt in l. sed si vnus. §. filius familias. ff. de iniurijs, & in l. si longius. §. 1. de iud. idem dicendum est in monacho. Ita gloss. in d. c. non dicatis, & vtroque doctores, tenet etiam Albericus, in l. cum filius, num. 3. ff. si certum petatur, gloss. Abb. & Felinus, in c. parochianos, & in c. cum delideres, de sententia excommunicationis. Et ita per hoc argumētũ tenet Faber, in §. quæ diximus, in 2. nu. instit. quod cum eo. Item, quia sicut filius familias, qui est in scholis, potest mutare: ita & monachus, concessa licentia sibi ad studendum, censetur etiam concessa, & omnia sine quibus studere non potest, ita gloss. in d. c. non dicatis, & in l. si longius. §. 1. & in c. ex parte, de accusationibus: imò etiam, sicut fili⁹ recipiendo necessaria ad studiũ patrẽ obligat, vt in l. Macedonianum. C. ad Macedonianum, & in l. sed Iulianus. §. proinde. ff. eodem titulo: ita & monachus potest obligare monasterium pro debito contracto causa studij Ita concludit Archidiaconus, in c. 2. ne clerici vel monachi, lib. 6. & in c. cum pastoris. 2. quæstione. 7. Faber, in d. §. quæ diximus, num. 7. & est communis opinio, secundum Abb. conf. 88. vol. 1. num. 6. & hoc argumento de monacho ad filium videtur Faber, in §. patitur, num. 3. instit. de iniurijs, & gloss. singularis, in l. 1. §. per hanc. ff. de rei vindicatione, dicens, quod sicut pater vendicat filiũ suum, ita Abbas suum monachum, adiecta causa de iure canonico, & eam glossam sequi

tur doctores ibi, & Angelus, in §. præ iudicialis, instit. de actionibus, Abb. in c. non ex vobis, de spons. & in c. 1. numer. 3. quod metus causa, & in d. conf. 88. & Felinus, post Abb. in d. c. illud, de præsumptionibus. Hinc etiam succedit, quod sicut filius succedit tanquam suus, & agnatus, ita & monach⁹. l. Deo nobis. C. de episcopis & clericis, & in §. hoc etiam, & ibi notat Bart. & Bald. & est tex. in l. si ex causa. §. Papinianus. ff. de minoribus, & est communis opinio, secundum Iass. in l. sub conditione, numero. 1. ff. de liber. & posthumis, & dicit etiam communem Iass. in l. patre furioso, numero. 47. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni. Facit etiam, quia dispositio tex. in l. fin. C. de bonis quæ lib. in principio, procedit in monacho. Ita Bart. in l. 1. ff. de vulgari, & est communis opinio, secundum Iass. ibi, num. 42. & secundum Corrasium, in l. post aditam, numero 23. C. de impub. Facit etiam elegans quæstio Bart. in authentica, excipitur. C. de bonis quæ lib. & latius per eundem in quæstione. 12. Iass. in authentica, ingressi, num. 39. C. de sacro sanctis eccles. Gualdensis, de arte standi. tit. 6. cautela. 63. Facit præterea, quod sicut si filius familias accepisset pecunias mutuo, vt se aleret, competeret actio mutuandi cõtra patrem, vt tenet Bart. in l. libertis, quos. §. 1. ff. de alimentis, & cibarijs leg. ita competet contra monasterium, si monachus in aliqua necessitate constitutus eas accepisset. Felinus, in c. cum dilecti, numero. 16. de rescriptis.
Ex qua æquiparatione querit singulariter Faber, in d. §. quæ diximus, numero. 8. an exceptio Macedoniani competens filio, competat etiam monacho: & dicit videri quod sic, per æquiparationem factam: sed

Practicae Quaestiones.

dicat durum esse hanc exceptionem extendere. Præterea dicit, quod ratio quare fuit inuentum Macedonianum est, quia timebatur ne filij infidiatetur vitæ parentum. Quæ ratio cessat in monacho, cum monachi non succedant Abbati. Reperies tamen, quod Bart. in. d. quaestione. 22. nu. 7. dicit, quod non est bona æquiparatio filij, ad monachum. Præterea dicit Iasso. in. l. cum fundus. §. seruū tuū, nu. 17. ff. si cert. pet. & est communis opinio, quod sit melior æquiparatio filij ad monachum, quam serui: solet præterea assignari quædam concordia inter opiniones contrarias. Prima, quod monach⁹ æquiparetur seruo, quantum ad contractus, & quantum ad ultimas volūtates æquiparetur filio familias. Ita Imola Alexand. & Iass. numero. 42. in. d. l. ff. de vulgari, idem Iass. in. l. cum fundus §. seruū tuū, nu. 17. ff. si certum petatur. Et est alia secunda, & singularis, quod tunc demum monachus æquiparetur filio, vel seruo, prout vtilius fuerit monasterio. Ita Bald. in. l. i. columna. 15. C. qui admitti, Romanus, in. l. is qui hæres. §. nec filius ff. de acquirend. hæred. Alexand. in. d. §. seruū tuū, Socinus, in. l. i. de vulg. Felinus, in. c. in præsentia, in fine, de probationibus. Vltimò pro complemento huius quaestionis adde, quod dicit Speculator, tit. de statu monachorum, quaestione. 12. quod non est tanta potestas Abbatis in monachos, quanta patris in filios, sed est tanta quanta ciuitatis in ciues suos. quem ad hoc sequitur Iasso. in. d. l. i. §. per suum, num. 16. ff. de acquirenda possessione. Sed videtur, quod sit maior potestas per ea, quæ in principio dicta sunt, & vide quæ notat Decius, in. c. bonæ, num. 3. de appellationibus, Bald. in. l. bonorum, numero. 7. C. qui admitti, scilicet, quod

monachus æquiparatur perpetuo infanti, cum nunquam sit habiturus consensum iuris. Subdit etiam strictiorem esse seruitutem monachi, quam serui, quia seruus potest fieri liber à seruitute, & monachus non à regula.

QVAESTIO. 447.

*Ad. l. si. ff. si certum petatur.
Communis contra communem.*

TEx. in. l. si. ver. sed etsi cum scio. ff. si certum petatur, est valde difficilis in intellectu, prout dicunt omnes ibi, & habet plures intellectus, inter quos gloss. ibi duos enumerat, alterum Ioannis, & alterum Azonis, & intellectus Ioannis est communis, secundum Alex. ibi, numero. 17. & secundum Iasso. in principio, sed ille intellectus communiter reprobatur, secundum Albericum i. i. num. 2. dicens intellectum Azonis esse communiter approbatum.

QVAESTIO. 448.

Verum iuramentum calumnie excuset à condemnatione expensarum. Communis contra communem.

DVbium est elegans in iure, nunquid iuramentum calumnie excuset ab expensis. Et gloss. in. cap. finem litibus de dolo & contumacia, vbi Abb. numero. 21. concludunt, quod non excusatur quis per prædictum iuramentum, & ita tenet totus mundus, secundum Salicetum, in. l. qui lumen, in fi.

Communes contra communes. 449

19

in fine. C. qui accusare non poss. & secundum Alexand. & Iasso. numero. 11. in. l. properandum §. si autem alterutra. C. de iudicijs. Et seruatur communiter secundum Alexan. in. l. atheletas. §. calumniatur, nu. 3. ff. ex quibus causis infamia irrogatur.

Sed contrariam opinionem (imò quod sit adhibenda distinctio, vt excusetur ab expensis, ratione præsuppositæ calumnie, non tamen ab expensis venientibus ratione temeritatis, & absque dolo, seu malitia, vel calumnia. Et hanc dixit communem Alexand. in. l. ait prætor, in principio, numero. 6. ff. de iureiurando, & vide bonam glossam, verb. solo, in authentico, de iudicijs. §. oportet. Primatamen opinio verior est, & tenenda, & ita communiter practicatur.

SVMMARIVM

- 1 Delatio iuramenti in causa matrimoniali, qualiter fiat.
- 2 Lex. 10. tit. 11. p. 3. declaratur.
- 3 In causa criminali, etiam in defectu probationis, non deferitur iuramentum.
- 4 Habenti semiplenam probationem, potest deferri iuramentum.
- 5 Cum vno teste, & alijs adminiculis, deferitur iuramentum.
- 6 Disparitas qualitatis facit vt non deferatur iuramentum.
- 7 Matrimonium non compellitur quis contrahere, data inæqualitate, etiam si probatio sit plena ad contrahendum.

QVAESTIO. 449.

*Verum in causa matrimoniali sit locus delationi iuramenti.
Communis contra communem,
& quid iure regio.*

DVbium esse solet, an in causa matrimoniali, sit locus delationi iuramenti, & quod non sit locus videtur tenere gloss. verb. agatur, in. l. 3. ff. de iureiurando, & intellige hanc quaestionem de iuramento voluntario, vel iudiciali secundum gloss. in. cap. mulieri, de iureiurando, quam sequuntur doctores, in. d. l. 3. vbi Alexand. Ang. & Iass. & Hieronymus Gigas, cons. 41. numero. 17. Bart. autem (post Iacobum Butricarium) in. d. l. 3. num. 2. distinguit hoc modo, quod aut iuramentum deferatur auctori, ad matrimonium contrahendum: vt volo esse tua vxor, si iuraueris, & tunc valet quasi de nouo contrahatur matrimonium: aut deferatur reo ad matrimonium dissolueundum, & tunc non potest deferri quia non debet esse in partium voluntate, & hanc distinctionem dixit communem Alexand. ibi, numer. 16. (& post eum Pomates) dixit etiam communem additio ad Bart. & hanc distinctionem adducit ibi Iasso. numero. 25. allegando glossam primam in cap. super eo, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ, vbi intelligit glossam verb. agatur, supra, allegatam, quam diximus tenere, quod non esse locum delationi, in delatione negatiua, vt in. 2. p. distinctionis.

Sed contrariam opinionem (imò quod sine distinctione sit locus delationi iuramenti, relata distinctione Iacobi Butricarii) dixit esse communem Albericus, in. d. l. 3. numero. 5. Et est mirandum quod moderni, nec Alexandrū nec Albericū, viderūt: de iure autem regio reperies. l. 10. tit. 11. p. 3. indistincte dicentem, in causa matrimoniali locum esse delationi iuramenti voluntarij, quod est contra Iacobi, distinctionem, in secunda verò parte in delatione iuramenti

B 2 menti

Practicae Quaestiones.

ramenti necessarij, non est dubium,
3 nam non habet locum in causa ma-
trimonialiternegatiue, nec affirmati-
ue, ita gloss. & DD. in. c. mulieri, de
iureiurando, secundum Iass. in. d. l. 3.
numer. 26. vbi extendit primam par-
tem distinctionis, scilicet quando iu-
ramentum, deferretur affirmatiue (etia
si agatur criminaliter) habere locum
& ad hoc allegat opiniones, ex qui-
bus videtur, quod hanc sit communis
opinio, & pro illa opinione, quod
non sit locus iuramento necessario
facit, quod in causa criminali etiam
non admittitur in supplementu pro-
bationis, vt est gloss. in. d. c. mulieri,
cuius opinio absque dubio commu-
nis est, ex adductis per Alexand. post
alios, in. d. l. 3. in princip. numer. 6. vbi
Iass. numer. fi. & in. l. admonendi, nu-
mer. 277. ff. cod. & Salicetus, in tracta-
tu. de iureiurando. 3. p. in fin. Quae ta-
men communis opinio est limitata,
quando iudex vidisset concurrere
aliquas coniecturas, & qualitatem
partium, tunc enim bene posset de-
ferre iuramentum, habenti semiple-
4 nam probationem, prout explicat
bene Abb. (post Hostien.) in. d. c. mu-
lieri, col. 3. & Alexand. in. d. l. 3. num.
16. & Iass. numer. 3. loquens in causa
matrimoniali, prout ceteri. Idem
Iass. in. d. l. admonendi, numer. 281. ff.
cod. & approbat ibi Curtius senior,
& dixit communem Corrasius, lib.
3. Miscelaneorum. c. 4. & Hippoly-
tus, singulari. 27. Decius, in. c. si pro
debilitate, numero. 4. de officio de-
legat, qui se remittit ad consilium
133. & vide Couarr. in. 4. in. l. p. c. 4.
5 §. 1. qui a numero. 1. resoluit, quod
cum vno teste, & alijs adminiculis,
deferretur iuramentum in causa matri-
moniali, & circumstantias & admini-
cula, vt cum vno teste deferatur iura-
mentum, tradit Gigas, cons. 41. nu-
mero. 20. & illud tenet Gregor. verb.

*hauendose, * in. d. l. c. tit. ii. part. 3.
& nouissime Mascardus (plura con-
gerens) volum. 2. prob. conclusionem.
1033. quod multoties habui de facto
in hac audientia ecclesiastica Ar-
chiepiscopi Toletani, & nunquam
potui mouere animum iudicis ad
delationem talis iuramenti, sed pro-
fecto illa denegatio magis ex capi-
6 te, quam ex iure procedit. Vnum ta-
men singulariter est aduertendum,
quod si sit disparitas qualitatis in-
ter contrahentes, cum in hoc casu,
etiam si fuerit verificata promissio
7 de contrahendo matrimonium, non
teneatur promittens contrahere, vt
tradit Nauar. in manuali. c. 16. nume-
ro. 18. Victoria, in sua summa, tit. de
bigamis, quaestione. 265. Syluester.
verb. copula, & Veracruz, in Specu-
lo coniugiorum. 3. part. art. 19. folio,
562. & obiter illud tenet Gutierrez,
de iuramento confirmatorio. 1. part.
c. 51. numer. 4. columna. 3. Nauarra, de
restitutione. c. 3. numero. 442. sequi-
quitur manifeste, quod in hoc casu,
non sit deferendum iuramentum,
etiam cum vno teste, & alijs iuris ad-
miniculis, quia non est expectan-
dus euentus cuius rei nullus sequi-
tur effectus, vt in regula iuris, quod
singulariter declarat Hieronymus
Gigas, consilio. 41. numero. 20. om-
nino videndus.

QVAESTIO. 450.

*Utrum lex ad egregias. ff. de iureiurando procedat in senibus.
Communis contra communem,
& quid iure regio.*

Dispositio text. in. l. ad egre-
gias. ff. de iureiurando, ha-
bet locum in senibus, secun-
dum

Communes contra communes. 451. 21

dum glossam ibi communiter appro-
batam, vt tradit Tiraquellus, de iure
primogenitue in praefatione, nu-
ro 4. & 105. quae opinio hodie copro-
batur ex. l. 22. tit. 11. p. 3.

Sed contrariam opinionem serua-
ri de consuetudine, defendit Ange-
lus, in. d. l. ad egregias, vbi idem atte-
statur Iasso. nu. 9. & quae etate quis
excusetur ne veniat ad iudicium,
testificaturus tradit optimè, & cu-
riose Ioannes Garcia (meritissimus
quondam fisci patronus) in tractatu
de Hispanorum nobilitate gloss. 48.
§. 1. & 2. & 3. vbi a num. 58. vsque in-
fi. plures congestit personas, quae ex-
cusetur a testificando, & personaliter
comparendo, & circa senes vide l. 2.
tit. 16. p. 3. ibi, *fuesen viejos.*

QVAESTIO. 451.

S actor plenè probat intentio-
nem suam, quanuis reus semi-
plenè probet exceptionem suam,
venit condemnandus. Hec est com-
munis opinio, secundum Albericu
in. l. admonendi, nu. 8. de iure iuran-

Sed contrariam opinionem (imò
quod sit adhibenda distinctio, quam
ibi assignat Bart. nu. 50.) est communis
secundum Antoniu. in. c. fi. col. 7. de
iureiurando, & dixit etiam commu-
nem ibi Abb. nu. 10. ex cuius distin-
ctione resolue praedictam quaestionem.

QVAESTIO. 452.

*Utrum indubio deferatur reo iura-
mentum in supplementum pro-
bationis. Communis contra
communem.*

Indubio debet reo deferri iura-
mentum in supplementum pro-
bationis (sicet actor semiplenè
probauerit.) Hae sunt sententia Azo-
dis, in. l. in bonae fidei. C. de rebus ere-
nitis, per glossam in. d. l. admonendi. ff.

de iur. iur. & in reg. cum sunt partiū
iura obscura, de regulis iuris in. 6. &
approbatur de consuetudine, secun-
dum Acursum, in gloss. l. in. l. marit.
ff. de quaestionibus.

Sed contrariam opinionem (imò
quod tribus concurrentibus actori
deferri debeat in dubio) tenuit late
Bart. in. d. l. admonendi, nu. 57. & ita
se habet communis practica, secundū
Iass. ibi, in lectura, num. 118. & secun-
dum Salicetum, in. d. l. in bonae fidei,
& vide. l. 2. in fi. tit. 11. part. 3. vbi late
Greg. verb. *Vn testigo,* & declarat
Parladorius. lib. 2. rerum quotid. c. 18
nume. 6. & hanc vltimā opinionem
(referes duas communes) tenet Didac.
Per. in. l. l. tit. 11. lib. 3. ordin. pro qua
expendit. d. l. 2.

QVAESTIO. 453.

*Utrum a iudice definiēte cau-
sam reductionis. vt vir bonus,
possit appellari. Communis con-
tra communem.*

An a iudice definiēte causam
reductionis, vt bonus vir, ap-
pellari possit, dubiu est in iu-
re. Et non esse licitā appellationem in
hoc casu, tenet Bar. in. l. 1. n. 18. (post
Innocentiū, in loco ab eo citato.) ff.
de leg. 2. & allegando specialiter au-
thoritates ab eo congestas, hanc dixit
magis communem Molineus, ad A-
lex. cons. 106. numer. 6. lib. 3. & dixit
magis communem Couar. late. dispu-
tans, lib. 2. variarum. c. 12. numero. 5.
vers. tan dem.

Sed contrariam partem (imò quod
appellari possit) dixit veriorē Alex.
(& teneri a maiori parte doctorū) in
d. cons. 106. nu. 6. lib. 3. vbi Molineus,
ad eum dicit hanc seruari in suo reg-
no, & seruandam esse in iudicando
& consulendo, admonet Couar. sup.
& illam (vltima ipsius) explicat late
B 3 Beerius,

Practicae Quaestiones

Boerius, decis. 284. numer. 16. & 17.
Quae opinio in practica est recepta,
& sic ab ea recedendum non est in
iudicando & consulendo.

QVAESTIO. 454.

Dubium est in iure, de quo
fideiussore veniat intelligē
dus tex. in l. i. ff. de in litem
iurando, & Bart. ibi, in princip. tenet
quod de fideiussore de iudicato sol-
uendo. Et hic intellectus est commu-
nis, secundum Iass. ibi, numer. 5.

Cōtrariū tamē (imō quod de fide-
iussore de iudicio sistēdo, sit intelli-
gendus) dixit ibi communem Alber-
ricus, in princip. qui intellectus ve-
rior est, & tenendus in practica.

QVAESTIO. 455.

*Utrum ad reprobandum instru-
mentum sufficiant tres testes.
Communis contra communem,
& quid iure regio.*

Quot testes requirantur ad re-
probandum publicum in-
strumentum, quærit gloss.
fi. in c. 3. loco, de probationibus, & in
c. cum Ioannes, de fide instrumento
rum, quæ gloss. tenent requiri tres
testes. Idē tenet gloss. in l. in exercen-
dis, C. de fide instrumentorum, gloss.
etiam in §. item verborum, in sit. de
inutilibus stipulationibus: imō qua-
tuor esse quandoq; necessarios ipsæ
glossæ responderunt, quod explicat
nouissimē Mascardus, de probatiōi-
bus, cōcl. 919. & Menochius, de arb.
casu. 105. Et circa quaestione princi-
pale, Innocētiū, & Ioānes Andreas, An-
tonius Card. & Abb. nu. 13. Felinus,
nu. 35. in d. c. cum Ioānes, tenent suffi-
cere duo testes, & hæc est cōmunis

opinio, secundū Decium, in d. c. tertio
loco, nu. 11. & dixit cōmunem Co-
uar. adducens alios dicentes cōmu-
nem, lib. 2. variarum, c. 13. num. 11.

Sed cōtrariam partem (imō quod
non sufficiant duo testes) dixit magis
cōmunē Guido Papæ, in d. c. cū Ioā-
nes, & de iure regio vide l. 117. tit. 18
p. 3. vbi sunt necessarij quatuor tes-
tes, vt aduertit Gregor. ibi, verb. *ro-
dos*, intelligens illam legem, quando
testes sunt instrumentales, alias verō
seruanda est dispositio legis. 115. tit.
18. par. 3. quod latius declaramus in
quæst. 43. vbi ornatius explicatur is-
ta quæstio, & ad ibi dicta est recurrē-
dum.

QVAESTIO. 456.

*Utrum dictio, plus, prolata à
teste, aliquid operetur. Commu-
nis contra communem.*

Dictio, plus, prolata à teste, ni-
hil operatur secundū Bart. in
l. et si post tres, ff. si quis cau-
tionibus. Idem Bart. in l. furti, nu. 5.
ff. de in litem iurando, vbi Iass. num. 10
dixit hanc esse cōmunē opinionē, &
dixit etiā cōmunē Iass. in d. l. et si post
tres, nu. 7. & dixit cōmunem Abb.
in c. literæ, num. 14. de dilationibus.
Eandem fatetur cōmunē Alciatus, in
l. hæc adiectio, ff. de verbor. signific.

Sed cōtrariam partem (imō quod
aliquid operetur) dixit communem
Albericus, in d. l. furti, num. 2. Quæ
opinio verissima est, & pro ea facit
tex. in l. si quando. 112. ff. delegat. 2.
vbi verba testatoris debent intelligi
semper, vt aliquid operentur, quam
cōclusionē exornat Iasso. in l. 3. ff. de
iureiurando, (per illum tx.) & Meno-
chius, de arbitrarijs lib. 2. casu. 199.
num. 19. & Ioannes Garcia, de nobi-
litate, gloss. 1. §. 1. num. 24. & Rolan-
dus, conf. 61. num. 14. vol. 3.

Quæst.

497. Communes contra communes. 498. 23

QVAESTIO. 457.

Varios in iure habet intelle-
ctus tex. in l. dedi. §. idem est,
verf. conditionem, ff. de con-
ditione causa data. Ita constat ex
gloss. ibi, verb. conditionem: nam
alij intelligunt, quod loquatur de
cōditione generali, siue ob causam:
& hæc est communis opinio, secun-
dum Albericum, ibi, in finalibus ver-
bis, quem leges cū principio legis:
alij intelligunt, quod loquatur de
actione præscriptis verbis, & hunc
dixit communem intellectum Bart.
ibi, num. 4. & dixit etiam communē
Alex. col. 2. Iass. num. 10. qui intel-
lectus in scholis est receptus.

SVMMARIVM

- 1 Lex, ciues. C. de incolis lib. 10. declara-
tur.
- 2 Ea quæ fiunt per transitum, non sunt in cō-
sideratione.
- 3 Origo patris immutabilis est, etiā cum ex-
pressa renunciatione.
- 4 Imago naturæ veritas obumbrari non
debet.
- 5 Filius quo ad munera, & honores, sequitur
patris originem, non matris.
- 6 Origo non perditur propter absentiam.
- 7 Originarius potest in loco originis conue-
niri, si ibi reperitur.
- 8 Incola præsumitur habitator illius ciuita-
tis, potius quàm forensis, si de origine
non constet.
- 9 Præsumptio iuris transfert onus probandi
contrarium.
- 10 Originarius potius quàm advena præsumi-
tur quis.
- 11 Qualitas statuti, vel ordinationis particu-
laris probanda est, nisi præsumptio legis
sit in contrarium.
- 12 Præsumptio iuris est liquidissima proba-
tio.
- 13 Statuta collegiorum, seu confraternitatum,

non rigide sed benigne interpretanda
sunt.

- 14 Factum antiquum, quod dicatur.
- 15 Originis probatio qualiter fiat.
- 16 Veritas consideratur in acquirenda origi-
ne, non patris destinatio.
- 17 Originarius nō est filius nasus in transitu.
- 18 Contraria opinio in quaestione principali
proponitur.
- 19 Lex. 2. C. de captiuis & post. limin. reuers.
declatur.
- 20 Habens animum transferendi, non fingi-
tur esse incola.
- 21 Filius rustici commorantis in ciuitate, nō
dicitur originarius, licet in ea nascatur.
- 22 Parochi ciuitatis Toleti habent iniquam
consuetudinē circa ius decimandi, quæ
damnatur, cū potius corruptela dicen-
da sit.
- 23 Vii in ciuitatis Toleti si in suis locis colli-
g. ut fructus, ibi tenentur decimas sol-
ue, non vero parochi ciuitatis vbi ma-
liat, se se conferunt.
- 24 Vicini as ficta nullum operatur effectū.
- 25 Vicinus proprius & acquisit, qui dicuntur.
- 26 Decime prædiales debentur parochis sub
cuius prædiali fructus colliguntur.
- 27 Vicinus deb. et morari cum sua familia in
aliquo loco maior pars anni, vt gaudeat
privilegio v. ciuitatis.
- 28 Lex. 8. tit. 72. lib. 9. recop. declaratur.
- 29 Verus ciuis dicitur, qui habitat in aliquo
loco solutione, ra personalia & realia.
- 30 El remate y voz de las rentas, se ha de
considerar para la paga de los diez-
mos de los ganados.
- 31 In contractibus consideratur tempus con-
tractus, & mutatio status nihil opera-
tur.
- 32 Hypotheca dotalis incipit à promissione
dotis, non à solutione.
- 33 Decime equaliter sunt diuidenda, quando
aliquis habet duas parochias.
L. 9. tit. 20. p. 1. declaratur.
- 34 Decime prædiales debentur vbi prædia
sunt sita.
- 35 c. 1. sess. 4. Concilij Tridentini de refor-
matione matrim. declaratur.

Practicae Quaestiones.

36 Parochus proprius contrahentium dicitur ille sub cuius parochia sunt contrahentes tempore matrimonij.

37 Lex. tit. 4. lib. 3. recopilacionis declaratur.

38 Vicinus dicitur testis ut sustineatur testamentum, quando factum fuit cum tribus testibus, in loco testatoris habitantibus.

39 Incola dicitur qui habet voluntatem habitandi in aliquo loco in perpetuum.

QVAESTIO. 458.

Utrum natus in transitu per aliquam civitatem, decatur civis, & naturalis illius. Communis contra communem.

Disputatio praesentis quaestionis, satis utilis & necessaria est in praxi (cum ex eius resolutione plura utilia nascantur) & pro parte negativa, quod natus in transitu, non dicatur originarius civis neque naturalis illius loci, ubi natus est, videtur facere text. in l. ciues, in fine. C. de incolis, & ubi quis domicilium habere videatur, lib. 10. ibi. *Vnde cum profectus est peregrinari videtur, quod si redijt peregrinarius tam destitit. Pro qua sententia potest etiam expendi tex. in l. Titius. ff. de actionibus empti. & ratio est, quia ea quae sunt & succedunt obiter, & per transitum, non sunt in consideratio ne. In naturaliter. §. apium. ff. de acquirendo rerum dominio. l. si quis per hanc. C. de edificijs priuatis: & sic iste natus in transitu, sequetur originem patris, quae est immutabilis, etiam cum expressa renunciatione, cum nihil operetur voluntas in his quae sunt naturalia tx. in l. assumptio. ff. ad municipalem, cuius verba notabilia sunt.

*Assumptio originis, quae non est veritas

natura, non perimit, errore enim veritas originis non amittit, nec mendacio dicitur se esse unde non sit deponitur. Neque recusando quis patriam ex qua oriundus est, neque menciendo de ea, quam non habet veritatem mutare potest, lege, origine.

4 C de municipibus & origina. lib. 10. Quia imago naturae, veritatem obumbrare non debet. l. filium quem pater ff. de lib. & posth. quod fuit de mente Bald. in l. si non speciali, numero. 7.

C. de testamentis, & tradit Afflictis, decisione. 384. num. 2. ubi dicit quod ad munera, & honores, filius sequitur originem paternam, non vero maternam, quam opinionem sequitur Socinus, conf. 35. volum. 1. colum. fin. & Socin. iunior, conf. 37. in principio Cephalus, conf. 123. Boerius, decisione. 13. num. 5. ubi plura conduxit notabilia, dicens, quod propter absentiam nunquam amittitur nomen originis.

6 Menochius, conf. 80. num. 11. vol. 1. Ex qua verissima resolutione colligo, quod originarius potest in loco originis conveniri, si ibi reperiatur, etiam si domicilium in alio loco transulerit. Ita docet Paulus, in l. 2. nu. 5.

C. de iurisdictione omnium iudicium, Ripa, in c. 1. num. 64 de iudicijs, Gozadinus, conf. 35. num. 2. Romanus, conf. 39. num. 3. Cagnolus in l. fin. numero 53. ff. de iurisdictione omni. iud.

7 Est tamen singulariter notandum, quod si non constet de origine alicuius qui diu habitavit in aliquo loco, vel civitate, praesumitur incola illius, potius quam forensis, & qui contrarium dicit probare tenetur, cum quis praesumatur esse illius loci, ubi reperitur, siue vivus, siue mortuus. Ita Angelus, in l. si cum exceptione. §. in hac. ff. quod metus causa Alciatus, in tractatu, praesumpt. regula. 2. praesumpt. 15. Cephalus, conf. 223. nu. 2. volum. 1. Craucta, conf. 6. num. 7. Ioannes Botta, conf. 18. num. 9. ubi dicit, quod haec praesumptio transfere

onus

Communes contra communes. 458.

25

8 onus probandi contrarium, per. l. natura, in fi. vbi gloss. verb. contrarium ff. de iure dotium. l. generaliter. §. si petitem. ff. de fideicommissarijs libertatibus, quod predest. para las informaciones de los colegios y cofradias, y del santo oficio, in quib. locis de hoc saepe vidi dubitari, quia requiritur ex suis constitutionibus, ut manifestetur proprietas & natura originis, ut facilius detegatur qualitas oppositoris & ita in terminis statuti collegij Crementis, docet Ioannes Botta, supra, in principio consilij, & licet qualitas statuti, & ordinationis, seu constitutionis particularis, probanda sit, ut tradit Bart. in l. 1. §. ait praetor. ff. nequid in flumine publico, Decius, conf. 13. num. 5. & conf. 15. num. 4. Rolandus, conf. 10. num. 13. vol. 4. Natta, conf. 254. num. 2. & conf. 388. & 474 num. 38. volum. 1. Parisius, conf. 94. num. 83. volum. 3. Riminaldus, conf. 29. num. 10. & conf. 44. numer. 68. tamen quando aliquis per congruum, & antiquissimum tempus stetit, & habitavit, in aliquo loco, habet praesumptionem legalem pro se, quod non sit forensis, & istae praesumptiones sunt liquidissimae probationes, ut tradit gloss. communiter recepta, in l. si tutor petitus. C. de periculo tutorum, in verb. ostenderis, quam sequitur Felinus, in c. prudentiam, num. 16. in fi. de offi. deleg. Iass. in l. sciendum, num. 25. de verborum Cassaneus, in consuetudinibus Burgundiae, rub. 1. gloss. 7. §. 7. in fin. Maximè, quia praedicta statuta collegiorum, & aliarum communitarum, non rigide, sed benigne interpretandasunt, ut magis inducant favorem, quam odium, ita Alciatus conf. 725. & conf. 91. num. 7. Menochius, conf. 80. num. 20. per tex. in l. 3. §. penult. ff. de decurionibus. l. magistratos. C. de professoribus & medicis. Et factum antiquum dicemus, in hoc casu, non solum quando sumus

ultra annum. 86. quo aliquis, & illo rum ascendentes habitaverunt in aliqua civitate, vel oppido, sed etiam 40. annorum, ut docet Antonius de Butrio, in c. cum causam, de probationibus, & in c. veniens. c. licet ex quadam, de testibus, quem sequitur Alexand. conf. 4. num. 12. & conf. 187. volum. 2. Socinus, conf. 106. num. 2. in fin. volum. 3. Alciatus, de praesumptionibus, regula. 1. praesumptio. 44. Parisius, conf. 86. num. 20. volum. 4. Gozadinus, conf. 68. num. 6. & 7. Antonius Gabriel, lib. 1. communium, titulus de praescriptionibus, conclusionem. 16. licet Dueñas, reg. 299. num. 7. teneat (alijs citatis) & Ioannes Garcia, de nobilitate gloss. 18. §. 1. num. 2. cum sequentibus, contra Butrium, supra) & sic poteris originem probare, ut tradit Mascardus, volum. 3. de probationibus, conclusionem. 1141. num. 19. ubi refert alios modos probationis originis alicuius, & resolvit nostram quaestionem dicens, quod filius natus per transitum, in eo loco ubi mater non erat mansura, dicatur ibi originem sortiri, ut tradit doctores, Imola, Alex. & Paulus, in l. huiusmodi. §. legatum. ff. deleg. 1. Pro qua sententia dicit Cumanus ibi, consuluisse, & ita de facto fuisse servatum, idemque tenet in l. cetera. §. sed si quis ad opus, in fi. ff. eodem tit. assignans rationem, quia in acquirenda origine consideratur veritas, non patris destinatio, ut in d. l. assumptio, & veritas imaginis naturae non debet obumbrari. d. l. filium quem pater. ff. de liber. & posthumis: nam alias sequeretur (secundum eum) quod si aliquis Lutetiam se conferret, causa ibi habitandi, & in itinere vxor pareret, quod si lius esset originarius civis, Lutetiae ubi pater nunquam fuit, quod esset absurdum, & istam opinionem sequitur Crotus, in repetitione. l. si quis pro emptore, num. 104. vers. ultimo

B 5

notan

Practica Quaestiones.

notandum. ff. de usufructibus. Cag-
nolus, in rub. de origine iuris, nu. 30.
& hanc dicit communem opinionem
lass. in d. §. legatum, numer. 14. dicit
etiam communem Ioannes Botta,
de conf. 28. numer. 113. vbi dicit, quod
ab hac opinione, in iudicando non
est recedendum.

17 Sed contrariam opinionem (vt. d.
l. ciues, non procedat in origine for-
tuita, veluti si in ciuitate aliqua sit
aliquis natus ex parentibus, qui non
constituerunt ibi domicilium, sed
erant tanquam aduenae statim recess-
suri, vel ibi recreationis causa assiste-
bant, tunc ibi natus ob hanc origi-
nem casualem, & fortuitam, non di-
cetur ciuis, neque originarius: quia
ad hoc, vt aliquis ratione propriae
originis sequatur locum, & domici-

18 lium, oportet, quod in loco, in quo
natus est, parentes habeat, vel con-
stituat domicilium, non commoran-
do ibi tanquam transiens. argum.
tx. in l. 1. C. de captiuis & postlimin.
reuerf. d. l. ciues, ibi, *vnde cum profec-

19 tus est, peregrinari videtur, *ita tenet
Bart. in l. filios, num. 4. C. de municipi-
palibus & originar. lib. 10. & ratio
est, quia qui habet animum se trans-
ferendi, fingitur non esse in eo loco.
l. questum in fi. ff. de leg. 3. l. haeres ab-
sens, ff. de iudicijs. c. Romana, vbi gl.
de foro competent. lib. 6. quod tenet
Abb. in e. Rodolphus, nu. 9. vbi Bar-
bacia, num. 97. de rescriptis, idem Bar-
bacia, conf. 52. num. 2. volum. 2. ean-
demque opinionem sequuti sunt Pe-
trus, Zinus, Bald. Ang. Albericus, in
d. §. legatum, Felinus, in d. c. Rodul-
phus, num. 13. vbi dicit hanc opinio-
nem se vidisse obseruatam Ferrariæ,
cū casus de facto contigisset: idem
resoluit Lancelotus Decius, in d. l.
haeres absens. §. proinde, vbi dicit

20 hanc opinionem esse communem,
& dicit Bar. conf. 172. num. 6. lib. 1.
quod licet filius rustici commoran-

ais in districtu ciuitatis, natus fuerit
in ciuitate, non dicitur per hoc ciuis
originarius, vt etiam tenet Boerius,
decisione. 13. num. 49. & sic hanc vl-
timam opinionem sequitur Ripa, in
tractatu, de peste. 2. parte, de privile-
gijs cont. caus. pestis, privilegio. 18.
num. 183. vbi dicit communem opi-
nionem, quem sequitur Rebuffus,
de privileg. scholar. privileg. 65. nu.
5. & concordiam assignat Mascardus,

21 supra, num. 7. ex qua verissima reso-
lutione venit reprobanda quædā ap-
pellata consuetudo, quam perperā
& iniquē parochi huius ciuitatis To-
leti intendunt habere (quæ potius
corruptela vocanda est) videlicet, qd
si vicini, & originarij oppidi de Var-
gas, aut de Olias, vel alterius loci vi-
ci huius ciuitatis (qui colligunt fru-
ctus in suis locis vbi habitant) se con-

22 ferant in aliquā domū huius ciuita-
tis, quod reputentur statim vicini, &
quod teneatur decimas prædiales sol-
uere illis parochijs sub cuius parochia
domus sita est. Quod est maximū ab-
surdū, & iniqua prætensio, cū illi nō

23 sint vicini, nec originarij huius ciui-
tatis, & domus in qua habitant, non
est propria, sed conductā, magis ad il-
lum effectum, vt reputentur vicini,
quam quod verē vicinitatem habeant
(prout de iure, & secundum ordina-
tiones Toleti requiruntur) quia sunt

24 aduenae statim recessuri, absque ani-
mo ibi commorandi, sed potius frau-
dandi (cum graui peccato) decimas
prædiales, proprio suo paracho per-
tinentes, quæ cæteris nec debentur
ratione personæ (cum non sint vici-
ni) nec ratione prædiorum, vt in. c.
fi. de parochijs. c. cum sit, de decimis:
c. à nobis (vbi doctores) eodem titi.

25 Quod in tantum verum est, quod be-
neficiati curati illius parochiæ: vbi
prædia sunt sita, habeant intentio-
nem fundatam contraproprum epis-
copum, vt in. c. fi. vt lite pendente, &
tradit

Communes contra communes. 498. 27

tradit Rebuffus (alijs citatis) in tra-
ctatu, de decimis, quest. 7. num. 3. quæ
& alios sequitur Mieres, de maiora-
tu. l. p. quæstione. 58. num. 13. & Ioan.
Gutierr. nouissimè. 2. p. canonicarū
quæstio. c. 21. num. 54. vbi dicit com-
munem opinionem, sequendo Abb.
num. 4. in d. c. fi. & alios plures, & sic
cum istæ vicinitates sint procuratæ
& affectatæ, ad illum particularem
effectum, absque aliquo animo ibi
26 commorandi, imò subtrahendi deci-
mas vero paracho, non debent confi-
derari, cum illi non sint vicini pro-
prii, nec acquisiti, quia ad acquisitio-
nem vicinitatis debet quis habitare
maiorē partem anni. continuè in
aliquo loco, cum tota sua familia, vt
est gloss. in l. 1. verb. maneat, vbi no-
tat Bart. ff. de lib. agnoscend. l. 1. §. ha-
bitare. ff. de his qui deiecerunt vel
effud. gloss. in clementina, causam,
verb. communiter, de elect. ione, Boe-
rius, decisione. 272. num. 2. & sequi-
tur Matthæus de Afflictis, decisione
384. num. 11. pro quibus iuribus facit
lex notabilis. 8. tit. 27. lib. 9. recop.
ibi, *saluo si en el lugar morare y tuiere
27 vezindad y casa poblada la mayor parte
del año, con su muger y sus hijos, * & sic
resoluit Mascardus, supra, numer. 22.
non posse quem verum ciuem & ori-
ginarium, alicuius loci nuncupari,
ad hoc vt gaudeat privilegijs illius
loci, nisi in eo habeat domicilium, &
28 collocauerit ibi maiorem partem sua-
rum fortunarum, soluendo oneraper-
sonalia, & realia: quod non faciunt
prædicti, imò in suis locis collectan-
tur, & matriculantur: quod in tantū
verum est, quod licet per maiorem
anni partem habitent in hac ciuitate
(prout de iure, & secundum illius or-
dinationes requiruntur) si tempore lo-
29 cationis decimarum, *les coge la voz
de la renta en sus lugares, pastando alli co-
sus ganados, *tenentur decimam paro-
chis suæ parochiæ, vel eius locatori-

bus soluere, & non paracho huius
ciuitatis, & sic debet intelligi & de-
clarari lex. 9. tit. 20. p. 1. vbi Gregor.
& ratio est, quia in contractibus con-
siderandum est tempus contractus,
& nō tempus perceptionis fructuū,
l. si filius familias. 78. de verborum, &
sic, nec mutatio status, vel vicinita-
tis ex post facto sequatur, aliquid ope-
rabitur. tx. elegans, in l. quæcunque
30 55. ff. de actionibus & obligationib.
ibi, *durante etiam, si seruus postea vel ma-
numissus, vel alienatus, vel mortuus fue-
rit, *pro qua sententia expedit potest
l. 33. tit. 13. p. 3. infin. ex qua colligitur
quod hypotheca dotalis incipit à
promissione dotis, & sic à tempore
contractus, non verò à tempore tra-
ditionis. Ita docet Antonius Gom.
31 in l. 50. Tauri, num. 38. pro qua senten-
tia fuit iudicatum, vt tradit Moheda-
nus, decisione. 51. per legem qui valne-
um, & l. potior. ff. qui potiores in pig-
nore habeantur, & sic in nostro casu
dicendum est, quod obligatio soluē-
di decimam, incipit à die contractus
& sic, adonde cogio al dezmero al tiempo
de la voz de la renta, & non à die solu-
tionis, quod sepius contingit in
causis decimalibus de facto, & ita
obseruatur de consuetudine. si verò
aliquis habeat duas parochias, vbi au-
32 dit diuina officia & sacramenta mi-
nistrantur, quia in hyeme audit diui-
na officia in vna parochia, & in æstā-
te in alia, tūc æqualiter decimæ mix-
tæ, & personales, sunt diuidendæ, vt
d. l. 9. tit. 20. p. 1. ibi, deuen dar diezmo à
las iglesias donde son parrochianos, *in-
telligendo legem illam, prout intelli-
git Greg. ibi, verbo, *onde son parro-
chianos, *) & tradit Paz, in sua praxi:
2. tom. primæ partis. c. 5. numero. 10.
34 Decimæ verò prædiales soluē debent
vbi prædia sunt sita, vt in. c. fi. de pa-
rochijs, nisi consuetudo sit in contra-
riū, quæ semper in præstatione deci-
35 marum attendi debet, vt in. c. cū sint
homi

Practica Quaestiones

literas, num. 7. vers. item quid, de rescriptis, & ibi etiam Antonius. & Abb. columna, fin. qui asserit hoc esse verius. Et huius opinionis dicitur fuisse author Butricarius, in. dist. l. prescriptione, vbi Bart. (sibi contrarius) in hac etiam se inclinat sententia, & sequitur etiam illam Archidiaconus, & Dominicus, in. c. Romana. §. contrahentes, de foro competenti lib. 6. & est communis secundum Felinum, in. c. si clericus laicum, col. 2. vers. limita. secundò, de foro competenti, & asserit etiam communem Curcius, in. d. l. ex quacunque, num. 32. idem etiam dixit communem, cons. 124. numer. 6. & dixit communem etiam Boerius (asserens questionem bis de facto tenuisse) in. c. eaquæ (ad Dinu) de reg. iuris in. 6. quæ opinio verissima est, & in practica recepta, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVAESTIO. 462.

Utrum ius patronatus sit spirituale ex sua prima origine, vel propter annexionem. Communis contra communes.

Ius patronatus esse spirituale ex sua prima origine, & non propter annexionem tenet Abb. in rub. de iudicijs, numero. 4. quam opinionem (ex voto antiquorum) dicit communem.

Sed contrariam sententiam sequitur ibi Abb. imò, quod ex annexione sit spirituale, cuius opinionem esse communem affirmat Ripa, in. d. rubrica, numero. 80. quod est notandum ad. c. quanto, de iudic. per quem text. confirmatur hæc opinio, quæ est verior & tenenda.

QVAESTIO. 463.

Si statuto caveatur, quod bannitus non audiat nec cuilibet, nec criminaliter, & sit ab aliquo percussus, non poterit iudex de percussione inquirere. Ita Bart. in. l. non solum. §. fin. ff. de iniurijs, & innuit ibi esse communem opinionem Alexand. ad Cumanum.

Sed contrariam partem dixit communem Felinus, in. c. delicti, de exceptionibus, num. 5. & dixit communem Decius post Felinum, in. c. cum inter num. 10 eod. tit. Quæ opinio verissima, & iuri & æquitati consona est, ne delicta remaneant impunita, contra. l. congruit. ff. de offi. præf.

QVAESTIO. 464.

Utrum heres, qui tenetur ex delicto defuncti, si non conficiat inventarium, teneatur ultra vires hereditarias. Communis contra communes.

Ius Canonico heres tenetur ex delicto defuncti, etiam si ex eo crimine nihil ad eum pervenerit, ex. est (vbi notat gloss.) in. c. si de sepulturis, idem probat text. in. c. nobis 28. in. si. de sententia excommunicationis, vbi etiam notat glo. & ita tenent communiter canonistæ, quos refert Couar. lib. 3. variarum. c. 3. num. 7. Iulius Clarus, in practica crimin. §. si. quæstione. 51. vers. ult. quæro. & ita fuit decisum in decisione Pedemontana. 131. num. 5. sequus tamen est de iure civili, ut in. l. si. c. ne ex delictis defunctorum, & hanc differentiam inter utrumque ius, constituit gloss. communiter approbata, in. d. c. fin.

quam

Communes contra communes. 464. 31

quam dixit ibi communem Abb. num. 6. idem Abb. dixit etiam communem, in. c. in literis, num. 3. de raptoribus, dicit etiam communem Angelus, in sua summa verb. heres, & dicit communem opinionem legistarum & canonistarum Dueñas regul. 13. num. 22. Menchaca, controuersiarum illust. c. 96. num. 27. Iulius Clarus, supra, quæstione. 51. Antonius Gomez. 3. tom. variarum. c. 1. numer. 85. & decisio Pedemontana, supra, eandem fatetur communem Aretinus, in. l. furti actione. C. de furtis, & fatetur etiam communem Rodericus Xuares, allegatione. 26. idem asserit Carolus Molineus, cons. 20. volum. 4. Syluester. in summa verb. hereditas. 3. §. 4. & alios adducit Couarru. d. lib. 3. variarum. c. 3. numero. 7. Nec omittam hanc diffinitionem non sine scrupulo esse, nam contrarium tenuit Abb. in. d. c. si. & in. c. in literis, & pro opinione Abbatis, est gloss. si. in. d. c. a nobis, de sentent. excommunicat. quam probant Abb. ibi, & Felinus, & Angelus de Clauasio in sua summa, ver. heres, in. §. 4. & alios plures refert decisio Pedemontana, supra, numer. 4. Prima tamen opinio est verior & tenenda, quam sequitur & defendit Gutierrez, lib. 2. canonic. c. 18. num. 54. Modò dubium est, an heres, qui ex delicto defuncti tenetur iusta ius canonicum (ut modò diximus) teneatur etiam ultra vires hereditarias si inventarium non fecerit, & quibusdam placet sat esse, iuxta vires patrimonij conueniri posse (etiam non confecto inventario.) Ita tenet Federicus de Senis, cōf. 21. alias. 12. & dicit communem, Ruy-nus, cons. 20. lib. 4. & Couarru. d. c. 3. num. 4. Bosius, in sua practica, tit. de penis, num. 34. & hanc dicit esse crebriorem sententiam, decisio Pedem. supra, numer. 9 quam sequitur Villalobos, in antinomia iuris, verb. hæ-

res & sequitur dicens communem Fanus, de pignoribus. 4. membro. 2. p. num. 224. & quatuor fundamenta pro hac opinione refert nouissimè Gutierrez, lib. 2. canonicarum quæst. quæstione. 18. numer. 65. Ioannes Andreas, & Francus, in. cap. quamquam de vsuris, in. 6. tenet etiam Henricus, in. c. si. de sepulturis, Anania, in. c. tuanos eod. tit. & est communis opinio, secundum eundem in. d. c. in literis, numero. 7.

Sed contrariam opinionem, ut heres in foro animæ, non teneatur ad debita ultra vires hereditarias, non confecto inventario, si realiter & verè nihil occultauit, tenet Hostiensis, in sua summa, tit. de testamentis. §. penultimo Ioannes Andreas, in. d. c. quamquam, Felinus, in. c. 1. nu. 44. de constitutionibus, Bart. in rub. ff. de acquirenda hered. num. 3. vbi dicit, quod ita tenet theologi & ibi Alex. numer. 7. & dicit magis communem Iass. in d. rub. num. 23. & 24. & Ruy-nus, cons. 20. lib. 4. Ancarr. cons. 402 & 411. Gratus, cons. 91. & tenuit gloss. penultima, in. d. c. in literis, quam sequitur Paulus, in rub. ff. de acquirenda hereditate, & est communis opinio, secundum Abb. in. d. c. in literis, num. 3. & in cons. 74. numer. 9. in. 2. p. vbi dicit communem, & Menochius, lib. 1. præsumpt. quæstione. 83. numer. 3. Syluester. in summa, verb. hereditas. 3. quæstione. 5. Paludanus, in. 4. distinctione. 15. quæstione. 1. art. 5. Nauarra, lib. 3. de restitutione. c. 4. num. 172. & declarat Couarr. lib. 3. variarum resolutionum. c. 3. numer. 8. & Decianus, cons. 49. num. 60. lib. 2. Segura, in. l. 1. §. si vir uxori, numero. 125. ff. de acquirenda possessione vbi Didacus Perez, idem in quæstione. 10. prohemiali, or. 1. & dicit communem Orosius, in l. 2. numero. 3. & 4. ff. de officio procurat. & Menchaca, de successuum creatione. §. 1. numero. 26.

Practicae Quaestiones.

mero. 26 & §. 2. num. 12. Antonius Gomez, in l. 3. Tauri. num. 21.

QVAESTIO. 465.

O Pinio Martini, relata per glossam in l. 2. C. de bonorū poss. secundum tabulas, in verbo doceri, servatur de consuetudine, secundum Speculatorem, in tit. de instrumentorum editione. §. compendiosa, verfic. sed quid si unus. Sed eā communiter reprobari asserit ibi Iass. numer. 10. & declarat Oldradus, cons. 297. in fi. Decius, cons. 114. col. 5. Iass. in l. Lucius, columna. 7. de vulgar. Cifuentes, in l. 3. Tauri, Iass. in l. admonendi, numero. 39. ff. de iurciu. rando.

QVAESTIO. 466.

Utrum indulgentiae Pontificis extendantur ad animas purgatorij. Communis contra communem.

E Legans est quaestio, utrum indulgentiae concessae per Romanum Pontificem, pro vivis & mortuis, extendantur ad existentes in purgatorio, si faciant viui, quod in forma indulgentiae continetur. Et ad eos non extendi est communis opinio, secundum Alexand. in 4. distinctione. 20.

Sed contrariam partem dicit communem Innocentius in c. quod autem de penitentibus & remissionibus, & alij plures relati per Felinum, in sermone de indulgentia plenaria, numero. 21. verfic. tertium. §. 7. in qua quaestione consulto theologos, & vide Gregorium, verb. pro*, in l. 47. tit. 4. p. 1. quibene declarat hanc materiam indulgentiarum.

QVAESTIO. 467.

Utrum perempta instantia, perimantur effectus. Communis contra communem.

Effectus perfectus, ante peremptionem instantiae, non perimit, perempta instantia. Exemplū, vide per litem contestationē, qua quis efficitur male fidei possessor, ex. in l. nemo. C. de acquirenda possessio ne. l. certum. C. de reivendicatione, & perpetuatur actio. l. si. C. de prescriptione. 30. vel. 40. annorum, & res efficitur litigiosa, tex. in authentica res litigiosa. C. de litigiosis: iste talis effectus non perimitur perempta instantia. Ita tenet Innocentius, in c. causam quae, de testibus & Bart. in l. cum lite. ff. iudicatum solui, & est communis opinio, secundum Abb. in d. c. causam quae. 1. de testibus numero. 2.

Sed contrariam sententiam (imō quod talis effectus perimatur) tenuit glo. (passim habita pro singulari in l. 2. C. de fructibus & litium expens. quam plures sequuntur, quos citavit Tiraquellus, de utroque retractu. §. 15. gloss. 2. num. 19. ubi tandem dicit communiter servari, sed prima opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, cum actus perfectus & consummatus non vicietur, licet pervenerit ad casum a quo non poterat inchoari. l. fin. C. de nuptijs. Ex qua. l. plura ad propositū congest sit Didacus Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 5. ordinamenti colum. 148. Tiraquellus de cessante causa, limitatione. 12. & in l. si unquam, verb. donatione largitus, numero. 230. & verb. susceperit liberos, numero. 151.

SVMMARIVM.

Communes contra communes. 469. 33

QVAESTIO. 468.

Utrum si heres gravetur restituere hereditatem pauperibus, vel alia pia causa, transeant actiones ipso iure in piam causam. Communis contra communem.

Regula iuris est quod fideicommissarius ante restitutionem factā nullum ius habet reale, in bonis fideicommissi subiectis. l. 1. lex restituta. ff. ad Treb. facta verō restitutio ne, fideicommissarius efficitur heres, & transfertur in eum dominium, omniaque iura, & actiones actiuae, & passivae, quae regula limitatur à doctores, ut non procedat quando heres graduatur restituere hereditatem pauperibus vel pia causa, quia tunc ipso iure transeunt actiones actiuae & passivae in piam causam, absque aliqua restitutione, ita Bart. in l. 1. quaest. 6. num. 59. C. de sacrosanctis ecclesijs ubi Iass. nu. 10. & 11. dicit communē opinionem: quia indubio est favendum religioni. l. sunt personae. 43. de relig. & sumptibus fun. Et hanc dicit magis communem opinionem Alex. in l. 1. §. sed & quoties. ff. ad Treb. Tiraquellus de privilegijs pie causae. c. 38. Menchaca, de success. prog. lib. 3. §. 26. & de success. resol. §. 11. nu. 54. Villalobos in arario com. verb. fideicommissum, num. 50.

Sed contrariam opinionem tenet Buratus, cons. 55. num. 22. & 26. vol. 1. Tobias Nonius, cons. 28. num. 18. & Corneus, cons. 201. vol. 1. & hanc dicit communē Michael Crassus receptarum sentent. §. fideicommissum quaest. 42. numer. 7. Prima tamen verior & equior est & sic tenenda in iudicando & consulendo.

SVMMARIVM.

1. Dominium vile transfertur in censuarium, & etiam directum.
2. Dominium vile tantum. transfertur in emphyteotam.
3. Lex si. tit. 8. p. 5. declaratur.
4. Consum solvitur de re propria & emphyteosis de re aliena.
5. Emphyteota cadit à iure non solvens pensionem intra triennium, quod secus est in censuario: etiam si per mille annos non solvat.
6. Pactum, ut res censualis cadat in commissum non valet, nec servatur in censu, redimibile.
7. Lex 68. Tauri declaratur, ut solum procedat quando res propria datur, & postea super ea census imponitur.
8. Lex 63. tit. 5. p. 5. declaratur, ut non procedat in censu redimibili.

QVAESTIO. 469.

Utrum sit differentia inter contractum censualem, & emphyteoticum Communis contra communem.

Inter contractum censualem, & emphyteoticum, multum interesse nemo est qui ambigat, & colligitur ex Bart. in l. 1. §. 1. num. 4. ff. de publicanis, & vect. & ex gloss. in c. constitutus, de relig. domibus, ubi inter alias differentias, ponit quod in censuario transfertur dominium vile, & directum ad eodē quod nihil apud dominum remanet, in emphyteotam verō transfertur vile tantum. Ita magistraliter declarat Antonius Gomez in l. 68. Tauri num. 2. ubi refert practicae effectus, resultantes ex hac differentia, resolvens esse communē opinionē, sic declarans legem. l. C. de iure emphyteotico. l. 1. ff. si ager vectigal. vel emphyt. l. si. tit. 8. part. 5. unde si in concessione emphyteosis dicatur transfero omne ius, esset contractus censualis, & non emphyteotici.

Practicæ Quæstiones.

cus. Ita tenet Imola, in. c. ad audien-
tiā, nu. 4. de rebus ecclesiæ nō alien.
Iass. in. l. 1. colu. 10. C. de iure emphy.
ex qua differentia sequitur alia, quōd
4 censum solvimus de re propria, & em-
phyteosim de aliena, & est cōmunis
secundū Abb. in. d. c. cōstitutus, nu.
20. & Euerardus, in topicis legalib⁹,
col. 152. sequitur etiā alia singularis
differentia, quōd emphyteota cessans
5 solvere pensionem trienio priuato,
& biennio ecclesiæ, cadit à iure. l. 2. C.
de iure emphyteotico. c. potuit, de lo-
cato: fucus autem est in censuario, nā
& si per mille annos non soluat, non
cadit à iure suo. Ita tenet gloss. verb.
iusta in. d. c. Constantinus, Imola, &
Iass. in. d. l. 2. nu. 41. C. de iure emphy-
6 teotico, Bart. in. d. l. 1. §. 1. Socinus, cō-
fil. 167. vol. 2. Hippolytus, singulari.
95. & dixit communem Decius, cōf.
138. vol. 1. & dixit etiam communem
Iacobinus, in authentica, qui rem, nu-
mero. 53. C. de sacrosanctis ecclesiis. &
alios refert & sequitur Matienço, in
l. 1. tit. 15. gloss. 2. num. 1. lib. 5. recop.
vbi illud defendit, etiam si adijciatur
pactum, vt res cadat in commissio,
quam opinionem sequitur Auenda-
ñus, resp. 112. & Couarr. lib. 3. variarū
c. 7. nu. 1. quōd pactum non seruatur
in censu redimibili, nisi in casu legis
7 68. Tauri, quam elegantē declarat
in casu nostro Gutierrez, lib. 2. prac-
ticarū quæst. quæstione. 163. num. 10
& de iuram. confirmatorio. 1. p. c. 31.
num. 10. Ioan. Garcia, de expensis &
meliorationibus. c. 9. num. 63. & 64.
Mexia, ad l. Toleti, fol. mibi. 140. nu.
16. Olano, litera. A. num. 97. & nouis-
simē alias differentias congesit Fel-
cianus de Solis, in tractatu. decensib⁹
in prohemio, num. 29. & est alia pul-
chra differentia, quia si vendatur ali-
qua res pro libera ab aliquo censu
intelligitur de censu perpetuo, non
verò de redimibili, & sic in primo ca-
su, non valet venditio, in secundo ve-

rò sic, vt probat tex. sic intelligend⁹
8 in. l. 63. tit. 5. p. 5. quem ad hoc ponde-
rat Gutierrez, practicarū quæst. lib.
2. quæstione. 169. per totam, & Ola-
n⁹, in Ant. iuris, litera. V. num. 3.
Sed in quæstione principali cōtra-
riam opinionem dixit communem
Bald. cōf. 177. volum. 3. & vide Co-
uar. (plures referens.) d. lib. 3. variarū
c. 7. col. 2. & Menochium, lib. 3. præ-
sump. in præsumptione, 106. à nu-
mero. 10.

QVAESTIO. 470.

*Utrum valeat procuratoris cō-
stitutio, per illa verba: Consti-
tuo asinum meum procuratorē.
Communis contra communem.*

SI in instrumento procuratoris
dicatur: Ego constituo Titium
asinum meum (volens dicere
procuratorem meum) ad agendum,
& defendendum nihilominus vale-
ret constitutio procuratoris. Hoc est
celebratissimum dictum Hostiensis,
in. c. petitio, de procuratoribus. Et
ne in doctorum pro vtraque parte
allegationibus immoremur, opinio-
nem Hostiensis, esse magis commu-
nē affirmat Iass. (benē differens) in.
l. si quis in fun. si vocabulo, numero.
19. ff. deleg. 1. & pro hac opinione est
tex. in. l. his verbis. §. 1. ff. de haredi-
bus instituendis.

Sed contra Host. est communis
opinio, vt asserit Iass. in. l. testamen-
tum, nume. 2. C. de testamentis. Quæ
verior est, & opinio Hostiensis po-
tius videtur trupa.

QVAESTIO. 471.

Romanus Pontifex cōmissit
causam delegato, cum hac
clausula: reduc asme alienat⁹
ad ius,

Communes contra communes. 471. 35

ad ius, & proprietatem ecclesiæ. Du-
biū est, an virtute illius clausulæ, de-
legatus habeat iurisdictionem in re-
bus inuasis, & in alijs male detentis,
in quibus possessio tantum transit
in alios. Et quōd de illis possit cog-
noscere delegatus, tenuit Innocētius,
in. c. episcopi, de rebus ecclesiæ non
alienandis, cuius opinio communiter
approbatur, secundū Abb. ibi, nu. 2.
Sed contrariam (imò quod nō pos-
sit cognoscere de prædictis) contra
Innocētium, fatetur esse communē
Barbacia, in rubr. de rescriptis, dixit
etiā cōmunem idem Barbacia, in. d.
c. episcopi, & differit latē Felinus, in
d. rubr. de rescriptis, num. 5. Prima ta-
men opinio verior est, & maiori do-
ctorum calculo recepta.

QVAESTIO. 472.

*Utrum spurius possit heres in-
stitui, in tempus in quo fuerit
legitimus. Communis contra
communem.*

SPURIUM incapacem esse pater-
næ successionis, nemo est qui
dubitet, & probat hodie. l. 9.
Tauri, quam declarat (in hoc proposi-
to) Rojas, in epitome success. c. 14.
nu. 16. & c. 26. num. 20. & Matienço,
in. l. 8. tit. 8. gloss. 4. nu. 7. lib. 5. recop.
Acosta, in. c. si pater. 2. p. verb. omnia
bona, num. 13. de test. lib. 5. Gutierrez
lib. 2. practicarū quæst. 102. Auend. de
exequend. 2. part. c. 26. numero. 18.
Dubium tamen est, an possit heres
institui in tempus, in quo fuerit legiti-
mus. Et posse tenet Bald. Aretinus,
& Alex. in. l. Gallus, §. instituens. ff.
de lib. & postb. vbi Iass. nu. 5. & Lan-
celotus, testantur hanc esse commu-
nem opinionem (cum alijs quamplu-
rimis relatis, supra in quæst. 101. refert.
& pro hac opinione) Et pro hac sen-
tentia facit tex. in. l. in tempus. ff. de

haredibus instituendis, & tradit latē
Antonius Gomez, in. d. l. 9. Tauri, nu-
me. 18. Couar. in. 4. 2. p. §. 15. nu. 12. &
Molina, lib. 2. de Hispanorū primog.
c. 7. nu. 40. Matienço, in. d. l. 6. tit. 8.
gloss. 8. nu. 19. lib. 5. recop. & in. l. 19.
tit. 3. p. 6. tradit Greg. & in. l. 1. tit. 9.
p. 6. & Dueñas, reg. 366. limitat. 1. Di-
dacus Perez, in. l. 22. tit. 3. lib. 1. ord.

Sed contrariam opinionem (imò
quōd non possit spurius, ita heres
institui) tenuit Bald. in. l. eam quam,
col. antepenul. C. de fideicommissis,
quem sequitur Paulus, in. l. si filius fa-
milias. ff. de testamentis, vbi Aretin⁹
dixit esse cōmunem, licet sibi prior
opinio arrideat, quæ magis crebrior,
& recepta est, & ab ea non est rece-
dendum in iudicando & consulendo. Et
quo pacto securē clericus possit filiā
vel filium haredem instituere, ita vt
hereditas fisco non deferatur, vide
Gomecium, supr. in. d. l. 9. Tauri, nu.
18. & Dueñas, reg. 366. Cēpolā, caute-
la. 18. vbi possuit. 12. modos, in quib⁹
pater filio incapaci (vltia alimenta)
possit aliquid relinquere, & Parlado-
rium, lib. 1. rerū quotidianarū. c. 16.
per totū & Ioann. Garcia, vel filium
eius, in tractatu, de expensis & melio-
rationibus, cui nouiter est additū no-
uum tractatū de tacito fideicommissio
vbi latē prosequitur istum articulū.

QVAESTIO. 473.

*Utrum difficultas excuset à
mora. Communis contra
communem.*

VBIUM esse solet, vt cum dif-
ficultas excuset à mora, &
Bart. in. l. quōd te mihi, nu.
13. ff. si certum petatur, & in. l. consi-
nuus. §. illud, de verborū, dicit esse di-
stinguendum, q. si in obligatione est
factum, difficultas excuset à mora.
text. est in. l. si vehenda. §. idem iuris,
ff. ad. l. Rodiam de iactu. Aut in o-
bligatione est dare, & tunc esse

Practicae Quaestiones.

subdistingendum hoc modo, quod aut debetur species, & tunc difficultas excusat à mora, lex, cum seruus, lex, cum res. ff. de leg. 1. aut obligatio est quantitatis, & tunc difficultas non excusat à mora. Hanc distinctionem Bart. dixit communem Cardinalis, in c. breui, de iur. iur. & eadē dixit communem Purpuratus, in d. l. q. te mihi, nu. 64. dixit etiā comunē Couar. in c. quauis pactum, 2. p. §. 5. num. 4. de pactis in. 6.

Sed contrariam opinionem (imò quod debitor quantitatis, excusetur à mora propter difficultatem praestationis (contra Bart.) tenent Salicet, Fulgosius, Paulus, Romanus, Decius, & Curtius, in d. l. quod te, & hac opinionē (cōtra Bart.) dixit comunem ante tempora Alex. Purpuratus, ubi sup. pro qua dicit ipse, quod iudicaret. Et illā esse comunē fatetur las. in l. numis, nu. 7. ff. de in litē iurando, quā opinio magis comuniter est recepta, quia habet summae equitatis arg. l. q. si ephesi, ff. de eo quod certoloco.

QVAESTIO. 474.

Utrum testis praesumatur rogatus, ubi requiritur, quod sit rogatus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Testem intestamento rogatū deponere debere, nemo est qui dubitet, & probat tex. in l. heredes palam, §. in testamentis, ff. de testamentis, & in auth. rogati. C. de testamentis, & in l. fi. C. de codicillis, & in l. hac cōsultissima, in prin. C. de testamentis, & quod etiā hodiē rogatus testis requiratur in testamento nuncupatio, tenet Greg. in l. i. tit. 1. p. 6. verb. *que sean llamados*, & dicit comunē opinionē Menchaca, de succes. creat. §. 13. nu. 64. & probat l. 32. tit. 18. p. 3. quam sequitur Azevedo, in l. 2. tit. 4. nu. 5. lib. 5. recopil. In matrimonio etiam testis debet esse

rogatus, ut diximus in quaest. 484. Dubium tamē est, an in his casibus praesumatur testis rogatus deponere, & in hoc casu receptissima est opinio quod non. Ita Bart. (post Speculatorem) in d. §. in testamentis, idē Bart. in l. sciendum, nu. 12. ff. de verborū, & est communis opinio, secundū Paulū, Aretinū, & Imolā, in d. §. in testamētis, col. 1. & fatentur comunem omnes DD. in d. l. sciendum, & dixit etiā comunē Boerius, decis. 34. & 35. num. 8.

Sed contrariam partem (imò quod testis semper praesumatur rogatus) dixit comunē Albericus, in d. §. in testamētis, nu. 1. & de iure nostro regio & de comuni practica, & obseruatia iudiciorum praesumuntur rogati. Ita Palacius Rubeus, in l. 3. Tauri, nu. 66. ubi Castillo. verb. *no hagan fee*, & Antonius Gomez, num. 29. Didacus Perez, in l. i. tit. 4. pagin. 88. lib. 5. ordinam. Matienzo, in l. i. tit. 4. §. off. 8. num. 8. lib. 5. recop. ubi Azevedo, nu. 54. & 56. hoc limit. in testamento facto ad pias causas, ex Couar. in c. relatum, cl. 1. nu. 4. de testam. & Menchaca, supra. Et confirmatur ex traditis in quaestione 583. ubi notarius semper praesumitur rogatus, ut tradit Mantua. conf. 125. num. 7. vol. 1. Rolandus, conf. 32. nu. 28. volum. 2. Alex. conf. 48. vol. 5. Afflictis, decis. 45. num. 9. ubi dicit comunem Gratius, conf. 82. nu. 24. & conf. 142. nu. 1. vol. 2. & conf. 48. num. 5. & conf. 13 num. 16. vol. 1. Decius, in c. Scripturam, de fide instrumentorum, nu. 55. quē opinio verior & equior est, & consuetudine approbata, ut tradit Iulius Clarus, lib. 3. receptorum sentent. §. testamentum, quaestione 58. Azevedo, in d. l. 2. num. 5.

QVAESTIO. 475.

Utrum in testamento fieri possit contractus. Communis contra communem.

Contra

Communes contra communes. 476. 37

Contractus, vel quilibet alius actus, transiens informam contractus, intestamenti fieri potest. Itaque si quē est celebris, in l. heredes palam, §. fi. de testamentis, quā sequitur ibi Bar. & in l. vñ ex familia, §. fi. de falcidia, ff. deleg. 2. & in l. cum quis decedens, ff. deleg. 3. & sequitur etiam Faber, in princ. instit. delegat. Dinus, in reg. quod semel, inf. de reg. iuris, in. 6. Oldradus, conf. 114. & tamen haec est comunis opinio, secundū Alexand. ad Bar. in d. §. fi. quam (ante eum) dixerat comunē Romanus, conf. 171. col. fi. & plures concordantes allegat Tiraquellus, post. li. connubiales, gloss. 3. num. 94.

Sed contrariam partem (imò quod sit adhibenda distinctio) tenet Bald. in d. §. fin. quam dicit comunē Aretinū ibi, col. 2. Prima tamē opinio communiter obseruatur, & tenetur, secundū Albericū, ibi, nu. 2. & tradit Bacca, de non meliorandis filiabus ratione dotis. c. 20. n. 16. Iulius Clarus, lib. 3. recep. sententiarū, §. testamētū, quāst. 75. & latē explicuimus in quaest. 140 nu. 5. Est tamen singulariter aduertendum, quod reuocato testamento, reuocatur, etiā contractus in eo celebratus, ut resoluit Peralta, in l. Lucius, la. 1. nu. 12. ff. deleg. 2. & Spino, in Speculo testamentorū, gloss. rubricā. 1. par. a nu. 14. circa quod vide per me tradita in d. quaest. 140.

QVAESTIO. 476.

Utrum in electionibus, & alijs rebus, absens sit vocandus Communis contra communem.

Alta est in nostro iure quaestio, utrum absentes sint vocandi, & in tribus casibus tantum esse vocandos, scilicet: in electione praelati, ut in c. quia propter, de electione, & in electione canonicorū, ut in c. cum ecclesiis de prebendis lib. 6. & in cessionatione a diuinis faciēda,

ut in c. si canonici, de offi. ordinarij lib. 6. tenet gloss. celebris, & notanda, verb. ipsorum in c. praesentium, de testibus in. 6. cuius glossae opinio est comunis, secundū Imolā, in c. cū omnes, num. 8. de cōstitutionibus, & dixit comunem ibi Felinus, numer. 22. quem ibi citat Decius, num. 7. dicens comunem, & dixit etiam comunem Imola, in c. fin. colum. 3. de maiortate & obedientia, idem in c. 1. colum. 1. de his quae fiunt à praelato, & dixit etiam comunem Corneus, conf. 181. colum. 8. volum. 2. eandem fatetur comunem Ripa, lib. 2. responsorum c. 21. numer. 4. & seruatur in practica, secundum Alexand. ad Bar. in l. omnes populi, nu. 15. ff. de iust. & iure. & vide adducta per Iass. in l. placet, num. 13. C. de sacrosan. ecclesiis. Est alia secunda opinio distinguens, imò quod in actibus graui prauidicij (ultra illos tres per glossam, supra allegatam numeratos) sunt vocandi absentes: & ita tenent Innocentius, & Ioannes Andreas, in c. 2. de noui operis nominatione, Antonius, in d. c. cum omnes, colum. 3. vers. ex praedictis, & in c. cum humilis, & in c. licet ad euitanda, col. 2. de electione, & in c. 1. de his quae fiunt à maiori parte capituli. Et tenet Dominicus, in c. praesentium, colum. 7. & Abbas in pluribus locis, & tenet Ioannes Crotus, in d. l. omnes populi, col. 3. in vers. ego alias, dicens esse veriorē in puncto iuris. Et tandem haec est comunis opinio, secundum Barbaciam in d. cap. cum omnes colum. 1. & pro hac sententia consulit, conf. 1. columna 13. vol. 1. & conf. 17. columna 2. & 3. volum. 2. & haec secunda opinio est communior, & de iure verior. Et quando ad officia publica eligenda, absentes sunt citandi, vide Auenanum, in cc. pp. 1. part. cap. 19. numero 14. & Azevedo, in curia Pissana, lib. 3. c. 5. numer. 1. & in l. 2. tit. 1. lib. 2. recop.

Practicae Quaestiones.

SUMMARIVM.

1. *Qui non potest incarcerari pro debito, non potest conveniri ultra quam facere potest.*
2. *Qui non potest conveniri ultra quam facere potest, non potest incarcerari.*
3. *Licenciati & baccalarii non possunt in carcerari quia nec conveniuntur ultra quam facere possunt.*
4. *Excommunicari non potest, qui non potest incarcerari.*

QVAESTIO. 477.

Utrum miles, & advocatus possint conveniri ultra quam facere possunt. Communis contra communem.

Sicut miles armata militie, non potest conveniri nisi in quantum facere potest, ut in l. miles. ff. de re iudicata ita milites inermes, puta advocati, vel doctores, licenciati, & baccalarii. Ita glos. ibi, communiter approbata, ut patet ex Alex. & alijs, ibi dem. Et dixit communem Zasius, ibi, nu. 8. & dicunt communem Alex. num. 1. l. ass. nu. 6. Ripa, nu. 4. in l. Centurio. ff. de vulgari.

Contraria tamen opinionem communiter servari de facto, fatetur Albericus, in d. l. miles in qua questione constituo regulam generale, quod ille qui non potest incarcerari non potest conveniri ultra quam facere potest. Ita Greg. in l. 23. tit. 6. p. 1. verb. *Unde legio a otro*, & Couar. lib. 2. variarum. c. 1. nu. 9. Didacus Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordinam. colu. 107. Padilla, in l. 1. nu. 7. C. de iuris & facti ignorantia, Gutier. de iuram. conf. 1. p. c. 17. nu. 7. & in c. 16. vbi latissime disputat, & declarat istam materiam, a nu. 48. & Auend. resp. 8. quae reg. verissima est, si de converso accipiatur, videlicet, qui non potest conveniri ultra quam facere potest, non potest incarcerari: quia aliter non seper

vera est, ut colligitur extradiis per Gutierrez, sup. c. 16. nu. 36. & Couar. & illud explicat novissime Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum. c. fi. 5. p. 6. nu. 21. qui resoluit, quod licet cecati, & baccalarii, non conveniuntur ultra quam facere possunt, & idcirco non possunt incarcerari. Idemque est dicendum de donatore, ut in l. Divus Pius (cu sequentibus). ff. de re iudicata. Imo quod magis est, neque possunt excommunicari, ut resolvemus in quest. 701. nu. 10.

QVAESTIO. 478.

Utrum substitutus repudiante herede, teneatur adire, vel petere bonorum possessionem secundum tabulas. Communis contra communem, & quid iure regio.

HAeres adiuit hereditatem, & adversus aditionem est substitutus, quo casu admittitur substitutus vulgaris. Hic est tx. communiter intellectus, in l. et si sine. §. quod Papinianus. ff. de minoribus, & tenet Bart. in l. 1. nu. 49. ff. de vulg. & est communis, secundum Socinū, ibi, nu. 52. & dixit etiam communem Ripa, ibi, nu. 205. & Curtius iunior, in l. post aditam, num. 4. C. de impuberum, & alijs. Modò dubium est, an iste substitutus possit, vel debeat adire de iure civili, an petere secundum tabulas. Et posse adire de iure civili, tenuit Bart. (post alios antiquos.) d. num. 49. vbi Socinus, num. 53. dixit communem, & Ripa, num. 206. & dixit etiam communem Curtius iunior, in d. l. post aditam, num. 13. & dicunt etiam communem Alex. num. 4. l. ass. nu. 7. Claudius, col. 1. in l. 2. §. interdum ff. de vulg. vbi Bart. num. 2. fuit eiusdem opinionis.

Sed contraria opinionem (imò debeat petere possessionem secundum tabulas) tenet

Communes contra communes. 481. 39

et Ultramontani (& post eos) Zinus, in l. qui se patris. C. unde liberi. Et hoc opinionem, dixit communem Aretinus, in d. §. interdum, num. 12. & expressse asserit communem Bened. & Gandinus, ad ipsum. Hodie autem, ex l. 1. tit. 5. lib. 4. ordinamenti, neque est necessaria aditio, nec bonorum possessionem secundum tabulas.

QVAESTIO. 479.

Utrum ad validitatem substitutionis pupillaris, requiratur actualis patria potestas. Communis contra communem.

Nilli dubium est ad validitatem substitutionis pupillaris requiri, quod pupillus non desierit esse in potestate, ante mortem testatoris, quod verum est, si per emancipationem exeat a patria potestate, in l. coheredi. §. cum filio. ff. de vulgari. Idem est si pupillus alij daretur in adoptione. Modò dubium est, quid si filius exeat a potestate: spes est tamen, quod reincidet per fictionem, ut in capto ab hostibus. Dic, quod illi potest fieri substitutio pupillaris, ut in l. lex Cornelia. ff. de vulg. & in l. pater filium. ff. de captiv. & tenet Bart. in l. 2. num. 14. de vulgari, (communiter receptus.) Dubium tamen est, an sit idem quando spes non est, quod reincidet. Tamen reuera reincidit, puta, quia post emancipationem fuit adoptatus. Et idem esse, vel sufficere id, dixit esse communem opinionem Ripa, in d. l. 2. num. 27. vers. quintum.

Sed contrariam opinionem (imò quod non sufficiat, quod reincidat in potestatem, nisi esset spes reincidendi) dixit communem Zasius, in materia pupillaris substitutionis, nu. 15. in tra-

statu substitutionis. Quae opinio verior, & magis recepta est.

QVAESTIO. 480.

Utrum compendiosa substitutio facta a milite, sit species substitutionis de per se. Communis contra communem.

Compendiosa facta a milite, est species substitutionis de per se. Ita Bart. in l. Centurio num. 10. ff. de vulg. cuius opinio est communis, secundum Curtium iuniorem, in l. quoniam in prioribus, nu. 44. C. de inoff. testam.

Sed contrariam sententiam dixit communem Ripa, in d. l. Centurio, num. 64. Quae opinio in scholis communiter practicatur.

QVAESTIO. 481.

Utrum substitutio compendiosa, facta a pagano, valeat post pubertatem, ut fideicommissaria. Communis contra communem, & quid iure regio.

Substitutio compendiosa, facta a pagano per verba directa, intra tempora pubertatis, valet, post pubertatem autem nullo iure valet. Haec est receptissima glossarum, & doctorum opinio, ut refert Bart. in l. Centurio, nu. 14. ff. de vulgari, & ibi omnes noviores dicunt esse communem opinionem, quos in specie notat Couar. in c. Raynuntius. §. 9. numero. 15. de testamentis.

Sed contrariam partem (imò quod post tempora pubertatis, huiusmodi substitutio valeat ut fideicommissaria) tenuit Ioannes Andreas, in c. 1. de testamentis, cuius opinionem esse communem (saltem apud canonistas) asserit

Afferit Aretinus, in d. c. Raynuntius: quam etiam esse communem apud legistas, dixit Curtius iunior, in l. precibus, num. 50. C. de impub. & hanc opinio defendit Lanfrancus, in d. l. Centurio, columna. 7. & 8. & Galliaula, ibi, num. 64. Politus, in materia compendiosa, numero. 22. quam opinionem approbat hodie lex. 12. tit. 5. part. 6.

QVAESTIO. 482.

Utrum substitutio concepta per illa verba: Quandoquid, filius meus decesserit, sine liberis, bona mea inter pauperes distribuatur: sit omni tempore fidei commissaria, vel directa pupillaris. Communis contra communem.

Substitutionem compendio sam, factam a pagano per verba obliqua, omni tempore esse fideicommissariam, nemo est qui dubitet, & probat tex. in l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulg. & tenet Bart. in l. Centurio, num. 20. ff. eod. dicunt ibi communem, Iass. num. 37. Galliaula, num. 76. Ripa, num. 101. Benedictus, in materia compendiosa, num. 42. Politus, num. 28. Modò dubium est, si testator dixerit: Quandoquid filius meus decesserit sine liberis, bona mea inter pauperes distribuatur: per meos commissarios: an hac substitutio sit omni tempore fideicommissaria, an verò intra pubertatis tempora, valeat ut directa pupillaris. Hac est alta quaestio, per doctores valde discussa, & breuitati agendo, Bart. in d. l. Centurio, numer. 21. tenuit, hanc substitutionem intra tempora pubertatis valere, ut directam pupillarem.

Idem tenet in d. fundi. ff. de usufructu legato, & ita quater consuluit (prout eius consilia referunt) Alex. num. 78. Iass. num. 38. in d. l. Centurio, & hac opinio est communis, secundum Imolam ibi, columna. 13. & pro hac parte consuluit Alex. conf. 12. volumine. 3. & dixit communem idem, conf. 11. volum. 7. num. 51. & dixit communem Socinus, conf. 116. volum. 1. colum. 2. & dixit communem Corneus (post Imolam) in l. precibus, num. 41. C. de impub. & alijs, & Benedictus, in materia compendiosa, numer. 56. sequuntur plerique secundum Politum, in eadem materia, numer. 28.

Sed contrariam sententiam (imò quòd huiusmodi substitutio sit omni tempore fideicommissaria) tenuit Bart. (sibi contrarius) quaestione. 13. quam sequuntur plures relati per Galliaulam, in d. l. Centurio, numer. 72. & 77. & hanc dixit magis communem Alexand. (sibi contrarius) conf. 172. num. 7. volum. 2. & dixit communem Molineus (ad eum) conf. 12. num. 11. volum. 3. & conf. 45. vol. 1. & dixit etiam communem Barbaeia, in c. cum tibi, de testamentis, & etiam Ripa, in d. l. Centurio, numer. 105. Quae opinio verissima est, & tenenda in iudicando & consulendo.

QVAESTIO. 483.

Utrum usurarius mentalis teneatur ad restitutionem. Communis contra communem.

Suboritur elegans quaestio, nūquid usurarius mentalis teneatur ad restitutionem. Et eum teneri: probat tex. in c. consuluit, de usuris, ubi hoc tenet Innocentius, Anania, & DD. tenet etiam gloss. in c. si de simonia, & hac est communis opinio,

opinio, secundum Abb. in d. c. consuluit, num. 5. dixit etiam communem Syluester, verb. simonia. §. si. & verb. usura. 7. quaestione. 1. & verb. usura. 6. quaestione. 3. & 4. ultra quos hanc tenent plures doctores, quos adducit Couarr. in reg. peccatum, in principio. 2. partis, num. 4. & dicit communem opinionem Nauarra, de restitutione lib. 3. c. 2. num. 209. Nauarrus, in manuali. c. 17. num. 748. & in simoniaco mentali idem resoluit Ioannes Maior, in 4. distinctione. 15. quaestione. 1. artic. 7. Adrianus, cod. lib. 9. Héricus, cod. lib. 6. quaestione. 26. Medina, in codice de restitutione. c. de usura. §. 2. Soto, lib. 9. de iustitia & iure, quaestione. 8. art. 1.

Sed contrariam opinionem (imò quòd non teneatur ad restitutionem, licet ob depravatam intentionem teneatur apud Deū agere penitentiam) tenent plures argumentū agentes de simonia mentali, ut in c. si de simonia, cuius tex. argumento, hanc tenet Paulus de Leazar, in clem. 1. de usuris, cum alijs multis sacrae theologiae professoribus, magis nominis, quos citat Couar. ubi supra. & hanc dicit communem opinionem Carolus Molineus, de contraetibus, num. 7. volum. 5. tractatorum, & ibi Cabalinus. illud notat. Et ratio est, quia restitutio supponit aliquid ablatum argumento tex. in l. quòd si minor. §. restitutio. ff. de minoribus, sed usurarius mentalis nihil aufert, ergo non tenetur ad restitutionem. Quae opinio probatur argumento, tex. in extrauaganti, cum de testamento, de simonia, ibi addendo vel recipiendo. Quae opinio receptissima est, & procedit etiam in simoniaco mentali, quae opinionem tenet S. Thom. 2. 2. quaestione. 100. artic. 6. ad 6. suma angelica, verb. simonia, num. 2. in princip. Nauar. c. 23. num. 102. & hanc dicit communem opinionem theologorum & canonistarum Gutierrez, lib. 2.

canonicarum quaest. c. 23. num. 35. & sequitur hanc opinionem Greg. in l. 5. tit. 17. p. 1. verb. simonia de voluntate, & per illam legem, & differentiam inter usurarium mentalem, & simoniacum mentalem tradit nouissimè Gutierrez, sup. num. 1. num. 38.

QVAESTIO. 484.

Utrum in causa matrimoniali requirantur testes rogati. Communis contra communem.

Ad fidem faciendam non requiritur regulariter quòd testes sint rogati, nisi in casibus enumeratis in authentica, rogati. C. de testibus, & in l. 32. tit. 16. part. 3. Modò dubium est, an in causa matrimoniali requiratur quòd testes sint rogati, & non requiri: tenuit gloss. in c. nostrates. 30. quaestione. 5. idem tenet Antonius, in c. ex parte, in fin. de sponsalibus, & pro hac parte consuluit Aretinus, conf. 13. columna. 4. & Decius, conf. 163. columna. 4. vers. sexto proponitur, & hanc opinionem dixit communem Socinus, reg. 420. Sed contrariam sententiam (imò quòd in causa matrimoniali requirantur testes rogati tenet gloss. verb. audierunt, in §. de his, in c. testes. 3. quaestione. 9. & tenet Speculator, in tit. de teste. §. 1. vers. item quòd non fuit rogatus, & Ioannes Andreas (ad eum) in tit. de instrumentorum editione. §. postquam, vers. sed nūquid, Romanus, singulari. 633. & sequitur hanc opinionem (consulendo) Barbaeia, conf. 45. colum. 3. & conf. 53. col. 2. vol. 1. & hanc dixit communem Zasius, conf. 3. vol. 1. num. 65. Prima tamen opinio seruatur de consuetudine, maxime cum hodie ex Concilio Tridentino. c. 1. sess. 24. de reformatione matrimonij, solum requiratur

in contrahendo matrimonium, quod interueniat duo, vel tres testes coram parcho: & nullum verbum reperies de derogatione, nisi dicas, quod illud fuit omisum sub dispositione iuris comunis, & tamquam casus omisus iudicetur. l. si extraneus. ff. de co. dictione causa data, causano sequuta. l. comodissime. ff. de liber. & posth. l. si cum dotē. ff. soluto matrimonio. Sed contraria opinio est verior, & receptior, & ita seruatur de consuetudine. Et an testes semper presumantur rogati, vide in quaest. 474.

SVMMARIVM.

1. *Lex. i. ff. de suis & legitimis heredibus declaratur.*
2. *Aliud est esse tale, aliud haberi pro tali.*
3. *Lex. i. C. de testamento militis, declaratur.*
4. *Iura iuribus sunt concordanda.*
5. *Lex. i. tit. 13. p. 6. expenditur pro prima opinione, & assignatur ratio questionis propositae.*
6. *Statuta sunt proprie intelligenda.*
7. *Contraria communis opinio refertur.*
8. *Communis vsus loquendi attendi debet, & praefertur propriae significationi verborum.*
9. *Lex. 6. Tauri, declaratur.*
10. *Bona truncalia reuertuntur ad radicem, in locis vbi est consuetudo.*
11. *Parentes indubio non debent priuari filiorum successione propter forum, sed succedunt secundum Ius.*

QVAESTIO. 485.

Utrum dicatur quis mori ab intestato, cum de iure non possit facere testamentum. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubium est elegans in iure, an proprie dicatur decedere intestatus, qui non potest de iure facere testamentum, puta, pupillus, vel furiosus, vel alij. Et non dici proprie intestatum, qui testari non potuit, demonstrant elegantia verba tex. in. l. i. ff. de suis & legitimis heredibus. ** plane, qui testari non potuit proprie non est intestatus, puta, impubes, furiosus, vel is cui bonis interdictum est. ** Sed subdit tex. ** Sed hos quoque pro intestatis accipere debemus. ** Pondera verbum, pro, na aliud est, esse tale, aliud haberi pro tali. l. mercis appellatione ff. de verborum significatione. l. marit. la. 2. §. legis Iuliae (vbi Bart.) ff. de adulterijs. Et ita concludendum est, nec obstat. l. in testamento. la. 1. C. de testamento militis, nam licet ibi dicantur intestabiles intestati, non tamen aperit tex. proprie, an improprie: ergo est intelligendum improprie per text. in. d. l. i. ff. de suis & legitimis heredibus. vt iura iuribus conciliantur, vt in. c. cum expediat, de electione. l. 1. C. de inofficiosis dotibus, & est ex. (iuxta glossam) in. l. sciendum. ff. qui satisfacere cogantur, & in authentica, offeratur. C. de litis contestatione. Et pro hac sententia in questione principali facit text. in principio, institutis. de hereditatibus, quae ab intestato deferuntur, vbi inter alios modos, quos ibi enumerat succedendi ab intestato, & dicendi aliquem intestatum, non enumerat hunc, & idem est in. l. i. tit. 13. p. 6. & ita concludit Gerardus, in additionibus ad Rolandum, in tractatu de successione ab intestato, col. 7. Et hac aut dubie comunis opinio est, quod non dicatur proprie intestatus, qui testamentum facere non potest, & ratio est, quia non potest esse priuatio, vbi non est habitus, cum omnis priuatio presuponat habitum.

Communes contra communes. 489. 43

vt in. l. decem ff. de verborum. §. i. de capitis diminutione, in vers. seruus. Et sic dici non potest ab intestato mori pupillus, infans, vel furiosus, cum et si vellint non possent facere testamentum, maxime, quia quando quis decedit intestatus, fingit lex ipsum velle eius bona ad eos peruenire, qui sunt successuri. l. conficiuntur l. quidam referunt. ff. de iure codicillorum. l. cum patrono, in principio. ff. de bonorum possess. quae voluntatis coniectura cessat, & non potest adaptari in eo qui ea caret. l. qui ad certum. ff. locati. Et sic merito (proprie loquendo) non decedit intestatus, qui voluntate caret, & non habet velle nec nolle, & sic ista opinionem tenet Zinus, & Alexan. in. l. generaliter, numer. 3. C. de institutionibus & substitutionibus, & dicit communem Bald. conf. 475. vol. 3. Alexan. consil. 158. numer. 3. vol. 6. & conf. 153. numer. 4. volum. 7. Socinus iunior, conf. 23. volum. 2. Parisius, conf. 73. numer. 32. volum. 1. & hanc esse magis communem sententiam tenet Gozadinus, conf. 35. numer. 8. Cagnolus, in. l. emancipatos, numer. 61. C. de coll. quae opinio hodie est approbata per. d. l. i. tit. 13. p. 6. vbi notat Greg. verb. ab intestato, & plures pro vtraque parte refert Antonius Gabriel, lib. 5. communium, tit. de statutis coel. 1. Pro qua opinione consuluit Franciscus Purpuratus, conf. 511. nu. 1. volum. 2. & Signorolus de Homodeis, col. 6. Quibus superpositis dubium est, stante statuto, quod mater non succedat filijs ab intestato, an filio decedente pupillo, mater succedat. Et per supra dictam communem opinionem, iste filius non dicitur proprie intestatus, & habemus, quod §. heta sunt proprie intelligenda. l. 3. statuc verba. ff. de negocijs gestis: ergo statutum non habebit locum in pupillo, qui proprie non dicitur intestatus, & ita mater succedet tali fi-

lio, qui proprie non dicitur intestatus decedere, vel ab intestato, & ita tenet Petrus, quem refert Bart. in. d. l. 1. & Albericus. l. p. statutorum, quaestione. 44. & hanc opinionem dixit communem Bald. conf. 53. volum. 2. & hanc dixit communem Alexand. in. d. l. generaliter, numer. 5. C. de institutionibus & subst. & dixit communem Decius, conf. 466. numer. 3. & dixit etiam communem Alciatus, in. l. intestatus. ff. de verborum significatione, colum. 2. Paulus Parisius, consil. 22. lib. 2. & hanc partem dixit a quo rem, & magis consonam equitati Nicaius, in principio instit. de hereditatibus quae ab intestato defer.

7. Sed contrariam opinionem (immo quod statutum habeat locum in pupillo) quia licet improprie dicatur intestatus, debet magis attendi communis vsus loquendi. l. librorum. §. quod autem Casius. ff. deleg. 3. qui praefertur propriae significationi, & sic videtur per hoc in questione proposita, matrem, extante tali statuto esse repellendam, & ita concludit Bart. in. d. l. 1. & hanc partem comprobant (ex alijs plurimis) Cardinalis, consil. 3. incipit de singulis dubijs, vbi respondit ad omnia argumenta, quae pro contraria parte adducuntur, & subtiliter inducit dictam. l. primam (cum alijs allegatis per Alexand. in. d. l. generaliter, & per Decium, supra, in dictis consilijs) & hanc opinionem dicit esse veriore & magis communem Decius, in. d. l. generaliter, numer. 5. & est crebrior, & firmitior opinio, secundum Molineum (ad Alexan.) conf. 115. nu. 1. vol. 2. & dixit etiam magis communem additio Guillelmi Benedicti, in c. Raynuntius, verb. & uxorem nomine Adelasiam, numer. 6. & 16. de testamentis, vbi dicit ita fuisse iudicatum per Arrestum in parlamento Tholosae, & hanc etiam partem fatetur communem Socinus iunior, conf. 3. vol. 1.

Practica Questiones

vol. i. num. 28. & 29. & 30. vbi vsq;
ad num. 42. late prosequitur istum
articulum, quam opinionem (alijs ci-
tilis) sequitur Paulus de Montepico,
conf. 60. num. 3. & Signorolus. d. cōf.
6. per totum, Paulus Castrensis, conf.
43. vol. i. vbi dicit temerarium esse
ab opinione Bartoli recedere, & Gal-
liaula, in l. Centurio, numer. 315. ff. de
vulgari. Corneus, conf. 75. nu. 17. De-
cius, in d. l. generaliter, & in consil.
563. vol. 2. Barbacia, conf. 67. Socin^{us},
conf. 81. & ab hac sententia non esse
recedendum in iudicando & consu-
lendo, tenet Michael Crassus, recep-
tarum sententiarum §. successio ab
intestato, questione. i. num. 1. & 2.
quæ omnia sunt valde notanda pro
declaratione, & interpretatione le-
gis. 6. Tauri, in fi. vbi in successioni-
bus confirmantur consuetudines lo-
corum, vt bona reuertantur morien-
tium ab intestato, ad truncum, vel
radicem, quod seruatur, *en Vizcaya,
10 Sepulveda, Talamanca, Cuenca, Alcaraz,
Galisteo, y la Guardia, in quibus locis
bona morientium ab intestato, si fue-
runt truncalia, reuertuntur ad radi-
cem, non seruata forma iuris succe-
dendi, de qua in principio. d. legis. 6.
quam declarat Rojas, de successioni-
bus ab intestato. c. 30. num. 5. Gutier-
rez, pp. quæst. lib. 2. questione. 8. Auē-
datus, resp. 5. num. 5. Azuvedo, in l.
1. tit. 8. num. 87. lib. 5. recop. Quæ om-
nia debent intelligi secundum hanc
nostram sententiam, vt illa consuetu-
do habeat locum in illis personis quæ
de iure non possunt facere testamen-
tum (licet propriè non moriantur ab
intestato.) Sed profectò hæc videtur
11 quæstio pro amico, cum pro vtraq;
parte sit communis opinio, & indu-
bio parentes nō debent priuari filio-
rum successione mortuorum, in in-
fantili ætate. Ita Curtius iunior. cōf.
134. num. 5. Parisius, conf. 73. num. 22.
vol. i. qui dicit communem, & Goza:

dinus, conf. 37. num. 8. & licet in hac
sententia, anceps aliquando fuisset,
tamen iam assensio opinioni Gu-
tierrez, in 2. part. pp. lib. 3. questione
76. num. 3. qui nouiter hanc resolu-
it opinionem, & quod etiam in hoc ca-
su proposito procedat dispositio. d.
l. 6. Tauri, exclusis successoribus ab
intestato, quæ opinio confirmatur,
& maxime procedit ex d. communis
opinionem, de qua supra.

QVAESTIO. 486.

*Utrum infans transmittat hæ-
reditatem ex potentia suæ patris.
Communis contra communem.*

EX potentia suæ patris hærita-
tem transmitti (etiam ad ex-
traneos) probat tex. vulgaris,
(secundū communem intellectum:)
in l. apud hostes. C. de suis & leg. hæ-
redibus, & est communis intellectus
secundum Iass. in l. qui se patris, nu-
43. C. vnde liberi, & in l. si infans, nu-
mero. 17. C. de iure deliberandi, & plu-
res autoritates pro hac sententia
allegat Tiraquellus, le mort. fai. sic
2. par. declaratione. 5. numero. 22.
Dubium tamē est, an si ille qui trans-
misit sit infans, habeat locum trans-
missio ex potentia suæ patris, & quod etiā
in infante habeat locum, dicunt esse
communem: quamplures citati per
Decium, conf. 250. num. 6. & Gual-
dēsis, de arte testandi, tit. 11. cautela
1. numero. 11.

Sed contrariam partem dixit com-
munem Barbacia, conf. 60. volum. 3.
colum. 10. quæ verior est, quod latius
prosequitur Antonius Gomez, in to-
mo variarum. c. 9. num. 23. vbi addu-
cit rationes & fundamenta.

SVMMARIUM.

482 Communes contra communes. 487. 48

- 1 Perempta instantia, non pereunt dicta
testium.
- 2 Testes examinati coram arbitris, faciunt
fidem coram ordinarijs.
- 3 Dicta testium producta in vno iudicio, fa-
ciunt fidem in alio.
- 4 Circuitus est evitandus.
- 5 Lex. 38. tit. 16. p. 3. declaratur.
- 6 Acta processus in causa civili, faciunt fi-
dem in criminali.

QVAESTIO. 487.

*Utrum dicta testium in vno iu-
dicio, faciant fidem in alio. Co-
munis contra communem,
& quid iure regio.*

Certum est, quod perempta in-
stantia, dicta testium non pe-
reunt. l. properandum. §. et si
quidem. C. de iud. Modò dubium est,
an illa dicta, quæ in alio iudicio pro-
duci possunt, faciant fidem sine hoc,
quod de nouo examinentur, & gloss.
in d. l. properandum. §. si. verb. vigo-
rem, tenet, adhibendam esse distin-
ctionem, quam facit tex. in l. si. C. de
testibus, cui consonat. l. 38. tit. 16. p. 3.
scilicet, quod si testes mortui sint, nō
requiratur noua examinatio: si autē
viuūt, requiratur quod de nouo exa-
minentur, & sic illa gloss. concludit.
quod decisio illius legis si. quæ loqui-
tur de probationibus factis coram
arbitro, habeat etiam locum in pro-
bationibus, quæ sunt coram ordina-
rio, cuius glossæ, opinio est commu-
nis, secundum Alberticum, in d. §. si.
col. si. num. 35. dixit etiam communē
Bal. in l. 2. num. 21. C. de edendo, & te-
net idem Bald. in d. §. fin. dum se re-
mittit ad dicta per eum, in d. l. 2.

Sed contrariam sententiam (imò
quod aliud sit in probationibus fac-
tis coram arbitro, aliud coram iudi-

ce: & quod dicta coram iudice faciāt
fidem in alio iudicio indistinctè, sine
hoc quod de nouo examinentur, (etiā
inter easdem personas) tenet Bart. in
d. l. si. cui displicet opinio glossæ, nō
cōstituētis differētiā in hoc casu, in
ter arbitrum, & iudicē ordinariū & se-
quitur Padilla in l. si ex falsis, nume.
13. C. de transactionibus, vbi benè de-
clarat. & Antonius Gomez. 3. tomo,
4. variarum. c. 1. nu. 37. vbi dicit, quod
ita practicatur, vt euitetur circuitus
& hanc opinionem Bart. tenent do-
ctores ibi, secundum Paulum, ibidē,
imò in d. l. properandum. §. si. nume.
4. eandem tenent doctores, secundum
eundem in d. l. si. num. 1. vbi assignat
rationem, quod potius præsumitur
pro examinatis coram iudice, quipo-
test testes castigare, quam pro exami-
natis coram arbitro, qui eos non po-
test punire. Et hanc opinionem sequi-
tur late Alex. in d. l. 2. C. de edendo,
col. 6. art. 2. & in conf. 58. vol. 2. sequi-
tur etiam Iass. in d. l. properandum.
§. si. & in d. l. 2. & hanc partem dixit
expressè communem, Franciscus Cur-
tius, ibi, num. 103. & ex iuris canonici
professoribus: hanc partem tenet
Innocentius, in c. significauit, & in
c. causam, de testibus, & in c. si. de pro-
bationibus, vbi sequitur etiam Abb.
idem in c. presentata, de testibus, nu-
9. assignans rationem differētiæ,
quam sequitur Felinus, ibi, num. 10.
& pro hac sententia facit tex. in d. l.
38. tit. 16. p. 3. vbi Greg. & vtrum acta
processus in causa civili, faciant fidē
in criminalibus, vide Iulium Cla-
rum, lib. 5. sentent. §. fin. questione
54. numero. 3. & Gratian. reg. 6. Pa-
dillam, in l. si ex falsis, numero. 13. C.
de transactionibus, & vide tex. in c.
si. de exceptionibus, lib. 6. & quæ dixi-
mus in questione. 296.

QVAESTIO. 488.

Practice Questiones

Utrum in petitione decimarum competat sacerdotibus actio confessoria, vel reivindicatio. Communis contra communem.

QUæ actio competat sacerdoti petenti decimas sibi prestari, dubium esse solet. In qua questione variæ sunt opiniones, nam glossæ in c. tua, de decimis, tenet, quod competat confessoria, & hæc est communis opinio secundum Fabrum, in §. æque si agat colu. i. insti. de actionibus (sicut etiam dicimus quod pro iure eligendi competit confessoria). Innocentius, in c. inter quatuor, de maiestate & obedientia, & est communis opinio, secundum Ias. in l. si prius, nu. 5. ff. de noui operis nunciatione, & dixit etiam communem Gomezium, in d. §. æque si agat, numero. 10.

Sed contrariam sententiam tenet glossa in d. c. tua, in secunda opinione, in qua re fidet, imò quod pro decimis competat conditio ex canone, siue reivindicatio. Et hanc dixit communem opinionem Albericus, in l. si quis ita, ff. de usufructu, Rebuffus, de decimis, questione. 9. Hodie autem, per censuram ecclesiasticam proceditur, ut in Conc. Trid. c. 1. sess. 25. de reformat. & tradit Naua, in manuali, c. 21. num. 32. & Paz, in sua praxi 1. partis 2. tomo. c. 5. num. 4. & ita communiter apud omnes praticatur, contra clericos & laicos.

QVAESTIO. 489.

Utrum protestatio annullat actum sequentem. Communis contra communem.

IN actibus dependentibus à potestate protestantis, ita demum protestatio præcedens annullat actum sequentem contrarium, si in continenti fiat, secus si ex intervallo. Ita Bar. in l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquirenda hæred. vbi Alex. & Ias. num. 8. dicunt hanc esse communem opinionem, quam tenet etiam Barr. in l. item quia, ff. de pactis, & in l. nolum, §. morte, numer. 15. ff. de noui operis nunciatione, vbi Alex. ind. & Ias. num. 13. dicunt esse communem opinionem, & dixit etiam (post alios) esse communem Ripam, in c. cum. M. num. 101. de constitutionibus.

Sed contrariam sententiam (imò quod dicta protestatio, etiam facta ex intervallo annullat actum contrarium) tenet Bald. in d. §. morte Bald. & Aretinus, in l. Titia, §. 1. ff. de verborum, idem Aretinus, in l. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquirenda hæreditate, Bald. in l. pacta nouissima, C. de pactis, Alexandrinus, in c. sollicitudine, quæst. 9. vers. ex intervallo. de app. Et ratio est (secundum Angelum, in d. l. pacta) quia contractus sequens declaratur ex contractu præambulo. Idem Angelus, in l. si quis cum aliter, de verborum Bal. & Salicetus, in l. per retentionem, C. de usuris, vbi dicunt, quod quando fit aliquod præambulum ad actum, si alius actus sequens ex intervallo fiat, intelligitur præambulum repetitum in contractu sequenti. Et sic ex hac ratione tenet notabiliter Cassaneus, in cathalogo gloriæ mundi, in 12. parte, consideratione vltima, vers. hinc sumpta, quod si femina protestetur non contrahere vnquam matrimonium sine licentia patris, & quod alias sit nullum, quod si contrahat sine prædicta protestatione, censetur virtualiter, & essentialiter repetita: quod semel habui de facto & visum fuit iudici valde curiosum & subtile, licet pro

Communes contra communes 492. 47

pro contraria opinione, iudicauit, quæ tutior est.

QVAESTIO. 490.

AD L. cum in plures, §. loca tor horrei, ff. locati, habes varios intellectus: primus, est quod protestatio fuit ibi facta absente parte, & idem non præiudicat inferenti merces, & hunc dixit communem intellectum Decius, in c. cum. M. num. 30. de constitutionibus.

Sed contrarium, imò quod ibi protestatio non valuit, quia sublata fuit per contrarium factum (scilicet per acceptationem mercium) tenet secundus intellectus, quem (ad illud text.) dixit communem Ripam, in d. c. cum. M. num. 39. Paulus, in l. cum fundus §. 1. ff. si certum petatur, Ias. in d. l. nolum, §. morte, numer. 15. Alciatus, in l. 40. de verborum significatione, Goueanus, lib. 2. lectionum. c. 23. Corraffius, in l. si tam angusti, de seruitutibus, Afflictis, decisione. 375. num. 16. Gomezius, in l. 61. Tauri, num. 5. & vide l. 7. tit. 14. p. 7. & legem. 26. tit. 8. p. 5.

QVAESTIO. 491.

Utrum constituenda sit differentia inter seruitutem rusticam & urbanam Communis contra communem, & quid iure regio.

INter seruitutem rusticam, & urbanam, constituit quandam differentiam glossa (circa nunciationem noui operis) in l. qui viam, ff. de noui operis nunciatione, quæ communis est, secundum Ias. in l. 1. §. si. num. 8. ff. de noui operis nunciatione, & hanc dixit communem Alciatus, lib. 3. Parergon. iuris. c. 24.

Sed contrariam opinionem dixit communem Paulus, in d. l. 1. §. fin. nu. 3. ff. de noui operis nunciatione. Prima tamen opinio hodie approbatur in l. 1. 2. & 3. tit. 31. p. 3. & melius, in l. 5. tit. 32. in eadem par. vbi constituitur differentia, ut aduertit Gregor. verb. *en casa*, * & probatur etiam l. 20. tit. 8. p. 5. vbi declarat Greg. verb. *no seria ansi*, * quam legem non esse vsu receptam, in pluribus locis tenet Antonius Gomez. 2. tom. variarum c. 3. num. 15. in fine.

QVAESTIO. 492.

Utrum clericus feudum accipere possit Communis contra communem. & quid iure regio.

DVbium est in iure (& non paruum) an clericus feudum accipere possit. Quam quæstionem ad partes per. 8. columnas disputat Præpositus, in c. 1. qui feudum dare possunt, & eum non posse feudum accipere, aperte probant iura, in c. 1. de feudo femina, & in c. clericus, si de feudo fuerit controuersia, & in c. 1. in fian. nact, vel alias imperfectus. Et ratione de duco ex text. in c. placuit. 22. questione 3. ibi *ne magis militans Deo, secularibus negotijs se implicet*. * Ex quo succedit, quod cum sit validum argumentum de feudo ad maiorum, ut colligitur extraditis per Palacium Rubeum, in rub. c. per vestras, §. 69. de don. & declarat Molina, de Hispanorum primogenijs, lib. 1. c. 7. num. 1. & 2. & Rodericus Xuarez. in questione de maioratu, clerico maioratus deferri non possit, ut concludit Palacius Rubeus, supra, §. 16. num. 4. & 14. vbi num. 3. dicit esse communem opinionem, quod non possit feudum accipere, quod latè explicat Cassaneus, in consuetudini

dinibus Burgundiæ, fol. 114. & 115. vbi etiam, num. 3. dicitur communem opinionem.

Sed contrariam opinionem (imò quod clericus possit feudum habere) dixit esse communem Zasius, in epitome feudorum, sub rubrica, qui feudum dare possunt. nu. 71. qui tenet contrariū. Prima tamē opinio hodie est approbata de iure regio, per l. 6. tit. 26. p. 4. ibi. *o tal clerigo que no lo pudiese servir por raxon de las ordenes que vniessa, vbi declarat Greg. verb. *tal clerigo.

QVAESTIO. 493.

Vtrum debitor sit excommunicatus, elapso termino prorogationis à creditore factæ. Communis contra communem.

Prefixus fuit terminus debitori ad soluendum sub pœna excommunicationis, creditor prorogauit illum terminum, in quo casu debitorem non esse excommunicatum (ratione prorogationis sibi factæ, elapso termino præfixo) tenuit Bart. (post alios antiquos) in l. 1. §. & post operis, num. 6. ff. de noui operis nunciatione, vbi Alex. & Iass. hanc quaestionem exornant, & Syluester in sua summa, verb. excommunicatio. 2. §. 1. vers. 13. & Maynerius, in l. vbi cumq; num. 2. ff. de reg. iuris. Et hanc opinionem dixit communem Decius, in c. præterea, num. 4. de appellationibus, & dixit etiam communem Nauarr. in manuali. c. 27. num. 14. & Couarr. in c. quanuis pactum in princ. num. 6. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 49. nu. 11. Spino, in Speculo testamentorum gloss. rubricæ. 11. num. 43. & Felinus, in c. 1. de iureiurando, num. 5. versic.

ad idem, & in rubr. de iudicijs. nu. 3.

Sed contrariam sententiam tenuit Innocentius, in d. c. præterea, cuius opinionem dixit communem Cardinalis, in clem. 1. §. nos itaq; quaest. 6. num. 18. de iureiurando, & dixit communem, idem, cons. 9. Prima tamen opinio verior est, & ita practicatur quando ante diem termini fuit facta prorogatio, secus si iam dies celsit. Ita Felinus, supra, & Gutierrez, in suis canonicis quaestionibus. 1. parte c. 1. numero. 2. & 3.

SUMMARIVM.

1. Duo testes ad minus in omni negotio requiruntur.
2. Dicto vnus testis quantacumque dignitas sit non creditur.
3. Dicto testis de proprio facto deponentis est credendum.
4. in civilibus non creditur vnico testi de facto suo deponenti.
5. Vnius dicto non creditur, de proprio facto quando esset in præiudicium torti.

QVAESTIO. 494.

Vtrum dicto vnus testis, deponentis de proprio facto, sit credendum. Communis contra communem.

In omni negotio tam de iure canonico, quam civili, ad minus requiruntur duo testes. c. in omni negotio, de testibus, & in l. vbi numerus. ff. eod. & dicitur in Euangelio: In ore duorum, vel trium extat omne verbum. c. cum esses, de testamentis. c. in nobis, & in c. licet vniuersis, de testibus: neque creditur dicto vnus, quātecumq; dignitatis extiterit l. iuris iurandi. C. de testibus. c. cum nobis, (cū alijs,) de testibus. Modò dubium

¶ *Facina. h. 2. g. 63. u. 207. p. est, 224. co. 1. No.*

Communes contra communes. 429. 49

est, an dicto vnus testis, de facto suo deponentis, standum sit, & illi standum esse concludit Paulus, in l. quicumque. C. de seruis fugitiuis, in fin. & in l. seruos. C. de testamentis, & ante Paulum tenuit Oldradus, cons. 95. col. penultima, & sequitur Decius, cons. 650. num. 9. Ruynus, cons. 161. lib. 8. & dicit communem Iosephus Ludouicus, lib. comm. tit. de testibus in fi. vbi posuit ad istam regulam vnde decem declarationes, & limitationes, & Menochius, de arb. casu. 99. & hæc opinio non habet contradictorem, secundum Iass. in l. nec is, numer. 11. ff. de acquirenda hered. & in lectura legis, admonendi, numero. 94. de iureiurando, & secundum Zasium, cons. 2. numer. 30. cum alijs pluribus quos ad hoc citat Tiraquellus, de vtroque retractu. §. 1. gloss. 14. numero. 47. Pro qua opinione facit tex. in l. quæro. §. fi. ff. de edilitio edicto, quæ ad hoc ponderat & declarat Menchaca, lib. 2. controuersiarum vsufrequentium. c. 34. num. 2. Tiberius Decianus, respons. 93. numer. 2. volum. 2. vbi ampliat hanc conclusionem.

Sed contrariam opinionem (imò quod neque hoc casu dicto vnus testis standum sit) tenuit Paulus (sibi contrarius) cons. 337. volumine. 1. & Iass. tenuit vbiq; hanc partem, in d. l. nec is, & in d. l. admonendi, & in l. 2. §. si absens, numero. 9. ff. si exnoxali causa agatur, & in l. cum filius familias, num. 16. ff. de verborum obligat. & tenent alij, quos citat Tiraquellus, supra, num. 50. & hanc opinionem dixit communem Boerius, decisione. 221. numero. 17. & ita consuluat Simon de Pretis, cons. 151. numero. 37. quod quidem est, intelligendum in causis criminalibus, secus in civilibus, vt in prima opinione, ita Cephalus, cons. 438. num. 42. lib. 3. & ita pluries iudicauit tanquam assessor

iudicis, para aneignacion de los que auian merido seda blanca de la India, & vtranque opinionem cum quadam distinctione defendi posse tradit Menchaca, supra, num. 3. qui omnino est videndus, cum casus contingat, & Azevedo, in l. 28. tit. 19. lib. 9. recop. numer. 8. vbi limitat in casu in quo ageretur de præiudicio tertij.

QVAESTIO. 495.

Vtrum malafides existimantis rem esse vnus, impediatur prescriptionem quo ad alium. Communis contra communem.

Malam fidem vnus, non impedit prescriptionem quo ad alterum, tenet Bart. in l. naturaliter. §. 11. ff. de vsucapionibus. Et breuiter agendo, opinio Bart. est communis secundum Claudium, ibi, numer. 14. & secundum Anibalē in repetitione illius legis, numero. 156. & dixit etiam communem Socinus, cons. 47. columna fin. volum. 3. & (vltra eos) dixit comunem Balbus, de prescriptionibus. 3. par. 6. partis princip. quaestione. 3. Socinus, cons. 47. numer. 17. lib. 3. Salicetus, in l. cū notissimi. §. 1. C. de præscrip. 30. vel. 40. annorum, Ancharranus, cons. 1. illo tit. 2. lib. 6.

Sed contrariam opinionem dixit communem Couarr. in regul. possessor. 2. par. §. 8. numer. 5. citans plures DD. & istam opinionem sequitur Menchaca, de successuum creatione, lib. 3. §. 21. num. 118. per generalitatem tex. in c. fi. & in c. vigilant, de prescriptionibus. Et sic nihil inter est, quod ego existimē quod res, quæ a me possidetur sit Titij, cū verē ad Sempronium pertineat, cū

D in

Practicae Quaestiones.

in utroque casu detur malafides in possessore, & sic hac est verior & recepta sententia, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVAESTIO. 496.

Utrum lex qua excludit praescriptionem, solum videatur excludere praescriptionem. 10. vel 20. annorum. Communis contra communem.

Vicunque lex excludit praescriptionem, intelligi debet de praescriptione ordinaria, 10. vel 20. annorum, non autem de praescriptione 30. vel 40. annorum, illa enim bene procedit, non obstante prohibitione generali. Ita tenet glossa, in c. 1. §. preterea, de capitulis Conradi. quam sequuntur quam plures relati per Tiraquellum, de utroque retractu. §. 1. gloss. 2. num. 12. sub rub. de retractu conuentionali, & dixit communem Iass. in l. 1. num. 43. C. de feruis fugitiuis, Paulus Parisius conf. 1. vol. 1. num. 123.

Sed contraria partem (imò quòd hoc casu censeatur etiam prohibita praescriptio longissimi temporis, 30. vel 40. annorum) dixit communem Zasius (qui plures allegat) conf. 15. volumine. 2. numero. 12. quem omninò vide, & Burgos de Paz confil. 41. nume. 11. Prima tamen opinio verior & recepta est, & ita pro ea fuit pluries iudicatum, & in casu mihi contingenti de facto ita obtinui.

QVAESTIO. 497.

Utrum si uxor stantibus liberis relinquatur usufructuaria bonorum, consequatur alimentaria. Communis contra communem, & quid iure regio.

Si testator relinquat uxorem dominam, & usufructuariam (existentibus filiis,) sola alimentaria habebit uxor. Ita glossa & Bart. in authentica, quòd locum. C. de secundis nuptiis, & est communis opinio, secundum Iass. in l. de alimentis, num. 1. C. de transactionibus, & est communis secundum Cremensem, singulari. 3. & dixit etiam communem Decius, conf. 454. num. 1. & fatetur communem Claudius, in l. ex hoc iure, col. 4. ff. de iustitia & iure, & plures tradit Mantica, de coniecturata mente defuncti, lib. 9. tit. 7. nume. 5. & diximus in quaestione. 68. §. 145.

Sed contrariam opinionem (imò quòd solò eo casu usufructum uxor consequatur) dixit communem Zasius (nullum ex supradictis doctoribus allegans) conf. 18. vol. 2. num. 4. Hodie autem tale legatum valebit intra quintum bonorum, sine praedicio legitime filiorum. Ita Rodericus Xuarez, in l. quoniam in prioribus, ampliat. 3. num. 5. C. de inoffi. & Quesada, qui latissime prosequitur istam quaestionem, in c. 24. ubi. nu. 36. explicat illud dubium, quando bona sunt magnae qualitatis, & parui redditus, qualiter alimenta teneatur filius praestare. In qua quaestione est tenendum, quod filius tenetur alimenta praestare, collatis redditibus, & fructibus bonorum, non autem proprietate rei, ita Bart. in l. penult. ff. de alimentis, & cibariis leg. in l. Imperator, ff. ad Treb.) per illum tx). Gregor. in l. 7. tit. 13. par. 6. Menoch. de arb. lib. 2. cetera. 2. casu 24. R.

Communes contra communes. 498. 51

24. Rubeus, in rub. de donationibus. §. 25. nume. 4. Gomez Arias, in l. 48. Tauri, & plures allegat Spino, in speculo testamentorum, gloss. 13. numero. 55. & Gutierrez (qui notissime prosequitur istam quaestionem.) 2. p. lib. 3. pract. quaest. 57 qui resoluit, illud legatum non valere nisi in quinto bonorum, de quo pater liberè poterat disponere, contra opinionem Ayora, de partitionibus. 2. part. quaestio. ne. 21. num. 60. Idem tenet Antonius Gomez. 1. tom. variarum. c. 11. numero. 26. & dicit communem Menchaca, de successionum creatione. §. 10. numero. 220. & Azevedo, in l. 1. tit. 6. num. 17. lib. 5. recopilationis. Quae opinio apud Hispanos est iuridica, & in usu quotidiano recepta, & nullum habet contradicteorem ex nostratibus.

QVAESTIO. 498.

Utrum procurator possit iurare de calumnia, si non habeat mandatum speciale. Communis contra communem, & quid iure regio.

Ad hoc quòd procurator possit iurare de calumnia, requiritur speciale mandatum. ex. in c. 1. de iuramento calumniae in. 6. & ita seruatur, secundum Albericum, in authentica, principalis, numero. 3. C. de iuramento calumniae, & rationem assignat idem, in l. qui iurasse, in principio, numero. 3. ff. de iureiurando. Modò dubium est, (& satis frequens) an sufficiat mandatum generale ad omnes causas, & speciale ad iurandum de calumnia, sine hoc quòd exprimat causa in qua iurandum est. Et non requiri,

quòd causa exprimat, habet communis obseruantia secundum Bart. in l. qui bona. §. qui alieno, numero 7. ff. de damno infecto, ubi idem concludit Alexand. dicens communem opinionem, & Mathesilanus, notabili. 150. & decisio Capellae Tholosa nae. 132.

Sed contrariam sententiam (imò quòd sit necessarium, quòd in specie causa exprimat) reputat verior Bart. in d. §. qui alieno, idem Bart. in l. 2. C. de iureiurando, Abb. & Barbacia, in c. in pertractandis, de iuramento calumniae, Aretinus, in d. authentica, principalis. §. sin autem, & est communis opinio, secundum Couarru. in c. quauis patum. 1. part. §. 5. numero fin. de pactis, lib. 6. & in lib. 1. variarum resol. c. 6. numero. 2. Hodie autem, prima opinio videtur approbata de iure regio, ex. l. 24. tit. 11. part. 3. ibi, * a quoniam otorgassen especialmente poderio de hazer esta iura, & sic illa lex, non requirit expressionem causae, super qua iurandum est de calumnia, & ita obseruatur, & practicitur apud omnes.

SVMMARIUM:

- 1 Verba illa, quae percipi potuerunt, varie intelliguntur.
- 2 Interpellatio constituit possessorem in mora.
- 3 Malafidei possessor semper est in mora.
- 4 Lex domum. C. de rei vindicatione, declaratur.
- 5 Contraria communis opinio explicatur.
- 6 Fructus veniunt a tempore mora.
- 7 Petitio hereditatis est actio in rem.
- 8 Malafidei possessor non tenetur de augmento per ipsum facto in fructibus.
- 9 Bonae fidei possessor, non tenetur ad fructus perceptos, etiam si factus fuerit locus pletior, remissus.

D 2

Quaest.

Practicae Quaestiones.

QVAESTIO. 499.

Utrum malefidei possessor teneatur ad fructus perceptos, & qui percipi potuissent. Communis contra communem.

Malefidei possessor tenetur de fructibus perceptis, & percipiendis, id est, qui percipi potuerunt. l. certum. C. de reuendicatione. l. si fructus. l. ex diuerso. ff. eod. Dubitari tamen solet, quomodo intelligantur illa verba, qui percipi potuerunt, an ab ipso possessore, an a petitore: & videtur ab ipso petitore, per tex. in l. apud Iulianum. §. fructus ff. delegat. i. & in l. si nauis. §. si ff. de reuendicatione. Sed ex aduerso, quod intelligantur de his, qui a possessore percipi potuerunt, videtur probare tex. in l. domum. C. de reuendicatione. In qua varietate sic distinguendum docet Petrus, & ultramontani, in d. l. domum, quod aut malefidei possessor, non fuit interpellatus, & sic non fuit in mora, & tunc teneatur de percipiendis a se: aut fuit interpellatus, & tenetur de percipiendis a petitore. Hec tamen distinctio non placet, quia videtur contra generalitatem illius legis, domum, & confunditur per tex. in l. i. in fine. C. de petitione hereditatis. Preterea non potest sustineri, quoniam malefidei possessor, semper dicitur esse in mora, ut in l. si ff. de conditione furtiva, & in l. i. C. quod metus causa, vnde Bart. in §. fructus, & in l. domum, distinguit, scilicet, quod aut de fructibus loquimur, qui sine magna industria colligi potuerunt, puta, in percipiendis pensionibus urbanorum aedificiorum, & tunc qui percipi potuerunt

ab utroque, nam certum erat de fructibus, & sic non est necessaria distinctio, & ita intelligitur illa. l. domum: aut loquimur de fructibus, in quibus maxima, & admodum exacta industria requiritur, & tunc de percipiendis ab ipso petitore. Quam Bartoli distinctionem dixit communem Alexand. ad eum, in dict. l. domum, & dicit etiam communem Alexand. in d. l. apud Iulianum. §. fructus, numero. i. (quam legit cum praecedenti,) ubi etiam dixit communem Iass. numer. 2. & 3. & dicit communem Boerius, decisione. 268. columna. 3. & hanc dicit communem Decius, in l. generaliter, num. 5. de regulis iuris, & cum d. l. domum conionat tx. in l. 39. tit. 28. p. 3.

Sed contrariam opinionem (imò quod aliter sit distinguendum) tenuit idem Bart. in d. l. ex diuerso, numero. 4. ff. de reuendicatione. Nam aut malefidei possessor non conuenitur ratione dominij, ut possessor hereditatis, & tenetur de percipiendis a se: aut conuenitur ratione dominij, & tenetur de percipiendis a possessore, ut in d. §. fructus, & in d. l. si nauis. §. finali. Et hac distinctio Bart. communis est, secundum Lancelotum Decium, in d. l. apud Iulianum, columna. 3. cui tamen distinctioni obstat tex. in d. §. fructus, ubi legatarius non agebat ratione dominij: quoniam si egisset, venissent fructus a tempore morae (agebat ergo actione personali ex testamento) & si intrasset rei vendicationem venissent fructus ab adita hereditate. l. Herennius, la. i. ff. de usuris, secus ubi possessor conuenitur ratione dominij, quoniam hereditatis petitio est actio in rem, ut in l. sed si lege. §. petitio. ff. de petitione hereditatis.

Vñ tamen summe notandum est, quod in

Communes contra communes. 900. 53

in omnibus casibus, in quibus malefidei possessor tenetur de fructibus, quos ipse percipere potuisset, nunquam tenetur de augmento per ipsum facto. Casus est singularis in l. ceterum. ff. de reuendicatione, quem ad hoc citat additio Alexan. in d. l. apud Iulianum. §. fructus, numero. i. & an bone fidei possessor ad fructus perceptos teneatur, quatenus locupletior factus fuit, refert duas communes Iacobus Philipus Portius, lib. 3. communium, conclusione. 25. ubi tradit authores & fundamenta.

SUMMARIUM.

1. Authentica, haec constitutio, & lex. fin. C. de sacrosanctis ecclesiis, adducitur pro prima opinione.
2. Debiti exactio cessat, post completam praescriptionem.
3. Contraria opinio in questione principali proponitur.
4. c. 19. sess. 25. Concilij Tridentini, declaratur.
5. Quinquennium ingredientibus religioni assignatur post professionem ad reclamandum.
6. Restitutio non competit minoribus lapsu quinquennio, de quo loquitur Concilium Tridentinum.

QVAESTIO. 500.

Utrum ecclesia restituatur aduersus praescriptionem completam. Communis contra communem.

Dubium est in iure, an ecclesia aduersus praescriptionem completam in integrum restitui possit, & non posse restitui tenet glossa (ad utramque partem quaestionem disputans) in c. auditis, de in integrum restitutione, idem tenet glossa. verb. lapsu temporis, in cle-

mentina. i. eod. quas sequi videtur Imola, in d. c. auditis: eandemque partem tenet Salicetus, in authentica, quas actiones, numer. 8. C. de sacrosanctis ecclesiis, & Socinus, conf. 266. numer. 24. volum. 2. & (ante eos) tenuit Hostiensis, in c. i. de praescriptionibus cum quo communiter transeunt doctores, secundum Abb. numero. 9. pro quibus videtur tx. in authentica, haec constitutio innouat, & l. fin. C. de sacrosanctis ecclesiis, ubi probatur ex actionem post praescriptionem cessare: ad idem est tex. in c. 3. & in c. ad aures, de praescriptionibus. Sed contrariam sententiam (imò quod ecclesia intra quadriennium (& non ulterius) possit restitui) tenet glossa. (dicens ferè omnes tenere hoc) in authentico, de ecclesiasticis titulis. §. pro temporalibus, cuius sententiam tenet Abb. num. 9. & Felinus num. 8. in d. c. i. de praescriptionibus, ubi Abb. dicit, quod in hoc conueniunt numero plures, & ingenio elegantiores doctores, quod etiam asserit idem Abb. conf. 32. volum. 1. & doctores, in l. si ff. de verborum obligationibus, dixit etiam communem Iass. in d. auth. quas actiones, nu. 33. & communem appellat Alex. conf. 81. nu. 8. & 9. vol. 5. & conf. 150. num. 2. vol. 7. & Decius, conf. 29. num. 2. & conf. 36 numero. 9. dicunt etiam communem Paulus Parisius, in d. c. i. de praescriptionibus, numer. 20. Balbus, de praescriptionibus. i. p. 5. partis principalis questione. 2. in princ. & etiam dixit communem Boerius, decisione. 39. numer. 30. & (ante eos) eam dixit communem Abb. in d. c. auditis, numero. 12. & dixit etiam communem Bellonus, conf. 46. numer. 14. & hac videtur verior opinio, per tex. in clementina. i. de restitutione in integrum, ex quibus adducò intellectum ad text. in cap. 19. sessione. 25. Concilij Tridentini, ubi assignatur quinquennium ingredientibus religionem,

Practica Quaestiones.

nem ad reclamandum contra profecti-
onem per vim, vel metum factam,
vt elapso illo quinquennio compe-
tat minoribus restitutio. Ita Huma-
da, in l. 3. & 4. tit. 7. p. 1. gloss. 2. nume.
2. quod tenementi, quia saepe contin-
git de facto. Sed contrariū video pra-
ctici, & m. crito.

SVMMARIVM

- 1 Contra turbantem possessionem potest
vri interdicto vti possidetis.
- 2 Casus de facto inter capellanos chori san-
ctae ecclesiae Tolitanae, & parochos cere-
narum ecclesiarum refertur.
- 3 Cui conceditur ius sepeliendi in aliena pa-
rochia, conceditur etiam processionaliter,
& cum cruce.
- 4 Princeps concedendo iurisdictionem, vide-
tur etiam concedere merum & mixtum
imperium.
- 5 Cui conceditur finis, conceditur etiam ea
per quem deuenitur ad finem.
- 6 Cui conceditur ius sepeliendi, conceditur
per alienam parochiam deferendi fa-
nera.
- 7 Pro expresso habetur, quod ex coniecturis
apparet.
- 8 Expressum dicitur, quod venit ex mente,
vel ex generalitate verborum.
- 9 Cui conceditur plus, conceditur etiam quod
est minus.
- 10 Idem est iudicium de his, quae veniunt in
consequentiā, quod de principali.
- 11 Expressum dicitur quod ex natura verbo-
rum virtualiter importat.
- 12 Expressum dicitur, de quo verisimiliter dis-
poneretur, si de tali casu omisso esset
cogitatum.
- 13 Crucem portare non est actus prohibi-
tus.
- 14 c. cum ad sedem, de restitutione spoliatorū,
declaratur.
- 15 Qui habet ius sepeliendi in aliena parochia
possum illud exercere processionaliter,
& cum cruce.
- 16 Prescriptio sine possess. non procedit.

- 17 Ius ducendi crucem est actus discretivus,
& dependet ex facultate ventium.
- 18 Prescriptio non procedit in rebus, quae con-
sistunt in facultate, etiam per mille an-
nos.
- 19 Vassalli non perdunt ius venandi, etiam si
per mille annos non fuerint venati.
- 20 Facultas actum faciendi non perditur per
non usum.
- 21 Crucem ducere est actus voluntarius, & dis-
cretivus, & sic non perditur per non
usum.

QVAESTIO. 501.

*Utrum agens interdicto vti pos-
sidentis, teneatur probare se pos-
sidere tempore, quo deiectus est.
Communis contra communem.*

Interdictum vti possidetis, datur
contra inquietatē, si contēdat
se possidere, ex communi opinio-
ne relata per Socinū iuniorem, cōf.
146. nu. 20. vol. 1. & tradit Bart. in l. 1.
§. huius autem in prin. ff. vti posside-
tis. Poterit etiam hoc interdictum
intentari contra turbantem, etiam si
se possidere minimē contēdat, secū-
dū Bart. vbi sup. cui accedit crebrior
interpretata sententia, ex Socino. d.
cōf. 146. Nūc autē dubiū est, an agens
interdicto vti possidetis, teneatur
probare se possidere tempore quo deie-
ctus est, & teneri asserit Lāfrancus, in
rub. de causa possess. col. 3. cuius sen-
tētia verior & magis cōmunis est, se-
cūdū Rubeū in repetitione, legis, na-
turaliter. §. nihil cōmunē. ff. de acqui-
renda possessione. num. 51.

Sed cōtrariā opinione tenet Abb.
& alij, in c. cū ecclesia Sutrina, de cau-
sa poss. & prop. affirmantes sufficere
probare, quod aliquādo possedit, spo-
liatus, & hāc esse cōmunē asserit Ru-
beus. d. nu. 51. vers. sed in contrarium,
& (pluribus citatis) hanc resoluit ma-
gis.

Communes contra communes. 501. 55

gis communem opinionem Mascar-
dus, volum. 3. de probationibus, con-
clusionē. 1196. numero. 13. & Couar.
in c. poss. 2. p. §. 1. nume. 4. vers. mihi
sane, de regul. iuris in. 6. vbi alios re-
fert. Ex quibus adhuc defendo Ca-
pellanos Chori sanctae ecclesiae To-
letanae, contra parochos parochialium
huius ciuitatis, qui prohibent praedi-
ctos capellanos, vt non mittant cru-
cem in illorum parochiam, tempore
quo corpora defunctorum sepeliun-
tur. Quia licet illi habeant sententiā
trāslatā in authoritatē rei iudicatā,
ad sepelienda corpora defunctorum
in suis parochijs, dicunt tamen illud
non esse faciendum processionaliter,
& cum cruce: maximē cum abhinc
triginta annis nunquam portassent
crucem in suis processionibus, nec
actibus suae communitatis, & qd il-
lus ius portandi crucem sit iam pres-
criptum: quia (praedictis non obstan-
tibus) possunt continuō portare cru-
cem, & prohibitio de non portando
illam, facta per dominos de consilio
Archiepiscopi (salua illorum pace)
videtur contra ius, & in spoliū pos-
sessionis capellanorum, qui ab anti-
quo habent sufficienter probatum
portasse crucem, quod fundabitur
(breuitati consulendo) ex sequenti-
bus. Primō ex hac vltima sententia,
qua probabimus competere interdi-
ctum vti possidetis illi, qui aliquan-
do fuit in possessione, si ab ea quodā
modo fuerit spoliatus, & nemo vn-
quam negauit quin praedicti capella-
ni fuisset in quiete, & pacifica posses-
sione deferendi crucē absq; aliqua pro-
hibitione. Secundō, quia cum praedi-
ctis capellanis sit concessa facultas
sepeliendi corpora defunctorum, in
praedictis parochijs, cum diacono, &
subdiacono (vt constat ex praedicta
sententia) virtualiter & essentialiter
illis est concessum ius deferendi cru-

cem, argumento tex. in l. cui iurisd-
ctio. ff. de iurisdictione omnium iudi-
cum: & princeps concedendo iurisd-
ctionem videtur concedere merum
& mixtum imperium, vt tradit Bal.
in l. cum multa. C. de bonis quae lib.
& est communis opinio, secundum
Iass. in l. imperium, nume. 11. ff. de iu-
risdictione omnium iudicum, quia
cui conceditur finis, conceduntur
ea per quem deuenitur ad finem. l. ad
rem mobilem. l. ad legatum. ff. de pro-
curatoribus. l. oratio. ff. de spoliati-
b. & cui cōceditur haustu ex fonte,
cōceditur similiter iter ad ipsum. l. 3.
ff. de seruitutibus rusticorum praedio-
rum: & cui conceditur ius sepeliendi,
conceditur etiam per alienam pa-
rochiam funera ipsa deferre. l. 3. §.
non perpetuo. ff. de sepulchro viola-
to. Et licet in praedicta sententia hoc
non exprimatur, tamen virtualiter
habetur pro expresso, cū illud ha-
beat pro expresso, quod ex conie-
cturis apparet. l. licet imperator. ff. de
leg. 1. vnde dixit eleganter Bald. in l. 1.
pater, in principio. ff. de noui operis
nunciatione, quod illud dicitur ex-
pressum in sententia, quod venit ex
mente, vel ex generalitate verborū.
& ea quae sunt in usu quotidiano, ha-
bentur pro expressis. l. si. C. de fideius-
soribus, & tradit Boerius, decisione.
217. & sic quemadmodum qui est ele-
ctus dux, potest portare vexillum, &
qui est electus Praetor, potest secum
ferre virgam iustitiae, licet hoc non
exprimatur in suis titulis, & pro-
uisionibus: ita & eodem modo suf-
ficit, quod per sententiam praedi-
cti Capellani, habeant ius sepeliendi
corpora defunctorum. in aliena
parochia, vt illud intelligatur pro-
cessionaliter, & cum cruce, cū illi
cui conceditur plus, sit etiam con-
cessum quod est minus, & idem
est iudicium de his quae veniunt
in

10 in consequentiam, quā de ipso principali, vt tradit Grammaticus, conf. ciuili. 10. nume. 3. & dicit Bart. in l. meminisse, num. 1. deleg. 1. & Cephalus, conf. 342. num. 48. lib. 3. quod factis dicitur expressum, quod natura
11 verborum virtualiter importat, ex tex. in l. Gallus. §. quidam recte. ff. de lib. & posthum. & notat Bald. in l. ad probationem, vers. sed contrarium. C. de probationibus, & optimē Cra-
ueta, de antiquitate temporum, vers. ampliatur, num. 38. fol. 34. & sic etiā habetur pro expresso, quod verisimiliter disponeretur, si de illo casu
12 omisso, legislator vel iudex fuissent interrogati, gloss. communiter recepta, in l. tale pactum. §. si. ff. de pactis, vbi latē lass. illam exornat, & Antonius Gabriel, lib. 6. communium, tit. de regul. iuris, conclusionē. 10. Quod
13 maximē procedit, quia portare crucem non est actus de genere prohibitorum, & sic omnia cēsentur permiffa, nisi specialiter reperiantur prohibita. l. altius. C. de seruitutibus, & tradit Mascardus, volum. 3. prob. conclusionē. 1237. nume. 2. & sic non obstat
14 tex. in c. cum ad sedem, de restitutione spoliatorū, & tradita per Castillū, in l. 30. Tauri, vbi dicit esse licitū tollere crucem, mittentibus eam in parochiam aliena, quia illud procedit in eo qui non habet ius ingrediendi parochiam alienam, prout habent praedicti capellani, & sic nullum eis obstat impedimentum, & ita etiam sunt intelligenda tradita in proposito per Oldradum, conf. 82. qui optimē in cōfil. 225. num. 13. & 14. resoluit, quod
15 illi, qui habent ius ingrediendi alienam parochiam, ad sepelienda corpora defunctorum, intelligitur, quod illud ius sit exercendum processionaliter, & cum cruce, ex rationibus de quibus supra, & sic praedicti capellani, non solum habent ius ab antiquo ducendi crucem, sed etiam sententiā

translatam in authoritatē rei iudicatae, per quam ex supra dictis virtualiter illis confirmatur, & conceditur illud ius, vnde cum sint in possessione praedicta, & ab ea iniuste deiectione, redintegrandi sunt, per interdictum vti possidetis, de quo in principali quaestione. Quibus non obstat contrariae partis principale fundamentum, quod illud ius capellanorum per spatium 30. annorum sit iā praescriptum, quia praescriptio nunquam sine possessione procedit, vt in regula iuris: maximē in casu proposito, quia ius ducendi crucem est actus discontinuus, & consistit in facultate, & libera voluntate capellanorū, & sic in his rebus non cadit praescriptio, tex. in l. viam publicam. ff. de via publica, vbi ea quae consistunt in facultate vtentium, non praescribuntur (etiam per mille annos) non dat prohibitionē, vt ius eundi, venandi, piscandi, molendi, vel non molendi, in aliquo molendino, aedificandi, vel non aedificandi haec omnia, & similia, cum dependeant ex vtentium facultate, nunquam perditur ius, etiam si per milliaria annorum, nemo illis iuribus
16
17
18
19
20
19 l. si quas actiones, num. 19. C. illo tit. vbi resoluit, quod vassalli alicuius domini, etiam si non fuerint venati per mille annos, nō possūt a venatione per dominum prohiberi. Ita tenet Ripa, in c. cum ecclesia Sutrina, de causa poss. & prop. num. 5. & in l. quominus, de fluminibus, numero. 133. & est communis opinio, secundum Antonium Gabriel, tit. de praescriptionibus, conclusionē. 10. vbi resoluit hoc maximē procedere, quando facultas est publica. Ita Rolandus, cōfil. 52. volum. 3. num. 29. & rationem assignat Bald. in d. l. quominus, nu. 27. quia per non vsum non tollitur facultas actum faciendi, ita Iacobus Philipus

lipus Porcius, lib. 3. communium, regula. 33. (vbi plures refert.) Quod pro cedit, transacto tempore immemoriali, vt tradit Antonius Thesaurus, in decisione Pedemontana. 16. nu. 4. & Guido Papa, quaestione. 198. & Ioannes Garcia, de nobilitate, gloss. 35. 4. num. 57. & 65. Et sic, cum ius portandi crucem sit actus discontinuus, & consistens in voluntate, & facultate capellanorum, & quando necessitas occurrit, a fidelibus postuletur, sequitur, quod nullo tempore praescribi potest, cum semper retineant ius suae possessionis, in qua debent conservari, & redintegrari, ex fundamento nostrae quaestione. Et pro hac mea sententia, ex supra dictis fundamentis, ita inciuitate Placentiae a quodam iudice apostolico fuit iudicatum, & postea causa amicaliter fuit composita.

SVMMARIUM.

- 1 Sponsus ultra octauam partem dotis receptae, non potest facere donationem iocalium sponse.
- 2 Iuramentum confirmat donationem iocalium ultra octauam partem dotis.
- 3 Iuramentum confirmat actum a lege prohibitum, etiam cum decreto irritanti.
- 4 Filia non potest meliorari causa dotis, vel matrimonij, etiam cum iuramento.
- 5 Iuramentum non confirmat meliorationē factam filiae, cum sit in praediciū aliorum filiorum.
- 6 Prohibitionis causa cessante, cessat ipsa prohibitio.
- 7 Qui habet filios, non poterit donare pro iocalibus, ultra octauam partem, quae deducenda est ex quinto.
- 8 Sponsus qui habet patrem, non poterit ultra tertiam bonorum partem disponere.

QVAESTIO. 502.

Utrum iuramentum confirmet contractum a lege prohibitum. Communis contra communem.

Q Vando lex prohibet contractum fieri, principaliter fauore privato, licet in consequentiam reulter fauor publicus, si iuramento talis contractus firmetur, iuramentum tenet, & contractus remanet firmus, tex. in c. cum contingat, de iureiurando, tex. in c. quauis pactum, de pactis in 6. authentica, sacramenta puberum. C. si aduersus conditionem. Et hunc dixit communem intellectū (ad illa iura) Alciatus, in d. c. cum contingat, num. 95. & alij relati per Couaria, d. c. quauis pactum, 2. p. §. 1. num. 5.

Sed contrariam opinionem (imō quod in illis iuribus iuramentum sit seruandum, contractum verō per illud non confirmari, imō nullum adhuc esse: receptius contendit Alciatus, in l. pacta quae contra, nume. 22. C. de pactis, & tradit Gutierrez, in d. authentica sacram. pub. & dicemus in quaestione. 604. sed prima opinio est, magis communis, & recepta. ex qua infero intellectum ad c. 101. de Madrid, año de 34. quae est. l. 1. tit. 2. lib. 5. recop. vbi prohibetur, quod ultra octauam partem dotis receptae, non possit sponsus vestes, & iocalia sponse suetradere, vt illa dispositio non pro cedat interueniente iuramento in donatione, vel promissione. Ita Gutierrez, de iuramento confirmatorio l. p. c. 14. num. 7. & Spino, in speculo testamentorum, gloss. 18. princip. numero. 117. quos sequitur Azeuedo, in d. l. 1. nume. 27. Et est ratio, quod etiā si lex prohibeat actum cum decreto irritanti, nihilominus interueniente iuramento actus sustinetur, & confirmatur.

D 5 magis,

matur, ut tradit Abb. in d. c. cum cōtingat, num. 6. Imola, num. 36. Gutierrez, supra, num. 6. & Baça, de nō meliorandis filiabus ratione dotis. c. 29. num. 3. quod quidem non procedit in melioratione tertij & quinti, facta filij ratione dotis, vel matrimonij: nam talis melioratio non confirmatur iuramento, quia in hoc casu agitur de praiudicio aliorum filiorum, & sic iuramentum non confirmat contractum. Ita resoluit Baça, supra. c. 29. nu. 4. quem sequitur Gutierrez, num. 14. & Azevedo, in d. l. 1. tit. 2. numer. 8. & sic deficientibus alijs filiis, valebit talis melioratio, cum cesset ratio prohibitionis. cap. cum cessante, de app. lex adigere. §. quāvis. ff. de iure patronatus unde in primo casu, si sponsus habeat filios prioris matrimonij, non poterit donare pro iocalibus ultra octauampartem dotis, etiam cum iuramento, & illa octava pars est deducenda de quinto, cum qui habet filios non dicatur habere alia bona, de quib⁹ libere possit per cōtractū gratuitū disponere ut in l. 28. Tauri, quia aliās esset in praiudiciū legitimā filiorū, ut tradit Gutierrez, supra, nu. 87. idem quē est dicendum, si sponsus habuerit patrē, quia ultra tertium de quo in l. 6. Tauri, non poterit iocalia, neque archas promittere, ut tradit Azevedo, in d. l. 1. num. 28. de quo sepius fui interrogatus, & consului, quod si talis sponsus habeat filios: ex priori matrimonio, non poterit ultra quintum donare sponse pro arrhis, & iocalibus.

QVAESTIO. 503.

Utrum rupto testamento ex causa prateritionis, confirmetur legata filio praterito relicta, vel exheredato. Communis contra communem, & quid iure regio.

Legata relicta in testamento nullo ex causa prateritionis vel exheredationis, firma manere, nemo est qui dubitet, & illud probat text. in authentica, ex causa. C. de liberis prateritis vel exheredi. Dubium tamen est, an legata relicta filio ex tali testamento (in quo ipse est prateritus, vel exheredatus) confirmantur. Et talia legata minimē cōseruari tenet glossa, verb. totius substantiā, in l. maximum vitium. C. de lib. prateritis, cuius sententiam asserit ibi communem Iass. dicens communem, num. 15. Curtius, num. 59. Ioannes Igneus, num. 204. in d. authentica, ex causa, & dicit etiam communem Romanus, conf. 516. & Segura, in l. 3. §. fin. numer. 101. ff. de lib. & posthumis, & dixit etiam communē Ripa in l. 2. num. 33. de vulgari, & dicunt etiam communem Gomez Arias, & Antonius Gomez, in l. 24. Tauri, hic, num. 7. ille, numero. 2. ad finem.

Sed contrariam sententiam (imō quod legata illa cōseruentur) testatur communem Fulgosius, in d. authentica, ex causa, numero. 45. Sed prima opinio est magis communis & tenenda, ex qua nouitē intelligitur. l. 24. Tauri, quē vult, quod licet rumpatur testamentum ex causa prateritionis, vel exheredationis, valeat tamen praelegata, quod hoc non intelligatur de praelegatis factis filio praterito, vel exheredato, testamentum rumpenti, sed de praelegatis factis alijs filiis, atque ita ibi Ioannes Lupus, numer. 7. & Gomez Arias, in principio, intelligunt illam legē. 24. Gomez Arias, est in l. 22. qui in d. l. 24. citat Castellum pro hac sententia & l. 12. ti. 3. lib. 3. fori, post quos eadem tenet ibi ad illam legem Antonius Gomez, num. 8. quem sequitur Tellus Fernan. ibi, num. 3. sed hodie ex lege ordinamēti. l. 1. tit. 2. lib. 5. siue filius

Communes contra communes. 909. 59

filius sit exheredatus, seu prateritus, legata in testamento relicta debetur, siue ab herede scripto, siue a venientibus ab intestato, ut ibi notant communiter scribentes.

QVAESTIO. 504.

Utrum iudex secularis possit cognoscere de possessorio rei ecclesiasticae. Communis contra communem.

Causa possessionis super re spirituali, temporalis est, & profana. Ita tenet glossa in c. literas de iuramento calumniae, quam sequitur ibi Cardinalis, & Barbacia, in c. ceterum, de iudi. num. 64. & est similis glossa in c. cum dilectus, de electio. ne: in verbo iuramento, & in c. literas, de restitutione spoliatorum, unde infertur, iudicem saecularem posse de possessorio rei ecclesiasticae cognoscere, quod notat Aufredus, ad Capellam Tholosanam, quaestione. 470. & Matthaeus de Afflictis, decisione. 24. Ripa, in l. naturaliter §. nihil commune, num. 19. ff. de acquirenda possessione, idem lib. 3. respons. c. 36. num. 1. & 2. & est communis opinio, secundum Boerium, decisione. 69. num. 23. & dixit communem legistarum (eam sequutus) Ioannes Igneus, in l. necessarios. §. non alias. 2. p. numer. 11. ff. ad Sillanum, & tenet (plures allegando) Aymon Craueta, conf. 238. numer. 5. vol. 2. quam opinionem (alijs citatis) sequitur Mieres, de maiori. 3. n. quaestione. 11. num. 11. ubi dicit ita iudicatum fuisse in regali cancellaria.

Sed contrariam sententiam (imō quod iudex saecularis non possit cognoscere de praedicta causa) dixit esse communem canonistarum Ioannes Igneus, ubi supra, num. 2. qui agit de

hac quaestione usque ad num. 50. Prima tamen opinio communior est, ac verior, quam intellige in regibus, ac iudicibus supremis non solum procedere (ut per doctores in c. causam qui filij sunt legitimi) verum etiam in iudicibus inferioribus ex l. 1. tit. 18. lib. 8. ordinam. Intellige tamen, in possessorio retinenda, vel recuperanda, non autem adipiscenda, secundum Cardinalem, in clemen. 2. de iudicijs, quaestione. 10. & Guido Papae, decis. 1. & 85. & idem sentit Guillelmus Benedictus, in c. Raynuntius, verb. & uxorem, decisione. 1. num. 38. de testamentis, cuius differentiae ratio est, quia quā lo agitur de adipiscenda, color tituli requiritur, cuius cognitio cum sit quid spirituale, nō spectat ad iudicē saecularem, ita Nauarr. in c. cū cōtingat, de rescriptis, pag. 154. & q. iudex saecularis de hac causa cognoscit, ultra allegatos in prima opinione tenet latē Aufredus, de potestate iudicis saecularis super ecclesiasticas personas, reg. 2. falencia. 24. atq; hoc usu obtinuisse, & in iure verissimū esse: dicit Corrasius, in paraphrasi sacerdo. 1. p. c. 2. num. 8. & ita diebus elapsis fuit iudicatum in regali cancellaria Pinciana: & vide ultra omnes Ioāne Garciam, de nobilitate gloss. 1. numero. 27.

QVAESTIO. 505.

Utrum communicans cum excommunicato peccet semper venialiter. Communis contra communem.

Communicans cum excommunicato venialiter peccat (nisi in tribus casibus, in quibus peccat mortaliter.) Et hec est communis resolutio doctorum secundum

Couar. in. c. alma mater. 1. p. §. 3. nu. 7. de sententia excommunicationis lib. 6. & secundum Nauarr. in. c. placuit, de poenitentis. distinctione. 6. num. 22. Gratian. reg. 174. Gregor in 1. 33. tit. 9. p. 1. gloss. magna.

Sed contrariam sententiam (imò quòd regularitèr peccet venialitèr, nisi in. 6. calibus) dicit esse communem Abb. in. c. sacris, num. 9. de his quæ vi metus, ve causa fiunt. Prima tamen opinio verior est, & maiori doctorum calculo recepta.

QVAESTIO. 506.

Utrum contra patrem dissipatorem succurratur filiis aliquo remedio, ut alimenta & legitima illis reseruentur. Communis contra communem.

Certant vtriusque iuris interpretes, an patre dissipante bona sua in fraudem filiorum (i. titulo etiam oneroso) possint filij (implorato iudicis officio) patrem cogere, ut eis aliquam legitimam portionem assignet, vnde alimenta percipere possint. Et posse cogere: tenet Bald. in. l. 2. nu. 3. C. si quid in fraudem patroni, quæ ibi sequitur Paulus, & in authentica, si qua mulier, num. fi. C. de sacrosanctis eccles. & Romanus, singulari. 610. sequitur etià Alexand. colum. 5. & Segura, numer. 118. in. l. Imperator. (per illum text.) ad Treb. & etiam Iass. in. l. si constante, num. 198. ff. soluto matrimonio, idè Iass. & Zasius, in. l. ait prætor. §. sed et si quis, vterque in princ. ff. de iur. iur. & Palacius Rubeus, in repetitione c. per vestras, §. 1. nu. 14. de don. Soc. reg. 288. Boerius, decisione. 61. num. 18. Cignolus, in. l. si. num. fin. C. de patris, Gomez Arias, in. l. 4. Tauri, nu.

44. atq; hanc tenent communiter doctores in l. i. tit. 1. post contractum num. 31. ff. de donationibus, & dixit etiam communem Lancelotus Deicius, in. l. si nulla, in. fi. ff. de iudicijs.

Sed contrariam sententiam tenet Ias. in. l. lege Cornelia. n. 6. ff. de vulg. & in. §. item si quis in fraudem, nu. 4. instit. de actionibus, & Cassaneus, in consuetudinibus Burgundia. rub. 7. §. 2. verb. *da trospasse, *num. 5. & hæc est vera, & magis communis opinio secundum Paulum de Monte, vbi supra, num. 24. Et hanc etiam dixit communem Rubeus, ad Alexand. in. l. Titia. §. Imperator, num. 33. ff. delegat. 2. & hanc communem appellat Franciscus Anibal, in. d. l. post contractum, num. 54. & dixit communem Couar. in. c. Raynuntius, §. 10. num. 6. (horum immemor.) Et licet hoc verum sit in filiis, tamen in parentibus non procedit, secundum Rodericum Xua- rez, in. l. quoniam in prioribus, ampliatione. 16. num. 9. C. de inofficioso testamento, vbi adduxit alios, quam plures differentias inter parentes & filios, respectu successionis, & alimètorum. Et vide quæ diximus in quæst. 74 & Greg. in. l. 2. tit. 2. par. 3. verb. *que se lo degastase, & illud est practi- catur, quòd potest filius implorare contra patrem dissipatorem, iudicis officium, & hoc siue fraude, siue culpa dissipet, vbi in. l. si. C. de sententiam pass. & reit. vt refert Pinelus, in. l. si de bonis mat. 3. p. num. 57. qui alios sequitur, & pro hac opinione fuit iudicatum.

QVAESTIO. 507.

Utrum legitima de iure digesto rui possit suis relinqui quouis titulo. Communis contra communem, & quid iure regio.

Legitim

Legitima iure Codicis, quoquo titulo poterat filijs relinqui. l. omnimodo. C. de inofficioso testamento, doctores, in. l. scimus. §. cum autè Cod. Matienço, in. l. 1. tit. 4. gloss. 1. o. num. 51. lib. 3. recop. (contra Acosta, in. c. si pater. 1. p. verb. instituit, num. 13. de testamentis, lib. 6.) iure autem authenticorum est relinquenda titulo institutionis. tx. in authentico, vt cum de appellatio- ne cognoscitur. §. aliud, colatione. 8. & diximus in quæstione. 23. quæ sententiam sequitur Iass. in authentica, nouissima. C. de inoff. & est gloss. cõmuniter recepta, in. d. c. si pater, verbo instituit, & dicit communem, & veriorè Alex. in. l. in quartam, nu. 20. ad. l. falcidiam. Acosta, in. d. c. si pater. 1. p. verb. instituit, num. 24. & Berengarius, num. 189. in. d. l. in quartam Corrasius, in. l. filium quem habentem, nu. 82. ff. de lib. & posthum. Couar. in. c. Raynuntius. 1. p. nu. 2. Menchaca, de successionum creatione. §. 20. num. 208. & 235. & Matienço, in. d. l. 1. tit. 4. lib. 5. recop. gloss. 10. num. 50. Nunc autem dubium est, quid de iure digestorum esset in hoc dispositum, & sufficere de illo iure: si relinquere tur legitima quouis titulo citatur gloss. celebris, in. d. l. scimus. §. cum autem. C. de inofficioso testamento, cuius sententiam videtur probare tex. in. l. Papinianus. §. si quis mortis. ff. eod. tit. & in. l. qui filium, vers. nequaquam. ff. vbi pupillus educari de beat. l. ita tamen. §. Marcellus. ff. ad Treb. l. posthumorum. ff. de iniusto rupto, & sequitur Menchaca, de successionum creatione lib. 2. §. 20. nu. num. 232. & Rojas, de successionibus c. 8. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 2. p. c. 3. & ita tenent alegati per Alexand. in. l. inter cetera, col. 1. de lib. & posthum. & Guillelmus Benedictus, in. c. Raynuntius, verb. in eodem testamento. 1. nu. 13. & hæc di-

xit communem opinionem Rodericus Xua rez, in. l. quoniam in prioribus, limitatione. 13. C. de inofficioso testamento, & eam tenet Forcatulus, in dialogo 35.

Sed contrariam sententiam probat tex. in. l. ita tamen §. quis rogatus. ff. ad Trebel. quam dixit communem Alexand. in. d. l. inter cetera, num. 2. & Guillelmus, supra, num. 15. vbi latè profequitur istam quæstionem, & eadem etiam communem faretur Rodericus Xua rez, supra, limitatione 15. colum. 2. & Didacus Perez, in. l. 1. tit. 4. lib. 5. ordinam. pagina. 110. quæ sequitur & dicit veriorè Azevedo, in. d. l. 1. num. 158. lib. 5. recopilationis vbi refert duas communes & nouissimè de hac quæstione agit Spino, in speculo testamentorum, gloss. 17. ex num. 27. vsque. 31. vbi resoluit, quòd tam iure Codicis, quàm authentico rum, & etiam Digestorum, relinquenda sit filijs legitima tit. institutionis & etiam de iure canonico, secundum glossam, in. d. c. Raynuntius, verb. relinquens: quæ communis est, secundum Alex. conf. 168. num. 5. volu. 4. Sed verior opinio est, & tenenda, quod de iure regio non sit necessarium vt legitima relinquatur titulo institutionis (vt contra Spinum, & alios) resoluimus in quæstione. 23. numer. 7. & tenet Azevedo, supra, nu. 165. vbi Matienço, gloss. 10. num. 66. resoluit ita fuisse practicum in regia cancellaria Pinciana.

SVMMARIVM.

- 1 Deceptio intra dimidiam iusti pretij, est licita de iure.
- 2 Deceptio reipsa, vel dolo facta, differunt.
- 3 Contraria communis opinio proponitur, quod si solum fraus, vel dolo interveniat, non procedat deceptio.
- 4 Ecclesia tenetur restituere iustum pretium, quando decipit emptorem intra dimidia.

5 Omnes

Practicae Quaestiones

- 5 Omnes homines tenentur iustitia precepta servare.
- 6 Bono viro non licet decipere quengquam etiam intra dimidiam iusti pretij.
- 7 Ad bonam fidem pertinet, quod contractus sit bona fide celebratus.
- 8 Cautela Ananiae declaratur.
- 9 Positioni continenti turpitudinem, nemo tenetur respondere.
- 10 Positioni captiosa nemo tenetur respondere.
- 11 Voluntates iudicum varie sunt.

QVAESTIO. 508.

Utrum deceptio intra dimidiam iusti pretij sit licita, & quid in foro conscientia. Communis contra communem.

Deceptio intra dimidiam iusti pretij iure permessa est. l. 2. C. de rescindenda venditione. c. cum dilecti. c. cum causam, de emptione & venditione. Unde videtur, quod etiam sit iusta in foro animae, ut tenet Baldus in authentica, ad hęc, num. 16. C. de usuris, ubi Barbačia, in additionibus asserit se iuxta hanc sententiam consuluisse, & est in cons. 21. vol. 4. colum. 2. & 3. & tenent alij nonnulli relati à Tiraquello, in l. 9. connubialium, numero. 10. Quibus tamen non obstantibus, contrarium est tenendum, secundum S. Thom. 2. 2. quaestione. 77. art. 1. & in 4. distinctione. 15. quaestione. 3. art. 2. atque omnes theologi communi consensu idem docent, in d. distinctione. 1. & adversus Gersonem docet Dominicus de Soto, de iustitia & iure, lib. 6. quaestione. 3. art. 1. columna. 6. & eandem asserit communem Tiraquellus d. l. 9. num. 8. & 11. & asserit communem Couarr. lib. 2. variarum resol. c. 4. num. 11. & hanc (ultra omnes) ref-

tatur communem Aretinus, in l. si quis cum aliter, numer. 11. ad fin. ff. de verborum oblig. & dixit communem Curtius iunior, in l. penultima, num. 8. C. de pactis, & Matienço, in l. 1. tit. 11. gloss. 1. num. 6. lib. 5. recopilationis Nauar. in c. qualitas, de poenitentibus distinctione. 5. numero. 42. & in c. novit, numer. 58. notabili. 6. de iudic. Pinelus, in d. l. 2. prima parte. c. 1. nu. 35. & ibi Padilla, num. 73. pro qua sententia est bonus tex. in l. iuri succursum. §. si. ff. de iure dotium. Hac tamen communi supposita opinione, dubium est, an hoc quod non sit licitum intra dimidiam decipere, sit indistincte verum, an solum quando deceptio non re ipsa tantum, sed dolo, & ex proposito interuenit. Et sine distinctione communem sententiam procedere tenet Scotus, in 4. distinctione. 15. quaestione. 2. & ibidem Maior, quaest. 40. & ceteri ferè theologi, & tenet etiam Syluester, verb. emptio, num. 9. ad fin. & Medina, de restitutione quaestione. 32. columna. 8. vers. quanquam, & quaestione. 33. col. penultima, vers. tertia propositio, & Nauarr. asserens hanc esse communem theologorum, in d. c. qualitas, de poenitent. distinctione. 5. numero. 42. idem Nauarr. dicens communem, in d. c. novit, notabili. 6. num. 66. & fatetur etiam communem Couarr. lib. 2. variarum. cap. 4. num. 11. col. 2.

3 Sed contrariam opinionem tenent iurium interpretes, (imò quod si dolo, vel fraus interueniat, deceptio non procedat, sine illis verò intra dimidiam procedere possit.) Ita tenet Calderinus, in c. nauiganti, colum. 4. vers. tertio oppono, de usuris, & Baldus (sibi contrarius) in l. in causa, la. 2. §. idem Pomponius, in fin. ff. de minoribus, Ancharra, in regul. peccatum, num. 22. de reg. iuris, in 6. Salicetus, in d. authentica, ad hęc, numero. 18.

Areti-

Communes contra communes. 908. 63

Aretinus, & Felinus, in d. c. cum causam, cl. 2. de testibus, Antonius Burgensis, & Gigas, ad Decium, in rubr. de constitutionibus, lectura. 2. num. 27. (cuius additio communiter non habetur.) Dixit etiam communem Gomecius, in c. 2. de constitutionibus, lib. 6. numer. 7. & hęc est magis communis opinio: licet prima sit verior. Nota tamen, quod in ecclesia est speciale, ut si intra dimidiam iusti pretij emptorem, seu venditorem deceperit, teneatur restituere usque ad iustum pretium. Ita voluit gloss. singularis, verb. ut plus, in c. ea enim §. hoc ius porrectum. 10. quaestione. 2. cuius opinionem in multis locis utriusque iuris doctores commendat & sequuntur, tandem gloss. dicit communiter approbatam Gomecius, in §. ex maleficijs, nu. 37. instit. de actionibus, cuius glossa ratio est, quia etiam si omnes homines iustitiae precepta seruare oporteat, ut in l. 1. §. iuris precepta. ff. de iustitia & iure specialiter etiam, & priuatim hoc in ecclesia cautum est, tex. est in cap. 1. de alienatione feudi, ibi, *sed diuersum obseruatur in ecclesia*, qui textus notabilis est, secundum glossam ibi, verb. ecclesia, & eum (tanquam notabilem) commendat Baldus, in l. acceptum, prope fi. C. de usuris, & in c. si duobus, col. 2. de rescriptis: quae opinio licet sit vera, in foro animae, non poterit tamen sustineri in foro contencioso, ut adnotauit Burgensis, in d. c. cum dilecti, & Pinelus, in d. l. 2. in 2. part. c. 2. num. 34. & Matienço, in l. 1. tit. 11. gloss. 8. num. 12. quinimò, sed nec bono viro licebit etiam intra dimidiam contrahere secum decipere. ut tenet gloss. notabilis, in l. semper in coniunctionibus. ff. de reg. iuris, quam dixit esse communiter commendatam Antonius Burgensis, in c. cum dilecti, nu. 15. de emptione & venditione, & eam (non sine laudis praefatione) sequitur

Baldus, in authentica, ad hęc, numero. 16. C. de usuris, & in cap. si proponente, de rescriptis, & in c. quanto, de iureiurando, colu. 3. Cremenlis, in d. l. 2. col. 34. last. in §. sed ista qui dem, num. 106. instit. de actionibus, & in l. penult. num. 5. de pactis, sequitur etiam & plurimi, quos in vnum congescit Tiraquellus, in 7. lege connubiali, num. 9. quare (more suo) scribit elegantè Baldus, in l. cum ipse tutor, in principio. C. de contrahenda emptione, quod ad bonam fidem pertinet, quod contractus sit iusto pretio celebratus, unde etiam Ioannes de Anania obseruauit, in c. cum in ciuitate, num. 11. vers. ultimo pro ista parte, de usuris, quod cum consuleret apud Ferrariam, & dedit istam cautelam, quod in positionibus ponere tur hoc, an is qui contraxit esset bonus vir, quod quidem venditor, vel emptor non negarent: igitur tibi bono viro non licet decipere me, etiam intra dimidiam: & si neget se esse bonum virum, iudex eiciet eum à iudicio, & a limitibus suae prouinciae. l. congruit ff. de off. praedictis. l. 3. ff. eod. tit. & dicit Anania ita fuisse in causa obtentum: idemque consuluat faciendum Ferrarara, cautela. 4. Sed profectò, hęc cautela non videtur satis tuta, & est puerilis secundum Matiençum, in l. 1. tit. 11. gloss. 8. num. 12. quia nullus tenetur respondere positioni continenti turpitudinem, sicuti adnotauit gloss. singularis, verbo acquisiti, in l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiurando, quam ita sequitur Bart. & omnes. Idem voluit gloss. in l. si a te in prin. verb. nihil possidebat. ff. de exceptione rei iudicatae, Bart. in l. 2. §. sed obseruari, nume. 32. ff. de iure iur. prop. calumn. dando, & in l. Marcellus. §. qui rerum, nume. 3. ff. rerum amot. Præterea non potest negari quin illa positio sit captiosa, cui nemo respondere tenetur, ut do-

Practicae Quaestiones.

64
cet gloss. in. c. 2. de confessis, verb.
9 absque rationabili, & sic Felinus, in
c. fi. num. 3. de praesumptionibus, illā
cautelam Ananiae reprehēdit, quā
non placet Decio, in. d. l. semper. in
coniunctionibus, colum. fin. & illam
reprehēdit Iass. num. 11. Decius, nu.
11. in. l. si quis in conscribendo. C. de
pactis. Sed licet verum sit, quod illa
cautela non sit tuta nec iuri conso-
10 na, nihil tamen tentare nocebit, cum
variae sint hominum voluntates. l.
quia poterat. ff. ad Treb. & aliquan-
do iudices mouentur ex capite, &
ex arundineo fundamento, vnde pru-
dens aduocatus omnia debet tenta-
11 re, inspecta iudicis capacitate &
peritia.

SUMMARIVM.

- 1 Confessus & sponte conuictus, non au-
ditur appellans.
- 2 Lex. 16. tit. 23. p. 3. declaratur.
- 3 Legum correctio est vitanda.
- 4 De iure canonico confessus & conuictus
non auditur appellans.
- 5 Contraria opinio in questione principali
proponitur.
- 6 Appellatio in quibus casibus non admitta-
tur traditur remissio.
- 7 Opinio auctoris proponitur.
- 8 Lex loquens per verbum taxativum, non
excludit similes casus.
- 9 Moniales non possunt exire claustra mo-
nasterij, licet habeant grauissimas infir-
mitates, ultra contentas in motu pro-
prio l. ij. v.
- 10 Opinio Nauarri reprobatur.

QVAESTIO. 509.

Vtrum in omni crimine & de-
lictis nō admittatur appellatio,
quando reus fuit conuictus, &
sponte confessus. Communis contra
communem. & quid iure regio.

R Eceptissima iuris conclusio
est, quod confessus & conui-
ctus (de illis criminibus, de
quibus fit peculiaris mentio, in. l. 2.
C. quorum appellat. non recipiatur)
non auditur appellans, imō sententia
appellatione remota executioni man-
dabitur, quam opinionem dicit com-
munem Igneus, in. l. & si certus, nu.
9. ff. ad Sillanianum, quam sequuntur
doctores, in. l. abstinendum. C. quorū
appell. canonista, in. c. ei qui, extra,
eodem titulo Romanus, singulari.
619. & Dueñas, regul. 156. vbi refert
octo limitationes, dicens hanc esse
auiorem opinionem, & veram de
iuris rigore, vt docet Zinus, in. d. l. 2.
quam opinionem sequitur Grego-
rius, in. l. 16. tit. 23. p. 3. verb. * de la sen-
tencia, & ita esse tenendum resoluit
Gutierrez, de iuramento confirma-
torio. 3. p. c. 8. nu. 5. & 6. pro qua opi-
nionem hodiē est tex. de iure regio, in
d. l. 16. vbi referuntur delicta de qui-
bus in. d. l. 2. & alia grauiora, in qui-
bus delictis illud notat esse speciale
3 Gregor. ibi, verb. * tales yerros, * quasi
excludat alia crimina de non contē-
tis, in. d. l. 2. vt euitetur correctio le-
gū vt in. l. 1. C. de inofficiosis dotib.
4 c. cū expediat, de electione & notat
Gutierrez, supra, numer. 6. resoluens,
nostram conclusionem procedere
etiam de iure canonico.

5 Sed contrariam opinionem (imō
quod non solum in illis delictis, sed
etiam in alijs, confessus & conuictus
non admittatur appellans) tenet glo.
in. d. l. 2. vbi Bart. & Baldus, idem te-
net gloss. in. d. §. iussus, & in. l. non tā-
tum. ff. de appellationibus, quam di-
cit communiter obseruari Imola, in
d. §. iussus, & dicit etiam communē
Antonius de Butrio, in tractatu de
notorio crimine, art. 4. numer. 56. &
cum hac transit Dueñas, supra, in. l. 1.
quam etiam sequitur Antonius Go-
mez. 3. tom. variarum. c. 12. num. 34.
et l. 3.

Communes contra communes. 510.

6 col. 3. qui neminem allegat pro hac
sententia, nec dicit communem (de
quo est mirandum,) vbi etiam refert
plures casus, in quibus non admitti-
tur appellatio, aliosque tradit Auen-
dañus, de exequendis regū, mandatis
1. p. c. 6. nu. 4. & nostram principale
opinionem in questione principali
proposita tenet Couar. practicarum
quæst. quæst. 33. num. 5. vbi dicit esse
comunē opinionem, quam sequi utur
Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sent.
§. fi. quæst. 94. vbi refert duas comu-
nes opiniones, quæ opinio verior vi-
detur tam de iure communi, quam
7 regio, cum dicta. l. partite. 16. non lo-
quatur de casibus, sed exemplificatiue,
referens aliqua delicta, non tamen
8 excluduntur similia, vel grauiora, li-
cet lex loqueretur per verbum taxa-
tiuū, vt docet, glo. in. l. ob as alienū
C. de praedijs minorum, glo. in auth.
quas actiones. C. de sacrosanctis ec-
9 clesijs, quæ opinio communis est, vt
tradit Antonius Gomez. 1. tom. c. 11.
nu. 12. & Padilla, in auth. resqz nu.
81. C. communia delegatis Nauar. in
c. statuimus. 19. quæst. 3. vbi ex hac ra-
tione ampliat motum proprium Pij
Quinti, vbi referuntur tres casus, in
quibus Monialibus permittitur exi-
re a monasterijs, vt extendatur ad
10 alios casus similes. Sed in hoc contra-
riam sententiam tenet Gutierrez. 1. p.
in suis canonicis quæst. c. 13. num. 7.
quem sequitur (contra Nauar.) Zene-
do, in tua collectanea ad. 6 & extra-
uag. collectanea. 31. nu. 2. quorū opi-
nio verissima est, & ita practicatur.

QVAESTIO. 510.

Vtrum. l. 2. C. de rescindenda
venditione. procedat re non tra-
dita. Communis contra commu-
nem. & quid iure regio.

65
L Ex. 2. C. de rescindenda ven-
ditione, non habet locum (re
non tradita) in contractibus
stricti iuris, sed doli exceptio compe-
tit. Ita tenet gloss. in. d. l. 2. quā se-
quuntur ibi doctores, pro qua est tex.
in. l. si quis cum aliter. ff. de verborū
l. 1. §. si reus. ff. de eo per quē factum
erit. Dubiū tamē est, an re nō tradita
procedat dicta legis dispositio: & nō
habere locū, sed solū dispositionem
tx. in. d. l. si quis cum aliter, dixit com-
munem opinionem Imola, in. c. cum
dilecti, nu. 13. vers. sed aduerte, de em-
ptione & venditione. Idem Imola, nu-
me. 31. & Antonius Burgenfis, nu. 10.
15. & 25. & in. c. cum causam, cod. tit.
dixit etiam communem Iass. in. l. 1.
nu. 76. C. de iure emphyteotico.

Sed contrariam sententiam (imō
q̄ in effectu habeat locum remediū
illius legis. 2.) dixit communē Alex.
in. d. l. si quis cum aliter, num. 7. fate-
tur etiam comunē Socinus, cons. 85.
vol. 1. nu. 3. & Gomez Arias, in. l. 66.
Tauri, num. 2. & 3. vbi aduersus hāc
partem expendit. l. 4. tit. 7. lib. 5. ordi-
namenti, qui dicit illā legē solū pro-
cedere in contractibus bonæ fidei, &
quod deuiat a communi opinione
doctorum tenentium dictam legē. 2.
etiam in cōtractibus stricti iuris pro-
cedere. Est tamē aduertendū, quod
quauis stipulatio quæ stricti iuris
est, interponatur super contractu bo-
næ fidei, non facit cessare illius legis
secundæ dispositionem, & remediū,
vt glossa ibi videtur sentire, & te-
net Bart. numero. 5. idem Bart. in. d.
l. si quis cum aliter, numero. 4. vbi
Alexan. num. 3. & Iass. num. 12. testan-
tur hanc esse communem opinionē,
pro qua facit, quia qualitas primæ
obligationis, censetur adiecta in sti-
pulatione, vt i. l. aliam. ff. de donatio-
bus, & in. l. 1. §. si quis sub conditione
ff. vt legatorum nomine caueatur,
& in. l. 2. verb. quare. ff. de privileg.
E credico

Practicae Quaestiones

creditorum, Facit etiam, quod communiter in omnibus instrumentis notarij adijciunt hanc verborum obligationem, & si ex hoc solo cessare diceremus, huius legis auxilium esset frustratorium, ut affirmat Bald. in l. 2. ff. de conditione ob causam, & latius prosequitur Gomez Arias, in d. l. 66. num. 3.

SVMMARIVM.

- 1 **R**enunciatio generalis omnium remediorum non valet.
- 2 Contraria communis opinio proponitur in questione principali.
- 3 Lex, 9. tit. 1. p. 5. declaratur.
- 4 Dolus praesumitur in lesione enormissima & ibi agitur de intellectu tx. in c. 2. de pactis, lib. 6.
- 5 Contrahentibus licitum est adinuicem se circumvenire.
- 6 Conciliatio opinionum circa l. in causa. §. si de minoribus, traditur.
- 7 Deceptio intra dimidiam licita est.
- 8 Extra naturam contractus licita est deceptio.

QVAESTIO. 511.

Utrum valeat renunciatio legis, secunda. C. de rescind. vend. quando venditor remittit, & donat. illud, quod plus valet res vendita. Communis contra communem.

Si quis ignorans verum rei valorem vendiderit eam, dicens se donare quod plus valet, solum videtur donare aliquod modicum, ceterum si ultra dimidiam fuerit deceptus, talem deceptionem non est censendus donasse, & ita non excluditur a remedio illius legis. 2. Et pro declaratione huius quaestionis

praemitto non valere generale renunciationem omnium remediorum (ut legis. 2. remedium sublatum videri possit) argumento. tx. in l. si. §. idem questum. ff. de conditione indebiti, & dicit communem opinionem, Tiraquellus, in l. si vnquam, in prin. nu. 123. C. de reuocandis donationibus, & probat, tx. in l. 56. tit. 5. p. 5. l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. vbi Matienço, gloss. 8. num. 8. resoluit communem & tradit Couar. lib. 2. variarum. c. 4. nu. 1. & Gutierrez, de iur. conf. 1. p. c. 26. in prin. (hoc viso) prima conclusione tenet Bart. in d. l. 2. nu. 14. & 15. quae ibi sequitur Bald. quaest. 7. Salicetus, quaest. 8. Fulgosius, col. 3. in fine, Paulus, nu. 7. Cremenis, col. 10. vers. 25. ampliatur, idem Bart. in l. si quis cum aliter, num. 7. ff. de verbor. oblig. vbi sequuntur eum communiter doctores, vti Zasius ibi testatur, nu. 16. ex quibus aliquos allegat Tiraquellus, de retractu municipali. §. 1. gloss. 1. nu. 14. dixit etiam communem Antonius Burgensis, in c. cum causam num. 22. de emptione & venditione & etiam Boerius, decis. 142. num. penultimo. & dixit etiam communem Alex. conf. 42. vol. 1. num. 7.

2 Sed contraria sententia tenet Imola, & Romanus, in d. l. si quis cum aliter, & ante eos tenuit Azo. in summa tit. de rescindenda venditione, & hac parte videtur probare tx. in l. queritur §. si venditor. ff. de edictio edicto, tenent etiam illa Imola, in d. c. cum causa, num. 6. & Odofredus, & Albericus, & alij citati per Boerium, vbi sup. n. 8. & Forcatulus, in neciom. dialogo si. nu. fin. Estque necessaria illius legis specialis renunciatio, ut tradit Couar. supra, dicens communem & Padilla, in d. l. 2. num. 42. & ibi Pineus, 1. part. c. 2. numero. 10. & Gutierrez, supra, numero. 2. quibus videtur, quod si donator pretium sciat, siue ignoret, valebit donatio, & excludetur a ben. si-

Communes contra communes.

67

beneficio illius legis, & hanc indistincte asserit communem Ripa, lib. 3. responsum. c. 15. num. 4. Imo etiam si tempore contractus scivit rei valore venditor, & si illa clausula donationis non esset adiecta, minime obtineret, quia & si non dixisset, praesumitur donasse, argumento texti in l. si quis donationis. ff. de contrahenda emptione. Et quod magis est, etiam si renunciatio illius legis contenta sit in ipso contractu, non praedudicabit renunciatio, argum. optimi text. in l. 9. tit. 1. p. 5. vbi renunciatio exceptionis non numerata pecuniae ab illa. l. admittitur, etiam si in eodem instrumento facta sit, tamen si contrarium teneat Calcanes, conf. 25. num. 27. quem sequitur Matienço, supra, gloss. 8. num. 44. etiam extante d. l. 9. dicens sic in praxi observari, & Antonius Gomez, 2. tom. variarum. c. 2. num. 26. quibus accedo contrahentibus per Matiençum, sup. & in dialogo relatoris, tit. 1. prohem. 4. gloss. 4. quia alias parum seruaret. d. l. 2. & notauit Antonius de Burgos, supra, num. 20. & vide Gutierrez, lib. 2. pp. quaestio. 140. vbi defendit Couar. Si tamen lesio esset enormissima, tunc (non obstante renunciatio) esset admittendus deceptus ad illius legis remedium, quia talis lesio est aequalis summa cum ratione, de peculio. Et ita in praetorium Rota quodam fuisse admissum, & pro eo terminatum, refert Casadores, decis. 1. de emptione & venditione, quin & apud nos ita fuisse determinatum in Curia Grauatensi, prima & secunda supplicatio nis sententijs, refert Couar. vbi ipse auditor erat lib. 2. variarum. resol. 4. nu. 3. q. in simili est in filia renunciatum iuxta formam tex. in c. 2. de pactis lib. 6. nam si fuerit enormiter lesa aduersus etiam iuramentum, suam success-

sionem petere poterit, ut esse communem opinionem (praeter ceteros) testatur Decius, conf. 180. col. penult. & Franciscus Curtius, conf. 141. num. 6. & 14. Quae opinio vera non est, ut resoluit ipse Decius, conf. 31. ex Grauaeta, conf. 160. Couar. in d. c. quauis pactum. §. 23. num. 5. Menchaca, de resolut. success. lib. 2. primae part. §. 18. nu. 113. & 116. vbi dicit, quod ita seruatur de consuetudine, & sequitur Burgos de Paz, conf. 5. nu. 4. & sic videtur verius in quaestione principali, quod etiam deceptus ex enormissima lesione, nunquam sit admittendus ad remedium dictae legis secundae, quasi licitum sit contrahentibus naturaliter se decipere, ex reg. tex. in l. in causa. 2. §. si de minoribus, tex. in litem si pretio, vers. fin. ff. locati. Quare gloss. in d. §. fin. exponit illum tx. naturaliter, id est iuris gentium. Et quia, haec expositio non placeat. Fortunius, de ultimo fine vtriusque iuris, illatione. 8. & ante eum Decius, in ea. lectura. 1. numero. 18. de constitutionibus dicunt, deceptio ne per posse tunc, quando re ipsa interuenit & non ex proposito. Sed nec hic intellectus placet, quia illa deceptio, quae re ipsa interuenit, est iniqua, eo quod ius naturale non permittit, quare Alphonsus de Castro, lib. 1. de lege penali. c. 5. col. 4. has leges reprobas esse contendit, quod minime dicere debemus, quare nouissime Couar. lib. 2. variarum. resol. 63. num. 2. interpretatur illum textum dicens, quod quando deceptio versatur intra pretij latitudinem, tunc licita reputetur, quia pretium, in puncto nunquam consistit, ut in d. §. fin. si vero eos terminos deceptio excederit, illicita censetur, etiam intra dimidiam contingat. Qui intellectus prius habuit authorem Conradum, de contractibus, quaest. 36. qui etiam stare minime potest, quoniam si contractus

est initus intra illam latitudinem iusti pretij, nō poterit deceptio extimari, quare Dominicus de Soto, lib. 6. de iustitia & iure, quaestione. 2. art. 3. intelligit, licitam esse deceptio- nem intra dimidia intelligendū licitā, id est impunē in foro humano, cui re- fragatur illud verbū, naturaliter, q̄ idē Dominic⁹ interpretatur, q̄ idē ibi positū est, quoniam ingeniū homi- nū naturaliter lucrī audissimū, alios decipit, nō autē q̄ liceat naturaliter eos decipere: & ita interpretatur illū etiā Medina, de restitut. quæ. 3. 2. verū ceteris exactius, videtur verba illa intellexisse Iodocus Houdendor, in quodā libello subhastationū. c. 3. nu. 34. scilicet, q̄ illud verbum naturali- ter, exponatur, id est natura contra- ctus, quasi liceret ante hanc Cēsariū cōstitutionem, iuxta naturā cōtra- ctus emptionis & venditionis decep- tionem quālibet ad inuicem adhibe- re, quem sensum adiuvat tex. iuncto Theophylo, in. §. adeo, inst. de loca- to & cōducto, ubi dicit ex. esse seruā da quāda pacta in contractu emphy- teosis, ac si naturalis esset cōtractus, quē sensū (nō relato Theophylo) se- quitur Forcatul⁹, in neciom. dialog. 74. nu. 2. his potest addi tex. in. l. om- ne verbū. C. cōmunia delegatis, ibi, *quædam naturaliter insunt legatis, & in. l. bonorum. ff. de verbor. signific. ibi, *quædam est naturalis bonorum appel- latio, Item dicuntur esse quædam na- turalia contractuum, ut in. l. pacta cōnuenta, ubi gloss. ff. de contrahen- da emptione.

QVAESTIO. 512.

Utrum testamentum sit de iure gentium, vel de iure civili. Communis contra communem.

Certant iuris vtriusque inter- pretes, an testamentum sit iu- ris gentium, vel civilis. Et qui- dem, quod sit iuris civilis tenet Di- nus, in reg. indultum, num. 19. de reg. iuris lib. 6. & Bellonus, in princ. inst. de testamentis, & ante eos gloss. (quā nullibi citatā reperies) in. l. qui testa- mentū. §. seruus quoq̄. ff. de testamē- tis, & sequitur Marcus Antonius, in l. hac consultissima. §. ex imperfecto, num. 9. ad fi. C. de testamētis, & hanc partē glossā sequutus dicit cōmunē Porcus, in prin. inst. de testamētis, nu. 6. dixit etiā cōmunē Guillelmus Be- nedictus, in. c. Raynūtiū, verb. testa- mētū, el. 1. nu. 2. de test. Orosius, in l. ex hoc iure, nu. 24. de iust. & iure, & duodecim fundamēta tradit pro hac opinione Gutierrez, in. l. nemo po- test, nu. 62. deleg. 1. & duas cōmunes opiniones cōtrarias refert Mencha- ca, lib. 1. de successiōum creatione, §. v. l. quoad quartum.

Sed contrariam sententiā (imō q̄ testamentū origine & substantia sit iu- ris gentiū, licet quoad solenitates sit iuris civilis) tenet Bart. in. l. interdū, num. 7. ff. de cōditione indebiti, ubi lass. nu. 4. fatetur hanc esse cōmunē opinionē, eādem fatetur cōmunem idē lass. in repetitione, legis, admonē di, nu. 184. de iur. iur. & in. d. l. nemo potest, nu. 76. & dixit etiā cōmunē Couar. lib. 3. variarum resol. c. 6. nu. 7. & Antonius Gom. in. l. 3. Tauri, nu- mero. 16. & ante omnes dixerat com- mūnem Abb. cons. 1. vol. 2. num. 3. & hanc etiam tenet Fortunius, in. l. Gal- lus. §. & quid si tantū col. penultima, ff. de liberis & posthumis, Rodericus Xuarez, in. l. quoniam in prioribus, limitatione. 2. legis fori, numero. 3. ad fin. Alciatus, in. l. nihil aliud, nu- mero. 14. ff. de verborum obligat. & latē Viglius, in. §. sed prædicta qui- dem, num. 4. de testamentis, & ante omnes Theophylus, in. §. ius autem civile

civile, inst. de iustitia & iure, Peral- ta, in rub. de hered. inst. num. 39. & hanc dicit veriore, & magis com- munem opinionem Gutierrez, sup. num. 79. Quæ opinio verissima est, & ab ea non est recedendum.

SUMMARIUM.

- 1 Filius non tenetur conferre solutum a patre, quando fuit illius fructuarius.
- 2 In necessariis nemo liberalis existit.
- 3 Pater habens bona aduentitia filij, de illis præsumitur solvere condemnationē factam contra filium.
- 4 Pater consentiens in delicto filij, non vide- tur quod pro eo soluit soluisse animo re- petendi.
- 5 Solutum a patre pro redimendo filio ab hostibus, non imputatur in legitimam filij.
- 6 Datum filio a patre ob aliquam causam, cō- putatur in legitimam.
- 7 Nova opinio Agoræ refertur, & refuta- tur.
- 8 Illud quod differt secundum plus, & mi- nus, non differt substantia.
- 9 Quantitas soluta a patre pro delicto filij, siue sit magna vel modica a filio est cō- ferenda.

QVAESTIO. 513.

Utrum solutum a patre pro con- demnatione filij ob eius delictū, computetur in legitimam. Com- munis contra communem.

Questio quæ in presenti ve- nit disputanda, quotidie in praxi contingit, & sic hui⁹ dubij resolutio indiget pragmatica sã- ctione, cum in hoc casu nulla sit sta- bilis, & permanēs resolutio. Et in pri- mis, q̄ filius non teneatur conferre, neq̄ in suā legitimā cōputare, quod a parente datum est pro redimendo eū a carceribus, vel alia condēnatione,

tradit Bart. in. l. Richus, nu. 2. ff. de pe- culio legato, idem Bart. in. l. si fratres §. idem Papinianus, ff. pro socio, Bal. in auth. ex testamēto, col. 6. C. de col- lationibus, & hanc dixit magis com- munem opinionem Alexand. in. l. in quartam, nu. 23. ff. ad l. falcidiam, An- gelus Aretinus, in. §. a Giones, nu. 10. inst. de actionibus, Romanus, in. l. quæ dotis, ff. soluto matrim. Bald. in auth. contra regatos, C. ad Treb. & in auth. si captiui, C. de episcopis & clericis, idem Bald. in. l. filie, & in. l. certum, C. familiæ eriscundē. Et ex nostratibus istā opinionē sequitur Antonius Gomez, in. l. 29. Tauri, nu. 20. dicens cōmunem, limitans duob⁹ casib⁹: primò quādo pater tāquā filij fideiussor soluit, quia tūc nō ex mera voluntate, sed coactus soluit, & sic do- nare non præsumitur, cum in necesi- tatibus nemo liberalis existat. l. rem legatam, ff. de adimendis legatis. l. cū de indebito, ff. de probationibus. Quod quidē etiam tenet Menchaca, lib. 3. de successiōum creatione, §. 30. num. 223. Ioan. Garcia, de expensis & meliorationibus, c. 4. nu. 13. ubi alios refert. Secundus casus est, quando pa- ter habet bona aduentitia filij, quia tunc de illis bonis censetur soluisse, ut in. l. 1. C. de neg. gestis. l. si. ff. de pe- titione hereditatis. l. cum post. ff. de administratione tutorū. Et sit tertia limitatio, quando cōsentit expiellē, vel tacite, in delicto a filio perpetra- to argumento tx. in. l. qui originē. §. qui filius, ff. de muneribus & honori- bus, & tradit expresse Méchaca, sup. nu. 224. & in quæst. principali in cō- firmationem communis opinionis facit tx. in. d. l. 1. C. de neg. gestis, & in l. Nefennius, ff. eod. l. liber captus C. de captiuis, & post hūm. reuersis, ubi solutū a patre pro redimendo filio ab hostib⁹, nō imputatur in legitimā fi- lij, quia magis pietatis causa, quā ani- mo repetēdidatū est. Et istā opinionē

sequitur Gutierrez, in. §. sui, de here-
dum qualitate & differentia, numer.
93. qui dicit ita esse tenendum in iu-
dicando & consulendo, & quod sic
responderet, cum casus de facto illi
occurisset.

Sed his non obstantibus, contra-
ria opinio, verior mihi videtur, imò
quod filius teneatur conferre in suā
legitimam, quod pater soluit pro cō-
demnatione facta ob suum delictum
quia non debet esse melioris condi-
tionis, quam ceteri fratres qui pacifi-
ci fuerunt. Et sic istam opinionem se-
quitur Ripa, in. d. l. in quartam, nu-
mero. 185. ff. ad l. falcidiam, qui eam
dicit communem opinionem, & plu-
res refert, & sequitur doctores pro
ista sententia, Fabianus de Monte, in
d. authentica nouissima, quaestione. 8.
nonae quaestione principalis, num.
89. Bald. (sibi contrarius) in. d. auth.
si captiui, qui dicit veriore opinio-
nem, ut filius teneatur conferre in
legitimam, quod pater pro eo soluit
motus ex ea ratione, quia omne, qd
pater dat filio ob aliquam causam,
non videtur animo donandi, sed ut
in legitimam computetur. Ita Ange-
lus, in. d. l. in quartam, num. 7. idemq;
optimis rationibus tenet subtilis Mé-
chaca, d. §. 30. nu. 221. respondens ad
l. quæ pater. ff. familiae erciscundæ,
quæ videbatur vrgere pro contraria
sententia. Idem tenet Dueñas, in reg.
222. num. 4. Grego. in. l. 2. tit. 19. p. 4.
verb. *de la pagar*, *Ego tamen semper
fui huius opinionis amator, ex dictis
rationibus, & ex ratione tx. in. l. quo-
ni inouella. ff. de inoff. test. & ex. l. sti-
ch. ff. de peculio legato. Sed posthac
scripta vidi Ayoram, de partitioni-
bus, in. 2. p. quæst. 17. num. 38. qui sen-
tiens prædictas difficultates, & igno-
rans utramq; opinionem esse comu-
nem, ut tradit Menchaca, supra, nouā
assignat opinionem, illud magis ad
arbitrium, quam ad iuris dispositio-

nem reducens, dicens, quod si pater,
vel mater soluit parua condēnatio-
nē pro filio, tunc pietatis causa cēse-
tur solutum, & nō animo ut cōpute-
tur in legitimam filij, & sic procedat
prima opinio, si verò magna fuerit
solutio facta a patre pro filij condē-
natione, tunc tenebitur filius illud re-
cipere pro satisfactione sue legitime,
non verò gratios: cēsebitur datum,
neq; solutū Quam differentiā nullū
vnquam sequitur, neque pro ea addu-
cit aliquod fundamentum, & sic nō
est tenenda, neque practicanda, quia
illud quod difert secundū plus, & mi-
nus, non difert substantia. l. si. ff. de
fundo instructo. Et sic indistincte te-
neo, quod siue sit modica, vel magna
quātitas, quæ a patre est soluta pro
delicto filij, & pro redimendo eum a
carceribus, qd mortuo patre, indistin-
cte tenebitur filius illud qd est solutū
imputare in suā legitimā, nisi in tri-
bus casibus, de quibus supra: quando
pater est fideiusor filij, vel habet bo-
na aduentitia illius: vel si fuit parti-
ceps criminis perpetrati a filio. vel.
4. quādo prius fuit facta filio meliora-
tio irrevocabilis tertij & quinti, ut
in. l. 17. Tauri: quia tunc imputabi-
tur quod datum est in tertium &
quintum, secus si donatio fuit facta
revocabilitē, ut existimat Gutier-
rez, sup. nu. 93. in vers. qd ipse salvo.

QVAESTIO. 514.

*Verum thesaurus acquiratur
sola inuentione, sine apprehensio-
ne. Communis contra communē
Et quid iure regio.*

Thesaurus acquiratur sola in-
uentione, sine apprehensione.
Ita tenet communis opinio!
secundū Plateā, nu. 76. & Porcū, nu.
29. in. §. thesauris, institut. de rerum
diuisione

Communes contra communes. 514 71

diuisione. l. vnica. C. de thesauris,
lib. 10. Andreas de Hemia, in. c. 1. nu.
90. quæ sint regal. Villalobos, in suo
grario commun. verb. thesaurus, nu.
111. Antonius Gomez, in. l. 45. Tau-
ri, numero. 51. Burfatus, cont. 209. nu-
mero. 2. lib. 2. & ita videtur probare
tex. in. l. nunquam. 31. §. thesaurus. ff.
de acquirendo rerum domi. l. 45. tit.
28. p. 3. quam opinionem sequitur
Valascus, de iure emphyt. quaestione
13. num. 2. & 6. & hanc esse magis re-
ceptam sententiam dicit Auenda-
ñus, lib. 1. de exequend. mandatis. c. 4.
numer. 33. vers. licet, pro qua opinio
ne potest etiam expēdi tex. in. l. pere-
gre, in fine principij. ff. de acquiren-
da possessione.

Sed contrariam sententiam (imò
quod requiratur apprehensio) dicunt
communem Aretinus, columna fin.
Socinus, numer. 5. lassi. in. l. 3. §. Ne-
rarius. ff. de acquirenda possessione
per illum text. vbi Alciatus, numero
39. & dicit etiam communem Hor-
mannocius, in. l. 1. numero. 61. ff. eod.
titulo, quam opinionem sequitur
Bart. in. l. in principio, numero. 18,
ff. de acquirenda possessione. Burfa-
tus, cont. 209. num. 11. in. d. volum. 2.
Antonius Gomez, in. d. l. 45. numer.
47. & hanc sequitur opinionem (di-
cens receptiorem) Barbosa, in. l. di-
uortio. §. si fundum, num. 35. ff. solu-
to matrimonio, qui assignat rationē
ex Conano, lib. 3. commentation. d.
4. post principium. Quod nota, quia
sunt glossæ contrariæ, de quibus per
Antonium Nicellum, in concordan-
tijs glossarum, num. 400. in volum. 1.
tractatum. Thesaurus verò magica
arte inuentus, etiam in proprio agro,
solo fisco pertinet iure ciuili. l. vnica
C. de thesauris lib. 10. l. nemo. C. de
malef. & mathem. Inuentus autem
absque arte magica in proprio agro,
est inuentoris in alieno verò, si data
opera inuentus sit, totus domino so-

li acquiratur: si verò fortuito, pars di-
midia domino agri, alia verò dimidia
inuentori pertinet, ut in. d. §. thesau-
rus. Et hæc est communis opinio, ut
refert Couarr. in reg. peccatum. 3. p.
§. 2. num. 4. Hodie autem iure regio,
indistincte thesaurus ad regem per-
tinet, ex. l. 1. tit. 13. lib. 6. recop. quam
explicat & declarat Barbosa, supra,
nume. 50. & 51. vbi late & elegantē
prosequitur hunc articulum, licet
Auendañus, (& malē) conetur con-
cordare illam, cum. l. 45. tit. 28. par. 3.
quæ est conformis iuri communi de
exequendis mandatis. lib. 1. c. 4. num.
33. & Gregor, in. d. l. 45. verb. *al Rey*, *
praxis verò obtinuit, ut indistincte
ad regem pertineat, ut tradit Couar.
supra, ex mente aliorum, & Olanus,
in antinomia iuris, litera. T. nume. 1.
quod quidem etiam erat dispositum
per tex. in. c. 1. quæ sint regalia in vfi-
bus feudorum. l. 11. tit. 28. p. 3. l. 5. tit.
15. p. 2. vbi Gregor. verb. *emineras*, *
Et nouissimē hanc opinionem sequi-
tur Azeuedo, in. d. l. 1. tit. 13. lib. 6. re-
cop. nu. 3. prædictis nō citatis. Est ta-
men dominis minarum, in quorum
locū reperiuntur damni satisfaciē-
dum, ex. l. 4. & 5. tit. 13. lib. 6. recop.
quia alias non esset iusta illa l. extra-
dictis per Mattheum de Afflictis de-
cisione. 321. & consuetudo in contra-
rium non valeret, secundum Rolan-
dum, cont. 69. numer. 48. volum. 2. &
plures quaestiones in hac materia mo-
uet Molina, lib. 1. de Hispanorum pri-
mog. c. 23. quando thesaurus compe-
tat successorī maioratus, vel domino
fundi, vel usufructuario, vel marito,
quando fuit repertus in fundo dota-
li, vel domino emphyteosis decla-
rans ex. l. 27. tit. 1. p. 4. libi, nume. 9.
& Antonius Gomez, in. d. l. 45. Tauri,
nume. 45. & 51. vbi plura refert con-
ducibilia in casu quaestione principalis,
& Barbosa vbi supra.

72

SVMMARIVM

Certioratio an sit facienda in iudicio.

2 Si instrumento caueatur, quod mulier fuit certiorata, credendum est notario, vel tabellioni.

3 Tutior & securior opinio est, quod forma certiorationis ponatur in instrumento.

4 Si tabellio interrogat quid sit Velleianum, illud ignorat, non presumetur, mulierem fuisse certioratam.

5 Pars affirmatiua questionis proponitur.

6 Iuramentum supplet defectum certiorationis.

7 Contrariae opiniones doctorum referuntur.

8 Iuramentum non extenditur ad inco[n]nita.

QVAESTIO. 515.

Vtrum per iuramentum praesumatur mulier certiorata de beneficio Velleiani. Communis contra communem, & quid iure regio.

Mulier renuncians Velleiano, eius auxilio, & commodo priuabitur. Ista est communis opinio, secundum Bart. in l. 3. nu. 10. ff. de fideiusoribus, dicit etiam communem Vitalis de Cambanis, in tractatu clausularum, columna. 284. (Et an haec certioratio debeat fieri in iudicio, vel sufficiat extra iudicium vide in quaestione. 562.) quae tamen certioratio adeo est necessaria, quod alias renunciatio mulieri non praedi- cat. Ita glossa verb. non vsuram, in l. 1. ff. ad Velleianum, & est com- muni opinio, secundum Tiraquellum,

Practicae Quaestiones

in l. si vnquam, in principio, num. 96 alias. 98 C. de reuocandis donationibus, & secundum Ioannem Nicolaum, ad Alciatum, in reg. 1. praesumptione 42. num. 2. Et indubio est standum in instrumento, in quo notarius dicit se certiorasse mulierem, quam dicit communem opinionem Alexand. in l. sciendum, columna. 11. ff. de verborum, dixit etiam communem Alciatus, regula. 3. praesumptione. 13. & tradit Gregor. in l. 3. tit. 12 p. 5. verb. *fabido ra, *Couar lib. 2. variarum. c. 13. num. 2. qui dicit communem, & Antonius de Padilla, in l. fin. num. 13. C. de iuris & facti ignorantia. In qua quaestione duas communes opiniones contrarias refert Iass. in l. si duo patroni §. idem Iulianus, num. 19. cum sequentibus, de iureiurando, vbi ipse tenet, quod non est pro tabellione praesumendum. Et consultus de hoc dubio noluit respondere, ex eo quod erat anceps, quia grauissima est difficultas, & quaestio pro amico: & sic tutius est, vt forma certiorationis ponatur in instrumento, prout hodie fit, & consuluit Couar. supra, si tamē interrogatus notarius quid esset Velleianum respondat, quod nescit, non est praesumendum, quod mulier est certiorata, & si contrarium dicatur in instrumento, secundum Alex. in d. l. sciendum, & est communis opinio, secundum Cagnolam, in l. si librarius, nume. 37. ff. de regulis iuris: quamuis Albericus, in l. Centurio. ff. de vulg. (quem sequitur ibi Ripa, num. 88.) teneat contrarium, & quauis idem Ripa, in l. 1. in principio, numero. 31. ff. si certum petatur, hanc opinionem Alberici dicat veriore. Et vide tradita per Nicolaum, in ad ditionibus ad Alciatum, praesumptio ne. 13. Quibus sic praemissis, pro declaratione nostrae quaestionis, dubium est, verum si iuramentum sit appositum, praesumatur mulier certiorata.

Eo

Communes contra communes. 716. 73

Et pro parte affirmatiua solet expendi tex. in c. ex rescripto, iuxta glossam penultimam ibi, de iureiurando, & ita tenet ibi Bald. col. 2. & alij plures citati per Tiraquellum, in d. l. si vnquam, in principio, nu. 31. Et hac opinionem (imò quod accedente iuramento non requiratur certioratio) dixit communem Alexan. conf. 27. vol. 1. idem in conf. 42. in eod. vol. vbi etiam dicit communem, & de stylo seruari, & quod in legendo, & consulendo ita sit tenendum. Sed profecto, haec est quaestio pro amico, cum pro vtraque parte sint grauissimi doctores, qui eam dicunt communem, quos refert Antonius Gabriel, titulo de iureiurando, conclusione. 3. lib. 2. & duas communes contrarias refert in hac quaestione Iacobus Philipus Porcius, lib. 4. comm. conclusionem. 33. & nouissimè, quod iuramentum suppleat defectum certiorationis, tenet Pinelus, in l. 2. C. de rescindenda. 3. p. c. 1. num. 10. vbi Padilla, num. 34. & Palaci' Rube', in c. per vestras. §. 34. nu. de don. 7. Ant. Gom. 2. tom. variarum, c. 13. numero. 17. & dicit communem Padilla, in l. ne passim, n. 12. C. de iuris & facti ignorantia, num. 12. vbi hoc limitat, & tradit Menchaca, de successorum creatione. §. 18. num. 156. & dicit magis communem, & tenendam Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 19. num. 2. & dicit etiam communem Imola, & Antonius Burg. num. 36. in c. penultimo de emptione & venditione, & dixit etiam communem Iass. in authentica, sacramenta pub. C. si aduersus venditionem, & Curtius iunior, conf. 43. colum. 3. & conf. 4. & Marcus Antonius, de viribus iuramenti, nume. 27. qui etiam dixit communem.

7 Sed contrariam opinionem dixit communem Bald. conf. 47. volum. 1. Hippolytus, in rub. de fideiusoribus,

num. 38. Iass. in d. authentica, sacramenta pub. um. 56. & plures refert Tiraquellus, in d. l. si vnquam, in principio, num. 146. & Couar. in c. quantuis pactum. 2. p. §. 3. num. 5. & Matheo (contra alios) in l. 9. tit. 3. glo. 5. nu. 5. lib. 5. recop. praecipue ex l. 3. tit. 12. part. 5. vbi est necessaria expressa renuntiatio, quia iuramentum non extēdit ad non cogitata, & ita tenendum est & vide quae in simili diximus in quaestione. 171. & 723.

QVAESTIO. 516.

Vtrum praeceptum de soluendis decimis sit morale, vel iudiciale. Communis contra communem.

Praeceptum de soluendis decimis, an sit morale vel iudiciale, ex veteri, vel nouo testamento, ponit duas communes contrarias Dominicus, in c. 1. num. 5. de decimis in. 6. de qua quaestione videndus est, S. Thomas. 2. 2. quaestione. 87. art. 1. vbi vult, quod decima naturali iure sit debita in substantia, licet quoad quotam sit iuris positiui, vnde, & ab ecclesia mutari quota potest. Circa quod vide latius eundem Thomam, quodlibeto. 2. art. 8. & Petrum de Rabena, in disputatione materiae decimarum, post compedium iuris canonici, & Couarru. variarum resolut. lib. 1. c. 17. numero. 8. Sotū de iustitia & iure, lib. 9. quaestione. 4. art. 1. columna. 4. & vide quae diximus in quaestione. 473. Et sic, cum decimae diuina institutione debeantur, nemo potest se eximere a solutione illarum. c. tua, el. 1. de decimis: & propter hoc dicuntur spirituales, vt tradit Cardinalis, consilio. 92. numero. 15. per text. in c. ad hęc, eodem tit. ibi, *Sanctuarium Dei, * vbi notat

E s Ab

Practice Quæstiones

Abb. & gloss. in. c. fin. 16. quæstione
1. Albericus, in. l. monumenta. C. de
leg. & Rebuffus, in tractatu de deci-
mis, quæstione. 13. num. 39. & quæstio
ne. 1. num. 9. vbi resoluit, quod deci-
mæ à Deo sunt institutæ, & nu. 10. cū
sequentibus, quod resolue, vt in. d.
quæstione. 437. Et latius post hæc
scripta disputat hanc quæstionem
pro vtraque parte diligentissimus
Ioannes Gutierrez, lib. 2. canonica-
rum. c. 21. per totum.

QVAESTIO. 517.

*Vtrum substitutio pupillaris,
facta extraneo, possit aliquomo-
do validari si arrogetur per te-
stamentum. Communis contra
communem.*

Substitutio pupillaris facta ex-
traneo, etsi ab initio sit nulla,
validatur tamen si postea ex-
traneus ille arrogetur per testatorem.
Ita Bart. in. l. 2. ff. de vulg. vbi Alex.
num. 7. & 10. dicit communem. Soci-
nus, notabili 3. qui etiam dicit com-
munem l. ass. numer. 7. Lancelotus, de
pupillari substitutione, numero 31.
vbi etiam dicit communem, & Acosta,
in. l. Gallus. §. & quid si tantum, pagi-
na 171. de lib. & posthum. Corraus,
in. l. quæstio, num. 2. C. de impub. Vi-
gilius, in. l. si de pup. Ripa, in. d. l. 2.
num. 25. vbi Ba. d. Ang. & Imola, &
ita tenet communis opinio, secundū
Covar. in. c. Raynuntius. §. 5. num. 2.
colum. 2. de testam. qui tamen col. 3.
ibidem, testatur ferè omnes iuniores
ab ista veterum sententia, discessisse,
& vltra eam, contrariam sententiam
tenet Paulus, in. d. l. 2. vbi l. ass. nume-
17. Angelus, in principio, de pupilla-
ri, & Acosta, supra, qui à comuni

recessit, & Zasius, de pupillari substi-
tutione, in tertio requisito. Et est cō-
munis opinio, secundum Forcatulū,
in Netiomantia iuris, dialogo. 18
& hæc vltima opinio est communis
modernorum, secundum Covarru-
supra, & Menchacā, de successiōnū
creatione, lib. 3. §. 21. numer. 265. per
tex. in. §. extraneo, inst. de pupillari.
Quæ opinio verior & receptior est,
& ab ea non est recedendum in legē
do & consulendo.

QVAESTIO. 518.

*Vtrum pena posita in principa-
li dispositione censeatur repeti-
ta in augmento. Communis con-
tra communem.*

Pena i. posita in principali dis-
positione non censeatur repe-
tita in augmento. Ita tenet
gloss. verb. sanctioni, in elem. 2. de vi-
ta, & honestate clericorum, quam
multum notat Corsetus, singulari. 23
verb. additio, & eam sequuntur do-
ctores, secundum Decium, in. c. 2. re-
quiris, num. 3. de appellationibus, vbi
expresse inquit esse communem opi-
nionem.

Sed contrariam sententiam tenet
gloss. verb. in eadem, in. c. de multa,
de præbendis, cuius opinio est com-
munis, secundum Abb. ibi, numer. 18.
& tenent allegati per Albertum Bru-
num, in tractatu de augmento, cōcl.
5. princip. num. 3. vbi ipse hanc sequi-
tur sententiam, quam etiam tenet Fe-
linus, in. c. 1. num. 5. colum. 2. de iure-
jurando, & hanc dicit communem
Euerardus, loco. 35. pagina. 289. vers.
primum est, & dixit etiam com-
munem Corsetus, in reportorio ad Abb.
verbatatutum. Quam tamen opinio-
nem

Communes contra communes. 921. 73

nem intellige procedere, in casibus
æquiparatis per Corsetum, & Decium.
vbi supra, per glossam in. §. item lapil-
li, instit. de rerum diuisione. Quæ opi-
nio verior est, & ab ea non est rece-
dendum in iudicando & consulē-
do.

QVAESTIO. 519.

Si factum sit promissum in inf-
trumento, & non plus, & pro-
missor sit in mora, vigore illi-
instrumenti poterit executio peti ad
interesse. Ita Romanus, in. l. certicon-
dictio, in principio. ff. si certum peti-
tur, cuius opinionem fatetur, ibi cō-
munem Purpuratus, nu. 45.

Sed contrariam sententiam esse cō-
munem (contra Romanum) testatur
ibi l. ass. num. 21. & vide Gutierrez,
de iuramento confirmatorio. l. p. c.
44. vbi explicat materiā huius quæ-
stionis de iure communi & regio, &
Matienço & Azevedo, in. l. 2. tit. 16.
lib. 5. recopilationis.

QVAESTIO. 520.

*Vtrum sententia contra unum
ex agnatis super feudo, noceat
alijs ad quos feudum pertine-
bat. Communis contra
communem.*

Sententia lata super feudo an-
tiquo, contra unum ex agnatis
nō nocet alijs agnatis, ad quos
illo deficiente feudum veniebat, si
non fuerint citati, vel si nescierunt
causam agitari, secundum Iferniam,
in. c. si vassallus, si de feudo defuncti
fuerit contentio inter dominum &
agnatum, cum alijs quæ allegat Fe-
linus, in. c. humilis, de maiestate &

obedientia, & est communis opinio
secundum Decium, consilio. 445. nu-
mero. 29.

Sed contrariam sententiam tenet
Alex. in. l. filius familias. §. diui, col. 3.
ff. deleg. 1. Et quanuis dicit commu-
nem opinionem contra Iferniam, fal-
litur tamen, quoniam cum eo est
communis opinio secundum Decium,
in. d. num. 29. & quoniam in quæstio-
ne. 636. latissime prosequitur ista
quæstio amplius non est inmorandū
sed recurrendum ad eam.

QVAESTIO. 521.

*Vtrum sententia absolutoria,
lata pro reo, auferat ab actore
verum dominium. Communis
contra communem.*

Sententia absolutoria, lata pro
reo, auferat ab actore verum do-
minium. Hæc est communis
opinio antiquorum, secundum Albe-
ricum in. l. ex hoc iure, num. 25. ff. de
iustitia & iure, qui resoluit esse com-
munem opinionem modernorum
in contrarium, & illam fatetur verio-
rem. Et vidē Mattheum de Afflictis,
decisione. 60. nu. 3. & decisione. 391.
num. 2. vbi resoluit, quod sententia
absolutoria lata, in forte, non nocet
in vfuris, l. si. §. lucius. ff. de conditio-
ne indebiti, Rolandus, cons. 56. nu-
mero. 6. volumine. 2.

SVMMARIUM.

Sententia arbitraria præsumitur lata
virtute compromissi, licet de eo non
constet.

Autor fuit originarius oppidi de Scal-
na.

Quæst.

QVAESTIO. 522.

*Utrum solemnitas extrinseca
praesumatur. Communis contra
communem.*

Dubitari solet, an solemnitas extrinseca praesumatur. Et specificè agendo de iuramento, an praesumatur praestitum, ponit duas communes opiniones Iass. in. l. sciendum, num. 33. de verborum oblig. & latè de materia huius quaestiones agit Antonius Gabriel, lib. 1. communium, tit. de praesumptionibus, cōcl. 1. qui possuit. 23. declarationes, & 21. limitationes, & Menchaca, lib. 2. controuersiarum illustrium, c. 66. per totum, & Gracian. reg. 144. Auendañus, in. cc. pp. 1. p. c. 4. num. 22 qui dicit optimum verbum, quod praesumitur pro sententia arbitraria, licet non constet de compromisso: quod quidem pendet de facto inter villam de Scalona (vbi natus fuit) & oppidum de Cadahalso, circa sententiam arbitriariam, quae vocatur, *de el frayle,*

SVMMARIVM.

- 1 Beneficia ecclesiastica clericis, & non alijs sunt conferenda.
- 2 Contraria opinio communis in quaestione principali refertur.
- 3 c. 6. sess. 23. Concilij Tridentini, declaratur.
- 4 Beneficia ecclesiastica nemo potest obtinere, nisi fuerit prima tonsura initiatus, & habeat. 14. annos.
- 5 Annus captus habetur pro completo.

QVAESTIO. 523.

Utrum beneficia ecclesiastica possint conferri clerico, animi destinatione tonsuram habitumque clericalem gerenti. Communis contra communem.

Beneficia ecclesiastica non nisi clericis sunt conferenda, tex. in. c. cum adeo, de rescriptis c. ex literis, de transactionibus, c. 2. de institutionibus. Dubium tamen est, conferri ne possint clerico, animi destinatione tonsuram, habitumque clericalem gerenti. Et videtur, quod sic, quoniam is clericus censetur adeo ut gaudeat privilegio. c. si quis suadente. 17. quaestione. 4. secundum Archidiaconum ibi, num. 8. quem sequitur Felinus, in. c. cum adeo, num. 2. de rescriptis, & Selua, de beneficijs 3. p. quaestione. 6. num. 4. volum. 15. Palacius Rubeus, in repetitione, c. 3. 38. num. 7. vbi alia similia adducunt, & alia adducit Iass. in. l. diuorcio, n. 15. & 16. ff. soluto matrimonio, & Latius Tiraquellus, post. ll. connubiales, gloss. 2. num. 2 cum 42. sequentibus. Atque ita inexpresso, quod huic beneficium assignari possit, tenet gloss. in. c. 2. de constitutionibus, cuius sententiam sequuti sunt domini de Rota, in decisione antiqua. 311. num. 3. & 13. sub titulo, de probationibus. Et hanc sententiam glossa sequuntur ferè omnes, secundum Hostien. in. d. c. 2. colum. 1. vers. nam ius, & secundum Henricum, ibi, colum. 2. in princ. & secundum Archidiaconum, qui idem testatur, in. c. nulli. 12. quaestione. 1. num. 4. quare dubium non est, quin ista fuerit communis opinio apud antiquos iurum interpretes.

- 2 Sed nihilominus contraria opinio, est iam

Communes contra communes. 724. 77

SVMMARIVM.

- 1 Ordinis definitio traditur.
- 2 Contraria opinio canonistarum proponitur.
- 3 c. 2. sess. 23. Concilij Tridentini, inducitur pro hac opinione.
- 4 Lex 1. tit. 6. p. 1. declaratur.
- 5 Concordia opinionum traditur.
- 6 Appellatione clericus venit clericus in minoribus constitutus.

QVAESTIO. 524.

Utrum prima tonsura sit ordo. Communis contra communem. Quid ex Concilio Tridentino.

Prima tonsura an sit ordo, satis controuersum est inter Theologos, & Canonistas, & pro clariori declaratione animaduertendum est, quod ordo ex propria ipsius vi, & significatione, est dispositio superiorum, & inferiorum rerum, quae inter se ita aptae sunt, ut una ad alteram referatur, & sic cum in hoc ordinis ministerio multi sint gradus & variae functiones, omniaque certa ratione distributa sint, & collocata rectè & comodè ordinis nomen impositum videtur. Ex qua diffinitione tradita per Marcum Antonium Cucc. lib. 5. inst. maio. tit. 8. de sacramento ordinis, resoluit nostram quaestionem ex voto theologorum, qui non esse ordinem contendunt ex pluribus rationibus. Ita Paludanus, in 4. distinctione. 24. art. 1. num. 6. Soto de iustitia & iure, lib. 9. quaestione. 5. articulo. 2. & summa Hostiensis, lib. 6. 2. partis tit. 2. art. 2. & summa confessorum, lib. 3. tit. 22. quaestione. 3. & 4. vbi hanc esse communem opinionem theologorum profitentur, & idem asserit

est iam receptissima, & illam contra glossam, asserit communem Felinus, in. d. c. eundem num. 4. in princ. & Selua, de benef. q. 22. num. 12. & Staphyleus de literis gratiae & iustitiae, in 9. forma expectatiuarum, numer. 34. & dixit communem Corrasius, in paraphrasi. Sacerd. 3. p. c. 1. num. 1. fatetur etiam communem Boerius, decisione. 171. num. 6. quam sententiam tenet Gomeci, de expectatiuis, nu. 89. & Parisius, cons. 125. volum. 4. numero. 12. & 13. vbi dixit primam opinionem esse communem antiquorum, & hanc secundam communem modernorum, qui optimè loquitur de materia. Hodie autem, ex sacro Concilio Tridentino. c. 6. sess. 23. non solum requiritur quod clericus sit prima tonsura initiatus, sed quod habeat. 14. annos. Idemque probatur in. l. 3. tit. 16. p. 1. vbi Gregor. verb. *catorze años.* Aliter minime poterit obtinere beneficium ecclesiasticum neque capellaniam collatiuam, ut resoluit Flaminus, lib. 4. de resignatio ne benef. c. 1. num. 7. & quaestione. 11. num. 13. vbi plures refert pro hac sententia quae nullum habet contradictorem. Illa tamen etas. 14. annorum, licet non sit completa sufficit, quod annus sit captus ut habeatur pro completo. 1. quae etas. ff. qui testamenta facere possunt. l. ad rem publicam ff. de muneribus, & honoribus & arg. tx. in. c. 15. sess. 25. de regn. Concilij Tridentini, vbi annus requiritur completus ad proficendum, & sic vbi illud non cauetur, contrarium censetur dispositum. Item preter ff. de iudicijs. l. qui accusare. ff. de accusationibus. Et explicat Guierrez, canoniarum quaestionum, c. 20. numer. 33. & ita communiter praedicatur in consilio illustrissimi domini Archiepiscopi Toletani, per integerrimos & grauissimos illius iudices:

asserit Syluester, in summa verb. ordo. cl. i. num. 2. vbi rheologis statum esse in hoc articulo existimat, & hac esse communem opinionem apud theologos affirmat Nauarr. in manuali. c. 22. num. 17.

Sed contrariam opinionem (imò quoddam sit ordo) tenent canonistae, & in primis hoc tenet gloss. in. c. clericos. 2. i. distinctione & glo. in summa. 32. distinctione, & in. c. 1. 77. distinctione, & in. c. 1. in fine, de temp. ordinan. lib. 6. & in. c. clericus. cl. 2. de vita, & honestate clericorum, & alibi sepe, & hanc esse communem opinionem dicit Albertus Trotius, de vero & perfecto clerico, lib. 1. c. 2. num. 1. & 2. volum. 2. & hanc esse communem apud canonistas testatur Syluester, & Nauarr. vbi supra, & hoc testatur Couarr. (neminem ex his allegando) in. c. quia nos, num. 4. de testamentis, & in. lib. 1. varia. c. 10. num. 10. & dicit etiam communem Gironda, de gabellis. 7. par. in principio, numero. 5. & declarat Lopus, allegatio. 138. numero. 11. & sequitur Flaminus, lib. 4. de resignatione beneficiorum quæst. 2. num. 56. & lib. 5. quaestione. 5. num. 179. vbi alios refert, pro qua opinione facit text. in. c. 2. sess. 23. Concilij Tridentini, ibi, *sequentium ordinum*, quem ad hoc ponderat Gironda, & pro hac parte est text. in. c. cum contingat, de etate & qualitate, quæ ad hoc commendat Xarez, in tractatu, maioratus, num. 34. & pro hac sententia facit text. in. l. 1. in fi. in prohemio, tit. 6. p. 1. vbi Gregor. verb. corona, dicit communem, potest tamen concordia assignari, vt prima opinio procedat proprie, vt non sit ordo facer: secunda vero improprie. Ita intelligit Castro, de bonis quæ liberis. 4. parte. num. 166. Et quod appellacione clericorum veniat clericus in minoribus constitutus probat text. in. c. 1. vbi gloss. de præb. c. 1. vbi

gloss. de clericis coniugatis, lib. 6. Rolandus à Valle, conf. 4. num. 16. vol. 1. Didac. Per. in. l. 1. tit. 3. gl. 1. lib. 1. ord. ex. l. 1. tit. 6. p. 1. Palaci^o Rubens, in. c. per vestras. §. 42. num. 8. & plures refert Velazquez de Auendaño, in. l. 9. Tauri, gloss. 10. num. 12. & Castro, supra, quod est notabile ad causas capellaniarum, in quibus clerici genericè vocantur, quod est intelligendum de clericis primæ tonsuræ.

SUMMARIUM.

- 1 Notarius semper presumitur à testatore rogatus, vt ponat in scriptura clausulas consuetas.
- 2 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 3 Clausula censeatur approbata à testatore si à tabellione legatur testamentum.
- 4 Actus est interpretandus vt magis valeat quam pereat.

QVAESTIO. 525.

Vtrum clausula codicillaris censeatur appposita de consuetudine notariorum, vel de voluntate testatoris. Communis contra communem.

Dubitari solet apud scribentes, an clausula codicillaris, quæ in omnibus testamentis solet apponi censeatur appposita magis de stylo, & consuetudine tabellionum, quam ex testatoris voluntate. Et quod ex voluntate testatoris censeatur appposita, tenet Imola, in. l. filio præterito, de iniusto rupto, Decius, in. l. semper in stipulationibus, de regul. iuris Alexand. conf. 53. volum. 7. & conf. 1. volum. 5. Barbacia, conf. 6. volum. 3. & conf. 53. eod. volum. Decia, in. c. cum. M. de constitutionibus,

SUMMARIUM.

- 1 Per actum naturalem alteri per alterum acquiritur.
- 2 De iure regio alteri per alterum acquiritur.
- 3 In foro anime alteri per alterum acquiritur.
- 4 Tabellio potest alteri acquirere & stipulari.
- 5 Glossa in. c. cordis oculos. 1. quaestione. 7. approbatur.
- 6 Prima opinio defenditur, & pro ea sunt indicatum.

QVAESTIO. 526.

Vtrum alteri per alterum iure canonico acquiratur. Communis contra communem, & quid iure regio.

Vulgata iuris civilis regulæ est alteri per alterum non posse acquiri. l. stipulatio ista. §. alteri, inst. de inutilibus stipulationibus. Quod tamen limitandum est in actu naturali, nam per actum naturalem, qualis est numerare, optime alteri acquiritur per alterum, secundum Paulum, num. fi. l. ass. num. 4. Alciatum. 3. in. l. certicondictio. §. si nūmos. ff. si certum petatur. Secundo limita, prædictam conclusionem, non procedere de iure regio, vt in. l. 3. tit. 8. lib. 3. ordinam. quæ est l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. & vtrouque doctores, & alios plurimos refert & sequitur Matienço, ibi gloss. 4. & nos diximus in quaestione 54. num. 8. Tertio limita in foro anime, secundum Alciatum, post Felinum, quem citat, lib. de quinque pedum præscriptione, num. 38. Quarto limita in tabellione, quoniam is optime

bus, Corneus, conf. 60. vol. 3. & in cõfil. 225. eod. vol. & in conf. 195. vol. 1. col. fi. Et istam opinionem dicit communem Gratus, confil. 112. columna penultima, volum. 2. Ruynus, conf. 15. vol. 2. Curtius senior, conf. 50. Parisius, conf. 73. colu. fi. vol. 1. Thomas Grammaticus, cõf. ciuili. 128. colu. 2. Et ratio est, quia notarius semper præsumitur à testatore rogatus, vt ponat in instrumento oēs clausulas cõsuetas apponi. l. fi. vbi gloss. C. de fide iussoribus, & ibi notat Bald. tx. in. l. si prius. §. recte placuit, & ibi Bart. ff. de aqua pluuiæ arcenda, & in. l. de die. ff. quisatisdare cogatur. l. quod si nolit. §. qui assidua. ff. de edilicio edito, Matthæus de Afflictis, decisione. 159. & plures refert Iacobus, Philipus Porcius, lib. 4. communium, conclusione. 19.

Sed contrariam opinionem in quaestione principali, & quæ talis clausula censeatur appositæ de consuetudine notariorum, & non ex voluntate testatoris, tenuit Bart. in. l. 1. ff. de iure codicillorum. Barbacia, conf. 43. & 48. & 58. vol. 1. m. 1. Alex. conf. 48. volumine. 4. Calcanes, conf. 27. Curtius iunior, conf. 101. col. fi. qui dicit opinionem Bar. communiter approbati, Socinus, conf. 93. volum. 4. Aretinus, conf. vltimo Bertrand. confil. 10. volum. 1. Parisius, conf. 19. volum. 3. Ruynus, conf. 98. volum. 1. Prima tamen opinio est magis vera, dum tamen probetur quod testamentum fuit lectum coram testatore: quia tunc tacite videtur approbare, & presumitur velle, quod actus magis valeat, quam pereat, vt in. d. l. 1. ff. de iure codicillorum. Ita Aretinus, conf. fi. Corneus, confilio. 150. & confil. 55. volumine. 3. Alexand. confilio 142. vol. 3. & ita declarat Iacobus, Philip. supra conclus. 18. vbi refert has duas communes opiniones contrarias.

Practice Quæstiones

me acquirere potest, ut latè diximus in quæstione. 3. 4. & 55. Limita etiā, & alijs. 36. modis, ut tradit Iacobus Philippus Porcius, lib. 3. communium conclusionum. 46. limita Quinto, de iure canonico, in quo alter per alterū benè acquiritur, secundum glossam singularem, in c. quoties cordis oculus. 1. quæstione. 7. cuius glossæ sententiam, tenet Fortunius, in c. 1. nu. 12. de pactis, & numer. 16. idem, in l. 1. nu. 24. ff. eod. asserens omnes, quos ipse viderit contrarium tenere, & glossæ sententiam tenet Paulus Parisius, conf. 82. num. 1. volumine. 1. & esse communem testatur Ang. in d. 5. alteri, nu. 2. & hanc dicit communem Imola, in l. 1. stipulatio. 5. alteri, prout eum refert Cacialupus, in tractatu de pactis, quæst. 11. num. 3. vol. 3. tract. & alios refert pro hac opinionem Matienço, in l. 2. tit. 16. gloss. 1. nu. 5. lib. 5. recop. quam dicit receptiorem & communiorē, & Menchaca, qui refert duas communes, de successionum creatione. 3. num. 59. & Gutierrez, in l. nemo potest, num. 155. ff. deleg. 1. & in l. vnica, num. 34. C. quando non petentium partes, ubi dicit quod opinio glossæ in d. c. cordis oculus. 1. quæstione. 7. est vera & tenenda, quam etiam sequitur Orosius, in l. tale pactum, nu. 16. ff. de pactis & Azeved. in d. l. 2. numer. 30. ut 16. lib. 5. recop.

Sed contrariam opinionem (imò quod nec de iure canonico acquiritur alteri per alterum) tenet Felinus, in prohemio, Greg. num. 2. & eam testatur magis communem Couarr. in c. quauis pactum. 2. p. 5. 4. colu. 5. num. 4. vers. hanc opinionem, de pactis lib. 6. Romanus, in authentica, similiter. C. ad l. falcidiam, pro qua opinione inducit Couarr. supra, text. in c. quanquam, de usuris lib. 6. Sed à prima opinione recedendum nō est

in iudicando & consulendo, & pro ea fuit iudicatum in consilio domini serenissimi principis Archiepiscopi Toletani, per suos integerrimos & grauissimos consiliarios, absque aliqua contradictione.

SVMMARIVM:

- 1 Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, equiparatur beneficio ecclesiastico.
- 2 Contraria communis opinio in quæstione principali refertur.
- 3 Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur subrogatur loco beneficii.
- 4 Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, gaudet privilegio bonorum ecclesie.
- 5 Subsidium soluitur ex patrimonio ad cuius titulum aliquis ordinatur.
- 6 Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.
- 7 c. 2. sess. 21. Concilij Tridentini, declaratur.
- 8 Bona ad cuius titulum aliquis ordinatur, vendi non possunt sine episcopi licencia, nisi habeat congruam sustentationem.
- 9 Suspendus est, qui celebrat vendendo bona ad cuius titulum fuit ordinatus, propria auctoritate, secundum Medinam, sed contrarium verius est.
- 10 Verbum, nullatenus, inducit actus nullitatem.
- 11 Pena non incurritur ex actō nullo.
- 12 Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum.
- 13 Suspensionis pena solū imponitur contra clericū, qui dolose, & cum fraude ordinem recepit.
- 14 Suspendus est, qui dolose sine examine, sine extra tempora, ordinem suscipit.

Quæst.

Communes contra communes 427. 81

QVÆSTIO. 527.
Vtrum ordinatus ad titulum patrimonij, possit illud vendere sine licentia episcopi Communis contra communem.

Patrimonium ad quod est quis institutus, & ordinatus, potest vendi per ordinatum, & resignari in consilio episcopo, ita tenet gloss. fin. in c. tuis, de præbendis, quæ ibi probat Abb. & est de mēte Innocentij, in c. episcopus, eod. tit. & illa sequitur Felin⁹, in c. ecclesia facta Mariæ, nu. 10. de constitutionibus, & ibi Decius, nu. 8. dicens in fauorabilius tale patrimonij equiparari beneficio ecclesiastico, secus in odiosis & hæc opinio communiter tenetur, secundum Seluā, de benef. 1. p. quæst. 3. nu. 30. vol. 13. tractatū, & hanc partem tenet Gomecius, in §. fuerat, num. 6. in l. de actionibus Couarr. in c. Raynaldus. §. 2. nu. 7. de test. & lib. 1. var. c. 4. nu. 4. Gracian. reg. 195. nu. 7. Menchaca, de successionum creatione. §. 22. num. 43. & 44. & nouissime Azevedo, in l. 1. tit. 4. num. 9. lib. 1. recop. pro qua sententia ponderanda sunt verba Concilij Tridentini. c. 2. sess. 21. ibi deinceps, quasi dicat, quod antiquit⁹ valebat alienatio, & deinceps non valet.

Sed contrariam sententiam (imò quod non possit alienari, nec resignari tale patrimonium, in consilio episcopo tenent aliqui, quos refert gloss. in d. c. tuis, & tenet Hostiensis, & Ioannes Andreas, Cardinalis, & Imola ibi & num. 11. fatetur hanc esse communem opinionem, quoniam illud patrimonium subrogatur loco beneficii, & sic debet sapere eius naturam. l.

si tā angust. ff. de seruitutibus. l. para bolani. C. de episcopis & clericis, Paulus, conf. 73. & 265. lib. 1. Tiraquellus, de retractu. §. 1. gloss. 10. nu. 80. & ne in opprobriū clericatus cogantur medicare, ita tenet Auendañus, resp. 17. & Matienço, in l. 1. tit. 25. gloss. 1. nu. 4. lib. 5. recop. & Spino, in speculo testamentorum, gloss. 18. in prin. nu. 74. & 75. & Menchaca, lib. 3. de successio-
nū creat. §. 22. nu. 43. qui refert duas communes contrarias. Et sic tale patrimonij gaudet privilegio bonorū ecclesie, ut resoluit Laram, l. si quis à liberis, in vers. solent, nu. 36. ubi plures refert doctores & ex eo soluitur charitativum subsidium episcopo, quod etiam probat Bartholomæus de Belandis, in tractatu de charitativo subsidio, quæst. 31. Quibus rationibus satisfacit Remigius de Goni, in tractatu etiam, de charitativo subsidio. quod 52. ubi tenet contrarium. Potest tamē assignari concordia inter has duas communes opiniones, videlicet, quod alienatio nō debeat fieri, ut in hac secunda opinione, facta tamē teneat, ut in 1. quod secus sit in alijs bonis ecclesie, & ratio est, quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, ut in l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alieni, ubi plura congestis las. *Hodie verò, ex noua lege sacri Concilij Tridentini, hæc vltima opinio censetur comprobata, quia ordinati ad titulum patrimonij, non possunt bona alienare, seu renunciare sine licentia episcopi, ut in c. 2. sess. 21. Concilij Tridentini, & ita quorundie sit, & practicaretur, quam opinionem sequitur Nauar. in manuali c. 22. nu. 18. & in conf. 14. numero. 2. titulo de temporibus ordinariis. & Flaminus, lib. 2. de resignatione beneficiorum. quæstione. 6. numero. 1. & 35. ubi etiam de iure communi hanc dicit veriorem opinionem, ex cap. sanctorum distinctione. 70.*

Practicae Quaestiones

& quod ita practicatur, quæ tamen opinio temperanda & intelligenda est, nisi clericus tempore alienationis habeat congruam sustentationem, quia tunc temporis ex dispositione Concilij absq; licentia ordinarij poterit bona ad cuius titulum ordinarij fuit alienare: quia in hoc casu cessat ratio finalis Concilij, ibi, **ne cogatur mendicare*, & sic debet cessare illi dispositio, i. adigere, s. quantumvis, ff. de iure patronatus, quam interpretatio nem confirmant verba Concilij, ibi, **donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adempti, vel aliunde habeat unde vivere possint*, ita advertit Flamini, sup. num. 36. & in lib. 5. quæst. fi. nu. 174. & sic cū constituatur regula in sacro Concilio Tridentino, quod bona ad cuius titulum clericus ordinatur, nō possint alienari sine licentia episcopi, & postea sequatur limitatio, donec sufficiens beneficium ecclesiasticum sint adempti, sequitur, quod in hoc casu non requiritur prædicta licentia, imo ab ipso Concilio perimitur, cum exceptio debeat esse de regula ex. l. cum prætor, cum vulgatis, ff. de iudicijs, alias enim, tam regula tradita in Concilio, quam eius exceptio, idem disponderet, quod esset absurdum, quam interpretatio nem videtur sentire Flaminius, supra, nu. 6. & 9. & Azevedo, sup. numero. 5. licet non sic declarent, si vero alienatio fiat non retenta congrua sustentatione, erit nulla ipso iure, ut etiam diximus in quaestione. 55. r. Quod in tantum procedit, quod si post alienationem ordinatus celebrat missam, remanet suspensus, si credimus Medine in sua summa. §. 8. de la suspension, fol. 49. quæ sententia rigurosa est, & non tenenda, cum illud de iure non reperiat dispo situm, & pœna magis sint coagustan da quam extendenda, & sic contra riam sententiam tenet Nauarr. in ma

uali. c. 27. nume. 158. & nouissime (post hæc scripta) idē tenet doctissi mus Ioannes Gutierrez, in pp. quæ stionibus. 2. p. quaestione. 65. num. 10 ubi plures rationes adduxit, & Spi no, in speculo testamentorum, gloss. 18. numero. 75. Et vltra omnes confir matur ista sententia ex verbis dicti Concilij, ibi, **nullatenus possint*, quod verbum, nullitatem actus inducit, & non aliam pœnam, ut est glossa, verb. nullatenus, in clementina. 1. de secre tatione possell. & fructuum. gloss. in clementina. 1. verb. nullo modo, de etate & qualitate ord. Corsetus, in suis singularibus, verb. nullatenus lass. in l. in pecuniarijs, numer. 25. ff. de ferijs, qui allegat gloss. in authen tica, si qua mulier. C. ad Velleia. & plu ra congestit in proposito Tiraquel lus, in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu. 95. C. de reuocandis donationi bus. Et exacto nullo pœna nō incur ritur, clem. 1. ubi glossa, de consanguinitate & affinitate. Et non præstat impedimētum, quod de iure non for titur effectum, ut in regula, non præ stat, de reg. iuris lib. 6. quod nouissi me tenet Nauar. in suis consilijs, cōf. 16. & 42. de temp. ord. pœna vero sus pensionis, solum ponitur contra cle ricos, qui sine titulo dolose, & cum fraude ordinem receperunt, tacito, vel expresso pacto de restituendo post ordines susceptos. text. in. c. per tuas 37. de simonia. c. penult. eod. titul. ita Nauar. in manuali. c. 27. nu. 58. Sal zedo, in practica ad Bernardū Diaz. c. 18. Cordoua q. 32. Ludouicus Lo pez. c. 240. in instruct. conscientie Enriquez, de sacramento ordinis. c. 17. & de excommunicatione c. 37. qui plu res refert. Et de ordinato sine dispen satione canonica, vel maliciose, sine examine vel literis dimissorijs, quan do sit suspensus, vide Gutierrez, in suis canonicis quaestionibus. c. 26. nu. 20. & c. 8. sess. 25. Concilij Trid.

Quæ

Communes contra communes. 929. 83

QVÆSTIO. 528.

Utrum Papa sine causa pos sit aliquē priuare suo beneficio. Communis contra communem.

Romanus Pontifex in benefi cialibus plenissimam habet potestatem. tx. in. c. 2. de præb. lib. 6. & in. c. fi. vt litpendente, & est ibi tex. singularis, secundum Anto niū de Burgos, in rubr. de emptione & venditione, col. penult. ad hoc q. Papa possit absq; aliqua causa aliquē priuare suo beneficio ecclesiastico, quam sententiā probat glo. in. c. per principalem. 9. quæst. 3. quauis nihil de causa dixerit, probat tamen gloss. per exceptionem quam facit, secundum Abb. in. c. fi. de confirmatione vtili, vel inutili, num. 10. Socinus, conf. 13. nu. 34. vol. 1. lass. in. l. Barbarius, nu. 43. de offi. prætoris, Ripa, lib. 2. respo forum c. 19. nu. 5. Federicus de Senis, conf. 200. Paulus, conf. 414. nume. 4. volu. 1. Alex. conf. 2. num. 20. vol. 1. Corneus, conf. 90. lib. 4. Gigas, de pē sionibus, quæst. 10. nume. 4. & quæst. 37. Parisius, conf. 5. num. 55. & III. lib. 4. & hanc opinionem fatetur esse cō munem Ioannes Lupus, in tractatu de beneficijs vacant. in curia Roma na. §. 1. col. 3. & dixit etiam cōmunē Nauar. in. c. si quādo, de rescriptis, ex ceptione 3. ad fin. pagina. 64. Sed cōtrariam partem (imò quod sine causa hoc non possit Papa face re) tenet Abb. in. d. c. fin. Cardinalis, conf. 141. Romanus, conf. 345. Selua, de benefi. 3. p. quæst. 60. Natta, conf. 259. nu. 9. Rebuffus, in tractatu nomi nationum, quæst. 21. prin. nu. 55. Soto lib. 3. de iust. & iur. quæst. 6. art. 2. Pi nelus, in rub. de rescindenda. l. p. c. 2. nu. 30. Nauar. de redditibus ecclesia rii, quæst. 1. nu. 21. pro qua sententia

est tx. in. c. non liceat Papæ. 12. quæst. 2. & hanc sequitur nouissimē Salze do, in additionib; ad Bernardū Diaz, reg. 209. col. 5. Corrasius, de sacerdot. 2. p. c. 1. nu. 2. Et hæc dixit cōmunē Fe linus, sequēs illam, in. c. quæ in eccle siarū, nu. 43. de cōstitutionibus, & tra dit Antonius Gabriel, lib. 3. cōmuniū tit. de iure quæsito non tollendo cō clusione. 1. nu. 9. Et quādo præsuma tur iusta causa vide infra.

SVMMARIUM.

1. L. x. 2. tit. 1. p. 2. expeditur pro hac opinione
2. Causa præsumitur indubio, in disposi tione Principis.
3. Dispositio Principis contra ius naturale, vel diuinum, præsumitur sine causa.
4. Auferre bona alicui, est cōtra 1° naturale.
5. Contraria opinio proponitur in quaestione principali.
6. Principis dispositio contra ius diuinū, non est valida.
7. Princeps disponēdo circa eā, in quib; nō ha bet liberū arbitriū, nō præsumitur causa in eo.

QVÆSTIO. 529.

Utrum in dispositione principis indubio præsumatur iusta cau sa, quando disponit contra ius naturale vel diuinum. Commu nis contra communem.

Sunt iniure nōnulla, quæ princeps absq; causa nō potest facere. Exē plū vidimus in quæst. sup. relata. Itē quādo princeps vult alienare re suā, quia tūc causa requiritur, ut est cōmunis opinio, secūdu Felinū. in c. quæ in ecclesiariū, nu. 33. de cōstitutio nibus, & dixit etiā cōmunē Ioānes de Lecier, de primog. lib. 3. quæst. 7. nu. 13. vol. 13. tractatuū, quam opinionem probat. l. 2. titul. 1. part. 2. Ex causa enim permittuntur plura. l. si homi nem. ff. mandati. Sed in hoc cō trarium voluit Angelus, immo

F 2 quod

quod sine causa possit princeps auferre bona. Ita probat tex. in l. item si verberatus. §. 1. de rei vindicat. vbi contrarium asserentes mentiri affirmat, & cum sequuntur plures relati per Dueñas, reg. 43. falécia. 5. Nunc autem dubium est, an indubio causa praesumatur in principe. Et causam praesumi dixit communem canonistarum & legistarum, lassi. in l. si testamentum, nu. 2. C. de testamentis. Quam communem intelligit, quando princeps disponit in his quae sunt de iure positio, & sequitur 3. Fortunius, in l. Gallus. §. & quid si tantum nu. 409. ff. de lib. & posth. & Couarr. allegans iura, & doctores, in 4. Decret. 2. p. c. 6. §. 2. nu. 9. & hac regulam, cum a quibus limitationibus, possuit Bernardus Diaz, reg. 572. & 209. vbi latissime Salzedo. At vero in casu quo princeps disponit contra ius naturale, vel diuinum, maius dubium est, an tunc praesumatur iusta causa. Et parte affirmatiua voluit Zinus, in l. recripita, quaest. 3. & 4. C. de precibus Imperatori offerendis, Bart. & doctores, in l. si C. si contra ius, vel utilitatem publicam, quorum sententiam communem esse fatetur Abb. in disputatione. 1. incipienti, episcopus, nu. 17. vers. venio ad tertium. Et sic, quauis auferre re ali cui sit contra ius naturale, vt probat apud nos l. 3. r. & 3. tit. 18. p. 3. si tamen princeps auferat, in eo est praesumenda iusta causa, & ita hanc sententiam (vltima allegatos) dixit communem additio ad Abb. in c. si. de confirmatione vtili, vel inutili, additio. penult. & dixit etiam communem Alex. col. 2. nu. fi. & Fortunius, in d. §. & quid si tantum. n. 407. Et hac parte pluribus comprobatur Curtius senior, conf. 49. nu. 70. vers. praesumitur in principe.

5 Sed contrariam opinionem (imò quod in principe disponente contra ius naturale, vel diuinum, non sit praesumenda causa) dixit comunior Alciatus, reg. 3. praesumptione. 8. nu. 4. eadem

etiam fatetur communem Claudius, in l. vt vim, nu. 3. de iustitia & iure, & fatetur etiam communem Ripa, lib. 2. responsorum. c. 19. num. 19. Ex quo succedit aperte, quod non erit praesumenda causa à principe auferente ius suum alicui. Quam sententiam tenet Felinus, in c. quae in ecclesiis, de constitutionibus, num. 6. vbi Decius, nu. 27. (licet ibi dicat Felinus, contrarium esse factum auctoritatibus doctorum) eius tamen sententiam tenet optime Fortunius, in d. §. & quid si tantum, nu. 408. & Decius, conf. 357. nu. 6. & col. 602. nu. 16. licet breuissime agens, dicat hac credendum esse veram sententiam alias enim, quaelibet dispositio à Principe facta contra ius diuinum, vel naturale, esset valida, & pro hac vltima opinio ne facit, quia quando princeps disponit circa ea in quibus non habet liberum arbitrium, non praesumitur habere causam, vt est communis opinio secundum Aymonem. Crauetam, de antiquitate temporum, in prin. nu. 32. vbi citat quae plurimos. Et quod in principe disponente contra ius diuinum non praesumatur causa, tenet (vltima praedictos) Paulus Parisius, conf. 63. nu. 225. volu. 4. & in hac varietate opinionum media via inuenit Alciatus, supra, numer. 8. sed ab hac vltima opinione recedendum non est, in iudicando & consulendo.

QVAESTIO. 530.

Utrum actiones dativae transeant in heredes. Communis contra communem.

Dubium est, an actiones in heredem transeant. In quo glossa si. vers. vel hac, in l. cum precario, ff. de precario, distinguit dicentes, quod nativae transeant, dativae vero non, quam glossam plures in hoc comedant, (quos missos hic facimus) & ea inuit communem.

431. Communes contra communes. 432.

communem Fortunius, in l. iuris gentium. §. & ideo, colum. 17. vers. nunc transeo, num. 6. ff. de pactis, & expressam illam fatetur communem Couarr. in reg. possessor. 3. p. §. 1. num. 3. ad fi. Sed contrariam partem (imò glo. ab omnibus improbari) testatur Emilius Feretus, in d. §. & ideo, num. 50. & vide l. 5. C. vt actiones ab heredibus & contrahere des. l. 12. tit. 11. p. 5. vbi Greg. verb. *el dia que yo finire.

SVMMARIVM:

Tempus retractus currit contra minores absentes, & ignorantes. Lex. 8. tit. 15. lib. 5. recop. est correctoria iuris communis.

Casus in quibus contra minores currit praescriptio, referuntur remissive.

Restitutio competit minori, si tempus ad appellandum transierit.

QVAESTIO. 531.

Utrum praescriptio statutaria currat contra minorem. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubium est, an praescriptio statutaria currat contra minorem. In quo Bart. in l. si. num. 14. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria, distinguit hoc modo: quod aut agit statutum de lucro, vt in casu retractus, & tunc currat per tex. in c. constitutus, de in integrum restitutione, quod hodie expresse cautetur in causa retractus, in l. 8. tit. 11. lib. 5. recop. & ibi Matienço, gloss. 9. Aut agit de damno, & tunc non currat, vt in d. l. fin. quam Bartoli distinctionem sequitur Abb. in d. c. constitutus, num. 6. quauis ibi subdubitet Antonius,

nu. 17. & Cardinalis, oppositione. 10. & 11. sequitur etiam Castaneus, in consuetudinibus Burgundiae, rub. 1. §. 8. verb. *en jour, *numer. 28. idem in rub. 3. §. 2. verb. *entatq; tnoche, *nu. 8.

Sed contrariam opinionem (imò quod indistincte currat contra minorem, quauis concedi debeat illi restitutio) contra Bart. dixit communem Alex. conf. 119. vol. 6. nu. 35. quod tamen non esse facile admittendum dixit Decius, conf. 556. nu. 7. fallitur tamen in hoc, quia distinctio Bart. est verè communiter reprobata, quinimo in distincte est tenendum cum Innocentio: in d. c. constitutus, & ibi Hostiensis, in fi. qui affirmant statutaria praescriptionem minori etiam currere, & sic Bartoli distinctionem datat Imola, nu. 10. Ananias, nu. 7. in d. c. constitutus, & contra Bart. esse communem opinionem testatur Balb. de praescriptionibus. 1. p. sexta partis princ. nu. 47. vers. & pro ista, & Mauritius, de restitutione. c. 93. col. ante penult. cum sequentibus, Boerius, decis. 140. nu. 3 post medium. Hodie autem, ex d. l. 8. currit praescriptio aduersus minores in causa retractus, quod secus erat de iure communi, vt sentit idem Matienço, ibi, gloss. 1. Greg. in l. penult. tit. fi. p. 6. gloss. magna Tiraquell. de retractu lib. 1. §. 35. glo. 2. nu. 3. & 4. & vide lassi. in l. properandum. §. illo, num. 3. C. de iudicijs, vbi accumulatur casus, in quibus minoribus currit praescriptio, vt sunt tempora inducta à lege, veluti ad appellandum, ad appellationem prosequendam, de iure vero regio dabitur minori restitutio, vt in l. 1. tit. 25. par. 3. & contra aliquos ita tenet Azevedo, in l. 1. tit. 8. nu. 31. lib. 4. recopilationis, & Villalobos, litera. R. à num. 64.

QVAESTIO. 532.

Practicae Quaestiones

Verum venditor compulsus à Principe, Duce, vel Marchione rem alteri vendere teneatur de euctione. Communis contra communem.

Pro perfecta declaratione quaestionis praecedetis dubitari solet, an Princeps vel domini vassallorum inuitis vassallis, siue ciuibus, possint castrum vendere, vel alienare. In qua quaestione glossa in l. inuitis. ff. de fideicommissi libertatibus, tenet quod non, & sequitur Bart. in l. in testamento. C. ad l. falcidiam, & DD. in c. 1. de restitutione spoliatorum, Bart. Paulus, Iass. & reliqui DD. in l. debitorum. C. de pactis, Bald. cōf. 472. volum. 1. Oldradus, cōf. 231. Hostiensis, in c. dilecto filio, de maiori tate & obedientia, & ibi Ioannes Andreas, Alexan. cōf. 26. volum. 5. & in l. 2. in principio, colum. ff. soluto matrimonio, Curtius, cōf. 174. & in 6. p. in tractatu fraudum ubi hanc dicit communem opinionem, quam sequitur Socinus, cōf. 39. volum. 3. Hippolytus, in l. 1. de quaestionibus, Guido Papa, quaestione. 239. & 485. Ripa, respon. 32. volum. 2. Paulus Castrensis, cōf. 20. num. 9. volum. 1. & cōf. 335. num. 2. volum. 1. Cornus, cōf. 321. vol. 4. Tiraquellus, de iure primogenit. quaest. 35. num. 24.

Sed contrariam tenet Decius, in d. l. debitorum, quam limitat, quando alienatio fieret cum ipsa vniuersitate, Bald. in l. 2. C. de donationibus, & in l. 1. C. communia deleg. Romanus, cōf. 36. Alexan. cōf. 96. Parisius, cōf. 22. num. 81. volum. 1. & cōf. 23. num. 103. Abb. in c. auditis, num. 21. de praescriptionibus. Quae omnia sunt limitanda in casu necessitatis, quia tunc potest fieri alienatio, secū

dum Bart. in l. 1. qui. ff. de pignori bus, Salicetus, in l. 1. C. de nouationibus, Alvarotus, in c. 1. §. praeterea ducatum, colum. 2. Aretinus, in l. 2. col. fin. soluto matrimonio, Zinus, in l. 1. C. de nouationibus, Aufredus, in decisione Tholosana, 485. & alias. 8. limitationes congecit Iacobus Philipus Portius, lib. 5. communium. cōclusionem. 21. Quibus sic suppositis dubitatur, an facta venditione mandato principis sit securus ab euctione. Et emendat a principe esse securum probat tex. in l. bene à Zenone. C. de quadriennij praescriptione, quod (pluribus citatis) declarat Guillelmus Benedictus, in c. Raynuntius, verb. & uxorem num. 943. cum alijs ubi dicit communem opinionem. Cuius tex. decisio, an procedat in Ducibus, & Marchionibus, & alijs dominis, non recognoscentibus superiorem, refert duas communes contrarias Bellonus, cōf. 39. num. 8. & tr. respektu principis declarat Guillelmus, supra, assignans intellectum ad d. l. bene à Zenone, quem bene declarat Felinus, in c. quae in ecclesiarum, num. 26. de constitutionibus, & Gregorius, in l. 53. tit. 5. p. 5. ver. *et Rex, & Rodericus Xuares, allegatione. 11. Antonius Gomez. 2. tom. variarum. c. 2. num. 41. ubi dicit, quod venditor compulsus re alteri vendere per Principem, non potest agere de euctione, quia res ceteretur eucta per casum fortuitum, cui ipse non potuit resistere. l. Lucius ff. de euctionibus. l. 37. tit. 5. p. 5. ubi Greg. verb. *no seriatenudo el venditor.*

QVAESTIO. 533.

Verum mulier permissa accusare teneatur se subscribere. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubium

Communes contra communes 87

Dubiū esse solet an in casibus in quibus mulier admittitur ad accusandum non prosequens suam, vel suorum iniuriam debeat se subscribere, & quod non teneatur, tenent omnes iuris canonici interpretes secundum Fabrum, in §. sed et si qua institut. de suspectis tutoribus. Sed contrarium tenent communiter legistae secundum Angelum in §. consequens, n. 3. instit. eod. & an hodie accusator teneatur se subscribere tradit Iulius Clarus, lib. 5. recep. sent. §. si quaest. 8. ubi tenet, quod non.

QVAESTIO. 534.

Lex §. diuus. ff. de sepulchro violato, habet varios intellectus, dum probat quod consuetudo non vincit legem, & Iass. in l. de quibus, nu. 53. ff. deleg. assignat quendam intellectum, quem dixit communem. Sed contrarium intellectum esse commune dixit Gomecius, in c. 1. num. 233. de constitutionibus, lib. 6.

QVAESTIO. 535.

Verum mutans scholari, ut intret ad audiendam lectionem committat usuram. Communis contra communem.

Mutans scholari, ut intret secum ad audiendam lectionem, potius vnum quam alterum, committit usuram. Haec est communis opinio apud canonistas, secundum Alciatum lib. 9. parergon. c. 9. & in c. si de usuris. Quam opinionem sequitur Orosius, in l. 1. numero. 24. de officio praefecti urbis, ubi optime & magistraliter illud declarat.

Sed contrariam opinionem tenet Abb. in d. cap. fin. numero. 17. de usuris, & in cap. 1. numero. 2. de deposito. Tenet etiam Corsetus verb. doctor, in suis singularibus, & late Anania, in c. 2. numero. 4. de magistris, ubi Felinus, num. 3. hanc fatetur esse communem opinionem. Quam intellige secundum tradita per doctissimum Orosium supra.

SVMMARIVM.

- 1 Res vendita in publica subhastatione censetur iusto pretio distracta.
- 2 Contraria communis opinio confirmatur de iure regio.
- 3 Lex l. cit. lib. 5. recipilationis declaratur.
- 4 Venditio facta ex causa voluntaria, vel ex causa iudicati differunt.
- 5 Subueniri magis debet facienti actum ex necessitate quam ex voluntate.
- 6 Lex 2. procedit tam in venditore, quam in emptore.
- 7 Correlatiuorum eadem debet esse ratio, & dispositio.
- 8 In penalibus dispositum in venditore habet locum in emptore.
- 9 Deceptio vera dimidium, qualiter consideretur.
- 10 Zini opinio comprobatur de iure regio.
- 11 Officium iudicis durat per quadriennium.
- 12 Officium iudicis competit ex lege.
- 13 Actio personalis competit ad prosequendum legis. 2. beneficium.
- 14 Actio civilis habet 30. annorum vitam.
- 15 De iure regio quadriennium datur ad petendam lectionem ex d. l. 2.
- 16 Lex si sit si p. 6. declaratur.
- 17 Fructus sunt restituendi reciso contractu, ex beneficio dictae legis. 2. secundum plures alij contra.
- 18 Gregorius Lopez opinio damnatur.
- 19 Restitutio, quae fit ex gratia, non fit cum fructibus, secus si ex iusticia.

Practicae Quaestiones.

- 20 Contraria opinio, quod restitutio sit facienda sine fructibus, refertur.
- 21 Lex, 2. C. de rescindenda, non habet locum in taxatione rerum dotalium.
- 22 Deceptio in rebus dotalibus, non requiritur tanta sicut in ceteris rebus.
- 23 Lex, 16. tit. 11. p. 4. declaratur.
- 24 Lex, 2. procedit etiam in contractibus bonae fidei.
- 25 Iudicium familie eriscunda est bonae fidei, & in eo procedit d. l. 2.
- 26 Lex, 2. procedit etiam in contractu locationis.
- 27 Verbum, venditio, omnem alienationem comprehendit.
- 28 Locatione finita habet locum praedictum remedium.
- 29 Artificibus non competit praedictum remedium.
- 30 Experto & sagaci non subuenitur.
- 31 In omnibus conductionibus procedit dicta legis beneficium.
- 32 Locatio fructuum qualiter sit consideranda, ut habeat locum praedicta lex.
- 33 Locatio quae tota pendet a viribus fortune non rescinditur beneficio illius legis.
- 34 In locatione fructus beneficiorum, & tertiarum, non procedit d. l.
- 35 Spes vendi potest.
- 36 Lex ex conducto §. 1. in vers. si merces, declaratur.
- 37 Casus de facto circa venditionem notariae publicae huius civitatis refertur.
- 38 Venditor hereditatis tenetur hereditatem tradere alias nulla est venditio.
- 39 Venditio rei, quae non est in rerum natura, nihil valet.
- 40 Aliud est vendere ius hereditarium, aliud corpus hereditarium.
- 41 Hereditas sine corpore nullum iuris intellectum habet.
- 42 Hereditas est successionis uniuersum ius quod defunctus habuit tempore mortis.
- 43 Lex, si iactum retis, & lex, spem, declaratur.
- 44 De substantia venditionis tria sunt necessaria.

- 45 Exceptio rei non traditae, impedit viam executiuam.
- 46 Venditio omnis, & conuentio habent tacitum pactum ut fides seruetur.
- 47 Statuterum verba sunt strictè interpretanda.
- 48 Quando ex vno contractu oritur actio, & exceptio, sicut actio est gaurentigiata, ita & exceptio.
- 49 Exceptio, quae resultat ex ipso contractu, impedit executionem.
- 50 Conductor gabellarum regiarum, non videtur beneficio illius legis.
- 51 Lesio ultra dimidiam, non habet locum in permutatione beneficiorum.
- 52 Aestimatio non cadit in spiritualibus.

QV AESTIO. 536.

Utrum beneficium legis secundae C. de rescindenda venditione, habeat locum in rebus venditis in publica subhastatione. Communis contra communem. & quid iure regio.

D Vbitatur circa intellectum d. legis secundae, an habeat locum in rebus venditis in publica subhastatione. Et in illis rebus non habere locum, tenet Ang. in l. pretia rerum, num. 3. ff. ad l. falcidiam, idem Ang. in repetitione legis sciendum, num. 12. in si ff. de verborum, idem in l. 1. num. 2. C. de praescriptione, 30. vel 40. annorum, num. 30. inducens pro hac sententia tx. elegantem, in l. 1. C. de praed. decurionum, lib. 10. in vers. ita enim fiet, ubi etiam haec opinio videtur placuisse Bart. num. 4. Et pro hac parte facit, quia res vendita in publica subhastatione, reditur pro offerenti, & sic videtur iusto pretio distracta, ut in l. mortis causa capimus, vers. fin. ff. de donationibus causa mortis, quam Angeli sententiam comprobant l. styli. 220. ubi agens sine q. Marten. 10. lib. 9. c. 1. §. 11. p. 9. distin. n. 1. p. 342. co. 2. dno.

Communes contra communes. 536. 89

distinctione, hanc exceptionem deceptionis ultra dimidiam minimè admittit cui etiam opinioni videtur contentire. l. 19. tit. 4. lib. 6. ord. in fine. Et tandem hanc dicit communè opinionem Decius, conf. 210. & intellige Decium ibi, secundum doctores, quos citat, qui loquuntur in publica subhastatione, quauis ipse loquatur in permutatione.

2 Sed contrariam opinionem (imò quòd illa. l. 2. habeat locum in rebus venditis in publica subhastatione) tenet Bart. in d. l. 1. C. de praescriptione, 30. vel 40. annorum, in quantum ibi dicit, quòd non ex hoc quòd res fuerit vendita in publica subhastatione praesumitur vendita iusto pretio, & hanc tenet Paulus, num. 3. Imola, num. 3. Alexan. num. 9. in d. l. pretia rerum tenent etiam Romanus colu. 6. Alexand. num. 16. in l. si quis cum aliter de verborum, & sequitur etiam Alexand. in l. pacta, nouissima columna 1. C. de pactis, ubi Iass. num. 9. hanc testatur esse communem opinionem contra Ang. quam opinionem sequitur Antonius Gomez. 2. tom. variarum c. 2. nu. 23. ubi (pluribus citatis) resoluit commune. & Padilla, in d. l. 2. num. 3. ubi refert duas communes, & Pinelus, ibi. 2. p. c. 2. num. 25. dicit etiam communem Antonius de Burgos, in c. cum causam, num. 27. de emptione, & venditione. Pro qua opinione est text. in l. 4. tit. 7. lib. 5. ord. ubi latè Didacus Perez, quem tx. ad hoc citat Gomez Arias, in l. 66. Tauri, num. 5. in fin. & Antonius Gomez, & Padilla, supra, & est text. expressus in l. 1. tit. 11. lib. 5. recop. ubi notat Marten. 6. gloss. 9. num. 1. & Padilla, in d. l. 2. num. 31. ubi hoc declarat. Et nos diximus in quaestione. 172. Quae omnia videntur intelligenda, quoties venditio fuit facta ex causa voluntaria, & si res minorum iudicis auctoritate distrahantur: nam tunc

deceptis ultra dimidiam erit subueniendum, quòd non erit sic, quando ex causa iudicati bona alicuius distrahantur si plus offerenti, facta licitatione alicui sint: quia tunc estur rescindatur ille contractus, praetextu lesionis ultra dimidiam. Quo etià casu fortassis voluit agere. d. l. 19. tit. 4. lib. 6. ord. cui etiam consonat l. styli. 220. nam hoc casu, contumacia debitoris non soluentis debitum, facit ut excludatur à beneficio illius legis. Et vide l. 6. tit. 11. lib. 5. recop. Nec obstat si dicatur, magis subueniri debere ex iure ei, qui vendit ex necessitate, quàm ei qui vendit ex voluntate, argumeto text. in l. cū quaedam mulier C. de administratione tutorum iuxta l. si. in fine ff. de inofficioso testamento, nam illae leges procedunt, quando culpa non praestitit necessitatem. l. si fideiussor. §. necessaria. ff. qui satisfacere cogantur.

Sed contrariam sententiam (nò obstante lege. 1. & 6. tit. 11. lib. 5. recopilationis, & l. 20. tit. 7. lib. 9. tenet Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum c. si. p. §. 16. num. 11. contra Padillā, supra, & Gregorium Lopez, in l. 56. tit. 5. p. 5. verb. *xmenos*, * cuius opinio verior videtur. Rursus pro intellectu dictae legis. 2. adde quòd tam habet locum in emptore, quam in venditore. Ita tenet glo. magna ibi, vers. item habet locum lex ista è contra, cuius opinionem sequitur ibi Bart. num. 3. Albericus, num. 4. Bald. quaf. 16. numer. 20. Salicetus columna. 12. vers. reuertor ad glossam, Paulus num. 17. & hanc asserit esse communem Pataleo Crem. col. 5. vers. extende igitur, quae fuit ante omnes opinio Azonis, in summa illius tituli, num. 2. & eam tenet gloss. verb. dimidiam, in c. cum causam, de emptione & venditione, quam opinionem videtur probare tex. egregius, in l. 1. §. si quis in fraudem. ff. si quis in fraudem patroni.

Practicae Quaestiones.

troni. Et pro hac opinione etiam facit,
7 quia dispositum in uno correlatiuorum
cessetur in altero dispositum. si. C. de
in dicta viduitate tollenda. l. i. C. de
cupressis lib. 2. imò etiam in pe-
8 nalibus, dispositum in venditore, ha-
bet locum in emptore, ut in. l. i. C.
de cupressis, lib. 12. quem tex. exacte
declarat Aymon, de antiquitate tem-
porum, fol. 134. num. 29. & pro hac
9 sententia est hodie. l. 56. tit. 5. p. 5. solet
tamen dubitari, quando dicatur quis
deceptus ultra dimidiam. In quare
est distinguendum, quia respectu ve-
ditoris dicitur deceptio interuenire
quando res, quæ valet centum, ditra-
cta fuit minus quinquaginta: in quo
omnes conueniunt, & respectu em-
toris, qui uti vult beneficio illius le-
gis, quando res quæ valet, centum
empta fuit plus quam quinquagin-
ta & centum. Ita docet glossa ibi,
quam sequitur Bald. quæst. 17. Fabia-
nus de Monte, de emptione & vendi-
tione. quæst. si. colum. 2. & hanc opi-
nionem esse communem, & receptam
apud forensia tribunalia affirmat Co-
uar. lib. 2. variarum resol. c. 3. num. 8.
10 tamen si ibi Zinus voluerit, quæstio-
ne. 7. post Petrum, quod emptor dica-
tur deceptus ultra dimidiam, quando
pro re centum valente soluit plus
quam ducenta. Cuius opinionem vi-
detur probare. l. 16. tit. 11. p. 4. com-
munem verò opinionem approbat. l.
56. tit. 5. p. 5. (quod est tenendum,) &
l. 4. tit. 7. lib. 3. ord. quod sequitur Gu-
tierrez, practicarum quæstionum lib.
2. quæstione. 133. qui dicit, quod hæc
opinio est in praxi recepta, & quod
ab ea non sit recedendum in iudica-
do & consulendo. Rursus dubita-
tur, quod iuris remedium competat
pro consequendo illius legis benefi-
cium, & glossa magna ibi tenet, offi-
cium iudicis competere, quod per
11 quadriennium durare solet, ut in. l. si.
C. de temporibus in integrum resti-

tutionis. pro qua opinione facit tex.
ibi (authoritate iudicis interveniente)
12 quia regula est notissima iudicis of-
ficium semper ex lege competere, cu-
ius verba ad iudicem diriguntur, ex
glossa. quam ibi omnes notant, & se-
quuntur, in. l. si soror, verb. restitui
C. de cellationibus, alia in. l. si res ob-
bligata, in. l. si deleg. 1. & in. l. cum sa-
tis, verbi per iudicem C. de agricolis &
censitis lib. 11. ubi idem docet Bart.
num. 10. & in. l. a. num. 9. ff. si quis ius
dicenti non obtemp. & Ripa, in. l. si.
num. 20. C. de edendo, & dixit com-
munem Curtius, in. l. si pascenda pe-
cora, num. 3. C. de pactis, pro qua sen-
tentia est text. in. l. quod si minor,
verbi. ff. de minoribus.
13 Contrariū tamen concludit glossa
ibi, imò quod competat actio quæ-
dam personalis, decendens ex eodem
contractu, ut in. l. sed Salsus. §. si fun-
dus, & in. l. exempto. §. his qui vna
ff. de actionibus empti. Et glossa opi-
nionem tenet ibi Bart. quæstione. 1.
& sequuntur Albericus, num. 5. Bal-
& Salicetus, quæstione. 1. qui hanc af-
firmat esse communem opinionem,
& idem testatur postea, nu. 18. idem
affirmat Fulgosius, columna. 1. ad me-
dium, & Paulus, num. 12. & dicit etiam
communem Pantaleon, Cremenis,
colum. 39. & idem tenet glossa. verb.
restituerit in. c. cum causam, de emp-
tione & venditione, quarum opinio-
nem dicunt communem Corneus,
14 conf. 27. colum. 6. & 7. verbi 4. Balb.
de prescriptionibus. 4. p. 4. partis
princip. quæstione. 26. quod sit, quod
per. 30. annos durabit illius legis be-
neficium, cum hæc sit civilium actio-
num vita. l. sicut in rem, & l. om-
nes. C. de prescriptione. 30. vel. 40.
annorum, & in. l. 2. C. de constituta
pecunia, & in principio, instit. de per-
petuis, & temporalibus actionibus.
Quod quidem omnes libenter ad-
mittunt, in. d. l. 2. & in alijs locis.
Et

Communes contra communes. 986. 91

Et esse communem opinionem affir-
mat Bald. supra, & Gratus, conf. 71.
15 volum. 1. num. 6. & 9. quod hodie nō
procedit, & est correctum ex. l. 4. tit.
7. lib. 3. ordin. ubi solum datur qua-
driennium a tempore celebrati con-
tractus. l. 1. tit. 11. lib. 3. recop. & utro-
bique DD. ecclesie tamen, principi,
& reipublice, durat hoc beneficium
16 triginta annis, per. l. si. tit. si. p. 6. quæ
ita intelligendam esse affirmat Ema-
nuel Costa, in. l. Gallus. §. & quid si
tantum. 2. p. num. 83. ff. de liberis &
posthumis, & Couarr. lib. 1. variarum.
c. 13. num. 13. & Rodericus Xuarez,
allegatione. 21. verbi. nec predictis ob-
stat, colum. 1. in principio, Ioan. Garz.
cia, de nobilitate, glossa. §. 1. a. num.
21. qui contra Greg. tenet ibi, & Pine-
lus, in. d. l. 2. in. 2. p. c. 1. nu. 27. in fine.
17 Est tamen alia pulchra quæstio satis
difficilis, circa declarationem illius
legis, in qua reperies duas commu-
nes contrarias: vtrum quando con-
tractus rescinditur ex beneficio illi-
legis, veniant fructus, super quo Al-
bericus, ibi, numer. 16. se remittit ad
Rosfredum, qui cum fructibus esse fa-
ciendam restitutionem affirmat, per
tex. notabilem (quem ipse allegat) in
l. 1. verbi. cum fructibus. C. si maior fa-
ctus alienationem ratam habuerit.
Idemque tenet Salicetus, ibi, num. 5.
Acosta, in. d. §. & quid si tantum. 2. p.
num. 72. Gomecius, in. l. 70. Tauri,
num. 29. & pro hac opinione. 20. fun-
damenta tradit Menchaca, lib. 3. con-
trouersiarum vsus frequentium. c. 71.
nu. 2. & Matieço, in. l. d. 1. tit. 11. glos-
5. dicens veriorē & in praxi recep-
tam, & Pinelus, in. d. l. 2. in. 2. p. c. 4.
num. 3. qui istam defendit sententiam
quam sequitur Ioannes Garcia, de
Hispanerum nobilitate, glossa. §. 1.
num. 6. per tex. in. l. 1. C. si maior fac-
tus. Nec admittenda est tertia opinio,
quam tradit Greg. in. d. l. 56. tit. 5. p. 5.
verb. *desamparar,* quem (merito) re-

probat Gutierrez, lib. 2. practicarum,
quæstione. 134. numer. si. & pro opi-
nionē Alberici, & Rosfredi facit,
19 quod etiam si restitutio quæ ex gra-
tia conceditur, minimè cum fru-
ctibus fieri debeat, ut in authentica,
idem est, de Nestorianis. C. de hære-
ticis, quem tex. bene declarat Ioannes
Garcia, de nobilitate, glossa. §. 1. nu.
45. ubi defendit communem intellec-
tum ad illum text. contra alios per
quem hanc esse communem opinio-
nem testatur Decius, in. l. in condem-
natione. §. cum verbum restituas co-
lumna. 1. de reg. iuris, & Iass. in. l. be-
neficium, num. 17. ff. de constitutioni-
bus princip. Si tamen restitutio fiat
per viam iustitiæ, sine mora, & mala
fide illius aduersus quem restitutio,
est facienda, restitutio fiet cum fru-
ctibus, ut in. l. patri. §. item ex diuer-
so. ff. de minoribus, & in. l. videamus
la. 2. ff. de vsuris, quam opinionem se-
quitur Gregor. in. d. l. 56. tit. 5. part. 5.
verb. *desamparar,* & Acosta, in. §. &
quid si tantum. 2. p. num. 72. de lib.
& posthumis.
20 Sed his non obstantibus, contra-
rium tenet ibi Bald. num. 3. existimans
eos dumtaxat fructus esse restituendos,
qui percepti sunt a tempore mo-
ra, non autem percepti a tempore co-
tractus celebrati. Idemque tenet ibi
Pantaleon, colu. 39. Ancharr. in reg.
peccatum, quæst. 10. de reg. iur. in. 6. &
hanc opinionem defendit Antonius de
Burgos, in. c. ad nostram, numero. 36.
de emptione & venditione, & eam
esse in praxi receptam affirmat Co-
uar. lib. 2. variarum. c. 3. n. 9. & sequitur
Rota, in nouis, decisione. 116. Cepo-
la, de simulatione contractus, verbi.
vsura. §. 15. num. 4. quicum alijs dixit
esse communem, & in praxi esse ob-
seruatam tenet Pinelus, supra, num.
4. & verisimam opinionem appellat
Antonius Gomez (sibi contrarius)
2. tom. variarum. c. 2. num. 23. & c. 4
num. 21.

Practicae Quaestiones.

num. 21. & Padilla, in d. l. 2. numer. 50. & Matienço, supra, gloss. 5. à num. 6. & sequitur Gutierrez, lib. 2. pp. quæst. 134. per totam, dicens hanc opinionem communem, & in praxi receptam, quæ sententia verior mihi videtur, & eam nouissime sequitur Parladorius supra, c. fi. 5. par. 5. 16. nu. 12. Poterit tamen emptor cōuentus, si restitueret rem cum fructibus ratione laesionis petere iustum ac licitū interesse, quod ipse ex pretio à se soluto percipere potuisset, vt tradit Gutierrez, supra, quaestione. 135. per totam. *pro p. 313. co. 2. d. m.*

21 Sed vltius dubitatur pro perfecta declaratione illius legis, an habeat locum in taxatione rerum dotalium. Et locum habere probat text. in l. iuri iuratum, ver. si. ff. de iure dotium. l. si res. §. i. ff. eod. vbi glossa, verb. præstet, intelligit hoc procedere, si deceptio sit vltra dimidiam. Idem glossa in l. si ex causa, ver. intra vires §. in dotis. ff. de minoribus. Idem tenet Albericus, columna. 1. & asserit esse ab omnibus approbatum Cremenfis, colum. 9. & Romanus, numer. 2. l. ass. num. 18. in l. si quis cum aliter. ff. de verborum obligat. & Balbus Nobelus, de dote. 6. p. priuilegio. 42. qui tamen non aduertunt iura illa & text. in l. si circumscripta. C. soluto matrimonio, loqui indistincte, quasi specialiter sit fauore dotis, quod tanta deceptio non requiratur in rebus dotalibus, sicut in alijs, sed coniungi vt cūquæ deceptio subueniatur, quod nominatim aduertit Imola, in d. cap. cum dilecti, nu. 16. & Antonius Burgenfis, numer. 48. in c. cum causam, de emptione & venditione, & Gerardus, singulari. 22. quæ opinio hodiè est comprobata ex text. in l. 16. tit. 11. p. 4. de cuius intellectu vide Gomecium, in l. 50. Tauri, num. 44. & Pinelum, in d. l. 2. in. 1. p. num. 10. cum sequentibus, qui tenet contra plures,

quod istud nō procedat fauore dotis. Vltius animaduertendū est legem illam, & eius remedium non tantum procedere, & habere locum in cōtractu emptionis, & venditionis in quo ipsa loquitur, sed etiam in alijs bonæ fidei cōtractibus, vt ibi sentit glossa magna ibi, illud autem constat vbi Bart. nu. 4. qui (q. mirū est,) glossam nō vidit, dicens hoc per glossam non tangi, & tenet Albericus, num. 7. Baldus, quaestione. 3. num. 5. Salicetus, num. 8. quaestione. 4. Paulus, nu. 14. qui dicit hoc esse sine dubio, & hanc opinionem asserit ibi communem Cremenfis, col. 5. ver. 2. extenditur, quæ opinio Azonem primum habuit auctorem, in summa illius tit. numero. 2. & tenet etiam glossa in l. si olei, verb. obtulit. C. de locato & conducto, glossa in l. si ea pactione, verb. conductor. C. de vsuris, glossa, verb. perperam, in l. maiores. C. communia vtriusq. iudicij, vbi in iudicio familiae eriscūde, (quod quidem bona fidei esse constat) habet locum beneficium illius legis, cuius glossa opinionem sequuntur ibi omnes, & Corneus, conf. 140. volumine. 4. Gozadinus, conf. 44. num. 17. & Matienço, in l. d. 1. tit. 11. glossa. 8. num. 1. & dicit communem opinionem Pinelus, in d. l. 2. in. 1. p. c. 3. num. 1. & ibi Padilla, num. 13. & idem tenet glossa in l. in venditione. §. 1. ver. etiam si minoris ff. de bonis autoritate iud. possess. quæ illam legem secundam ad cōtractum locationis extendit. Idem etiam tenet Bart. in l. item si pretio. §. si. nu. 1. ff. locati, Ang. in principio, num. 1. inst. eod. Abb. & Imola, in c. cum causam, de emptione & venditione, vbi Antonius Burgenfis testatur esse cōmunem opinionem idem fatetur Romanus, conf. 423. numero. 2. & dixit etiam communem Aretinus, consil. 126. num. 2. & sequitur Cepola, de simulatione cōtractus, na. 9. & dicit com-

Communes contra communes. 926. 93

communem Pinelus, in d. l. 2. in. 1. p. c. 3. num. 17. Menchaca, lib. 3. controuersiarum vsufrequen. c. 61. num. 11. & Gutierrez, lib. 2. pp. quæst. 138. in principio, & pro hac opinione est text. quasi expressus, in l. in cōtractibus C. ex quibus causis maiores. Secundō facit, quia licet text. in d. l. 2. solum loquatur in venditione, tamen verbum hoc **omnem alienationem** comprehendit. l. statu liberi, à ceteris, ver. sic. Quintus. ff. de statu liberis. Et vltima onnes hanc opinionem dicit cōmunem Fabianus de Mōte, in tractatu, de emptione & venditione. 3. quæst. princip. num. 9. & pro hac sententia est hodiè lex. 4. tit. 7. lib. 5. ordinamenti. l. 1. tit. 11. lib. 5. recop. & vtro bique doctores, maximè Matienço, in d. l. 1. verb. **en las rentas**, qui resoluit contra Decium, conf. 583. quem sequitur Aluarus Valascus, de iure emphyteotico, quaestione. 28. per totam) quod etiam post finitam locationem habet locum prædictum remedium, vt tradit Pinelus, dicens ita obtinuisse, in d. l. 2. in. 1. p. c. 3. num. 19. & 20. quam sequitur Matienço, supra, glossa. 6. num. 5. & Gutierrez, supra, quaestione. 138. in principio, ex quibus potest inferri ad locationes operarum, quas faciunt architecti, seu fabri lignarij, seu fabri ferrarij, vt si in illis deceptio vltra dimidiam contingerit, competat beneficium illius legis, vt tradit Pinelus, supra. 1. p. c. 2. num. 17. & 19. & Gutierrez, (qui alios refert) lib. 2. pp. quæst. quaestione. 144. vbi per totam quaestione hoc explicat.

29 Sed in hoc contrarium hodiè disponit. l. 3. tit. 11. lib. 5. recop. dum tamen prædicti officiales sint experti in suo officio, vt aduertit Matienço, ibi, glossa. 1. quia sagaci, & experto non competit illius legis remedium, vt tradit Cremenfis, in d. l. 2. numero. 12. & Pinelus, supra. 1. p. c. 2.

nu. 19. & aduertit Gutierrez, supra. c. tra Castillo, in l. 2. Tauri, quæ refert Aui es, in cc. pratorum. c. 33. numer. 21. verb. **a menos costa**, & procedit etiam prædicta lex in cōductione prati, seu heruati pro pascendis ouibus, vel domus ad cohabitationem, & in similibus, ex ratione de qua supra. Et qualiter in locatione fructuū lesio sit consideranda, vide Padillā, ibi, numer. 15. Matienço, in d. l. 1. tit. 11. glossa. 6. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 26. num. 13. vbi resoluunt, quod considerandus est à principio dubius euentus, vt tradit ibi Pinelus, in. 2. p. c. 4. num. 18. Quæ omnia minime locum habent, si locatio tota pendeat a viribus fortune, quia tunc non habet locum illud remedium, vt putā si quis conducatur fructus alicuius beneficij, vel tertias, vel quartas regias, seu episcopales. Ita Ioannes Andreas, ad speculum, in rubrica de vsuris, & Paulus, conf. 19. quia in hoc casu solum spes emptæ videtur, quæ quidem vendi potest, vt in l. nec emptio. ff. de cōtrahenda emptione. l. si factum fuit. ff. de actionibus empti. Quæ iura optimè declarat Sarmiento, lib. 7. selectarum. c. 1. num. 2. Couarr. in reg. peccatum. 2. p. relectionis. §. 8. num. 12. col. 3. l. 11. tit. 5. p. 1. Quod verum est, quando fructus parui, seu diminuti nascerentur, vt in l. ex conducto. §. 1. & in l. si merces. §. vis maior. ff. locati. sec. verò si nulli fructus remaneant, vt in d. l. ex conducto. §. 1. ver. sed et si, ibi. sed et si rabes facta sit, omnemque fructum tulles, rit, damnum coloni non esse ne supra damnum seminis amissi, merces agri præstare cogatur. Ex quibus de facto consultus respondi, in lite quæ adhuc agitur inter fratres hospitalis regis huius ciuitatis, & Blas Muñoz de Velasco, notarium perpetuum audientie Archiepiscopi Toleti, cui à prædictis fratribus vendita fuit hereditas

Practicæ Quæstiones.

tas cuiusdam Didaci de Chinchilla, in magna, seu in parua quantitate, per pretium quadringentos & viginti nummos aureos & cum nec in vno nummo prædicta venditio hereditatis potuisset verificari, petita fuit executio à prædictis fratribus per illam summam ducatorum: ego vero defendi, reuocandam esse prædictam executionem & ad nihil uteneri prædictum notarium, ex ratione dicti. *in veris mercibus, & ex supra traditis, & ex eo, quia venditor hereditatis tenetur hereditatem venditam tradere, quia alias nulla est venditio tex. in l. qui tibi. C. de hereditate vel actione vendita, melior tex. in l. cum hereditatem*

38 *7. ff. illo tit. cuius verba sunt, cum hereditatem aliquis vendidit, debet esse hereditas, ut sit emptio, & ideo pretium condicetur, ex quo ex. clare coprobatur hæc sententia præcipue quod prædicti fratres non possunt prædictam hereditatis venditionem verificare, & ita tenet expresse Paulus de Montepico, conf. 7. num. 4. per l. nomen debitoris. §. vni ex heredibus delegat. 3. est etiam tex. in l. qui filij familias. 14. §. si hereditas. ff. illo tit. ibi, si hereditas vendatur, venditor res hereditarias tradere debet: quanta autem hereditas sit, nihil interest. Unde clare colligitur, quod fuit vendita res, quæ nunquam fuit in rerum natura, cum de ea non constet, & sic est nullius momenti. l. 1. ff. de hereditate, vel actione vendita, ibi, quia si in rerum natura non sit, quod venierit nihil est actum, & est bonus*

40 *tex. de iure regio, in l. 14. tit. 5. par. 5. ibi, no se puede vender la cosa que no es, y así no vale la venta, & ibi Grego. verb. no vale. Et sic cum hereditas fuit vendita in magna, vel parua quantitate, clarum est quod non ius hereditarium, sed magis corpus hereditarium fuit venditum, quia hereditas, sine corpore nullum iuris intellectum habet. Ita Bald. expresse, in*

d. l. hereditate, qui dicit, quod aliud est videre ius quod habeo ad hereditatem, aliud vendere hereditatem: maxime, quia non hereditas obfutura, & quæ erat in spe fuit vendita, sed hereditas iam causata, & delata, & sic debet in aliquo verificari, ex traditis per Gomecium, 2. tom. variarum. c. 2. num. 5. ver. item adde, quibus non obstat tex. in l. nihil aliud. ff. de verborum significatione, vbi hereditas est successio in vniuersum ius, quod defunctus habuit tempore mortis, & sic habet se ad daninum, & ad lucrum, quia illud procedit respectu heredis, qui est vniuersalis successor, secus vero respectu emptoris hereditatis, cuius ea natura est, ut venditio in aliquo verificari debeat. Nec obstat prædictis. d. l. neque emptio. ff. de contrahenda emptione. l. ipem. C. illo titulo. l. si iactum reus. ff. de actionibus empti, quibus satisfacit optime Sarmiento, supra, quia in illis iuribus non fuit res particularis, nec vniuersalis vendita (prout est hereditas iam delata, de qua in proposito,) sed quidam dubius euentus certus, siue incertus, quod secus est in casu nostræ venditionis, vbi nec spes fuit vendita, nec ius de futuro, sed bona hereditaria iam delata, & hospitali acquisita, quod longe diuersum est, quia in primo casu venditio habet se ad esse, & non esse, & tantum vendita fuit spes, & quidam futurus euentus, at vero in prædicta venditione non fuit vendita spes, sed bona hereditaria iam quæ sita, & delata ipsi hospitali, cuius venditio in aliquo verificari debet prius, quam agatur ad pretij hereditatis venditæ solutionem, quod ex eo confirmatur, quia tria sunt de substantia venditionis, res ex parte venditoris, pretium, ex parte emptoris, & consensus ex parte vtriusque, & si res vendita deficiat, erit venditio nulla. Ita Pabia-

nus

Communes contra communes. 936. 99

nus de Moneta, in tractatu de emptione & venditione, quæstione. 5. & Mo-
cius, de contractibus. tit. de emptione, num. 2. folio mihi. 76. per text. in l. eorum. 57. ff. de contrahenda emptione. Ex quibus clare colligitur, prædictam venditionem nullius esse momenti, nec virtute instrumenti publici potest proferri sententia, quæ vult dicitur, remare, contra prædictum reum executarium: quia exceptio rei non traditæ, impedit viam executionis, & agentis obstat exceptio, non implementi. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actionibus empti. l. filiz. C. de collationibus, & tradit Corneus, cõf. 106. num. 5. lib. 1. & ratio est, quia quælibet venditio, & promissio, habet tacitum pactum, & conventionem si fides obliuatur. ex. in. c. peruenit de iure iurando, ita eleganter Grotus, conf. 75. num. 12. & conf. 86. num. 9. Boerius, conf. 144. num. 11. lib. 1. Et ad hoc efficac, & fortis est prædicta exceptio, quod si ex forma alicuius statuti esset sublata omnis exceptio (licet verba statutorum sint strictè interpretanda, ut in l. quidquid astringenda, de verborum. l. 1. ff. de noxalibus) Tamen ista exceptio rei non traditæ, semper admittitur. Ita Bart. in l. 1. §. parui. ff. quod vi aut clam, quem sequitur Crauetæ, conf. 151. num. 10. Rolandus, conf. 53. lib. 1. dices hoc etiam procedere, etiam si quid minimè deficiat, quam opinionem (stante lege regni) tenet Palacios Rubeus, in l. 64. Tauri, Didacus Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. colum. 1081. quos sequitur Paz in sua praxi. 4. partis. 1. tom. 3. num. 2. & idem tenet Padilla, in l. 1. num. 4. in fine. C. de iuris & facti ignorantia, & nouissime Parladori, lib. 2. rerum quotidianarum, c. 11. numero 26. qui assignat optimam rationem quod quando ex vno contractu oritur actio pariter & exceptio, si garantigata exceptio sicut ipsa

actio, & sic qui opponit talem exceptionem, non dicitur venire contra instrumentum, imò virtute illius facit contradictionem, fundans in eo exceptionem suam. Ita Bald. in auth. presenti. C. de fideiussoribus, qui dicit, quod quando actio & exceptio procedunt, & deriuantur ex eodem fonte, admittenda est exceptio, cum resultet ex eodem contractu. Idem tenet Auendañus, tit. de las excepciones, num. 28. Antonius de Canario, trat. de executione instrumenti, quæst. 26. quæ omnia sunt menti tenenda, quæ sunt quotidiana. Deuenièdo igitur ad declarationem dictæ legis. 2. illam limita in conductore gabellarum regiarum, ex. l. 143. in volum. legum gabellarum, quæ est. l. 15. tit. 9. lib. 9. recop. ita Greg. in l. 56. gloss. magna ad fi. tit. 5. p. 5. quem sequitur Mattengo, in d. l. 1. tit. 11. gloss. 6. numero. 4. lib. 5. recop. ultimo pro complemento declarationis prædictæ legis animaduertendum est, non habere locum in permutatione beneficiorum, quia licet aliquis fuerit lesus ultra dimidiam in computatione fructuum beneficiorum non dabitur recursus ex. d. l. quia in spiritualibus non cadit estimatio, licet redditus æstimari possint. Quam opinionem sequitur Ancharanus, & Imola, in. c. cum causam, de emptione & venditione. De cius, cõf. fil. 210. num. 8. & hanc dicit communem opinionem Probus, ad Ioannem Monachum, in. c. fi. de renunciatione, lib. 6. Padilla, in. d. l. 2. numero. 18. vbi dicit comunè, Pinelus, in. r. p. c. 3. n. 16. & sequitur Couar. lib. 1. var. c. 5. nu. 8. Grego. in. l. 56. tit. 5. p. 5. verb. menos de la mitad, circa medium, & sequitur Mattengo, in. d. l. 1. tit. 11. gloss. 7. numero. 5. contra alios, quos ipse refert, quæ opinio est verior, & receptior, & ita practicatur, cum illa permutatio facta, & approbata sit auctoritate Romani Pontificis, à quo

quilibet immediata diciur posside-
re, & non a permutate, vt in c. ex fre-
quentibus, de institutionib. Et ultra
predictas declarationes, & limita-
tiones ad dictam. l. 2. vide quae dixi
in quaestione. 72. & 170. & quae
171. & 443. & 508. & 510. & 511.

SVMMARIVM.

- 1 **V**surarius manifestus quis dicatur in iure.
- 2 **V**surarius non potest facere testamen-
tum.
- 3 **F**ilia quae casta non videtur, si sit emendata
non potest a patre exheredari.
- 4 **V**surarius non potest facere codicillos.
- 5 **D**ispositio penalis extenditur, quando alias
redderet illa sortia.
- 6 **C**onfessio vsurarii non facit illum vsu-
rium manifestum.
- 7 **P**ublicus vsurarius dicitur, qui in iudicio
illud crimen confitetur.
- 8 **V**surarius manifestus dicitur pluribus mo-
dis.
- 9 **T**estes non admittuntur contra vsurarios
qui ab ipsis vsuram acceperunt.
- 10 **V**sura quibus testibus probetur, de iure co-
muni, & regio.
- 11 **F**ama publica probat aliquem esse vsura-
rium.
- 12 **F**ama publica in criminalibus cum vno te-
ste non probatur.
- 13 **C**ensura pena dicitur laevis pena.
- 14 **V**surarium manifestum quando iudex pos-
sit aliquem declarare, & quae debeant co-
currere.
- 15 **V**surarij quibus penis utroque foro plec-
tantur, remissive.

QVAESTIO. 537.

**Utrum dicatur aliquis vsura-
reus, si iam desierit vsuras exer-
cere. Communis contra com-
munem.**

Circa interpretationem text.
in c. quaquā, de iur. iur. in 6. la-
tissime diximus in quaestione
118. & in quaestione. 396. in quibus re-
soluimus, vsurarium non posse facere
testamentum, etiam si desierit vsu-
ras exercere, sine solemnitate illius
text. Et rursus non posse testem esse
cum remaneat infamatus licet vsu-
ras iam non exerceat. Ex quibus videtur,
quod licet vsurarius desinat vsuras
exercere, nihilominus censetur in iu-
re tanquam vsurarius, de quo dubi-
tauit Bart. in l. palam. §. non solum ff.
de ritu nuptiarum, vbi relinquit in
decisum. Desiderat tamen in l. 2. §. quis
sit fugitiuus, in princip. ff. de edictio-
dicto, dicens vsurarium cessare, & ita
non posse facere testamentum sine
solemnitate illius capituli, quam opi-
nionē tenet idem Bart. in l. prator.
§. is autem. ff. de edendo, per tex. ibi,
qui communiter a doctoribus ad
hoc inducitur, & hanc opinionem
tenet. Iassum. 9. Decius, numer. 16.
in l. 1. c. de edendo, & hanc partem,
quae verior videtur dixit communē
Decius, in c. 1. numer. 22. de probationi-
bus, dixit etiam communem Gome-
cius, in §. ex maleficijs, numer. 43. in ff.
de actionibus.

Sed contrariam sententiam (imo
quod postquam desierit vsuras exer-
cere non dicatur, nec censeatur vsu-
rarius) videtur probare textus in cap.
ferrum. §. distinctione, vbi ex pecca-
to iam dimisso non debet quis despi-
ci, circa quem tex. vide Cagnolus,
in l. non debet melioris, numer. 5. ff. de
regulis iuris, & ita hanc dixit coma-
nem Barbacia, cons. 40. volum. 3. col.
7. pro qua parte facit, etiam quedam
elegans doctrina speculatoris, in tit.
qui filij sint legitimi §. penultimo
vers. quid si filia, vbi concludit, quod
filia quae non vixit casta, si se corre-
xerit, & emendauerit, non poterit ex
hoc a patribus exheredari, quam
sequitur

sequitur Antonius, & Abb. col. 2. in
c. Quintavallis, de iur. iur. & Alex. in
l. 1. nu. 33. ff. soluto matrim. Iass. in l.
in arenā, in fi. c. de inoff. testam. Clau-
dius, in d. l. 1. Corrasius, in l. qui libe-
ros, nu. 57. ff. de ritu nuptiarum, & sequi-
tur Curtius, numer. 7. Iacobinus, nu. 5.
(post alios) in auth. ex causa. c. de li-
beris praeiudicatis, Couar. in c. Rayn-
dus, in princ. nu. 18. de test. Ripa, in
d. l. 1. nu. 71. & dicit communem idem
Ripa, in l. fi. quae. 67. num. 224. c. de
reuocandis donationibus, & dixit co-
munem Catelianus Cota, in memora-
bilibus, verbi filijs familias, quauis
contrarium teneat Felinus, in c. Ro-
dolphus, nu. 6. vers. dixi alias, de res-
criptis, & Curtius, in auth. non licet
col. 1. c. de liberis praeiudicatis, & dicit
Gualdensis, de arte testandi, tit. 13. cau-
la. 7. nu. 2. quod non facile sententia
Speculatoris sequeretur in iudicio,
propter quod videtur, quod opinio Bar-
baciae minimē contemnenda sit, &
ideo Alexan. nititur concordare has
duas opiniones Bart. & Barbaciae, in
d. l. 1. c. de edendo, cuius concordia
dixit communem Gomecius, in d. §.
ex maleficijs, nu. 41. & de hac comu-
ni vide eundem Barbaciae, in tractatu
de testibus. 2. p. nu. 5. & 6. in vol. 5. tra-
ctorum. Et adde, quod sicut vsura-
rius manifestus non potest testari si-
ne solemnitatibus illius tex. ita & non
poterit facere codicillum, vt tenet
gloss. fi. in d. c. quamquam, vbi sequi-
tur. DD. communiter, sequitur etiam
Fracus, in rub. de test. nu. 34. lib. 6. &
Remegius de Mota, in l. 1. num. 35. ff.
de testibus, & constat esse comunem
opinionē, ex relatione Tiraquelli,
post. l. connabiales, gloss. 3. nu. 107.
atque eam dixit expresse comuni-
ter approbatam Felinus, in d. c. Ro-
dolphus, nu. 6. cuius glossae ratio est,
quia alias illius tx. dispositio reddere-
tur illussoria, & sic illa glossam dixit
notabile Alex. in l. 1. in princ. nu. 25.

de verborum, Felinus, in c. translatio,
col. fi. de constitutionibus, & singula-
riter Antonius Burgensis, in d. c. ad
nostrā, col. 3. de emptione & venditio-
ne, quae dispositio, quantumcumque pe-
nalis, est extendenda, si alias reddere-
tur illussoria, quoniam tx. loquitur in
testamento, & extendit ibi gloss. ad co-
dicillum, licet veri mihi videatur, quod
illa non sit extensio, cum non sit de
casu ad casum diuersum, sed ad casum
virtualiter comprehensum sub illa dis-
positione, argum. tx. in l. his solis. c.
de reuocandis dona. tionibus, ibi, *scilicet*
cautam tacite putamus, Præterea est ad-
uertendū, quod si quis confessus fuerit se
esse vsurarium, nec expectet a quibus
personis vsuras extorfit, licet censea-
tur vsurarius, non tamen dicatur mani-
festus, vt eius testamētū nō valeat. Ita
tenet Balin. l. 1. §. similiq. modo col.
2. nu. fi. c. de latina libertate toll. dū
extēdit glo. verb. manifestos, in c. 18.
de vsuris in. 6. dicentē publicū vsura-
riū dici, qui cōfiteretur in iudicio sim-
plicitē, sine hoc quod dicat se esse mani-
festum, quē in illa declaratione sequi-
tur Fracus, nu. 4. & DD. in d. c. 1. de
vsuris in. 6. atq. idem tenet Abb. &
Anania, col. 5. in c. quia in omnibus,
de vsuris. Hec autem confessio debet
ferri corā iudicē cōpetenti, secundū
eundem Baldum, in l. quoties. c. de
re iudicata, quē sequitur Franc. sup.
n. 4. Nec in hoc casu vt dicatur mani-
festus, aliqua requiritur sententia se-
cundū comunē, in d. c. de vsuris in. 6.
& ita ex hoc colliges dici vsurarium
manifestū, qui in iudicio confitetur,
quauis simplicitē confiteatur, si et
hoc quod de simplicitate dixim, nō
tollat eius testamētū, vt sup. dictū
est. Secūdo modo dicitur quis vsura-
rius manifestus, vt in quae. 11. in prin-
c. resoluimus. Tercio modo dicitur ma-
nifestus, quādo cōstat per euidentia ope-
ris, vt tenet glo. verb. manifestos (co-
muniter recepta) in d. cap. 1. Quarto
quando

Practica Quaestiones.

quando constat per sententiam iudicis, iuxta predictam glossam, quae etiam in hoc communiter recipitur, nam sententia reddit rem notoriam, ut in c. si de cohabitatione clericorum, & cum tamen a competente iudice sit lata, secundum Francum in d. nu. 4. in c. 1. §. & quia. Quinro dicitur manifestus, quando est contra eum legitima testium probatio, secundum predictam glossam. Hoc tamen intellige, quando ipsi testes deponerent esse manifestum, secundum Baldum, in l. 1. lectura. 1. col. 4. C. de sacrosanctis ecclesiis. & ita tenet Burgos, in c. ad nostram, num. 28. de emptione & venditione. Sequuta tamen sententia, quoquo modo de possuerint testes dicitur manifestus, ut supradiximus, & tenet Abbas in c. cum in diocesi, de usuris, & c. 34. vol. 1. & conf. 2. vol. 2. & Federicus, conf. 64. Dominicus, conf. 39. Iacobus, 78. vol. 3. & dicit communem opinionem Perusinus, in d. c. 1. §. & quia, n. 6. Est tamen aduertendum, quod contra usurarios non admittuntur testes, qui ab ipsis usuram acceperunt: quoniam non probant, secundum Romanum, singulari. 355. & Felinum, in c. veniens, el. 1. nu. 18. de testibus: admittuntur tamen, si protestentur se nolle aliquid consequi ex eorum condonatione, secundum Felinum, supradiximus, quod dixerat (ante eum) Baldus, imitans Romanum dictum, in l. dictanti. bus, nu. 3. C. de testamentis, cuius doctrinam sequitur Perusinus, ubi supra, num. 5. Felinus, in c. personas, de testibus in fi. Ferraria, cautela. 40. additio ad Romanum, d. singulari. 355. Covarrubias, 3. variarum, c. 3. nu. 5. Hodie autem sufficit probatio per illos testes dum fuerint tres, licet singulares, ut in l. 1. in fine, tit. 2. lib. 8. ord. & in l. 8. tit. 15. lib. 2. ord. & in l. 4. tit. 6. lib. 8. recop. Sexto dicitur usurarius manifestus, quando contra eum sunt certa argumenta cum fama secundum predictas glossas. Quod etiam (aliquos allegando) te-

net Hippolytus, in l. de minore §. plurimum, nu. 83. ff. de quaestionibus (licet ipse non citet glossas) sed contra hoc facit, quia fama cum vno teste (licet sufficiat in civilibus) secundum glossam in c. veniens, de testibus, quae communiter tenetur a Preposito, col. 4. Decio, nu. 11. ad fi. in d. c. 1. de appellationibus. Hippolytus, in d. §. plurimum, nu. 83. ad quam regulam possuit. 11. limitationes Felinus, in d. c. veniens, nu. 7. quibus alijs. 13. addit Duenas, in regula. 299. ubi in principio refert doctores, dicentes hanc communem opinionem tamen in criminalibus fama cum vno teste non sufficit, secundum glossam in d. c. veniens, quam commendat Decius, in c. 1. nu. 21. de appellationibus, l. 1. in repetitione legis admonendi, num. 251. de iurando, Hippolytus, in d. §. plurimum, nu. 55. & dicit communem Iacobus, in d. l. admonendi, nu. 250. & Duenas, reg. 300. ubi limitat. 6. modis & ampliat. 5. unde videtur, quod illa glossa in d. c. 1. non possit procedere: propterea dicebat Dominicus, in d. §. & quia nu. 7. quod per illam glossam, est limitata glossa in d. c. veniens, videlicet, quod licet fama in criminalibus cum vno teste non probet, tamen si eum fama plura iungantur argumenta, bene probat, quod intelligit Decius, in c. 1. de appellationibus, nu. 22. quando cum fama, & vno teste concurrunt alia indicia, ita resoluit Mascardus, vol. 3. prob. concl. 1419. nu. 31. & Menochius, de arbitr. casu. 235. nu. 27. quod etiam est de mente Felini, in d. c. veniens nu. 13. & Duenas, d. reg. 300. limitat. 1. dum illam glossam adducunt pro doctrina Baldi, in l. si quis, §. 1. nu. 4. ff. de edendo, ubi dicit, quod quando fama concurret cum plura quae cum semiplena probatione, optime probat, etiam in criminalibus. Quod si ita illam glossam intelligamus, non erit necessarius alius intellectus Dominici ibidem, volens glossam procedere in leui pena imponenda, ut est pena caesura, de qua, in d. c. 1. de

Communes contra communes. 978.

99

de usuris, in 6. quoniam illa medicinalis est, ut in c. 1. de sententia excommunicationis, lib. 6. secus autem, quando ageretur ad aliam penam grauiorem in quo intellectu sequitur eum Francus, in eod. §. & quia, num. 6. ad fi. sed Felinus, in d. c. veniens, numer. 13. expresse reprobatur, dicens conclusionem illam procedere licet de quacunque pena agatur, hoc iuxta hunc intellectum illam glossam, ibidem appellat solitariam. Videtur tamen, quod illa non sit intentio glossae, nec Dominici, sed quod fama cum certis indicijs sit sufficiens ad probandum quem esse usurarium manifestum, etiam si nullus testis ad sit, & ita expresse tenet Abbas, conf. 81. numero. 1. volum. 1. & aliquos citans sequitur Hippolytus, in d. §. plurimum, num. 83. quod videtur mirabile, & iuri consonum, quia predicta glossa non dicit quod cum fama & indicijs quis dicatur usurarius manifestus, sed quod haec sufficiunt, ut per iudicem declaratur, quod sic intelligit Abbas, conf. 34. volum. 1. numero. 1. & conf. 2. volum. 2. num. 1. & Anania, in d. cap. quia in omnibus, colum. 3. vers. finali ter de usuris, & Federicus, Dominicus, & Iacobus, supra, in vers. 5. dicitur Et vide Mascardum, supra, vol. 3. de probationibus, conclusionem. 1420. ubi adduxit quatuor modos, quibus aliquis probetur usurarius manifestus, & non mouet nostram quaestionem (quod est mirandum.) Et quibus penis usurarij sint plectendi, iure canonico, civili, & regio, tradit nouissime don Ioan Vela, de punitione delictorum c. fi. & vide l. 14. & 8. tit. 2. lib. 8. recopil. ubi late Azeued. Salzedo ad Bernardum Diaz. c. 89. Covarrubias, lib. 3. variarum, c. 3. Iulius Clarus, §. si quaest. 53. num. 18.

SVMMARIUM.

- 1 Lex ex facto, §. si ad Trebellianum declaratur.
- 2 Dispositio testatoris ubi sit mentio heredis, intelligitur de heredibus sanguinis non de extraneis.
- 3 Heredes & descendentes debent esse vocati ut excludant substitutam.
- 4 Clausula solita apponi, ut bona veniant de herede in heredem, intelligitur & interpretatur, ut liberi sint heredes.
- 5 In presentia de probationibus, inducitur pro hac opinione.

QVAESTIO. 538.

Utrum substitutio pupillaris concepta sub illis verbis, si sine liberis decesserit, importet idem quod si sine heredibus decesserit. Communis contra communem.

D Vbitant utriusque iuris interpretes, an illa conditio, si filius meus sine herede decesserit, idem importet, quod conditio ista, si filius meus sine liberis decesserit. Et quod illa verba eundem habeant sensum, declarat Ulpianus, in l. ex facto, §. fin. ad Trebellianum, ibi, si quis ita fideicommissum reliquerit, fidei tuae fili commito, ut si sine herede moriaris restituas hereditatem: Videri eum de liberis sensisse, Diuus pius rescripsit. Quam opinionem tenet ibi glossa verbis sine herede, & Iacobus, in l. si non fortem, §. libertus, numero. 35. ff. de conditione indebiti, & in l. Gallus, §. quidem recte, num. 37. & 38. ff. de liberis & posthumis, Paulus, & Ripa, nu. 9. in d. §. si Ioannes Andreas, in additionibus ad speculum, tit. de testamentis, num. 27. Antonius Rubeus, in repetitione legis, pater filium, numero. 31. ff. de in off. testam. Petrus de Velapertica, in l. 1. & si post tres, numero. 33. ff. si quis cautionibus. Et pro

Practicæ Quæstiones.

hac opinione consuluit Craueta, cō
lit. 38. quam opinionem dicit cōmu-
nem Socinus iunior, conf. 94. nu. 32.
vol. 1. ubi dicit, quod omnes scriben-
tes ita tenent, in. d. 5. fi. & sic ubi in
aliqua dispositione sit hæredis men-
tio, restringitur ad hæredes sanguinis
ita ut hæredes extranei non inclu-
dantur. Et sic in casu nostræ quæstio-
nis, conditio illa, si sine hærede de-
cesserit, exponenda & interpretan-
da est, si sine descendente: quia ut
conditio deficiat, oportet illos esse
descendentes, & hæredes. quam opi-
nionem etiam tenent Guido Papæ,
quæstione. 457. in fine, Aretinus, in
d. l. Gallus, §. etiam si parente, Alcia-
tus, conf. 10. num. 14. lib. 9. Decianus,
conf. 98. num. 9. & conf. 100. numer.
12. volumine. 3. Mantica, de coniectu-
ris vltimarum volunt. lib. 11. tit. 1.
numero. 9. ubi dicit, quod illa clau-
sula, de hærede inhæredem, accipien-
da & interpretanda sit, ut liberi sint
hæredes.

Sed contrariam opinionem (cōtra
glossam) tenet Bart. & Alexand. iōi,
numer. 8. & Iacobus de Bellouiso, &
Azo, quos refert & sequitur Alberi-
c⁹, in. d. 5. fi. & Lancelot⁹ Galiaula, in. d.
5. quidā rectē, nu. 23. qui resoluit hāc
esse magis communem opinionem,
Marianus Socinus iunior, conf. 14.
num. 1. vol. 2. quam opinionem sequi-
tur Costa, in. c. si pater, verb. si abq;
liberis, num. 20. de testamentis. lib. 6.
pro qua opinione aducit tex. in. c. in
præsentia, de probationibus, in illis
verbis, *intelligendum non erat sine hæ-
rede decedere, qui monasterium sibi hæ-
redem instituit. * quam opinionem se-
quitur Natta, conf. 531. num. 21. Cra-
ueta (sibi contrarius) conf. 131. num.
9. Ruynus, conf. 174. num. 11. volumi-
ne. 2. Decianus (sibi etiam contra-
rius) conf. 50. num. 12. volumine. 1. Si
mon de Pretis, de interpretatione vl-
timarum volunt. lib. 3. dubitatione. 3.

& dubitatione. 1. & nouissimè pro
utraque parte plures aducit Peregri-
na, de fideicommissis, art. 32. ubi latissi-
mè per. 84. numeros, prosequitur hāc
quæstionem, & declarat Gregorius,
in. l. 10. tit. 4. p. 6. verb. nō deueniuer.

SUMMARIVM.

- 1 *Victus victori in civilibus, & in crimi-
nalibus condemnatur in expensis.*
- 2 *Per sententiam interlocutoriam potest iu-
dex in expensis aliquem condemna-
re.*
- 3 *Iustam causam litigandi habēs non potest
in expensis condemnari.*
- 4 *Quando dicatur quis habere iustā causam
litigandi, traditur remissio.*
- 5 *Condemnatio expensarū, ubi constat de ma-
litiā semper est faciendā.*
- 6 *Fiscus nunquam condemnatur in expensis
neque eius procurator.*
- 7 *Promotor fiscalis non condemnatur in ex-
pensis, cum faciat denunciations ex ne-
cessitate officij.*
- 8 *Fiscalis liberatur à præsumpta calumnia,
non verò, quando est notoria.*
- 9 *Officium suum nemini debet esse nocivum
absque culpa & fraude.*
- 10 *Opinio Aymonis in conf. 168. declaratur.*
- 11 *Verba constitutionis provincie Casar
augustane referuntur.*
- 12 *Verba Concilij Toletani, referuntur.*
- 13 *Si reus absoluitur non est in expensis con-
demnandus.*
- 14 *Duo contraria non possunt concurrere in
eodem subiecto.*
- 15 *Expensæ solent principalem penam supe-
rare.*
- 16 *Consuetudo recepta est apud omnes, ut
reus absoluitur & in expensis condem-
netur.*
- 17 *Arbitrio iudicis relinquitur, quando reus
possit absolui, & in expensis litis con-
demnari.*
- 18 *Victus victori in causa appellationis non
condemnatur in expensis, quādo habuit
iustam litigandicāsam.*

Quæst.

Communes contracomunes. 539. 101

QVÆSTIO. 539.

*Utrum ille qui in causa suc-
cumbit, debeat in expensis &
damnis condemnari Communis
contra communem.*

Quæstio quæ in præsentī lo-
co venit disputanda, satis
utilis & practicabilis est, &
quæ in omnibus tribunalibus
secularium & ecclesiasticorum iudi-
cum præmanibus versatur, & par-
tem affirmatiuam tenet Bart. in au-
thentico, de mandatis principum, §.
deinde, num. 3. & in l. 1. in fi. ff. ad sena-
tum consult. Turpilian. & ita com-
muniter tenetur & obseruatur, ut
docet Socinus iunior, consilio. 36.
numero. 14. lib. 2. & dicit commu-
nem opinionem Aretinus, in. c. acce-
dens, numero. 13. de accusationibus,
quem refert Nicellus, in concordan-
cia glossarum, c. 47. Gratus, conf. 27.
numer. 1. lib. 1. Et quod ita de iure ca-
nonico communiter praticetur, &
obseruetur, tenet Cardinalis Alexan-
drinus, in. c. in penis, §. de episcopis,
columna. 4. vers. & quia, gloss. 2.
quæstione. 1. Hippolytus, in repeti-
tione, legis, patri, vel marito, nume-
14. ff. de quæstionibus, & Viuius, lib.
communium, verb. iudex tenetur cō-
demnare, & sequitur Albanus, conf.
5. Albericus, in. l. et m qui temerè, ff.
de iudicijs, numer. 1. ubi dicit, quod
communis vsus iudiciorum ita ob-
seruat, etiam in criminalibus, ut vi-
ctus victori condemne. ut in expen-
sis, ut in l. fi. C. de fructibus & litium
expensis, quam opinionem (ex nos-
tratibus) tenet Padilla, in. l. transige-
re, num. 4. C. de transactionibus, Ber-

nardus Diaz, in practica criminali ca-
2 nonica, c. si quod est. 152. Couar. prac-
ticarum quæstionum, c. 27. numer. 2.
ubi declarat hanc opinionem nō so-
lum procedere in causis civilibus, ve-
rum etiam in criminalibus, & non so-
lum quando profertur sententia dif-
finitiuā, sed etiam quando per inter-
3 locutoriam aliquis victus fuerit, ubi
limitat, num. 3. quando quis habeat
iustam litigandicāsam, per tx. in. l.
qui solidum, §. etiam, ff. delegatis. 2.
4 l. 7. & 8. tit. 22. p. 3. ubi Gregor. verb.
*destas cosas, *Gracian. reg. 486. qui
multas declarationes congersit, &
Azevedo, in. l. 1. tit. 22. lib. 4. recopila-
tionis, a. num. 5. cum sequentibus, &
Bernardus Diaz, reg. 20. Montalius,
in. l. fi. tit. 13. lib. 2. fori, Villalobos in
suo erario, litera E. num. 264. Gutier-
rez, lib. 1. practicarum quæst. quæst.
135. numer. 5. ubi dicit, quod indubio
præsumitur iusta causa, Menochius,
de arbitrarijs, lib. 2. cent. 2. casu. 177.
ubi refert plures casus, in quibus di-
citur aliquis habere iustam causam
litigandi, ut euitetur expensarum cō-
denatio, quæ semper est faciendā, ubi
constat de malitiā litigatoris, ut in. l.
8. in. fi. tit. 3. p. 3. alias secus.

Sed contrariam opinionem (imò
quod accusator qui succubuit in
accusatione, non sit condemnan-
dus in expensis, neque in damnis)
tenuerunt Albanus, in. l. Athletas, §.
calūniator, in fi. ff. de his qui not. in
fam. ubi dicit illā opinionē tenere cō-
muniter doctores, & Baldus, in. l. qui
crimen num. 28. C. qui accusare non
possunt, ubi dicit, quod illam opi-
nionem confirmat practica & ex-
pirientia, & quod nunquam vi-
dit talem condemnationem in cau-
sa criminali, quem refert & se-
quitur Anania, in dicto, capit. ac-
cedens, numer. 11. de accusationibus.
6 Et facit pro hac opinione, notabi-

le dictum Cardinalis Alexandrini, in dict. 9. de episcopis, in fine, ubi dicit, quod in sacro palacio nunquam vidit condemnari fiscum in expensis, neque procuratorem fiscale. Quam opinionem sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum 8. si. quest. 7. num. 12. ubi dicit, quod de consuetudine, iudici, vel promotores fiscales, non condemnantur in expensis propter calumniam, cum faciant denunciations ex necessitate officij, & ita dicit servari de facto, vt tradit Albanus, in d. l. ea quidem, num. 9. ita Boerius, decisione. 324. Rebuffus, in concordantia, titulo, de electione derog. 1. p. gloss. regium aduocatorum, fol. 68. & in 3. tom. constitut. Francie, tit. de expensis, artic. 1. gloss. 5. num. 19. & 20. assignans rationem, ne timore expensarum ius regium indefensum dimittant: quod ipse Iulius Clarus intelligit in praesumpta calumnia, secus vero quando expresse constat de calumnia fiscalis quia tunc non solum in expensis, sed etiam grauius debet puniri. Idem resoluunt in questione. 10. numero. 5. ubi dicit sic pluries seruatum fuisse per Parlamentum Parisiense, vt attestatur Guido Papae, decisione. 269. & in Capella Tholosana, decisione. 6. ubi Aufredus, & sequitur Azeuedo, in l. 5. tit. 13. lib. 2. recop. numer. 5. pro qua sententia expendo 1x. in l. 2. C. de delatoribus, lib. 10. l. post legatum §. aduocatum. ff. de his quibus vt indignis, ubi traditur, quod officium suum nemini debet esse nocuum abfque fraude, quia alias quarelatantes metu huiusmodi condemnationis deterrentur ab accusando, & sic delecta remanerent impunita, vt docet Iulius Clarus, supra, questione. 62. numero. 4. cuius opinionem sequimur, contra opinionem contrariam, traditam per Aymon. Crauet. con-

filio. 168. ubi in casu de facto sibi 10 contingenti consuluit contra procuratorem fiscali, dicens fiscalis non excusari a crimine, neque a condemnatione expensarum. Cuius dictum potest procedere, quando procurator fiscali conuincitur de notoria, & manifestacalumniā, accusando reum iniuste, secus autem calumnia cessante, prout indubio, etiam si reus absoluatursupsumitur cessare, vt tradunt doctores supra, & Ioan. Garcia, de nobilitate, gloss. 3. a numero. 25. ubi adducit optimum text. in l. 1. ff. ad Turpilianum, ibi, * & si quidem iustum errorem perceperit, absoluat si de eo in euidenti calumnia eum deprehenderit, legitimum penam ei irroget. Quem etiam citat Azeuedo, in l. 1. tit. 2. num. 1. lib. 4. recopilationis, & Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz. c. 152. litera. B. & in c. 6. numer. 12. ubi refert optimam & elegantem constitutionem provincie Castaraugustane, quae habetur in titulo, de accusationibus, cuius decisio vtinam seruaretur, tam apud ecclesiasticos iudices, quam seculares: quia ex eius obseruantia euitarentur mille fraudes, & iniustae & calumniae denunciations. Et quia verba illius sunt aurea, in proposito, decreui eius litteram referre, cuius tenor talis est. * *Procurator fiscali noster, seu sufraganeorum nostrorum, nequaquam ad agendum seu denunciandum, praetextu officij sui, contra aliquem admittatur, donec proposita seu denunciata credere esse vera, & se posse probare firmanerit iuramento: quod si aliquis instigante per se, vel cum eo processerit ad praedicta, instigator ad expensas se obliget, vel deinde quam potuerit cautionem: alias reus citatus comparere minime compellatur.* * Quod aliquantulum videntur sentire verba Concilii Toletani, ibi, * *Promotor fiscali, apud ecclesiasticum iudicem*

iudicem neminem deferat, vt eius delatio ne inquisitio fiat, nisi quem legitima, aut frequens grauet infamia, nec ex ea delatione iudices inquirere audeant, imo priusquam a inquisitionem procedant, diligenter curent inuestigare, an ea infamia a maleuolis, an a prouidis & honestis or a fuerit. Quod si promotor fiscali quemquam accusare velit, eo casu quo iure accusatio ei sit permisa, accusatoris officio functus eius leges sequatur, quae publicis accusatoribus, his de qui iuris publici ratione accusare permittitur, iure vel consuetudine, datae fuerint, sed si accusatus ab accusatione fuerit absolutus, nullo modo in expensis condemnatur. Quae vltima, verba male obseruatur apud omnes seculares & ecclesiasticos iudices, qui vna sententia absoluunt reum, & illum condemnant in expensis, & sic vidimus duo contraria, in vno subiecto, vt aliquis simul absoluaturs & condemnatur, quod non magis fieri potest, quam si per sententiam Titius declaretur liber & seruus nobilis & plebeius, argumento. tex. in c. fi. de institutionibus. Est enim summa iniquitas, ac nimiae cupiditatis indicium, vt quis tanquam innocens diffinitus absoluaturs, & tanquam culpatus in expensis condemnatur, quae ex pensae aliquando principalem penam longe superant, vt optime cum iudicio aduertit Segura de Aualos, in directorio iudicium ecclesiasticorum. 2. par. c. 12. per totum, ubi allegat Sarmientum, lib. 1. selectarum. c. 1. qui profecto nihil dicit in eo loco, (nec Menoch. ubi ipse eum allegat, in casu. 301. num. 33.) sed plura expendit in casu. 178. quae resolutio verissima est in puncto iuris: tamen de consuetudine contrarium obseruatur quotidie, nam absolutio & condemnatio expensarum ad inuicem procedunt, quod non solum apud iudices inferiores, sed etiam apud supra-

mos ita practicatur, a qua obseruantia recedendum non est, vt tradit Bernardus Diaz. d. c. fi. Couar. practicarum quaestionum. c. 27. numero. 2. Iulius Clarus, supra. §. fin. questione. 62. numero. 4. Gracian. regula. 486. numero. 1. in fi. ubi dicit, quod saepe sepius vidit, quod reus absoluaturs ab instancia iudicij, & quod in expensis iustis condemnatur, & tradit Padilla, in d. l. transigere, numero. 4. C. de transactionibus. Et cum essem iudex aliquando, vnam & alteram opinionem amplexus sum, prout negotiorum qualitas & circumstantiae exigebat, itaq; hec omnia sapientis iudicis arbitrio relinquimus. Et vtrum victus victori in causa appellationis codenari debeatin expensis, etiam si habuerit iustam causam litigandi, est dubia quaestio de iure communi & regio stante. l. 1. tit. 22. lib. 4. recop. vera tamen resolutio est, quod non sit facienda condemnatio, vt resoluunt Gutierrez. d. questione. 135. numero. 6. & 7. & 8. & ita communiter practicatur (licet Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum in nona impressione. c. fin. 5. partis. §. 18. numero. 6. teneat contra Gutierrez.)

SVMMARIUM

- 1 Affectus punitur in delictis atrocissimis, licet non sequatur effectus.
- 2 Sodomiae crimen est grauissimum, & punitur solum attentatus, in eo.
- 3 Proditor contra regem punitur ex solo attentatu.
- 4 Dictio, taxatiua non excludit similes casus.
- 5 c. 1. de homicidio lib. 6. declaratur.
- 6 Assassinatoris crimen grauissimum est, & in eo punitur affectus, licet mors non sequatur.

Practicae Quaestiones.

- 104
sequatur
Lex. 3. tit. 27 p. 3. declarat optime, qui sint
assassini, & qualiter delictum commit-
tatur.
8 Attentans hominem necare veneno puni-
tur pena mortis licet effectus non sequa-
tur.
9 Contraria communis opinio in quaestione
principali proponitur.
10 Leges punientes conatu sunt consuetudine
generali abrogatae.
11 Talionis pena hodie non est in usu, etiam
recessit ab aula.
12 Index equitatem pra oculis semper habere
debet.
13 pena extraordinaria debet puniri, qui de-
uenit ad actum proximum delicti, & non
consummauit.
14 Concordia opinionum traditur.
15 Pena attentatus ex qui potest, quando ex
praese a lege affectus punitur, alias se-
cus, licet delictum sit grauissimum.
16 Quaestio proposita est pro amico secundum
Iulium Clarum.
17 Leges punientes attentatum referuntur
& declarantur.
18 Leges partitae declarantur, & l. 1. tit. 21.
lib. 8. recop.
19 Penam a lege impositam potest iudex ex
causa moderare, & temperare.
20 Causae plures sunt ex quibus animus iudi-
cis ad temperandam penam moueri po-
test.
21 Penam pragmatica taxa panis, poterit iu-
dex ex causa moderare, & alias penas
pragmaticarum.

QVAESTIO 540.

*Utrum in atrocissimis delictis
puniat conatus & affectus,
licet non sequatur effectus. Com-
munis contra communem, &
quid iure regio.*

48.
Iuris regula vulgatissima est, q
in delictis punitur affectus, licet
non sequatur effectus. tx. in l. si
quis non dicam rapere. C. de sacro-
sanctis ecclesijs, quae lex est canonizata
in. c. si quis, de penitentia, distin-
ctione. 1. l. vnica. C. de raptu virginu
l. si. tit. 27. l. 1. tit. 31. p. 7. & in crimine
sodomiae idem disponit lex. l. 1. tit. 21.
lib. 8. recop. ibi. *Y sino se pudiere pro-
uar el dicho delicto en acto perfecto y aca-
bado y se prouaren y auerigua en actos
muy propinquos y cercanos a la conclusion
del, en tal manera que no quedasse por el
tal delinquente de acabar este dañado yerro
sea auido por verdadero hechor del di-
cho delicto, y sea juzgado y sentenciado, y
padezca la misma pena, como la padeciera
el que fuesse conuencido en toda perfección
del dicho delicto. *Ex qua lege reproba-
tur opinio Menochij, de arbitrarijs
casu. 286. num. 16. qui resoluit penam
esse arbitrariam in attentante cri-
men nefandum sodomiae, & sequitur
Iulius Clarus. §. sodomia, num. fin. &
in §. si. quaestione. 92. quorum opinio-
nes reprobant Azeued, in d. l. 1. num.
72. per illam legem & in crimine pro-
ditionis contra regem idem dispo-
nitur. in d. l. 2. ibi. *Como si alguno vnies-
se pensando de hazer alguna traycion con-
tra la persona del rey, y despues començasse
en alguna manera a mererlo en obra. *
Et ibi referuntur alia delicta grauissi-
ma, in quibus punitur attentatus
& affectus, licet non sequatur effec-
tus. Quae lex in alijs etiam delictis
similibus procedit, vt notat Gregor.
ibi, verb. *consolamente, & in l. 4. tit. 7.
p. 6. & facit tex. in l. his solis. C. de re-
uocandis donationibus: quia dictio
taxatiua non excludit similes casus,
lex. ob es alienum, vbi glo. C. de praedijs
minorum, & tradit Padilla, in au-
thentica, res quae, num. 81. C. commu-
nia delegatis, Antonius Gomez. 3.
tom. variarum. c. 3. num. 41. & opti-
me confirmat hanc conclusionem
Ioan.

Communes contracomunes 540. 105

Ioan. Gutierrez. 1. parte canonicarum
quaestionum. c. 13. num. 5. & 5. & pro-
batur nostra sententia, ex tex. in c. 1.
de homicidio, lib. 5. qui loquitur in
crimine assassinatus, in quo etiam pu-
nitur affectus, licet delictum non sit
consummatum, nec pena mortis se-
quatur, vt in tex. ibi, *quamquam mors
ex hoc forsitan non sequatur, * per quae
text. ita tenet Corneus, cons. 249. vo-
lumine. 1. Angelus, cons. 14. nume. 4.
Franciscus Mantua, lib. 5. obseruatio-
num, obseruatione 41. Mithaeus de
Afflictis in constitutionibus Neapo-
litanis, lib. 1. rub. 17. num. 16. & sequi-
tur Remigius, de immunitate eccle-
siarum, salencia 15. num. 8. & dicit com-
munem opinionem (plures pro ea re-
ferens) Bernardus Diaz, in practica
criminali. c. 96. Placa, de delictis. c. 19.
num. 9. Iulius Clarus, in §. assassinum,
Grammaticus, voto. 9. numer. 21. &
Capicius, decisione. 155. Et hanc dicit
magis communem opinionem Anto-
nius Gabriel, lib. 9. communium. tit.
de criminalibus, conclusionem. 1. num.
9. Antonius Gomez. 3. tom. variarum
c. 3. num. 10. ad fi. Malcardus, volum.
3. probationum, conclusionem 1222.
num. 2. Couar. in clementina, si furio-
sus, in initio. 2. partis, num. 9. de ho-
micidio, Paz, in sua praxi. 5. partis. 1.
tom. c. 3. §. 30. num. 133. Greg. verb. as-
sassinus, in l. 3. tit. 27. p. 7. vbi declarat
qui sint isti assassini per illam legem,
& Guido Papa, quaestione. 44. A Egi-
dius Bossius, titulo, de falsis, num. 169.
pro qua opinione est gloss. in l. 1. §.
haec autem verba, verb. putamus. ff.
quod quisque iuris, & dicit commu-
nem opinionem Felinus, in c. 1. num.
9. de officio delegati, Igneus, in l. 1.
§. occisor, nume. 41. ff. ad Sillanianum,
vbi dicit se pluries vidisse obseruari
in latronibus grassatoribus, & in eo
qui intendit hominem necare vene-
no, quae opinio in aliquibus delictis
atrocissimus fuit practicata, prout

refert Iulius Clarus, lib. 5. recep. a. u.
sententiarum. §. si. quaestione. 92. nu-
9 2. vbi refert communem opinionem
contrariam, allegans Marfilium. cos.
105. dicentem communem opinionem
& loquitur etiam in assassino, idem te-
net Grammaticus, voto. 8. quam opi-
nionem sequitur Felinus, in tractatu
de conatu, Hippolytus, in l. qui cu-
telo, §. praeterea, num. 6. ad l. Corne-
10 liam de sicarijs, & Angelus, & Pau-
lus, in d. l. 1. §. haec verba, qui dicunt
omnes leges punientes conatum esse
derogatas per generalem consuetudi-
nem contrariam, quos etiam refert
& sequitur idem Hippolytus, in l.
qui falsam, num. 24. ff. ad l. Cornelia
de falsis, & in d. l. is qui cum telo, nu-
mero. 31. & Maranta, de ordine iudi-
ciorum. 4. p. distinctione. 1. num. 54.
Barbacia, cons. 23. volumine. 2. quam
opinionem (pluribus citatis) confir-
mat Menochius, de arbit. lib. 2. casu.
360. numer. 92. Tiraquellus, de penis
reperandis, causa. 38. & don Ludoui-
cus de Peguera, in suis decisionibus
criminalibus c. 17. num. 13. Quae con-
suetudo iure etiam diuino approba-
ri videtur, vt habetur Levitico. c. 24.
in illis verbis. *Qui percusserit & occi-
derit hominem, morte moriatur, & Deu-
teron. c. 19. *Si quis odio habens proxi-
mum suum, insidiatus fuerit illius vi-
tae, surgensque percusserit illum, & mortuus
fuerit &c. *Ex quibus verbis clare in-
sinuatur ad incurrendam penam mor-
tis requiri, quod sequatur mors &
occisio, maxime cum hodie pena ta-
11 lionis non sit in usu, vt tradit Salice-
tus, in l. non ideo, num. 3. C. de accu-
sationibus. Couarru. (alios referens)
lib. 2. variarum resolutionum. c. 9. nu-
mero 1. vbi dicit hodie moribus re-
ceptum esse, inscriptionem non esse
necessariam, nec simile supplicium
calumniatoribus inferendum fore,
quam opinionem etiam sequitur Iu-
lius Clarus, vbi supra quaestione. 81.
num. 3.

Practicæ Quæstiones.

num. 3. vbi dicit, quod illa pena hodie de consuetudine penitus recessit ab aula. Idemque tenet Simancas, de catholicis institutionibus. c. 62. nu. 3. Villalpando, in repetitione, legis partitæ. 22. c. 21. numer. 3. Et nostram principalem opinionem, quod pena ordinaria delicti nemo ex attentatu puniatur, tenet Octavianus Cacheranus, in decisione. 19. vbi dicit, quod senatus Pedemontanus, in causa de facto contingenti sequutus fuit illam opinionem, veluti mitiorem, quam nouissime sequitur doctissimus Gutierrez, latè disputans ad partes hæc quæstionem, in delicto assassinatus, in lib. 3. practicarum quæstion. quæstio ne. 7. numer. 78. vbi dicit, quod licet de iuris rigore prima opinio verior sit, tamen equitate considerata (quæ iudex præ oculis habere debet) & communi totius mundi consuetudine, delinques ex solo affectu etiam in atrocissimis pena extraordinaria (iudicis arbitrio relinquenda) puniendus est. Subdens etiam se credere non errare iudicem, qui eam sequatur in iudicando & consulendo, vbi etiam resoluit ex Baldo, in d. l. data opera, num. 77. C. qui accusare non possunt, quod in casibus in quibus ille qui deuenit ad actum proximum delicti non puniatur pena ordinaria, debet tamen acrius puniri pro motu iudicis, quam ille qui deuenit ad actum remotum. Cuius resolutio vera est & ita de consuetudine obseruatur in punitione delictorum in qua doctorum varietate, pro vera concordia & resolutione, tã de iure ciuili, quã canonico, & regio, dicendum est, quod aut lex expresse punit conatum, aut non. Primo casu, etiam si delictum non sit atrocissimum, sufficit quod à lege puniatur conatus, & attentatus, vt pena ordinaria executioni mandata sit. In secundo vero casu, etiam si delictum sit graue, & enorme, si expres-

se à lege affectus non puniatur, extra ordinaria & leuiori pena reus plectendus est, & in hoc casu est statum generali consuetudini, & hanc dicit tutiorem opinionem Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. si. quæstione. 92. numero. si. resoluens posse iudicem in practica ad hære cui opinioni maluerit, inspecta facti & personarum qualitate, & debere semper mitiorem eligere opinionem, nisi aliter legis dispositione cauatur, quia tunc seueritatem legum, cum aliquo benignitatis temperamento sequi oportet. Ex qua resolutione venit intelligendus, text. in l. vnica. C. de raptu virginum, quam sic declarat Peguera, supra, numer. 9. & d. l. is qui cum telo, ad l. Corneliam de sicarijs. l. si quis necandi. C. eodem tit. l. 3. C. eodem, qui loquitur de eo qui veneno tentauit alterum necare. d. c. 1. de homicidio lib. 6. l. 1. in principio. ff. de extraordinarijs criminibus, & in §. ultimo, qui loquitur de eo qui attentauit pueri pudicitiam. l. attentari. ff. de iniurijs. l. sacularij. ff. de extra ord. crimi. l. 1. in fi. ad l. Popeia de paricidijs. l. fi. C. de his qui ad ecclesiasticam confugiunt. l. fi. C. de postulando. l. fi. C. de crimine stellionatus. l. ite apud labeone. §. i. de iniurijs. l. 1. §. ad bestias. ff. de postulando. l. & generaliter ff. de calumniatoribus. l. & si amicis ff. ad l. Iuliam de adulterijs. l. si ff. de rerum diuisione. l. si fugitiui. C. de seruicis fugitiuis. text. etiam sic intelligendus in c. 1. de diuorcijs. c. quoniam multi. 14. quæstione. 4. l. 3. §. si quis autem ff. de bonis eorum qui mortem sibi conscuerunt. l. 3. §. is qui ad hostes. ff. de re militari, in quibus iuribus ex delictis grauissimis puniatur affectus, licet ad actum consummatum non fuerit deuentum. Et sic est practicanda & intelligenda. d. l. si. tit. 27. l. 1. tit. 31. parte. 7. l. 1. tit. 21. lib. 8. recopilationis, in quibus iuribus expressè

Communes contra communes. 241. 107

præstare punitur attentatus, quando ad actum proximum & immediatum delicti deuentum fuit: alias enim, etiam si illa delicta sint grauissima, & atrocissima, mitius puniretur reus, & idem consulo, quod semper rigor iuris temperetur, vt in l. prospiciendum ff. de penis. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui notantur infamia vbi notat Baldus, & Paulus Castresis, idemque explicat Antonius Gomez. 3. tom. variarum. c. 1. à num. 62. & 63. & Azevedo, in l. 14. tit. 26. numer. 4. lib. 8. recopilat. vbi optimè declarat, quando iudex possit minuere penam ordinariam à lege imposita, & Iulius Clarus, supra, §. si. quæstione. 85. numero. 10. Et causas ex quibus animus iudicis moueri potest ad legis penam temperandam, refert Gracian. reg. 344. & Bernardus Diaz, reg. 371. Coar. lib. 2. variarum. c. 9. num. 8. vbi eruditè hoc declarat, & Greg. verb. **quisado**, in l. 8. tit. 3. l. p. 7. quæ omnia sunt in praxi valde notabilia pro declaratione & limitatione plurium legum, & pragmaticarum, disponentium penas legales non posse iudices minuere, vt hodie habemus dispositum in pragmatica taxa panis, quæ non obstante, inspecta facti qualitate loci, & personæ circumstantij, poterit iudex illius pragmaticæ, & aliarum, penam minuere, & ita pluries vidi iudicatum in regali cancellaria Pinciana, reuocata sententia iudicum ordinariarum, qui lucro legali cupidi, non attendentes altiora iuris principia, & mentem legum, verba illarum ad sui commodum & utilitatem amplectuntur, quod quidem nec rationi nec æquitati congruit.

QVAESTIO. 541.

Vtrum in fideicomisso relicto familia per lineam masculinam, comprehendatur filia defuncti. Communis contra communem.

Quidam testator familiae fideicommissum relinquit, & voluit vt post mortem filij bona sua per veniant ad descendentes per lineam masculinam. Dubitatum fuit, an filia defuncti in linea comprehendatur, & partem negatiuam sequitur Paulus, in l. 1. maritus. C. de procuratoribus, dicens quod linea femina incipit ab ipsa femina & sic remanet exclusa, exclusis descendentes ex linea femina, quæ opinionem sequitur Alexand. conf. 53. num. 6. volum. 6. & esse communem opinionem dicit Crotus, in l. filius familias. §. Diui, num. 10. in fi. vbi Loaces. num. 67. ff. deleg. 1. & dicit etiam communem Parisius, conf. 22. numero. 44. volumine 3.

Sed contrariam opinionem sequitur Ias. in l. Gallus. §. nunc de lege. ff. de lib. & posthum. & dicit verior opinionem Molineus, in additionibus ad Alexand. d. conf. 53. & verior, communior & æquior dicit Pinelus, in l. 3. C. de bonis mat. num. 29. quam sequitur Michael Crassus, receptarum sententiarum. §. fideicommissum. quæstione. 15. numer. 5. quæ verior est.

SVMMARIVM:

- 1 Instrumentum nouiter repertum, non impedit executionem sententiæ.
- 2 Sententia non retractatur propter instrumenta de nouo reperta.
- 3 Contraria opinio in quæstione principali proponitur.
- 4 Exceptio solutionis admittitur contra res sententiam

sententias conformes, ex instrumento nouiter reperto.

5 *Casus de facto in quaestione proposita refertur.*

6 *Sententia retractari potest per depositionem testium nouiter repertorum.*

7 *Veritas est semper detegenda.*

8 *Actor, & reus pariformiter possunt vi instrumentis de nouo repertis.*

QVAESTIO. 542.

Utrum restitutio in integrum ex clausula generali, detur aduersus rem iudicatam, prae-textu instrumenti nouiter reperti. Communis contra communem.

Solet quotidie dubitari (& iam semel habui de facto) an sententia quae transiit in rem iudicatam, sit exequenda si contra eam opponatur exceptio solutionis per instrumentum nouiter repertum (petita prius in integrum restitutione, ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, de qua in l. 1. §. fin. ff. ex quibus causis maiores). Et in primis videtur dicendum, quod dicta sententia debeat executioni mandari, non obstante exceptione solutionis per instrumentum nouiter repertum. Quam sententiam tenet Abb. in c. suborta, de re iudicata, in vers. aduerte, & est gloss. in l. 1. vers. aut omissam. C. de sententijs contra fiscum latis non retractandis, lib. 10. Zinus, & Baldus, in l. 1. ff. de re iudicata, & dicit esse communem opinionem, Aretinus, in c. ultra tertiam, de testibus. Et pro hac sententia videtur tex. expressus, in l. sub specie. C. de executione rei iudicate, vbi propter instrumenta de nouo reperta, non retractatur sententia

iam lata vbi notant Baldi & Paulus, tex. in l. Imperatores. ff. de re iudicata, vbi Bart. & Iass. Felin⁹, in d. c. suborta, num. 11. Iass. in l. admonendi. 1. lectura, num. 44. ff. de iureiurando, & est tex. de iure regio, in l. 19. tit. 22. p. 1. vbi Gregor. verb. *mostrando despuer caritas*, *Alexan. in d. l. Imperatores, num. fi. Baldus, in l. 1. argentarius, §. cum autem, numero. 3. ff. de ededo.

3 Sed his non obstantibus contraria opinio verior, & communior est, imo quod petita restitutione ex clausula generali, admittatur exceptio solutionis per instrumentum nouiter repertum, etiam contra sententiam translata in auctoritatem rei

4 iudicata, & contra tres sententias conformes: maxime quando victus habet probabilem ignorantiam succedens in iure alterius, vel si fuit aliqua occupatione implicitus, ita quod non potuit vti illo instrumento. Ita Bald. in d. l. argentarius, Alexand. num. fi. in d. l. Imperatores, vbi Angelus, Paulus, Iass. num. 11. & Imola, idem Paulus, in d. l. sub specie. Et pro hac sententia consuluit Alexand. conf. 194. volum. 1. Zafius, conf. 15. num. 62. volum. 2. Socinus, conf. 194. Matthaeus de Afflictis, in decisione Neapolitana. 62. Boerius, decisione. 307. volum. 1. qui dicit communem opinionem. Et hanc esse magis communem testatur Antonius Gabriel, lib. 2. communium, conclusionem. 2. tit. de restitutione in integrum, & tradit Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 3. p. c. 7. num. 8. qui alios refert, dicentes esse communem opinionem, & ita fuit iudicatum, secundum Padillam in l. sub praetextu, num. 17. C. de iuris, & facti ignorantia, & diximus in quaestione. 48. in fi. Et ita fuit nuper iudicatum in causa contra Gabriel, de Morales, notarium perpetuum audientiae ecclesiasticae huiusciuitatis, qui

qui postquam obtinuit tres sententias conformes contra quendam heredem debitoris sui (me patrocinantem) tempore executionis sententiae, ipse heres ostendit instrumentum solutionis, & petita restitutione ex dicta clausula generali, fuit sententia reuocata. Et ita dicit obtinuisse de facto Ioannes Garcia (meritissimus fisci patronus) in tractatu, de nobilitate, gloss. 6. §. 2. num. 5. cum sequentibus, vbi numero. 10. hoc ampliat, ut non solum procedat in instrumento de nouo reperto, sed etiam in testibus de nouo repertis, qui sunt admittendi, & recipiendi, ne veritas obumbratur: quod est de mente Bart. & Iass. in d. l. Imperatores, argumento tex. in l. 1. in exercendis litibus. C. de fide instrumentorum, & dicit esse opinionem equitatis plenissimam, ut veritas detegatur, cui omnino assentior, ex Boerio, decisione. 307. & hoc, siue sententia sic lata contra reum, siue contra actorem, contra Greg. in d. l. 19. & Padillam, & Gutierrez, supra, num. 5. qui dicit communem, cum militet eadem ratio, & eadem equitas suadet in vno casu, quae in alio, ut tenet Ioannes Garcia supra, cuius sententia non est contemnenda. Et vide tradita in quest. 650. num. 1. quando sententia vulgo dicta, *de remate*, non exequatur ex instrumentis de nouo repertis.

QVAESTIO. 543.

Utrum de iure canonico ex pacto nudo oriatur actio. Communis contra communem, & quid iure regio.

EX nudo pacto iure civili actionem non dari omnes consentiunt. l. iuris gentium. §.

sed cum nulla. ff. de pactis. Et illud idem procedere de iure canonico tenet Innocentius, in c. nouit, de iudicijs, numer. 4. ut ex eo colligit ibi Abb. num. 5. & in c. 1. num. 5. de pactis, per quem tex. idem tenet Imola, in c. 2. in fine, eod. tit. Barbacia, in c. causamque, num. 8. de officio delegati, & est communis opinio, secundum Hubertinum, in rub. C. de pactis, num. 9. & 83. quem refert & sequitur Matienço, in l. 2. tit. 16. gloss. 1. numer. 5. lib. 5. recop. & refert duas communes contrarias Menchaca, de successione creatione. §. 3. num. 59. & etiam refert duas communes, Orosci⁹. in l. tale pactum in principio, num. 16. & 17. ff. de pactis, quam partem probat, & late defendit Berengarius, in l. pacta conuenta. ff. de contrahenda emptione, praefatione. 2. num. 7. cum alijs, & in volumin. 1. repetitionum, num. 30. Et sequitur istam opinionem AEmilius Ferretus, in d. l. iuris gentium. §. igitur nuda, num. 69. vbi dicit, quod quauis olim crederetur ex nudo pacto de iure canonico actionem oriri, tamen hodie communem opinionem esse in contrarium.

Sed contrariam opinionem (immo quod de iure canonico detur actio) probat text. in d. cap. 1. de pactis, sic omnium consensu intellectus, secundum Couarr. in c. quauis pactum. 2. p. §. 4. numer. 14. de pactis. Pro qua opinione inducit tex. in c. quamquam de usuris, lib. 6. & plures refert pro hac sententia (dicens communem) Tiraquellus, de constituto. 3. p. limitatione. 30. num. 33. Boerius, decisione. 172. num. 5. Decius, conf. 31. & 58. & alios refert & sequitur Matienço, in l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. gloss. 4. num. 4. & hanc partem testatur esse communem Berengarius, vbi supra, num. 30. & 32. & Iuuenalis Acolt⁹, in rub. instit. quibus modis recontrahitur obligatio, quae pars verior, & communior

nior est quam opinionem sequuntur Abb. & Felinus, num. 73. in prohemio Gregoriano, Romanus, Alexan. & Iass. in l. stipulatio illa, §. alteri, hu. §. de verborum, quam sequitur Guierrez, in l. nemo potest, num. 155. ff. de leg. 1. & in l. unica, C. quando non per. partes, num. 33. & 34. Azeved. in d. l. 2. num. 33. pro qua sententia est gloss. in c. quoties cordis, verb. & per te. 1. questione. 7. q. 1. o. inio planissima est de iure re. 10, ex d. l. 2. titol. 6. lib. 5. recop. vbi notant doctores, & diximus in questione. 34.

QVAESTIO. 544.

Verum ea, quae requirunt cognitionem possint delegari. Communis contra communem.

DElegatus inferioris non potest subdelegare. Ita glossa (per illum text.) in c. super quatuor, num. 9. si vero, de officio delegari, tex. (vbi doctores) in l. a iudice C. de iudicijs, vbi Iass. numer. 5. & 6. Decius, in c. pastoralis. §. quoniam, num. 3. de rescriptis, & Orosius, in in l. more maiorum, ff. de iurisdictione omnium iudicum, num. 7. colum. 557. Maranta, de ordine iudiciorum 4. p. 3. distinctione. num. 4. vbi describitur o. differentias inter iurisdictionem delegatam, & ordinariam. Et ratio potissima est, propter defectum iurisdictionis, ut (pluribus citatis) tradit Gracian. reg. 442. & est communis opinio, quod ea quae requirunt cognitionem, non possunt subdelegari, secundum Curium iuniorum, in l. iudicare cauere, num. 17. ff. de iurisdictione omnium iudicum: qui tamen postea subdit, quod doctores communiter (post glossam. in l. cog

nitio. §. ut possessio bonorum, ff. de officio eius) tenent contrarium, vnde ipse aduertit ad hanc communem quae quidem non procedit in his, quae sunt nudi ministerij, ut in receptio ne testium, & similia. Ita gloss. in clementina. 1. de officio deleg. Iaff. & Balbus, decisione 212. Guillem. & Benedictus, in tractatu, de canonica, 2. num. 21. quos sequitur Gracian. supra, adducens ad regulam. 9. limitationes. Prima tamen opinio in qua ditione proposita verior est, & ita communiter observatur.

QVAESTIO. 545.

Verum excommunicatus constituitur procuratorem. Communis contra communem.

EXcommunicatus in casibus in quibus conuenitur cogitur procuratorem constituere. Ita tenet gloss. in c. intelleximus, de iudicijs, vbi Decius, num. 7. hanc dixit esse communem opinionem, & Ancharranus, & Imola, Abb. numero. 5. & Barbacia, num. 27. Felinus numero. 3.

Sed contrariam sententiam dicit communem Carolus Molineus, ad Decium, in additionibus. Primatamen opinio verior est, & tenenda, & ita apud omnes iudices ecclesiasticos communiter practicatur, ut tenet Paz, in sua praxi, primae partis. 1. tomo, quinto tempore, num. 53. & 56. vbi dicit communem opinionem, & contrariam communiter damnari, ut docet Parisius, in c. ultimo, num. 8. de exceptionibus.

QVAESTIO. 546.

Verum

Verum minor, vel ecclesia decepti ex cursu vnus anni restituantur intra illud vel requiratur quadriennium. Communis contra communem.

MINOR, vel ecclesia decepti, sunt ex cursu vnus anni. Dubitatur, intra quantum temporis competat eis restitutio, & quod illis sit indulgendum tantum quantum fuerunt in lesione, non autem quadriennium, tenet gloss. in l. si. C. de temporibus in integrum restitut. pen. quae vult, quadriennium illis concedi, quando deceptio tantotempore, vel longiori durauit, & non alias cuius distinctionem innuit esse communem Iass. nu. 68. dicens esse de merito communiter scribentium, & Zafius, num. 31. dicens hoc esse ex sententia Dini, & aliorum doctorum, in §. rursus, inst. de actionibus.

Sed contrariam sententiam (imò quod semper & indistincte competit eis quadriennium) asserit communem (ex Cardinali, & Paulo) Matheo de Afflictis, in decisione Neapolitana. 175. num. 6. qui dicit in principio legistas primam tenere, quam dicit communem Salicetus, in d. l. si. num. 6. vltimò etiam dicit communem Paulus, in l. diuortium, §. non solum num. 4. in fin. ff. soluto matrimonio, quae verior est, & ita communiter practicatur.

QVAESTIO. 547.

Verum excommunicatio sit sententia. Communis contra communem, & quid iure regio.

EXcommunicatio non est sententia. Ita est communis opinio, secundum Gomecium, in c. 2. §. statuto, num. 9. de constitutionibus lib. 6. sed est quaedam censura ecclesiastica disciplinae. c. nemo episcopus. 9. questione. 3. c. certum. 24. questione. 3. c. 3. sess. 25. Concilij Tridentini, & tradit Spino, in speculo testamentorum, gloss. rubrica. 11. numero. 9.

Sed contrariam partem (imò quod sit sententia) tenet glossa in summa 2. questione, inquam omnes probant secundum Felinum, in rubr. de sententia excommunicationis, numero. 2. pro qua est text. in l. 1. tit. 9. part. 1. ibi, * de comunione est sententia, * & hanc videtur probare tex. in l. 1. tit. 5. lib. 8. recop. licet Azevedo, ibi, nu. 14. sequatur primam opinionem, dicens quod improprie excommunicatio dicitur sententia, & in numero 76. quod verum est.

QVAESTIO. 548.

CIRCA intellectum tex. in l. placet. C. de sacrosanctis ecclesiis. circa verbum, acrimoniam, ibi positum, qualiter sit intelligendum refert duas communes contrarias inter legistas, & canonistas Alciatus, ibi, numero. 16.

QVAESTIO. 549.

Verum processus factus cum bannito, qui ex forma status non est audiendus, si validus. Communis contra communem.

STANTE statuto, quod bannitus non audiatur, dubium est, an processus cum eo factus, non opposita exceptione sit validus. Et partem

Practicae Quaestiones.

partem affirmatiuam tenet Bart. in l. eleganter. §. si quis post. ff. de conditione indebiti, vbi Alex. num. 5. asserit, (cū Bart.) esse communem opinionem.

Sed contrariam sententiam dixit communem idem Alexan. in l. 1. §. 1. numer. 2. vers. sed contra istam. ff. ad Trebel. & ibi etiam Iass. (latē examinans) fatetur communem esse contra Bart. numer. 15. & 16. in. 2. lectura fallitur tamē, in quantum citat Albericum, in l. 1. C. de iuris & facti ignorantia, dicentem hanc partem communem. Nam licet latissimē prosequatur hunc articulum, non dicit communem. Et hanc communem contrariam notauit idem Iass. in d. §. si quis post. num. 6. ad fi. & hanc ultimam opinionem sequitur Nelus, in tractatu bannitorum. 2. p. 1. tempore, in fi. Hippolytus, in practica criminali. §. ultimo quaestione. 37. vbi dicit hoc esse perpetuo mēti tenendū Idem tenet in cons. 16. numer. 33. & cons. 32. num. 20. vbi ampliat etiam si sententia sit translata in rem iudicatam, quam opinionem sequitur & defendit Rolandus, cons. 60. num. 30 & 34. volumine. 2.

QVAESTIO. 550.

Utrum privilegium fori, quod habent clerici, ut non conveniantur coram iudice laico, sit de iure diuino, vel ex privilegio Pontificis. Communis contra communem.

Privilegium fori, quod habet clerici, ne coram iudice laico conveniantur, est introductū iure diuino, ut tenet gloss. in c. si imperator. 96. distinctione, pro qua videtur tex. in c. Syluester. 11. quaestio-

ne. 1. ibi, * contra leges diuinas, * & est communis opinio, secundum Alciatum, in c. cum non ab homine, num. 2. & 47. de iud. dixit etiam communem Nauarr. in c. nouit, illo titul. notabili. 6. num. 6. & 32. quam opinionem dicit etiam communem Flaminium, lib. 8. de resignatione beneficiorum, quaestione. 9. num. 5. vbi nullum allegat contradicteorem, & sequitur Julius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. ultimo, quaestione 36. & Rolandus, cons. 4. num. 30. volum. 1. vbi dicit, quod privilegium fori emanauit à iure diuino, & privilegium canonis, si quis suadente, à iure positivo, & nouissimē hanc opinionem sequitur Antonius Schapus de iure non scripto, lib. 1. c. 2. numero. 1. Humada, in l. 55. tit. 5. p. 1. gloss. 8. numero. 6. Azevedo, in l. 5. tit. 3. num. 6. lib. 1. recopil. Didacus Perez, in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti vers. quæro vtrum Papa, pag. 466. circa fi.

Sed contrariam sententiam (imò clericos privilegio Romanorū Pontificum esse exemptos) tenet Innocentius, in c. 2. de maiestate & obedientia, quem ibi sequitur Hostiensis, Ioannes Andreas, Cardinalis, Ancharr. Antonius, & Imola, & gloss. in concordantijs regis Franciæ, tit. de protectione, concor. 1. in princ. dicens alios omnes idem tenere, & Menchaca, lib. 1. controuersiarum illustrium. c. 22. num. 8. & latē prosequitur Couar. app. quaest. c. 3. num. 2. Alexand. cons. 8. lib. 1. Boerius, decis. 31. num. 3. Medina, in tractatu de restitutione, quaestione. 15. Mexia, ad pramaticam regiam, conclusionē. 5. num. 55. per tex. in c. omnis anima, de censibus, & ad Romanus. c. 13. vbi Chrysostomus hoc notauit. Pro qua sententia facit tex. in authentico, ut ecclesia Romana centum ann. c. magni. 11. quaestione. 1. pro qua opinione consuluit Rolandus, cons. 23. vol. 2. num. 5.

Communes contracomunes. 551.

num. 6. & tenet Cardinalis, in c. perpendimus, de sententia excommunicationis, oppositione. 7. Romanus, singulari. 414. Rota, in antiquis. 840. Felinus, in c. 2. de maiestate & obedientia, dicens communem, Menchaca, de successionum creatione. §. 22. num. 59. Gutierrez, in l. nemopotes, deleg. 1. num. 107. qui alios refert dicentes communem Azevedo, in d. l. 5. tit. 3. lib. 1. recopil. num. 6. Greg. in l. 6. tit. 1. p. 2. verb. * palitico, * & nouissimē, & copiosissimē (ultra omnes) Ioannes Garcia, de nobilitate, gloss. 9. num. 1. vbi omnia congescit, quæ in hoc articulo adduci possunt pro vtraque parte, qui omnino est videndus, cum necessitas occurrerit, & ibi reperies fundamenta, Idemque tenet Zenedo, in collectanea ad ius canonicum, collect. 37. ad decretum, num. 1. vbi refert. 20. casus, in quibus clericus, etiam in sacris constitutus, aliquando ciuilitér, aliquando criminalitér conueniuntur coram iudice seculari, & sic sequitur, quod illorū privilegium non prouenit à iure diuino, sed à positivo.

QVAESTIO. 551.

Utrum in rixa, vel ad euitendam rixam fugere aliquis teneatur. Communis contra communem.

In quaestione proposita tres reperio opiniones: prima est, quod vir nobilis, nō teneatur fugere ignobilis. verò sic. Et hanc innuit communē Bart. in l. 1. nu. 8. C. vnde vi. Secunda est, quod aut fuga est periculosa, & non teneatur, aut nō est periculosa & tenetur. Et hanc distinctionem communiter tenere doctores testatur Molinæus, in l. 3. tit. 18. p. 2. gloss. magna, col. 3. Tertia opinio est Bart. in d. l. 1.

num. 8. qui indistinctē tenet quem non debere fugere, & hæc est communis opinio, secundum Lancelotum Decium, colum. fi. Claudium, nu. 13. Iass. num. fi. & Decius, num. 35. in l. ut vim. ff. de iustitia & iure. Prima tamē opinio magis satisfacit, & magis vsu nobilium est introducta.

QVAESTIO. 552.

Utrum dispositio legis, hereditatum. ff. ad l. falcidiam, procedat in contractibus. Communis contra communem.

Computatio, legis, hereditatū ff. ad l. falcidiam, fieri debet in omnibus casibus, & non respectu legis falcidiæ solum. Hæc est communis opinio, secundum Berengarium, Paulum Hancum, in l. vni ca. C. de sent. num. 292.

Sed contrariam sententiam (imò quod solum habeat locum in casu legis falcidiæ, in quo loquitur testatur communem Cabalinus, ad Carolum Molineum, de contractibus vsur. quaestione. 72. num. 475. in vol. 5. tractatum Couar. lib. 3. variarum. c. 9. nu. 8. vbi latē agit de illius tx. intellectu, & Xuarez, in l. quoniam in prioribus, ampliat. 3. num. 8. Pinel, in l. 2. C. de rescind. 3. p. nu. 32. Alciatus, reg. 1. praesumpt. 43. Menoch. lib. de arb. casu. 57. Afflicis, decis. 33. qui latē defendit, quod illa lex nō habeat locum in contractibus. Et nouissimē Gutierrez. pp. quaest. lib. 2. quaest. 171. num. 3.

QVAESTIO. 553.

Utrum in foro exteriori teneatur quis alium defendere. Communis contra communem.

H iure

Iure canonico, in foro exteriori tenetur quis alium defendere. Ita tenet glossa in l. culpa caret ff. de reg. iuri. & est communis opinio, secundum Abb. in c. 1. num. 15. de offi. delegat. & fatetur etiam communem Carolus Molineus ad Decium, in d. reg. columna. 5.

Sed contrariam partem dixit communem modernorum Decius, in d. c. 1. nu. 8. & eandem testatur communem Iass. num. 31. & Forcatulus, nu. 44. in l. ut vim ff. de iust. & iur. Quæ opinio verior est, & ita communiter obseruatur.

QVAESTIO. 554.

Utrum occidens bannitum sit securus in consuetudine. Communis contra communem.

Occidens bannitum est tutus in foro animæ. Ista est communis opinio, secundum Alex. in l. si plagiarius, num. 2. ff. de vulgari. Et ratio est, quia ille est minister, & illud facit legis autoritate. c. qui peccat 27. questione 2. iuxta legem iuste posset. ff. de acqui. iudic. possell. vbi Iass.

Sed contrariam opinionem dicit communem idem Iass. in d. l. si plagiarius, quæ humanior & receptior est, quæ explicat Dueñas, reg. 68. Plaga, de delictis, lib. 1. c. 36. nu. 21. Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum § homicidium, vers. plerumque nu. 52. Menoch. de arbitrariis lib. 1. questione. 90. num. 48. Olan. litera. B. num. 14. Greg. in l. 5. tit. 3. p. 7. & vide l. tit. 16. p. 2 ibi, * fueras ende si fuere enemigo dado por el rey, * l. 4. tit. 23. lib. 8. recop. vbi latet Azevedo, nu. 12. & Anton. Gom. in l. 76. Tauri, num. 5.

QVAESTIO. 555.

Utrum usura sit de iure civiliprobibita. Communis contra communem. & quid iure regio.

Usuræ iure civili ut iure canonico, sunt prohibita, secundum glossam, in c. quia in omnibus, de usuris, & est communis opinio secundum Abb. in c. cum sit generale, num. 18. de foro competenti, & secundum Covar. lib. 3. variarum c. 1. num. 6. & in lib. 1. c. 1. & in c. 4. & Iulius Clarus. §. usura, vbi dicit communem, quam sequitur Rolandus à Valle, conf. 95. num. 1. lib. 4. vbi plures refert dicens etiam communem & Bonacosa, lib. 7. communium opinionum, verb. usura, Burfatus, conf. 320. num. 1. lib. 3. Riminaldus iunior, conf. 83. num. 5. lib. 1. & conf. 399. nu. 47. lib. 4. Cephalus, conf. 549. num. 69. lib. 4. qui dicit esse communem opinionem legistarum, & canonistarum, & theologorum, & Stracha, in tractatu de mercatura, tit. de sp. 1. p. nu. 9. Tiberius Decianus, conf. 2. num. 11. lib. 1. Menochius de arbitrariis, casu. 398. & in conf. 109. num. 28. lib. 2. & conf. 306. num. 10. lib. 3.

Sed contrariam sententiam tenet glossa in c. 1. dist. 10. cuius opinio est communis, secundum Iass. nu. 47. Aleciatus, nu. 8. Baptista de Sato feuerino, nu. 30. in l. 1. c. de summa Trinitate & fide catholica, & Octavianus Cacheran, decis. Pedemon. 367. nu. 9. & pro hac sententia facit tex. in l. 1. c. de usuris, per quem ita tenet Nauarr. in manuali. c. 28. nu. 14 post gloss. verb. Petrus, in d. l. 1. quæ sequitur Bart. & Paul. ibi, nu. 48 & in auth. ad tract. (contra glossam, vbi) C. de usuris, Conradus de contr. q. 22. c. cl. 10. Belluga in speculo principis, rub. 11. §. de usuris, num. 4 & 15. Soto, de iust. & iur. quest. 1. art. 1. arg. 3. Sed prima opinio est verior & receptior, & magis communis, tam in palatijs, quam in scholis, quam

Communes contra communes. 999 115

quam sequitur Azevedo, in l. 1. tit. 6. lib. 8. recop. numero. 73. vbi dicit quod de iure canonico, civili, & regio, est usura prohibita, idem resoluit Gutierrez, lib. 2. canonicarum. c. 18.

QVAESTIO. 556.

Utrum bigamia contrahatur, quando plures virgines cognoscuntur. Communis contra communem.

Si vir qui multas virgines corruerat contrahat matrimonium cum virgine, non efficitur bigamus, secus autem est si vir qui mulierem non cognouit, ducat ab alio corruptam, quia bigamus iudicatur per tex. in c. fraternitatis. 34. distinctione. Et rationem differentiationis tradit S. Thomas, in 4. distinctione. 27. questione. 3. art. 1. questione. 1. ad 3. quam omnium doctorum consensu esse approbatam testatur Covarr. in clem. si furiosus. 1. p. §. 2. col. 3. n. 3. vers. hinc deducitur de hom. Aliam tamen rationem tradit Montaigne, in tractatu de bigamis, quest. 6. vol. 14. tractatum, num. 3. dicens communem.

QVAESTIO. 557.

Ex esse bigamiæ species, est communis opinio theologorum secundum Montaigne, de bigamis, questione. 6. in princ. vbi etiam ipse fatetur esse communem, quod sint septem species. Et quod bigamia octo modis contrahatur tenet Syluester in summa, verba. bigamia, & Covarr. in clem. si furiosus. 1. p. relectionis. §. 2. de homicidio, Nauarr. in manuali. c. 27. nu. 195. Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz. c. 16. & vide l. 5. tit. 5. p. 1. vbi Greg.

QVAESTIO. 558.

Prosequendo materiam præcedentium questionum dico, quod bigamia est triplex, vera, similitudinaria, & interpretatiua. Ita tenet communis opinio secundum Nauarr. in manuali. c. 27. col. 323. nu. 195. Maiolus, de irregularitate lib. 1. c. 32. num. 3. & bigamia verè dicitur, quando secundas aliquis contraxit nuptias, glossa communiter recepta, in c. 2. de bigamis, secundum Flaminium, de resignatione beneficiorum lib. 5. quest. 3. nu. 188. est autem bigamia similitudinaria, quando aliquis ordine sacro indignus, vel voto solemniter affectus, cum aliqua (etiam unica) contrahit matrimonium, & consumauit tex. in c. quo d. 27. quest. 1. c. si de bigamis, ita Angelus, verb. bigamia. §. 9. Syluester, in eodem verb. in princ. & Nauarr. supra. bigamus verò interpretatiue dicitur, qui viduam duxit uxorem, & eam cognouit. c. si quis viduam. 34. distinct. glossa communiter recepta in c. si de bigamis, capella Tholosana, de c. 155. Covarr. in clem. si furiosus. §. 2. nu. 3. vbi dicit magis communem opinionem, quam sequitur Flaminius Parisius, supra, num. 289.

Sed contrariam sententiam (imò quod sit duplex, vera scilicet, & interpretatiua) tenet glossa in c. 2. de bigamis, & hac testatur esse communem Montaigne, de bigamis. q. 4. nu. 1. ad fin. & quest. 6. ad fin. cuius contrarietatis effectus, vide per Rebuffum, de pacificis poss. nu. 193.

QVAESTIO. 559.

Utrum episcopus cum bigamo ad minores ordines suscipiendos dispensare possit. Communis contra communem.

Episcopus cum bigamo ad minores ordines dispensare potest. Hec est communis opinio secundum summam Hostiensis. 2. p. lib. 6. tit. 7. questione. 7. & tenet S. Thomas,

Practicae Quaestiones.

Thomas, in. 4. distinctione. 27. quæ-
stione. 3. art. 3. & in additionibus. 3. p.
quæst. 66. art. 5.

Sed in contrarium se habere com-
munem opinionem testatur Couar.
de elem. si furiosus. l. p. §. 2. col. 3. nu. 4.
de hom. Greg. in l. 5. tit. 5. p. 1. verb.
*dos muges, in fine immemores di-
ctæ sumus Hostiensis, & Gomecij, qui
in tractatu breuium, num. 20. refert
hanc communem contrariam, vbi
illam conciliat vno modo, alio verò
Nauarr. in manuali. c. 27. supra, vbi
neutram dixit communem. Et hanc
bigamię materiam eruditè declarat
Antonius Chucus, lib. 4. inst. titulo
de his qui ad ordines promoueri nō
poss. ex nu. 152. cum sequentibus, &
vtram Romanus Pontifex possit dis-
pensare cum bigamo, radit gloss. in
c. elector, distinct. 34. vbi tenet partē
affirmatiuam, cum irregularitas sit
de iure humano, quā opinionē sequi-
tur Innocentius in c. 2. de biga. n. &
in c. audientiam de homicidio, Na-
uarr. supra, num. 97. & dicit communē
Hojeda, de benef. l. p. c. 23. nu. 17. &
Couar. supra, & Flaminus, lib. 4. de re-
signatione beneficiorū, quæst. 6. nu.
197. & Gregor. in d. l. 5. tit. 5. p. 1. per
quam l. probatur hęc opinio, & pro
ea plures refert & sequitur Salzedo,
in practica ad Bernardum Diaz. c. 16.
licera. C. vbi refert opiniones cōtra-
rias, & vtrum episcopus possit dispen-
sare, resoluit quod non.

QVÆSTIO. 560.

Episcopus in casibus in quibus
dispensare potest, nō tenetur
capitulum requirere. Ita tenet
gloss. verb. episcopi, in c. cum ex eo,
de electione lib. 6. cuius opinionem
dicit cōmunē Antonius, in c. at si ele-
rici. §. de adulterijs, n. 10. de iudicijs.
Sed contra illam glossam, tenet cō-
munis opinio, vt tradit Abb. in d. §.

de adulterijs, num. 16. vbi contrariā
opinionem dicit communem. Prima
tamen opinio verior est, & ita com-
muniter obseruatur.

SUMMARIVM.

- 1 Vacatio beneficij probatur ex resigna-
tione facta causa permutationis.
- 2 Resignans priuatur suo beneficio per resig-
nationem.
- 3 Resignatarius habetur pro mortuo, & pri-
uatio inducitur ipso iure.
- 4 Resignatio facta coram Papa, vel ordina-
rio, statim abdicat ius, in tantum quod
& resignans reminet sine titulo.
- 5 Resignatio sub conditione facta est nulla,
donec conditio adimplatur in forma spe-
cifica.
- 6 Contraria communis opinio proponitur.
- 7 Resignatio si non habeat effectū possit per-
mutantes reddere ad beneficia resignata.
- 8 Beneficium resignatum causa permutatio-
nis non vacat simpliciter, sed ita demū
si conferatur permutanti.
- 9 Ius quod alteri non queritur, à me nō ab-
dicatur.
- 10 Concordia opinionum refertur.
- 11 Titulus nouus est necessarius, quando pri-
mus fuit extinctus.
- 12 Resignatio conditionalis, vel respectiua,
nō sortitur effectū, conditione nō sequuta.
- 13 Resignatio conditionalis quæ non habuit
effectū perinde est ac si facta nō fuisset.
- 14 Posessio beneficij, & actio spolijs remanet
penes resignantē, si conditio nō sit impleta.
- 15 Cōlitio suspendit actū in euerū conditionis.
- 16 Gratia conditionalis est imperfecta condi-
tione non sequuta.
- 17 Condicio nihil ponit in esse, donec conditio
impleatur.
- 18 Summus Pontifex non intendit admittere
resignationes conditionales, conditioni-
bus non impletis.
- 19 Renunciatio facta ex certa causa est nulla,
si causa non sequatur.
- 20 Renunciationes habent tacitam conditio-
nem, vt pacta seruentur.

Resignatio

Communes contra communes. 961. 117

- 21 Resignatio ex quacumque causa non ha-
beat effectum, nō perditur ius beneficij.
- 22 Resignatio beneficij, ad cuius titulum fuit
aliquis ordinatus, non valet.
- 23 C. 2. (ess. 21. Concilij Tridentini declaratur,
& num. 30.
- 24 Ordinatus ad titulum beneficij, non potest
illud resignare, nisi retenta congrua su-
stentatione.
- 25 Patrimonium ad cuius titulum aliquis or-
dinatur, non potest vendi, nisi aliunde
commode ordinatus viuere possit.
- 26 Clerici in minoribus ordinibus constituti,
possunt sua beneficia resignare sine li-
centia ordinarij, licet aliunde non ha-
beant unde viuere possint.
- 27 Congrua sustentatio quæ dicatur, vt resig-
natio valeat, relinquatur arbitrio ordi-
narij.
- 28 Beneficium dicitur esse tenue, quando eius
reddit nō sufficit pro necessario victu
clerici, eiusque familie.
- 29 Centum pro rectore solent designari de sty-
lo curiæ, pro congrua sustentatione clerici.
- 30 Ordinarij licentia, à principio alienationis
non requiritur, quando ordinatus reti-
net congruam sustentationem.
- 31 Verba Concilij Tridentini in d. c. 2. & con-
stitutionis Pij V. referuntur pro hac
opinionē.
- 32 Ingrediens religionem, potest absque li-
centia ordinarij resignare beneficium.
- 33 Alienatio bonorum, ad cuius titulum ali-
quis fuit ordinatus, est valida sine licen-
tia ordinarij, si ordinatus retineat bona,
ex quibus commodè viuere possit, nec ob
hanc causam penam incurrit. Et quæ sit
congrua, diximus supra num. 29.
- 34 Capellani iuris patronatus resignatio fa-
uore certæ personæ, est nulla sine consen-
su patronorum.
- 35 Resignatio si monaica non abdicat ius.
- 36 Resignatio facta in manibus non habentis
potestatem recipiendi, est nulla.
- 37 Resignatio facta non expresse vero valore,
vel non seruata forma, est nulla, & non
abdicat ius à resignante.
- 38 Resignans nō facit fructus suos postquam
resignatio fuit admissa, & referuntur
sex opinionēs.
- 39 Prima opinio in quaestione proposita re-
fertur.
- 40 Resignans tenetur retinere fructus percep-
tos post admissam resignationem.
- 41 Resignans potest percipere fructus benefi-
cij, donec sibi intimentur literæ expedi-
tæ resignationis.
- 42 Resignatio debet esse nota vt resignanti,
non vero particulariter.
- 43 Literæ resignationis possunt expediri in cu-
ria Romana, & pars poterit prouisione
sibi facta non vti.
- 44 Fructus beneficij resignati debentur resig-
natario à die capte possessionis.
- 45 Fructus sequuntur dominium.
- 46 Tercia opinio in quaestione proposita refer-
tur.
- 47 Resignatarius v. quæ ad diem data supplica-
tionis potest percipere fructus.
- 48 Consensus præstitus in renunciatione re-
trotrahitur ad tempus datæ.
- 49 Quarta opinio in quaestione proposita re-
fertur.
- 50 Quinta opinio in quaestione proposita addu-
citur.
- 51 Fructus debentur resignanti v. quæ ad diē
præstiti consensus, & ab illa die inci-
piunt deberi resignatario.
- 52 Tempus data literarum attendi debet, &
tunc consensus dicitur formalis.
- 53 Resignatarius v. quæ ad diem præstiti con-
sensus potest penitere.
- 54 Fructus debentur à tempore quo transfer-
tur dominium.
- 55 Si literis resignationis iam expeditis tem-
pus labatur, fructus medio tempore per-
cepti pertinent ad resignatarium.
- 56 Consensus respectu fructuū retrahitur.
- 57 Resignans in foro conscientie potest fru-
ctus percipere, donec literæ resignatio-
nis intimentur.
- 58 Sexta opinio auctoris proponitur, adducēs
concordiam inter beneficium simplex
& curatum.
- 59 Cum secundum Apostolum, de præbend.
expenditur pro prima opinione.

Q 3

Quæst.

Practice Questiones.

QVAESTIO. 561.

Utrum absque noua collatione possit aliquis redire ad beneficium resignatum, quando resignatio à principio ex aliqua causa non habuit effectum. Communis contra communem.

D Vbitatur apud iuris interpretes, de questione proposta, in qua saepenumero contingit, quòd post quàm aliquis rite & rectè alicuius fauore, beneficium resignauit, postea penitètia ductus, vel quod ex alia causa resignatio admissa non fuerit, an possit absque nouo titulo & collatione resignatarius ab beneficio resignatum redire. Et partem negatiuam, & sic quod requiratur noua collatio, tenet Rota, in nouis titulo de renunciatione, decis. 1. nu. 4. & in tit. de filiis presbyterorum, decis. 1. & in tit. de rerum permutatione, in antiquis decis. 16. num. 6. vbi resoluitur hanc opinionem esse tutiorem & verior quam sequitur Federicus de Senis, conf. 156. Felinus, in c. cum venerabilis, nu. 11. de exceptionibus vbi plures refert pro hac sententia quam sequitur Decius, in d. c. cum venerabilis, nu. 73. vbi hanc dicit magis communem opinionem, & de magis communi attestatur Selua, de benef. 3. p. quaest. 24. vbi dicit ab hac opinione non esse recedendum, resoluens esse magis quam & securior, & sequitur Redoan, de Simonia, l. p. c. 10. nu. 30. & 31. Mascardus, de probationibus, vol. 3. c. cl. 1396. vbi dicit, quod vacatio beneficii probatur ex resignatione facta per mutationem, idem tenet Milles, in suo reportorio, verb. beneficii reservatio, & Belamera, decis. 87. & in tractatu de beneficiorum permut. quaest. 1. tertie partis princip. nu. 6. & ratio potissimum

ma est, quia per renunciationem priuatur resignans suo beneficio, ut est communis opinio ex traditis per Paulum Parisiensem, conf. 143. nu. 13. vol. 1. Antonius de Butrio, in c. veniens, num. 27. de renunciat. vbi Abbas, nu. 6. decis. Tolosana, 286. & probat text. in c. extranmissa, illius tituli, ibi, *Verum quoniam iam dicta ecclesia ab ea soluta dignoscitur ex quo ea quae sibi contulerat ad petitionem suam resignauit eidem.* Per quem text. idem tenet Flaminus, de resignat. benefic. lib. 1. quaest. 3. nu. 1. vbi resoluit, quod haec priuatio fit ipso iure, & habetur pro mortuo, & perditur titulus & possessio civilis, & naturalis, ut tradit Menoch. de recup. remedio, l. nu. 165. & Nauarr. supra, nu. 11. Fuscus, de vilitat. lib. 2. c. 28. nu. 24. pro qua opinio ne facit text. in c. sollicitè, & in c. accepta, de restitutione spoliatorum, vbi resignatio facta coram ordinario, seu coram Romano Pontifice, statim abdicatur, in tantum quod resignans remanet sine titulo, etiam colorato, & videtur haberi pro derelicto, & illud ut vacans potest liberè conferri, aut impetrari, ut notat Abbas. Antonius de Butrio, & Imola, in dictis iuribus Casiodorus, tit. de restitutione spoliatorum, decis. 4. Puteus decis. 158. nu. 4. lib. 3. vbi dicit sic fuisse decisum in Rota, anno. 1548. pro Francisco Pelsquera ciuitatis Burgensis, contra Gasparè de Auellaneda, resoluens, quod est communis opinio, quod amittitur etiam possessio civilis, & naturalis per tale resignationem, Madosius, in regula cancellariae, de impetrat. beneficiorum uocatiū per obitū famil. Card. quaest. 31. nu. 19. & designatura gratie c. 2. tit. regressus & accessus, & Mohe danus, decis. 83. & hac dicit communem omnium doctorum, & in praxi obseruatā Parisiensem, de resignatione beneficio rum lib. 1. quaest. 3. nu. 8. & 9. vbi plures refert. DD. & decisiones per hac opinionem, intelligendo eam in resignatione simpliciter & absolute facta, secus verò si ob

Communes contracomunes. 561. 119

4 si ob aliquam causam vel conditionem, quia tunc prius conditio debet in forma specifica adimpleri, quam resignatio locum habeat. arg. text. in l. qui heredi. l. Meui. ff. de conditionibus & demonstrationibus: quia renunciations ob causam, habet implicitam, tacitamque conditionem, ut pacta seruatur, ut docet Angelus, in c. 59. nu. 8. Parisius, c. 114. nu. 7. vol. 4. Redoan. de Simonia, 3. p. c. 3. nu. 9. alias enim noua collatio necessaria est, ut tradit Boerius, decis. 2. nu. 16. Madosius, sup. quaest. 12. in fi. 5 dicens in permutatione duos actus considerari, hoc est cessio resignantis, & collatio resignatarii, & sic cum beneficium per renunciationem verè vacet, sequitur quod sine noua collatione ad illud reddere non possit. Ita etiam tenet Parisiensem, in d. c. cum venerabilis, n. 41. 6 Sed his non obstantibus, indistinctè & generaliter contraria opinio verior est, & sic resolutiue tenendum est, ut resignans, in casibus praecedentibus possit reddere ad beneficium resignatum, si ne noua collat. Rota, tit. de restitut. spoliatorum, in antiquis decis. 7. Mohe danus, decis. 323. Parisius, c. 5. nu. 7. vol. 4. Puteus, in d. decis. 523. lib. 2. & 297. nu. 5. & 2. 7. nu. 2. lib. 2. Hugode Celso, c. 45. nu. 5. Et pro hac opinione fuisse iudicatum resoluit nouissime Flaminus, lib. 1. quaest. 14. nu. 6. de resignat. vbi alios refert, & sequitur pro hac opinione, quam sequitur Anania, in c. 1. de rerum permutatione, Decius, in d. c. cum venerabilis, nu. 73. vbi dicit quod quotiescumque resignatio non habet effectum, possunt permutantes reddere ad beneficium, sine noua collatione & sequitur Ioannes Andreas, & Ioannes Monachus, nu. 6. in d. c. de rerum permutatione, lib. 6. quae opinio de consuetudine obseruatur, ut tenet Petrus Gregorius in Syntagmate iuris, lib. 17. c. 17. nu. 33. vbi refert ita fuisse iudicatum in senatu Parisiensi, 2. Maii, 1525. & 1539. ut etiam refert Rebuffus, de pacificis

possessoribus, num. 166. & hac dicit hodie communem, & magis communem opinionem, & resolutionem, & quod ita seruatur de stylo, Parisius, sup. nu. 12. & 14. Mascardus, vol. 3. de probationibus, c. cl. 1496. num. 2. vbi dicit, quod beneficium resignatum causa permutationis, non vacat simpliciter, sed ita de mum si sequatur consensus superioris & conferatur permutanti, in cuius dispositione resignatio saltem virtualiter fuit collata: & sic ius quod alteri non queritur, à me non abdicatur, nec utile, ff. ex quibus causis maiores. l. 9 qui absentis. ff. de acquir. possess. In qua doctorum varietate praedictae opinionones ad amicitiam & concordiam reduci debent, vnde duos casus constituo. Primus est, quando resignatio simpliciter facta fuit. Secundus, quando ob aliquam causam, vel conditionem, aut modum. In primo casu, cum resignatio, vel renunciatio beneficii non sit respectiua, statim facta renunciatione solenniter, possessio beneficii amittitur, & sic noua collatio necessaria est, & institutio canonica, alias enim nullo modo ad praedictum beneficium reddere potest. Ita resoluit Parisius, in d. c. cum venerabilis, nu. 44. de exceptionibus, Nauarr. in d. c. accepta, nu. 3. i. oppositione. 7. de restitutione spoliatorum, & est glossa in c. quod Dei, de statu monachorum, & est communis opinio, secundum Flaminium, vbi, sup. nu. 20. dicens, quod vbi est extinctus titulus, quem quis habebat per praedictam renunciationem, sequitur quod non sit necessarius. Pro qua sententia expendi potest text. in clem. 1. de rerum permutatione. c. 1. eodem tit. lib. 6. & ita de facto quotidie seruari testantur domini Rota, decisione. 7. alias. 399. de rerum permutatione, in antiquis, & in decisione. 18. alias. 863. numero. 6. eodem titulo. Quam resolutionem dicit tutiorem, & quod ita in practica seruatur Mascardus,

cardus supra numero. 3. in fin. & hoc
siue permutatio, seu resignatio ha-
beat effectum, siue non: quia ex parte
illius, qui iam resignauit, vacat bene-
ficiu. At vero in secundo casu, quan-
do resignatio respectiua & conditio-
nalis fuit, si non sequatur conditio,
vel modus, potest resignatarius redi-
re ad beneficium, absq; nouo titulo,
12 & collatione, quia illa resignatio con-
ditionalis, non abdicat ius, nisi condi-
tionibus impletis. Ita tenet Rota de
cissione. 4. tit. de rerum permutatione
in antiquis, l. ass. conf. 86. lib. 3. Parisi⁹,
conf. 5. num. 7. volum. 4. Guido Bon-
decisione. 59. Cotta, decisione. 318. &
321. Mandosius, in reg. Cancellariae,
de impetr. benef. vacant. per obitum
fami. Card. quaestione. 31. nume. 16. &
in praxi signaturę gratia, tit. regres-
sus & accessus, cap. 1. & ita saepius in
Rota fuisse iudicatu resoluit Mohe-
danus, decisione. 83. Puteus, decisione
145. lib. 1. Et ita anno. 1579. resolutum
fuisse in Rota dicit Flaminus, supra
lib. 1. quaestione. 3. num. 8. vbi refert
13 plures decisiones pro hac sententia,
& quod sit communis opinio om-
nium doctorum, & in practica obser-
uata, quia perinde est ac si resignatio
facta non fuisset, si conditiones no-
seruentur: & sic possessio beneficij, &
actio spolijs remanet penes resignan-
tem. Ita Paleotus, decisione. 148. Ga-
14 briel, conf. 185. numero. 2. lib. 1. con-
ditio enim est eius naturę, vt sus-
pendat actum conditionalem in eue-
ntum, vel defectum conditionis. l. sub
condicione. ff. de condicione indeb.
15 l. cedere diem. ff. de verborum signifi-
catione. l. si quis sub condicione. ff. si
quis omitta causa testamenti, Meno-
chius, conf. 63. nume. 28. volum. 1. &
conf. 78. num. 14. eod. volu. Corneus,
16 conf. 237. num. 5. volum. 4. & est com-
munis opinio, quod gratia conditio-
nalis est imperfecta, condicione non
17 sequuta. Ita tenet gloss. (per illu rx.)

in. c. si pro te, de rescriptis, Menoch
conf. 105. num. 86. & 38. nume. 15. eo-
dem volum. quia nihil ponit in esse
antea quam impleatur. l. donatarius.
ff. de donatione ob causam, gloss. in
clemen. 1. de concessione prebendę,
Bart. in. l. 1. ff. de conditionibus & de-
monstrationibus, Cephalus, conf. 37.
num. 47. & conf. 56. num. 31. & conf.
218. num. 10. volum. 1. Bursatus, cōf.
47. num. 42. & conf. 46. num. 20. vol.
1. Menochius, conf. 49. num. 140. vol.
1. Nauar. conf. 2. num. 1. de conditio-
nibus appositis. Ex quibus euidenter
constat, quod non adimpletis condi-
tionibus, ius non abdicatur a resignā-
te, & resignatio habetur, ac si a prin-
cipio facta non fuisset, & sic non est
necessarius nouus titulus, nec colla-
tio, quia summus Pontifex non intē-
dit admittere has resignationes con-
ditionales, nisi conditiones seruētur,
18 vt tradit Mohedan⁹. d. decisione. 83.
Conradus, decisione. 423. & 338. Pa-
leotus, decisione. 33. Parisius, consilio
114. num. 7. volum. 4. vbi dicit, quod
19 resignatio limitata debet obseruari
alias prouisio illius erit nulla, Ancha-
rranus, in. c. cum vniuersorum, de re-
rum permutatione, num. 2. vbi dicit
quod renunciāns ex certa causa, cau-
sa non sequuta potest redire ad bene-
ficiu renunciatum. Idem tenet Ge-
minianus, in. c. si tibi beneficium. nu.
20 5. de prebendis lib. 6. vbi dicit, renun-
ciationes habere tacitam conditio-
nem, vt pacta seruētur. Idem respon-
dit Angelus, conf. 59. numer. 8. Et sic,
ex quacūque causa si resignatio, vel
renunciatio non habeat effectum,
non perditur titulus beneficij, neq;
21 ei⁹ prouisio deuoluitur ad superiore
veluti quādo vnus permutantiū non
habeat ius in beneficio quod permu-
tabit, vel si permutatio fuerit facta a
resignante sub hac condicione, si alte-
22 rius beneficium assequatur. Et possu-
mus etiam exemplum constituere in
resig

resignatione benefici ecclesiastici,
ad cuius titulum fuit aliquis ordina-
tus: non retenta congrua sustentatio-
ne, quia cum resignatio sit nulla, vt
in. c. 2. sess. 21. Concilij Tridentini
non vacat predictum beneficium, &
23 sic non est necessarius nouus titulus,
nec collatio. quem tex. Concilij op-
timē declarat Flaminus Parisius, de
resig. lib. 5. q. fi. num. 164. vbi resoluit
esse communem opinionem, quod
talis resignatio, vel renunciatio sit
nulla, etiam si fiat coram Romano
24 Pontifice, nisi constito coram ordi-
narijs locorum, quod aliundē com-
modē vivere possunt, ita Nauar. in
manuali. c. 12. num. 18. Sebastianus de
Medicis, in. l. fi. C. de legibus gloss. 3.
nu. 312. & ita censuit sacra congrega-
tio, Card. anno. 1588. & fuit, resolutū
in Rota in vna Hispalen. 1578. quod
quidem etiam procedit, quando ad
25 titulum patrimonij aliquis fuerit or-
dinatus, quia nisi commodē vivere
possit, non poterit vendere nec alie-
nare predicta bona, cum non deceat
eos qui diuino ministerio ascripti
sunt, cum ordinis dedecore mendica-
re, aut sordidum aliquem quęstum
exercere, vt in. c. diaconi, distinctio-
ne. 93. c. ad supplicationem, de renun-
ciatione. Ethęc est pręambula inten-
cio Concilij, in. d. c. 2. cuius disposi-
tio a ratione cessante non habebit
26 locum in clericis in minoribus ordi-
nibus constitutis, qui possunt resig-
nare sua beneficia, licet aliundē non
habeant vnde vivere possint. Ita Co-
uar. in. 4. Decret. 2. p. c. 6. §. 3. num. 5.
Mandosius, in regulade malē promo-
tis, quaestione. 1. in fin. & hanc dicit
communem opinionem Flaminus,
sup. nu. 178. quę verō dicatur sustēta-
tio cōgrua, vt resignatio sortiatur ef-
fectū relinquitur iudicis ordinarij
27 arbitrio, qui considerata qualitate
personarum, locorum, & temporū,
iudicabit, vt in simili scribit Gemi-

nianus, conf. 35. & in. c. sicut, de sup-
28 plenda negligentia pręlatorum, &
in. c. 1. de prebendis, lib. 6. Menochi⁹,
de arbitrarijs, casu. 216. num. 12. Ho-
jeda, de beneficijs incompatib. l. p. c.
19. a num. 33. vsque ad finem, & sub-
dit. Menochius, supra, quod prudens
iudex iudicare poterit illud benefi-
cium esse tenue & parū, cuius red-
ditus non sufficiunt pro necessario
victu clerici, sueque familię. Solet ta-
men de stylo curię pro congrua su-
stentatione centum pro rectore de-
signari, vnde alienatio, vel resignatio
bonorum, aut beneficiorum, ad cuius
titulum aliquis fuit sacris ordinibus
promotus, valida iudicabitur, si cle-
ricus retineat aliundē centum pro
29 congrua. Verius tamen existimo, qd
hodiē illa dicetur congrua sustenta-
tionis retentio, si ordinatus detinet
beneficiu quinquaginta aureorum
cum illa quantitas reputetur ab or-
dinario sufficiens a principio, vt
clericus sacris ordinibus insigniri
30 valeat. Ita Flaminus, supra, lib. 5. quę-
stione. 6. num. 156. quia nihil est in iu-
re tam naturale, quam vt omnis res
dissoluator, per quas cumque causas
nascitur: quod adeo verum est, quod
in hoc casu nulla requiritur ordina-
rij licentia a principio alienationis,
vel resignationis: & sufficiet ad eui-
tandam penam alienationis, & actus
nullitatem, si constiterit ordinario
per legitimas probationes ordinatū
tempore alienationis bonorū, vel re-
signationis, aut renunciationis benefi-
cij, habere ordinatū cōmodē vnde vi-
uere possit. Et illud nobis clarē insinuat
verba Concilij, in. d. c. 2. ibi. *nisi con-
stito, quod aliundē vivere cōmodē possit.*
Et ibi, *aliter facta resignatio nulla sit.*
Et ibi, atque illa deinceps, sine licentia
episcopi alienari, aut extingui, vel remitti
nullatenus possint, donec beneficium eccle-
siasticum sufficiens sint adepti, vel aliundē
habeant vnde vivere possint. *Quę limi-
tatio

4/ in quo non potest imponi cessat nisi secunda forma Concilij 2^a sess. 21. in q. 927. p. 31. co. 1. p. 40.

ratio ad omnia contenta & tradita pro regula in sacro Concilio fuit re-
ferta, ita ut hic sensus affirmatiue
constituatur, ordinatus ad titulum pa-
trimonij, vel beneficij, potest sine li-
centia ordinarij patrimonium vende-
re, & alienare, beneficiumq; resigna-
re, si habeat aliunde unde viuere pos-
sit. Et ita in hoc sensu sunt etiam ac-
cipienda verba constitutionis Pij. V.
58. ibi, *sed nec horum nullus sacro ordine*
mancipatus, nisi religionem ingressus va-
leat ullo modo beneficium, vel officium ec-
clesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit
quo in vita possit commodè sustentari.
32 Aduerte, obsecro, ad illa verba, ubi
parificantur illi duo casus, videlicet,
quod ordinatus habeat aliunde con-
gruam sustentationem, vel quod in-
grediatur religionem: in quibus cali-
bus restringitur regula, & deciditur
quod valeat alienatio, vel resignatio
absque licetia ordinarij (constititio quā
documque quod aliunde commodè
tempore renunciationis viuere possit)
cum in hoc casu cesset prohibitio
Concilij, & ratio tx. in. c. 4. depraben-
& si hoc aperte constiterit (alienatio
ne [vel resignatione iam facta] nō in-
currit aliquā penā ordinatus, nec vi-
tio nullitatis alienatio, vel resigna-
tio subiacebit. Qui sensus & intellec-
tus ad. d. c. 2. Concilij verissimus est,
nisi illi obsit esse nouū, & a nemine
vnuquam perpensū, ut etiam resolu-
mus in quaestione. 527. num. 8. & do-
cet Syluester, in terminis iuris com-
munis, verb. clericus. el. 4. numero. 9.
Ex quibus omnibus manifestè colli-
gitur, quod quomocumq; resigna-
tio sit nulla, ius nō abdicatur à re-
signante, ut tradit Rebuffus, cōf. 75.
num. 4. & est communis opinio do-
ctorum, ut supra traditum est.
34 Ex qua resolutione infero, quod
si beneficium iuris patronatus laico-
rum, vel cappellania resignetur in fa-
uorem certae personae sine consensu

patronorum, vel sine legitima dero-
gatione iuris patronatus, talis resigna-
tio, vel renunciatio erit nulla, & ius
remanet integrum apud resignantem,
absque nouo titulo & collatione. Ita
fuit resolutum in Rota, in vna Hispa-
lenli Capellania sanctae Catherine.
10. de Diziembre. 1539. ut testatur Mo-
hedanus, decis. 338. & 323. & Bursat.
cōf. 411. nu. 4. & 5. Similiter etiā resig-
nansimoniacē nō abdicat ius ase. Ita
Innocēcius, in. c. cum vniuersorum,
de rerum permutatione, Rota, decis.
7. titulo de renunciatione, in antiq.
vbi Casiodorus, decis. 3. Bursatus, sup.
num. 24. volum. 4. & in utroque ca-
su hanc dicit communem opinionē
Parisijs, lib. 1. quaestione. 3. numer. 95.
cum sequentibus, vbi idem resoluit,
36 quādo resignatio fuit facta in mani-
bus non habentis facultatem recipiē-
di resignationem, ut tradit Guido
Papae, decis. 172. Nauarr. in. d. c. accep-
ta, oppositione. 7. num. 23. & 33. de re-
stitut. spoliat. & in resignatione fac-
ta nō expresso vero valore, vel fac-
ta à procuratore non seruata forma
mādati, idē resolut copiose & elegā-
tēr Flaminius, sup. alios plures casus
referens valde vtilis, & quotidie in
praxi cōtingētes. Ex qua resolutione
venit explicāda alia nō minus vtilis
38 quam difficilis & practicabilis quae-
stio, vtrum resignans, post resignatio-
nem simpliciter, vel sub cōditione
factam, possit percipere fructus be-
nificij resignati: & an consideretur
tempus resignationis (ita ut ex illa
die nō possit cosequi fructus) vel te-
pus quo literae fuerūt expeditae, vel
39 datae supplicationis, vel adeptae posses-
sionis. In qua difficultate variae sunt
doctorum opiniones, quas breuitati
cōsulendo recolligam. Prima enim
opinio est, quae loquitur indistincte
& generaliter, quod resignans non
40 possit post resignationem fructus
beneficij resignati percipere. Ita Mo-
nachus,

nachus, in. c. si te, nu. 30. de renuncia-
tione lib. 6. Parisius, cōf. 39. volum.
4. Rebuffus, cōf. 22. numer. 19. & ita
fuit decisum in Rota, tit. de renuncia-
tione, decis. 1. & sic si post renuncia-
tionem, vel resignationem solēniter
factam, resignans percipiat fructus,
tenetur ad illorum restitutionem, ut
docet Monachus, & Paulus Parisius,
supra, & Rebuffus, cōf. 22. nume. 19.
quia in hoc casu intrusus reputatur,
ut respondit idem Parisius, cōf. 143.
num. 18. volum. 4. Selua, de beneficijs
1. p. quaest. 11. numer. 9. Lancelotus, de
attentatis. 1. p. c. 3. nu. 73. Decius, cōf.
111. Ex qua conclusione suboritur
nostra dubitatio, vsque ad quod tem-
pus possit resignans illos percipere
fructus, in qua quaestione Rebuffus,
inpraxi beneficij, tit. de resig. Simon. nu-
mero. 41. & in tit. de publicandis re-
signationibus, gloss. 18. num. 17. & in
tractat. nominat. quaestione. 14. num.
157. in ea est sententia, quod resignans
possit fructus percipere beneficij re-
signati, donec fuerint libi intimatae
literae expeditae infauorem resignata-
rij. Et huius opinionis fundamentū
est extrauagans, iniuncta, de electio-
ne, vbi dicitur, quod resignatarius
non potest percipere fructus antē re-
ceptionem literarum, in tantū quod
nō sufficiat ut resignans notū sibi sit
41 literas resignationis esse expeditas,
nisi ei intimatae fuerint. Ita Nauarr.
in. d. c. accepta, num. 1. quia resigna-
tio debet ei esse nota ut resignanti,
& sic iuridicē (prout dicimus, notum
iudici, ut iudici) hēc autem. §. non
defendi. ff. ex quibus causis in poss.
eatur Decius, cōf. 235. num. 5. Zaba-
rela, in clementina, quia contingit,
oppositione. 3. de religiosis domib.
Maximē, quia licet sit notum resigna-
nanti literas esse expeditas in curia
Romana, non tamē est notum, quod
pars velit prouisione sibi facta vti:
ut animaduertit Francus, in capit.

ut nostrum columna. 4. de appella-
tionibus.

44 Secundam opinionem refert idem
Rebuffus, (sibi contrarius) cōf. 86
nu. 19. vbi tenet, quod resignatario
debetur fructus à die captae possessio-
nis, quia tunc cōf. quitur exercitiū
& effectum dominij. Idemque tenet
Christophorus Rosianus, de benef. c.
14. nume. 26. dicens, quod resignata-
rius verē dominus dicitur, & per cō-
sequens tanquam ad dominum expe-
ctant fructus. l. fructus. l. infundo. l.
ex diuerso. l. non solum. §. meum. ff.
de vso fructu. l. si dominium. C. de pig-
noribus. l. Herennius ff. de euictioni-
bus. c. conquestus, de vsuris, Ruyn.
cōf. 27. & 53. num. 23. lib. 2. Capha-
lus, cōf. 49. numer. 13. & cōf. 50. &
131. num. 14. & 215. num. 49. & 219.
numer. 13. Nauarr. cōf. 7. numero. 2.
tit. de sententia excommunicat.
46 Tertiā opinionem tenet Sarm.
in regula de publicandis, quaestione
7. nu. 2. vbi tenet resignantem posse
percipere fructus vsque ad tempus
datae supplicationis, & ex illo tempo-
re ad resignatarium expectare. Et pro
hac opinione consuluit Flaminius,
lib. 1. quaestione. 6. numer. 37. & ratio
huius opinionis est, quia post datam
supplicationis, resignans amittit ti-
tulum beneficij, dominium, & posses-
sionem, ut tradit Rota, decisione. 4.
in nouis titulo de renunciatione, vbi
Casiod. decisione. 2. dicit, quod con-
sensus prestitus semper trahitur ad
tempus datae, & idē consensus for-
malis nō est necessarius ad perfectio-
nem gratiae, si de eo aliunde constite-
rit: ita Parisius, cōf. 45. num. 21. vol.
4. Boerius, decis. 343. num. 4.
Quarta opinio fuit aliorum docto-
rum dicentium, fructus deberi resigna-
nanti, donec ius plenum quærat
resignatario: quod tunc quæritur
purificatis conditionibus, & post ac-
ceptionem factam ab ipso resigna-
tario.

50 tario Italo glo. & Antonius de Butrio, num. 18. in. c. cum pridem, vbi Abb. num. 11. de pactis, & ita pluries in Rota fuisse resolutum tradit Flaminus, lib. 1. quaestione 3. num. 4. vbi etiam dicit esse communem opinionem omnium doctorum, pro qua opinio ne aducitur tx. in. l. necessario. §. q. si pendente. C. de periculo & com. no. do rei venditae, & sequitur Parisius, conf. 59. num. 35. lib. 1.

51 Aliam vero & sic quintam opinionem (maturius considerando) tenet ipse Flaminus, supra, num. 38. dicens fructus deberi resignanti usque ad diem praestiti consensus, & ab illa die incipiunt deberi resignatario, & pro hac opinione resoluit iudicasse in causa sibi commissa Montisregalis, anno. 1585 pro qua opinione consuluit Hieronymus Gabriel, conf. 192. num. 3. & ratio huius opinionis est, quia in resignationibus respectiuis, & conditionabilibus, attenditur tempus praestiti consensus (qui appellatur formalis) ut in. c. cum vniuersorum, de rerum permutatione, ita Puteus, de cisione. 42. & sic usque ad illud tempus praestiti consensus, potest resignans panitere, ut resoluit Rota, & communis stylus curiae, secundum Burlatum, conf. 395. vol. 4. & plures pro huius opinionis confirmatione decisiones, refert & sequitur Flaminus, sup. nu. 39. & haec est vera & certissima conclusio, quod in omni materia debetur fructus a tempore quo transfertur dominium, ut in. d. l. fructus. ff. de rei vendicatione. l. traditio nibus. C. de pactis, & sic in resignationibus correspondiuis, praestito consensu ius abdicatur, & ex tunc transfertur ius beneficii in resignatarium unde merito resignans poterit percipere fructus usque ad diem praestiti consensus, & ab illa die incipiunt deberi resignatario, cui plenum ius in beneficio acquiritur. Quae opinio in

tantum procedit, & vera est, quod etiam si iterisset per aliquod tempus (literis iam expeditis) accipere possessionem, fructos perceptos, vel medio tempore percipiendos, & pendentes, pertinent ad resignatarium, ut resoluit Hieronymus Gabriel, dicto conf. 192. num. 6. volum. 1. cum illico praestito consensu, sine aliqua retardatione efficiatur dominus, ante adeptam possessionem, ita Achidiaconus, in. cap. si tibi, de praebendis, lib. 6. vbi Geminianus, num. 2. Francus, num. 7. Alexand. conf. 121. num. 6. volum. 4. quia consensus ratione fructuum retrahitur, & perinde est ac si eo tempore facta fuisset collatio, & adepta beneficii possessio. Rebuffus, conf. 22. num. 19. vbi dicit quod usque ad notificationem resignationis factae, poterit in conscientia resignans fructus percipere, quia potest praesumere, quod superior noluit resignationem admittere, vel quod procurator non resignauit, aut pars non curauit. Ita probus, in additionibus, ad Monachum in. c. 2. num. 30. de renunciatione. lib. 6. argumetor. in. l. sed & secus. §. si absenti. ff. pro socio.

52 In qua doctorum, & opinionum varietate, verius distinguendum esse puto, quod aut resignatur beneficium in forma graciola, aut in forma digni, primo casu procedit haec posterior opinio, in secundo vero (maxime in beneficiis curatis), licet etiam in forma graciola fiat, procedit opinio Rebuffi, dicentis resignantem posse percipere fructus, donec fuerint sibi intimatae literae expeditae in fauorem resignatarii, & sic donec iudicetur id neus resignatarius ab ordinario, non perdit titulum, nec possessionem beneficii resignans, & usque ad illud tempus ille proprius, & verus parochus dicitur, & non resignatarius, quia ille supportat onera beneficii, audit confessiones, celebrat matrimonia

monia, residet personaliter (saltem de consuetudine) ut tradit Flaminus, supra, quaestione. 10. num. 4. & sic congruit rationi, & equitati, ut ad illum fructus pertineant: pro qua opinione expendo tx. in. c. cum secundum Apostolum. 16. de praebendis, ibi, *cum secundum Apostolum, qui altari seruit, vivere debet de altari, & qui ad onus eligitur, repellitur non debeat a mercede.* Et ibi, *dignum est ut ecclesiae stipendijs sustentetur, in qua & per quem diuinis obsequijs ascribuntur.* Pro qua opinione expedit etiam possunt tradita per Couarr. lib. 1. variarum. c. 15. numer. 12. & cum casus iste in praxi euenisset, vidi pluries iudicatum pro hac opinione, coram ordinario huius Archiepiscopatus Toletani, & cum causa fuisset deuoluta ad illustrissimum Nuntium Apostolicum, ita fuit obtentum: & sic ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo.

QVAESTIO. 562.

Utrum renunciatio veleiani valeat extra iudicium. Communis contra communem, & quid iure regio.

V Idimus supra in quaestione 515. quod mulier poterat renunciare Veleiano, dum tamen esset illius beneficii certiorata. Nunc autem dubium est, an ista renunciatio extra iudicium facta valeat. Et minimè valere tenet Imola, dicens esse communem opinionem in. c. ex rescriptis, de iure iurando, quem refert & sequitur Couar. in. c. quauis pactum. 2. p. §. 3. num. 5. colum. 3. qui etiam columna. 5. illius numeri hanc fatetur esse communem opinionem, idem tenet Gomecius. c. 13. 2. tom. variarum,

num. 7. Et ratio est, quia eadem facilitate, qua inducitur mulier ad fidei iuendum, eadem induceretur ad renuntiandum. l. doli. §. diuersam. ff. de nouat. & hanc rationem assignant doctores, in. l. fin. C. ad Veleianum.

Sed contrariam sententiam (imò quod talis renunciatio extraiudicialis valeat, si mulier fuit certiorata) asserit communem Barbacia, nu. 75. & Melchor, num. 19. in. c. si diligenti, de foro competenti, & (pluribus alijs citatis) idem resoluit Padilla, in. l. non passim, a num. 7. cum sequentibus, de iuris & facti ignorantia, quem sequitur Matienço, in. l. 9. tit. 3. gloss. 1. nu. 3. lib. 5. recop. & ita quotidie practicatur. Et pro hac opinione est bonus tex. in. l. 3. tit. 12. p. 5. vbi notat Gregorius, verb. *renunciando*, dicens legem illam esse perpetuo menti tenendam, cum de iure communi non esset lex quae hoc ita decideret, quam legem declarat Antonius Gomez. 2. tom. variarum. c. 13. num. 16. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 20. num. 2.

Solet tamen dubitari inter scribentes, an renunciatio Macedoniani facta a minore, confirmetur iuramento. In qua questione sunt etiam duae communes contrariae, de qua re videndus est Couarr. in. cap. quauis pactu. 2. p. §. 3. Menchaca, de successionum creatione. §. 28. num. 51. qui refert duas communes contrarias, & tertiam opinionem sequitur Gutierrez de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 43. num. 2. qui tenet contra Menchacam, & resoluit quod talis renunciatio non firmetur iuramento cum lex prohibeat actum in odium creditoris, magis quam fauore minoris. Quae opinio verissima est, & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

Practice Questiones

SUMMARIUM.

- 1 **H**abitus honestus qualis dicatur.
c. 6 sess. 23. Concilij Tridentini, declaratur.
- 2 **C**lericus habens beneficium ecclesiasticum gaudet fori privilegio, etiam si non deferat habitum, & tonsuram.
- 4 **L**ex. tit. 4. lib. I. recopilacionis, declaratur.
- 5 **C**lericus effectus post delictum commissum, gaudet fori privilegio.
- 6 **O**rdo ecclesiasticus liberat à iurisdictione iudicis secularis.
- 7 **F**raus presumitur in clerico, quando intra sex menses à die commissi delicti, committitur vestibus clericatibus usus est.

QVAESTIO. 563.

Utrum clericus primæ tonsuræ, incidens sine habitu & tonsuræ, gaudet fori privilegio si recessum mat habitum post delictum. Communis contra communem.

Clericus primæ tonsuræ incidens sine habitu, & tonsuræ, non gaudet privilegio fori. tex. in c. cum non ab homine, de iud. est tamen advertendum, quod dicitur habitus honestus, quando est clericis conveniens, cum in iure non sit determinatum, ut docet glossa. vbi secularis, in fine, in clementina 1. de electione, idemque tenet Alex. conf. 8. in fi. volumine. 1. & conf. 149. vol. 6. & Rolandus, conf. 4. num. 26. volum. 1. & probatur in c. 6. sess. 14. Concilij Tridentini, ibi, *vestes congruentes ordini semper deferre*, & ita est intelligendus in c. 17. in fi. sess. 23. Concilij Trid. & declarat Iulius Clarus, receptarum sententiarum §. fin. questione. 35. num. 4. vbi resolvit, quod

cognitio huius causæ pertinet ad iudicem ecclesiasticum, & quod ita fuit iudicatum. Dubium tamen est, si post perpetratum delictum reassumat habitum, & tonsuram, gaudeat prædicto privilegio. Et non gaudere tenet capella Tholosana, decisione. 141. dicens sic fuisse pronunciatum, & columna, 2. asserit, quod ita tenent omnes legistæ communiter.

Sed contrariam opinionem (imò quod in tali casu gaudeat privilegio fori) dixit communem Alex. conf. 149. volumine. 6. num. 7. & eandem dixit communem Hippolytus, singulari 480. quam quæstionem explicat Covarr. practicarum quæst. c. 32. num. fi. vbi plures doctores antiquos refert, & Antonius Gomez 3. tom. variarum c. 10. num. 5. Didacus Perez, lib. 3. ordinamenti, colum. 744. Auendanus, in cc. prætorum lib. 1. c. 12. nu. 12. & Iulius Clarus, receptarum sententiarum §. fi. quæstione. 16. num. 16. vbi dicit communem opinionem, & sic tenere legistas, & fuisse pro hac sententia iudicatum cessante fraude, quæ opinio verissima est, & apud omnes ita

practicatur. Hodie verò, ex c. 6. sess. 23. Concilij Tridentini, ut clericus gaudeat fori privilegio requiritur quod habeat beneficium ecclesiasticum, aut deferat habitum clericalem, & tonsuram, inseruiens de mandato episcopi alicui ecclesie. Et sic ex illo colligitur, quod licet clericus non deferat habitum, nec tonsuram, si tamen habeat beneficium ecclesiasticum, gaudebit fori privilegio, cum alternativè loquatur text. ille. Et in hunc sensum est intelligenda l. 1. tit. 4. lib. 1. recop. in cuius interpretatione sic notat Gutierrez pp. quæst. lib. 1. questione. 7. & Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz. c. 62. & Auendanus, in cc. pp. 1. p. c. 22. nu. nero. 11. Et quibus infero, quod si aliquis post delictum commissum ordinem vel

fiat

Communes contra communes. 564. 127

siasticum suscepit, ut se eximeret à iurisdictione seculari, liberatur ab ea, & non potest à iudice laico puniri, quod est de mente Baldi, in l. affinitatis. C. communia, de successionebus, quem sequitur Hippolytus, sup. dicto singulari. 480. in fine, quod dicit esse meti tenendum, cum millies contingat de facto, quod non censetur exclusum ex determinatione sacri Concilij Tridentini, in d. c. 6. & ratio est, quia ecclesiasticus ordo omnino liberat à iurisdictione iudicis secularis, argumento tex. in l. hos accusare. §. hoc beneficio, in versiculo, item magistratum. ff. de accusationibus, vbi Ang. & Albericus, in l. qui cum vno. §. reus. ff. de re militari, ita Oldradus. consilio. 4. Et hæc est communis opinio secundum Aufredum, in clem. 1. de offi. ord. reg. 1. falencia. 11. & Auendanus, lib. 1. de exequendis mandatis. c. 22. num. 12. Plaça, de delictis, lib. 1. c. 35. num. 5. Iulius Clarus. §. fin. quæstione. 36. quod tamen est intelligendum secundum, motum proprium, Alexand. 6. anno. 1492. quæ refert Gutierrez. pp. quæst. lib. 1. quæstione. 5. cessante fraude, quæ censetur cessare, quando tempore commissi criminis, & sex proximis ante mensibus clerici tonsuræ & vestibus clericalibus usus fuerint. Et vide Gomezium. 3. tom. var. c. 10. nu. 5. de eo qui post delictum recepit primam tonsuram.

QVAESTIO. 564.

Utrum pro homicidio voluntario qualificato clericus verbaliter deponi debeat, vel curia seculari sit tradendus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Clericum pro homicidio tantum deponi verbaliter posse probat tex. in c. cum non ab homine, de iudicijs, licet homicidium sit gravissimum crimen, ut notat Abb. in c. cum contingat, de foro competentis, per text. in c. quæsitum, de temporibus ord. c. inquisitionis, de accusationibus. c. miror. 50. distinctio ne. Et ideo propter criminis atrocitatem venit deponendus, ut in d. c. cum non ab homine, & in c. presbyter. 81. distinctio ne, glossa in c. sicut dignum, de homicidio in §. clericos, vbi docet, quod homicidium committitur non solum facto, sed præcepto, consilio, & lingua. Ita Bernardus Diaz de Lugo. c. 96. vbi Salzedo. Dubium tamen est, an hoc procedat in homicidio qualificato, proditorio. Et partem affirmativam (ut pro tali homicidio sit verbaliter deponendus, & non tradendus curiæ seculari) tenet Arctinus, dicens esse communem, in d. c. cum non ab homine, num. 81. Capius, decisione. 161. vbi latè prosequitur hanc quæstionem.

Sed contrariam sententiam (imò quod sit tradendus curiæ seculari) dixit communem, Guillelmus Benedictus, in quæstione de homicidio, numero penultimo in fine, Covarr. practicarum quæst. c. 32. num. 2. & pro hac opinione fuit iudicatum, ut refert Guido Pape, decisione. 138. Boerius decisione. 69. num. 15. & hanc dicit magis communem opinionem, consuetudine approbatam, Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. fi. quæstione. 36. nu. 33. in fine, vbi etiam dicit, quod salva determinatione sanctæ ecclesiæ, ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo. Primam tamen opinionem approbat l. 61. tit. 6. p. 1. vbi Gregor. verb. *à degradar*, quæ quæstio satis controuersa est, ut constat ex Salzedo, supra, & Covarr. lib. 2. variarum. c. 20.

num. 7. Plaça, de delictis lib. 1. c. 23.
num. 43. in qua doctorum varietate
non est recedendum à determinatio-
ne legis paritæ, cum expresse cōtra-
rium non sit dispositum de iure ca-
nonico.

SUMMARIVM.

- 1 Ex uxorem, & pater naturalis, declara-
tur.
- 2 Contraria opinio, quod pater teneatur dota-
re filiam naturalem traditur.
- 3 Pater non tenetur dotare filiam natura-
lem diuitem.
- 4 Filia naturalis de iure canonico succedit
in bonis paternis.
- 5 Pater tenetur alere filiam naturalem.
- 6 Obligatio dotandi succedit loco alimento-
rum.
- 7 Pater ex istis filiis legitimis, non po-
test dotare filiam naturalem ultraquā-
tum.

QVAESTIO. 565.

*Utrum pater teneatur dotare
filiam naturalem. Communis
contra communem. Et quid
iure regio.*

Dubitat apud scribentes,
an pater teneatur dotare
filiam naturalem, & non te-
neri, tenet Bartol. in l. si quis à libe-
ris. §. vtrum, numero. 3. ff. de liberis
agnoscendis, Bald. in l. si. num. 2. C.
de dotis promissione, Alexan. in l. 1.
num. 11. & 17. ff. soluto matrimonio
Decius, in l. si certis annis, numer. 9.
C. de Pactis, Tiracuellus, in l. si vnquā
num. 61. & 119. C. de reuocandis do-
nationibus. Et hanc dixit communē
Boerius, decisione. 127. numer. 13. &
Fortunius, de vltimo fine, illatione. 9.
qui tradit concordiam: idem Tira-

quellus, de iure primogenit. quæst.
62. nu. 12. & Palacius Rubeus, in c. per
vestras de don. notabili. 3. §. 20. nu. 6.
Vulgarinus, in d. l. i. soluto matrimo-
nio, num. 27. vbi Camillus, num. 106.
Rolandus à Valle, conf. 54. num. 53.
lib. 2. Lara, de alimentis, in d. l. si quis
à liberis §. idem rescripsit, Padilla, in
authentica resque, num. 63. & 64. C.
1 communia delegatis. Pro qua opinio
ne est tx. in l. uxorem. §. pater natu-
ralis. ff. delegat. 3. vbi Sequola ait, pa-
trem naturalem, qui filii debitor erat,
cum dotem genero pro filia dedisset
conueniri à filia non posse pro debi-
to, sed mulieri ipsius debiti persecu-
tionem denegandam. Ergo bene se-
quitur, quod pater naturalis non te-
neatur filiam dotare, quia cō si dotā
di esset astrictus, filii liceret debiti
persequi, vt in d. l. si. C. de dotis pro-
missione.

- 2 Sed contrariam opinionem (imò
quod pater teneatur dotare filiam
naturalem) tenet idem Bald. in l. nec
mater. C. de iure dotium, & plures
pro hac sententia. aggregat Vulgari-
us, in d. l. 1. num. 28. & sequitur Ro-
landus, conf. 54. num. 53. & hanc opi-
nionem esse communem receptam
affirmat Carrasius, in l. qui liberos,
num. 14. C. de ritu nuptiarum, cui
opinionem subscripsit Lara, vbi, su-
pra, dicens tex in d. §. pater natura-
lis, loqui in filia naturali diuite, asig-
nans in hoc differentiam inter filiam
legitimam, & naturalem. Et hanc
opinionem dixit etiam communem
Ripa, in d. l. 1. num. 67. Pro qua senten-
tia facit, quia filia naturalis (etiam de
iure canonico succedit in bonis pa-
ternis, secundum communem opi-
nionem, rel. etiam ab eodem Ripa, in
d. l. si vnquam, verbis suscepit libe-
ros, quaestione. 28. num. 78. Maxime
cum pater teneatur filiam naturalem
alere, vt in authentica licet. C. de na-
turalibus liberis. l. 8. tit. 13. p. 4. &
tradit

tradit Iass. & Padilla, in d. authentic,
res quæ, & Rubeus, supra. 3. notabili
6 §. 20. num. 6. & obligatio dotandi suc-
cedit loco alimentorum, vt tradunt
doctores supra, & Lara, in d. l. si quis
à liberis. §. sed si filius. Et sic hodie, si
7 pater habeat filios legitimos, non po-
terit dotare filiam naturalem ultra
quintum. Ita Couarr. in. 4. in. 2. p. c.
8. §. 6. num. 8. Didacus Perez, in. l. 22.
tit. 3. lib. 1. ordinamenti, Tellus Fer-
nandez, in. l. 10. Tauri, num. 3. Due-
ñas, regula. 367. & rationem assignat
Spino, in speculo testamentorū, glos.
10 num. 46. quæ opinio comproba-
tur in l. 9. & 10. Tauri, quæ est. l. 7. &
8. tit. 3. lib. 5. recop.

SUMMARIVM.

- 1 Filius, cui relinquitur minus legitima,
solum agit ad supplementum, non vero
competit illi querela.
- 2 Lex omnimodo. C. de inoffi. testam. solum
loquitur in ascendentibus.
- 3 Lex correctoria non est extendenda.
- 4 Frater non habet legitimam taxatam in
bonis fratris.
- 5 Authentica, ex causa. C. de liberis præteritis
non habet locum in testamento fratris,
secundum aliquos.
- 6 Lex si. tit. 8. p. 6. confirmat opinionem con-
tra Decium.
- 7 Contraria opinio in quaestione principali
refertur.
- 8 Lex Pantoniensis si quis à parente fuerit
manumissus, declaratur.
- 9 Verior est opinio, quod frater agat ad sup-
plementum, & non per querelam.

QVAESTIO. 566.

*Utrum testamentum fratris in
stituetis turpem personam, sub
iaceat querela in officio testa-
menti, quando aliquid fratri
fuit relictum. Comm. cōtra cōm.*

Filius, cui relinquitur minus le-
gitima, non habet querelam,
sed agit tantum ad supplemen-
tū. l. omnimodo. C. de inoffi. testam.
1 Dubium tamen est apud doctores,
an illud etiam habeat locum in testa-
mento fratris instituentis turpē per-
sonā. Et non habere locum, sed quod
tunc frater possit querelare testamē-
tum fraternum, tenet Guillelmus de
Cuneo (quem omnes referunt) in l.
fratres, & in l. fratris. C. de inoffi. te-
stam. argu. tx. singularis, in l. Panto-
nius. ff. si quis à parente fuerit manu-
missus. Pro qua opinione etiam facit
quia dicta. l. omnimodo, loquitur in
2 ascendentibus, & est correctoria, &
per cōsequēs non extēdēda vt in l.
præcipimus. C. de appell. l. sancimus.
C. de testamentis. Præterea, ibi frater
non potest agere ad supplementum
legitimæ, quia non habet illam taxa-
4 tā in bonis fratris: restat ergo vt agat
de inofficioso, & ita cū Guillelmo
tenet Bartolus, & Salicetus, quæst. 3.
in d. l. fratres, & Paulus, in l. fratris.
C. eod. & dixit eius opinionē cōmu-
nem Iass. in d. l. fratres, nu. 8. & dixit
etiā cōmunē idem Iass. conf. 71, col. 2
vol. 1. addens, quod solus Angelus, te-
net contrariū. dixit etiam cōmunē
Decius, conf. 530. nu. 13. pro qua opi-
nionē etiam facit, quia dispositio tx.
in authen. ex causa. C. de liberis præ-
5 teritis, non habet locum in testamen-
to fratris, instituta turpi persona, vt
testatur Decius, in l. 1. col. fi. C. de cō-
tra tabulas, & est communis opinio,
secundum Afflictis, in decisione. Nea-
politana. 125. nu. 3. & secundū Rubeū,
in l. Titia. §. imperator, numero. 62.
& 176. ff. deleg. 2. licet dicat Salice-
tus, in d. l. fratres, quæst. 4. quod de iu-
ris rigore contrarium sit verius, &
quod iste articulus indiget decisio-
ne Principis. Sed communis opinio
est in contrarium, secundum Iass.
ibi, imò quod illa authentica, non ha-
beat

Practicae Quaestiones

SUMMARIVM.

beat locum in fratribus turpi perso-
na instituta, quæ hodiè est sancitum
in l. si. tit. 8. p. 6. vt advertit Greg. in
l. 12. tit. 7. p. 6. verb. *el testamento,* &
in l. si. tit. 8. p. 6. verb. *el si,*

Sed in quæstione principali cõtra
riam sententiam (imò quod frater
agat ad supplementum, & nò possit
testamentum fratris querelare) tenet
7 gloss. verb. personis, in d. l. omnimo-
do, Baldus, & Angelus, in d. l. i. ff. de
inoffi. testamen. vbi Iacob de sancto
Georg. dicit, quod de iure hæc pars
est verior, & tenenda & consulenda
Et eandem etiam dicit veriorē Cur-
tius, ibi add-ns, quod viso Decij cõ-
silio propter eius autoritatē tacuit,
& eandem partē sequitur Roderic⁹
Xuares, in l. quoniam in prioribus.
C. de inoffi. testa. col. 1. & 2. Castillo,
in l. 7. Tauri, dicens, q̃ hæc est tenēda
& praticanda, & quod ita practica-
tur, eādem tenet Afflictis, decis. 204
dicēs, ita obtentū fuisse Neapoli, idē
tenet etiam Corneus, cons. 176. vol. 3
dicens, quod cū gloss. in d. l. omnimo-
do, verb. personis, concordant magis
communiter doctores, & eādem alle-
rit magis communem Paulus Parisi⁹
cons. 64. vol. 3. col. si. num. 27. & eam
dixit communē Rubeus, in d. §. Im-
perator, nu. 177. qui loquitur quādo
pars vel tota legitima esset fratri reli-
ctā: addit tamen, num. 181. quod si
casus occurreret, consuleret pro pri-
ma opinione, per dictam legem, Pan-
8 tonius, quā etiā pro eadē parte ipse
expenderat ibi, nu. 61. verior tamē vi-
detur vltima opinio, quoniam si in bo-
9 nis paternis (quæ sibi magis debetur)
agit ad supplementū, & in quibus legi-
tima magis sibi cõpetit, etiā in bonis
fraternis idē erit dicēdū. Quod etiā
tenet Greg. in d. l. 12. tit. 7. p. 7. verb.
la hereda, & verb. *de la mala vida,*
qui omnino est videndus pro cõplē-
mēto huius quæstionis. Et vide quæ
diximus in quæst. 23.

- 1 Obligatio annua in totum censetur
prescripta pro primo anno, & sequen-
tibus.
- 2 Lex 63 Tauri, exornatur pro hac sententia
pluribus authoribus.
- 3 Prescriptio in vltimis voluntatibus pro
primo anno intelligitur: in quæstione
proposita.
- 4 Argumentum valet de contractibus ad
vltimas voluntates.
- 5 Secunda opinio proponitur in quæstione
principali, quod prescriptio procedat pro
primo anno.
- 6 Lex, cum notissimi. §. in his, expenditur
pro hac sententia.
- 7 Tertia opinio refertur, quod vna prescrip-
tio sufficiat pro omnibus præstationi-
bus.
- 8 Annuus redditus prescriptio, procedit pro
præteritis, & pro futuris præstationi-
bus, secundum Parladorium.
- 9 Parladorij opinio increpatur in prescriptio-
ne annui redditus.
- 10 Via executiui agi potest pro futuris pen-
sionibus, licet præterita fuerint præscri-
pta.
- 11 Censui solutio non præscribitur, etiam per
mille annos secundum communem.

QVAESTIO. 467.

*Utrū in præstationibus annuis
sufficiat vna prescriptio. Com-
munis contra communem.*

Dubium esse solet, an in præ-
stationibus annuis sufficiat
vna prescriptio, cuius du-
bij causa sunt tres differentes opinio-
nes, quarū primā ponit differentiā inter
cõtract⁹, & vltimas voluntates, siquidē
in cõtractib⁹ si debitor cesset per 30
1 annos soluere, obligatio annua in vo-
tū censetur prescripta, tã pro primo
anno, quam pro sequētib⁹, vt probat

tex.

Communes contra communes. 467. 131

tx. in c. de quarta, de prescriptioni-
bus, secundum Abb. in c. auditis, col.
fi. eod. tit. & probatur de iure regio.
2 in l. 63, Tauri, quæ est hodiè. l. 6. tit.
15. lib. 4. re cõp. (de quorū iurium in
tēp̃tatione vide Acosta, in c. si pa-
ter. i. p. verb. incerta, num. 31. & Segu-
ram, in repetitione legis cõhæredi. §.
cum filia. ff. de vulgari, numero. 89.
Greg. verb. xtributos, in l. 6. tit. 29. p.
3. Gutierrez, lib. 1. pp. quæst. 90. idem
Grego. in l. 22. tit. 29. p. 3. verb. xtrein-
ta años, Didacus Perez, in l. 3. tit. 13.
lib. 3. ordinamenti Couar. in reg. pos-
sess. r. 2. p. §. 11. numer. 2. Menchacá,
lib. 1. de successiõnum creatione. §.
10. numero. 26. Dueñas, reg. 6. Capel-
lā Tholosanam. 73. & 74. & ibi Aufre-
dū, Auilesiū, in cc. pp. glo. verb.
execucion, num. 69. Parladoriū, lib.
1. rerum quotidianarum c. 1. §. 1. num.
39. Olanū, litera. H. num. 23. & 36. Sa-
lazar, de vsu & consuetudine. c. 11.
num. 52. Castrū, de lege penali lib. 2.
c. 10. fol. 188.) At verò in vltimis vo-
luntatibus, solum pro primo anno
prescribitur: & est ratio huius diffe-
rentiæ, & distinctionis, quia in con-
tractibus est vna tantum stipulatio,
in vltimis verò voluntatibus cēsen-
tur plura legata, conditionalia, vt
est tex. in l. si. tit. 1. ff. de verborū,
& hanc rationem docet Alciatus,
lib. 1. paradoxorum. c. 15. & lib. 3. de
verborum significatione, pag. 98. &
hanc distinctionem tenet gloss. in l.
cum notissimi. §. in his. C. de præ-
scriptione. 30. vel 40. annorum, & in
l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de no-
ui operis nunciatione, vbi Cuman⁹,
col. 3. hanc dixit communem opinio-
nem, & eandem fatetur communem
Fulgosius, in d. §. in his, dicit etiam
communem Boerius (vbi optimè lo-
quitur) deci. 336. nu. 3. & 4. & quāuis
4 valeat argumentum de contractibus
ad vltimas voluntates, & è contra,
vt in l. seruum filij. §. cum qui chiro-

graphum ff. deleg. 1. Euerardus, loc. 17.
& Alciatus. in d. l. 3. pag. 96. ta-
men in hoc articulo est pulchra dif-
ferentia, quam ornare poteris ex
alijs pluribus decisionib⁹, quas tradit
Alex. in l. centesimis. §. fin. nu. 9. &
10. ff. deleg. 1. & lass. in l. pactum in-
ter hæredem, in principio. ff. de pa-
ctis vbi possuit. 7. differentias, & 18.
5 possuit lass. in l. quæ delegato, nume-
ro. 3. ff. deleg. 1. Est autē secunda opi-
nio, q̃ tam in cõtractibus, quā in vl-
timis voluntatibus nō sit prescriptū,
nisi p̃ primo anno ita q̃ in vno cõq̃
requiratur prescriptio. Quam sentē-
tiam tenuit glossator antiquus, in d.
§. in his, vbi Iacob⁹ de Arenis, Petr⁹,
Zinus, & Albericus, columna penul-
tima, & in hoc ibi residet Salicetus,
col. etiam penultima, & lass. in d. §.
si in pluribus, nume. 4. vbi Alexand.
nume. 3. & 4. dicit hanc communē
sententiam, & eandem fatetur ma-
gis communem Paulus, in l. plures
amphocq. nu. 6. C. de fide instrumē-
torum, & eandem communiter tene-
re moderni, firmat Boerius. d. decis.
336. num. 1. quam etiam tenet Alberi-
cus, in l. si in singulos. ff. de annuis le-
gatis, & Guido Papæ, decis. 406. Me-
chaca, lib. 2. controuersiarum illus-
trium. c. 55. & de successiõnum crea-
tione. §. 30. num. 75. & rationem asig-
nat Spin⁹, in speculo testamentorū,
gloss. 8. num. 66. & plures refert An-
tonius Gabriel, lib. 5. cõmunium, tit.
de prescriptione, concl. 7. & Milles,
in suo reportorio. §. prescriptio, &
Aymon Craueta, de antiquitate tem-
porū. 4. p. §. materia ista, nu. 34. vers.
vigelsimo quæro, & Capella Tholo-
sana, 344. & pro hac sententia adlu-
6 citur tx. in d. l. cū notissimi. §. in his
C. de prescriptione. 30. vel 40. anno-
rū. Tertia opinio est omnino cõtraria
7 præcedēti, per quā tenet aliqui scribē-
tes, q̃ vna prescriptio sufficit pro
omnibus præstationibus, quā tenent

Practicae Quaestiones.

Bulgarus, & alij citati per Boerium
vbi supra nu. 2. qui in finalibus ver-
bis decisionis fatetur, quod hac opi-
nio servatur de consuetudine gene-
rali Franciae, pro qua est bonus tex in
c. olim, de censibus, vbi Ancharran^o
nu. 8. illum pro hac opinione expen-
dit: quod in tantum verum est, vt exi-
stimet acutissimus Parladorius, 1. p.
rerum quotidianarum. c. 1. §. 12. num.
8. quod in annuis redditibus ex sti-
pulatione, vel contractu debitis, si ni-
hil, pensionis intra totum decen-
nium solutum fuerit, praescribitur
ius exequendi, non solum pro prae-
teritis annis, sed etiam pro futuris: quia
cum sit vna obligatio, vna tantum prae-
scriptio sufficit. Et ad hoc expendit
glossa in d. l. cum accutissimi. §. si. qua
communem testatur Balbus, de prae-
scriptionibus. 4. p. princ. quaest. 4. &
Boerius, de c. 1. §. 36.

9 Sed contra Parladorium, supra, te-
net Paz, in sua praxi. 4. parte. 1. tom.
c. 3. a nu. 15. qui resoluit, quod licet
annui redditus praeteriti, via ordina-
ria petantur transcurso decennio, ta-
men sequentes futuros via executiva
peti poterunt: quia cum sit annua pe-
nitio & praestatio, quot sunt anni, tot
sunt praestationes, vt dicimus in lega-
to annuo (vt in d. l. si in singulos. ff.
de annuis legatis) & per consequens
tot nascuntur actiones, & consequen-
ter tot praescriptiones sunt necessa-
riae, & sic praescriptio nocebit pro
praeteritis annis, non vero pro futu-
ris, glossa & Bart. & reliqui doctores,
in d. l. cum notissimi. §. fin. & ita est
intelligenda. l. 63. Tauri, sup. relata, &
declarat Covar. lib. 3. var. c. 7. num. 1.
vbi resoluit, quod etsi mille annis ce-
sus non persoluatur, non perditur ius,
vbi refert duas communes contrarias
& sequitur hanc opinionem (pluribus
citatis) Menoch. lib. 3. praesup. in praesup.
sup. 106. nu. 11. Craueti, c. 204. nu.
20. & c. 293. Nat. c. 3. nu. 2. vol. 1.

QVAESTIO. 568.

*Utrum sententia excommuni-
cationis liget ignorantes. Com-
munis contra communem.*

Sententia excommunicationis
non ligat ignorantes. Ita pro-
bat ex. in. c. vt animarum. de co-
stitutionibus. quod quidem est intelli-
gendum, quando talis sententia esset la-
ta pro crimine iure humano prohi-
bito, alias pro crimine iure naturae,
vel diuino prohibito lata, bene ligat
ignorantes, secundum glossam magnam,
in c. a nobis, el. 1. de sententia excom-
municationis, cuius opinionem asse-
rit magis communem Covar. in. c. Ray-
nuntius, in princ. nu. 14. de testamen-
tis, quam opinionem sequitur Abb.
in. c. a nobis, el. 1. de sententia exco-
municationis, Syluester verb. exco-
municatio. 2. notabili, & ita servatur
in praxi, secundum lass. in. l. 1. nu. 31. C.
de sacrosanctis ecclesiis. & tenet Soto,
in. 4. distin. 22. quaest. 1. art. 2. Et ratio
est, quia in excommunicatione requiri-
tur inobedientia, & contumacia, quae
cessat in ignorante, l. si ignorans. ff.
locati, & crimina voluntate distin-
guuntur. c. cum voluntate, de sententia
excommunicationis. c. si quis cum ma-
tre. 34. quaest. 1. c. si vero, el. 2. de senten-
tia excommunicationis. vbi percutiens
clericum cum ignorantia, non cognos-
cens eum non incurrit excommunicatio-
nem, quia non continet disciplinam,
qui ignorat militem, tex in. l. si igno-
rans. §. 2. (vbi notat glo. verb. cōtem-
ni). ff. locati.

Sed contrariam opinionem (imò
lata pro crimine iure etiam naturae
dāto non liget ignorantes) dixit co-
munem Crotus, in. d. c. vt animarum,
col. penult. & eam innuit commu-
nem Covarru. in. d. cap. aliamater

Communes contra communes. 469. 153

2. p. §. 10. num. 8. de sententia excom-
municationis lib. 6. pro qua senten-
tia facit tex. in. c. cum illorum, de
sententia excommunicationis, cui
respondet Spino, in speculo testame-
torum, glossa rubrica. 11. part. nu. 38.
qui sequitur primam opinionem, si-
ue excommunicatio sit prolata à iu-
re siue ab homine: quae opinio equi-
fima est. & magis rationi consona, &
contraria continet rigorem & sum-
mam duritiem.

QVAESTIO. 569.

*Utrum clericus homicida sit ip-
so iure priuatus suo beneficio.
& faciat fructus suos Commu-
nis contra communem.*

Homicida non priuatur be-
neficio ipso iure, secundum
communem opinionem, quā
refert Gomecius, in. c. 1. de rescriptis
lib. 6. numer. 7. & 8. refert etiam Ber-
mondus, de publicis concubinarijs,
pagina 200. num. 2. Anania, & Feli-
nus, in. c. inquisitionis, de accusatio-
nibus, idem Felinus, in. c. 3. de rescrip-
tis, & in. c. suscitata de in integrum
restitut. capella Tolosana. decis. 207.
Prepositus, in. c. studeat. 50. distin. 1.
quā resolvimus communem opi-
nionem in quaestione. 147. numer. 7.
quam (pluribus citatis) sequitur Fla-
minius lib. 3. de resignatione benefi-
ciorum, quaest. 16. num. 3. & Barlatus,
conf. 14. num. 18. volum. 1. Moheda-
nus, de c. 1. §. 2. Quod sit, quod in-
terim quod sententia non est lata, fa-
cit fructus suos, iuxta glossam verb.
immūere, in fin. in. d. de incestis
nuptijs, quae vult priuatum per sen-
tentiam facere fructus suos, non
autem priuatum ipso iure, cuius opi-

nionem dixit communem Ioannes
Rubeus, in repetitione rubricae. §.
72. num. 1. in fine, & Flaminius supra,
num. 7. Et hinc fit, quod pendente
iudicio potest homicida beneficio
renunciare, vt tradit Ferrara, cau-
tela. 44. & Ioannes Monachus, in. d.
c. aliamater, de sententia excommu-
nicationis, Covarru. (alijs citatis) in
clementina. si furiosus, in. 2. p. rele-
ctionis. §. 3. num. 7. & Salzedo, in pra-
ctica ad Bernardum Diaz. c. 94. & di-
cit communem opinionem Nauar.
in manuali. c. 27. num. 147. Didacus
Perez, in. l. 2. tit. 9. lib. 2. ord. colum-
na. 501. Villadiego, in tractatu de irre-
gularitate. c. 1. num. 2. Plaga, de deli-
ctis. lib. 1. c. 11. num. 2. & dicit com-
munem (pluribus citatis) Iulius Cla-
rus, lib. 5. §. homicidium. vers. de iure
autem canonico, & nouissimè Pari-
sius, supra, de resignatione beneficio-
rum, lib. 4. quaestione. 7. numer. 9. vbi
dicit veriolem, & magis commu-
nem.

Sed contrariam opinionem (inquā
tum attinet ad fructuum acquisitio-
nem) dixit communem Bernardus
Diaz. c. 123. & plures tradit Tiraquel-
lus. pro vtraque parte, in. l. si vnquā,
verb. reuertatur, num. 272. C. de reuo-
candis donationibus, qui resolvunt
quod etiam ante sententiam homi-
cida non faciat fructus suos: verior
tamen est prima opinio, & pro ea
vidi iudicatum, cum casus de facto
occurisset, & ita est tenendum in
iudicando, & consulendo, vt post
hec scripta resoluit Gutierrez, lib. 2.
canonicarum. c. 5. an. 7. vbi etiam
tenet, quod interim quod sententia
non fertur, facit fructus suos, & An-
tonius de Burgos, in. c. canonum sta-
tuta, numero. 275. de constitutioni-
bus.

QVAESTIO. 570.

Utrum

Practicae Quaestiones.

Utrum emphyteota irrequisito domino possit donare. Communis contra communem.

Emphyteota, qui alienare non potest irrequisito domino, potest eo in ius donare. Ita tenet gloss. verb. vendere, in c. fi. de locato, gloss. verb. alijs, in d. l. fi. C. de iure emphyteotico, & est communis opinio secundum Cardinalem, & Imolam, num. 10. in d. c. fi. & illam dixit communem Baldus, nu. 1. Alex. nu. 5. in l. fi. dom. §. fi. ff. deleg. 1. & dixit etiam communem Cepola, consilio civili. 8. & dixit etiam communem Ruynus, cons. 42. num. 1. & 160. nu. 22. lib. 4. & Imola, in l. usufructus, num. 7. ff. soluto matrimonio, Gratius, cons. 86. nu. 7. lib. 1. Gualdenis, de arte testandi, lib. 6. cautela. 46. Alexan. cons. 18. num. 13. lib. 2. Corneus, cons. 166. col. 7. lib. 2. Bertrandus, cons. 98. numer. 1. lib. 3. Natta, cons. 114. numer. 15. & plures pro hac opinione refert Iulius Clarus, lib. 4. receptarum sentent. §. emphyteosis, quaestione. 15. vbi numer. 2. adduxit quinque requisita, ut procedat ista opinio.

Sed contrariam sententiam dixit communem Iass. in d. l. fi. nu. 59. quod fuit de mente Bart. in d. l. domus. §. fi. nu. 2. deleg. 1. & ita communiter obseruatur & 23. doctores pro hac opinione refert & sequitur Antonius Gabriel, lib. 4. communium, tit. de iure emphyteotico. concl. 44. nu. 312 vbi hanc dicit communem.

QVAESTIO. 571.

Utrum sit de substantia contractus emphyteosis, ut detur aliquid à principio communis contra communem, & quid iure regio.

De substantia contractus emphyteotici est, ut detur aliquid à principio. Ita tenet gloss. in c. fi. de locato, gloss. etiam in authent. qui rem. C. de sacrosanctis eccles. & hanc sententiam tenet Bart. & Albericus. dicens communem. nu. 3. & Fulgosius, in l. 1. C. de iure emphyteotico, & innuit esse communem Contrarius, in rub. de iure emphyteotico numer. 10. quanuis ipse teneant contrarium. Et hanc opinionem glossa rum tenet. & probat. l. 3. tit. 14. p. 1. ibi, * que el recebidor ha de dar luego de mano al otro dineros, o algun cosa cierta, segun se auinieren. *

Contrariam tamen sententiam tenent omnes canonista, in d. c. fin. secundum Iass. in d. l. i. numer. 5. qui etiam ibi, numero. 13. dixit communem ex Zino, Zinus verò, eam communem non dicit, sed dicit communem Abb. in d. c. fin. numero. 6. in fine, dixit etiam communem Gregor. in l. 28. tit. 8. p. 5. probans illam (oblitis de lege partita supra.) Pro concordia dicit hunc contractum dupliciter fieri posse, Angelus in authentico de non alienandis. §. quia verò, el. 1. Paulus in authentica, si qua ruinas. C. de sacrosanctis eccles. & Salicetus, in d. l. i. Nos autem non possumus recedere à dispositione dictae legis partitae, & ita communiter fit, & practica-tur.

QVAESTIO. 572.

Utrum in fidelem teneatur quis corrigere denuntiatione fraterna. Communis contra communem.

Communes contra communes. 479. 1.5

In fidelem non teneretur quis corrigere denuntiatione fraterna, secundum Barbaciam, in c. nouit, num. 32. de iudicijs, vbi Alciatus, num. 5. hac fatetur communem opinionem.

Sed contrariam partem dixit communem Nauar. ibi notabili. 6. num. 3. Prima tamen est consulenda in fidei fauoré, ut tenet Medina, in sua summa, primo praecepto, fol. 77. & latius fol. 118.

QVAESTIO. 573.

Utrum cum vita & periculo teneatur quis ad correctionem fraternam. Communis contra communem.

Ad correctionem fraternam neminem teneri cum vitae periculo, dixit esse communem opinionem apud omnes Dominicus de Soto, de ratione tegendi secretum, membro. 2. quaest. 2. concl. 6. vers. 3. probatur fol. 26. col. 2.

Sed contrariam partem, ter, quaterque communem esse dixit Antonius Cordubensis, in annotationib. ad eundem Dominicum, membro. 2. quaest. 2. fol. 126. quae opinio est magis aequitati & rationi consona, quā declarat Nauar. in c. nouit, de iudicijs.

QVAESTIO. 574.

Utrum correctio fraterna debeat fieri cum testibus, in peccato occulto. Communis contra communem.

Correctio fraterna debet fieri cum testibus, etiam in peccato occulto, ut est communis opi-

nio, secundum Dominicum de Soto, de ratione tegendi secretum, membro 2. quaest. 2. concl. 5.

Sed contrariam opinionem dixit communem Barbacia, in c. nouit, numero. 17. de iudicijs, dicens hanc tenere doctores communiter.

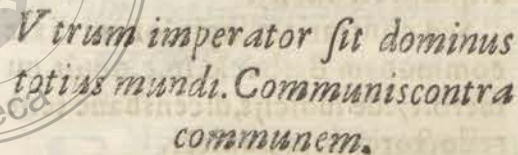
QVAESTIO. 575.

Utrum damnatus ad mortem possit sine peccato à carceribus fugere. Communis contra communem.

Damnatum ad mortem fugere non posse, innuit esse communem Theologorum Bart. in l. relegati, in princ. ff. de penis, & Iass. in repetitione, legis, ad monedi, num. 175. ff. de iur. iur. Abb. in c. 1. de testibus cogend. & in c. sicut, el. 3. de de iur. iur. & assignat concordiam Felinus, in c. 1. num. 43. de constitutionibus Azeued. in rub. tit. 1. de legibus, num. 27. lib. 2. recopilat.

Sed contrariam opinionem (imò quod non peccet) asserit communem Couar. lib. 1. variarum. c. 2. nu. 10. vers. in. 2. quaestione & Gramaticus, cons. 51. nu. 5. & 6. & Menochius, lib. 2. de arbitrarijs, casu. 301. nu. 14. quae opinio verior est & tenenda, ut docet Gutierrez, lib. 2. canonicarum. c. 24. num. 45. per l. 1. ff. de bonis eorum qui ante sententiam, ex qua hoc tenet Padilla, in l. transigere, num. 4. C. de transact. & Plaça, de delictis. c. 23. num. 6. Didacus Perez, in l. 1. tit. 4. lib. 3. ord. pag. 545. Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. fi. quaestione. 21. num. 2. Mascard. vol. 2. prob. concl. 820. num. 17. Soto, lib. 5. de iust. & iur. quaest. 6. art. 4. Lara, in l. si quis à liberis, §. sed utrum, num. 24. ff. de lib. agnoscend. idem Gutierrez, de iuram. conf. 1. p. c. 57. num. 25.

1 4 Quaest.

Imperator de iure, est dominus totius mundi. l. de precatio. ff. ad l. Rodiam de iactu, & est communis opinio, secundum Albericum, numer. 19. l. ass. numer. 10. in l. 1. C. de summa Trinitate & fide Catholica, & qualiter hoc intelligatur, explicat Rolandus, consil. 88. num. 7. volum. 1. Couarr. in reg. peccatum. 2. p. §. 9. nu. 5. & Michael Vlcurnus, de regimine mundi. 2. p. questione. 3. in volum. 14. tract. Antonius Sila. in constit. Sub audie, tit. de iure emphyteotico, glo. 1. num. 1. Burgos de Paz, in l. 3. Tauri, à num. 704. & 710. Lara, de alimentis in §. si quis ex his, num. 98. Ferdinandus de Mendoça, lib. 1. disput. iur. c. 5. nu. 25. Nauar. in c. nouit, notab. 3. ex num. 161. de iudi. Castald°, de imperatore, questione. 52. Belluga, in speculo princip. rubr. 14. §. veniamus, numero. 6.

Sed contrariam partem in quæstione proposita, tenet latè Oldradus, conf. 69. quem omnes doctores sequuntur, secundum Michaelè Vlcurum, supra, de regimine mundi. 2. p. quæstione. 3. principali, sectione 2. Callaneum (latissimè) in cathalogo gloriæ mundi, lib. 5. consideratione 28. Gregor. in. l. 53. tit. 5. part. 5. verb. **el Rey,** Menchacam, lib. 1. contro- uersiarum illustrium. c. 20. & 21. vbi numero. 3. dicit, quod in temporali- bus, nec Imperator, nec Papa, nec Christus fuit dominus totius mundi sed solum Adam, Soto, de iustitia & iure, lib. 4. quæstione. 4. artic. 2. Ant. Gabriel, lib. 5. côm. tit. de acquirendo rerum dominio conclusionc. 3.

Utrum Princeps de plenitudine potestatis possit absque causa aliquem dominio sue rei priuare. Communis contra communem.

P Rinceps de plenitudine pote-
statis, absque causa potest alte-
ri dominium auferre. Ita te-
net Angelus, in l. item si verberatū
§. 1. (per illum tex). ff. de rei vendica-
tione, & qui contrarium asserunt mé-
tiri. Et (ante eū) hanc opinionem di-
xit esse veram, Ioannes Andreas, in
c. 1. de causa poss. & prop. & in c. in
nostra, de procuratoribus, vbi Hos-
tensis, Baldus, in l. nec causas. C. de
appellationibus, & in l. si. C. de fruc-
tibus & litium expensis, idem Ange-
lus, in l. 2. C. de quadriennij præscrip.
Barbacia, cons. 64. volum. 4. l. ass. cōf.
227. & 236. volum. 2. & cōf. 107. vol.
4. Paulus de Castro, in l. quoties. C.
precibus imp. off. Decius, cons. 191.
num. 4. & 267. num. 7. cuius senten-
tiam veriore, ac comuniorem cre-
dit Cagnolus, in principioprohemij,
Digestorum, num. 12.

Sed contra Angelum, dicit esse communem opinionem Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, numero. 33. in fine, de constitutionibus, quam opinionem sequitur Anania, conf. 81. numer. 4. Romanus, conf. 310. Abb. conf. 77. Socinus, conf. 265. & 164. & 120. volum. 4. Curtius iunior, cōf. 1. num. 29. & conf. 138. num. 5. ubi dicit communem opinionem, quam dicit etiam communem Fulgosius. cōf. 61. Paulus, conf. 517. Gozadinus, cōf. 5. num. 18. & conf. 9. nu. 48. Aymon. conf. 5. num. 5. & conf. 7. num. 10. & conf. 135. à num. 7. cum sequentibus,

41 Napier 25.4.6.6. gth 1.4 &
10.11.7. p. 297. co. 2. Mo.

& (pluribus citatis) hanc sequitur
Feltatus, de collectis. 4. p. c. 6. num. 7.
& disputat latè Greg. in l. 2. tit. 1. p. 2
verb. * *buon cambio*, * & in l. 35. tit. 5. p.
3. verb. * *el Rey*, * & vide l. 3. tit. 18. p.
3. & alios pro hac sententia refert Mé-
chaca, lib. 1. de successione progref-
fu. c. 1. num. 7. ubi alios citat pro con-
traria sententia & opinione, quæ val-
dè controuersa est apud doctores, vt
videbimus in questione sequenti.

- 1 **L** Ex 31. tit. 18. p 3. confirmat primam opinionem.
- 2 Millones puede pedir el Reynuestro leñor en caso de necesidad.
- 3 Rex tempore necessitatis, etiam iure diuino potest imponere collectam.
- 4 Clerici tempore necessitatis possunt compelli ad contributionem
- 5 Tributum fuit solum ab ecclesijs Gallicanis Regi Francisco, tempore necessitatis, & pro regni defensione.
- 6 Bona & facultates ecclesie sunt deputate ad redimendus captiuos.
- 7 Pro defensione patrie, tan laici quam clerici tenentur Regi tributa soluere.
- 8 Causa iusta semper presumitur in Rege exigendo tributa.
- 9 Clerici tenentur contribuere pro refectione pontium & viarum.
- 10 Nobiles tenentur pro refectione pontis, & fontis. * Y por todo aquello que es pro comunal de todos.*
- 11 Clerici tenentur contribuere ad omnes necessitates publicas.
- 12 c. non minus, de immunitate ecclesiar. declaratur.
- 13 Lex 3. tit. 18. p 3. declaratur.
- 14 Princeps quando non habet de suo, potest subditis collectam imponere.
- 15 Princeps militat pro communi vtilitate, & sic debet de communibus viuere.
- 16 Patrimonium regie iam est venditum & alienatum, & pignori datum.
- 17 Princeps prius debet se pramunire de suo

- marſupio, quam ſubditos collectare.
- 18 Subditi ad onera occurrentia aſtringi poſſunt, quando princeps non habet de ſuo.
- 19 Princeps ſolus poteſt gabellas & noua veſtigalia imponere.
- 20 Princeps qui ſine iuſta cauſa nouum vecti- gal imponit, peccat mortaliter.
- 21 Iuſta cauſa ſemper præſumitur in prin- cipe.
- 22 Princeps vicem paſtoris gerit.
- 23 Operatio regis ad ſubditos patris ad filios & paſtoris, ad oues, ſimilis eſt.
- 24 Paſtor bonus debet tondere oues, non verò pilos & lanam euellere.
- 25 Principis dicto aſſerentis in extrema ne- ceſſitate eſſe conſtitutum, eſt creden- dum.
- 26 Scrupuloſa inquiſitio contra principem, nõ eſt facienda.
- 27 Bellum iuſtum reputatur ex ſola principis & ſuorum conſiliariorum declara- tione.

*Utrum princeps cum causa pos
sit alteri dominium tollere. Com
munis contra communem, &
quid iure regio.*

P⁴ Rēdicta quæstio non est mul-
tū dissimilis à quæstione præ-
cedenti, in qua princeps cum
causa potest alteri dominium tolle-
re, etiam non vtendo de plenitudine
potestatis, causa autem vtilitatem pu-
blicam debet respicere, secundum cō-
munem opinionem, quam refert las.
in. l. quominus, num. 3. ff. de flumini-
bus, Acosta, in. l. Gallus. §. & quid si
tantum 1. part. pagina. 74. ff. de lib.
& postum. Orosius, in. l. quod prin-
cipi, nume. 17. ff. de const. princip. &
illam tenet Zasius. cons. 10. num. 7.
volum. 2. dicens tamen, quòd docto

15 res

res tenent cōmunitèr contrarium. Sed prima opinio est hodiè approbata de iure regio, ex l. 31. tit. 18. p. 3. & Greg. in l. 3. tit. 5. p. 3. verb. **el Rey*, * Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, de constitutionibus, num. 27. Menchaca, controuerliarum vltimè frequentiu, lib. 1. c. 1. num. 7. Lucas de Pena, in l. originarios. C. de agricolis & cens. lib. 11. vbi dicit, quod bona subditi sunt principis in casu necessitatis. Quam opinionem sequitur Mathæ⁹ de Afflictis, lib. 1. constitutionum, regni Siciliae, quæstione. 17. vbi sic declarat. l. bene à Zenone ibi, **omnia principis esse intelligantur*, * C. de quadriennij præscrip. & l. de precatio. ff. ad l. Rodiam de iactu, quia resoluit (pluribus citatis) quod ex causa potest princeps tollere priuatis ea quæ eis competunt de iure gētium, vt tenet etiam Alexan. conf. 2. & conf. 67 vol. 1. & Festasius de collectis. 4. par. quæstione. 5. num. 41. & in c. 6. nu. 7. vbi dicit communem. Ex quibus apparebit quam recto iure noster Rex Philippus secundus (protector Christianæ reipublice) potest petere pedagia, vectigalia, & millones, ad protegendam, & defendendam rem publicam: quia cum possit auferre dominium alicui ex causa publica, multo magis partem bonorum. l. quæ de tota. ff. de rei vindicatione, & ita clare insinuant verba ex. in. c. 8. reg. lib. 1. ibi, **ius regis, qui imperaturus est vobis filios vestros tollet, & ponet incurribus suis, faciet sibi equites, & percussores quadrigarum suarum, & constituet sibi Tribunos, & Ceteros, & aratores agrorum suorum. Agros quoque vestros, & vineas, & oliueta optima tollet*. * Quæ verba, licet ad vsurpationem & iniustitiam pertineant, vt declarat Sarmiento, lib. 1. selectarum, numer. 20. in fine, tamen tempore necessitatis, quando causa publica vertitur, dicit ibi Nicolaus de Lyra, per illam autho-

ritatem, quod Rex iure diuino habet illud ius, & facultatem. Ita Lucas de Pena, in l. 2. C. de quibus muneribus, vbi concludit Principem posse imponere collectam, etiam clericis, tempore necessitatis, cum nō minus illi, quam ceteri ab inimicorum incurfu defendantur, & protegantur. Ita tenet Cassaneus, in cathalogo glorie mundi. 3. par. consideratione. 24. nu. 162. cum sequentibus, & in consuetudinibus Burgundia, tit. **desustices** §. 4. per totum, vbi expressè resoluit, quod in regno Franciæ, anno 1532. à rege. l. Francisco Franciæ, petendum fuit ab ecclesijs Gallicanis certum tributum pro regni defensione, per ea quæ habentur lib. 4. Regum. c. 14. vbi Ioas rex Israel pro necessitate tulit omne aurum, & argentum, & vniuersa vasa, quæ inuenta sunt in domo Domini. Et lib. 4. Regum cap. 18. Ezechias similiter dedit omne argentum, quod repertum fuerat in domo domini, vt necessitati patriæ subueniretur. Et ratio est, quia bona & facultates ecclesiæ, sunt deputatæ ad redimendos captiuos, & oppressos. c. sacrorum. c. sicut. c. aurum. c. gloria episcopi. 12. quæstione. 2. & l. circò pro defensione patriæ, & imminente necessitate, non solum laici, verū etiā clerici, tenentur contribuere, & tributa regib⁹ soluere. c. tributū. 23. quæst. 8. & plurima testimonia sacrae pagina, quæ videntur obitare (extraditis per Dueñas, reg. 100.) procedunt generalitèr loquendo, non autem existente iusta causa, quæ in principe semper præsumitur, gloss. Bart. & omnes in l. relegati. ff. de pennis, Ancharranus, conf. 288. Felinus, in c. quæ in ecclesiarum, nu. 60. vbi Decius, num. 27. de constitutionibus Romanus, in l. si verò §. de viro ff. soluto matrimonio, & in conf. 436. Alex. conf. 216. vol. 2. Socinus, conf. 60. num. 5. vol. 1. & 266. nu. 55. vol. 2. Ruynus,

Ruynus, conf. 181. num. 9. volum. 1. Imò ipsa Principis voluntas habetur pro iusta causa, gloss. in. d. l. relegati, glo. in. c. signatio. de rescriptis, ver. à Romano Pontifice, Alexand. conf. 155. num. 18. volumine. 6. & 94. nu. 5. volum. 1. & Decius, conf. 241. Et in quæstione proposita ita tenet Guido Papæ, quæstione. 7. & quæstione 177. qui loquitur de clerico, & de nobili, Ancharranus, conf. 95. assignans rationem, quia quemadmodum tenentur clerici, & personæ ecclesiasticæ contribuere pro refactione fontis, & pontis, vt in l. ad instructione C. de sacrosanctis eccles. & tradit Otalora, de nobilitate. 2. p. c. 1. num. 11. Auiles, in. cc. pp. c. 23. gloss. verb. **den orden*, * Auend. in. cc. pp. 2. p. c. 14. Greg. in l. 20. tit. 32. p. 3. verb. **caualle vos*, & in l. 54. tit. 6. p. 1. verb. **en las puentes*, * Mexia, ad pragmaticam panis, conclusionem. 1. num. 6. & conclusionem. 5. num. 63. & probatur in l. 12. tit. 2. lib. 1. recopilationis, vbi Azebita & à maiore ratione tenentur contribuere ad prædictam necessitatem regiam, cum sit causa publica, & ad omnes publicas necessitates tenentur omnes (etiā clerici) contribuere, quod latissimè prosequitur Octa. in dec. Pedemont. 68. numero. 5. & Riminaldus, conf. 2. num. 20. Decianus, respons. 14. num. 20. Rolandus, conf. 2. num. 1. volum. 4. & Bursatus, conf. 16. num. 23. & 25. num. 3. & 42. num. 10. & latius conf. 161. num. 11. Natta, conf. 208. numer. 6. volum. 1. & Mexia, supra resoluens cōmunem opinionem, & quod procedat omni iure, etiam diuino, vt testatur Ripa, tit. de ecclesijs edificandis, respons. 2. & Lucas de Pena, in d. l. 2. C. de quibus muneribus, vel præstationibus nemini liceat se excusare, Guillelmus Benedictus, in c. Raynuntius, 12 verb. vxorem nomine Adelasiam, num. 103. cum sequentibus, vbi ref-

pondet ad. canon minus, de immunitate ecclesiæ, vbi pro fossatis clerici non tenentur contribuere, quod est intelligendum, non imminente necessitate. Et pro hac sententia facit d. l. 31. tit. 18. p. 3. ibi, **fuera ende se el rey las vnieste menester para fazer dellas alguna cosa que fuesse a pro comunal de el reyno*, * & inter causas publicas, quæ à doctoribus traduntur, vt rex possit tollere dominium rei suæ alicui, est fauor publicus, vt in litem si verberatum §. si fide rei vindicatio ne. l. venditor. §. si constat. ff. communia prædiorum. c. super quibusdam, vbi gloss. verb. Imperator, de verborum significatione. l. bene à Zenone C. de quadriennij præscriptione, & in d. l. de precatio. ff. ad l. Rodiam de iactu. Et plura in hoc proposito congestit Menchaca, controuerliarum vltimè frequentium. lib. 1. c. 1. numer. 7. Quæ opinio confirmatur, quia princeps pro defensione patriæ, si non habet de suo, potest subditos collectare, vt docet Albericus, in l. de quibus, vers. idem quæro. ff. de legibus. l. si quis in hoc genus. C. de episcopis & clericis, Parisius, conf. 25. num. 65. volum. 1. quia cum princeps militet, pro communi vtilitate, debet etiam de communibus viuere, pro honesto statu principum conseruando, cum redditus proprii non sufficiant, nec exactiones consuetæ, prout sunt **alcualas, tercias, subsidio, y escusado*. * Et sic priusquam noster Christianissimus, & inuictissimus rex Philipus secundus ad hanc exactionem peruenisset, omnia bona sua, regaleque patrimonium vendidit, alienauit, & pignorauit, & sic donatiuum millonum maiorem habet equitatem, & iustificationem, ex doctrina Baldi, in l. neminem. C. de sacrosanctis ecclesijs, vbi Paulus. Socinus iunior. cōf. 98. numer. 10. volum. 3. dicunt, quod princeps primo debet se præmunire de

2/ et nō
Gubier
ad p. 10.
n. 5. p.
922. 6.
1. et fin
hmaris n.
10. hōit ex
p. 10. & nō
p. 10.

Practicae Quaestiones

de suo marsupio, quam subditis collectam imponat. Idemque defendit Rolandus, conf. i. numer. 62. cum sequentibus. volum. 2. & in nume. 157. ubi dicit, quod quando occurrit publica necessitas, & princeps non habet redditus sufficientes, pro tubuendo dictae necessitati, possunt subditi adstringi ad onera occurrentia, & ad collectas. Idem docet Afflictis, in rub. quae sint regalia, columna penultima versic. & pro hac decisione, Lucas de Pena, in l. i. C. de super in dicto lib. 10. Salicetus, in l. vestigalia. C. noua vestigal. institui non posse, ubi tenet, quod solus princeps potest gabellas & noua vestigalia instituire, cum sint de maximo imperio. Idem tenet Bertachinus, in statu de gabellis. i. p. quaestione. i. Baldus, conf. 343. volu. 5. Capella Tholosana 451. ubi additio Parladorius. l. part. rerum quotid. c. 3. a num. 1. cum sequentibus lall. conf. 81. volumine. 4. Azevedo in. l. i. tit. 11. lib. 6. recop. per illam legem in gloss. i. & probatur etiam in l. 9. tit. 7. p. 1. & tradit Lafarte, de gabellis, in l. i. tit. 17. lib. 9. recop. & Gironda, in. i. par. numero 1. in principio. Peccat tamen mortali ter princeps, qui sine iusta causa nouum vestigal imponit, ut tradit Afflictis, supra, num. 11. quem sequitur Rolandus, conf. 95. num. 30. volum. 2. idem tenet Innocentius, in. c. in noua mus, de censibus, & in. c. super quibusdam de verborum significatione. Tamen in eo praesumitur, semper iusta causa (cum sit pater communis omnium) & sic subditis, veluti pater filijs, debet thesauros preparare, & in cunctis necessitatibus pastorem viceregere, ut in. c. Apostolus. 5. Iustinianus, de censibus. Quae sententia probatur optime in l. 14. tit. 5. p. 2. ibi, **como quier que el rey es señor de sus pueblos para mantenellos en justicia, e servir se de ellos: con todo esso guardallos deue*

en manera que no desfallexcan quando menester los viere: ca segun dixo Aristoteles a Alexandro el mejor tesoro del rey ha, y el que mas tarde se pierde, es el pueblo, quando bien es guardado. E con esto acuerda lo que dixo el Emperador Iustiniano, que entonces son el reyno y la camara del Emperador ricos e abondados quando sus vassallos son ricos, e su tierra abunda. Et ratio est, quia secundum Aristot. similis est operatio regis ad subditos patris, ad filios, pastorem, ad oues: paterno enim amore, & pater debet regere populum, ut in clementina, conuenienter, de restitutione spoli. boni enim pastorem est tondere pecus, non autem deglubere, id est pilos & lanam euellere. Et dicit Baldus in praedictis faudorum colum. 13. quod regnum est ad similitudinem corporis humani, a quo si abscindatur auricula, non est corpus perfectum, sed monstruosum. Et hinc venit, quod semper sit credendum assertioni principis, vel regis dicentis esse constitutum in necessitate, ad defendendam religionem christianam, ut docet Alexan. conf. 216. volum. 2. Oldradus, conf. 238. Rolandus, dicto conf. nume. 58. & 90. ubi dicit, quod non est in hoc facienda inquisitio scrupulosa, ut faciunt aliqui decuriones timorati conscientiae, aliquarum civitatum, quia a iure improbatum. l. doli in fi. ff. de nouationibus: & quia quando non est certum an bellum sit iustum, debemus stare principis, & eius consiliorum declarationi, qui prius examinauerunt bellum esse iustum. cum unicuique de populo non debeat princeps hoc notum facere, quia sola principis, aut consilij, autoritas debet in hoc subditis sufficere, nam ex eo solum quod iura ipsi principi dederunt, concesserunt etiam virtualiter, inducendi bellum potestatem, ut in l. vnica. C. ut usus armorum lib. 1. lex prohibita. C. de iure fisci, lib. 10. ubi dicit, quod vassallus

Communes contracomunes. 479. 141

fallus tenetur credere domino, non vero sibi met confirmare conscientiam. Quae omnia limitantur, quando in principe non subest aliqua necessitas, quia tunc contributio debet cessare, ut tradit Rolandus, conf. 91. num. 45. vol. 2. & Auend. in suo dictionario, verb. **alcauala*, quae resoluatur quod vestigal iam hodie non debetur regi, ex eo quod cessauit bellum Granatense, cuius causa gabella fuit imposita. Sed profecto illius opinio nec est vera, nec tenenda, ut tradit (contra eum) Lafarte, **de alcaualas*, c. 18. num. 39. & ratio est, quia licet cesset hodie illa causa finalis, quae a principio concessionis vigeat, a tunc durat alia grauissima causa, cum a plurimis fidei catholicae inimicis a fronte, a tergo, & a lateribus simus circumducti & oppressi, ad quorum tutelam, & protectionem, non solum gabellarum praestatio, & solutio est necessaria, verum etiam contributio millonum, & aliae iustissime impositiones (quae a pluribus mordentur, & reprobantur, non attendentes altiora iuris principia) si vero absolute sit nobilissimum per facti euidenciam, quod non superstit causa, tunc debet cessare praedicta contributio, ut tradit Romanus, conf. 417. & 459. Duenas, reg. 100. limitatione. 12. Illud autem quod diximus, quod clerici in causa necessitatis tenentur ad praedictam contributionem, intelligi debet, non propria regis auctoritate, sed de licentia Pontificis. ita Abb. conf. 3. lib. 1. Nauarr. in mauual. c. 17. num. 201. & c. 23. num. 120. & illud etiam tenet Medina, in codice de restitutione, quaestione. 15. in principio. & Auiles. in cc. pp. c. 25. versic. **den orden*. num. 5. sed si fuerit imminens periculum in mora si recuratur ad Romanum Pontificem, tunc recedendum est a regulis iuris. l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de noui operibus

ris nunciatione, & tenet Greg. in. d. 134. & Gutierrez. pp. quaestionum lib. 1. quaestione 3. num. 4. & 5. & Olano, in antinomia iuris, litera. C. num. 38. Azevedo. in. l. 11. tit. 3. lib. 1. recop. num. 6. & 7. quae sententia probatur in. d. c. aduersus, de immunitate ecclesiae, ibi, **propter imperitiam tamen quorundam, Romanus Pontifex prius consuetudine, cuius interest omnibus utilitatibus providere*. Cach. ranus, supra, decisione Ped. montana. 63. num. 30. Afflictis, decisione. 24. & 35. & ita illi text. in. d. c. aduersus limitat Cach. ranus, supra & in consilio ibi posito, numero. 29.

QVAESTIO. 479.

Vtrum princeps possit aliquem restituere natalibus in prauidicium alterius. Communis contracomunem.

Princes potest quem natalibus restituere in prauidicium scripti heredis absque causa etiam si per heredem hereditas sit adita, dummodo bona non sint apprehensa, ita est communis opinio, secundum Fortunium, in. l. Gallus. §. & quid si tantum, num. 286. ff. de lib. & posthumis in volum. repet. & iuxta aliam impressionem, numer. 392. & dixit etiam communem Contr. in. 4. decret. 2. p. c. 8. §. 9. num. 5. Sed contrariam sententiam testatur communem Ioannes Crotus, numero. 134. Guliaula, numero. 95. Ruy nas, num. 5. & Acosta. 2. p. numero 175. in. d. §. & quid si tantum, & de huius articuli expeditione vide. l. 4. titulo 15. par. 4. & ibi Gregor. verb. **si caben su ruego*, quae opinio verisimilis est & ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

SUMMARIUM.

- 1 *Ata culpa in criminalibus, non æquiparatur dolo.*
- 2 *L. si. Tauri declaratur.*
- 3 *Dolus requiritur ad incurrendam penam falsi.*
- 4 *Ad incurrendam penam periurij requiritur dolus.*
- 5 *Doli allegari sufficit, ut delictum in dubio intelligatur doli, & esse commissum.*
- 6 *Probato delicto, vel mendacio, presumitur dolus.*
- 7 *Lex. i. tit. 7. p. declaratur.*
- 8 *Falsitas non potest esse ubi est bona mens & intentio.*
- 9 *pena imposita à iure propter mendacium habent locum quando dolus interuenit.*
- 10 *Homicida non punitur pena ordinaria delicti, si absque dolo homicidium sit commissum.*
- 11 *Homicidium committitur absque dolo, quando in advertenter committitur.*
- 12 *L. si. fin. tit. 8. p. 7 declaratur.*
- 13 *Contraria opinio in questione principali proponitur.*
- 14 *Resolutio principalis conclusionis traditur.*

QVAESTIO. 580.

Verum possit reus corporaliter puniri, quando absque dolo (culpa tamē accedente) delictum commisit. Communis contra communem, & quid iure regio.

Conclusio doctorum receptissima est, quod in penis criminalibus: nunquam potest aliquis puniri corporaliter, nisi dolus interueniat. Ita docet Bart. in l. 1. §. 1.

Practicae Quaestiones.

- num. i. ff. si quis testamento liber esset iustus, fuer. cui opinio communis est, ut tradit Cepola, conf. crim. 33. quod adeo verum est, quod non sufficeret lata culpa, quæ in criminalibus non æquiparatur dolo, & hanc dicit esse communem opinionem Iass. in l. in actionibus, num. 23. & 26. ff. de in lit. iurando, & Ioannes Blanco, in practica criminali, num. 137. Syluester, in sua summa, verb. pena, questione. 16 & verb. culpa, ver. decimo quaeritur Bernardus Diaz, reg. 340. ubi adduxit ad hanc regulam tres ampliationes, & decem limitationes tradit Gratus, respo. n. 132. volum. 1. Grammaticus, voto. 21. numer. 15. Hippolytus, in l. vnus. §. cognituram num. 27. ff. de questionibus Maranta, in speculo aduocatorum. 4. p. distin. iudic. 60. Et ab hac opinione, & communi sententia recedendum non esse, tradit Salzedo, in additionibus ad regulam Bernardi Diaz, Auendañus, de exequendis mandatis. 2. p. num. 22. columna. 5. ubi hanc dicit communem opinionem (sic intelligens legem. si. Tauri) resoluens, quod ad incurrendam penam falsitatis (de qua in illa lege) requiritur dolus. Et ita sunt ponderanda verba illius legis, 3. verb. *falsamente*. Idem tenent Aviles, in cc. pratorum. c. 48. gloss. 1. numero. 3. ubi dicit, quod ad hoc ut quis puniatur de falso, requiritur dolus. Idemque tenet Gutierrez, in authentic. sacramenta puberum, nu. 62. C. si aduersus venditionem, ubi idem resoluit ad incurrendam penam periurij, dicens esse veram & communem opinionem, quam latè prosequitur Iass. in l. qui iurasse, num. 4. ff. de iure iurando, ubi Paulus, num. 7. & 8. dicit notabile verbum, & in praxi satis utile, & quotidie continenti, scilicet, quod sufficit in accusatione allegatio doli, & eo ipso probatum sit, testem falsum dixisse presumi.

Communes contra communes. 580. 143

- presumitur dolose. Pro cuius opinione facit tex. in l. 1. C. ad l. Corneliam de sicarijs, ubi probatur, quod licet generaliter loquendo, allegans dolum vel culpam, teneatur id probare, ut in l. quoties. §. qui dolum, ubi gloss. ff. de probationibus: tamen secus est in delictis, in quibus probato delicto, vel mendacio, presumitur dolus.
- 7 Quæ declaratio notabilis est, & in praxi valde notanda, ut tradit Gutierrez, supra, num. 63. in fi. & nostram principalem conclusionem probat lex. i. tit. 7. p. 1. ibi, *si alguno fixiese privilegio, o carta falsa a sabiendas*. Et ibi, **cambiandolas falsamente*. Et ibi, **otro si deximos que el abogado faria falsedad si alegasse a sabiendas leyes falsas en los pleyros que tuuiese*. Et ibi, **otro si deximos, que todo juzgador que da juyzio a sabiendas contra derecho, faze falsedad*. Et ibi, **e aun la faze el que es llamado por testigo en algun pleyro, si dixere falso testimonio, o negare la verdad sabiendola*. Et ibi, **otro si deximos, que qualquier home que muestra maliciosamente a los testigos que digan testimonio con intencion de los corromper*. Ex quibus clarè comprobatur nostra sententia, quod ad incurrendam penam in delictis, requiratur dolus, et illud etiam docet ibi Gregorius, verb. **mudamiento de verdad*, ubi resoluit ex dicto Baldi, quod ubi est bona mens, & intentio, ibi non potest esse falsitas, cum culpa sit scienter negare veritatem. l. sancimus. C. de penis. Ita etiam tradit Felinus, in c. ceterum, nu. 13. de iudicijs, ubi dicit, quod penæ impositæ à iure propter mendacium, habent solum locum, quando dolus interuenit in mendacio, aliàs secus, ut probat tex. in c. 1. §. si fuerit, quæ sit prima causa benef. amitt. & in c. 1. §. vassallus, si de feudo fuerit controuersia in visibus fauorum. Quæ opinionem sequitur etiam Padilla, in l. si. num. 13. C. de fideicommissis.

- Ex qua resolutione dicit Iass. in l. 1. nu. 70. ff. de legibus (resoluens esse communem opinionem) quod si statutum disponat, quod homicida sit de capitandus, intelligitur dummodò homicidium sit commissum dolo, non autem culpa & dicit etiam communem idem Iass. in d. l. in actionibus, num. 26. ubi Decius, num. 20. Curtius iunior, in l. si. num. 9. ff. quod quisque iuris: quæ opinio receptissima est, ut docet Alciatus, in l. magna negligentia. ff. de verborum significatione, quam opinionem sequitur Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. homicidium, num. 3. ubi declarat, quod tunc dicitur homicidium culpa committi, quando quis non dolose, nec animo occidendi, sed in advertenter alium interfecit, quod delictum non est puniendum pena mortis & sic pena ordinaria sed debet imponi pena pecuniaria, vel exilij pro modo culpæ, & aliquando pena trirremium, ad tempus, ut dicit seruatum fuisse in causa de facto occurrenti anno. 1557. resoluens hanc esse communem scribentium opinionem: quam etiam sequitur Menchaca, lib. 2. controuersiarum illustrium. c. 96. numer. 32. ubi optimè declarat nostram conclusionem, quam approbat lex. 5. in fine tit. 8. p. 7. ubi Gregorius verb. **no apercießsen della*. Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imò quoque pro lata culpa possit quis corporaliter puniri, licet dolus deficiat) dicit communem Maranta, in suo speculo aduocatorum. 4. p. à num. 85. quem ad hoc refert Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum §. si. questione. 84. nu. 1. in fin. dicens quandoque se vidisse in senatu ita obseruatum fuisse. Prima tamen opinio verior & communior est, tam de iure communi, quam in iudicando & consulendo. Et sic genera-

generaliter & indistincte tenendum est, pro declaratione omnium legum regni, quod quotiescunque imponitur penaratione alicuius delicti, erit locus executioni illius si dolus interueniat, secus vero si lata culpa, quia tunc pena extraordinaria: reus ple-ctendus est, vt in. d. i. in fi. tit. 8. p. 7.

QVAESTIO. 581.

Utrum princeps possit remittere penam parti applicatam. Communis contra communem.

Princes non potest remittere penam parti applicatam. Ita tenet glossa in. l. venia. C. de in ius vocando, quam dixit communiter approbatam Paulus Parisius, cōf. 1. num. 31. vol. 4.

Sed contrariam partem innuit communem idem Parisius, cōf. 31. in. numero. 42. & Ludouicus de Montalto, de reprobatione sententiae Palati, art. 3. nu. 34. vol. 8. tractatum, qui dicit hanc opinionem tenere omnes doctores communiter. Quae opinio verior est, quia illud quod nostrum est, sine facto nostro tolli non potest, vt in reg. iuris, id quod nostrum. ff. de reg. iur.

QVAESTIO. 582.

Utrum sine citatione illorum, quorum interest, possit princeps aliquem natalibus restituere. Communis contra communem.

Diximus in quaestione 579. principem posse natalibus restituere in praedictum alterius, & dubitatur, an illud procedat cum citatione illorum, quorum interest. Et quod non sit necessaria

partis citatio tenet Boerius, decisio. ne. 122. num. fi. qui resoluit esse communem opinionem, & dicit etiam communem Iass. in. l. Gallus. §. & quid si tantum, numer. 143. ff. de liberis, & posthumis.

Sed contrariam (imò quod non possit) testatur communem Socin^o, in. d. §. & quid si tantum, numero. 27. Prima tamen opinio seruata fuit de facto, vt dicit Boerius, supra, num. 7. & pro ea facit tex. in. l. 2. in fin. ff. de natalibus restituendis.

QVAESTIO. 583.

Utrum in dubio notarius praesumatur, rogatus. Communis contra communem.

Notarius in dubio praesumitur rogatus. Hae est communis opinio, secundum Alexand. cōf. 133. num. 9. volum. 3. sed Molineus, ibi testatur (pluribus relatis) quod in contrarium est communis opinio. Et pro complemento huius quaestione, vide quae diximus in quaestione 474. an testes praesumantur rogati, pro intellectu authenticarum, rogati. C. de testibus.

QVAESTIO. 584.

Utrum requiratur de essentia legis, quod sit scripta. Communis contra communem.

Essentia legis est: quod sit scripta. Ita tenet communis opinio, secundum Salicetum, in. l. humanum. C. de legibus, quam quaestionem late prosequitur Abb. in rub. de const. num. 3. vbi Decius, in. l. lectura, num. 26. Boerius, in rub. de constitutionibus, num. 72. Didacus

cus Perez, in. l. 1. tit. 4. col. 110. Humada, in. l. 4. tit. 1. p. 1. gloss. 1. Belluga, in speculo princip. rub. 47. num. 9. Menochius, de arb. casu. 420. numer. 25. Burgos de Paz, in. l. 3. Tauri, nu. 378. in princ. & Fuscus, de visitatione, lib. 1. c. 33. num. 8. & alios refert Zenedo, in collectanea. 1. ad decretum. nu. 4.

Sed contrariam sententiam testatur esse communem Felinus, num. 3. & additionator ad Abb. litera. C. in d. rub. de constitutionibus, in fin. & vide quae dicemus in quaest. 620.

SVMMARIVM:

- 1 Cap. 1. sess. 23. Concilij Tridentini, declaratur.
- 2 Residentia requiritur in beneficijs ecclesiasticis de iure Pontificio.
- 3 Nulla necessitas excusat a residentia, nisi utilitas ecclesiae.
- 4 De duobus bonis maior est eligendus, & de duobus malis minimum.
- 5 Parochus per duos menses sine licentia episcopi potest a suo beneficio recedere, secundum Zenedum.
- 6 Congregatio Cardinalium contrarium respondit in quaestione precedenti.
- 7 Causa studij est iusta causa recedendi a beneficijs curatis. Et quae sint aliae iustae causae.
- 8 Consuetudo nihil valet contra ius diuinum.
- 9 Interpretare quae sit utilitas publica, pertinet ad ius positium.
- 10 Episcopus, cum causa legitima a Romano Pontifice approbata, vel a metropolitano, potest a suo episcopatu recedere.
- 11 Inquisitor non potest recedere a suo beneficio curato, ex eo quod exerceat illud officium.
- 12 Spini opinio, in quantum dixit quod inquisitor non tenetur residere in beneficio curato, reprobatur.
- 13 24. Casus in quibus a residentia excusatur parochus, enumerantur remissive, & quod beneficia simplicia non requirunt

personalem residentiam.

- 14 Distributiones quotidianae adquiruntur in casibus iustae absentiae, & quid de vestuario canonicorum.
- 15 c. 1. de clericis non residentibus, declaratur.
- 16 Impeditus de facto, & contra ius, non perdit distributiones quotidianas, nec vestuarium.
- 17 Sententia lata contra capitulum sanctae ecclesiae Toletanae, vt restituat fructus, exequatur etiam in distributionibus quotidianis, & sic fuit iudicatum contra eam.

QVAESTIO. 585.

Utrum residentia praelatorum, & aliorum beneficiariorum sit de iure positio vel diuina Communis contra communem.

Residentia episcoporum, & aliorum beneficiariorum, cuius sit iuris solet indubium verti, & esse iurisdicini, tenet plures doctores, Carranza, in tractatu. de residentia praelatorum. c. 2. numer. 2. vbi plures pro ista sententia adduxit auctoritates, Caietanus. 2. 2. quaestione 185. art. 5. Gigas, in tractatu. de residentia. c. 2. Soto, lib. 10. de iustitia & iure, quaest. 3. art. 1. & 2. Castro, lib. 5. de iusta haereticorum punitione. c. 4. Couarr. lib. 3. variarum. c. 13. num. 9. Nauarr. in manuali, c. 25. numer. 120. & haec est communis opinio secundum Dominicum de Soto, in apologia de residentia, contra Catherinū, & assignat rationem Couarru. supra, & ampliat illud procedere, non obstante consuetudine in contrarium, etiam immemoriali, & alios. DD. refert per hac sententia Flaminus, de resignatione beneficiariorum, lib. 1. quaest. 10. numero. 15. vbi refert poenam contra clericos non residentes, declarans

cap. 1. sess. 6. Concilij Tridentini. Sed contrariam opinionem (imò quod sit iuris humani) dixit communem Ambrosius Catherinus, in defensione, contra prædictam apologiam Soti. Prima tamen opinio est hodie approbata ex sacro Concilio Tridentino. c. 1. sess. 23. ubi, * cum præcepto diuino mandatum sit omnibus. * Et sic benè sequitur, quod residentia in beneficijs ecclesiasticis (maximè requirentibus animarum gubernationem) sit de iure diuino, & per illum text. ita tenet Salzedo, in additionibus ad Bernardum Diaz, in practica criminali. c. 52. litera. A. & etiam est de iure Pontificio, ut in c. quia nonnulli. cap. ex tuè, de clericis non residentibus. c. ad hæc. c. extirpanda. §. quia verò, de præbendis. c. non oportet, cum sequentibus. 7. quaestione. 1. c. 1. & 2. sess. 6. Concilij Tridentini. Et sic nunc la regulariter necessitas potest episcopos, vel curam animarum habentes, ab hac residentia excusare, nisi propter vtilitatem vniuersalem, vel particularem ecclesiæ: quia in hoc casu ex virtuali mente iuris diuini abesse iuste possunt, quia quædammodum ex duobus malis minimum est eligendum. c. ntrui. c. duo mala. 13. distinctione, ita & eodè modo de duobus bonis maius eligitur, ut docet Couar. in regula peccatum, in principio, num. 3. de reg. iur. in. 6. & Soto, in. 4. distinctione. 28. quaest. 1. art. 2. & in hoc casu munus pastorale alteri sacerdoti idoneo demandandum est, ut in Concilio Tridentino est iuste dispositum, in c. 2. sess. 5. & c. 1. sess. 23. & iure communi plures iustas causas adduxit Abb. in. d. §. quia verò, & Selua, de benef. 4. p. quaest. 6. qui adduxit. 25. & Nauarr. in manuali. d. c. 25. numero. 120. & Decisio Mathæi de Afflictis Neapolitana. 289. Zenedo nuuissimè, in suis colle-

ctaneis 3 part. ad. 6. & Clemen. colle. 31. qui resoluit, quod parochus per duos menses potest impunè recedere à beneficio, etiam non petita licentia, & quod hoc est de mente Concilij: nam licet verba illius capituli trahi possint in oppositum, facilius tamen, & verius intelliguntur quod ea licentia, quæ in scriptis desideratur, exigatur ad prolixius tēpus, & sic ultra duos menses: quia aliàs esset multum graue parochus, quod nunquam posset impunè recedere a suo beneficio: cum tamen possit episcopus per tres menses, sine aliqua licentia, ut in versiculo, * quoniam illius. c. * quidè verū mihi semper visum fuit ex verbis, & mente Concilij, idemque tenet Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, cap. 52. columna. 4. fol. 144. Vidi tamen, in oppositum declarationem cōgregationis Cardinalium, & ita praxis recepit, ut absque licentia non possit parochus recedere, etiam si absens fuerit propter ecclesiæ vtilitatem, quare necessaria est ordinarij licentia in scriptis gratis cōcedenda, secundum Concilium. Dubitari tamen potest, quæ dicitur in iure vtilitas ecclesiæ, ut faciliè episcopus moueatur ad licentiam concedendam ex virtuali mente iuris diuini. In quare sunt causæ considerandæ, quæ à iure sunt determinatæ, & expressæ veluti absentia studiorum causa, ut in. d. c. 2. sess. 4. ubi docentes sacram Scripturæ, & scholastici qui in scholis student, possunt recedere à suis beneficijs curatis, & lucrantur fructus in absentia. Ita Staphileus, de literis gratiæ, & iustitiæ, titulo, de qualitate, & statu beneficiorum. §. circa, num. 10. & Salzedo, supra. Idem dic in commorantibus in seruitio Pontificis, Regis, vel episcopi, arg. tx. in. c. fi. de magistris. c. licet de præb. & in

& in. d. c. 2. sess. 5. cap. ad audientiam, de clericis non residentibus. c. cum ex eo, de electione, in. 6. Non tamen prædicti lucrabuntur distributiones quotidianas ita Fuscus, de visitatione, lib. 2. c. 29. num. 10. per tex. in. c. licet nobis, de præbendis, quod prosequimur in num. 13. superior, tamen interpretabitur hoc, in privilegiatis, de seruiantibus principibus, vel etiam consuetudo rationabilis, quæ licet nihil valeat contra ius diuinum, ut in. c. fi. de consuetudine, interpretari tamen est iuris humani, an sit vtilitas ecclesiæ, & sic consuetudo valet, ut tradit gloss. magistra, & doctores in. l. fi. c. li. contra ius, vel vtilitatem publicā. Et iuxta hæc intelliges casus adductos à gloss. in. c. relatum, de clericis non residentibus, à Decio, & Vero, in. c. cum omnes, de constitutionibus, Ripa, in. c. cum. M. nu. 41. eod. tit. Alberto Trotio, de vero & perfecto clerico, lib. 2. c. 45. S. Thom. 2. 2. quaest. 85. art. 5. Soto, lib. 10. de iustitia & iure, quaestione. 3. artic. 4. Ripa, in tractatu. de peste, fol. 25. & est decisio Pedemontana. 289. nu. 29. & ita est intelligendus tex. in. d. c. suggestum, cum sequentibus. 7. quaestione. 1. & c. 1. sess. 23. in vers. 1. & sic cū causa legitima poterit episcopus abesse à suo episcopatu, modò hæc causa legitima absentia, à Romano Pontifice, vel à metropolitano approbetur in scriptis, & hoc, ultra illos tres menses continuos, vel interpolatos. Idè què de parochis dicendum erit, ultra duos menses qui expresse à Concilio conceduntur. Et inter alias personas privilegiatas de non residendo in beneficio curato, dixit Spino, in suo speculo testamentorum, glossa. 3. principalis, titulo de capellanijs, numero. 58. quod est inquisitor hæreticæ prauitatis, & quod illud procedit favore fidei, argumento text. in. cap.

12 fin. de magistris. Sed eius opinio vera non est, nec seruatur in praxi: quia ipsorum privilegia ad beneficia curata non extenduntur, cum non sit à iure expressum, sed solum ad alias præbendas, & idem existimo de stantibus in seruitio episcopi, cum contrarium non videam⁹ dispositum de iure, nec de consuetudine. Tu autem vide. 24. casus, in quibus parochus excusatur à residentia, quod tradit Selua, de beneficio. 4. p. q. 6. & 8. & alios casus (etiam extante Concilio Tridentino) congersit Salzedo, in practica ad Bernardum Diaz, cap. 52. litera. C. fol. 154. & Flaminius, ubi supra, numero. 59. & 66. ubi limitat non procedere quo ad beneficia simplicia, quia ipsa de generali consuetudine non requirunt personaliē residentia. Idemque tenet Hojeda, de beneficijs, in compatilibus. 1. p. c. 17. numero. 26. Lopus, allegatio. ne. 35.

13 Solet tamen dubitari, an in casibus iustæ absentia, possit beneficij possessor simplicis, vel curati, acquirere non solum fructus beneficij, sed etiam distributiones quotidianas, quæ solū presentibus assignantur. In qua quaestione gl. verb. receperit, in. c. vnico, de clericis non residentibus, in ea est sententia, ut tales distributiones non competant absentibus, etiam causa studij, neque alijs privilegiatis, per tex. in. cap. olim, de verbor. signific. qui text. (meo iudicio) magis videtur probare contrarium, in vltimis verbis, ibi, * plene sicut vni ex alijs residentibus intungi-

14 mus conferendam, * Et hoc idem insinuant verba dicti cap. 1. de clericis non residentibus, ibi, * exceptis illis, quos infirmitas, seu iusta & rationabilis corporalis necessitas, aut evidens ecclesiæ vtilitas excusaret, & sic iuxta de causa impeditus, & absens con-

sequitur distributiones quotidianas, ut de iuste incarcerato tradit Couar. lib. 3. variarum. c. 13. nu. 8. in vers. vndecimo ex his. In illis vero, qui aliquo vtuntur priuilegio, vera est illius glossa et etia, & pro ea est text. expressus, in c. de cetero, in vers. nisi, de clericis non residentibus, ubi qui est in seruitio episcopi, non consequitur distributiones quotidianas, neque ille qui est in seruitio Papae, ut tradit Calderinus, cons. 1. in tit. de clericis non resid. & Couar. supra, nu. 1. qui bene hoc declarat, quod non procedit in impedito defacto iniuste, & absque illius voluntate, imo reluctantem: & sic si aliquis ex canonicis huius sancte ecclesie (in qua non lucratur distributiones quotidianas in absentia, neque vestuarium) nisi facta certa residetia fuerit iniuste, & absque causa legitima in carcerem per annum detentus, postea quod patefacta veritate absolutus, & liberatus, poterit licite petere fructus, & distributiones, quae illi assignarentur, & deberentur si praesens in choro fuisset: quia alias sine culpa puniretur. Quod maxime procederet, quando captura fuit facta in loco ecclesie, ut tradit Couar. sup. in vers. 8. & Ripa, in tractatu de peste. 2. par. nu. 145. & tradit Calderinus, cons. 17. in tit. de praebendis, qui asserit, quod canonicus a ciuitate expulsus absque eius culpa, debet percipere distributiones quotidianas, quem sequitur Felinus, in c. cum omnes, nu. 22. de constitutionibus, & Probus. in d. c. 1. nu. 22. Et quod magis est, si ad petitionem alicuius canonici iniuste incarcerati, vel non admissi ad possessionem canonicatus, per capitulum: fuerit prolata sententia contra eum, per quam sit condemnatus ad restitutionem fructuum, venirent etiam distributiones quotidianae. Ita Puteus, decisione. 239. in

1. parte. Et ita vidi iudicatum contra capitulum sanctae ecclesiae Toletanae, *En la racion de Mendo*. Quod est iuri consonum, & consuetudo in contrarium non est rationabilis, sed iniusta, & sic non seruanda in hoc casu, ut in c. si. de consuetudine: quae omnia sunt menti tenenda.

QVAESTIO. 586.

Utrum substantialia iudicij, possint a parte remitti. Communis contra communem.

Quae sunt de substantia iudicij, non possunt remitti per partes. Ita voluit glossa. verb. consentu, in c. de causis. de officio de leg. Cuius conclusionem intellige, siue pro parte, siue in totum velint remittere. Ita est communis opinio secundum Decium ibi, nu. 8.

Sed contrariam sententiam (immo quo in totum possint remitti (non autem pro parte) dixit communem Robertus Marata, de ordine iudiciorum, in principio, nu. 42. & ita est intelligendus text. in l. 40 & 41. tit. 2. par. 3. Hodie autem de iure regio, hoc relinquitur iudicis arbitrio, non vero est in voluntate, vel conventionem partium. Ita notat Auendañus, in respons. 1. nu. 16. ubi refert quae dicantur de substantia iudicij, vel de ordine iudiciorum: quibus adde, quod sicut partes non possunt substantialia iudicij remittere, ita nec consuetudo potest actus substantiam tollere, secundum glossam, verb. officiali, in c. 2. de consuetudine, lib. 6. Quae communiter tenetur, secundum Guillelmum Benedictum, in repetitione cap. Raynuntius, verb. & uxorem de, testam. num.

2. nume. 107. & Cassaneus, in prohemio, consuetud. Burgundiae, num. 33. dicit etiam communem illam glossam Rochus, in c. si. de consuetudine, col. 6. num. 229. vol. 9. tract.

SVMMARIVM.

- 1 Meretrix turpiter facit, non tamen turpiter recipit.
- 2 Meretrix in foro conscientiae mercedem petere, & retinere potest.
- Meretrix acquirit dominium rei sibi datae.
- 4 Meretrix est miserabilis persona.
- 5 Meretrici datur actio ad repetendum, & fortius retentio, contra Sarmientum.

QVAESTIO. 587.

Utrum meretrix ex bonis ex turpi lucro quasitis, possit facere eleemosynam. Communis contra communem.

Debetur apud doctores de questione praecedenti, in qua partem affirmatiuam, quod meretrix possit facere eleemosynam & in foro conscientiae retinere sibi ob turpem questum datum, tenet Abb. in c. plerique, de immunitate ecclesiae. q. 3. num. 12. Couar. in reg. peccatu. 2. p. §. 2. num. 4. & dicit communem Medina, in suo. C. de restitutione. quest. 20. & hanc esse communem theologorum, & canonistarum, dicit Nau. in manuali. c. 17. nu. 34. & Cordoua, lib. 1. quest. 32. in prima opinione, Hericus, in summa theolog. Moraliu, lib. 7. c. 35. num. 3. & dicit communem theologorum Salon. de iustitia & iure. q. 62. art. 5. corrouersia. 4. Mercado, lib. 4. de contractibus. c. 16. verb. ** todas las vezes*, Antonius Gomez, in l. 62. Tauri, in fine, quam opinionem sequi-

tur Paulus Fuscus, singulari. 23. litera M. & de visitatione lib. 5. c. 30. nu. 17. Antonius Scappus, lib. 1. c. 54. num. 6. & Selua, de benef. 2. p. quest. 5. nu. 7. quam tenet glossa. in c. extramissa, de decimis, cuius opinionem fatetur communem Bermondus, de publicis concubinarijs, pag. 237. nume. 12. ubi idem scribit communem theologorum esse in contrarium. Sed fallitur profecto Bermondus, quoniam glossa opinionem sequitur. S. Thom. 2. 2. q. 32. art. 7. Syluester, verb. eleemosyna, num. 5. Medina, de penitentijs, in tractatu de eleemosyna, fol. 154. col. 3. ad fi. Soto, de iustitia & iure, lib. 4. q. 7. art. 1. qui ait hanc esse receptam theologorum opinionem. Et ratio est, quia licet meretrix turpiter faciat cum sit meretrix, non tamen turpiter accipit. l. 4. §. sed id quod meretrici. ff. de conditione ob turpem causam. l. 53. tit. 14. p. 5. ubi late Greg. & sic meretrix in foro conscientiae mercedem petere, & retinere potest, & quod sibi datum, vel promissum est, causa suae turpitudinis, in tantum, quod illi acquiritur dominium, & sic ad libitum potest de tali lucro disponere, & multo fortius eleemosynam dare, ne illae miserimae personae fiat miserabilioris conditionis, ut optime defendit Medina (per plures rationes) lib. 1. c. controuersaru illustriu. c. 48. nu. 5. contra Medina, qui etiam defendit, quod non solum debetur retentio meretrici, sed etiam actio, licet in hoc contrarium contendat Sarm. lib. 6. selectaru. c. 8. qui resoluit, quod non debetur actio meretrici, sed solum retentio. Greg. tamen in d. l. 53. tenet oppositum, cuius opinionem sequor, quia fortioribus & aequioribus nittur fundamentis. Et rationem Iuris consulti, in d. §. sed id quod meretrici, defendit nouissima Gutierrez, lib. 2. canonicarum quest. c. 7. numero. 13. contra Nauarr. in manuali. c. 17. num. 34.

*Utrum clericus, qui tenetur de
euictione sortiatur forum emp-
toris laici, quem defendere te-
netur. Communis contra comu-
nem, & quid iure regio.*

D Vbiu esse solet, an clericus
qui tenetur de euictione,
sortiatur foru emptoris lai-
ci, que tenetur defendere. Et non for-
tiri tenet gloss. in. c. clericus nullus,
el. 2. 11. quait. t. quam comendat. Fir-
mianus, de euictione, verb. venditor,
vers. 9. vbi citat plures, & illa sequi-
tur Angelus, & Paulus, in. l. veditor,
num. 3. ff. de iudicijs, qua opinionem
dicit communem idem Firmianus,
verb. euictio, vers. 13.

Sed contrariam opinionem (imò q
clericus sortiatur forum emptoris
laici) tenent Abb. nu. 8. Barbacia, nu.
16. & Antonius Burgenlis, nu. 16. &
20. in. c. fi. de emptione & venditio-
ne, & hanc dicit communem Floria-
nus, in. l. fi. nu. 4. ff. de noxalib⁹ actio-
nibus, dixit etiam comunem Socinus,
conf. col. 8. & 9. vol. 3. dixit etiam co-
munem Lancelotus Decius, in. d. l. ven-
ditor, col. penul. Antonius Capicius,
decis. 197. num. 7. & pro hac sententia
est hodie tx. de iure regio, in. l. 5. in. fi.
tit. 6. p. 1. ibi. *Esso mesmo ser. a quando
algum clérigo vendiesse alguna cosa a lego,
n ueble, o rayx, ca si otro alguno le mouies-
se pleyto sobre ella, ante aquel juzgador
seglar, se teue responder, e redrar e sanar
aquella cosa ante quien faze la demanda
el lego. *Et ibi notat Greg. verb. ante,
& Covarr. pp. quest. c. 8. in princ. &
vide Abb. nu. 23. & Marian. nu. 127.
in. c. quoniam frequenter §. in alijs,
vt lite nò contestata, qui tradunt co-
cordiam de iure communi, in illa do-
ctorum varietate.

- 1 **C**rucis omisio est modica solemnita-
tis.
- 2 Omisio modica solemnitatis non viciat
dispositionem.
- 3 Casus de facto narratur, de inuentario bo-
norum capitalis mariti, facto constante
matrimonio.
- 4 Bona presumuntur superlucrata constan-
te matrimonio, nisi constiterit de ca-
pitali.
- 5 Inuentarium bonorum mariti, factum
constante matrimonio, validum est si
fiat coram iudice & citata parte.
- 6 Augmentum patrimonij industria & la-
boribus queritur.
- 7 Inuentarium factum a marito antequam
contrahat matrimonium, valet quo-
modoque fiat, etiam sine cita-
tione.
- 8 Probationum genera, non sunt coangustan-
da.
- 9 Lex constituens certos modos probatio-
num non videtur alios excludere.
- 10 Casus omisus remanet sub dispositione iu-
ris communis.
- 11 Bona magis debent iudicari mariti, quam
uxoris.
- 12 Lix. 2. tit. 4. p. 3. declaratur.
- 13 Presumptio est pro inuentario facto an-
thoritate iudicis.
- 14 Inuentarium tot probat res sse, que in eo
describuntur.
- 15 Presumptiones iuris sunt liquidissimæ pro-
bationis.
- 16 Qui dicit contra inuentarium tenetur il-
lud probare, cum habeat publicam autho-
ritatem.
- 17 Inuentarium tenetur facere tutor tempo-
re tutela.
- 18 Heres ostendens inuentarium satisfacit
iuris dispositioni & qui illud impug-
nauerit tenetur probare, alias pro inue-
ntario iudicandum erit.

Quæst.

*Utrum omisio crucis in inuen-
tario, viciet inuentarium.
Communis contra communem,
& quid iure regio.*

IN confectione inuentarij neces-
se est, quod apponatur signum
crucis. Ita disponit tex. in. l. fin.
vers. subscriptionem. C. de iure deli-
berandi. Dubium tamen est, an per
eius omissionem instrumentum in-
uentarij vicietur: quod dubium pro-
ponit Alex. in. l. 2. §. prius, num. 7. ff.
de vulg. & instrumentum viciari te-
net Albericus, num. 14. Fulgosius, &
Salicetus, in. d. l. §. cum igitur, An-
gelus, in. l. 1. §. hæc stipulatio, num. 22.
ff. si cui plusquam per legem falcidia,
& est communis opinio secundum
Greg. in. l. 5. tit. 6. p. 6. verb. *la señal de
la cruz.

Sed contrariam sententiam (imò
quod talis omisio non viciet instru-
mentum) tenet Zinus, quaestione. 2.
Bart. num. 3. Bald. qui fatetur hanc ef-
se communem opinionem, & dixit
etiam communem Alexand. in rubr.
ff. de noui operis nunciatione, nu. 8.
& Rolandus, conf. 73. num. 4. vol. 3.
& eandem dixit communem Vitalis,
in tractatu clausurarum, col. 174. nu. 9.
& dicit etiam communem Orosio,
in. l. si quis ex argentarijs. §. initium
num. 9. ff. de edendo, Menchaca, de
successionum creatione. §. 9. num. 12.
qui etiam refert duas communes, Pa-
dilla, in. l. si qua beneficia. C. de diuer-
sis re scriptis, & sequitur hanc opinio-
nem Gutierrez, in. l. nemo potest, nu-
mero. 117. ff. de leg. 1. & pro hac parte
facit, quia omisio crucis est modica
solemnitatis, vt est comunis opinio,
secundum lall. in. d. §. prius. nu. 13. &
omisio modicæ solemnitatis non
viciat dispositionem (etiam in non

- 2 rustico, vt in. l. 1. §. fi. ff. de ventre inf-
piciendo, quem text. benè declarat
Gutierrez, supra, & est comunis opi-
nio, secundum Alexand. in. d. rub. nu.
12. & in. l. iuris gentium. §. quod ferè,
nu. 8. ff. de pactis, quæ opinio appro-
batur de iure regio, in. d. l. 5. tit. 6. p. 6.
vbi notat Greg. dicens hanc opinio-
nem esse æquiorē & benigniorē.
Ex quibus consultus respondi, quod
- 3 licet maritus teneatur facere inuen-
tarium de suo capitali, antea quam
contrahat matrimonium, ne postea
presumatur bona superlucrata, vt in
l. styli. 203. quæ est citata in l. 5. reco-
pil. quod licet inuentarium bonorū
habet constante matrimonio (dū tamē
fiat iudicis autoritate, & citata nu-
liere, vel ipsius defensore) erit validū,
& iuridicum, & bona in eo contenta
sunt deducenda ex corpore bonorū,
& reliqua deductis debitis censentur
bona superlucrata constante matri-
monio: quia siuē comprobatio fiat
- 5 ante siuē post matrimonij contractū,
illud est modicæ solēnitatis, & non
mutat rei veritatē: maximè si dictum
inuentariū fiat paulo post matrimo-
niū, vt fuit in casu cōsulto post quin-
que menses, quibus decursis Ferdinā-
dus de Ortiz y Torres, postquā con-
traxit matrimoniū cū domina Mag-
dalena de Herrera, fecit bonorū suo-
rū inuentariū, qui ascendebat quadri-
genta millia ducatorū, & post mortē
prædicti mariti, vxor inique prætēde-
bat omnia illa bona fuisse superlucra-
ta in illo, exiguo, & breui tēpore, q
impossibile penē iudicatur, ex tex. in
l. si defunctus. C. arbitrium tutela, ibi
- 6 *augmentum patrimonij, industria & labo-
ribus queritur. l. si pocio. l. si nō fue-
rit. ff. cod. ibi. *tāta est deligēcia. *Quæ
7 quidem videtur cessare in tā breui tē-
poris spatio, & sic si inuentariū sine ci-
tatione partis factum, & absq; aliqua
solemnitate, reputatur iuridicum,
vt docet Palacius Rubens, in cap.

Practice Questiones.

- per vestras. §. 60. num. 21. & Xuárez,
in tit. * de las ganancias, lib. 3. fori.
Antonius Gomez, in l. 53. Tauri, nu-
mero. 70. Matienço, in d. l. 1. tit. 9. lib.
3. recop. gloss. 2. num. 2. & ibi Azue-
do, num. 3. per. l. si ego. §. fin. ff. de iure
dotium, & docet Mascardus, vol. 1.
prob. concl. 213. num. 2. quanto ma-
gis debet reputari, quando fit in præ-
sentia iudicis, & cum partis citatio-
ne, quia aliás daretur absurdum, quod
nullo alio modo valere posset, nisi an-
8 te matrimonium, & sic probationum
genera coagustarentur, quod est con-
tra iuris principia. quoniam, in fine
C. hæretici, generaliter, C. de iure iu-
rando. l. 1. l. l. i. ff. de testibus. l. 3. tit.
16. p. 3. & nota gloss. in d. l. quoniam,
verb. angustentur. Et iudex non de-
bet mentem suam applicare ad vnâ
9 speciem probationum, sed ex varijs
iuris allegationibus & coniecturis,
debet animi sui motum formare. c.
afferte mihi gladium, de præsumptio-
nibus. c. in præsentia, de renunciatio-
ne. c. causam, de re iudicata, & alia
congelit Decius, conf. 630. num. 4.
volum. 3. Quod in tantum verum est,
quod licet, l. constituat certum mo-
dum probationis, non idem alios mo-
dos probandi negasse videtur, tx. no-
tabilis, vbi notant doctores, in l. 1. ff.
de liberis & posthumis, & in l. certum
ff. si certum petatur, & confirmatur
illa nostra sententia, quia casus omi-
10 sus remanet in dispositione iuris co-
munis. l. commodissime. ff. de liberis
& posthumis. l. si. C. de posthumis hæ-
red. inst. l. extraneus. ff. de conditio-
ne causa data, causa non sequuta. Et
sic cum iste casus censeatur omissus
à lege regni, potius illa bona debent
11 iudicari mariti, secundum ius com-
mune, quam bona superlucrata. l.
Quintus Mutius. ff. de donationibus
inter virum & uxorem. l. etiam. C.
cod. tit. 2. post med. tit. 14. p. 3. ibi,*
12 Etro si dezimos, que quando el marido

muere, e fallan dineros, e ropas, e otras co-
sas en poder de su myger, que solia vivir
con el, e pedian aquellas cosas los herederos
en nombre de el finado, si la myger nega-
re en iuxio, que aquellas cosas no eran
de su marido, e las raxonare por suyas, o
que ha algun derecho en ellas, tenuta es de
lo prebar. I si desto no puede dar prueva
verdadera, deben de ser entregados todos
aquellos bienes a los herederos del finado,*
& ibi notat Gregor. verb. *aquellas co-
sas* & tradit Antonius Gomez, in l.
50. Tauri. & plura congelit diligen-
tissim^o Iosephus Mascardus. 2. vol.
prob. concl. 30. & Bernardus Diaz de
Iuco, reg. 9. vbi additionator Salze-
do. Ex quibus constat, quod magis
in hoc casu contra mulierem, quam
contrahæredes mariti sit facienda in-
terpretatio, maximè cum nihil con-
tra prædictum inuentarium fuerit
oppositum, nec probatum, nisi quod
prædictum inuentarium fuerit fac-
tum constante matrimonio. Rursus
13 facit pro hac mea sententia, quia in
iure præsumptio est pro inuentario
facto in quocunque tempore, maxi-
mè cum ita de consuetudine confi-
ciantur inuentaria, vt tradit Ioânes
Bota, conf. 88. num. 12. & tot probat
esse res, quæ in eo describuntur, quâ-
do in eius confectioe iudicis aucto-
ritas interuenit. Ita probat tex. in l.
siquis decurio, vbi Zinus, Baldus, &
Salicetus, ad l. Corneliam de falsis, l.
repetita. C. de episcopis & clericis,
& tradit Romanus, conf. 102. Affli-
14 ctis, decisione. 243. & 324. vbi resolu-
unt, quod præsumptio iuris est sem-
per pro inuentario. contra hæredem
& eius successorem, & etiam contra
tertium. Ita Monticulus, in tractu
15 de inuentario. c. 10. num. 209. fol. 112
& præsumptiones iuris sunt liqui-
dissimæ probationes, gloss. in l. si tu-
tor petitus. C. de periculo tutorum,
16 & hæc præsumptio retorquet onus
probandi contra impugnantem in-
uenta-

Communes contra communes. 491. 153

uentarium, vt tenet Monticulus, su-
pra, num. 16. & plures refert Mascar-
dus, vol. 2. probationum, conclusio-
ne. 939. omnino videndus, qui in nu-
mero. 4. hoc ampliat, siue inuenta-
riū producatur ab actore, siue à reo,
& ratio est propter auctoritatem pu-
blicam iudicis, & tabellionis, vt in
d. l. siquis decurio, & notat Monticu-
lus, supra, nu. 16. & hoc idem est fan-
citum de inuentario, quem tenetur
17 tutor facere de bonis pupilli, vt in l.
tutor qui reportorium, ff. de admini-
stratione tutorum, & in inuentario
ad quem tenetur hæres scriptus, ne
cōueniatur ultra vires hæreditarias,
vt in l. si. §. licentia. C. de iure delibe-
randi, vbi hæres ostendens inuenta-
18 rium, dicens hæc sunt bona hæredi-
taria, si creditores, & legatarij dixe-
rint contrarium, tenentur illud pro-
bare, & si illud nō fecerint, pro dicto
inuentario iudicandum erit, vt tradit
Monticulus, supra. c. 8. num. 18. &
Guido Pape, quæstione. 142. in fi. di-
cens esse menti tenendum & Mascar-
dus, supra, conclusione. 959. Ex qui-
bus fundamentis patrocinium præ-
stiti pro validitate prædicti inuenta-
rii, iudex verò causa magis ad fami-
liaritatem attendens, quam ad prædi-
cta, & alia iuris principia, quæ tunc
temporis per me fuerunt adducta,
sententiam in contrarium protulit,
à qua fuit appellatum, & in regali
Chancellaria Pinciana fuit reuo-
cata.

QVAESTIO. 590.

*Vtrum legata pia debeantur
hæreditate non adita. Commu-
nis contra communem. Et quid
iure regio.*

SI nemo adierit hæreditatem,
totum ius testamenti corrumpit,
tx. in l. si nemo, de reg. iuris. l. si
nemo. ff. de testamentaria tutela.
Quod etiam procedit in legatis pijs,
vt est communis opinio, secundum
Iass. in l. 1. prima lectura, num. 29. C.
de sacrosanctis ecclesijs, & secundum
Covar. in c. Raynaldus. §. 3. num. 11.
de testamentis.

Sed contrariam partem (imò quod
legata pia debeantur non adita hæ-
reditate) dixit communem Bald. in
l. 1. in fi. ff. delegatis. 1. Hodie verò,
ex l. ordinamenti. tit. 2. lib. 5. indis-
tinctè debentur legata, etiam profa-
na, hæreditate non adita, vt declarat
Padilla, in l. eam quam, ex num. 69.
C. de fideicommissis, et nos diximus
in quæst. 103. num. 20.

QVAESTIO. 591.

*Vtrum filius legitimetur per
subsequens matrimonium, quā-
do dotalia instrumenta non præ-
cesserunt. Communis contra
communem.*

Per subsequens matrimonium
filios antea natos effici legiti-
mos nemo est qui dubitet, si
quid hoc aperte probat tx. in. c. tā-
ta qui filij sint legitimi. l. 12. tit. 6. l. 1.
tit. 13. l. 2. tit. 15. p. 4. l. 8. & 9. tit. 8. lib. 5.
recop. Duenn. reg. 350. qui possuit 20
ampliationes, & 14 limitationes, A-
costa, in l. Gallus. §. & quid si tantum
num. 116. de liberis & posthumis, Sar-
miento, lib. 1. selectarum. c. 8. num. 1.
Antonius Gomez, in l. 9. Tauri, nu-
62. Gutierrez, in §. sui, de hæredum
qualitate & differentia, num. 198. &
Antonius Gabriel, lib. 6. communiū
tit. de legitimatione, conclusione. 1.
fol. 174. qui omnes latissime inter-

præstat illius tex. decisionem, quod etiam procedit etiam si instrumenta dotalia non interueniant, secundum glossam, in. c. 1. 30. questione. 5. cuius opinio est communis, secundum Decium, conf. 155. col. 2. Couar. in. 4. de cretaliis. 2. p. c. 8. §. 2. num. 8. limita tamen respectu successionis in terris imperij, in quibus ad hoc de iure ciuili dotalia instrumenta sunt necessaria, secundum Angelum de Perusio, conf. 29. & est communis opinio secundum Curtium iuniorem, conf. 136. col. 2. aliis enim legitimatus ob defectum instrumentorum in partem non succedet, ita Bald. in l. neque sine. C. de nuptijs, & in l. si qua illustris, ad Orficiam, Angelus de Perusio, conf. 29. Lucas de Pena, in l. 3. C. de his qui sponte munera sub. Curtius iunior, conf. 136. Socinus conf. 52. vol. 1. & Philipus Francus, in. d. c. tanta; quæ opinio de iure ciuili receptissima est.

Sed contrariam sententiam testatur esse communem Carolus Ruy-nus, conf. 211. col. 2. vol. 1. cuius immemor Couar. vbi supra, asserit Angelum, sententiam non ita esse receptam, ut seruanda sit, maxime de iure canonico. Ita Abb. per illum tx. in. c. cum locum, de sponsalibus, Decius in l. nuptias. ff. de regulis iuris. Et idcirco remotis nuptialibus instrumentis matrimonium valere, & prolem quo ad omnes effectus, etiam successionis ex testamento & ab intestato legitimam esse, fatentur communiter canonistæ, in. d. c. tanta, vbi Abb. eamque iuris ciuilibus solemnitate de iure canonico esse abrogatam tenet Baldus, in l. cum quis. C. de naturalibus, lib. & in authentica, maximis. C. de nupt. Angel. in. §. si instit. eodem tit. & pro hac opinione consuluit Iass. confilio 108. num. 7. vol. 4. Parisius, conf. 13. num. 4. vol. 2. Antonius Thesaurus,

decisione. 83. vbi resoluit ita iudicatum fuisse per Senatum.

QVAESTIO. 592.

Utrum delegatus principis realiter possit citare. Communis contra communem.

Delegatus principis potest citare, re, & verbis, quia latiores habet habenas, quam ordinarius. Ita tenet Felinus in. c. si. num. 4. de foro competenti, Marantia, de ordine iudiciorum. 4. p. distinctione. 5. nu. 53. & in. 6. p. distinctione 5. num. 54. & hanc esse communem sententiam affirmat Alexan. Iass. nu. 22. Decius, & Orosius, in. l. 2. de iurisdictione omnium iudicum, vbi Socius, num. 19. & Curtius, num. 39. quæ opinio verior est, licet contrariam opinionem dicat communem solus Salicetus, in. l. consentaneum, num. 9. C. quomodo & quando iudex.

QVAESTIO. 593.

Utrum clericus coniugatus cum virgine, in habitu & tonsura antecedens, coram iudice ecclesiastico sit conueniendus pro debito ciuili. Communis contra communem, & quid iure regio.

Clericus coniugatus, debitor, pro causa merè ciuili, per iudicem secularem incarcerari poterit, & coram eo est conueniendus, ut latè defendit Montalius, in. l. 25. tit. 9. p. 5. glo. 1. verb. *enemistad,* col. 2. ad. si. quem sequitur Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 17. nu. 11. & Auiles, in. c. pp. in prohemio,

mio, à num. 28. & est communis opinio, secundum Marianum, in. c. 1. de foro competenti, num. 50. columna penultima, & pro hac sententia est tex. in. c. vnico, vers. in cæteris, de clericis coniugatis, lib. 6. qui ultra priuilegium canonis, & fori, in criminalibus, in cæteris non vult huiusmodi clericos gaudere priuilegio clericali, & ita fuit conclusum per capellam Tholosanam, in decisione. 44. & sequitur Gutierrez, lib. 1. practica rum quæst. questione. 5. num. 3. & dicit communem opinionem Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum, questione. 36. num. 12. vers. hæc omnia: quem refert & sequitur Azevedo, in. l. 2. tit. 4. lib. 1. recop. sed ipsi loquuntur in clerico coniugato negociatore in quo est peculiaris ratio.

Sed contrariam opinionem in questione principali, tenent Ancharranus, num. 4. Dominicus, nu. 7. (post alios) in. d. c. vnico, Rota, in nouis de cisione. 202. Fulgosius, conf. 124. Alexand. conf. 8. lib. 1. Cassaneus, in consuetudinibus Burgundig, rubr. 1. §. 5. & hæc est comunis opinio, & practica, secundum Couar. pp. quæst. questione. 31. & Burgos de Paz, conf. 22. vbi consuluit pro quodam clerico coniugato, & declarat ibi Bullam Alexandri Papæ, quæ loquitur de veste, & tonsura clericorum, & hanc opinionem tenet Lopus, allegatione. 118. vbi dicit, quod hæc opinio est de iure verior, & quod ita seruatur in curia Romana. Idemque tenet in allegatione. 41. & Alex. cõf. 6. vol. 4. & cõf. 149. vol. 6. Socinus, conf. 12. num. 18. lib. 1. Aufredus, in tractatu. de potest. secul. super ecclesias. reg. 3. ante nu. 1. & Lambertinus, de iure patronatus, art. 3. quæst. 7. 1. p. lib. 2. numer. 5. Mandolius, in additionibus ad Lapud. allegatione. 116. litera. O. quæ opinio verior est de iure communi &

regio, & ex Concilio Tridentino, ut infra apparebit. Quam opinionem sequitur Cardinalis questione. 3. Imola, num. 3. in. c. ex parte, de clericis coniugatis, Ripa, lib. 1. responsum. c. 13. num. 12. & illam dixit communem Montalius, vbi supra, col. 3. in vers. contrarium tamen, Bernardus Diaz, c. 62. vbi latè Salzedo, num. 13. Ioan. Garcia. de Hispanorum nobilitate, gloss. 9. num. 50. & vide. c. 6. sess. 23. Concilij Tridentini, vbi referuntur requisita necessaria ut clericus coniugatus gaudeat fori priuilegio, & in l. 1. tit. 4. lib. 1. recop. & nos diximus in questione. 563.

QVAESTIO. 594.

Utrum habens in sua commissione clausulam procedendi, non seruata iuris solemnitate, possit admittere testes non iuratos. Communis contra communem.

Habens clausulam procedendi, non seruata iuris solemnitate in commissione, potest admittere testes non iuratos. Ista est verior, & communior opinio, secundum Felinum, in. c. dilecti, num. 5. de iudicijs. Et ratio est, secundum eum, quia iuramentum est in testibus de iure positum, pro qua sententia est bonus tx. in. c. 1. §. propter, de iuramentis, in. 6. vbi ommissio iuramenti non viciat processum. l. 23. tit. 11. p. 3. l. si. tit. 10. ead. p. c. tuis questionibus. 39. de testibus, vbi iuramentum potest à partibus remitti, non alia ratione, nisi quia est de iure positum, quod declarat Menchaca, de successionum creatione lib. 1. §. num. 5.

Sed contrariam opinionem (imò quod iudex non possit recipere testes non iuratos.) dixit communem

Practicae Quaestiones.

non iussu. l. bonae fidei, numer. 29. instit. de actionibus. Quae opinio verior & receptior est, & ita communiter apud omnes practicatur.

QVAESTIO. 595.

Utrum simpliciter legatopignore a debitore, censeatur in totum facta compensatio cum debito (creditore agnoscente) Communis contra communem.

Pignus potest retineri pro maiori quantitate quam sit eius valor, nec ex hoc sibi creditor praedudicat, tex. in l. creditor, l. 2. ff. si certum petatur. (Cuius dispositio venetijs non seruatur, secundum Pantaleonem Cremenium, in l. 2. nu. 114. C. de rescindenda venditione.) Quo supposito dubium est, creditori pignus legatum est, & ipse legatum agnouit, nunquid poterit creditor agere ad supplementum illius quod sibi debetur? Et quauis videtur quod non per tx. in d. l. creditor: nihilominus gloss. in l. creditorem, ff. deleg. 2. vult, quod si constat de mente testatoris, quod legauerit animo compensandi cum debito, videatur creditor agnoscendo legatum sibi in residuo praedudicium facere alias, per tex. ibi, * non fiat compensatio, * cuius glossae opinio, tenetur communiter, secundum Veronum, quaestione. 92. num. 6. & plura in proposito congestit Matienço, in l. 6. tit. 9. gloss. 1. num. 8. Rubeus, in rubr. de donat. inter, c. 27. numero. 2. Couarr. in c. officijs. num. 2. de testamentis, Menochius, de praesumptionibus, lib. 3. praesumptione. 143.

Sed contraria iam sententiam (imò quod ex tali agnitione nullum praedudicium ad residuum generetur creditori) dixit communem Matthaeus de

Afflictis, decisione. 44. nu. 31. & illa ante eum dixerat communem Cumanus, in l. Imperator. §. si centum, deleg. 2. & plura tradit Michael Grassus, receptarum sententiarum. §. legatum, quaestione. 16. & Spino, in speculo testamentorum, gloss. 8. num. 71. Gratian. reg. 11. num. 6. Quae opinio verior est, & ab ea non est recedendum iniudicando & consulendo.

SUMMARIUM.

- 1 **R**aptus pena grauisissima est.
- 2 Ad incurrendam penam raptus, requiritur motio de loco ad locum.
- 3 Conductio de loco ad locum, debet esse ad effectum abducendi, non vero gratia commodioris vsus.
- 4 Raptor non dicitur, qui puellam conduxerit ex una camera ad aliam.
- 5 Lex, 3. tit. 20. p. 7. est correctoria iuris communis secundum don Ioan Vela, sed contrarium verius.
- 6 Intellectus nonus ad l. partita traditur.
- 7 Raptor dicitur, qui per vim Virginem stuprauerit.
- 8 Pars negativa quaestionis principalis defenditur.
- 9 Raptus est illicitus coitus a corrumpeudo dictus.
- 10 Virginitas vel castitas corrupta restitui non potest.
- 11 Lex, 1. tit. 10. lib. 4. fori, declaratur.
- 12 Ad incurrendam penam raptus, duo copulati uel requiruntur.
- 13 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 14 De iure regio solus raptus sine commistione sufficit ad incurrendam penam.
- 15 Concordia opinionum refertur.
- 16 Crimen raptus perfectum dicitur, quando non steterit per raptorem quominus cognosceret raptam.
- 17 Virginis opinio, nunquam integrè restitui potest.
- 18 Raptor puniendus est pena mortis, licet Virginem carnaliter non cognoscat, ex ali-

qua

Communes contra communes. 596. 157

- qua causa superuenienti.
- 19 L. 2. tit. 31. par. 7. declaratur.
 - 20 Don Iuan Vela mortuus est in sua iuuenilitate.
 - 21 Facile contemnit omnia, qui cogitat se moriturum.
 - 22 Tiberius Decianus, impugnat concordiam opinionum, & assignat quatuor casus pro intelligentia quaestionis.
 - 23 Raptor mortalis punitur pena mortis.
 - 24 Angelus defenditur a contradictione.
 - 25 Raptor punitur pena mortis, licet Virginem raptam non cognoscat, propter iniuriā ipsi, & patri factam.
 - 26 Animus raptoris declaratur ex actu superuenienti.
 - 27 Raptor si penitentia ductus, noluisset carnaliter cognoscere, non punitur penam mortis.
 - 28 In Varietate opinionum minor pena est eligenda.
 - 29 Opinio auctoris in quaestione proposita refertur.
 - 30 Raptor non liberatur a pena mortis propter voluntatem, & consensum raptae.
 - 31 Filia viue patre non est domina membrorum suorum.
 - 32 Opinio Deciani impugnatur.
 - 33 Consensus filiae raptae nihil operatur ad euandam penam raptus.
 - 34 Voluntas Virginis corrupta, patri non praedudicat.
 - 35 Clericus an teneatur Virginem voluntariam carnaliter cognoscens dotare, traditur remissuè.

QVAESTIO. 596.

Verū ille qui non cognouit mulierem raptam, puniatur pena raptus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Raptus pena ita grauis ad modum est, ut homo liber capite mulctetur, seruus vero

igni concremandus tradatur. Ita disponitur in l. vnica. C. de raptu virginum, ubi latè prosequitur Hippolytus de Marsilijs, & consonat. tex. de iure regio, in l. 3. tit. 20. part. 7. ubi greg. Menochius, lib. 2. de arbitrarijs, casu. 391. Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sent. §. raptus, num. 2. Antonius Gomez, in l. 80. Tauri, num. 36. Tiberius Decianus, 2. part. quaest. crimin. lib. 8. titulo de raptu, cap. 7. Don Lodouicus de Peuera, in suis decisionibus criminalibus. c. 43. num. 6. & noster obseruatissimus collega don Iuan Vela, in tractatu, de penis delictorum, c. 29. ubi refert penam, tã de iure comuni, quã ciuili, canonico, & regio. Est tamen aduertendum, quod ad incurrendam penam requiritur quod motio fiat de loco ad locum, ut in d. l. vnica, ibi. x. a domo patris abducitur. Ita Bald. in l. sed eximendi, Alex. in l. eū qui. ff. ne quis eum qui in ius, Bosius, in sua practica, tit. de raptu mulieris, nu. 3. Petrus Grego. in synagm. iuris, lib. 36. c. 36. nu. 1. & pro hac opinione consuluit Barbacia, conf. 71. lib. 2. Paulus de Castro, conf. 262. lib. 2. Alex. conf. 1. lib. 3. Cepola, conf. 37. Cructa, conf. 18. Rolandus, conf. 24. lib. 1. Iulius Clarus, in d. §. Raptus, num. 1. ubi dicit, quod hac conductio de loco ad locum, debet esse ad effectum abducendi, non autem causa commodioris coitus: & sic, si aliquis puellā ex una camera ad aliam conduxerit, & super lectum proiecerit, non est tanquam raptor puniendus: ut in facti contingentia consuluit, Bertrandus, conf. 9. lib. 6. & Cumanus, conf. 96. Albericus, in 2. part. statutorum, quaest. 31. & 66. Guido Papae, singulari. 1007. Hippolytus, singulari 65. & ita obseruandū esse tenet don Ioan Vela, supra, contra Rebuffum, in l. Marcellus, verbo raptus, c.

re de verborum significatione. Quae opinio doctorum, profeſſo non pro cedit de iure regio, inspecta dispositione dictae legis. 3. vbi ad incurrendam penam raptus, non est necessarium quod puella conducatur de loco ad locum, sed sufficit, ut violentè carnaliter cognoscatur, etiam in propria domo, ut probant verba illius legis, ibi. **Robando algun home alguna muger biuda de buena fama, o virgen, o casada, o religiosa, o yaziendo con alguna dellas por fuerça, si le fuere prouado en iuxzio, deue morir porende, & ita practicanu esse, (attenta dispositione legis partitae) resoluit don Ioan Vela, supra, in vers. idem, Antonius Gomez, in d. l. 80. Tauri, num. 41. Sed ad evitandam correctionem, veri⁹ existimo, quod etiam de iure regio raptus non committatur, nisi sequatur amotio de loco ad locum: cum illud non disponat dicta lex partitae, sed solum quod incurra tur pena mortis, quomodocumque puella libidinis causa per vim cognoscatur. Illudque erat dispositum de iure communi, ut tradunt doctores, & Iulius Clarus supra, numer. 1. in fi. dicens quod ita practicatur, quod si aliquis per vim cognoscat mulierem, nō mouendo eam, de loco ad locum, quod licet tunc non dicatur raptus, est tamen actus violentus, & punibilis ad mortem, quia etiam quodammodo raptor is dicitur, ut probat ex. in. c. fin. in fi. 36. q. 1. vbi is raptor appellatur, qui per vim virginem stuprauerit, ut tenet Tiberius Decianus, in tractatu crimin. lib. 8. c. 7. num. 7. in. 2. p. vbi doctissime explicat nostram conclusionem. Ex quibus optime descendit nostrae quaestiones explanatio, an pena raptus incurratur, quando ille qui rapuit mulierem, nō carnaliter cognouit, imò honestè eam tractauit. Et partem negatiuam (tanquam mitiorem) sequitur Boerius, decisionem. 316. num. 4. vbi hanc dicit*

communē opinionem, quem refert & sequitur Couarr. in clementina. si furiosus, in initio. 2. p. num. 8. & Viuius, lib. communium, verb. raptor honesta, Ioannes Andreas, in. c. cum causa, in fine, de raptoribus, vbi infanti contingencia dicit se vidisse sic iudicari, & sequitur Cepola, cons. 36. num. 9. Afflictis, in constitutionibus regni Siciliae. 1. p. rub. 19. num. 7. De cius, cons. 234. num. 4. quam opinionem dicit communem Iulius Clar⁹, in d. 5. raptus, & Mascardus, de probationibus, volum. 3. conclusionem. 1254. num. 35. vbi refert duas communes opiniones contrarias, assignans rationem, quia raptus est illicitus coitus, à corrumpeudo dictus, ut in. c. raptus. 27. quaestione. 2. & probatur à ratione cessante, de qua in d. l. vnica C. de raptu virginum, ibi, **cum Virginitas, vel castitas corrupta, restitui non possit.* Quae ratio in lege adducta (cum sit finalis) cum cesset debet etiam cessare legis dispositio. l. adigere. §. quāuis ff. de iure patronatus, pro qua opinione facit text. in. l. 1. tit. 10. lib. 4. fori, ibi, **si algun home lleuare muger soltera por fuerça, por fazer con ella fornicacion, e lo fixiere, muera por ello. E si la lleuare por fuerça, e no yoguieren con ella, peche cien maravedis.* Ex quibus verbis clare deducitur, ad incurrendam penam raptus, requiri rapientem virginem, ut eam stupro affecerit. Quam opinionem sequitur Didacus Perez, in rub. ordinam. tit. 15. lib. 8. pag. 279. & don Ioan Vela, supra, qui dicit (apud nos) per dictam legem fori, esse hanc opinionem approbatam, quoties raptor penitentia ductus, à corruptione se abstinerit. Idē tenet Neuizanis, in sylua nuptiali, lib. 4. num. 46. Don Ludouic⁹ de Peguera, in suis decisionibus criminalibus. c. 43. num. 2. vbi resoluit, quod ad incurrendam penam raptus, de qua in d. l. vnica, quod duo copulatiue requiruntur, raptus, & carnalis

carnalis copula, & sic accedere debet verusque facti veritas. tex. in. l. si hæ redemptores. ff. de conditionibus instituti.

Sed his non obstantibus contrariā opinionem sequitur Angelus (sibi contrarius) in. l. raptos. C. de episcopi & clericis, & hanc sequitur Afflictis, supra, num. 7. dicens esse veritatem, & Cassaneus, in consuetudinibus Burgundiae, fol. 27. numer. 19. & 159. num. 2. vbi dicit, quod in Francia ita fuit obseruatum, & ita Cunei fuisse practicatum, refert Iulius Clarus, in d. 5. raptus, numer. 4. resoluens esse communem opinionem, & sequitur Bosius, in practica criminali, tit. de raptu mulier, num. 14. & Antonius Gomez, in. l. 80. Tauri, num. 40. quam dicit communem opinionem Mascardus, supra, num. 36. pro qua opinione facit tex. expressus, in. d. l. 3. tit. 20. p. 7. vbi illud notat Gregor. verb. **yaziendo*, dicens, quod ex illa lege solus raptus sine committione sufficit ad incurrendam penam, ponderans ad hoc literam alternatiuam illius legis & tituli, dum dicit, **de los que fuerzan, o lleuan robadas las Virgines.* In qua doctorum varietate opere repretium esse duximus has opiniones ad amicitiam & concordiam reducere. videlicet, quod aut raptor poterat à nemine impeditus virginem raptam stuprare, & sua sponte (penitentia ductus) id agere nolluit, imò intactam, illibatam, & integram ad honestum locum duxit. In quo casu prima opinio admittenda est, ut pena legis ordinaria, non sit in hoc casu raptor plectendus, licet alia pena extraordinaria (prout grauitas delicti desiderat) puniendus esset, si quidem quo ad speciem raptus, crimen illud perfectum videatur, licet copula non sequatur, tum propter iniuriam parentibus, illatam, tum etiam propter ipsius virginis infamiam,

(ut elegantè considerat Couarr. supra, nu. 8. in fine) quianunquā virginis opinio integrè restitui potest, licet constiterit raptorem eam intactam reliquisse, & illud mille testibus probetur aut verò quando ex aliqua causa accidentali, vel casuali, non potuit raptor virginem carnaliter cognoscere: aut quia illud attentauit, & non consummauit: vel quia dum fugiebat cum rapta, traducendo eam de loco ad locum, fuit captus à ministris iustitiæ, tunc talis raptor puniendus est poena ordinaria delicti, quia in hoc casu ex solo raptu mulieris, delictum est consummatum licet copula non sequatur, & ita fuit iudicatum in regio consilio Cataluniae, vbi in alta furca laqueo fuit raptor suspensus, anno. 1568. prout refert Peguera, supra, nu. 2. in fine, & tenet expressè Hippolytus, in. d. l. vnica, numero. 254. & alios refert & sequitur Couarr. num. 8. in fin. adducens pro hac resolutione & concordia, tex. in l. 2. tit. 31. p. 7. ibi, **Otro si deximos, que si alguno pensasse de robar alguna muger virgen, o muger casada, e començasse a meterlo por obra, trauando de alguna dellas para cumplir su pensamiento malo, ca maguer no passasse a ella, merece ser escarmetado, bien asi como si vuisse fecho aquello que codiciaba, pues que no finco por quã ro el pudo fazer, que se no cumplio el yerro que auia pensado.* Et nos etiam dixim⁹ in quaestione. 540. vbi late materiam attentatus in delictis atrocissimis explicuimus, declarando leges regni, & iuris communis. Quam opinionem & concordiam assignat (post hæc scripta) dominus don Iuan Vela, supra, cuius anima requiescat in pace: quia dum eum legerem in hoc proposito, mihi nunciatum fuit eius vitam (in sua iuuenili ætate, præ tensionibus laboriosis fatigatus) & tota die implicitam cum morte committasse (à quibus Dei omnipotentis misericordia)

21 feratione) animum nostrum, voluntatemque illari vultu omnino auertit, quia facile contemnit omnia, qui cogitat se moriturum. Et ne amplius ab instituto & incepto diuertamur, eandem concordiam ad praedictas opiniones assignat Mascardus, supra, numero. 37. & Menochius, de arbitrariis casu. 36. num. 33. ponderans ad hoc verba dictae legis vnica, ibi, *vbi inuenti fuerunt in ipsa rapina, * & ibi, *si eam sollicitauerit. Et cum hac concordia transit etiam Iulius Clarus, supra, num. 4. in fine, idemque resoluit nouissimè Azevedo, in l. 6. tit. 1. nu. 89. lib. 8. recopilationis, qui postquàm à nu. 87. retulit has duas communes
22 opiniones contrarias, amplectitur praedictam distinctionem, quae non placet Tiberio Deciano, vbi supra, num. 33. qui pro clariori intelligetia quatuor casus constituit: primum, quando aliquis rapuit monialem, & duxit extra monasterium: quia tunc licet eam carnaliter non cognoscat.
23 pena mortis punietur, non ex lege vnica, de raptu virginum, sed ex lege raptores. C. de episcopis & clericis, quae punit, non tam raptores monialium, sed etiam attentantes raptum,
24 & sic Angelus, in d. l. non est sibi contrarius, in eo quod dixerat in d. l. vnica, cum ibi loquatur in raptu mulieris laicae, & in d. l. raptores, in raptu sancti monialium, & in istis terminis monialis raptae, loquitur Afflictis, supra, & sic eum intelligit Peguera. Secundus verò casus est, quando raptor tentauit cognoscere raptam laicam, & licet non cognouit eam, tamen per eum non defuit, adhibens omnem diligentiam, & in hoc casu absque dubio pena mortis puniendus est, ex dispositione dictae legis
25 vnica, cui in hoc consonat dicta lex 2. tit. 31. p. 7. cuius verba supra retulimus. Tertius casus est, quando raptor virginem à domo patris rapuit, vt

matrimonium contraheret, animo, non cognoscendi eam, antequàm cum ea in facie ecclesiae se desponsaret: & in hoc casu non tenetur pena raptus, cum cesset ratio castitatis, vel virginitatis amissae, de qua in d. l. vnica, in quo casu consuluit Socinus, cons. 5. volum. 3. licet etiam in hoc casu sit arbitrariè puniendus, propter iniuriam raptus illatam tam ipsi mulieri quàm parètibus, & cognatis & totae familiæ. Et tunc dicemus raptorem non habuisse animum à principio, cognoscendi carnaliter virginem raptam, quando habens oportunitatem, illud omisit intempus matrimonij. Quartus verò casus est, quando post raptorem (pœnitentia ductus) noluit raptam carnaliter cognoscere licet commode id facere potuisset, & in hoc casu non esse puniendum pena mortis, tradunt doctores supra, maximè Hippolytus, Iulius Clarus, & Couar. & Menochius, & dicit Tiberius Decianus sup. quod si casus cōtingeret ita iudicaret. In qua opinionum varietate, licet tutius, & securius semper sit mitiorem eligere opinionem
28 vt in l. respiciendum. ff. de penis: tamen si casus mihi cōtingeret, non auderem à dispositione legis. 3. tit. 20. p. 7. recedere, vbi raptus simpliciter absque copula, & attentatu, pena mortis puniatur. Et ratio est, quia primordialis natura illius, non consistit in copula, neque in attentatu, sed in violentia facta parentibus, traducendo, & amouendo filiam de loco ad locum, inuito patre, cui irrogatur atrocissima iniuria, quae non minuitur, licet virgo carnaliter cognita non fuerit vel, quia raptor noluit, vel non potuit: si tamen illud fecerit, committitur aliud nouum delictum, ex quo etià separatim pena mortis incurritur, vt in dicta lege, *ibi, *o yaziere con alguna dellas por fuerça. * Et sic, cum duplici capite raptus cum stupro

30 stupro, puniatur pena mortis, non video rationem, quare deficiente copula, minuenda sit pena legis, cum dedecus mulieris, iniuria, & iustus dolor parentis adhuc subsistat. Quae opinio adeo vera est, quod etiam raptor penam non euitauerit, si probaverit mulieris liberam voluntatem concurrisse, cum ipsa non sit
31 domina membrorum suorum, viuentem patre, vt in l. liber homo. ff. ad l. aquilam. Quam opinionem tenet Abbas, in c. cum causa, num. 44. de raptoribus, per tex. in cap. fina. 36. quaestione. 1. vbi si quis volentem rapuerit, inuito patre, reddetur puella patri, & raptor morte multabitur, cuius opinionem sequitur Bosius, in titulo de raptoribus mulier. numer. 166. quae opinio verissima est, licet contrariam sequatur Tiberius Decianus supra, lib. 8. numer. 21. vbi dicit mitigandam esse poenam, cum negari non possit, quin raptam muliere inuita, duobus sit facta iniuria, parentibus scilicet & ipsi raptae, & per consequens grauior sit: quam si vni tantum, & sic resoluit, quod in practica vidit passim obseruari. Sed salua pace tam grauiissimi vici, illa ratio, licet videatur apparens, non est concludens, quia si raptus committitur, quoties inuito parente filia amouetur à domo ipsius, & ex hoc solum incurritur pena mortis (de qua in d. l. vnica) nihil operatur consensus raptae, cum illa quo ad hoc non habeat vellè nec nollè. Et licet respectu raptae: leuior iniuria reputetur, tamen adhuc raptor dicitur, & sic poenis raptoris subiacebit, tan de iure canonico (prout docet Abb. per tex. ab eo adductum) quam de iure regio, ex dicta lege. 3. partit. 3. pro qua sententia adduci possunt tradita per Bernardum Diaz, in pra-

ctica canonica. c. 83. numer. 6. vbi concludit, quod voluntas virginis corruptae, patri non praedicit, vbi Salzedo, litera. C. explicat illam practicabilem quaestionem, vtrum clericus, vel laicus voluntariam virginem carnaliter cognoscens, teneatur dotare. Quam etiam explicat Nauarr. in manuali, cap. 16. numer. 16. Soto. in. 4. sentent. distinct. 18. quaestione. 2. articulo. 4. Antonius Gomez, in d. l. 80. Tauri, num. 10. vbi tradit quid sit practicandum.

QVAESTIO. 597.

Verum procurator in causa principali, teneatur prestare patrocinium in causa appellationis. Communis contra communem. Et quid iure regio.

Procurator, qui in causa principali patrocinium promissit, tenetur etiam in causa appellationis illud prestare. Itaque in l. inuitus, verbo. defendere. C. de procuratoribus, quam dixit communiter approbatam Curtius iunior, in l. imperium, numer. 117. ff. de iurisdictione omnium iudicum, pro qua opinione est text. in l. 23. tit. 5. partit. 3. ibi, *Pero quando el juyzio se diessse contra el señor, denose alçar, maguer no le fuesse otorgado poder en la carta de personeria. * & apertius probatur in l. 3. tit. 23. partit. 3. vbi Greg. verb. en alçada. & ratio est, quia causa primae & secundae instantiae, dicitur eandem, vt est communis opinio secundum eum ibi. Sed salua

L pace,

pace, Curtius fallitur, primò, in quan-
tum perperam citat glosam (cùm ip-
sa probet contrarium) Secundo, quia
dixit procuratorem teneri esse com-
munem opinionem, cùm eum non
teneat communis opinio, secundum
Salicetum, nu. 4. Alex. 14. in d. l. inui-
tus. C. de procuratoribus, quam dicit
communē Villalobos, in suo arario,
litera. P. nu. 485. & plures pro hac opi-
nionē (adducens fundamenta) refert
Menchaca, lib. 2. controuersiarū vsu
frequent. c. 19. vbi assignat intellectu
ad. l. si actor. C. de appellationibus. &
sequitur Paz, in sua praxi, anotatio
ne. 4. de procuratore, num. 41. qui se-
quitur Nauar. in rub. de iudicijs, nu.
5. Primam tamē opinionem dicit co-
munem & sequitur, Menchaca cam
supr. Azevedo, in. l. 2. titu. 18. lib. 4. re-
cop. nu. 32. inducēs illum tx. pro hac
sententia, quæ verior & receptior est
& ita practicatur, secundum distin-
ctionem traditam in. d. l. 3.

QVAESTIO. 598.

*Utrum salarium debeat ad-
uocatis in initio litis, vel in
fine Communis contra co-
munem, & quid in
re regio.*

Salarium, seu honorariū, quan-
do aduocato præstandum sit,
solet in dubium verti. Et esse
illi præstandum in initio litis, dixit
communem opinionem Albericus,
in. l. 1. nom. 2. C. de suffragio.
Sed contrariam sententiā (imo, quod
in fine litis præstari debeat) dixit co-
munē Iass. in. l. diem functo, nu. 11. ff.
de officio assessorum. & sequitur Vi-

llabos, in antinomia iuris, num. 48
vbi declarat quod de iure regio debe-
tur per legem ordinamenti. 11. tit. 19.
lib. 2. idem lib. communium, litera. A.
num. 104. vbi dicit illud esse immuta-
tū de iure regio, per. l. 11. titu. 16. lib. 2.
recopilationis, vbi disponitur, quod
sit necessaria iudicis taxatio in fine
litis, quæ lex non feruatur de consue-
tudine, vt dicit Olanus, in concordia,
litera. A. num. 78. quem sequitur
Azevedo, in. d. l. 1. in principio, dicēs,
quod hodiē ita sunt exigua salaria,
quod taxatione non indigēt, imò ho-
diē stylus communis est, quod salariū
aduocatis, promittitur in principio
litis, non tñ soluitur tñc, nec in fine
& (in hoc satis expertus loquor) &
sic, quod olim à Nerone fuit statutū
aduersus aduocatos, vt sine aliqua
mercede, vel munere causis adessent,
(vt refert Alex. ab Alex. lib. 3. dierū
geni. c. 5.) rectē custoditur à litigato-
ribus: sed illa decisio, & Neronis ter-
minatio non est verā, vt tradit Ti-
raquellus, de nobilita. c. 29. num. 26.
vbi allegat & sequitur Cornelium
Tacitum, idemquē tenet Zenedo, in
collectanea ad ius canonicum, colle-
cta. 28. nume. 13. ad decretum, contra
Menochium, de arbitrarij, casu. 369.
nume. 2. & Azevedo, in. l. 21. titu. 16
num. 1. lib. 2. nou. recopi. quorum opi-
nio verior est, & sic ex tali auctore
præsumitur. Est tamen aduertendum,
quod si salarium fuerit immodera-
tum, poterit iudex ad partis petitio-
nem moderare. l. 1. §. in honorarijs. ff.
de varijs, & extraordinarijs cog. &
tradit Sarmiento, lib. 1. selectar. c. 11.
num. 9. & Gutierrez, de iuramento
confirmatorio. 1. parte. c. 53. num. 28.
cum sequentibus. Vbi latē hoc decla-
rat qui est omnino videndus, cum
casus contingat.

QVAESTIO. 599.

Utrum

Communes contra communes. 602. 163

& pro Alciati, opinione expenditur
tex. in. l. fin. C. de rebus creditis.

QVAESTIO. 601.

*Utrum infans sine tutore possit
acquirere possessionem. Com-
munis contra commu-*

*Utrum legatum relictum à cle-
rico, vel Episcopo, suis propin-
quis, intelligatur de propinquis
vsque ad quartum gradum,
vel etiam ulterius. Commu-
nis contra commu. &
quid iure regio.*

Relicta à propinquis clerico,
vel Episcopo, censentur reli-
cta intuitu personæ, & non
ecclesiæ, vt in. c. requisisti, de testa-
mentis. Dubium tantū est, de quibus
propinquis, vel consanguineis hoc
sit intelligendum. Et glossa, verbo à
propinquo, ibi intelligit de propin-
quis vsque ad quartum gradum, cu-
ius opinio est communis, secundum
Imolam ibi, num. 33. glos. tamen ibi
intelligit habere locum vsque ad sep-
timum gradum, & hanc opinionem
dixit communem Antonius, nume.
fina. vbi ipse ponit tertiam opinio-
nem, quod hoc relinquatur arbitrio
iudicis, & hanc sequitur ibi Couarr.
num. 9. qui tamen oblitus communis
cōtrariæ, dixit communem primam
opinionē, & illam cōprobat. l. 4. tit.
21. par. 1. iuxta. l. 2. eiusdem titu. ibi,*
heredālo sus parientes hasta el quarto gra-
do.*

QVAESTIO. 600.

Textus in. c. cū tu, de testibus,
habet plures intellectus: in-
ter quos Alciatus, regu. 3. præ-
sumpt. 16. nu. 4. dixit comunē, quod
ideo ibi præsumitur pluralitas actuū
& appellationū, ne testes periurij rea-
tu nocētur. Illum tamen intellectum
cōmuniter refelli: asserit Couar. (Al-
ciati immemor) in. c. alma mater. 1. p.
§. 2. nu. 5. post Feli. in. d. c. cū tu, col. 2.

Infantem sine tutore non posse
acquirere possessionem, probat
tex. in. l. quamuis. §. infans. C. de
acquirenda possessione, cui maxime
obstat tex. in. l. donatarum. C. de ac-
quirenda possessione, qui est in cau-
sa, vt plures intellectus ad. d. l. dona-
tarum, soleant assignari: nam aliqui
dicunt, illum textu esse intelligendum
in rebus iocalibus, ad quas videntur
infantes habere quandam affectio-
nem, quem intellectum esse commu-
nem (ad illum tex.) testatur Paulus, in
l. 1. §. adipiscimus, num. 4. ff. de acqui-
rēda posses. & Angelus de Aret. in. §.
at ex contrario, num. 2. in. titu. qui-
bus alienare licet, vel nō. Sunt etiam
qui intelligunt tx. in. d. l. donatarum
in possessione quæ sita per infantem,
(tutore auctore) & hūc intellectum
dixit esset communem ibi Angelus
de Perusio.

QVAESTIO. 602.

*Utrum per dationem vulgaris
substituti, tollatur suitas. Cō-
munis contra commu-
nem.*

Per dationem substituti vulga-
ris suitatem tolli, tenet com-
munis opinio, secundum So-
cinum, in. l. 1. num. 47. de vulg. & se-
cundum Iass. in. l. si filius hæres num.
28. ff. de liber. & posthumis, & in. l.
L 2 potest

Practica Quæstiones.

potest quis, num. 3. ff. de vulgari. Et eandem dixit communem Corraſius lib. 1. miscelaneorum. c. 2. in princip. dixit etiã comunem Baldus de Vbal. in d. l. si filius hæres, num. 1. & Corraſius, in. l. post aditam, num. 58. C. de iure deliber. qui limitat. 7. modis, & Socinus, regula. 390. & Iaf. 8. modis, vbi supra, numer. 53. & Socinus, 16. in. d. l. 1. numer. 47. & pro hac sententia adducitur tex. in. d. l. si filius hæres, & sex fundamēta adducit Antonius Gomez. 1. tom. variarum. c. 3. nume. 15. quam etiam resoluit communem ex Alexand. in. d. l. si filius hæres, nume. 3.

Sed contrariã sententiam (imo ſuitate non tolli) dixit veriorē (& quod illã pleriq; ſequuntur) Corraſius, vbi supra, num. 2. & Loriotus, de iuris arte, tractatu. 14. de ſubſtitutione, axiomatic. 54. & 55. & Berengarius, latè diſcutiens, in. l. si fratres, nume. 40. C. de impub. & hanc tenet Bald. de Vbald. supra, nume. 2. poſt Chriſtophorum de Caſtell. Cumanum, Paulum, & Aretinum, ibi, ex quibus Cumanus, vt refert ibi Iaf. num. 4. dicit, quod vidit hanc teneri per omnes doctores modernos legentes, & ſequitur Antonius Gomez, supra, qui alios refert, & Menchaca, lib. 3. de ſucceſſionum creatio. §. 21. nume. 187. & in nume. 188. adduxit aliam communem contrariã, an per dationem cohæredis extranei tollatur ſuitas, & pro hac vltima ſententia eſt bonus tex. in. l. fin. ff. de conditionibus inſtitutionum, quem ad hoc notant Paulus Caſtrẽſis, in. d. l. si filius hæres, & eſt tx. in. l. Lucius, & in. l. si filius qui patri, verſi. etenim: ff. de vulgari. l. si ſolus. ff. de acquirẽ. hæreditate. Et diximus in quæſt. 205. numer. fin.

QVÆSTIO. 603.

Utrum reus criminis, nulla præcedente infamia, teneatur dicere veritatem cum iuramento, iudice interrogante, com. contra commu.

Vidimus in quæſtio. 301. nemi nem poſſe cogi in criminalibus dicere veritatem per iuramentum: nunc autem dubitatur, ſi iudex (iuris ordine non ſeruato) hæc à reo ſub iuramento exegerit, an teneatur reus confiteri, vel ſi poterit celare veritatẽ, negando. Et cum negare poſſe, quamvis cõmiſſerit delictum, tenet Adrianus, in. 4. quæſt. de ſigillo confeſſionis, vbi hoc ita tenere omnes doctores teſtatur.

Sed contrariam ſententiam (immo quod hoc caſu poſſit reus iudicem fallere, verbis ambiguis) non tamen directò mentiri) tenent Caietanus, Adrianus, Nauarr. & Sepulveda, quos refert & ſequitur Couarr. lib. 1. variar. c. 1. num. 2. & vltra eum Dominicus de Soto, lib. 5. de iuſtitia & iure, quæſt. 6. articu. 2. col. penul. qui teſtatur ſe nullum vidiffe cõtrarium tenentẽ, niſi Adrianum: miraturque de Adriano, quod dixerit omnes doctores tenere primam ſententiam. Ex iuris autem profeſſoribus, hanc vltimam ſententiam tenet Aretinus, & Lucas de Pena, quos refert Sylva nupt. lib. 3. num. 44. vbi ipſe, num. 41 in fine, aſſerit communem opinionem, quod reus non teneatur reſpondere, quando nulla præceſſerit infamia. Quæ opinio veriſſima eſt, & ab ea nec in conſulendo, nec in iudicando recedere oportet.

SVMMARIUM.

1 Iuramentum metu extortum, non eſt ſeruandum.

Iura-

Communes contra communes. 604 165

- 2 Iuramentum nefas extortum, eſt ipſo iure nullum ſecundam aliquos, ſed verius eſſe contrarium reſoluimus.
- 3 Metus licet detectus, & probatus, non reddit iuramentum nullum.
- 4 Contractus metu celebratus, valet mero iure.
- 5 Iuramentum non confirmat contractum nullum, metu extortum, ſecundum aliquos.
- 6 Matrimonium metu contractum eſt nullum iure poſitivo, diuino, & naturali.
- 7 Voluntas libera requiritur in matrimonio contrahendo.
- 8 Metus mortis excludit conſenſum, & ex materia cohabitacione hodie poſt Concilium non inducit.
- 9 Iudex eccleſiaſticus non debet compellere ſponſos ad contrahẽda matrimonia contra illorum voluntatem.
- 10 c. requiritur, cum c. ex literis, de ſponſalibus, declaratur, & num. 16. aſſignamus nouum intell. etiam.
- 11 Sponſas, etiam ſi iurauit matrimonium contrahere, non poteſt inuitus præſe compelli ad contrahendum.
- 12 Matrimonium inuitus contrahere, licet præceſſerit voluntas de contrahendo, nemo etiam in foro exteriori eſt compellendus.
- 13 Sponſalia de futuro pluribus modis diſſoluantur.
- 14 c. ex literis, de ſponſalibus, iterum declaratur.
- 15 Excommunicatio eſt medicinalis, & non mortalis.
- 16 Concilium Tridentinum, in. c. 1. de reſorm. matri. non excludit ſponſalia de futuro.
- 17 Interpretatio Concilij Tridentini pertinet ad Romanum Pontificem, & ad congregationem illuſtriſſimorum Cardinalium: quia illius eſt interpretari cuius eſt condere.
- 18 Interpretationem, quam alij ad ſacrum Concilium dederunt referre, non eſt in iure prohibita.
- 19 c. ad id de ſponſalibus, corrigitur per decretum ſancti Concilij Tridentini.
- 20 c. is qui fidem, de ſponſalibus, corrigitur etiam per Concilium.
- 21 c. per tuas, de conditionibus appoſitis, corrigitur per d. decretum.
- 22 c. 1. §. 1. de ſponſatione in puerum, corrigitur per d. decretum.
- 23 Qui ſeruata forma Concilij Tridentini, cum aliqua contraxit matrimonium, quæ habebat maritum viuum, ſi poſtea ipſe moriatur, tenetur cum eo nouiter contrahere.
- 24 Contrahens ſponſalia de futuro cum conſanguinea ſequuta copula, non incurrit excommunicationem.
- 25 Sponſalia de futuro per traductionem ad domum, non efficiuntur de præſenti, niſi illud fiat coram paracho & teſtibus.
- 26 Promittens contrahere cum vna ex tribus ſororibus, ſi poſtea cum vna illarum rem habuerit, non cenſentur ex hoc matrimonia contrahere.
- 27 Contrahentes in gradu prohibito, etiam ſi poſtea ſublato impedimento cohabitent ſimul, non conualeſcit matrimonium.
- 28 Matrimonia præſumpta ceſſant hodie per Concilium Tridentinum.
- 29 Matrimonia vera & rata, quæ dicantur ſecundum Concilium.
- 30 Doctores tenentes, quod matrimonia contracta a filiis familias ſine conſenſu parentum, ſunt nulla, reſeruantur & reprobandur.
- 31 Concilium Tridentinum non excludit conſenſum parentis de honeſtate.
- 32 Filia poteſt hodie exheredari ſi contrahat matrimonium clandestinum, & per Concilium non corrigitur. l. 49. Tauri, contra alios.
- 33 Filius contrahens matrimonium ſine conſenſu patris, peccat mortaliter, quod nõ excludit concilium Trident.
- 34 Concilium Tridentinum improbat matrimonia clandestina.
- 35 Matrimonium clandestinum poteſt hodie duobus modis conſiderari.
- 36 Matrimonium contractum ante, & poſt Concilium, ſine denunciationibus dicitur clandestinum.

L 3

Contra-

- 37 Contrahentes matrimonium secundum formam Concilij, omisis publicacionibus, incurrunt penam legis. 49 Tauri.
- 38 Matrimonium clandestinum inualidum contrahentes, incurrunt d. penam.
- 39 In statu damnationis est, qui priore uxore cum qua contraxit relicta, cum alia palam contrahit.
- 40 Lex canonica potest inducere nouam formam, & solemnitate in matrimonijs contrahendis.
- 41 Nemo ultra Concilium potest statuere circa substantiam matrimonij.
- 42 Publicationes requisiti & in sancto Concilio Tridentino possunt fieri in qualibet parochia contrahentium.
- 43 Publicationes sancti Concilij debent fieri in tribus diebus festis continuis, nec sufficit si interpolentur.
- 44 Publicationes debent fieri expresso amborum contrahentium consensu, & non aliter.
- 45 Consensus contrahentium est examinandus a proprio paracho, ante publicationes.
- 46 Publicationes requisiti & in sancto Concilio, non sunt de substantia matrimonij, contra plures.
- 47 Impedimentum legitimum ad impediendum matrimonium quale sit, & qualiter proponendum.
- 48 Delator in impedimenti est puniendus, si falsè proponatur.
- 49 Parochus potest propria sua auctoritate interdicere matrimonium, quando coram eo impedimentum proponitur.
- 50 Matrimonia qualiter in facie ecclesie celebrentur.
- 51 Qui sine iusta causa factis publicationibus contrahere matrimonium recusat, condemnandus est ad interesse partis.
- 52 Consensus quomocunque exprimatursufficit ad matrimonium contrahendum.
- 53 Verba Concilij, * Ego vos coniungo, * non sunt de substantia matrimonij.
- 54 Quis sit proprius parochus contrahentium, in casu Concilij Tridentini, declaratur, & quid de Episcopo, vel eius Vicario.
- 55 Proprius parochus peregrinorum, & alienigenarum quis dicatur extante Concilio Tridentino.
- 57 Parochus, licet non sit sacerdos potest adesse matrimonijs.
- 58 Parochus non potest vices suas committere non sacerdoti, etiam tempore pestis.
- 59 Vicarius generalis Episcopi potest solemnizare matrimonium.
- 60 Parochus viri, vel mulieris sufficit ad validitatem matrimonij.
- 61 Parochus ruralis, non est verus parochus ad validitatem matrimonij, si contrahentes in ciuitate habeant proprium parochum.
- 62 Licet virtute bullæ Cruciatæ aliquis possit eligere confessorem, non poterit eligere parochum, ad contrahendum coram eo matrimonium.
- 63 Qui se transfert de vna parochia ad aliam, sine animo ibi habitandi, non potest coram paracho secundæ parochiæ, matrimonium contrahere, etiam in mortis articulo.
- 64 Malitiosum impedimentum non est admittendum, & pater non dicitur malitiose impedire.
- 65 Matrimonium valet, & tenet, coram paracho excommunicato & scismatico.
- 66 Matrimonium contractum coram paracho casualiter vocato, validum est.
- 67 Præsentia parochi inuiti, & reluctantis, & dolo adducti, sufficit ad validitatem matrimonij.
- 68 Matrimonium contractum coram paracho, qui aff. etate clausit aures, & non audiuit, nec intellexit verba contrahentium, validum est.
- 69 Matrimonium contractum coram testibus ambulatibus, & transeuntibus, validum est, si verba contrahentium intellexerunt.
- 70 Matrimonium contractum coram paracho per vim grauem adductum, & compulsus, validum est.

Matri-

- 71 Matrimonium contractum coram paracho cui erat interdictum ab ordinario ne tali matrimonio assisteret, validum est.
- 72 Matrimonium est validum, quando inuitus ad celebrationem ipsius accedit parochus, & contra ordinarij prohibitionem.
- 73 Matrimonium contractum in articulo mortis sine paracho, & testibus, est nullum.
- 74 Infideles sponsi, qui se carnaliter cognouerunt, post conuersionem tenentur contrahere, seruata forma Concilij.
- 75 Præsentia parochi & testium requiritur, ad legitimandum consensum contrahentium.
- 76 Matrimonium sine paracho, & testibus contractum, non valet in foro conscientie.
- 77 Captiui apud Turcas, & alias impossibilitate impediti contrahere coram paracho & testibus, secundum formam Concilij, possunt matrimonium valide contrahere.
- 78 Matrimonium contractum de præsentia, cum iuramento, non valet sine paracho, & testibus.
- 79 Matrimonium contractum sine paracho & testibus, valet in vim sponsaliorum.
- 80 Matrimonium clandestine contractum per verba de præsentia absque paracho & testibus, interpuberem & impuberem, habebit vim sponsaliorum.
- 81 Matrimonium contractum coram vicario parochi & eius vices generaliter gerenti, validum est.
- 82 Testes in matrimonio, licet non rogati, probant.
- 83 Vnus testis, etiam in quacunque dignitate constitutus, non sufficit ad probandum matrimonium.
- 84 Testes non idonei, non sufficiunt ad probandum matrimonium.
- 85 Contrahentes matrimonium absque denunciationibus, & testes, qui in eo assistunt, peccant mortaliter.
- 86 Contrahentes matrimonium sine publicationibus, grauiter sunt puniendi, quando se carnaliter cognouerunt.
- 87 Contrahentes matrimonium sine publicationibus, & habentes ad illud iustam causam, non peccant, licet se carnaliter cognoscant.
- 88 Constitutiones synodales, imponentes penam excommunicationis contrahentibus s. matrimonia clandestina, valide sunt, nec corriguntur per Concilium.
- 89 Contrahentes matrimonium contra formam Concilij, possunt absolui virtute bullæ cruciatæ.
- 90 Episcopus potest in totum remittere publicationes Concilij & ordinarius dicitur Episcopus, in terminis Concilij.
- 91 Vicarius generalis Episcopi est etiam ordinarius, & iure proprio potest remittere denunciations secundum plures, alij vero tenent contrarium.
- 92 Episcopus (secundum aliquos) non potest delegare suo vicario facultatem remittendi publicationes.
- 93 Parochus non potest remittere publicationes ante contractum matrimonij secundum plures.
- 94 Ordinarius potest remittere denunciations in articulo mortis, & in alijs casibus instantis periculi.
- 95 Cardinales titulari, Commendatarij, & Abbates nullius diocesis, & prelati exempti, dicuntur ordinarij, ad remittendas denunciations Concilij.
- 96 Archiepiscopus metropolitanus, circa subditos suffraganeorum, non est ordinarius in casu illius rex.
- 97 Vicarij foranei episcoporum, non sunt ordinarij in casu dicti capit. 1. Concilij.
- 98 Iudices inferiores delegati ab episcopo, non possunt remittere denunciations Concilij, nisi ad id habeant specialem commissionem.
- 99 Episcopi & alij prelati, non possunt dispensare ut matrimonia absque paracho celebrentur, etiam in mortis periculo, vel alterius magni damni & præiudicij.
- 100 Papa potest dispensare, instante periculo, ut sine paracho matrimonia celebrentur.

Practicae Quaestiones.

- 102 Episcopi ante Concilium poterant remittere etiam denunciations.
- 103 Episcopus absque iusta & rationabili causa non potest remittere denunciations Concilij.
- 104 Causa iusta ad remittendas publicationes debet adesse per informationem, antea quam omittantur.
- 105 Ordinarius remittens denunciations absque iusta causa peccat mortaliter.
- 106 Iusta causa remittendi publicationes est si matrimonium contrahatur inter pauperem & diuitem, inter nobilem & plebeum, inter senem & iuuenem.
- 107 Iusta causa etiam dicitur remittendi denunciations, vicinitas temporis in quo prohibita sunt nuptiae, secundum aliquos.
- 108 Iusta etiam causa remittendi dictas denunciations est, quando al quis in mortis articulo vult contrahere cum sua concubina, in qua antea filios habuerat.
- 109 Iusta causa etiam dicitur remittendi publicationes quando matrimonium contrahitur inter magnates.
- 110 Iusta causa remittendi denunciations non est timor parentum.
- 111 Iusta causa remittendi publicationes est, quando aliqui diu voluerunt contrahere, & illud omittunt propter verecundiam.
- 112 Iusta etiam causa remittendi denunciations est, quando virgo est sub tutela iniqui tutoris, qui eam viro dispari conditionis tradere vult.
- 113 Iusta causa etiam est remittendi denunciations, quando filij sunt sub potestate non uercali.
- 114 Licentia parochi, ut alius sacerdos possit matrimonia celebrare, debet esse expressa.
- 115 Licentia sufficit quod sit verbalis, nec est necessarium quod detur in scriptis.
- 116 Licentia non expirat morte concedentis.
- 117 Licentia non potest dare parochus extra dioc. si vel parochiam.
- 118 Licentia debet precedere ante matrimonium, & non sufficit quod sequatur.
- 119 Episcopus & ordinarius possunt dare praedictam licentiam, solemnizandi matrimonium alio sacerdoti non parochi.
- 120 Parochus, vel ordinarius excommunicatus, & suspensus, toleratus tamen ab ecclesia, possunt dare alio sacerdoti praedictam licentiam.
- 121 Matrimonium validum est, etiam si parochus concedat licentiam absque interiore voluntate.
- 122 Qui inutiliter de facto contrahunt matrimonium, non remanent inhabiles ad contrahendum iterum seruata forma & solemnitate Concilij Tridentini.
- 123 Concilium potest reddere contrahentes inhabiles ad contrahendum.
- 124 Sponsi de futuro sunt monendi, & non cogendi ad contrahendum matrimonium.
- 125 Clandestina matrimonia non sunt irritanda a iudicibus, sed nulla sunt declaranda.
- 126 Parochus qui authorauit matrimonium clandestinum, peccat mortaliter, & est ab ordinario puniendus.
- 127 Parochus qui authorauit matrimonium sine publicationibus contractum qualiter sit puniendus.
- 128 Penae impositae de iure communi contra parochum qui authorauit matrimonium clandestinum, non sunt sublatae per Concilium.
- 129 Testes interuenientibus in sponsalibus clandestinis de futuro sunt puniendi, & qualiter.
- 130 Testes qui interueniunt in matrimonio clandestino, a iudice ecclesiastico & seculari sunt puniendi, & est locus praebitioni.
- 131 Ordinarius peccat, qui non punit transgressores Concilij.
- 132 Verba Concilij, ibi, * hortatur ut coniuges, * sunt consilij, & non praeccepti.
- 133 Matrimonium consummare ante benedictionem

Communes contra communes. 604. 169

QVAESTIO. 604.

Utrum iuramentum metu extortum sit ipso iure nullum Communes contra communes.

- Etionem nuptialem, est peccatum mortale, secundum aliquos.
- 134 Secunda nuptiae non sunt bene dicendae, etiam extante Concilio.
- 135 Sacerdos benedicens secundas nuptias, est puniendus arbitrio ordinarij.
- 136 Excommunicatio a iure imposita solemnizanti matrimonium, non est sublata per decretum Concilij.
- 137 Verba Concilij, ibi, * matrimonio coniungere, aut benedicere, * alternatiue sunt intelligenda.
- 138 Parochus secundum Concilium debet habere librum in quo describantur matrimonia.
- 139 Matrimonium fuisse contractum potest probari alijs modis quam per librum ecclesiae.
- 140 Liber ecclesiae, in quo describuntur matrimonia, est legalis & facit fidem.
- 141 Verba Concilij, ibi, * sua peccata diligenter confiteantur, * an sint de praeccepto, vel de consilio.
- 142 Qui contrahit matrimonium in peccato mortali, peccat mortaliter.
- 143 Matrimonium est validum sine parochi & testibus, in terris ubi Concilium non fuit publicatum, vel receptum.
- 144 Utrum qui vadunt ex partibus regni ubi Concilium fuit publicatum, ad partes ubi non fuit publicatum, teneantur illius formam seruare.
- 145 Proprius parochus contrahentium est ille in cuius parochia mulier habet domicilium, donec maritetur.
- 146 Matrimonium antea & post Concilium, potest contrahi per procuratorem.
- 147 Verba Concilij, ibi, * omnino, * idem important quod verbum, ipso iure.
- 148 Benedictio sacerdotalis in templo est praestanda a parochi mulieris.
- 149 Impedimentum matrimonij probatur per unum testem, vel famam.
- 150 Filius natus ex matrimonio contracto inter consanguineos, omisis denunciations Concilij, ignorantes impedimentum non est legitimus.

Iuramentum metu extortum, non esse seruandum, probat nobis tx. in. c. quanuis pactum de pactis, lib. 6. & in. c. licet mulieres, de iure iurando, & in. c. cum contingat, eod. tit. Dubium tamen est, an iuramentum sit ipso iure nullum, an requiratur relaxationem. Et iuramentum esse nullum tenet Franciscus Curtius, num. 13. Igneus, num. 21. in authentica. sacramenta puberum. C. si aduersus venditionem. Et hanc tenent communiter omnes legistae, secundum Corneum ibi, columna penultima, & idem testatur Mattheus de Afflictis, decisione 262. num. 2. Menchaca, controueriarum illustrium. c. 25. nu. 27. Cacheranus, in decisione Pedemontana. 179. num. 16. (qui alios refert) & Boerius, decisione 100. numer. 14. & alios refert & sequitur Ioannes Botta, cons. 2. num. 11. & Decius, cons. 379. ubi dicit esse magis communem opinionem, quod data enormissima lesione, non requiratur relaxatio iuramenti.

2 Contraria tamen pars (imò quòd iuramentum obliget ipso iure, & requiratur relaxatio) est verior, & tenenda opinio, & hanc probat tex. in l. si verò, & in. c. verum, de iureiurando: quanuis Curtius, supra, dicat non esse tex. qui hoc probet. Et hanc sententiam tenet glossa. cum ab ea relatis, in. d. c. quanuis pactum, & ibi Archidiaconus, Ioannes Andreas, Ioannes Monachus, Dominicus, & Georgius, quam sequitur Mattheus de Afflictis, decisione 322. numer. 9. &

Practice Questiones.

Rolandus, conf. 59. nume. 27. lib. 1. & Pinelus, in. l. 2. de rescindenda 3. p. c. 1. num. 8. & quod ita seruetur in practica docet Gutierrez, in authentica sacramenta puberum, num. 96. col. 2. C. de rescindenda, & illam dixit communem canonistarum, & theologorum, Fortunius, de ultimo fine, illatione. 22. in principio, & illam tenet gloss. in. c. Abbas, quod metus causa, quam communiter sequuntur doctores, secundum Antonium de Petra. in. l. 1. num. 279. ff. de iureiurando, & hanc partem dixit communem Abb. col. 2. Alciatus, num. 15. in. d. c. cum contingat, dixit etiam communem Couar. in. 4. decre. 2. par. c. 3. §. 5. nu. 2 & lib. 1. variarum. c. 7. & 8. & Molina lib. 2. de Hispanorum primogen. c. 3. num. 13. qui dicit, quod contrarium seruatur in practica, quod in hoc casu non sit necessaria relaxatio iuramenti. Sed contrarium verius est, etiam si contractus sit nullus, & dolus adsit in latione, vt resoluit Gutierrez, supr. cuius opinio verior est: quam intellige procedere, etiam si metus esset detectus, & probatus, secundum Matthaeum de Afflictis, vbi supra, num. 4. & hac opinio erit etiam seruanda de iure ciuili, secundum Corneum vbi supra. Et ratio est, quia contractus per metum celebratus, est merito iure validus, tex. in. l. si mulier. §. si metu coactus. ff. de acquirenda hereditate, ibi. * si metu coactus adiero hereditatem, putō me heredem fore. Quia quāuis si liberum esset noluissem, tamen coactus volui sed per preiorem abstinendum sum. * l. 29. titu. 11. part. 3. quod tamen limita, quando contractus esset nullus, & iuramentum metu, ad eius validitatem interponeretur, vt tenet Couar. vbi supra, plures allegando: quamuis in hoc contrarium teneat Abb. Alciatus, & Perusinus quos ipse citat, & vltima cum Felinus, in. c. 2. nu. 35. de sponsalibus, commendans sententiam Ab-

batis, cum quo etiam tenet idem Felinus, in. c. 2. nu. 2. & in. c. si verò, col. si. verbi. hanc conclusionem, de iure iurando, & Hippolitus, in. l. penul. nu. 69. ff. de questionibus, & diximus in 5 quaest. 502. ex quibus videbatur posse substineri Cardinalis opinio, in. c. Abbas, de sponsalibus, qui dicit, matrimonium quocunque metu contrahendum, esse verum matrimonium, licet rescindatur ab ecclesia, ex eo quia gestaper metum sunt ipso iure valida, vt in. d. l. si mulier. §. si metu. Sed salua illius pace, illa opinio non est vera, sed omnino falsa: quia in matrimonio contrahendo, requiritur libera voluntas. c. gemma. c. cum locum, de sponsalibus. c. sufficiat. 27. quaest. 2. & deficiente consensu, cessat matrimonium, prout cessat interueniente metu mortis, stupri, vel carceris, vel grauis infamiae, vt in. c. eū dilecti, de his qui vi, metus causa sunt. c. veniens, el. 1. & 2. de sponsalibus. Et tale matrimonium esse nullum iure positio, & iure diuino, & naturali, tenet Veracruz in speculo coniugiorum, ar. 8. fol. 49. litera. A. quam opinionem sequitur Menchaca, supra, & dicit communem Couar. loco citato, & Crauetta, conf. 253. num. 1. & Cacharanus, decis. 179. num. 18. Alciatus, confil. 162. num. 9. Menochius, conf. 2. num. 169. & assignat rationem Botta, supr. num. 13. & ita tenendum & iudicandum est, vt etiam tenet Alexander Carrerius, de sponsalibus. c. 9. vbi assignat rationem differentie, quare metus annullat matrimonium ipso iure, non verò alios contractus. Quae opinio procedit etiam hodie, licet praesumptus consensus ex mutua cohabitatione intercedat, quia non reconualecit matrimonium ex tex. in. c. 1. §. 24. de reformat. per quē tex. praesumptus consensus ex mutua cohabitatione non sufficit nec purgat metum, vt tradit Spinosa, in speculo testa. gl. 15. prin. nu. 61. quem

Communes contra communes. 604. 171

quem sequitur Zenedo, ad decretales. 2. part. collectan. 93. nu. 5. & Gutierrez, lib. 1. canonicar. c. 18. num. 7. Vnde cum certissimum sit, quod metus, & coactio, excludant consensum, 9 admotheo iudices ecclesiasticos, vt contra voluntatem contrahentis non compellant, coactione praecisa, ad contrahendum matrimonium (licet verba de contrahendo praecesserint) quia potest contingere, quod sponsus lite molestatus, vel coactionis formidine, matrimonium inuitus contrahat, & sic praebat ansam contrahendi matrimonia nulla, & quod deinde orientur, difficiles exitus, quod excludit tex. in. c. requisitum. 7. de sponsalibus, ibi. * Monenda est potius quam cogenda, cum coactiones difficiles solent exitus frequenter habere, quem tex. ita intelligit Ferretus, conf. 171. amplias etiam si iuramentum de contrahendo interueniat, qui respondet ad contrarietatem tex. in. c. ex literis, eod. titu. & Couar. in. 4. decretalium. 1. part. c. 4. num. 5. Sarmiento, lib. 1. selectar. c. 5. nu. 5. Veracruz, in speculo coniugiorum. 3. par. art. 2. in append. in. 1. notabili, & Segura de Aualos, in directo iudicum ecclesiasticorum. 2. part. c. 15. num. 6. contra Gutierrez, de iuramento confir. 1. part. c. 51. nu. 4. qui tenet, sponsos esse praecise compellendos: quod verum non est, ex mente tex. in. d. c. requisitum, & melius enim esset, vt neque praecise, nec causatiue compelleretur, si constiterit de contraria voluntate, dissentiendo contrahere similia matrimonia, & Domini- cus de Soto, in quarto sententiarum, distin. 27. quaest. 2. art. 1. in fine, vers. ad secundum, qui tenet, quod in foro exteriori, non est aliquis compellendus ad contrahendum, per tex. in. c. praeterea, de sponsalibus, quem tex. bene intelligit Veracruz, supra, art. 21. per totum, qui recollexit. 17. modos, per quos dissoluantur sponsalia

de futuro, & alias causas tradit Greg. in. l. 7. titu. 1. part. 4. verbo *recusatio* & Matienço, in rubr. de matri. glo. 1. num. 43. Angles, in summa, de essentialibus matrimoniis, fol. 290. Meccius, de contractibus. c. de sponsalibus. fol. 196. vers. pro declaratione, qui etiam sequitur opinionem Soti, vbi supra. Nec praedictis aliquid obstat tex. in. d. c. ex literis, quia ille tex. non loquitur indistincte, & generaliter, sed causatiue, vt clare insinuant verba illius tex. ibi. * Compellas vt ipsam in uxorem recipiat, & maritali affectione pertractet, nisi rationabilis causa obstituerit. * Qui decisioni consonat. l. 7. titu. 1. part. 4. ibi. * Apremiar pueden los Obispos, o aquellos que tienen sus lugares, a los desposados, que cumplan el casamiento, esto es, quando el vno de los desposados quiere departir el casamiento, y el otro lo quiere cumplir: fueras ende si alguno dellos pusi se ante si excusacion a tal que deuiesse valer. * & sic ex illis iuribus clare manifestatur, quod propter rationabilem causam debet iudex a compulsionem cessare, & hac causa illius arbitrio relinquuntur, & in casu dubio tam in procedendo, quam in definiendo debet ab hac compulsionem desistere: maxime si grauis fuerit sponsi, vel sponsae pertinacia, diu existentis in excommunicatione, ne alias censurę ecclesiasticę contemnantur, cum excommunicatione debeat esse medicinalis, & non mortalis, vt traditur in. c. 1. de sententia excommunicationis, lib. 6. vel aliter (& melius) potest tex. ille intelligi in d. c. ex literis, vt tantum procedat & loquatur respectu viri, recusantis matrimonium contrahere, postquam sponsalia praecesserunt, ad quod praecise est compellendus, vt in illo tex. disponitur. At verò contrarium deciditur in. d. c. requisitum, vbi cessat compulso, quia loquitur respectu feminae: & sic resoluit Romanus Pontifex, quod magis est moneda, quam cogen-

Practicæ Quæstiones.

19 Dubium primū oritur, ytrū per illū
tex. corrigatur hodie decisio tex. in
ead id, de sponsalibus, vbi probatur,
matrimonium metu contractum per
spontaneam contrahentium cohabi-
tationem, cōualecere, vt tradit glos.
(per tex. ibi) in. c. consultationi, de
sponsalibus. Quam dubitationem af-
firmatiuē eam resoluit Spino, in spe-
culo testamentorum, glo. 15. princip.
num. 59. cum sequentibus, & Nauar.

Communes contra communes. 604. 173

22 Quartò, vtrum etiam corrigatur
tex.in.c.1.8.1.de desponsatione impu-
be.lib.6.(cũ similibus,) vbi matrimo-
nium contractum inter impuberes,
postea legitima superueniente etate
per copulam, munera, osculum, am-
plexus, & alia signa consensum, ex-
primentia, efficitur matrimoniũ de
presenti, & validũ, & quod per istum
tex. corrigatur resoluit Didacus Pe-
rez, in.l.1.titu.1.lib.5.ordi.pagin.45.
versicu.sexto, & Menoch.lib.3.præ-
sumptio.præsumpt.1.num.53. & 99.
Spino, in speculo testamentor.glo.15
princ.num.61.Matienco, in rubric.
titu.1.lib.5.recopilat.glof.1. á nume.
57. & vtrum quando hoc casu, & an-
te etatem fuit contractus corã par-
rocho & testibus, & seruata solenni-
tate Concilij, postea adueniente etate
23 te, sufficiat secretè ratificare dictis
modis, vel expressè, vel sit præcisè
necessarium iterum contrahere, ser-
uata & repetita dicta forma, Gutier-
rez, de iuramento confirmat. 1. part.
c.51.num.18.tenet, quod sufficiat se-
cretè ratificare. Contrarium tenet
Matienco, vbi supra proximè, & ipse
Gutier.(palinodiam cantando) in ca

26 Dubitatur. 7. vtrum cesset etiam ho-
diè opinio illa, quod sponsa de futu-
ro per translationem ad domum effi-
citur de præsenti. Spino, in speculo,
glo. 13. prin. nu. 65. & Didacus Pérez,
in. l. i. titu. i. lib. 5. pag. 41. vers. quar-
to, & Menoch. d. præsumpt. 1. num. 55
& 99. cessare tenent. Et quid si tradu-
cat sponsus sponsam ad domum, co-
ram parochio & testibus, ingerendo
se actis nuptialibus & matrimoniali-
bus, vtrum sit verum matrimonium,
etiam

Practice Quaestiones.

etiam hodie, attēto sancto Concilio. Spino ubi sup. nu. 66. tenet quod sic. Dubitatur. 8. vtrum etiam cesset hodie cōmunis illa opinio, quod si quis promittit se ducturum vnā ex tribus certā igitur de incertis, & postea se carnaliter immiscet cum vna illarū, præsumat & censeatur cum illa verum matrimonium contrahere. Didacus Perez. d. l. i. pagin. 41. versu. tertio, & Menoch. d. præsumptione. i. num. 13. & 99. tenent quod cessat.

Nonō dubitatur, vtrum cesset cōmunis illa opinio, quod contrahentes in gradu prohibito, si postea sublato impedimento simul cohabitāt scientes esse sublato, cōualefcit matrimonium. Didacus Perez. l. i. titu. i. lib. 5. pag. 4. versu. septimo, quod cessat. Et in genere, quod omnia matrimonia præsumpta sint hodie per Conciliū sublata, tenet Menoch. d. præsumptio. i. num. 99. Mascarr. d. concl. 1032. num. 7. & alij. & Nauarr. in manuali lat. c. 25. nume. 144. Matienço, in rubri. titu. i. lib. 5. recop. num. 36. Nauarr. c. statuimus, num. 75. & 76. 19. quæst. 3. Cuchus lib. 5. instit. tit. 11. nu. 105 & diximus sup. nu. 8. in fine.

Dubitatur. 10. vtrum quando prius matrimonium fuit contractum in facie ecclesiæ, & cum solemnitate huius tex. fuit tamē nullum propter impedimentum occultum, quod ignorabant contrahentes tempore contractus, impetrata postea dispensatione, possit de nouo secretē contrahi absque parocho & testibus, vel sit etiam necessarium iterum solenniter, & secundum formam Concilij contrahere. Couarr. in. 4. 2. parte. c. 6. in prin. num. 8. versu. ex quibus, Soto. in 4. distin. 28. quæst. 1. art. 2. versu. 3. conclusio. Nauarr. in manuali. lat. c. 22. num. 70. dicit, quod ita fuit declaratum à Pio V. & quod frequenter penitentiaria in declaratione vtitur, & affirmatiuē resoluunt, sufficere secre-

tē contrahere, & absque forma Concilij.

Contrariū, & negatiuē, tenet Spino in speculo testam. glo. 15. prin. nu. 62. Ioan. Gutier. in cano. quæstio. c. 18. nu. 3. & 8. (qui videantur,) & Cordubam, in summa de romance, quæst. 51. Gutier. de iuramento confir. 1. part. c. 1. num. 21. & 24. Nauarr. in manuali. c. 16. num. 37. in prin. Ludouicus Lopez, in instructor. conscientiæ. 1. part. c. 83. versu. authore autē, & c. 86. versu. primo vt iam, Matienço, in. l. i. titu. i. lib. 5. recop. glo. i. num. 3. in fin. Veracruz, in appendice ad speculum dubio. 10. ex pag. 45. Segura, in directorio iud. ecclesiast. 2. par. c. 15. à nu. 39. Pedraça, in summa, in. 3. præcepto decalogi, fo. 30. versu. 12. si casu, ibi, veritas. Zenedo, in collectanea ad decretales, collectanea. 58. num. 4. & vide Matiençū, in rub. glo. i. nume. 30. 63. 64. & 65. titu. i. lib. 5. recopila. qui idem tenet. Ledelma, de matrimonio, quæstio. 45. articu. 1. fol. 194. & 195. versu. aliud dubium, tenet sufficere, quod fiat secretē, & attestatur ita esse declaratum ab illustribus. Cardin. Cuchus, lib. 5. instit. titu. 11. num. 65. refert cōtrarias opiniones, & in fine istam amplectitur.

Vndecimō ibi, * Rata & Vera esse matrimonia. &c. vt in. c. 1. & 2. de cladesponsatione. c. sufficiat. 27. quæst. 2. c. illud. 30. quæst. 5. l. 2. tit. 3. par. 4. Concil. Colonienſe, de matrimonio. c. de ritibus, Concil. Florent. 5. 7. de sacramentis, Parisius, consil. 53. nume. 1. & consil. 54. num. 5. lib. 4. Beroius, quæst. 107. Cephalus, consil. 86. nu. 16. Mascarr. de probatio. volu. 2. concl. 1026. nu. 11. Abb. & omnes, in. c. 1. de clandest. sponsatione. S. Thom. in 4. distin. 28. arti. 3. Decius, consil. 163. num. 3. & consil. 231. num. 6. Couarr. in. 4. 2. par. c. 6. in prin. num. 7. Renatus Copinus de sacra politia forensi, lib. 2. titu. 7. nu. 7. in margine, Cuchus, lib. 3. institutio.

Communes contra communes. 604. 175

stitutionum iuris cano. titu. 8. versu. nolim tamē, Paleotus, in tractatu, de notis & spurijs. c. 5. ex num. 5. versu. propterea, & c. 19. num. 5. versu. quoniam tamen, Vitoria, de sacram. matrimonio. num. 266. in prin. Matienço, in. l. i. ritu. i. lib. 5. recop. glo. i. ex nu. 4. & ibi Azevedo, num. 45. Menoch. in consil. 199. num. 57. vol. 2. latissimē Gutier. lib. 2. pract. quæstio. quæst. 4. numer. 2.

31 Dubdecimō, ibi, * Quique falso affirmant, &c. hi sunt inter alios Casaneus, in cathologo gloriæ mundi. 12. part. confid. 36. Oldendorpius, in. 4. classe actionum, actio. 26. Corrasius lib. 1. miscela. c. 17. à nu. 6. & in. l. qui liberos. ff. de ritu nuptiarum, nu. 54. & lib. 2. epistolarum, epist. 29. Duarenus, ad tractatum, solut. matrimo. in ea præfatione. 2. in qua agit, quomodo nuptiæ contrahantur, Gentianus Heruetus, in oratione quam de clandestinis matrimonijs habuit in Concil. Trident. Molineus ad Alexand. in consil. 97. lib. 1. Erasmus, lib. de matrimonio christiano, paulo post princ. & Molineus ad Decium, in. c. cū ecclesia sanctæ Mariæ, sup. num. 36. de constitutio. & in consil. 231. nihilominus sanctissimē à sacrosancto Concilio dicta opinio damnatur, & antea eum contraria magis communis verior & receptissima erat, vt est videre apud Anto. Gubertū, lib. 1. quæst. iuris. c. 12. Anto. Contium, in commentarijs ad edictum regis Galliarum, de clandestinis matrimonijs, Menoch. de arbitrarijs iudicum causis, lib. 2. casu. 453. num. 8. vbi plures adducit, Baezam, de non melioradis dotis causa filiabus. c. 18. à nu. 7. Didacum Perez, in. l. i. titu. i. lib. 5. ordi. noui. pag. 3. versu. constat etiam, Gutier. in cano. ni. quæstio. c. 20. num. 1. & 2. & lib. 2. pract. c. 1. per totum, idem Menoch. consil. 69. à nu. 20. vol. 1. optimē, Couarr. in. 4. 2. part. c. 3. §. 8. num. 5. Vera

cruz, in speculo coniugiorum, art. 2. versu. ex hoc sequitur, pag. 28. Viuius in communibus opinionibus, opposi. 327. num. 8. Matienço, in. l. 2. titu. 1. lib. 5. recop. glo. 2.

32 Dubitatur. 13. vtrum leges patris, vel consanguineorum consensum requirētes ad matrimoniū, procedant hodiē post Concilium, vel debeāt referri ad honestatem, vel ad necessitatem. Vide Gutier. lib. 2. pract. quæst. quæst. 5. per totam, Mantica, de coniectu. vlti. volunt. lib. 11. tit. 18. nu. 17. Veracruz, in. d. pagin. 28. versu. si alius, Matienço, in. l. 2. titu. 1. lib. 5. recop. glo. 2. numer. 1. Spino, in speculo testamentorum, glo. 14. princip. à nume. 80.

Dubitatur. 14. vtrū ex hoc possint filia & filij legitimē à parentibus exheredari, & valida sint leges ita disponentes, etiam si contrahāt in facie ecclesiæ. Soto, in. 4. distinc. 29. quæst. 1. arti. 4. ex versu. extant autē in Hispania, Cordoua in summa, quæst. 171. versu. el segundo punto, Palatius Rubens, in repetitione. c. per vestras, de donatio. inter virum & uxorem, notab. 3. §. 3. num. 9. & §. 8. affirmatiuē resoluunt. & Azevedo, in. l. i. tit. 1. lib. 5. recop. nu. 53. in fine. Contrariū tenet Couarr. in. 4. 2. part. c. 3. §. 8. à nu. 5. Guillermus Benedictus, in. c. Raynuntius versu. qui cum alia matrimonium, num. 9. de testa. Matienço, in. l. i. titu. i. glo. 4. lib. 5. recop. Samiento, lib. 1. selectarum interpret. c. 11. nu. 8. Viuius d. opposi. 327. nu. 2. & 6. Rebusfus, responsio. 7. versu. super statuto. Salon, in. 2. 2. quæst. 5. de dominio, artic. 5. §. quæstio hæc in primis, Molina, lib. 2. de Hispanorum primogenijs. c. 16. à nu. 6. Parisius, consil. 29. arti. 6. vol. 3. Alexan. consil. 97. per totum, lib. 1. Nata, consil. 355. Matienço, in dialogo reparatoris. 3. par. c. 31. num. 7. Gutierrez lib. 2. pract. quæstio. quæst. 1. à nu. 22. & quæst. 7. per totā, Spino, in speculo testam.

testam. glo. 20. princip. à numer. 66.
Olanus, in antinom. litera. P. nu. 10.
Nauarr. in manu. lat. c. 14. num. 15. &
nos diximus (côtra Azevedo,) sup. in
quæst. 5. num. 15. & quid si indigno
nupserint, tradit Iulius Clarus, lib. 5.
recept. sententia. 5. fin. quæst. 81. nu. 5.
Didacus Perez, in. l. 1. titu. 1. lib. 5. ord.
pag. 36. col. 2. ad med. Tiraq. de nobil.
c. 20. nu. 176. Xvarez, in. l. 2. tit. *de los
casamientos, *à nu. 28. Molina. d. c. 10.
à nu. 7. & Gutier. d. lib. 2. quæstio. 1. à
num. 5. & diximus in. d. quæst. 5.

34 Dubitatur. 15. vtrum iam quod san-
ctum Concilium excludit necessita-
tem consensus patris, excludat etiam
honestatem consilij, ita vt filia, vel
filius possit nubere nõ requisito, nec
accepto cõsilio patris. Menoch. con-
69. num. 23. & 25. cum sequenti. vol. 1.
Cephalus, consi. 421. num. 64. cum se-
quentib. lib. 3. & Menoch. de arbitra-
lib. 2. casu. 453. num. 6. Gutier. in can-
oni, quæstio. c. 18. nu. 4. in terminis
resoluunt, sanctum Concilium non
excludere consilium, & sic non cor-
rigitur verissima illa opinio, quod fi-
lij contrahentes matrimonium: sine
licentia & consilio parentũ, peccant
mortalitèr, vt tenet expressè Soto. in
4. distinct. 28. quæst. 1. art. 1. in fin. Pe-
trus Soto, de institutione sacerdotũ,
titu. de sacramẽto matrimonij. lec. 4.
Menoch. consi. 69. num. 28. & nu. 31.
volu. 1. Nauarr. in manu. lati. c. 14. nu.
15. Azeuedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. recop.
nu. 49. Gutier. d. c. 20. nu. 3. & 8. Bur-
gos de Paz, in consi. 20. num. 7. & alij
multi relati, & sequuti á Zenedo, in
collecta. ad Decretales. c. 58. nu. 8 ex
quibus multi etiam tenent: dictum sa-
crum Concilium non excludere di-
ctum consilium, neque peccatum.

35 Ibi, * *Dereftura est, & c.* idē probat. c. r.
30. quæst. 5. l. fin. ii. 3. par. 4. gl. in. c. no
strates. 30. quæst. 5. & plura in cōueniē
tia, quæ ex clandestinis matrimonijs
proueniūt, congerūt Soto, in. 4. dist.

28. quæst. parti. i. Couarr. in. 4. Decre-
tal. 2. part. c. 6. in princ. num. 7. Didac.
Perez, in. l. i. titu. i. lib. 5. ord. pagi. 27.
col. 2. vers. queri etiam potest, Alaba,
de Concilio. 2. part. §. 34. in prin. Se-
gura, in directorio. 2. par. c. 15. in prin-
cip. Moccius, de contractibus, tit. de
matrimonio. §. de substancialibus, nu.
16. Cephalus, consi. 421. num. 54. lib. 3
Azevedo, in. l. i. ti. i. lib. 5. recop. nu. 4
Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu. 453. â
num. i. & in consi. 199. num. 41. lib. 2.
Matiengo vbi supra.

Ibi,* *Clandestinis coniugijs. &c.* Quibus modis matrimonii dicatur clandestinum, latè resoluunt Didacus Perez, in l. i. titu. i. lib. 5. ordi. ex pag. 34. & pagi. 38. col. 2. Spino, in speculo testamenti. glo. 15. prin. num. 4. cum sequent. Matienço, in l. i. glo. i. titu. i. lib. 5. recop. & Cuchus, lib. 5. instit. titu. i. num. 66. cum sequent. & nos diximus in d. quæst. 5. nu. 8. ubi alios tradimus.

36 Et vtrum matrimonium contractū
fine denunciationibus, ante & post
Concilium Triden. dicatur clande-
stinum, latissimè poteris videre (&
opinionēs contrarias) affirmatiuè re-
solutum apud Fabium Turretum, cō-
fil. 28. num. 34. Salzedo, ad practicam
Bern. Diaz. c. 73. addi. 1. per totam: Se-
guram, in directorio. 2. par. c. 15. à nu.
30. Natar. in manua. lati. c. 22. nu. 70.
Couar. in. 4. par. c. 6. no. 10. cum sequē-
tib. Veracruz, in speculo. 1. part. art. 2.
conclu. 3. versi. considerandum, latif-
simè Mascardum, de probatio. vol. 1.
conclu. 297. num. 3. cum sequenti. &
vol. 2. conclu. 1035. per totam Mociū
de contractibus, titu. de matrimonio
col. 2. num. 13. Spino, in speculo, gl. 15.
prin. num. 22. cum sequent. Roland.
à Valle, confi. 93. nu. 26. lib. 3. Menoc.
confi. 69. nu. 70. lib. 1. Cēphalus, conf.
503. num. 17. cum sequenti. lib. 4. Gu-
tierr. lib. 2. practi. quæstio. quæstio. 1.
num. 29. & quæst. 4. à nu. 10. Cuchus,
lib. 5.

37 Dubitatur, utrum contrahentes sine
decenti rationibus, validè, tamen corâ
parochis, & testibus, secundum formâ
præcise necessariam huius rex. penis
legalib. (præcipuè l. 40. Tauri, hodie
l. 1. tit. 1. lib. 5. nouè recop.) sint puni-
di. Segura, in directo, d. c. 15. à nu. 30.
Nauar. in manuic. 22. nu. 70. Spino. d.
gle. 15. prin. nu. 74. Gutier. lib. 2. prac.
quæstio. quæst. 4. à nu. 10. Dida. Perez.
in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordi. pagin. 38. col. 2.
versu. pluri. Zenedo, in collect. ad De-
cretales c. 38. nu. 5. affirmatiuè resol-
uunt. Contrarium videtur tenere Ma-
tias 20. in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. glo. 7.
nu. 5. in prin. & resolue. vt per nostra
dicta in d. quæst. 5. nu. 19.

38. Dubit. 12. Quid si vltra defectum
denunciationum deficiat etiam paro-
chus, vel alia solemnitas, quæ iuxta
hunc tex. nullum reddat contractum
matrimonij, vtrū tunc etiam possint
attestantes contrahere, poni dictis
pœnis legalibus. Et Molina, de Hispa-
norū primog. lib. 2. c. 16. nu. 16. cu se-
quet. affirmatiue defendit, & fundat.
cuius opinionem in puncto iuris ve-
ram esse fatetur (licet rigurosisimā).
Gutier. lib. 2. pract. quæstio. quæst. 4.
fin. 2. Idem tenet Veracruz, in appé-
dice; subio. 11. concl. 6. Et contrariū
tenet Segura, in directo. 2. part. c. 15. a
num. 21. Gutier. d. quæst. 4. per totam.
Azueedo, in l. 1. tit. 1. lib. 5. recop. nu.
46. Dida. Perez, in l. 1. tit. 2. lib. 5. ordi.
pag. 42. col. 1. in fin. & in l. 1. titu. 2. d.
lib. 5. pag. 113. col. 1. & in l. 1. ti. 15. lib. 8
pag. 286. col. 1. Cordoua, in summa,
quæst. 171. col. 2. vide Ledesma, de ma-
trimonio. q. 45. art. 5. versu. est tamen
dubium primum difficile. Et idem te-
net Marienço, in l. 1. glo. 7. nu. 5. tit. 1.
lib. 5. recopil.

39 ibi, Qui in statu dānationis, &c.* Hęc

est vna & rationibus huius decisio-
nis. Vide de omnibus Nauar. in confi.
47. à nu. 5. tit. de sponsa. lib. 4. Menoc.
conf. 398. nu. 52. lib. 4. eleganter Ioan.
Petrum & Vinium, confi. 62. nu. 35. lib. 1.
Salzedoy ad pract. Bern. Diaz. c. 73. ad
di. 2. vers. tertioli. licet hoc, & vers. no
no illud. Modicum, de contractibus,
titu. de matrimonio, col. 3. np. 16. Ze-
nodo, in collecta. ad Decretales. c. 58.
num. 9. Menoch. confi. 69. nu. 25. cum
sequenti lib. 1. Soto, in 4. distin. 28.
quæst. 1. art. 1. col. 3. in princ. Ceph-
alum, confi. 421. nu. 4. & 5. & num. 54.
lib. 3. Azevedo, in l. tit. 1. lib. 5. recop.
Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu. 433.
nu. 1. & 2. Bacca, de non melior. dotis
causa filia. c. 8. nu. 7. Gattier. in quæst.
cano. c. 20. nu. 7. Mariégo, in reb. nu.
33. tit. 1. lib. 5. recop. & in l. 2. eiusdè tit.
gl. 4. n. 4. Cuchú lib. 5. institut. nu. 71.
Ibi, * *Præcipit &c.* * Dubit. 21. vtrum
lex canonica & Conciliū potuerunt
facere istam dispositionem, & addere
solemnitatem de qua hic, & reddere
inhabiles aliter contrahentes, ad con-
trahendum affirmatiuè resolvens la-
te disputat Spino, in d. speculo, gl. 15.
à num. 16. & à num. 70. Et Azevedo,
in d. l. 1. tit. 1. lib. 5. n. 34. & 35. latissimè
Didac. Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 5. ordin.
pagi. 40. versic. præterea amplius, &
vide Caldas Pereyra, in l. si curatorè
habens, vers. si nō ab similib, num. 22.
C. de in integrum restit. & Couarr.
in 4. 2. part. c. 7. §. 9. num. 3. Et Ledes-
ma de magno sacramento matrimo-
nij, arti. 5. quæst. 45. vers. est secundū
dubium, & Vega, in sylua * de casos de
conciencia, * lib. 6. casu. 121.

41 Dubitatur. 22. virū aliquis præter
Cōcilium possit statuere circa matri-
moniū. Vide Nauar. in consi. 4. nu. 5.
titul. de pactis, lib. 1. Seguram (cum
pluribus) in directorio. 2. part. c. 15.
num. 38. Couarr. in. 4. 2. part. c. 6. §. 1.
à num. 17. Zenedo latissimè, in colle-
cta. ad Decretal. c. 38. à nu. 5. Salzedo.

M in addi

- in additio. ad regu. 698. Ber. Diaz, Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. casu. 398. nu. 47. Matienço, in l. i. titu. 1. lib. 5. recop. glo. 7. nu. 4. Gutier. lib. 1. practica. quæstio. 1. per totam, præcipue à nu. 1. & in cano. quæst. c. 20. num. 2. 82. Menoch. vbi supr. casu. 453. à nu. 8. Paleotus, de filijs notis, c. 8. Iulius Clarus, lib. 5. recep. sent. 5. fin. quæst. 82. nu. 3. Didac. Perez latissimè, in l. i. titu. 1. lib. 5. ord. col. 23. in fine, & Matienço in l. i. titu. 1. lib. 5. recop. glo. 7. à nu. 4.
- 42 Ibi, *Contrahentium parochus &c.* An debeant fieri in vtriusque parochijs, vel sufficiat in altera, Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. art. 5. versu. maius autè dubium, pag. 186. in prin. quod in ambabus, Segura, in directo. 2. part. c. 16. nu. 19. vbi attestatur de declaratione illustrissim. Card. (qui præsumunt interpretationi sacrosancti Concilij ita interpretati,) & idè tenet Franciscus Marcus, in decisi. 715. Definiali. 2. to. & Cuchus, lib. 5. insti. tit. 11. nu. 29. versu. assumet, Navar. attestat. de declaratione. cõgregat. Card. tenet contrariã.
- 43 Ibi, *Tribus cõtinuis diebus festis, &c.* Dubit. 24. vtrũ sint consequutivi, vñus post alterũ vel debeat relinqui aliquod dierũ intervallũ, vt impedimentum possint proponi. Segura, d. 2. part. c. 16. à nu. 20. per quẽdã decreta Conciliorũ, qd sic. vide Mascari. de probatio. vol. 2. cõcl. 1034. nu. 1. & Zenedo, in collecta. ad Decretales. c. 58. nu. 11.
- 44 Dubit. 25. vtrũ debeant fieri ex expresso amborũ contrahentũ consensu, & non aliter. Segura, d. c. 16. nu. 25. versu. vnde etiam, tenet quod sic.
- 45 Dubitatur. 26. vtrum sit requirẽdus (ante denũciationes) & examinãdus à parochus, liber consensus contrahentũ, vt in religione præcipitur à S. Conci. Trid. sess. 25. de regula. c. 17. Zenedo, d. c. 58. num. 10. tenet quod magnoperè expediret.
- 46 Ibi, *Publice denunciatur, &c.* Dubitatur. 27. vtrum matrimonium cõtra

etũ sine denũciationibus, de quibus in hoc tex. sit nullũ, & sic, vtrum denũciationes præcisè requirantur ad validitatem matrimonij. Partè affirmatiuam anxie fundant, & defendũt Menoch. consi. 69. num. 71. lib. 1. Dominicus Bontius, Ioannes Cephalus, & Aloysius Tercagus, inter consilia Menochij, & ipse Menochius, consi. 398. lib. 4. idem Cephalus, consi. 421. nu. 29. (cum pluribus sequent.) lib. 3. & consi. 503. num. 14. lib. 4. & nouissimè Fabius Turretus, consi. 28. nu. 25. Nicolaus Moccius, de contractibus, titu. de matrimonio, col. 3. num. 13. & nu. 17. & videtur etiam sentire Renatus Copinus, de sacra policia forensi, lib. 2. tit. 7. nu. 3. qui omnes loquuntur post sanctum Conciliũ, & in terminis eius. Partem verò negatiuam, & quod nõ sit hodiè nullum, sed validũ & firmũ, etiam contractũ sine dictis bannis & denũciationibus, defendũt expressè, & latè fundant & amplectũtur quidã theologi, in d. cõsi. 398. Menoch. nu. 35. Rojas, de successioneibus c. 2. nu. 22. 25. & 24. Gutier. de iuram. consir. 1. par. c. 51. num. 25. Matienço, in rub. titu. 1. lib. 5. recop. glo. 1. nu. 34. & 35. Caualecanus, in decisi. 29. nu. 18. 1. part. & decisi. 12. nu. 20. 2. par. Vega, *en la sylua de casos de conciencia,* casu. 161. & 176. lib. 3. Cuchus, lib. 5. institu. tit. 11. nu. 86. & nos diximus in quæst. 697. num. 8. Sarmiento, lib. 1. selectarũ interpret. c. 6. nu. 7. Navar. in manuali. c. 22. nu. 70. & cum pluribus Zenedo, in collecta. ad Decretales. c. 58. num. 2. Spino, in speculo testament. glo. 15. princ. num. 25. Azevedo, in l. i. titu. 1. lib. 5. recop. num. 41. & ibi etiam Matienço, glo. 1. nu. 7. Medina, in summa. 5. 13. fol. 231. Gutierrez, lib. 2. practicarum quæstio. quæst. 4. num. 1 & nu. 9. Ledesma, de magno sacramento matrimonij, quæst. 45. ar. 5. pag. 175 versu. secundum punctum, & per plurã Salzedo, ad practica. c. 73. additio. 2. versu.

- versu. primo ante omnia, vbi attestatur esse de hoc declaratione illustrissim. dñorum Card. qui præsumunt declarationi & interpretationi sancti Concilij, de qua etiam attestatur (tenendo istam partem) Segura, in directorio, 2. part. c. 16. nu. 1. Et Ceruantes (tenendo istam opinem) in l. 5. 7. auri. nu. 22. & tenet Franciscus Marcus, decisi. 714. defini. num. 1. 2. to.
- 47 Ibi, *Legitimum opponatur impedimentum &c.* Quod in legitimum impedimentum, & de forma proponendi, discutienti, & probandi illud, vide latissimè Mascari. de probatio. vol. 2. concla. 1034. per totam, Couar. in. 4. 2. part. c. 6. in prin. per totum, & c. 8. 9. 12. num. 7. & 8. Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. cent. 3. casu. 243. & centu. 5. casu. 454. Segura, in directo. 2. par. c. 16. num. 25. & 26. Zenedo, in collecta. ad Decretal. c. 58. nu. 11. Menoc. consi. 69. nu. 43. cũ sequent. lib. 1. Navar. in manuali. c. 22. nu. 30. cum pluribus sequent. Cuchus, lib. 5. institu. titu. 11. nu. 168. & titu. 12. per totum.
- 48 Et vtrum si impedimentum fuerit falsum, delator sit puniendus arbitrio iudicis, Menoch. d. centu. 5. casu. 453. nu. 3. & Segura, d. c. 16. nu. 24. dicunt quod sic.
- 49 Dubit. 31. vtrum proposito impedimento, parochus sua auctoritate possit interdiceret matrimonium. Segura, d. nu. 24. tenet quod sic, & idem tenet Lancelotus Conradus, in templo cõmunium iudicum, lib. 2. c. 12. nu. 21.
- 50 Ibi, *In facie ecclesiæ.* Vide Ioannem Cephalũ, consi. 421. nu. 55. cũ sequent. lib. 3. & Lancelotũ Conradum, d. c. 12. nu. 21. & Gaeta, in repeti. c. ad limina sancti Petri. 30. quæst. 1. 5. 4. num. 145. tom. 1. repe. cano. diuersorũ doctorũ. & Navar. in manuali. c. 22. nu. 70. & Caualecanũ, in decisi. 12. à nu. 19. 2. par. & Cuchũ, lib. 5. insti. tit. 11. nu. 23. Peregrinã, de fidei com. arti. 65. cũ seqq. Hondedei, consi. 87. num. 23.
- Ibi, *Procedatur.* Dub. 32. vtrũ sit ad interellẽ cõdenandus, qui propositis in ecclesia bannis, & denũciationibus, sine iusta causa à cõtrahendo discessit. Segura, d. c. 16. nu. 25. Veracruz, in speculo. 1. par. art. 16. in prin. Didacus Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. versu. fina. tenent quod sic.
- 52 Ibi, *Mutuo consensu intellecto.* Dub. 33. Vtrũ sufficiat consensus, quocũque medio tẽpore interiecto, Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. art. 3. versu. est vltimũ dubiũ, pag. 158. tenet qd sic. Vide Vegã, lib. 4. catu. 75. Mantieço, in rub. glo. 1. tit. 1. lib. 5. recop. nu. 20. Cuchũ lib. 5. insti. tit. 11. n. 33. quẽ vide. Dub. 34. vtrũ hodiè sufficiant nusus, vel alia signa sensus sensibilia, etiam sine verbis, ad validitatem matrimonij, affirmatiuè resoluit Navar. consi. 38. nu. 12. desponsalibus, lib. 4. & Humada, in l. 2. tit. 1. par. 1. glo. 2. nu. 20. Moccius, de cõtractibus, tit. de matrimonio, nu. 4. Gutierrez, in cano. qq. c. 18. nu. 4. & c. 21. num. 9. Ledesma, de matrimonio. q. 45. art. 2. versu. est secũdum dubiũ, pag. 151. col. 1. ad fin. Matienço, in rub. glo. 1. nu. 22. tit. 1. lib. 5. recop. & Cuchus, lib. 5. insti. titu. 11. nu. 32. (quem vide,) & Zenedo. 2. par. collect. 22. per totam.
- 53 Ibi, *Ego vos in matrimonium coniungo, &c.* Vtrũ debeat parochus vti præcisè istis verbis, vel sufficiant aliã, vel etiã nulla. Vega, in sylua, lib. 3. casu. 361. in princ. & lib. 6. casu. 116. & Cuchus, lib. 5. insti. tit. 11. nu. 57. Medina, in summa. 3. par. quæst. 42. arti. 1. Veracruz, in appedi. ad specu. dubio. 4. Segura, in directo. 2. par. c. 15. nu. 52. Salzedo, ad pract. c. 73. addi. 2. versu. secũdo illud (& cũ plurib.) Spino, in spec. gl. 15. prin. nu. 11. quod sufficiũt quẽlibet, & etiã nulla. Et cõtra Veracruz & Caro, vbi per eum tenet Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 30. col. 2. versicul. est & alia. Et quod non sit necessarium, vt parochus aliqua ver

ba proferat, sepè declaratum ab illustri. Card. vt infr. dicetur in alio casu, scilicet, quādo adducitur per vim & coactionem parochus, vt assit matrimonio.

54 Ibi, *Vbi parochus. Quis sit proprius parochus in casu huius tex. Salzedo, ad prac. c. 7. addi. 2. versu. 14. tenet qd Episcopus, & eius vicarius generalis, est parochus vtriusq; contrahentis, idē Spino, in specu. glo. 15. prin. nu. 28. 37. 38. & 41. & Segura. d. c. 15. nu. 47. & Vide Lancelotū Conradū, in tēplo omnium iudicū, lib. 2. c. 12. nu. 5. & Ledesma, de matri. quēst. 45. art. 5. versu. quartū dubium, pag. 192. col. 2. & 6. dicit qd etiā summus Pontifex, & ex cōmissio ne ceteri alij, vbi cā etiā requirit in vicario generali. Et idem tenet ipse, versu. tertium dubiū, pag. 192. & quis autem sit proprius parochus peregrino 55 rū, & alienigenarum, disputant variē Naua. in c. placuit, de penitētia, dist. 6 nu. 79. & Spino. d. glo. 15. nu. 43. & Ledesma. d. tracta. de matri. quēst. 45. art. 5. versu. aliud dubiū, pag. 193. vide eos, & Vegā, in sylua, lib. 3. casu. 225. Salzedus, tamē. d. additio. 2. versu. decimo quarto, in fine, & Segura. d. c. 15. nu. 50. attestatur ex declaratione illustris. Card. (qui præsunt interpretationi sancti Cōci.) esse illorū propriū parochum, illū in cuius parrochia habitant tempore matrimonij.

56 Dubita. 35. quid si parochus fortē nō sit sacerdos, vtrum sufficiat? & Naua. consi. 1. tit. de officio ordinarij, lib. 1. & consi. 30. tit. de sponsalib. lib. 4. & Ledesma, de matrimonio, quēst. 45. art. 5. versu. tertium dubium, pag. 191. affirmatiuē resoluunt.

58 Dubi. 36. vtrū possit cōmittere vices suas non sacerdoti ipse parochus, Naua. in d. consi. 30. & cōsi. 44. & Ledesma vbi proximē, ver. quartū dubium pag. 192. col. 2. quod non, nec tēpore petitis, vt per Nauar. d. consi. 44.

59 Dubita. 37. quid in vicario generali

Episcopi, vtrum vt possit solēnizare matrimonij debeat de necessitate esse sacerdos. Salzedo, ad d. prac. d. c. 7. additio. 2. in impressio. anni. 1594. versu. decimo quarto, quod sic, & attestatur de hoc esse declarationē illustris. simorum Cardinalium.

60 Dubitatur. 38. vtrum sufficiat parochus viri, vel mulieris. Nauar. consi. 1. & consi. 52. de sponsal. lib. 4. & Ledesma, de matri. quēst. 45. art. 5. versu. tertium dubiū, pag. 195. ex declaratione illustris. Card. resoluunt, quod alterius & cuiuslibet sufficit præsencia, & idem tenet ipse Naua. (sibi contrarius,) in manu. lat. c. 25. nu. 144. in impressione. 1589. & attestatur de declaratione Card. in impressio. anni. 1575 at verò in impressione anni. 1598. attestatur de alia declaratione, & intelligit seipsum, vt ibi, & cū omnibus tenet Cuaucanus, decisi. 12. num. 21. 2. part. Segura, in directorio. 2. part. c. 15. nu. 47. & Salzedo. d. c. 73. addi. 2. versu. decimo quarto, in impressione anni. 1594. & Spino. d. glo. 15. num. 41 apud quos etiam inuenietur, vtrū sit necessarium quod matrimonium celebretur in parrochia, parochi auctorantis & interessentis. In quo artic. pugnant inter se Salzedo, & Spino, vide eos, & Naua. & Cuaucanus. vbi sup.

61 Dubitatur. 39. vtrum sufficiat præsencia parochi ruralis, illius qui principale domiciliū habebat in ciuitate, alterū tamen in rure, vbi ad tēpus in anno recreationis, vel colligēdorum fructuū causa, accedebat. Dominici Bōsi, Cephali, Menochij, Aloyij Ter cagni, Nauarri, fratrum theologorum Minorū, & Iesuitarū responsa, & multae nouę decisiones, Rotę, Romanę, in hac dubitione inuenietur negatiuē resoluētes, inter consil. Iacobi Menochij, consi. 398. lib. 4. & idem tenet ipse Nauar. consi. 2. tit. de clandestina despon. lib. 4. & facit, quod scripsit Segura, in d. c. 15. nu. 48. & c. 16. nu. 19.

Dubita

62 Dubitatur. 40. vtrum virtute bullae Cruciatę, licet potest eligi confessor possit etiam eligi parochus ad matrimonium. Spino. d. gl. 15. a num. 43. & Ledesma. d. quēst. 45. art. 5. versu. tertium dubium, pag. 193. 9. ex dictis, tenent quod nō, & idem Soto, de iustitia & iure, lib. 5. quēst. 2. artic. 5. Nauar. in manu. lat. c. 27. num. 194.

63 Dubi. 41. quid in articulo mortis, vel tēpore alterius necessitatis. Spino. d. gl. 15. nu. 45. quod non, & ibi num. 42 quid quando quis se transfert ad aliam parrochiam, animo reuertendi ad primam, vtrum possit contrahere corā parcho secundā, negatiuē resoluunt. & diximus in q. 458. nu. 36.

64 Ibi, *Malitiose impediri, &c. Pro intellectu huius tex. & quod dicatur malitiosum impedimētum, & vtrum in patre talis malitia præsumi debeat, vide Cephalum, consil. 421. num. 22. eum sequent. & nu. 65. 66. & 67. cum sequent. lib. 3. & Ioa. Gutier. in quēst. cano. c. 20. a num. 9.

65 Ibi, *Vel saltem parochus, & duobus testibus, &c. Dubi. 42. Verū si parochus sit scismaticus, vel excommunicatus & suspensus & ab ecclesia nō toleratus, valeat matrimonij corā eo celebratū. Et Nauar. in consi. 9. de sponsal. lib. 4. & Ledesma, de sacramento matrimonij, quēst. 45. art. 5. versu. tertium dubiū pag. 192. col. 2. in fine, disputant, & affirmatiuē resoluunt.

66 Dubitatur. 43. vtrū valeat coram parcho ad alia vocato, vel casualiter assistēt. Et Naua. consi. 20. tit. de sponsa. lib. 4. & Salzedo, ad practi. Ber. Diaz, c. 73. addi. 2. versu. tertio licet, & versu. quintū dubium, ex declaratione illustris. Card. resoluunt quod sic, & idē tenet Spino, in specu. testa. glo. 15. prin. nu. 48. & 49. & Azevedo, in lib. 1. lib. 3. recop. nu. 39. Medina, in summa. c. 16. §. 13. fo. 231. Ledesma, de matrimonio, quēst. 45. art. 5. versu. quintū dubiū, pagin. 190. col. 2.

67 Dubitatur. 44. vtrum sufficiat præsencia sola parochi adducti dolose, & renuentis, dūmodo probē intelligat, & audiat contrahentium verba, licet ipse nulla proferat. Ledesma. d. quēst. 45. art. 5. versu. quo proposito, pag. 189 & Salzedo. d. c. 73. additio. 2. versu. tertio licet, referunt declarationem illustrissimorum Card. & resoluunt quod sic, & Segura, in directo. 2. part. c. 15. num. 51. disputat, & in fine cogitandū relinquit, se referens ad declarationē illustris. Card. & facit doctrina Mascardi, de probatio. vol. 1. conciu. 9. nu. 9. & 10. Vide Vegam, in sylua, lib. 6. casu. 114. & 115.

68 Dubita. 45. quid si parochus clausit aures, & affectatē nō audiuit, nec intellexit? Et Salzedo vbi proximē sup. & Ledesma. d. art. 5. versu. quartum dubiū pag. 190. col. 2. ex declaratione Card. resoluunt, quod isto casu valeret.

69 Dubitatur. 46. vtrum valeat coram parcho & testibus, fortē ambulantes, & transeuntibus, intelligentibus tamen contrahentium verba. Et affirmatiuē resoluunt Ledesma, de matrimonio, quēst. 45. art. 5. versu. ex dictis sequitur, pag. 190. col. 2.

70 Dubitatur. 47. vtrum valeat coram parcho compulso, & per vim etiam graue adducto. Salzedo. d. c. 73. addi. 2. versu. tertium dubium, & Ledesma. d. pag. 190. col. 2. versu. tertium dubiū, adducunt declarationem illustris. Card. & resoluunt valere, & idem tenet Segura. d. c. 15. num. 51. & Spino, d. glo. 15. num. 48. & 49. & Ledesma iterum, vbi sup. pagin. 189. versu. maior autē. & Vega, in sylua *de casis de conciencia, lib. 6. casu. 116.

71 Dubitatur. 48. vtrum valeat matrimonium contractum corā parcho, cui interdictū erat ab ordinario ne dicto matrimonio assisteret, & abdicata erat ab eo potestas auctoradi illud. Salzedo. d. c. 73. additio. 2. versu. primum dubiū, & Ledesma, de matri.

quæst. 45. arti. 5. versic. quo propositio fundamento, pagin. 190. referunt verba declarationis illustrissim. Cardin. qui præsumt interpretationi sancti Concilij, & resoluunt quod sic.

Et quid quando accedit ad celebrationem matrimonij sine denunciationibus, non inuitus, sed volens, & similiter contra prohibitionem ordinarij? Salzedo, versic. ex quo secundum dubium, & Ledesma, vbi sup. proximè, ex alia declaratione illustrissi. Cardin. resoluunt etiam valere.

73 Dubitatur. 50. vtrum in articulo mortis possit contrahi matrimonium sine parcho & testibus, & sit validum. Spino, in specu. glo. 15. prin. à nu. 1. cum pluribus sequent. præcipue num. 18. Azevedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. recop. nu. 38. & Ibi Matieço, gl. 6. ver. clandestinum, nu. 3. in fin. & glo. 7. nu. 2. negatiuam partem amplectuntur. Vide Cuchum lib. 5. institu. titu. 11. num. 87.

74 Dubitatur. 51. vtrum in fideles sponsi, qui se carnaliter cognouerunt, post conversionem teneantur contrahere secundum formam huius tex. Nauar. consil. 45. desponsa. lib. 4. & consil. 4. de pactis, lib. 1. tenet, quod sic.

75 Dubitatur. 52. Vtrum presentia parochi & testium, requiratur principaliter, tanquam pars substantialis sacramenti matrimonij, vel tanquam accessorium præambulum, ad legitimandum consentum. Vide Spinu, in d. gl. 15. prin. num. 54. Azevedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. recop. à nu. 30. Veracruz, in appendice, ad speculum coniugiorum l. 5. & 6. dubijs, Ioan. de Rojas, de successione ab intestato. c. 2. num. 22. & 23. Pereyra, in l. si curator habes, versic. si non ab similibus, num. 22. C. de restitutione in integrum.

76 Dubitatur. 53. vtrum matrimonium sine parcho & testibus, valeat, saltem in foro interiori conscientie. Ledesma, de matri. q. 45. art. 5. versic. est tertium dubium, pag. 178. col. 2. tenet quod no.

Dubitatur. 54. vtrum saltem in eodem foro conscientie, qui contraxit inualide teneatur adimplere promissum, & iterum legitime contrahere. Asirmatiue resoluit Veracruz, in appendice, dubio. 9. versic. secunda propositio, & Cordoua, in summa de casus de conciencia, quæst. 52. in fin. negatiue tamen. Azevedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. recopila. à nu. 21. & Ioan. Gutier. in quæst. canonicis. c. 18. num. 4.

77 Dubitatur. 55. vtrum captiuus apud Turcas, & alias impossibilitate impediti contrahere coram parcho, ex defectu eius possint valide contrahere sine eo. Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. arti. 5. versic. ad secundum, pag. 195. quod non. Contrarium latissime fundat & defendit Vega, in sylua de casus de conciencia, lib. 3. casu. 361.

78 Dubitatur. 56. vtrum matrimonium iuratum de presenti, valeat absq; parcho & testibus. Et Gutier. in tractatu de iuramento confirmato. 1. part. c. 51. num. 26. negatiue resoluit.

79 Dubitatur. 57. vtrum saltem matrimonium de presenti, contractum sine parcho & testibus, vel sine parcho solū, vel sine testibus, habeat vim sponsaliorum, ita vt in foro iudiciali contrahens alter possit alterum compellere vt fidem adimpleat. Et parte affirmatiua tenent, fundant & defendunt Segura, in directorio. 2. par. c. 15. à nu. 41. Veracruz, in appendice, ad specu. dubio. 9. versic. secunda propositio, fo. 42. & nouissime Ioan. Petrus Bimius, in consil. 62. nu. 34. lib. 1. Istam partem etiam defendit, & attestatur ita declaratum esse à congregat. Cardin. Enríquez, in summa, 2. part. lib. 11. c. 5. §. 4. & Vega in sua sylua, lib. 6. casu. 120. Contraria verò partem late disputant, & defendunt Nauarr. in consil. 1. numer. 2. & 3. titu. desponsalib. lib. 4. & Salzedo, ad practi. c. 73. additio. 2. versic. vnde de pariter, in impressione anni. 1594. Azevedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. recopila. nu. 21.

num. 21. cum pluribus sequentibus. Spino, in speculo testament. glo. 15. prin. nu. 49 cum sequentibus. & iterum num. 75. cum sequentibus. Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. arti. 5. versic. sed adhuc est maius dubium, pag. 185. vide eum, & Gutier. de iur. confir. 1. par. c. 51. à nu. 37. vbi idem resoluunt, etiam si adsit iuramentum.

80 Dubitatur. 58. vtrum hodie matrimonium clandestine contractum per verba de presenti, & absque parcho & testibus, interpuberem & impuberem, saltem habeat vim sponsaliorum, vt habebat ante Conciliū, iuxta tex. in c. vnico. §. 1. de desponsatione impuberum, lib. 6. & resoluunt optimè Couar. in. 4. 1. part. c. 3. num. 2. & 3. habere. Et citato Concilio, & in eius terminis (referendo verba declarationis illustrissim. Cardin. qui præsumt interpretationi sancti Concilij Tridentini ita decidentem) idem resoluunt Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. artic. 5. versic. sed adhuc est maius dubium, pag. 181. litera. C.

81 Dubitatur. 59. vtrum valeat matrimonium hodie contractum coram vicario parochi, & eius vices generaliter gerenti. Et in hoc inuenio, quod Nauarrus, in consil. 27. titu. de sponsalibus, per totum, lib. 4. & Salzedo, ad practi. d. c. 73. additione. 2. versic. illud autem notatu, in impressione anni. 1594. late disputant, & resoluunt valere.

82 Ibi, *Testibus.* Dubita. 60. vtrum testes debeant esse rogati, vel sufficiat vocati, vel dolose adducti, vel coacti, & inuiti, dum probè intelligat. Vide Segura, in directorio. 2. par. c. 15. à nu. 53. & Spino, d. glo. 15. prin. à nu. 46. Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. artic. 5. versic. maior autem, pag. 188.

83 Et vtrum sufficiat vnus testis, quam dignissimus, Spino, vbi sup. d. nu. 46. & Veracruz, in appendice. fol. 31. qui tenent quod non.

84 Dubitatur. 61. vtrum sufficiant testes

femine, consanguinei, vel alias minus idonei. Vide Segura, d. c. 15. nu. 59. & 60. & Spino, vbi sup. Roland. Valle, consil. 93. nu. 5. lib. 3. Couar. in. 4. 2. par. c. 8. §. 12. nu. 7. & 8. Ledesma, d. art. 5. pag. 193. versic. circa testes, & Cuchum, lib. 5. institu. titu. 11. num. 60. cum sequentibus. & nu. 163. cum sequentibus.

85 Ibi, *Deinde ante illius consummationem denunciations, &c.* Dubitatur. 62. vtrum contrahentes absque denunciationibus, vel prætermittendo (absque facultate & licentia) alia solennitate, & testes, & interuenientes in tali matrimonio peccent mortaliter. Et Veracruz, in appendice, dubio. 11. & Salzedo, d. c. 73. additio. 2. versic. quinto est, & Spino, d. gl. 15. nu. 26. & Gutier. de iur. confir. 2. par. c. 51. nu. 29. & Didac. Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 5. ordi. col. 26. ad fi. & Ledesma, de matrimo. quæst. 45. art. 5. pag. 186. versic. sed adhuc est dubium, (quæ vide) parte affirmatiua tenent, quod idem sequitur Molina, de primogenijs Hispan. lib. 2. c. 16. nu. 20. etiam quando contraxerunt inualide.

86 Et contrahentes, si post contractum matrimonium sine denunciationibus, ad consummationem illius perueniunt, grauiori supplicio esse puniendos, tenet Salzedo, d. additio. 2. versic. circa quod, & Segura, in directorio. 2. par. c. 15. num. 29. qui attestantur esse de hoc declarationem illustrissimorum dominorum Cardinalium.

87 Sed quid quando adest iusta causa contrahendi sine denunciationibus? Tunc non peccare, affirmant Didacus Perez, versic. præmissa tamen doctrina, & Spino, nu. 32. vbi sup. proximè. Quid tamen si tunc, & etiam contrahendi absque denunciationibus concessa licentia ab ordinario, ad matrimonium consummationem ante eas perueniunt? Tunc peccare resoluunt Spino d. glo. 15. nu. 30. & Menoc. (videndus) consil. 221. nu. 36. lib. 3.

88 Dubitatur. 63. vtrum hodie post Concilium

Practicae Quaestiones.

cilium valida sint cognitiones synodales, Salmantina. c. 42. & Toletana * de don Gomez Tello Giron, * titulo de spōsalibus & matrimonijs, c. 1. imponentes excommunicationē latae sententiae, contrahentibus absq; dicta forma & testibus, & alia similes. Et partem affirmatiuam fundant & defendūt Didac. Perez, in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordi. col. 30. vers. item solet pena, & per plura Salzedo, ad practica. c. 73. additio. 2. vers. sexta ratione, Couarr. in. 4. 2. part. c. 6. in prin. nu. 9. Nicolaus Mocius, de contractibus, titu. de matrimonio, col. tertia, nu. 16. Spino. d. glo. 15. num. 26. Veracruz, in speculo coniug. i. part. art. 10. ad fin. Nauar. in manu. lati. c. 28. num. 7. Cuchus, lib. 5. institu. titu. 11. num. 93. & 94. quem vide. Negatiuam verò partem tenet ipse Veracruz, in appendice, dubio. 11. conclu. 6. & Gutier. lib. 2. practi. quæstio. quæst. 4. nu. 7. & vide Petrum Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. articu. 5. pagi. 183. conclu. 1. vers. est tamen dubium, & Vega, in sylua, lib. 3. casu. 177.

89 Dubitatur. 64. (an dato quod prima opinio dubij præcedentis sit vera, & quod incuratur dicta excommunicatio synodalis) contrahentes, & qui in eam inciderūt, possint absolui ab ea per bullam Cruciatæ, vel aliam similem, etiam non soluta pena pecuniaria (ante tamen condemnationem iudicis in ea) imposita ab eadem constitutione synodali. Et Petrus Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. artic. 5. pagin. 173. vers. dubium sextum, tetigit, & affirmatiuè resoluit hanc quæstionem.

90 Dubitatur. 65. vtrum Episcopus possit in totū remittere denūciationes, ita vt nunquam fiant, vel solū quod contrahatur matrimonium sine eis, ante tamen benedictionem nuptialem fiat. Et Segura, in directorio. c. 16. 2. part. nu. 5. ex declaratione illustris-

si. Card. affirmat, quod in totum potest remittere eas, & idem tenet Gutierrez, in quæstio. canonicis. c. 18. 91 num. 10. & 11.

Ibi, * Nisi ordinarius ipse. Dubita. 66. quis sit verè iste ordinarius in casu huius tex. & in summo Pontifice, & Episcopo, in sua diocesi, nulla est dubitatio. Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. artic. 5. vers. quantum dubiū pagi. 192. col. 2. Cephalus, consil. 421. num. 29. lib. 3. Menoch. consil. 69. nu. 51. lib. 1. Nauar. consil. 5. per totum, tit. de sponsalibus, lib. 4. & communiter omnes. DD. & Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 5. casu. 453. num. 5. Mohed. 92 decisione. 54. nu. 4.

Dubitatur. 67. vtrum vicarius generalis Episcopi, dicatur ordinarius in casu huius tex. ita vt propria auctoritate, & iure proprio sibi à Concilio cōcesso, possit remittere dictas denūciationes. Et partem affirmatiuam constantèr defendunt Veracruz in appendice ad speculum, dubio. 1. propositione. 6. ad finem, fol. 4. & Segura, in directorio iud. ecclesiast. 2. part. c. 16. num. 3. (etiam stante Concilio prouinciali Toletano, anni. 1583; nondum typis tradito disponenti contrarium, cuius mentionem ipse Segura facit, & constantèr affirmat nō potuisse illud disponere, ex rationibus de quibus per eum.) Eandem opinionem tenet expressè, & latè fundat Salzedo, ad pract. c. 73. additi. fin. vers. sed dubium egregium, vbi etiā mentionem (de auditu tamen) facit de dicto Concilio Toletano, disponente solis Episcopis, & non vicarijs eorum, dictam facultatē competere, & in finalibus verbis resoluit, quod si dictum Concilium ita disponit, nō est dubitandum de eius potestate, & validitate, in quo contrarij sunt ipse & Segura: & hanc partem affirmatiuam indistinctè, & intrepidè fundat & defendit Ioan. Gutierrez, in canonicis

Communes contra communes. 604. 185

nicis quæstio. c. 19. num. 13. & nu. 19. & pro hac parte adduci potest, & facit in terminis doctrina Flamini, lib. 3. de resignatione beneficiorū, quæst. 11. à num. 9. vbi latè fundat & defendit, quod vbiq; in Concilio Tridentino aliquid committitur ordinarijs, vel eorum metio sit, intelligitur etiam de vicarijs generalibus Episcoporum.

Contrariam, & sic negatiuam partem, scilicet nō habere vicarios Episcoporum ex iure suo dictam facultatem, nec dici ordinarij in casu huius tex. constantèr fundant, & defendunt Iacobus Menoch. consil. 69. nu. 55. cum sequentibus lib. 1. & lib. 2. de arbitrarijs, cent. 5. casu. 453. num. 5. idem sentit. & Ioan. Cephalus, consil. 421. num. 72. cum pluribus sequentibus, lib. 3. Didacus de Spino, in speculo testamentorum, glo. 15. prin. num. 28. & 29. Paz, in praxi. 2. tom. præludio. 3. num. 11. & eandem sentire videtur, & approbare Petrus Ledesma, de magno sacramento matrimonij, quæst. 45. artic. 5. vers. quartū dubium, pag. 192. col. 2. & (vt supra diximus) Salzedo vbi sup. proximè, dum affirmat quod stante dicto Concilio Toletano, dubitandum non est de eius validitate, & cū eis potest adduci Iosephus González, variarum quæstionum iuris. c. 27. per totum, præcipuè à num. 9. vbi latè disputat & defendit, vicarios generales Episcoporum, nō esse iudices ordinarios, sed delegatos. Prior tamē opinio, vsu & moribus recepta est, vt testatur Gutierrez vbi supr. & in iure potissima habet fundamenta, relata à doctoribus iam citatis pro ea.

93 Vltèrius Dubitatur. 68. an dato quod tenenda esset secūda opinio, & quod vicarius non diceretur ordinarius, in casu huius tex. sed Episcopus, an ipse posset ex commissione speciali (iam quod vt assertores dictæ secundæ opinionis (vt diximus) teneat

quod nō sufficiat generaliter) delegare dictam facultatem, remittendi dictas denūciationes, dicto suo vicario generali. Et in hoc etiam maxima est apud dictos doctores controuersia. Negatiuam verò partem (& sic quod dicta facultas non est delegabilis) fortiter, & per plura fundamenta defendunt Ioan. Cephalus, in d. consil. 421. num. 72. cum pluribus sequentibus. & Menochius. d. consil. 69. nu. 55. cum sequentibus. Affirmatiuā verò partem tenent, & latè fundant Spino, in d. glo. 15. num. 29. & Paz. d. præludio. 3. num. 11. & Ledesma. d. vers. quantum dubium, in prin. scilicet, dictam facultatem remittendi denūciationes, remitti & delegari posse ab Episcopo: necessariam tamen esse specialem facultatem & commissionem.

Dubitatur. 69. vtrū parochus possit etiam remittere denūciationes, saltē antecōtractum matrimonij. Et partem affirmatiuam tenet Veracruz, in appendice ad speculum, dubio. 1. propositio. 3. & vt fertur Albornoz, lib. 4. * del arte de los contratos, * titu. del sancto Concilio Tridentino, c. 1. vers. vel octauo capitulo, * & in iure & verbis sancti Concilij fundat Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. artic. 5. vers. maius autem dubium, pag. 183. colu. 2. ad medium: & eam intrepidè defendit Vega, in sylua * de los casos de consciencia * lib. 3. casu. 211. & lib. 6. calu. 112. Partem tamen negatiuam tenet, & latè fundat Segura, in d. 2. par. c. 16. num. 5. Nauar. in consil. titu. de clandest. desponsatione, lib. 4. & Menoch. consil. 69. nu. 61. lib. 1. & Spino, in speculo, glo. 15. prin. num. 31. & Ioan. Gutier. in quæstio. canonicis. c. 19. nu. 3. cum sequent. (& sibi contrarius Veracruz, in appēdix. dubio. 1. propositio. 6. & Ledesma. d. artic. 5. vers. maius autem dubium, vbi refert verba cuiusdam declarationis illustrissim. Cardin. itā interpretantiū Concilij, M 5 & atte-

Practicae Quaestiones.

& attestatur de Concilijs provincia libus Valentino, & Bracarensi, ita disponentibus, de quibus etiam attestatur Spino, ubi supra, Concilium Valentini est in sel. 2. c. 25. & Bracarense, actio. 4. c. 34. hac eandem partem tuetur & defendit nouissimè Fabius Turretus, in consil. 28. num. 26. lib. 1. ubi nu. 27. cum pluribus resoluit non esse credendum parochis, asserenti habere licentiam ab ordinario, remitti de dictas denunciations.

95 Dubitatur. 70. vtrum saltè parochus possit illas remittere, quado matrimonium contrahitur in articulo mortis, vel in alijs casibus instantis periculi, quando ordinarij copia in tempore sufficienti haberi non potest. Et Segura. d. c. 16. num. 5. & Veracruz, in speculo. 1. part. artic. 10. conclus. 3. & Soto, in 4. distin. 28. quæst. 1. arti. 2. affirmatiuè resolunt, & Seguram sequitur Cerbantes, in l. 6. Tauri, num. 23. idem resoluit Enriquez, in summa. 2. part. lib. 11. c. 5. §. 5. & nos in quaestione. 697. nu. 8.

96 Dubitatur. 71. vtrum alij ordinarij (non Episcopi) habentes iura episcopalia, vt Cardinales, titulati, commendatarij, abbatia nullius diocesis, & prelati exempti, sint ordinarij in casu istius tex. & possint remittere denunciations. Et Nauarrus, in consil. 5. per totum, & consil. 47. num. 1. tit. de sponsalibus, lib. 4. disputat, & resoluit quod sic.

97 Dubitatur. 72. vtrum Archiepiscopus metropolitanus, circa subditos suffraganeorum sit ordinarius, in casu huius tex. & Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. arti. 5. pagin. 192. col. 1. in prin. & vers. quartum dubium, resoluit quod non, & idem tenet Segura, in directorio. 2. part. c. 15. num. 50. & Spino, in speculo. d. glo. 15. num. 39. Sed quid quado coram eo pender lis in gradu appellationis, super facto matrimonij, vel ex grauamine non

remittendi ex causa dictas denunciations, & in executione suæ sententia? Et Segura, & Spino, ubi supr. proximè resolunt hoc casu esse, & dici ordinarium in casu huius tex.

98 Dubitatur. 73. vtrum vicarij foranei Episcoporum, de quibus in cle. 2. & 6. gl. 6. verb. foranei, de rescriptis, sint ordinarij in casu huius tex. & Spino d. glo. 15. num. 29. & Veracruz, in appendice ad speculum, fol. 5. in prin. & Ioan. Gutierrez, in quæstio. canonicis. c. 19. num. 16. negatiuè resolunt.

99 Dubitatur. 74. vtrum iudices inferiores delegati ab Episcopo, possint in casu huius tx. remittere denunciations. Et Segura. d. 2. part. c. 16. nu. 3. cum sequentib. tenet quod sic. Et idè videtur sentire Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. ar. 5. vers. quartum dubium, in prin. pagin. 192. col. 2. sed intellige iuxta supradicta, cum speciali commissione.

100 Dubitatur. 75. vtrum Episcopus possit dispensare etiam, quod matrimonium contrahatur sine parochis, saltè ex iusta causa instantis periculi mortis, vel alterius magni damni & præiudicij. Et Segura. d. c. 15. num. 43. cum sequentib. Nauar. in manu. lati. c. 22. num. 70. Et Spino. d. glo. 15. nu. 85. cum sequentib. & Ioan. de Rojas, de successio. ab intestato. c. 2. num. 23. & Ioan. Gutierrez, in tract. de iuramento confirmatorio. 1. parre. c. 51. à nume. 23. affirmant non posse, quod idem sentit Caualecanus, in decisi. 29. num. 17. Papa verò bene potest, vt dixit Spino, ubi supra, num. 45. Et vide Rojas, in epitome de successio. c. 23. num. 66. cum pluribus sequentib.

101 Dubitatur. 76. vtrum ante Concilium Tridentinum, Episcopi & prelati possent dispensare, vt matrimonium celebraretur sine denunciationibus (quæ etiam tunc desiderabatur iuxta tex. in c. fin. de clandestin. desponsat.) & Bernardus Diaz, in pract. crimina.

102 Dubitatur. 76. vtrum ante Concilium Tridentinum, Episcopi & prelati possent dispensare, vt matrimonium celebraretur sine denunciationibus (quæ etiam tunc desiderabatur iuxta tex. in c. fin. de clandestin. desponsat.) & Bernardus Diaz, in pract. crimina.

Communes contra communes. 604. 187

crimina. canonica. c. 73. num. 4. & ibi Salzedo eius addicator, littera. D. & Paludanus, in 4. distin. 28. quæstio. 2. articu. 3. conclu. 3. & Nauarr. in manu. latino. c. 28. num. 70. negatiuè resolunt, nisi in locis ubi esset consuetudo remittendi dictas denunciations.

103 Ibi, Quod illius prudentia, & iudicio, &c. Dubitatur. 77. vtrum ad dispensandum circa dictas denunciations, sit in Episcopis & prelati necessaria iusta causa, aded quod non possint illas remittere sine ea. Et Salzedo, in d. c. 73. additio. littera. D. & Segura. d. 2. part. c. 16. num. 17. & Sarmiento, lib. 1. selectarum interpretatio. c. 6. nu. 7. Nauarr. in manu. lati. c. 22. num. 70. & nu. 85. Veracruz, in appendice, fol. 4. Spino, d. glo. 15. num. 28. Menoch. consil. 69. num. 62. cum sequentib. & nume. 71. vol. 1. Paz, in praxi. 2. tom. præludio. 3. num. 11. & idem Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. centu. 5. casu. 453. num. 5. & Ioan. Gutier. in canonicis quæstion. c. 19. num. 4. resolunt, necessariam esse causam, nec posse sine ea (post logam disputationem.)

104 Dubitatur. 78. vtrum iam quod causa est necessaria, debeat de ea constare ante dispensationem, per informationem & processum. Et vtrum sufficiat summarie, & affirmatiuè, resolunt Segura. d. c. 16. num. 17. & Ioan. Cephalus, in consil. 421. num. 61. cum sequentib. lib. 3. Paz, in praxi. d. præludio. 3. num. 11. Ioan. Gutier. in canonicis quæstio. c. 19. à num. 4. & nu. 12. & c. 20. num. 31.

105 Dubitatur. 79. vtrum ordinarius, remittendo dictas denunciations sine iusta causa, peccet mortaliter. Et affirmatiuam partem amplectuntur omnes, Spino. d. glo. 15. nume. 28. Cephalus d. consil. 421. num. 18. Paz, d. præludio. 3. num. 11. Gutier. in d. canonicis quæstionib. c. 18. num. 4. & Ledesma, de matrimonio, quæst. 45.

articul. 5. versicu. dubium primum, pagina. 184.

106 Dubitatur. 80. vtrum erit iusta causa dispensandi, & remittendi dictas denunciations, quod matrimonium vellit contrahi inter diuitem & pauperem, nobilem & ignobilem, senem & iuuenem, & sic disparitas ratione ætatis, conditionis, & qualitatis, vel diuitiarum. Et affirmatiuam partem disputant & defendunt Paludanus, in 4. distin. 28. quæst. 2. art. 3. conclu. 3. & ibi Soto, quæst. 1. arti. 2. Henricus de Votris, de synodo episcopi. 3. part. arti. 1. num. 138. Henricus Boic. in c. cū in hibitio. §. super eo, de clandestina desponsatio. S. Anton. in summa, 3. part. tit. 1. c. 16. §. 5. Nauar. in manu. lati. c. 22. num. 70. notabi. 5. Segura. d. 2. part. c. 16. num. 6. & Salzedo. d. c. 73. additio. littera. D. & Spino, in speculo d. glo. 15. num. 28. & Menoch. d. consil. 69. num. 7. cum pluribus sequentib. lib. 1. Et Vega, in sylua, lib. 3. casu. 211. Cuchus, lib. 5. instit. titu. 11. num. 65. Vide Ioan. Cephalum, consil. 421. nu. 23. & 24. lib. 3. qui contrarium in proprijs terminis Concilij conatur probare, defendere & fundare.

107 Dubitatur. 81. vtrum vicinitas temporis quo prohibita sunt nuptie, ita vt non sit tempus sufficiens faciendi dictas denunciations, sit etiam legitima causa. Et pugnant Salzedo & Segura, ille inquam. d. c. 73. additio. littera. D. affirmatiuam defendit & attestatur, de declaratione illustrissim. Cardi. in suum fauorem iste. d. c. 16. num. 17. negatiuam amplectitur partem, & etiam attestatur de alia declaratione illustrissi. Cardi. contraria.

108 Dubitatur. 82. vtrum sit iusta causa remittendi dictas denunciations, quod quis in articulo mortis vellit contrahere matrimonium cum concubina, vel cum alia qualibet muliere. Et affirmatiuè omnes resolunt, Sarmiento, lib. 1. selectarum interpret. c. 6.

Practice Questiones.

- c. 6. num. 7. & Segura. d. c. 16. nu. 4. & Nauar. in manu. latino. c. 16. nu. 37. & Moccius, de contractibus, titu. de matrimonio, col. 3. num. 15. & Spino, in d. glo. 15. num. 26. & Azevedo, in l. r. titu. 1. lib. 5. nouæ recop. num. 38. Cuchus, lib. 5. instit. titu. 11. num. 87. vbi docent quod in isto casu non est necessaria dispensatio.
- 109 Dubitatur. 83. vtrum etiam sit iusta causa, quod matrimonium contrahatur inter magnates. Et Paludan. in. 4. distin. 28. quæst. 2. art. 3. concl. 3. dicit quod sic, sequitur expresse Vega, in sua sylua, lib. 3. casu. 211. quæ remissiuè sequi videntur Paz. d. præludio. 3. nu. 11. & Spino. d. glo. 15. nu. 28. sed Contrarium fundat & defendit Segura, in d. speculo. 2. part. c. 16. nu. 5.
- 110 Dubitatur. 84. vtrum timor parentum sit legitima causa. Et negatiuè resoluunt Paludan. d. conclu. 3. & Segura. d. c. 16. num. 8. cum sequentibus. Menoch. consi. 69. num. 10. cum pluribus sequentibus. lib. 1. Ioan. Cephala. consi. 42. num. 68. lib. 3. Spino. d. glo. 15. num. 28. Gutier. in canoni. quæst. c. 20. num. 9. cum sequentibus. Cordoua, in summa de romance, quæst. 171. col. 7. & Didacus Perez, in l. r. tit. 15. lib. 8. ordi. pag. 284.
- 111 Dubitatur. 85. vtrum sit etiam legitima & iusta causa, quod diu contrahere volentes, habiti fuerunt pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam nolunt contrahere. Et affirmatiuè resoluunt Palud. vbi supra, & remissiuè sequuntur Paz. d. num. 11. & Spino. d. num. 28. vbi supra, & tenet Segura. d. c. 16. nu. 14. & Ioan. Gutierrez, in tractatu. de iuramento confirmatorio. 1. part. c. 51. num. 22. versu. & tenendo, & Nauar. in manu. lati. c. 16. num. 37.
- 112 Dubitatur. 86. vtrum sit iusta causa, quod virgo sit sub tutela iniqui tutoris, qui eam viro ignobili & dispari tradere vult. Et Segura. d. c. 16.

- num. 15. & Moccius, de contractibus, titu. de matrimonio, col. 3. num. 16. & Spino. d. glo. 15. nu. 31. & Nauar. in manu. lati. c. 16. num. 37. affirmatiuè resoluunt, & idem quando virgo est deflorata resoluunt Segura. d. c. 16. nu. 16.
- 113 Dubitatur. 87. Vtrum sit etiam iusta causa, quod filij sint sub potestate non uericali. Et pari modo resoluunt Segura. d. c. 16. num. 10. & Ioan. Gutier. in canoni. quæstionibus. c. 20. num. 29. & num. 30.
- 114 Ibi, *De ipsius parochi, seu ordinarij licentia,* Debitatur. 88. vtrum hæc licentia de necessitate debeat esse expressa, vel sufficiat tacita, consentiente parochi, vel ordinario, ut alter sacerdos faciat matrimonij solemnitatem: in præsentia sua, vel aliter. Et esse omnino necessariam licentiam expressam, nec sufficere tacitam, declaratum est à congregatione illustrissimorum Cardinalium (designata ad declaranda dubia contingentia circa sanctum Concilium) ut attestatur Iacobus Menochius, in quatuor locis, lib. 2. de arbitrarijs, centuria. 5. casu. 453. num. 14 & consi. 188. num. 7. per totum, & consi. 199. num. 57. vol. 2. & consi. 398. num. 5. lib. 4. Idem tenent & attestantur de dicta declaratione Salzedo, ad præst. d. c. 73. additione. 2. versu. duodecimo, & Segura. c. 15. nu. 48. & Veracruz, in appendice, ad speculum, dubio. 5. conclu. 7.
- 115 Dubitatur. 89. vtrum talis licentia data à parochi, vel ordinario, alio sacerdoti, debeat esse in scriptis, vel sufficiat verbalis. Et sufficere verbalem affirmat Nauarrus, in consi. 41. titu. de sponsalibus, lib. 4. Et Salzedo. c. 73. additio. 2. versu. illud autem notatu dignum, in impressione anni. 1594. & Menoch. consi. 188. in prin. vol. primo & consi. 7. vol. 2.
- 116 Dubitatur. 90. vtrum talis licentia expiret morte concedentis. Tradit Zenedo. 3. parte, colu. 1. numer. 2. & Gutier

Communes contra communes. 604. 189

- Gutierrez. 2. part. canoni. c. 17. nu. 71.
- 117 Dubitatur. 91. vtrum sufficiat licentia ordinarij, vel parochi, ad contrahendum extra diocesim, vel parochiam. Et Nauarrus, consi. 47. nu. 2. (cum sequentibus,) tit. de sponsalibus, lib. 4. resoluit quod non. Vide eum, & Franciscum Marcum, in decisio. del finalis. 715. tomo. 1.
- 118 Dubitatur. 92. vtrum talis licentia de necessitate debeat præcedere, vel sufficiat quod sequatur. Et quod debeat præcedere, per plura fundamenta tenet & defendit Salzedo ad practicum. d. c. 73. additio. 2. versu. decimo tertio, & Iacobus Menochius, in d. consi. 188. num. 8. lib. 2.
- 119 Dubitatur. 93. vtrum Episcopus, & ordinarius, possit dare dictam licentiam assistendi, & solemnizandi matrimonium alio sacerdoti, non parochi. Et affirmatiuè resoluunt Segura. d. c. 15. nu. 43. & Spino. d. glo. 15. nu. 38. & Menoch. d. consi. 188. (per totum) lib. 2. & Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. arti. 5. versu. quartum dubium, pagin. 192. & satis clarè colligitur ex verbis sancti Concilij.
- 120 Dubitatur. 94. vtrum parochus, vel ordinarius excommunicatus, vel suspensus (toleratus tamen ab ecclesia,) possint dare alio sacerdoti talem licentiam, ita ut coram eo, contractum matrimonium virtute talis licentiæ validum sit. Et Ledesma. d. quæst. 45. arti. 5. versu. quartum dubium, pagin. 192. col. 2. affirmat posse, & valere: nihilominus tamen, quod peccaret: concedens talem licentiam, exercendo actum iurisdictionis. Et ibi, versu. secundo sequitur dicit, quod tale matrimonium esset nullum, & non valeret, si talis ordinarius, vel parochus, qui licentiam concessit esset excommunicatus, vel suspensus, non toleratus ab ecclesia. Vide eum, & cogita super fundamentis suæ opinionis, & vide Vegam, in sua sylua, lib. 6. casu. 119.
- 121 Dubitatur. 95. vtrum valeat matrimonium, si ordinarius vel parochus concessit dictam licentiam fictè: verbi gratia, quia exterius concessit, interius tamen nolens concedere. Et hoc casu non valere matrimonium contractum coram alio sacerdote, virtute talis licentiæ, disputat & affirmat Ledesma. d. arti. 5. versu. dubium tamè adhuc est, pagin. 192. col. 2. in fine.
- 122 Ibi, *Ad sic contrahendum,* & c. Dubitatur. 96. vtrum per hæc verba, contrahere volentes remaneant impediti, ita ut deinde non possint legitimè, & adhibita solemnitate necessaria (per hunc tex.) iterum contrahere, sine dispensatione. Et quod sit necessaria dispensatio, neque sine ea possint de nouo legitimè contrahere, tenet Maiolus, de irregularitate, lib. 3. c. 25. versu. circa crimina, fol. 306. contrarium tamen, & quod bene possint iterum & legitimè, absque aliqua dispensatione contrahere (& quod hæc verba, *Ad sic contrahendum,* intelligantur, idest ad contrahendum secretè, & clandestinè, sine parochi scilicet, & testibus) tenent expresse, & late fundant Didacus Perez, in l. r. titu. 1. lib. 5. ord. versu. vltimus dubitatur, pagin. 42. Cordoua, in summa de romance, quæst. 51. in princ. Veracruz, in appendice, dubio. 8. pagina. 42. & Gutierrez, in tractatu. de iuramento confirmatorio. 1. part. c. 51. num. 22. & ita declarauit congregatio illustrissimorum dominorum Cardinalium, cuius declarationis verba refert (tenendo istam opinionem) Iacobus Menoch. in tractatu. de præsumptionibus. 1. part. lib. 3. præsumpt. 1. nu. 102. & de ea attestantur (tenentes etiam hanc partem) Salzedo, in d. c. 73. additio. 2. versu. quarto est etiam, Mariengo, in rub. tit. 1. lib. 5. nouæ recop. num. 39. Ledesma, de matrimonio, quæst. 45. arti. 5. versu. est tamen dubium breue, pagin. 183. & Azevedo, in l. r. titu. 1. lib. 5. recopi. nu. 19. & 22.

122. & 36. Et Vega, in *sylua de casis de conciencia*, lib. 6. casu. 121. Cuchus, lib. 5. institutio. titu. 11. num. 83. & 89. Idem tenet Zenedo. 2. part. collect. 58. num. 3. Et ita etiam sentit Caldas Pereyra, in l. si curatorem habens, vers. si non ablimilis, num. 22. C. de in integrum restitutione, qui omnino videatur pro ratione istius versiculi, & ut facilius intelligatur.
123. Vtrum Concilium potuit reddere inhabiles contrahentes ad contrahendum. De quo etiam vide Soto, de iustitia & iure, lib. 4. quest. 5. art. 1. conclus. 2. Vega, in *sylua d. calu.* 121. & Matienço, in rub. tit. 1. lib. 5. recop. nu. 34 cum sequentibus, & num. 41.
- Ibi, *Irritos, & nullo esse decernit.* Vide Couarr. in. 4. 2. part. c. 6. in prin. nu. 22. Gutier. d. c. 51. nu. 21. cum sequentibus. Segura, d. c. 15. in prin. Ioseph. Ludouicū, decis. 19. Lucensi, num. 3. 1. part. 2. to. decisionū diuersorum doctorū. Mocciū, de contractibus, titu. de matrimonio, col. 3. nu. 17. & 18. Gutier. lib. 2. practi. questio. 4. num. 1. & 13. Menoch. de præsumptio. 1. part. lib. 3. præsumptio. 1. num. 99. Spino. d. gl. 15. a num. 25. & a num. 23. Caualecanum Borgninū, decis. 29. num. 18. Rojas, de successio. c. 22. nu. 23. Didac. Perez in l. 1. titu. 1. lib. 5. ord. pagi. 26. col. fin. vers. & primum vtrum. Et Vega, in *sylua de casis de conciencia*, lib. 3. casu. 361. & lib. 5. casu. 116. & 121. & 387. & 388. Cuchū, lib. 5. insti. tit. 11. nu. 22. Et sunt alij plurimi relati & sequuti à Zenedo, in collectanea ad Decretales, c. 58. num. 3. & Gutier. in cano. quest. c. 2. num. 11. confirmant sanctam & iustam determinationē huius sacrosancti decreti.
124. Dubitatur. 97. vtrum per hanc verba sanctum Concilium etiam annullat matrimonia & sponsalia clandestina de futuro. Et Alborno, *del arte de los contratos*, lib. 4. titu. 10. constantē tenuit quod sic, &

idem videtur tenere Menoch. conf. 69. num. 66. & 67. lib. 1. Et Matienço, in rub. titu. 1. lib. 5. recop. num. 51. idē videtur tenere, & dubiū idem Menoch. in tractatu. de præsumptione, 2. part. lib. 6. præsumptio. 93. num. 12. cum præscedentibus. Contrarium tamen expressē defendunt & amplectuntur: quamplurimi, Veracruz, in appendice, quest. 9. per totam, fol. 4. 113. & 117. Cordoua, in *summa de romance*, *quest. 52. Gutier. de iuramento confirmatorio. 1. part. c. 51. num. 1. cū sequentibus. & in canoni. questionibus. c. 18. num. 9. Nauar. in manu. latino, c. 22. num. 3. & c. 25. nu. 144 & in consil. 6. titu. de voto, lib. 3. & in consil. 3. num. 3. titu. de sponsalibus, lib. 4. Triuifanis, lib. 1. decis. 9. per totam. Didac. Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 5. ordin. pagi. 39. vers. contrarium. Et ita est declaratum plurius à congregatione illustrissim. Card. ut testatur aliqui supradictorum, & tenentes hanc partem etiam attestantur de pluribus declarationibus, Salzedo, ad practi. d. c. 73. add. 2. vers. nono illud, Segura, in director. 2. part. c. 15. num. 1. cum sequentibus. Mascard. de probatio. vol. 1. in proæmio, quest. 10. num. 71. Spino, in speculo, glo. 15. prin. num. 72. & a num. 79. cū sequentibus. Azeuedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. nouæ recop. num. 11. cum sequentibus, & num. 16. Et verba duarum declarationum refert Ledesma, de matrimonio quest. 45. arti. 5. vers. est quartum dubium, pagi. 180. col. 2. Vega, in *sylua*, lib. 6. casu. 122. Verū tamen est, quod Segura vbi supr. proximē, nu. 6. & 7. conatur defendere, & affirmat, quod hodiē post Concilium sponsi de futuro sunt monendi, & leuiter, & non cogendi. Cuius contrarium (cum reprobando) tenet, & fundat Gutier. d. c. 18. canonicarum. num. 10. & nos diximus & declaramus supra, nu. 12.

125. Dubitatur. 98. vtrum iudices debeant irritari matrimonia clandestina contra

- contracta contra formam præcisē necessariam huius tex. vel ea irrita & nulla declarare. Et non debere irritari sed declarari irrita & nulla, ex declaratione illustrissim. Card. resoluit Salzedo. d. c. 73. additio. 2. vers. ex dictis sequitur. Vide Matienço, in rub. titu. 1. lib. 5. recop. num. 55.
126. Ibi, *Insuper parochum, &c.* De poena parochi interuentis matrimonio clandestino, est tex. in. c. cum inhibitiō, §. fin. de clandestini. desponsat. & vnde Bern. Diaz, in practi. crimi. cano. c. 73. a num. 1. & ibi eius additio. additio. 2. vbi in vers. peccaret tamē tenet peccat grauiter. Vide etiā Couarr. in. 4. 2. part. c. 6. in prin. num. 13. & l. 4. titu. 3. par. 4. & Spino, in speculo, glo. 15. num. 26. latē Didacum Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 5. ord. pagi. 30. col. 2. vers. est & alia, & Franciscum Marcum, in decisio. delin. 714. num. 1. Matienço, in l. 1. glo. 7. titu. 1. lib. 5. recop. vbi latissime de poenis ipsorum contrahentium. Et vtrum sit puniendus quando authorauit matrimonium sine denunciationibus, ignorantē tamen, cogitās præcessisse. Et additio. Bern. Diaz, in d. vers. peccaret tamen, resoluit quod sic, sed tunc leuiter. Et quid in hoc vltimo casu, in bona fide contrahentibus: ipse ibidem, in fin. quod non sunt puniendi. Et idem tenet Segura, in director. 2. part. c. 15. num. 40.
128. Et vtrum per poenam arbitriam huius tex. cessent iam poenæ iuris communis, præcipuē d. c. cum imbitio. §. fin. & Salzedo. d. additio. 2. vers. octauo non est, & Segura d. c. 15. num. 34. resoluunt non cessare. Contrarium, & cessare tenet Matienço, in d. l. 1. glo. 7. num. 2. in fin.
129. Dubitatur. 99. vtrum parochus, & testes interuenientes in sponsalibus clandestinis de futuro, debeant puniri secundum formam huius tex. & negatiuē resoluunt Salzedo, in d. c. 73. additio. 2. vers. nono illud, Veracruz, in appendice, quest. 9. fo. 4. & 113. & 117. Cordoua, in *summa de romance*, *quest. 52. Ioan. Gutier. in tractatu. de iuramento confirmat. 1. part. c. 51. num. 6. vbi attestatur ita esse declaratum à congregatione illustrissi. Card. idem tenet Couarr. in. 4. 2. par. d. c. 6. in prin. num. 22. & Spino, in d. gl. 15. num. 84. & Azeuedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. recop. a num. 10.
130. Ibi, *Necnon & ipsos contrahētes, &c.* Dubit. 100. Si sint laici ipsi, vel testes, quis erit iudex competēs ad punitionem illorū? Et Azeuedo, in l. 1. titu. 1. lib. 5. recop. num. 46. resoluit esse locum præuentioni, inter iudicem ecclesiasticum & secularem. Vide eum ibidem, num. 42. vers. sed quānam ratione, & Gutier. lib. 2. practi. questio. quest. 2. per totam, & Menchacam, de successio. creatione, lib. 3. §. 26. num. 29. & Couarr. in. 4. 2. par. c. 6. in prin. num. 21.
131. Ibi, *Arbitrio ordinarij.* Dubit. 101. Vtrum peccet ordinarius non puniendo transgressores. Veracruz, in appendice, dubio. 101. & Salzedo. d. additio. 2. vers. septimo ex his, resoluunt quod sic.
132. Ibi, *Hortatur vi coniuges ante benedictionē, &c.* Dubit. 102. Vtrum hoc sit consilium, vel præceptum, Nauarr. in manu. lati. c. 22. num. 83. vers. trigesimo quinto peccat, & Lancelotus Conradus, in templo omnium iudicū, lib. 2. c. 12. c. 12. nu. 21. tenet quod est consilium.
133. Dubitatur. 103. vtrum consummare matrimonium ante benedictionem nuptialem sit peccatum mortale: affirmatiuē resoluunt Palud. in. 4. dist. 28. quest. 2. & multi theologi & canonistæ, quos refert Syluester, in *summa*, verbo debitum coniugale. q. 9. & Nauar. in manu. lati. c. 16. nu. 38. quos vide. Sed contrariū resoluunt & defēdit Caieta. in opuscul. in quibusdā questionibus de matrimonio, q. 1. & Ledesma, de mag.

- magno sacramento matrimonij, q. 43. arti. 5. vers. maius tamen, pagin. 186. col. 2. vbi late disputat ad utramque partem. Vide etiam Stephanu de Gaeta, in sua solemni repetitione, in ead. limina sancti Petri. 30. questio. 1. §. 4. num. 546. vol. 1. repetitio. canonica. rum. Et Nauarr. in d. c. 22. num. 33. & in d. c. 16. num. 38. & Spino, in speculo testamentorum, glorijs. prin. nu. 19. Matienço, in rub. num. 98. titu. lib. 5. recop. Cuchus, lib. 5. instit. titu. 11. num. 120. Et vide optimam remissionem apud Zenedu, in collecta. 49. ad decretales, num. 3.
- 134 Dubitatur. 104. vtrum tex. in c. l. de secundis nuptijs, in quo dispositum est secundas nuptias non esse benedicendas, corrigatur per hunc tex. & Menochius, de arbitrarijs, lib. 2. centur. 5. casu. 417. per totum, quod non. Vide omnino Moccium de contractibus, tit. de matrimonio, col. 4. nu. 9. & 10. fo. 186. Lancelotum Conradum in templo omnium iudicum, lib. 2. c. 12. num. 21. Nauar. in manu. lati. d. c. 22. nu. 83. vers. 35. peccat; Didacus Perez, in l. 1. titu. 1. lib. 5. ordina. pagin. 11. in prin. Rebusum, in repetitio. c. extirpanda. §. quia verò, de prabendis, fo. 492. speculum coniugiorum. 1. parte, arti. 12. & in appendice, dubio. 13. pagin. 61. Matienço, in rub. titu. 1. lib. 5. recop. num. 134.
- 135 Dubitatur. 105. vtrum sacerdos eas benedicens, sit puniendus. Menoch. & Lancelotus vbi supr. quod sic arbitrio iudicis, ex communi sententia doctorum.
- 135 Ibi, *Quod si quis parochus, vel alius sacerdos, sine regularis, &c.* Dubit. 106. Vtrum excommunicatio ipso iure imposita regulari solemnizanti matrimonio, vel benedicenti, sine licentia parochi, sit sublata per penam huius tex. Nauarrus, in cons. 1. titu. de poenis, lib. 5. per totum disputat, & concludit quod non.

- 137 Ibi, *Matrimoniu coniungere, aut benedicere &c.* Dul. in. 107. vtrum ad inuicem rendam poenam huius tex. sufficiat alterum, istorum facere. Salzedo, in pract. Bern. Diaz c. 73. addit. 1. vers. 1. vnde ex dicto Concilio, affirmatide resolutio. in M. obi. v. nuptialis.
- Ibi, *Habeat parochus librum, &c.* Vide omnino circa decisione huius tex. Menoch. cons. 188. nu. 49. lib. 2. Garce. lib. 2. practi. questio. 4. num. 9. Nauarr. in manu. lati. c. 22. num. 69. vers. quinto quod parochus.
- 138 Dubit. 109. vtrum ex hoc quod in dicto libro non reperitur scriptum contractum fuisse tale matrimoniu, probetur non fuisse contractum. Resoluit (cum pluribus) ipse Menoch. cons. 199. num. 3. lib. 2. quem omnino vide, & cogita super sua opinione. Et de omnibus alijs modis probandi matrimoniu, vide Mascardum (ad futuritatem) in tractatu de probatio. vol. 2. conclus. 1022. cum pluribus sequent. Simonem de Pretis, cons. 171. per totum, lib. 1. Menoch. de arbitrarijs, lib. 2. cent. 2. casu. 1205.
- 139 Dubitatur. 110. vtrum huiusmodi liber sit legalis, & faciat fidem. Citando hunc tex. resolutio (cum pluribus & per plura) quod sic, Caualeanus, decis. 12. nu. 23. part. 2. & facit tex. in l. 2. ff. de autoritate tutorum.
- 140 Ibi, *Sua peccata diligenter confiteantur, &c.* Dubit. 111. Vtrum hoc sit etiam consilium, vel preceptum, disputat Ledesma, de matrimonio, q. 42. arti. 3. vers. difficultas autem, pag. 80. col. 2. & quest. 45. artic. 5. pagin. 184. col. 1. in fin. vers. quarta conclusio, apud quem late videbis resolutum.
- 141 Dubitatur. 112. vtrum sit peccatum mortale contrahere matrimoniu, vel consummare in peccato mortali & quæ dispositio sit necessaria in contrahentibus & ministris. Et vide Matienço, in rub. nu. 135. tit. 1. lib. 5. recop. & Cuchu, lib. 5. instit. tit. 12. nu. 32.
- Ibi

- Ibi *a die primæ publicationis, &c.* Dubit. 117. Vtrum in terris vbi non est publicatum sanctum Concilium, vel iam quod fuerit publicatum, non tamen fuit receptum, obstat matrimonijs clandestinis, vel isto casu validum sit, secundum formam iuris communis, & sine parochio & testibus. & Nauar. in cons. 53. num. 1. tit. de sponsalibus, & cons. 3. num. 1. & 10. tit. de clandestina desponsatione, lib. 4. & Renatus Copinus, de sacra politia forensi, lib. 2. tit. 7. num. 3. & Ledesma, de matrimonio, questione. 45. art. 5. vers. est vltimum dubium pag. 197. disputant & resoluunt non obstat, & validum esse matrimoniu, sine parochio & testibus, idem tenet Vega, in Sylua, casu. 161. lib. 3. & vide de hoc ipsum Nauarr. in cons. 1. tit. de constitutio. questione. 3. 4. & 5. & 6. & 7. & quasi per totum consilium, lib. 1. vbi latissime inuenies per plures questiones disputatum, circa obseruantiam, validitatem, promulgationem, receptionem, & obligationem, sacrosancti & ecumenici Cōci. Trid.
- Sed quid erit in illis, qui ex partibus regni, & locis vbi fuit publicatum, vel receptum Concilium, vadunt ad partes & regna vbi non fuit publicatum, vel non est receptum. De quo vide Ledesmam, vbi supra, proximè verb. tota autem difficultas, vbi distinguit tres casus, vt ibi per eum.
- 144 Dubitatur. 115. Vtrum dicatur proprius parochus, in casu huius text. non solum ille in cuius parochia mulier habet domicilium, sed etiam vbi habitat ex aliqua causa, vt in domo vel monasterio aliquo, causa ibi commorandi donec maritetur, vel causa adiscendi virtutes, famulandi, aut per aliu quod temporis spatium aliquid ibi facienda. Et in viro, quado est scholaris, doctor, miles, mercator, vel officialis, & quid simile, & statim non sunt recessuri. Caualeca. decis. 12. num. 22. vers.
- & aduertendum. 2. p. quod sic. Scus tamen si statim sunt reuersuri, vt aduenientes ad nundinas, ad mercatum, ad domum parentum, ad villam, vt ibi per eum, & nos etiam diximus in questione. 458. num. 35.
- 146 Dubitatur. 116. An post Conciliu possit contrahi matrimoniu, per procuratorem. Chucus, lib. 5. inst. tit. 11. num. 35. quod sic, & nos resoluim⁹ in questione. 406. num. 5. vbi reprobamus opinionem Ledesma.
- 147 Ibi, *omnino*, id est ipso iure vide abunde satis de hoc Matienço, in rubrica, titu. lib. 5. recop. num. 55. qui interpretatur hanc dictionem in terminis ipsius Concilij, & vide de hui⁹ dictionis mille privilegijs, & significatibus, Rebusum in l. pecunię. 178. (per tota.) ff. de verboru significatio. ne, in pag. 810. & est tx. in l. fi. C. locato. vbi gl. verb. cadat & Antoni⁹ Gomez. 3. tom. var. c. 2. a num. 4. col. 2.
- Dubitatur. 118. Vtrum benedictio sacerdotalis in templo dari debeat, a parochio viri vel mulieris. Paulus Fuscus, de visitat. lib. 2. c. 3. num. 21. Caualecanus. 2. p. decis. 12. ex nu. 21. refert congregationem Cardinalium sub Pio. V. declarasse requiri parochum mulieris, & non viri, q. declarat Zenedo. 2. par. ad decret. collectanea. 81. nu. 8.
- Dubit. 119. qualiter impedimentu matrimonij probetur, an per famam, vel per vnum testem, tradit Menochius, de arb. casu. 24. Nauar. in c. sacerdos, nu. 27. de pen. dist. 6. & in manuali. c. 22. nu. 83. Mascard. vol. 2. prob. concl. 1031. ex nu. 2. Gutierrez, lib. 1. cano. c. 11. nu. 28. Zenedo, supra.
- Ibi, *Pro decretis Concilij*, vbi dicitur q. episcopus procedat tãquã delegatus sedis Apostolicę, vide Zenedu. 2. par. collect. 157. num. 1.
- Dubitatur. 120. vtrum filius natus ex matrimonio contracto inter consanguineos, ignorantes impedimentum consanguinitatis, sit legitimus

hæc res parentibus, quando publica
tiones Concilij Tridentini fuerunt
omissæ. & partem negatiuam resol-
uit Guillen de Ceruantes, in l. 6. Tau-
ri, num. 21. & 22. qui sic intelligit. d.
c. 1. Concilij, quod quidem de iure
cõmuni erat sancitum in c. cū inhibi-
tio. 5. si quis de clandestina disponf.
Et in l. 2. tit. 15. p. 4. Et nos diximus
in questione. 697. num. 8. quæ omnia
sunt menti tenenda, quia alibi ita de
clarata, & in vno codice congesta, &
expedita, non inuenies, & idcirco
quia quotidiana & vtilia sunt, & ad
saluberrimum dicti Concilij decre-
tum concernentia, singulis dicti ex-
verbis omnia dubia decerpando, vo-
lui hic inferere.

SUMMARIUM.

- 1 Ex. 29. tit. 11. p. 3. inducitur pro prima opinione.
- 2 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 3 Iuramentum metu ex tortum non obli- gat.
- 4 Lex 28 tit. 11. p. 5. adducitur pro hac opi- rione.
- 5 Intell. ctus ad cap. verum, de iureiuran- do.
- 6 Resolutio questionis traditur remissuè.

QVAESTIO. 605.

*Utrum veniens contra iuramē-
tum, metu ex tortum, ante rela-
tionem, peccet mortaliter. Com-
munis contra communem.*

PRæterea pro confirmatione
quæstionis præcedentis facit
quia veniens contra iuramē-
tum metu ex tortum, ante relaxatio-
nem peccat mortaliter. Ita tenet san-
ctus Thomas. 2. 2. quæstione. 98. art.
3. & alios plures refert Couarr. dicēs
communem in c. quāuis pactum. 3.
p. 5. 4. num. 3. & in 2. p. c. 3. 5. 5. de pac-

tis in. 6. & in lib. 1. variatum. c. 4. no.
7. & hanc dicit communiorē, & vo-
riorem Gutierrez, de iuramento con-
firmatorio. 1. p. c. 57. nu. 19. & 20. pro
qua opinione adduci potest lex. 29.
tit. 11. p. 3. ibi, *maguer diga que lo fixo
por fuerça. *Et sic constat valere con-
tractum & iuramentum, & per conse-
quens peccare mortaliter veniens
contra eum absque relaxatione.

Sed contrariam opinionem (imò
quod non peccet mortaliter) tenet
gloss. Ancharr. & Abb. (per tex. ibi)
in c. verum, de iureiurando, gloss. in
c. auctoritatem. 15. quæstione. 6. &
Fortunius, de ultimo fine, illatione.
22. col. 7. vers. verum. Et est commu-
nis opinio secundum Imolam, in d.
c. verum, dicit tamen Couarr. in d. 5.
num. 4. quod opinio illius glossa nō
est communis, neque tenenda, neque
consulenda, ut defendit etiam Ioan.
Gutierrez, supra dicens, quod prima
opinio sit verior, & in animæ iudicio
securior, quā sequitur Matthæus
de Afflictis, decisione. 263. num. 2. &
322. num. 6. & 393. num. 11. Nauarr. in
c. acceptam, num. 11. de restitutione
spoliatorum, Gregorius, verb. *Iuran-
do, in l. 28. tit. 11. p. 3. qui benè loqui-
tur, à qua opinione recedendum non
est in iudicando & consulendo. Est
tamen aduertendum, quod duæ limi-
tationes, ex sex quas Felinus. tradit
in d. c. si verò, ad communem supra
traditam, scilicet, quod iuramentum
metu ex tortum obliget, & quod non
requirat relaxationem sublineri nō
possunt extraditis in principio huius
quæstionis, & in fine præcedentis, &
ad tex. in d. c. verum responde secun-
dum sanctum Thom. & Gutierrez,
supra, & quod iuramentum metu
vel vi ex tortum, non obliget. Viden-
tur insinuare verba legis. 28. titulo.

- 4 11. part. 5. ibi, * por miedo, o por fuerça, o por engañio, prometiendo vn hombre a otro de dar o de fazer alguna cosa,

cosa maguer se oblique societa pena, iu-
rando, deximos que no es tenuto de cum-
plir lo que prometio, ni de pagar la pe-
na, *vbi Greg. verb. *jurando, *asig-
nat intellectum & concordiam in-
ter illam legem, cum l. 29. tit. 11. p. 3.
& dicit vltorius Caietanus, sup. 2. 2.
quæstione. 89. art. 7. vers. sed hic gra-
uiter, quod verba tx. in d. c. verū, de
iureiurando, si rectè inspiciantur, po-
tius probant transgressorem iuramē-
ti (quāuis meticolosi,) peccare mor-
taliter. Et ad tex. in authentica. sacra-
menta puberum. C. si aduersus vendi-
tionem (in quo nititur cõmunis opi-
nio) legistarum, respondit elegāter
Corneus, ibi, colum. penult. & melius
Fortunius, dicta illatione. 22. in vers.
sexto infero, vbi reprobat limitatio-
nes traditas per Felinum. Tu verò di-
stingue, & resolue, quæstionem cum
Gregorio ibi, vbi doctissimè loqui-
tur, & prosequitur hanc quæstio-
nem.

SUMMARIUM.

- 1 Filius legitimus per subsequens matri-
monium, reputatur legitimus quo ad
omnia.
- 2 Legitimus per subsequens matrimo-
nium in nihilo differt à filiolegiti-
mo.
- 3 Monstruosum esset, quod filius legitima-
tus aliquando sit naturalis tantum, ali-
quando legitimus & naturalis si-
mul.
- 4 Fictio inductiua non cadit in his quæ iu-
ris sunt, secus est in fitione transla-
tiua.
- 5 Reuersus post liminio excludit secundo
genitos.
- 6 Legitimitas retrotrahitur ad tempus na-
tuitatis quo ad omnes effectus.
- 7 Legitimus per subsequens matrimo-
nium, potest ad sacros ordines promo-
ueri.

- 8 Legitimus per subsequens matrimo-
nium, potest ad dignitates & episcopa-
tum promoueri, absque dispensatio-
ne.
- 9 c. 2 sess. 22. Concilij Tridentini, declara-
tur.
- 10 Concessa in spiritualibus, censentur mul-
to, magis concessa in temporalibus.
- 11 Lex quæ inducit aliquem actum fictum,
dat illi omnes qualitates quæ resultare
ex actu vero.
- 12 Legitimitas per subsequens matrimo-
nium, est plenior & efficacior quacun-
que alia.
- 13 Lex si vnquam procedit in filio legitimo
per subsequens matrimonium.
- 14 Maioratus ad filium maiorem primogeni-
tum debet peruenire.
- 15 Proximitas debet considerari tempore suc-
cessionis, non verò tempore natiuita-
tis.
- 16 Qualitas ad iuncta verbo, intelligitur secū-
dum tempus verbi.
- 17 Viuentis patre non datur successio, neque
consideratur proximitas.
- 18 Lex. 1. tit. 13. p. 4. declaratur.
- 19 Filius legitimus per subsequens matri-
monium, est verè legitimus per legem
partita.
- 20 Dispositio legis, & dispositio testatoris, dif-
ferunt.
- 21 Concessio feudalis facta alicui pro se, &
filijs suis, procedit in filio legitimo per
subsequens matrimonium.
- 22 Legitimitas imitatur naturam.
- 23 c. tanta. qui filij sint legitimi, declara-
tur.
- 24 Filius legitimus maior natu, si concur-
rat cum filio legitimo, & uterque præ-
cedant ab eadem matre præfertur in ma-
ioria omnibus.
- 25 Contraria opinio in questione principali
proponitur & defenditur.
- 26 Legitimitas per subsequens matrimo-
nium, non retrotrahitur in præiudicium
alterius, cui antea fuit ius quæsi-
tum.

- 27 Fictio non debet praferri veritati.
- 28 Qualitas requisita in aliquo tempore, si illud tempus transeat, licet postea superveniat nihil operatur.
- 29 1. iustitiae. C. de reivindicacione, ponderatur pro hac opinione.
- 30 L. 1. C. de consilibus adducitur pro hac opinione, & l. 2. de praefectis p. acorio, lib. 12.
- 31 Inter habentes eandem dignitatem praefertur antiquior.
- 32 Licentiatu prius graduatus praefertur doctori, qui postea gradum doctoris assequitur.
- 33 Filius legitimus, vivente patre habet quodam ius successionis in bonis maioratus.
- 34 Primogenitus dicitur filius qui prius nascitur legitimus.
- 35 Legitimatio est natalium restitutio.
- 36 Restitutio natalium non trahitur retro in praedictum legitimorum.
- 37 Ratio potissima propter quam filius legitimus non praefertur filio legitimo in maioria traditur.
- 38 c. si pro te, de rescriptis, adducitur pro hac opinione.
- 39 Filius legitimus non potest effici illegitimus, & per consequens nec filius legitimus legitimus in praedictum alterius.
- 40 Regressus non datur de privatione ad habendum.
- 41 Initium nascendi considerare debemus ubi de natalibus queritur.
- 42 Legitimatio est ordo praeposterus & macula est impressa origini.
- 43 Legitimatio est ordinata processio secundum viam naturae.
- 44 Ordo naturae est attendendus.
- 45 Effectus non potest esse prior sua causa.
- 46 Verba semper debent intelligi vere, & naturaliter, non civiliter.
- 47 Filius legitimus non dicitur natus de legitimo matrimonio.
- 48 Conditio voluntaria debet adimpleri in forma specifica.

- 49 Ratihabitio retrahitur nisi actus melius absit a communio ex remoram.
- 50 Verba sunt in potentiori significato accipienda.
- 51 Legitimatio non retrahitur si agatur de voluntate testatoris interpretanda.
- 52 Resolutio quaestionis traditur ad quaestionem propriam.
- 53 Linea semel occupata, semper continuanda est.
- 54 Exclusus semel semper remanet exclusus.
- 55 Doctores antiquos & modernos tenentes hanc opinionem referimus.
- 56 Fundamenti contrariae partis brevitè respondetur.

QVAESTIO. 606.

Utrum filius naturalis, natus maior, legitimatus per subsequens matrimonium, praefertur filio legitimo secundo loco natus. Communis contra communem.

Questio praesens ita inter iuris professores est controversa & difficilis, scabrosa, & obscura, quod cum difficultate discerni possit, quae nam sit communior opinio, ut refert Socinus iunior, consil. 39. numer. 67. & consil. 63. numer. 56. vol. 3. Sed ut in tanto conflictu opinionum veritas manifestetur, pro utraque parte aliqua fundamenta referam. Et in primis, si casus quaestionis contingat, quod ad successionem maioratus (in qua vel ex consuetudine, vel ex testatoris voluntate, primogenitus succedit) concurrant ex una parte, filius primo natus ex concubina (legitimus tamen per subsequens matrimonium) & filius legitimus,

secundo loco genitus & procreatus, quis illorum veniat admittendus. In qua quaestione videtur dicendum, si ut primo natus, & per subsequens matrimonium legitimatus, praefertur debere secundo genito legitimo. 1. quia ipse legitimus reparatur, ex t. in causa, qui filius legitimi, & aliquid, in t. de nuptijs, & quibus, in t. de hereditatibus, quae ab intestato deferuntur. l. in t. de iur. par. 4. & legitimatus in nihilo differt a legitimo, ut in authent. quibus modis naturales efficiantur legitimi, & reliqui, in i. Semel eos efficietes legitimos, damus habere successiones illas, quas habet hi qui ab intestato legitimi sunt, & in illud, ibi, Nihil a legitimis filiis differens. Secundo fatetur ita opinio, quia si legitimatio non retraheretur ad tempus natiuitatis, sequeretur maximum inconueniens, quod aliquando filius legitimus fuit naturalis tamen, & non legitimus, aliquando naturalis, & legitimus simul, quod esset monstruosum, cum una eademque res non possit diverso iure censeretur, t. in l. item qui edes, ff. de vul. capionibus, & notat glo. in c. cum in i. de clandestina desponsatione, & tradit Tiraque. in l. si vnquam, in prin. nu. 232. C. de reuocandis donationibus. Gomecius, in l. 12. Tauri, nu. 63. Et ratio fundamentalis est, quia licet fictio inductiva non possit cadere in his quae iuris sunt, fictio tamen translativa locum habet de tempore ad tempus, in his quae merè iuris sunt, ut retro quem fuisse impotestatem patris, vel retro fuisse legitimum, & retro in ciuitate fuisse, qui ab hostibus reddi. l. retro, ff. de captiuis & post lim. & sic, sicut post liminio reuersus, excludit secundo genitum, & remotiores, ut in l. si quis filio, §. sed si pater, & in l. si necem, §. si deportatus, ff. de bonis libertorum, l. qui ex liberis, §. 1. de bonorum possessione secundum tabulas: ita & eodem modo,

do, & per legitimacionem, quae retrahitur ad tempus natiuitatis, & sic debet esse quod ad omnes effectus, ut in l. potior, ff. qui potiores in pignore habeantur. Necessario quod si pendentes, ff. de periculo & commodo rei venditae. Rursus confirmatur haec opinio, quia legitimatus per subsequens matrimonium, potest ad sacros ordines promoueri, ut in dicto c. tanta glo. in c. innotuit, de electione, gl. in d. c. cum in i. de electione, & dignitates illud extenditur, & procedit absque aliqua Pontificis dispensatione, ut docet gl. in d. c. cum in i. de electione, ubi Antonius, & doctores, quos refert & sequitur Boerius, decis. 159. & dicit communem opinionem Decius, in d. c. cum in cunctis, & Caphalus, consil. 82. numer. 5. & sequitur Covar. de sponsalibus, 2. part. c. 8. §. 2. nu. 24. Et obiter sic potest intelligi t. ex. Concilij Tridentini, in c. 2. sess. 22. quem t. ex. declarat Flaminius, lib. 8. de resignatione beneficiorum, quaest. 5. numer. 4. in 2. part. & sic quod in spiritualibus conceditur, multo magis in temporalibus concessum videtur, ut in c. per venerabilem, in prin. qui filij sunt legitimi, c. solita, de maiori tate & obedientia. Praeterea facit pro hac opinione, quia quando lex vel canon inducit aliquem ad eum fictum, loco alterius veri, intelligitur tribuere actui ficto, omnes qualitates & effectus quae resultarent ex actu vero: ita probat text. in l. Cornelia, ff. de testamentis, ubi doctores: maxime, quia appellatione legitimi nati (etiam in materia stricta) venit legitimatus per subsequens matrimonium, ita Boerius, in d. c. innotuit, ubi Abb. Decius, in c. cum in cunctis, de electione, nu. 11. & in consil. 155. l. ass. consil. 168. vol. 4. Boerius, decisio 159. numer. 5. Parisius, consil. 13. numer. 40. & in consilio. 15. volum. 2. Et ratio est, quia huiusmodi legitimatio est plenior

plenior & efficacior quacunque alia legitimatione, vt resolut Parisius supra, conf. 13. nu. 40. & 15. Vltius confirmatur hac sententia, ex traditis per Salicetum, in l. si totas. C. de inofficio sis donationibus, vbi dicit, quod donatio que reuocatur, si donator susceperit filios ex legitimo matrimonio, vt in l. si vnquam. C. de reuocandis donationibus, & in l. 8. tit. 1. part. 3. vbi Greg. habet etiam locum si filij fuerint legitimati per subsequens matrimonium. Ita Bald. in l. 1. C. eodem titu. Cacharanus, decisi. 121. nu. 5. vbi alios refert, quia etsi ab initio non sint legitimi, vt in d. c. tanta, retrahitur talis legitimatio per subsequens matrimonium ad tempus natiuitatis, vt notant doctores post glossam ibi. Vltius confirmatur hac sententia, quia ius primogenituræ debet peruenire ad filium maiorem, & proximior, sed iste filius legitimatus est maior natus, & proximior, tempore successionis, ergo illi debet deferri maioria. Antecedens probatur ex l. consanguineos §. 2. ff. de suis & legitimis hæredibus, & vt sciatur quis sit proximior, inspicendum est tempus mortis, non verò natiuitatis. l. post consanguineum. §. proximum. ff. de suis & legitimis hæredibus. l. 1. ff. unde legitimi. §. proximus, instit. de legitima agnatorum successione. l. in fraudem. §. 1. ff. de his quibus vt indignis. l. non intelligitur. §. quando ff. de iure fisci. Et sic, cum tempore mortis patris (cui succeditur in maioria) filius legitimatus sit maior, & tunc temporis verè legitimus, sequitur quod ipse, & non alius debet succedere: quia

16 qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi, tex. in l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxalibus, l. Titius, de militari testamento. Vnde

17 cum vocetur ad maioriā primogenitus legitimus, debet intelligi de eo qui est primogenitus, & legitimus tempore successionis, cum viuente patre nullū

ius sit filijs quæsitū. Vltimò facit pro hac sententia, ex de iure regio, in d. l. 1. tit. 13. part. 4. ibi, *sean legitimus* quia sum est fui denotat proprietatē & essentia, glo. in l. mercis appellatione. ff. de verb. sign. & sic legitimatus, verè & propriè dicitur legitimus, & per illam legē partitæ dicit Ioan. Garcia, de nobilit. glo. 21. nu. 62. in fine, quod in Hispania nulla dubitatio est, quin filij legitimati per subsequens matrimonium verè sint legitimi: ergo si sunt verè legitimi, sequitur quod sint præferendi in maioria reliquis filijs. Ne, prædictis obstant, quod dictæ decisiones & iura procedunt in dispositione legis, quasi secus sit in dispositione testatoris (prout est nostræ quæstionis explanatio) quia respondeo, quod idem, est in dispositione testatoris, vt constat in cõcessione feudali facta alicui pro se & filijs, ex legitimo matrimonio procreatis, vel legitimè natis, quod idem est, vt tradit Curtius iunior, cõsil. 64. Socinus iunior, conf. 77. vol. 3. Isernia, in c. 1. §. naturales si de feudo.

21 fuerit controuersia inter domi. & agnat. vbi tradit, quod si tenor inuestituræ dicat: Inuestio te, & descendentes ex corpore tuo legitimè descendentes, veniunt legitimati per subsequens matrimonium: quia talis legitimatus dicitur verè legitimus, & matrimonium contractū post natiuitatē trahitur retrò, vt perindè habeatur ac si esset natus legitimus. Et illa videtur esse intentio Pontificis in d. c. tanta, cum legitimatio naturā immitetur, vt tradit glo. in §. filiū, in auth. quibus modis naturales efficiantur, col. 7. nec verba tex. in d. c. tanta, ibi, *legitimi habentur*, sunt fictio modo intelligenda, sed propriè & verè, respectu legitimati, quasi dicat Pontifex, quod legitimatus per subsequens matrimonium, est verè legitimus. Sed quia ex vi matrimonij causatur legitimitas, retrahitur ad tempus natiuitatis ipsius. Quæ

intelle-

intellectū ad illū tx. assignat Fortu. Garcia, in l. gallus. §. & quid si tantū, n. 226. ff. de lib. & posth. vbi amplectitur nostram sententiā quæ sequitur Coua. in 4. 2. par. c. 8. §. 2. nu. 26. quā opinio nem tenuerunt etiā Abb. in d. c. tanta, Alex. in §. quidam recte, nu. 162. lassi. conf. 168. vol. 4. quā dicit cõmunem opinionē Præpositus, in d. §. naturales, Ripa, in l. ex facto. §. si quis rogatus, nu. 47. ff. ad Treb. Alciat. lib. 3. de verborū signif. nu. 12. vbi dicit, quod ita tenent oēs, quos & alios refert Rolan. à Valle, conf. si nu. 15. vol. 2. & (vltimum, & ab eo relatos) idem tenet Guillelmus Armès, in sua disputatione in hac specie facta, quæ retulit Ioan. Andreas, in c. sine culpa. 1. q. 2. quæstionis principalis, de reguliur. lib. 6. Ricardus Malub. quem refert Albericus in l. cum quis. C. de naturalibus lib. Collectanus, in d. c. tanta, Salicet. in l. quoties nu. 9. C. de rei vindicatione, Florianus, in l. in delictis. §. si extraneus, ff. de noxalibus, Anto. Roselus, in tractatu legitimati, lib. 1. col. 15. ver. vltimo est videndum, Boërius, decisi. 159. in si. Felin. in c. prudentiam, col. 3. vers. primogenitus, de offic. delegati, & alios refert Matienço, in l. 10. tit. 8. glo. 3. nu. 11. lib. 5. recop. Menchaca, de successiõnum progressu, lib. 1. §. 2. nu. 89. & latè in lib. 3. c. 42. per totū, idem quæ in primogenitura tenet Ioan. Leclitiet, lib. 1. quæst. 14. nu. 19. Tiraquel. de primogenijs, quæst. 34. nu. 47. Gregorius, in l. 2. tit. 15. par. 2. verb. *fino el hijo mayor*, col. 3. ad fin. quos pro hac sententia refert Molina, lib. 3. de Hispan. primog. c. 1. nu. 6. vbi hac opinio nem dicit esse veram, in filio primogenito legitimo, ex subsequenti matrimonio, ex quo etiam filius secundo genitus legitimus natus est, in qua re nulla est dubitatio, cum vterque ab eadem matre procedant, vt probat tex. in l. cum quis. C. de naturalib. liberis. Sed his & alijs non obstantibus, in

25 quæstione principali contraria opinio verior & receptior est, imò quod filius legitimus, secundo loco genitus, præferatur in maioria filio legitimato maiori per subsequens matrimonium quia ille prius habuit ius quæsitū ad prædictum maioratum obtinendum,

26 quod ius ex superuenienti causa ab eo auferri non potest, maxime quia ipse legitimatus non est verè legitimus à die natiuitatis, sed à die quo matrimonium fuit contractum, & tunc ex vi matrimonij habetur tanquam legitimus per quamdam retractionem, quæ non debet operari in tertij præiudicium, vt in l. 2. & 4. ff. de natalibus restituendis, quia aliàs fictio præferretur veritati, cõtra legem filium quem pater. ff. de liber. & posthumis, ibi, *Ne imagine naturæ veritas obumbretur*, l. fideicommissum. 75. ff. de conditionibus & demonstrationibus, ibi, *Adoptionis commento non excluditur.* Et sic, licet quo ad sui cõmodum filius legitimatus verè sit legitimus, non tamen in damnum illius filij, qui prius absque aliqua fictione legitimus est. Secundo confirmatur nostra sententia quia qualitas in aliquo tempore requisita (si illud tempus transeat) licet postea superueniat, nihil operatur, tex. in l. obligari. §. tutor. ff. de autoritate tutorum. l. matrem, C. de probationibus. l. his verbis. §. interdum, vbi notat Angelus. ff. de hæredibus instituendis. Ergo cum maioria & legitimitas sint qualitates præcisæ ad successionem maioratus, (quæ debent concurrere tempore natiuitatis) sequitur quod nihil operatur, licet ex postfacto superueniant, maxime cum iam eo tempore successio sit præoccupata à filio secundo legitimè procreato, qui eo tempore est maior, & legitimus simul, & a nemine præfertur. Pro qua opinione adduci etiā potest tx. l. quoties. C. de rei vindicatione, vbi ad perfectionē

N 4 vendi

30 venditionis, translationisque domi-
nii, duo simul requiruntur, venditio,
& rei traditio, & licet vnus prius e-
mat fundum, & alter ex post facto fa-
cia. Idem, cui traditio prius facta fue-
rit præfertur, & in detinendo domi-
nio potior erit: pro qua opinione fa-
cit tex. singularis, in. l. i. C. de consuli-
bus, lib. 12. vbi inter habentes eandem
dignitatem, ille prius debet antecede-
re, qui prius est adeptus dignitatem.
Ex qua lege (obiter) resoluendum
est dubium, de quo diebus elapsis in-
ter aliquos doctores huius ciuitatis
31 Toleti fuit agitatum, an licentiatus
prius graduatus, præferatur doctori,
qui posterius gradu doctoris assequu-
tus fuit, quando ipse licentiatus ex
post facto laurea doctoris fuit in-
32 dignatus. Et doctorem esse præfere-
ndum, constat ex supra dictis, cum prius
ille duæ qualitates in eo reperiantur,
licet ex post facto licentiatus anti-
quior doctor fiat, pro qua sententia,
ita fuit iudicatum, & eam tenet Cer-
uantes, in. l. 12. Tauri, num. 85 (qui ne-
minem allegat) Sed in hoc contrariam
opinionem dicit communem (pluri-
bus citatis) Antonius Gabriel, lib. 6.
communium, titu. de maiestate &
obediencia, conclus. fol. 390. & Iaco-
bus Philippus Porcius lib. 5. commu-
nium, conclus. 2. Boerius, in tractatu
de autoritate magni senatus, nu. 98.
vbi additionator allegat tex. in. l. 1.
& 2. C. de præfectis prætorio, lib. 12.
Et pro hac opinione, quod licentiatus
antiquior, postea factus doctor, præ-
feratur doctori iuniori, consuluit Sfor-
cius Oddi, consil. 14. quæ opinio ve-
rior & receptior est de iure, & pro ea
est iudicandum, nisi ordinationes &
constitutiones vniuersitatis dispo-
nant contrariū, prout in hac ciuitate
33 Toletana. Tertiò pro hac opinione
principali facit, quia filius legitimus
dicitur habere (etiam vivente patre)
ius successionis, & quædam spem co-

34 siderabile & probabilem. tex. in. l. in
suis. ff. de liberis & posthum. in suis
ff. de suis & legitimis hæredibus. l. 2.
ff. si quis à parente fuerit manu missus
licet ratio. ff. de bonis damnatorum:
quod maxime procedit in successio-
ne bonorum maioratus, in qua consi-
deratur nascendi initium, ita vt is qui
primò legitimus nascitur, sit primo
genitus, & eidem ius statim quærat
quod ita efficacissimum est: vt à ne-
mine ex aliqua causa superuenienti
auferri possit. argumento tex. in. l.
id quod nostrum. ff. de regulis iuris,
35 vbi doctores. Quæ opinio ex eo etiã
fulcitur, & comprobatur, quia legiti-
matio est quædam natalium restituti-
o, vt in auth. quibus modis natura-
les efficiantur legitimi. §. liceat igitur,
36 col. 6. quæquidem restitutio nunquã
trahitur retrò in præiudicium alte-
rius, vt in. l. 2. & 4. ff. de natalibus res-
tituendis. l. fin. C. de repudianda hæ-
reditate, vbi notat glo. ex. in. d. auth.
quibus modis. §. liceat igitur, & in. §.
37 sit igitur licentia: maxime quia ista
legitimatio de qua nos loquimur,
procedit principaliter favore ma-
trimonii, & sic vbi concurrat aliud
primum matrimonium, cessat labor:
cum aliàs vergeret in dñum & præ-
iudicium alterius matrimonij, & mu-
lieris legitimæ, & filiorum, qui om-
nes reperientur valde decepti, si natu-
ralis legitimatus, ex post facto debe-
ret succedere, & præferri filio legiti-
mo, & ex legitimo matrimonio pro-
priè & verè habito & procreato.
38 Quartò pro hac opinione potest in-
duci tex. in. c. si pro tè, de rescriptis,
lib. 6. & in. c. quamuis, eodem titu. vbi
si Papa concessit alicui gratiam, per
quam mandabatur sibi prouideri de
beneficio vacaturo in tali ecclesia, &
talis gratia fuerit reuocata, & alteri
concessa, licet postea primus fuerit
ad gratiam restitutus, non præfertur
secundo, cui sui iam ius quæsitum.

Quintò

39 Quintò (& subtilitèr) pro hac senten-
tia facit, quia filius legitimatus tantum
distat à filio legitimo, quantum filius
legitimus à filio legitimo, sed filius
semel legitimus, nullo iuris ordine
potest effici illegitimus, vt in. l. iura
sanguinis. ff. de regul. iur. l. ius agna-
tionis. ff. de pactis: ergo à fortiori, fi-
lius legitimatus non potest effici le-
gitimus in alterius præiudicium, cum
40 de priuatione ad habitum non detur
regressus. Sextò fulcitur hæc opinio
ex tex. in. c. innotuit (vbi Baldus) de
electione, vbi probatur, quod vbi de
natalibus quæritur, est initium nascē-
41 di spectandum, per tex. in. l. quid ergo
ff. de his qui notantur infamia, vbi
ipse Baldus dicit, quod qui moritur
cum filijs legitimatis ex sequenti ma-
trimonio, non dicitur decedere cum
42 filijs legitimè natis, quia legitimatio
est ordo præposterus, & macula est im-
pressa origini, quod secus est in filio
legitimo, qui ex legitimo matrimo-
nio nascitur: nam legitima natio est
ordinata processio, secundum viam
43 naturæ, quia præcedit matrimonium
vt causa, deinde nascuntur filij legiti-
mi, & ordo naturæ est attendendus,
qui semper debet suum effectum præ-
cedere. l. moribus. §. prius. ff. de vulga-
ri & pupillari, quia aliàs effectus esset
prior sua causa, quod nec iuri, nec ra-
44 tioni congruit. Septimò confirma-
tur hæc opinio, ex tex. in. l. fin. C. de
his qui veniam ætatis impetrauerunt,
vbi verba semper debent intelligi ve-
rè & naturalitèr, non verò ciuilitèr,
& per fictionem, & sic dispositio tes-
tatoris facientis mentionem de filijs
45 legitimè natis, requiritur ad succedē-
dum in maioratu, quod legitimè sit
conceptus, quia aliàs non potest dici
legitimè natus. Ita notat Baldus, in. l.
46 Paulus, lectura. 1. (per illum tx.) ff. de
statu hominum, Curtius senior, con-
sil. 73. idem in. l. filium. ff. de his qui
sunt sui vel alieni iuris, vbi dicit,

quod quantuncunque quis legitime
47 tur, nō dicitur natus de legitimo ma-
trimonio, quæ sequitur Ruynus, con-
sil. 92. num. 13. vol. 3. qui allegat tex.
in. l. nuper. C. de naturalibus lib. maxi-
mè quia conditio voluntaria debet
48 adimpleri in specifica forma. tex. in. l.
qui hæredi. l. Mauius. ff. de conditio-
nibus & demonstrationibus, docto-
res in. l. gallus. §. & quid si tantum. ff.
de liberis & posthum. & sic, licet legi-
timatus per subsequens matrimoniū
equipolleat verò legitimo, non ta-
men in eo potest prædicta conditio
adimpleri in specifica forma: cum spe-
cificè non fuerit natus legitimus tē-
pore natiuitatis: quia ex quo princi-
pium non fuit habile in legitimo, se-
quens prouisio nō debet referri ad
illud, ita Baldus, in. l. fi. C. ad Macedo-
49 nianum, vbi dicit, quod rati habitio
retròtrahitur, nisi actus medius obiet
coniuncto extremorū. l. tria prædia,
l. qui sellam. ff. de seruitutib. rustico-
rū: & licet filius legitimatus per sub-
sequens matrimoniū, sit (prout nūc)
propriè & verè legitimus, non tamē
prout tunc, & sic impræteritum, ins-
pecto & considerato tempore natiui-
tatis, vnde verba testatoris simplici-
tèr prolata, intelligenda sunt de filio
nato ex verò matrimonio, non de fi-
lio legitimo iuris interpretatione,
argumento tex. in. l. hoc legatum. ff.
50 de legalis. 3. l. filius familias, & §. si de
donationibus, vbi verba sunt impo-
tentiori significatu accipienda, con-
siderando temper causam propriam
& immediatam. l. 1. §. fin. ff. de incen-
dio, naufragio, & ruina. & sic optinè
resoluit, Baldus, in. l. fin. quæst. 10. de
51 militari testa. Alexan. in. l. Lucius, nu.
17. vbi Ang. & Imola. ff. de vulgari,
Ripa, in. l. ex facto. §. si quis autem,
num. 4. ff. ad Trebelianum, quod vbi
agitur de voluntate testatoris inter-
pretanda, legitimatio per subsequens
matrimonium non retrahitur in
N 5 præiudi

Practicae Quaestiones.

52 praeiudicium filiorum legitimorum, quibus ante legitimacionem erat ius quaesitum. Et sic ex omnibus supradictis resoluendum est, quod in maiora tu, si natus sit primò filius naturalis, & postea pater cum alia contrahat matrimonium, & ex illo habeat filium legitimum, quod licet mortua vxore contrahat matrimonium cum concubina, talis filius legitimatus per subsequens matrimonium, non excludit à maioriatus successione filium secundo genitum: ex vxore legitima, cum illa bona non sint de successione patris, iure hereditario, nec ius canonicum intendit per legitimacionem subsequentem inferre praeiudicium filio legitimo, cui in vita patris erat ius quaesitum, cum ipsius linea in primo origine natiuitatis erat preoccupata, & sic semper continuanda, & perpetuanda est in omnes descendentes illius, & legitimatus qui à principio fuit exclusus, semper remanebit exclusus ut in c. 1. de natura successionis feudi. Quam conclusionem dicit communem Couarr. practicae. quaestio. c. 38. nu. 6. Molina, lib. 3. de Hispanorum primog. c. 4. nu. 13. & c. 6. nu. 29. Ex quibus omnibus constat euidenter hanc esse verioris & receptioris opinionem, à qua in disputando, & consulendo non est recedendum, quam sequitur Ioannes Andreas, & Ricardus Malú, in regula, sine culpa, de regulis iuris lib. 6. quae sequuntur Henricus, Cardinalis, & Ancharr. nu. 12. in d. c. tanta. Iass. in l. quoties, nu. 40. C. de rei vendicat. & in d. l. gallus. §. & quid si tantum, in l. 1. lectura, nu. 89. Albericus, in l. cum quis. C. de naturalibus liberis, quos & alios refert & sequitur Dueñas, regu. 350. nu. 14. & dicit communem opinionem Cisuentes, in l. 40. Tauri, in prin. & communem etiam appellat Castillo, in l. 12. Tauri nu. 20. vbi Palacios Rubeus, nu. 28. Antonius Gomez, nu. 63. & 64. vbi

adducit aliqua fundamenta, & pro hac opinione consuluit Curtius iunior, consi. 27. nu. 6. & in consi. 64. Curtius senior, consi. 73. Alexan. consi. 5. vol. 6. Cephalus, consi. 82. nu. 16. & in l. nu. 12. & dicit communem opinionem Ruynus consi. 92. nu. 16. quae sequitur (alijs citatis) Rolandus, consi. 100. nu. 42 vbi respondit fundamentis in contrarium adductis, & sequitur Tiraquel. in tractatu. primog. quaest. 34. nu. 43. & hac amplectitur Couarr. in d. c. 8. §. 2. nu. 28. dicens frequentiori doctorum calculo esse approbatam, & Greg. in l. 1. titu. 3. part. 4. glo. magna, post medium, Molina, lib. 3. de Hispanorum primog. c. 1. nu. 7. vbi dicit, quod hac opinio est proculdubio vera, & communis, & amplectenda in iudicando & consulendo, & ultra eum, hac sequitur Matienço, in l. 10. tit. 8. lib. 5. recop. glo. 3. nu. 12. vbi Azevedo, nu. 25. Gutier. in d. §. sui, nu. 79. de heredum qualitate & differentia vbi eam dicit communem, quam etiam sequitur Spino, in speculo testament. glo. 15. nu. 126. vbi dicit, quod hac opinio est vera & tenenda, quam etiam sequitur nouissimè Guillen de Ceruantes, in d. l. 12. Tauri, nu. 79. & Rojas, in epitome de successionibus. c. 11. nu. 16. Ioan. Garcia, de nobilitate, glo. 21. nu. 63. & Peregrina, de fidei commissis, arti. 24. nu. 35. Quae opinio tanquam res indubitata tenenda est, quia omnia fundamenta pro contraria parte adducta procedunt quoad commodum filij legitimati, in bonis hereditarijs, secus verò in bonis maioratus in praeiudicium filij legitimi, cui in primo suo statu creationis ius fuit quaesitum, quod ex causa superuenienti auferri non potest, ut supra diximus. Et probat lex. fin. C. de nuptijs. Tiraquel. in l. si vnquam, verb. donatione largitus, nu. 230. & verbo suscepit liberos, nu. 155. & in tract. cessante, limit. 12. nu. 15.

QVAES

Communes contra communes. 609. 203

QVAESTIO. 607.

Utrum per illa verba, quisquis mihi haeres erit, inducatur clausula codicillaris. Communis contra communem.

Per haec verba, quisquis mihi haeres erit, induci clausulam codicillarem, tenet gl. in l. lex duobus. §. filium, vers. patris. ff. de vulgari, cuius sententiam dixit communem Arctinus, col. 1. ibi, in versic. sed ista solutio.

Sed contrariam partem tenet Bar. ibidem, per tx. (plerisque expressum) in l. si plures gradus. ff. de leg. 3. & hac esse communem firmat Ripa, in l. 3. in prin. nu. 9. ff. de lega. 1. quae opinio est tenenda.

QVAESTIO. 608.

Utrum haeres intra tempus conficiendi inuentariam, possit conueniri pro male ablati. Communis contra communem. Et quid iure regio.

Heres non potest conueniri intra tempus conficiendi inuentarium, tex. in l. fin. §. donec. C. de iure delib. quod est intelligendum etiam in bonis male ablati ut tenent omnes, secundum Zinum, & Albericum, in d. §. donec.

Sed contrariam opinionem testatur ibi Paulus, communem, & ab omnibus doctoribus receptam, circa quam vide Greg. in l. 7. titu. 6. part. 6. verbo *mandando algo, * qui idem tenet Et ratio est, quia illa iura non procedunt respectu debiti (& sic circa creditores, sed tantum respectu legatiorum, qui solum agunt de causa

lucratiua. Et licet Greg. ibi contrarium teneat, illius tamen opinio est reprobata, quia loquitur contra tex. expressum, in l. fin. titu. 13. part. 1. l. 13. tit. 9. par. 7. ita tenet Paz, in sua prax. 4. part. 1. tom. c. 1. nu. 44. & Gutier. de iuramento confir. 2. par. c. 4. nu. 18 & vide Dueñas, regu. 277. limitat. r.

QVAESTIO. 609.

Utrum exceptio confecti inuentarij sit proponenda per heredem ante sententiam, ut non teneatur ultra vires hereditarias, vel sufficiat in executione ipsius. Communis contra communem.

Exceptiones dilatorias, ante litem contestatam proponi debere, probat tex. in l. exceptio nem. C. de probationibus. l. ita demum C. de procuratoribus. Peremptorias autem, quocumque tempore (modo ante sententiam) posse proponi disponit tex. in l. peremptorias. C. sententiam rescindi non posse. Hoc visso dubium est, de quo in questione proposita, in quo tempore sit proponenda exceptio inuentarij confecti, ut haeres non patiat executionem ultra vires hereditarias. Et quod illa sit proponenda ante sententiam, & non post, tenet Imola, in l. rei iudicatae. §. si in iudicio, nu. 6. ff. soluto matrimonio. Eandem opinionem tenet Zasius, in l. Nensenius. §. si in fin. ff. de re iudicata, idem Zasius (vbi elegantè agit) lib. 2. responsorum. c. 1. nu. 12. & 13. & hanc fatetur esse communem opinionem Albericus, in l. fin. nu. 18. C. de iure deliberandi.

Sed contrariam opinionem (imò quod possit opponi post sententiam, in ipsa executione) tenent Bar. in l.

cli

204
cuius fidei commissum, n. 1. ff. de con-
fessis, vbi Zasius, num. fin. hanc et la-
tur esse communem, & dixit commu-
nem idem Zasius, in d. §. fin. & Alex.
appellat etiam communem, in d. §. si in
iudicio, num. 4. l. ass. in l. 1. num. 17. ff.
de iuris & facti ignorantia, de quo ar-
ticulo optimè loquitur Paulus, &
Corrasius, in d. §. donec. Greg. in l. 7.
titu. 6. part. 6. verb. *quanto montaren*,
qui resoluit, quod sit magis commu-
nis opinio, quod illa exceptio possit
opponi per heredem in executione
sententiae: quae opinio verissima, &
equitate plena mihi videtur, ne alias
haeres sine dolo & culpa conueniatur
ultra vires hereditarias, & haec ex-
ceptio est hodie de impediendis
viam executivam, quae admittenda est
in utroque foro.

QVAESTIO. 610.

*Utrum haeres, mortuo testatore,
possit fundum ab eo obliga-
tum vendicare. Commu-
nis contra communem.*

Statutum disposuit, quod con-
tra factum, nec instrumentum
suum, quis nec eius haeres veni-
re possit. Testator obligauit fundum
illius, quem postea heredem fecit, du-
bitatur an talis haeres possit fundum
vendicare, mortuo testatore. Et par-
tem affirmatiuam tenet glo. fin. in l.
fin. §. in computatione. C. de iure de-
lib. cuius Bart. sententiam doctores
ibi commendant, & ex ea deducunt,
quod statutum disponens idem quod
ius commune, non est aliter intelligen-
dum quam ius commune, etiam si sic
intelligendo iuri communi nihil adda-
tur. Et cum hac conclusione tenent
ibi Bart. & ceteri, communiter, vt
(post eos) testatur ibi Iass. nu. 12. & di-
cit etiam commune Franciscus Cur-

tius, consil. 105. col. fin. vbi illud tenet
si statutum disponeret illud quod ius
commune, vt probat tex. in l. cum a ma-
tre. C. de rei vendicatione. l. si credi-
toribus. C. de seruo pignore dato ma-
numisso.

Sed his non obstantibus, illius glo.
opinionem, quasi omnes reprobare
asserunt Zieus, & Albericus, num. 21
in d. fin. vbi Alex. in §. in computa-
tione, num. 10. refert Raynerium
dicentem totum mundum reprobare
illam glossam, & sic satis clarè inuit
esse communem opinionem in con-
trarium, contra illam. Et de materia
huius quaestiones vide quae diximus
in quaestione 274.

QVAESTIO. 611.

*Utrum in reuocatione priuile-
giorum sit necessaria expressio
clausulae derogatoriae. Com-
munis contra communem.*

Quando priuilegium habet
clausula derogatoriam, non
requiritur in sequenti priui-
legio indiuidua expressio illius priui-
legij clausulae, sed sufficit quod in se-
cundo dicatur, non obstante priuile-
gio, etiam habente clausulam deroga-
toriam: nam per hoc primum cense-
bitur reuocatum. Ita Federicus de Se-
nis, consil. 47. cuius opinionem testa-
tur esse commune Anania, consil. 56.
& dixit etiam commune Socinus,
in l. si mihi & tibi, §. in legatis, num. 5.
ff. delegat. 1.

Sed contrariam sententiam asserit
communem Felinus, in c. accedentes
num. 4. de rescriptis, vbi dicit, quod
si Anania vidisset doctores quos ci-
tat, non diceret primam partem com-
munem. Quam nihilominus testatur

commu

communiorem Gomecius, in c. 1. nu.
63. de constitutionibus in. 6 pag. 58.
& vide per nos tradita in quaestione.
211. Prima tamen opinio in praxi ob-
tinuit, & ab ea non est recedendum
in iudicando & consulendo.

QVAESTIO. 612.

*Utrum contumax audiatur me-
re iure, vel per restitutionem.
Communis contra communem,
& quid iure regio.*

Vidimus supra, in quaestione.
266. & 412. varias esse docto-
rum opiniones in hoc articu-
lo, quis dicatur verus contumax, vel
fictus, cuius effectus sit prout dixi-
m⁹ in d. quaestione. 412. quia fictus co-
tumax, admittitur ad appellandum,
etiam sine restitutione, verus autem
non appellat, nisi venerit iudice sede-
te pro tribunali, vt in l. diuus. ff. de
in integrum restitutione. Hoc vlti-
dubium est, an in casu quo verus co-
tumax admittatur, sit admittendus
mero iure, an per restitutionem. Et
debere admitti mero iure, & quod
non sit necessaria restitutio, testatur
communiter velle doctores Bald. in
d. l. diuus, lectura. 1. col. 2. ver. sed do-
ctores nostri communiter, cuius sen-
tentiam comprobant. l. 5. tit. 16. lib. 3.
ordinamenti. l. 4. tit. 22. p. 3. vbi Gre-
gor. verb. *algar*, tenet hanc partem
tanquam veriore, asserens tamen do-
ctores tenere communiter, contrarium
in d. l. diuus. Et ratio est, quia circui-
tus est vitandus. l. dominus testame-
to. ff. de coditione in debiti. vbi glo.
fin. Et primam opinionem sequitur
Azucedo, in l. 10. titulo. 17. lib. 4.
recopilationis, numero 83. Gregor.
in l. 9. tit. 23. part. 3.

QVAESTIO. 613.

*Utrum legatus de latere possit
beneficia laicorum iuris patro-
natus praescriptione acquisita,
conferre. Communis contra
communem.*

Legatus de latere beneficia iuris
patronatus laicorum confer-
re non potest, clericorum au-
tem optimè. Ita probat tex. (cum ibi
notatis) in c. cum dilectus, de iure pa-
tronatus, & tradit Boerius, delegati
potestate, num. 22. volum. 14. tracta-
tum, & est communis opinio, vt
testatur Anania, num. 8. in d. c. cum
dilectus (quam extende etiam ad be-
neficia iuris patronatus mixti, per
ea quae habentur in c. 2. de praebe-
dis lib. 5.) limita tamē, quotiescunq;
ius patronatus fuerit laicorum ac-
quisitum dotatione, aut fundatione:
nam tunc bene poterit conferri, se-
cus autem si esset acquisitum praes-
criptione. Ita tenet Federicus de Se-
nis, consil. 65. quem sequitur Abb. in
d. c. dilectus, num. 5. de officio deleg.
& Rochus de Curte, de iure patro-
natus, verb. honorificum, quaestione.
3. num. 10. & Villadiego. l. p. q. 9. nu.
22. in tractatu, deleg. volu. 4. tra. 1. &
Decius, consil. 117. num. 2. & consil. 19.
num. 6. vbi hanc fatetur communem
opinionem, & eam tenet Barbacia
(inter consilia Alexand.) consil. 74. vo-
lumine. 4. num. 27. vbi Molineus ad
eum testatur, quod veritas, & com-
munis obseruantia se habet in con-
trarium. Hodie verò, beneficia eccle-
siastica, etiam laicorum, qualiter sint
ab ordinarijs conferenda disponit
tex. in c. 9. sess. 25. Concilij Tridenti-
ni, & prouisio aliter facta erit nulla;

vt

Practice & Quaestiones.

in d. c. 5. d. sess. 25. quem sic intelligit Azevedo, in l. 5. tit. 6. lib. 1. recop. num. 2. & Gutierrez, conf. 1. numer. 11. in fine. Et vide. c. 13. sess. 14. & quæ dicemus in quaestione sequenti.

SUMMARIUM.

- 1 Concordia inter opiniones contrarias refertur.
- 2 Ius patronatus prescriptione acquiri potest, quando ecclesia esset patrona.
- 3 c. 9. sess. 25. Concilij Tridentini, declaratur.
- 4 Ius patronatus acquiritur ex dotatione, vel fundatione, vel ex multiplicatis presentationibus: per antiquissimum temporis cursum.
- 5 Ius patronatus acquiritur prescriptione immemoriali, cum alijs adminiculis.
- 6 Presentatio debet effectum sortiri, ut ius patronatus acquiratur.
- 7 Ius patronatus de iure antiquo prescribatur per. 40. annorum spatium.
- 8 Iuris patronatus probatio difficilis reputatur.
- 9 Ius patronatus probatur per plures scripturas antiquas, in quibus fit mentio iuris patronatus.
- 10 Ius patronatus probatur per literas ordinarij instituentis, licet non constet de presentatione.

QVAESTIO. 614.

Utrum ius patronatus possit prescriptione acquiri. Communis contra communem.

PRehabita precedenti communis opinione, dubium est, an ius patronatus possit prescriptione acquiri, & non posse, tenet Archidiaconus, in. c. hortamur. 71. distinctione (post longam disputa-

tionem) quem sequitur Abb. in. cap. querelam, num. 9. de electione (& alibi sepè.) Et hanc partem tenent plures allegati per Rochum de Curte, de iure patronatus, vers. ipse vellis, num. 85. & eam tenet Selua, de beneficijs. 3. p. quaestione. 11. nu. 69. vbi hanc innuit esse communem, dicens ita tenere doctores.

Sed contrariam partem tenent Ioannes Andreas, & Antonius in. d. c. querelam (per tex. ibi,) & glo. verb. consuetudine. Et est communis opinio, secundum Decium, conf. 117. colum. penult. vers. 2. non obstat vbi dicit communem opinionem, & in praxi seruari, & in conf. 124. volumine. 2. & 126. & 134. num. 4. & Rochus de Curte, de iure patronatus, verb. ipse vellis, num. 81. & 86. vbi assignat rationes, & Lambertinus, lib. 1. artic. 9. quaestione. 10. principali, in. 1. p. Menochius, conf. 90. numer. 46. & hanc opinionem nullum habere scrupulum, nec aliquam difficultatem tenet Ioannes Botta, conf. 3. numer. 7. Corneus, conf. 47. num. 3. volum. 3. Rolandus à Valle, conf. 47. numer. 32. qui etiam dicit communem, & quod ita seruatur in practica. Et eam dixit communem Ripa, in rubr. de iudicijs, numer. 79. & Balbus, de prescriptionibus. 1. p. quintæ partis principalis, quaestione. 9. num. 1. & 3. volum. 8. Covarru. pp. quæst. c. 36. num. 6. & in reg. possessor. 2. p. 5. 10. numer. 3. Padilla, in. l. si aquam, numer. 53. C. de seruitutibus.

- 1 Poteris tamen has lites componere, secundum Ripam, vbi supra, quod hæc vltima opinio intelligatur quædo ecclesia fuisset alijs patrona: prima verò, quando non fuisset. Et ita intelligit Abb. vbi supra, & Rochus, supra, num. 87. dicentes communem ius patronatus prescriptione acquiri posse, quando alias ecclesia esset patrona. Et hanc concordiam expresse
- 2

Communes contra communes. 615. 207

presẽ fatetur communem Covarru. supra, in. d. reg. possessor, num. 2. & 3. vbi latè agit de hoc articulo. Hodie verò, ex noua decisione sacri Concilij Tridentini. c. 9. sess. 25. nemo potest acquirere titulum iuris patronatus, nisi ex fundatione, vel dotatione vel ex multiplicatis presentationibus, & per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, & sic requiritur immemorialis prescriptio, cum multiplicatis presentationibus. In communitatibus verò, vel vniuersitatibus, plenior probatio ad docendum verum titulum requiritur, ut satis denotant verba illius tex. ibi, *nec immemorialis temporis probatio alijs suffragetur, quam si præter reliqua ad ea necessaria: presentationes etiam continuata, non minori saltem quam quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum sortita sint, authenticis scripturis probentur.* Et sic in hoc casu non sufficit immemorialis prescriptio de per se, nisi quoadiubetur cum presentationibus continuis, per quinquaginta annorum spatium, & quod magis est, quod omnes illæ continuæ presentationes sortiantur effectum, alijs enim de nihilo seruirent, & ita aduocati debent esse cauti circa probationem iuris patronatus, ex prescriptione immemoriali, quia debent attendere ad illius tex. decisionem, & nõ ad communem opinionem de qua supra, extraditis per Padillam, in. d. l. si aquam, num. 33. qui resoluit, quod per spatium. 40. annorum prescribatur titulus iuris patronatus, idem docet Nauarr. conf. 4. num. 5. lib. 3. in titulo de iure patronatus, & Covarr. in locis allegatis, & nouissimè Mascardus, vol. 2. probationum conclusionem. 958. qui tradit quinque modos probandi ius patronatus, cuius probatio difficilis à doctoribus reputatur, ut docet Archidiaconus, in. cap. ynico. de iure patronatus in. 6. & Pau-

lus de Citadinis, in tractatu. de iure patronatus, part. 6. quaestione. 17. nu. 27. & Lambertinus, in. d. tractatu. 2. p. lib. 24. in. 10. art. nu. 5. & 10. & Bur-satus, conf. 324. nume. 1. volum. 1. qui tenet, quod ius patronatus probatur pluribus scripturis, & instrumentis antiquis, in quibus fiat mentio iuris patronatus, ut consuluit Craueta, conf. 228. num. 17. & 322. num. 2. & Albanus, conf. 6. num. 21. & 12. & conf. 84. num. 5. Secundò modo probatur ius patronatus per literas ordinarij instituentis, licet non constet de presentatione, ut tenet decisio Rotæ. 413. alias. 11. de iure patronatus in nouis, & Lambertinus, & Citadinis, supra, quos sequitur Mascardus, supra, nu. 12. congerens alios plures modos, quibus rectè probatur ius patronatus, & nouissimè Flaminius Parisius, de confidentia beneficiorum, quaestione. 28. nu. 207. & 210. vbi declarat elegatèr decretum Concilij Tridentini, dicens per illum tex. derogari alijs iuribus & modis probationum, & quod ita ab omnibus est usu receptum, & seruatur in praxi, quæ verba sūt singularia & menti tenenda.

QVAESTIO. 615.

Utrum substitutio pupillaris facta à pluribus, simpliciter requiratur ad implementum conditionis, in personis omnium, ut vltimo morienti sit locus substituto. Communis contra communem.

Substitutio pupillaris facta pluribus simpliciter, requirit ad implementum conditionis in personis omnium, adeò ut vltimo morienti sit locus substituto. Ita tenet gloss.

gloss. & Bart. in l. si pater impuberis ff. de vulgari, & est communis opinio secundum Iass. num. 5. & secundum Corrasium, num. 8. in l. penultima. C. de impub. & dicit communem Curtius iunior, conf. 11. & 156. & magis communem Parisius, conf. 43. nu. 23. lib. 2. & Curtius (in apostillis ad Alexan.) in l. quidam testamento vbi dicit quod ab ac opinione non est recedendum in iudicando, & consulendo. Et quauis Bart. in l. haeredes mei. §. cum ita, num. 5. ad Treb. & in d. l. penultima voluerit contrarium, illius opinio in illis locis communiter reprobatur, secundum Iass. d. num. 5.

Sed hisno obstantibus opinionem Bart. d. §. cum ita, & in l. penultima, sequitur ibi Decius, colum. fin. num. fin. & eam communiter approbari testatur Curtius iunior, in d. l. penultima, nu. 18. & Ripa, in d. §. cum ita, num. 118. & re vera Iass. fuit deceptus, quoniam Bart. opinio ubique recipitur. Vera tamen resolutio in hac contrarietate est, quod opinio glossae, & Bart. & communis in d. l. si pater, est tenenda, videlicet, quod requiratur ad implementum conditionis, in personis omnium, ita quod si aliquis ex institutis remaneat, nunquam erit locus substituto. Hoc tamen limitandum est ex doctrina Bart. in d. §. cum ita, & in d. l. penultima, nisi conditio ad impleatur in persona vnius, qui vltimus est, quoniam alij decesserunt iam extra pupillarem aetatem: quo casu licet non sit ad impleta conditio, nisi in persona vnius qui solus intra pubertatem decessit: vti pupillaris requirit, nihilominus debeat admitti substitutus, quidquid velit Iasso. vbi supra, & nouissimè post hæc scripta duas communes opiniones contrarias refert Sfortius Oddi, conf. 43. nu. 41. qui omnino est videndus pro intellectu & ornatu huius quaestionis, & illius materia.

QVAESTIO. 616.

Utrum testator possit prohibere quod fructus non computentur in trebellianicam. Communis contra communem, & quid iure regio.

Resoluimus in quaestione. 30. non posse testatorem prohibere filiis primi gradus Trebellianicæ detractionem: sequendo magis communem & receptam sententiam, nunc autem se offert pulchra dubitatio, an possit prohibere quod fructus non computentur, & partem affirmatiuam tenent doctores profertentes non posse testatorem prohibere detractionem trebellianicæ, quos in dicta quaestione. 30. retulimus, quæ sententia fuit Baldi, in l. iubemus, ad Treb. (per illi text). quam sequitur Picus, in l. in quartam, numer. 271. ff. eod. vbi dicit hanc opinionem esse veriore & equiore & magis fauorabilem, quam dicit communem Iass. in l. Marcellus, nu. 55. ff. eod. tit. Ripa, in l. nemo potest, num. 52. ff. deleg. 1. Socinus iunior, conf. 131. num. 58. & conf. 137. num. 7. volumine. 1. Decius, conf. 814. Parisius, conf. 43. num. 26. lib. 3. & dicit etiam communem Gozadinus, conf. 97. numer. 14. pro qua opinione consuluit Socinus iunior, conf. 131. volum. 1. & dicit secundum illam fuisse iudicatum in d. l. in quartam, num. 87. & hanc tanquam equiorem & magis communem sequitur Botta, vt testatur Cass. titulo de testament. decis. 2. quam etiam sequitur Couarr. in. c. Raynuntius. §. 11. num. 9 de test. & Michael Crassus, lib. receptarum sententiarum. §. trebellianica, num. 4. in fine, vbi refert duas communes.

Sed

Sed contrariam opinionem (imò quod testator possit disponere quod fructus in Trebellianicæ imputentur tenet Zinus, in d. l. iubemus, & hanc dicit communem Picus, in d. l. in quartam, num. 273. quam etiam sequuntur doctores: tenentes quod testatur possit prohibere Trebellianicæ, quos in d. quæst. 30. retulimus, prima tamen opinio tam de iure communi, quam regio verior est & tenenda ex l. fin. tit. 11. p. 6. ibi, *maguer el testador lo hauiesse mandado de otra guisa.*

SUMMARIVM.

- 1 **D**istinctio in quaestione principali proponitur.
- 2 Authentica, si quis litigatorum. C. de episcop. audientia declaratur.
- 3 Actio oritur ex sententia confirmante, non ex prima confirmata.
- 4 Appellatio suspendit, & xtinguit effectum primæ sententia.
- 5 Actio semel extincta non reuiuiscit.
- 6 Lex. 1. §. si ff. ad Turpilianum, expenditur pro hac sententia.
- 7 Lex 9. tit. 6. lib. 3. ordinamenti, & l. 7. tit. 17. lib. 4. recop. declaratur.
- 8 Executio sententia confirmatoria, vel translata in rem iudicam pertinet ad iudicem ordinarium.
- 9 Iudex appellationis reuocando sententiam iudicis ordinarij potest xequi suam.

QVAESTIO. 617.

Utrum quando sunt due sententia confirmes. agatur ex sententia confirmata, vel ex confirmante. Communis contra communem, & quid iure regio.

Pro declaratione quaestionis præmittendum est, quod duæ sententiæ non possunt transire in rem iudicatam tex. in l. singul. s. ff. de exceptione rei iud. & sic dubitatur, ex qua sententia agi debeat, & gloss. verb. *vel iniustam,* in l. eos, in principio. C. de appellationibus, tenet, quod aut est confirmata prima sententia tacite, veluti ex lapsu temporis, & tunc agitur ex prima, in quo glossam sequuntur doctores, secundum Angelum, vbi supra, num. 2. Aut expresse per secundam sententiam fuit prima confirmata, & tunc agitur ex secunda, iuxta eandem glossam, quod etiam tenet gloss. verb. teneri, in l. si quis priore, vbi Bart. numero. 4. ff. ad Treb. gloss. etiam verb. priore, in d. §. sed si quis, vbi Christophorus, num. 4. Angelus, num. 2. in fin. Zinus, quæst. 7. Bar. num. 10. Salicetus, num. 8. in d. leos, dicunt esse communem opinionem, & dicunt etiam communem Alexand. in d. l. diuo Pio, in princ. col. 10. versic. tamen communis sententia. ff. de re iudicata, quæ etiam sequitur Grego. in l. tit. 27. p. 3. verb. *los mayores dellos,* dem Iass. in l. res iudicata, nu. 12. ff. de re iudicata dixit etiam communem Iass. num. 11. & 14. & Ripa, nu. 15. ibi, & tenet illam sententiam gloss. verb. discursa, in c. pastoralis §. præterea. ff. de offi. deleg. Bald. in l. tale pactum. §. qui prouocauit, nu. 10. ff. de pactis, quid dicit, q. legista tenet illam, & quod canonistæ tenet contrariam, vbi disputat pro vtraque parte. Et præfæticia, & opinione legistarum facit tex. ita in auth. si quis litigat. C. de episcop. paliaudientia, ibi, *et si inuenerit iudicium recte factum etiam per sententiam suam propriam hoc confirmet & executionem proprietatis tradat quæ iudicata sunt.* l. ad litos, in fi. & in l. precipim. §. ex officiis. C. de appellation. & facit tex. optimus in l. 27. tit. 13. p. 3. quæ opinio communiter recipitur ex Bart. in l. a diuo Pio, num. 15. ff. de re iudi.

Practice Questiones.

re iudicata, secundum Alexand. ibi num. 20. & disputat latè Maranta, de ordine iudiciorum. 6. p. in. 3. actu princip. num. 6. & dicit communem Bernardus Diaz, regula. 676. Et ratio est, quia actio oritur ex sententia confirmante, non verò ex prima confirmata, ut notat gloss. supra, verb. vel iniustam, & doctores in l. eos. C. de appellationibus, ubi Baldus, num. 2. & Salicetus, num. 6. testatur communem post Bart. in d. l. 1. ubi Alexan. num. 5. affirmat esse magis communem opinionem, maximè quia per appellationem extinctus fuit effectus primæ sententiæ. tex. in l. furti. §. sed si furti. ff. de damno infecto ubi Paulus, num. 5. quem sequitur Barbosa, in l. diuortio §. si vir, num. 5. ff. soluto matrim. & facit etiam tx. in l. si quis filio ex hære dato. §. irritum. ff. de iniusto rupto. Et sic, licet prima sententia confirmetur per iudicem appellationis, cum illius effectus fuerit extinctus interposita appellatione, non potest amplius reuivisci. argum. tx. in l. qui res §. aream. ff. de solutionibus. c. quærit. 4. distin. & est optimus tx. in l. 1. §. fin. ff. ad Turpilianum, ibi, *quia pronocationis remedio extinguitur pronuntiatio,* & ita ex illo tx. notat Baldus, in d. l. tale pactu. §. qui pronocauit. ff. de pactis, qui adduxit plura fundamenta, & illum tx. declarat Azevedo, in d. l. 6. tit. 17. lib. 4. recop. numer. 5. & pro hac sententia videtur facere, tx. in l. 9. tit. 16. lib. 3. ordinamenti, ubi notat Didacus Perez, col. 1301. ibi, *si el juez de el alcáda fallare que el juez inferior juzgo bien, confirme su juzgo,* & a las partes al alcalde que bien juzgo,* & in l. 7. tit. 17. lib. 4. recop. ibi, *confirme el juzgo y embie a las partes,* & ex quibus verbis colligit Gutierrez. pp. quæst. lib. 1. quæstione. 97. numero. 3. quod executio sententiæ confirmatæ, pertinet ad iudicem confirmantem, quia alias non esset necessaria prædi-

cta remissio, sed (salua pace grauissimi, & doctissimi viri,) contrariū manifestatur ex illis verbis, quia si iudex confirmans tenetur remittere executionem ad iudicem a quo, bene sequitur quod ipse iudex a quo est verus executor, & non iudex appellationis: quia si ipse posset, non esset necessaria talis remissio, ut clarè colligitur ex dictis legibus, ibi, *remita a las partes al alcalde que bien juzgo,* & ut habetur in d. l. 9. & in l. 7. ibi, *confirme el juzgo y embie a las partes al alcalde que lo juzgo,* & hoc procedit, si sententia fuerit confirmatoria prioris, vel si prima fuit trāsata in auctoritatem rei iudicatæ, ut clarè disponit tex. in l. 6. tit. 17. lib. 4. quæ comprehendit vtrumque casum, ibi, *Ordenamos que despues que el juzgo se diere por el alcalde y fuere confirmado, y pasado en cosa juzgada, que el alcalde que diere el juzgo lo haga cumplir y executar,* & sic ad iudicem ordinariū expectat executio prædictæ sententiæ, de iure regio, non autem ad iudicem appellationis, in illis duobus casibus. Et illud idem disponitur in l. 1. tit. 1. lib. 5. ordinamenti veteris ibi, *si la sententia que el alcalde diere fuere confirmada por el juez superior, faga la execucion de ella el alcalde que la pronocio.* Et sic prædictæ leges non sunt contrariæ, sed conformes, adeo ut iudex appellationis non possit executioni tradere prædictam sententiā confirmatoriā, ut dubie intendit probare Gutier. sup. nu. 7. ubi resoluit, quod est communis practica, quotiescunq; confirmatur sententia remittatur ei executio ad iudicem ordinariū qui illā protulit, at verò si sententia reuocetur, iudex appellationis exequatur suā sententiā, siue ex eisdem actis processus, siue ex nouis probationibus reuocetur, & ita practica in hac ciuitate Toletana, in sententijs prolatiis iudicibus ordinarijs, quæ postea reuocantur a iudice

Communes contra communes. 618. 211

de las alcádas, quæ opinio clarè comprobatur, ex d. l. 27. tit. 23. p. 3. ibi. *Y si entendiere que se algo con derecho, mejor el juzgo, e juzgue el principal, e no le embie a aquel alcalde que juzgo mal,* & illud tenet Azevedo, in d. l. 6. tit. 17. lib. 4. recop. num. 4.

SVMMARIVM.

- 1 Iudicium à tortura non est incipiendum.
- 2 Excōfessione facta in tortura sine legitimis indicijs, licet postea in eadem confessione permansit reus, non poterit condemnari.
- 3 Tortura reperti nō potest sine nouis indicijs.
- 4 Tortura reperti potest sine nouis indicijs quando fuerunt vrgentissima, & manifesta prima indicia.
- 5 Tortura repetitio est arbitraria.
- 6 Contraria sententia in quæstione principali proponitur.
- 7 Lex. 4. tit. 30 p. 7. expenditur pro hac vltima opinione.
- 8 Suspendere torturā possunt iudices, & iterum eam prosecui.
- 9 Licenciatus Peredo de Velarde prætor in regali chancalaria Granatensi, laudatur.

QVAESTIO. 618.

Vtrum iudicium criminale à quæstionibus inchoari possit, & an reus semel tortus possit iterum torqueri sine nouis indicijs. Communis contra communem, & quid iure regio.

Non esse à quæstionibus inchoandum, docet nos text. in l. 1. (cum alijs.) ff. de quæstionibus. Quod adeo verum est, quod si quis (non præcedentibus indicijs legitimis) per tormenta confessus fuerit delictum, etiam si in ea-

dem confessione permanserit, non poterit ex tali confessione condemnari. Ita gloss. in l. penultima. ff. de quæstionibus, quam dicit communiter approbatam Hippolytus, in d. l. numero. 4. Thomas Gramaticus, consil. criminali. 15. numero. 10. Boerius, decisione. 90. numero. 10. Gomez Arias, in l. 74. Tauri. numero. 15. ubi optimè loquitur, & Antonius Gomez. 3. tom. variarum. c. 13. numero 25. ubi hanc dicit veram, & communem opinionem, & tenendam iudicando & consulendo. Et ex hac doctrina dicit Hippolytus, in l. penultima, de quæstionibus, numero. 10. quod euasit duos homines à pœna mortis in ciuitate Bononiæ, & consequutum fuisse maximum commodum, & honorem, quam sententiam declarat Rolandus, consil. 17. numer. 147. volum. 3. Hoc visò dubium est, an quando indicia sunt à principio, ex quibus reus fuit tortus, possit ex eisdem iterum torqueri. Et quidem posset, videtur probare text. in l. repeti. ff. de quæstionibus, quod intellige etiam si de nouo alia indicia non oriantur, vti tenet communis opinio, secundum Curtium iuniorem, consil. 60. num. 26. quam sententiam communem, & veriorē dicit Antonius Gomez, supra, num. 26. quæ maximè procedit, quando prima indicia fuerunt vrgentissima, & manifesta, quia tunc sine dubio tortura repeti potest, & ita practica, secundum Bart. in l. vnus. §. reus, num. 2. ff. de quæstionibus, quem sequitur Socinus, consil. 54. num. 14. lib. 3. pro quā sententia consuluit Franciscus Purpuratus, consil. 571 vol. 2. Thom. Gramaticus, consil. 21. num. 5. & dicit Brunus, de indicijs, & tort. num. 62. in fine, quod licet verum sit de iure, quod semel tortus non debet iterum torqueri, nisi perueniat noua indicia, tamen consuetudo obseruat

contrarium pro qua sententia facit, quia repetitio torturae est arbitraria iudici, ut tenet Bart. supra, in d. §. reus, quem sequitur Boerius, decisio- ne. 163. num. 10. Grammaticus, conf. 21. numero. 25. & alios refert & sequi- tur Iulius Clarus, lib. 5. sententia- rum. §. fin. questione. 64. numero. 46. Greg. verb. *presumptiones osseschas,* in l. 2. tit. 3. p. 7. in fine glossae.

Sed contrariam opinionem inque- stione principali (imò quod sine no- vis indicijis non possit reus torque- ri) iterum asserit communem Abb. in regula, cum in contemplatione, nu- mero. 8. de regulis iuris, & sequitur Dinus, in d. l. repeti, cuius opinio communiter approbatur per docto- res, ut dicit Albericus, in rubrica. C. de quaestionibus, numero. 8. ubi dicit quòd ita servatur. Quam etiam opi- nionem dicit communem Alexand. conf. 5. numero. 4. lib. 1. Villalobos, in suo arario communium, litera. T. nu. 119. Afflictis, sup. primaparte con- stitutionum regni, rubr. 27. numero 41. ubi dicit, quòd ita vidit obser-uari à bonis iudicibus, & Gandin^o, de maleficijs, tit. de quaestionibus, nume- ro. 2. subdens, quòd ita servatur in practica. & idem refert Hippolytus, in d. l. repeti, numero. 8. Rosius, tit. de tortura, numero. 42. & alios refe- runt Gomecius, & Iulius Clarus, su- pra, & hæc est magis communis opi- nio, & tenenda, pro qua videtur face- re, text. in l. 4. tit. 3. p. 7. (per locum ab- sp. ciali) ut sentit Gregor. ibi verb. *otra vez,* & Cifuentes, in l. 79. Tauri, vers. sed si non perseveraverit. So- lent tamen cauti iudices suspendere torturam, & dimittant reum cum protestatione, quòd illum deponi iubent animo repetendi, & sic ex post facto possunt ad torturam pro- cedere, maxime si contra reum ne- gantem à principio fuerunt mul-

tum vrgentia, & manifesta indicia
9 Et ita vidi practieari, à gravissimo licenciato Peredo de velarde, quon- dam huius civitatis Toleti moderato- re (me presente, & associante,) en el pleyto contra Alonso Gomez, car- celero que fue de la cárcel real, & sic merito illius practica est amplecten- da, quia est vir valde expertus, & ma- xime in causis criminalibus in iu- re peritus, unde merito per regiam maiestatem nuper fuit electus causa- rum criminalium Prætor, in regali Granatensi cancellaria.

SVMMARIVM

- 1 Milites, & nobiles non possunt tor- queri.
- 2 Clericus torqueri non potest, nisi sit infama- tus de crimine.
- 3 Clericus per laicum torqueri non potest de mandato sui episcopi.
- 4 Lex §. 6. titulo. 5. p. a. declaratur, pro hac sen- tentia, & approbatur Abbatis opi- nio.
- 5 Consuetudo excusat à pena excommunica- tionis.
- 6 Laicus potest torquere clericum de man- dato sui episcopi, in defectu clerico- rum.

QVAESTIO. 619.

Vtrum clerico in casibus in- quibus torqueri potest, sit tor- tura adhibenda per laicum.

Communis contra commu- nem, & quid iure regio.

Milites torqueri non posse probat tex. in l. milites. C. de quaestionibus. l. 2. tit. 3. p. 7.

p. 7. ubi Greg. verb. *canallero,* l. 24. tit. 21. p. 2. l. 4. tit. 2. lib. 4. ord. l. 13. tit. 7. lib. 2. recop. & vide Greg. in l. 49. tit. 1. p. 5. & notat Ang. de maleficijs, verb. fama publica, numero. 202. & Hippolytus, in l. edictum, numero. 3. ff. de quaestionibus Romanus, singula- ri. §. 5. ubi notabiliter dicit, quòd si de facto tortura adhibeatur, & confi- teatur delictum, nihil valeret, quem (alijs citatis) refert & sequitur Ro- landus (loquens in doctore) conf. 31. num. 1. vol. 3. & principalem conclu- sionem tenet Cifuentes, in l. 79. Tauri, ubi refert personas privilegiatas, quæ de iure torqueri non possunt, & Tiraquellus, de nobilitate. c. 20. num. 140. Otalora, in eodem tractatu. §. p. princip. c. si numero. 4. Covarru. lib. 2. variata. n. c. 9. numer. 4. Guillelmus Benedictus, in cap. Raynūcius, verb. mortuoque testatore, el. 1. falencia. 8. num. 222. Baeza, de inope debitore. c. 16. nu. 16. Olanus, in antinomia iuris verb. nobilis, num. 22. Azevedo, in l. 1. tit. 16. lib. 2. recop. & in l. 4. tit. 2. lib. 6. recop. qui adducit. 11. casus in quibus nobilis potest torqueri, & vi- de Plaça, de delictis lib. 1. c. 6. num. 9. & Ioan. Garcia, de nobilitate gloss. 1. num. 10. Paz, in sua praxi. §. partis. 1. tom. c. 3. §. 12. num. 43. ubi num. 49. re- soluit esse communem opinionem clericum torqueri non posse, idem- que tenet Abb. in c. cum in contem- platione, de regulis iuris in Decretalibus (nisi de crimine infamatus sit,) cuius opinionem dixit communem Siman- cas, de catholicis institutionibus, tit. 65. num. 47. & Didacus Perez, in l. 1. tit. 3. lib. 1. ordinamenti, & dicit etiam communem Bernardus Diaz, in pra- ctica criminali. c. 135. in princip. & Greg. in d. l. 2. tit. 3. p. 7. verb. *canalle- ro,* in fine. Et ultra omnes hanc dicit communem opinionem Imola, in c. 1. columna. 2. depositi, & Cassaneus, in consuetudinibus Burgundie, rub.

1. §. 5. numero. 6. Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarum. §. si quæ- stione. 64. vers. sed an clericus, Gratiã reg. 226. numero. 91. Padilla, in l. 1. nu- mero. 9. C. de iuris & facti ignoran- tia, & ab hac opinio- ne non esse rece- dendum in iudicando & consulendo, resolvit Cantera, in suis quæstio- nibus criminalibus, quæstione. 11. nu- mero. 1. in fin. Salzedo (qui alios re- fert) in additionibus ad Bernardum Diaz. d. c. 135. litera. A. qui recedit ab hac communi opinione, & resolvit contrariam esse in puncto iuris ve- riorem, sequendo Alciatum, in cap. 1. numer. 43. de officio ordinarij, & Si- mancas, supra, titulo. 65. numero. 48. Fundamēta tamen Alciati, dicit le- vissima Bernardus Diaz, ubi supra, in principio, numero. 1. & sic à com- muni opinione non est recedendum in iudicando & consulendo, ut tradit Abb. antiquus, in d. cap. 1. depositi, quem sequitur Felinus, in c. de hoc, de simonia, num. 2. & Boerius, decis. 163. & Cardinalis (appellans etiam communē) in d. c. 1. & Hippolytus, singulari. §. 5. Ex quibus verissima conclusio est, quòd clericus si fuerit infamatus de crimine, possit torque- ri, aliàs secus, licet contra eum resul- tent aliqua inditia. Quibus sic suposi- tis, dubium est, an clericus possit tor- queri per laicum de mandato sui epis- copi, & non posse: tenet gloss. in c. 1. in fi. 23. quæstione. 5. & gloss. fin. in c. ille qui, §. quæstione. 5. & in cap. si. 35. distinctione, & in c. quia iusta. §. pres- byteri, el. 1. §. quæstione. 6. quia man- dans, & mandatiarius in excommu- nicationē inciderent, ut tenet Abb. numero. 6. (post Antonium, & A- charranum) in c. vniuersitatis, de sen- tentia excommunicationis, Dacius, in d. c. dilecti, in principio. & Bernar- dus Diaz, supra, num. 5. & est commu- nis opinio, secundum Ripam, in d. c. decernimus, nu. 9. de iudicijs, Syluest.

Practicae Quaestiones.

verb. excommunicatio, 6. §. 11. & Simancas, supra, c. 65. num. 49. idemque dicendum est de verberatione, vt tenet gloss. in. d. c. 1. 33. questione. 5. & probatur in. l. 56. tit. 5. p. 1. ibi, * *E no de nen mandar estas cosas a los legos que las fagan porque el perlado que lo mandasse, y el lego que lo fiziesse, amos serian excomulgados.* & sic illa. l. approbat opinionem Abbatis supra, numer. 6. & eius rationem.

Sed contrariam opinionem tenet idem Abb. in. c. vniuersitatis, in. 3. notabili, de sententia excommunicationis, numero. 6. & hanc opinionem esse in practica receptam dicit Cantera, supra, num. 1. in fine, & dicit communem obseruantiam Bernard^o Diaz, supra, nu. 7. ex mente Abbatis, supra, idem in. c. vt fame, num. 8. quæ consuetudo à pena excommunicationis excusat, secundum Aufre- rium, de potestate seculari super ec- clesiasticas personas, reg. 3. num. 12. volumine. 14. tractat, quod est de me- te Felini, in. d. c. vniuersitatis, idem- que tenet Paz, supra, numero. 49. 6 (qui neminem allegat, pro hac opi- nione, nec pro contraria) quod ta- men intelligit in defectum clerico- rum, ne alias delicta remaneant im- punita. Et ita vidi obseruari in duo- bus casibus contingentibus in hac ciuitate Toletana, & cum casus con- tingat, considerata est dispositio, d. l. partita, quæ à nemine ex docto- ribus allegatur, nec ponderatur.

QVAESTIO. 620.

Utrum sit de substantia consue- tudinis, quod sit scripta. Com- munis contra communem, & quid iure regio.

Diximus in questione, 584. in fine, non esse de substantia & essentia legis, quod sit scripta. Nunc autem dubitatur, an sit de substantia consuetudinis, quod sit scripta. Et partem negatiuam fa- tetur esse communem opinionem Rochus, in rubrica, de consuetudine, numero. 2.

Sed contrariam sententiam (imò quod sit de substantia consuetudinis quod non sit scripta) dicit commu- nem Bart. in. l. 2. numero. 5. C. quæ sit longa consuetudo, & pro hac facit tex. in. §. ex non scripto, instit. de iu- re naturali gentium, vel ciuili, sed ille tex. non loquitur in consuetudi- ne, sed in usu, in quo est differentia, quia usus sonat factum, & consuetu- do ius, vt tradit Greg. in prohemio, tit. 2. p. 1. per illum text. sed pro opi- nione Bartoli, est tex. expressus de iu- re regio, in. l. 4. d. tit. 2. p. 1. ibi, * *costum- bre es derecho, o fuero, que no es escrito, el qual an usado los hombres luengo tiempo.*

QVAESTIO. 621.

Utrum vinum vetus pro nouo solui possit, inuito creditore. Communis contra communem.

A vinum vetus pro nouo red- di, vel solui possit (inuito cre- ditore) dubitat gloss. in. l. cum quid. ff. si certum petatur, quæ deter- minat non posse, argumento duorum iurium, quibus probatur creditorem non esse cogendum accipere rem me- liorem à debitore, cuius glossa opi- nionem sequitur ibi Albericus, nu. 7. Bald. colum. 2. vers. quærit gloss. Sali- cetus (post Ricardum) nu. 5. qui hoc intelligunt, si creditor velit expecta- re vinum nouum, idem tenet ibi An- gelus, columna. 2. in princip. & hanc opinionem

Communes contra communes, 622. 215

opinionem tenuisse Zinum & esse communem, & magis communem affirmat Curtius, ibi, numero. 8. co- lumna. 2.

Sed contrariam partem (imò quod vinum vetus, inuito creditore, pro nouo solui possit) tenet ibidem Bart. (dum tamen non sit deterius nouo,) quam sententiam tenuerunt (ante eum) Iacobus de Rabenis, Petrus, & Oldradus, & Paulus, ibi, columna. 2. Socinus, colum. 3. & Bartoli opinio- nem, dicit ibi magis communem Ale- xand. colum. 1. idem dixit Iasso, num. 10. & esse communem affirmat, num. 6. in. l. lectura, & in. 2. num. 10. & eam dixit ibi communem Alciatus, num. 11. & Purpuratus, num. 41. & pro hac opinione facit, quod id quod plus est, vtique tanti est. l. cum furti. ff. de in litem iurando. Præterea, qui tenetur aliquid facere illud melius faciendo liberatur, ita gloss. verb. peruenisse, in. l. penultima. ff. si ex noxali causa agatur. Rursus pro hac opinione po- test induci tex. in. d. l. cum quid, nam cum potuisset tex. ibi dicere, vinum pro vino restitui non posse, maluit dicere, nouum pro veteri restitui nō posse, quasi à cōtrario sensu dicat. ve- r^o pro nouo restitui posse, quod argu- mentum fortissimum est in iure. l. 1. §. huius rei. ff. de officio eius cui man- data est iurisdictio. maximè quando non resultat prauus intellectus. Et hanc opinionem (dicēs cōmuniorē) sequitur Moccus de cōtractibus. c. de naturalibus mutui, nu. 5. à qua rece- dendum nō est in iudicando & cōsu- lendo.

QVAESTIO. 622.

Utratum statum excludens fœ- minas, sit fauorabile statibus masculis. Communis contra cō- munem, & quid iure regio.

Statum excludens fœminas à successione parentum (ex illis- tibus masculis) sit nē absolutē fauorabile, sine aliqua di- latione, in dubium verti solet, in qua difficultate quatuor refert opiniones Socinus iu- nior, conf. 1. num. 46. lib. 1. Et quod sit in distindē fauorabile, facit, quia principalis intentio conditorum fuit, vt in personis masculorum fa- milia conseruarentur, vt in. l. 1. in fine. ff. de ventre inspiciendo, ibi, * *vt ordinum dignitas, familiarumque salua sit.* * Et licet hoc vergat in o- dium fœminarum, quo nomine pos- sit statutum odiosum iudicari, vt in l. maximam vitium. C. de lib. præ- teritis, verum cum per masculos dumtaxat familia conseruentur, vt in principio. instit. de legitima agna- torum successione, & in. §. 1. instit. de patria potestate, videtur fauorabile iudicandum absolutē, prout referunt voluisse Dinus, in. l. 1. C. ad. l. lu- liam de adulter. questione fin. cuius opinionem testatur esse communem Anania, conf. 69. & illam dicit com- munem Decius, numero. 6. Alciatus, num. 19. in. l. venia. C. de in ius vo- cando, & sequitur istam opinio- nem Carolus Molineus, in consue- tudinibus Parisienlibus. 1. parte. §. 16. numero. 4. vbi dicit communem, & inducit pro hac sententia text. in. l. Titia, cum testamento. §. Lucius. ff. deleg. 2.

Sed contrariam sententiam (imò quod non sit indistindē fauorabile tale statutum, sed odiosum ex par- te fœminarum, & fauorabile ex par- te masculorum) tenuit Paulus, in l. si quis nec causam, in principio, numero. 5. ff. si certum petatur, & (an- te eum) hanc partem defendit Bald. in. d. l. venia, prope finem, & ibi Fran- ciscus Curtius, nu. 18. qui hanc dicit magis communem opinionem, dicēs obseruari in praxi sicut euangelium,

Practicae Quaestiones.

216
& sequitur Gozadinus, conf. 37. numero. 12. Alex. conf. 128. num. 1. lib. 1. Gregorius, in. l. 1. tit. 13 p. 6. verbo, *mugeres,* (per illum text.) & hanc dicit communio opinionem, & illa sequitur (pluribus citatis) Mieres, de maioratu. 2. p. quaestione. 6. num. 95. colu. 5. vbi etiam refert tertiam opinionem, dicens hanc ultimam in iudicijs esse sequendam. Et si vellis cognoscere quando aliqua dispositio sit principaliter fauorabilis, vel odiosa, vide elegantem distinctionem Aretini, in. d. l. venia, nu. 3. dicentis, quod si agatur de re diuisibili, potest dispositio ex vna parte dici odiosa, & ex altera fauorabilis: si vero de re indiuisibili, tunc oportet venire ad coniecturas, vt appareat quae fuerit principalis intentio statuentium. Quae omnia sunt menti tenenda.

QVAESTIO. 623.

Vtrum de iure digestorum competat exceptio non numerata pecuniae. Communis contra communem.

SI quis spes future numerationis, centum se accepisse esset confessus, non numerata pecunie exceptionem ei competere nemo est qui neget, quoniam illud competentissimum est ex. §. vnico, instit. de literarum obligationibus, & in. §. idem iuris, instit. de exceptionibus quibus consonat text. de iure regio, in. l. 56. tit. 5. p. 5. vbi late prosequitur Gregorius. Sed an iura Digestorum hanc exceptionem agnouerint, dubium est non facile, quoniam ad illa quoque iura hanc exceptionem retulit gloss. in. l. non figura. ff. de actionibus & obligat. pro qua solet expendi tex. in. l. 2. §. creditum (secundum vnum in-

tellectum) ff. si certum petatur, quem constat esse communem, secundum Iass. in. l. 1. in principio. ff. de verborum oblig. quam opinionem (sequendo Accursium. contra omnes) tenet Acosta, in. l. si ex cautione, num. 2. C. de non numerata pecunia.

Sed contrariam partem (imò quod exceptio illa non fuerit cognita de iure Digestorum, tenent Petrus, & Bart. in. d. l. non figura, quorum opinio constat esse communem ex Manuale Acosta, in. d. l. si ex cautione, col. 3. & 4. num. 2. quam etiam tenet Zin, in. l. generaliter, colu. 2. C. illo titulo Fulgosius, in. l. cum fidem, & in. d. l. generaliter, num. 9. & ibi Paulus, col. 3. Fortunius, in. l. si vnus, §. pactus ne peteret, num. 10. ff. de pactis, vbi assignat rationem. Verior tamen videtur sententia Accursij, ex fundamentis traditis per Acostam, supra, maxime per tx. in. §. 1. instit. de literarum obligationibus. Et vide quae diximus in quaestione. 38. vbi late prosequimur hanc materiam, tam de iure communi & ciuili, quam canonico, & regio.

SVMMARIVM.

- 1 **R**es furtiua condici potest.
- 2 **R**em sibi dari nemo potest petere, praeterquam a fure.
- 3 **F**ur & morosus equiparantur.
- 4 **Q**ui est dominus alicuius rei, non potest amplius effici dominus.

QVAESTIO. 624.

Vtrum condictio furtiua competat domino. Communis contra communem.

Maximum dubium est apud doctores, an condictio furtiua competat domino. Et glossa in. l. si quis nec causam. §. res pignori.

Communes contra communes. 625. 217

pignori. ff. si certum petatur (vbi Bart. ex sententia Butricarij) elegantèr distinguit, quod aut condictio confideratur ex parte agentis, & tunc possit res furtiua condici, ratione dominij, aut ex parte conuenti, & tunc ratione possessionis condici potest. Cuius distinctionem probat ibi Paulus, & eam esse communem testatur Socius, colu. fi. & etiam Riminaldus, ibi, colu. 5. & dixit ibi communem Curtius, column. 1. Butigella, colu. 3.

Sed contrariam sententiam (imò quod respectu actoris, etiam detur condictio contra furem) tenet ibi Fulgosius, & hanc esse communem contra Bart. testatur ibi Iass. colu. 2. & eam defendit Curtius, & etiam Gomecius, num. 28. & in. §. sic itaque discretis, in. tit. de actionibus, pro quibus optimè facit tex. in. d. §. sic itaque vbi punitur regula quod nemo potest petere rem sibi dari praeterquam a fure, vt igitur exceptio sit bona, oportet intelligere tex. vt a fure possimus petere rem dari nobis etiam ratione dominij. Præterea facit, quia fur, & morosus equiparantur, vt in. l. inter stipuatem. §. stichum qui decessit. ff. de verborum oblig. Igitur vt in odiu a moroso res iam perempta peti conceditur, vt in. l. seruum. §. fin. ff. cod. tit. ita contra furem permittitur, vt ratione translationis dominij conueniatur, licet videatur impossibile, vt semel dominus, iteru a fure dominus constituatur, vt in. l. sequitur. §. lana. ff. de usufructibus.

QVAESTIO. 625.

Vtrum exceptio non soluta gabellae possit opponi in quacunque parte litis. Communis contra communem. Et quid iure regio.

EXceptionem excommunicationis posse opponi in quacunque parte litis, & ea posita impedire vltiora processus, probat nobis tx. in. c. pia, de exceptionibus, lib. 6. clem. 1. eodem. tit. Dubium tamen est, an sit idem in exceptione banni, vel non solute gabellae, quod ea posita impediatur processus, vltius, tamen non opposita valeat? Et valere processum ea non opposita, & esse idem quod in exceptione excommunicationis, voluit Bart. in. l. eleganter §. si quis post, num. 6. ff. de condictione indebiti, vbi Alexand. numero. 5. in fine, testatur opinionem Bartoli, communiter teneri. Pro qua opinione potest induci text. de iure regio, in. l. 19. tit. 17. lib. 9. recopil. vbi gabellarius tenetur petere gabellam, & donec ab ipso petatur, venditor est tutus in foro anime, maxime secundum consuetudinem Hispaniae, vt tradit Angles, in floribus theologicarum, tit. de vectigalibus, in. 1. dubio.

Sed contrariam sententiam (imò quod processus factus cum bannito, vel non solvente gabellam, sit ipso iure nullus (etiam non opposita exceptione) tenuit Iacobus de Arena, quem refert, & sequitur Ioannes Andreas, in additionib. ad speculatore, tit. de probatione sententiae. §. iusta vers. item est nulla, cuius opinionem dixit esse magis communem Alex. in. l. 1. §. 1. num. 2. ff. ad Treb. & hanc communem contrariam dicimus a Iass. in. d. l. elegantèr. §. si quis post, nu. 6. in fi. pro qua sententia adduci etiam potest tx. in. l. 31. tit. 19. lib. 9. recopilationis, vbi seruata solemnitate illius legis, gabella debetur in foro consuetudinis licet non petatur, vt docet Co-uar. in regula peccatum. 2. p. §. 5. numero fi. Menchaca, de successionum creatione, lib. 3. §. 28. num. 28. Soto, lib. 3. de iustitia & iure, quaestione. 6. art. 7. & Menochius, casu. 397. quos refert

refert & sequitur Lafarte, * de alca-
ualas, * c. 18. num. 39.

QVAESTIO. 626.

*Utrum per pœnam impositam
ab statuto tollatur pana im-
posita de iure communi. Commu-
nis contra communem.*

Per pœnam impositam ab statu-
to, non esse recessum à pœna
iuris communis, tenuit Bart.
in l. i. ff. vi bonorum raptorum, idem
tenuit Bald. in l. in eum. C. de furcis,
& hanc dicit veram, & communem
opinionem Abb. in c. de causis, co-
lumna, penultima, vers. aduerte altius
de officio deleg. dixit etiam commu-
niter teneri Zinus, in l. qui sepulchri
C. de sepulchro violato, prout eum
refert Ioannes Baptista de Sanctose-
uerino, in repetitione, legis, omnes po-
puli, numer. 177. ff. de iustitia & iure.

Sed contrariam sententiam (imò
quod censetur esse recessum à pœna
iuris communis) tenet Bald. in l. data
opera, colum. 6. C. qui accusare non
possant Albericus. i. parte statutorū
questione. 8. Corneus, cons. 114. lib. 1.
& pro hac opinione consuluit Fran-
ciscus Purpuratus, cons. 465. num. 1.
vol. 2. & dixit seruari per totum mū-
dum Decius (post Albericum, & Pau-
lum) in d. c. de causis, num. 14. in fine.
Et hæc est magis communis, & æqua,
secundum Hippolytum, in practica
criminali. §. sequitur, num. 6. & hanc
videtur sequi Henricus Boteus, intra
statu, de Synodo. 3. p. art. 1. conclusio
ne. 13. num. 236. vbi refert hanc com-
munem contrariam, & dicit hanc
tenere omnes doctores Carerius, in
sua practica, in §. circa itaque, num.
14. pagina. 519. & tradit hanc commu-
nem contrariam Auiles, in. cc. pp. c.

Practica Quæstiones.

17. vob. * las hara, * nu. 19. & Ioli^o Clar.
lib. 5. sentent. §. si. quæst. 85. vers. debet
& pro hac opinione est tex. in l. qui
cum vno. §. qui post, vers. nam ex-
qui. ff. de re militari, quæ opinio ve-
rior & æquior est, & tenenda.

SUMMARIUM.

1 **T**ransmissio quæ fit ex potentia sangui-
nis, non habet locum in filio emanci-
pato.

2 **P**ater filio emancipato pupillariter sub-
stituere non potest.

QVAESTIO. 627.

*Utrum dispositio. l. si. C. de repu-
dianda hereditate, procedat in
filio emancipato. Communis con-
tra communem. Et quid iure
regio.*

Lex si. C. de repudianda heredi-
tate, in quantum disponit
filium abstentum, à paterna
successione posse intra triennium
reuocare abstentionem, habere locū
in filio emancipato (sublata hodiè dif-
ferentia emancipationis, & patris po-
testatis) aliqui tenuerunt, inter quos
signanter Paulus, in l. si emancipata.
C. de iuris, & facti ignorantia, quæ
sententia placuit glossæ. verb. pater-
nam, in d. l. si. quam communiter te-
neri firmat Iass. in d. l. si emancipata,
numero. 2.

Sed contrariam sententiam (imò
quod prædicta. l. si. etiam hodiè non
habeat locum in filio emancipato) te-
nuit gloss. in d. l. si emancipata, quam
ibi sequitur Bart. & esse communem
opinionem firmat Alexand. in d. l. si.
num. 4. & eam dicit communem Gui-
llermus Benedictus, in c. Raynūcius,
de testam. verb. mortuo itaque testa-

tor,

Communes contra communes. 628. 219

tor, el. 2. numero. 135. & Guillermus
Maynerius, in l. nem opotest mutare,
num. 110. ff. de regulis, pro qua sen-
tentia optime facit, quod transmis-
sio quæ fit ex potentia suicitatis, non
habet locum in emancipato, vt esse
communem opinionem testatur Ale-
xand. columna penultima, & Corne-
us, num. 4. in l. si fratris. C. de iure de lib.
& in l. si emancipati. C. de collationi-
bus, Arcetius, in l. ventre, num. 9. ff.
de acquirenda hereditate, & dixit
etiam comunem Iass. in l. si filius qui
patri, num. 16. ff. de vulgari, idem in l.
si emancipata, colum. 2. C. qui adme-
ti, Alex. in l. sub conditione. ff. de lib.
& posthum. dicit etiam communem
Ioannes Crotus, num. 98. Fortunius
Garcia, nu. 224. in l. Gallus. §. & quid
si tantum, eod. tit. & Iacobinus de san-
to Georg. in l. si. colum. 2. C. de repu-
dianda hered. super quo tamen relin-
quit Bart. cogitandum, in d. l. ventre
& videtur tenere contrarium in l.
quod dicitur. §. suum heredem. ff. de
acquirenda hereditate, & in authenti-
ca, ingressi, num. 5. C. de sacrosanctis
ecclesijs. Præterea facit pro hac opi-
nionem, quod nec hodiè licet patri fi-
lio emancipato pupillariter substituere,
vt voluit Bart. in d. l. moribus, nu.
7. ff. de vulg. cuius opinionem dicit
communem Segura, in l. cohæredi. §.
cum filia, num. 8. de vulgari, & est tex.
de iure regio, in l. 5. tit. 5. p. 6. vbi no-
tat Greg. verb. *en su poder*, * allegans
Covar. in c. Raynūcius. §. 5. de testa-
mentis.

SUMMARIUM.

1 **Q**ui non vult conferre, non videtur bo-
norum possessionem repudiare.

2 **L**egatum non censetur repudiatum, etiam si
legatarius dicat nolle legatum ad se per-
tinere.

3 **L** filijs matrem. §. i. ff. ad Treb. declaratur, &
limitatur in num. 6.

- 4 Bartolus de contrarietate arguitur.
- 5 Lex. 8. tit. 6. p. 6. declaratur pro hac ultima
opinionem.
- 6 Verba enunciativa non disponunt.
- 7 Tempus ad aduendam hereditatem est
designandum à indice.
- 8 Index potest tempus legale ad aduendam
hereditatem abbreviare.

QVAESTIO. 628.

*Utrum dicens nollo adire heredi-
tatem, videatur repudiare.
Communis contra communem,
Et quid iure regio.*

Dicens se nolle adire heredi-
tatem, non videtur illam re-
pudiare, nisi annus postea la-
batur. Ita Bart. (post glossam) in l. cū
ignorantia. C. de iuris & facti igno-
rantia, idem in l. si. C. de repudianda
hered. i. questione, idem in l. si quis
suus, nu. 5. ff. de iur. de lib. & ibi Paul^o,
num. 5. Angelus, in repetitione, legis,
qui se patris, num. 3. C. vnde lib. & ibi
hanc opinionem tenuit Butricarius,
quem ibi refert, & sequitur Bald. co-
lumna. 2. subdens eam seruari in pa-
latijs, quod idem saltim de palatijs Bo-
noniensib⁹ consuetudine firmatibi,
Zinus, prima oppositio, & Alberi-
cus, num. 2. vbi Curtius, num. 27. hæc
dicit esse communem opinionem, &
dixit etiam ibi communem Gozadi-
nus, num. 77. & Palianus, numero. 64.
Padilla, in l. locum ignorantia, num.
11. C. de iuris & facti ignor. & Meno-
chius, de arbitri. casu. 469. num. 61. Et
pro hac parte optime facit text. in l.
nonnunquam. ff. de collatione bono-
rum, vbi is qui dixit se nolle cōferre,
non videtur possessionem bonorum,
repudiasse, si postea cautionem de
conferendo vellit offerre. Præte-
rea facit optime text. in l. Titius, in
princ.

princ. (iuxta glossā, verb. * noluisse,)
ff. de actionib' empti, vbi ex eo quod
2 quis dixerit nolle legatum ad me per
tinere nisi heredem, quoque petitio
ne legati liberauerit, non censetur
legatum repudiatum.

Sed his non obstantibus, contra-
riam sententiam (imò quod per illa
3 verba inducatur repudiatio) tenet
crebrior opinio, propter decisionem
tex. in. l. filij matrē. §. i. ff. ad Tertyl.
ibi, *antea quam consanguineus, vel agna-
tus adierit. * Quia si ex illis verbis
non esset inducta repudiatio, non ad-
mitteretur sequentes in gradu, vt in. l.
i. §. quibus. ff. de successorio edicto,
melior tex. in. l. si filius. §. cum filius,
ibi, quod sine dubio. * ff. de bonis liber-
torum, & ita hanc partem tenet Bart.

(præter morem sibi contrarius) in. d.
4 l. filij matrē. §. i. ff. ad Tertullianū,
& sequitur eam Petrus, Zinus, Bald.
& Fulgosius, in. d. l. cum ignorantia,
num. 2. Iacobus de Arenis, Petrus, Zi-
nus Raynerius, & Albericus, in. d. l.
qui se patris, & ibi Alexand. num. 7.
Iass. numer. 41. & videtur communis
opinio ex Decio, ibi, numero. 17. in
quantum dicit in ea residere Iass. &
modernos, & satis apertè esse commu-
nem ibi ostendit Paulus de Montepi-
co, num. 41. & pro hac sententia po-
test expendi tex. de iure regio, in. l. 8.
tit. 6. p. 6. vbi Gregor. verb. *recebit.*

5 Prima tamen opinio verior videba-
tur de iure communi, neque in con-
trarium obstat tx. in. d. l. filij matrē.
§. i. ff. ad Tertullianum: nam possunt
adaptari illi plures intellectus, in
quantum admittit sequentem in gra-
du, nam ex Saliceto, in. d. l. qui se pa-
tris, nu. 10. ibi, illa verba, *si agnatus*
6 sunt enunciativa, & non dispositiva,
& ita non probant, vt in. l. ex hac
scriptura. ff. de donationibus, & in. l.
ex his verbis. C. de testamento mili-
tis: quod argumentum in verbis quo-
que legis debet admitti, vt videtur

probare tex. in. c. si Papa, de priuile-
gijs, lib. 6. gloss. etiā, verb. nō teneris,
in. c. 2. de dolo & contumacia, eodē
lib. & est doctrina Bartoli, in. l. extat,
colum. si. ff. quod metus causa, & aliū
intellectum assignat ad illum tex. De
cuis, vbi supra, & aliū Fabius, supra,
7 num. 73. vers. secundò respondetur,
& vide. l. 2. ti. 6. p. 6. vbi designatur tē-
pus ad adeundam hereditatem, vbi
Greg. verb. *alumenas,* disputat, vtrū
iudex possit illud tēpus abbreviare,
& Parladorius, lib. 2. rerum quotidiana-
rum. c. si. 4. p. §. i. num. 6. et tamen
communis practica quod sic, vt dixi-
mus in quæstione. 714.

QVAESTIO. 629.

*Utrum in creditore conficiente
inventarium defuncti, confun-
dantur actiones. Communis
contra communem. Et quid iure
regio.*

Actio confunditur, si credi-
tor succedat debitori, & e cō-
tra. Ita probat tx. in. l. debito-
ri. C. de pactis. l. licet. C. ad l. falcidia.
l. penultima, ff. de hereditarijs actio-
nibus. l. si vxorē. C. de bonis autho-
ritate iudicis poss. l. 15. tit. 6. lib. 3. fori.
Greg. in. l. 8. tit. 6. p. 6. vbi etiam Mon-
talius. Et rationem assignat Padilla,
in. l. cum secundum, numer. 12. C. de
fideicomm. vbi ampliat. 8. modis, &
alijs. 8. restringit, & Gratian. ampliat
tribus modis. & limitat, in reg. 11.
& Dueñas, reg. 18. vbi limitat, quan-
do heres confecisset inventarium,
ex gloss. 2. in. d. l. debitori, quam sequi-
tur ibi Bald. num. 2. vbi Iasso, & Ale-
xand. & est communis opinio, secun-
dum Alexand. in. l. fin. §. in computa-
tione. C. de iure deliberandi, num. 5.
& illam tenet Zinus, Bart. Salicetus,
& Cu-

Cumanus, in. d. l. debitori, pro qua
sententia facit gloss. verb. confundan-
tur, in. d. §. in computatione, & dicit
etiam communem opinionem Hie-
ronymus Gratus, col. 63. nu. 10. lib. 2.
Grego. in. d. l. 8. & Dueñas, & Padilla,
& Gracian. sup. nu. 5.

Sed contrariam opinionem dicit
magis communem Franciscus Cur-
tius, in repetitione dictæ legis, debi-
tori, num. 10. quæ placet Alexand. &
modernis ibi, num. 12. Primam tamē
opinionem hodiè approbat. d. l. 8.
tit. 6. p. 6. in fine, ibi. *Esi aquel que es
establecido por heredero ouiese alguna de-
manda, o le deniese alguna cosa, aquel que
le establecio por su heredero, en salvo le fin-
ca la demanda, o aquello que le denia el te-
stador, si el inventario fiziere.* Per quam
legem, hæc opinio nullam habet dif-
ficultatem, & sic communiter prac-
ticatur.

QVAESTIO. 630.

*Utrum bona fides prasumat
in prescriptione iurium in corpo-
ralium. Communis contra
communem.*

IN prescriptione rerum corpora-
lium, bonam fidem semper inter-
uenire, præsumit, tx. in. l. penulti-
ma. C. de euictionibus, & hanc opi-
nionem tenet gloss. in princip. in tit.
de vfucapionibus, & hanc dicit com-
munem opinionem Curtius, conf.
28. num. 4. dum tamen illa bona fides
allegetur, per txt. in. l. si adulteriū cū
incestu. §. idē. Pollioni. ff. ad l. Iul. de
adulterijs, & nos diximus in quæstio-
ne 657. Dubium tamen est, an in præscri-
ptione seruitutum sit idem. Et quod
non præsumatur bona fides, tenet
gloss. vnica, verb. vsus sit, ibi, sed po-
test dici contra, in. l. 1. §. i. ff. de itinere

actuque privato, quam ibi sequitur
Bart. num. 12. reprehendens Dinum,
quod tenuerit contra glossam, cum
qua tenet etiam ibi Angelus de Pe-
rusio, qui tamen falso sibi persuadet
sufficere præscribenti allegare bo-
nam fidem, & opinionem illius glos-
sæ, tenuit etiam Faber, in. §. equè si
agat, num. 23. in tit. de actionibus. A-
retinus, conf. 30. dubio. 2. Alciatus, in
præsumptione. 3. reg. 3. num. 6. & hæc
dicit communem Panormitanus, in
c. si diligenti, num. 18. de præscriptio-
nibus, & illam tenet Zinus, in. l. 1. C.
de seruitutibus & aqua, vbi etiam
Bald. colum. fin. vers. quæro vterius,
dicit hanc esse veritatem, & illam di-
cit magis communem Balbus. de præ-
scriptionibus. 2. p. 4. partis principa-
lis, quæst. 1. num. 10.

Sed contrariam opinionem (imò
quod bona fides præsumatur) tenet
Zinus, in. d. gloss. legis. §. i. de itinere
actuque privato, & hanc dicit com-
munem Martinus Laudensis, in. l. fer-
uitutes prædiorum. nu. 14. ff. de serui-
tutibus, & dicit etiam communem
Albericus, in. d. l. §. i. num. 4. de iti-
nere, actuque privato. In præscriben-
da autem libertate, aduersus seruitu-
tem impositam, vel acquisitam (sicuti
in rebus corporalibus) videtur bona
fides præsumenda, quia facilius res
ipsa reuertitur ad suam naturam, ve
in. l. si vnus. §. pactus ne peteret,
vers. quod in specie. ff. de pactis, &
in. l. 2. cum glossa. C. de inofficijs
donationibus, quod ita tenet Albe-
ricus, in. l. 1. ff. de seruitutibus, & aqua,
numero. 1. & Abb. vbi supra, & Flo-
rianus, in. l. seruitute. ff. de serui-
tutibus, & Padilla, in. l. si quas ac-
tiones, numero. 37. C. de seruitutibus
& aqua, vbi respondit ad difficul-
tatem, quam videtur facere text. in
l. sequitur. §. si viam. ff. de vfucapio-
nibus. Et vide de iure regio. l. 16. tit. 31
part. 3. vbi Gregor.

QVAESTIO. 631.

Utrum in executione sententiae, sit necessaria correctio libelli. Communis contra communem.

IN executione alicuius sententiae an sit necessaria correctio libelli, in dubiū verti solet & glo. verb. exercere, ibi verb. *vel dic, in l. qui de inofficio. ff. de inofficioso testamento videtur insinuare in tali executione libellum non esse necessariū, sed statim sententiam quali quali petitione executioni esse committendā. Idem tenet gloss. verb. *restitu, in l. minor. 25. annis. ff. de minoribus, & hanc opinionem tenet Cumanus, in l. intra dies. ff. de re iudicata, & ibi Imola, num. 4. Alexand. columna. 2. Iass. num. 6. vbi Zasius, columna, fin. asserit ita ex consuetudine seruari. Et hanc opinionem quidam referunt ex Bald. prout tenet Rodericus Xuarez, esse veram, in l. post rem iudicatam, in. 2. notabili, colum. 10. fol. 114. in antiqua impressione. Et re vera tenet illam Bald. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pactis, & illam sequitur Antonius, in. c. 1. de litis contestatione, vbi etiam Marianus, num. 41. Felinus, numer. 7. qui post Marianum affirmat, hanc esse communem opinionem, quam sequitur Grego. (alijs citatis) in l. 1. tit. 27. p. 3. verb. *de el que dio,*

Sed contrariam opinionem (imò quod sit distinguendum, an agatur actione iudicati pro executione, & tunc requiritur oblatio libelli, vt in authentica. offeratur. C. de litis contestatione: aut intentatur officium iudicis, & non requiritur, sed procedit prima opinio, vt in l. adiuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudicata. Quā

distinctionem possuit Bart. in d. l. intra dies, vbi Cumanus, colum. 2. Imola, num. 4. Iass. colum. 1. Ripa, num. 3. testatur hanc esse communem opinionem, quam etiam tenet Bart. in l. 2. C. de executione rei iudicatę, vbi illam sequuntur Baldus, & Salicetus. num. 2. dicens communem, quā etiam sequitur Lanfrancus de Oria, de interlocutione & appellatione, numer. 62, volum. 8. tractat. & Iasso. in l. 1. C. de iudicijs, licet contra secundam partem distinctionis soleat adduci text. in d. l. intra dies in verb. *agi,* cuius natura est inducere ordinem iudiciorum, vt in l. licet. §. si plures, iuxta gloss. sam verb. agatur. ff. de procuratoribus. Solet etiam eodem argumento induci text. in l. 1. ff. de edendo, & in l. 1. C. quando ex facto tutoris, ex. etiam in l. item veniunt. §. idem recte, ibi, *post susceptum iudicium,* ff. de petitione hereditatis. Nam quando iudiciū suscipitur, litem oportet contestari, vt in d. l. 1. C. de iudicijs, vbi notant doctores.

SVMMARIUM.

- 1 *Delegatus principis potest exequi suam sententiam.*
- 2 *Delegatus a iudice ordinario, non potest exequi suam sententiam.*
- 3 *Delegatus a principe, & ordinarius equiparantur.*
- 4 *Index delegatus potest implorare auxilium iudicis secularis.*
- 5 *Iudices ordinarii ecclesiastici, implorant auxilium iudicis secularis.*
- 6 *Delegatus ab inferiore non exequitur suā sententiam.*
- 7 *Procurator est similis delegato.*
- 8 *Procurator non potest petere executionem sententiae quae conclusio tripliciter limitatur.*
- 9 *Quisquis. 2. quest. 6. declaratur.*
- 10 *Delegatus, per modos congruentes potest suam exequi sententiam.*

II cum

- 11 *cum venisset, de eo qui mittitur in possessionem. declaratur.*
- 12 *Delegatio est stricti iuris.*
- 13 *Delegatus potest in expensis condemnare.*
- 14 *Index arbiter non potest suam exequi sententiam.*

QVAESTIO. 632.

Utrum delegatus ab inferiore possit suam exequi sententiam. Communis contra communem.

DElegatus a principe, quod non possit exequi suam sententiam resoluit gloss. in l. adiuo Pio. ff. de re iudicata (per illum tex) ibi, *a se* quae verba ad diuum Pium relata, optimè probant eius opinionem.

Sed contrariam opinionem (imò quod talis delegatus possit suam exequi sententiam) tenuit glossa, verb. *iure suae potestatis,* in l. si quis missus ff. ne vis fiat ei, & pro hac etiam parte expendit text. gloss. ibi, verb. *manipante,* in l. si. C. de iudicijs, vbi idē tenet Bart. colum. 1. Paulus, num. 3. & Angelus, eodem, num. 3. dicens Bartolum fecisse magnum festum de illo tx. pro hac parte, quam etiam tenet ibi Iass. num. 5. dicens communem, & eandem tenet Bart. in d. l. adiuo Pio, colum. 1. Angelus, colum. 1. vbi asserunt esse communem Cumanus, num. 4. Imola, num. 2. & hanc dicit receptam sententiam Panormitanus. in. c. significasti, num. 5. de officio delegati, vbi Felinus, num. 2. Maranta, de ordine iudiciorum. 4. p. 5. distinctione, num. 43. & 6. p. c. de executione, num. 4. & sequitur Gratian. reg. 416. num. 3. pro qua opinione adducit Bart. in d. l. adiuo Pio, text. in authentico, de de exhibendis reis. §. si verò. Quae licet vera sit, & communis minimè tamē

comprobatur per iura, a Bart. allegata: nam tex. in d. l. fin. non solum agit de delegato principis, sed de delegato ab ordinario, qui suam sententiam exequi non potest, vt ex infra dicendis apparebit, & verba illius text. scilicet, *executorem negotij,* non de delegato sunt intelligenda, sed potius de executoribus, qui a iure erant determinati ad executionem sententiarū, vt in authentico, de iudicibus. §. vno quoque; collatione. 6. Pro communiautē opinione benè facit, quia delegatus a principe, & ordinarius equiparantur, vt in l. ad iudice. C. de iudicijs. & ita hanc partem dixit communem Alexand. in l. 1. num. 31. ff. de officio eius cui mandata est iurisdicatio. de iure autem canonico, nemini dubium est, quin delegatus a principe possit suam exequi sententiam, & ita videretur probare tex. in d. c. significasti vbi Abb. num. 5. & Gratian. supra, num. 3. Est tamen aduertendum, quod non poterit praedictam sententiam exequi manu militari, quia in eo non habet locum tex. in l. qui restituere. ff. de reuendicatione, secundū Innocentium, in d. c. significasti, num. 3. vbi Abb. num. 9. & Felinus, num. 3. testatur hanc esse communem opinionem, & illam tenet Angelus, in d. l. qui restituere, col. 1. affirmans se ita practicasse idem tenet etiam Currius, in l. libere cauere, num. 18. ff. de iurisdictione omnium iudicum.

Sed contrariam tenet Romanus, in l. 1. ff. eod. (& malè) dubiū tamen est, an talis delegatus possit inuocare brachium seculare. Et non posse constanter asseuerat Archidiaconus, in. c. vt inquisitionis. §. denique, de hereticis lib. 6. & hanc opinionem sequitur Albericus, num. 5. Paulus, num. 4. in l. episcopale. C. de episcopali audientia. Verior tamen opinio est quod possit implorare brachium seculare, vt tenet gloss. verb. conservatores, & verb. defende

defendere, in. c. 1. de offi. deleg. in. 6. & hanc opinionem tenet Archidiaconus (sibi contrarius) in. c. administratores, num. 223. quaestione. 5. & tenet etiam Innocentius, in. d. c. significasti, num. 2. vers. imò quòd plus est, de offic. deleg. vbi affirmat esse communem opinionem Abb. num. 8 Decius, num. 4. & sequitur ibi Felinus, num. 2. qui dicit esse optimum tx. pro hac opinione, in. c. dilecto filio, de sententia excommunicationis lib. 6. (qui minime probat illam sententiam) eam etiam tenet Oldradus, conf. 89. num. 6. & conf. 278. num. 9. & conf. 319. numero. 5. & asserunt esse communem opinionem Palacius Rubeus, in. cap. per vestras. 2. notabili. §. sed est pulchrum, num. 17. & Bermondus de publicis concubinarijs, colum. 301. brachium autem secularem implorant iudices ordinarij ecclesiastici, vt in. c. 1. de offi. ord. c. 2. de clerico excommunicato ministrante, & est etià tex. (nò solitus allegari de iure ciuili) in. l. si. de religiosis, & sumptibus funerum, ibi, **piscopis locorum hoc prouidentibus, & presidium auxilio vtentibus*, & de iure autem regio est text. in. l. 4. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, vbi late Didacus Perez, Menoch. de arbitrarijs, casu. 459. num. 4. Segura de Aualos, in directorio iudicum ecclesiasticorum. 2. p. c. 131. num. 30. cum sequentibus, vbi late prosequitur materiam inuocationis brachij secularis, & qualiter sit facienda, & Ioannes Redin, de maiestate principis, num. 145. fol. 32.

6 Quibus sic suppositis, dubium est in quaestione principali, in qua sunt communes contrarie, an delegatus ab inferiore possit suam exequi sententiam (sicut diximus posse delegatum à principe.) Et posse interlocutoriam exequi, tenet Bart. num. 19. in. l. adiuo Pio. ff. de re iudicata: diffinitiuam autem non posse, sed illius executionem esse deuoluendam ad delegantem. Ita

videtur probare tx. in. l. adiuo Pio, & in. l. properandum, iuncta gloss. verb. maiorem. C. de iudicijs, & in. c. si quis contra clericum, ibi, **à quibus** de foro competenti Et facit, quia postquam sententiam dixit, functus est officio suo. l. si vt proponis. C. quomodo, & quando iudex, la. l. Paulus. l. iudex posteaquam. ff. de re iudicata. Facit etiam, quia executio sententiae, est meri imperij. l. imperij. l. iuuere cauere. ff. de iurisdictione omnium iudicum. At verò ea quae sunt meri, vel mixti imperij, non transeunt in delegatos. l. 1. in principio. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdicção, & sic videtur adempta delegato. Quia opinionem firmat expresse gloss. & Bartolus, ibi, num. 14. & glossa. si. in fine, in. d. l. qui restituere, & illam esse communem firmat Ancharranus, num. 7.

7 Imola, num. 5. Felinus, num. 4. in. d. c. si quis contra cler. Et rursus facit pro hac opinione, quia procurator (qui similis est delegato, vt in. l. & quia. ff. de iurisdictione omnium iudicum,) qui habet potestatem litem prosequendi, non habet potestatem exequendi sententiam. l. hoc iure. ff. de solutionibus, vbi Bartol. id multum notauit, dicens se aliquando ita respondisse, pro qua sententia facit optimè text. in. l. sed si tamen. ff. de pactis. Verum tamen est, quod si procuratori petenti hoc: non esset obiectum, valeret executio ab illo petita. tx. singularis in. l. si procurator meus, vers. ff. de procuratoribus. Quod tamen fallit quando procurator est in rem propria, quòd apertissime in illa lege probatur, & ex traditis per Baldum, in. l. 1. C. de actionibus & obligationibus, vbi resoluit, quòd in procuratore in causa propria transfertur dominium. & sic reputatur verus dominus. Limita etiam, si talis procurator magnas expensas in lite fecisset, & dominus non esset soluendo nam tunc posset

posset agere actione iudicati. tx. singularis, in. l. a Floris. ff. de procuratoribus, & non est alibi, secundum Angelum ibi, illumque tanquam egregium commendauit Rodericus Xarez, in. l. post rem iudicatam, colum. 2. versiculo. fallit. 3. ff. de re iudicata.

Sed contrariam opinionem (imò quòd delegatus ab inferiori possit suam exequi sententiam) tenet gloss. in. c. quisquis. 2. quest. 6. & expresse gloss. verb. **ipsum sollicitudini*, in. d. c. si quis contra clericum, vbi Cardinalis. affirmat esse communem opinionem, quam ibi sequitur Marianus Socin. Est etiam in hac difficultate opinio Innocentij, in. c. cū ab ecclesiarijs, num. 7. de offic. ordinarij, qui dicit, quòd talis delegatus possit suam exequi sententiam, per modos autem congruentes iurisdictioni, videlicet per multam, & per excommunicationem: per alios verò modos, qui sunt supra suam iurisdictionem, nò possit, ita (vt nò immerito) communem esse testetur Alex. nu. 7. l. ass. nu. 23. in. d. l. adiuo Pio, & hanc opinionem sequuntur canonistae in pluribus locis.

Quarta fuit opinio Abbatis, in repetitione. d. c. si quis contra clericum, num. 37. vbi tenet esse distinguendum inter ius canonicum, & ciuile, & quòd de iure canonico talis delegatus possit exequi suam sententiam, de iure autem ciuili nò possit, cuius opinionem sequitur Ias. in. d. l. adiuo Pio, num. 24. & Eelinus, in. d. c. significasti, nu. 1. de offi. delegati. quae licet propter eorum auctoritatem possit sustineri, iura tamen allegata per Abb. nò probant illi sententiam tx. in. c. in literis, de offi. delegati, loquitur in delegato à principe, in quo nò est dubium, vt sup. diximus, & tx. in. c. cū venisset, de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandae, nò dicit delegatos misisse aliquem in possessionem, sed mittendum decreuisse, & ideo videtur tenenda sententia Bart. nu. 14. & glossae, ibidem, in. d. l. adiuo Pio, scilicet

cet, quòd delegatus ab inferiore nullo iure possit suam exequi sententiam cum delegatio sit stricti iuris, vt in. c. cū dilecta, de rescriptis, nec possit delegatus intromittere se ultra cōtenta in delegatione, vt in. c. de causis, in prin. & in. c. cum olim, & in. c. P. & G. de offi. deleg. posset tamen talis delegatus partem victam in expensis condonare, secundum Baldum, in. l. sancimus, nu. 15.

12 C. de iudicijs. Itē adde, quòd neque arbitro est concessum, suam exequi sententiam, etiam si ex illa actio producat. tx. est in. l. cum antea. C. de arbitris. l. 4. tit. 21. lib. 4. recop. neque etià iudici prorogato, vt in. l. episcopale, vers. fin. C. de episcopali audientia, quem tx. ita communiter intelligi firmat Currius iunior, in. l. cū quaedam puella, nu. 17. ff. de iurisdictione omnium iudicum. Quando autem iudex ordinarius possit alterius iudicis, exequi sententiam vide Bartolum, in. d. l. adiuo Pio. §. sententiam Romae. ff. de re iudicata & Gracian. supra, reg. 419.

SVMMARIVM.

- 1 Pignora aliquando capiuntur auctoritate sententiae interlocutoriae, aliquando per sententiam diffinitiuam.
- 2 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 3 L. debitoribus. ff. de re iudicata adducitur pro hac sententia.
- 4 De iure regio si pignora distracta sunt, immobilia intra triginta dies vendicari possunt, si verò mobilia, intra nouem.
- 5 De consuetudine regni bona mobilia rerum hi possunt intra triduum, & immobilia intra nouem dies.
- 6 Iudices supremi in quocumque tempore admittunt debitorem ad retrahendum pignus distractum, oblato pretio cū interesse ad rationem. 14 millium promilliariorum.
- 7 Bona licet peruenerint ad tertium possessorem retrahi possunt cū fructibus oblato pretio.
- 8 Quadriennium datum ad retrahendam rem non procedit de iure.

Practicae Quaestiones.

QVAESTIO. 633.

Utrum debitor à quo pignora distrata sunt auctoritate iudicis, possit quocunque tempore bona vendere soluto pretio. Communis contra communem, & quid iure regio.

- P** Ignoribus captis: quautū tempus labi debeat, ut distrahi possint, dubitat gloss. verb. **tempore,** in l. cum proponas. C. de bonis auctoritate iudicis possidendis, ubi distinguit in hunc modum, quod aut pignora capta sunt auctoritate sententiæ interlocutorie, & relinquuntur arbitrio iudicis, tanquam non de terminatū à iure, iuxta dispositionē ex. in l. i. §. finali. ff. de iure deliberandi: aut auctoritate sententiæ diffinitivæ, & tūc statim distrahi possunt. Cuius glossæ distinctio in prima parte vera est, in secunda verò nō. nā ex glo. ordinaria in l. fi. C. de executione rei iudicatæ, etiam auctoritate sententiæ diffinitivæ captis pignorib⁹ relinquuntur arbitrio iudicis quanto tempore distrahi possint. Cuius opinionē esse cōmunē firmat ibi Salicet⁹, col. 2. n. 4.
- 2 Sed contrariam sententiam videtur probare tex. in l. debitoribus. ff. de re iudicata, imò quod intra duos mēses distrahi non possint, quæ lex in hoc remanet in correctā, & ita hanc partem tenet ibi Bart. in 3. oppositione, Alex. & Ias. nu. 4. idem voluit Bart. in d. l. fi. nu. 9. C. de executione rei iudicatæ. vbi Angelus, & Imola, & ibi hanc opinionem testatur cōmunē Alex. numero. 10. Ias. numero. 15 & cum Bart. transire doctores, dicit ibi Vincentius, num. 16. De iure autē regio si pignus sit mobile, dantur novem dies ut distrahatur, si verò immobile, tri-

- ginta. l. i. tit. 20. lib. 3. fori, vel si pignus sit mobile post decem dies. l. 52. tit. 5. p. 5. si verò immobile, post viginti, ut in l. fi. tit. 27. p. 3. vbi Greg. verb. **venite dias,** Quid autē quando pro redditibus regijs bona distrahantur, vide. l. i. tit. 4. lib. 6. ordi. quæ tantum mobilibus tres dies, immobilibus vero novem assignat, quod quidem generaliter servatur de consuetudine totius regni, ut tradit Castillo, in l. 70. Tauri, verb. **vel remare,** Didac⁹ Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin. col. 1702. Couar. lib. 2. variarum, c. 11. num. 3. & tradit optimam cautelam Pinelus, in l. 2. C. de rescindenda venditione. 2. p. num. 27. & 28. vbi Padilla, nu. 3. Azavedo, in l. i. tit. 12. lib. 4. recop. nu. 65.
- 6 Iudices tamen sapienti, in quocumq; tempore audiunt debitore & soluto debito creditori, simul cū interesse ad rationē vnius pro quatuordecim, imperant creditoibus, quod omnia bona restituant debitori, cum fructibus perceptis. Et quod magis est, hoc faciunt etiam si bona possideantur à tertio possessore, quod licet sit contra iuris regulas extraditis per Xarez, allegat. 21. nu. 7. in fine per l. in causa la. 2. §. Pomponius, cum lege, planē. ff. de minoribus, tamen fundatur in quadam æquitate, cū in hoc creditor, neque tertius possessor nō remaneat in damno, & sic servanda est æquis legis de qua in l. si me & Titium ff. si certum petatur, idemque novissime explicat & declarat Parladorius. 3. p. rerū quotidianarū. c. fi. 5. p. §. 16. nu. 8. expēdēs pro hac sententiā. tx. in l. fi. §. fi. ff. quod metus causa, qui nil facit pro hac sententiā, licet in se verissima sit, & sic in causa propria fuit iudicatum in regali chancellaria Pinciana hoc anno 1593. & tradit Páz, in sua praxi 4. part. 1. tom. c. 3. nu. 48. Et Gutierrez, lib. 2. pp. quæst. 161. vbi. nu. 4. dicit, quod quadienū ad retrahendam rem venditam nō procedit de iure, imò est somniū.

Quæst.

Communes contra communes. 639. 227

QVAESTIO. 634.

Utrum in confiscatione bonorum veniant iura & actiones. Communis contra communem.

IN confiscatione bonorum mobilium, venire & comprehendere iura, & actiones, tenent doctores cōmuniter. Ita Cassaneus, in consuetudinibus Burgundia, rub. 2. §. 1. nu. 14. fol. 94. qui allegat Alexan. conf. 31. vol. 1. & col. 311 vol. 4. pro qua sententia facit l. fi. C. quæ res pignori obligari possunt, vbi in obligatione bonorum comprehenduntur iura, & actiones, & etiam facit quod tradit Fulgosius, in l. i. in fine. C. si adversus transactionē. vbi agit de quæstione quæ erat inter duos fratres: quos pater instituit, alterum in mille, alterū in bonis mobilibus, & immobilibus: & resoluit Fulgosius, quod frater obtinebit nomina debitorum, iura, & actiones, & sequitur Corneus, conf. 104. nu. 21. lib. 4. & Socinus nepos, conf. 115. vol. 1. quod latè prosequitur Couar. in c. relatum, el. 2. de testam. nu. 1. quæ omnia procedunt expressa mente testatoris, nō autē ex significatione verborum ut tradit Pinelus, in rub. de bonis maternis, nu. 27 & 28. vbi refert contrariam opinionē in quæstione principali, imò quod in confiscatione bonorū mobiliū, & immobilium, nō veniant iura, & actiones, quæ dicit cōmunem Alex. sup. quem sequitur Decius, conf. 381. nu. 5. & conf. 237. & Oldradus, conf. 219. & sic resoluit Pinelus, sup. nu. 27. errasse Cassaneum. & an veniant bona futura & conditionalia, diximus, in quæst. 320.

SVMMARIVM.

- 1 Fideicommissum non transmittitur ante aditam hereditatem.
2 Ius adeundi non est in bonis nostris.
3 Hereditas non acquiritur nisi volenti.

- 4 Fideicommissum habet naturam legatorum.
5 Legatū nō acceptatū transmittitur ad heredes.
6 Dominiū rei legatæ, transfertur a morte testatoris.
7 L. 2. tit. 6. p. 6. confirmat ultimam opinionem.
8 Validum est argumentum de re ad tempus.

QVAESTIO. 635.

Utrum fideicommissum nō acceptatū, transmittatur ad heredes. Communis contra cōmunē, & quid iure regio.

Fideicommissum obliquatum ex directa institutione, & nō acceptatum, non transire ad heredes firmat Bart. in l. i. C. de iure codicillorum, & secundum illius opinionem, dicit Socinus, cōmuniter cōsulere doctores, in l. cū filiū, nu. 35. ff. de leg. 1. vbi magistraliter & subtiliter prosequitur istā opinionem, pro qua facit tx. in l. quidā ita in testamento. ff. ad Trebellianum, vbi fideicommissum non transmittitur ante aditam hereditatē, facit etiam tx. in l. vnica §. in novissimo. C. de caducis tollendis. l. vnica. C. de hisquæ ante apertas tabulas (per locum ab speciali) l. 3. §. 1. ff. de adimendis legatis. Præterea ius adeundi non est in bonis nostris, tx. in l. pretia rerum. ff. ad l. falcidiam, & ideō non acquiritur nisi volenti, tex. in l. pro herede. ff. de acquirenda hereditate: ergo sequitur, quod cum illud ius nō sit in bonis, quod nō transmittatur ad heredes ante acceptationem. Quas rationes, & alia iura, subtiliter inducta, tradit Socinus, supra, qui in fine quæstionis sequitur contrariam opinionem, quam dicit cōmunem imò quod transmittatur fideicommissum vniuersale ad heredes, in d. §. in novissimo, cū habeat naturam legatorum. l. 1. ff. de leg. 1. vbi ad quæta sunt legata fideicommissis, & sic quæmadmodum legatum non acceptatum transmittitur ad heredes, & transit dominiū a morte testatoris. l. à Titio. ff. de furtis ita

P 2 fidei-

fideicommissio. l. ex fideicommissio. ff. de legat. 2. & sic contra Bartolū, tenet communis opinio, secundum Socinum, in d. l. cum filium, nu. 35. & pro hac sententia facit text. de iure regio, in l. 2. tit. 6. p. 6. ibi, *an quel rē po q fincaude spues de su muer* 7 *ts, & chelo auer suheredero para aconsejarse,** faciendū enim est argumētū de re ad tempus. l. miles ita, §. & quia diximus, vbi 8 Bar. ff. de testamento militis & tradit, Euerardus, in locis legalibus, loco 39.

SI MMARIVM.

- 1 Possessor maioratus non potest bona maiora alienare, & sic neq. actionē exercere.
- 2 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 3 Iudicia non debent esse in suspensio, neque pro cedere in infinitum.
- 4 Substitutus non est citandus in causa quae agitur cum instituto.
- 5 Sententia lata contra vnum prodest vel nocet alteri, vbi est eadem ratio vincendi.
- 6 Sententia lata contra prelatū, nocet successorī.
- 7 Prohibitio alienationis nō cōprehendit alienationem necessariam per sententiam.
- 8 Prohibitio alienationis intelligitur de actu voluntario non verō de necessario.
- 9 Iudicium redditur in iurātū & qui secundo ladi possunt, non sunt citandi.
- 10 Fideicommissarius non est citandus in causa mota contra heredem.
- 11 Sententia lata in causa nobilitatis contra patrē per quā declaratur plebei, nocet filiis incansā possessionis, secus in iudicio proprietatis.
- 12 Successor in maioratu non tenetur soluere debita sui predecessoris.
- 13 Debita cōtracta à fundatore maioratus, tenentur successor solvere si bona libera nō subsistant.
- 14 Lex 4. tit. 5. p. 2. declaratur.
- 15 Debita cōtracta nomine maioratus tenentur successor solvere.
- 16 Debita conuersa inutilitatem bonorum maioratus tenentur successor solvere.
- 17 Debita parua, quae tangunt exonerationem animae defuncti, tenentur maioratus solvere.
- 18 Maioratus potest se obligare soluere debita sui predecessoris.

- 19 Successor in maioratu non tenetur stare locationi.
- 20 Canonicus ultra tempus vitae non potest obli-gare prebendam.
- 21 Successor in maioratu tenetur stare locationi quando à defuncto habuit alia bona hereditaria.
- 22 Successor in maioratu tenetur ad debita quādo tacite vel expresse consentit alienationi.
- 23 Vxor mortuo marito non tenetur stare locationi rerum dotialium.

QVAESTIO. 636.

Vtrū sententia lata contra possessorē maioratus praedictet successorī nō citato. Communis contra contrariā.

Vtilis, assidua, & necessaria est quaestio praefata, quae quotidie versatur in tribunalibus, in qua breuitati cōsulam. Et in primis partē negatiuā, quae sententia lata contra possessorē maioratus nō praedictet successorī nō citato, tenet Bart. (sub dubio tamen) in l. filius familias. §. diui, nu. 19. ff. de legat. pertx. in l. incōcedēdo. ff. de aqua plubia arcēda, & in l. sepē. ff. de re iud. & per totū titulū. C. res inter alios acta, cuius opinione, ex professo sequitur Isernia, in c. vassallus, si de feudo fuerit cōtrouersia, vbi Albarotus, col. fin. Matthaeus de Afflictis, nu. 20. Et hanc opinionē habere maximā aequitatē, firmat Alex. in d. §. diui, nu. 9. & esse cōmunem opinionē, asserit Decius, conf. 445. nu. 29. Ripa, in d. l. filius familias. §. diui, num. 63. & Burgos de Paz, conf. 14. nu. 69. quae opinio in ea fundatur ratione, quia cū possessor maioratus nō possit bona alienare, pariformiter neque actiones exercere. Quā rationē assignat Socinus nepos, conf. 13. l. nu. 93. lib. 2. qui asserit Decij opinionē esse cōmunē, & Aymō Craueta, cōf. 117. nu. 7. Tiraquellus, de iure mariti, glos. 5. nu. 207. quae sequitur Cagnolus, in l. res iudicata. n. 5. ff. de reg. iur. & istā opinio nē sequitur Felin⁹, in c. fi. nu. 5. de maioritate & obediētia & Capicius, decis. 20. numer. 23. & Octavianus Cacheranus, in

in decisio. Pedem. 157. per totam, nu. 7. & in sententia lata per confessionē maioratus, hoc tenet Mieres. 4. part. quest. 1. num. 31. Sed contrariam opinionē (imò quod talis sententia praedictet successorī, etiā non citato) tenet Angelus, in l. ad diem, aliās in die. §. 1. num. 4. ff. de aqua plubia arcēda, quae sequitur ibi Cuman. nu. 3. Imola, nu. 12. Alex. dicēs veriorē, num. 10. & dicit ab omnibus approbatam (contra Bart.) lasso. ibi. r. lectura, nu. 49. & 2. nu. 92. vbi Ripa, nu. 60. & Loaces, nu. 308. & asserit esse magis cōmunē opinionē Couar. (op-timē illā sustentans) practicarū quēst. c. 13. n. 6. & pro hac cōsuluit Oldrad⁹ cōf. 94. nu. 18. Boer⁹, decis. 255. Alcia-tus, resp. 492. nu. 33. qui dicit cōmunē & quod ab ea nō est recedēdū, & dicit magis cōmunē Boerius, conf. 2. nu. 46. vol. 2. Cephalus, conf. 228. nu. 22. lib. 2. decisio Pedem. sup. nu. 1. & Tira-quellus, de primog. quēst. 33. num. 17. Oroscius, in l. ingenuum, nu. 6. ff. de statu hominū, vbi refert duas cōmu-nes contrarias, & istā sententiā sequi-tur Greg. in l. 20. tit. 22. p. 3. verb. *ca-sa*, qui dubiē loquitur, & pro vtraq. parte disputat istā quēstionem Anto-nius Gomez, in l. 40. Tauri, nu. 73. & Molina (qui alios allegat) lib. 4. de His-pañor. primog. c. 8. nu. 1. Menchaca, lib. 1. de succession. creat. §. 6. nu. 28. & §. 15. nu. 16. qui etiā refert duas cō-munes, & istam sequitur Pinelus, in l. 1. de bonis maternis. 3. p. nu. 48. Xua-rez, allegat. 27. & hanc dicit magiscō-munem opinionē Padilla, in l. vnum ex familia. §. si de falcidia, nu. 14. ff. de leg. 2. Simancas, de primogenijs, qui dicit, quod ita seruatur in his regnis, in lib. 4. c. 23. Otalora, de nobilitate. 2. p. 3. partis. c. 8. num. 7. & Mieres, de ma-ioratu. 4. p. quēst. 14. quid dicit quod ita practicatur, ne iudicia procedant in infinitū, modo cū hoc possessore, & statim cum eius successore, & sic

deinceps litigando, quae opinio cōm-firmatur ex doctrina Bart. in d. l. ad diē, volens, nō esse citandū substitutū ad examinationē causae, quae tractatur cū substituto, cuius opinio ibi se-quitur Angelus, & Romanus. Rursum cōprobatur istā opinio, ex t. in l. ex cōtractu. ff. de re iud. vbi sententia lata contra institutū exequitur contra sub-stitutū non citatū, quia vbi est eadem ratio vincēdi, sententia lata contra vnu prodest vel nocet alteri. t. in l. 1. C. si vnus ex pluribus appellauerit. l. 1. tit. 3. p. 3. vbi Greg. verb. *copatēro*, xl. 21. tit. 22. p. 3. vbi Greg. verb. *otro si de xi mos* & est glos. verb. *eadē causa*, in c. penult. de probat. Facit etiā quia se-ntentia lata contra prelatū nocet succes-sori, vt tradit Abb. cōf. 92. lib. 1. quae se-quitur Craue. cōf. 10. n. 8. & facit. l. 1. §. denūciari. ff. de vetre inspici. ibi, *de nūciari autē opponit ijs quos proxima spes successionis cōtingit*. Et ibi, *hereditas insti-tuto, non etiā substituto*. Praeterea cōpro-batur istā opinio, quia prohibita alio-natione, nō prohibetur alienatio, quae fit per sententiā, t. in l. 1. ff. de fundo dotali. l. 1. §. itē quāri potest. ff. de reb⁹ eorū, ibi, *valebit alienatio propter rei iudicatā authoritatē*. & sic prohibitio testatoris debet intelligi de actu volū-tario, non verō de necessario: quia iū-diciū redditur in iurātū, vt in l. inter stipulante. §. 1. ff. de verborū, idēquē probatur ex doctrina glossae, verb. *quos tangit*, in l. de vno quoque. ff. de re iudicata, quae dicit quod ad ali-quid expectat ad aliquē priuacim, nō est necessariū alios citare, qui secūda-rio ladi possunt: quā glossa sequitur omnes ibi, pro qua etiā bene facit t. in l. si patroni. §. si ff. ad Treb. vbi in causa mota contra heredem, non re-quitur, vt vocetur fideicommissari⁹, facit etiā t. in l. qui repudiant. §. si. ff. de in l. si suspecta, in princ. ff. de in officioso testamēto, ex quibus potest resolui alia non minus difficilis quā

Practicae Quaestiones.

practicabilis quaestio, an sententia lata in causa nobilitatis contra patrem, perquam plebeius declaratur, noceat filiis, & per supradicta resolve, quod sic, ut tenet Otalora, de nobilitate. 2. p. 3. partis. c. 8. & Mieres, de maioriatu 2. p. quest. 4. illar. 2. nu. 9. & 10. intelligens illud procedere quoad possessio nem, secus vero quoad proprietatem, patre excluso. Dubitatur etiam ulterius an successor in maioriatu, vel fundo teneatur ad debita sui praedecessoris a quo alia bona haereditaria, non habuit in qua quaestione quia quotidiana est, libet aliquantulum demorari sic distinguendo, quia si loquimur de debitis contractis a fundatore maiortus, tunc successor tenetur, nisi alius haeres existat in alijs bonis, quia ille debet conveniri, tx. in. l. cum fide heredis ff. de fideicomiss. libertatibus. l. filius familias. §. diui, vers. quid si liberis. ff. deleg. 1. l. senatus, in prin. cod. tit. ibi, **quannus non ut vendat detraxerit, sed ut soluat.* l. alienationis. ff. familiae arciscunda. quam opinionem tenet Palacius Rubeus, in rubr. c. per vestras. §. 16. nu. 14. in fine de donat. qui valde commendat. tx. in. d. l. cum fidei heredis. Aut loquimur de debitis contractis ab alijs successoribus, & tunc non tenetur illa soluere tx. in. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. ff. delegat. 2. tx. in. c. 1. agnat, vel filius defuncti, in vltimo l. us faudorum, & hoc tenendum est, prout tenet Bald. conf. 271. vol. 1. Alexan. conf. 19. num. 13. vol. 5. Greg. in. l. 4. tit. 15. p. 2. dicens hanc esse veram resolutionem, quam tenet Gomeci, in. d. l. 40. Tauri, nu. 72. Molina, lib. 1. de Hispanor. primogen. c. 10. vbi late hoc declarat. cui opinioni non obstat tx. in. d. l. 4. tit. 5. p. 2. qui videtur contra rium disponere in successore regni, quia debet intelligi, prout infra dicemus licet Oldradus, tenuerit generaliter contrarium, conf. 94. nu. 16. & licet Ioannes Lecier, dixerit contrarium esse

verum, in tractatu, de primogenitura? lib. 2. quest. 5. nu. 3. & licet teneat contrarium Castillo, in. l. 40. Tauri, nu. 26 (ex. d. l. 4. partit) & Cifuetes, quest. 16. in. d. l. 40. dices contrarium doctores tenere, sed opinionem Baldi, limitabis, quando praedecessor contraxit nomine maiortus, vel dignitatis, quia tunc successor tenetur illius debita persolvere. tx. in. c. significabit, de re scriptis, vbi nisi adesset defectus iurisdictionis, Comitissapossit conveniri pro debitis a suo patre contractis: cui illa indignitate successerat, & ita intelligunt ibi tx. Butrius, & Ancharranus, nu. 2. & est etiam tx. pro hac sententia, in. c. 1. de solutionibus. Secundo limitabis, quando debita esset conuersa in vtilitatem dignitatis, vel rerum vincularum. arg. tx. egregij, in. c. 1. §. si vassallus, hic finitur lex Conradi, deinde constitut. incipit, in vltimis faudorum. & tradit Quessada, in suis quaestionibus c. fin. nu. 35. Burgos de Paz, quest. 7. nu. 15. & 16. Boerius, decis. 44. nu. 11. Rolandus a Valle, conf. 28. num. 26. lib. 1. Menoch. de arb. casu. 258. Gomecius, in. d. l. 40. Tauri, nu. 272. Tertio limitat Greg. vbi sup. & Andreas de Ifor. quando essent debita parua, & tangeret exonerationem animae defuncti praedecessoris q. tenet Ripa, in. l. obligatione generali, in fi. C. de pignori, & Molina, in. d. c. 10. nu. 33. Quarto limitata, quando successor obligatus ad soluenda debita praedecessoris, ut in. c. licet, de voto. Et legem partit possunt intelligere, in casu tertiae limitationis, vel quando alia bona fuerunt curegno haeredi relicta (prout ibi intelligit Greg.) ex qua cōcl. licet limitata inferatur successor maiortus non teneri stare cōductioni, neque locationi factis per praedecessorem (non primo statuentem) Ita Gomecius, in. d. l. 40. nu. 84. Greg. in. l. 2. tit. 18. p. 5. Pinelus, in. l. 1. de bonis maternis. 3. p. numero. 71. Pelaez, de maioriatu. 4. p. quest. 25. numer. 2. & Molina

636. Communes contra communes. 637.

231

& Molina, de Hispanorum. lib. 1. c. 21. num. 3. & Gutierrez, in suis canonicis quaestionibus. c. 36. vbi asserit de successione maiortus & aliorum & facit. l. si quis domum. §. hinc subiungi potest. ff. locati, vbi haeres usufructuarij, non tenetur stare locationi factae per fructuarium, ita Greg. in. l. 2. tit. 8. p. 5. verb. **el heredero,** Burgos de Paz, supra. ex quibus traditur declaratio ad dictum Abbatis, in. c. 2. de decimis vbi resoluit non nocere canonico obligare suam praebendam ultra tempus vitae suae, quod sequitur Romanus, in. d. l. si filio. §. si vir in quinquennium, num. 22. ff. soluto matrim. 19 Padilla, in. l. vnum ex familia. §. si de falcidia, nume. 12. ff. deleg. 2. Molina, de Hispanorum primogenijs, lib. 1. c. 21. num. 2. licet contrarium regulariter disponat tx. in. l. sed adest. §. penultimo, vers. heredem. ff. locati, & in. §. si instit. de locato & conducto: quae omnia limitanda sunt, quando successor habuisset alia bona a defuncto, 20 maxime si esset subiecta hypotheca, profecuritate locationis argum. tex. in. l. cum a matre. C. de reivindicat. reg. ex qua persona de regulis iuris. tx. in. l. 9. tit. 17. p. 2. licet contrarium teneat etiam Gutierrez, sup. num. 30. qui sequitur Molinam, sup. vltimo limita, quando filius primogenitus cōfētit alienationi, tacite vel expresse, 21 quia tunc virtute ratificationis tenetur stare colono. argum. tex. in. l. cum vir. ff. de vscapionibus, & tenet Molina, supra, nume. 5. Padilla, num. 13. & Gutierrez, num. 10. idem (nouissimè) in lib. 2. canonicarum. c. 8. num. 10. & 13. ex quibus etiam est tenendum, quod neque vxor mortuo marito tenetur stare locationi factae a marito eo tempore in quo res & bona dotalia administrabat, saltem precisse, secus vero causatiue: ita Bald. in. d. §. si vir in quinquennium, nu. 1. (sic intelligens illum tx.) sequitur Salicetus, in. l. qui

fundum, nume. 1. ff. locati, Albericus, in l. diuortio, num. 11. ff. soluto matrim. Capella Tholossana, vbi Aufredus, de cis. 23. alias. 240. & sequitur Couar. lib. 2. variarum. c. 15. nu. 5. & dicit magis communem Antonius Gomez. 2. tom. variarum. c. 3. num. 8. Molineus, in consuetudinibus Parisiens. §. 30. quest. 22. num. 90. Et tandem haec est communis opinio, ut supra tradit Couar. & plures pro hac sententia allegat Dueñas, reg. 245. numer. 5. vbi refert alios, qui tenent contrariam opinionem, quam etiam dicit communem Iass. in. l. diuortio, nu. 32. ff. soluto matrimonio, & dicit etiam communem opinionem, decisio Pedemontana. 82. num. 6. vbi tenent doctores, mulierem teneri stare colono, & in hac quaestione proposita. duas refert communes Gutier. lib. 2. canonicarum quest. c. 8. nume. 39. & sequitur Rolandus, conf. 49. num. 6. volum. 2. sed a communiori sententia non est recedendum in iudicando & consulendo, saltem, quando locatio fuit facta ad longum tempus, secus si breui tempore finieretur, post mortem mariti, & ita possunt conciliari praedictae opiniones: ita tenet Gutierrez, supra, num. 42. dicens hanc opinionem esse magis communem, & tenendam in iudicando & consulendo.

SVMMARIVM.

Legitima ita est debita ascendentibus sicut descendentibus.

QVAESTIO. 637.

Vtrum dispositio legis cum annis ff. de conditionibus & demonstrationibus, habeat locum in ascendentibus. Communis contra communem.

Practicae Quaestiones. 638.

Filios descendentes ex filio grauato de restituendo post mortem: excludere substitutum disponit elegantissimè ex in. d. l. cū auus & cum accutissimi. C. de fideicommissis dubium tamen oritur an dispositio illorum iurium habeat locū in ascendentibus institutis, & grauatis de restituendo, scilicet, vt eorum descēdētes excludant similiter substitutum. Et partem affirmatiuam tenet Zinus, in l. generalitèr. §. cum autem C. de institutionibus & subst. & ante eum Petrus, & Iacobus, quos refert ibi Ang. in princ. & hanc opinionem tenent doctores, secundum Salicetū, in d. l. cum accutissimi, num. 1. & eā sequitur ibi Bart. numero. 49. Et ratio est, quia etiā ascendentibus debetur successio sicut descendentibus. l. nam & si parentibus. ff. de inofficioso testamento l. scripto. C. vnde lib. quam opinionem tenet Ang. de Perutio, in l. ex facto §. si quis rogatus, num. 4. ff. ad Treb. vbi vult id habere locū in filiis natis ex damnato matrimonio, ex quo testator erat natus.

Sed contrariam opinionem (imò quòd dispositio illorum iurium non habeat locum in ascendentibus grauatis, vt eorum successores excludant substitutum) tenet Bart. in d. l. cum auus, nu. 2. vbi Imola hanc dicit veriorē, & dicit esse communem Socin^o, num. 15. ibi, & sequitur Aretinus, in d. §. cum autem, & Iass. nu. 15. qui affirmat hanc esse communem. quam etiā sequitur Alexan. num. 11. Ripa, num. 55. in d. §. si quis rogatus, & Tiraquelus, in l. si vnquā, verb. susceperit liberos. nu. 220. C. de reuocandis donationibus, quæ opinio verior est, & ab ea recedere non licet in iudicando & consulendo.

SVMMARIUM.

Filius minor. 14. annorum, reputatur maior in pñtibus & rem. oralibus.

- 2 Lex in eum ff. de in ius vocando, declaratur.
- 3 Filius vocando patrē ad iudicium sine venia perdit causam ex lege partitæ.
- 4 Quilibet ciues reputatur filius reipublicæ.
- 5 Domini vassallorum non possunt à suis vassallis conuocari in iudiciū sine venia.

QVAESTIO. 638.

Vtrum processus reddatur nullus, quando filius vocat patrem in iudicio sine venia Communis contra communem, & quid iure regio.

Patrem in ius sine venia vocari non posse à filio, omnibus compertissimum est, sed an sine venia in ius trahatur processus corruat, dubitatur, & processum ex hoc non esse nullum, existimat Bart. post Guillelmum de Cuneo, in l. si. C. de in ius vocando, cuius opinionem esse communem firmat Gomecius, in §. penales, numer. 43. inst. de actionibus.

Sed contrariam opinionem (contra Bart.) esse communem tenet Purpuratus, in d. l. si. num. 36. Vantius, de nullitate sententiarum. rubr. ex defectu inhabilitatis, num. 4. quæ omnia limitanda sunt in spiritualibus, & beneficalibus: quia quantum ad illas reputatur maior, vt in c. fin. de iudicijs lib. 6. & sic potest sine venia in iudicium comparere, vt resoluunt doctores, supra, ita Couarru. lib. 1. resol. c. 5. num. 8. Spino, in speculo testamento rum, gloss. rubricæ. 4. pars, numer. 7. Hodie aut iam est inusitata pēna de qua in l. in eum. 24 ff. de in ius vocando, & alia grauiora filius punitur, vt in l. 14. tit. 2. p. 3 perquam legem filius amittit causam, ita Spino, sup. nu. 6.

ex

Communes contra communes. 640.

233

ex Greg. in l. 2. tit. 2. p. 3. l. 1. tit. 17. p. 4. Dueñas, reg. 351. qui latè declarat, & limitat conclusionem nostram. Et illa iura non solum procedunt respectu patris, contra filium, sed etiam respectu reipublicæ contra suos ciues: ita Angelus, in l. quanuis ff. de in ius vocando: quia quilibet ciues reputatur filius reipublicæ vt tradit Auendañus, in cc. prætorum. 1. p. c. 4. nu. 29. Salazar, de vsu, & consuetudine. c. 1. nu. 14. qui refert (cum alijs) quòd Dominus vassallorum non potest à suis vassallis vocari in iudicium sine venia, Auendañus, supra. c. 11. Rolandus, cōsil. 18. vol. 2. num. 8. vbi alios refert.

QVAESTIO. 639.

Vtrum potestas gladij, de qua in l. imperium. ff. de iurisdictione omnium iudicum, intelligatur de gladio materiali, vel punitiuo. Communis contra communem.

Gladij potestas, de qua meminit Iurisconsultus, in l. imperium ff. de iurisdictione omnium iudicum, solum pertinere ad gladium materiale, tenet ibi glo. finalis, & est communis opinio, secundum Ioannem Baptist. de Sanctoseuerino, ibi. numero. 10.

Sed contrariam opinionem (imò quòd accipiatur pro quolibet gladio punitiuo, quando lex imponit pēnā citra sanguinis effusionem) tenet ibi Angelus, cuius opinionem dicit communem ibi, Socinus, numero. 3. pro prima tamen opinione est text. in l. aut damnum. §. vita. ff. de pēnis, quæ verior & receptior est.

QVAESTIO. 640.

Vtrum in iure sit unita tantum possessio, vel plures. Communis contra communem, & quid iure regio.

Tres esse possessionis species quidam (post Bart.) existimauerunt, alij verò duas, & alij vnam, & huius vltimæ opinionis fuit Azon (relatus per glossas) verbo ait in l. in principio. ff. de acquirenda possessione. Quam opinionem esse communem affirmat Collectarius, in in. c. cum dilectus, numero. 6. de causa possessionis & prop. gloss. in l. licet. C. de acquirenda possessione, quam sequitur Menchaca, de successionum creatione. 1. p. lib. 3. §. 21. numero 108. qui refert Angelum, tenentem triplicem esse possessionem, ciuilem, naturalem, & corporalem, sed est diuinare, quia possessio naturalis dicitur corporalis, quia est quædā pedum positio, vt in d. l. 1.

Sed contrariam opinionem (imò quòd sint duæ species possessionis, scilicet ciuile, & naturalis) tenet Ioānes, ab eadem glo. relatus, cuius opinionem esse communem testatur ibi Iass. num. 7. Ripa, num. 28. idem Iass. in d. l. 1. §. si vir vxori, numero. 22. Hermanocius, num. 23. Socinus, numer. 3. Imola, num. 3. Ang. numero. 5. Zasius, num. 15. Alexand. 53. quos refert Menchaca, supra, & tradit Didacus Perez, in l. 1. verb. *possedendo*, tit. 13. lib. 3. ordin. Antonius Gomez, in l. 45. Tauri, num. 19. & Parladorius, rerum quotid. lib. 10. c. 9. num. 4. qui fuit in singulari opinione, quòd vnica sit tantum possessio, ipsa quæ ciuile, non naturalis, & quòd naturalis non sit propriè possessio, sed detentatio, opinionem verò Ioannis (quòd sit duplex possessio) approbat hodie. l. partitæ. 2. tit. 30. p. 3. ibi, *certaine des*

P 5 maneras

234

maneras ay de possession, la vna es natural, y la otra es que en latin llaman civil. * Et sic in hac varietate opinionum standum est decisioni legis partitæ. Ita etiam resolvimus in questione. 3. num. 59. quam opinionem sequitur Velascus, de iure emphyt. quest. 18. num. 5. ubi hanc dixit communem opinionem & in praxi receptam.

SVMMARIVM

- 1 **I**nterlocutoria profertur lite non contestata.
- 2 **S**ententia lata in via executiva nõ præiudicat negotio principali.
- 3 **C**lem. sepe, de verborum significatione, declaratur.
- 4 **S**ententia diffinitiva dicitur, quando per eam tota lis deciditur.
- 5 **S**ententia super alimentis dicitur diffinitiva.
- 6 **A**imenta lite pendente præstari debent.

QVAESTIO. 641.

Utrum sententia lata in causa sumaria sit diffinitiva vel interlocutoria. Communis contra communem.

Sententiam latam in causa sumaria, non esse merè diffinitivam colligebat elegantè Ang. de Per. in l. imperium, numer. 13. ff. de iurisd. omnium iudicum, in quatum probat ille tex. compositum ex duobus: appellari mixtum, nam licet negotium de quo agit diffiniatur, tamen quia à natura interlocutorie accipit (quæ fertur lite) nõ contestata neq; observatis alijs iuris solemnitatibus) videtur, quod non sit propriè diffinitiva, quoniam merum est abstractum ab omni compositione, & ita se consuliisse dicit Angelus, & suo consilio subscripsisse Ioannes deleg. & fuisse

Practicae Questiones. 641.

secundum consilium suum iudicatum, & hanc Angeli opinionem sequitur ibi Alexand. num. 11. l. ass. num. 5. & dicit communem Decius, num. 22. & dicit receptiorem Longobalus, num. 43. & illam sequitur Ripa, (post Romanum) in rubr. de re iudicata, num. 14. & sic sententia lata in via executiva, cum sit causa sumaria, nõ præiudicat causæ principali. Ita Parladorus, lib. 2. rerum quotidianarum, 5. p. c. fi. 5. 12. num. 4. & ultra eum Ioannes Botta, cons. 10. num. 18. quod est valde notandum. & nostram principalem conclusionem sequitur (dicens communem) Aret. col. 105. & Romanus, in rub. ff. de re iudicata.

Sed contrariam opinionem (imò quod sit merè diffinitiva) tenuit Paulus, in d. l. imperium, num. 3. quam sequitur ibi Curtius, ad Alexand. qui opinionem Angeli, optimè improbat, & Pauli, opinionem sequitur Imola, in l. si finita. 5. non autem. ff. de damno infecto, Angelus de Aretio, in l. 5. in princip. ff. de verborum, Felinus, in rubr. de re iud. num. 15. l. ass. in l. properandum, in princ. num. 12. C. de iud. & illam dicit esse communem, Purpuratus, in d. l. imperium, numero. 276. quam opinionem defendit Menchaca, lib. 2. cōtrouersiarum vsu frequen. c. 35. num. 2. quæ opinio cōprobatur in clem. sepe, de verborum significatione, in vers. sententiam vero, ubi Papa sententiam latam in causa sumaria appellat diffinitivam. Secundo comprobatur ex tex. in l. 1. ff. de re iudicata, ex quo generaliter colligit gloss. fi. in l. qui restituere. ff. de re iud. dicatione, quod ubicumque deciditur lis tota, semper dicitur sententia diffinitiva. Tercio quia causa alimentorum est sumaria, si quis à liberis. 5. si vel parēs, ibi, *sumatim oportet de ea iudices cognoscere.* ff. de lib. agnoscendis, adeo, ut libellus in canon requiratur, ut tenet Ancharran, in clem. 1. de iure

Communes contra communes. 642. 235

de iure patronat. l. ass. nu. 24. & Gomecius, in 9. præiudiciales, instit. de act. Sententia tamen super alimentis pro lata, est diffinitiva, ut tradit gloss. in d. l. si quis à liberis. 5. si quis ex his, verbo. sententiæ, & ibi eam sequuntur Guillelmus de Cuneo, & Bart. Quod tamen intellige secundum Albericū, ibi, quod aut causa alimentorum tractatur principaliter, & de per se, & tunc sententia dicatur diffinitiva: aut incidenter, & tunc interlocutoria: quod sequitur Lara, ibi, num. 13. & quando lite pendente, non obstante appellatione, sunt alimenta præstata, tradit Couarr. practicarum quest. c. 6. num. 6. Molina, de Hispanor. primog. c. 16. num. 30. Duñas, reg. 565. nu. 4. & est tex. in l. si instituta. 5. de in officio off. de inofficioso testamento.

SVMMARIVM.

- 1 **I**nterpretatio in dubio in bonum est facienda.
- 2 **I**udex qualitatem personæ debet considerare.
- 3 **O**ccidere licet mortem mihi minantem.
- 4 **F**amulus si occiderit iniuriantem Dominum qualiter puniatur ipse dominus.

QVAESTIO. 642.

Utrum verba illius qui minatur vindictam, sint accipienda in bonam partem, quando minatus mortuus reperitur. Communis contra communem.

Offendentem sibi minantem vindictam non teneri, si offensus mortuus reperitur inferebat Guillelmus de Cuneo, ex gloss. 1. in l. 1. C. de his qui bus ut indignis, intelligitur namque

de vindicta iudicij intellexisse, cuius decisionem sequitur ibi Ang. (prout ab aliquibus refertur) & Alexand. Paulus, & Corneus, & l. ass. quoniam interpretatio est facienda in meliorem partem, in rebus, quæ ad bonum & malum possunt adaptari. l. merito ff. pro socio. c. estote misericordes, de reg. iuris in Decret. Quam doctrinam sequitur Bald. in l. 1. num. 13. C. de servis fugitiuis, ubi l. ass. sequitur etiam decisionem Guillelmi, num. 26. & sequitur Alexand. in l. si quis mihi bona. 5. sed quid si mandaverit, num. 16. ff. de acquirenda hered. Et est alia secunda opinio, scilicet, quod iudex ex qualitate personæ minantis, hoc possit coniecturare, ut in l. vnica. C. si quis imperatori maledixerit, ut putat, si minans fuerit talis homo rixosus, vel qui solitus est minas ad executionem deducere: nam tunc potest exijs indicijs condemnari. Ita Paulus, in d. l. 1. C. de his quibus ut indignis, nu. 4. oblitus tex. optimum, qui ad hoc in argumentum adduci solet, in d. l. vnica. in fine, ubi Bald. & Salicetus, etiam tenent, condemnari posse. Et hæc esse communem opinionem affirmat Imola, in l. fin. numer. 10. ff. de heredibus instit. Pro qua sententia facit, quod hominem mihi mortem minantem, & solitum tales minas ad executionem deducere licitum est occidere, pro periculo evitando. Ita Zinus, in l. 1. C. unde vi. cuius opinionem dicit omnes tenere, l. ass. in l. ut vim, num. 14. ff. de iustitia & iure.

Sed contrariam sententiam (imò quod ex illis indicijs non possit condemnari, sed solum questioni exponi) affirmat communè, Anania, in c. 1. de maledicis, num. 7. quæ opinio verior videtur, quoniam illæ non sunt apertissimæ probationes, quas requirit l. fi. C. de probationibus, & probatio debet esse de necessario concludens, non de cōtingenti. tex. in l. neq; natales

natales. C. de probationibus. l. nā hoc C. unde legitimi. c. in praesentia. §. si. de probationibus. Ex quibus inferitur declaratio ad illam singularem Bartoli, sententiam, in. d. l. si quis mihi bona. §. pater. Vbi tenuit, quod si dominus qui de proximo iniuriam recepit dixit famulo suo, vel seruo, non reddas amplius domum, quousque aliquid noui audiam, vel cōtingat super hoc negotio & famulus iniuriatē occidat, tenebitur quidem dominus, tanquam mandator illius delicti, quam Bartoli sententiā sequuntur omnes, ibi, ut affirmat Iass. num. 12. idem in l. si quis id quod, num. 36. ff. de iurisdictione omnium iudicum idem Iasso. vbi dicit illam opinionem esse communiter approbatam, in. l. 1. num. 27. C. de seruis fugitiuis. Sed verius existimo, quod hoc sit tantum inditium ad torturam, non tamē solum ex hoc potest dominus definitiue condemnari.

SUMMARIUM.

- 1 Beneficium datur propter officium, & sic omnes tenentur recitare diuinum officium etiam si sint in studijs.
- 2 Maritus tenetur alere uxorem pauperem, & sine dote acceptam.
- 3 Beneficiatus qui non recitat horas canonicas tenetur ad fructuum restitutionem.
- 4 Beneficiatus recitans horas in peccato mortali, tenetur ad fructuum restitutionem, secundum aliquos.
- 5 Beneficio potest aliquis priuare propter nō residendo.
- 6 Beneficiatus qui in vno die non recitat horas canonicas, non tenetur ad fructus restitutionem, de iure secus ex motu proprio. Pij. V.
- 7 Beneficiatus pauper, qui non recitat diuinū officium, poterit ex consilio confessoris fructus sibi assumere.
- 8 Morus proprius Pij. V. confirmat vltimam

opinionem affirmatiuam.
9 Beneficiatus qui habet beneficium litigiosum, non tenetur recitare horas canonicas.

QVAESTIO. 643.

Vtrum beneficiatus qui possidet tenue beneficium, teneatur recitare horas canonicas.

Communis contra communem.

Beneficiatum teneri ad recitandum diuinum officium (etiam si nō sit subdiaconus) videtur probare tex. in. c. quod a te, & in. c. diuersis fallacijs, de clerico coniugato, & etiam procedit in scholasticis, dum sunt in studijs. Ita Menoch. de arb. cent. 5. casu. 4. num. 112. & 117. (cōtra alios.) Et ratio est, quia beneficium datur propter officium, ut in. c. si de rescriptis lib. 6. & hoc est verum, etiam si beneficium sit ita tenue, quod beneficiatus non possit ex eo congruē sustentari. Ita Ostiensis, in summa, de consecratione ecclesiarum vel alt. in. §. ex quibus, & Albertus Ferrarius, de horis canonicis, num. 10. Et ratio est, quia etiam maritus tenetur alere uxorem, etiam si nullam dotem ab illa suscepit, ut tradit Lara, de alimentis, in. §. si vel parens, numer. 65. & in. §. si quis ex his, nume. 57. quam opinionē sequitur Antonius Cuchus, lib. 5. in. §. maior tit. de horis canonicis, nume. 9. vbi assignat rationē, dicens, quod non magis excusantur, qui habent beneficium modici redditus, quā qui optimum, cum liuerum ei fuisset illud non accipere ita Godofredus, in. c. clericus, distinctione. 21. Syluester, verbo horę, quęstione. 2. quos sequitur Soto, lib. 9. de iustitia & iure, quęstione. 5. art. 3. colum. 3. Nauarr. c. 21.

c. 21. num. 8. de horis canonicis, quodd maxime procedit ex Concilio Tridentino. c. 6. sess. 25. vbi quilibet clericus habens beneficium (licet exiguum) fori priuilegio fruitur, in his etiā criminibus, quę minorū ordinū clericum beneficio carentem foro prophano subijcerent, tum quia cū beneficium (licet exiguum) habeat clericus, ad ordinem promoueri potest, ut in. c. tuis, de prebendis, & quia ratione qualiscunque beneficij accedat beneficiato honor & preminetia & non potest resignari absque auctoritate superioris. Hoc ita premisso, ex gloss. in. l. 1. C. de his quibus, ut in dignis, inferebat Bald. ibi, numer. 1. quod beneficiatus qui non recitat, tenetur ad restitutionem fructuum ex beneficio perceptorum, idem voluit Alex. ibi, num. 3. Salicetus, num. 3. Corneus, num. 2. tenet etiam Calderinus, (qui citat Alex. vbi supra, in. c. 1. num. 3. de celebratione missarum, vbi Pannormitanus, num. 8. & dicit hanc opinionem esse tutiorem in foro conscientie, quam tenet Adrianus, in. 4. quęstione. de bonorum ecclesiastico rum restitutione, fol. 40. impressio. luteria, ampliāns etiam ad beneficiatū recitantem in peccato mortali, quodd sequitur Angelus de Clauasio, verb. hora canonica. §. 11. Pro quorum opinione est auctoritas Concilij Lateranensis, sess. 9. sub Leone X. vbi expressē iniungitur hęc fructuū restitutio propter officium non recitatum in. §. statuimus, el. 3. quam opinionem sequitur Nauarrus, in manuali. c. 25. numero 122. & in conf. 14. tit. de celebratione missarum, & Parisius, de resignatione beneficiorum, lib. 1. quęstione. 9. nume. 9. quę opinio verior & crebrior est, & in praxi obseruata, ut ipse resoluit, num. 15. quam opinionem sequitur Antonius Cuchus, supra, numero. 9. vbi refert literam Concilij Lateranensis, & Soto, lib. 10. de iusti-

tia & iure, quęstione. 5. articulo. 2. Inter quos est controuersia circa verba dicti Concilij, an sit legendum, quodd restitutio fructuum fiat per sex menses, vel post sex menses a beneficio obtento, omittendo recitare horas canonicas. Pro qua opinione facit, quodd ex non residēdo priuatur quis beneficio, ut in. c. si. de clericis non residentibus, sed videtur non residere qui non recitat.

Sed contrariam opinionem tenet Cardinalis, in. d. c. 1. de celebratione missarum, qui resoluit, quodd non tenetur ad restitutionem, vbi Abb. dicit primam opinionem rigidam, & hanc sententiam Cardinal. dicit tenere ferē omnes Syluester, in sua summa verb. clericis. 4. §. 23. cui opinioni nō obstat auctoritas Concilij, quoniam non fuit receptum, quod fatetur Caietanus, verb. excommunicatio, post c. 81. & Miranda, in summa conciliorum, in Concilio Lateranensi sess. 12. Couarr. lib. 3. variarum. c. 13. num. 10. qui allegat Nauarr. in. c. quando, de consecratione distinctione. 1. notabile. 7. nume. 27. vbi multum gloriatur (& summa cum ratione) illum habuisse Salmanticę præceptorem.

Contrariam tamen sententiā huic proximā (inter quas est communis contraria) tenet Soto, lib. 10. de iustitia & iure, quęstione. 5. art. 6. c. 3. vers. quodd ergo conciliū, vbi voluit, quodd ille qui vno aut altero die non recitauit, minimē teneatur ad fructuum restitutionem, si verō pluribus, teneri, nisi se cum Papa, vel eius legato, composuerit. Et hanc opinionem tenet Archidiaconus, & Dominicus, in summa. 44. distinctione idem Domin. in. c. si. 4. notabili, de rescriptis lib. 6. vbi Francus. notabili. 4. Domin. nume. 1. dicens hanc fuisse opinionem Raymundi, in summa de raptoribus, in. c. si canonici. §. saturi, de officio ordinarij, lib. 6. Gabriel, in. 4. vbi plura inducit

et distinctione. 15. questione. 8. Et hanc esse communem dicit gloss. Concilij Lateranensis (quæ in scriptis circumfertur) verb. non faciat, & illam sequitur Nauarrus, in manuali. c. 25. nu. 123. vbi existimat, quod si scholasticus pauper sit, qui non recitauit, poterit ex consilio confessoris docti, sibi assumere fructus iam amissos, in sustentatione. Argumento eius quod notat Baldus, in l. si tibi mandauero. 7 §. si tibi centum. ff. mandati. Adde etiam, quod si beneficiatus sit multum remissus in recitando, potest prelatum illum beneficio priuare. Ita Ioannes de Linag. de horis canonicis. questione. 10. in vol. 15 tractat. Et in hac questione principali, duas communes opiniones contrarias refert Menchaca, de successionum creatione, lib. 3. §. 22. num. 56. qui tenet, quod clericus non teneatur ad fructuum restitutionem assignans rationem, quia beneficiati non consequuntur fructus propter solam horarum recitationem, sed propter alia plurima ministeria. Quæ opinio receptissima erat 8 de iure communi, hodie autem, ex motu proprio Pij V. promulgato anno 1571. est dispositum, quod beneficiatus non recitans horas canonicas, etiam vnus diei, teneatur pro rata emolumenti beneficii pauperibus, restituere, ex quo videtur approbatum decretum Concilij Lateranensis, & sic hæc questio non indiget alia disputatione, vt etiam tradit Salzedo, in practica, ad Bernardum Diaz. cap. 54. litera. A. & frater Manuel Rodriguez, in sua summa, cap. 145. conclusionem. 1. vbi limitat, nostram principalem conclusionem, & receptissimam sententiam, quando beneficium est litigiosum, Nauarr. consilio. 14. lib. 3. tit. de pen. & remiss. quod est menti tenendum quia sæpe dubitatur de hoc.

QVAESTIO. 644.

Verum nomine tutoris vel pupilli testamentum accusetur de falso. Communis contra communem.

TVtores, seu curatores, admittuntur ad accusandum testamentum de falso, non pupilli nomine, sed suo, probat text. in l. 2. C. de his qui accusare non possunt, cuius contrarium directè probat text. in l. 1. polla. C. de his quibus, vt indignis. l. tutorem. ff. eodem tit. l. senatus consulto. C. de his qui accusare non possunt, in quibus iuribus tutores possunt nomine pupilli testamentum tanquam falsum accusare, sicut possunt in officiosum dicere, vt in §. si tutor, instit. de inofficioso testamento, quare gloss. verb. pupilli, in d. l. polla, voluit, quod ibi (& in alijs similibus) agatur civiliter, & in d. l. 2. criminaliter. Quam opinionem sequitur Iacobus Butricarius, neque displicet Paulo, & Alex. Secundo soluit ibi gloss. quod illa iura intelligantur nomine pupilli, hoc est, ad eius utilitatem, sed accusatio fiat nomine tutoris, quem intellectum testatur ibi communem Bald. num. 1. Raphael Fulgosius, & Corneus, num. 3. & sequitur Odofredus, numero. 3. referens quosdam dicentes legem illam secundam, corrigere contraria iura, quæ solutio relatione fuit indigna, propterea Bart. in d. l. polla, oppositoine. 2. (ex sententia Ricardi de Malum bre) intelligit longe aliter, dicens quidem optimo iure accusari posse testamentum, tutoris nomine, & quia nihil est quod prohibeat, sed inscribere se debere, non pupilli nomine, sed proprio suo, ad panam talionis subeundam secundum formam text. in l. qui crimine C. qui accusare non possunt. l. fin. vbi gloss. C. de accusationibus. Et hoc est quod dicit text. in d. l. 2. quem Bart. intellectum

intellectum sequitur Benedictus de Plumbinis, in d. l. polla, dicens eum minimè placere doctoribus Bononiensibus, illum tamen asserit communem lassi, num. 6. vbi Corneus, & ita in scholis maiori calculo doctorum recipitur.

SVMMARIVM

- 1 **P**apa sine consilio cardinalium potest res arduas expedire.
- 2 **I**nter Papam, & Cardinales est quedam vnio.
- 3 **P**apa non tenetur consulere suos fratres.
- 4 **P**apa potestas est summa potestas.
- 5 **C**lausula de fratrum nostrorum consilio apposta in bullis apostolicis, qualiter intelligatur.
- 6 **P**apa potest Cardinalem eligere sine aliorum consilio non vero priuare.
- 7 **S**olemnitas quæ requiritur in actu faciundo, requiritur in destruendo.
- 8 **P**apa solus potest regem regno priuare.
- 9 **P**apa an possit hominem sanctum hac vita migratum in sanctorum numero collocare sine consensu Cardinalium.
- 10 **A**rdua negotia cum consilio sunt tractanda, & terminanda.
- 11 **S**i Papa delinquat nullum habet indicem nisi in crimine heresis.

QVAESTIO. 645.

Verum princeps sine consilio procerum possit legem condere in rebus grauib, & Pontifex sine consilio Cardinalium.

Communis contra communem.

Regula iuris est, leges principes debere condere ex consilio suorum procerum. Ita gloss. verb. sanctiones, in l. 1. ff. C. de diuersis rescriptis, & probat text. in l. placet, in

principio. C. de sacrosanctis ecclesijs Et ratio est, quia negotia ardua non expedit princeps sine illis, text. in authentica. habita. C. de filiis, pro patre legem autem condere, est res ardua, & maximum negocium, cum in eo consistat supremus & maximus meriti imperij gradus, vt existimat Bart. in l. imperium. nu. 7. ff. de iurisdictione omnium iud. Quo supposito, dubium est, an Papa possit res arduas sine Cardinalium consilio expedire, & non posse tenet Bald. in l. penult. n. 3. vers. cum sit valde premissa. C. de bonis quolibet. Quare Papa Urbanus (referente Bald. in d. l. ff. C. de diuersis rescriptis) legatis Perusinis supplicatibus expeditionem quorundam negotiorum respondit, non esse solitum negotia graua in camera priuata expedire, sed in apostolico consistorio, & ad hoc esse casum, & multum debere notari refert Bald. in d. l. ff. & dicit communem Parisius, de resignatione beneficiorum. l. p. lib. 8. questione. 5. nu. 14. quam opinionem tenet etiam Cardinalis, cons. 128. vbi generaliter tradit gesta per Papam (quæ ardua sunt) sine consilio Cardinalium, minimè obligare successores, & eandem sequitur opinionem in c. ex gestis, de clericis non resident, vbi etiam Imola, num. 1. tenet etiam Abb. in c. quæsiuit, nu. 3. de his quæ fiunt à maiori parte capituli, vbi in hoc allegat duo iura text. in c. per venerabilem (vbi ipse notat num. 1.) qui filij sint legitimi, & capitula fundamenta de electione lib. 6. & subiungit Abb. ibi, hoc esse mirabile dictum Archidiaconi, in c. sunt quidam 15. questione. 1. quam opinionem tenet Francus, in c. super eo, numeri. 2. de hæreticis lib. 6. vbi refert ex Ioanne Andrea, in c. requisiti, de testam. quod inter Papam & Cardinales est quedam vnionis identitas, & hanc partem sequitur Basil. de præstant. Card. questione. 2. dicens esse sustentabiliorem

Practicae Quaestiones.

biliores, num. 11. & equiores, num. 24. nec contrariam esse communem, num. 28. imò hanc esse communem & in eius fauorem fuisse obtentum, ac indicatum olim. *non magis iniquum*
Sed contrariam opinionem. (imò quod etiam in arduis) quale est legem condere) princeps vel Papa non teneantur requirere consensum procerum suorum, de necessitate, & quod hoc faciunt de urbanitate) videtur insinuare gloss. verb. contingeret, in d. c. fundamenta. §. decet. de electione lib. 6. gloss. etiam. 1. in d. c. ad apostolicam, de re iudicata, eod. lib. vbi dicitur non teneri Papam consulere suos fratres, quia Papae potestas est maxima, & plenissima. c. 2. de prae. lib. 6. cap. 4. proposuit, de concessione praebendae, clem. 2. vbi lite pendente, c. cuncta per mundum. 9. quaestione. 3. ibi, **sine vlla synodo*, & Papae potestas dicitur libera. tx. in. c. significasti, in fi. de electione. Vnde sequitur eum minimè teneri aliquem requirere, ita gloss. verb. libere, in clem. dudum, de sepulturis. Et etiam principes eandem habet in temporalibus libertatem & plenitudinem. l. bene à Zenone. C. de quadrienj praescriptione. l. de praecatio ff. ad legem Rodiam de iactu. q. uare hanc opinionem tenuit (còtra Bald.) Hugolinus (doctor antiquus) in. c. in istis. §. leges. 4. distinctione, & dicit communem Geminianus, in d. c. super eo, num. 4. de haereticis, lib. 6. vbi dicit illam magis communem, & sustentabiliorem, sequitur Felinus, in rubrica. de constitutionibus, numer. 2. vbi affirmat esse comunem, & sequitur Decius. l. lectura, num. 8. ibi, pro qua facit tex. in. l. fi. C. de legibus, ibi, **soli Imperatori*, & ibi, **soli Imperator*. Et esse communem opinionem & ex facto seruari, affirmat Albericus, in rub. C. de legibus, num. 3. vbi subdit clausulam illam, quae in decretalibus epistolis inseritur, scilicet de fratrū

nostrorum consilio; decentia magis esse, quam necessitate, & dixit communem opinionem Anania, in. c. firmissimè, num. 4. v. ro. Papa de haereticis, & Barbacia (sibi contrariis) eod. fil. i. vol. 1. col. 28. paulo post medium eum sequutus) & eam tenet Paulus, in. l. humanum, num. 6. C. de legibus. Vnde infertur licere quidem Papae, aliquem in collegio Cardinaliū cooperare, sine illorum consensu, licet sit negotium arduum. Ita determinat elegantè Ioannes Andreas, in. c. sanè, de conuersione coningatorum, vbi idè sequitur Antonius, & Felinus, supra, & in hoc Decius, dicit se allegare glossam notabilem. verb. potestatis in clem. Romani, de electione quae profectò nihil dicit. Est tamen aduertendū, q. licet Papa solus possit solus Cardinales creare, non tamen poterit solus priuare illos Cardinalatus potestate, vt videtur probare tx. in. c. 2. de clericis non residentibus, & ibi ex eo notat Hostiensis, Ioannes Andreas, & Panormitanus, qui multa inducit (nequè tamen quae sit sua in hac còtroversia sententia colligi potest) Solet tamè adhuc citari tx. in. c. 1. de scismaticis, lib. 6. ibi, **de fratrum consilio*, quam conclusionem (pluribus rationibus) probare nititur Barbacia, de praest. Cardinaliū. §. 2. quaestione, Basilii vbi supra, num. 3. qui illam dicit esse sustentabiliorem, quamquam (vt in genuè fateamur) opinio contraria fortassis est magis vera, & inridica, imò quod solus Papa possit Cardinalem deponere, quia non maior sollemnitas requiritur indeponendo, quam increado de nouo. l. nihil tam natura 7 le. ff. de regulis iuris, & solennitas quae requiritur in actu faciundo, requiritur in destruendo. l. si vt proponis. 2. C. de secundis nuptijs, gloss. notabilis (iuxta tx.) in. l. c. ut proponeretur. ff. de leg. 2. & plura tradit Tiraquellus, ad l. connubiales, gloss. 6. numero. 12. fol. 12.

649. Communes contra communes. 241

fol. 126. vbi dicit quod solennitas quae requiritur in actu requiritur in eius reuocatione, & sic cum nulla solennitas, nisi Papae voluntas, requiratur in creatione Cardinaliū, sequitur, q. mutata voluntate, poterit illos dignitate sua priuare, sine consilio Cardinalium. Idemq. tenet Loaces, in allegationibus pro Marchione de los Velz, fol. 394. nu. 8. quae refert & sequitur Iulius Clarus, lib. 5. sententiarum §. 6. quae est. 35. nu. 11. qui dicit, q. ita còcludunt còmuniter doctores. Rursus confirmatur illa conclusio. extraditis per Gigantè, de pensionibus. quae est. 45. num. 1. Spinū in speculo testamentor. gloss. 5. nu. 42. illa tamè priuatio debet fieri in consistorio, vt factū fuit tēpore Iulij. 2. cū illis qui adhærebant conciliabulo Pissano, & tempore Leonis. 10. in priuatione Cardinalis Petrucci, & aliorum qui còsenserant còiurationi factae contra summum Pontificem, & tempore Pij. 4. in priuatione Cardinalis Garasæ, vt refert Flaminus, de resignatione beneficiorum. quae est. 11. num. 15. in prima parte, & quae est. 10. num. 27. lib. 1. Præterea solus Papa potest regem regno suo priuare. c. alius. 15. quae est. 6. c. ad apostolicam. supra, gloss. 1. de re iudicata in. 6. vbi sine consensu Cardinalium deposuit regem francorum, & etiam Federicum, & alios refert Iulius Clarus, supra, nu. 6. infertur etiam licere soli Papae hominem sanctum hac vita defunctum, in diuorum numero sine consensu Cardinalium còfferre (quanuis negotiū per quā arduū sit). Ita tenet Archiepiscopus Florentinus. 2. p. 3. partis suae summa. tit. 22. c. 5. §. 5. col. 2. vers. si autè, vbi refert ita tenere Agustinus de Ancona, & Florentinus. Quā opinionē sequitur Felinus. & Decius, in. d. rub. de constitutionibus, tametsi dicat còtrariā tenuisse Ioannes Andreas, & Anton. in. c. 1. de reliquijs & veneratione sanctorū & còtrariū te

net Martinus Laudensis, in tractatu de Cardinalibus, quae est. 110. & Troil Maluicius, de canonicatione sanctorū 2. dubio, vbi nu. 42. (pluribus relatis) dicit in hac residere opinione, q. in hoc casu Papa teneatur requirere consensum Cardinaliū, quare verior videtur opinio Florentini.
Sed pulchrū dubiū est, si Papa delinquat, quis erit competens iudex ad illius punitionē. De quo est tx. mirabilis, in. c. si Papa. 40. dist. 1. ibi, **calpas Romanis Pontificis, nullus mortalium redarguere praesumat, quia cunctos ipse indicaturus à nemine est indicandus, nisi deprehensus à fide, de iuri*. In quo casu erit iudex competens Conciliū generale, & ita dicunt communiter doctores, vt attestatur Cardinalis Alex. in. d. c. si Papa, & dicit esse planum apud omnes Iass. conf. 95. lib. 4. quia vbiq. reperitur, quod Papa possit iudicari, semper intelligendum est à concilio. Ita gloss. in. c. licet, verb. hortamur. 2. quae est. 7. quam dicit esse frequentioribus votis approbatam Aluaradus, de potestate Papae. 1. p. nu. 84. & nu. 173. & qualiter hoc sit practicandum tradit Iulius Clarus, supra, num. 4. & ratio est, quia Papa haereticus non Papa amplius Deique vicarius, & supremus christianae orbis senator, & praesul dicendus est, sed diabolus, & omnium mortalium infimus, & pessim⁹ & ipso iure pontificatu priuatus, ita Antonius Cuch. lib. 2. tit. 3. num. 20. institut. Et an dispositio illius textus, in. d. c. si Papa, procedat in alio quocumque crimine notorio, ex quo ecclesia scandalicetur, tenet gloss. ibi quod sic, & illam sequitur Abb. in cap. significasti, numero. 4. de electione, quam dicit communiter teneri Decius, consilio. 151. numero 4. qui dicit, quod illa glossa, placet communiter canonistis quam opinionē sequitur doctissim⁹ Oroscus in. l. 1. & est receptum, columna. 586.

lib. 1. quest. 132. nu. 7. Quae omnia sunt notanda pro declaratione illius tex. Hodie vero, ex l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. & tenet ibi glossatores, recte obligatur si de iussu, etiam pacto nudo, & sublata est illa solemnitas stipulationis. Ita nouissime Parladorus, lib. 2. rerum quotidianarum, cap. 3. per totum.

SVMMARIVM.

- 1 Lex, pater. C. de euictionibus, declaratur.
- 2 Auis non tenetur dotare neptem, quae habet patrem diuitem.
- 3 Auis indubio cuius contemplatione censetur dotare neptem sunt duae communes opiniones contrariae.
- 4 Salicetus non determinauit nostram quaestionem, quia tunc his pendebat.
- 5 L. 3. tit. 11. p. 4. declaratur.
- 6 Hodie nepos ex filio coniugato, non est in potestate aui.
- 7 Obligatio dotandi non consistit in patria potestate.
- 8 Pater tenetur dotare filiam iam nuptam.
- 9 Auis maternus non tenetur dotare neptem diuitem.
- 10 L. si. C. de dotis promissione repugnat rationi.

QVAESTIO. 647.

Virum auis paternus teneatur dotare neptem, quae habet patrem diuitem. Communis contra communem, & quid iure regio.

Avis paternus teneri dotare neptem, etiam si illa patrem diuitem habeat, tenet speculator, in. 4. p. tit. de iudicijs. §. sequitur, n. 11. Ang. per gloss. ibi, in. l. pater, nu. 4. ff. de euictionibus, Bald. in. l. fin. nu. 14. C. de dotis promissione idem Bald. in. auth. ex test. num. 15. vers. 3. quæro. C. de collationibus, & est communis opinio, secundum Vulgarinum, in. l. 1. nu. 41. ff. solut. matr. quae ibi defendit Crotus, à nu. 80. vsq. 88. & ibi Vulgarinus, dixit quod co-

munitèr glossæ, & doctores intelligunt text. in. l. pater. C. de euictionibus, in aui dotante neptem, quæ intellectus ipsæ reprobatur (& bene) quia etsi verus esset ex eo non sequeretur quod aui teneretur semper dotare neptem, viuo filio maxime diuite, & sequitur ibi Socinus, nu. 47. & Cacialupus, in. l. frater à fratre, nu. 128. (cū duobus sequentibus). ff. de eo dict. & indeb. quæ opinio fuit originalis Azonis, in. tit. quod cū eo, nu. 43. in. fi. & dixit communem Socinus, in. d. l. 1. nu. 49. Socinus iunior, conf. 29. nu. 37. vol. 3. Palacius Rubeus, in. c. per vestras, notabili. 3. §. fin. nu. 5. Padilla, in. auth. res quæ. C. communia deleg. Spino, in. speculo testamētōrū, gloss. 10. nu. 38. quod declarat, quādo auis paternus habet neptem in sua potestate, & pater indigeret.

Et indubio cuius contemplationis censeatur auis neptem dotare, filij an neptis, tradit duas communes Menoc. lib. 3. pref. 17. nu. 3. & conf. 183. nu. 14. vol. 3. Sed contraria opinio (imò quod solū teneatur auis illam dotare quādo illius pater est pauper) tenet Baldus (sibi contrarius) in. d. auth. res quæ, nu. 12. & sequitur Camillus, nu. 120. Alex. nu. 19. in. l. 1. ff. solut. matr. vbi Iass. testatur esse communem, nu. 26. Ripa, nu. 74. & Zafius, nu. 27. & sequitur Anton. Gabr. tit. de iure dotili, nu. 15. dicens communem. & alios refert Ioānes Botta cōf. 20. nu. 11. & illam sequitur Corraus, in. l. qui liberos, nu. 105. ff. de ritu nuptiarum Iass. in. §. fuerat, nu. 103. instit. de actionibus, Capegius, de dote, quest. 18. vol. 6. tract. licet Salicetus, in. d. l. C. de dotis promiss. noluerit proferre suam sententiam, quia tunc subiudice lis erat, & sequitur Padilla, in. d. auth. res quæ, nu. 58. & Baeza (dicēs communem) de nō meliorādis filiabus ratione dotis. c. 7. nu. 16. Matien. in. l. 1. tit. 2. lib. 5. recop. gloss. 2. nu. 5. & est ex. de iure regio, in. l. 8. tit. 11. p. 4. vbi Gregor. dicit communem, allegans Socinum, conf. 33. num. 16. vol. 3. Pulchrum tamen dubium

QVAESTIO. 648.

Virum ducens puellam minorem duodecim annorum lucratur fructus rerum dotalium. Communis contra communem, & quid iure regio.

Ducens puellam minorem duodecim annorum, tradensque illam ad domum, & subiens onera eius facit fructus rerum illius suos. Ita tenet (ex opinione Azonis) gloss. fi. in. l. si ante nuptias. ff. solut. matr. quae dicit communiter seruari Baldus, ibi dicens contrariam esse de iure veriorē. Bart. tamē, ibi, in. fin. tenet contra Azonem, per ex. in. l. penult. §. Iulianus. ff. quod tutore auctore, adēs, quod si ipso facta esset maior, tunc ipso in illo casu faceret fructus suos, & in hoc expedit gloss. in. l. 2. C. de dotis promissione, & in. l. insulam. §. usuras. ff. illo tit. & Bartoli opinionem, dicit communem ibi Iass. nu. 3. in quantum loquitur de maiori, & illam Azonis opinionem, approbat. l. 28. tit. 11. p. 4. quæ fundatur in æquitate, & ita seruatur in his regnis, ex quo iam illa æquitas est ibi scripta & sic profertur opinioni contrariae, quæ procedit de iuris rigore, secundum Bart. l. pla. uit. C. de iudicijs de iure tamē comuni, communis opinio erat in contrarium, quod non lucratur sponsus fructus, argum. ex. in. l. penult. ff. quādo dies legati cedat, ibi * non videtur nupta quæ virum pati non potest, ita Grego. in. d. l. 28. verb. * y esto es y gualdad. *

QVAESTIO. 649.

Virum laicus in criminalibus possit accusare clericum non infamatum de crimine. Communis contra communem.

bium est, an hodie auis paternus teneatur dotare neptem, ex. l. 47. Tauri, per quam filius liberatur à patris potestate, per contractum matrimonij. In qua quaestione resolutione dicendum est, quod etiam si neptis hodie non existat in potestate aui, nihilominus tenebitur auis illam dotare. Ita tenet Grego. in. d. l. 8. verb. * el aguelo, * quem sequitur Gutierrez, practicarum quæstionum. lib. 2. quaestione. 9. quia obligatio dotandi non consistit in patria potestate, ut illa cessante cesset obligatio, quia alias pater non teneretur dotare filiam iam nuptam, quod falsum est, ut pluribus citatis docet Mexia, ad. l. Toleti. 12. partis. 1. fundamento, numero. 34. fol. 33. & Azueus in. l. 3. tit. 29. num. 4. lib. 5. recop. quod prodit non obstante verbis dictæ legis. 8. ibi, * el aguelo de parte de padre que viere su nieta en su poder, tenudo es de la dote. * Cuius difficultati respondetur, quod ex illa lege non est sumendum argumentum à contrario sensu, ut cessante patria potestate cesset dotandi obligatio: maxime quia illa verba non important decisionem in patria potestate, ut tradit Gutierrez, supra, & Matienzo, in. l. cit. 2. gloss. 2. lib. 5. & Grego. & Baeza, supra, num. 16 qui resoluit, illud non habere locum in aui materno, qui non tenetur dotare neptem diuitem, ut tradit Guillelmus Ben. dictus, in. c. Raynūtius, verb. dotem, numer. 68. Iass. in. d. authenticæ, res quæ, nu. 3. vbi Curtius, num. 1. Nouellus de dote. 6. parte privilegio. 16. & si non haberemus. l. si. C. de dotis promissione, disponentem patrem teneri dotare filiam, etiam diuitem, quilibet responderet contrarium ut tradit Baeza supra, nu. 21. & Couar. in. 4. decret. 2. p. c. 3. §. 8. nu. 8. Corraus, in. l. qui liberos, num. 96. de ritu nuptiarum, Mexia ad. l. Toleti, supra 12. partis, num. 37. fundamētum. 1. qui dicit communem.

Laicus in criminalibus excep-
tis (de quibus per glossam, in
c. cum. P. de accusationibus,
& in summa. 2. quæst. 7. & in. c. per
tuas, el. 1. de simonia) admittitur ad ac-
cusandum clericum, vel testificandū
contra eum. Ita gloss. in. c. de cetero,
de testibus, vbi Felinus, nume. 9. vers.
limitat. 6. vbi innuit esse communē
opinionem, & omnes ita tenere.

Sed contrariam opinionem (imō
quod ad hoc ut laicus in illis crimini-
bus possit accusare clericum, vel cō-
tra eum testificari, sit necessarium qd
clericus sit infamatus) dicit magis cō-
munem Hostiensis, in. c. veniens, el. 1.
de testibus, in principio, & vide Due-
ñas, reg. 315. an mulier possit in hoc
casu esse testis contra clericum, ma-
ximè si sit bonæ famæ, & Iosephum
Mascardum, de probationibus, vol. 2.
concl. 1459. num. 44. & Salzedum, in
in practica ad Bernardum Diaz, c. 4.
vbi latè hoc declarat, pluribus citatis.

SVMMARIUM.

1 Instrumenta de nouo reperta hodiè ad-
mittuntur, etiam post conclusum in
causa.
*La fectia de remate, *renocatur ex in-
strumento nouiter reperto.

QVAESTIO. 650.

*Utrum post conclusum in cau-
sa, producantur testes, vel instru-
menta de nouo reperta. Commu-
nis contra communem, & quid
iure regio.*

Regula iuris est, post conclusio-
nem in causa non posse pro-
duci testes, aut instrumenta.
Ita probat tex. in. c. cum dilectus, de
fide instrumentorum. l. 34. tit. 16. p. 3.
Et vltra limitationes quas adducit
Frācisc⁹ Curtius, in repetitione, legis

admonendi, no. 69. cum sequentibus,
de iure iurando, & Felinus, in. d. c. u.
dilectus, limitat Bart. in. d. c. ad monē-
dū, num. 2. quando instrumenta essent
de nouo reperta, & idem procedere
in testibus tenet Iaffo. in. l. Imperato-
res. ff. de re iudicata, & vide Curtiū
seniorem, in. d. l. admonendi, numero
67. & Iaff. in. l. 1. numero. 48. in repe-
tione, & in. 2. lectura, num. 50. cum se-
quentibus. Et opinionem Bartoli, di-
cit cōmunē Ripa, ibi, nu. 45. & 48.

Sed opinionem Bart. reprobatur ibi
Romanus, nu. 16. & 25. qui resoluunt, qd
post conclusum in causa, non possunt
produci instrumenta, etiam de nouo
reperta. Quem sequitur Curtius se-
nior, ibi, nume. 23. dicens, quod com-
muniter reprobat Bartoli opinio.
Has tamen contrarietates concor-
dat Ripa, vbi supra, num. 48. scilicet,
quod quando conclusio fuit facta a
iudice, vel statuto, procedat limita-
tio Bart. & quando conclusio fuit fa-
cta ex consensu partium, non proce-
dat, quam concordia assignat Felin⁹,
in. d. c. cum dilectus, nu. 22. limitat. 11.
(sed in alio proposito), & ibidē, in li-
mitatione. 3. nu. 16. dicit omnes allega-
re Bart. pro prima opinione, non ta-
men apperit an illum oesteneant, vel
transeant cum eo. Hodiè tamē in qua
cumque parte litis admittuntur in-
strumenta, cum iuramento producen-
tis, p. de nouo ad eius notitiā venerūt

2 vt in. d. l. 34. tit. 6. p. 3. & ibi Greg. glo.
fi. l. 2. tit. 5. lib. 4. recop. l. 1. tit. 2. et. l. 1.
tit. 5. lib. 4. recop. & vtroque Aze-
uedo, Paz, in sua praxi. 1. partis. 1. com-
tēpore. 8. nu. 178. Quod quidē etiā pro-
cedit in via executiua, nā trāfactis de-
cē diebus, & lata sentētia *de remate, *
possūt produci instrumenta aliqua, de
nouo reperta, ad impediendā executio-
nē. Ita Grego. in. l. 33. tit. 14. p. 5. verb.
*alegacion, *quem sequitur Girona,
de gabellis. 4. p. 5. 2. nu. 25. & diximus
in quæst. 542. num. 9.

SVMMARIUM.

- 1** Arma non possunt tolli ei qui de nocte
cum eis fuit inuentus, nisi fuerit appre-
hensus.
- 2** Lupum non dicimus inuenire nisi apprehē-
damus & interficiamus.
- 3** Pragmatica punietes, *a los que trayan
auidon, y pūtas en cuellos. *intelli-
guntur si fuerint apprehensi.
- 4** Contraria opinio in questione principali
proponitur.

QVAESTIO. 651.

*Utrum inuentus quis dicatur,
quando nō est apprehensus.*

*Communis contra
communem.*

Inuentus dicitur quis, quando
corporaliter est apprehensus, non
autem quando est in conspectu.
Ita Bart. in. l. 1. numero. 18. ff. de ac-
quirenda possessione, quod seruit ad
statuta dicentia, quod si aliquis inue-
niatur de nocte puniatur, quia debet
corporaliter apprehendi, neque suf-
ficient quod sit in conspectu. Et opi-
nionem Bart. tenet Zinus, in. l. licet
C. de acquirenda possessione, & Bal-
dus, in. l. item lapilli, in fine. ff. de re-
rum diuisione, Angelus, in. l. qui ser-
uum, & in. l. si fugitiui. ff. de verbo-
rum, & illam communiter teneri, di-
cit Alexan. in. d. l. 1. in princip. nu. 77.

1 Corsetus, singulari. 16. numero. 3. Gu-
tierez, lib. 1. canonicarum. c. 12. nu-
mero. 10. & in practica lib. 1. quæstio
ne. 12. numero. 5. Didacus Perez, in. l.
23. tit. 3. lib. 1. Ord. pag. 106. Iulius
Clarus, receptarum sententiarum. §.
fi. quæstione. 82. statut. 6. numero. 1.
Menochius, casu. 394. ex numero. 49.

Gomez de Leon, al. eg. 30. numero. 1.
Pro qua est gloss. solemnis, in. l. si bar-
satores. C. de fideiussoribus, vbi di-
cit, quod si de nocte fuerit aliquis
inuentus cum armis, non punitur
amissione illorum, nisi fuerit appre-
hensus, & ibi Bald. refert quod si
statutum dicat, quod si quis inue-
nerit Lupum, dabitur illi centum
(proūt in hac ciuitate fit a iudicibus
fraternitatis veteris) intelligitur si
fuerit apprehensus, & eū interfecerit.
Et idem erit intelligendum circa
omnes leges regni punientes luso-
res, & imponentes penam contra
portantes, *luto, y cuellos almidona-
dos, y con puntas, (proūt nuper pro-
hibitum est.) Ita colligitur ex tra-
ditis per Mexiam, ad pragmaticam
regiam, conclusionē. 1. numero. 34.
cum sequentibus, vbi plures re-
gias pragmaticas in hunc sensum
declarat, & dicit, quod ita praxis,
& consuetudo recepit. Et hæc est
communis opinio, secundum Iu-
lium Clarum, lib. 5. receptarum. §. fi.
quæstione. 82. numero. 1. in fine, Villa-
lobos, litera. S. numero. 177. & 178.
licet contrarium sentiat Azcuedo,
in. l. 1. tit. 12. lib. 7. numero. 6. recopi-
lationis, & vide Gomecium, in. l. 45.
Tauri, numero. 48. & Cassaneum, in
consuetudinibus Burgundiæ. §. 1. nu-
mero. 1. & plura tradit Hippolytus
Bonacosa, in suis quæstionibus cri-
minalibus, verb. inuentus, fol. 120
Menochius, de arbitrarijs, quæstio-
ne. 80. casu. 104. numero. 7.

4 Sed contrariam opinionem in quæ-
stione principali (imō, quod ex eo
quod aliquis sit in conspectu, dica-
tur inuentus) tenet Angelus, (sibi
contrarius) in. l. 3. §. Neracius. ff. de
acquirenda possessione, quam dicit
communem Aretinus, ibi, numero.
18. Prima tamen opinio verior est, &
ita practicatur.

SUMMARIVM.

- 1 Confessio iurata erronea reuocari potest.
- 2 Contraria opinio in questione principali traditur.
- 3 Errare potest aliquis, & decipi etiam de liberando.
- 4 Confessio erronea tam in prima quam in secunda instantia reuocari potest.
- 5 Lex. 5. tit. 13. p. 3. declaratur.

QVAESTIO. 652.

Vtrum confessio erronea reuocari possit, & intra quod tempus. Communis contra communem, & quid iure regio.

Confessionē erroneam factam in iudicio, reuocari posse ante sententiam, disponit text. in error. C. de iuris, & facti ignoran-
tia, ubi Padilla, num. 12. (alios referēs) resoluit cum communi illud procedere, etiam si confessio fuerit iurata. Quem sequitur Gutierrez, de iuramento confirmatorio, l. p. c. 40. num. 8. Dubium tamen est, an illa iura intelligantur post terminum datum ad respondendum. Et in hac specie confessionis non habere locum regulam legis error, affirmat gloss. verb. admonita, in c. ex literis, de diuorcijs, quam sequitur Cepola, cautela. 69. & dicit communem, & ab omnibus approbatam Probus, ad Monachum, in cap. cum contumacia, num. 7. de hereticis, lib. 6.

2 Sed contrariam opinionem (imò q̄ regula illius legis habeat locum in confessione deliberata) tenet Baldus, & Iass. in l. 1. error, Ioannes Andreas, in c. si. de iureiurando, lib. 6. Alexan. in l. 1. num. 2. C. de errore calculi, ubi

Iass. num. 8. dicit esse communem, & etiam dicit communem Felinus, in c. quoniam contra, numer. 2. de officio delegat. & hæc videtur verior, cum etiam deliberando possit quis decipi, & errare. Hodie verò, in quocumque tempore docendo de errore, reuocabitur confessio, in prima & 2. instantia, 4 tex. in l. 3. tit. 13. p. 3. & tradit Bartolus, in l. creditor. §. iustus. ff. de appellat. nibus, quem sequitur Greg. ibi verb. 5 *Iuxta acabado.* Est tamen petenda reitutio ex clausula generali, si qua mihi iusta causa, vt tradunt doctores, supra.

SUMMARIVM.

- 1 Filij illorum, qui maiestatem laeserunt puniendi sunt.
- 2 Filij sunt imitatores vitiōrū parentū, tanquam nati ex radice infecta.
- 3 Macula patris in ipsa generatione contrahitur, sicut leduntur fructus in radice.
- 4 Filij contrahunt rubiginem à linea infecta.
- 5 Lex. 2. tit. 27. p. 2. declaratur.
- 6 Filij nati post delictum patris, non tam ex aliena culpa, quam ex propria, virtualiter puniuntur.
- 7 Peccatum originale fuit contractum in radice.
- 8 Filius bonus ex radice corrupta non potest descendere.
- 9 Potentie animæ sequuntur corporis temperaturam.
- 10 Vitium corporis ad animum penetrat, & viciat.
- 11 *Todos los hijos del traydor son infames, y ningun traydor, ni su hijo pueden reftar a otro.*
- 12 Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda.
- 13 Filius clerici vocatur, qui natus fuit ante patris clericatum.
- 14 Contraria communis opinio refertur, & sustinetur.
- 15 Patris inhabilitas, & incapacitas, redit in

- inhabiles filios post delictum natos, non verò eos, qui antea nati fuerunt.
- 16 De iure regio est inabitabilis sententia, quod filius natus ante delictum patris, non puniatur.
 - 17 Filius natus ante patris delictum ex iuris interpretatione presumitur ab alio patre procreatus.
 - 18 Filij deportatorum nati post delictum non faciunt deficere conditionem fideicommissi.
 - 19 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur, secundum tempus verbi.
 - 20 Non dicitur quis talis, quando tempore natiuitatis non est talis.
 - 21 Qui in vno grauatur, in alio debet releuari.
 - 22 Filij nati ante parentum dignitatem, non fruuntur privilegio, & prerogatiua illius.
 - 23 Qui non sentit honorem, & utilitatem, non debet sequi damnum, & incommoda.
 - 24 Contractus factus ante delictum, est validus.
 - 25 Donatio, & alienatio antea facta quam crimen lese maiestatis committeretur, valide sunt.
 - 26 Adam si tempore gratiæ, ante peccatum commissum filium haberet, non perderet gratiam filius, propter peccatum.
 - 27 Peccata parentum non imputantur filiis.
 - 28 c. si habes. 3. questione. 4. declaratur, & c. queris, de consecratione distinctio. 4.
 - 29 Lex. 2. C. de libertis, & illorum liberis, declaratur.
 - 30 Fatuus esset iudex, qui contra hanc opinionem iudicaret.
 - 31 Dispositio legis generalis, debet restringi per rationem.
 - 32 Quod virtualiter ex ratione legis colligitur, dicitur expressum in ipsa dispositione.
 - 33 Ratio dispositionis est ipsa dispositio.
 - 34 Anima est spiritus dispositionis.
 - 35 Lex generalis distinguitur per alteram.
 - 36 Lex. 2. tit. 2. p. 7. declaratur per l. 6. titulo 27. p. 1.
 - 37 Verba vniuersalia recipiunt restrictionem

ab alijs iuribus.

- 38 Lex, quisquis est oziōsa, & iniuriōsa, & iniqua & contra naturalem rationem iuris diuini, & humani complicitam, & hodie non est in vsu recepta.
- 39 Dilecti nos habent auhores.
- 40 Filius non portauit patris iniquitatem.

QVAESTIO. 653.

Vtrum filius natus ante delictum patris commissum, sit puniendus: sicut filius natus post in crimine lese maiestatis, diuina, vel humane. Communis contra communem, & qui iure regio.

Filios eorum, qui maiestatem laeserunt puniendos esse probat text. in l. quisquis. §. filij verò. C. ad l. Iuliam maiestatis. c. si quis. §. filij verò. 6. questione. 1. quibus consonat tex. in l. 2. tit. 2. l. 9. tit. 31. p. 7. Ex quibus dubitari solet, an illa dispositio intelligatur de filiis ante natis, vel de illis, qui nati sunt postquam crimen committeretur. Et quod illa dispositio sit intelligenda de filiis etiam antea natis, tenet gloss. in d. c. si quis 6. questione. 1. cuius opinionem sequuntur plures, & esse communem affirmat Claudius, in l. si quis, col. 5. ff. de iurisdictione omnium iudicum & (pluribus citatis) sequitur Menochius, lib. 3. de presumptionibus, præsumptione. 33. num. 1. Rolandus à Valle, cons. 74. num. 280. vol. 3. & dicit etiam communem Gigas, in tractatu de crimine lese maiestatis, lib. 3. quest. 5. in fine, & sequitur Boerius, decis. 7. numer. 6. & hanc affirmat veriorē Greg. sup. (licet contraria sit equior & fauorabilior,) quæ opinio ex ea potissima ratione fulcitur, quia tales filij, presumuntur imitatores vitiōrū parentum

parentum tanquam nati ex radice infecta, & ex semine improbo: ita Zinus, in l. sancimus. C. de penis, & in d. l. quisquis, nu. 1. vers. 2. oppono, & ibi Ang. vers. filij, & in l. ad opri- ni. §. patronum, el. 1. num. 3. ff. de in ius vocando, Decius, conf. 64. numero 13. Afflictis, lib. 1. constitutionum Neapolitan. rub. 2. numero. 42. Et incertus author, in tractatu de crimine lesa maiestatis, quaestione. 7. numero. 2. quam opinionem sequitur contra communem Tiberius Decianus, in tractat. criminalib. 2. p. lib. 7. c. 41. numero. 8. & ratio est, quia sicut ab arboris radice, fructus ibi virtualiter existeret, & infecti, oriuntur, sic etiam macula patris, in ipsa generatione contrahitur, ut tradit Cordoua, in suo quaestionario, lib. 1. quaestione. 10. oppositione. 6. vers. item secundo, & docet sanctus Thomas, 1. 2. quaestione. 3. art. 1. vers. respondeo, & Ioannes Vigner, lib. 1. de institutione Christiana. cap. 12. §. 5. vers. 1. & 2. vbi allegat Diuum Augustinum, in c. 10. super Genes. & Ambrosiu Catherinu, lib. de peccato originali, disputatione. 6. Ita eleganter Bald. in l. 2. nu. 1. C. de libertis, & eorum liberis, ibi, ** quia filij postea nati contrahunt rubiginem a linea iam infecta, & illud insinuant verba legis. 6. tit. 27. p. 2. ibi, * porque los hijos son los padres despues que estan enponçados en el mal, & sic quodam modo filij post delictum patris geniti, non tam ex aliena culpa, quam ex propria puniuntur, ut sentit Alexander. Aletis, in 3. p. suae summae, quaestione. 41. membro. 4. art. 1. ibi, ** in peccato originali non punitur filius pro peccato alterius, solum erat enim unusquisque nostrum in persona, aut saltem in radice, cum primus delinqueret parens & quia sic in illo eramus consentimus interpretati, quod quidem optimè significat Baldus, in l. Gallus. §. quidam recte, colum. 3. post medium. ff. de liberis, &**

posthumis. & Fulgosius, conf. 159. numero. 1. ibi, ** cum pater, qui est radix, sit corruptus, non potest bonus filius in radice descendere, & sequitur Cumanus, in l. quis cum totum, num. 4. ff. de exceptione rei iudicatæ, ibi, ** quia processerunt ex radice iam viciata, ideo qui ab ipsa emergunt, sequuntur eius naturam, & Glancus, lib. de substantia virtutum animal, in princip. c. 6. potentia animi sequuntur corporis temperaturam, quod quidem est de mente Iuriconsulti, in l. 1. §. apud Iulianum, & in l. ob qua vitia. ff. de edilicio edicto, vbi dicit Vlpianus, vitium corporis ad animum penetrare, & eum vitare: ita Tiraquellus, de nobilitate. c. 31. num. 293. ex qua ratione procedit dispositio tex. in d. l. 2. tit. 6. p. 7. l. 1. in fin. tit. 7. lib. 8. ordinam. ibi, ** todos los hijos de el traydor son infames para siempre, & se dice linage amanzillado. * 1. 3. tit. 3. p. 7. ibi, ** ningun traydor, ni su hijo, ni el que fueße alcuoso, puede reaptar a otro, & sic cum talis filius procedat ex radice infecta, & pater peccaverit in intellectu, sequitur, quod non solum illa pena, est intelligenda de filiis postea natis, sed etiam de natis antecommissum patris delictum, ut clarè colligitur ex traditis per Alfonso de Castro, lib. 2. de iusta haereticorum punitione. c. 6. Praecipue cū. l. ex generali tē loquatur, & sic generaliter est intelligenda. l. de pretio, de Publiciana. l. in agris. ff. de acquirendo rerū dominio. Et facit pro hac sententia tex. in c. ad stirpandas. c. ad hēc. de filiis presbyterorum, vbi filij clerici vocantur nati ante patris clericatum, quam opinionem (post hanc scripta) tenet doctissimus Gutierrez, lib. 2. canonicarum quaestion. c. 30. num. 37. vbi hanc dicit veriore, & magis communē opinionem, & vsu receptam.****

14 Sed his non obstantibus, contrariam (imò quodd illa dispositio non intelligatur de filiis ante patris delictum

etum, natis, sed solum de illis, qui nati sunt postquam crimen committeretur) tenet Petrus, Zinus, Faber, & Ang. in d. l. quisquis, quorum opinio pietati, & benignitati magis arridet. & esse communem opinionem tenet Orosius, in l. emancipatum. §. fin. ff. de senatoribus, & hanc sequitur Iulius Clarus, referens duas communes, lib. 5. receptarum sententiarum. §. hā resis, nume. 17. §. & lesa maiestatis, nu. 12. & Cifuentes, in l. 4. Tauri, & contra Greg. hanc sequitur Gratia, reg. 55. nume. 24. & hanc tenet Mieres, de maioratu. 2. p. quaestione. 4. illatione. 2. num. 7. & idem Orosius, vbi etiam refert duas communes, in l. adoptiuū ff. de in ius vocando, ex num. 3. & 5. & in quocūque crimine ab hac opinio ne non est recedendum, iniudicando & consulendo, secundum Antonium Gomez. 2. tom. variarum. c. 2. nu. 13. (& per totum), & vide Dueñas, reg. 345. vbi posuit regulam cū. 16. limitationib⁹ & alios refert Covarr. lib. 2. variarum. c. 8. nu. 5. & hanc est equior & favorabilior opinio secundū Gregor. supra, & sequitur Simancas, de catholicis institutionibus, tit. de filiis & minoribus. c. 29. numer. 3. & frater Manuel Rodriguez, in sua summa. c. 129. num. 5. & Tiraquellus, de primogenitura, quaestione. 23. numer. 20. & Molina, de Hispanorum primogen. c. 11. num. 55. & 56. vbi alios refert pro hac sententia. & Burgos de Paz, quaestione. 3. numero. 69. & ita consuluit Oldradus, conf. 224. numer. 33. vbi resoluit, quod inhabilitas patris, & incapacitas, reddit inhabiles filios post delictum natos non verò eos qui antea nati fuerunt. Et ex antiquis idem tenet Archidiaconus, in c. frater. numer. 317. quaestione. 4. Bart. in l. emancipatum. §. si quis, num. 1. ff. de senatoribus, l. lleria, in c. 1. num. 10. quae sit prima causa beneficium amittendi. Ancharranus, in c. 1. numero. 5. de filiis

presbyterorum Faber, in §. 2. instit. de ingenuis, Bald. in l. 2. nu. 1. C. de libertis & eorum liberis. (per ex. ibi) F. 170. sius, in l. 1. §. pretor ait, num. 6. ff. de in ius vocando, & elegantèr Imolaj. n. c. ex parte, num. 19. de feudis, Rebuffus, in l. 1. quicumque. C. de prep. oist. agent. in rebus lib. 12. Sebastianus de Medicis, in tractatu. mors omnia soluit, num. 118. Alciatus, resp. 467. nu. 7. qui dicit communem. Et dicit etiam communem Antonius Galeazus, cō fil. 40. nume. 19. Antonius Gomez, in l. 11. Tauri, num. 51. Villalobos, in Antinomia iuris, litera. E. nume. 45. Olanus, verb. filij nati, numer. 67. & 68. Quemada, de confiscatione, quaestione. 24. vbi dicit hanc decisionem esse iuri communi conformem, & Simancas, supra. c. 29. num. 22. Montalu⁹, in l. 6. tit. 27. p. 2. in principio, Mandosi⁹, in suo tractatu. de aetate minorum. c. 2. nu. 22. & Enriques, lib. 14. summae moral. c. 5. nume. 4. & nouissimè Flaminus, lib. 3. de resignatione beneficiorum. c. 1. nu. 35. & plures alij, quos lōgum esset recensere, & Palacius Rubens, in c. per vestras. §. 23. numero. 7. & hanc opinionem practicandam esse docet don Ioan Vela, in tractatu, de pena delictorum. c. 21. vers. secūdo & pro hac sententia adducitur text. in l. 1. C. de lib. eorum. l. emancipatū. §. fin. ff. de senatoribus. l. 3. ff. de interdictis. l. si cohortalis, de cohortal. lib. 12. l. si quis decurio, la. 3. C. de decurionibus. l. Diuo Marco, vbi gloss. C. de quaestionibus. Et hanc opinio est verissima de iure communi, & semper magis communis, & recepta, & de iure regio indubitabilis, ex l. 9. tit. 22. p. 4. l. 6. tit. 27. p. 2. l. 5. tit. 31. p. 7. ibi, ** el hijo que es nacido, no puede recibir pena por el delito del padre. Et in d. l. 6. ibi, ** pero esto no se entiende de los hijos que viessén fecho antes que errasen mas de los que despues fueren. Et nō solum de iure regio verissima est, praedicta sententia, verū etiam**

etiam de iure communi, ut ex supra traditis constat. Et fundatur aliquibus rationibus. Prima quia filij procreati ante crimen a patre commissum, iudicantur ex quadam iuris interpretatione, tanquam ex alio patre nati, ut in l. ex facto, §. ex facto, ad Treb. ubi respondit Vlpianus, quod licet depuratorum filij non faciant deficere conditionem, (si sine liberis decesserit), hoc tamen procedere in filiis post delictum natis, non verò in natis antea quia videntur quasi ab alio homine procreati. Et ad hoc notant illum tex. Alexan. ibi. num. 2. Ripa, num. 1. Socinus, conf. 275. num. 15. lib. 2. & Paulus de Castro, in l. eius qui §. 1. in princip. ff. de testamento, ubi assignat elegantem rationem. Rursus confirmatur ista sententia, quia qualitas adiuncta verbo, intelligitur, secundum tempus verbi. l. in delictis. §. si extraneus ff. de noxalibus actionibus. l. ex facto §. penultimo. ff. ad Treb. & tradit Decius, conf. 562. num. 13. Cravetta, conf. 212. nu. 3. Cumanus, col. f. 66. Gutierrez, col. 1. nu. 14. & est optimus tex. in l. Titius. 26. ff. de militari testam. Et sic clare colligitur, quod praedicta pena sit intelligenda de filiis natis tempore delicti, non verò de illis, qui iam eo tempore a patre catholico, & absque labe delicti procreati fuerunt, ut sentit ex hac ratione Veroyus, conf. 118. num. 3. lib. 3. ex doctrina Baldi, in l. imperialis, num. 2. C. de nuptijs ubi inquit, quod non inspicitur quis talis, quando non est natus talis tempore natiuitatis. Praeterea confirmatur ista sententia, quia qui vno grauatur, in alio debet releuari, ut in regula iuris. Sed sic est quod filij nati ante dignitates parentum, non fruuntur eiusdem commodis, & prerogatiuis, quibus filijs post adeptam dignitatem, ut in l. si senator. C. de dignitatibus lib. 12. l. 3. C. de decurionibus, lib. 10. l. 1. in fin. tit. 1. lib. 6. recop. ubi filij nati antea-

quam privilegium nobilitatis Patri concederetur, non gaudent illa prerogatiua, & privilegio, quod sequitur Otalora, de nobilitate. 4. p. princip. c. 2. & Greg. in l. 2. tit. 13. p. 2. verb. *las honras*, & Couarr. lib. 2. variarum. c. 8. num. 5. vers. nec idem. Et sic, cum in hostilij antea nati, quodammodo grauentur, debent etiam in alio releuari, quia sicut non sentiant honorem, & commodum, non sentiant dampnum. 23 Quod est multum rationi consonum, & sequitur Mieres, de maioratu. 2. p. questione. 4. illatione quinta, num. 2. & illatione. 2. num. 6. & optimè Molineus, in consuetudinibus Parisiensibus, tit. 1. §. 8. gloss. 1. num. 6. Rursus confirmatur ista opinio, quia filij nati ante delictum patris, non debent esse deterioris conditionis quam ceteri homines, in cuius fauorem ante commissum delictum pater fecit contractum, vel donationem. cum notissimum sit, quod contractus factus ante delictum, sit validus: ita probat tex. in l. post contractum, ubi Paulus, in suis praelectionibus. ff. de donationibus, & ibi Paulus de Monte, num. 14. & Hannibal. 26. & 27. & 229. & Ang. in l. quisquis, C. ad l. Iuliam maiestatis, ubi resoluit, quod donatio, & alienatio ritè facta, ante commissum crimen laesa maiestatis, valida est, & nullum prejudicium illi irrogatur. Ergo similiter & a fortiori, liberorum procreatio ante delictum patris, non debet illis nocere. Et sic si Adam haberet filium anteaquam peccatum committeret, tempore gratiae, non perderet illam post peccatum, ut S. Augustinus super Deuter. questione. 42. & Magister sententiarum, super. Plal. 50. art. 6. ibi, *nam incis fuimus materialiter dum peccauerunt*. Ergo si Adam alium filium haberet anteaquam peccaret nullo pacto cum inficeret peccatum patris. Idem tenet Durandus, lib. 2. sentent. distinctione. 33. quæst. 1. num. 7.

num. 7. & communiter theolog. 1. 2. questione. 81. & Bartholomeus de Medina, ibi, art. 5. dub. 5. & nos habemus text. pro hac sententia in. c. iam itaque. 1. questione. 4. & ibi notant Cardinal. Turrecremata, & Alexan. 28 tex. in. c. non imputatur. 1. questione 4. ibi *non imputantur filijs peccata parentum, quæ post eorum natiuitatem a parentibus committuntur*, & est etiam tex. in. c. si habes. 3. questione. 4. ibi, *Quidquid postea quam filium genuit peccati pater eius admisit, ubi particeps ipse non fuit, ad illum non pertinere quis ambigit*. Et est optimus tex. in. c. quæris, de consecratione distinctione. 4. ibi, *semel generatus per parentum voluntatem, non potest macula alienæ iniquitatis astringi, cui nulla sua voluntate consentit*, & hoc etiam confirmatur ex tex. in. d. l. 2. C. de libertis, & eorū, lib. 1. ibi, *filij, etiam qui postea nati fuerint seruitutis, quoniam illis delicta parentum non nocent, quos tunc esse oros constituerit dum libertate illi potirentur*, quem tex. valde ex tollit ad hoc Conanus, lib. 2. comē tiorum. c. 7. num. 4. & sic hæc opinio est fulcita de iure canonico, civili, & regio, & ex autoritatibus sacre pagine, & sic fatuus esset iudex, qui ab hac opinione recederet, quæ tantum ipsa veritas est tenenda, & sequenda in palatijs & in scholis, tam in aduocando, quam in consulendo. Nec praedictis obstant rationes generales, de quibus supra, quia debent restringi per rationem ex mente disponentis, tex. in l. scire oportet. §. aliud ff. de excusationibus tutorum, ibi, *et si maxime verba legis hunc habeant sensum, tamen mens legislatoris aliud vult*, & sic optimè resoluit Fortunius Garcia, in l. Gallus. §. idem credendum, num. 19. ff. de liberis & posthumis, 32 quod quando verba dispositiua propriè non decidunt casum certum, si ex ratione dispositionis aliud colligitur, ille casus virtualiter comprehen-

sus sub ratione dicitur propriè, inesse in ipsa dispositione, & sequitur Curtius iunior, in l. venia, nu. 23. C. de in ius vocando. Unde elegantèr dicit Baldus, in l. si quis seruo, num. 7. C. de furtis, quod ratio dispositionis est ipsa dispositio, vel saltem potior pars ipsius, quia anima est spiritus dispositionis, & sequitur Parisius, conf. 16. num. 22. & 30. lib. 3. Felinus, in. c. tuas nos, num. 3. de sententia excommunicationis, & plures refert Tiraquellus in l. si vnquam, verb. liberis, num. 38. C. de reuocandis donationibus. Et sic licet d. l. quisquis. §. filij, loquatur generalitèr, & sine aliqua distinctione, debet intelligi, declarari, & interpretari, secundum alias leges, & alia iuris principia, cum sit notissimum, quod vna generalitas distinguitur per alteram ut tradit Philipus Corneus, conf. 84. num. 9. lib. 2. & conf. 180. num. 6. lib. 3. & Parisius, conf. 106. num. 44. lib. 1. & Socinus, conf. 119. numer. 20. lib. 1. & Ruinus, conf. 2. num. 3. lib. 5. ubi dicit hoc procedere, etiam si lex sit multum præcisa, & Molina, de Hispanorum primogen. c. 7. num. 9. lib. 3. & sic est intelligenda l. 2. tit. 2. p. 7. ibi, *et ad os filios*, quia illa verba vniuersalia declaranda sunt, secundum legē. 6. tit. 27. p. 2. ubi traditur illa distinctio de qua supra, & hoc docet Hippolytus, in l. vnus. §. cogniturum, numer. 23. ff. de questionibus. l. si in l. post quam liti, num. 14. C. de pactis, & Marianus Socinus, in l. ita stipulatus, la magna, numero. 34. ff. de verborum, & in l. cum filio. ff. deleg. 1. docentes, quod verba vniuersalia, recipiunt restrictionem factam ab alijs iuribus, & Oldradus, conf. 148. num. 7. Et si aliter illa iura generalitèr loquentia, intelligeretur, profectò contingerent maximam duriciem, & fortassis iniquitatem, & summum rigorem, ut placuit Bart. in l. 1. in fine, num. 2. ff. de verborum significatione, Imolæ, in l. si ita scriptum ff. deleg. 2.

de leg. 2. & sequitur Salicetus, in l. qui
cunque, num. 1. C. de servis fugitiuis,
Decius, conf. 64. numer. 20. Parisius,
conf. 69. nu. 183. lib. 3. Rolandus, col.
47. nume. 6. & 7. lib. 3. Hippolytus, in
l. vnica, num. 84. C. de raptoribus, &
facit pro hac sententia tex. in l. cum
ratio. C. de bonis damnatorum. l. 2. §.
in filiis. ff. de decurionibus. l. crimen
ff. de penis. l. 1. C. de liberali causa, &
tradit Conanus, lib. 1. commentario-
rum. c. 12. num. 5. Et sic dixit Ioannes
Ignez, in l. si. nume. 44. ff. ad Sillania
num, prædictam legem, quisquis, esse
odiosam, & iniuriolam, & iniquam,
38 & contra naturalem rationem iuris
diuini & humani & dispositionem co-
positam. Et in eadem lege si. numer. 7.
postquam eam sanguinariam appella-
uit, subiicit, quod cum lata fuisset ab
Arcadio, & Honorio, imperatoribus
tanquam naturæ iniuria, & inimica,
obliterata, & antiquata fuit constitu-
tione eorundem imperatorum, vide-
licet, in l. sancimus. C. de penis, vbi
probatur, quod delicta suos habent
authores, & huius opinionis fuit Bu-
deus, in l. 3. circa si. ff. ad l. Iuliam ma-
iestatis. Et penam dictæ legis, quoad
filios ex generali consuetudine Italiæ
esse sublatam tradit Angelus, in l. fa-
laciter. C. de abolitionibus subdens,
quod in foro conscientia talis. lex
puniens filios ex crimine paterni,
non valet, cum filius non debeat por-
tare patris iniquitatem, & sic ppec-
arent, qui eam obseruant, quod
sequitur Socinus, consilio. 275. lib. 2.
Alciatus, responso. 467. nume. 5. Ro-
landus à Valle, d. consilio. 74. nume-
ro. 20. & 21. lib. 3. & nouissime Ti-
berius Decianus, in tractatu crim.
2. tomo. lib. 7. c. 42. nu. 47. & 48.
vbi late prosequitur & defendit nos-
tram opinionem quæ verior, & recep-
tior est, & nuper pro ea, in supremo
regis consilio fuit iudicatum.

QVAESTIO. 654.

*Utrum possessionem mihi vi
ereptam possim armis recupe-
rare. Communis contra
communem.*

Possessionem mihi vi ereptam
recuperare armis volui, qui
autem vim intulit, paratuserat
satisdare, de restituenda possessione.
Dubium est, an possim (non obstante
satisfactione) vi possessionem recu-
perare, & me teneri stare satisfatio-
ni, voluit gloss. verb. moderatione,
in l. 1. C. vnde vi. Quam esse commu-
nem affirmat Salicetus, ibi, colu. 3. ad
medium.

Sed contrariam opinionem affir-
mat communem ibi Alciacius, nu. 19
& Fulgositus, num. 9. pro qua senten-
tia facit, quia ea quæ de facto & per
vim fiunt, de facto rescindi debent
l. minor. ff. de euictionibus iuxta le-
gem. 3. §. cum igitur ff. de vi arma-
ta, Baldus, in l. tale pactum. §. qui pro
uocauit, quæstione. 10. ff. de pactis,
Abb. in c. quia clerici, num. 4. de iu-
re patronatus, Hippolytus, con. si. 37.
num. 11. & in singulari. 195.

QVAESTIO. 655.

*Utrum ex legis dispositione com-
petat actio utilis, vel dire-
cta. Communis contra
communem.*

Ex legis dispositione, cuius
mens, adest, verba autem desi-
derantur, vtilem actionem, no-
directam competere plerique exis-
timant, & tenet gloss. in l. actio. ff. de
negotij gestis, alia gl. in l. curatoris
eodem

eodem, alia vero sententia in l. si quis
id quod. ff. de iurisdictione omnium
iudicum, quarum opinionem esse co-
munem firmat Niconicius, in rubr.
ff. de noui operis denunciatione, nu-
mero. 184.

Sed contrariam opinionem (imò
quod competat directa) dicit esse
comunem Alex. in d. l. si quis id quod
num. 20. contra prædictas glossas: quæ
opinio magis recepta est.

QVAESTIO. 656.

*Utrum pro personalibus obliga-
tionibus remedia possessoria com-
petant. Communis contra
communem.*

Pro personalibus obligati-
onibus, remedia possessoria non
competere, existimant Petrus
Zinus, & alij, in l. si certis annis. C. de
pactis, & tenet gloss. verb. corpora,
in fine. C. quorum bonorum, cuius
opinionem, asserit esse communem
Otalora, de nobilitate. 2. parte. 3. par-
tis principalis, num. 3.

Sed contrariam opinionem videtur
probare tx. in c. quærelam, de electio-
ne, & in c. sicut, de re iudicata, & hæc
esse comunem opinionem canonici
starum firmat Ripa, in l. debitores, nu-
mer. 3. ff. quorum bonorum, quæ ve-
rior est & tenenda.

QVAESTIO. 657.

*Utrum mala fides superueniens
post completam prescriptionem,
faciat prescribentem non esse tu-
tum in conscientia. Commu-
nis contra commu-
nem.*

Mala fides superueniens co-
pleta prescriptione, facit
non esse tutum in foro
conscientia prescribentem, & hanc
esse comunem opinionem dicit
Ioannes Vanquellus, in regula pos-
sessor, quæstione. 6. de reg. iur. lib. 6.
quam opinionem sequitur Angelus Pe-
rusinus, in l. 1. num. 59. C. de iudicijs,
vbi dicit hanc esse comunem opi-
nionem theologorum, & Imola, in c.
si. num. 31. de prescriptionibus Sylue-
ster, verb. prescriptione, el. 1. §. 13. quæ
opinio satis iubatur ex. c. vigilanti,
de prescriptionibus, ibi, *quoniam nul-
la antiqua dierum tempora iubant aliquæ,
male fidei possessorem, idemque infi-
nuant verba tex. in c. fin. eod. tit. ibi,
vnde oportet, ut qui prescribit, in nulla
temporis parte habeat conscientia aliena,
rei, quæ verba videntur velle, quod,
tempus non sit causa faciendi meum,
quod ad me non pertinet: maxime
quia tempus non est modus inducen-
di, neque tollendi obligationem. l.
obligationum ferè §. placet. ff. de ac-
tionibus & obligationibus. Et ratio
nem assignat Bart. in l. seruitutes, la-
4. ff. de seruitutibus, nume. 4. & plu-
res declarationes, & limitationes tra-
dit Gracian. reg. 450.*

Sed contrariam opinionem in quæ-
stione principali, imò quod sit tutus
in conscientia voluit glossa ordina-
ria, in d. c. vigilanti, vbi Abb. & Feli-
nus dicunt glossæ opinionem esse
comunem, quæ approbatur ex vo-
to theologorum, vt tradit Dueñas,
(pluribus citatis) reg. 344. numer. 4.
vbi dixit comunem, & Menochi,
de recuperanda possessione remedio.
16. numer. 17. Antonius Gomez, in l.
3. Tauri, num. 125. Ioan. Garcia, de His-
panorū nobilitate, gloss. 6. ex nu. 5. &
26. qui latissimè hoc exornat, pro qua
sententia facit tx. in l. 1. ff. de itinere
actuque priuato, ibi, *neque enim corrū-
pi, aut commutari, quod res est transactum
est.*

Est superueniente delicto potest, & tra-
dit Stephanus Gaeta, in repet. c. ad
limina sancti Petri, 30. quaestione. 1. in
§. 5. num. 411. & Spino, in speculo te-
stam. gloss. 33. princip. numer. 70. An-
gles, in floribus theol. in quaest. de pre-
script. p. 18. 269. Sebast. de Medicis, in
sua summa peccat. 2. p. tit. 8. quaestio-
ne. 40. num. 54. Rebuffus, in repet. c.
postulastis, gloss. verb. retinere, ex nu-
mero. 25. de clerico excomm. pagina.
498. Menchaca, controuersiarum
illustrum lib. 2. c. 74. & de success.
creat. lib. 3. §. 2. limit. 7. a numer. 117. &
Gutier. in pp. quaest. lib. 7. q. 1. nu. 24.
Cou. in d. regula possessor. 3. p. §. 2. n. 1.
Mexia, ad pragmaticam panis, conclu-
sione. 1. num. 133. Palacius Rubeus, in
c. per vestras, rub. 65. num. 28. & in l.
63. Tauri, num. 29. Sarmiento, lib. 2. se-
lectarum. c. 10. Soto, lib. 4. de iustitia
& iure. quaest. 5. art. 4. Medina, de res-
titutione quaestione. 18. & Guido Pa-
pe, singulari. 838. & ratio de sumitur
ex conclusione legis si. c. de nuptiis
& ex traditis per Gomecium, in l. 48.
Tauri, num. 5. Tiraquellus, de cessan-
te causa, limitatione. 12. numer. 16. &
17. vbi dicit quod contractus & dis-
positio iuris semel perfecta non vicia-
tur ex causa superuenienti de nouo.

QVAESTIO. 658.

*Vtrum minor restituatur prop-
ter minimam laesionem. Commu-
nis contra communem.*

Minorem propter minimam
laesionem non esse restitu-
endum, videtur probare tex.
in l. scio. ff. de in integrum restitutio-
ne, & hanc dicit magis communem
opinionem Antonius Gabriel, lib. 2.
communium. tit. de in integrum re-
stitutione, c. 1. Bart. tamen in l. si

propriarius. ff. de damno infecto
ita dixit distinguendum, quod si ag-
tur attento iure communi, etiam re-
minima, est habenda ratio: si ve-
ro ius speciale attendamus, non sit ha-
benda. Cuius distinctionem esse co-
munem firmat Claudius, in d. vt vim
num. 60. ff. de iustitia & iure, & eam
dicit communem Curtius, in authen-
tica. praeterea, numero. 8. C. vnde vir
& vxor.

Sed contrariam opinionem (imò
quod etiam attento iure speciali, rei
minime sit habenda ratio, ob eamq;
in integrum restitutionem minori
esse concedendam) voluit Decius, in
c. de appellationibus, Gomecius, in
§. pena es, num. 4. in sti. de actionibus.
Et esse comunem opinionem firmat
Arias Pinelus, in l. 2. C. de rescinden-
da venditione. 1. p. num. 26. & plura
concessit Tiraquellus, in tractatu de
iudicio in rebus exiguis, & Couarru.
lib. 1. variarum. c. 3. num. 11. & plures
pro hac sententia concessit Ioannes
Garcia, de expensis. c. 18. num. 21.

SVMMARIVM

- 1 Dignus dicitur in iure, qui habet quali-
tates ad beneficium necessarias.
- 2 Dignior est ille, qui aptior est & magis vti-
lis ad beneficium cui praeficitur.
- 3 Electio digni valet, omisso digniori, licet
eligens peccet mortaliter.
- 4 Ad restitutionem non tenetur, qui eligit
dignum omisso digniori.

QVAESTIO. 659.

*Vtrum eligens indignum priue-
tur iure praesentandi pro illa
vice. Communis contra
communem. & quid
iure regio.*

Pro

Pro declaratione quaestionis
sequentis, praemitto, quod dig-
nus ille dicitur in iure qui ha-
bet qualitates ad beneficium necessa-
rias, etatem legitimam, literarum
scientiam, morum honestatem, & or-
dinem necessarium. c. cum in cunctis.
§. inferiora, de electione. c. eam te. c.
praeterea, de etate & qualitate. c. si pro
clericis pauperibus, de praeb. lib. 6. c.
1. ff. 7. & ff. 22. c. 2. & c. 4. Concil.
Trid. & tradit Selua, de beneficio. 3.
p. quaest. 1. num. 1. Flaminus, lib. 4. de
de resignatione beneficiorum, quaest.
fi. num. 15. cum sequentibus, vbi resol-
uit communem opinionem, & dicit
cum doctorum schola, valere electio-
nem & praesentationem, & collatio-
nem digni, omisso digniori, peccare
tamen mortaliter illa facientes: qua
sententiam etiam resoluit comunem
ex Couarr. supra, & Soto, lib. 3. de iu-
sticia & iure, quaestione. 6. art. 1. con-
clusionem. 9. Sylvestro, verbo. electione
quaestione. 16. Gutierrez, nouissi-
me, in 2. p. canonicarum quaest. c. 11. a
num. 38. cum sequentibus, vbi decla-
rat, an teneantur electores ad restitu-
tionem quam quaestionem etiam pro
sequitur Nauarra, de restitutione lib.
2. c. 2. num. 140. cum sequentibus, Pa-
dilla in l. cum quidam, num. 18. ff. de
leg. 2. Molina, lib. 2. de Hispanorum
primog. c. 5. num. 57. Soto, lib. 4. de iu-
sticia & iure, quaestione. 6. art. 1. ad 6.
& lib. 10. quaestione. 2. art. 3. Couarr. in
reg. peccatum. 2. p. §. 7. num. 1. qui te-
net, quod non teneantur ad restitu-
tionem, & quod hec sit beginior
opinio. Et dignior (vt nihil omitta-
mus) dicitur, qui aptior & magis vti-
lis est ad beneficium, cui praeficitur,
vt explicat Palacius Rubeus, in c. per
vestras, 3. notabili. §. 26. nu. 12. Couar.
in reg. peccatum. 2. p. §. 7. num. 4. Gre-
gor. in l. §. tit. 15. p. 1. Cuchus, in insti-
tution. canon. lib. 4. tit. 1. nu. 125. So-
to, lib. 3. de iusticia & iure, quaestione

6. art. 2. & Gutierrez, supra, nume. 63.
cum sequentibus, Hojeda, de benefi-
cijs incopat. 1. parte. c. 23. numer. 130.
Flaminus, de confidentia benefici-
orum, quaest. 8. nu. 8. & indignus dici-
tur ille, qui non habet qualitates re-
quisitas ad ministerium cui praefici-
tur. Ita Soto, supra, & sanctus Tho-
mas. 2. 2. quaest. 63. art. 2. & Rebuffus,
de pacificis possessoribus, nume. 173.
Lambertinus, de iure patronatus. 1. p.
secundi libri, art. 4. quaest. 10. princ. nu.
21. Quib' sic praehabitis, & suppositis
in quaest. principali distinguit glo. or-
dinaria, in c. cu vos, de offi. ordinarij,
ponens differentiam inter patronu cle-
ricu, & laicu, vt ille priuetur iure pre-
sentandi, hic vero no, & iteru praesen-
tare possit, cuius glossa opinionem ibi
sequitur Cardinalis, & Ancharran^o
nu. 4. Imola, nu. 7. dicens esse comunem
opinionem, quae sequitur Boer. in c. quau-
te, nu. 10. de iure patronat^o, Bald. in c.
quonia, nu. 6. de iure patron. Lib. lib.
1. in 1. p. quaest. 10. art. 4. nu. 15. Didac^o
Perez, in l. 2. tit. 6. lib. 1. ord. & pro hac
sententia est tx. in l. 5. tit. 15. p. 1. & sequi-
tur Spino, in speculo testamentorum
gloss. 4. nu. 87. & dicit comunior opi-
nionem Greg. in d. l. 5. verb. *notro*.

Sed contraria sententia (imò q nulla
sit differentia inter clericu, & laicum,
sed q laicus etia priuetur iure eligen-
di, & iteru praesentandi) tenet Abb. in
d. c. q aut e, & ante eu Ioanes de Lig-
nag. & Hostiensis. col. 1. quid dicit glo
sa illa esse chancellada, & hac dicit co-
munem opinionem Rochus de Curte, de
iure patronatus, verb. honorificu. q.
4. num. 15. & dicit comunem Barbacia,
conf. 33. nu. 2. vol. 2. Padilla, in l. cum
quida, nu. 17. deleg. 2. Greg. in d. l. 5. tit.
15. p. 1. Didac. Perez, in l. 1. tit. 6. lib. 1.
ordinamenti, & vide Gutierrez, de iu-
ram conf. 3. p. c. 13. nu. 10. & Philipum
Probu, in c. si tibi absente, nu. 53. de
praeb. in 6. a prima tamen opinione,
propter dispositionem legis partite
R receden

Practicae Questiones.

recedendū nō est in iudicādo & consulendo.

QVAESTIO. 660.

Res empta, & obligata deinde fuit euicta ex l. 2. C. de rescindenda venditione, dubiū est, an talis res, ad venditorem reuertatur cum sua obligatione, & obligata reddere, existimat Bart. in l. vbi autē. §. Marcell. ff. de in diem adiectione, cuius opinionem, dicit esse communem Boerius, decis. 181.

Sed contrariam sententiam (imò quod libera ad venditorem reuertatur) tenet Bald. in d. l. 2. num. 17. & hanc esse communē, dicit Socinus iunior, conf. 119. num. 16. vol. 2. & esse veriorē, & receptiorē affirmat Pinelus, ibi. p. c. 3. num. 33. a qua nō est recedendū

QVAESTIO. 661.

Utrum legatum rei immobilis, factum ecclesiae, possit praelatus repudiare. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dubitari solet apud doctores de questione praecedenti, & partem affirmatiuam tenet Federicus de Senis, conf. 9. Lopus, allegatione. 36. Felinus, in c. 1. de praescriptionibus, vbi Abb. illud extendit ad hereditatem, Socinus, in l. legatum, vbi Iass. ff. deleg. 1. dicit communem. Aretinus, in l. is qui haeres. §. fin. ff. de acquirenda hereditate, qui etiā dicit communem, & quod sic seruatur in practica, tenet etiam Abb. in c. 1. de dolo, & contumacia, & doctores, in c. 1. de rebus ecclesiae non alien. & Ancharranus, conf. 136. & hanc dicit veriorē opinionem Spino, in speculo testamentorum, glo. 8. principali, nu. 63. in fi. pro qua opinione expendit. l. fi.

tit. fin. part. 6. quē nihil probat, nequē Greg. ibi.

Sed contrariam opinionem tenet Bald. in l. magis puto. §. fundum. ff. de rebus eorum, Paulus, in d. l. legatum, vbi Alex. dicit communem, Imola, in c. tua nuper, de his quē sunt a prelato, Ruynus, conf. 136. vol. 3. qui dicit communem opinionem, & Felinus, in c. contingit, de sententia excommunicationis, qui dicit sic tenere omnes doctores, praeter Abbatem, quam opinionem sequitur Peralta, in l. Titia. §. si ea. ff. delegatis. 2. & hanc opinio verior mihi videtur, licet contrariam sequatur Antonius Gabriel, lib. 4. communium, tit. deleg. concl. 3.

QVAESTIO. 662.

Utrum executio peti possit pro interesse mediante instrumento guarentigio. Communis contra communem.

Executio non potest peti pro interesse, mediante instrumento guarentigio. Hanc est communis opinio, secundum Iass. in l. certico dictio, nu. 21. ff. si cert. pet. vbi tenet ab hac opinione nō esse recedendum.

Sed contrariam opinionem (imò quod possit peti executio, pro interesse, promisso in instrumento guarentigio) dixit communem Alex. in l. iurisgentium. §. quod ferē. ff. de pactis & refert duas communes contrarias Didacus Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, pagina 1078. & tradit Parladorius, lib. 1. rerum quotidianarum cap. 6. §. 2. num. 11. & quod pro aestimatione facti possit fieri executio, tradit Couarr. lib. 2. variarum. c. 11. nu. 1. Auiles, in cc. praetorum. c. 10. verb. *execucion, nu. 53. Et qualiter hoc sit practicandū, q. instrumentū, pro interesse, & dānis, mandetur executioni, tradit

Communes contra communes. 662. 663.

dit Paz, in sua praxi. 4. partis. 1. tom. c. 1. nu. 15. vbi hoc declarat, & Peralta, in l. 1. ff. delegatis. 2. num. 82. omnino videndus, vbi assignat rationem.

QVAESTIO. 663.

Utrum in executione sententiae arbitraria requiratur libellus. Communis contra communem.

Cum sententiae arbitrarium habeant hodie executionem paratam, ex l. 4. tit. 21. lib. 4. recop. est dubium, an ad illius executionem petendam, requiratur libellus, & quod non requiratur, dicit communem opinionem Felinus (post Socinum) in c. 1. de libelli oblatione, col. 3. vers. 7. & Iass. in l. intra. ff. de re iudicata.

Sed contrariam opinionem (imò quod requiratur libellus) dicit communiter teneri Ripa, in d. l. intra, numero. 3. & has duas communes opiniones contrarias, refert Didacus Perez, in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinam. pagina 1098. & illam legem regni, declarat Olan, in Antinomia iuris, litera. I. num. 46. & hanc vltima opinio est verior & receptior, & ita practicatur.

SUMMARIUM.

- 1 *Valor rei consideratur secundum tempus contractus.*
- 2 *Testis qui deponit de affectione, non facit fidem.*
- 3 *Testis debet de necessario concludere, non de contingenti.*
- 4 *Opinio Gomecij, reprobat.*
- 5 *Opinio Pineli, declaratur.*
- 6 *Testis qui se refert ad communem valorem, facit fidem.*

7 *Testis qui dicit, quod tantum valet res, intelligitur de communi valore.*

8 *Testis videtur deponere de particulari affectione, quando non est articulatum de communi aestimatione.*

QVAESTIO. 664.

Utrum testes, in casu, legis, secundae. C. de rescindenda venditione, probent concludenter, si non deponant de communi aestimatione, sed tantum dicant, quod tantum valet res, quantum est articulatum. Communis contra comunem.

Iuris certissima conclusio est, quod valor rei debet probari secundum communem aestimationem, considerato tempore contractus, in tantum, quod antea, neque postea nō sufficiat.

Ita probat tx. in l. si voluntate. C. de rescind. uenditione. l. 56. tit. 5. p. 5. l. 1. tit. 11. lib. 5. recop. Idemque est dispositum de iure canonico, ut in c. cum causam, el. 2. de testibus. c. cum dilecti, de emptione & venditione. Quam conclusionem exornat Grego. in d. l. 56. verb. *a la sazón, *Pinelus, in d. l. 2. in 3. par. c. vltimo, numero. 15. vbi Padilla, num. 70. Matienzo, in l. 1. glo. 4. nu. 1. vbi Azevedo, num. 12. Nec enim sufficit ad probationem valoris rei, ut testis deponat ex affectione particulari, sed debet res communem aestimationem aestimari. tx. in l. pretia rerum 63. ff. ad l. falcidiam, ibi, *pretia rerum non ex affectu, nec utilitate singulorum, sed communiter funguntur. * Ex quibus clarè colligitur, quod pretium & valor rei venditae, debet probari concludenter, ita ut testis deponat, quod tempore contractus res vendita iuxta communem aestimationem valebat tantum, & si testis aliter deponat, nihil

R 2 probat,

probat, ut tenet Bart. in d. l. 2. in fine, Imola, in d. l. pretia rerum, col. 2. vers. quinto modo, Abb. in d. c. cum causam. Et hac dicit communem opinionem Antonius Gomez. 2. tom. variarum. c. 2. nu. 25. & opinionem Bartoli, sequitur Pinelus, dicens communem, in d. l. 2. in 3. p. c. ult. nu. 12. & Matienço. supra, gloss. 2. num. 17. ubi dicit, quod opinio Bartoli, est verior & receptior & in praxi admittitur: quia dictum testis debet necessario concludere. l. nā ad hoc. C. unde legitimi. l. neq; natales C. de probationibus. Et sic cum non se referat ad communem estimationem, & possit referri ad singularem affectionem, non probat concludenter. Quam opinionem etiam sequitur Azevedo, supra, nu. 13.

Sed contrariam opinionem (imò quod sufficiat ut testis dicat rem tantum valere, licet non deponat de comuni estimatione, cum videatur se referre ad communem valorem) tenet Baldus, in d. l. 2. nu. 25. ubi Salicetus, nu. 30. Angel. nu. 7. Zinus, in l. vnica. C. de sent. quæ pro eo, quod interest, ubi Albericus, col. penult. Et hac opinionem sequitur Antonius Gomez, sup. appellans communem, quā nō esse verā dicit Matienço & Azevedo, supra, ubi reprobant Gomezium, & allegat pro sua opinione Pinelū, ubi supra, d. nu. 12. dicentes, quod ipse appellat communem. Sed (salua illorum pace) ipse Pinelus, nō loquitur ibi, nec disputat nostræ quaestionis articulum, nec opinionem, quam ibi sequitur dicit communem sed solum dicit, quod testis tenetur causam, vel rationem sui dicti assignare, & non sufficere quod testis dicat, se ita pro certo credere, nec minus concludere testimonium testis dicentis, quod tantum daret pro re, de qua agitur. Nos verò loquimur, quando testis declarat, quod tantum valet res, quantum est articulum absque declara-

tione communis valoris. In quo casu Antonius Gomez, resoluit valere testimonium, cum in hoc casu testis videatur se referre ad communem valorem, ad quem se refert actio, & interrogatio. Et tantum abest, quod hoc impugnet Pinelus, in d. numero. 12. quod directo tenet contrarium, ut constat ex eius resolutione, ubi, si tamen testis prius assenerat commune pretium, deinde subdat quod ipse tantum daret, valebit testimonium. Ita Socius nepos, conf. 73. lib. 2. ubi, numero. 4. videtur firmare, in hac materia non esse necessarium, quod testis rationem assignet. Quam doctrinam vltius declarat, in numero. 42. dicens: Credo etiam (contra plures ubi supra) ut sufficiat testis dicere, quod restantum valebat, ut intelligatur de pretio communi. Et postea subdit in vltimis verbis: & ita intellige supra dicta, nume. 12. Itaque non solum Pinelus, non sequitur opinionem, quam tenent Matienço, & Azevedo, imò directè tenet contrariam, & sic Gomezij, veriore existimo opinionem, quando fuit articulum de communi valore & estimatione, & testis interrogatus solum: depossuit de valore, referens se ad articulum. quia videtur deponere secundum eum, licet expresse non declaret de communi valore, quia fortè illud omittitur, propter imperitiam Tabellionis interrogantis, & pro hac opinione fuit iudicatum, ut refert Antonius de Gama, in decisione. 205. Si verò ex negligentia aduocati non sit articulum. iuxta communem rei valorem, & testis deponit de pretio iusto, & non de communi estimatione, tunc (quia eius dictum non potest referri ad articulata, nec ad communem estimationem) intelligitur testis deponere de particulari, & sic illi nō adhibetur integra fides, ut in d. l. pre-

pretia rerum. Et secundum hanc resolutionem possunt prædicta opinionnes ad concordiam reduci.

SUMMARIVM.

- 1 Pater & filius correlatiui sunt.
- 2 Dispositio loquens in vno correlatiuo, procedit in alio.
- 3 Pater habet legitimam in bonis filij sicut filius in bonis patris.
- 4 Legitima filiorum, & parentum, nullum recipit grauamen.
- 5 Pater potest impugnare donationem in officiosam.
- 6 Hereditas iacens in suis hæredibus, non datur.
- 7 Contraria opinio in quaestione principaliproponitur.
- 8 Priuilegium quod conceditur descendentibus, non extenditur ad ascendentes, in stricta materia.
- 9 Lex. i. tit. ii. p. 6. declaratur.
- 10 Lex. 7. & 8. tit. ii. p. 6. ponderantur pro hac opinione.
- 11 De iure regio neque filius neque pater deducunt duas quartas.
- 12 Falcidia hodie nec debetur nec detrahi potest.
- 13 Padilla, & Gratiani, opinio reprobatur.

QVAESTIO. 669.

Utrum pater grauatus à filio de restituenda hereditate, possit deducere duas quartas Communis contra communem. & quid iure regio.

Resoluimus in quaest. 74. filium grauatum restituere hereditatem, deducere duas quartas posse. Nunc verò, in patre grauato, proponitur quaestio, quæ non minus utilis, quā difficilis est. Et pro parte af-

firmatiua facit, quia sicut filius potest deducere duas quartas (ut diximus in dicta quaest. & tradit Berengarius, nu. 325. ff. ad l. falcidiam, dicens ita esse tenendum in iudicando, consulendo, & legendo, & quod ita per vniuersum orbem seruatur, ut (pluribus citatis) consuluunt Rolandus, conf. 12. num. 8. vol. 1.) sic etiam à paritate rationis, & pater poterit eas deducere, cum pater & filius sint correlatiui, & dispositum in vno, censeatur dispositum in alio, ut in l. i. C. de cupressis, lib. 12. l. si. ubi doctores. C. de in dicta viduitate toléda l. in suis. ff. de lib. & posth. ibi. *Sola hæc adiecta, per quam distinguitur genitor ab eo qui genitus est.* Et confirmatur hæc opinio, quia sicut filius habet legitimam in bonis patris, ut in c. si. de testamentis, lib. 6. (cum vulgatis) ita & pater habet legitimam in bonis filij. l. nam & si parētibus. ff. de inoffi. testa. l. scripto ff. unde liberi. Præterea, sicut legitima filiorum nullū recipit grauamen, ut in l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. l. i. tit. 4. p. 6. ubi Gregorius, verb. *libre mente*, ita nec legitima ascendentiū, ut tradit Berengarius, supra, nu. 87. Rursum facit pro hac opinione, quia sicut filij possunt impugnare donationem. 5 in officiosam, de qua in l. i. & 2. de in officiosis donationibus: ita & eodem modo, parentes contra imensam donationem liberorū agere possunt, per quā ipsorū legitima minui posset. l. si filius (ubi doctores) C. de inoffi. donationibus. vltimò fulcitur hæc sententia, quia quemadmodū in suis hæredibus hereditas iacens nō reperitur, ut est gloss. in l. cū hereditas. C. de posth. l. si post mortē. ff. deleg. i. ita quando ascendentes succedunt liberis. l. si seruus communis meus. §. i. ff. de stipulatione seruorū, quā opinionem sequitur & dicit communem Iasso, columna. 10. in authentica. nouissima. C. de in officio. Rub. in l. pater filium, numero. 10. ff. eodem, tit. Corrasius, in l. filium quem

quem pater, numero. 193. ff. de liberis & posthumis. Et in expresse ita tenent Angelus, & Cumanus, in. l. si à milite §. ff. de militari testam. Berengarius, in. d. l. in quartam, num. 33. Crotus, in. l. qui Romæ. §. duo fratres, num. 80. ff. de verborum obli. Alex. in. l. Titii. §. imperator, numer. 26. ff. deleg. 2. & in. d. l. pater filium, numer. 48. Barbacia, in. c. Raynuntius, in. fin. de testam. Politus, in. d. l. filium quem pater, numer. 170. Bertrandus, conf. 139. num. 4. vol. 1. vbi hanc dicit esse communem opinionem, & Crotus, in. l. reconditi, numer. 174. ff. deleg. 3. quem sequitur Craueta, conf. 110. vol. 1. num. 1. vbi tenet contra Alexan. & Ia. T.

7 Sed contrariam opinionem (imò quòd pater non possit nisi vna quarta detrahere) sequitur Baldus, in. d. l. si à milite. §. ff. quem sequitur Alex. in. d. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad l. falcidia & in. l. coheredi. §. cum filie, num. 10. de vulgari ass. in. authen. nouissimi, num. 39. C. de in. offi. & in. l. generali. §. cum autem. C. de institutionib. & in. d. l. filium quem habentem, num. 9. Galiaula, in. l. Centurio, numer. 4. de vulg. Ioanes de Garronib. in. authen. ex testam. num. 27. C. de secundis nuptijs, Politus, in. d. l. filium, numer. 141. Bertrandus, conf. 19. vol. 1. vbi dicit hanc opinionem veriore, Picus, in. l. Titia. §. Titia cum nuberet, numer. 55. ff. deleg. 2. & in. d. l. in quartam, numero. 283. vbi dicit hoc esse quotidianum, & de pane lucrando, & dicit communem opinionem Corrasius, num. 44. in. d. l. filium quem habentem, & Gozadinus, in. d. l. qui se patris, numero. 191. quem sequitur Rolandus, conf. 28. numer. 9. volum. 3. assignans rationem, quia in materia stricta, privilegium quod conceditur descendibus, non extenditur ad ascendentes. l. filius familias. ff. ad l. falcidiam, & c. Raynuntius, & c. Raynaldus, sunt iura correctoria iuris civilis, & sic exte-

di non debent, ex identitate rationis, per tradita, in authentica, quas actiones, vbi gloss. C. de sacrosanctis ecclesijs, & ex nostratibus hanc opinionem sequitur Orosius, in. l. si arrogator num. 73. ff. de adoptionibus, & Greg. in. l. r. tit. 10. p. 6. & in. l. 12. eodem titulo, & confirmatur de iure regio ex t. x. in. d. l. 1. tit. 11. p. 6. ibi, *mas si los herederos fuesen de los que descenden o suben por linea derecha del fazedor del testamento, entonces debe auer su parte legitima, a que llaman en latin, debitum iure nature.* Ex quibus verbis clare demonstratur, filium, vel patrem grauatum restituere, non posse deducere duas quartas, vt notat Gregorius, ibi, verb. *si parte legitima.* Item quòd tenet ipse Gregorius, in. l. 12. (per illud t. x.) tit. 3. p. 6. verb. *etodos los otros bienes,* & q. etiam sequitur Parladocius, in. p. rerum quotidianarum. c. 11. numer. 3. & Salzedo, in. additio. ad Bernardum Diaz, reg. 296 limitatione. 6. idem tenet Antonius Gomez, in. l. 3. Tauri, à nu. 80. & quòd hanc opinio sit ipsa veritas de iure ciuili, tenet Padilla, in. authen. res quæ nu. 33. C. communia delegatis, vbi plures allegat, idem quòd tenet Coua, in. d. c. Raynuntius. §. 11. num. 6. pro qua opinione potest ponderari t. x. in. d. l. 7. & 8. tit. 11. p. 6. ibi, *Es si por auentura el inuentario no vniessen fecho, entonces no podrian sacar falcidia: fueras ende si los herederos fuesen de los que descenden o suben por la linea derecha de los fazedores de los testamentos, ca estos tales deuen auer su parte legitima, por dando que an en los bienes del padre naturalmente.* Ex quibus verbis constat, quòd filius, vel ascendens priuatur dicto debito legali, si nò cõficiant inuentarium. secus tamen debito iure natura: quæ opinio verissima est, maxime de iure nouissimo, stante lege. 6. Tauri, & lex. 9. titulo, delegatis, lib. 3. fori, per quæ iura generaliter hodiè non potest ascendens grauatus restituere

restituere (etiam sub conditione, vel in diem) deducere duas quartas, vt tenet Salzedo, supra, in. 6. limitatione Acoffa, in. d. c. si pater, verb. abiq. de ductione in. 2. p. num. 22 & ipse Gregorius, gloss. fin. in. d. l. 12. & Burgos de Paz, in. l. 3. Tauri, num. 271. & Antonius Gomez, in. d. l. 3. num. 84. vbi dicit, quòd hæc opinio est approbata de consuetudine in vtroque foro, quam sequitur Molina, lib. 1. de Hispanor. primogen. c. 17. num. 8. vbi dicit quòd ita in practica est receptum. Quæ opinio confirmari potest ex. l. 1. tit. 2. lib. 12. ordinamenti, per quam tenet Gomezius, in. tom. variarum. c. 12. num. 11. quòd hodiè non debetur quarta falcidia, & Matienço, (contra alios) in. l. 1. tit. 4. gloss. 14. num. 8. & 9. & gloss. 19. num. 5. lib. 5. recop. Burgos de Paz, in. d. l. 3. Tauri, nu. 975. quæ opinio verissima est, & pro ea in casu de facto mihi contingenti obtinui, licet contrarium intendant probare Padilla, in. l. eam quam, num. 109. C. de fideicommissis, & Gratian, regula. 200. in. fine, quorum opiniones de iure regio non sunt sequendæ.

SVMMARIUM.

- 1 Resignans facta renuntiatione perdit titulum, & possessionem, & habetur pro mortuo.
- 2 Cessante causa commissionis, debet cessare delegatio cause.
- 3 Causa debet committi constitutis indignitate, ne sedes Apostolica abili ministro representetur.
- 4 Ex mutatione status videtur mutata persona.
- 5 Contraria opinio in questione principali proponitur & defenditur.
- 6 Habilitas à principio actus desideratur.
- 7 Tex. in. c. statum, de rescriptis lib. 6. de latatur.
- 8 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi.

9 Actus legitimus & consummatus non vincitur ex causa superuenienti
10 Doctores pro hac opinione refrantur, & resolutio questionis traditur.

QVAESTIO. 666.

Vtrum si causa fuit commissæ. A canonico, aut alio constituto in aliqua dignitate, qui post datam receptionem literarum, resignauit canonicatum, vel aliã dignitatem: in fauorem Petri, an ipse resignans possit decidere causam, an Petrus resignatarius.
Communis contra communem.

Parsens quæstio, quæ in hoc loco venit disputanda, subtilis, & frequens est (cum huiusmodi natura prona sit ad dissentiendū). & sic videtur dicendū resignantem nò posse cognoscere de causa sibi commissâ, quia resignans (facta resignatione) statim perdit titulum, & possessionem, & pro mortuo reputatur. Ita est communis opinio, secundū Antonium de Butrio in. c. 10. licita, num. 13. de restitutione spoliatorum, Mohedanus, decis. 87. Cardinalis, & Abb. in. c. quod indubijs, de renuntiatione, vbi dicunt, quòd per resignationem amittitur, necdum dominium, & proprietatem, sed etiam omnis possessio naturalis, & civilis. Quos sequitur Parisius Flaminus, lib. 1. de resignatione beneficiorum, quæst. 4. n. 70. & quæst. 3. nu. 11. Quæ opinio etiam follicitur ex alio fundamento, quia illa commissio fuit realis, & concessa cõtemplatione dignitatis, vt in. c. statutum, de rescriptis lib. 6. & sic cum cesset causa commissionis, propter resignationem sequentem, debet cessare delegatio. c. cū cessante de appellationibus. l. adigere. §. quauis ff. de iure patronatus: maxime cū commissio perueniat ad casum à quo nò potest rat inchoari. l. si à me. l. 2. ff. de iudicijs

Practice Quæstiones.

& sic cū causa debeat cōmitti cōstitu-
tis in dignitate (ne Papa, & sedes Apo-
stolica habili ministro repræsentetur,
vt in. d. c. statutu vbi glo. verb. cōmit-
tat) non solum hæc ratio militat res-
pectu principij, sed in medio, & in fi-
ne causæ, & ex mutatione status vi-
detur mutata persona. c. femina, di-
stinctione. 50. c. i. distinctione. 33. &
cessante dignitate (quæ fuit causa fina-
lis concessionis causæ) sequitur quod
non possit resignans causam inchoa-
tam post regressum finire. c. nouit,
de officio delegati. quam opinionem
dicit communem Abb. in. c. quoniam
Abbas, num. 8. de officio delegati, vbi
Innocentius, & communiter docto-
res, vt resoluit Flaminius, supra, quæ-
stione. 11. num. 4. in fine.

5 Sed his non obstantibus contraria
opinio verior, & receptior est, & ma-
gis communis, vt ipse resignans post
resignationem possit cognoscere, si
tempore commissionis erat canoni-
cus, vel in aliqua dignitate consti-
tutus. Et ratio fundamentalis est,
quia in qualibet dispositione prin-
cipium spectandum est, &abilitas,
tunc temporis desideratur. c. i. c. si eo
tempore, de rescriptis. c. dudum, de ele-
ctione. l. femina, de senatoribus. l. cæ-
cus, de iudicijs. l. si procurator. ff. man-
dati. Et sic cum tempore commissio-
nis resignans esset indignitate, suffi-
cit quod illa qualitas adfuerit eo tēpo-
re, in quo ipsa dispositio sortiri debet
effectum. l. 2. ff. de auro & argento le-
gato. l. ex facto. §. si quis, el. 2. ff. ad Tre-
bell. maxime, quia tx. in. d. c. statutum
solum requirit vt causæ committan-
tur habentibus dignitatem ecclesiasti-
cam: & sic sufficit quod tempore
8 commissionis illa qualitas subsistat, &
ratio est, quia qualitas adiuncta ver-
bo, debet intelligi secundum tempus
verbi, tx. in. l. in delictis. §. extraneus.
ff. de noxalibus. l. Titius. ff. de testa-
mento militis. Et sic nihil obest, quod

dignitas deficiat, cum semel à princi-
pio commissionis stitisset. l. in subli-
tutione. ff. de vulgari. l. hæredi. ff. ad
Trebell. l. generaliter. C. de episcopis
& clericis. l. si. C. de nuptijs, vbi pro-
batur, quod actus legitimus perfectus
& conlummatus, non vitiatur, licet
peruenit ad casum à quo inchoari
non poterat. Quam conclusionem cō-
firmat Antonius Gomez, in. l. 48. Tau-
ri, num. 5. & in. l. 6. num. 11. & in. l. 40.
num. 22. & l. 1. tom. variarum. c. 19. nu.
14. Matienço, in. l. 1. tit. 2. gloss. 4. nu.
20. lib. 5. recopilationis, Parisius, cōf.
29. volum. 2. Didacus Perez, lib. 5. ordi-
namenti, tit. 3. fol. 148. Tiraquellus, in
l. si vnquam, verb. donatione largitus
num. 23. & verb. suscepit liberos,
numero. 155. & in tractatu cessan-
te, causa limitatione. 11. numero
15. & nos plura congesimus in pro-
posito, in quæstione. 728, à numero. 5.
10 cum sequentibus. Ex quibus funda-
mentis & rationibus, hanc opinionē
tenet gloss. in. d. c. statutum, verb. ca-
nonico, vers. & si tempore data,
Archidiaconus, num. 3. Ancharr. numer. 5.
Geminianus, num. 9. in. d. c. statutum:
idem Geminianus, nu. 9. in. c. licet ca-
non, in principio, de electione. lib. 6.
Cardinalis Zabarella, in clem. & si prin-
cipalis, quæstio. 6. de rescriptis Abb.
conf. 93. lib. 2. Paulus de Castro, conf.
327. volum. 1. Decius, in. d. c. quoniam
Abbas, nu. 56. qui hanc dicit commu-
nem opinionem, & ibi Felinus, nume-
ro. 5. & dicit Flaminius, supra, numero
66. in fi. hanc opinionem defendisse,
interpretando. c. statutum, de rescrip-
tis, vbi satisfacit fundamentis aduc-
tis pro contraria opinione & conclu-
dit, quod pro hac sententia fuit iudi-
catum in sacra congregatione Con-
cilij Tridentini. 21. de Mayo. anno.
1587. vbi congregatio celsit posse re-
signantem de causa cognoscere etiam
post resignationē, quæ opinio vera
est, & tenenda.

Quæst.

Communes contra communes. 669.

QVAESTIO. 667.

*Vtrum in alienatione, vel ven-
ditione rerum ecclesiasticarum,
requiratur iusta causa. Commu-
nis contra communem.*

DVo copulatiue requiruntur
in alienatione rerum eccle-
siasticarum, videlicet iusta
causa alienandi, & quod seruetur forma
requisita in. c. 1. de rebus ecclesiæ nō
alienandis, lib. 6. clement. 1. eod. titul.
c. sine exceptione. 12. quæst. 2. [Quæ
opinio communis est, vt tradit Abb.
in. c. tua, de his quæ fiunt à prelato
sine consensu cap. Decius, conf. 282.
& dicit etiam communem Rebuffus,
in. d. c. sine exceptione, nu. 9.]

Sed contrariam opinionem (imò
quod sufficiat quod solemnitas à iure
requisita seruetur) dixit communem
opinionem Socinus, conf. 15. vol. 1.
quem sequitur Greg. in. l. 63. tit. 18. p.
3. verbo. *agrado*, & nos diximus in
quæstione. 675. & iustas causas aliena-
tionis congesit Rebuffus, supra.

QVAESTIO. 668.

*Vtrum confessio ex deliberatio-
ne animi facta, reuocari possit.
Communis contra communem.
& quid iure regio.*

Confessionem ex deliberatio-
ne animi factam, reuocari nō
posse, tenet gloss. in. c. ex lite-
ris, de diuortijs. verb. admonita, quam
dicit communiter approbatam Mo-
nachus, in. c. cum contumacia, num. 7.
de hæreticis lib. 6.

Sed contrariam opinionem tenet

lass. in. l. 1. C. de errore calculi, Felinus,
in. c. si. de offi. delegati, vers. tertio fa-
cit, Padilla, in. l. error, num. 15. C. de iu-
ris & facti ignorantia, vbi refert duas
communes opiniones, Dueñas, regu-
la. 118. Mascardus, vol. 1. de probatio-
nibus, conclusionem. 345. nu. 60. quam
opinionem sequitur Gutierrez, de iu-
ramento confirmatorio. 3. p. c. 8. num.
3. vbi optimè declarat dictā glossam,
dicens esse communiter reprobam,
& sic hæc opinio est verior & tenen-
da, maxime de iure regio, ex. l. 5. tit. 13.
p. 3. vbi Gregorius, verb. *ayuzio*.

SVMMARIVM.

- 1 *Qui non respondet positionibus habetur
pro confesso.*
- 2 *Confessio ficta reuocari potest pretextu
erroris.*
- 3 *Lex. 5. tit. 13. p. 3. confirmat primam opinio-
nem.*
- 4 *Practica cancellariæ refertur.*
- 5 *Probatio in contrarium admittitur contra
confessionem fictam.*
- 6 *Dispositio legis semper debet de aliquo ser-
uire.*
- 7 *Præsumptiones iuris sunt liquidissimæ pro-
bationes.*

QVAESTIO. 669.

*Vtrum confessio ficta à iure in-
trodusta pretextu erroris reuo-
cari possit Communis contra co-
munem, & quid iure regio.*

EX lege regni. 2. tit. 7. lib. 4. re-
cop. dispositum habemus, quod
non respondens positionibus,
habeatur pro confesso. Idemquæ pro-
batur in. c. si post præstitum, de con-
fessis lib. 6. quæ confessio non est ve-
ra, sed ficta, & sic pretextu erroris re-
uocari non potest. Ita docet glossa in
R 5 L. quo

268
conf. 61. num. 1. volum. 3. & Tellus Fernandez, in l. 6. Tauri, num. 19. ubi refert duas communes opiniones: Et pro hac ultima (quæ verior & tenenda est) facit, quia pœna illarum legum emanavit contra parentes favore filiorum, qui ex illo matrimonio supersunt, & sic cum non sint filij ex eo, cessat ratio finalis legis, & sic eius dispositio l. adigere. §. quâvis. ff. de iure patronatus. cum cessante, de appellationibus Ita docet Bald. conf. 42. vol. 3. num. 3. & conf. 153. vol. 5. Anania, conf. 101. Ripa, in d. l. femina, numero. 4. & §. C. de secundis nupt. Fabianus, in d. athen. nouissima, quæst. 12. Boerius, decisio. 185. num. 17. & alios refert & sequitur Tellus Fernandez, supra. Quæ omnia sunt notanda, pro intellectu & declaratione legis. 15. Tauri.

SVMMARIVM.

- 1 Distributiones quotidianæ acquiruntur intuitu ecclesiæ, & præstantur intuitu personæ.
- 2 Distributiones quotidianæ non computantur interfructus & valorem beneficij.
- 3 Consuetudo Hispaniæ refertur.

QVAESTIO. 672.

Utrum clericus possit ad libitum disponere de distributionibus quotidianis. Communis contra communem.

EXplicauimus in questione. 382. illam difficillimam quæstionem, vtrum clerici de fructibus suorum beneficiorum possint ad libitum disponere, ubi sequuti sumus partem affirmatiuam, ex pluribus rationibus & fundamentis, ex quibus etiam nunc defendimus à maiori rationis, posse clericum ad libitum disponere, &

Practice Quæstiones. mo

testari de prædictis distributionibus, quæ licet acquirantur intuitu ecclesiæ, assignantur, & præstantur, intuitu personæ, ratione operis & laboris quotidiani. Quæ opinio vera, & recepta est, tam de iure, quam de consuetudine, & rationem assignat Baldus de Perusio. 2. p. de success. ab intest. clericorum, regul. & secul. nu. 15. dicens, quod prædictæ distributiones non computantur interfructus, & valorem beneficij, vt tradit Hojeda, de incompatibilitate benef. 1. part. c. 12. num. 8. & Couar. lib. 3. variarum. c. 13. num. 1. & Gábarus, de potestate legati, lib. 6. nu. 18. Redoan, de spolijs ecclesiæ, quæst. 3. §. & in hac materia. numer. 5. Paulus Emilius, decisione. 65. prima parte, & decisione. 29. in. 2. p. & nostram principalem conclusionem, & opinionem sequitur Iulius Clarus, lib. 3. receptarum sent. §. testamentum, num. 10. ubi dicit quod ita practicitur. Et dicit communem & magis communem opinionem Parisius, conf. 33. num. 8. volum. 4. ubi refert authoritates, & fundamenta & Auédarius, respons. 19. num. fin. quæ opinio tenenda est, licet contrariam appellet communem Iulius Clarus, supra, qui pro ea refert Nicolaum de Vbaldis. Sed prima opinio verior est, & eam defendit Sarmiento, de redditibus ecclesiarum. 3. part. c. 5. num. 6. & si vbi dicit, quod in nostra Hispania hoc est consuetudine receptum, tã perdonatione inter viuos, quã in vltima voluntate, & quod contrariu esset durum & valde onerosum.

QVAESTIO. 673.

Utrum traslatio dominij impediatur per prohibitionem alienationis rei. cum hypotheca bonorum. Communis contra communem.

Et quid iure regio.

Domi.

Communes contra communes. 673. 269

Dominij translatio: nunquam impeditur, per prohibitionem alienationis: factam in contractu, tex. in l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verborum, & in l. ea lege. C. de cōdictione ob causam. l. 4. tit. 5. p. 5. vbi Greg. verb. *non vale, & dicit communem opinionem, pro qua plures doctores refert Gracian. reg. 334. At verò, si cum ipsa prohibitionem alienationis concurrat hypotheca, tunc impeditur traslatio dominij, & non valet alienatio. ex. singularis, in l. si creditor §. si ff. de distractione pignorum, quæ declarat Xuárez, in l. post rem iudicatam, limit. 1. num. 10. Antonius Gomez, in l. 53. Tauri, num. 78. & in l. 40. Tauri, num. 9. Couar. lib. 2. variarum. c. 15. num. 3. Gutierrez, in repetitione l. nemo potest, num. 30. & §. 1. deleg. 1. & de iuramento confirmatorio. 1. parte. c. 45. num. 4. Gracian. reg. 338. vbi adduxit. 38. limitationes, & Parladorius, rerum quotidianarum. c. 10. nu. 30. Salzedo, ad Bernardum Diaz, reg. 203. vbi possuit. 15. limitationes, & assignat rationem huius conclusionis. Quibus sic suppositis, dubitant doctores, an hæc hypotheca bonorum, debeat esse specialis ipsius rei prohibere alienari, vel sufficiat generalis, & quod debeat esse specialis rei hypothecata, dicit communem opinionem Iass. conf. 202. volum. 2. & in d. l. si ita quis. §. ea lege, num. 32. vbi dicit, quod ab hac opinione non est recedendum in iudicando & consulendo quam opinionem dicit veriozem Alexan. in l. si filio familias. §. si vir in quinquennium, num. 4. ff. soluto matrimonio, & hanc esse magis communem opinionem, affirmat Ruynus, conf. 180. & conf. 109. num. 31. volum. 4. & sequitur Natta, conf. 174. num. 12. vol. 1. Corneus, conf. 111. vol. 3. Gozadin, conf. 100. & dicit magis communem opinionem Antonius Gabriel, supra, lib. 3. tit. de pignoribus, conclusione.

1. & alios refert Dueñas, reg. 240. nu. 7. & Villalobos, in suo arario com. litera. A. num. 139. & 140.

Sed contrariam opinionem (imò quod sufficiat hypotheca generalis) dicit communem Loaces, in repetitione, legi filius familias. §. diui. num. 441. ff. delegat. 1. & dicit communem Fanus, de pignoribus, in. 2. p. princip. in principio, num. 6. Gratus, conf. 95. num. 12. vol. 1. Couar. supra, c. 15. nu. 13. & plures doctores. pro comuni refert & sequitur Dueñas, sup. limitatio. ne. 7. & dicit magis communem Gregor. verb. *ni las enagenara, & in l. 73. tit. 18. p. 3. & Villalobos, supra, & Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum c. fi. 4. par. §. 5. num. 71. vbi refert duas communes opiniones, & sequitur Gutierrez, in d. l. nemo potest, numer. 43. & Greg. in d. l. 19. tit. 8. p. 5. verb. *de casos, & Antonius Gomez, lib. 2. variarum. c. 3. num. 9. Quæ opinio verior est, & pro ea facit. l. 37. tit. 18. p. 3. vt aduertit Greg. ibi, & sequitur Rolandus, conf. 6. num. 26. lib. 1. & conf. 62. num. 3. lib. 2.

SVMMARIVM.

- 1 Scriptura maioratus potius est restringenda quam amplianda.
- 2 Fideicommissum continet onus.
- 3 Fideicommissum impedit liberam bonorum administrationem.
- 4 Libertas rerum à natura inest.
- 5 Fideicommissa præbent delinquendi occasionem.
- 6 Delinquendi occasio est vitanda.
- 7 Fideicommissum inducit votum captandæ mortis.
- 8 Contraria opinio in questione principali proponitur.
- 9 Fideicommissa cōcernunt publicam vtilitatem.
- 10 Sententia indubio est ferenda favore fidei commissorum.
- 11 Maioria Hispaniæ, sunt fauorabiles.
- 12 Maioria Hispaniæ, ob bonum publicum introductæ sunt pro familie conseruatione.

13 Lex

- 13 Lex Tit. II. p. 6. confirmat hanc secundum opinionem.
14 Respublica interest. suprema hominum iudicia existum habere.
15 Dispositio an sit odiosa vel favorabilis, colligitur ex voluntate disponentis.
16 Macedonianum reputatur odiosum, quia in odium creditorum emanavit.
17 Velleianum favorabile existimatur respectu feminarum.
18 Odium non consideratur, quando venit in necessariam consequentiam concessionis favorabilis.
19 Familia & honores per diuitias conseruantur.

QVAESTIO. 674.

Verum fideicommissa censeantur favorabilia, vel odiosa. Communis contracommunem, & quid iure regio.

D Vbitant scribentes (satis vtiliter) an fideicommissa (quæ hodie sunt maioratus successiones) sint favorabilia, vel odiosa. Quod erit maximi effectus, nam si sunt odiosi, contra fideicommissarium indubio est iudicandum, secus autem si favor, vel utilitas publica, in eis consideretur. Et quod fideicommissa iudicentur odiosa, indubioque ea non extare iudicandum esse, tenet glossa in l. ex tribus. C. de inofficioso testamento, vbi laus sequitur hanc opinionem & dicit communem, quam sequitur Sylua, conf. 64. num. 19. & 23. & 28. & ita communiter omnes tenere testatur Bursatus, conf. 1. num. 12. Paulus de Leon, in tractatu de substitut. compend. num. 295. & alios refert pro communi Michael Crassus, receptarum sententiarum. §. fideicommissum, quæstione. 2. & Cæphalus, conf. 134. num. 21. & 339. num. 44. volum. 1. Menoc.

conf. 85. num. 39. & conf. 150. num. 10. & 11. & 204. num. 57. & 220. num. 71. Riminaldus iunior, conf. 117. num. 35. & 487. num. 13. Decius, conf. 465. num. 14. Craueta, conf. 98. num. 14. & conf. 130. & 180. num. 1. lib. 1. Parisius, conf. 41. num. 31. volum. 3. Alciatus, respon. 134. num. 7. Burgos de Paz, conf. 34. num. 19. Simancas, de catholicis institut. c. 9. numer. 126. & ex hac ratione dicit Burgos de Paz, supra, quod scriptura maioratus potius est restringenda quam amplianda. Et sic dixit Palacius Rubeus, in l. 46. Tauri, numer. 4. quod iura armantur contra maioratus, ut strictè procedant. Et dixit Mechaca, lib. 1. controuersiarum illustrium c. 41. num. 6. maioratus obnoxios esse in Hispania, & idè esse vtilissimum eos dissolui, & sic constat, quod fideicommissa sunt magis odiosa, quam favorabilia: pro qua sententia facit,
1 quia fideicommissum (cum onus contineat) semper censetur odiosum. l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulgari. l. ab eo. C. de fideicommissis. & sic magis debet interpretatio fieri, ut fideicommissum remoueat, quam inducatur & sustineatur, maxime cum liberarum rerum administrationem impediatur, quod iuri contrarium & iniquum videtur. l. non vsque adeo. ff. si quis à pariete fuerit manum. & libertas rerum à natura inest. l. altius. C. de seruitutibus. c. nimis, de iureiurando, & potest
2 semper contingere, quod ob ignorantiam fideicommissorum decipiantur emptores in pretio rerum, onere fideicommissi grauatarum, & sic sequitur, quod prædicta fideicommissa præbent delinquendi occasionem, quæ potius erat vitanda, ut in l. conuenire. ff. de pactis dotalibus: cum etiam inducere videantur votum captandæ mortis, cum sint collata fideicommissa post mortem grauati, quod quidè iura abhorrent. l. si. C. de pactis. c. ne captandæ, de concessione præb. lib. 6. Ex quibus.

quibus rationibus & fundamētis hæc videtur verior, & securior opinio.
8 Sed his & alijs rationibus non obstantibus, contraria sententia magis recepta & communior est, imò quod prædicta fideicommissorum materia, potius favorabilis quam odiosa sit iudicanda, cum prædictæ dispositiones concernant sepe publicam utilitatem. Quam opinionem sequitur, & dicit communem Curtius iunior, conf. 111. num. 12. quam (pluribus rationibus) comprobatur & defendit Mantica, de coniecturis vltimarum volunt. lib. 7. tit. 1. num. 34. vbi dicit, quod favore fideicommissorum, sunt ferendæ sententiæ. Quam opinionem absque dubio procedere, tenet Macar. in epitome, de fideicommissis. 2. p. num. 8. & eam defendit, & dicit communem Michael Crassus, in d. §. fideicommissum, quæstione. 2. in fi. Cæphalus, conf. 3. vol. 1. Romanus, conf. 50. lib. 1. Guido Papæ, conf. 131. num. 3. Tiraquellus de iure primog. quæstione. 4. num. 13: (cum sequentibus) Antonius Peregrina, de fideicommissis, art. 1. num. 24. vbi hanc dicit communem opinionem, & quod indubitanter prædicta fideicommissa sunt favorabilia, quod etiam tenet, & confirmat, pluribus rationibus Burgos de Paz, conf. 37. num. 43. vbi etiam loquitur in maioratibus Hispaniæ, idem in quæstione 2. num. 36. vbi hanc dicit magis communem opinionem, quam sequitur Couarr. lib. 3. variarum. c. 3. numer. 5. Padilla, in rub. C. de fideicommissis, num. 4. Rodericus Xuarez, in l. quoniam in prioribus, limitatione. 11. ad l. regiam, Castillo, in l. 27. Tauri verb. **para siempre**, Tellus Fernandez, ibi, num. 20. Rojas, in epitome, success. c. 3. a num. 20. & 43. Pinelus, in l. 1. de bonis maternis. l. p. num. 99. Molina, de Hispanorum primogen. lib. 1. c. 18. & c. 4. num. 8. & 28. vbi loquitur in fideicommissis, & maioratibus Hispaniæ

& dicit quod illæ dispositiones introducuntur ob bonum publicum, & ut dignitates familiarum conseruentur, & sic ex mente disponentis amplianda est potius, quam restringenda eius dispositio. Quam opinionem sequitur Peralta, in l. 3. §. qui fideicommissam, nu. 121. ff. de hered. inst. Mieres, de maioratu. 2. p. quæstione. 5. num. 4. qui adducit pro hac sententia l. 6. tit. 11. p. 6. ibi, **que no la pueda vender ni enagenar, mas que siempre finque a el y a sus herederos**, Et in l. 44. tit. 5. p. 5. ibi, **mas que finque siempre a mi hijo, y a mi heredero, porque sea siempre mas honrado, y mas tenido**, quam legem ad hoc expendit Burgos de Paz, supra, conf. 2. num. 43. & est bonus tex. in l. 5. penult. ff. de ventre inspiciendo. l. 2. tit. 15. par. 2. quæ iura pro ista opinione ponderat Peralta, supra, & nos dicemus in quæstione. 725. numero. 4. & 33. pro qua opinione facit tex. expressus, in §. iust. r. de fideicommissis, ibi, **statuq; eorum fauor factus est**, quod quidem profectò nullam dubitationem habet, cum publicè expediat suprema hominum voluntates exequi. l. vel negare. ff. quemadmodum testamento aperiantur. & nihil est quod magis hominibus debeat, quam ut supremæ voluntatis (postquam amplius velle non possunt) liber sit stylus, liberumque, quod amplius non reddit arbitrium, ut dicit tex. in l. 1. C. de sacrosanctis ecclesijs. Quod quidem non solum procedit respectu executionis, sed inspecta principali disponentis intentione: ex qua deducitur, an dispositio sit favorabilis, vel odiosa. l. nauis, ff. ad l. Rodiæ de iactu. l. non omnis. ff. si certum petatur. Et sic Macedonianum reputatur odiosum, quia in odium creditorum emanauit, quamuis redundet in fauorem filiorum familias, & etiam Velleianum favorabile existimatur, quia licet cædat in damnum creditorum, tamen

tamē procedit ob fēminarū fauorē, ita Bartol. & Bald. in l. qui exceptio- nem. ff. de conditione indebiti, De- cius, in l. venia, numero. 13. C. de in- ius vocando. Nec prēdictis obstat fundamentum pro contraria opinio- ne, quod ex eo quod fideicommissum 18 continet onus, non debet fauorabi- le iudicari: quia respondeo, quod quando odium venit in necessitatem, consequentiam concessionis fauora- bilis, non est cōsiderabilē. l. cum ex- oratione. §. fin. ff. de excusationibus tutorum, & docet Baldus, in l. quod fauore, oppositione. 7. C. de legibus. Et ob hanc rationem, quia fideicom- missa ordinantur ad beneficium, & utilitatem fideicommissarii, non con- sideratur onus hāredis, vel legatarij grauatī, vt ex eo fideicommissum non reputetur fauorabile, cū fami- liae, & honores, per diuitias confer- untur, vt latē Tiraquellus, supra, quēstione. 4. num. 13. Soto, de iustitia & iure, lib. 4. quēstione. 5. art. 5. §. at- verō, Simancas, de primogenijs His- paniae, lib. 1. c. 16. & 18. & 19. & 20. Pe- ralta, supra, nu. 121.

SUMMARIVM.

- 1 Actus vtiliter gestus valet, etiam si omi- tatur iuris solemnitas.
- 2 Solemnitas requisita in alienationibus re- rum minorum, & ecclesiae, respicit illorum utilitatem.
- 3 In claris non est locus coniecturis.
- 4 Transactio super alimentis sine praetoris auctoritate, est valida, si ex ea resultet utilitas.
- 5 Actus sustinetur deficiente iuris solemnitate, quando attento fine, & effectu, uti- litatē consequitur.
- 6 Obligatio impuberis, sine tutore, valida est, quando ex ea sequitur utilis liberatio pupillo.

- 7 Pupillus sine auctoritate tutoris melio- rem sibi conditionem facere po- test.
- 8 Lex non eo minus. C. de procuratoribus, de- claratur & num. 19.
- 9 Sententia lata contra minorem in iudicio, comparentē, sustinetur quando fertur in fauorem illius.
- 10 Lex. 55. Tauri, non procedit in contractu vtili marito, sed in damnofo.
- 11 Statuta disponentia, quod non valeat con- tractus minoris, vel mulieris, sine ali- qua solemnitate, intelliguntur de contra- ctibus damnosis, non verō de vtili- bus.
- 12 Minor in fauorabilibus reputatur ma- ior.
- 13 Contraria opinio proponitur in quēstione principali.
- 14 Quando duae solemnitates copulatiue re- quiruntur in aliquo actu, non sufficit quod vna solum interueniat.
- 15 Forma rei non potest mutari.
- 16 Frustra in alienatione rerum ecclesiarum requireretur solemnitas iuris, si suffice- ret utilitas.
- 17 c. 1. & clementina. l. de rebus ecclesiae non alienandis, inducuntur pro hac vltima opinione.
- 18 Dictio, praesertim, est iuris implicati- ua.
- 19 Nemo ad vendendum compelli potest, etiam cum propria utilitate.
- 20 Concordia opinionum traditur.
- 21 Iura pro prima opinione adducta declaran- tur.
- 22 Contractus gestus a minore sine solem- nitate, quando ipse solus remanet obligatus, est nullus absque restitutione.
- 23 Contractus in quo minor, vel ecclesia, obli- gatur, si fiat sine iuris solemnitate est nullus, licet utilis sit ecclesiae vel mi- nori.

QVAESTIO. 675.

Verum

Verum ecclesiā, vel minor pos- sint alienare rem suam cum vti- litate, si non interueniat solem- nitas a iure requisita. Communis contra communem.

Conclusio notissima iuris est quod si res benē geratur cas- tantibus solemnitatibus, quae alias requirebantur, valeat actus, qui alias non valeret si actus malegerere- tur. Ita docet gloss. fin. in c. 1. de schif- maticis, pro qua sententia allegatur tx. in c. quia quibuldam, de fideiussori- bus, & pro regula, hanc conclusionē tradit Bernardus Diaz, regula. 550. quam exornat Tiraquellus, post le- ges connubiales, gloss. 8. num. 56. cum sequentibus. Et nostram conclusionē videtur probare tx. in c. tua nuper, de his quae sunt a prelato, ibi, nisi for- tē aliquid faciat, vt meliora pro- piciat, & ratio est, quia solemnitas requisita in alienationibus rerum ecclesiae, & mi- noris, fauore eorum adhibetur. ergo si constat clarē, & euidenter, de vtili- tate ecclesiae, non est necessarium vt adhibeantur illae iuris solemnitates: quia in claris non est locus coniectu- ris, vt in l. continuus. §. cum ita, de verborum, & frustra spectatur euen- tus, cuius rei nullus sequitur effectus, vt in l. fin. C. de adoptionibus. Pro qua opinione benē facit ratio text. in l. cum hi §. eam transactionem. ff. de transactionibus, vbi probatur, quod licet non possit alimentarius super alimentis transigere sine praetoris auctoritate, valebit tamen tran- factio, ex qua eius conditio melior facta est, absque praetoris praemula licentia, & sic notat gloss. ibi, quod si ecclesia, vel minor, alienent in cau- sam sibi non concessam, tenet aliena-

tio, si illud vtiliter gestum est. Et ra- tio rationis est, quia quando in ali- quo actu debet aliqua iuris solemnitas interuenire, habito respectu ad certum finem, tunc attento fine, & effectu, per quem solemnitas intro- ducitur, sustinetur actus, licet non interueniat, tex. in c. si qua de rebus. 12. quāst. 2. l. 1. §. deinde. ff. de noui ope- ris nunciat. quam rationem assignat Rebuffus, in cap. sine exceptione. 12. quāstione. 2. num. 34. vbi hanc sequi- tur opinionem. Pro qua sententia fa- cit tex. (cum sua gloss.) in l. 2. ff. de ac- ceptilationibus, vbi admittitur obli- gatio impuberis sine tutore, quando ex ea sequitur utilis liberatio, text. etiam vbi est alia gloss. notanda, in §. instit. de auctoritate tutorum, ibi, namque placuit meliorem conditionem licere eis facere sine auctoritate tutoris, quod probat etiam text. in l. 1. C. de auctoritate praet. & sic elegantē docet Imola, in l. 1. cum lex, in fi- ne. ff. de fideiussoribus, quod quan- do in aliquo actu requiritur so- lemnitas, fauore alicuius personae, valeat actus absque ea solemnitate gestus, si reperiatur utilitas perso- nae. Quem ad hoc sequitur Socinus iunior, consilio. 28. numero. 11. lib. 2. Vltimō pro hac opinione facit elegans text. in l. non eo minus. C. de procuratoribus, cui consonat text. in l. 3. titul. 5. part. 3. l. 11. ti- tul. 2. l. 12 in fine titul. 22. part. 3. vbi probatur, quod licet sententia lata contra minorem in iudicio com- parentem, sine curatore, sit nulla, si ta- men feratur in sui fauorem, benē sus- tinetur, nec poterit aduersarius alle- gare nullitatem, & assignat tx. ratio nem ibi, quoniam minoribus aetas indam- nis subuenire, non in rebus prospere gestis ebsse consuevit, Ex qua lege opti- me declarat & ampliat Gacierrez, lib. 2. practicarum, quāstione. 22. nu- 7. le-

7. legem. 55. Tauri, vbi non valet con-
8 tractus celebratus à muliere coniu-
gata, sine licentia viri, vt procedat
in contractu damnofo, ipfa legis pro-
hibitio, non verò in contractu utili,
ab ea celebrato: absque damno ipsius
mariti, quem intellectum ad. d. l. tra-
dit Antonius Gomez, in. d. l. 55. num.
2. Palacius Rubeus, in rep. rubrica de
don. §. 68. num. 5. Baeza, de non melio-
rand. c. 11. numero. 54. Menchaca, de
successionum creatione. §. 24. nume-
ro. 4. Matienço, in. l. 3. tit. 3. gloss. 1. nu-
mero. 14. lib. 5. recop. & nostram prin-
cipalem opinionem dicit, veriozem
Decius, in. c. ecclesia sanctae Mariae,
numero. 9. de constitutionibus, doc-
tores, in. c. terrulas. 12. quaestione. 2.
Ripa, lib. 1. responforum. c. 1. numero
60. & dicit communem opinionem
Orosius, in. d. §. eam transactionem,
numero. 4. Auendañus, in. cc. pp. lib. 1.
c. 4. numer. 41. Salzedo, in ad. d. Bern.
Diaz, d. reg. 650. vers. Sed opinionem
contrariam, vbi plures doctores anti-
quos refert & sequitur pro hac opi-
nionem, quam etiam tenet Rolandus,
conf. 54. num. 19. volumine. 2. vbi assi-
gnat aliam rationem, ex dicto Baldi. in
l. neque. C. de contrahenda & com-
mit. stipu. vbi dicit, quod statuta dis-
ponentia, quod contractus mulierum,
vel minorum, non valeant sine prae-
sentia propinquorum, debent intelligi
de contractibus damnofo, non verò
9 de vtilibus, quia quo ad fauorabili-
tatem gesta, minor pro maiore reputa-
tur, vt in. d. l. neque, quod dictum di-
cit esse menti tenendum Ang. in. d. l. 1.
ff. de acceptilat. l. 1. in. d. l. 1. is cui bonis
10 Barbacia, conf. 35. & conf. 53. colu. fin.
vol. 2. Ex quibus doctoribus, & ratio-
nibus, & fundamentis, haec pars vera
& iuridica videtur.

Sed contrariam opinionem (imò
11 quod non sufficiat vt alienatio rei ec-
clesiastica, sit utilis ecclesiae, nisi cum

solemnitate, & interuentu eorum,
quibus iure haec res commissa est,
alienatio fiat, tenet Bart. Albericus,
Baldus, Angelus, & Fulgosius, in. d.
§. eam transactionem, vbi l. 1. dixit
communem opinionem, quam sequi-
tur Tiraquellus, post leges connubia-
les, gloss. 6. numero. 56. Ripa, in. l. 1. is
cui bonis, numero. 47. de verb. De-
cius, cōf. 282. Pinelus, in. l. 1. de bonis
maternis, 3. p. numero. 31. cum sequen-
tibus, Gutierrez, practicarum quest.
lib. 2. quest. 22. Sarmiento (qui doctissi-
me, & elegantèr hoc declarat) de red-
ditiis ecclesiasticis. c. 2. numero. 1. cum
sequentibus, Loaces, in repetitione. l.
filius familias. §. diui, numero. 403. de
leg. 1. & dicit communem opinionem
Sarmiento, & Gutierrez, sup. & magis
communem & veriozem appellat Pi-
12 nelus, supra, numer. 21. & ratio huius
opinionis est, quia duò copulatiue re-
quiruntur, in alienationibus rerum
minorum, videlicet, quod interue-
niat vtilitas, & solemnitas, à iure re-
quisita, & haec omnia requiruntur
13 pro forma, quae non potest mutari. l.
qui haeredit. l. Meuius. ff. de condit. &
demonst. c. 1. de baptismo. Et sic, licet
contractus sit utilis minori, appositio de-
creti iudicis requiritur, l. magis puto
ff. de rebus eorum, quae si interueniat
interponitur solemnitas, & sic in. d.
c. sine exceptione, in alienatione re-
rum ecclesiarum: non sufficit sola
vtilitas, nisi solemnitas iuris, & iudi-
14 cis decretum interueniat, & si sola
vtilitas sufficeret, frustra decretum,
& reliquae solemnitates desiderantur
vnde optimè Bernardus Diaz, su-
pra, in limitatione prima, limitat
nostram conclusionem in alienatio-
ne rei ecclesiasticae, etiam utili: ex co-
quia solenitas est introducta pro for-
15 ma in tali vditione, & sic nullo pac-
to omitti potest: pro quaetertia facit
tx. in clementina. 1. de rebus ecclesiae
non

non alienandis, vbi expresse disponi-
tur, quod ad hoc vt res ecclesiastica
alienari possit, debet hoc necessitas
ecclesiae, aut vtilitas exposcere, &
nihilominus assensus praetati, acce-
16 dere debet, quod etiam probatur in
c. 1. extra eodem tit. in versiculo. prae-
sertim, quae est dictio implicatiua, vt
in. l. 1. si sine, (vbi gloss. §. si. ff. rem ratam
haberi, quem text. ad hoc ponderat
& declarat Salzedo, supra, quae opi-
nio etiam comprobatur & fulcitur
17 secundum Sarmientum, supra, ex
eo quia alias sequeretur, quod quo-
tienscunque sit utilis conditio eccle-
siae, possit compelli ad vendendum
bona sua, quod longè distat à vero
tramite veritatis, cum ad hoc nul-
lus priuatus compelli possit, vt in. l.
inuitum. C. de contrahenda emptio-
ne. Ex quibus fundamentis haec pars
est magis tuta, & iuri consona, licet
contraria: summam habeat equita-
tem. Quare in hac opinionum varie-
18 tate, vt difficultates & fundamenta
pro qualibet opinione adducta, ad
amicitiam reducamus, talis concor-
dia, & distinctio, assignanda est, vide-
licet, quod aut contractus gestus ab
ecclesia, vel minore, sine solemnitate
est illis utilis, & in nihilo damnofo,
nec prejudicialis: & tunc, si ille actus
est talis naturae, & conditionis, quod
nulla interuenit obligatio ex parte
ecclesiae, vel minoris, sed alium ipsi
obligant, (vt quando is donatur, vel
sibi stipulatur, vel sententia fauora-
bilis pro eis profertur) tunc sine du-
bio aliquo, etiam si nulla iuris solem-
nitas interueniat, valebit talis actus,
quatenus concernit vtilitatem mi-
noris, vel ecclesiae. Et in hoc casu pro-
cedunt fundamenta primae opinio-
19 nis. Cuius distinctio probant nobis,
& insinuant, verba singularia text. in
dict. §. pupillus, institutis de inutili-
bus stipulationibus, ibi, *nam alium
sibi obligare, etiam sine tutoris authorita-

te potest, idemquè probatur, in. d. 1. de
authoritate tutorum. ibi, *si quis dari
stipuletur, non est necessaria tutoris autho-
ritas, quod si alijs promittant pupilli, neces-
saria est tutoris autoritas. Namquè pla-
cuit meliorem quidem suam conditionem
licere eis facere, etiam sine tutoris autho-
ritate, deteriore vero, non aliter quam cum
tutoris autoritate. In quo calu proce-
dit & loquitur dicta. l. non eo minus
C. de procuratoribus, quia ex eo ibi va-
luit sententia promittente non legiti-
mè defenso, quia per illam, non mi-
nor alis, sed alius minori obligantur,
& sic intelliges tx. in. d. §. eam transa-
ctionem, & reliqua iura superius ad-
ducta. Est tamen secundus casus, quā-
20 do ipse minor, vel ecclesia, contrahit
sine solemnitate, se tantum obligan-
do, non autem obligat, cum quo con-
tractum celebrat, & tunc contractus
iste est nullus, cum ex propria illius
natura, damnum afferat ecclesiae, vel
minori, in tantum, quod nulla indi-
get restitutione, vt in. l. 1. vbi glo. C.
de in integrum restitut. tertius casus
(qui magis congruit nostro assumpto)
est, quando contractus est recipro-
cus, ex parte minoris, vel ecclesiae, &
etiam illius cum quo contractus cele-
bratur, vt in casu. l. Labeo. §. contra-
ctum. ff. de verborum significatione,
21 in quo casu contractus est nullus,
etiam si vtiliter gestus sit: quia sola
vtilitas, sine iuris solemnitate, non
sufficit, vt in. d. §. nec tamen, & in iu-
ribus pro contraria parte allegatis in
hac vltima opinione. Quae concor-
dia verissima & iuridica est, quam
optimè declarat Sarmiento, supra,
vbi plura iurafic declarat tam elegan-
tèr, quam subtiliter.

QVAESTIO. 676.

Vtrum tempus statuti ad inquis-
rendum contrarium, currat à
die scientiae, vel delicti commissi

**Communis contra communem,
& quid iure regio.**

Si a lege, vel statuto municipali praefingatur terminus ad formam inquisitionem, vel accusationem, contra reum, talis terminus non currit nisi a die scientiae commissi delicti. Ita docet Bart. in l. eum qui §. in popularibus, in ff. de iureiurando, quam opinionem dicit communem, Natta, conf. 225. numero. 2. volumine. 1.

Sed contrariam opinionem (imò quod tempus currat a die commissi delicti) dixit magis communem Alexan. in d. §. in popularibus, nu. 12. & Iulius Clarus, recep. sent. §. fin. quaest. 51. vers. sed quaero, & in §. iniuria, nu. 9. Placa, de delictis. c. 6. in fine, & nos diximus, in quaest. 679. vbi amplectimur primam opinionem, ex l. 2. tit. 9. p. 7. & sic est intelligenda l. 4. tit. 17. p. 7. vbi transacto quinquennio non praescribitur contra mulierem actio adulterij, quod procedit a die scientiae, ut notat Quessada, in suis quaest. c. 18. vers. secundus casus.

QVAESTIO. 677.

Utrum interdictum unde vi concedatur quando aliquis est deiectus a posse sine percipiendi annuam praestationem. Communis contra communem.

Non levis est doctorum altercatio, an interdictum unde vi, concedatur, quando aliquis est deiectus a possessione, vel quasi, percipiendi annuam praestationem, & partem affirmatiuam dicit communem Matthaeus de Afflictis, decis. 395. numero. 6. & 8. & Felinus, in c. conquestus, de foro competenti, pro qua sententia adducunt doctores ex in. c. si de rest. spoliat.

Sed contrariam opinionem esse communem legistarum affirmat Ripa, in l. 1. nu. 3. ff. quorum honorum, & Menoch. de recuper. posses. remedio. l. 1. nu. 87. vbi refert duas communes opiniones, resoluens primam esse veriore, a qua recedendum non est.

SUMMARIVM.

- 1 Ex l. c. vbi de criminibus agi oporteat, declaratur pro affirmatiua opinione.
- 2 Reus criminis in tribus locis potest puniri.
- 3 L. 2. tit. 9. p. 7. exp. nditur pro hac opinione.
- 4 Delicta & contractus parificantur, quo ad ius fori.
- 5 Ratione contractus potest aliquis conueniri in loco contractus & domicilij.
- 6 Occasio delinquendi est vitanda.
- 7 Doctores pro opinione affirmatiua referuntur.
- 8 Iudex ecclesiasticus potest procedere contra clericum originarium, ratione delicti alibi commissi.
- 9 Contraria opinio in questione principali adducitur.
- 10 Reus criminis in eo loco debet puniri in quo delinquit.
- 11 Inclusio vnius est exclusio alterius.
- 12 Officium iudicis non extenditur ultra suae iurisdictionis territoria.
- 13 Inquisitio est generaliter prohibita, nisi in casibus a iure expressis.
- 14 Puniri reas non debet sine accusatore.
- 15 Doctores pro hac opinione negatiua referuntur.
- 16 L. 1. tit. 1. lib. 8. recopilationis, ponderatur pro hac opinione.
- 17 Opinio Antonij Gomez reprobat.
- 18 Remissio non est facienda nisi prius constet summarie de delicto, & vbi fuit perpetratum.
- 19 Iudex originis potest reum punire, licet alibi delictum sit commissum, quando non fuit petita remissio.
- 20 Praeuentio est locus quando iudices habent iurisdictionem accumulatam.
- 21 Lex 10. tit. 13. lib. 8. recop. declaratur.
- 22 Iudex ordinarius etiam in casibus fraternitatis

Communes contra communes. 678. 278

nitatis potest cognoscere de delicto si perueniat per capturam rei.

- 23 Praeuentio fit per citationem & per capturam.
- 24 Praeuentio realis perualet verbali.
- 25 Praeuentio materiam cum ampliationibus & limitationibus declarat Azuero.

QVAESTIO. 678.

Utrum iudex originis possit ex officio procedere per viam inquisitionis, contra reum originarium delinquentem extra territorium Communis contra communem

& quid iure regio.

Proterens questio, quae in hoc loco venit explicanda, est satis difficilis, utilis, & quotidie in praxi contingens, cuius veram resolutionem dixit Alexan. conf. 111. vol. 1. esse valde dubiam, quem sequitur Ruynus, conf. 84. nu. 9. vol. 4. & Socinus iunior, conf. 76. num. 8. vol. 3. & varias opiniones refert Parisius, conf. 159. vol. 4. & in primis pro parte affirmatiua adducitur tx. in l. 1. c. vbi de criminibus agi oporteat, vbi de delicto perpetrato potest reus criminis in tribus locis puniri, primò in loco commissi delicti, secundò in loco originis, vel domicilij, tertio in locolitis cõtestat: id quod probat tx. in auth. qua in prouincia. C. eodem tit. & in l. 1. c. de iurisdictione omnium iudicum. c. 1. vbi gloss. extra de raptoribus. l. solent. ff. de custodia reorum gl. in l. a diuo Pio. §. sētētia. Rom. ff. de re iudicata. Ex quibus constat, quod ratione delicti potest quis effici reus in pluribus locis, & per consequens iudicē originis posse procedere, quia sicut interest iudici, vbi delictum fuit perpetratum purgare prouinciā malis hominibus, ut in l. congruit. ff. de officio praesidis. ita etiā interest iudici originis, vel domicilij, subditum

castigare, & prouinciā purgare similibus hominibus, licet alibi delicta commiserint. l. praesides. ff. de offi. praesidis & probat. l. 2. tit. 9. p. 5. ibi de uero de praesente al iudgador que viere de juzgar, & mostrarle el gerro que fixo, vbi notat Gregor. Rursus confirmatur haec sententia, quia quo ad ius fori parificantur contractus, & delicta. l. omnem. ff. de iudicijs, auth. vt omnes obediant iudicibus. §. hoc considerantes, col. 5. sed sic est, quod ratione contractus, potest quis conueniri in loco ipsius contractus & domicilij. l. haeres absens. §. si. ff. de iudicijs. l. aluptionis. §. filius. ff. ad municipalem. l. 3. C. de muner. & orig. lib. 10. c. Romana. §. contrahentes, de foro cõpetenti, lib. 6. vbi gloss. tx. in l. 32. tit. 3. p. 3. Ergo similiter delinques conueniri poterit corā iudice originis ipsi delinquentis, ut expressè notat Salicet, in d. l. 1. q. 3. C. vbi de criminibus agi oporteat, & si secus fieret, magna daretur occasio delinquendi, quae potius est vitanda. l. conuenire. ff. de pactis dotalibus, & quilibet reus ad delinquendum, in alienas prouincias: properaret, si in loco originis puniri non posset, & sic opinionem hanc sequitur Zinus, quem allegat Bartol. in l. cunctos populos. C. de summa Trinitate & fide catholica, idem Bart. in l. si cui. §. fin. ff. de accusationibus, Baldus, in l. fin. ff. de iurisdictione omnium iudicum, vbi Angelus, & in d. l. 1. c. vbi de criminibus agi oporteat, & in l. etiam. C. de executione rei iudicatae, Angelus, in l. si vacantia. C. de bonis vacantibus, lib. 10. & in tractatu maleficiorum, verb. hac est quadā inquisitio, Abb. in c. cū cõtingat, vbi Felinus & Butrius, de foro competenti, Butricarius, in c. si. eodem tit. Guido Papa, quaest. 202. & hanc partem sequi doctores modernos, dicit Bal. conf. 224. vol. 5. qui dicit esse communem opinionem, in d. l. cūctos populos, & dicit etiam communem, veram

Practicae Quaestiones.

& approbatam Bologninus, conf. 57.
& pro hac opinione fuisse iudicatu
dicit Angelus, in d. l. vacantia, quam
etiam sequitur (dicens communem)
Sylvanus, cōf. 103. Alciatus, in c. 1. nu.
6. de officio ordinarij, quam refert
Villalobos, in sua coll. comunium. li.
tera. D. nu. 57. Cassancus, in consuetu
dinibus Burgundiae, tit. *des iustices*
§. 5. nu. 11. Bosius, titulo de foro cōpe
tenti, nu. 182. vbi dicit, quod hac opi
nionem vltus approbavit, & sequitur
Marcus, decis. 989. num. 6. Bombinus,
conf. 8. nu. 11. & Couar. practicarum
quæst. c. 11. nu. 6. vers. sexto, & (alijs re
latis) hanc sequitur Iulius Clarus, lib.
5. recept. sent. §. 5. quæst. 39. nu. 4. in fi.
vbi dicit, quod hac opinio est cōsue
tutine approbata, & quod ab ea non
est in practica recedendū, quā opinio
nem sequitur, & dicit communē Ber
nardus Diaz, in practica canonica, c.
8. nu. 2. vbi resoluit, quod iudex eccle
siasticus proprię originis, potest pro
cedere cōtra clericum originarium,
ratione delicti alibi commissi, vbi in
ducit tx. pro hac sententiā in c. cum
nullus, de tempor. ordinand. lib. 6. &
alios refert Salzedo, ibi, & in c. 9.

Sed contrariam opinionem (imò q
9 solus iudex delicti, & non originis
possit per inquisitionem procedere)
veriore esse existimamus, ex sequē
tibus: primò, ex vulgatissima iuris
regula qua cauetur, q in eo loco de
bet quis puniri, in quo delinquit, tx.
in l. 1. & in l. si cui. §. penultimo. ff. de
accusationibus. l. de fectorem. 3. ff. de
re militari, ibi *enim plecti pena debere,
vbi facinus admissum est, diu seuerus &
Antoninus rescripserunt.* tex. etiam in
d. l. 1. & in auth. qua in prouincia. C.
vbi de crimine agi oporteat. Et sic
cum iudex delicti cognoscat de cri
mine in suo territorio perpetrato, se
quitur quod iudex originis nullam
habet causæ cognitionem, cum inclu
sio vnius, sit exclusio alterius. l. cum

prator. ff. de iudicijs. l. maritus. C. de
procuratoribus. l. qui accusare. ff. de
accusationibus. Et facit pro hac opi
nione bonustx. de iure canonico, in
c. si illic. 23. quæst. 4. ibi, *vendicetur
iniuria, vbi plectibilis est orta præ
scriptio.* tx. in l. si peccauit. in quæst. 1.
ibi, *vbi contingit malum, ibi moria
tur.* Rursus confirmatur hæc senten
tia, quia officium iudicis non exten
ditur vltra suæ iurisdictionis limites
13 & territoria. l. 1. & fin. ff. de iurisdic.
omn. iud. maxime, quia inquisitio re
gulariter est prohibita nisi in casibus
à iure expressis. l. 2. §. si publico. ff. de
adulterijs, Bart. in d. l. congruit. ff. de
offi. præsidis, Hippolytus, conf. 110.
nu. 17. & est contra iuris regulas, vt si
ne accusatore aliquis puniatur, nec cō
14 demnetur. l. rescripto. §. si quis. ff. de
muneribus, & honoribus, & ita habet
tur Ioan. c. 8. vbi Christus dixit: Mu
lieri vbi sunt qui te accusant, & defi
ciente accusatore, dixit: Nec ego te
condemnabo. Vnde cum iudex origi
nis nō dicatur esse offensus, vt in au
then. de iudicibus. §. quod si delinquē
tes, & in auth. de armis, col. 6. sed solū
iudex loci delicti, cui & toto populo
iniuria facta est, vt in l. si quis. ff. de in
iurijs, & in l. quod senatus. ff. eodem
tit. tx. etiā in l. licitatio. §. q. illicitē. ff.
de publicanis. sequitur q ad ipsum,
& non ad iudicem originis expectet
vindicta, & delictorū punitio: maxi
mē cum nullo iure caueatur, quod iu
15 dex originarius (ratione delicti perpe
trati extra territorium) possit inqui
rere & punire: quā opinionē in termi
nis nostræ quæstionis tenet Specula
tor, in tit. de adit. iudi. c. in comp. §. 1.
vbi Ioannes Andreas, in additionib⁹,
& plures doctores antiquos refert &
sequitur Rolandus, conf. 19. volum.
2. nume. 20. vbi consuluit pro hac o
pinione, quam sequitur Ruynus, cō
silio. 84. num. 9. volum. 4. & cōf. 292.
volum. 4. & conf. 292. eodem volum.
Barba-

Communes contra communes. 678. 279

Barbacia, in c. cum contingat, num.
26. Hippolytus, in d. l. si numer. 53. de
foro competenti, & conf. 14. num. 9.
& in conf. 57. & 67. & 110. num. 15. Pa
rius, conf. 159. & 169. num. 17. volu.
4. Boerius, decis. 70. Grammaticus,
decisione. 26. & dicit communem
opinionem Albericus, in tractatu sta
tutorum, p. quæst. 36. & dicit magis
communem Bologninus, (libi cōtra
rius) conf. 8. & dicit Rolandus, supra,
quod hæc est crebrior opinio, & q
pondere, & numero, prævalent doc
tores tenentes hanc opinionem, &
quod ita in practica est seruandum,
cum citatur æquioribus, & fortiori
bus fundamentis, & sequitur Alex.
conf. 1. lib. 1. Bernardus Diaz, in pra
ctica canonica c. 9. & alios refert Iu
lius Clarus, supra, num. 4. Gandinus,
de maleficijs, tit. de pēnis, Cantera, in
quæstionibus criminalibus, quæst. 7.
nu. 3. & nouissimē hanc opinionem
sequitur vigilantissimus Azevedo,
16 in l. 1. tit. 1. lib. 8. recopilationis, nu. 37
& 40. vbi pro hac sententiā ponderat
verba dictę legis primæ, quam dicit
à nemine vidisse ponderata, & verba
dictę legis, ita se habet. *Y porque los
nuestros purblos viuan en paz, y sosiego,
y tranquilidad: porende mandamos. que si
algun robo. o otro qualquier maleficio se hi
ziere, que el alcalde o juez en cuyo termi
no el dicho maleficio o robo fuere fecho ha
ga pesquisa e inquisicion sobre ello, y le de
copia y traslado de la pesquisa, y sumaria
mente proceda porque los delinquentes no
queden sin pena,* ex qua lege confirma
tur nostra sententia, quam ampliat
Antonius Gomez. 3. tom. variarū, c.
1. nu. 87. in fine, in tantum procedere
quod licet non constet iudici origi
nis delictum esse commissum: in iu
17 risdictione petentis remissionem, re
netur eam facere, licet causę cogni
tio non præcedat. Quę opinio vera
non est, quia priusquam fiat remissio
debet constare de delicto, & in quo

loco fuit commissum, aliās non est lo
cus remissioni, vt docet Orosius, in
18 d. l. congruit, & Couar. supra, quos re
fert & sequitur Azevedo, in d. l. r. nu.
39. (licet non alleget Gomecium) &
hanc dicit cōmunem opinionem, &
quod in practica obseruatur, Iulius
Clarus, lib. 5. recept. sent. §. 5. quæst. 38
nu. 19. vbi limitat, quando à iudice
vbi delictum fuit commissum, nō fuit
petita remissio, quia tunc ipse iudex
19 originis potest procedere in causa,
& reum punire, quæ opinio commu
nis est, vt docet Couar. practicarum
quæst. quæst. 1. nu. 8. & sic resolutiue
dicendum est, iudicem originis, domi
cilij, & delicti, posse procedere, & in
quirere contradelinquentem, siue ad
instantiā partis offēsa, siue ex officio
nec vnus processus alium impedit.
Si vero iudex delicti petat reum sibi
remitti, per literas requisitorias, & cō
stat de delicto, & loco, vbi fuit perpe
tratum, tenetur illum remittere, etiā
si præuenerit in causa: at verò si non
fuerit requisitus, vel non constite
rit de delicto, nec de loco in quo fuit
commissum, non tenetur facere re
missionem, & ita quotidie practica
20 tur. In alijs verò casibus, quando iu
dices habent accumulatiuam iurisdic
tionem, est locus præuentioni, quæ
debet fieri realis, per capturam, non
verò alio modo, vt elegantē ostēdūt
verba legis. 16. tit. 1. lib. 8. recop. ibi,
21 *Y en tal caso los alcaldes que primero lo
prendieren, sean jueces del delicto hasta
la sentencia,* & sic si iudex ordinarius
22 capiat delinquentem (etiam fidelitū
commissam sit de casibus pertinenti
bus. *a la hermandad vieja y nueva,* &) de
quib⁹ habetur in l. 2. tit. 3. lib. 8. recop.
1. §. 2. tit. 18. lib. 6. & in l. 19. tit. 2. lib. 8.
poterit in causa procedere, & reū pu
nire, nec vilo modo tenetur, nec po
test cōpelli reū ad iudices fraternita
tis remittere: quia prædicti iudices
habēt iurisdictionē accumulatiuā, cū
3 4 iudici-

iudicibus ordinarijs, & in casibus de quibus ipsi peculiariter cognoscunt) non verò priuatiam, ut constat ex dicta lege, ubi notat Azevedo, num. 23. 91. & tradit Tiberius Decianus, conf. 8. num. 23. volum. 3. & in tractatu. de delictis. c. 55. tom. 1. lib. 4. Nec existimes illam legem partitæ aliquid favore communi nouitè inducere, quia de iure communi semper iudex qui praeuenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licet alter iudex prius verbalitè, & iudicialitè in causa cognouisset: ita Bart. in l. 3. ff. de custodia reorum, Bald. in l. 1. C. ubi de crimin. agi oporteat, Hippolytus, in d. l. fi. num. 206. ff. de iurisdictione omnium iudico, Decianus. d. c. 21. num. 9. & Mascardus, de probationibus, volum. 3. conclusionem. 1227. num. 8. & plures nouissimè refert & sequitur Azevedo, supra, num. 1. & 7. ubi per totam legem latissimè prosequitur materiam praeuentionis, constituens regulam cum vndecim ampliationibus, & duodecim limitationibus, ad quem recurrendum est cum casus contingerit.

SVMMARIVM.

- 1 Actio iniuriarum praescribitur per spatium vnius anni.
- 2 Prescriptio currit contra ignorantes.
- 3 Lex. 22. tit. 9. p. 7. declaratur.
- 4 Pena legis. 2. tit. 10. lib. 8. recop. non procedit quando verba iniuriosa in absentia dicta sunt.
- 5 Tempus anni datum testamentarijs, non currit ignorantibus.
- 6 Opinio Antoni Gomezj, reprobat.
- 7 Accusatio in delictis praescribitur triginta annis.
- 8 Actio adulterij praescribitur quinquennio à die scientiae computando.

QVAESTIO. 679.

Verum terminus anni ad proponendam actionem iniuriarum, currat à tempore factae iniuriae, etiam ignorantibus. Communis contra communem, & quid iure regio.

NOtissima est in iure conclusio, quod iniuriarum actio praescribitur per vnius anni spatium. Ita probat tx. in l. si non cōuitij. C. de iniur. l. 2. tit. 9. p. 7. Ex qua receptissima sententia dubitant doctores, à quo tempore incipit currere annus iste, & Guillelm. de Cugn. in l. si cum exceptione. 14. §. satis clementer. ff. de eo quod metus causa, tenet, quod illud tempus currit ignorantibus, quod dictum dicit singulare Gregor. in d. l. 22. verb. *desde el dia,* & istam opinionem sequitur Salicetus, in d. l. si nō conuitij, & tenet Alexan. communem dicens in l. eum qui §. in popularibus, num. 12. ff. de iure iurando Ruyn. conf. 27. num. 6. vol. 4. Marti in pract. crimi. §. constante, numero. 83. & 87. & ratio est, quia regularitèr omnis praescriptio currit ignorantibus, ut tradit latè Julius Clarus, lib. 7. receptarum sententiarum. §. praescriptio, & in terminis propriae quaestionis tradit idem, lib. 5. §. fi. quaestione. 51. num. 5.

Sed his non obstantibus, contrariam opinionem (imò quod haec annalis praescriptio non currat ignorantibus) tenet Greg. in d. l. 22. quam dicit communem Natta, conf. 225. num. 2. prout eum allegat Iul. Clar. supra, qui refert duas communes, & pro hac vltima facit tx. in l. annus. ff. de calumniator. c. quia diuersitatem. de con-

concess. prob. & hoc expressè probatur in d. l. 22. ibi. *Porque puede home asmar que non se cuno por deshonrado, pues tanto tiempo se callo que non fixo en de querella,* quæ ratio cessat in eo qui ignorat ius suum, & verificari potest in iniuria facta absenti, et in l. item apud Labeonem. §. conuictum. ff. de iniurijs, per quam legem tenet Pardor. rerum quotidianarum. c. 17. num. 14. & 15. quod pena legis. 2. tit. 10. lib. 8. nouæ recop. habet locum, quando illa verba iniuriosa contra absentem dicta sūt, maximè in cētū hominū & cum vociferatione. ex quibus datur declaratio ad l. 6. tit. 1. p. 6. ubi testamentarijs assignatur annus ad exequendum testamentum defuncti, ut illud tempus non currat ignorantibus, licet in hoc referat quatuor opiniones Tell. Fernandez, in l. 33. Tauri Ex cuius resolutione, & ex traditis per Mariençum, in l. 7. tit. 4. gloss. 2. & 6. lib. 5. recop. existimo veram non esse opinionem Gomezij, in d. l. 33. Tauri, num. 4. qui absolute tenet, quod tempus illius legis ad condendum testamentum commissario cōcessū, currat ignorantibus, quod latius per me explicatur in quaestione. 374. & quanto tempore accusatio cuiuslibet delicti duret, tradit Gomez. 3. tom. variarum. c. 1. num. 5. ubi resoluit, quod per triginta annos, siue delictum sit publicū, siue priuatū per tex. in l. quærela. C. ad l. Cornel. de falsis. l. 3. tit. 7. p. 7. ubi Gregor. notat quod fallit in crimine adulterij, nam transacto quinquennio actio praescribitur, ut in l. mariti. §. fi. ff. d. l. ad l. Iuliam de adult. l. 4. tit. 17. p. 7. quod tempus currit à die scientiæ, ut tradit Quella, in suis quaestionibus. c. 8. versiculo secundus, quod est notandum.

QVAESTIO. 680.

Utrum acta processus facta per iudicem post recusationem, sint ipso iure nulla. Communis contra communem.

Acta processus, facta per iudicem recusatū, & sententiam post recusationem latā non esse ipso iure nullā, tradit Philipp. Francus in c. cum speciali. nu. 47. de appellatio, ubi dicit communem esse opinionem, cum Innocentio, ibi, & Ioanne de Neuizanis, conf. 36. numero. 8. in fine.

Sed contrariam opinionem (imò quod sententia sit ipso iure nulla) tenet Robert. Lancelotus, in tracta. de attentatis. 2. p. c. 6. tam de iure civili, quam canonico, & plures doctores pro vtraque opinione (referens duas communes,) tradit Catheran, in decisione Pedemontana. 84. ubi ex professo agitur hæc quaestio, & ita secundum eum iudicauit Senat, & hanc dicit magis communem opinionem, & (his non citatis) duas communes opiniones refert Anton. Gabriel, in 2. tom. commun. conclus. 5. ubi neutram sequitur opinionem. De qua re videndus est Auendañus, de exeq. mand. 2. p. c. 23. numero. 14. & Couarr. pract. c. 25. l. 22. tit. 4. p. 3. ubi Grego. & (pluribus citatis) dicit communem Azevedo, in l. 1. tit. 16. numer. 8. lib. 4. recopilationis, & ibi Didacus Perez, col. 955.

SVMMARIVM.

- 1 Dispositio loquens generalitèr, generalitèr est intelligenda.
- 2 Communis opinio in quaestione principali proponitur.
- 3 c. sessione. 23. Concilij Tridentini declaratur.

Practicae Quaestiones.

4 Virtute bullae Cruciate potest sacerdos absolueri ab irregularitate contracta ratione peccati.

5 Sacerdos potest absolueri à peccatis venialibus, & à minori excommunicatione absque approbatione ordinarij.

QVAESTIO. 681.

Utrum facultas eligendi confessorum per bullam cruciatam intelligatur de curato. vel de simplici sacerdote. Communis contra communem. Et quid ex Concilio Tridentino.

A Pud doctores: est ingens controuersia, an facultas eligendi confessorium, intelligatur de parochio habente curam animarum, vel de simplici sacerdote. Et pro parte affirmatiua facit gloss. in c. omnis vtriusque sexus, verb. alieno sacerdote, de penitent. & remissio, quam ibi sequuntur. Card. Anton. & Abb. & Archid. in c. perfectis. 25. dist. nu. 23. & est gloss. verb. speciali, in fine, in Clement. 1. de priuilegijs, quam ibi sequuntur Card. quæst. 23. Imol. & Bonifa. & Abb. in c. significasti, de foro compet. & ita fuit decisum per capellam Tholosanam, in quaestione. 221 vbi additionator Aufredus, resoluit, quod communiter doctores transeunt cum hac opinione: cui sententiæ accedit Gabriel, in. 4. distinctione. 17. quaestione. 2. conclusionem. 5. & dicit communem Barbac. in c. post celsionem, numer. 34. de probatio. Et ratio huius opinionis ea est, quia dispositio loquens generaliter, & sine limitatione, generaliter est intelligenda. In agris. ff. de acquir. rerum dom. l. age cum Geminiano. C. de transact. l. in fraudem. §. si. de testamento mil. & sic facultas illa eligendi confessa-

rium, de simplici clerico est intelligenda, & non de parochio habente curam animarum.

2 Sed contrariam sententiam tenet Abb. (libi contrarius) in Clement. 1. de præbend. Collect. in. d. c. omnis vtriusque sexus, Hosti. in summa. §. cui confitendum, de penit. & remis. Palud. in. 4. distinct. 17. quaestione. 4. concl. 5. & dicit communem Adrian. in. 4. de sacramento penitentiae, fol. 69. & Caietan. 2. p. opusculi. quaestione unica, de ministro sacramenti. penitent. Angel. in summa, verb. confessio, cl. 3. §. 4. Barbac. in c. post celsionem de probat. num. 35. Felin. in c. 1. num. 9. de rescript. & istam opinionem seruari testatur Adrian. vbi supra, & Aufred. in. d. decis. Tholos. Navar. in c. placuit, de penitent. dist. 6 num. 57. & 60. & sequitur Medina, in sua summa de penitentia, tractatu. 2. de sacerdote alieno, & tradit duas communes opiniones Mexia, ad legem Toleti, * de los terminos. * 6. partis. 2. fundamento, nu. 7. fol. mihi 63. & pro hac opinione est ix. in extrauaganti, quia quorundam, de verborum significatione. Quæ quidem controuersia hodie ex noua lege Concilij Tridentini est declarata, in c. 15.

3 selsione. 23. ibi, * sine approbatione episcopi, nullus etiam regularis, potest confessiones secularium & sacerdotum audire, non obstantibus priuilegijs in contrarium concessis, & consuetudine immemoriali, * & sic quilibet sacerdos ab ordinario approbatus est sufficiens, quod quidem & in ipsa Bulla satis exprimitur ibi, * de los aprobados por el ordinario, * quam opinionem sequitur Azcuedo, in l. 3. tit. 1. lib. 1. recopilationis, nu. 6. (quem vidi post hæc scripta.)
4 & an virtute Bullæ possit sacerdos absolueri ab irregularitate contracta ratione peccati, explicat Ioann. Gutierrez, in suis Canonibus. quæst. c. 3. & in c. 6. explicat illam difficilem quaestio-

Communes contra communes. 682. + 283

quaestionem, an simplex sacerdos (etiā hodie stante Concilio Tridentino) possit absolueri absque approbatione ordinarij, à peccatis venialibus, & à minori excommunicatione, qui tenet quoddam sic, contra Couarr. in c. al ma mater. l. p. §. 12. num. 16. & Soto, in 4. dist. 22. quaest. 2. art. 3.

SVMMARIUM.

- 1 Pater non potest compelli ad donandum filio ob causam.
- 2 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 3 Bona ad cuius titulum aliquis ordinatur, dicuntur quasi castrensia.
- 4 Dignitas non computatur.
- 5 Resolutio quaestionis proponitur.
- 6 c. 2 sess. 21. Concilij Tridentini, confirmat ultimam opinionem.
- 7 Bona ad cuius titulum aliquis est ordinatus, non possunt vendi sine licentia episcopi.
- 8 Bona quæ non possunt alienari, non computantur in legitima.
- 9 Opinio Gutierrez damnatur.
- 10 Accidens non mutat substantiam.
- 11 Donatio patrimonij ad cuius titulum aliquis ordinatur, non potest excedere legitimam filij, & meliorem tertij, & quinti.
- 12 Praxis quæ seruatur quando aliquis ordinatur ad titulum patrimonij, traditur.
- 13 Lex. 3. tit. 4. p. 1. declaratur.

QVAESTIO. 682.

Utrum donatum à patre filio ad sacros ordines suscipiendos, imputetur in legitimam filij. Communis contra communem.

P Vlchrum dubium, & valde necessarium ac in praxi quotidie contingens se offert nobis explicandum, in quo sunt duæ contrariæ communes opiniones ex doctoribus regni, & quilibet pluribus rationibus, & fundamentis suam defendit sententiam. Et pro parte affirmatiua, quod talis donatio sit in legitimam filij computanda, adducitur Couarr. in c. Raynaldus. §. 2. num. 7. de testamen. quam opinionem sequitur Auendan. resp. 17. num. 4. in vers. ex quo inferitur, assignans rationem, quia hæc est donatio ob causam, ad quam faciendam pater inuitus cogi poterat, pro qua sententia adduciposunt tradita per Mench. de success. creat. §. 6. num. 203. vbi dicit communem, & in. §. 22. num. 44. & Couarr. lib. 1. variarum. c. 4. numer. 4. in fi. Angulo, in l. 1. tit. 4. de las mejoras, * glo. 4. num. 5. & 17. Ayora, de partitio. 2. p. quæst. 13. Gutierrez, practi. lib. 2. quaestione. 65. num. 12. qui resoluit illam esse veriore opinionem, in iudicando & consulendo, quam etiam tenet obiter tamē Ant. Gom. in l. 29. Taurinum. 21. & Salzedo, in praxi ad Bernardum Diaz. c. 18. num. 16. quidem defendit contra Tellum Fernandez, opinionem istam, quam etiam tenet Iosephus Gonzalez, variarum quæstio. c. 12. num. 25. & Spino, in speculo testamentorum, gloss. 18. num. 66. idem Menchaca, de success. creat. lib. 3. §. 22. nu. 44.

2 Sed licet ista opinio sit communis, & à tot grauissimis viris approbata, non desunt qui neruose contrariam defendant, & appellent etiam communem, sequentes opinionem Ioannis Fabri, in §. fin. num. 3. institution. de inofficioso testamento, quem sequitur Cassaneus, in consuetudinibus Burgundie, rub. 6. §. 5. (qui alios refert) & Menchaca, de success. creatio. ne, lib. 3. §. 30. num. 216. qui dicit veram & communem, quam sequitur Martiengo, in l. 3. tit. 8. lib. 5. recop. gloss. 2. num. 14. & Tell. Fernandez, in l. 27. num.

27. num. 16. qui sequitur Fabrum, in d. 5. fin. & in l. si emancipati. C. de collatio. tradit Ioan. Igneus, in l. 3. §. subuenitur, num. 177. ff. ad Sillani. Aym. Crauet, cons. 136. relati & sequuti à dicto Tello, dicente quod hec opinio sibi videtur communis, & quod sit magis communis defendit Gracian. reg. 195. num. 6. ex eo quod illa bona dicuntur quasi castrensia, & dignitas non computatur, neque quod eius ratione datur, argumento text. in l. castrense peculium. ff. de castrensi peculio. l. sacrosanctæ. C. de episcop. & clericis. l. omnimodò. §. imputari.

4 C. de inofficioso testamento. Castro, qui legit. l. cum oportet. C. de bonis quæ lib. 4. p. num. 165. Rojas, in epitome succession. c. 7. num. 46. Didacus Perez, in l. 4. tit. 12. lib. 3. ordin. pagina. 1187. Azevedo, in l. 10. tit. 6. num. 29. lib. 5. noue. recop. Dubium igitur est, quid tenendum in tanta doctorum controuersia? Bonum enim esset, ad lites impediendas, & dirimendas, q. lege, aut pragmatica sanctione, ille articulus diffiniretur, ne litigantes ad inuicem bona consumant, & aduocati (salua & tuta conscientia) vtrâ quæ opinionem defendant, modò primam, modò secundam amplectendo, cum qualibet sit probabilis opinio, sed hodiè hæc vltima probabilior est, stante Concilio Tridentino, sessione 21. c. 2. vbi bona donata à patre filio, vt ordines suscipiat, non possunt vendi siue alienari, absque licentia episcopi: quia dantur in titulum perpetuum. Si ergo non possunt alienari, sequitur, quod non computantur in legitimam. Nequè obstat, quod supra dicit doctissimus Gutierrez, quod prohibitio Concilij non est perpetua, quia sufficit quod respectu initij: detur prohibitio, licet respectu causæ superuenientis permitatur, quia illud, pcedit ex accidei, & sic nõ mutat substantiam. l. naturalem. §. apium

ff. de acquir. rero. domin. illa enim donatio in suo principio valida est, nec exigit quod ad eius validitatem sequatur mors parentis, vt tenet Couarr. supra. Sed aduerte, quod hæc donatio non potest excedere legitimum filij, & tertium & quintum vt in l. 2. 6. Tauri: quia alias daretur parentibus occasio defraudandi filios sualegitima quia totum patrimonium donarent filio clerico, pro titulo ad sacros ordines consequendos, unde domini consilij Archiepiscopi (prout quotidie video in hac ciuitate Toletana, faciunt informationem si illa donatio potest à parentibus fieri sine damno aliorum filiorum, quod erit considerata legitima, & tertio, & quinto. Et cum hac declaratione est tenenda hæc secunda sententia, quæ magis communis appellatur, vt supra resolutum est, & pro ea videtur facere. l. 3. in fin. tit. 4. p. 3. ibi. * *Fueras ende si el padre fiziesse cauallero a su fijo, o le diesse cauallero, e armas, o le fiziesse aprender alguna ciencia, * quod quidem à maiore ratione rationis in milite celesti dicitur dum est, vt tradunt doctores, per glo. ibi verb. facere potest, in l. miles. ff. de re iud. auth. multo magis. C. de sacrosanct. eccles. l. nepos proculo. ff. de verb. signif. & aliam rationem assignat Azevedo, in d. l. 10. titulo. 6. numero. 31.*

QVAESTIO. 683.

Utrum debitor ex causa civili, cõfugiens ad ecclesiam gaudeat immunitate. Communis contra communem, & quid iure regio.

Non leuis quidem quotidie vertitur controuersia inter doctores, an debitor ex cau

faciuli gaudeat ecclesie immunitate, vel an ab ea inuitus, possit à iudicibus secularibus extrahi. Et pro parte affirmatiua facit opinio Abb. in c. inter alia, de immunitate ecclesiarum, num. 22. vbi dicit esse communem opinionem, quæ comprobatur per. l. 2. tit. 11. p. 5. vbi Greg. & Remigius, de immunitate ecclesiarum, fallent. 27. Rodericus Xuares, in l. 2. tit. * *de los gouernos*, lib. 2. fori, quæst. 5. & Nauarr. in manual. c. 25. num. 19. & Couarr. qui dicit sic in praxi seruari, lib. 2. variarum c. 20. num. 14. quos sequitur Paz, in sua praxi. l. tom. 5. p. c. 3. §. 3. num. 152. Humada, in l. 2. tit. 11. p. 1. gloss. 2. num. 2. vbi dicit, quod lex regni, quæ disponit quod pro debito ciuili debitor extrahatur ab ecclesia, non seruatur de consuetudine, & istam opinionem esse sequendam in iudicando & consulendo (tanquam veriore & communior) resoluit doctissimus Gutierrez, practicarum, lib. 1. quæst. 1. num. 13. vbi adducit concordiam videlicet, vt ista communis opinio procedat in simplici debitore, non autem in eo qui abscondit bona, quia in mercatoribus fallitis, & in cambijs fugitiuis, procedit, quod tradit Gracian. reg. 127. num. 13. idem quæ tenet Azevedo, in l. fin. tit. 2. lib. 1. recop. num. 3. etiam stante illa lege, & Gironda, de gabellis. 4. p. §. 1. num. 29. quod quidè dispositum expressè quæ cautum est per quadam regiam pragmaticam sanctionem, contra mercatores & cambios fallitos promulgatâ Madriti, an no domini 1590. in mense Iulij.

Sed pro contraria parte, & opinio ne, (stante iure communi,) allegatur Iasso, in l. vinum, num. 4. ff. si cert petat. & in l. plerique, num. 26. de in ius vocando, Euerard. in Centu. legali. c. 40. Couarr. lib. 2. variarum. c. 20. num. 14. qui asserit semel videri regias literas, vt debitor ex causa ciuili ab ecclesia extraheretur, ex. l. fin. tit. 2. lib. 1.

recop. idem testificatur doctissimus Gutierrez, supra, num. 1. quod quidè iam habui de facto, & ita prout lege illa regni disponitur obseruatum fuit, vtraque enim communis est opinio, prout videre est per Gutierrez supra, & in l. nemo potest, de leg. 1. num. 184. Dueñas, reg. 175. Gracian. reg. 58. num. 16. Olano, in concordat. iur. litera. F. num. 104. Didacus Perez, in l. 4. tit. 2. lib. 1. ordina. Anton. Gomez. 2. tom. var. c. 11. num. 55. qui resoluit quod hodiè debitor non gaudet immunitate ecclesie idem, Gomez, in l. 79. Tauri, num. 1. 5. Parlador, rerum quotidianarum lib. 2. c. fin. §. 6. num. 2. q. tenendum est, licet iudices ecclesiastici hoc malè admittant, defendendo omni modo, ecclesie immunitatem, siue seruetur lex regni, siue non, cui morbo succurritur, per regias prouisiones, quæ quotidie dantur inserta prædicta lege regni, si verò debitor sit mercator fallitus, non debet gaude re ecclesie immunitate vt tradit Dueñas, regu. 389. Gutierrez, lib. 1. pract. quæst. 1. num. 4. Azevedo, in l. 13. tit. 2. lib. 1. recop. num. 6. Olano, in concordat. iur. litera. M. num. 41. Menoch. de arbit. quæstione. 90. numer. 14. contra quos mercatores fallitos promulgata est supradicta pragmatica sanctio (videnda omnino.) Et tradit Remig. de de immunitate ecclesiarum, fallentia. 27. Auend. ref. 40. num. 11. & in tit. * *de las excepciones*, num. 22. & nouissimè (post hæc scripta) Gironda, supra, numero. 31.

QVAESTIO. 684.

Utrum qui ex animi deliberatione ex intervallo aliquem occidit absque produtione, gaudeat immunitate ecclesie. Communis contra communem.

Quo-

Quotidie in tribunalibus ecclesiasticis oritur controuersia inter aduocatos actoris & rei, an qui ex deliberatione animi post repentinum ire motum, non in rixa, sed ex interuallo (aliquem prodicione tamen) aliquem occiderit, gaudere debeat immunitate ecclesiae. Et partem negatiuam, tenet Ancharr. in c. i. de homicidio, & pro hac confultuit Alex. conf. 145. numer. 5. lib. 7. Guid. Pap. decis. 121. Alciat. de praesumpt. reg. 3. praesumpt. 33. numer. 4. & hanc esse magis communem opinionem, & secundum eam fuisse iudicatum pluries, inquit Couar. lib. 2. varia. c. 20. numer. 7. Iul. Clarus, lib. 5. recept. sent. §. si. quest. 30. quae comprobari videtur per l. fin. tit. 11. p. 1.

Sed contraria sententia longe uerior est, teste Couarru. vbi supra, & sic, quod homicida ex proposito & deliberatione (absque prodicione tamen) debeat gaudere immunitate, tenet Abb. in c. inter alia, numero. 18. de immunit. eccles. & in d. c. i. de homicidio. Bosius, in praxi criminali, tit. de captura, post numerum. 21. & relati à Paz, in praxi. 1. tom. 5. p. c. 3. §. 3. numero. 13. cū seq. post Iulium Clarum, vbi supra, vers. scias tamē, & explicat Gomez. 3. tom. c. 10. nu. vers. quin to limita. Remigius, de immunitate ecclesiasticum, limi. 13. & Ioan. Gutier. pract. quaestione lib. 1. quaestione. 2. numero. 14.

SVMMARIUM.

- 1 **D**eponenti valisiam clausam, penes stabularium, si postea eam dissigillatam inueniat, an iuranti credatur.
- 2 **H**ospes inuitus recipiens hospites, an teneatur de valisia aperta, seu fardello dissigillato.
- 3 **S**tabulariorum genus furacissimum est.
- 4 **I**uramento alicuius quando standum est, arbitrio iudicis relinquitur, et quid inspi-

ciendum sit ut iusiurandum deferatur.

QVAESTIO. 685.

Utrum stet iuramento hospitis contra stabularium, quando reperitur valisia aperta, vel dissigillata. Communis contra communem, & quid iure regio.

Multoties in praxi contingit, & evenit viatoribus, ut postquam in hospitio deposuerunt valisiam clausam, aperitam & dissigillatam reperiunt, & est dubium, an his hospitibus, seu viatoribus, credatur cum iuramento, de rebus subtractis, contra stabularios, quando res fuit consignata, & illis tradita, vel receperunt clauem cubiculi, & postea reperitur apertum. De quo est titulus ff. ut nautae, caupones & stabularij recepta restituat, estque lex. 7. tit. 14. p. 7. & ibi Gregor. verb. *por hostalage, * vbi posuit questionem de hospite particulari, qui dum rex venisset in ciuitatem, compulsus fuit hospites ex domo regis recipere, an teneatur de rebus sibi ablati. & est optima lex. 26. tit. 8. part. 5. vbi Gregor. verb. *guardar las bien, idem Gregor. in l. 2. tit. 3. part. 5. gloss. fin. Ad rem igitur accedendo, varij varia dixerunt: nam plurimi scribes resoluunt, quod non credatur iuramento hospitis, dicentis aliqua bona esse sibi furto sublata: quia durum & iniquum esset, quod testimonio propriae partis credatur: in facto proprio, quod ius abhorret, ut sunt iura vulgaria, & tradit Bart. in l. 1. §. fin. num. 5. ff. si famul. furt. feci. dicatur, & ibi Alexanina. postillis, dixit, quod quotidie ita seruatur, tanquam communis & receptissima sententia.

Sed

Sed haec sententia à multis increpatur, & lass. in l. in actionibus, numer. 41. ff. de in litem iurando, dicit contrariam opinionem communem, & Paris. conf. 74. nume. 11. lib. 1. Bernard. Diaz, regu. 186. Abb. conf. 109. lib. 2. Antonius Gomez. 2. tom. c. 7. num. 7. circa med. Iul. Clar. lib. 5. receptarum sententiarum. §. furtum, num. 27. qui dicit, quod magis communis est opinio, ut credatur & stet iuramento ipsius deponentis, ita Rolandus, cōf. 87. num. 10. vol. 4. cum huiusmodi nus hominum sit furacissimum, & idem illorum vitia reprimenda sunt, quā opinionem sequitur Azeued. in l. 4. tit. 2. nu. 19. (cum sequentibus), lib. 4. recopilationis, pro qua opinione facit lex illa, ibi, *e tal jura como esta, * vbi dicit Azeuedo, quod hoc iuramentum est veritatis, & non affectionis, ita probat l. 9. in fine tit. 30. part. 7. & Auendañus, in cc. praetorum, in. 2. p. c. 8. num. 4. Quod quidem intelligendum puto, quando hospes esset persona grauis, honesta, bonae opinionis, & probatae vitae, & e contra: stabularius vilis, & sinistrae opinionis, & suspitionis: quae omnia iudex arbitrabitur, inspectis alijs adminiculis, & circumstantijs. In causa vero depositi videndus est tx. in l. 1. §. si cista. ff. de positi, & l. 15. tit. 2. p. 3. vbi Gregor. verb. *malera, o sacro cerrado, * Et si casus iste de facto contingat, videndus est Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu. 208 num. 25. vbi usque ad numerum. 34. posuit sex notabiles limitationes, & declarationes, & Gracian. reg. 225. qui refert Hippolyt. in rubr. de probati. qui dicit hanc communem opinionem, & vide. 15. limitationes ad regulam, huius principalis questionis, quas tradit Salzedo ad Bernard. Diaz regu. 186. omnino videndus & Mascardus, volum. 2. probat. concl. 832. nu. 10. pro qua sententia confultuit Ioannes Botta, conf. 30. numer. 8.

& 15. vbi refert practicam procedendi contra hospites.

SVMMARIUM.

- 1 **P**ars negatiua questionis proponitur.
- 2 **E**xpenditur l. cum pater. §. à filia. ff. delegatis. 2.
- 3 **R**ogatus fundum post mortem restituere, an possit in vita restituere.
- 4 **E**leemosynam certo die distribuendam iussus, haeres, non potest ante diem distribuere.
- 5 **F**orma non potest mutari, nec tempus ubi ponitur pro forma.
- 6 **M**issa debet celebrari in loco, seu capella designata à testatore.
- 7 **V**oluntas testatoris seruanda est.

QVAESTIO. 686.

Utrum bona qua certo tempore haeres granatus est dare pauperibus, vel diuidere ad dotandas virgines pauperes, possit ante illud tempus dare, vel distribuere. Communis contra communem.

Casus huius dubiae questionis potest quotidie in praxi versari, & contingere, quia in pluribus testamentis grauantur heredes certa bona hereditaria, redditus, vel proventus, inter pauperes certo die designato, in quolibet anno diuidere & distribuere. Et partem negatiuam, quod talem eleemosynam non possit heres ante tempus assignatum pauperibus dare, ex multorum iurium auctoritate comprobatur, & primò ex l. cum pater. §. à filia. ff. deleg. 1. vbi filia grauata praedia restituere, cui vel lit, ex suis libertis cum moreretur non;

non potest in vita facere praedictam restitutionem, quia fideicommissarius, vel haeres, debet expectare ad elemosynam faciendam, seu restitutionem, tempus mortis, alias enim iniuria fieret pauperibus eo tempore viventibus, & potest contingere, quod ille qui hodie est nominatus, & electus, non vivat tempore quo dies legati cedit. Et ita in proprijs terminis per illum sequuntur istam sententiam Bartol. Pau. Imol. & communiter scribent. in d.l. cum patet. §. a filia vbi Peralta, num. 3. Angel. & Iass. num. 7. in l. post mortem. C. de fideicom. & in l. filius fam. §. diui deleg. 1. & doct. in l. sed filio. §. si quis sub conditione. ff. ad Senatus cons. Trebell. & tandem ista appellatur communis opinio, pro ut attestatur Iass. in d.l. post mortem, num. 7. vbi Padilla, num. 9. Gracian. reg. 286 Decius, in reg. cum tempus, num. 2. de reg. iur. Covarr. in c. tua nos de testam. num. 5. Padilla, in l. vnum ex familia, in prin. num. 12. ff. deleg. 2. Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 33. nu. 3. Burgos de Paz, cons. 20. nu. 17.

Sed contrariam opinionem & sententiam, quod possit haeres, vel executor testamentarius, elemosynam designatam pauperibus in certo tempore, ante illud tempus dividere, & distribuere, inter pauperes, tenet Bald. in d.l. post mortem, numero. 10. vbi dixit Paul. quod primo anno, quo venit Paduan ad legendum, vidit maximam questionem super hoc, quia cum quaedam domina fuisset instituta haeres, & gravata post mortem sua bona hereditaria inter pauperes dividere, & distribuere, hanc distributionem fecit in vita, vocando suos coniunctos, quod optimo iure (meo iudicio) fieri potuit, secundum Bald. & Paul. ibi & Imol. in d. §. Diuus, in questione fin quos sequitur Anton. Gomez, in l. 17. Tauri, num. 7. qui resoluit, quod ista est vera & commu-

nis opinio, & tenenda in iudicando & consulendo, licet Angelus, in d.l. post mortem, dicat, quod prima opinio semper fuit in praxi obtenta, tamen huic ultime opinioni accedit Covarr. in d. c. tua nos, numero. 5. de testam. qui assignat rationem traditam per Decium, in d. reg. cum tempus. ff. de reg. iur. quod testator legando pauperibus, potius respexit ad salutem animae, quam ad temporis executionem, quod magis intelligitur positum favore haereditis, & non cum maximo dispendio bona hereditaria venderet, cum aliqua incommoditate, quam quod testator praesentes, vel futuros pauperes praediligeret. Ita Abb. cons. 11. volum. 2. Ancharr. cons. 202. Cagnol. in d.l. cum tempus, numero. 6. de reg. iur. quos novissime sequitur Spino, de testamen. in titulo de executorib. testamentor. gloss. 28. num. 71. qui assignat intellectum ad d. §. a filia, quod ibi, fideicommissum erat relictum incertis personis, de certis, non autem genericis, & inde diffinitis, pro ut in casu proposito, quod antea tenuerunt doct. in d.l. post mortem, vbi expressse Iass. illum text. intellexit, num. 7. & pro ista ultima sententia (quae etiam communis contra communem appellatur ab Spino, vbi supra) facit text. in d.l. post mortem, & l. mulier. ff. ad Senatus cons. Trebel. & l. uxorem. §. scauola. ff. de leg. 3. vbi rogatus restituere post mortem, potest in vita facere restitutionem. Sed in hac varietate doctorum dicam quid de isto dubio sentiam, videlicet, quod si testator iussit distribuere bona inter pauperes, pro prima vice post mortem haereditis, vel ad certum tempus, poterit haeres ante temporis executionem, bona distribuere, cum ille solus priuatur emolumento inter usurij medij temporis, sine contraventione voluntatis testatoris. Quam opinionem tenet Menes.

Menes. in d.l. vnum ex familia, num. 12. (alijs citatis) & in d.l. post mortem, num. 12. & Greg. in l. 6. tit. 10. p. 6. glo. 2. & (post haec scripta) idem tenet Gutierrez, practicarum, quest. 2. p. lib. 3. questio. 79. a num. 3. & in l. At vero, si in perpetuum testator iusserit, quod in die Natiuitatis Domini, vel sancti Ioannis Baptistae, talis elemosyna distribuatur (pro ut quotidie fit) in hoc casu, propter deuotionem defuncti non poterit haeres, vel patronus talis memoriae, ante aduentum illius temporis, a testatore designari, elemosynam praebere pauperibus, vel dotes assignare virginibus. Et ita obseruatur a dominis canonicis huius sanctae ecclesiae Toletanae, qui tanquam patroni, & executores, plurimorum testamentorum, sequendo voluntates defunctorum, non mutant diem, neque illud praeventiunt in talibus elemosynis faciendis, & dotibus praestandis virginibus, arg. text. in d.l. 6. tit. 10. par. 6. ibi. *en aquella manera, e fasta a quel tiempo que el finado mando en su testamento*, & ibi sentit Gregor. gloss. 2. quia ex hoc magis conseruatur memoria defuncti, & in hoc casu illud tempus certae diei, censetur appositum pro forma, ut in gloss. in authen. quae supplicatio. C. de praecib. imperat. off. & forma non potest mutari. l. qui haeredi. l. Meuius. ff. de cod. & de monst. Ex qua resolutione colligitur, quod si testator disponat in suo ultimo elogio, quod in tali altari vel cappella celebretur missa, non potest sacerdos locum designatum mutare. Ita Nauarrus, in Manu. latino. c. 25. num. 134. & Sebastian. de Medicis, in sua summa, tit. de acquir. & conseruan. rerum dominio. 3. parte. gloss. 2. numero. 75. & Spino, in spec. testam. gloss. 3. numero. 55. Gutierrez, consil. 1. num. 21. licet contrarium videatur sentire Lopus, allegat. 35. numero. 2. & Duñas, reg. 134. validum enim est

in iure nostro argumentum, de loco ad personam, & de tempore ad locum, ut tradit Euerad. in locis l. galib. l. 10. co. 90. & 91. quod quidem operatur voluntas testatoris, quae est seruanda in l. C. de sacrosan. eccles. authent. de nupt. §. dispensat. collat. 4. l. in conditionibus primum locum. ff. de cond. & demonst. (cum vulgat) & in questione principali plura fundamenta pro parte affirmatiua tradit Matienzo, in l. 4. tit. 4. gloss. 1. a nu. 37. vsque 45. lib. 5. recop.

SVMMARIVM.

1. *Pars negativa questionis proponitur.*
2. *Per manifestum, non tenetur in conscientia ad penam quadrupli.*
3. *Legit. 14. p. 7. §. 1. l. 6. §. 18. eiusd. tit. declaratur & resoluitur, quod penae conuentionales compromissorum non exequuntur.*
4. *Haereticus non peccat non deferendo bonam fisco ante condemnationem.*
5. *Pena legalis debetur in foro conscientiae & contraria & affirmatiua pars questionis traditur.*
6. *Pena conuentionalis viroque iure debetur licet secus sit de consuetudine.*
7. *Sententia lata in penalibus, reus tenetur in foro conscientiae.*

QVAESTIO. 687.

Vtrum pena legalis in foro conscientiae exigi, vel solui debeat communis contra communem.

Dubia & anceps apud nostros vertitur controuersia, vtrum aliquis possit exigere in foro conscientiae penam legalem, in qua aduersarius incurrit propter aliquod factum, vel non factum. Et partem negatiuam, quod exigi, & solui, non debeat, de iure canonico, tenuerunt

tenuerunt gloss. in cap. fraternitatis. verb. cum augmento. 12. quaestione. 2. circa cuius interpretatione plures doctores refert Zenedo, in collectanea ad decretum, collectanea. 2. num. 3. & ultra ab eo citati, idem tenent Hostiensis, in c. dilecti de arbitris, & ibi Ant. de Butrio (istam conclusionem extendens ad penam conuentionalem) idem Hostiensis, in summa tit. de arbitris. §. qualiter constituitur, vers. sed neque religiosus, Imol. in d. c. cum dilecti, num. 10. Anchar. conf. 47. Bald. in c. sicut de iur. iur. Barbacia, in cap. Raynaldus, de testam. Matth. sing. 47 qui dicit, quod neutro iure tenetur quis ad penam. Et istam opinionem dixit communem Gomez, in §. sic ita quod, de actio, num. 16. las. in §. sed iste quidem, num. 111. eod. tit. ubi resoluit quod in foro conscientiae non sunt debita penae legales triplici, & quadrupli, & sic fur, quantumcumque manifestus, non tenetur in conscientia in plusquam ad restitutionem rei ablatae, & ita est limitanda. l. 7. tit. 14. part. 7. ibi. **pecha doblada,** & l. 16. ibi, **la esti nacion doblada,** & l. 18. eod. tit. & part. quae iura procedunt iure civili in spectro, non autem in foro conscientiae, & similiter ex his declaratur l. 11. tit. 16. lib. 5. & l. 3. tit. 26. lib. 8. recop. quae loquuntur de penis conuentionalibus quae quotidie apponuntur in compromissis, quia de consuetudine curiarum, nunquam exiguntur ut docet Auend. in suo reportorio verb. **pena conuencional,** & Gutier. de iuram. confir. 1. p. c. 36. num. 10. Azeu. in l. 4. tit. 21. numer. 37. lib. 4. recop. & nostram principalem conclusionem tenet & defendit late Felinus, in c. 1. de const. nu. 52. ubi limitat quinque modis, & dicit communem Decius, ibi, in l. 1. lectura, nu. 20. & 2. lect. a nu. 10. Alex. conf. 51. numer. 7. lib. 4. Ant. Gomez, in l. 1. Tauri, num. 5. Socinus conf. 174. num. 2. lib. 1. Hyppolit. in.

l. patre vel marito, num. 8. ff. de quaest. Guido. Pap. singul. 260. Bened. in c. Raynuntius, verb. si absque liberis, el. 1. a num. 31. Bernardus Diaz, reg. 544. Gutierrez, lib. 1. canonicarum quaest. c. 1. nu. 23. & in practiciis lib. 2. quaest. 180. num. 2. Gracian. reg. 294. **4** Ex quadecisione inferitur, quod haereticus non peccat non deferendo bona sua ante iudicis condemnationem, licet a die heresis, omnia bona sint confiscata, ut in c. secundum leges, de haeret. ita Soto, lib. 1. de iustitia & iure, quaest. 6. art. 6. Simanc. de catho. inst. c. 9. a num. 157. & 28. Matienzo, in l. 10. tit. 9. gloss. 3. numer. 2. lib. 5. recop. Couar. de sponsalibus. 2. part. c. 6. §. 8. num. 10. Castro, de lege, penali, lib. 2. c. 5. & dicit communem Syluester, verb. assassinus, quaest. 5. Angelus de Clauasio, verb. pena, §. 3. summa de Rosella, verb. absolutio. l. §. 19. & verb. restitutio. §. 6. quam opinionem (contra alios) dicit veram & receptam Padilla, in l. si quis maior, num. 58. C. de transactionibus, Azeved. in l. 1. tit. 17. nu. 11. lib. 8. recop. & dicit communem opinionem theologorum, & iurisperitorum, Xarez. 2. p. cen. c. 4. numero 14. Perueniendo tamen ad partem affirmatiuam, & sic quod pena legalis in foro conscientiae exigi & solui debeat, non desunt qui eam communem appellant, ut videre est apud Corneum, conf. 69. num. 39. vol. 2. & in conf. 2. Bald. in auth. ad haec. C. de usur. Abb. in c. suam, de penis, & in c. 1. nu. 1. de constitutionibus, ubi Felinus, & Decius nu. 2. Nauar. in manu. c. 23. nu. 66. Antonius Gomez, lib. 3. variarum. c. 7. contra quos tenet Padilla, supra, & dicit illorum opinionem esse communiter explosam (etiam si prima opinio communior sit) ut resoluit Anton. Gabr. lib. 7. comm. opin. conclus. 4. numero. 8. & sic ab ea non est recedendum, intelligendo & declarando, secundum distinctiones per

eum ibi traditas, non tamen simpliciter, quia regulariter loquendo, pena legalis non debetur in anima iudicio, ante iudicis sententiam, ut tradit Anchar. in regula possessor, colu. 13. de reg. iur. Corneus. of. 119. lib. 2. fant. Thom. & Caietan. 2. quaestione. 62. art. 2. & Simancas, ubi supra, num. 1. Anton Gomez, 1. tom. variarum. c. 2. num. 5. Sgura, in l. filius dum in ciuitate, numero. 15. ff. de verbor. obligat. Couar. in 4. decreta. 2. p. c. 6. §. 3. numero. 10. Nauar. in c. sacerdos, de penit. distinctione 6. num. 148. Didac. Perez, in l. 2. tit. 9. lib. 2. ordinamenti, Medina, de restitutione, in rub. de rerum diuilio. q. 1. & est gloss. notab. & communiter recepta, in d. c. fraternitatis. 12. quaestione. 2. & nouissime hanc opinionem exornat obseruantissimus don Ioan Vela, in tractatu, de pena delictorum. c. 32. vers. contra eos (etiam si pena imponatur ipso iure) Si vero pena non fuerit legalis, sed conuentionalis, recte utroque iure peti potest, ita Corneus, conf. 69. num. fin. volum. 2. Innocent. in c. sacro. de sent. excom. quem sequitur Rebuff. dicens communem in l. vnica. C. de sent. quae pro eo quod interest. num. 32. Ang. col. 44. Decius, col. 298. Purpurat. in l. rogasti. §. si tibi, num. 87. ff. ad Trebell. q. late exornat Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. casu. 260. num. 3. Sed hoc est sublimitandum de consuetudine & stylo curiarum, & sic nunquam vidimus quod fiat condemnatio penae conuentionalis, nisi in eo quod interest, ut tradit Auend. in suo dictionar. verb. **pena conuencional,** & Natch. de Afflict. dec. 135. quod pluries habuit de facto Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. p. c. 36. num. 10. & ita conuulit in casibus sibi contingentibus, & post haec scripta idem resoluit in lib. 2. canonicarum quaest. c. 20. num. 5. ubi per totum late explicat hanc materiam, circa exae-

tionem penae conuentionalis, limitat tamen si in promissione pena inueniat iuramentum, ex l. si quis maior. C. de transactio. ita Ancharra conf. 146. Couar. in 4. decreta. 2. p. c. 6. §. numero 11. ubi limitat in foro conscientiae, nisi a parte petatur, lata vero sententia, etiam in panalibus tenetur reus in foro conscientiae, secundum D. Thom. 2. 2. quaest. 62. artic. 2. quem & alios plurimos scribentes (more solito) refert & legitur Tiraquel. in l. si vnquam. C. de reuocand. dona. verb. reuertatur, numer. 201. & alios refero in quaest. 13. ubi ponitur casus fallentiae.

SVMMARIVM.

- 1 **D**istinctio Ioan. Garciae in hac quaestione exploditur.
- 2 Incipitur Gutierrez ab Azevedo.
- 3 Doctores partis negatiuae referuntur.
- 4 Iuramentum non confirmat contractum in casu quaestiois quando nobilitas renunciat.
- 5 Priuilegium nobilium dirigitur in fauorem iuris nobilitatis.
- 6 Reprobatur doctores tenentes, Valere iuramentum in tali renuntiatione nobilitatis.
- 7 Iuramentum non confirmat contractum, in prauium alicuius.
- 8 Contractus mulieris, etiam cum iuramento non valet sine licentia viri.
- 9 Fidalgus proprie non dicitur nobilis.
- 10 L. tit. 21. part. 2. declaratur.
- 11 Dispensatio Pontificis cum causa nobilitatis verificatur in filiis.
- 12 Nobilis quis dicatur in republica.
- 13 Conditio nubendi cum nobili, verificatur in filia dalgio.

QVAESTIO. 688.

Utrum nobilis possit priuilegio
sue nobilitatis renuntiare, ut
pro debito civili sicut plebeus

Practicae Quaestiones.

292
possit in carcerem detrudi, & quid si iuravit. (communis contra communem.)

Magna, & difficilis, apud nos vertitur controuersia (quae profecto lege regni dirimi deberet) an nobilis, qui largo sumptu vocabulo, fidalgus dicitur renunciare possit privilegio suae nobilitatis, quod habet, ut pro debito civili non capiatur, & an sit tanti effectus, illa renunciatio, ut sicut plebeius possit pro debito civili in carcere detineri. Et partem affirmatiuam tenet doctissimus Greg. Lopez, in l. 34. tit. fin. p. 7. verb. *de sangre*, & Castillo, in l. 79. Tauri in princip. & Couar. in c. quauis pactum, de pact. in 6. 2. p. num. 5. qui refert, quod ita fuit indicatum in Granatensi praetorio (licet dubi? & anceps remaneat) quod sequitur Menchaca, de successione creatione. §. 30. num. 295. & §. 29. num. 17. & in hac sententia ita obtinuisse dicit Hotozi? in l. ius agnationis, numer. 12. ff. de pactis, & Didac? Perez, in l. 1. tit. 2. lib. 4. ordina. colum. 135. & hanc appellat communem (& ex professo pluribus fundamentis eam sequitur) Baeza, de inope debitor. c. 16. numer. 37. & num. 103. qui limitat istam sententiam in homine nobilissimo Duce, Comite, vel Marchione, & pro hac sententia iudicatum fuisse in Pinciano Senatu, dicit Otalora, de nobilitate. 2. p. §. 9. num. 8. qui rem diffinita relinquit, & tenet Pelaez, de maioratu. 1. p. quae. 38. num. 2. idemque tenet Parlad. lib. 2. rerum quotid. c. fi. 5. p. §. 6. num. 12. & Ioan? Garcia (meritissimus filci patronus) in tract. de nobilita. gloss. 6. num. 18. & 19. in principio ubi (ultra omnes) constituit in hac quaestione quadam distinctione, scilicet quod nobilitas naturalis, ex eo quod est qualitas generis, & sanguinis a maioribus descendens, sit irrenunciabilis,

at vero effectus nobilitatis, & prerogatiua a iure, nobilibus concessa, secus. Quae distinctio non placet, quia in hac quaestione solum tractatur per doctores de effectu, & privilegio nobilitatis, an renunciari possit ut in carcere pro debito civili detrudatur, non vero de ipsa nobilitate, quatenus est ius sanguinis: quia de hoc nulla est controuersia, neque dubitatio inter doctores, & sic merito aduersus Ioan? Garcia, tenet nouissime Azeued, in l. 4. & 5. tit. 2. lib. 6. recop. num. 14. colum. 2. in vers. contrariam tamen sententiam, ubi etiam increpat distinctionem doctissimi Gutierrez, de qua in tractatu, de iuramento confirmatorio. 1. part. c. 16. num. 78. quatenus constituit differentiam inter nobilem ex clara sanguine, & pro genie, & nobilem ex privilegio, ut primo casu non valeat renunciatio, secundo vero sic, & plurima fundamenta pro confirmatione huius principalis quaestiones, traduntur a doctoribus supra, praecipue a Gutierrez qui pro utraque parte adduxit octo fundamenta, ex quibus haec quaestio dubia satis, & difficilis redditur.

Sed pro contraria parte non desunt auctores magni auctoritatis & doctri? qui indistincte resolvunt, quod nobilis (etiam si renunciauerit privilegio nobilitatis, ut possit pro debito civili incarcerari, non obstante renunciatione, possit allegare suam nobilitatem, & si summarie de ea confiteri, iudex teneatur, eum a carceribus relaxare quam sententiam tenet Cifuentes, in l. 79. Tauri, vers. quarto, quero, & ibi Anton. Gomez, num. 3. idem Gomez?, variarum resolu. 2. tom. c. 11. num. 54. qui asserit hanc esse magis communem opinionem, eam tenet Otalora, de nobilitate. 3. p. princ. c. 6. numero. 3. & dicit etiam communem (usu & applausu receptam) Mencha, de success. creat. §. 22. nume.

Communes contra communes. 682 293

4. p. 64. co. 2.
4 nume. 77. & Didacus Perez, in d. l. 1. tit. 2. lib. 8. ordinamen. colum. 1365. cum sequentibus. Auiles, in cc. praetor. in prohemio, gloss. 1. nu. 27. & Molano, in suo reportorio, verb. *hidalgos*, & Auendan. in suo dictionario, verb. *cauallero*, quos sequitur doctissimus Gutierrez. 1. p. de iuram. conf. c. 16. nu. 61. & 62. ampliatis ibi hac sententia, ut etiam procedat in renunciatione iurata, quia non obstante iuramento gaudebit nobilis suo privilegio, & non poterit pro debito civili incarcerari, secundum Gomez, in d. l. 79. Tauri, n. 3. quod sequitur Didac? Perez, ubi supra, & Burgos de Paz, c. fil. 10. nu. 7. Coua. lib. 2. variar. c. 1. nu. 7. argum. tex. in l. alia. §. eleganter, ff. soluto matrim. c. si diligenti, de foro compet. & hac sententiam principalem, tanquam veriorē sequitur Gutierrez, supra, quae est tenenda iniudicando & consulendo, & pro ea consuluit Burgos de Paz, d. conf. 10. num. 17. contra Greg. & Couar. hanc etiam sequitur Auendañ?. ubi supra, vers. sit ergo conclusio, & nouissime, istam opinionem sequitur Azeuedo, in l. 4. & 5. tit. 2. lib. 6. recop. numer. 14. col. 2. qui utramque opinionem dicit communem, licet contrarium teneat Parlad. ubi supra, imo quod cum iuramento valeat talis renunciatio. In hac vero doctorum contrarietate, hanc ultimam opinionem, tanquam veriorē, & auiorem, semper sum amplexus, quia privilegium quod conceditur nobilibus, dirigitur in fauorem, totius nobilitatis, cui fieret maximum opprobrium, & summa iniuria, ex renunciatione & incarceratione, vnius nobilis, & sic merito tenendum est, quod quemadmodum clericus non potest (etiam cum iuramento) renunciare privilegio fori, ut in d. c. si diligenti, ita & eodem modo, & a paritate rationis, nec nobilis suo privilegio. Est & alia noua ratio, quia per legem non

potest constitui iuridice, & rationaliter loquendo (ut nobilis in carceretur pro debito civili, quia lex debet esse iusta & rationalis tex. in c. erit autem. 4. distin. ergo si per legem non posset fieri sequitur quod neque per pactum tex. in l. fin. C. de fideiuss. l. non impossibile, ff. de pact. & ibi doctores, & tradit las. in §. quaedam, nume. 35. inst. de actio. quod procedit, etiam si iurauerit, secundum Gomez, supra, quidquid dixerit Mencha, de success. creat. 1. p. lib. 3. §. 28. limita. 32. num. 19. & Baeza, de inope debitor. c. 16. nu. 91. qui resolvunt, quod valida sit renunciatio adhibito iuramento, cuius contrarium mihi videtur, nam si ex eo non valet talis renunciatio quia fieret iniuria toti ordini & collegio nobilium, respectu enim huius praedicti, quid interest quod nobilis simpliciter, vel cum iuramento faciat renunciationem, cum sit notissimum, quod iuramentum non confirmat contractum, neque renunciationem, in praedictum & iniuriam alterius, ut in iure est dispositum de muliere, quae iuravit contractum a se factum, sine li (cetera mariti, requisita per l. 55. Tau.) nam non obstante iuramento, propter iniuriam & damnum quod pateretur maritus ex tali contractu, non substinebitur contractus, ita Palac. Rub. in d. l. 55. num. 18. & ibi Gomez Arias, num. 84. & tradit ipse Mencha, de success. creat. §. 30. nu. 56. & Coua. in. 4. 2. p. c. 7. §. 1. nu. 3. Auend. indictio. verb. *notorgamento*, & Azeued. in l. 2. tit. 3. nume. 87. lib. 5. recop. & in d. l. 4. & 5. tit. 2. lib. 6. num. 19. & 18. ubi expresse resoluit, quod etsi nobilis iuret renunciationis scripturam, non ex eo poterit incarcerari, etiam si veniat contra renunciationem iuram, secus tamen erit si non opponat, nec alleget nobilitatem, secundum eum. Nunc autem obiter aliud dubium se offert, an illud quod resolvimus de nobilibus,

habet locum in eis qui Hispano sermone vocantur, *hijosdalgo, * Quia aliud est nobilis, & aliud fidalgus. Ita probat. 3. aurea, & memoriae semper commendanda, tit. 21. part. 2. ibi: *pe-
la mayor parte de la fidalguia ganaron los homes por honra de los p. dres. & m. guer la madre sea villana, y el padre fijo-
dalgo fidalgo es el fijo que dellos naciere, e por fidalgo se pueda contar, mas non por noble. * Ecce igitur, quod nobilis dicitur: ex viroque parente, fidalgus vero qui descendit ex patre fidalgo, & ita aduertit Gregor. ibi, & Peregr. litera. M. versic. 3. quero, folio mihi. 310. & illius legis decisionem, multum extollit Olano, in concord. iur. litera. B. num. 10. & sic, si ex dicta lege fidalgus non dicitur nobilis, videtur quod dicta doctorum, quae loquuntur in nobilibus, non procedant in fidalgis.

Sed contrarium est verius, quia respectu priuilegiorum, ita nobilis est fidalgus ex patre, & matre plebeia, sicut Duces, & Comites Hispaniae, qui appellantur nobilissimi, & pariformiter omnes gaudent hoc priuilegio ut pro debito civili non capiantur in carcerem, quod non contradicitur in illa lege, in qua solum declaratur proprietas stricta verbi, nobilis. Et sic in dispensationibus quae conceduntur a Rom. Pontif. ad matrimonium contrahenda: inter consanguineos apponitur causa nobilitatis, satis videtur verificata causa, probata fidalguia ex patre, etiam si mater fuerit plebeia, & ita vidi saepe practitari. Et ratio est, quia nobilis dicitur a noscendo, id est, quia notus est in republica, & pro nobili habetur, estimatur, & tractatur. Ita Tiracuellus, de nobilitate. c. 2. in principio, & numero 74. Cassaneus, in cathalog. glorie mundi. 3. consideratione. 3. partis Humada, in prologo gloss. 16. numero. 2. Otalora, de nobi-

litate. 2. par. c. 3. numero. 5. Ioan. Garcia, in eod. tractatu, gloss. 48. §. 3. numero. 2. ubi dicit, quod nobilis est qui pecunijs abundat, & diuicijs, tx. in. l. nobiliores. C. de comercijs mercatorum, & nobilitas qualiter probetur, vide Mascardum, volumine. 2. conclusionem. 1094. & sic conditio nubendi cum nobili verificatur cum filia dalgo, secundum communem consuetudinem. Ita in terminis dictae legis, 3. declarat Mieres, de maioratu l. p. questione. 51. numero. 3. in fine, quod est summe notandum.

QVAESTIO. 689.

Utrum clerici vel religiosi committentes delictum, & confugientes ad ecclesiam, gaudeant eius immunitate. Communis contra communem.

Altercata est quaestio: inter scribentes, & non leuem habet difficultatem, an clericus committens delictum gaudeat immunitate ecclesiae, in casibus in quibus laicus, vel quilibet alius gauderet. Et partem affirmatiuam, quod clericus, & religiosus debeant gaudere immunitate ecclesiae, tenet Cardin. in c. inter alia, nu. 6. de immunit. ecclesiarum, & in clement. 1. quaest. 7. nu. 9. de penitent. & remiss. & pro hac sententia consuluit Roma. conf. 234. & 227. quam opinionem, etiam tenet Mainier. in l. nemo. ff. de reg. iur. & dicit communem Bernar. Diaz, in practi. crim. c. 132. & Remigi. in tractatu de immunit. eccles. fallentia. 21. & Couarr. lib. 2. variarum. c. 20. nu. 16. qui dicit hanc opinionem magis communem, idem tenet Villalobos, in Antinom. iuris. litera. I. nu. 2. & Iul. Clar. in practi. crim. §. si. quaest. 30. & Menchac. de success. creat.

creat. §. 22. num. 54. idem nouissime tenet Anastasius, Germonius, de sacrorum immunitatibus, lib. 3. c. 16. a num. 92. & Azeuedo, in l. 3. tit. 2. lib. 1. recop. num. 17. qui omnes istam amplectuntur sententiam, non alia ratione, nisi quia iura canonica indistincta, & genericè loquuntur, & sic non est facienda distinctio, praecipue cum sit maior ratio in clerico, quam in seculari.

Sed his non obstantibus, contraria opinio est magis recepta communiter, ab omnibus iudicibus ecclesiasticis, ut in quocunque delicto, si clerici fugiant ad ecclesiam, ab ea extrahantur, ex doctrina Abb. in d. c. inter alia. num. 13. qui adducit aliqua fundamenta. Ideam tenet Faber, in l. 1. C. de his qui ad ecclesiam confugiant, & Remig. in d. fallentia. 21. numero. 1. tenet etiam Faber, in §. 1. numero. 3. inst. de his qui sunt sui, & Boer. decis. 109. numero. 3. qui alios refert, & sequitur hanc communem, Angel. de Clauasio, in sua summa, verbo immunitas, in versic. 14. Syluester, verb. immunitas, el. 3. numero. 2. & istam opinionem (alios referens) sequitur Menchaca, de successorum creatione. §. 22. num. 54. Humada, in l. 4. tit. 1. p. 1. gloss. 8. numero. 2. Nauarr. in manuali latino. c. 25. nu. 22. Azeuedo, in d. l. 3. tit. 2. lib. 1. recop. numero. 17. & ita de consuetudine obseruari tenet Bern. Diaz, & Couarr. ubi supra, quos refert & sequitur Iul. Clar. loco supra citato, & Nauarr. ubi proximè, & nouissime idem tenet Ioan. Gutierrez, practicar. quaest. in. 2. p. lib. 3. quaest. 3. num. 3. qui dicit, quod haec est communis praxis, & consuetudo, & quod nunquam vidit contrarium. De quo etiam possum testificari, quod dum essem in ciuitate Abulensi, cum casus iste contingeret, clericus fuit ab ecclesia extractus, & nulla fuit facta

contradictio, & in hac ciuitate Tolitana, ita usus & consuetudo obseruat. Sed prima opinio semper in puncto iuris, magis vera mihi visa fuit, licet ab hac posteriori (propter auctoritatem consuetudinis) durum, & fortassis ridiculum esset recedere, saltem in his locis ubi haec practica viget.

SUMMARIUM.

- 1 Ex. 5. tit. 8. lib. 3. ord. & l. 1. §. 2. tit. 21. lib. 4. recop. declaratur.
- 2 Lex 5. tit. 21. lib. 4. recop. declaratur.
- 3 Instrumenta publica de iure communis non habent potestatem executionem.
- 4 Leges regni sunt correctoria iuris communis.
- 5 Contraria opinio, in questione principali adducitur.
- 6 Dicta. l. 5. tit. 21. lib. 4. recop. retorquetur pro hac opinione.
- 7 Concordia opinionum traditur.
- 8 Clausula guarentigia virtualiter censetur apposta, licet omittatur, (secundum aliquos.)
- 9 Debitor potest compelli facere creditori instrumentum guarentigiarum, licet de clausula guarentigia, nihil actum sit.
- 10 Clausula constituti, quando censetur apposta.
- 11 Clausula hypothecae binorum, quando censetur apposta remissimè.

QVAESTIO. 690.

Utrum contractus publicus sine clausula guarentigia, habeat de iure regni paratam executionem Communis contra communem.

Practicabilis, & necessaria se
offert disputatio, an contrac-
tus publicus sine clausula gua-
rentigia, de iure nostro regio habeat
executionem paratam. Et pariem af-
firmatiuam, videtur probare tex. in l.
5. tit. 3. lib. 3. ordinamenti, quæ est. l. 1.
1. & 2. tit. 21. lib. 4. recop. ibi, *carrai y co-
tractos publicos, ex quibus verbis sa-
tis clarè colligitur, quod contractus
publicus, etiam sine clausula guaren-
tigia, mereatur executionem. Secundo
probat ista sententia, ex l. 5. dicto
2. tit. 21. ibi, *los conocimientos reconocidos
por las partes y las confesiones que se ha-
zen en su xio, como los otros contratos
otorgados ante nuestros escriuanos, que
traen aparejada execucion. Tercio pro-
batur, quia de iure communi instru-
menta publica non habebant execu-
tionem paratam, tx. in l. minor vigin-
ti quinque annis cui fidei commissum
ff. de minorib. & tradit Alex. in auth.
prætor. §. iudex. C. de re iudicata, Se-
gura, in l. si ex legati causa, artic. 101.
ff. de verb. Xuarez, in declaratione le-
gis regni, post l. post rem iudicatam,
in princ. num. 6. Auiles, in c. 10. præ-
torum, verb. *execucion, *in princip.
4. Ergo cum ius regium corrigat ius ci-
uile in contractibus publicis, sequi-
tur quod quilibet contractus factus
coram tabellione, etiam omitta clau-
sula guarantigia, habebit executionem
paratam, & sic Villalobos, in sua iuris
antinomia, verb. instrum. u. & verb.
obligatio, tenet expresse Eandem o-
pinionem, tenet etiam Palac. Rub. in
l. 63. Tauri, num. 21. & ibi Castillo,
verb. *obligacio personal, *Gomez. in
l. 64. Taur. numer. 4. idem tenet Sala-
zar, de vsu & consuetudine. c. 3. nu. 4.
Auendaño, in tit. *de las excepciones, *
à num. 1. qui omnes contèdunt, quod
hæc sit receptissima, & communipra-
xi approbata sententia, vt etiam re-
fert Olano, in cõcordantia iuris, litera
L. num. 35. Paz, in sua praxi. 3. tom. c. 6.

§. 6. num. 28. & Azcuedo, in l. 4. nu.
54. tit. 21. lib. 4. recop. Matienço, in l.
10. tit. 17. lib. 5. recop. gloss. in. Et in
dialogo relatoris, tit. 1. prohem. 17. ca-
su. 20. privilegio. 2. num. 4. Graciam,
regul. 179. num. 9. & nouissimè Parla-
dor, lib. 2. rerum quotidianarum. 1. p.
c. fi. §. 11. numer. 5. qui dicit hanc esse
magis communem, & receptam sen-
tentiam.
5. Sed (salua pace tantorum virorum
grauissimorum) contraria opinio ma-
gis vera & communis est, & quotidie
seruatur & practicatur, quam tenet,
sequitur & defendit Segura, vbi su-
pra, num. 78. Couarr. lib. 2. variarum
c. 11. num. 3. & Auend. vbi supra, Paz,
in praxi. 4. part. 1. tom. c. 1. numer. 10.
6. Olano, vbi supra, nu. 34. qui dicit cõ-
munem, & Padilla, in l. 1. numer. 20.
C. de iur. & facti ignor. Baça, de ino-
pe debitore. c. 1. numer. 31. Quemada,
quæst. 9. Gut. de iuramento confirma-
torio. 1. p. cap. 2. num. 6. & practica-
rum quæst. lib. 1. quæstione. 110. & di-
cit veram opinionem & in practica
receptam Gironda, de gabellis. 2. p. §.
1. num. 15. Salzedo, in practica ad Ber-
nard. Diaz, reg. 344. & ibi Salzedo, &
Felicianº de Solis, lib. 3. de censibus
c. 1. à num. 4. Pro qua sententia facit
d. l. 5. tit. 21. lib. 4. nouè recop. in fine,
ibi, *las executen conforme a la ley de To-
ledo, que habla sobre la execucion de los
contratos guarentigios. In quadocto-
rum & opinionum varietate, mediã
viam, seu tertiam opinionem, consti-
tuit Didacus Perez, in l. 3. tit. 8. lib.
3. ordinam. quæ est. l. 2. tit. 16. lib. 5. re-
cop. dicens, quod regulariter & sem-
per sit necessaria clausula guarenti-
gia, & quod ita adheret contracto
publico, quod etiam si de ea nihil ac-
tum sit, virtualiter censeatur apposi-
ta, arg. l. fin. C. de fideiuf. l. quod si
nollit. §. quia assidua, ff. de edili. edi-
cto, quod videtur sentire Segura, in
l. 3. §. fin. num. 32. ff. de liberis & posth.
& Couar.

& Couar. in rub. de testament. 2. part.
num. 14. Menchaca, de successio-
creatione, lib. 1. §. 6. num. 53. & Mieres
de maioratu. 1. p. quæstione. 48. num.
13. & 19. vbi latè confirmat istam opi-
nionem, & resoluit posse debitorem
compelli ad faciendum creditori in-
strumentum guarentigiatum, etiam
si nihil de clausula guarantigia à prin-
cipio actum sit, & quod ita seruatur
de regni consuetudine.
Sed in hoc ultimo cõtrarium tenet
Salazar, vbi supra. c. 3. nu. 4. imò quod
clausula guarantigia, si expresse non
apponatur in contractu publico, non
censeatur appositã, nequè clausula cõ-
stituti, nequè hypotheca honorum,
10. & ibi respondit ad d. l. fin. C. de fideiuf.
soribus, quod quidem mihi verum
videtur. Idemquè tenet Azcuedo, vbi
supra, num. 58. & Gutierrez, d. c. 62. nu-
mero. 6. quia vt dicit Bald. quod scri-
ptura non cantat, nequè ego canta-
bo, in l. Aemilius largianus. ff. de mi-
norib. quæstio tamen principalis est
pro amico.

SVMMARIVM.

1. Pars affirmatiua quæstionis proponi-
tur.
2. Lex. 7. tit. 1. p. 6. adducitur pro contraria
opinione.
3. Opinio Sarmienti non potest sustineri ex-
tante lege partita.
4. Author dubitat, qualiter comparatur vs
filius possit deducere partem legitimam,
non consciens inuentarium, & similiter
quod teneatur creditoribus heredita-
rijs.
5. Hæres non consciens inuentarium, perdit
falcidiam & Trebellianicam.
6. Argumentum validum est de falcidia ad
Trebellianicam.

QVAESTIO. 691.

*Vtrum filius priuetur sua legi-
tima, si non confecerit inuenta-
rium bonorum, quæ supersunt
tempore mortis patris. Et quid
de extaneo. Communis contra
communem, & quid iure
regio.*

Quotidie indubium reuoca-
tur illa celebris quæstio, an
filius qui post mortem pa-
tis, fuit negligens in conficiendo in-
uentario, intra tempus à iure prefixu
priuetur sua legitima. Et partem af-
firmatiuam, tenet Fulgos. in authen.
sed cum testator. C. ad l. falcid. l. ass. in
l. fin. §. fin. autem. C. de iure delib. An
gel. in l. 1. §. hæc stipulatio. ff. si cuiplur
quam per l. falcid. & ibi Imola. Pro
qua sententia consuluit Oldrad. cõs.
134. & Corneus, cõs. 168. numero. 3.
volum. 3. qui resoluit quod ista sit opi-
nio cõmunis, & de iure verior, quod
latè diximº in quæstione. 30. num. 2.
vbi plures pro vtraque opinione
concessimus. p. 39. c. 2.
Sed contraria opinio magis vera &
communis est, secundum eundem Cor-
neum, cõs. 189. volum. 4. Guid. Pap.
decis. 53. & etiam dixit communem
Calcaneus, cõs. 57. num. 6. Galiaula,
in l. Centurio, num. 226. ff. de vulga.
& dixit magis communem Bellonus,
cõs. 80. num. 19. & l. ass. in l. scimus. §.
penult. nu. 21. C. de iur. de lib. Segura,
in l. 3. §. finali. num. 12. delib. & posth.
& plures tradit Anton. Gabriel, lib. 6
commun. tit. de legitima, conclus. 7.
qui non dicit contrariam communem
pro qua opinione est gloss. in auth.
hoc amplius. C. de fideicom. verb. na-
turale, & ibi illud tenet Padilla, num.
19. maximè de iure regio ex l. 7. tit.
11. p. 6. & confirmatur hæc opinio ex
sententia

sententia glossæ, verb. excedat, in au-
then. sed cum testator. C. ad l. falcidia
& gloss. in l. fin. §. penult. C. de iure
delib. Roder. Xuar. in l. quoniam in
prioribus. C. de inofficioso testamen-
to, limitat. 7. Cou. in c. si hæredes, nu.
9. de testament. & consuluit Alexan.
conf. 5. volum. 6. & conf. 165. eod. vol.
Aretin. conf. 44. Ruynus, conf. 57.
vol. 2. & conf. 135. vol. 3. & alios refert
& sequitur Anton. Gabriel, lib. 6.
commun. conclus. 7. tit. de legitima,
7. Rojas, in epitome successionum. c.
7. numero. 3. qui dicit communem &
Menchaca (qui adducit plura funda-
menta) de successionum creatione. §.
8. nume. 15. & istam sequitur Spino,
in speculo testamen. gloss. 5. nume-
ro. 7. & Padilla, in l. si emancipata
num. 31. C. de iuris & facti ignorantia
Quæ opinio hodiè est approbata per
1. 7. tit. 11. p. 6. ibi. * Et si per aventura el in-
uentario non vuisse fecho, entonces non po-
dria sacar la falcidia fueras ende si los he-
rederos fuesen de los que de cienden, e su-
ben por la linea derecha de los fazedores
de los testamentos, ea estos tales deuen
en su parte legitima. * Et ibi notat Gre-
gor. verb. * legitima, * & in l. 10. tit. 6.
verb. de las mandas, * ead. p. 6. & istam
quaestionem latissimè, & ex professio-
disputat Sarmient. lib. 2. selectarum.
c. 7. qui tenet primam opinionem, non
recordatus dictæ legis partitæ, de cu-
ius intellectu, & veritate, adhuc du-
bito, & nescio qualiter hodiè possit
procedere, vt filius deducat suam
legitimam, non conficiens inuenta-
rium, & ex alia parte teneatur credito-
ribus, vt in d. l. fin. §. fin. vero postquã
C. de iur. deliber. l. 10. tit. 6. part. 6.
& sic teneo, quod filius teneatur ad
debita ex corpore hereditario, & ad
legata ex legitima, ad quorum solu-
tionem non teneretur, si conficeret
inuentarium, quæ opinio confirma-
tur, ex traditis per Couarru. in c. 1. de
testam. num. 14. quam sequitur Gra-

cian. (faciens hanc distinctionem,) reg.
316. num. 21. in. fi. in extraneo verò he-
rede, qui non confecit inuentarium,
procedit etiam communis opinio,
quod amittit Trebellianicam. Ita
Paul. in l. cum tale §. 1. ff. de condit.
& demonst. & conf. 7. volum. 2. qui di-
cit communem.
6 Sed in hoc etiam, contraria opinio
est communis, vt tradit Anton. Ga-
briel, lib. 4. commun. titulo. ad
Trebellian. conclus. 10 sed prima ve-
rior hodiè est ex dict. l. 7. tit. 11. p. 6.
arguendo de falcidia ad Trebelliani-
cam, vt tradunt doctores, supra, &
7 Anton. Gabriel, vbi supra, conclus. 1.
& est gloss. in l. si vt allegas, verb. pro
falcidia. C. ad l. falcid. & dixi supra in
quaestione. 27. quam opinionem di-
xit magis communem Cagnolus, in
l. 4. §. meministi, numer. 16. ff. de inof-
ficioso testamento, vbi dicit quod ita
vidit seruari per totum mundum, &
quod ab hac opinione non sit rece-
dendum in iudicando & consulendo
& sequitur Rolandus, conf. 27. num.
26. volum. 1. & conf. 26. num. 26. vo-
lumine tertio.

SVMMARIVM.

- 1 Hypotheca sequitur bonorum posses-
sorem.
- 2 Actio personalis sequitur fundi possessorē,
favore alimentorum.
- 3 Ex. 2. ff. de alimentis legat. declaratur.
- 4 Iure digestorum actio hypothecaria compe-
tebat pro legatis.
- 5 Pro legitima filij competit conditio ex
lege.
- 6 Non est iure cautum, quod pro legitima ha-
beat filius hypothecam.
- 7 Contra hæredes, etiam extraneos, potest
filius agere pro alimentis, non verò con-
tra si regularem possessorē.
- 8 Bona dotalia non sunt pro alimentis tacite
hypothecata.

Quæ.

QVAESTIO. 692.

*Utrum bona paterna sint filijs
hypothecata pro sua legitima, &
alimentorum præstatione. Com-
munis contra communem.*

NOtabilis, & contingibilis
est in iure quaestio, an bona
patris, pro legitima filiorum
sint hypothecata, & pro alimentorū
præstatione, quod quidem est magni
effectus, nam si datur hypotheca in
his casibus, sequitur manifestè, quod
contra tertium bonorum possessorē
poterit filius in tentare suam actio-
nem hypothecariam, quando bona
paterna sunt in filij fraudem alienata
l. si. C. sine censu vel reliquis fundum
comparare non p. l. imperatores. ff. de
public. & vectigalibus. Et partem af-
firmatiuam tenet Baldus, pro qua consu-
luit, cōf. 171. vol. 1. qui tenet indistin-
ctè, quod bona patris, sunt tacite hy-
pothecata, idemquē tenet Picus, in l.
in quartam, numer. 49. ff. ad l. falcid.
dicens communem, & Fulgosius, con-
sil. 34. idemquē resoluit Couarr. in. 4.
2. par. c. 8. §. 6. nume. 14. & Guid. Pap.
quaest. 576. qui resoluit, quod favore
alimentorum actio personalis sequi-
tur tertium bonorū possessorē idē
ostendit Gualdensis, de arte testandi
tit. de hæ. instit. vel ex hæred. ad tit.
10. nu. 7. vbi dicitur filius potest age-
re contra possessores bonorum, cum
bona paterna sint tacite pro alimen-
tis hypothecata, & onus alimentorū
sequatur quemlibet possessorē, quod
dicit esse nouissimè notandum, & pro
ista sententia adducitur textus, in l.
2. ff. de alimentis leg. ibi. * Diu quoquē
Seuerus, & Antoninus rescripserunt, & li-
cēt ad fiscum bona fuerint deuoluta, ex qui-
bus alimenta debeantur: præstanda sunt

sicuti si ad quemlibet possessorem transis-
sent. * Ex quibus verbis sine dubio
videtur procedere ista sententia, &
cum casus iste mihi de facto contin-
geret, in hac ciuitate, pro ista senten-
tia patrocinium præstiti, & informa-
ui iudicem, qui semper fuit dubius de
illa Gualdensi doctrina, ita vt lis fuit
ad concordiam deducta, & amicabi-
liter composita. Maturius tamen con-
siderando, contrariam sententiam
amplector, nequē textus in d. l. 2. pro-
bat id ad quod allegatur, nam ibi ex-
presse constat, quod fundus qui transit
ad fiscum, erat subnoxius oneri hypo-
thecæ, quod probatur, ex eo quod
patronus, libertis suis ex illo fundo
alimenta legauit, & ita denotant ver-
ba illa, * ex quibus alimenta debeantur *
& sic nimirum, si illa bona transeant
ad fiscum, cum onere alimentorum,
cū à principio, illa bona fuissent
pro alimentis legata, & sic hypothe-
cata, vt in l. 1. C. commun. delegat. (&
etiam iure Digestorum) secundum
Bart. in l. 1. is cui. §. postquam. ff. vt in
posse. legato. & Rom. in singul. 596.)
competebat actio hypothecaria pro
legatis) & sic merito reprehenditur
& increpatur Gualdensis à Couarru.
supra, quod quidem comprobatur ex
dictis per Decium: conf. 135. num. 8.
vsquē ad finem, & Fulgos. conf. 83.
quem intellectum (post hæc scripta)
assignat Barbosa, ad d. l. 2. in l. 1. ff. so-
luto matrimonio. 3. partis, nume. 29.
& Lara, de alimentis, in l. si quis à libe-
ris. §. si quis ex h's nume. 43. ff. de lib.
agnoscendis. in casu verò nostræ que-
stionis principalis, magis vera & co-
munis est opinio, quod bona patris
non sint tacite hypothecata, pro legi-
tima filij, qui solum habet conditio-
nem ex lege: cōtra hæredes patris. Ita
Salicet. in l. omnimodò. C. de inof-
ficioso testamento, & dicit esse com-
munem opinionem Alexan. conf. 78.
volum. 3. & conf. 116. num. 18. volu. 6.
Corn.

Corn. conf. 282. numero. 15. volum. 1.
Ruynus, conf. 17. vol. 5. Decius, conf.
235. numer. 8. qui dicit esse veriore
opinionē, & Padilla, in. l. si emancipata.
nu. 37. C. de iuris & facti igno. Afflict.
decisione. 162. nume. 4. & dicit etiam
communem Fanus, de Pignoribus. 2.
p. membro. 4. num. 64. & Ant. Gabr.
lib. 6. commun. conclus. tit. de legiti-
ma, conclus. 5. & Michael Crass. recep-
tarum sententiarum. §. legitima. qua-
stione. 14. qui dicit, quod hęc opizio
est tenenda, cum de iure non sit cau-
rum, quod pro legitima habeat filius
tacitam hypothecam, nequē pro ali-
mentis possit agere contra possiden-
tes bona paterna, sed solum contra
7 heredes, etiam extraneos, ut in. l. si
quis a liberis. §. item rescriptum. ff. de
liber. agnoscend. & hęc est commu-
nis opinio, ut tradit Ruyn. conf. 124.
numero. 12. volum. 1. Rojas, in epito-
me success. c. 21. num. 56. & 57. contra
Menchacani, de successio. creat.
lib. 2. §. 20. num. 313. pro qua sententia
est hodiē textus, in. l. 8. tit. 13. part. 6.
vbi notauit Grego. verb. *herederos,*
ex sic secus est de singulari successore
contra Gualdens. vbi supra, pro qua
sententia faciunt tradita per Laram,
in. d. l. si quis a liberis. §. si quis ex his
num. 38. qui explicat, vtrum bona do-
8 tilla, sint pro alimentis vxoris hypo-
thecata, & resoluit quod non, contra
alios, quam opinionem sequitur & de-
fendit Barbosa, supra, & Gutierrez,
de iuramento confirmatorio. 1. part.
c. 46. num. 5. communis tamen opi-
nio est in contrarium, ut tradit Ant.
Gabr. lib. 6. commun. conclus. tit. de
aliment. conclus. 2. num. 1. de iure ve-
ro regio habet ex. singularem in. l. 4.
tit. 13. p. 5. vbi filius habet hypothe-
cam pro sua legitima. ibi. * I si por-
auentura los enagena se fncarian porende
obligados y empenados al hijo, * quam. l.
declarat Cou. lib. 1. var. c. 8. n. 13. Ant.
Gom. in. l. 46. Tau. nu. 16. q. tenemēti

SVMMARIUM.

- 1 Consilium in detrimentum alterius ne-
mo potest mutare.
- 2 Patronus laicus intra quadrimestre tempus
potest quoties voluerit variare.
- 3 Verba simpliciter, & affirmatiue prolata,
intelliguntur de prima vice.
- 4 Variatio est odiosa, & sic restringenda.
- 5 Contraria opinio communis refertur.
- 6 Capellania sacerdotalis, verum possit con-
ferri, non sacerdoti, quando intra annum
potest ordinari.
- 7 Testator semper disponere videtur secun-
dum legis dispositionem.
- 8 Omne beneficium, etiam curatum, quod ha-
beat annexum onus celebrandi missas
potest conferri clerico in minoribus con-
suetudo, si sit atatis ut possit intra annum
ordinari.
- 9 Capellania sacerdotalis, que datur in titu-
lum, potest conferri non sacerdoti.
- 10 Sacerdos dicitur iuris interpretatione, qui
intra annum potest ordinari, & nume-
ro. 14.
- 11 Annexio sacerdotij ad beneficium intelli-
gitur facta per modum aptitudinis, &
non actualiter.
- 12 Habetur pro disposito, quod testator dis-
posuisset, si de casu omisso fuisset interro-
gatus.
- 13 Testator magis intelligitur diligere consan-
guineos, & propinquos, quam extra-
neos.
- 14 A verbis legis, & a voluntate testatoris
recedendum non est.
- 15 Dominus Doctor. Petrus a Carnajal, san-
ctę Toletanę ecclesię Decanus lauda-
tur.
- 16 Caput. 6. sessione. 23. Concilij Tridentini,
declaratur.
- 17 Aetas quatuordecim annorum, & prima
consensu requiritur ut aliquis possit ob-
tinere beneficium ecclesiasticum, vel ca-
pellaniam.
- 18 Capellania dicitur beneficium ecclesiasti-
cum.

Bene-

- 19 Beneficium ecclesiasticum non potest con-
ferri non ordinato.
- 20 Non dicitur venire in iudicium quod post
ceptum iudicium venit, & num. 35.
- 21 Qualitas a testatore requisita debet inter-
uenire a principio, nequē sufficere post
appellationem.
- 22 Qualitas clericatus superueniens, non pro-
dest nec sententia prius lata reuoca-
tur.
- 23 Actus legitimus non vitatur, licet perue-
niat ad casum a quo incipere non pote-
rat.
- 24 Capellania alicui data, ob defectum con-
sanguinei clerici, non aufertur, licet po-
stea ordinetur consanguineus.
- 25 Qualitas ordinis superueniens consangui-
neo lre pendente, nihil illi prodest contra
institutum.
- 26 Capellanus nominatus a patrono, praefertur
non nominato; data paritate idoneita-
tis.
- 27 Ordinarius tenetur conferre capellaniam
presentata a patrono, alias prouiso est
nulla.
- 28 Magis dignus praefertur minus digno.
- 29 Prouisio capellanie non impeditur interpo-
sita appellatione.
- 30 Nobilis praefertur in capellania plebeio.
- 31 Nobilis genere melior praesumitur.
- 32 Nobilitas deuia a malo, & inclinatur ad bo-
num.
- 33 Capellanus originarius praefertur alieni-
genę.
- 34 Causa originis semper prevalere de-
bet.
- 35 Pauper praefertur diuiti in beneficijs obti-
nendis, & capellanis.
- 36 Doctor praefertur non graduato, & doctor
in vtroque doctori in vno gradu, &
theologus ceteris graduatis, & bacha-
larius scholari.
- 37 Senex praefertur iuniori, in prouisione
capellanie.
- 38 Dignitas praefertur reueluti.

QVAESTIO. 698. 697.

Virum patronus laicus usque
ad finem presentationis possit
variare, non semel, sed plu-
ries. Communis con-
tra commu-
nem.

Patronum laicum posse varia-
re, & laicum ad capellaniam
presentare, probat tex. in. c. cu-
autem, & in. c. pastoralis, de iure patro-
natus, & l. 6. tit. 15. p. 1. & tradit Gu-
tierrez, de iuramento confirmatorio
3 p. c. 13. numero. 1. de quare nemo vn-
quam dubitauit, quia licet regula sit,
quod nemo in detrimentum alterius
possit variare, & mutare consilium
ut in. l. nemo. ff. de reg. iuris, tamen
illa procedit, quando alteri est ius iā
quasitum, & radicum, secus vero
re integra, ut probat textus, in. l. apud
Aufidium. ff. de opt. leg. & in. c. bonae,
el. 2. de postulat. praelat. & sic cum nul-
lum sit ius quasitum presentato, ante
institutionem canonicam, ut in. c. di-
lectus, de offic. legat. & in. c. cum Ber-
toldus, de sentent. & re iud. sequitur
manifeste, quod vsque ad finem qua-
tuor mensium, talis patronus laicus
habet ius presentandi, etiam varian-
do in prima presentatione. Quod
adeo verum est, ut existiment docto-
res communiter, quod vsque adeo pa-
tronus laicus, possit variare in presen-
tatione, ut hoc procedat non solum
semel, sed pluries, & toties quoties il-
li placuerit, dum tamen fiat intra qua-
drimestre tempus. Ita videtur proba-
re tex. in clement. plures, de iure pa-
tronatus, vbi glo. verb. plures, Decius,
in. c. quanto, de iudicij, num. 5. & Be-
roius, in. c. quod autem, num. 19. de iu-
re patronatus Calderin. conf. 19. sub
tit. de iure patronat. Et pluribus fun-
damentis istam sententiam & opinio-
nem

ne renet & defendit Rochus de Cur
te, in tractatu iuris patronatus, verb.
honorificum quæst. 10. numero. 4. &
Gregor. Lopez. 2. in. l. 6. tit. 15. p. 1. gloss.
X hanc esse communem opinionem
tenet Nauarrus. caplaucit, de pa nit.
distin. 6. num. 167. & 171. quem refert
doctissimus Gutier. sup. de iuramen-
to confirmatorio. 3. p. c. 13. num. 3. vbi
amplectitur contrariam sententiam,
ex l. b. ues. § hoc sermone. ff. de ver-
borum significatione, ex qua deduci-
tur, quod verba simpliciter & affir-
mative prolata, intelliguntur de pri-
ma vice, & sic de prima variatione,
iura canonica sunt intelligenda, non
vero vltimus, quia variatio est odio-
sa, & sic restringenda, vt in element.
cum illatio, de constitutione, & hanc
opinionem sequitur (dicens commu-
nem) Lambertus. 2. parte. 2. libri, art.
23. 7. q. 1. rationis.
Sed necesse est opinio sit communis
vt resoluunt doctores, supra, pro con-
traria tamen opinione sunt pluri-
mitudo, q. 1. eam etiam communem
a capellano, qui resoluunt, quod cum pa-
tronis laicis sit licita variatio intra
quadrimetrum tempus, q. hanc variatio
non solum procedit & intelligitur
pro prima vice, sed quod patronus (in
tr. illud tempus) accumulatio pote-
rit toties quoties voluerit variare,
cum ex hoc non videatur a prima,
vel secunda presentatione, discedere.
Iam sententiam tenet Abb. in. d. cu-
ante n. de iure patro. 1. notab. Ioann.
A. in regul. in re comuni. de re-
gul. in 6. q. 1. opinio communis
est secundum Lambertus. 2. p. de iure
patron. lib. 2. art. 27. quæst. 7. principa-
li, num. 4. Rochus de Curte, vbi supra
quæst. 13. num. 44. quos sequitur (te-
nendo istam vltimam opinionem)
Spino, in suo speculo testamentorum
gloss. 4. principali, de patronis, num.
75. Prima tamen opinio magis com-
munis est, secundum eum, & ab ea

non est recedendum quia tra commu-
niter practicatur, & tenentes eam se-
quuntur tutiorem partem Ex qua ve-
rissima resolutione pulchrum dubi-
se offert examinandum, an si ex clausu-
la foundationis alicuius capellania, pa-
tronus teneatur presentare capella-
niam presbyterum, possit recto iu-
re nominare, & presentare, capellania
non sacerdotem, qui intra annum pos-
sit ordinari. Quæ questio anceps &
dubia est, & quotidie versatur in tri-
bunali ecclesiastico, iudicum audien-
tiae Archiepiscopalis, in litibus capel-
laniarum, & varie & diuerse senten-
tiae quotidie proferuntur (prout sunt
iudices) nam aliqui practicatur, quod
capellanus debeat esse in actu sacer-
dos, vt docet Quintilianus Mando-
sius, in annalibus calibus, numer. 80. &
alii vero q. sufficiat apertus d. mo-
do intra annum capellanus ordinari
possit, habes etate n. legitimam. Quæ
opinio verior, & iuridica mihi vide-
tur, ex sequentibus. Primò, quia fun-
dans capellania, vel faciens aliam
dispositionem, videtur semper dispo-
re secundum ius. Ita Bart. in. l. heredes
mei. §. cum ita, num. 4. ff. ad Tre-
belli. & est communis opinio, secun-
dum Iass. conf. 15. volum. 2. l. quæro
§. interlocutorem. ff. locati. l. si duo. ff.
de acquirenda hereditate. & tradit Mar-
tha. de Afflict. decis. 44. numero. 20.
& dicit communem Fibiarius De-
cian. conf. 13. num. 20. volum. 1. & plu-
res conuassit Mieres, de maioribus.
p. questione. 48. num. 15. Ergo cum de
iure beneficium ecclesiasticum, quod
8 habet annexum onus sacerdotale (&
etiam beneficium curatum) possit li-
cite conferri non sacerdoti, si fuerit
etate legitime, tali modo vt possit
intra annum ordinari. c. cum in cun-
ctis, de electio. & in. c. si cui. 29. de pre-
bend. in. 6. & in elementina genera-
lem, de grate & q. aut de. & in Concil.
Trident. c. 4. sessione. 22. ibi, * vt alij
missas, *

missas, * & c. 12. sess. 24. ibi, ubi habeat anne-
xum ordinem presbyteri, & sequitur manife-
ste, q. etiam capellania sacerdoti talis,
quæ datur in titulum possit conferri
9 clerico in minoribus constituto, si in-
tra annum possit ordinari, cum non
appareat de contraria testatoris vo-
luntate quia ille verè sacerdos appel-
10 latur, interpretatione iuris, & sic de
tali sacerdote videtur testator dispo-
nere. argumentum ex in. c. fin. de institu-
tion. in. 6. vbi defectus sacrorum ordi-
num, non repellit presentatum, quan-
do est etatis legitime, vt possit intra
annum ordinari. Pro qua sententia
facit elegans decisio Rotæ, la. in tit.
de praben. in nouis, vbi fuit decisum
& determinatum, quod patiens defect-
tum etatis, potest acceptare benefi-
cium ecclesiasticum, vel præbendam
sacerdotalem, si tamen intra annum
possit ad sacros ordines promoueri,
& in sacerdotium collocari, vt in. d.
c. ei cui. notant. Ioan. Andri. & Ioan.
Monach. & expressius pro hac sen-
tentia & opinione in terminis termi-
nantibus, consulti Ferret. conf. 303.
vbi expressè resoluit, quod capellania
quæ in limine foundationis est sacerdo-
talis, & quæ expressè & necessario (se-
cundum voluntatem testatoris) debet
conferri sacerdoti, ad impletur cum
voluntate illius, si conforatur clerico
in minoribus constituto, qui intra
annum possit ad sacerdotium promo-
ueri, dum verba foundationis non sint
negatiue concepta, videlicet: Non ad-
mittatur nisi sacerdos: secus si sacer-
dotes fuerunt vocati, quia sacerdos
dicitur, qui intra annum ordinari po-
test, idemque tenet Casar Lamber-
tin. in tract. de iure patronatus. 1. par.
lib. 2. folio mihi. 79. in nouis, & nouis
simè Flamin. de resignatio. beneficio.
lib. 3. questione. 9. num. 3. & Roland.
conf. 47. num. 5. volum. 1. Decius, conf.
162. in fine Abb. in. c. cum in cunctis
§. inferiora, & in. c. dudum, el. 1. de ele-

ctio. Anto. de Butrio, in. c. 1. de etate.
& qualitat. notab. 1. & Roman. c. 1. 25.
Imol. in. c. fin. de rescrip. idem tenet
nouissime Paulus de Montepico, cō-
sil. 7. num. 7. volum. 1. & ex illustrati-
bus Spino, in speculo testamentorum
gloss. 4. p. principali, tit. de patronis, &
na. 66. (cum sequentibus) præcipue
num. 68. vbi annectit optimum ver-
bum, quod indubio annexio sacerdo-
tij ad beneficium, intelligitur facta
per modum aptitudinis, & non actua-
liter, quod prius notauit, & docuit
Ferretus, supra, num. 3. & sic licet sit
apposita in fundacione capellania
prædicta qualitas, quod capellanus
sit sacerdos, vel quod qualibet hebdo-
mada celebraret tres missas, non est ne-
cessè quod presentandus ad præd. etia
capellania, actualiter sit sacerdos,
sed sufficit quod habeat etatem legi-
timam ad sacerdotium consequendum
intra annum, quia ille dicitur inter-
pretatione iuris (cum qua videtur
testator se accomodare) propriè sacer-
dos, & sic ordinarius tenetur confer-
re tali presentato a patrono capella-
niam, cum in eo concurrat presenta-
tio patroni legitima (secundum men-
tem testatoris) & ordo sacerdotalis, se-
cundum iuris interpretationem: q.
præ maxime procederet, si esset con-
sanguineus testatoris, quia ille alijs
sacerdotibus etiam in actu, est præfe-
12 rendus, & in capellania instituendus,
cum testator, si interrogatus fuisset
de hoc casu certum, & certissimum
est, quod diceret quod eligeretur, &
instituere, talis propinquus, etiam
si non sit actu sacerdos, & quod præ-
ferretur omnibus alijs sacerdotibus,
13 ne testator videretur alienam sobo-
lem propriæ antepone, contra. l. cu-
accutissimi. C. de fideicommiss. l. cu-
aus. ff. de cond. & demonstrat. l. Au-
relius. §. Titius testamento. ff. de libe-
rat. leg. & tradit Ayimon. conf. 52. nu-
me. 8. & Paulus de Montepico, cōf. 60
num. 2.

num. 2. & in iure illud habetur pro ex-
presso, quod verisimiliter testa-
toris, si de tali causa fuisset interro-
gatus. Ita gloss. singularis. verb. per
exceptionem in l. tale pactum, §. fin.
ff. de pactis, quae solemniter à Paulo ibi
reputatur, & eam multum extollit
la. ibi. numero. 16. & Burgos de Paz,
conf. 34. num. 29. Anton. Gabr. lib. 6.
com. conclus. tit. de reg. iur. conclus.
10. quia dispositio recipi interpretati-
onem à verisimili mente disponētis.
l. cum res. ff. delegat. l. Titius, §. Lu-
cius. ff. de lib. & posthum. l. 3. C. de
inoffic. testam. ibi. *per coniecturam ma-*
ternae pietatis. l. mulier. in fi. ff. ad Tre-
bell. ibi. *intelle. & matris voluntate.*
Nec predictis obstat ea quae tra-
dit Gutierrez, confil. 1. numero. 11. &
conf. 2. num. 19. scilicet quod actuali-
ter debet esse sacerdos talis capella-
nus virtute talis vocationis, videli-
cet, presbyter presentetur, vel capel-
lanus dicat tot missas: quia secundum
eum, non sacerdos non potest dicere
missas, quia testator non est verisimile
quod se voluit restringere ad missam
illius magisquam alterius sacerdotis
(interim saltem quod ordinatur con-
sanguineus intra annum) quia missa
est sacrificium quod Deo offertur, vt
tradit Couarr. lib. 4. var. c. 22. Soto, in
4. distinct. 13. quæst. 2. art. 1. Greg. in l.
53. tit. 4. part. 1. Concil. Trident. c. 1.
sess. 22. de cuius instit. & origine, &
(obiter loquendo) videndus est Seba-
de Medicis, in summa omnium hæ-
res. prima par. verb. missa & Robo-
de in l. cler. lib. 1. c. 32. Navar. in ma-
nuali. c. 25. num. 111. Humada, in l. 58.
tit. 4. p. 1. glo. 1. Conradus Brunus, de
cerimon. eccles. lib. 2. c. 1. Durandus,
in rationale diuin. officior. lib. 4. c. 1.
Honcala, in tractatu. de valore missæ
articu. 1. Castro, lib. 1. aduers. hæreses
verb. missa. & sic hoc sacrificiū non
est credendum quod testator voluit,
vt magis per vnum, quam per alium

sacerdotem Deo offeratur, donec su-
us consanguineus, intra annum or-
dinatur. Nam licet verum sit quod
quotiescūque ex fundatione requiri-
tur ordo sacerdotalis, non potest bene-
ficiū conferri, nisi habenti ordinem sa-
cerdotalem, vt in gloss. in c. si eo tem-
pore, de rescrip. Greg. in l. 3. tit. 16. p.
1. verb. *et ceteros annos*, tamen satisdici-
tur de iure habere ordinem sacerdo-
talem ille, qui intra annum potest ad
sacerdotium promoueri, vt in c. licet
can. de electione lib. 6. vbi comuni-
ter doctores. c. c. tri. c. 12. sess. 25. de re-
formatione matrimonij, ita Hojeda,
de beneficijs incompatibilibus. l. p. c. fi.
num. 15. Flaminus, de resignatione
beneficiorum lib. 4. quæst. 9. num. 19.
& 36. vbi dicit, quod ita fuit iudicatum
& obtentum in Rota, quod quidem
intelligendum est, nisi aliter expresse
esset dispositum à testatore, dicendo,
quod presentetur sacerdos qui cele-
bret missas, & non alius, etiam si sit
in minoribus, & ætatis legitimæ ad
ordinandum intra annum, quia tunc
quemadmodum à verbis legis non est
recedendum, vt in auth. de nuptijs. §.
disponat collat. 4. (cū vulgar) ita nec
à voluntate testatoris tacita, vel ex-
pressa, l. non aliter. ff. deleg. 3. & sic ista
opinio (quæ verissima semper mihi
visa fuit) sequuta est à grauissimis
iudicibus, in hoc consilio illustrissi-
mi Card. Archiep. inter quos fuit li-
cenciatus Baptista Velez, cuius ani-
ma requiescit in pace (& doctor Do-
minus Petrus de Carvajal, nunc De-
canus meretissimus huius sanctæ Al-
mæ ecclesiæ Toletanæ, literis, & pru-
dentia, & generis nobilitate ornatissi-
mus. Nunc autē opere pretium esse
iudicavi animaduertere, quod non
sufficiet presentato ad capellaniam
sacerdotalem, (etiam si fuerit ætatis
legitimæ) vt ordinetur: post vocatio-
nem capellaniæ, & post edictum pu-
blicatum: quia præcisè necessarium
est,

est, quod tempore oppositionis, seu
vacationis, sit saltem in minoribus
constitutus, vt in num. 21. & vide c.
8. sess. 10. 3. Concil. Trident. vbi duo
copulatiue requiruntur, vt aliquis
possit beneficium ecclesiasticum ob-
tinere. Primum, quod sit prima consu-
ra initiatus, secundum, quod habeat
decimum quartum annum, vt docet
per illum tx. Flaminus, supra lib. 4.
quæst. 1. num. 7. & quæst. 11. num. 13. &
an sit necessarium, quod illud attingat,
vel quod eum adimpleuerit dixi
in quæst. 523. num. 4. & tradit elegan-
ter Gutierrez, canoni. quæstio. c. 26.
num. 3. & Spino, in specul. te. lamen.
gloss. 3. princip. numer. 47. qui tenet,
quod sufficiat decimum quartum
attingere, sic interpretans. c. 2. c. i. u.
dem sessionis, & sic illa verba, ante
decimum quartum, cum sint in accu-
satio, sunt intelligenda, vt docet
Imola, num. 17. in clementina. fin. de
ætate & qual. & probat. l. ad rempu-
blicam. ff. de muneribus & honorib.
& ita practatur per dominos gra-
uissimos iudices consilij serenissimi
domini Archiepiscopi. Nec obstat
si aliquis dicat quod ille textus Concilij
solū loquitur de beneficijs ecclesiasti-
cis, non de capellanijs, quia capella-
nia etiā dicitur beneficiū ecclesiasti-
cum, vt tradit gloss. magistra, in ele-
men. fi. de decimis, & Rebut. in prac-
beneficiali, in principio, fol. 4. nume-
ro. 11. & Salzedo, in pract. ad Bernar.
Diaz. c. 62. numero. 12. & c. 13. nume-
ro. 5. & Cæf. Lambert. de iure patronat.
1. p. lib. 2. art. 30. numero. 17. fol. mihi
231. Azevedo, in l. 1. tit. 4. lib. 1. reco-
pilationis, numero. 7. Bermond. de
publicis concubin. fol. 187. nume. 4.
qui dicit communem opinionem,
& sine contradicte, & tradit Gui-
do Pape, quæstione. 187. & nouissi-
mè (his non citatis) Felician. de So-
lis, lib. 2. de cenib. c. fin. numero. 15.

Et sic cum beneficium ecclesiasti-
cum non possit habere non ordina-
tus, sequitur, quod illa qualitas ordi-
nis, debet interuenire tempore peti-
tionis, cum semper petatur in oppo-
sitione, quod fiat collatio capellaniæ
quæ non cadit in non ordinato, & sic il-
la qualitas ordinis debet adesse tem-
poris petitionis, neque sufficiet tempore
provisionis, gloss. in clementina. vt
hi verb. constitutis de ætate & qua-
litate. l. fratres. ff. de penis, & dicit
communem opinionem Flaminus,
supra lib. 4. quæstione. 1. numero. 10.
& eam de electione, argum. text. in
l. non potest videri. ff. de iud. vbi non
dicitur venire in iudicium, quod post
acceptum iudicium accidit, text. in c.
si eo tempore, de rescrip. in. 6. & ini-
cium attendi debet, vt in l. si filius fa-
miliæ. ff. de verb. rum & tradit Ant.
Gabr. lib. 2. com. conclus. tit. de iud.
conclusiones. 3. & hoc nisi contrariū
constet de mente testatoris, dicentis
quod non instituat, nec presente-
tur nisi sacerdos, quia tunc illa qua-
litas sufficiet interuenire tempore
collationis, & ita sunt intelligenda
tradita per Gutierrez, confil. nume-
ro. 15. & conf. 2. numero. 19. & quæ tra-
dit Anton. Guehas, lib. 4. tit. 1. de ele-
ctio. numer. 84. & decisio singularis
Rote. tit. de concess. preb. 857. fol.
mihi. 413. vbi latè articulus iste discu-
tatur. Aduertendum tamen singula-
riter est, quod in tantum requiritur,
vt qualitas à testatore requisita in-
terueniat tempore petitionis, quod
si appellauerit aduersari, ex eo quod
illi non fuit facta collatio capellaniæ
& pendente appellatione subuene-
nerit, qualitas requisita, veluti sacer-
dotium, ordo sacer, vel ætas, vel quid
simile, nihil proficiet, neque per super-
uenientem qualitatem sententia po-
terit reuocari, cum qualitas requisi-
ta ad succedendum, debeat adesse

Practicae Quaestiones.

praeiſſe eo tempore quo cedit dies
nec ſufficit ſi poſtea ſuperueniat. ſi
quis cum haberet. ff. de ſuis & legiti-
mis heredibus. l. i. §. ſi quis proxi-
mior. ff. vnde cognati. & tradit Alex.
conf. 184. num. 2. lib. 2. Socinus, conf.
152. numer. 14. vol. 1. Curtius iunior,
conf. 57. num. 11. & conf. 58. numer. 5.
Gozadinus, conf. 36. numer. 7. Aym.
conf. 112. numer. 6. & alios refert &
ſequitur Molina, lib. 1. de Hiſpanor.
primogen. c. 13. num. 37. vbi dicit ve-
riſſimam ſententiam, quam etiam ſe-
quitur Flaminius, dicens commu-
nem lib. 4. de reſignatione beneficio-
rum, quaſtionem numer. 14. Et ratio
24 eſt, quia actus legitimus conſumma-
tus & perfectus non vitiatur, licet
perueniat ad caſum, à quo non pote-
rat incipere, tex. in l. ſi. C. de nupti-
is. factum legitimè, de reg. iur. in. 6. l.
pluribus. §. eſſi placeat. ff. de verbor.
obligat. & ibi Bart. & in l. non eſt
nouum. ff. de reg. iur. & tradit Tira-
quet. in intractatu de ceſſante cauſa
limit. 12. numer. 15. & in l. ſi vnquam
verb. donatione largitus, nu. 130. & in
verb. tulceperit liberos, num. 151. C.
25 de reuocand. donat. & notabiliter
Didac. Perez, in l. i. tit. 3. lib. 5. ordina-
menti, fol. 148. & pro hac ſententia
facere videtur, d. non poteſt videri.
ff. de iudit. vbi non poteſt videri in
iudicium veniſſe, quod poſt iudi-
cium acceptum accidit, & ſic cum
qualitas ſacerdotij ſuperueniat poſt
iudicium acceptum, imò & poſt
pronunciationem primæ ſententiæ,
ſequitur quod illud ius ſuperueniens
non nocet præſentato, & inſtituto
qui à principio, melius docuit de iu-
re ſuo, quia alia ſites fierent im-
mortales, & iudicium eſſet inpenden-
ti, quod iura abhorrent. non quem
admodum. ff. de iudicijs, maxime
in præiudicium tertij ſc. Anchut.
in clementina, cum ei quem, numer.

21. de conceſſ. præbend. qui aſſignat
26 plures rationes, & Didacus Perez,
in l. i. titulo. 6. gloſſ. 1. quaſtione. 9.
lib. 1. ordinament. Et ſic teneo, &
conſultus de hac difficultate ſapius
reſpondi, quod capellania alicui
aſſignata ſecundum formam fun-
27 dationis, ob defectum conſanguini-
nei, vel quia conſanguineus non
habebat qualitatem ordinis ſacri, vel
etatis, non eſt illi auferenda in
ſecunda inſtantia, licet poſtea ſu-
perueniat conſanguineus, vel con-
ſanguineo ſuperueniant (lite pen-
dente) qualitates à teſtatore requiſi-
tæ, vt latè fundauimus in quaſtio-
ne. 606. numero. 28. & ita in proprijs
terminis reſoluit Spino, in ſpeculo
teſtamentorum, gloſſ. 4. de patronis,
numer. 70. quod eſt menti tenendum
cùm quotidie caſus ille occurrat in
conſilio domini Archiepiſcopi To-
lerani, in cauſis capellaniarum, &
aliqui aduocari proſequuntur cau-
ſam appellationis, vt lite pendente
ſuperueniat qualitas, quæ a principio
defuerat, quod quidem (vt dictum eſt)
nihil prodeſt.

Ex quibus ſolet dubitari, quæ
qualitates ſint præcipuè in præſen-
tato ad capellaniam, vt in equali
gradu conſanguinitatis, (prout
quotidie contingit) cæteris oppo-
ſitoribus præferatur. Et diendum
28 eſt, quod ſi ad capellaniam concu-
rant duo conſanguinei teſtatoris in
equali gradu, quod ille eſt præfere-
ndus, in quo concurrat vna ex qualita-
tibus ſequentibus. Prima, quod non ſit
præſent. à patrono capellaniæ, alius
non: quia ordinarius teretur con-
29 ferre capellaniam conſanguineo à
patrono præſentato, alia prouiſio
erit nulla. c. ex inſinuatione, de iu-
re patr. c. de cernimus. 16. quaſt. 7. c.
illud, de iur. patronatus, tradit Corn.
conf. 47. numum. 9. vol. 3. Guido Pap.
quaſt.

Communes contra communes. 693. 307

quaſt. 374. & hæc eſt communis opi-
nio, ſecundum Roland à Valle, conf.
47. num. 22. vol. 1. Et ſi fuerint plures
patroni, & vna pars illorum præſen-
tauerit, & nominauerit vnum coſan-
guineum, & altera alium, tunc conſi-
derari debet dignitas præſentati, vt
magis dignus præferatur minus dig-
30 no, vt in. c. 1. vt eccleſiaſtica benefi-
cia, ibi, **debeuiſſi in perſona magis idonea
diſpenſare.** c. li. fortè. c. Metropolitana-
no. 63. diſt. c. Moyſes. c. licet ergo. 8. q.
1. c. cum in cunctis, de election. c. 3. c.
ſignificati, de foro comp. Et ſi ambo
ſint idonei, ætate, moribus, prudetia,
doctrina, & alijs rebus, eligendus eſt
ex his magis idoneus, vt traditur in
Conc. Trid. c. 28. ſeſſ. 24. & in. c. con-
ſtitutis. 46. de appellationibus, vbi
etiam cautum eſt, qd talis prouiſio non
impediatur, vel ſuſpendatur, etiam ſi
31 appellatio interpoſita fuerit, & ita ſit
& practicatur, & faciunt pro hac
ſententia tradita nouiſſimè per Gu-
tierrez, lib. 2. canonicarum, quaſt.
c. 11. num. 25. per totum, quæ ſunt co-
ducibilia ad cauſas capellaniæ, vt fiat
prouiſio appellatione expreſſa, licet
in regali chancellaria per modum
violentie aliquando tales prouiſiones
reſcinduntur, aliquando non prout
iudices ſupremi arbitratur licet me-
lius eſſet, vt interpoſita appellatione
prædictæ collationes non impediren-
tur, quia lite pendente bona diſipan-
tur, et vltima teſtatoris elogia ſuſpen-
duntur, & animarum ſuffragia. Debet
32 etiam conſiderari, data paritate, nobi-
litas generis. l. 18. tit. 9. p. 2. ita vt ma-
gis nobilis ſemper præferatur minus
nobili, argum. tx. in. c. de multa, verſ.
circa in fin. de præbend. ibi, **circa ſu-
blimes & literatas perſonas,** vbi eſt ar-
guendum ab ordine literæ, vt nobi-
les magis præferantur, argum. tx. in. c.
conſtitutus de appe. l. l. ſi. ff. de fidei in-
ſtrum. ibi. **& amplioris honoris inferio-*

*ri præferemus,** & tradit Ludouicus
Gomez, in reg. de annal. poſſ. quaſt.
37. & Molina lib. 2. de Hiſpanorū pri-
mogen. c. 5. num. 65. & Staphyleus ſu-
pra, & Antonius Cuchus, lib. 2. inſti-
tutionum maior tit. 6. num. 407. & di-
cit Bald. in l. ne nulli. C. de aduocat.
diuerſor iudicium, quod data paritate
perſonarum, ſemper debet præferri
ille, qui deſcendit à nobiliori ſangui-
33 ne, per tex. in l. ſi cohortalis. C. de co-
hortalis, lib. 12. Lucas de Peña, in l. mu-
lieres. C. de dignitatibus lib. 12. Tira-
quellus, de nobilitate. c. 20. num. 1. &
2. Rodericus Zamorensis, in ſuo ſpe-
culo humanæ vitæ, lib. 1. c. 7. Caſſa-
neus, in cathalogo gloriæ mundi. 8.
parte, confid. 31. & 36. Cotta, in memo-
rabilibus, verb. nobilis, Conradus, de
decurionibus. c. 10. num. 6. Otalora,
de nobilitate. 2. p. c. 4. num. 2. & in. 5.
parte. c. vlt. num. 9. Palacios Rubeus,
in rubrica. c. per veſtras. §. 9. num. 7.
Auend. in. cc. prætorum. c. 19. num. 17.
Auiles. c. 4. gloſſ. **le cuple,** Gregor.
in l. 2. tit. 9. gloſſ. 4. & l. 2. tit. 18. verb.
de buen linage. p. 2. Didacus Perez,
in l. 1. tit. 1. lib. 4. ord. Simancas de re
pub. lib. 5. c. 3. Sarmiento, lib. 4. ſelecta-
rum. c. 16. Molina, lib. 2. de Hiſpan. c.
5. num. 66. Gutierrez, conf. 37. S. gura
Daualos, in ſuo directo. p. c. 2. Et ra-
tio eſt, quia qui decoratur nobiliori
genere melior, præſumitur, gloſſ. in l.
cum vnus, de aliment. & cibarijs lega-
tis. Nobilitas enim deuiat à malo, &
34 inclinatur ad bonum gloſ. in. c. illud. 40
diſt. Romanus, ſingular. 726. Decian⁹
ref. 8. nu. 22. & reſp. 23. nu. 93. Cephal⁹,
conf. 325. nu. 35. Hieron. Gabriel, coſ.
169. nu. 8. & plures allegat Burſ. coſ.
311. nu. 60. & Bobadilla, in ſua Polyti-
ca, lib. 1. c. 4. nu. 17. cum ſequentibus,
vbi plures refert authoritates ſacræ
paginæ, vnde præſumitur, quod in ec-
cleſia Dei, meliores & vberiores fru-
ctus faciet nobilis quàm plebeius, vt
V 2 ſatis

litis clare experientia (quæ est rerū
omnium magistra) docet & tradit Ma-
tience, in dialogo rectorum. 3. p. c. 59
num. 7. Otalora, de nobil. 5. par. prin.
c. 5. Segura Davalos, in director. iud.
c. 5. 1. p. c. 2. num. 1. Azevedo, in curia
Pissana lib. 1. c. 12. num. 21. Rursus de
35 her. considerari, quod capellanus sit
illius loci ubi testator fundavit ca-
pellaniam, non verò extraneus, quia
presumptio est, quod naturales & ori-
ginarij melius relident in beneficijs
& capellanij, quam exteri, qui cum
magna difficultate relinquunt dulcē
& amabilem patriam, & sic iusta ra-
tione, naturales & originarij prefer-
ri debent. Ita tenet Abb. in c. ad deco-
ré, de institut. Gomez, in reg. de idio-
mate, quæst. 1. Roland. à Valle, consil.
47. num. 67. volum. 1. & Paul. Paris.
consil. 38. numer. 11. vol. 4. & Spino, in
specu. testam. gloss. 3. princ. tit. de ca-
pellanij, num. 72. & Ant. Cuchus, in
institutione canon. lib. 4. tit. de ele-
ctione, el. 1. num. 88. Gregori⁹ in l. 13.
tit. 15. verb. *afijos de la igelesia*, & in l. 1.
tit. 11. verb. *de los fijos*, p. 2. & asig-
nat rationem Mieres, de maioratu. 1.
p. quæst. 1. num. 28. Azevedo, qui alle-
gat rationes in l. 14. tit. 3. num. 8. lib.
1. recop. & facit pro hac sententia di-
cta. l. 13. ibi, *los que son de aquel obispa-
do*, & Covar. practicarum quæstionum
c. 35. num. 1. & infinitos doctores alle-
gat Zenedo, in collectanea. 56. ad de-
cretales, num. 7. & Mandosius, consil.
35. Duenas, reg. 202. Hojeda, de benef.
incop. 1. p. c. 23. ex nu. 84. Et pro hac
sententia pondero text. in l. fin. C. de
offi. pretor. ibi, *Sed hi tantum modo ad-
mittendi sunt (ut dictum est) qui hic domi-
cium fouent*, quia causa originis sem-
per præualere debet. l. assumptio. ff.
ad municipal. gloss. in l. in adoptionē
C. de adoptio. Et ideo quādo ecclesia
est pastore destituta, debet semper v-
nus eligi de ipsa ecclesia. c. né pro de

fecta. 41. de electione, quia benemeri-
tis, ignoti peregrini, & extranei, præ-
poni non debent, ad exclusionem eo-
rum quibus civium suorum meren-
tur, testimonium. c. nec ē meritis. 63.
distinct. gloss. in c. neminem, verb. ci-
uitatis. 40. distinct. & tradit Roch.
de Curte, in tract. de iure patronat.
verb. honorificum, quæst. 18. nu. 45. &
Cesar Lamberti, de iure patro. in. 4.
art. 5. quæst. principali. 3. p. lib. 2. & Gu-
tierrez, consil. 2. nu. 23. Maxime si pau-
per fuerit, quia in duobus presenta-
tis ad capellaniam (data paritate ido-
neitatis) pauper præfertur diuiti. Ita
Libert. in supra. d. 3. p. lib. 2. art. 3. quæ-
stione. 3. quem sequitur Gutierrez, fu-
pra, nu. 13. & Roland. à Valle, consil. 46.
num. 83. Præterea potest contingere,
quod aliquis ex oppositorib⁹, sit plu-
ribus qualitatibus & prærogatiuis
38 fulcitus: quia esset litteratus, doctor, vel
licenciatus, & tunc est præferendus,
ut probat ex. in l. 2. C. de offi. præf. & i
pretorio Affricæ, ibi, ** prouidimus vnū
quemq; secundum labores suos ad meliores
& maiores gradus, & ad maiores dignita-
tes perducere*. l. 2. C. de officio. magi-
stri ibi, ** ut is gradu careros antecedit,
quem stipendia meliora, vel labor prolixior
fecerit antequam*. l. 10. tit. 15. p. 1. ibi, ** et que
fuisse mas letrado*, & Hieronymus Gi-
gas, consil. 3. nu. 14. Boerius, in tractatu
magni consilij, ubi prædicat, bachalau-
reus in vtroq; præfertur bachalaureo
in altero iure tantū & ipse præfertur
scholari, & plura alia congestit nota-
bilia, à nu. 83. & 99. causa enim eorū
potior habetur, qui pluribus eodem
tempore suffragijs decorati sunt. l.
spurijs. §. priuilegijs. ff. de decurionib.
l. 1. & l. 2. ff. de alio scribend. & plura
congestit Mexia, a. l. Toleti. 4. partis
1. fundamento, nu. 24. & Staphyleus,
de literis gratia & iust. in. 7. consili-
de prærog. f. 255. & Theologus præ-
fertur alijs graduatis decisio Ro-

ta Romana. 301. in. 2. parte. num. 1.
quod intellige, quando pullulant hæ-
refes, alias secus. Ita Bobadilla supra,
lib. 1. c. 6. num. 14. Boerius, de autori-
tate magni concilij, numer. 88. ut tra-
dit quod canonistæ præferuntur le-
gatis, & doctores in vtroque docto-
ribus in vno gradu tantum ita Cassa-
neus, in cathalog. gloriæ mun. 10. p.
conf. 33. Sforcius Oddi, consil. 14. num.
36. Magna in iure reputatur qualitas
grad⁹ doctoratus. l. magistros. C. de
profess. & med. lib. 12. c. quanto, de
magist. auth. habita, & ibi Rebuff. C.
ne filius pro patre. Potest enim alia
etiam qualitas considerari, veluti
officia & dignitas, ut tradit Paul. Pa-
ris. ubi supra, num. 17. vltima potest
etiam qualitas etatis considerari,
nam si concurrant senex & iuuenis,
(data paritate in cæteris rebus) senex
iuniori est præferendus. Ita probat
ex. in l. fin. ff. de fide instrumentorum
ibi, *semper seniore iuniori*, & am-
plioris honoris inferiori præfere-
mus, cui consonat text. in l. 7. tit. 15.
part. 6. ubi Gregor. verb. ** mas ancia-
na*, & tradit Bart. in l. cum quid. ff.
si certum petatur ubi Pau. numer. 8.
l. 1. nu. 11. & tradit expresse Roland.
consil. 47. num. 70. volum. 1. Cassan. in
cathal. gloriæ mundi. 4. part. consi-
derat. 76. & Gutierrez, consil. 2. num.
30. & assignat rationem Flaminio,
lib. 5. de resignatione beneficiorum,
quæstione. 3. num. 66. quod tamen li-
mita si iuniores sint in maiori digni-
tate constituti, ut tradunt doctores,
supra, in dict. lege cum quid, ubi l. 1.
in. 2. repeti. 4. numer. 24. vsque. 45. &
Mandosius in regulis Cancell. regul. 16.
quæstione. 37. Quæ omnia sunt men-
tienda, cum quædam contingat in pra-
xi, & alibi non sint ita congesta.

SVMMARIVM

- 1 Fideicommissum relictum sub conditio-
ne si sine liberis decesserit, expirat reli-
cto nepote.
- 2 Casus de facto circa ordinationem, & de la
hermandad vieja de Tolledo.
- 3 Arbitrium iudicis, & coniectura testame-
torum, multum operantur in questio-
ne presenti.
- 4 Testator non presumitur habere maio-
rem affectionem ad filios, quam ad ne-
potes.
- 5 In vocatione facta de filijs, comprehendun-
tur nepotes, maxime si descendant ex
fundatore.
- 6 Prohibitio facta de filia, extenditur ad
nepotem.
- 7 Memoria ita conseruatur in filio, ut in ne-
pote.
- 8 Lex. 8. tit. 11. p. 4. declaratur.
- 9 Prohibitio meliorationis facta de filia
ex causa dotis, respicit bonum publi-
cum.
- 10 Exclusa aliqua persona, excluduntur ab ea
descendentes.
- 11 Neptis non debet esse melioris conditionis
quam eius mater.
- 12 Statutum prohibens aliquem donare in fa-
uorem filiorum, comprehendit nepotes.
- 13 Matienzi opinio reprehenditur.

QVAESTIO. 694.

Utrum filiorum apellatione, co-
prehendantur nepotes in legatis
& fideicommissis. Communis
contra communem.

VIdi sepius de facto dubitari
utrum nepos sit admitten-
dus ad fideicommissum filijs,
relictum in hunc modum: Instituo
Titium heredem, & grauo eum, ut si
sine liberis decesserit, restituat here-
ditatem meam Caio. Iste Titius vita
cū morte commutauit, relicto nepote
ex filio predefuncto: si enim appella-

tionem liberorum comprehenditur ne-
pos, non admittetur substitutus, si ve-
ro non comprehenditur, Caius in de-
lectum filiorum vocatus, adhuc heredi-
tatem admittetur. Et partem affirmati-
vam tenet Bartolus, in l. liberorum,
num. 5. ff. de verb. signif. & in l. Gal-
lus, §. instituens, & ibi Alex. & Iasso.
qui dicit communem, de liberis &
posthum. idem Alex. conf. 9. num. 2.
vol. 1. Barb. conf. 10. lib. 2. col. 6. Soci-
conf. 166. num. 13. vol. 1. & conf. 126.
num. 36. vbi dicit, quod Bart. doctri-
na est magis communiter recepta, &
sequebatur tam a modernis, quam ab an-
tiquis, & ab ea in iudicando non esse
recedendum tenet Cephal. conf. 26.
num. 5. Socin. conf. 17. num. 1. lib. 4.
Gozadinus, conf. 4. & Molina, lib. 1.
de Hispanorum primogen. c. 6. nu. 2.
vbi dicit, quod in Hispanorum primo-
genijs, verbum filiorum non solum
nepotes, verum etiam alios descendē-
tes in infinitum comprehendit, & se-
quitur dicens communem Sfortius,
Oddi, conf. 91. per totum & commu-
nem dicit Decius, conf. 391. Peregrina,
de fideicom. art. 24. nu. 45 & pro hac
sententia facit rex. in l. Lucius, ff. de
hered. inst. l. Gallus, §. instituens, ff. de
lib. & posthu. l. 1. C. de cond. inst. &
hanc sequitur Sfortius Oddi, conf.
conf. 91. per totum, & Gregorius, in
l. 8. tit. 13. part. 6. verb. *ralfi*, & in fine
2. Mieres, de maioratu. l. p. quaest. 15. per
totam. Et pro hac sententia ita de fa-
cto respondi, circa intellectum cuius-
dam ordinationis, de la hermandad vie-
ja, huius civitatis, in qua cauetur,
quod filius fratris illius fraternitatis
admittatur sine solutione ingressus:
dubitatum fuit, an admittatur sine so-
lutione ingressus nepos, & tenui
sic, ex praedicta resolutione, & ita
fuit receptus, de quo articulo vide
Costam, in tractatu de maioratu bo-
norum patrimonij, 2. part. num. 10.
Facit tamen in contrarium Decius,

conf. 372. num. 2. qui resoluit, quod
verbum filius, prolatum a statuto mu-
nicipali, intelligitur strictius quam si
a iure communi.

Sed in quaestione principali pluri-
mi sunt scribes, qui sequuntur co-
trariam sententiam, & sic, quod in
casu praecedenti nepos non admitta-
tur, ita consulti Alex. conf. 1. nu. 12. lib.
1. & Corne. conf. 199. nu. 2. qui dicit,
quod multi Italiae doctores pro hac
sententia iudicaverunt, & consulerunt,
& istam opinionem non habere con-
tradictorem dicit Decius, conf. 95.
Tobias Nonius, conf. 33. num. 26. &
hanc esse veritatem dicit Bald. conf.
186. vol. 4. & istam opinionem esse com-
munem, & magis communem tenet
Socin. senior, conf. 104. vol. 3. Bellon.
conf. 30. nu. 5. Decius, conf. 95. nu. 5. &
hanc opinionem esse verioris & co-
munioris fatetur Alciatus, conf. 31. nu.
37. vol. 6. & conf. 69. num. 7. & in l.
filius fam. §. Diui, num. 47. ff. de leg. 1.
in quo articulo duo refertur communes
opinionum contrarias Anton. Gabr.
lib. 5. commu. conclus. tit. de reg. iur.
conclus. 1. in hac igitur varietate opi-
nionum, multum arbitrium iudicis
operabitur, ex coniecturis testamen-
torum, & ex verbis scripturae. Et pri-
ma opinio magis vera, & a qua vide-
tur in dubio, cum non sit credendum,
4 quod testator habuit maiorem dile-
ctionem & affectionem ad filios, quam
ad nepotes: praecipue si tempore dis-
positionis, neque filius, neque nepos erant
procreati, ita Socin. iunior, conf. 114.
num. 31. & Curtius iunior, conf. 1. nu.
38. vol. 3, qui dicunt esse communem
& Gozadin. conf. 4. num. 31. si vero
datur eadem charitas affectionis, in
utroque casu, veluti quando testator
vocavit consanguineos, & illorum
filios, tunc absque dubio & nepotes
admittentur: ita Socin. iunior, conf.
116. num. 13. quem refert & sequitur
Anton. Gabr. lib. 5. commu. conclus. tit.
de

de verb. significat. conclus. num. 37.
& esse communem conclusionem re-
solvit Curt. iunior, conf. 3. num. 11. &
ita ex facto fuisse iudicatum tenet
Alciatus in d. liberorum, de verb. sig-
nif. & ex nostratibus Molina, lib. 1.
c. 7. num. 27. & 28. Gutierrez, lib. 2.
pract. quaest. 92. num. 4. Si vero nepo-
tes sint descendentes ab ipso fundato-
re, est res aperta, & sine contradic-
to, ut tradit Mant. de coniect. ultim.
vol. lib. 8. c. 8. num. 16. & alias limita-
tiones, & declarationes tradit Mi-
chael Grassi lib. receptarum sentent.
§. fideicommissum, conclus. 10. num. 7.
cum sequentibus. Ex quibus in praxi
potest adaptari notabilis intellectus
ad caput. 101. *id. Madrid*, quod est l.
1. tit. 2. lib. 5. recopil. vbi prohibetur
meliorari filia in tertia & quinta par-
te bonorum, ratione dotis. Et pul-
chrum dubium est, an illa dispositio,
6 & legis prohibitio, extendatur ad
neptem ex filia, & videtur quod sic,
ex fundamento supra relato, quod ap-
pellatione filiorum comprehendatur
nepos: cum sit eadem ratio, & disposi-
tio facta de filiis, nepotes comprehe-
dit. l. filium habeo ff. ad Macedoni.
uxorem, §. concubina, delegat. 3. l. Lu-
cius, ff. de hered. inst. & tradit Bart.
vbi supra, in d. liberorum, & Alex.
conf. 37. numero. 14. lib. 6. Secundo,
7 quia quemadmodum familia & me-
moriam conservatur in filio, ita etiam
in nepote, ut in l. pronuntiatio. §. fa-
milias. ff. de verb. signif. Iass. in l. qui
filiabus, numer. 21. ff. delegat. 1. Fulgos.
conf. 78. & Roman. conf. 139. Tercio,
quia sicut pater tenetur dotare fi-
lias, in l. final. C. de dot. promiss. ita
avus neptem. l. dotem quam dedit. ff.
de collat. bon. l. & id. §. fin. ff. de in-
rem verso. l. profectitia. §. si filius
fam. ff. de iure dot. l. 8. tit. 11. part. 4.
& ibi Gregor. verb. *el abuso de pa-*
8 *dre*, de cuius legis intellectu agit Co-
uart. in 4. Decret. 2. part. c. 3. §. 8. num.

7. & Gutierrez, pract. quaest. lib. 2.
9 quaest. 10. Quarto comprobatur ista
sententia, quia prohibitio meliora-
tionis ex causa dotis, respicit bonum
publicum, ut tradit Baeca, de non me-
lior. filiabus. c. 7. nu. 16. Auend. de exeq.
mand. reg. c. 14. nu. 7. Ergo virtualiter
& a paritate rationis, prohibitio fa-
cta de filia, extenditur ad neptem. l. his
solis. C. de reuo cand. donat. ibi, *faris*
10 *etiam tacite cautum putamus*. Quinto
exclusa una persona, excluduntur &
descendentes ab ea. l. 1. ff. si quis ali-
quem test. prohib. l. mulieri, ff. de cod.
& demonstr. l. cum quasi. §. sed et si quis
ff. de fideicom. libert. & tradit Bart.
in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertull. &
Tiraquel. de primogenijs, quaest. 2.
Et sic cum filia ex causa dotis non
possit meliorari, sequitur quod neque
descendentes ab ea, si filiae sint. Et in
proprijs terminis ista sententia, tan-
quam in dubium, non determinavit Te-
ll. Fernandez, sed relinquit cogitan-
dum, in l. 17. nu. 75. sed affirmativè ista
opinionem tenet Rojas, in epitome
succes. c. 3. nu. 26. & Baeca, de non me-
liorad. filiabus. c. 7. nu. 11. ex ea ratione,
11 quia neptis non debet esse melioris co-
ditionis quam eius mater, in cuius lo-
cum succedit. l. si viua matre. C. de bo-
nis mater. Curt. iunior, conf. 44. nu. 11.
In hac edictali. C. de secund. nupt. vbi
praefinitio dotis servari debet in per-
sona patris, vel matris, avi, & proavi.
Et facit pro ista sententia, quae copiose
traditur per Tiraquel. in l. 1. vbi quaest.
12 verb. filios non habes, nu. 11. C. de reuo
cand. dona. Paul. conf. 4. lib. 2. qui
resolvit, quod statutum prohibens ali-
quem donare, in fauore filiorum, serua-
ri debet in habere neptes, quia ratio-
ne, & alias concludentes tradit Baeca,
vbi supra, a nu. 11 cum sequentibus. Et
(post haec scripta) hanc opinionem etiam
relinquit cogitandum Azevedo, in l.
1. tit. 2. lib. 5. recopilat. nu. 14. in nepte
ex filia, secus vero in nepte ex filio,
V 4 quod

quod approbo, quia quemadmodum respectu filij nulla est in dicto cap. prohibicio, ita neque in nepte ex eo procedente, quod non procedit in nepte ex filia, ex rationibus de quibus supra. Ex quibus convincitur, o. p. nio Matienzi, contrarium sententis in d. l. tit. 2. gloss. 2. num. 7. lib. 5. recop. qui tenet contra Baecam, supra & Pelaez, de Maioratu. p. quaest. 15. num. 19. Et hic in distincte verum ex illo, quod neptis ex filia non possit causa dotis meliorari, ex ratione de qua in d. cap. 101. * de Madrid, * quae generalis est.

SVMMARIVM.

- 1 Donatio causa mortis habet naturam contractus.
- 2 Donatio causa mortis, quoad ordinationem equiparatur contractui, & quoad effectum ultimae voluntati.
- 3 Lex, 55. Tauri, declaratur.
- 4 Mulier coniugata, absque viri licentia potest mortis causa donare.
- 5 Subsimplicibus continetur casus mixtus.
- 6 A quo re novemus genus, removemus & species.
- 7 Quod una via denegatur, alia concedi non debet.
- 8 Referuntur doctores regni, qui tenent, quod uxor non possit donare causa mortis, absque licentia viri.
- 9 Contraria opinio, & authores illius referuntur.
- 10 Liberatio non est contractus.
- 11 Ratio fundamentalis. l. 55. Tauri, est, ne fiat praedictum marito.
- 12 Donationis causa mortis ea est natura, ut ad libitum quandoque revocari possit.
- 13 Cessante ratione finali legis, cessare debet eius dispositio.
- 14 Prohibitus contrahere, non est prohibitus donationem facere.
- 15 Mulierum genus, avarissimum est ad donandum.

- 16 Mulier facilius se obligat quam donat.
- 17 Quando consensus, vel licentia viri respicit formam non potest mulier sine licentia donationem causa mortis facere.
- 18 Mulier coniugata sine licentia viri potest facere testamentum.
- 19 Inter verbum obligandi, & contrahendi est differentia.
- 20 Prohibitus donare intelligitur inter vivos non vero causa mortis.
- 21 Generalis constitutio quoad donationes et contractus, non comprehendit donationem causa mortis.
- 22 Lex, 4. & tit. 11. p. 5. declaratur.
- 23 Lex fin. tit. 4. p. 5. declaratur.
- 24 Gregorius Lopez opinio reprobat.
- 25 A verbis legis recedendum est, quando resultat praeiudicium intellectus, ut mens legis conservetur.
- 26 Ratio legis est anima eius, & verba sunt corpus.
- 27 Ex multitudine authorum, non est iudicandum.
- 28 Optimum & integrum iudicium est, quod plurimorum sententiae comprobatur.
- 29 Opinio doctorum retorquetur contra eos.
- 30 Contractus factus per mulierem coniugatam (qui utilis est marito, & non praedicti) valet absque illius licentia.
- 31 Lex, 5. Tauri, declaratur.
- 32 Filius in potestate patris constitutus, si fuerit aetatis legitime, poterit facere donationem causa mortis.
- 33 Solemnitas & numerus testium quae requiruntur in testamento, requiruntur in donatione causa mortis.
- 34 Lex, 69. Tauri, declaratur.
- 35 Donatio omnium bonorum facta causa mortis, sustinetur.
- 36 Antonij Gomez opinio reprobat, tenentis, quod donatio causa mortis, omnium bonorum non valet.

QVAESTIO. 895.

Vtrum

Vtrum donatio causa mortis, assimiletur magis contractibus, quam ultimis voluntatibus. Communis contra communem.

NOtabilis est in iure nostro quaestio, an donatio causa mortis, habeat naturam contractus, vel ultimae voluntatis. Quod est magni effectus, pro declaratione l. 55. Tauri, qua cautetur, quod mulier coniugata non possit contrahere absque licentia viri. Nam si donatio causa mortis, sumit naturam contractus, certissimum est quod non poterit contrahere, si vero haec donatio ultimae voluntati equiparetur, res est aperta, & sine dubio, ut absque maritali licentia, mulier coniugata possit facere mortis causa donationem, in qua quaestione, tres contrariae communes opiniones in iure reperiuntur. Prima enim scribentium opinio est, quod donatio causa mortis habeat naturam contractus, quam dixit communem Boerius, decis. 34. numero. 12. & Michael Crassus, receptarum sententiarum. §. donatio causa mortis, quest. 2. numero. 1.

Sed contraria opinio, quod haec donatio mortis causa, assimiletur ultimis voluntatibus, tenet Hyppolytus, singu. 136. Ripa, in l. sciendum. ff. de legat. 1. l. 1. Clar. receptarum sententiarum. §. donatio, quest. 5. & verior, & communem appellatur ab Hyppolyto, supra. in qua doctorum varietate, quaedam distinctio & concordia adhibetur (quae tertia opinio potest appellari) de qua per Bald. in l. hac consulti. C. qui testam. face. poss. ubi distinguit, quod donatio causa mortis, quoad ordinationis modum, & formam, equiparetur con-

tractibus, ceterum, quoad effectum, & efficaciam, ultimis voluntatibus. Quam distinctionem, & opinionem dicit communem Guiller. Benedic. in c. Raynuntius, de testam. verb. testamentum. 4. num. 34. Paris. conf. 97. numer. 5. vol. 3. & communem etiam appellat Alciat. in l. 2. num. 10. ff. de verb. oblig. & magis communem dicit Hyppolytus, in principi. de donationib. num. 238. & 572. Covarr. in rub. de testam. 3. p. num. 11. Anton. Gomez. 2. tom. varia. resolut. c. 4. num. 16. Ex qua resolutione inferunt doctores, quod si ex forma statuti, mulier vel minor non possint contrahere sine licentia propinquorum, quod non possint facere donationem causa mortis. Quam opinionem dicit communem Socin. iunior, in l. 2. numero. 48. & ibi Ripa, numero. 10. ff. delegat. 2. Paris. consil. 97. nu. 4. vol. 3. Hyppolytus, in principio de donatione, ubi dixit esse communem opinionem, num. 589. Covarr. in rub. de testam. 3. part. num. 12. Et sic hodie in nostro regno, stante. l. 55. Tauri, cum mulier coniugata, non possit facere contractum sine licentia viri, sequitur quod neque donationem causa mortis, qua quaestione, intendo latissime explicare, quia multoties contingit de facto, & saepius de ea fui interrogatus. Et in primis, pro parte negativa, quod non valeat talis donatio, causa mortis facta a muliere coniugata, sine licentia viri, faciunt sequentia fundamenta. Primum, quia (ut supra traditum est cum communi opinione) huiusmodi donatio magis assimilatur contractibus quam ultimis voluntatibus. Ita tradit gloss. celebris, in l. 2. & ibi Bart. ff. de dot. praegat. idem Bart. in l. tam his. §. ff. de dona. causa mort. ergo cum assumat magis naturam contractus, sequitur quod prohibitio contractus comprehendit donationem causa mortis, qui est casus

V s mix.

mixtus. arg. tex. in l. quæritur. ff. de statu hom. l. legatis seruis. §. vnus. ff. delegat. 2. In quacunque igitur materia, siue fauorabili, siue odiosa sublimplicibus continetur casus mixtus. l. interdum. §. quod ait. ff. de his qui non. infam. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui. l. si quis in puteum. §. illud. ff. quod vi aut clam. l. si ita facta. ff. de iniusto. rup. l. sed et si per prætor. §. ait prætor. ff. ex quib. caus. maiores. Rursus facit pro ista sententia, quia à quo remouemus genus, remouemus etiam species, ne quod vna via denegatur, alia simili concedatur. l. filius familiæ. §. pari autem ratione. ff. de donat. ergo similiter in nostra specie dicendum est idem. Quam sententia (ex doctoribus regni) sequuntur Couarr. in rub. de testam. 3. p. nu. 12. (qui alios refert & sequitur) idem tenet Xarez. allegat. 20. vers. præterea Anton. Gomez. 2. tom. variarum c. 4. nume. 16. vers. quinto infero Mieres. de maioratu. l. p. quæstione. 2. nume. 3. vbi dicit, quod apud Hispanos est tenenda hæc opinio, cum verba legis Tauri sint prohibitiua, & vniuersalia, Villalobos, in Antino. iuris. litera. D. numer. 203. Molina, de Hispan. primog. lib. 2. c. 9. num. 3. Angulo de Meliorat. in l. 2. gloss. 1. num. 3. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. l. p. c. 13. nume. 9. & practica. quæst. 1. p. lib. 2. quæstione. 21. vbi ex professo latissime quæstionem istam disputauit, eandemque sequitur Azevedo, in l. 2. tit. 3. nume. 66. ampliat. 11. lib. 5. recop. Cifuentes, in l. 55. Tauri, dubio. 11. l. l. Clarus, libro. 4. sententi. §. donatio. quæst. 5. num. 1. qui omnes intrepidè resoluunt, quod ista sit vera & communis opinio, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo.

9 Sed contraria opinio, magis vera de iure regio mihi videtur, imò quod mulier coniugata possit absque ma-

riti licentia facere donationem causa mortis & eam reuocare totiesquoties voluerit. Et primò pro hac opinione facit, quia in hac lege. 55. Tauri, non cauetur quod mulier coniugata non possit facere donationem, sed illud tantum, quod non possit facere contractum. Sed sic est, quod donatio non est contractus, ergo sequitur manifestè, quod non est prohibita facere donationem. Antecedens probatur, quia contractus est vltro citroque obligatorius. l. Labeo. §. contractus, de verb. signif. l. 1. ff. de pact. in donatione verò non est reciproca obligatio, sed solum donantis. l. 1. ff. de donat. l. Senatus. §. sed mortis. ff. de don. cau. mort. & sic de primo ad vltimum, manifestè comprobatur, quod illius legis determinatio, non procedat in donatione causa mortis maxime quia illius effectus confertur in tempus soluti matrimonij, & sic ad tempus habile. l. si seruum. §. fin. ff. de donationibus inter. l. in tempus. ff. de heredibus inst. ex qua ratione dicebat Baldus, in l. siue apud acta, vers. vltius nota. C. de transact. quod si statuto caueatur, quod non valeat contractus factus à muliere coniugata, absque licentia viri, vel consensu propinquorum, quod illud non habet locum in liberatione facta per mulierem, cum liberatio non sit contractus, quod sequitur ibi Alexand. & in l. more. ff. de acquir. hered. & l. ass. conf. 53 in fin. volum. 1. Secundo comprobatur hæc sententia, quia ratio fundamentalis, & verissima, in qua fundatur dispositio. d. l. 55. ea est, videlicet, ne fiat marito præiudicium in rebus dotalibus, quod quidem contingeret, si mulier ad libitum, sine licentia viri posset facere contractum ita optimè declarat Lara, de alimentis, in l. si quis à liberis. §. si quis ex his à num. 238. & 241. & Menchaca, lib. 1. controuersiarum vsufrequent. c. 11. num. 3.

num. 3. Quæ ratio cessat in donatione causa mortis, quia illius natura est, quod possit reuocari ad libitum & quod non sumat effectum nisi post mortem donantis, & sic cum cesset ratio finalis, debet cessare legis dispositio. text. in l. adigere. §. quamuis. ff. de tute patronatus. c. cessante, de appellatio. Tertiò comprobatur ista mea sententia, ex lege interdum. ff. de precario, ibi, **magis enim ad donationes & beneficij causam, quam ad negotij contractum, spectat precarij conditio.** Ex quo textu colligunt doctores, quod prohibitus contrahere, non est prohibitus donationem facere, ita tradit Imola, in l. 5. de verb. obligat. Cuma. conf. 173. & Bald. conf. 139, lib. 2. Quartò facit pro ista sententia, text. in l. si ego. ff. ad Veleianum. vbi probatur, quod Veleianum, quod est introductum in fauorem mulierum, & ratione fragilitatis, non habet locum in donatione, quia mulierum genus est avarissimum ad donandum, text. in l. si ab sponso, & ibi gloss. verb. raro accidit. C. de donat. ante nupt. l. sed si ego, in fine. l. si stipulata. §. 1. ff. de donat. inter virum & uxorem: facilius enim se obligat mulier, quam donat, vt tradit Aretin. conf. 54. vbi resoluit, quod mulier prohibita contrahere sine licentia mariti, non prohibita videtur donare, idem consuluat Bald. conf. 454. lib. 2. & non abs re in casu simili dixit Cornieus, conf. 224. lib. 3. quod filia prohibita contrahere sine licentia patris, & duorum propinquorum, poterit tamen donare. Ergo similiter in nostro casu, vxor prohibita contrahere sine licentia mariti, poterit facere donationem causa mortis. Nec prædictis obstat communis opinio tradita per Michaelē Crassum, receptarum sententiarum. §. donatio causa mortis, quæstione. 2. num. 8. vbi refert, quod non est recedendum à communi opinione, quæ

cauetur, quod vxor, vel minor, qui non possunt contrahere sine consensu viri, vel duorum propinquorum, non poterunt mortis causa donare, assignans rationem, quia ille consensus propinquorum, vel mariti, respicit solemnitate donationis causa mortis, & sic nimirum, p. deficiente solemnitate, non possit ille contractus donationis sustineri. Quæ quidè ratio cessat in nostra lege, in qua non requiritur licentia pro solemnitate contractus, sed ne fiat præiudicium marito. Quæ ratio cessat in donatione causa mortis, & sic cessant fundamenta contraria, & tradita per Menchacā, de succ. progressu. §. 1. nu. 24. Tiraq. ad l. connub. gloss. verb. **contractus**, nume. 74. & 79. Quintò pro ista opinione facit doctrina communis, de qua supra quod donatio causa mortis magis accedit vltimæ voluntati, quàm contractui, text. in l. illud, de donat. causa mort. l. fin. eod. titulo & hoc, siue inspiciatur modus donandi, vt in l. quæ sub conditione. §. in mortis. ff. de cond. inst. l. si. C. de don. cau. mort. siue inspiciatur persona donantis. l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ratio. distrahen. siue personā donatarij. l. in omnibus. l. senatus. ff. de donat. cau. mort. & sic mulier prohibita contrahere, potest facere testamentum. d. l. fin. C. de donat. cau. mort. l. si. tit. 5. p. 5. & tradit Gutierrez, de iuramento confirmatorio. l. 2. p. c. 4. num. 5. & 16. Si igitur mulier coniugata, absque marito licentia potest facere testamentum (in quo nemo vnquam dubitauit) sequitur manifestè, quod poterit facere donationem causa mortis, quæ similem naturam habet. l. Marcellus. ff. de donat. inter virum. d. l. 1. §. 1. ff. de tutel. & ration. distrah. Sextò pro hac sententia facit, quia ista. l. 55. Tauri, non loquitur per verbum obligandi, sed per verbum contrahendi, quod denotat maximum mysterium, quia

si loqueretur per verbum obligandi disponendo quod mulier non possit se obligare sine licentia viri in hoc casu neq; donationem causa mortis possit facere, cum in ea adsit obligatio, ut in simili consuluit Soci. cons. 112. lib. 1. & cons. 172. lib. 2. vers. quarta difficultas. At verò, cum tantum loquatur lex per verbum contrahendi, sequitur quod non comprehendatur donatio causa mortis, cum nō sit contractus. Pro qua sententia adduci potest quod tradit Bald. in d. cap. quia G. qui resoluit, quod si statuto caveatur, quod civis non possit donare in extraneum, quod hoc intelligitur de donatione inter vivos, non autem de donatione causa mortis: quod dicit bene notandum, cum sepe de facto contingat. Idem tradit Bald. cons. 168. lib. 4. quod generalis constitutio ecclesie Romanæ, dans formam circa donationes & contractus, non comprehendit donationem causa mortis & sic nostra lex prohibens contractum, non videtur prohibere donationem causa mortis. Septimò pro ista sententia facit, quia aditus habens curatorem, non potest sine auctoritate illius contractum facere, ut in l. si curatorem habens. C. de in integrum rest. minorum. l. 4. & 5. tit. 11. par. 5. & tamen non est prohibitus mortis causa donare, ut tradunt Bald. & Alexan. ibi, idem Bald. in l. 1. ff. de tut. & rat. distrah. Tiraq. in l. si unquam. C. de renocand. don. verb. donatione largitus. questione. 13. idem ad leges connubiales. gloss. 5. num. 72. ergo similiter in casu nostro poterit mulier facere sine licentia viri donationem causa mortis, cum nullum damnum, neq; præiudicium mariti generetur, in quo fundatur huius legis prohibitio, & non infirmitate, & imbecillitate mulieris, quia alias si propter fragile consilium, non posset contrahere, sequeretur quod neq; soluto

matrimonio, neq; in fauorem mariti contrahere possit, quod omnes contradicunt, dicentes, quod mulier potest facere contractum necessarium, & in fauorem mariti, ut tradit Cifuentes, in d. l. 55. questione. 5. & Burgos de Paz, in prohemio legum Tauri, num. 305. & 306. quos refert & sequitur Azevedo, in l. 2. tit. 3. num. 81. ampliat. 1. lib. 5. recop. Pro qua sententia sunt ponderanda verba legis fin. tit. 4. part. 5. ibi. *Todo home que ha poder de fazer testamento, puede fazer donaciō causa mortis* quia est actus sua natura reuocabilis, & deambulatorius usq; ad mortem. l. 4. ff. de adi. legat. Neq; in hac opinione placet distinctio Gregorij, in d. l. si. verb. *donaciones*, quod si talis donatio fiat pacto, vel stipulatione, cum tunc accedat contractui, non potest fieri per uxorem, si verò non interueniat pactum, neq; stipulatio, sustinebitur actus, cum accedat ultimæ voluntati, quod dicit esse de mente Baldi, in d. l. C. de donat. cau. mort. & ultra eum, eandem distinctionem tenet & sequitur Ancharra. cons. 384. prout refert Tiraq. ad leges connub. gloss. 5. nu. 83. Quod quidem conuincitur, considerata ratione huius legis, quæ magis attendit ad damnum, & præiudicium mariti, quam ad corticem verborum, quod non possit contrahere, & sic licet interuenierit pactum, sine stipulatio in limine donationis causa mortis, si tamen ex hoc nullum præiudicium generetur marito, & sit collata in tempus mortis uxoris, valebit talis donatio, absq; licentia viri, quia licet quodammodo verba legis aliud denotent, tamen mens & ratio legis aliud vult, & quotiescunq; ex verbis legis simpliciter intellectis, resultat iniquitas, & quid absurdum, tunc à verbis legis recedi oportet, ut virtus & mens legis conseruetur. tex. singularis in l. seire oportet. §. aliud. ff. de excusat. tuto.

tuto. ibi. *& si maxime verba huc habeant sensum, tamen mens legislatoris aliud vult*, text. in l. non aliter. ff. deleg. 3. Circa quam rationem multa congesta sunt Bald. in l. si quis seruum persualle rit. C. de furt. quod ratio legis est animæ legis, & verba tanquam corpus reputantur, & sic cum corpus huius legis sit, quod mulier non possit contrahere, & anima sit præiudicium & damnum, quod ex hoc contractu potest marito resultare, ut tradunt doctores & nouissime Gutierrez, lib. 2. canonicarum quæst. c. 25. numer. 10. vers. contrarium, & doctissimus Barbosa, in l. 1. in prima parte. ff. soluto matrimonio, num. 27. in fin. cum hæc ratio fundamentalis deficiat in donatione causa mortis, sequitur manifestè, quod rectè possit uxor mortis causa donare. Finge etiam, quod mulier coniugata fecit contractum (absque viri sui licentia) cum Titio, qui promissit dare huic mulieri duo milia ducatorum, si multum obediens fuerit marito, ipsa autem promissit obedientiam, & seruauit: non nē contractus iste factus cum tali muliere sine licentia viri, erit validus. Si enim consideramus corticem verborum huius legis, & cateruam doctorum, certum est, quod talis contractus non sortitur effectum, ut potè, quia defecit licentia viri. Si verò altiora iuris principia repetamus, & verum sensum legis, validus erit, & firmissimus contractus iste, cum sit marito utilis, & non damnosus. neq; enim ex multitudine authorum, quod melius & æquius est, sit iudicandum, cum vni⁹ forsam sententia possit & multos, & maiores in aliqua parte superare. l. prima. §. sed neque. C. de vet. iu. enucleando. In dubio autem, optimum & integrum iudicium est, quod plurimorum sententijs comprobatur. c. prudentiam, de officio delegati. clementina. 1. vers. quod etiam tamen,

de sent. excommu. Quod intelligo in casu dubio, secus autem in casu notorio & aperto, prout est, quod mulier coniugata possit absque mariti licentia donationem causa mortis facere. Quod ex proprio ore doctorum sequentium contrariam opinionem colligi potest, prout videre est per Gomezium, in d. l. 55. Tauri, num. 2. Palacius Rubeus, in rubrica de donationibus. §. 68. num. 6. Gutierrez, lib. 2. pract. quæst. 22. numer. 11. Eundem ubi supra. c. 4. num. 6. qui resoluit, quod mulier coniugata potest per contractum eligere sepulturam, non obstante lege Tauri, quia non sit præiudicium marito, Baeza, de non meliorand. filiab. c. 11. num. 54. Menchaca, de successionum creatione. §. 24. nu. 4. Castillo, verbo. *no vala*, in d. l. 55. Tauri, ubi Gomez Arias, numer. 14. Matienço, in l. 2. tit. 3. gloss. 1. num. 13. lib. 5. recopilat. & nouissime Felicia de Solis, lib. 2. de censibus. c. 2. num. 23. vers. deniq; Spino, in speculo test. gloss. rubricæ. 5. parte, num. 8. Gutierrez, nouissime, lib. 2. canonicarum quæst. c. num. 10. vers. contrarium tamen. Qui omnes resoluunt, sine dubio & difficultate, quod valet contractus factus per mulierem sine licentia viri, si utilis, & non præiudicialis villo tempore sit ipsi marito (cuius naturæ est donatio causa mortis, de qua est nostra quæstio) & in proprijs terminis istam nostram sententiam tenet Matienço, in l. 7. tit. 10. gloss. 2. num. 29. & 32. & in l. 2. tit. 3. glossa. 1. num. 2. lib. 5. recopilation. & Menchaca, lib. 1. controueriarum vsufrequetium. §. 12. num. 3. & in d. lib. 1. c. 12. num. 5. ubi latissime prosequitur hæc opinionem & Iacobus de Valdes, in additionibus ad Roder. Xuares, in l. 13. tit. *de las deudas*, lib. 3. fori, litera D. Quam opinionem veram existimo & pro ea semper patrocinium prestiti, & faciunt tradita per Baezam, ubi supra,

supra num. 60. & 61. a ratione cessan-
te. Ex quibus infero intellectum ad l.
3. Tauri, qua cavetur, quod filius (si-
cet sit in potestate patris) si fuerit gra-
tis legitime, poterit facere testamen-
tum, ut etiam extendatur, & proce-
dat illius legis decisio, ad donationem
causa mortis, ex d.l. fin. titu. 4. p. 5. &
tradit expresse Gregor. in l. 13. tit. 1.
p. 6. gloss. 2. & Couarr. in rub. de testa-
mentis, p. 8. num. 8. & 9. & Marienço, in
l. 7. tit. 10. glo. 2. num. 27. lib. 5. recop.
& in l. 4. tit. 4. gloss. 3. num. 2. & Guill.
Benedict. in c. Raynuntius, verbo, ma-
trem in super Cleram, num. 26. & Te-
llus Fernandez, in d.l. 5. Tau. num. 2.
33 Secundo inferitur, quod hodie eadem
solemnitas quae requiritur in testa-
mentis, respectu numeri testium, re-
quiritur in donatione causa mortis,
& sic dispositio d.l. si est hodie corre-
cta per l. 3. Tauri, ita advertit Anto.
Gomez, in 2. tom. var. c. 4. numer. 16:
cogita, quia dubito de veritate illius
opinionis, & sic contrariam tenet
Xarez, allegatione. 20. numero. 28.
vbi dicit in donatione causa mortis,
non sufficere tres testes, nec per. l.
34 Tauri, esse correctam. d.l. fin. Tertio
venit intelligendus tex. in l. 69. Tau-
ri, quae est l. 8. tit. 10. lib. 5. recopilat.
vbi prohibetur donatio omnium bo-
norum, ut illa iura non procedant in
donatione causa mortis, omniū bo-
norum quae recto iure fieri potest, non
35 obstante prohibitione dictarū legum
quod nulla alia ratione procedit, nisi
quia talis donatio causa mortis ha-
bet naturam testamenti, & qui po-
test testari, potest etiam causa mortis
donare, ut in d.l. si. & in expresso ista
sententiam tenet Castillo, in d.l. 69.
Taur. verb. *donacion*, & Molin. de
de primog. lib. 2. c. 10. num. 14. Due-
ñas, reg. 217. limit. 1. & haec est com-
munis opinio, secundum Boeri. (qui
alios refert) decisio. 353. nume. 4. Iul.
Clar. lib. 4. receptarum sententiarū.

6. donatio. num. 7. & nouissimè istam
opinionem sequitur Parlad. lib. 2. re-
rum quotidian. c. 8. contra Anton.
Gomez, in d.l. 69. num. 3. vbi (errore
ductus) contrariam amplectitur opi-
nionem, Quae omnia sunt menti te-
nenda, quia quotidiana sunt.

SVMMARIVM.

- 1 Protestatio non potest ligare manus iudi-
cis.
- 2 Ius parti adquisitionem ex productione instru-
menti, ei inuito auferri non potest.
- 3 Pars non potest restringere vim probatio-
nis resultantem ex instrumento.
- 4 Index tenetur iudicare secundum verita-
tem, quae resultat ex processu.

QVAESTIO. 696.

*Utrum presentans in iudicio
scripturam, cum protestatione,
quod presentateam in quantum
prose facit, & non aliter, prae-
dicet sibi, si in aliquo capitulo
faciat contra producen-
tem. Communis contra
communem.*

HAEC quaestio, quae venit dis-
putanda, quotidie contio-
git de facto, & pauci sunt
aduocati, qui in presentatione instru-
menti non faciant protestationem,
quod faciunt presentationem illius
instrumenti, in quantum pro sua par-
te facit, & non aliter, quae quidem pro-
testatio satis necessaria videtur, & quod
1 talis protestatio pro se pro testanti,
tenet Innocent. in c. cum venerabi-
lis de excep. vbi Felinus, num. 23. re-
soluit istam esse communem opinio-
nem, & in c. imputari, num. fin. de fide
instru. & istam opinionem tenet Bald.
in l.

in l. vn. C. de confess. & in c. cum di-
lectus, de consuetud. dicit etiam com-
munem opinionem Ripa, in c. cum
M. Ferrariensis, num. 79. de constitu-
tio, & tradit Decius, in c. cum vene-
rabilis, num. 22. de confessis, vbi re-
fert duas communes opiniones &
Salzedo, in additionibus ad Bernar-
dum Diaz, reg. 342. vbi dicit commu-
nem, & Aymō Craueta, de antiquit.
temp. 1. p. num. 72. quam opinionem
communem etiam appellat Felin. in
in d. c. imputari, num. 13. Ripa, vbi su-
pra, & Bald. in d. c. cū dilectus, nu. 15.
speculat. in tit. de instru. editi. §. vidē-
dum restat, numer. 3. Salicetus, in l. si
falsos. ff. de falsis, Roman. in l. cum
mulier viri, nu. 25. ff. solut. ma. & pro
hac sententia consuluit Gratus, cōf.
101. numer. 6. lib. 1. vbi resoluit, quod
hec sententia pondere & numero do-
ctorum est magis fulcra, pro qua fa-
cit, quod decilum fuit in decis. Rotae
282. in tit. de fide instru. & text. in l.
Publia Mauiā, §. fin. ff. de positi, & ibi
Bart. & Pau. idem Bart. in l. Aurelius,
§. idem quasi ijt, num. 1. ff. de lib. legat.
2 & ratio est, quia ista protestatio fit su-
per eo quod dependet à voluntate
protestantis, unde non mirum, si talis
protestatio iuuat protestatē, tex. in l.
& si quis, §. plerique. ff. de religios. &
famp. lasso. in l. non solum, §. morte,
numer. 26. ff. de noui operis, nuntiat.
Ex quibus omnibus videtur dicen-
dum, quod producentis instrumentum
cum protestatione, quod illud pro-
ducit in parte, & partibus pro se fa-
cientibus, & non aliter, quod non vi-
deatur fateri, si qua in eo sint quae co-
tra faciant.
3 Sed his non obstantibus, contraria
opinio semper verior & iuridica mi-
hi visa fuit, & quotidie practicitur
imò quod nihil iuuat protestatio,
quo minus iudex possit ferre senten-
tiam contra producentem instrumē-
tum, si aliquid in eo in rei fauorem

contineatur, quia illa protestatio est
contra rei & negotij veritatem, &
sic non potest iudicis manus ligare.
Pro qua sententia consuluit Roman.
conf. 433. num. 11. gloss. vbi lasso. no-
tat. in l. 1. §. editiones, num. 28. de no-
ui. ope. nunt. & in l. certicondictio.
§. si nūmos, num. 39. ff. si cert. petā. &
in d. l. non solum, §. morte, num. 26. &
Aymō Crau. vbi supra, numero. 72.
cum sequentibus, & istam esse commu-
nem doctorum sententiam, & in pun-
cto iuris veriorē dicit Menchaca,
controuer. illustr. lib. 1. c. 2. num. 9. &
Couarr. pract. quaest. c. 20. num. 7. quā
etiam tenet Baldus (sibi ipsi inconsta-
ns, & contrarius) in c. praesentium,
numer. 3. de testib. Paul. in l. vn. C. ut
quae desunt aduocar. vbi Bart. & sic
consuluit Paul. conf. 81. volum. 1. Ro-
man. conf. 433. num. 10. & Bernardus
Diaz. d. reg. 342. vbi Salzedo, & Aze-
vedo, in l. 3. tit. 5. lib. 4. recop. num. 16
Orosius, in l. 1. §. edenda, num. 8. col.
724. Cacherañus, decis. Pedemont.
39. num. 26. & hec est communis pra-
ctica & obseruantia, ut testatur Pau-
lus de Montepico, conf. 56. num. 8. &
Gratian. reg. 390. num. 8. vbi dicit se
pius vidisse in praxi versari. Natta,
conf. 365. num. 4. vol. 2. Decius, in l.
fin. num. 6. C. de edendo, qui dicit ve-
riorem, Rotae decisio. 264. de fide in-
strumen. in nouis, & communem ap-
pellat Roman. in l. cum mulier, nu. 25.
ff. solut. matrim. assignans rationem,
quia ex productione instrumenti in
iudicio acquiritur ius parti, quod qui-
dem ei inuito auferri nō potest. Rur-
sus hac protestatio est contra ius, &
sic non releuat protestantem. l. alimē-
ta. C. de negot. gest. Præterea pro hac
opinionē est alia ratio, quia non est
in potestate partis restringere vim
probativam instrumenti producti, co-
ram iudice, & sic illa protestatio non
potest impedire, quominus iudex
possit adhibere fidem instrumento
non

non obstante protestatione: ita Mascard. (qui in hac materia probationum omnia iura miro ordine resoluit) conclus. 915. num. 17. & 18. & Parlad. lib. 2. rerum quotidian. c. 6. §. 5. num. 20. Gregor. in l. fin. tit. 18. p. 3. verb. *Adeximus*, idem Mascard. conclusio. ne. 1236. num. 15. Pro qua sententia facit hodie. l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. ubi iudex tenetur iudicare secundum veritatem, quae resultat ex actis processus, ergo protestatio in his nihil operabitur, cum veritas sit in contrarium circa quam legem, & de eius intellectu, & materia, est videndus Matienço, in dialogo relat. 3. p. c. 24. num. 4. & Auend. respons. 1. & Gracian. reg. 234. num. 3.

SVMMARIVM

- 1 Proles legitima est matrimonio contracto inter coniuges bona fide, dubitantes, ignorantemque impedimentum, etiam si omittantur publicationes.
- 2 Matrimonia sufficiunt quod contrahatur palam & bona fide etiam si omittantur publicationes, & proles sit legitima.
- 3 Opinio singularis vnius doctoris praefertur communi opinioni, in causa matrimoniali.
- 4 Matrimonium non dicitur contractum in facie ecclesiae quando omittuntur publicationes.
- 5 Textus in c. cum inhibito. §. si quis vero, de clandestin. desponsat. declaratur.
- 6 Matrimonium dicitur clandestinum, quando omittuntur publicationes Concilij Trid.
- 7 Caput. 1. sess. 24. Concilij Tridentini, declaratur.
- 8 Publicationes non sunt de substantia matrimonij de iure communi, nec ex Concilio Tridentino.
- 9 Quando interuenit iusta causa contrahendi matrimonium, sine publicationibus, proles est legitima ex tali coniugio.

- 10 Causa iusta quae dicatur de matrimonio omittis publicationibus contrahi possit.
- 11 Qui contrahunt absque publicationibus Concilij, dant operam rei illicitae & sic non excusat eos ignorantia.
- 12 Menochij opinio reprobat, dicentis publicationes esse de substantia matrimonij, stante Concilio Tridentino.
- 13 Parentes non succedunt filio habito in figura matrimonij, omittis tamen denunciationibus.
- 14 Ad l. 6. Tauri declaratio.
- 15 Correlatiuorum eadem esse debet ratio.
- 16 Virum pater succedat filio habito in figura matrimonij, quando pater sciebat impedimentum ad contrahendum resolutum, quod sic, contra Tellum Fernandez.
- 17 Successiones sunt reciprocae, negativae & affirmativae loquendo.
- 18 Tellus Fernandez reprehenditur in sua opinione in l. 6. Tauri, num. 7.
- 19 Filius primogenitus natus ex matrimonio inter consanguineos de facto contracto, non succedit in maioratu, etiam si postea legitime contrahatur.

QVAESTIO. 597

Virum filius natus ex matrimonio contracto inter consanguineos ignorantes impedimentum consanguinitatis, vel praetermissis publicationibus, sit legitimus haeres patri. Communis contra communem.

Questio ista, quae in hoc dubio venit explicanda, prima fronte nullam continet difficultatem, & multi iurisperiti, qui non scrutantur viscera iuris, dicunt, quod pro parte affirmatiua sit textus expressus

expressus, in c. ex tenore, qui filij sint legitimi, ubi si coniugatus, vivente prima vxore contrahat cum secunda, hoc ignorante, soboles ex tali coniugio legitima reputatur. Et ex illo tex. desumunt scribentes, quod bona fides vnius ex coniugibus, facit prolem legitimam, & sic a fortiori bona fides amborum, prout in propria specie illud notat Tellus Fernandez, in l. 6. Tauri, num. 8. & pro hac opinione consuluit Oldrad. consil. 256. numero. 4. & Abb. in c. cum inhibito, de clandest. desponsatio. nu. 9. & istam esse communem opinionem theologorum, & canonistarum, tenet Ioan. Lupus, in suo tractatu. de matrimo. 2. par. principali, num. 14. & 18. qui dicit, quod ista fuit opinio Innocent. idem consuluit, Crot. conf. 304. num. 8. lib. 3. & pro hac sententia, etiam quod omittis publicationibus, si matrimonium bona fide contrahatur in facie ecclesiae, proles sit legitima, consuluit Roland. conf. 93. num. 25. lib. 3. Cephalus, conf. 503. volum. 4. licet faciat quandam distinctionem, quam sequitur Grammatici. consil. 168. Ruinus (sibi contrarius) consil. 51. numero. 15. volumine. 5. & conf. 10. numero. 2. volumine. 3. Cephalus, conf. 82. numero. 26. & conf. 276. numero. 15. volumine. 2. Decius, consil. 153. Iass. conf. 156. volumine. 4. Crotus, conf. 304. numero. 7. volumine. 2. ubi dicit hanc veram & communem opinionem idem tenet Couar. in. 4. 2. p. c. 6. in principio, num. 6. quid dicit istam opinionem esse moribus receptam, Ancharran. in. d. c. ex tenore, qui filij sint legitimi, num. 4. qui resoluit quod sufficiat si contrahatur palam, & publice, licet omittantur denunciationes, Decius, conf. 153. columna 2. Paul. Paris. conf. 13. volumine. 2. & istam opinionem nouissime sequitur Mascard. vol. 2. de probat. concl. 1035. num. 4. dicens quod in hac materia

(favore matrimonij & prolis) non est subtilizandum, idemque tenet Casiodorus, decis. vni. tit. de sponsalib. num. 9. & in numer. 8. resoluit, quod opinio singularis vnius doctoris existens pro matrimonio, & legitimatio ne, est sequenda, etiam contra communem opinionem, & tradit Hostiensis, in c. si vir. de cognat. spirituali, argum. tex. in c. fin. de sent. & re iud. Aluarado, de coniecturata mente defun. lib. 1. c. 3. num. 12. & Gracian. reg. 252. num. 4.

Sed his non obstantibus, contraria opinio multos habet sequaces, imò quod proles non sit legitima, quando denunciationes omittuntur, & pro ista consuluit Socin, consilio. 46. num. 48. lib. 2. qui refert & sequitur plures doctores qui communiter tenent istam sententiam. Et ratio est, quia matrimonium non dicitur contractum in facie ecclesiae, quando omittuntur publicationes, & illis omittis, dicitur clandestinum, ut in c. cum inhibito, de clandest. desponsat. & ibi gloss. & idem tenet Speculum coniugiorum, in suo appendice in princ. & ita concludunt Innocent. & Hostien. in. d. c. ex tenore, quod sensit Socin. senior, conf. 17. numero. 5. vol. 1. & pro hac opinione consuluit Ruin. conf. 14. num. 10. lib. 3. Oldrad. conf. 256. Cephalus, conf. 503. lib. 4. Socin. junior, conf. 86. nu. 53. vol. 2. ubi dicit, quod haec est communis opinio, & quod hoc voluerunt magis communiter scribentes: pro qua opinione est glo. notabilis, in c. 2. qui filij sint legit. verb. sine contradictione, ubi magistraliter resoluit, quod si quis contrahat non praemissis denunciationibus, quod si detegatur aliquod impedimentum, non erunt filij medio tempore nati legitimi, & tenet Bar. in l. Pan. ff. de statu hominum, ubi Horozco, nu. 3. & expresse hoc probat. l. 3. tit. 15. p. 4. & probat. etiam text. in. d. c. cum inhibito. §. si quis vero de clandest. desponsat.

vbi notat gloss. verb. clandestina, in 3. scholio, & in gloss. verb. clandestina. 7. scholio, vbi supposito quod matrimonium dicitur clandestinum, quando omittuntur publicationes, vt tradit Spino, de testam. gloss. 15. num. 24. & Gutierrez, pract. quaest. lib. 2. quaestione. 5. num. 13. & Nauarr. in manuali. c. 22. numero. 70. inquit tex. in d. 5. ** si quis vero huiusmodi clandestina, vel interdicta coniugia inire praesumpserit in gradu prohibito, etiam ignoranter soboles de tali coniunctione suscepta, prorsus illegitima censentur.* Ita etiam tenet nouissimè Peregrina, de fidei commissis art. 24. num. 74. Et sic tex. ille est clarus & apertus pro ista opinione, quæ quidem hodiè procedit extante noua decisione Concilij Tridentini. c. 1. sess. 24. de reformat. matrim. nam si in terminis illius capituli, coram parochio & duobus, vel tribus testibus palam & bona fide, ignorando impedimentum consanguinitatis, aut aliud impedimentum, contrahatur matrimonium, absq; publicationibus, proles suscepta ex tali coniugio, non erit legitima, nam licet publicationes non sint de substantia matrimonij, neque de iure communi, neque ex Concilio Tridentino, non tamen potest negari, quod omisio illarum reddat matrimonium clandestinum, & illud sufficit vt soboles ex tali coniugio suscepta non sit legitima, vt in d. c. cum inhibito. §. si quis vero. Quæ decisio non est immutata, neque in nouata per Concilium Tridentinū. Et posthæc scripta vidi eandem sententiam sequutam fuisse à Guillen de Ceruantes, in l. 6. Tauri, num. 21. & 22. ex traditis per Nauarr. in manuali. c. 22. num. 70. & Couar. in 4. 2. p. c. 6. num. 12. & nos etiam diximus in quaestione. 604. num. 150. vbi pluribus modis illud, cap. 1. declaramus. Quæ quidem sententia limitanda est, si interueniret iusta causa con-

trahendi matrimonium sine publicationibus, veluti si probabilis suspicio fuerit, maliciosè matrimonium impediri posse, & in articulo mortis, vel dato aliquo impedimento, propter quod non potest venire ad ordinarium, vt omittat denunciationes, vel in casu quo ab eo remissa fuerint iuste, vel iniuste, vt tradit Ceruantes vbi supra, & fortè in casu simili tradit Sarmient. lib. 1. selectar. c. 6. num. 7. vbi resoluit, quod in mortis articulo adest iusta causa, vt omittantur denunciationes, cum sit periculum in mora, & tunc recedimus à regulis iuris communis. text. in l. de pupillo. §. si quis riuos. ff. de nou. ope. nunt. & ibi plura congestit Iass. & tradit Nauarr. in manuali. c. 16. num. 37. & Rojas, in epitome success. c. 2. numero. 22. & 23. vbi idem resoluit extante Concilio Tridentino, & habuit de facto in causa cuiusdam amici & consanguinei, idemq; Spino, in speculo testamentorum, gloss. 15. numero. 26. Gutierrez, lib. 1. canonicar. quaest. c. 19. numero. 2. Segura Daualos, indirector. iud. eccles. 2. part. c. 16. numero. 4. & Zenedo, in collectanea. 81. numero. 5. ad decretales, qui sic declarant decretum Concilij Tridentini, & nos diximus in d. quaestione. 604. à numero. 94. Quod quidem maxime est notandum, quia quotidie potest de facto contingere, cum huiusmodi matrimonia hodiè assidue contrahantur coram parochio & testibus, omisiss publicationibus, quo contracto, & sobole suscepta, potest aliquod impedimentum apparere, qd matrimonij annullat, ex quo soboles non erit legitima, & ratio est, quia illi contrahentes dāt operā rei illicitæ, contrahendo sine publicationibus, & sic non excusat ignorantia, vt in c. tua. de homicidio, & c. non est sine culpa, de reguliur. in 6. ita Cassiodor, in tit. de spōsalib. decis.

decis. vnica, num. 1. in fine, & licet ignorantia semper praesumatur, & non delictum. l. verius. §. cū autem, de probat. tamen hoc non procedit in contrahente matrimonium in gradu prohibito, quia propter periculum animæ, praesumitur scire iuris impedimentum, & coniunctionis, ita Ancharran. in clem. 1. de consanguinit. & affinit. Grammat. cons. 49. volum. 1. quos sequitur Anton. Gabriel, lib. 5. comm. conclus. tit. de regulis iuris, conclus. 5. num. 24. & conclus. 7. vbi resoluit, quod in his quæ sunt contra ius, magis praesumitur dolus & mala fides, quàm error, vel ignorantia. Ex quibus omnibus infero falsam esse opinionem Menochij, in cons. 69. volumine. 1. vbi resoluit, quod omisio publicationum Concilij Tridentini, reddit matrimonium nullum, cum sint de substantia matrimonij, quem sequitur Caphalus, cons. 421. num. 29. cum sequentibus, volumine. 3. & cons. 503. num. 14. vol. 5. quod verum non est, & conuincitur ex eo, quia arbitrio ordinarij, illæ denunciationes omitti possunt vt in Concilio est dispositum, & nos diximus in d. quaestione. 604. num. 94. Ergo si omitti possunt, sequitur quod non sint de substantia, & sic est iam declaratum per congregationem Cardinalium, vt resoluit Segura Daualos, in suo directorio. 2. p. c. 16. & tradit Zenedo, in sua collectanea. 81. 2. part. num. 5. Nauarr. in manuali. c. 22. num. 70. in fin. & num. 85. Soto, in 4. distinct. 28. quaest. 1. art. 2. & Paz, in sua praxi. 2. tom. preliudio. 3. à numero. 1. Ex quibus non abs re venit in hoc loco explicanda alia non minus elegans quaestio, quæ resultat ex praecedentibus, vtrum parens succedat huic filio habito in figura matrimonij, quando omittuntur publicationes, & postea detegitur aliquod impedimentum. Et ex resolutione praecedentium vi-

detur dicendum, quod quemadmodum filius non est legitimus in hoc casu, nec patri succedit, ita & e conuerso (cum successiones sint reciprocae) nec pater filio: quia licet ignoras impedimentum matrimonium contraxit, tamen fuit in mala fide contrahendo sine solemnitatibus à iure requisitis, & sic si soboles quæ nihil peccauit in tali matrimonio, non est legitima, nec patri succedit. Benè sequitur, quod parentes qui dolose & cum mala fide contraxerunt, omittendo publicationes, non succedunt filio. Ita probat. l. 6. Tauri, in princip. ibi, ** los ascendientes legitimos por su orden y linea derecha succedant ex testamento ab intestato a sus descendientes, y les sean legitimos herederos, como lo son los descendientes a ellos.* Ergo cum descendens ex tali matrimonio, legitimus non reputetur ad succedendum parentibus, similiter neq; parentes erunt filio legitimi successores, quia correlatiuorum eadem debet esse ratio. l. 1. C. de eupressi. in loco Daphnes, lib. 12. §. si quis seruo. C. de furtis, & tradit Tellus Fernandez, in l. 6. Tauri, numero. 13. qui à numero. 7. ibi mouet aliam quaestionem, quæ parum differt à praecedenti, an si in casu proposito vnus ex parentibus habeat malam fidem, & scientiam impedimenti, an iste pater succedat filio habito in figura matrimonij, quando fuit contractum in facie ecclesiae, coram parochio & testibus, & praecedentibus denunciationibus: quia cūte resoluit, patrem non esse necessarium filij successorem, cum hoc non sit causam de iure, quod pater succedat filio in hoc casu, sed solum quod filius succedat patri, vt in dicto capite, ex tenore. Sed salua pace tanti viri, regula est constituenda in contrarium, imò quod cum non sit iure dispositum, quod pater non sit

Practicae Questiones

legitimus filij successor propter sciē-
tiam & impedimentū matrimonij, q̄
sit filio legitimus & necessarius hē-
res, ex eo, quia pater habet pro se re-
gulam iuris, quā disponit, quōd pa-
ter sit filio legitimus successor, ut in
d. l. 6. Taur. & sic dicitur intentionē
habere fundatam de iure, dūm non
probetur exceptio, secundū gloss.
in l. omnis definitio. ff. de reg. iuris,
quam sequitur Decius, in l. 1. ff. illo-
tit. & est communis opinio, secundū
Covar. lib. 2. var. c. 12. nume. 4. Preter-
ea, quia qualitas legitimatis non po-
test dici, esset namque absurdum,
17 & monstruolum, quōd filius ex tali
coniugio sit legitimus, & quōd pa-
ter careat illa legitimatis qualita-
te, maxime cum sit regula iuris (sine
contradictione) quōd affirmatiue, & ne-
gatiue successio sit reciproca, ita ut
in casibus in quibus filius succedit
patri, succedat pater filio & e converso
ut tradit Azo. in summa. C. de legit.
hære. Bart. in l. h. nu. 15. ff. de his quib.
ut indig. & tradit Rojas, de success.
ab intestato. c. 31. nu. 3. Paleot. de not.
& spur. quest. 39. & sic respectu suc-
cessionis non est in iure casus quod
pater qui sciens impedimentum con-
traxit matrimonium secundū so-
lemnitatem à Concilio traditam, pri-
uetur propter illud peccatum succes-
sione filij. Erit tamen iustum, ut alijs
(arbitrio ordinarij) plectatur penis,
ut à similibus criminibus homines
arceantur, non tamen iustum erit,
quōd sine lege contrarium disponen-
te pater priuetur filij successione. Et
18 sic merito Rojas, in epitome success.
c. 30. num. 38. tenet istam opinionem
contra Tellū Fernandez, idemque
tenet Velázquez de Auendaño, in l.
6. Taur. gloss. 1. quos sequitur doc-
tissimus Ioan. Gutierrez, practicae.
quest. 2. part. lib. 3. quest. 74. per to-
tam, quibus libenter adhæreo contra

Tellum, quia illius opinio singularis
est, & contra rationem naturalem, &
sic cum casus iste de facto continge-
rit pro hac sententia semper iudi-
19 rem & consulerem. Tolet tamen fre-
quenter dubitari, an filius primogeni-
tus ex matrimonio inter consanguini-
cos de facto contracto, succedat in
maioratu, etiam si matrimonium po-
stea legitimè contrahatur, & non suc-
cedere in præiudicium alterius tradit
Covar. in. 4. c. 8. §. 8. num. 13. Greg. in
l. 2. tit. 15. p. 2. verb. *sino el hijomayor*.
& Molina, lib. 3. de Hispanorū primog-
en. c. 2. numer. 10. (cū sequentibus)
vbi elegantèr disputat & declarat
hanc questionem.

SUMMARIVM

- 1 Ecclesia non iudicat de occultis.
- 2 Cogitationis penam nemo patitur.
- 3 Hæresis mentalis consistit in errore intel-
lectus.
- 4 Ecclesia non scandalizatur ex act. intrin-
seco.
- 5 Excommunicatio non incurritur ex solo
animo percutiendi clericum.
- 6 Voluntas in corde retenta nihil operatur.
- 7 Lingua est tuba cordis, & quod verbum
non sonat pro nihilo habetur.
- 8 Voluntas in corde retenta, est sicut posthu-
mus in utero qui nihil est si non nasca-
tur.
- 9 Bulla in cæna domini comprehendit hæreti-
cos tam verbale, quam mentales, cū
excommunicatio sit pena spiritualis.
- 10 Excommunicatio c. hæretico, tanquā
l. p. leproso, & v. bra homini.
- 11 Respectu excommunicationis paria sūt, quōd
aliquis sit hæreticus mēt. l. s. vel verbalis.
- 12 Hæreticum mihi notorium non teneor cui
tare, donec de hæ. si rō idemnetur.
- 13 Excommunicatus est vitandus statim quōd
constat de excommunicatione.
- 14 Extraneus Martini. V. incipiens ad eui-
tanda scandala declaratur.

15 Reges

Communes contra communes, 698.

325

- 15 Reges qui loquuntur cum legatis hæreticis
notorie, non sunt excommunicati, & red-
ditur ratio.
- 16 c. 6. sessione. 2. 4. de reformat. declaratur, ut
non procedat in hæretico mentali.

QVAESTIO. 698.

*Verum Hæreticus occultus &
mentalis, sit excommunicatus.
Communis contra communem.*

Difficilis se offert disputanda
questio (in qua reperio duas
adinicè contrarias opinio-
nes) utrum hæreticus occultus, & (ut
strictius loquar) qui habet hæresim
in corde, cum pertinacia, sit excom-
municatus. Et in primis, quidquid
dixero in hac questione, & toto ope-
re, subijcio correctioni sanctæ matris
ecclesiæ, cui⁹ fidē corde credo, & ore
cōfiteor. Et pro parte negatiua facit
1 vulgarissima in iure conclusio, quōd
ecclesia non iudicat de occultis, sed
solum de manifestis & notorijs. Ita
probat text. in. c. sicut tuis, & in. c.
tua nos, de Simon. c. à nobis, el. 2. de
sent. excommu. c. erubescant. 3. dist.
c. 1. in fin. Concil. Trident. sess. 24. de
2 reformat. matrim. Secundò pro ista opi-
nionē facit reg. l. cogitationis. ff. de pænis,
vbi probatur, quōd cogitationis pæ-
nam nemo patitur, qui rex. est cano-
nizatus in. c. cogitationis, de pænit.
3 distinctione. 1. ergò cū hæresis men-
talis consistat solum in cogitatione
& intellectu, sequitur inde, quōd ta-
lis hæreticus non sit excommuni-
catus, neq; comprehensus in Bulla in
4 Cæna domini. Tertiò fulcitur ista
sententia, quia ecclesia non scandali-
zatur ex voluntate intrinseca, quæ
non procedit ad actum exteriorem
c. Deus. 24. quest. 3. c. Archidiaconus,
85. distin. & occulta sunt Deo refer-
uata, qui solus nouit & scrutatur cor

da fidelium hominum, ut in. c. si quā-
do. 15. quest. 6. c. consuluisti. 2. quest. 5.
pro qua opinione adduci possunt plu-
res rationes traditæ per Tiberium
Decianum, in tractatu criminali. l. p.
lib. 5. de pænis hæreticorū n. c. 53. vbi
refert decem differētijs inter hæreti-
cum occultum & manifestum, vbi
hanc sequitur opinionem in. 2. diffe-
rentia. & istam opinionem prosequi-
tur Petrus de Aragon. 2. 2. quest. 11.
artic. 3. & Lelius de Zanchis, de priuile-
g. ecclesiæ, priuilegio. 143. nume. 15.
Dominicus Bañez, in. 2. 2. quest. 11.
art. 4. Quarto facit pro ista sententia
5 doctrina gloss. verb. tuo nomine, in
c. cum quis, de sent. excomm. in. 6. qua
cauetur, quōd ex solo animo percu-
tiendi clericum, & imponendi in eū
manus violentas, non incurritur sen-
tentia excommunicationis, de qua
in. c. si quis suadente diabolo. 17. quæ-
stione. 4. quam glossæ sententiam
sequuntur Hostiensis, in. c. mulieres,
de sent. excommu. Syluest. in verb.
excommunicatio. 7. nume. 4. in fine.
Et sic à simili & pari ratione dicen-
dum videtur, quōd hæreticus menta-
6 lis non sit excommunicatus, cū vo-
luntas in corde retenta nihil opere-
tur, ut in. l. quidam cum filium. 46. ff.
de hæred. inst. c. 1. de eo qui mittitur
in poss. cau. rei seruandæ, vbi gloss. & dicit
Bald. cons. 160. vol. 1. quōd lingua est
7 tuba cordis, & quod verbum non so-
nat pro nihilo habetur, & sic dicitur
in Euangelio, *loquela tua te manifestat*
facit, & et plura tradit (more suo) T.
raq. in. l. si vnquam, verb. libertis, nu.
18. & 20. C. de reuoc. donat. Castillo,
in. l. 2. Tauri, qui plura congelsit ad
hoc, quōd voluntas in corde re-
tenta nihil operetur, quia est sicut
posthumus in utero, qui nihil est
si non nascatur, ut in. l. fin. C. de post-
hum. hæred. inst. Ex quibus fun-
damentis hæc sententia turissima &
receptissima videtur, & primus om-
nium

niū hanc tenet opinionē D. Thom.
12. quaestione. 9. art. 4. Iulius Clarus. §.
hæresis, numero. 23. & Didacus Pe-
rez, lib. 1. ordinam. pag. 84. in fin. Na-
uarr. in manuali latino. c. 27. numeri.
56. magister Banez, super. 2. 2. quaes-
tione. 11. artic. 4. cum sequentibus &
sequitur hanc opinionem theologo-
rum Franciscus P. gna. in additioni-
bus ad Rojas, de hæreticis, in. 1. p. sub
numero. 240. & 246. vbi dicit, quod
hec theologorum sententia est com-
munis & vera, & in practica obserua-
tur, & quod ab ea non est receden-
dum, & dicit magis communem ca-
nonistarum Humada, in. 1. 13. titulo. 5.
p. 1. gloss. 11. numeri. 1. in fine, & dicit
communem Caietan. 2. 2. quaestione.
11. art. 3. & Palud. in. 4. distinctione. 13.
Angelus de Clauasio, in summa verb.
Hæreticus, Syluester, verb. excom-
municatio. 7. numero. 3. & 4. Summa
Armil. verb. hæresis, in principio. &
numero fin. Florentin. 3. par. summa.
tit. 14. c. 4. Castro de lege penali, lib. 2.
cap. fin. & de iusta hæreticorum pu-
nitione, lib. 1. c. 12. qui etiam dicit co-
munem, & Simanc. catholicarum in-
stitu. c. 42. num. 3. & Jacob Almain, in
4. distinctione. 17. Couarr. in reg. pec-
catum. 2. par. reg. 1. num. 71. de regu-
lis iuris, in. 6. Cordova, in quaestione
lib. 1. quaest. 35. Gutierrez, canonica-
rum quaest. c. 13. num. 5.

Sed his non obstantibus, contraria
opinio verior mihi videtur, imo
quod hæreticus occultus mentalis,
cum pertinacia sit excommunicatus
eodem modo, ac si publicè pronun-
ciaffet hæresim, quia vbi pena impo-
nitur ipso iure, statim ligat in foro
conscientiæ, vt tradit Abb. in. c. 1. de
constitutionibus, vbi Felinus, num.
58. & sic cum omnes teneantur scire
leges, vt. l. leges. C. de legibus & per
leges sciat hæreticum esse excommu-
nicatum, sequitur, quod in foro con-
scientiæ hæretici sint ligati, vt resoluit

Tiberius Decianus, sup. c. 41. num. 2.
maximè, quia sententia excommuni-
cationis profertur in Bulla, in Cena
domini, contra hæreticos, & sic nihil
interest, quod sit hæreticus mentalis,
vel verbalis, quia vterquæ hæreticus
dicitur, qui non profitetur fidem ca-
tholicam, & sic nimirum, si incidant
in censuram, & si reuertantur ad fidem
sunt reconciliandi, & à censuris
absoluendi, quam opinionem tenet
Arnald. Albert. in tractatu de agnos-
cend. assert. her. & Bursatus, qui dicit
Communem, cons. 14. num. 5. & 9. Gi-
raldus, de hæreticis, quaest. 5. nu. 7. &
8. & Gudiſalv. in d. tractatu de hære-
ticis. c. 15. nu. 14. Carrerius, de hereti-
cis, num. 138. & Bonifacius de vitalis,
de maledicis in tit. de crimine hære-
sis, sub num. 6. quos sequitur Ioannes
Botta, cōf. 1. nu. 10. & nouissimè Aze-
uedo, in. 1. 1. tit. 3. lib. 8. recop. à nu. 151.
vbi cōciliat has opiniones, vt prima
theologorum procedat in simplici
dubitatione absque consensu, secun-
da verò procedat in hæretico men-
tali, qui habet hæresim in mente for-
matam, & pertinaciam in voluntate
& licet verum sit quod ecclesia nō
iudicat de occultis, illud intelligo
quo ad punitionem temporalem, se-
cūs quo ad spirituales vt est excom-
municatio, vt docet Gutierrez, lib. 3.
canonicatum quaest. c. 5. nu. 21. quam
opinionem sequitur Cantera, in que-
stionibus criminalibus. 1. p. c. 1. nu. 8.
& nouissimè hanc amplectitur opi-
nionē (contra theologos,) don Ioan-
Vela, in tractatu de punitione delicti-
torum. c. 14. vers. iure verò canonico,
& Menoch. de arb. casu. 360. nu. 7. &
Tiberius Decianus, in tractatu crimi-
nali. 1. p. lib. 5. c. 42. nu. 2. vbi optime
defendit, pro qua sententia facit tex-
expresus in clem. 1. §. verum, de hæ-
ret. & ibi notat gloss. verb. eo ipso
incurrant, quam gloss. opinionem te-
quuntur ibi doctores, & esse singulare
affirmat

affirmat Abb. in probam. Decret. nu-
mer. 6. & in. c. ex tirpanda. §. quia ve-
rò, de præbend. Felin. in. c. fin. de hæ-
ret. & in. c. 1. num. 7. de præsumpt. vbi
dicit communem opinionem, contra
Theologos contrarium sentientes,
ita Nauarr. de penitent. distinct. 5.
pag. 7. num. 22. Hippolyt. in. 1. qui fal-
sam, numero. 13. ff. de fals. & est etiam
gloss. in summa. 24. quaest. 1. gloss. in
c. cogitationis, de penit. dist. 1. c. noue-
rint, de sent. excom. c. excommunica-
mus, el. 1. de hereti. vbi excommuni-
catio coheret hæresi, tanquam lepra
leproso, & umbra homini, & sic cum
sola voluntate incidatur in hæresim,
sicut in peccatum, nihil interest,
11 quod hæreticus, vel mentalis sit, vel
manifestus, respectu excommunica-
tionis: quia defecit probatio & non
ius, vt dicit iurecop. in. 1. duo sunt
Titij, ff. de testament. tutela, & proba-
tur, in d. Clem. 1. §. verum, & tradit co-
piose Rojas, de heret. 1. p. à nu. 240.
vsque ad nu. 276. qui respondit dif-
ficultatibus contrariæ opinionis, idē
quē tenet in singularibus fidei asser-
tione. 37. Quæ opinio verior mihi vi-
detur in fidei fauorem, & in odium
hæreticorum, licet eam impugnet
Gutierrez, vbi supra, cap. 13. num. 5.
qui sequutus fuit opinionem theolo-
gorum, & sic, in. c. 1. num. 8. suarum
canon. quaest. tenet sine dubio, quod
hæreticū mihi certū & manifestum,
12 non teneor vitare, donec de heresi
condemnetur, quod etiam tenuerūt
Soto, in. 4. dist. 22. quaest. 1. artic. 4. &
Nauarr. in manua. c. 9. num. 6. Siman-
cas, de cathol. instit. tit. 40. num. 43.
Quæ opinio anceps & dubia vide-
tur, quia de iure communi excom-
municatus, etiam antedenuciatio-
nem, statim, quod constabat de ex-
13 communicatione erat vitandus. c.
cum non ab homine, & ibi gloss. &
doct. de sentent. excommunic. Quod

quidem non est hodie immutatum
per extrauagan. Martini. V. incipien-
14 tem, ad euitanda scandala, quando
ita est notoria excommunicatio,
quod nulla possit tergi versatione
calari. Et ita in hunc sensum extra-
uagantem illam intellexerunt D. An-
toninus. 3. par. titulo. 25. c. 3. Angelus
de Clauasio, in summa, verb. excom-
municatio. §. 63. Ledesma, in. secun-
da part. 4. quaestio. 25. art. 1. Soto, in. 4.
distin. 1. quaest. 1. art. 6. & distinct. 22.
quaestione. 1. artic. 4. & Victoria de ex-
communicatione, nume. 10. & plura
circa intellectum & propriam lite-
ram illius extrauagantis adduxit Paz,
in sua praxi. 1. partis. 1. tom. 5. tempo-
re, à nume. 72. vbi refert propriam li-
teram, & hoc notissimum est, & re-
ceptum, quod manifestus clericus per-
cussor, tanquam excommunicatus
sit vitandus, ergo à fortiori erit etiā
vitandus notorius mihi & manifest-
us hæreticus, licet quod ad alios sit oc-
cultus, & non sit de heresi condem-
natus, nequē denunciatus, quia qui
certus est non indiget vt amplius
certioretur, vt in. l. ff. de actio. empr.
Sed contrarium tenet Nauarr. in
manuali. c. 27. nume. 35. vers. tertio in
fero, & Gutierrez canonicarum,
15 quaest. c. 1. num. 1. Quia illa notorietas
debet esse generalis, & nō particularis
vt euitetur excommunicatus, argu-
men. tex. in. c. de manifesta. 2. quaest. 1.
cap. peruenit, el. 1. de appellationibus
cap. inter dilectos, de excessibus præ-
lat. vbi etiam in causa notoria re-
16 quiritur declaratio iudicis & hæc
est magis recepta opinio, quā etiam
tenet Nauarrus, in suis miscellaneis,
de oratione miscellaneo. 47. qui sic
intelligit extrauagantem illam, vt
sit necessariā denuntiatio, defendens
reges, & alias personas qui loquuntur
cū legatis manifestis hæreticis, quā
recentissima opinione nō est recedendū

Utrum sola confessio creditoris de recepta pecunia à fideiussore, sufficiat, cōcarta de lasto, ut debitor principalis conveniri à fideiussore possit, vel an sit necessaria vera & realis debiti solutio. Communis contra communem.

DVbia, & quotidie practica-
bilis quaestio se offert nobis
in presenti explicanda, quæ
satis utilis est, & necessaria an virtu-
te confessionis creditoris, dicentis
recepisse debitum à fideiussore, pos-
sit debitor principalis conveniri,
etiam si de vera & reali solutione nō
constiterit. Et in hac quaestione Bart.
(communis omnium magister) in l.
duobus reis, §. à fideiussore, numero
3. ff. de iure iur. tenet partem negati-
uam, resolvens necessariam esse verā
& realem solutionem, nec sufficere
solum creditoris confessionem, quod
dicit multum mentitenendum. Idem
tenet gloss. ibi, verb. solutionis, & li-
cēt Paul. ibi teneat contrarium, tamē
Bart. sententiam sequuntur ibi Ful-
gos. dicens eam concorditer tenere
omnes doctores, idem Bart. in l. per
diversas. C. mandati, nu. 2. & sequitur
Romanus, in l. prædia, nume. 2. ff. de
acquirenda possessione & dicit comu-
nem Alexand. in d. l. duobus reis, §.
quod autem, num. 2. quam sententiā
etiam dicit communem Aviles, in ca-
pit. præto. c. 10. verb. execution, * nu.
39. vers. tamen adhuc, licet ipse teneat
contrarium, quam opinionem sequi-
tur Gratus, conf. 12. num. 72. & conf.
14. nume. 9. lib. 1. Romanus, conf. 352.
num. 3. quos sequitur Flaminus, lib.
9. de

9. de resignatione beneficiorum. 2. p.
quaestione. 17. nume. 12. Et pro Bart.
opinionem facit, quia quando in instru-
mento non continetur vera numerā-
tio, sed confessio numerationis tan-
tum, præsumitur fraus. l. per diversas
2. C. mandati, ibi, * solutarum pecuniarum, *
tex. in l. si quis posthac. C. de bonis
damnat. vbi confessio dotis receptæ,
non præiudicat fisco, nisi constet de
reali numeratione. Et est ratio, quia
3. confessio solum præiudicat confite-
ti, non verò tertio, cum quo nihil
actum est, & respectu tertij debet in-
tervenire vera, & realis solutio, neq;
sufficit confessio de recepto ita glo.
Bart. & lass. in l. 2. §. fin. ff. si certum
petatur. l. si ex cautione. C. de nō nu-
merata pecunia. l. si ex precio. C. si
cert. petat. l. stipulatus. §. Grylogonus
ff. de verb. oblig. & utrobique docto-
res. Et plura congestit Tiraquel. de
retractu conventio. §. 4. gloss. 6. à nu-
10. & de procuratore habente mandatū
4. ad recipiendum, an eius sola confes-
sio de recepto noceat domino, te-
net quod non, cum agatur de tertij
preiudicio, & hanc opinionem com-
munem esse resolvit Gutierrez, de
iuramento confirmatorio. l. p. c. 50.
num. 4. & per totum, Parladorerum
quotid. lib. 2. c. 14. Rojas, de success.
c. 11. num. 15. Gregor. in l. 6. tit. 18. p.
3. verb. * por pagado, * Gracian, reg. 388.
num. 10. qui declarat dictam legem,
& Sarmient. lib. 3. selectarum. c. 11. per
totum (qui tenet contrā communē.)
Sed in tantum procedit illa recepta
conclusio, ut confessio procuratoris
de recepto nō noceat domino, quod
etiam transacto biennio, non potest
5. opponi contra dominum, exceptio
non numeratæ pecuniæ. Idem tradit
Ant. Gomez. in tom. c. 12. n. 81. vers. ite
etiā, idē Gom. in l. 50. Tau. nu. 52. col. 3.
in fi. vers. 6. limita, & pro hac senten-
tia consuluit Roland. à Valle, consil.
20. nu. 13. vol. 4. & ita est tenendum, li

cet contrarium (& perperam) defen-
dat Rodericus Xuares, ad l. post rem
iudicatam, in declaratione legis reg-
ni, nume. 5. qui neminem allegat pro
sua opinione, imò tenet contra An-
gelum, dicens, somniasse, vel in aduer-
tentem, illud dixisse. Quod habui de
facto, & ita obtinui, contra dominū
Marchionem de Montemayor, qui
dicebat se soluisse certam pecuniam
& intendebat probare solutionem
ex confessione procuratoris, qui ha-
bebat mandatū à quodam fratre
suo ad recipiendum debitum, & cum
negarem solutionem, opponebatur
6. exceptio non numeratæ pecuniæ, ex
eo quod biennium erat transactum,
(de quo in l. in contractibus. C. de nō
num. pecu. & in l. 9. tit. 1. par. 5.) repli-
caui, quod illa exceptio solum potest
opponi, & allegari, contra confiten-
tem debitum recepisse, non verò con-
tra creditorem, cum quo nihil est ac-
tum, ut tradit Gomez, supra, per l. h
cui, in fin. C. de non num. pecun. quā
sic declarat Roland. conf. 4. vol. 4.
& conf. 20. & lass. in l. 5. fuerat, num.
73. de action. pro quā sententia con-
sultuit Bellonius, conf. 47. num. 4. Iose-
phus Ludovicus, decisio. 56. num.
89. Ioannes Botta, conf. 55. numer. 7.
Rolandus, conf. 17. nume. 7. lib. 1. Ce-
phalus, conf. 101. num. 35. volumine. 1.
& decisio Genuensis. 53. nu. 3. Ex qui-
bus omnibus satis certa videtur con-
clusio, quod illa confessio creditoris
de debito recepto à fideiussore, nihil
noceat debitori, ut virtute illius cū
* carta de lasto, * possit eum convenire.
Quæ opinio communis est, ut tradit
Matthæus de Afflic. decis. 150. num.
35. qui plures allegat pro ista sententiā.
Sed his non obstantibus, contraria
opinio (contra Bart.) verior & com-
munior est, & proprio ore convinci-
tur, ut ipse tradit, consilio. 160. vbi te-
net, quod sufficiat sola confessio de
recepto, quem sequitur Alexand.
X 5 conf.

SUMMARIVM

- 1 Confessio creditoris, non sufficit ut de-
bitum conveniatur à fideiussore.
- 2 Fraus præsumitur, quando in instrumento
non continetur vera numeratio, sed tan-
tum confessio.
- 3 Confessio solum præiudicat confitenti, non
tertio.
- 4 Confessio procuratoris de recepto, non no-
ceat domino.
- 5 Exceptio non numeratæ pecuniæ, non po-
test opponi adversus tertium, contra Rode-
ricum Xuares.
- 6 Casus de facto narratur.
- 7 Bart. li opinio reducit ad concordiam.
- 8 Transactis triginta diebus à confessione
de recepto, præsumitur vera debiti solu-
tio.
- 9 Consilium auctoris, traditur.
- 10 Debitum posterius præfertur anteriori,
quando solum nititur in confessione de-
bitoris.

conf. 5. vol. 2. & in conf. 90. volum. 3. Paul. & Iass. numer. 9. in d. l. duobus reis. §. 1. vbi Paul. dicit, se ita consuli in ciuitate Florentiae, Cepol. conf. 12. Deci. consil. 493. numero. 6. Afflictis, decis. 91. num. 3. & 94. & de elione. 150. num. 35. & istam opinionem esse veriore & communiorē tenet Hippolytus, in rub. ff. de fideiussor. num. 265. Felinus, in. c. si cautio, num. 89. de fide instrum. Tiraq. (alios referens) de vtroq; retract. de retractu linagier, gloss. 16. num. 84. & de retract. conuent. gloss. 6. num. 17. & hanc dicit communem & veram Dueñas, reg. 337. num. 4. & Auiles, in cap. prat. c. 10. verb. *execucion*, num. 39. qui dicit, quod ita practicaret, si casus eueniret, quam sequitur Gomez, dicens etiam communem. 2. tomo. c. 13. num. 13. & ita dicit communiter practitari Gutierrez, de iuram. conf. 1. p. c. 3. num. 12. qui etiam dicit communem, secundum Roland. conf. 17. num. 9. lib. 1. & (posthac scripta) eandem tenet opinionem Solis, de censibus, lib. 3. c. 3. num. 8. qui dicit, quod hac sententia communiter & frequentissime recipitur in praxi, & plures allegat Mascard. volum. 1. in tracta. de probat. conclus. 361. num. 1. & 9. vbi contendit Bart. a contrarietate liberare, dicens, quod in d. l. duobus. §. 1. a fideiussore. ff. de iur. iur. loquitur per verbum fortē, & in d. conf. 160. affirmatiue, & sic illa sententia & opinio est tenenda non absolute, & genericē sed cum declaratione, de qua per eum videlicet, quod transactis triginta diebus possit fideiussor agere cum *carra de laso*, aduersus reū debendi, quia ante illud tempus potest creditor principalis venire contra confessionem de recepto, secus autem postea, quia deinceps præiudicio iuris est, quod realiter & verē soluta fuit pecunia, vt in l. in contra-ctibus. §. super ceteris. C. de nō num.

pecun. l. 9. tit. 2. p. 5. vbi Gregor. verb. *emprerlar*, in fine quam opinionem cum hac declaratione sequitur Mentchaca, lib. 2. controuersiarum vsufrequent. c. 28. num. 4. & dicit Roland. conf. 4. num. 13. quod confessio de recepto, transactis triginta diebus, æquiparatur veræ & reali solutioni, & sic facta reali solutione, quemadmodū dicitur constare de numeratione, vt in l. pecunie. C. de solutio. l. quidam, de constit. pecun. l. fin. ff. de instito. actio. sic per confessionem de recepto, elapsis triginta diebus, ita declarat Acosta, in d. l. si ex cautione in. 6. & vltima differenti. nu. 10. vbi sic declarat Bartoli opinionem dicens communem, & rationes huius opinionis eleganter tradit Mascardus, supra, conclusion. 373. vbi refert. 12. simulationes, & plures doctores allegat Zenclo, in collectanea. 152. ad decret. nu. 7. Ex quibus moneo debitores, qui solunt tutoribus, curatoribus, & alijs administratoribus, & etiam procuratoribus, vt in apocha solutionis detur fides de numeratione debiti, alias autem, si tantum constet de solutione per confessionem administratoris, illa non nocebit minoribus, vel veris creditoribus. Ita doct. in l. 2. §. si. ff. si cert. pet. & est communis, secundum Tiraq. de retract. conuentio. §. 4. gloss. 6. numer. 13. & Mascard. supra, conclus. 361. num. 5. Rojas, in epitome succession. c. 11. num. 15. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. l. p. c. 50. num. 4. cū sequentib. Auend. 2. p. c. 29. num. 13. per totum, Parlad. & Sarmient. supra, qui nititur probare contrarium. Præterea, quod magis est, debitum posterius, de cuius vera numeratione constat, præfertur anteriori, de cuius numeratione non constat, nisi per confessionem debitoris, etiam si in eo ad sit hypotheca. Ita Ripa, in l. privilegia, numer. 19. ff. de privileg. cred. Greg. in l. 27. tit. 13. p. 5. gloss.

gloss. 1. & Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 3. p. c. 15. nu. 21. quod est menti tenendum.

SVMMARIVM.

- 1 A. d. c. cum esses de testamen. declaratio.
- 2 Femina de iure canonico est idoneus testis.
- 3 Genus femininum comprehenditur sub masculino.
- 4 Dispositio iuris civilis seruari debet, de iure canonico, vbi ius canonicum non resistit.
- 5 De iure civili femina non est idoneus testis in testamentis.
- 6 Consilium mulieris est fragile, & testimonium mutabile.
- 7 Cap. cum esses de testam. solum corrigit ius civile respectu numeri, testium, non verò respectu qualitatis.
- 8 Declaratio ad l. 3. Tauri.
- 9 Femina in testamento inter liberos, an sit testis idoneus.
- 10 Lex noua minuens solemnitate in testamento respectu numeri testium in reliquis manet in correpta.
- 11 Correctio sicut in toto est euitanda sic etiam in parte.
- 12 Lex. tit. 4. lib. 5. no. recopilationis declaratur.
- 13 Concordia opinionum contrariarum.
- 14 Femina in codicillis testis esse non potest.
- 15 Lex. 10. tit. 1. par. 6. declaratur.
- 16 Hermaphroditus non est idoneus testis.

QVAESTIO. 700.

Vtrum in testamento facto de iure canonico, femina sit idoneus testis. Communis contra communem

Dvbium non leue in iure reperitur, vtrum femina de iure canonico, stante dispositione, cum esses de testam. possit esse testis, quod est magni effectus: nam si est idoneus testis sustinebitur testamentum, in quo femina in testem fuerit adducta (si vero non est idoneus testis, corrumpet testamentum, & erit locus successioni ab intestato. Et partem affirmatiuam, quod femina sit idoneus testis de iure canonico, & in terris ecclesiæ, tenet Abb. in d. c. cum esses Iass. in l. hac consultissima, nu. 9. C. de testam. qui dicit communem, Petrus de Ancharr. in d. c. cum esses, num. 6. & ibi Imola, numero. 13. Abb. in c. relatum, el. 1. num. 3. de testam. & pro hac sententia & opinione consuluit Ruyn. conf. 192. num. 7. vol. 2. Boerius decis. 93. num. 4. & dicit communem Crot. in tract. de testibus. 1. p. num. 10. eandem opinionem amplectitur Mentchaca, lib. 3. de successionum creatione. 1. p. §. 21. nu. 4. vbi assignat rationem, fundans se in verbis d. c. cum esses, ibi, *in ore duorum, vel trium*, idem ibidem. §. 13. num. 73. & in lib. 2. §. 12. num. 42. idemque sentire videtur Dueñas, reg. 314. limit. 3. qui postquam posuit regulam generalem, quod femina in testamento non potest esse testis, vi in l. qui testamento. §. mulier. ff. de testa. & in l. 17. tit. 16. p. 6. eam limitat de iure canonico, secundum supradictam resolutionem. Quod etiam comprobatur, quia genus femininum comprehenditur sub masculino. l. 2. ff. de verb. sign. l. si ita sit scriptum. deleg. 2. & plura tradit Graci. reg. 209. Et sic videtur dicendum, quod cum tx. in d. c. cum esses, loquatur per genus masculinū, videlicet, duorum, quod comprehendatur femininum, & sic quod non solum masculi, sed etiam feminae possint esse testes de iure canonico, quam questionem prosequitur Petrus

erus Madalenus, de numero testium 2. p. c. 8. num. 3. Seraphin. de Seraphi. de privileg. iuram. in privileg. 97. nu. 5. Vilacus Per. in. l. 1. tit. 2. lib. 5. ord. pag. 86. & Spino, in speculo testam. forum, gloss. 31. princip. ex num. 11. & nouum intellectum ad. d. c. cum esses assignat Zened. in collectanea ad illū 13. 159. num. 7. fol. 359.

Sed his non obstantibus contraria opinio verior mihi videtur, imò, q̃ fæmina non possit esse testis in testamento, etiam de iure canonico, quæ opinio fundatur ex eo. Primò, quia dispositio iuris civilis seruari debet de iure canonico, vbi ius canonicum non resistit, vt in. c. 1. & 2. de nou. op. nunt. ergò cum de iure canonico nō sit dispositum, quòd fæmina possit esse testis in testamento, sequitur quòd est standum dispositioni iuris civilis, quo iure cauetur, quòd fæmina non est idoneus testis, vt in. d. l. qui testamentum. §. mulier, & in. §. testis in liti. tit. 1. 17. tit. 16. part. 6. & tradit Couarr. in. c. relatum, el. 1. num. 4. de testament. Tiraq. in. l. 9. connub. nu. 44. Quæ opinio cõmunis est, vt (pluribus citatis) tradit Dueñas, regul. 313 num. 2. & reg. 314. & diximus in quæstione. 220. Quod quidem comprobatur ex ratione tex. in. c. forus, de verborum significatione, quia mulieris consilium est fragile, & habet mutabile testimonium. Et ius canonicum, quod minuit numerum testium de iure civili, non videtur disponere circa qualitates testium, sed solum respectu numeri, vt clarè insinuant verba tex. in. d. c. cum esses, ibi, *septem, vel quinq; testes, secundum quod leges humane discernunt, & ibi, tribus, vel duabus personis idoneis, & sic solum tex. ille venit corrigere ius civile, & limitare circa numerum testium, non verò se intramittit circa qualitatē, imò verò ex illis verbis, *personis idoneis, ostendit, quod testes debent esse masculini, cum**

aliàs fæmina non dicatur testis idoneus, vt si pradiatum est, & prolatur in. d. c. forus. Et sic ista sententiam amplectitur Albericus, de statutis. 1. part. quæst. 30. qui dicit communem & pro ea consuluit Alexan. conf. 70. & 77. vol. 2. & conf. 12. lib. 1. & Tiraquel. supra, & Corneus, in authen. q̃ fine, col. 2. C. de testam. Decius, in. c. 3. de testib. & Couar. in. d. c. relatum, el. 1. num. 4. & in. d. c. cum esses, num. 14 qui tenet contra communem, & hanc etiam dicit communem Menchaca. vbi supra, licet ab ea discedat, sequitur tamen istam (sibi contrarius) lib. 2. de success. creat. §. 13. numero. 73. & 74. & sic eiusdem opinio prima, vera nec tuta mihi videtur, & sic ab ea libenter recedo, ex rationibus & ponderationibus ad. d. c. cum esses (de quibus supra.) Ex quibus venit declaranda. l. 3. Taur. quæ correctoria est iuris civilis, & circa illius dispositionem sæpè dubitatur, an fæmina sit idoneus testis in testamento inter liberos, & de iure communi est communis opinio, quòd fæmina est idoneus testis, ita Bald. & communiter doct. in authen. quòd sine. C. de testam. & in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto, vbi Iass. numer. 6. C. eod. tit. pro qua opinione consuluit Alexan. conf. 70. numero. 15. lib. 2. & conf. 128. lib. 7. & Guid. Pap. quæst. 538. & dicit esse cõmunem opinionem Guiller. Bened. in. c. Raynuntius, verb. testamentum, el. 1. a. num. 65. & Curt. senior, col. 75. num. 11. & Ripa, in tract. de peste. 2. part. quæst. 2. num. 19. & Grat. conf. 90. numer. 3. lib. 2. & Tiraq. vbi supra gloss. 9. num. 47. Quæ opinio non habebat contradictorem, sed post legem Tauri multi fuerunt authores, qui tenuerunt contrariam sententiam, asserentes illam legem esse correctoria, & q̃ cum hodie requiratur eadē solemnitas in testamento inter liberos, quæ in ter alios, quòd fæmina nō possit

possint esse testes idonei. Quam opinionem sequitur Castillo, in. d. l. 3. verb. *siere testigos* & Grego. in. l. 7. tit. 1. p. 6. verb. *a los hijos* quos sequitur Matienço, in. l. 2. tit. 4. gloss. 1. numero. 14. lib. 3. recop. vbi adducit pro hac sententia tres rationes. Eandemq; sententiam tenet nouissimè (iuris lucerna) Ioā. Gutierrez, pract. quæst. lib. 2. quæst. 36. num. 1. & Moli. de Hispanorum primogen. lib. 2. c. 8. numero. 27. Sed si benè cõsideretur dispositio dictæ. l. 3. Tauri, non potest illa opinio sustineri, & q̃ illa lex sit correctoria iuris communis, circa testes, nā illud intelligitur respectu numeri testium, non verò secundum qualitates testium, vt in specie supra, tradita. d. c. cum esses. Et sic in hoc vltimo, hanc opinionem tenet Anton. Gomez, in. d. l. 3. Taur. num. 53. quem sequitur acutissimus Tellus Fernandez, ibi. 1. p. a. num. 15. Pro qua sententia facit, quia quotiescunq; lex minuit solemnitatē testamenti, respectu numeri testium, in cæteris remanet in correctum ius commune, & testes erunt eiusdem qualitatē sicut de iure erat dispositum. Ita Ripa, in. l. 2. ff. de vulg. & pupil. subst. numero. 18. Et quemadmodum correctio est euitanda, in totum, vt in. l. præcipimus. C. de appellation. ita & in parte, cum valeat argumentum de parte ad totum, & è contra. l. quæ de tota. ff. de reuend. l. si quis cum totum. ff. de excep. rei iud. & tradit Curt. in. d. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testam. numero. 10. Et sic cum de iure communi (vt supra probatum est) fæmina sit idoneus testis in testamento inter liberos, & lex. 3. Tauri, solum loquatur respectu numeri testium, sequitur quod respectu qualitatē illa lex nihil corrigit, aut detrahit iuri communi. Ita Deci. in. l. fæmine. de regul. iuris, num. 31. Viglius, in. d. §. testes. in titut. de testam. Quæ sententia,

licet acutissima videatur stante iure communi, contraria tamen opinio verior est, considerata lege ordinamenti secundum literam nouiter auctam in noua recopilatione, ibi, *remiendo las otras calidades que el derecho requiere*, vt in. l. 1. tit. 4. lib. 5. recopil. & sic cum lex Tauri, sequatur dispositionem legis ordinamenti, & lex ordinamenti in illis verbis non solum loquatur respectu numeri testium, sed etiam respectu qualitatē, sequitur euidentè, quòd fæmina non erit idoneus testis in testamento inter liberos, prout doctissimè explicatum est à Molin. d. lib. 2. de primog. c. 8. num. 27. & Gutierrez, lib. 2. pract. quæst. quæst. 36. contra Tello, & Anton. Gomez, quorum opinio potest saluari, attento iure communi, non verò secundum legem recopilat. vbi etiam disponitur, non solum de numero testium, sed etiam de qualitatē eorum. Ex quibus incidimus in aliam quæstionem, quæ recipit veram solutionem ex præcedentibus, quòd fæmina non potest esse hodiè testis in codicillis, nā licet de iure communi non reperiatur aliqua lege prohibitiu, quòd fæmina non possit esse testis in codicillis, imò contrarium, vt est communis opinio secundum Decium, in. d. l. fæminæ, num. 27. de reg. iuris, & gloss. in. l. fin. C. de codic. Menchaca, lib. 2. de successionum creatione, §. 12. num. 68. tamen hodiè certissimū est, quòd non erit idoneus testis, ex ratione de qua supra, ita pluribus rationib; exornat Molin. d. lib. 2. c. 8. num. 25. vsq; ad num. 27. adducens pro ista sententia Tellum Fernandez, in. d. l. 3. Taur. 4. part. num. 22. qui (meo iudicio) nihil dicit, imò est credendum, quòd tenet contra, secundum quòd in præcedenti quæstione adduxit, eandemq; opinionem tenet Matienço, in. d. l. 2. tit. 4. gloss. 9. ex num. 8. vsq; ad num. 15. lib. 5. nouæ recop. & Gutierrez, lib. 2. pract.

pract. quaestio. quæst. 36. num. 1. & no-
uissimè sequitur opinionem Molinæ
Guillen de Ceruantes, in l. 3. Tauri, à
num. 154. cum sequentibus, pro qua
decisione adducunt singularem le-
gem partitæ, in l. 10. tit. 1. p. 6. vbi Her-
maphroditus, in quo potentior est se-
xus fæmineus, non potest esse testis
in testamento, neque in codicillis, &
sic à fortiori mera fæmina non po-
terit esse testis. Et sic cum reperiatur
cautum de iure partitarum, quod fæ-
mina non est idoneus testis manifestè
consequitur, quod à fortiori non po-
terit, esse testis, secundum. d. l. Tauri.
Et sic cauendum est ab ea opinione
doctorum, qui tenuerunt contrariū,
sequentes ius commune, & non ani-
maduertentes: ad interpretationem
virtualem. d. l. partitæ, prout est Pala-
cios Rub. in d. l. 3. Tauri, num. 34. Ci-
fuentes, num. 12. Gomez, numer. 70.
Burgos de Paz, num. 1349. Salzedo, in
additio. ad Bernard. Diaz. reg. 482. li-
mit. 5. Didac. Perez, in l. 1. tit. 2. lib. 5.
ordinam. fol. 87. Ex quibus remanet
pulchrè exornata hæc communis o-
pinio contraria. Quæ omnia non sunt
cōtēnenda, cum quotidie contingāt
in praxi.

SVMMARIVM.

- 1 **Lex. fin. C. qui bonis cedere possunt, decla-
ratur.**
- 2 **Quinquennio transacto, non vitur debitor
beneficio cessionis bonorum.**
- 3 **Debitor ad carcerem perpetuum se obliga-
re non potest.**
- 4 **Lex. 9. tit. 16. lib. 5. recopilationis, declara-
tur.**
- 5 **Debitor admittitur ad cessionem bonorū,
etiam si debitum ex delicto descen-
dat.**
- 6 **Pro pena fisco applicanda, non admittitur
cessio bonorum.**
- 7 **Debitor qui iurauit non rei beneficio ces-
sionis bonorum, potest eo beneficio uti.**

- 8 **Cap. Odoardus, de solut. pr. cedit etiam si de
bitum procedat ex delicto.**
- 9 **Clericus non potest in carcere detineri, ne-
que excommunicari pro debito civili,
etiam si ex delicto descendat.**
- 10 **Idem in muliere, & nobile, & in eo qui
non potest conueniri, Vtracumque facere
potest.**
- 11 **Clericus, non obstante renunciatione iura-
ta beneficii cap. Odoardus, potest uti illo
privilegio.**
- 12 **Quod debitori nocet, & creditori non pro-
dest, faciendum est.**
- 13 **Cessio debitoris, neque renuntiatio cap. Odo-
ardus, non prodest fideiussori.**
- 14 **Beneficium cessionis bonorum est perso-
nale.**
- 15 **Dilatio solutionis concessa à maiori parte
creditorum, prodest fideiussori, & nocet
alijs creditoribus, etiam minoribus.**
- 16 **Cessio fit contra voluntatem creditorum,
dilatio vero secundum voluntatem, &
quis resulet ex hoc eff. Et.**

QVAESTIO. 701.

**Vtrum beneficio cessionis bono-
rum possit debitor pro debito pe-
cuniario renuntiare. Communis
contra communem.**

Satis utilis & necessaria se of-
fert disputanda quaestio an de-
bitor ex causa civili, possit in
limine contractus pacisci, quod non
vitetur beneficio cessionis bonorum
in quo articulo duas communes opi-
niones contrarias reperio. Nam plu-
rimi tenent, quod debitor non pos-
sit beneficio cessionis bonorum re-
nuntiare, alij verò contrarium. Et
partem affirmatiuam tenet Feder. de
Senis, conf. 60 Felin. in. c. ex rescrip-
to, numer. 11. de iur. iur. & in. c. si dili-
genti, de foro comp. & Alciat. in. c.
cum contingat, num. 69. de iur. iuran.

Angel.

Angel. Roman. & Alexan. in l. alia. §.
eleganter, ff. soluto matrim. & Guido
Pap. quæst. 311. Carol. Molin. (qui uti-
nam tam pius quam doctus esset) in
trac. de cōtractib. quæst. 36. Ripa, in l.
obligatione generali, numer. 33. C. de
pignor. & istam opinionem sequitur
Mench. aliquibus fundamentis, & di-
cit communem, lib. 3. de successiōnū
creat. §. 22. à num. 79 (vbi adducit al-
teram communem contrariam) Et
pro ista affirmatiua sententia facit
tex. in l. fin. C. qui bon. ced. poss. vbi
beneficio cessionis bonorum potest
tacite renunciari, & transacto quin-
quennio, debitor cedens bonis incar-
ceratur, & amplius illo beneficio uti
non potest, vt tradit gloss. communi-
tè recepta, in d. l. fin. quam dicit cō-
munem Greg. in l. 5. tit. 15. part. 5. glo.
fin. & tradit Matth. de Afflict. decis.
Neapolitana. 378. & sic cum ex supra
dictis valeat illi s. beneficii tacita re-
nunciatio, multo magis, & à fortiori
valebit expressa. cum quid. ff. si cert.
pet. l. cum ex filio. §. 1. ff. de vulg. &
pupil.

Sed his non obstantibus, contraria
opinio verior & equior est, vt non
valeat talis renunciatio, & quod ea
non obstante, possit debitor vergens
ad inopiam uti illo infelicitissimo iu-
ris remedio. Quam opinionem te-
nent plurimi doctores, in d. §. elegan-
tè, inter quos est Alberic. Bart. Imol.
& alij antiquiores. Et Zinus, quæst. 6
& Salicet. in l. 1. C. qui bonis ced. poss.
Abb. in. c. Odoardus, de solutio. vbi
Henri. & alij, Alexand. conf. 37. nu. 6.
libro. 2. capella. Tholos. quæst. 61. Al-
ciat. in. c. cum contingat, numero. 69.
de iur. iurando Matth. Brun. in trac.
de cessione bonorum, quæst. 20. prin-
cip. à num. 1. vsq. ad num. 15. dicitur-
que communis opinio à Couarr. lib.
2. vari. resol. c. 1. num. 7. & à Mencha-
cā, vbi supra, qui hanc sequitur, asig-
nans nouam rationem, secundum eū,

licet postea in fine eam impugnet, &
restringat, in contractibus nomina-
tis, quem meritò carpit doctissimus
Gutierrez. r. p. de iuramento confir-
matorio. c. 18. num. 1. qui a numero. 27.
vsq. ad 5. assignat verum intellectu
ad d. l. fin. C. de cess. bono. vt non lo-
quatur in renunciatione illius bene-
ficii tacita, neque expressa, sed in ces-
satione priuilegij, quod per spatium
quinquennij conceditur inopi, debi-
tori, quod est de mente Mench. vbi
supra assignantis rationem pro hac
contraria opinione, quia illud pac-
tum, quo renuntiat beneficio ces-
sionis bonorum, iniquum est, & aspe-
ritatem, & duriciem inducit ex parte
creditoris, volentis vt debitor sem-
per absque iuris remedio maneat in
carceratus, quod iura abhorret, quia
non potest debitor se obligare ad car-
cerem perpetuum, quia esset genus
seruitutis, vt in l. 1. ff. de lib. hom. ex
hib. l. Titius, §. Titio. ff. de cond. & de-
monst. Et sic istam opinionem dicit
magis communem Menchac. vbi su-
pra, & in. §. 29. num. 17. idemq. tenet
Matienço, in l. 7. tit. 16. gloss. 2. num. 5.
lib. 5. recop. qui resoluit, quod etiam
iure regio valeat talis renunciatio,
idemq. tenet Baeza, de inope debitor.
c. 16. num. 55. quod maxime hodie pro-
cedit stante. l. 9. tit. 16. lib. 5. recop. vbi
contra regulas iuris communis (pro-
ut resoluunt Couarr. supra. & Iulius
Clarus, lib. 5. receptarum sententiarū
§. fin. quæst. 95. num. 2. & Gomez. 2.
tō. vari. c. 1. numer. 52) stabilitum est,
quod debitor etiam pro debito des-
cendente ex delicto, admittatur ad
cessionem bonorum. Et licet illa lex
loquatur in suo principio, in debito
ribus ex causa furti, tamen in fine ge-
neraliter loquitur in omni debito ex
delicto descendenti, & sic generali-
tè lex illa est intelligenda, vt absolu-
tè debitor pecuniarius ex causa des-
cendenti ex delicto, admittatur ad
cessionem

Practicæ Quæstiones.

casuum fortuitorum (quantum cunctæ generalem) non comprehendere casus insolitos, & raro contingentes. Quam opinionem sequitur ibi Iasso. num. 33. Fulgos. num. 11. Alexan. conf. 28. num. 10. lib. 1. Socin. conf. 123. num. 11. in fin. lib. 4. Corneus, conf. 23. lib. 2. num. 16. Ripa, in tractat. de peste. 2. p. num. 75. Matth. de Afflictis, decis. 150. num. 22. & dicit communem opinionem Gratus, conf. 94. num. 42. vol. 2. & Antonius de Gama, decis. 349. num. 11. ubi dicit, quod casus dicitur insolitus, qui venit præter omnem verisimilitudinem, & cogitationem prudentis viri, licet forte à prudentissimo cogitari potuerit, & hanc opinionem sequitur. Imol. in l. pretia rerum, in ff. ad l. falsid. Felin. c. sedes, num. 3. de rescrip. Bald. in l. falsas. C. de furtis, idem Bart. in l. Seio §. amico. ff. de annis legat. & in l. Gotemferro. §. qui maximos. ff. de publicanis. Et istam opinionem esse communem dicit Ripa, supra, num. 97. quem sequitur Horozco (doctissimus Iuriconsultus) in d. §. quæsitum, num. 6. & Gomez. 2. tom. variarum. c. 3. nu. 19. qui omnes fundantur in dispositione text. in l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrah. emp. cuius verba sunt, *frumenta quæ in heriis erant, cū vendidisses, dixisti, se siquid vi aut tempestate factum esset, præstaturū. Ea frumenta nines corruerunt si immoderate fuerunt, & contra consuetudinem tempestatis, agi tecum ex empto poterit.* Ex quibus verbis doctores res communiter deducunt conclusionem, quod qui suscipit in se casum fortuitum, solum tenetur de casibus fortuitis communiter contingentibus. Et ex illo text. illam sequitur opinionem Azevedo, in l. 1. tit. 1. lib. 6. recopilat. num. 63. per consilium Alexan. 28. in vol. 1. quam opinionem dicit communem Ripa, in tractatu de peste, tit. de privileg. numer. 97. Crauet, conf. 95.

num. 20. Natta, conf. 23. num. 20. Alciatus, conf. 157. num. 3. ubi dicit hanc esse doctorum magis communem sententiam, etiam si interueniat iuramentum, quam sequitur Rolandus, conf. 45. nu. 16. volum. 3. (sic declarans ex. in d. §. frumenta.) Et ab hac opinione non esse recedendum in iudicando & consulendo, dixit Gutier. de iur. conf. 1. p. c. 24. num. 6. in fin. & quod hanc opinio Bart. est magis communis, & tenenda in praxi, & Mench. lib. 3. controuer. vsufrequen. c. 34. nu. 6. qui refert duas communes opiniones contrarias in hoc articulo, & tandem resoluit, cuius liberum fore in iudicando & consulendo, ex animi sui sententia alterutram partem tueri. Et sic clarè ex illius resolutione constat, & ex infradicendis, quod hanc quæstio est pro amico.

Contrariam verò sententiam, & opinionem, aduersus Bart. & sequaces, tenent Bald. Angel. & Alexan. in d. §. quæsitum, num. 14. Imol. in c. 1. de commod. Deci. conf. 7. Iass. conf. 107. lib. 1. qui dicit magis communem opinionem, quam sequuntur Pinel. in l. 2. C. de rescin. vend. 1. p. num. 30. & Gutierrez. d. c. 24. num. 6. Mench. ubi supra, qui omnes fundantur in d. §. frumenta, in quo text. omnes doctores contrarie opinionis ponunt fundamentum (de quo summo perè mirandum est) & pro ista sententia etiam facit text. in l. ex conducto. §. si vis. ff. locati, ubi suscipiens in se casum fortuitum, intelligendum est sentire de insolito, & pro hac sententia est text. de iure regio, in l. 23. tit. 8. p. 5. ut ponderat Mench. & Gutier. sup. & tradit Greg. in l. 3. tit. 2. p. 5. verb. **por alguna.** Et licet hanc opinio sit satis iuridica, tamen opinio Bartol. est magis recepta, & pro ea vidi iudicatum in Pinciano prætorio, tempore quo ibi Fluius (nomine Esqueua) ita

ita insolite creuit, quod vicinas domos intrauit, & ita eas destruxit, ut conductores (nondum finito conductionis tempore, ab eis recesserint, non soluto pretio conductionis, & licet lis fuerit mota, propter renunciationem casuum fortuitorum opinatorum, vel inopinorum, liberati fuerunt, ex eo quod aque fuerunt immoderate, & tempestas inconsueta, & doctissimus doctor Gordejuela, (magister meus) semper fuit in hac opinione, motus ex dicto §. frumenta: qui text. semper mihi probauit contrarium, dum fui in scholis, & adhuc sum in eadem sententia, secundum Pinel. in d. l. 1. p. num. 31. Et si casus mihi contingeret, prout iam semel de eo fui interrogatus, pro hac sententia consulerem. Secundum Corn. conf. 128. num. 12. vol. 2. qui loquitur in conductore gabellari, & Soci. conf. 132. vol. 4. qui loquitur, qui in eo conduxit quædam prata publica, & fenum, & concludunt omnes, quod suscipiens in se casum fortuitum, & periculum eius, non videtur se obligare ad insolitum & inopiatum, & raro contingentem. Dubitari tamen solet, qui dicantur casus in soliti. In quo sunt variae doctorum sententiæ, secundum Bart. in l. seio. §. medico. ff. de annis legat. Corn. conf. 12. vol. 4. Socin. conf. 123. num. 4. lib. 4. verior tamen opinio est, ut illud relinquatur arbitrio iudicis, ut tradit Menoch. lib. 2. de arbitr. iud. casu. 80. num. 8. *ad.*

SUMMARIVM.

- 1 Testes singulares non faciunt plenam fidem.
- 2 Crimen vsurarum non probatur plene per testes singulares.
- 3 Lex. 4. tit. 5. lib. 8. recop. declaratur.

QVAESTIO. 703.

Vtrum testes singulares faciant plenam probationem. Communes contra communem.

Nihil in iure tam assiduum, & in tribunalibus tam versatum est, quam testium dispositiones, & succedit, quod vnus deponit de confessione facta in presentia partis in vno loco, & alter testis deponit similiter de confessione partis reiterata in alio loco. Et dubitatur, an isti testes singulares, tempore & loco, faciant plenam probationem. Et partem affirmatiuam (saltem quando agitur de probando delicto in genere, puta aliquem esse hæreticum vel vsurarium) tenet gloss. in l. Aciani. C. de hereti. ubi Jacob. Butt. idem in l. ob carmen. §. fin. de testibus, Bald. in l. testium. C. illo titulo idem Bald. in l. 1. C. de testam. Speculat. in tir. de inquisitione. §. 1. versic. quid si vnus, Innocent. in c. qualiter, el. 2. de accusatio. & esse communem opinionem tenet Alexand. conf. 13. numero. 24. lib. 7. Abbas, conf. 25. numero. 1. volumine. 1. Ferrer. conf. 168. numero. 14. & est gloss. fin. in d. l. ob carmen. §. fin. Et tradit Iulius Clarus. §. testis Paul. conf. 151. numero. 1. volumine. 1. & etiam communem dicit Crauet. conf. 73. num. 34. & conf. 267. num. 4. Anton. Gabr. lib. 1. commu. conclus. tit. de testibus, conclus. 2. num. 1. 8. Mascard. in tract. de probat. conclusionem. 827. num. 7. & 836. & ratio huius communis est, quia duæ semiplenæ probationes coniunguntur, ut efficiant plenam probationem, ut tradit Bart. in l. admonendi, num. 48. ff. de iureiurando, ubi Iass. num. 11.

Sed contrariam opinionem tenet Archidiacono. in c. nec mirum. 26. quæstione. 5. Innocent. in c. venerabili, per Y 2 illam

Practicae Quaestiones.

illud ex. de testib. & in. c. licet ex qua
dam, cod. tit. & hanc dicit magis com
munem opinionem Mencha. lib. 1. de
succell. creat. §. 4. num. 46. qui resol
uit, quod nihil interest, quod testes
deponant de aliqua re in specie, vel
in genere, quia in utroque casu, si
1 fuerint testes singulares, non facient
plenam probationem, & ita seruatur
secundum Iul. Clarum, lib. 5. sentent.
§. fin. quæst. 53. num. 19. & dicit com
munem opinionem Palacius Rube.
allegat. de hæres §. 12. quem sequitur
Simancas, de catholicis in. c. 10. nu.
1. siue agatur de probando delicto in
genere, vel de pena infligenda. Neq;
in hoc casu valebit statutum quod dis
poneret, quod crimen vsuræ non pos
sit probari per testes singulares, vt cõ
fultus respondit Federic. de Senis,
conf. 17. quem communiter sequun
tur doctores, vt tradit Folier. in pra
ct. crim. fol. 299. num. 17. & Co
nar. lib. 3. variar. c. 3. num. 5. quos re
fert & sequitur Iul. Clarus, supra, nu.
20. Quod tamen hodie procedere nõ
pote, ex. l. regia. 4. tit. 6. lib. 8. recop.
vbi in probando crimine vsurarum
admittuntur testes singulares, & fa
ciunt plenam probationem, ibi. * Y
porque los q dan a vsuras, y hazen contra
ellos vsurarios, lo hazen muy encubierta
mente, y porque por fallecimiento de prueva
no se pueda encubrir la verdad, tenemos
por bien que se pueda prouar desta guisa,
que si fueren dos o tres homes los que vi
nieren dixiendo sobre iuramento, que reci
bieron algo de alguno a logro que valga
su testimonio maguer que cada vno diga
de su hecho. * Per quam legem corrigi
tur communis opinio de qua supra,
nisi velles legem illam intelligere in
teste qui deponit de facto proprio
cui adhibetur plena fides, secundum
communem traditam supra, quaestione
494. in hac quaestione principali
& plura cõgessit Aymon Crau. conf.
73. nu. 34. qui adducit plura fundamē

ta, & Ioseph. Ludouic. decis. 9. qui plu
res allegat pro contraria opinione,
dicens communem, & pluribus cita
tis (adducens rationem) idem tenet
doctissimus Gutierrez, referens duas
communes opiniones contrarias, pra
ct. quæst. 2. p. lib. 3. quæst. 12. a num. 1.
vsq; ad num. 20. & quia breuitati stu
deo, hæc sufficiant, vt ad alia perue
niam.

SVMMARIVM.

- 1 *Consuetudo non valet contra legem derogantem consuetudini.*
- 2 *Gloss. in clem. statuimus. Verbum consuetudine, de elect. habet duas lectiones communes & contrarias.*
- 3 *Lex quæ reprobat consuetudinem præteritam à fortiori intelligitur, & futuram reprobare.*
- 4 *Ad. l. 1. Tau declaratio.*
- 5 *Caput. 1. sess. 22. c. 9. & 19 sess. 25. cõc. Trid. declaratur.*
- 6 *Consuetudo contra legem reprobantem consuetudinem, potest introduci ex noua causa.*
- 7 *Noua causa tollit iniquitatem, quæ inest à principio.*
- 8 *Immemoralis præscriptio non censetur ex clusa, reprobata consuetudine.*
- 9 *Contraria communis opinio.*
- 10 *Lex. 15. tit. 1. lib. 4. recop. declaratur.*
- 11 *Ad. c. 1. de const. in. c. declaratio.*
- 12 *Quæ non mutantur stare videntur.*
- 13 *Consuetudo contra ius est iniqua, & non seruanda.*
- 14 *Consuetudo immemoralis nunquam cense tur ex clusa, contra aliquos.*
- 15 *Immemoralis habet vim tituli & priuilegij.*
- 16 *Titulus probatur, probata consuetudine immemoriali.*
- 17 *Præscriptio contra legem per contrarium vsu qualiter procedat remissæ.*

QVAESTIO. 704.

Vtrum

Communes contra communes, 704. 341

Vtrum lex tollens consuetudinem, intelligatur de præterita, vel etiam de futura legitime causanda. Communis contra communem, & quid iure regio.

NOtissima in iure conclusio est, quod si consuetudo est per legem sublata, non poterit de nouo introduci. Et ratio est, quia lex quæ simpliciter reprobat consuetudinem, non solum intelligitur de præterita iam causata, sed etiam de futura. Ita lass. in. l. cunctos populos, num. 74. G. de summa Trinit. & fid. cat. hol. Imola, in. c. cum ab omni num. 3. de vita & honest. clericorum quam dicit communem Alex. in. l. si mihi & tibi. §. in lege. ff. de leg. 1. quæ sequitur Villalob. in suo ærario cõm. opi. litera. C. numer. 25. quam opinio nem sequitur Abbas, in. c. fin. de consuetud. num. 22. vbi Anton. de Butri. in repetitione, num. 53. & idem Abb. in. c. 2. de probatio. Loaces, in tract. de matrimonio Regis Angliæ, in. 1. fundam. pro part. affirm. num. 32. & Rebuff. ad constitutio regias, in pro hæm. gloss. 5. num. 144. Et pro regula illud tradit Dueñas, reg. 144. qui resolu it, quod non valet consuetudo contra legem derogantem consuetudine, & illud ampliat. num. 3. etiam si consuetudo fuerit immemoralis, quod tradit Felin. in. c. cum causa, num. 12. de re iudicata, & in. capit. 1. de præscriptionibus. & Menchaca. lib. 1. controuers. vsufrequent. c. 3. num. 13. & tradit Couarru. lib. 3. var. c. 13. numer. 4. & latissime per Roch. de Curte, in. d. c. fin. de consuetud. in paruo, fol. 52. vers. Septima sit conclusio, vbi aliquas limitationes & ampliationes adduxit. Pro qua sententia est gloss. in. clement. statuimus, verb. consuetudine, de electio. secun

dum literam affirmatiuam. & hanc esse magis communem opinionem dixit Alex. in. l. si non speciali. C. de testam. & conf. 134. num. 37. lib. 6. las. in. l. de quibus. numero. 55. ff. de legib. quam etiam sequitur Tiraq. (alijs ci tatis) de utroq; retractu, in præfatio. num. 18. Crau. de antiqui. tempo. 1. p. num. 13. & in. 4. p. numero 20. Nouel lus de dote. 6. par. priuileg. 1. numer. 18. Palac. Rub. in repet. c. per vestras. 2. notab. de donat. inter. & Burgos de Paz, in. l. 1. Tauri, a num. 464. vbi late istam disputat quaestione, & Marien co, in. l. 3. tit. 10. gloss. 16. lib. 5. recopi lationis, & Auendi. in. cap. præ. lib. 1. c. 2. num. 14. & nouissimè Azevedo, in. l. 3. tit. 1. lib. 2. recop. num. 19. vbi miratur de Couar. supra, qui non ad uertit ad duas lectiones glo. in. d. clem. statuimus, affirmatiuam, & negatiuam, cum doctissimus & curiosissimus ef fet, quod etiam tradit Horos. in. d. l. de quibus, num. 156. & post Azeued. supra alios refert Ioan. Gutierrez, lib. 3. præ. quæst. quæst. 31. (per tota) & Gracian. reg. 195. num. 8. & Conna nus, lib. 1. commentariorum. c. 9. nu. 8. Velluga, in speculo princip. rubr. 41. §. leges regni, nu. 15. vers. primum est, Quintilianus Mandos. in reg. chæ cel. referuat. quæst. 3. Sebast. de Medic. in tractatu de legibus & statutis. 4. p. quæst. 35. Cavallinus, in milleloquio. 607. Camilius Borr. in regia Arag. §. 1 glo. 2. nu. 12. Lancel. Conrad. in tẽplo omni. iud. lib. 1. c. 1. §. 4. nu. 7. Menoch. de arb. casu 185. num. 26. Bursat. conf. 224. vol. 2. ex nu. 21. Natta, conf. 66. nu. 3. vol. 1. Tiraq. de primog. quæst. 43. nu. 17. & in præf. de retractu lig nag. ex nu. 58. & ratio huius receptil simæ sententiæ ea est, quia cū mens & intentio legis ea sit, vt tollatur con suetudo, etiam legitime introducta, à fortiori intelligendum est, quod vo luit excludere etiam consuetudinem futuram postea introducendam. Et

Y 3 est

est. i. ex. in. l. eos. §. si. C. de usur. auth. cass. C. de sacrosanct. eccles. ubi quod tunc lex consuetudini resistit, non potest consuetudo de nouo causari. Pro qua etiam sententia adducitur tex. in. l. si seruitus. 22. ff. de seruit. urban. ubi seruitus simpliciter constituta, ne luminibus efficiatur, intelligitur non solum de luminibus, quae tempore constitutionis sunt, sed etiam de futuris. text. in. l. 3. §. Diu. ff. de sepul. violat. Pro qua opinio ne adducitur a Burgos de Paz, & Gutierrez, supra, l. 1. Tauri, in illis verbis, *no embarzante que contra las dichas leyes se diga y alegue que no fueron usadas y guardadas*. Ex quibus verbis deducitur, quod sit sublata consuetudo futura postea eueniens, quae est. l. 3. tit. 1. lib. 2. recopilationis, & notat. Cisuent. in. d. l. 1. Castillo. in. l. 3. Tauri. verb. *siere testigos*. Palacios Rubi ibi dem. num. 36. Ex quibus inferitur notabilis declaratio ad omnes leges regni, quae excludunt consuetudinem, & ad. c. 1. sess. 22. & ad. c. 9. & c. 19. sess. 25. Concilij Tridentini, ubi tollitur consuetudo iam obiecta, ut idem sit in consuetudine futura inducenda, quod tamen singulariter est limitandum, quando consuetudo inducitur ex noua causa, quae non erat tempore legis, damnamus consuetudinem. Ita Abb. in. c. fin. numero. 24. de consuetudin. & Rich. de Curte, ibi, fol. 53. columna. 2. Rebuff. ad leges Gallicas. 1. part. in probam gloss. 5. numero. 144. quia hoc casu valebit consuetudo, post legis prohibitionem introducta, ita gloss. in clem. statutum, de electio. quam sic intelligit Abb. ubi supra, & Dueñas, regula. 144. limitat. 1. Quae opinio communis ac vera est, quia noua causa tollit iniquitatem, quae in esse videbatur ipsi consuetudini, eo tempore quo lex, eam ut iniquam reprobauit. Ita Couarr. lib. 3. variarum. c. 13.

numero. 4. colum. 2. Eritque secunda non inutilis declaratio & limitatio ad omnia iura excludentia consuetudinem, ut non procedant in consuetudine, quae per tempus immemorabile fuit observata, quia illa nunquam censetur exclusa, ut diximus de prescriptione, in quaestione. 45. Balbus in tract. de prescription. ibi. 3. parte. 5. partis, quaestione. 8. Boer. decisione. 39. numer. 12. & alios allegat Burgos de Paz, conf. 41. numer. 11. & est tex. in argumentum, in. l. fin. C. de fund. patrimon. Quae omnia sunt singularia pro declaratione text. in. c. 1. de clericis non resident. lib. 6. ut non procedat in prescriptione immemorabili. Idemque est dicendum in sanctionibus, & determinationibus constitutionum synodaliū, in causis de criminalibus, & in alijs rebus, in quibus dicitur non obstante consuetudine, ut non procedant in consuetudine cuius initium memoriam hominum superat, nisi contrarium sit dispositum, ut in. c. 1. sess. 3. Concilij Tridentini, & tradit Couarr. supra, numero. 9. in pen. colum. & ratio supradictorum est, quia illa consuetudo habet vim privilegij, argum. ex in. l. hoc iure. §. duct. aquae. ff. de aqua quodid. & est iura & amplius declarat Couarr. supra, numero. 9. omnino videndus. *Sed ne contra professionem nostram longius in hac quaestione immoremur, opus est, ut ad contrariam communem opinionem deueniamus, quam tenet gloss. (quae pro contraria parte fuit adducta) in. d. clemen. statutum, verb. consuetudine, de electi, & secundum meam impressionem habet literam negatiuam, quae resoluit, quod sublata consuetudine intelligitur de praeterita, non de futura. Quam gloss. habet literam, in hunc sensum sequuntur Imola, ibi, & dixit singularem Abb. in. d. c. fin. de consuetudin. Bald.*

Bald. in. l. fin. C. de pact. pign. Roman. singulari. 180. l. in. d. l. si mihi & tibi §. in legatis 1. & 2. lectu. ff. delegat. 1. Ancharran. consilio. 51. idem Abb. in. c. 2. numero. 7. de probation. idem Ancharran. qui dicit communem, consilio. 218. & Bertrand. conf. 361. numero. 9. lib. 1. & conf. 342. numero. 3. lib. 2. & plures pro hac sententia adduxit Tiraquel. de retract. in praefat. numero. 17. licet, numero. 18. teneat contrariam resoluens esse magis communem, & ex nostratibus Burgos de Paz, in. l. 1. Tauri, numero. 470. ubi pro hac sententia adduxit, octo fundamenta, sic declarans aliquas leges regni, impugnant consuetudinem, aliter ens esse intelligendas de consuetudine praeterita, non vero de futura. Idemque resoluit doctissimus, & pluribus nominibus laudandus Ioan. Gutierrez. 2. p. practica. quaest. lib. 3. quaestione. 31. numero. 6. sic intelligens. l. 5. tit. 1. lib. 4. recopilationis, ubi habetur, *que los juezes eclesiasticos ni sus ministros no prendan a los legos ni les hagan execucion, sino es innuendo para ello el auxilio del brazo secular y que esto se guarde sin embargo de qualquier costumbre que se alegue*. Quod est intelligendum de consuetudine praeterita, non de futura causanda post dictae legis publicationem, idem quae tenet Castillo, in. l. 3. verb. *siere testigos*, in vers. sed quare an consuetudo, Ioan. Andr. in. c. nemo potest, de regulis iuris, in. 6. numero. 3. Decius, in. c. 2. numero. 11. de probatio. l. in. l. cunctos populos, numer. 73. C. de summa Trinit. & fid. cathol. & pro utraq. parte adduxit doctores Azevedo, in. d. l. 3. tit. 1. lib. 2. recopilationis, a numero. 18. Quorum aliqui reprobant gloss. in. d. clem. statutum, secundum literam affirmatiuam alij etiam reprobant communiter illam, secundum literam negatiuam, ut etiam tradit Horozco, in. d. l. de

quibus, num. 156. ubi Paul. num. 18. & Math. de Afflict. in probamio constitut. regni Sicil. c. 9. praesentes igitur, num. 11. ubi latissime disputat istam nostram quaestionem. Pro qua facit tex. in. c. 1. de cost. lib. 6. ubi notant doctores, quod nunquam consuetudini derogatum videtur, nisi expresse sit constitutum, & sic non sufficit tacite consuetudinem abrogare, prout conficeremur, si ad futuram consuetudinem lex extenderetur, & sic quae non mutantur, stare non prohibentur. l. praecipimus. l. sancimus. C. de app. l. 6. tit. 2. p. 1. In qua doctorum varietate & contrarietate, quid sentiam in medium proferam, & omnia perpenso iudicio considerans, teneo inditincte primam opinionem, scilicet, quod quotiescunque lex improbat consuetudinem simpliciter, non solum intelligitur abrogare praeteritam, sed etiam futuram, & illud a fortiori, quia alias lex parum, aut nihilo seruiret, & omnis consuetudo contra legem, & contra illud quod ius disponit, est iniqua, & sic non seruanda, ut in. c. fin. de consuetud. & tradit Aymon. Crauet. conf. 116. & Auend. in suo dictio. verb. *costumbre*, in fine, & sufficit quod lex reprobet consuetudinem, ut intelligamus esse iniquam, ut tradit Couarr. supra, lib. 3. var. c. 13. num. 4. quod in tantum procedit, quod neq. immemorialis consuetudo aliquid operabitur contra legem, ut tradit Felin. in. d. c. cum causam, num. 12. de re iudic. & Auend. de exeq. mand. r. p. c. 6. numero. 9. & Greg. in. l. 6. titu. 29. part. 3. verb. *tributos*, idem Auen. in. 2. p. de exeq. mand. c. 14. numero. 5. & Dueñas, reg. 144. ubi refert alios, qui in hoc tenent contrariam opinionem, quae satis iuridica est in immemorabili consuetudine postea introducta cui me submitto sententiae, quia immemorialis habet vim tituli & privilegij, ut in. d. l. hoc iure. §. duct. aquae. r.

de aqua quotid. & priuilegium & consuetudo equiparantur, vt notat gloss. marginalis, ibi, & in cap. super quibusdam. §. praterea, de verborum significatione, & tradit Anton. Gab. lib. 5. comm. conclus. tit. de prescriptio. conclusionem. i. num. 44. vbi (pluri bus citatis) resoluit, quod talis consuetudo immemoralis habet vim tituli, & quod ea probata, probatur, titulus, & hanc dixit communem opinionem, num. 49. & sic tam in hoc articulo, quam in quaestione principali, teneo contra Azevedu, supra, & in num. 21. & Gutierrez, num. 4. & alios quos supra, retulimus, qui tenent contrariam sententiam, quod consuetudine sublata, solum intelligatur de praeterita, & non de futura, qua quaestione late prosequitur Menchaca, lib. 1. controuersiarum vsufrequent. c. 3. per totum, vbi num. 4. hanc posteriorem opinionem sequitur de iure regio, per text. in l. 3. & 5. tit. 2. p. 1. Et intra quantum tempus praescribatur aliquid contra legem, per contrarium vsu, tridit Matth. de Afflict. in tracta. de iure prothomis. c. 1. §. scriptu, notab. i. ad fin. Balbus, in tract. praescrip. 5. parte. 5. partis princip. quaest. 10. doct. in c. 1. de treug. & pace.

SUMMARIVM.

- 1 **D**ebitor fisci non potest soluere debitum posteriori creditori.
- 2 **M**undus litibus destrueretur, si pecunia soluta repeti posset.
- 3 **L**. 9. tit. 15. p. 5. adducitur pro hac prima opinione.
- 4 **C**ontraria communis opinio proponitur.
- 5 **P**rima opinio defenditur.
- 6 **L**. 1. §. 1. & si praefatam, C. de iure deliber. declaratur.

QVAESTIO. 705.

Vtrum l. pecunia. C. de priuileg. fisci. habeat locum in creditore priuato, non habente priuilegium, sicut in fisco. Communis contra communem.

Debitor fisci, soluens posteriori creditori, potest fisco cum eo agere vt pecuniam restituat, ex tex. in d. l. pecunia. l. def. ferre. §. 1. ff. de iur. fisci. Quod ius cuius creditore anteriori competere si priuilegium habuerit placuit Accur. vtrobiq; & Fabro. in §. item si quis in fraudem num. 25. de actioni. & Gregor. in l. 14. tit. 1. 4. p. 5. & in l. 9. tit. 15. ead. part. & in l. 7. tit. 6. part. 6. verb. **lus deudas** & testatur communem Raphael Cumā. in l. pupillus. ff. quae in fraud. credito. Matth. de Afflict. decis. 190. Couarr. pract. c. 29. & Parlad. lib. 2. rerum quotidianarum. c. 1. 3. p. 3. num. 46. Bart. in d. l. pupillus, (per illu text.) Matth. de Afflict. qui vbi proxime hanc dicit communem quia alias totus mundus litibus inuolueretur, & consequenter commercio priuaretur. Et illam decisionem mirabilem dicit Gregor. in d. l. 11. verbo. **a que vence**, vbi sequitur istam opinionem, quam etiam sequitur Grammar. decis. 1. Capicius, decis. 78. & dicit hanc opinionem magis receptam Menoch. conf. 25. num. 1. quam nouissimē sequitur Gutierrez, libr. 3. pract. quæst. quæst. 100. numer. 7. quæ dicit probari ex generalitate dictae l. 9. & esse seruandam propter auctoritatem senatus, vt tradit Matth. de Afflict. supra, pro qua consuluit Paul. Paris. conf. 66. num. 5. volum. 1. Tell. Fernan. in l. 32. Tauri, num. 5. vbi Velazquez, gloss. 1. num. 9. Matienço, in l. 7. tit. 16. gloss. 5. nu. 15. lib. 5. noue recopilationis.

Sed

Sed contrariam opinionem tenet Fulgos. in d. l. pecunia, qui resoluit priuilegium illius legis speciale esse in fisco, & non procedere in alio priuilegiato, etiam si de iure habeat ius praelationis cum hypotheca. Idem tenet ipse Fulgos. in l. cum fundus. §. seruum, num. 4. ff. si certum petatur, & in l. ex facto. ff. de pecul. Cuman. in d. l. pupillus. Pro qua sententia plura fundamenta adduxit Couarr. sup. & Gutierrez, qui ex professo disputat pro vtraque parte istam quaestionem, & refert duas communes con rarias, sequens Couarru. opinionem, contra quem tenet nouissimē Felicia. de Solis, lib. 3. de censibus. c. 5. num. 17. Matien. in l. 7. tit. 16. gloss. 5. num. 15. lib. 5. recop. Sed pro prima opinione est tex. in l. 1. §. 1. & si praefatam, C. de iure de lib. cuius verba sunt. **si vero heredes res hereditarias creditoribus hereditariis pro debito dederint in solutum, vel per dationem pecuniarum satis eis fecerint liceat alijs creditoribus, qui ex anterioribus veniunt hypothecis, aduersus eos venire, & a posterioribus creditoribus (secundum leges) eas abstrahere, vel per hypothecariam actionem, vel per conditionem ex lege, nisi si voluerint debitum eis offerre.** Quae omnia sunt declaranda & intelligenda prout refert doctissimus Gutierrez. d. quæst. 100. cuius dicta non transcribo, addendo, vel minuendo, cum ibi perfectissimē & absolute articulus iste tractetur, ad quem est recurrendum cum casus contingerit de facto.

SUMMARIVM.

- 1 **R**emissio fideicommissi iurata non viso instrumento non valet.
- 2 **I**uramentum facit valere actum meliori modo quo potest.
- 3 **C**ontraria communis opinio traditur.
- 4 **I**uramentum non tenet contra legem prohibitiuam.

5 **I**uramentum sortitur naturam contractus super quo interponitur.

6 **P**rima opinio defenditur.

QVAESTIO. 706.

Vtrum l. de his. ff. de transactio. possit iuramento renunciari: Communis contra communem.

Transactio non potest fieri, nisi visis & cognitis verbis testamenti, vt in d. l. de his, cui consonat. l. 25. & 28. tit. 11. part. 3. & l. 1. tit. 2. p. 6. quae iura declarantur per Auendide exeq. mand. reg. 2. part. 10. num. 40. Padilla, in l. sub pretext. la. 1. num. 10. C. de transact. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 3. p. c. 2. & rationem, & intellectum ad illam. l. assignat Guillelmus Benedictus, in d. c. Raynuntius, verb. si absque liberis moreretur, el. 2. a num. 121. & Burgos de Paz, conf. 2. nu. 63. Quod quidem dicunt doctores procedere, etiam si interueniat renunciatio generalis dictae legis, cum iuramento. Quam opinionem tenent plures doctores, quos allegat Decius, conf. 345. Alexand. conf. 11. num. 14. lib. 2. Iass. in d. l. de his, numer. 11. Abb. in c. cum contingat, num. 30. de iur. iuran. vbi Imol. num. 96. & dicit communē Alcia. ibi, num. 107. & Ripa, (loquens in remissione fideicommissi iurata, non visis verbis testamenti) in l. qui Romae. §. duo fratres, numer. 73. ff. de verb. oblig. dicitq; communem Roland. conf. 13. num. 3. (cū sequentib.) lib. 1. Marian. Socin. iunior, conf. 116. volum. 1. vbi attestatur magis communem, quando renunciatio fuit specialis & iurata, & sequitur Guillelmus Benedictus, supra, nu. 133. vbi allegat alios doctores. Et ratio est, quia iuramentum valere facit actum meliori modo quo potest, vt in l. cū

Y s pater.

Practice Questiones.

parat. §. filius matrem, ff. de leg. 2. & sic valebit talis renunciatio, saltem in vim pacti de non petendo, vt tradit Bart. in l. 1. §. si quis ita, ff. de verbor. obligat. idemq; tenet Menchaca, de successione creatione, vbi alios refert. §. 29. nume. 10. & vide Tiraque. in præfati. l. si vnquam, nume. 145. C. de reu. don.

3 Sed contrariam opinionem (imò quòd iuramentum ipso iure non teneat, cum sit contra legem prohibitiuam) probatur ex l. non dubium. C. de legib. & pro hac opinione allegatur Angel. conf. 84. (qui tamè in meo libro nihil dicit) & opinionem Angeli, veriorè dicit Alciat. in d. c. cum contingat. & alij relati per Tiraque. vbi supra, num. 16. & Roland à Valle, supra, num. 27. vbi plures pro hac sententia refert, eamq; opinionem sequitur Pau. Paris. conf. 11. in fin. & còfil. 12. volum. 2. qui resoluit hanc esse magis communem opinionem, & Octaui. Cacharan. decil. Pedemon. 112. nume. 8. qui etiam dicit communem Ioan. de Nauizan. conf. 32. nume. 16. Socinus conf. 103. volum. 3. & conf. 214. num. 6. volum. 2. & pro hac opinione facit, quia iuramentum fortitur naturam contractus cui apponitur, vt in l. fin. C. de non numerata pecunia. Quibus non obstantibus, prima opinio verior, & communior est de iure canonico, quod in vtroque foro est seruandum, argum. tex. in c. debitores, de iur. iurand. & cap. licet mulieres, eod. tit. in 6. & sic illam opinionem sequitur Ioan. Gutierrez, de iuramento confirmatorio 3. par. c. 2. num. 20. colum. 4. & Padilla, vbi supra, qui refert duas communes.

SVMMARIVM.

1 Venientes ab intestato habent tacitam vocationem à defuncto.

- 2 Ius accrescendi prouenit ex voluntate tacita testatoris.
- 3 Expressum facit cessare tacitum.
- 4 Testator non potest facere, quòd leges in suo testamento locum non habeant.
- 5 Lex in tit. 2. lib. 5. ordinam. declaratur.
- 6 Testator potest de iure regio decedere pro parte testatus, & pro parte in testatus.

QVAESTIO. 707.

Verum ius accrescendi possit per testatorem prohiberi. Communis contra communem.

Difficilis se offert disputanda questio, in qua doctores sūt valde còrarij, & varij varia dixerūt, nam Angel. in l. si ego, vers. tu conclude. ff. de iniust. rupto. singularem amplectitur sententiam, & opinionem, & Salicet. in l. quoties, num. 14. C. de donat. quæ sub modo, & Bal. in l. vn. quæst. 9. numer. 23. C. quando non pet. part. diuersas adducunt opiniones. Sed partem affirmatiuam in quaestione nostra tenet Bart. in l. quoties, §. si duo, ff. de hæred. inst. vbi resoluit, posse à testatore induci intestamento prohibitionem iuris accrescendi, & quod bona reducantur ad causam in testari, fauore venientium ab intestato, qui habent à defuncto tacitam vocationem. l. conficiuntur l. quidam referunt. ff. de iur. codicilli. & eandem opinionem tenet Bart. in l. si ego, numer. 2. ff. de iniust. rupt. & in l. si quis priore, num. 3. ff. ad Treb. & in conf. 156. numero. 2. & Paul. Castrens. in l. posthumus, numer. 2. ff. de lib. & posthu. & hanc Bart. opinionem dicit communem Corneus, in d. l. quoties, ff. de hæred. inst. & etiam appellat communem Iass. conf. 8. num. 2. volum. 3. & Curt. iunior, conf. 12. num. 9. volum. 1. & Gomecius. i. tom. variarum

707. Communes contra communes. 708. 347

rum. c. 1. numer. 10. & Menchaca, de successione creatione. §. 3. nume. 6. Et ratio potissimam huius opinionis ea est quia ius accrescendi prouenit ex tacita voluntate testatoris. l. si Titio & Mauius. §. Iulianus, deleg. 2. l. si in testamento. ff. de vulgar. gloss. in d. §. Iulianus, quæ communiter approbatur, vt tradit Bald. in d. l. vni, quæst. 9. num. 23. Ergò cum illud procedat ex tacita voluntate, sequitur quòd per contrariam expressam valebit prohibitio, cum expressum faciat cessare tacitum, vt in l. cum quid. ff. si certum petatur.

Sed contrariam opinionem (imò quòd non valeat talis prohibitio, sed quòd hæres habeat vniuersam hæreditatem) probat text. in l. si quis ita hæres institutus fuerit ex certo fundo. ff. de hæred. inst. vbi Din. (per illū tex.) hanc sequitur opinionem, quæ placet Imole, in l. 1. §. si ex fundo, num. 69. ff. de hæred. inst. & hanc esse magis communem opinionem testatur Alexand. in l. si quis priore, numer. 6. ff. ad Trebellian. & esse communem testatur Ripa, in l. reconiuncti, num. 134. ff. delegat. 3. vbi Crot. numer. 61. dixit magis communem, quam tenet Faber, in §. hæreditas, nume. 4. inst. de hæred. inst. vbi Angel. num. 5. & Gualdens. de arte testandi, tit. 6. cant. 15. num. 4. qui dicit communem Decius, in rub. C. quando non pet. partes. 2. lect. num. 21. idem Ripa, qui etiam dicit communem, in l. 1. num. 183. ff. de vulgar. Pro qua sententia facit etiam tex. in l. seruus communis ab extero. ff. de acquir. hæredit. quia aliàs testator remaneret pro parte testatus, & pro parte intestatus, & nemo potest facere quin leges in suo testamento locū habeant. l. nemo potest. ff. deleg. 1. vbi Gutierrez, nume. 102. istam sequitur opinionem, & refert has duas opiniones communes contrarias, & in d. vnica, num. 18. C. quando non pe-

tentium partes, vbi pro vtraq; parte disputat questio. Hodie autem, ex l. 1. tit. 2. lib. 5. ordinamenti, posset sustineri prima opinio, cum non requiratur hæredis institutio, nec aditio hæreditatis, ad confirmationem reliquorum in testamento. Et sic nihil interest, quòd testator pro parte moriatur testatus, & pro parte intestatus, quod de iure communi erat maximū inconueniens, quod comprobari potest ex traditis per Gomez. i. tom. varia. c. 5. num. 8. in fin. & Gregorium, in l. 2. tit. 2. p. 6. verb. *entrar.*

SVMMARIVM.

- 1 Anton. Gomez. de contrarietate arguitur.
- 2 Tanta reputatur iniuria, quæ fit marito mortuo sicut viuo.
- 3 Vidua dicitur stare in priori matrimonio.
- 4 Vidua coruscet radijs mariti & gaudet omnibus privilegijs illi concessis.
- 5 Reyna se llama, y Condesa, la muger biuda del Rey y del Conde.
- 6 Mulier sequitur domicilium mariti.
- 7 Mulier quæ contraxit matrimonium cum nobili ex privilegio gaudet nobilitate mariti quoad tributa plebeiorum.
- 8 Ius acquisitum ex persona alterius, durat etiam si persona moriatur.
- 9 Antonæ Garciae privilegia, declarantur.
- 10 Lex pœnalis non debet extendi.
- 11 Dispar ratio est perdere lucrum, vel debita amittere.
- 12 Dos est proprium patrimonium mulieris.
- 13 L. si vxor, vers. quannis de adulti declaratur remissiuè.
- 14 Pena non est imponenda nisi in casibus à iure expressis.
- 15 Lex fin. tit. 4. lib. 4. ordinam. declaratur, & per eam opinio Barbosa reprobat.
- 16 Vidua non perdit propter stuprum semel commissum bona superlucrata constante marri

Practicae Quaestiones.

QVAESTIO. 708.

Utrum vidua perdat dotem propter stuprum in viduitate commissum. Communis contra communem.

Acua. in l. 4. ff. de y. n. 13. ff. de 2. no.
Difficillima sequitur disputanda quaestio, in qua plurimi doctores regni contrariantur, maximè Gomez, qui in l. 50. Tau. num. fin. tenet partem affirmatiuam, quod mulier vidua perdat dotem propter stuprum commissum in viduitate, sicut perdit dotem propter adulterium commissum durante matrimonio. Sed in l. 80. Tau. num. 70. omnino tenet contrarium, in d. quod non perdat dotem. In qua quaestione referam doctores utriusque partis, tam antiquos, quam modernos, & quid sentiam in medium proferam. Et in primis partem affirmatiuam, quod perdat dotem, tenent Zin. Bart. & Bald. in l. fin. C. de bonis. mater. vbi Arias Pinel. numer. 4. Quia tanta censetur offensa & iniuria in virum defunctum, sicut in viuum, vt in l. pen. vbi gloss. & Bart. ff. ad l. Iul. de adult. & expressè istam opinionem sequitur Paul. in l. fororem, num. 4. C. de his quib. vt indig. & in l. fideicommissum. C. de fideicommiss. & in conf. 417. libr. 2. Michael Crassus, receptarum sententiarum. c. 6. quaestione. 12. Menochius conf. 31. num. 13. & 33. Couarru. in. 4. in. 2. p. c. 6. §. 6. num. 9. & dicit communem Ioannes Botta, conf. 17. num. 5. Padilla, in. l. fideicommissum, nu. 3. C. de fideicommissis, Mieres, de maioratu. l. p. quaest. 48. numer. 42. qui dicit communioem, Angel. in tract. de maleficijs, verb. **che me hay adulterato la*

*ma dona, xnum. 303. Hippolyt. in singulari, nu. 234. & 416. & in l. 1. §. item Diuus, nu. 4. ff. ad l. Corn. de fideic. & conf. 13. num. 16. & in l. vn. C. de rap. virg. num. 54. Crotus, in l. 4. §. Cato. l. lectura, nu. 139. ff. de verb. loq. Neui. in Sylua nuptiali, lib. 2. tit. sen. non est nubendum, num. 44. Ripa, in rub. de iud. nu. 21. Iass. in l. 1. num. 6. ff. solut. matr. Abb. in. c. quia plerumque vbi Preposit. num. 3. de donat. inter vir. Tiraq. de nobilit. c. 18. numero. 9. Palacios Rub. in repet. c. per vestras, in rub. §. 67. num. 6. & §. fin. num. 6. Cifuentes, in l. 14. Tau. & Gomez, in d. l. 50. Tau. num. 80. & plures refert Dueñas, regul. 12. limit. 3. Costa, in. c. si pater, de testamētis, in. 6. in. 1. p. verb. legauit, num. 42. quam opinionem dicit communem Bellonus, in rub. C. de edendo, num. 83. & Boeri. decisio. 338. quos refert pro communi Matieço, in l. 5. tit. 9. gloss. 8. numer. 8. in fin. lib. 5. recop. & Salzed. in addition. ad Bernard. Diaz, reg. 786. in vers. tertio ex hoc. Et ratio huius opinionis ea est, quia vidua dicitur stare in priori matrimonio, text. in auth. de nuptijs §. non solum, collatio. 4. l. fin. C. de bonis mater. l. emancipatis. C. de legitimis heredibus. Et vidua corrumpat radijs mariti, & gaudet eo mortuo priuilegijs, & prerogatiuis illius, text. in l. mulieres. C. de dignita. lib. 12. ibi, **honorem maritorum erigimus. & genere nobilitamus. xtext. in l. filij. §. vidua. ff. ad municip. c. licet. §. mulier. de sponsal. in. 6. l. 7. tit. 2. p. 4. ibi, **deuere llamar Reyna y Condesa, despues que fuere muer to su marido, & sic vidua retinet familiam viri, vt tradit Bart. in l. fin. C. de verborum significatione, quem sequitur Fulgos. ibi, & etiam sequitur domiciliu, vt tradit Alber. in. l. femina. ff. de senat. & probatur in d. §. mulier. & in. d. l. mulier, ibi, **domiciliu mutamus. & sic de facto consultus respōdi, quod vidua quae contraxit matrimonium****

Communes contra communes. 708. 349

monium cum nobili ex priuilegio, quod eo mortuo retinet priuilegiu illius, & non teneatur ad tributa plebeiurum, nec ad alias contributiones. Ita Palac. Rub. in d. rub. §. 31. num. 9. quem sequitur Tiraq. de nobilitate. c. 13. num. 5. & in nobili ex priuilegio (quod magis est,) idē tenet Otalora, de nobilitate. §. p. princip. c. 8. num. 1. quem sequitur Didac. Perez, in l. 5. tit. 2. lib. 4. ordinam. verb. **orro si las mugeres, & Padilla, in l. volūtas, nu. 5. C. de fideicommissis, Ioan. Garcia, de Hispanorum nobilitate, gloss. 1. §. 1. num. 44. & Mieres, de maioratu. l. p. quaestione. 51. numer. 34. vbi benē sic defendit, quod etiam tenet & sequitur Salzedo, in addition. ad Bernard. Diaz, reg. 786. colum. 6. vers. tertio limita. qui allegat rationem, quod ius acquiritur ex persona alterius, durat etiam persona moriatur. l. post mortem §. si. l. illud. §. fin. ff. de contra tab. Pro qua sententia facit text. in l. 13. tit. 4. lib. 4. recopilat. ibi. **Ordenamos que la esmpcion otorgada por priuilegio a los señores de nuestra casa, se guarde a los tales en su vida y despues de su vida se guarde a las mugeres dellos, no casandose, y manteniendo castidad. & Quia lex expressè decidit nostram quaestionem, & Ioan. Garcia, supra, in tract. de nobilitat. gloss. 1. §. 1. num. 44. & 46. qui allegat. l. 18. tit. 14. lib. 6. recop. l. 12. & 25. tit. 11. lib. 2. ordinam. quod dicit notandum. **paralos descendientes de Antona Garcia, & idem in alijs priuilegijs tradit Auiles, in proh. m. cap. prae. gloss. 1. num. 45. & 18. & Cacheranus in decis. Pedemontan. o. numero. 14. Quae omnia quia practabilia retuli, cum quotidie in praxi contingat. Ex quib. omnib. satis clarè est approbata sententia ista, & comunis opinio, quod vidua si stuprum committat in viduitate, perdat dotem, cum potius omnibus prerogatiuis & priuilegijs ipsius mariti.***

Sed his non obstantibus, contraria opinionem tenet Alexand. in d. l. fororem, quem sequitur Iass. (sibi contrarius) in l. fideicommissum, num. 3. C. de fideicommiss. Decius, in. c. pastoralis, num. 8. de iud. & in l. cum quaedam puella, numer. 12. ff. de iurisdic. Callan. in consuetud. Burgund. rub. 4. §. 6. numer. 24. & Carol. Molin. in consuetud. Parisiens. tit. 1. §. 30. quaest. 28. num. 142. Crot. in l. 4. §. Cato. l. de tur. ff. de verb. Ripa, in l. 2. num. 8. soluto matrimonio Aymon Crauet. conf. 205. numero. 24. lib. 1. Ioannes à Garronibus, in auth. idem. C. de secund. nupt. Quar. in l. 1. ff. soluto matrimonio. Boeri. decis. 338. numer. 12. dicens, ita fuisse iudicatum, Dueñas, sequitur istam opinionem (alijs citatis) regul. 12. limitat. 3. Gomez, in d. l. 80. Tau. num. 70. Didac. Perez, in l. 6. tit. 2. lib. 4. ordinamenti. gloss. magna ad fi. colum. 1337. Costa, in d. c. si pater. l. p. verbo. legauit, num. 41. & 42. Pinel. in d. l. fin. nu. 10. & 11. Matienço, in l. 5. tit. 9. gloss. 8. num. 12. lib. 5. recop. Padilla, in d. l. fideicommissum num. 4. Cifuent. in d. l. 14. Tauri, nu. 4. vbi dicit fauorabiliorem esse hanc opinionem, & communioem dicit Socin. iunior, conf. 111. num. 7. in fin. lib. 3. Roland. conf. 86. lib. 2. Iulius Clar. lib. 5. recept. §. stuprum, vers. si nunquid vidua, vbi dicit istam opinionem esse benigniorem, & ab ea non esse recedendum in iudicando & consulendo, quam etiam defendit pluribus fundamentis Salzed. in addition. ad Bernard. Diaz, reg. 786. col. 3. & Peralta, in l. cum quidam. 34. ff. de leg. 2. num. 8. & Molina, lib. 1. de Hispanorum primog. c. 9. a numer. 51. & hanc dicit communioem, & a quo rem, & in praxi receptam Sfortius, Oddi, col. 52. & 85. & Villalobos, l. ite ra. V. num. 51. Cacheranus, decis. 77. & nouissimè (posthac scripta) idem tenet Gutierrez, lib. 2. canonicac. 12 mem

Practice Quæstiones.

12. a numer. 1. & 21. vbi refert duas communes, & Barbosa, in l. 2. ff. soluto matrimonio. l. p. num. 65. vbi dicit hanc esse hodie magis communem opinionem, & disputat ad utranque partem Octavianus Vulpelus, conf. 123. per totum lib. 1. Pro qua opinione facit text. in auth. de restitu. & ea quæ parit in vnde men. §. si. collat. 4. vbi mulier propter stuprum commissum intra annum luctus, solum puniatur in amissione lucrorum, quæ erat habitura ex bonis viri, ergo sequitur quod cum sit lex pænalis, non debet extendi ad dotem, ex traditis per gloss. f. & doctores, in auth. quas actiones. C. de sacrosanct. eccles. maximè cum sit dispar ratio, lucra non capere, vel debita amittere. l. si. C. de codicill. l. assiduis. §. fin. C. qui pot. in pign. dos igitur est proprium patrimonium vxoris. l. Pomponi. ff. fam. erciscun. l. 3. §. sed vtrum, de minorib. Secundo pro hac sententia virget text. in l. si vxor, vers. quanuis. ff. ad l. iul. de adul. te. ibi. * Si vidua esset impune, in eam stuprum committeretur, * quam. l. declarat Couarr. le sponsalib. 2. p. c. 7. §. 6. nu. 11. Alciat. lib. 2. Paradox. c. 40. Hippolyt. singul. 150. Budeus, in annotationib. ad Pandectas, tit. de adulter. §. si vxor. Catellian. Cotta, in memorabilib. verb. meretrice, & Matienço, supra, numer. 12. Tertio facit pro ista opinione tex. in c. 2. de fæud. sine culpa non amitt. vbi ita demum vassallus perdit fæudum per offensam contra dominum, si domino viuente facta sit. Quarto facit regula iuris, quæ cauetur, quod pœna non est imponenda nisi vbi illa à iure reperitur appositæ. gloss. in c. si. de iure patronatus, & in l. si quis §. Diuus. ff. de religiof. & sumpt. fun. authen. de non eligen. secun. nupt. §. cum igitur, ibi * nec est lex tale aliquid dicens. * Vltimò pro hac sententia facit. l. fin. tit. 4. lib. 4. ordinam. quæ est. l. 5. tit. 9. lib. 5. recop.

vbi solum disponitur, quod mulier quæ commissit stuprum post mortem viri, perdat acquisita constante matrimonio, applicanda heredibus viri, sed de dote nihil disponit, & sic illa dispositio est restringenda, & non amplianda, quia si illa lex vellet priuare viduas luxuriose viuētes, sua dote, sicut illud expresse in lucris, disponeret in dote, & sic illam legem solum in lucris procedere declarant Dueñas. d. reg. 12. num. 3. in 3. limitatione, in fin. & Costa, supra, quos sequitur Salzedo, qui satis ex proposito decidit nostram quæstionem, & declarat dictam. l. ordinamenti. Quæ opinionem veriore esse existimo, ex rationibus de quib. supra, licet doctissimus Barbosa contrarium teneat supra. num. 67. in fine, & confirmatur nostra sententia ex. l. 80. Tauri, per quam maritus solus potest accusare mulierem de adulterio, & non alius, licet sit illius hæres, vt latè explicuimus in quæ. 674. vbi heredes mariti non possunt accusare viduam de adulterio commisso in vita mariti, neq. per viam actionis, neq. per viam exceptionis. Et vtrum vidua perdat lucra acquisita propter stuprum semel commissum, resoluit, quod non Gutierrez. pp. quæst. 2. p. quæst. 122. contra Couarr. supra. 2. p. c. 7. §. 6. nu. 12. Pinelus, in l. si. num. 22. C. de bonis maternis, disputat latissime, & Rubeus in rub. de donat. §. 67. Padilla, in l. si. de commissum, nume. 7. C. de fideicommiss. Acosta, supra, nume. 38. & 39. & Matienço, in d. l. §. gloss. 8. num. 7. Mexia, ad l. Toleti. 10. partis. 2. fundamēto, num. 14. perdit tamen donationē & legatum factum à marito, vt resoluit Rolandus, conf. 86. numero. 35. vò lumine. 2. & ita iudicauit senatus vt tradit Osach. decis. Pedemont. 67. in si. Cou. sup. nu. 12. in d. §. 6. & sequitur Botta cōf. 17. nu. 3. Greg. in l. 3. tit. 17. p. 7. verb. * después de la muerte. *

2. Matienço lib. 9. c. 9. ff. de SVMM. A
8. n. 4. p. 267. co. 9. dno.

Communes contra communes. 709. 351

SVMMARIVM.

- 1 In pænalibus non est facienda extensio à maiori tate rationis.
- 2 In adulterio potest causari prolis confusio, secus in osculo.
- 3 Maritus si occiderit mulierem quam inuenit osculantem, nullam pœnam incurrit.
- 4 Histriones, qui Hispano sermone, * representantes, * appellantur, sunt infames.
- 5 Priuatio præsupponit habitum.
- 6 Doctores qui contra histriones scripserunt referuntur, & eis non licere vxores suas de adulterio accusare, traditur.

QVÆSTIO. 709.

Utrum mulier perdat dotem propter osculum luxuriosum, sicut perdet propter adulterium. (communis contra communem.)

In quæstione præcedenti explicauimus illam quæstionem, an vidua perdat dotem propter stuprum, nunc autem se offerunt aliæ duæ communes opiniones contrariæ, in quæstione proposita. Et partem affirmatiuam tenet Bald. in cap. tuq. de procuratoribus, num. 4. quem sequitur Felinus, in c. præterea, de testibus, & Bern. Diaz, in reg. 216. & sequitur Palacios Rubeus, in repetitione rubricæ. c. per vestras, de donationibus. §. 78. num. 10. & Matthæus de Afflictis, in constitutionibus Regni Siciliæ, lib. 3. rubrica. 46. num. 6. & tradit Ripa, in l. si. C. de reuocandis donat. quæstione. 6. & Couarr. de spon. 2. p. c. 7. §. 6. nume. 3. & est communis opinio, vt tradit Bellonus, in rub. C. de edendo, num. 81. & pro hac opi-

4. C. de edendo, num. 81. & pro hac opi-

nione facit tex. (cū gloss.) in c. i. quib. modis fæudum amittatur, & illam Baldi opinionem sequitur Castillo, in l. 81. Tauri, num. 3. & Alciatus, in c. cum non ab homine, nume. 102. de iudicijs Et propter osculum potest maritus criminaliter vxorē accusare, vt tradit Gomecius, in d. l. 81. Tauri, num. 50 quod tamen intelligo respectu pænæ extraordinariæ, non vero ad pœnam mortis, vt sentit Iulius Clarus, lib. 5. receptarum sententiarū §. adulterium, numer. 16. & sequitur Gracian. reg. 496. num. 5. & alios refert Zenedo, in collectanea. 154. ad decretales, num. 4.

1 Sed contrariam opinionē in quæstione principali tenet Alciatus, (sibi contrarius, lib. 4. par. c. 10. & Decius, in d. rubrica, C. de edendo, vbi dicit, quod si dictum Baldi esset verum, multum detererentur mulieres: ego verò dico, quod qui nō timet pœnas æternas, multo minus temporales, quia nunquā vidimus mulieres propter pœnam adulterij ab illo delicto desistere, parcendo iuuenilibus caloribus. Et eandem opinionem sequitur Decius, in l. i. num. 47. C. de seruis fu fugitis, & contra Baldum, supra, confuluit Gratus, respons. 50. num. 26. volum. 2. & hanc opinionem (cōtra Baldum) dicit cōmunem Boerius, in rubrica de iudicijs, num. 22. & sequitur Couarr. supra, & dicit veriore Padilla, in l. Transigere, numer. 86. C. de transactionibus, vbi refert duas communes, & sequitur Menochius, de præsuppositionibus. 2. p. lib. 5. præsuppositione. 41. num. 26. cum sequentibus, & sequitur Salzedo, ad Bernardum Diaz, reg. 216. Et ratio est, quia in pænalibus non est facienda extensio (etiam à maiori tate rationis) vt in l. si. C. de sacrosanctis eccles. vbi gloss. & doctores. Quanto magis, quod in osculo est diuersa ratio quæ in adulterio, propter confussionem prolis, suppo-

Practicae Quaestiones.

supponendo filium alienum, quod cessat in osculis, & amplexibus, & in alijs tactibus luxuriosis, & impudicis, & sic in authen. liceat matri & auia. §. quia verò. plurimæ enumerantur causæ propter quas mulier priuatur dote, & non enumeratur osculū, quia cessat ratio legis, Gracian. ff. ad l. Iuliam, de adult. Si vero de facto maritus occiderit uxorem, quam inuenit osculantem, profecto nullam penam incurrerit, quia non potuit iustum temperare dolorem. l. si adulterium, cū incestu. §. imperatores, ad l. Iuliam de adult. & sentit Greg. in l. i. tit. 14. par. 2. ibi, *e valiesse menos de su cuerpo,* & tradit Guillemus Benedictus, in cap. Raynuntius, verb. qui cum alia, num. 36. de testamentis, & sequitur Gracian. supra, num. 2. quod limitarem, quando mulieres haberent maritos humiles & abiectos, veluti qui ludicram artem exercent, qui Hispano sermone, *representantes,* appellantur ut in l. athletas. ff. de his qui notantur infamia. l. 4. tit. 6. p. 7. vbi Greg. verb. *juglares,* dicit quod illi histriones sunt infames, & sic non possunt priuari aliquo honore, quia priuatio supponit habitum. l. decem. ff. de verborum. §. seruus, instit. de capitis diminutione, & sic sancitum est per quandam regiam prouisionem, histriones non posse accusare uxores suas de adulterio, cū videantur tacite & permissiue in prædicto delicto assensu, secum gerendo illas de loco ad locum, in publicis lætitijs, loquendo & garrulando. verba venerea contra quos plura cumulat Sebastianus de Medicis, in sua summa peccat. 2. p. tit. 7. quæst. 29. Tiraquellus, de nobilitate. c. 34. ex num. 6. & 13. Syluester, in summa verb. ars, numero. 6. & verb. ludus, num. 8. & Petrus Sánchez, in 3. p. histor. moral. tit. *de la vida de Romulo y Remo,* §. 3. fol. 260. & Petrus de Ribadencira, lib. 1. *de la tribula-

cion,* c. 11. & Ioannes Pineda. 1. part. *de la agricultura Christiana,* dialogo, 15. ex. §. 25. vlt. 29. Polidorus, de inuent. rerum lib. 3. c. 13. & latè Petrus Gregori, in syntagmate iuris, lib. 39. c. 5. in principio pagina. 819.

SUMMARIVM.

- 1 Mulier prohibita contrahere, potest adire hereditatem lucrosam.
- 2 Lex. 55. Tauri, declaratur.
- 3 Mulier coniugata est prohibita contrahere, propter damnum quod marito inferri potest.
- 4 §. neque, de auctoritate tutorum, instit. declaratur.
- 5 Pupillus aduado hereditatem facit contractum, & remanet obligatus.
- 6 Ratio differentie assignatur inter mulierem prohibitam contrahere, & pupillum.

QVAESTIO. 710.

Verum pupillus possit adire hereditatem, etiam opulentam, sine tutoris auctoritate. Communis contra communem.

Notissima iuris conclusio est, pupillum sine tutoris auctoritate posse conditionem suam meliorem facere. tx. in. l. contra iuris. ff. de pactis. §. 1. de auctoritate tutorum, & tradit Covar. in. c. cum esset, num. 9. de testamentis. Ex qua conclusione deducunt doctores, quod licet de iure non possit pupillus sine tutoris auctoritate adire hereditatem illud non procedat quando hereditas est lucrosa, & sine damno minoris. Ita Dinus, in. c. quod gracia. de reg. iuris in. 6. Angelus, Paulus, & Alexander, in. l. si quis mihi bona. §. si seruus ff. de acquirend. hered. idem Paulus in. l. potuit. C. de iure deliberandi, & 2. p. tit. 1. in §. 1. de auctor. tut. fo. 81. plures 2. p. §. 96. in. l. 1. fo. 129. co. 1.

Communes contra communes. 710.

353

plures tradit Decius, conf. 331. & Tiraquellus, ad. l. connubiales, gloss. 8. nu. 1. 77. & est communis opinio secundum Iass. in. d. l. potuit num. 4. vbi hoc confirmat, quia mulier prohibita contrahere ex formastatuti (prout hodie cautetur in. l. 55. Tauri) poterit tamen adire hereditatem opulentam, & lucrosam, sine aliqua licentia. Ita consuluist Angelus, conf. 317. & in. l. mutuum. ff. de acquirenda hered. vbi illi sequuntur Imola, Raphael, & Paulus Castrensis, qui dicit ita consuluisse Florentiam, conf. 91. lib. 1. & plures pro hac opinione cogensit Tiraquellus, supra, num. 78. Quod quidem potest hodie procedere, non obstante decis. legis. 55. Tauri, quia disponitur, mulierem non posse sine licentia mariti repudiare hereditatem, neque adire, nisi cum beneficio inuentarij: ut illud intelligatur de hereditate damnosa, non autem de lucrosa, cum ex hoc nullum damnum patiatur maritus, & ipsa non reperiatur prohibita contrahere, propter infirmi intellectus iudicium, sed ex eo, ne per contractum præiudicet marito, ut latè diximus in quæst. 140. q. est meti tenendum pro declaratione illius legis Tauri. Sed his non obstantibus in quæstione principali contraria opinio verior est & tenenda, imò quod pupillus non possit adire hereditatem etiam lucrosam, sine tutoris auctoritate. Quam opinionem sequuntur Zinus Bald. & Salicetus, in. l. quod fauore. C. de legibus, idem Bald. in. d. l. potuit, & alios refert Tiraquellus, in. d. glo. 3. nu. 39. & sequitur (dicens communem opinionem) Riminaldus, in. l. bonorum C. qui admitti, col. 3. & etiam dicit communem Ang. & Porcus, in. §. neque nu. 8. de auctoritate tutorum, & sequitur Spino, in speculo testamentorum, gloss. 33. num. 27. qui refert duas communes Et pro hac est tx. expressus in d. §. neque, ibi, *quāvis illis lucrosa sit, nec

ullum damnum habeat,* tx. etiā in. l. obligari. §. pupillis. ff. de auctoritate tutorum. Et ratio est, quia licet verum sit, quod pupillus potest facere conditio nem suam meliorem, tamen illud intelligitur, quando non remanet obligatus, maxime, quia adeūdo hereditatem facit contractū, & obligatur, ex eo creditoribus hereditarijs, & etiā legatarijs. Lex maleficijs. §. heres. ff. de actionib. & oblig. l. apud Iulianū, in fi. ff. ex quib. caus. impos. eat. §. heres, inst. de oblig. quæ ex quasi contract. Et sic cū prohibitus sit contractū facere sequitur q. neque adire poterit, quia substantia contractus prohibitionis non consistit in lucro, vel in dāno, sed in obligatione unde assignatur ratio differentie inter mulierem prohibitam contrahere, & pupillum, quia prohibitio mulieris fit à lege, propter dānum mariti, at verò in pupillo, ex eo q. nō habet integrum intellectū, & sic mulier mortuo marito potest contrahere, secus autē pupillus mortuo tutore, cū in primo casu cesset ratio prohibitio nis, in secundo verò non, & sic intellectus glossæ in. d. §. neque, non conueniunt literæ, illius tx. quem melius declarat Bart. in. l. nulla. ff. de legibus.

SUMMARIVM.

- 1 Filius in sua legitima est creditor, mortuo patre.
- 2 Creditor heres institutus, potest acceptare debitum, & repudiare hereditatem.
- 3 Legitima filij nullum recipit grauamen.
- 4 Hereditatem tam ex testamento, quam ab intestato, potest filius repudiare, obiecta sua legitima.
- 5 Pater tenetur relinquere filio legitimam titulo institutionis.
- 6 Filius potest acceptare meliorationem, & repudiare hereditatem.
- 7 Lex. 11. tit. 4. p. 6. declaratur.
- 8 Conditio casualis vel mixta, reijcitur de legitima, & de residuo.
- 9 Lex. 27. Tauri, declaratur.

Z

Quæst.

Utrum filius universaliter à patre heres institutus, possit acceptare legitimam, & repudiare hereditatem. Communis contra communem.

Difficilis in presenti quaestio se offert explicanda, in qua partem negativam (quod filius non possit acceptare legitimam, & repudiare hereditatem) tenet Romanus, in l. 1. num. 12. ff. de acquirenda hereditate, & in l. unica, num. 11. C. quando non petentium partes, Decius, in ius nostrum, num. 5. ff. de reg. iuris, qui dicit communem in l. heres instituta, num. 5. C. de impub. Cou. in c. Rayn. §. fi. in fi. de test. Romanus, conf. 58. Paulus, conf. 86. num. 3. lib. 1. Ripa, in l. reconiuncti, num. 69. ff. delegat. 3. & ratione assignat Simon de Pretis, lib. 3. de conie. vel. vo. in solutione ad. 3. num. 12. fol. 25. n. 11. Rom. in l. unica C. quando non pet. partes, & ante eum Bald. in l. 3. ff. de acquirenda hereditate. vbi Corrasius, & Angel. de Arecio, in §. fi. inst. de heredum qualitate & differentia, & sequitur Aretinus, in l. 1. colum. 13. ff. de vulgari, qui dicit communem, & pro communi ea allegat Spino, in speculo testamentorum gloss. 33. num. 62. qui refert in hac quaestione duas communes opiniones contrarias. Pro qua sententia facit, quia fili? in sua legitima, mortuo patre est creditor, tx. in l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bonorum. At vero creditor institutus, potest repudiare hereditatem, & petere debitum. l. fi. §. 1. C. de curatore furiosi. l. si quis legatum ff. de falsis. l. debitum. C. de hereditariis actionibus. Ergo similiter & filius poterit acceptata legitima reliquam hereditatem

restituere, quia alias esset gravatus in sua legitima, quod gravamen rejicitur, vt in l. quoniam in prioribus C. de inoff. & facit text. in l. neminem ff. deleg. 2. ibi, neminem eiusdem rei partem velle & partem nolle verius est.

Sed contrariam opinionem (quod filius non possit agnita legitima, hereditatem repudiare, cum filius non dicatur verus creditor) tenent Bart. in l. gerit, num. 22. ff. de acquirenda hereditate, & in l. quia poterat, num. 5. ad Treb. vbi Alex. num. 12. dicit communem opinionem, quam sequitur Bal. & Fulgosius, in l. 3. C. de imp. vbi Alexan. etiam testatur communem opinionem, quam sequuntur ibi Decius, num. 5. Curtius iunior, num. 8. Corrasius, num. 11. & Fran. de Arecio, in l. 1. num. 10. ff. de vulg. & ibi Socinus, num. 31. dicit communem, quam confirmat pluribus rationibus, & sequitur Orosius, in l. si arrogator, num. 122. ff. de adoptionibus, & Mencha. de success. creat. §. 20. num. 212. & dicit etiam communem Cou. in c. Rayn. §. fi. in fin. de testamentis, & sequitur Meneses, in l. si emancipata, num. 35. C. de iuris & facti ignorantia, dicens, quod est vera sententia siue hereditas deferatur

4 filio ex testamento, siue ab intestato, vt tradit Abb. in d. c. Raynuntius, num. 28. vbi Guillelmus Benedictus, ver. si absq; liberis moreretur, el. 2. q. sequitur Angulo, de meliorationibus l. 5. gloss. 1. num. 12. vbi dicit, quod est generale in omni herede, quod non possit diuidere delatam sibi hereditatem, acceptando pro parte, & repudiando, pro parte, vt in l. 1. ff. de acquirenda hereditate, quod a fortiori procedit in filio cum pater teneatur filio legitimam relinquere titulo institutionis, vt in authentico. vt cum de appellatione cognoscitur, §. aliud, collatione. 8. & diximus in quaestione. 23. quia ille titulus est honorabilior l. filium. §. sed si portio. ff. deleg. praeferan

praeferendis. Quae omnia sunt intelligenda, quando filius est solus heres institutus, non datus coherede, neq; substituto, se autem verò quando filius cum alijs fratribus esset heres institutus, & melioratus, in 3. vel in 5. bonorum patris, quia tunc potest legitimam & hereditatem repudiare, & meliorationem acceptare, vt in l. 21. Tauri, quae est l. 5. tit. 5. lib. 5. recop. vbi Angulo, & Mariengo, & Azueedo, & Spino, supra, num. 62. in fine, & Couarr. lib. 2. var. c. num. 2. & declarat Molina, de Hispanor. primogen. p. num. 13. & Greg. in l. 2. tit. 2. p. 3. verb. *la mandada*, *Quelladas*, quae 24. num. 11. Olano, lucra. M. num. 34. & Xarez, in l. quoniam in prioribus, quae sita. fol. 98. Menchaca, de successuum creat. §. 1. num. 9. Sarmiento in l. si quis seruus §. fi. num. 12. ff. deleg. 2. Et an melioratus repudiando hereditatem possit acceptare ius patronatus, vide Spino, in speculo testam. gloss. 4. num. 55. Et an filius melioratus, in 3. & 5. bonorum, possit gravari in sua legitima aliquo vinculo restitutionis, vel conditionis casualis, vel mixtae, vide l. 11. tit. 4. p. 6. quae disponit, quod non, ibi, *Bien puede el padre poner aquella condicion que es en poder de el hijo de la cumplir, mas ninguna de las otras condiciones, asi como las que de acarcieren por auentura, o las que son mezcladas no las puede poner, e si las pone no empecen al hijo heredero, mas quer no se cumplan*, & ibi iduerit Greg. verb. *no empecen*, qui resoluit, quod hodie pater non potest filium instituere sub conditione casuali, vel mixta, etiam si illi ultra legitimam relinquatur tertiam, & quintum, quae lex terribilis est, secundum Xarez, in l. quoniam in prioribus, ampliatione. 2. dicens, quod semper circa eam cogitemus, cum ex ea prohibeatur pater ponere conditionem quam vellet in eo, quod relinquit ultra legitimam. De cuius legis intellectu

vide Molinam, de Hispanorum primogen. c. 1. nu. 29. & Barges de Paz, quaestione. 1. num. 9. qui intelligunt dictam legem quod gravamen rejiciatur de legitima, & remaneat in alijs bonis, prout de iure communi erat dispositum per legem, sciens. §. repletionem. C. de inofficioso testamento, vbi notat Paulus, & in conf. 7. volum. 2. & haec est communis opinio, secundum Menchacam, de successuum creatione, lib. 1. §. 10. nu. 346. quem sequitur Molina, supra, qui in intellectus repugnat verbis dictae legis ibi, *ten mas de su parte legitima*, & ibi, *no empecen al hijo heredero, mas quer no se cumplan*. Et sic neq; in excessu, ultra legitimam sustinebitur conditio casualis, vel mixta, & sic illa lex est intelligenda, quando gravamen vel conditio fuit apposta in legitima, relinquando ex hoc filio aliquid ultra legitimam, quod non procedit quando gravamen fuit positum in eo quod excedit legitimam, quia tunc si sustinebitur cum filius habeat legitimam sine gravamine, quod maxime hodie procedit, ex l. 27. Tauri, seruando ordinem dictae legis, quod tenet Quessada, in suis quaestionibus. c. 6. nu. 17. in fine, Couarr. in c. Raynaldus, §. 2. numero. 4. de testamentis, quem intellectum nouissime sequitur doctissimus Gutierrez, lib. 3. practicarum quaestionum, quaestione. 57. numero 15. & 20. Azueedo, in l. 1. tit. 6. lib. 5. recopilationis, num. 17. & Peralta, in l. 1. numero. 12. ff. deleg. 2. qui sic intelligunt. d. l. 27. vt procedat quando gravamen simpliciter, & de perse apponitur in 3. vel 5. bonorum, secus autem si filius melioratur, & tam in 3. & 5. quam in sua legitima apponatur gravamen, quia tunc in nihilo sustinebitur, vt in d. l. partite, quam sic intelligit Angulo, de meliorationibus. l. 11. gloss. 1. numero. 7.

Practicae Quaestiones.

QVAESTIO. 712.

Utrum heres qui repudiat partem hereditatis. Et de alia nihil dixit, videatur totam repudiare. Communis contra communem.

HAec quaestio non est multum dissimilis a quaestione praecedenti, in qua etiam reperio duas communes opiniones contrarias, & gloss. in l. 2. ff. de acquirenda hereditate, resoluit, repudiationem non valere, quam ibi doctores sequuntur, & esse communem opinionem dicit Fulgosius, & Alex. & Iass. in l. qui dam elogio. C. de iure de lib. vbi Corneus, num. 4. dicit etiam communem, & Guiller. Benedict. in c. Raynunt. verb. & uxorem, nu. 10. 4. de testam. & pro hac opinione, facit tex. in l. si solus ff. de acquiren. hered. ibi, *nam omittit potest, quam opinionem sequitur Spino, in speculo testamentorum, glo. 33. nu. 63, qui etiam refert contrariam esse communem, quam sequitur Imola, in d. l. 2. nu. 13. Iass. nu. 24. Alex. nu. 4. ff. de acquiren. hered. & dicit communem Alciatus, in l. vnica, nu. 35. C. quando non petenti partes. Quae opinio verior est.*

QVAESTIO. 713.

Utrum filius non adimplendo conditionem sub qua heres institutus est, amittat beneficium abstinendi. Communis contra communem.

Filius in vita patris videtur continuare dominium hereditatis futurae, vt in l. in suis. ff. de lib.

& posthumis, & non habet necesse adire hereditatem, quia statim, & ipso iure efficitur heres, tex. in l. in suis ff. de suis, & legitimis hered. Habet tamen filius beneficium abstinendi, vt in l. necessarijs ff. de acquirenda hereditate. Quibus sic suppositis in quaestione praecedenti, tenet gloss. in l. si dubitari. ff. de heredibus instit. quod si filius heres, adimplendo conditionem sub qua heres institutus est, non amittit ius abstinendi, quam sequuntur Bart. ibi, & Imola, nu. 9. testatur esse communem opinionem, & sequitur Paulus, in l. in conditionibus, nu. 3. ff. de conditionibus & demonstrationibus.

Sed contrariam opinionem (imò quod adimplendo conditionem suam sponte, excludatur a beneficio abstinendi) tenet Cumanus, in d. l. iam dubitari, nu. 2. & Fulgosius, in l. 1. §. sed si parendi. ff. de conditione ob causam, quid dicit communem, & ibi Alex. nu. 5. & Costa, lib. 2. selectarum, c. 3. nu. 4. & hac dicit verior Spino, in speculo testamentorum, glo. 33. nu. 65. pro qua opinione (quae receptior est, facit l. cum bonis. ff. de acquiren. hereditate. & l. si filius qui patri. ff. de vulgari.

QVAESTIO. 714.

Utrum ius immiscendi suo heredi competenti possit aliquo tempore praescribi. Communis contra communem, Et quid iure regio.

Receptissima conclusio in iure est, quod ius adeundi ad minorem praescribatur 30. annis. Itaque verbo, l.ogi, in l. licet. C. de iure deliberandi, quam sequuntur doctores ibi, & est alia gloss. in l. 3. verb. potest. ff. de acquiren. hered. vbi sequitur Bart. & dicit communem Romanus, nu. 3. & Corneus, conf.

Communes contra communes. 715. 357

conf. 305. num. 6. vol. 3. Soc. conf. 82. vol. 1. Balbus, de praescript. 4. p. 4. par. 1. quae. 19. Rodericus Xuares, in l. 1. tit. 2. de las herencias. nu. 44. lib. 3. for. Et secundum istam opinionem consulto Gomecius, & obtinuit, in l. 1. tomo, var. c. 9. nu. 28. & Salzedo, in additione us ad Bernardum Diaz. d. reg. 2. quod sequitur Padilla, in l. si eman. cipata, nu. 40. C. de iuris & facti ignorantia, illud extendens, in nu. 41. vt procedat in iure immiscendi, quod ius eodem tempore longissimo. 30. annorum excludatur. Ita probat tex. in d. l. licet. C. de iure delib. vbi Alex. dicit communem, & in l. 1. C. quando non petenti partes, & alios referens hac dicit communem Pinelus, in rub. C. de bonis mat. 2. p. nu. 40. & 41. & sequitur Spino, in speculo testament. glo. 33. numero. 66.

Sed contrariam opinionem (imò quod ius immiscendi nullo tempore praescribatur) docet gloss. magna, in d. l. vnica quam sequitur Iass. in l. 3. ff. de acquiren. hered. nu. 23. Angelus, in l. 1. in suis, nu. 114. ff. de lib. & posth. & dicit communem Guillelmus Benedictus, in c. Raynuntius. verb. in eodem testam. el. 2. num. 63. Et ratio est, quia in suis heredibus non est necessaria additio hereditatis, quia statim (mortuo patre) ipso iure heredes efficiuntur, vt in l. in suis. ff. de suis & legit. hered. §. sui, inst. de heredum qualitate & differentia, & sic si statim est heres nunquam potest contra eum causari, neque inchoari, praescriptio. Hodiè autem aliter est dispositum, in l. si. tit. 14. p. 6. si vero instent creditores hereditarij, potest iudex designare tempus heredibus, tam suis, quam extraneis, vt intra illud adeant, vel repudient hereditatem, quod transacto, poterit bonis hereditarijs curatorem constituere, vt tradit Padilla, sup. nu. 43. & Greg. in l. 2. tit. 6. p. 6. verb. *alomenos*, & Parladorius, lib. 2. rerum

quotidianarum, c. si. 4. p. §. 1. num. 6. & ita quotidie practicatur.

QVAESTIO. 715.

Utrum filia heres instituta a matre transactis triginta annis ad adeundam hereditatem ex testamento possit ab intestato hereditatem petere. Communis contra communem.

Pro limitatione quaestionis praecedentis adducitur a doctores quae. 10. ista, quae in hoc loco venit disputanda, & tradit regulam cum hac limitatione, vnica, & singulari Bernardus Diaz, reg. 21. vbi ex doctrina Bartoli in l. licet. C. de iure de liberandi, concludit, quod si filia a matre heres instituta sine coherede, non adiuit ex testamento transactis triginta annis poterit intra alios triginta adire ab intestato. Quam decisionem dicit mirabilem Paulus, in l. quam diu, la. 1. ff. de acquiren. hered. & plures refert pro hac opinione Tiraquellus, de re tractu conuentionali. §. 1. gloss. vnica, nu. 20. & testatur communem opinionem Ruynus, conf. 24. num. 1. vol. 1. & conf. 162. nu. 8. vol. 3. Maranta in l. 1. is potest, nu. 96. ff. de acquiren. hered. & Sapia, nu. 70. in l. 1. C. qui admitti, vbi Iacobus de Nigris, num. 74. quos refert, & sequitur Antonius de Padilla, in d. l. si emancipata, numer. 42. in fine vbi amplectitur Bartoli opinionem contra alios, & pro sua opinione consulto ipse Bart. conf. 129. num. 13. & sequitur Alexan. conf. 89. lib. 2. Corneus, conf. 70. num. 8. vol. 4. qui dicit idem legendo tenuisse, & dicit magis communem Socinus iunior, conf. 14. numero. 7. volumine. 3. & sequitur Mantica, de coniecturis vltimarum vol. lib. 1. tit. 14. nu. 28.

Paulus, & Aretinus, in l. Pantoni-
us, ff. de heredibus instituendis, Guido
Papae, singulari. 89. Cepola, cautela.
167. & Carcellianus Cotta, in suis me-
morabilibus, verb. adeundi, & Guil-
lermus Benedictus in c. Raynuntius,
verb. & uxorem, nume. 126. de testa-
mentis, & Antonius Gomez. 1. tom.
var. c. 9. num. 29. & sequitur Salzedo,
in additionibus ad Bernardum Diaz,
dicta reg. 21. in fine, qui sequitur opi-
nionem Bartoli, dicens magis com-
munem, & veriolem.

Sed contra Bart. tenet Franciscus
Triginus, conf. 158. num. 4. quem se-
quitur Fulgosius, & Salicetus, in d. l.
licet, & dicit communem opinionem
contra Bartol. Carolus Molineus, in
addit. ad Alex. conf. 87. num. 7. vol. 2.
quos reprobant Salzedo, & Padilla su-
pra, referentes duas communes, circa
quas vide legem, ff. tit. 14. p. 6. ex qua
elicies veritatem huius quaestio-
nis, & quid sit practicandum cum casus
occurrit.

QVAESTIO. 716.

*Utrum haeres non adimplens vo-
luntatem defuncti, priuetur ip-
so iure hereditate, vel per sen-
tentiam. (communis contra
communem, & quid iu-
re regio.)*

Iuris conclusio est, quod haeres ex
traneus, qui non adimplet testa-
toris voluntatem, priuatur ipsa
hereditate. l. si patroni. §. quid ergo. l.
fideicommissariam. §. legatum. ff. ad
Trebellianum, auth. hoc amplius. C.
de fideicommissis. l. si. tit. 10. p. 6. Coua.
in c. si haeredes, nu. 5. de testam. quod
quidem existimant doctores ipso iu-
re fieri, quia verbum. priuatio, de quo
in dicta auth. denotat priuationem
ipso iure. Ita gloss. in l. in criminali.

C. de iurisdictione omnium iud. glo
in auth. de heredibus, & falcidia §. si
quis autem. Et probat text. in c. licet
vniuersis, de voto, ibi, *ordine genitu-
ra priuandum*. Et verbum, priuatur,
notant doctores ibi, ut ipso iure fiat
priuatio, non expectata sententia, quā
opinionem tenet Bald. & Salicetus, in
d. auth. hoc amplius vbi lass. num. 7.
dicit communem, & Spino, in specu-
lo testa. gloss. 28. num. 67.

Contrariam verò sententiam existimo
esse veriolem, pro qua consuluit Pur-
puratus, conf. 482. vol. 2. vbi plures re-
fert, ita etiam tradit gloss. in l. iubem?
nulli. §. oconomus, verb. priuatur. C.
de sacrosanctis eccles. gloss. in c. cum
tu, verb. priuandos, de usuris, gloss. in
cap. quia propter, verb. priuatur, vbi
Abb. notat, de electione, glo. in c. prae-
terea, de iur. patron. gloss. in c. cupien-
tes. §. si vero in discordia, verb. priue-
tur, de electione lib. 6. & tenet Hostie-
sis, in c. de multa, verb. priuentur, de
prebendis, tx. in auth. sancimus. C. de
episcopis, & clericis, ibi, *et tunc pri-
uentur*. c. quāquam de electione lib. 6.
doctores in c. 1. ne praleti vices suas.
Et plura in proposito congersit Tira-
quellus, in l. si vnquā, verb. reuertatur
nu. 166. & 167. de reuoc. donat. & in
nu. 9. vbi resoluit, quod in dubio de-
bet sumi interpretatio, ut priuatio
fiat per sententiam, & non ipso iure
quā opinionem sequitur & defendit Pa-
dilla, in d. auth. hoc amplius, nu. 24.
vbi dicit, quod de iure regio est appro-
bata haec opinio, contra communem per
d. l. si. tit. 10. p. 6. idem tenet Coua. in d.
c. si haeredes, nu. 8. de testamentis. Et
nos diximus in quaest. 81. & istā opi-
nionem sequitur Spino, sup. nu. 68. re-
ferens duas communes, & Greg. in d.
l. si. tit. 10. p. 6. per quā confirmatur haec
opinio, ibi, *si fuerit tollidos por iuxio*,
vbi Greg. verb. *por iuxio*, & dicit, quod
alibi, non reperitur expressum de iu-
re communi.

SVMM.A

SVMMARIVM.

- 1 *Ius patronatus transfertur titulo vniuer-
sali.*
- 2 *Ius patronatus transfertur in emptorem
hereditatis.*
- 3 *Ius patronatus manet semper penes here-
dem.*
- 4 *Patronus acquirit ex vnica tantum prae-
sentatione, quasi possessionem prae-
sentandi.*
- 5 *Habens possessionem presentandi capella-
num praefertur proprietario.*

QVAESTIO. 717.

*Utrum ius patronatus transeat
in fideicommissarium grauatum
restituere hereditatem, vel re-
maneant penes heredem. (commu-
nis contra communem, & quid
iure regio.)*

Haeres grauatus restituere he-
reditatem, non retinet, ius
patronatus. Ita Romanus,
in l. si patroni ad Trebel. arg. text. in
c. ex literis. c. cum saeculum, de iure pa-
tronatus, vbi probatur, quod ius patro-
natus transfertur titulo vniuersali. l.
quedam sunt. ff. de acquirendo rerum
dominio, & sequitur Rochus de Cur-
te, de iure patronatus, verb. ipse vel
is. nu. 17. in fine, Citadinis. in eodem
tractatu. 9. p. 1. quaest. & 13. & dicit co-
munem Lābertinus, de iure patron.
lib. 1. in quaest. 2. prin. secundae partis,
nu. 26. quā opinionem sequitur Socin⁹
iunior, conf. 72. nu. 8. Rolandus, conf.
47. nu. 35. in prin. & Menochius, cōf.
90. nu. 109. Acosta, in c. si pater, de tes-
tam. lib. 6. verb. Trebellianica, nu. 4.
Michael Crassus, recept. sent. §. fidei-
commissum, quaest. 52. in fine, & sic trāf-
fertur in successorē maioratus, ut tra-
dit Molina, de Hispanor. primog. lib.
1. c. 24. Mieres, de maioratu. 3. p. quaest.
11. num. 8. Caldas, de renouat. emphy.

theosis quaest. 19. num. 12. Cabalinus,
milleloquio. 145. Tiraquellus, de pri-
mogénitura, quaest. 36. & in quaestio-
ne proposita hanc dicit communem
opinionem Molina, sup. nu. 18. ver-
sibus quibus obicit, qui indistincte resol-
uit, quod in fideicommissarium here-
ditatis transferatur ius patronatus
defendendo Romani, opinionem, ab
impugnationibus Alex. in d. l. si patro-
ni, & hinc fit, quod ius patronatus
transit in emptorem hereditatis, ut
in c. cum saeculum, de iure patronat.
ut tradit Bernardus Diaz, regul. 401.
vbi Salzedo adduxit plures declara-
tiones, & limitationes, & Greg. in l.
9. tit. 15. p. 1. verb. *empeñado*.

Sed contrariam opinionem in qua-
estione principali (imò quod ius patro-
natus non transeat in fideicommissa-
rium, sed quod semper maneat penes
heredem) tenet Bart. in l. quia per in-
de. ff. ad Treb. cuius opinio commu-
niter est recepta secundum Decium,
in l. precibus, nume. 22. C. de impub.
Coua. in c. Raynuntius, §. 29. num. 8.
de testa. idem lib. 2. variar. c. 19. nu. 8.
Costa, in c. si pater. 2. p. nu. 4. verb. Tre-
bellianica. Et sic hanc opinionem dicit
esse tenendam (tanquam communem
& veram) Spino, in speculo testam.
glo. 24. n. 15. vbi alsignat rationem, quā
opinionem sequitur Ioan. Botta, cōf. 3.
nu. 3. pro qua sententia cōsuluit Alex.
cōf. 73. nu. 1. vol. 6. & plures refert Lā-
bertin⁹. sup. lib. 1. art. 35. secundae quaest.
prin. 2. partis Humada, in l. 8. tit. 15. p.
1. gloss. 4. vbi Greg. verb. *destratos*.
Padilla, in rub. C. de fideicommissis. nu. 25.
qui dicit Bartoli opinionem verissi-
mā, & sequitur Mieres, sup. 3. p. quaest.
11. n. 3. qui dicit hoc procedere de iure
regio, & pōderat ad hoc. l. 12. tit. 5. p. 6.
ibi, *orro si las sepulturas que le pertenecē
de linage de su padre, & mas todos los otros
bienes ha de auer el substituto*, vbi illud
notat Greg. verb. *de linage*, licet Mieres
dicat, quod nostri illā legē nō referunt.

Practicae Quaestiones.

est tamen pulchrum dubium, de quo
4 quotidie dubitatur, an ex vnica tan-
tum presentatione acquiratur ius
presentandi capellanum, ita vt si fidei
commisarius aliquem presentaue-
rit ad capellaniam, in scio herede, si
iterum se offerat ius presentandi, an
ex eo quod semel fecit presentatio-
nem, acqviserit quasi possessionem
presentandi, ita vt vero patrono pre-
feratur. Et quod ex vna presentatio-
ne acquiratur quasi possessio iuris pa-
tronatus, tenet gloss. in c. cum eccle-
sia, verb. trium episcoporum, de causa
possi. & prop. quam ibi sequuntur In-
nocentius, Bald. & Abb. numer. 22. &
sequitur Ripa, dicens communem,
ibi, numer. 90. Calderinus, conf. 12. in
rubr. de iure patronatus, & dicit com-
munem opinionem Antonius de Bu-
trio, in c. fin. num. 24. & 28. de causa
possi. & prop. quam sequitur Decius,
conf. 124. Rochus de Curte, de iure
patronatus, verb. competens alicui,
quaestione. 14. & Lambertinus, lib. 2.
p. 1. quaestione. 3. art. 11. num. 5. & Ci-
dinis, in eodem tractatu. 6. p. art. 3. nu-
17. Bellonus, conf. 83. Et plures refert
Rolandus à Valle, conf. 47. num. 27.
vol. 1. quos sequitur Antonius de Pa-
dilla, in l. si quas actiones, numer. 24.
C. de feruituribus & aqua, & nouissi-
me (his non citatis) istam sententiam
amplectitur Gutierrez, lib. 3. pp. quæ-
quaestione. 42. num. 46. & in num. 9.
resolvens, quod ita fuit iudicatum,
& quod obtinuit in causa, reseruat
iure quo ad proprietatem iuris patro-
nat, vbi ipse hoc declarat & ratione
huius conclusionis (vltro omnes) as-
signat Ioannes Botta, supra, conf. 3.
num. 6. & plures refert Menochius,
conf. 90. num. 25. & dicit communem
opinionem Flaminus, lib. 8. de refig-
natione beneficiorum, quaest. fin. nu-
mero. 8. & tradit Aymon Craueta,
conf. 124. & 132. & Ruynus, conf. 50.
volum. 3. Corneus, conf. 47. Alex. 74.

& Socinus. 258. qui omnes resoluit,
5 quod presentatio facta ab eo, qui est
inquali possessione iuris patronatus,
preferatur presentationi facta apro-
prietario, & quod hec possessio ad-
quiratur ex vnica tantum presenta-
tione, sequuta institutione canonica
idem Gutierrez, conf. 3. num. fin. &
Mascardus, volum. 3. probationum,
in c. cl. 958. num. 4. Oldradus, conf.
312. num. 2. decisio Rotæ. 202. tit. de
iure patron. num. 8. in 2. parte.

QVAESTIO. 718.

*Verum in sententia excommu-
nicationis omisso causa reddat
nullam sententiam. Communis
contra communem.*

Nouissima est in iure conclu-
sio, quod in sententia non est
causa inferenda, ex in. c. sicut
& c. cum Bertoldus, de re iudicata,
alias enim fatuus esset iudex qui id
faceret, vt potè, quia aperit viam suæ
ipsius impugnandæ sententiæ, vt tra-
dit Imola, in l. si is ad quem. ff. de ac-
quirenda hereditate & sequitur Ti-
raquellus, de penis temp. in prefac-
tione, num. 54. Quæ omnia limitan-
tur in sententia excommunicatio-
nis, quia tunc causa requiritur, vt in
c. 1. de sententia excommunicationis
in. 6. & rationem assignat Menoch.
lib. 2. de arb. casu. 52. in fi. quæ tamè cau-
sa, licet omittatur valebit sententia
excommunicationis, gloss. in. c. per
tuas, de sententia excommunicatio-
nis, gloss. in. cap. inter. de re iudicata,
gloss. in. c. cum contingat, de officio
deleg. & est communis opinio, secun-
dum Ananiam, in d. c. ex parte, el. 2. de
officio ordinarij, Felinu, in. c. licet
causa, de probationibus, numer. 35. &
tradit Nauarrus, in manuali. c. 27. nu.

Communes contra communes. 720. 361

37. Covarin. c. alma mater, de senten-
tia excommunicat. 1. p. 9. 7. numer. 7.
Soto, in. 4. d. 22. quaest. 2. art. 2. & hec
est vera opinio secundum Spino, in
speculo testamentorum, gloss. rubri-
cæ. 11. pars, num. 8. vbi refert contra-
riam opinionem esse etiam commu-
nem, ex gloss. verb. reddiens, in. d. c.
ex parte, quam dicit communiter se-
qui doctores. Sed à prima opinione
recedendum non est, & ita apud oēs
prædicatur.

QVAESTIO. 719.

*Verum quando substitutus datur ha-
redi indigno, admittatur fiscus,
vel ipse substitutus. Communis
contra communem.*

Regula iuris est, quod illud qd
aufertur ab indigno, applica-
tur fisco, vt in toto tit. ff. de
his quibus vt indignis. Et sic inquæ-
stione proposita, quod fiscus admit-
tatur, excluso substituto, tenet Bart.
in l. 1. ff. de vulg. num. 26. & est com-
munis opinio, secundum Socinum,
ibi, nu. 30. Ripa, nu. 155. Alciatius, nu.
202. Guillelmus Benedictus, in. cap.
Raynuntius, tit. de vulgari, num. 94.
& pro hac sententia adducitur text.
in l. si sequens gradum. ff. ad Silania-
num, & istam sequitur Spino, in spe-
culo testam. gloss. 22. num. 19.
Sed contrariam opinionem dixit
etiam communem Angelus, in. d. l. 1.
de vulg. quam sequitur Corraus, in
l. post aditam, num. 50. C. de impub. &
Hippolytus, in tractatu. subst. tit. de
vulg. 3. par. numero. 56. Prima tamen
opinio verior est & tenenda.

QVAESTIO. 720.

*Verum donatio, sicut reuoca-
tur per natiuitatem filiorum
legitimorum, ita per filios legi-
timatos. Communis contra
communem.*

Controuerti solet inter docto-
res, an sicut donatio reuoca-
tur per natiuitatem filiorum
legitimorum, vt in l. si vnquam, C. de
reuocandis donat. l. 8. tit. 4. p. 5. sic per
filios legitimatos. In qua quaestione
Bald. in l. 1. C. de in officiosis dona-
tionibus, in ea est sententia, vt existi-
met non reuocari talem donationem,
cuius opinio est communis, secundum
Alexan. in rubr. de liber. & posthum.
num. 43. & alios refert Tiraquellus,
in d. l. si vnquam, verb. suscepit li-
beros, nu. 64. qui assignat rationem,
quia sub illa donatione inest tacita
conditio, si liberi nascantur, quod qui-
dem de legitimis & naturalibus intel-
ligendum est, non verò de legitima-
tis, maxime si legitimatus fuit natus
ante donationem, quia cum tunc do-
nator cogitasset de liberis, non est
locus illius legis decisioni, vt est com-
munis opinio, secundum Socinum,
conf. 147. nu. 17. vol. 2. last. conf. 230.
& alios refert Bernardus Diaz, reg.
213. & Menchaca, lib. 1. controuer-
siarum vsufrequent. c. 10. num. 39.
Iulius Clarus, lib. 4. sent. quaestione.
22. & dicit communem Gregor. in.
d. l. 8. & Gutierrez, de iuramento con-
firmatorio. 1. p. c. 9. num. 3. & probant
verba illius legis ibi, *porque no han hi
jos, ni los e peran de tener, & sic quem
admodum non reuocatur donatio si
est spes filiorum ita & à fortiori, quā
do filius spurcius erat natus tempo-
re donationis, cum verisimile sit qd
cogitabat de illo. Et hæc est verissi-

Practica Questiones.

ma opinio licet contraria sit etiam communis, vt tradunt relati per Ti-
raquellum, supra, nume. 75. Acosta, in.
c. si pater. i. p. verb. si absq; liberis, n.
30. ex ea ratione, quia legitimatus ex-
cludit substitutum, vt diximus in
questione. 2.

SVMMARIVM.

- 1 Probatio debet esse ad minus per duos testes.
- 2 Tres testes sunt necessarij secundum aliquos ad probandum crimē hēresis.
- 3 Testes debent esse contestes, neq; sufficere singulares.
- 4 Testes singulares non probant aliquem hēreticum.
- 5 Probationis criminis distinctio, in genere, vel in specie damnatur.
- 6 Probatio in crimine hēresis, maior requiritur quam in alijs.
- 7 Reus criminis est bonorum possessor suę vitę, & bonorum.
- 8 In casu dubio melior est conditio possidentis.
- 9 Arbitrio inquisitorum relinquitur probatio hēresis.

QVAESTIO. 721.

Utrum per testes singulares aliquem hēreticum esse probari possit. Communis contra communem.

CRimen hēresis per testes probatur, vt in. c. officium. in. §. verum, in principio, & in. c. accusatus. §. licet, de hēreticis, in. 6. c. cum ad sedem. §. nos prioris, vbi gloss. de testibus. Et quod probatio debeat esse ad minus per duos testes, tradit Anania, in. c. excommunicamus. §. adiicimus, de hēreticis, Bo-

rius, decisione. 342. num. 4. dicens hęc esse communem opinionem, Socin^o, in. c. excommunicamus, el. i. num. 27. de hēreticis, Villadiego, in tractatu de hēreticis, questione. 13. numer. 9. Syluester. in summa, verb. hēresis. 2. questione. 4. Simancas, de catholicis institutionibus, tit. 51. de prob. num. 8 & tit. 64. de testibus, num. 36. Rojas, de hēreticis. 2. p. assertione. 4. nume. 85. qui etiam dicit communem, & Iulius Clarus, in. §. hēresis, verb. habet etiam, Antonius Gomecius, lib. 3. variarum. c. 12. num. 9. & hęc est receptissima sententia licet, non defuerint plurimi grauissimi viri, qui sequuntur contrariam, imo quod per tres testes sit probandum crimen hēresis, 2 per tex. in. c. excommunicamus, el. i. §. adiicimus, de hēreticis, ibi, * tres, aut plures boni testimonij viros, vel etiam si expedire videbitur totam viciniam irare compellat. * Cui difficultati satisfacit Simancas, supra, & Mascardus, volumine. 2. de probationibus, con. luf. 855. num. 3. vbi plures refert doctores pro hac sententia, quod tres testes sint necessarij ad probandum delictum hēresis, & quod duo non sufficiant, q̄ seruatur de cōsuetudine, in tribunalibus inquisitorum, secundum Albert. de hēreticis, questione. 34. num. 3. quem sequitur Azcued. in. l. i. tit. 3. num. 107. lib. 8. recopilationis. Quibus sic suppositis dubitatur, an illi testes debeant esse contestes, vel sufficiant singulares, de actibus diuersis, veluti si vnus deponat Titium dixisse non esse obediendum Pontifici maximo: alter, vota castitatis non obligare, neq; esse seruanda, alter, quod virgo beata Maria non fuit virgo in partu, & post partum, & sic de similibus erroribus. Et huiusmodi testes singulares probare aliquem hēreticum tenet Iacobus Butricarius, in. l. Arriani. C. de hēreticis,

Communes contra communes. 722. 363

cis. Bald. in. l. lator, nu. 4. C. de probationibus. Idem in. l. vnica. C. qui numero filiorum, idem in. c. cū omnes, num. 28. de constitutionibus. Sequitur Salicetus, in. l. quicunq; C. de hēreticis, Decanus Segouienis, de hēreticis. c. 12. Antonius Gabriel, tit. de testibus, conclusionē. 2. num. 40. Iass. in l. admonendi, num. 256. de iureiurando Felinus, in. c. licet ex quadam, de testibus, vbi Decius, nu. 7. Calcanes conf. 19. Hippolytus, conf. i. num. 28 & 41. Parisius, conf. 2. vol. 4. Boerius, decis. 23. num. 44. qui dicit hanc esse veriore sententiam, & infinitos doctores (quos longum esset recensere) refert pro hac opinione Mascardus, supra, conclusionē. 856. num. 1. & dicit communem Anton. Gomez, lib. 3. variarum resol. c. 12. nu. 12. & alios refert Rojas, de hēreticis. 2. p. assertionē. 6. num. 139. qui tradit duas cōmunes contrarias.

Sed contrariam opinionem (imō quod testes singulares non probent aliquem hēresim commississe, etiam in genere) tenet Ioannes Andreas, in. c. vt officium. §. i. verb. testium, de hēreticis lib. 6. quem sequuntur Antonius de Butrio, in. c. qualiter & quando. columna. 2. de accusationibus, Archidiaconus, in. d. c. officium. §. verū, num. 5. Alex. conf. 72. inspecto diligenter, num. 4. & 6. lib. i. & conf. 100. lib. 1. Baldus (sibi contrarius) in. l. ob carmen. §. si. de testibus, Oldradus, conf. 210. nume. 8. Paulus Parisius, conf. 2. num. 89. volum. 4. & sequitur Rojas, supra, num. 136. dicens doctrinā Ioannis Andreę esse communiter receptam & dixit etiam communem Palacius Rubeus, in allegatione hēresis. §. 12. Simancas, supra. c. 50. Iulius Clarus, receptarum sententiarum. §. fin. questione. 53. & alios refert, pro hac communi sententia Iosephus Mascardus, supra, num. 3. qui latissimē profertur istam materiam, in qua Rojas,

supra, nume. 144. increpat doctores qui in hoc faciunt distinctionem inter probationem hēresis in genere, 4 vel in specie, & resoluit, quod in probanda hēresi, non est recedendum à regulis iuris communis, & quod vberior probatio in hoc requiratur, propter grauitatem delictorum, & panarum. Et huius questionis rationem assignat Dominicus Soto, lib. 5. de iustitia & iure, questione. 8. art. 2. quia cum reus sit suę vitę & bonorum possessor, & melior sit conditio possidentis, sequitur quod non sit credendum testibus singularibus, cū agatur de vita hominis, & bonorum 7 confiscatione. Et sic cum probatio sit dubia per testes singulares, sequitur quod in casu dubio melior sit conditio possidentis, donec reperiatur plena probatio, quod in probatio 8 ne huius criminis requiritur, vt tradit Alb. de cognoscen. assertionibus chat. & hēret. questione. 34. num. 6. & Simancas, tit. 64. num. 52. quę omnia, inspecta qualitate personę, & rei circumstantijs, Domini inquisitores hēreticę prauitatis, iudicare debent, & suo arbitrio est relinquendum, 9 quanta in hoc casu testibus fides adhibenda sit, vt in. l. 3. ff. de testibus, ibi * tu magis scire potest. *

QVAESTIO. 722.

Utrum gratia Pontificis sit praecise probanda per literas, vel sufficiat per testes. Communis contra communem.

GRatiam Pontificis probari non posse aliter quam per literas, fuit decisum per dominos de Rota, in decisione. 27. alias 232. in titulo de rescriptis, in nouis, & sequitur Matthæus de Afflictis, decis.

Practicæ Questiones.

decis. 361. num. 17. & 21. & 319. num. 10. & Gigas, de pensionibus, quæstio ne. 19. num. 4. & 13. & quæstione. 42. nu. 9. & Staphyleus, de literis gratiæ & iustitiæ, ut. quibus modis expirat litere, num. 10. & tradit Ancharran^o, in cap. ex diligenti, in fine, de simonia Abb. in c. qualiter, notabili. 1. de electione, & tradit Rebuffus, in concordata rub. de mandatis apostol. §. 1. verficulo ad probandum tamen, & (pluribus citatis) hanc opinionem sequitur Flaminius. 2. p. de resignatione beneficiorum, lib. 8. quæstione. 2. nu. 7. ubi hanc dicit communem opinionem, & de stylo receptam, & à Romana curia observatam, & pro hac opinione facit tex. in c. porro, de privilegijs, ibi, *ex inspectione privilegiorum*, Et sic observari in curia Romana attestatur Bellamera, decisione. 746. & 644. & 432. nu. 5. & sequitur Millis, in suo repertorio, verb. gratia apostolica non censetur perfecta, & verb. probatio gratiæ Papalis, & tenet Barbacia, in prohemio, dec. cōcl. 1. §. hæc sanè, col. 5. dicens, quod ita tenetur, quia aliàs sequeretur multa absurda, si gratia per testes posset probari, & inquit, quod super hoc non est insistendum, cum hæc sententia sit approbata per decisionem Rotæ. Idem tenet Gomecius, in regulis cancellariæ appo. l. reg. 25. qui sequitur opinionem Felini, in rub. de constitutionibus, num. 5. idem in c. ex diligenti, de simonia, qui dicit communem, & de communi etiam attestatur in d. rub. de constitutionibus, pro qua opinione est optimus text. in authent. de mandatis principum, col. 3. ibi, ** si quis autem cui tale aliquid visum est, veniat omnino non respiciens eum nisi sacram nostram pragmaticam, ostendat formam, quod hoc scriptum, & sic fudas se in gratia Pontificis, debet ostendere illam ad evitanda absurda, & falsos testes, quæ evenire possent, si adhibe-*

retur probationes per testes, maxime cum difficile, & quasi impossibile sit quod testes sciant continentiam gratiæ, & omnem formalitatem.

Sed contrariam opinionem (imò q. gratia testibus probari possit, & quod literæ ad eius probationem non requirantur) sentit Dominicus, in prohemio. 6. §. vniuersitati, num. 4. in fine, quem sequitur ibi Francus, num. 2. quod etiam fuit de mente Archidia. & Ioan. Andreæ, eo loco. Quæ opinionem latè defendit Decius, in d. rub. de constitutionibus. l.ectura num. 39. qui allegat plures decisiones Rotæ, maxime decisionem. 96. alias 5. de probationibus, ubi reservatio potest testibus probari. Et collationem beneficii posse etiam testibus probari, probatur in decisione. 730. alias. 38. de probationibus. Idem tenet Bald. in c. 2. de restitutione spoliatorum, idq. esse receptum ex stylo vulgari in quocunq. tribunali curiæ, & quod ita practicatur resoluit Flaminius, supra, num. 21. quia parem vim obtinet testes, & scripturæ, ut in l. in exercendis. C. de fide instrumetorum, & tradit Decius, cons. 169. Vitalis, in clem. dudum. §. nos etiam, de sepulturis, per illū text. dicens vale re gratiam apostolicam, licet inscriptis non sit redacta, & sequitur Selua de beneficio in. 22. quæst. 3. p. & vide Oldradum, cons. 325. num. 5. & 6. & Socinū, cons. 59. num. 14. volum. 1. dicens istud idem sentire Ioannem Andream, & communiter canonistas, in d. c. nulli, de rescriptis, & est glo. fi. (iuxta tx. ibi) in c. si motu proprio, de rescriptis in. 6. quam sequuntur communiter doctores, ibi, & Hippolytus de Marsilijs, in rub. de probationibus, num. 36. Quas opiniones reducit ad concordiam Mascardus, volumine. 2. prob. conclusionem. 845. nu. 10. ut prima opinio procedat de stylo curiæ, posterior vero de iure, qui omnino

Communes contra communes. 723. 35

omnino est videndus in hac quæstione, ad quam posuit septem notabiles limitationes, per quas elucidatur, & declaratur ista quæstio.

SUMMARIUM.

1. **R**enunciatio non extenditur ad non cogitatum.
2. Iuramentum non habet vim expressi, ubi expressio requiritur pro forma.
3. Iuramentum non habet vim expressi, ubi est præsumptio de factis consensus.
4. Minor præsumitur ignorare ius quod sibi competit, propter eius imbecillitatem.
5. Contraria opinio in quæstione principali defenditur.
6. Renunciatio Veleiani facta à muliere iurante, est valida, licet de beneficio Veleiani non fuerit certiorata.
7. Iuramentum habet vim certiorationis.
8. In iure non reperitur cautum, quod minor certioretur de beneficio restitutionis.
9. Plus tribuitur observationi iuranti, quàm fauori ætatis.
10. De iure regio non est necessaria certioratio.
11. Minor iurans contractum, etiam si sit læsus, non potest contra illum venire.
12. Iuramentum supplet certiorationem.

QVÆSTIO. 723.

Utrum minor non certioratus de beneficio restitutionis in integrum iurans contractum, excludatur à prædicto beneficio. Communis contra communem. Et

quid iure regio.

In quæstione. 515. num. 4. aliquantulum de hac quæstione mentionem fecimus quam libuit in præfenti latius prosequi, ut ibi promissimus. Et q. non valeat talis renun-

ciatio iurata, nisi minor fuerit certioratus de beneficio restitutionis in integrum sibi competenti, probatur ex sequentibus. Primo quia nemo videtur renuntiare auxilio, & beneficio de quo non cogitabat. l. mater de cedens ff. de inofficioso testamento. l. legitimam. ff. de petitione hæreditatis. l. ff. qui satisfacere cogantur. l. fin. C. de non numerata pecunia. Sed licet est, quod minor non cogitabat de remedio restitutionis sibi competenti: ergo sequitur, quod prædicta renunciatio etiam iurata nihil operatur. Secundo facit, quia iuramentum non habet vim expressi, ubi expressio est necessaria, & requiritur pro forma, ut tradit Barba. cons. 55. lib. 2. & Bertrandus, cons. 28. lib. 1. & Tiraquellus, ad l. connub. gloss. 7. num. 94. Rursus iuramentum non habet vim expressi, ubi est præsumptio defectus consensus, ut docet Bald. in l. 1. C. commodati ubi Salicetus, & Zinus, dicunt non valere renunciationem generalem iuratam in non cognitis à principio renunciationis, & plures pro hac concl. refert Tiraquellus, supra, gloss. 7. num. 134. & sic non debet valere prædicta renunciatio, cum ignorantia minoris propter eius imbecillitatem præsumatur, argumento, ex in. l. si emancipata. C. de iuris & facti ignorantia. l. in bonorum ff. eod. iuris ignorantia. C. qui admittit. l. 1. C. de falsa moneta Et hanc sequitur opinionem Dhus, in cons. 5. quæ n. defendit Zinus, in l. 2. C. de rescin. vendit. in. 6. quæstione, & ibi Baldus, num. 12. & Albericus, in authent. sacramenta puberum. C. adversus venditionem l. ass. num. 33. in l. sciendum, de verborum, ubi Alexand. plures refert, Ioannes Andreas, in c. penul. de emptione & venditione, ubi Antonius de Butrio, hanc esse communem opinionem dicit & dicit etiam communem Alexand. supra, nu. 36. & alij quos refert Tiraquellus,

quellus, in l. si vnquam. C. de reuocan-
dis donationibus, numer. 151. & dicit
etiam comunē Aretinus, in l. si duo pa-
troni. §. Iulianus, num. 5. ff. de iureiu-
rando.

Sed contrariam sententiam sequi-
tur Bart. (contra Dinum) in d. l. 2. C.
rescindenda, & Bartoli opinionem te-
statur communem Fulgosius, num. 7.
Pantaleon Cremenensis, num. 178. idem
Bart. in d. l. sciendum, num. 8. vbi Ro-
manus, num. 30. las. num. 54. testantur
hanc esse communem quam etiam se-
quuntur, & ita ex consuetudine ser-
uari affirmat Alex. num. 32. & ibi Za-
sius, num. 16. idem in d. authentica sa-
cramenta pub. num. 56. vbi etiam di-
cit communem, & hanc opinionem
(licet sub dubio) sequitur Pinelus, in
d. l. 2. c. 1. num. 10. vbi alios refert &
sequitur Padilla, ibi, num. 34. & hanc
dicit magis communem opinionem
Alex. conf. 42. num. 10. lib. 1. & Anto-
nius de Burgos, in c. cum causa, num.
42. de emptione & venditione, &
hanc etiam dixit communem (pluri-
bus citatis) Antonius Gomez, tit. de
restitut. mino. 2. tom. num. 18. & dicit
etiam communem, & ab ea non esse
recedendum Greg. in l. 6. tit. 19. p. 6.
verb. *jurasse*, & hanc etiam opinio-
nem sequitur Gutierrez, in d. auth.
sacramenta puberum, num. 113. & pro
hac opinione facit tex. notabilis, in
c. ex rescripto de iureiurando, vbi va-
let renunciatio Velleiani facta a mu-
liere iurante, etiam si de illo benefi-
cio non fuerit certiorata, quē ad hoc
expedit Baldus, ibi, & ita dicit Ale.
quod seruatur in practica, supra, &
Tiraquellus, in prin. legis, si vnquam.
num. 130. & nos diximus in quaestio-
ne. 315. & Matienço, in l. 9. tit. 3. gloss.
1. num. 3. & ratio est, quia iuramentū
habet vim certiorationis, vt docet
Bart. in l. si quis pro eo, num. 11. ff. de
fideiussorib' & in authentica, sacramē-
ta puberum. C. si aduersus venditio-

nē, Abb. & Felinus, in c. ex rescripto,
num. 15. (per illum tex.) de iureiuran-
do & hanc dicit communem opinio-
nem Antonius de Burgos. in d. c. cū
causam, num. 36. de emptione & ven-
ditione, & Menchaca, de successio-
num creatione. §. 18. numero. 156. vbi
etiam dicit communem. Rursus con-
firmatur ista opinio, quia de iure ciui-
li, neq; canonico, non est dispositum
quod minor certioretur de benefi-
cio restitutionis, sed solum disponi-
tur, quod valeat renunciatio iurata,
vt in l. 1. & in auth. sacramenta pub.
& in cap. quauis pactum, de pactis,
in 6. vbi iuramento soli hęc firmitas
contractus tribuitur, nulla expecta-
ta certioratione minoris, cuius igno-
rātia & imbecillitas supponitur plus
tribuendo obseruationi iuramenti,
quam fauori etatis, & si aliud ius vo-
luisse, expressisset. c. ad audiētiā, de
decimis, & sic cū hęc opinio sit ma-
gis communis & recepta est semper
sequenda in iudicando, & consulēdo
ex stricta disputandi ratione, & etiam
fauore animæ, vt tenet Gutierrez, su-
pra, nu. 117. in fine, resoluens de iure
regio non esse necessariam certiora-
tionem, inducens ad hoc tx. in l. 16.
tit. 11. p. 3. & l. 6. tit. 19. p. 6. vbi minor
qui iurauit non contrauenturum cō-
tractui a se facto, ratione minoris etā-
tis, non poterit postea contrauenire,
etiam si constet de leſione. Et sic cla-
rē colligitur, quod non sit necessaria
certioratio de beneficio restitutio-
nis, cū illud suppleatur virtute
iuramenti. Que opinio sic practica-
tur, & nunquam vidi de hoc dubi-
tari.

SYMMARIVM.

1 Statutum comprehendit forenses, quo-
modocūque loquatur, quoad bona
sit in territorio statuentium.

- 2 Goxadinus facit mentionem de l. 6. Tauri
in conf. 49. & refert eius litteram.
- 3 Leges & constitutiones loci, seruandæ sunt
vbi sunt sita bona.
- 4 Civitas potest legem facere rebus subdito-
rum & forenses errere.
- 5 Casus de facto enarratur, & lex. 6. Tauri
ampliat.
- 6 Forenses tenentur seruare, dū in regnis
Castellæ morantur, constitutiones re-
gias.
- 7 Lex 6. Tauri, ligat forenses, quo ad bona
sit in hoc territorio.
- 8 Parum est in iure, quod subverti non pos-
sit.
- 9 Pragmatica sanctiones quando ligent fo-
renses qui non fuerunt in regno tempo-
re illarum promulgationis.
- 10 Lex noua ligat post duos menses.
- 11 Ignorantia iusta excusat a legis pēdā,
quando non est præsumptio scientiæ.
- 12 Vox preconis paucis innotescit.
- 13 Præsumptiones legis sunt liquidissimæ pro-
bationes, & dicuntur veritas.
- 14 Scire, vel scire debere, paria sunt.
- 15 Scientia legis vel statuti, statim ligat fo-
renses.
- 16 Ignorantia non præsumitur in his quæ sūt
prohibita iure naturali, seu consuetudine
generalī.
- 17 Mercator exterius non amittit panuos pro-
hibitos.
- 18 Ignarus non debet puniri.
- 19 Ignorantia supina æquiparatur scientiæ, et
sic non excusat.
- 20 Cui nouello parcendum est, quādo aliqui d
fecit contra statuta ciuitatis.
- 21 Armorum prohibitio non ligat forenses
nouellos.

QVAESTIO. 724.

*Vtrum statutum loquens in per-
sonam, extendatur ad forensem,
quoad bona sita in territorio sta-
tuentium. (Comun. contra cōm.)*

Difficilis & altercata apud do-
ctores quaestio se offert ex-
plananda, in qua varij varia
dixerunt, & in primis Bart. (comu-
nis omnium magister) in ea est senten-
tia, in d. cunctos populos, quaest. 6. C.
de summa Trinit. quod tale statutum
loquens in personam, non habeat lo-
cum in forensi, etiam quoad bona sita
in territorio statuentium. Quem se-
quitur ibi Signorol. de Homodeis,
num. 17. & 26. & Aretin. & Ia. 10. &
Bald. in 2. lectura, vbi dicit hanc dis-
tinctionem Bart. perpetuo notandā,
& cordi tenendam, quia ab eius do-
ctrina non vidit aliquem discrepare.
Eandem sequitur Riminald. conf. 30.
num. 14. & dicit communem opinio-
nem Corneus, conf. 94. volum. 2. &
Ruynus, conf. 201. volum. 1. Petrus
Ioan. responso. 22. numer. 7. qui dicit
doctrinam Bart. per omnes doctores
sequi communiter, & Ioan. Lecirier
in tractat. primogen. lib. 2. quaest. 10.
num. 8. in fine Roehus de Curte, in c.
fi. de consuetud. num. 718. & secun-
dum Bart. sententiam consuluit Fer-
raria, in facti cōtingentia, & dicit
ita consultum fuisse per valentiores
doctores Italiae, prout refert & sequi-
tur Roland. à Valle, conf. 24. volu. 3.
num. 14. & 29. vbi pluribus rationi-
bus exornat Bartoli opinionem, &
illam esse tenendam in iudicando do-
cet Paul. Paris. conf. 12. volum. 2. &
conf. 53. numero. 86. volum. 3. Francis.
Marcus, in decisione Delphinali.
155. in fine. Et plures pro communi
opinionem refert Mexia, ad pragmati-
cam regiam, conclus. 5. num. 81. Cassa-
neus, in consuetud. Burgund. rubr. 4.
§. 2. verb. *secon*, nu. 12. & Nata, conf.
46. Caphalus, conf. 32. num. 14. Hen-
ric³ Boic, in tractatu. de synodo epis-
cop. 3. part. art. 2. num. 46. Albanus,
conf. 20. num. 3. Ripa, respons. 2. nu. 8.
1. part. & num. 14. & in simili specie
consuluit Oldrad. confil. 248. Paul.
conf.

conf. 488. volum. 2. Roland. in tracta. de lucro dotis, quaest. 36. Auendan. de exequend. mandat. c. 31. num. 10. lib. 1. Medina, in codice de restitutione, quaest. 16.

1 Sed h's non obstatibus, contraria opinionem (i. nō quod tale statutum extendatur ad forenses, siue loquatur in personam, siue in rem, quoad bona sita in territorio statuendum) tenuerunt Jacob de Ravana, Dinus Arct. Guillem. de Cun Butric. & Albericus, in d. l. cunctos populos, vbi Bald. in repet. colum. 12. trussatur de distinctione Bart. & Natta, in tractatu exclud. femi. in. 4. quaestio. principali, quaest. 10. Grauea, conf. 171. Socin. iunior, conf. 25. vol. 3. Riminald. confil. 246. num. 22. & hanc opinionem sequitur Gozadinus (dicens communem) conf. 49. in fine, vbi facit mentionem de dispositione legis. 6. Tauri. Paris. conf. 84. num. 43. vol. 1. & hanc dicit magis communem opinionem Ancharranus, in. c. canonum statuta, de constitut. vbi refert Bald. ita consuluisset, & Ancharranum sequitur Alex. conf. 16. vol. 1. & conf. 19. vol. 6. vbi dicit, quod quocunq; modo loquatur statutum, siue in rem, siue in personam, est magis communis opinio, quod quoad bona sita in territorio statuendum seruari debeat statutum loci, & illam doctrinam valde exornat Mieres de maioratu. l. p. quaestio. 58. nu. 22. vbi alios refert. Quod sequitur Natta, conf. 148. Albanus, conf. 50. idem tenet Ancharran. in. c. 1. quaest. 47. de consti. idem Alex. conf. 111. num. 4. lib. 6. vbi dicit communem & quod ita fuit iudicatum, & Car. tius iunior, conf. 5. num. 42. Michael Crass. recept. sent. lib. 1. quaest. 11. Bur. far. conf. 8. nu. 35. lib. 1. qui etiam testatur communem, & conf. 198. nu. 42. lib. 2. vbi de communi, & veriori, & Cephalus, conf. 309. num. 60. vbi ad 39. & 75. vbi dicit communem, & ma

gis communem qua sequitur Sforti. Odd. conf. 59. num. 26. vbi dicit pro hac sententia fuisse iudicatum in al. ma Rota Florentina. Et ratio huius opinionis est, quia in successionebus seruanda sunt leges, & statuta loci vbi bona sunt sita, & sic ciuitas potest facere legem rebus suis, & subditum suorum, vt in. l. 1. & per totum titulum. C. que res exportari nō poss. & Forenses, ac extraneos in suo territorio. terrere. l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. sign. & pro hac sententia est bonus text. in. l. §. praeterea ff. de muner. & honor. ibi. *vt hi qui in territorio earum possident, certum quid frumenti pro mensura agri per singulos annos praebeant quod genus collationis, munus possessionis est.* Per quem textum hanc existimo veriore, & tutiorem opinionem a qua non est recedendum in iudicando & consulendo, & sequitur Otalora, de nobilitate. 6. p. c. 1. nu. 5. vbi tractat. qualiter Genuenses, & alij exteri huius regni, teneantur regi nostro tributa, & alia iura soluere, quod sequitur Mieres, de maioratu. l. p. q. 58. num. 12. & facit pro hac opinione ex. in. l. 5. tit. 4. lib. 7. ordinamenti, & pro hac sententia consului in causa Stephani Gentilis Genuensis, incolae huius ciuitatis, qui cum haberet matrem, fecit testamentum secundū dispositionem legis 6. Tauri, & defendi illum testamentum valere quo ad bona sita in hoc territorio, licet statutum Genuense aduersetur dispositioni legis 6. Tau. quia illa lex ligat forenses quo ad bona sita in hoc territorio, vt in terminis dictae l. consuluit Gozadinus, conf. 49. & Paris. conf. 12. vol. 3. & hanc partem sequi videtur Tellus Fernandez, in. d. l. 6. Tau. num. fin. & valde exornat illud consilium, Mieres, de maioratu. l. p. quaest. 58. nu. 7. & 8. omnino videndus circa dispositione forensium ad interpretationem dictae legis 6. Tau. Sed quia nihil est

est tutum in hoc latissimo iuris prudentiae campo, quod argumentis, & difficultatibus, & diuersis doctorum opinionibus subuerti non possit, causa dicti Stephani Gentilis redacta fuit ad concordiam, & matri illius assignata fuit quarta pars omnium legatorum de quibus ipse in testamento disposuit. Ex quibus inferri potest ad omnes leges regni, quae disponunt circa subditos, vt etiam comprehendant forenses, stantes in his regnis tempore legis promulgationis, secus vero si post latam legem in regnum ingrediantur, *con cuellos mayores del doxano, pūcas y almidon, y co gualdrapas,* & reliquis reb' prohibitis per pragmaticas sanctiones. Quia licet leges nouae post duos menses ligent, vt in authent. vt facta noua constitutiones, collat. 5. Gregorius, in. l. penult. tit. 1. part. 1. Padilla, in. l. constitutiones, n. 6. C. de iuris & facti ign. tamē illi duo menses debent computari regnicolis a die promulgationis, alienigenis vero ab eo die quo ingressi sunt in regnum Castellae, extraditis per Paul. in. l. leges. C. de legib. quod declarat Castillo, in. l. 2. Tau. & Azeuedo, in. l. 1. tit. 1. lib. 2. recopilationis, numero. 7. 8. & 9. Quia in hoc casu praesumitur legis ignorantia, quae sufficiens est ad excusationem, & vt quis a pena liberetur, ita gloss. in. c. cognoscentes, verb. ante, in fin. de constitut. per tex. in. c. proposuisti. 81. distinct. quod declarat Dueñas, regula. 129. ampliat. 1. & Menchac. controuers. illust. c. 44. & 45. Alfonso. de Castro, de potesta. legis penal. lib. 1. cap. 1. In regnicolis vero praesumitur scientia post legis promulgationem, tractatis duobus mensibus, cum vox praconis paucis innotescat, authent. qui semel. C. quomod. & quand. iudex. & legis praesumptiones sunt liquidissimae probationes, gloss. in. l. si tutor petitur. C. de periculo tutor.

quam sequitur Felinus, in. c. prudentiam, num. 16. in fin. de officio delegati. & Cassaneus, in consuetudinib. Burgund. rubric. 1. gloss. 7. §. 7. in fine, fol. 80. vbi dicit, quod praesumptio legis dicitur veritas. Et illud merito seruari debet quoad regnicolas, cum paria sint scire, vel scire debere. l. si duo. ff. de acquirend. hered. l. quaro. §. si inter locatorem. ff. locati, quod non procedit in forensibus. Si vero probetur legis scientia, etiam intra duos menses, ligabit non solum regnicolas, sed etiam forenses, vt tradit Paul. in. d. l. leges. C. de legib. Abb. in. c. cognoscentes, num. 7. de constitut. vbi Felinus, & Imol. numero. 5. dicit communem, & gloss. in. c. 2. verb. ha. tenus, de rebus ecclesiae non alien. Humada, in. l. 15. tit. 1. par. 1. gloss. 4. numero. 7. Gracian. reg. 296. numero. 3. Quae omnia sunt valde notanda, & menti semper tenenda, ad evitandas denunciations quae quotidie fiunt contra legum transgressores, quod optime declarat Florianus, in. l. item Mela, in princip. ff. ad. l. Aquil. & Specul. in tit. de constitut. num. 11. & Hostien. in. c. a nobis, de senten. excommunicat. Hip. in. l. si nu. 114. ff. de iurisd. omni. iud. Sub intellige tamen supra dicta, dum modo praedicta statuta sint condita super his quae a iure communi non sunt prohibita, vel naturali ratione, vel consuetudine generali prohibentis, ita Bald. in. d. l. cunctos populos, num. 22. vbi Iass. in. l. lectur. num. 67. secus vero quoad alia, si forensis ibi non multum versatus, & conuersatus sit, vt tradit Rebuff. in. 2. tomo. constitut. reg. tracta. de pan. nar. mercator. exter. articu. 2. dicens mercatorem exterum deferentem pannos prohibitos, non puniri, nec pannos amittere, quia non debet ignarus puniri, vt in. l. fin. C. de decret. ab ordi. faciend. Si vero fuerit supina ignorantia, non excusabitur

forensis. l. fin. §. licet. ff. de publican.
19 Quia scientia equiparatur, ut in l. imo. ff. de liberali. causa. l. fin. C. unde cognati. & ita sunt intelligenda tradita per Romanum, conf. 228. & conf. 491. vbi resoluit parcendum esse civi nouello, qui ignoranter fecit quidquam, contra statuta ciuitatis, quod fuit de mente Baldi, in d. l. cum sitis populos, num. 22. vbi lass. num. 70. Crotus, in c. vt animarum, notab. 3. de constitut. vbi dicit se liberasse & defendisse schola licum qui contra statuta Bononiensium, ex alieno territorio pannum attulerat pro faciendis vestibus. Ex hac etiam doctrina resoluit Mexia, in pragmati. regia, concl. 5. num. 70. plures forenses liberales, qui contra statuta ciuitatis intrarunt in macellum, vel tabernam, vel ierant ad fontem. Et haec sufficiunt pro ornatu quaestionis propositae pro qua doctrina facit ratio legis. 63. tit. 4. part. 1. in fine. ibi. * *Et si fuessen estraños que viniessen de otra parte, e no supiesen desto, no tenemos por bien que cayan en pena Ca. no merecen pena, fueras ende si alguno dellos fuesse sabidor, e si fuessen contra ello maliciosa mente.* Quae omnia sunt practicae, & menti tenenda.

SUMMARIVM.

- 1 Prohibitio alienationis, vt res remaneat in familia, inducit fideicommissum perpetuum.
- 2 Maioria Hispaniae sunt perpetua, per prohibitionem alienationis.
- 3 Fideicommissum perpetuum inducitur per verba dispositiva, vel enunciativa.
- 4 Utilitas publica versatur in conseruatione familiae.
- 5 Primogenitura constituta, omnes descendentes censentur vocati.
- 6 Substitutiones plures possunt comprehendi vnicam verborum conceptione.
- 7 Alienationis prohibitio est realis.

- 8 Fideicommissum est perpetuum, quando prohibitio est realis.
- 9 Inuestitura constituta in dubio est realis & non personalis.
- 10 L. 44. tit. 5. p. 5. declaratur.
- 11 Dispositio testatoris potius debet indicari perpetua, quam temporalis.
- 12 Prohibitio, de non alienando semper est perpetua.
- 13 Conseruatio familiae respicit perpetuitatem.
- 14 Con. varia opinio in quaestione principali proponitur.
- 15 Testator non videtur velle quod non dispouit.
- 16 Casus omissus remanet sub dispositione iuris communis.
- 17 Bona praesumuntur libera & allodialia, & non maioratus.
- 18 Inaequalitas inter filios non est facienda.
- 19 Ratione inaequalitatis inducitur fideicommissum odiosum.
- 20 Fideicommissum continet onus.
- 21 Condicio apposta in vno gradu substitutorum, non censetur repetita in secundo.
- 22 Ratio conseruandae familiae restringitur respectu nominatorum.
- 23 Fideicommissum indubio censetur iniunctum primo heredi, & non ceteris personis.
- 24 Fideicommissum perpetuum esse non potest, quod personis & non rebus imponitur.
- 25 Testator non videtur diligere quos non nominauit.
- 26 Dispositio respiciens certas personas, non extenditur ad alias.
- 27 L. si. C. de verbor. signifi. declaratur.
- 28 L. qui solidum §. praedium ff. delegat. 2. declaratur.
- 29 Alienatio facta ab ultimo de familia, a nemine potest reuocari.
- 30 Prohibitio alienationis non extenditur ultra filium.
- 31 Casus contingens praeter dispositionem disponentis, non includitur sub dispositione, etiam si sit maior ratio, vel equalis.

- 32 Extensio non est facienda de vna persona grauata ad non grauata.
- 33 Prima opinio defenditur ab a. u. here.
- 34 Maioria est fauorabilis, & non odiosa.

QVAESTIO. 725.

Utrum prohibitio alienationis facta fauore familiae, inducat perpetuum fidei commissum Communis contra communem, & quid iure regio.

Satis confusse loquuntur doctores in hac materia, & praesertim in quaestione proposita, quae optime declaratur per Anton. Gabrielem, lib. 4. commun. tit. de fideicommiss. conclusio. 9. vbi varijs modis distinguit & subdistinguit, vt facilius veritas elucidetur. Et in primis verissima & receptissima sententia est, quod quando prohibitio alienationis facta est simpliciter, cum hac adiectione, vt res in familia maneat, inducatur perpetuum fideicommissum. Ita tenet Socinus, in l. qui Romae §. coheredes, vers. quartus & vltimus casus. ff. de verb. obligation. & in l. si cognatis, de rebus dub. & conf. 13. volumine. 3. & Alexan. conf. 56. volumine. 1. vbi dicit omnes doctores ita tenere, idem docet Curtius senior. conf. 64. Paris. conf. 88. volumine. 2. & conf. 17. volumine. 3. & confilio. 18. volumine. 2. Gratus, confilio 106. & conf. 163. volumine. 2. Reynus conf. 208. volumine. 1. & conf. 196. volum. 2. & conf. 28. volum. 3. & pro hac sententia est gloss. in l. codicillis §. institutu. ff. delegat. 2. & plures pro communi refert & sequitur Petrus a Petra, in tractatu de fideicommiss. quaestione. 5. numero. 43. & 44. vbi dicit veriore & magis communem

alios etiam refert & sequitur Anto. Gabriel, vbi supra, numero. 11. Et haec est sustentabilis opinio etiam in maioribus Hispaniae, vt censeatur perpetua maioria inter omnes de familia, per prohibitionem alienationis, ita quod de filio in filium primo genitum semper bona alienari prohibita deueniant. Et pro hac sententia est bonus text. in l. pater filium. §. fundum. ff. delegat. 3. l. fin. vbi notat Bart. ff. ad Trebell. pronuntiatio. §. familiae. ff. de verborum significatione, & dicit communem opinionem.

3 Burgos de Paz, confilio. 44. numero. 10. vbi resoluit, quod inducatur fidei commissum perpetuum per verba enunciativa, vel dispositiva, & quod sepe censendus est vnus alteri grauatus restituere. Ita Roderic. Xarez, in l. quoniam in prioribus, limitatio. 11. C. de inofficioso testamento Molin. lib. 1. de Hispanorum primogen. cap. 4. numero. 13. Pinclus, in l. 1. C. de bonis maternis. 3. parte. numero. 99. Mieres, de maioratu. 2. part. quaestio. 5. numero. 4. & quaestione. 6. numero. 72. qui adducit pro hac sententia text. in l. 6. tit. 1. p. 6. ibi. * *que no la pudiesse vender ni enegenar mas que siempre sinque a el y a sus herederos.* & ratio est. Quia in hoc versatur publica utilitas, & conseruatur & perpetuatur memoria constituentis, vt considerauit Bologninus, conf. 62. & Roman. conf. 29. & 459. & ita fuisse iudicatum dicit lass. in l. filius familias §. Diui. in. 2. lectur. numero. 152. & sequitur Dueñas, reg. 39. numero. 3. idem tradit Couar. lib. 3. var. c. 5. nu. 5. vnde si testator dicat constituo maiorem, hoc sufficit, vt in perpetuum omnes primogeniti censeantur vocati, vt non deficiat in persona vnus primogeniti, sed habebit tractum successuum ad omnes, vt tradit Molin. vbi supra, num. 14. Paul. conf. 164. volu. 2. Aa 2 Gregor.

Grego. Lopez, in l. 2. tit. 15. verb. *ma-
ior column. 3. part. 2. in vers. item po-
ne. quod quis, & plene per Burgos
de Paz, in prohemio legum Tauri,
num. 88. & in conf. 29. num. 76. & in
his questionibus, questione. 2. num.
74. in fine, (& per tota.) Palac. Rub.
in. c. per vestras, de donat. §. 69. nume-
ro 21. Nec enim nouum est in iure,
quod ex vnica verborum con-
tentione plures substitutiones depre-
hendi possint. l. coheredi. §. qui dis-
cretas. ff. de vulgar. vbi notat Are-
tin. & sequitur Molin. vbi supra, nu-
mero. 16. Quae opinio fulcitur, quia
prohibitio alienationis est realis,
cum grauamen sit in rem scriptum,
& sic afficit ipsas res, vbiq; va-
dant, ita Bald. in l. praecibus. C. de im-
pub. text. in aut. contra cum roga-
tus. C. ad Trebel. & in l. i. bempti. C.
eod. tit. ibi. *ne nepotibus vel neptibus, pro-
nepotibus, vel proneptibus suis, siue de in-
ceps restituere hereditatem, & fideicom-
missa §. haec verba. ff. delegat. 3. ibi,
tamene a praed. a in nepotibus post mor-
tem patris eorum fideicommissi videatur
continere, vbi fideicommissum indu-
citur perpetuum, ex quo dispositio
est realis. l. cum pater. §. in luto. ff.
de leg. 2. l. cum l. si in fideicommissis
ff. de leg. 2. ibi. *et post eos omnes extrin-
secos qui ex nomine defuncti fuerunt. &
Quia omnia confirmantur ex doctri-
na litem, in. c. qui etiam, in tit. epif-
copum vel abbatem in feud. vbi con-
cludit quod constitutio inuestiturae,
indubio praesumitur realis, & non
personalis, & quod non solum conti-
net primum successorem, sed etiam
omnes successores in infinitum, quae
sequitur Sigismundus, in paraphra-
stis feudilibus. c. 1. §. fin. columna. 2.
eod. titulo. Vnde merito dicendum
est, quod perpetuo bona debent re-
manere cu onere fideicommissi perpe-
tui, in agnatione, ita gloss. commu-
niter recepta, in l. quoties ab omni***

bus. C. de fideicommiss. vbi notat
Bald. idem Bald. in. l. i. filius fam. §.
Diui. ff. delegat. 1. Barbac. consilio. 27
lib. 1. quam glossam dicit singula-
rem, & communiter approbatam
Loaces, in. d. §. Diui, numero. 140. &
148. Tiraquel. de retractu. in praef-
atio. numero. 39. & eandem gloss. di-
cit communiter approbatam Peral-
ta, in. l. 3. §. qui fideicommissariam,
num. 30. ff. de her. instit. & eam com-
mendat Molina, lib. 1. de Hispano-
rum primogen. cap. 11. numero. 13.
ex quibus venit intelligenda. l. 44.
tit. 5. part. 5. vbi notat Grego. Lopez,
verb. *razon gassada. ** Rursus com-
probatur ita sententia, quia omnis
dispositio testatoris, potius debet
censeri perpetua, quam temporalis. l.
sufficit. ff. de condit. indebiti. cap.
cum venisset. de institutio. gloss. in. c.
fin. verb. perpetuus. de rescript. lib.
6. & plura congersit Palac. Rub. in
rubric. de donatione §. 69. numero.
35. & sequitur Grego. Lopez, in. d.
l. 2. tit. 15. part. 2. verb. *et mas propin-
quo, ** Couarr. lib. 3. variarum. c. 5. nu-
mero. 4. & Padilla, in. l. voluntas, nu-
mero. 25. C. de fideicommiss. vbi di-
cit, quod omnis prohibitio facta a
testatore, de non alienando, est per-
petua, ita Corn. conf. 229. lib. 3. De-
cius, conf. 23. num. 4. & consilio. 315.
Crauera, consilio. 113. numero. 5. lib.
1. Molin. vbi supra, c. 4. numero. 38.
& c. 18. per totu. Quia eo ipso quod
testator vult conseruationem suae
familiae, prohibitio alienationis pro-
cedit in infinitum, Cephal. consilio.
134. numero. 31. lib. 1. & conf. 137. nu-
mero. 38. Quia conseruatio familiae
non potest dari in vno. l. cum ita le-
gatur. §. in fideicommissis. ff. delegat.
2. l. in substitutione. ff. de vulgari. l.
inter Cattellianum. ff. de arbit.
quod declarat Molina, lib. 3. c. 5. nu-
mero. 20. cum sequent. & Octavian.
Cacherran. in decis. Pedem. decis. 50.
num.

num. 14. Parisius, conf. 92. nume. 37.
lib. 2. & dicit communem Couarr.
vbi supra, & plures doctores anti-
quos & modernos, tenentes hanc
opinionem, refert & sequitur Burgos
de Paz, quest. 2. num. 115. vsq; ad nu.
121. vbi per plura fundamenta sequi-
tur hanc opinionem.
14 Sed his non obstantibus, contraria
opinionem (imò quod non induca-
tur fideicommissum perpetuum, etià
per clausulam dispositiuam, nisi in
casu venditionis (cum tunc contra-
ueniatur voluntati testatoris) tenent
Alex. in. d. l. qui Romae. §. coheredes.
col. 2. & post eum Socinus senior. ibi
dem, & in conf. 227. lib. 2. & conf. 231
vbi dicit communem, idem tenet Ri-
pa, in. d. l. filius fam. §. Diui, nume. 123.
vbi Aleiat. num. 41. & 53. Curtius iu-
nior, conf. 22. num. 20. & 161. & 167.
& conf. 145. num. 8. & conf. 43. nu. 5.
& conf. 114. vbi dicit communem o-
pinionem, quam sequitur Curtius se-
nior, conf. 40. nu. 18. Decius, conf. 218.
nu. 43. lib. 3. & 127. nu. 7. & 377. nu. 6.
vbi de comuni, Socinus, iunior, conf.
170. nu. 48. lib. 2. & conf. 30. nu. 9. lib.
4. Ruinus, conf. 128. nu. 12. lib. 1. & 89
nu. 14. lib. 2. & conf. 16. nu. 14. & 15. &
conf. 147. nu. 2. lib. 2. Cephalus, conf.
134. nu. 39. & conf. 275. nu. 6. vol. 3. &
conf. 330. nu. 29. lib. 3. qui dicit com-
munem opinionem, quam sequitur Co-
uar. in. c. Raynaldus, num. 8. de testa-
ment. & sic fuit determinatum per
decisionem Pedemontanam. 50. & se-
quitur Crotus, conf. 52. a num. 8. vol.
1. & conf. 65. lib. 1. & Plotus, conf. 14.
vbi dicit communem Siluanus, conf. 6
lib. 1. Rolandus a Valle, conf. 34. nu.
65. vol. 4. & conf. 23. nu. 9. vol. 3. pro
qua opinione consuluit Ioannes Bot-
ta, conf. 51. per totum, vbi nu. 27. dicit
quod haec opinio est magis crebrior
& tenenda, vbi assignat rationes &
fundamenta Menoch. conf. 85. num.
103. & conf. 274. num. 45. lib. 3. Burfa

tus, conf. 97. nume. 13. & 17. lib. 1. vbi
de comuni, & conf. 52. num. 39. lib.
1. Sforti. Odd. conf. 68. num. 9. & hac
dicit magis communem opinionem
idem Burfatus, conf. 195. num. 5. & 5.
lib. 2. & conf. 343. num. 9. lib. 3. & conf.
337. num. 61. & 62. eod. lib. Bertrand.
conf. 18. qui dicit veriore & magis
communem, Mantica, post longam
disputationem, in tract. de conit. cur
vltim. vol. unt. lib. 6. tit. 14. nu. 25.
Rinald. col. 1. 2. 9. num. 35. lib. 3. vbi
dicit omnes doctores ita tenere Al-
banus, consil. 1. numero. 12. Bologn.
conf. 5. num. 54. Couarr. lib. 3. variar.
c. 5. num. 4. Ex quibus haec videtur re-
ceptor & communior opinio, quae
confirmatur. Ex sequentibus. Primò,
15 quia si testator voluisset facere ma-
ioratum, vel fideicommissum perpe-
tuum quoad omnes suos descendentes,
cum clausulis & substitutioni-
bus, & vinculis consuetis, facile id
expressisset, & quia non fecit, habe-
tur pro omisso, prout arguit Decius,
conf. 416. num. 1. & conf. 66. colum.
2. Curti. seni. conf. 29. qui loquitur
in maioratibus Hispaniae, & Craue-
ra, conf. 161. num. 8. lib. 1. Alex. conf.
17. num. 12. lib. 7. Boer. decis. 155. Tira-
quel. in. l. si vnquam, verb. libertis,
num. 3. C. de reuocand. donat. Ergò
16 cum casus iste sit omisus, clarum est
quod remanet sub dispositione iuris
communis, vt in. l. commodissime.
ff. de lib. & posthum. l. si extraneus.
ff. de cond. cau. dat. l. cum dotem, in
princ. ff. soluto matrimonio, & sic bo-
na praesumuntur libera & allodialia,
17 & non subiecta restitutioni, vt in. c.
1. §. 2. si de feud. fuerit contro. inter
dom. & agnat. & est communis opi-
nio, vt pluribus citatis resoluit An-
ton. Gabr. lib. 3. commu. conclus. 11.
de feud. conclus. 3. Burfat. conf. 46.
num. 26. & Mascard. in tract. de pro-
bat. volum. 1. conclus. 79. & in maio-
ratibus Hispaniae idem tenet Roder.

Xuaron, in l. quoniam in prioribus, limit. r. C. de inoff. testam. & Molin. lib. 1. de primogen. c. 11. num. 11. Quod quidem maxime procedit, quia alias
18 resultaret in aequalitas inter filios, quia iura abhorrentur inter filios. C. fam. c. 1. & ibi Bald. & tex. in authent. de restitut. fideicom. §. nos igitur collat. 9. & ita tenet Palac. Rub. in c. per veras. §. 26. numer. 20. de donatio. Gomez Arias, in l. 40. Tauri, num. 38. & Craueta, conf. 180. lib. 1. Guillelmus Benedict. in c. Raynuntius, verb. in eodem testamento relinquens, el. 1. num. 176. Et plures doctores pro hac sententia refert Tiraq. de iure primo ge. que. 4. nu. 11. & 12. & sic quia re
19 sultaret in aequalitas, iudicatur tale fideicommissum odiosum, & quia onus continet. l. coheredi. §. cum filia. ff. de vulgari. Unde nimirum si
20 sit facienda interpretatio, ut remoueat fideicommissum, quam ut inducatur, ut tradunt doctores, vbi supra, & Craueta, conf. 98. numero. 14. Burgos de Paz, conf. 34. num. 19. Cap. al. conf. 43. num. 12. lib. 1. Siman. de cathol. insti. c. 9. num. 126. Rursus co
21 firmatur ista sententia, quia conditio appposita in vno gradu substitutorum, non censetur repetita in secundo. l. subconditio. ff. de hered. insti. l. 5. §. Seio. ff. deleg. 2. vbi gloss. 1. Imo & quod plus est ratio conseruandae familiae & agnationis limitatur, & re
22 stringitur respectu nominatorum, & non aliorum ita Bald. (per text. illu) in l. sed & milites. ff. de excus. tutor. quem sequitur Decius, conf. 251. Molina (qui bene hoc declarat) lib. 1. de
23 primoge. c. 5. nu. 37. quia indubio tale fideicommissum debet censi in iunctum primo heredi, & non ceteris personis, & filijs ita Bart. in l. Centurio. ff. de vulgari, per tex. in l. denique §. interdum. ff. de pecu. legato. l. Proculus. ff. de usufructo legat. & sic perpetuum fideicommissum esse

non potest, quod personis, non rebus conceditur. l. fardorum. C. de excu. sa. t. muneru. quam ad hoc ponderat Alberi. in suo dictionar. verb. perpetuum. vers. 8. Nec enim disponens
25 censetur diligere per viam maiorem, vel fideicommissi perpetui, & vocare quos non expressit nec nomina: uit. l. Lucius. §. Lucius Ticius, el. 1. ff. deleg. 2. & notat Paul. in l. lex duobus ff. de vulgari. l. sicut certi, in prin. C. de testam. mili. melior tx. in l. qui habebat. ff. de reb. dub. quem dicit notabilem Ancharran, conf. 27. ad hoc quod testator non videtur considerasse personas quas non expressit. & sequitur Alciar. respons. 134. nu. 4. l. quae conditio. ff. de cond. & dem. vbi dispositio respiciens certas personas,
26 non extenditur ad alias. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. l. si quis ita. §. penu. ff. de testa. tut. tex. in l. Paulus. ff. de reb. dub. l. final. a contrario sensu. C. de verborum significatione vbi
27 fideicommissum relictum familiae, non adiectis specialiter certis personis, omnibus de familia gradatim in infinitum debetur, quasi dicat omnibus de familia non deberi, nisi ali
28 quibus certis personis de ea relinquitur. Pro qua sententia est formalis tex. in l. qui solidum. §. praedium. ff. delegat. 2. vbi si pater filijs suis quodam praedium iure fideicommissi relinquit, & eius alienationem prohibeat extra familiam, inquit textus, quod non obstante tali fideicommissio, & alienationis prohibitione, ultimus ex filijs, cui factum fuit fideicommissum, & cui fuit alienatio prohibita, poterit liberè de tali praedio disponere, etiam in fauorem extraneae personae, & idem probat tex. in l. cum pater. §. libertis. ff. cod. tit. Et ratio est, quia cum ultimus de familia prohibitorum alienat, non superest persona, quae secundum mentem testatoris possit aliena

alienationem reuocare, ut alijs citatis resoluit Rolan. a Valle, consil. 25. num. 19. lib. 1. & facit etiam pro hac sententia text. in authent. de restitut. fideicommissi. §. nos igitur, collati. 9. vbi gloss. & doctores notant, quod prohibitio alienationis non extenditur ultra filium, idem tenet in l. filius fam. §. Diui. ff. deleg. 1. Zinus, in l. voluntas, quast. fin. C. de fideicommissi. Bart. in l. Lucius. §. 1. ff. deleg. 3. Deci⁹, conf. 95. Alexan. conf. 56. lib. 5. & hac est communis opinio, secundum Couarr. lib. 3. variarum. c. 5. numero. 5. Padilla, in rub. C. de fideicommissi. Castillo, in l. 27. Tauri, verb. * para siem pre, * vbi Tell⁹ Fernandez, numero Pinel in l. 1. C. de bonis maternis. 3. parte. numero. 99. Rojas, in epitome successionum. c. 3. numero. 20. & 24. & 43. Molin. lib. 1. c. 18. & c. 4. numero 28. & hanc dicit magis communem opinionem (alijs citatis) Burgos de Paz, iunior, in questione. 2. numero 36. & senior, consilio. 1. num. 42. & sic ab ac opinione in questione principali non est recedendum in iudicando & in consulendo, quam defendit Ioannem Garcia, pluribus rationibus & fundamentis, de Hispanorum nobilitate gloss. 1. §. 1. numero 29. versiculo & ita vidimus & ita fuit iudicatum per senatum, ut tradit Anton. Gamma decisione. 224. vbi addidit Blas Floré de Medina, declarat consilium Oldradi. 21. & plures refert doctores in confirmatione huius veritatis.

alienationem reuocare, ut alijs citatis resoluit Rolan. a Valle, consil. 25. num. 19. lib. 1. & facit etiam pro hac sententia text. in authent. de restitut. fideicommissi. §. nos igitur, collati. 9. vbi gloss. & doctores notant, quod prohibitio alienationis non extenditur ultra filium, idem tenet in l. filius fam. §. Diui. ff. deleg. 1. Zinus, in l. voluntas, quast. fin. C. de fideicommissi. Bart. in l. Lucius. §. 1. ff. deleg. 3. Deci⁹, conf. 95. Alexan. conf. 56. lib. 5. & hac est communis opinio, secundum Couarr. lib. 3. variarum. c. 5. numero. 5. Padilla, in rub. C. de fideicommissi. Castillo, in l. 27. Tauri, verb. * para siem pre, * vbi Tell⁹ Fernandez, numero Pinel in l. 1. C. de bonis maternis. 3. parte. numero. 99. Rojas, in epitome successionum. c. 3. numero. 20. & 24. & 43. Molin. lib. 1. c. 18. & c. 4. numero 28. & hanc dicit magis communem opinionem (alijs citatis) Burgos de Paz, iunior, in questione. 2. numero 36. & senior, consilio. 1. num. 42. & sic ab ac opinione in questione principali non est recedendum in iudicando & in consulendo, quam defendit Ioannem Garcia, pluribus rationibus & fundamentis, de Hispanorum nobilitate gloss. 1. §. 1. numero 29. versiculo & ita vidimus & ita fuit iudicatum per senatum, ut tradit Anton. Gamma decisione. 224. vbi addidit Blas Floré de Medina, declarat consilium Oldradi. 21. & plures refert doctores in confirmatione huius veritatis.

30 fideicommissi. §. nos igitur, collati. 9. vbi gloss. & doctores notant, quod prohibitio alienationis non extenditur ultra filium, idem tenet in l. filius fam. §. Diui. ff. deleg. 1. Zinus, in l. voluntas, quast. fin. C. de fideicommissi. Bart. in l. Lucius. §. 1. ff. deleg. 3. Deci⁹, conf. 95. Alexan. conf. 56. lib. 5. & hac est communis opinio, secundum Couarr. lib. 3. var. c. 5. numer. 4. Tiraquel. de iure primogen. quast. 40. numero 57. Molina, vbi supra, lib. 1. c. 5. nu. 38. Decius. cōf. 63. & 287. & 377. & 291. num. 6. qui loquitur ibi, quando indispotione erant apposita verba generalia, quia tunc casus contingens praeter dispositionem disponentis, non includitur sub dispositione, etiam si sit maior ratio, vel equalis, ex Zino, in l. quod fauore. C. de legibus, quam rationem expendit Craueta. d. conf. 161. num. 10. & Paul. Paris. d. conf. 14. nu. 10. lib. 3. vbi dicit, quod non debet fieri extensio de vna persona grauata, ad aliam non grauata, etiam ex verisimili mente defuncti, Molin. vbi supra. c. 4. num. 24. Ex quibus rationibus, & doctorum sententijs. hac pars videtur satis iuridica & sustentabilis. Sed iudicio meo,
33 prima opinio turior, & magis consona voluntati testatoris est, qui sepe intendit facere maiorem perpetuam, quae non est odiosa (ut supra diximus) imò est fauorabilis, ut probat tx. in l. 1. §. penulti. ff. de ventre inspiciendo. l. 2. tit. 15. p. 2. quae iura ad hoc expendit Peralta, in l. 3. §. qui fideicommissam, numer. 121. ff. de hered. insti. tuendis maxime hodie ex. d. l. 6. tit. 11. p. 6. prout ponderauit Mieres, de maioratu, supra, numero. 4. & ista est magis communis opinio, secundum

Couarr. d. lib. 3. variarum. c. 5. numero. 5. Padilla, in rub. C. de fideicommissi. Castillo, in l. 27. Tauri, verb. * para siem pre, * vbi Tell⁹ Fernandez, numero Pinel in l. 1. C. de bonis maternis. 3. parte. numero. 99. Rojas, in epitome successionum. c. 3. numero. 20. & 24. & 43. Molin. lib. 1. c. 18. & c. 4. numero 28. & hanc dicit magis communem opinionem (alijs citatis) Burgos de Paz, iunior, in questione. 2. numero 36. & senior, consilio. 1. num. 42. & sic ab ac opinione in questione principali non est recedendum in iudicando & in consulendo, quam defendit Ioannem Garcia, pluribus rationibus & fundamentis, de Hispanorum nobilitate gloss. 1. §. 1. numero 29. versiculo & ita vidimus & ita fuit iudicatum per senatum, ut tradit Anton. Gamma decisione. 224. vbi addidit Blas Floré de Medina, declarat consilium Oldradi. 21. & plures refert doctores in confirmatione huius veritatis.

SVMMARIVM.

- 1 Collecta imponi potest emphyteuta ecclesiae in casu necessitatis publicae.
- 2 Lex. 2. C. de iure emphyth. exponitur per prima opinione.
- 3 Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.
- 4 Onus imponi potest personae pro rebus.
- 5 Collecta imponuntur possessoribus, non rebus.
- 6 Emphyteuta ecclesiae dicitur rem ecclesiae possidere.
- 7 Colorus grauari potest ratione fructuum.
- 8 Emphyteuta habet utile dominium, & ius in re.
- 9 Bona ecclesiastica ratione utilis dominij possunt a laicis collectari.

Practice Questiones.

- 10 Contraria opinio negatiua in questione principali defenditur de iure communis.
- 11 Fiscus & ecclesia equiparantur.
- 12 Emphyteuta fisci non tenentur ad collectas.
- 13 Nemo debet duplici onere grauari.
- 14 Ecclesia etiam per indirectum non debet grauari.
- 15 Ecclesie interest pingua laudemia ab emphyteutis recuperare.
- 16 Emphyteuta ecclesie quoad personam subest laicorum statutis secus quoad bona.
- 17 Opinio quae respicit fauorem ecclesie est tenenda in dubio.
- 18 Ecclesiastica persona tenentur tempore necessitatis ad collectas.
- 19 Lex. 1. tit. 3. lib. 1. recopilationis ponderatur.

QVAESTIO. 726.

Verum emphyteuta ecclesie collectari possit à laicis. Communis contra communem, & quid iure regio.

D Vbia & anceps apud scribentes questio tractanda venit, quando sumus extra casus publicae utilitatis, veluti belli pestis, refectionis pontium, fontis, & similia, quia tunc collecta imponi potest, ut tradit Ripa, resp. 23. nu. 6. de rescript. Aegid. Thomat in tract. de collect. à chart. 85. vsq; ad. 111. & 150. & est. l. 54. tit. 6. p. 1. lex. 20. tit. 32. p. 3. l. 11. tit. 3. lib. 1. recop. vbi Azeuedo Oratoria, de nobilitate. c. 1. nume. 11. Ioan. Garcia, gloss. 9. eod. tractatu. Questio verò propo sita intelligi debet extra praedictos casus, & partem affirmatiuam tenet Andr. de Ifernia, in tit. quae sint regal. c. 1. in vlt. feud. Lucas de Pena, in l. 1. C. de indict. vers. emphy

theuta, lib. 10. & in l. vni, vers. non mutetur. C. de impone. lucra descript. lib. 10. Ripa, vbi proxime, Alex. c. 101. num. 11. lib. 1. Barbac. conf. 14. nu. 5. lib. 1. Bolognin. conf. 54. Ancharra. in reg. ea quae. de regul. iur. Paris de Puteo, in tract. de reintegratio. feud. c. 16. num. 10. Brunus, in tract. de exclud. femina. art. 8. quaest. 22. quid dicit communem opinionem: pro qua opinione facit tex. in d. l. vni. C. de impone. lucratia descript. lib. 10. in verb. non mutetur, & in d. l. 1. C. de indict. lib. 10. & in l. 2. C. de iure emphyth. vbi generaliter disponitur, emphytheuta teneri ad collectas, nec distinguit inter emphytheutam ecclesie, & alios, & cum lex non distinguat, nec nos distinguere debemus. l. non distinguemus. ff. de recep. arbi. l. de pretio. ff. de public. in rem actio. Rursus facit pro hac sententia, quia quando onus imponitur personae pro rebus tunc inspicitur persona cui imponitur. l. rescripto. §. fin. ff. de muner. & honor. l. in dictiones vbi gloss. C. de anno. & tribu. lib. 10. gloss. rubricae. C. de munerib. patrimon. & diximus supra, in questione. 734. Quia huiusmodi collectae sunt impositae possessori bus, ita ut qui plus possidet, plus soluat, ita Card. in c. tua nos, de decimis, l. mola in c. cum non sit, eod. tit. sed sic est, quod emphytheuta (etiam ecclesie) dicitur res ecclesie possidere, ut in l. naturaliter, vbi docto. ff. de acquirenda possessione, ergo sequitur, quod teneantur ad collectas, cum quilibet grauari possit ratione fructuum, quos ex re domini percipit. l. si venditor. §. si. ff. de seruis exportat. l. si. vbi Bart. C. sine censu, vel reliquis, Ripa, conf. 23. num. 15. & 21. de rescript. Natta, conf. 312. numero. 5. lib. 2. Cephalus, conf. 637. num. 7. lib. 5. & conf. 515. num. 8. lib. 4. & 290. nu. 12. lib. 1. & sic à fortiori videtur dicendum, quod multo magis emphytheuta grauari

Communes contra communes. 726. 377

grauari possit, cum habeat utile dominium & ius in re, & bona ecclesia
9 stica, ratione utilis dominij possunt collectari à laicis, ita Purpurat. conf. 332. lib. 1. ea ratione, quia laici possunt statuta facere contra laicos habentes bona ecclesiastica in emphytheutis, quoad utile dominium, Ancharra. conf. 435. nume. 3. qui dicit communem & Iulius Clarus, in c. emphytheutis, quaest. 48. pro qua opinione expendo ix. in l. 55. tit. 6. p. 1. lib. 1. *mas si per auctoritatem laicis comprasse algunas heredes, o ge las diessen homes que fuesen pecheros al Rey, en nudas son los clerigos de le fazer aquellos pechos que auian a cumplir por ellos aquellos de quien las huieron. * quae lex est menti tenenda
Sed his non obstantibus, contraria opinio negatiua est satis iuridica, quae defenditur à Bart. in l. priuata. C. de excu. munerum, lib. 10. vbi Angel. & Ioan. de Platea, l. ass. l. 1. nume. 31. C. de iure emphy. Bossius in tit. de princip. num. 128. Ruynus, conf. 111. nu. 10. lib. 5. Petr. de Vualdis, in tractat. collectar. in fi. num. 74. Siluan. conf. 9. vbi late tuetur hanc sententiam, quam dicit veriore, & solidioribus rationibus fundatam, nec non magis æquam & securam (quia continet fauorem ecclesie) Sfort. Odd. conf. 70. num. 31. & num. 13. dicit communem dicentem ingennè fateatur contrariam
11 magis communem. Et pro hac sententia negatiua, quod emphytheuta ecclesie non teneatur ad collectas, facit optima ratio, quia fiscus & ecclesia equiparantur, ut in l. fin. C. de sacros. eccles. Salicet in l. pen. C. de excu. mul. lib. 10. l. 1. C. de priuileg. dom. Aug. lib. 11. ergo similiter nec emphyteuta ecclesie, quia aliàs duplici onere grauaretur, quod est absurdum, ut tenet Bar.

post gloss. in l. 1. C. de mulieribus. In quo loco patet, quia grauaretur onere laudemij, & canonis annui. Deinde verò (quod grauius est) onere duplicis collectae si princeps ecclesiasticus cui immediate subsunt bona ecclesiastica vellet etiam bona haec collectari, & ipsa ecclesia per indirectum grauaretur, quia non reperiret emphyteutas, qui sic pingua laudemia soluerent, si bona ecclesie non possent transire, in eos cum eisdem priuilegijs, cum quibus ipsa ecclesia possideret. Deinde etiam, quia in casu quo Papa collectaret bona ecclesiarum, siue possessores eorum, si ipsi emphyteutae deberent censeri, quoad dominium utile immediate subditi principis loco, remaneret ecclesia grauata, quoad dominium directum, & licet persona emphyteutae quoad se subsit principi laico, & laicorum statutis tamen bona ecclesie, quae à laicis possidentur, non subsunt ipsi principi
12 quo ad directum dominium. Et cum haec opinio sit fauorabilis ecclesie, sequitur quod in dubio sit tenenda, ut resoluit Neuizanis, conf. 9. num. 18. & licet haec opinio sit receptior de iure communi, de iure tamen regio non est recedendum à decisione & determinatione d. legis. 55. & idem probauit lex. 11. tit. 3. lib. 1. recopilationis vbi notat Azeuedo, num. 8. Si verò necessitas publica imminet, non solum emphyteuta ecclesie tenetur ad collectas, sed etiam ecclesiasticae personae ut notant verba dictae legis. 11. ibi, a los clerigos sean libres de contribuir y pechar con los concejos pero los pechos que son para bien comun de todos, asi como para reparo de muro, o de calçada, o de carroya, o de puente, o de fuente, o de compra de terreno, o en costa que se haga para velar y guardar la villa y su termino en tiempo de menester: en estas cosas tales, a fallecimiento de propios de concejo deben contribuir y ayudar los dichos clerigos, &c.
A a 5 ita

Practica Quaestiones.

ita declarat Duenas, reg. 100. limita-
tione. 16. Olano, in ant. iuris, litera.
C. num. 39. & Gutierrez, practicanu,
quaest. lib. 1. quaest. 3. vbi plura co-
gescit, & in allegat. 10. & est tx. in l. 20.
tit. 32. p. 3. & l. 54. tit. 6. p. 1. vbi Greg.
Que omnia sunt menti tenenda, quia
alsidua & quotidiana sunt.

SUMMARIVM.

- 1 Iuramentum confirmat contractum nul-
lam, quando potest servari sine interi-
tu salutis eterne.
- 2 Mulier obligatur ex fideiussione iurata,
etiam si fuerit laesa & perdat dotem.
- 3 Contraria opinio in quaestione proposita de-
fenditur.
- 4 Auth. si qua mulier. C. ad Vellei. annulat
ipso iure contractum fideiussionis, fa-
ctum favore mariti.
- 5 Verbum, nullatenus, inducit actus nullita-
tem.
- 6 Verba Concilij Tidentini, in c. 2. sess. 21.
declinatur.
- 7 Iuramentum sortitur naturam contractus
super quo interponitur.
- 8 Iuramentum non confirmat contractum
celebratum contra ius publicum.
- 9 Clericus non potest etiam cum iuramen-
to, constituere sibi iudicem laicum.
- 10 Iura publico priuatorum pactis non deroga-
ntur.
- 11 Renunciatio iurata, facta a nobili de pro-
debito incarceretur, non firmatur iu-
ramento.
- 12 Clausula irritans ita annullat contractum,
ut nullo iure valere possit.
- 13 Clausula irritans inducit formam.
- 14 Forma dat esse rei, & sic non potest mu-
tari.
- 15 c. 1. sess. 24. de reformatione matrimonij,
declinatur.
- 16 Mulier quae iuravit se non fideiussuram,
si ex post facto fidei iubeat cum iuramen-
to, non valebit talis fideiussio, etiam iu-
rata.
- 17 Obligatio civilis neq; naturalis non oritur

- ex contractu fideiussionis celebrato a
muliere coniugata favore mariti.
- 18 Mulier contrahens cum suo marito, prae-
sumitur dolo, & re, decepta.
- 19 Contractus in quo interuenit dolus, non
confirmatur iuramento.
- 20 Iuramentum non est licitum nisi habeat
tres comites, veritatem, iudicium, iusti-
tiam.
- 21 L. 1. §. quae oneranda, vbi gloss. ff. quae reuer-
sio. non det. declaratur.
- 22 Contractus rescinditur, si cum metu reue-
rentiali concurrat laesio enormissima cum
iuramento.
- 23 Opinio Burgis de Paz, conf. 5. num. 11. repro-
batur & declaratur.
- 24 Mulier potius videtur consentire in con-
tractu cum marito celebrato, ne incur-
rat eius indignationem, vel odium, quam
ex animi deliberatione.
- 25 Iudex in dubio debet rescindere contractum
a muliere coniugata celebratum.
- 26 Auth. si qua mulier. respicit favorem pu-
blicum, ne mulieres remaneant in do-
tate.
- 27 Mulier faciens contractum contra legem
prohibitivam, peccat mortaliter.
- 28 Mulier obligatur ex contractu fideiussio-
nis pro marito facto, quando obligatio
in eius utilitatem fuit conuersa.
- 29 Iuramentum non confirmat contractum
ipso iure nullum.
- 30 Sententia senatus refertur, circa contra-
ctum iuratum a muliere pro suo marito
celebratum.
- 31 L. 6. Tauri declaratur, ut procedat etiam
si iuramentum interveniat.
- 32 Verba legis negativa, abnegant omnem po-
tentiam.
- 33 Filia, etiam cum iuramento, non potest me-
liorari causa dotis, neque constitutio
arrharum iurata, valat ultra deci-
mam.
- 34 L. 3. tituli 12. part. 5. corrigitur, per. l. 61.
Tauri.
- 35 c. ex rescripto de iureiurando, declara-
tur.
- 36 Relaxatio iuramenti est necessaria, ut mu-
lier

Communes contra communes. 722 379

- lier possit impugnare contractum iura-
tum.
- 7 Mulier licet intercedat cum marito tan-
quam principalis, reputabitur fideiuf-
sor.
- 38 Opinio Matienzi, & Anton. Gom. repro-
batur.
- 39 Auth. de immobilibus coll. 5. declaratur &
poderatur.
- 40 C. peruenit de emptione & venditione de-
claratur.
- 41 L. 61. Tauri, declaratur & limitatur.
- 42 Mulier obligatur ex contractu a marito
celebrato, quando in eius utilitatem con-
tractus fuit conuersus, & maritus non
habet de suo unde soluat.
- 43 Maritus non tenetur ultra quam facere
possit.
- 44 Mulier diues tenetur alere maritum paupe-
rem.
- 45 Lex, ei qui. C. quod cum eo, declaratur.
- 46 Creditor qui mutuauit pecuniam ad alen-
dos filios, potest ab illis pecuniam exige-
re si pater non sit soluendo.
- 47 Consilium pro creditoribus traditur, ut
sint securi, quando mutuant pecuniam
habenti filios.
- 48 Mulier non debet locupletari in damnum
creditoris.
- 49 Si res mea ad alium perueniat ex causa lu-
crativa possum eam condicere, si nullus
contractus intercedat.
- 50 L. qui Roma. §. Augerius, declaratur non
iter ultra omnes.
- 51 Fideiussor non tenetur soluere debita, quae
mortuo principali debitore calculo facto
deberi constet.
Facultas implendi conditionem, non transit
ad heredes.
- 53 Opinio communis (cu Bart.) defenditur co-
tra Covarr. & Anton. Gom. & Ioann.
Gutierrez & alios.
- 54 Implementum conditionis adherentis per-
one, non transit ad heredes.
- 55 I. si decem cum petiero, declaratur.
- 56 Condicio in forma specifica debet adim-
pleri.
Actus agentium non debet operari ultra

- eorum intentionem.
- 58 Fideiussoris obligatio est stricti iuris, &
sic debet procedi stricte & limitate.
- 29 Fideiussor qui promissit soluere pro Anto-
nio, calculum factum per arbitros, non re-
netur soluere calculum factum per arbi-
tros secundum electos.
- 60 Fideiussor obligari. §. fin. ff. de fideiuss.
declinatur.
- 61 L. 6. tit. 11. p. 5. declaratur.
- 62 Industria personae consideratur in §. Au-
gerius ponderando illius verba.
- 63 L. inter artifices. ff. de solutio. ponderatur
pro intellectu. §. Augerius.
- 64 Nomina possessiva, meum, tuum, suum, praesens
& non futurum tempus signifi-
cant.
- 65 Lex si ita legatur. ff. de aur. & argento le-
gato ponderatur pro intellectu. §. Au-
gerius.
- 66 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secun-
dum tempus verbi.
- 67 opinio quae communis est in iudicando &
consulendo, est sequenda, & aliis iudex
facit licem suam.

QVAESTIO. 727.

Alisey Gfhe
Vtrum valeat obligatio fideiuf-
sorum facta a muliere coniuga-
ta pro marito, adhibito iuramen-
to, quando enormiter est laesa.
Communis contra communem.

Alisey Gfhe
N otissima iuris conclusio
est, quod iuramentum con-
firmat contractum mulie-
ris, etiam si alias sine iuramento non
valeret de iure. Ita probat text. in c.
licet mulieres, de iur. iura. lib. 6. & in
c. cum contingat, extra eod. tit. quod
etiam procedit in omnibus contra-
ctibus iuratis, & renunciationibus
quae alias de iure non subsistunt, au-
then. sacramenta puberum. C. si ad-
uers. venditio. c. quauis pactum, de
pact.

380
pact. lib. 6. c. de iureiuran-
do. Et sic licet tex. in auth. si qua mu-
lier. C. ad Velleia. Prohibeat similem
obligationem, & prohibeat, quod mu-
lier non possit pro viro se obligare:
tamen illud est intelligendum, quan-
do non intercessit obligatio iurata,
secus vero si iuramentum interue-
niat, cum possit seruari sine interitu
salutis aeternae. Ita tenet Canonista,
in c. peruenit, de emptione & vendi-
tione. c. si vero, de iureiurando. Quā
conclusionem defendit Matthaeus de
Afflict. decis. 311. n. 4. etiam si mulier
lesā sit ex tali obligatione, vel fideius-
sione, vel quia in totum, vel in maxi-
ma parte remaneat indotata, dicens
ita teneri communiter per canonis-
tas, & ita fuisse iudicatum in senatu.
contra uxorem Vnius de Barbacia.
Et istam opinionem sequitur Palaci-
Rubin repet. c. per vestras §. 17. de
donat. inter vir. & vxor. numero. 23.
in fin. idem tenet Boer. decisione. 23.
num. 9. per dicta iura, & pro hac opi-
nione consuluit Abb. conf. 8. num. 3.
volum. 2. & dicit communem opi-
nionem Alciat. in d. c. cum contin-
gat, num. 64. & dicit magis commu-
nem Burlat. conf. 66. num. 15. lib. 1. &
Roland. conf. 70. num. 2. vol. 2. & pro
hac sententia dicit iudicasse Anton.
Thesaur. decis. 221. num. 15. vbi dicit
quod semper existimauit, quod mu-
lier iuramento obligatur, etiam si om-
nino indotata remaneret. Cum iura
canonica indistincte & genericè lo-
quantur, & solum excludant casum,
quando iuramentum inducit pericu-
lum animae. Quam opinionem tenet
Paul. in d. auth. si qua mulier, & Gre-
gor. in l. 3. tit. 12. part. 5. in verb. renū-
ciando. in fin. Quā sequitur Matien.
in l. 9. tit. 3. gloss. 1. num. 8. vbi idem
tenet Azeu. num. 9. & Gutierrez, de
iuramento confirmatorio. 1. p. c. 55.
num. 6. in fin. vbi dicit, quod ita pra-
ctatur quotidie.

Sed his non obstantibus, contraria
3 opinio verior & aequior est, imò q
non obstante iuramento, si mulier
enormiter fuerit lesa ratione fideius-
sionis, vel alterius obligationis facte
pro marito, non possit executioni
mandari cum effectu scriptura publi-
ca à muliere coniugata facta, & sic
probata lesione (prout ex fideius-
sione inducitur) reuocabitur executio
quae tunc censetur probata, si ipsa
mulier, ratione suae obligationis, in-
dotata remaneret, non habens recur-
sum ad bona mariti. Quae sententia
probat ex sequentibus. Primò, ex
dispositione tex. in d. auth. si qua mu-
lier, vbi ipso iure annullatur contra-
ctus & obligatio mulieris, quando
4 pro marito intercessit ibi, scribemus
nullatenus valere. Quod verbum nul-
latenus,actus nullitatem inducit, vt
tenet gloss. ver. nullatenus, in clem.
1. de secreta. possessio. & fruct. gloss.
in clem. 1. de atat. & qual. verb. nul-
latenus, & sic gloss. in d. auth. verb.
5 nullatenus, interpretatur illa verba,
quam ad hoc expendit Iass. in l. in pe-
cuniarijs, num. 25. ff. de ferijs, & nos
etiam diximus in quaestione. 527. nu-
6 10. vbi sic declarauimus verba Cōc.
Trid. c. 2. sess. 21. in verb. nullatenus.
Ergo cum contractus simili modo ce-
lebratus, sit à lege reprobatus & nullus
ipso iure (ex quo mulier enormiter
est lesa) sequitur quod iuramento cō-
firmari non possit. l. non dubium. C.
7 delegib. Quia iuramentum sequitur
naturam contractus super quo inter-
ponitur, vt in l. si. C. de non numera-
ta pecunia. Secundo comprobatur
nostra sententia, quia illa prohibitio
8 de qua in d. auth. si qua mulier. respi-
cit bonum publicum, ne mulieres re-
maneant indotatae. l. vbi docto. ff.
solut. matrimo. Et quotiescunq; lex
aliquid prohibet ob publicum fauo-
rem contractus aliter factus, non cō-
firmatur iuramento ex. in. c. si dilige-
ti, de

ti, de for. compet. vbi clericus non
potest constituere sibi iudicem lai-
9 cum, etiam adhibito iuramento, quia
alias pacto priuatorum iuri publi. o
10 derogaretur, quod iura abhorret. l. iu-
ris gentium. §. si paciscar. ff. de pact.
& nos etiam diximus in quaestione.
688. num. 4. vbi ex hac ratione defen-
dimus ex voto aliorum, non valere
11 renunciationem iuram, factam à
nobili, vt pro debito ciuili in carce-
rem detrudi possit quia illa renun-
ciatio vergit in damnum totius ro-
biliatis, & in eius de decorē. & sic ni-
hil operatur, argumen. tex. in l. alia.
§. eleganter. ff. soluto matrimonio.
Tertio sustinetur hac opinio, quia
illa authent. prohibet contractum
mulieris, & resistit potentiae contra-
hendi, & annullat obligationem po-
stea factam, non solum à principio,
per illud verbum nullatenus, sed per
elatum amirantem in fine positum
ibi, Sed ita esse, ac si nec factum quic-
quē scriptum esset. Et ibi, nisi ma-
nifeste probetur, quod pecunia in propria
12 ipsius mulieris utilitatem expensa sit.
Ex quibus verbis duo notabilia col-
liguntur. Primum, quod per illā clau-
sulam accitatem ita annullatur con-
tractus, vt nullo iure valere potest,
aliter quam ibi disponitur. c. pen. de
13 preb. lib. 5. Et illa clausula inducit
formam Bald. in l. 1. ff. de lib. & posth.
vbi quare ergo, Bart. in l. de his. C.
de transactio. l. 1. in l. 1. num. 7. ff. de
lib. & posth. Dicitur conf. 528. nu-
14 11. Gratius, conf. 16. num. 4. lib. 1. For-
ma enim dat esse rei, & ad vnguem
esset seruanda. l. qui heredi. & l. Ma-
rius. ff. de condit. & demonstrat. l. as
recontractus est ipso iure nullus. l. cū
hi §. preter. ff. de transactio. Et quid
quid sit contra decretum irritans, ha-
beretur pro infecto. Ab. in c. dilectus,
num. 14. de preb. O. drad. conf. 13. 2.
in fin. Flaminus, de reb. beneficio
lib. 3. quæst. fin. num. 227. Et sic obiter

possumus intelligere verba Conci-
lij Trid. c. 1. sess. 2. d. reformatio. ibi
qui aliter quam presente parochia con-
15 trahere attentauerit, sacra Synodus a sic
contrahendum omnino inhabiles red. l. r.
Quae verba inducunt formam, cum
sint decreti irritantis, & matrimoniu
aliter contractum (etiam adhibito
iuramento) erit nullum, vt lae dixi-
mus in quaestione. 604. num. 25. Se-
cundum notabile, quod deducimus
ex verbis d. authent. si quod contractus
mulieris cum suo marito celebratus
est ipso iure nullus, nisi probetur, q
fuit verum in eius utilitatem. Quod
dicere non possumus in contractu
16 fideiussionis, cum semper sit damno-
sus, cum quis te constituit debitore
pro alio Couarr. lib. 3. variarum. c. 2.
17 num. 6. Bart. & alij in l. fin. ff. ad Vele-
ia. Anton. Gom. variat. relol. 2. tomo
c. 13. num. 17. ex optimis in l. inter-
dum. ff. de mino. Palaci. Rubin. c. per
vestras §. 18. numer. 10. de donat. inter
vir. & vxor. Sfortius, de rest. in integr.
2. p. quest. 54. num. 10. & cum sit hic
fideiussionis contractus damnosus,
neq; aliquomodo in eius utilitatem
conuertere potest, non valet fideiussio
mulieris. Et sic defendi potest recto
iure opinio Menchac de successio-
num creatione. §. 18. num. 18. quam
sequitur Padil in l. ne passim. nu. 12.
C. de iur. & fact. ignorant. vbi tenet,
quod si mulier aliquando iurasset, se
minime fideiussuram, si ex post facto
si iubeat cum iuramento non vale-
bit fideiussor, etiam iurata. Ergo si
prohibitio inducta ab ipsa muliere,
illum effectum nullitatis producit,
multo fortius hoc debet procedere
in prohibitione facta ab ipsa lege. Quia
propter, si ipsa contrahat, tanquam
fideiussor sui mariti, vel tamquam in-
ciualis, non orietur ciuilis, neq; na-
turalis obligatio, vt tradit Ioan. Gu-
tierrez, de iuramento confirmatorio
1. part.

Practicae Quaestiones.

1. part. c. i. nume. 40. & sic iuramentū non confirmavit contractum cum nihil sit confirmabile, extante prohibitione in ipsa persona, ut tenent doctores, in l. cum lex. ff. de fideiussor. Quia cum iuramentū interueniat tanquam accessorium ad confirmationē contractus, si ipse est nullus, & ex eo non oritur obligatio ciuillis, neq; naturalis, sequitur, quod iuramentum nihil operabitur, cum destructo principali corruat accessorium, ut in l. fideiussori eius. ff. de donation. ibi, **fideiussori eius qui donationis causa pecuniam supra legis modum promissit, exceptio dari debet, etiam inuito reo.** Facit etiam tex. pro hac conclusione, in l. qui contra senatus. ff. de fideiussor. ibi, **fideiussorem a patre accipere non potest, quia neque ciuilem, neque honorariam actionem aduersus patrem habet.** text. etiam in l. si mulier contra. ff. ad Velleia. ibi, **ego puto fideiussori dandam exceptionem etiam si mandati actionem aduersus mulierem non habeat, quia totam obligationem senatus improbat.** Ergo cum in nostro casu, origo obligationis impediatur cum clausula irritanti, sequitur, quod contractus fideiussionis in dānum mulieris celebratus, erit nullus, & cum ex eo non oriatur obligatio ciuillis, neque naturalis, ut tradunt Bart. & Paul. in d. l. cum lex. ff. de fideiussor. Baeca, de non meliorand. filiab. c. 29. nu. 8. (cum resistat iuri publico) non confirmabitur iuramento, & sic consuluit Abb. conf. 44. volumine. i. pro muliere, quę in eodem instrumēto cum marito contraxit quod nullo iure remaneat obligata, cum semper praesumatur oppressa & subdita ipsi marito, & sic re, & consilio, decepta.

18 Ita Vital. in tract. claus. tit. de renunciat. Velleian. colum. 3. Et sic cum dolus (saltem praesumptus) intercedat non sustinetur contractus, text. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. obligat. ubi notant doctores. Vnde nimirum, si

contractus ubi interuenit dolus non firmetur iuramento, ut tradit Deci. conf. 180. num. 7. ubi dicit communē opinionem, Cagnol. in l. 2. C. de rescindend. venditio. nume. 79. & 81. & ut iuramentum dicatur licitum, debet habere tres comites, veritatem, iudicium, & iustitiam. c. et si Christ. de iur. iuran. c. animaduertendum. 22. quaestione. 2. iuramentum autem, in contractu vxoris cum marito celebrato adhibitum, non habet comitē iustitię, quia non fuit iustum contra here cum muliere, contra legis prohibitionem, cum ex fragilitate sexus & reuerentia quam habet ad maritū, de facili omnia promitteret, ut cum eo in pace conseruetur, quod magis metu reuerentiali, quam ex animi de liberatione spontanea, factum praesumitur, ut notant gloss. & doctores in l. 1. §. quę oneranda. ff. quar. rer. actio. non det. l. si pater. in fin. C. de spons. & illam gloss. d. §. quę oneranda, late exornat & declarat ultra omnes Roder. Xuar. allegat. 24. (per totā,) Anton. Gom. tom. 2. var. c. 14. nume. 27. Paz, in sua praxi. 3. tom. 5. c. 5. nu. 6. Couarr. de sponsal. 2. par. c. 3. §. 6. nu. 4. & in c. quanuis pactum. 3. part. §. 4. num. 7. Bernard. Diaz, regul. 532. ubi late Salzedo (qui alios refert) Burg. de Paz, conf. 5. num. in Socin. reg. 379. Gracian. regu. 314. Afflict. decisione. 69. num. 4. Molin. de Hispanorum primog. lib. 2. c. 3. nu. 11. ubi dicit, quod si metu reuerentiali concurrat lesio enormis, quod rescindetur contractus, etiam iuratus, Idem defendit Salzedo. supra. limit. 1. & Aymon. conf. 11. num. 12. & Gutierr. in auth. sacramenta puberum, num. 93. C. si aduers. venditio. & Couarr. ubi supra licet contrarium (& malē) teneat Burgos de Paz, supra, num. 11. cuius opinio licet vera sit in contractibus & renunciationibus filiorum, tamen in contractu mulieris, cum marito suo, celebrato

Communes contra communes. 727. 383

brato, sustineri non potest, ex traditis per Xuar. d. alleg. 24. numer. 2. ubi defendit opinionem And. Sicul. in c. causam matrimonij, de off. delega. ubi concludit, quod contractus mulieris factus cum marito ad utilitatē illius, est rescindendus ex sola reuerentia, & metu praesumpto, cum ipsa sit sub eius potestate, & sit quasi famula, ut in d. c. manifestum. 33. quaestione. 5. & sic potius videtur consentire ne incurrat odium, vel indignationem mariti, quā ex animi deliberatione, ut notat Alexa. de Imol. in d. §. quę oneranda. Et pro hac sententia debet iudex indubio iudicare, ut docet Card. in d. c. cum contingat. Quod maxime procedit quādo datur lesio enormis, cum dolus praesumatur adhibitus in taliconuentione, & quaedam oppressio reuerentialis, & ita limitat & declarat text. in d. c. cum contingat, Alciat. ibi, num. 2. Quę sententia in casu nostrę quaestionis verissima est, cum concurrat prohibitio contractus, cum clausula irritanti, & metu praesumatur reuerentialis, & lesio enormis, quia remaneret indotata, si contractus esset executioni mandandus. Et Rursus, quia dicta prohibitio de qua in d. authent. si quā mulier, respicit fauorem publicum, qui consistit in conseruatione dotis mulierū & ne remaneant indotatae, ut in l. 1. ff. soluto matrimonio, & sic cessat ratio rex. in d. c. quanuis pactum, & c. licet mulieres, & c. cum contingat. Quę iura procedere non possunt his concurrentibus, cum mulier peccet mortaliter faciens contra legem prohibitionē, ut tenet Baeca, de non meliorand. filiab. c. 29. num. 1. in princip. & sic tale iuramentum non est seruandum, cum vergat in detrimentum salutis eternę, ut in illis iuribus disponitur. Et ita in terminis d. authent. si quā mulier declarat doctissimus Gutierr. (licet non sic fundet) de iuramēto confirmatorio. r. p. c. 55. numer. 7. ubi postquam tenuit contra gloss. in d. authent. si quā mulier, quę docet, quod mulier etiam cum iuramento, non potest se obligare, neq; si se habeat pro marito illud limitat, si detur lesio enormis ex tali contractu vel fideiussione, quod etiam sub limitat in lib. 2. pract. quaest. 29. quando euidenter probetur, quod obligatio fideiussionis fuit conuersa in eius utilitatem. Quę sublimitatio non est praesentis speculationis, cum resolutio nostrę quaestionis consistat in damno & lesione ex praesumpto metu mulieris. Et nostram principalem conclusionem, quod mulier non obligetur (etiam cum iuramento) ex contractu, vel fideiussione pro marito facta, (ultra glo. in dict. authent. si quā mulier) tenet ibi Iacob. Butric. & Salic. Bart. & Bald. & confirmatur extraditis per Roland. conf. 2. num. 80. volum. 1. ubi allegat Philip. Franc. idem tenentem in c. quanuis pactum, resoluente, quod licet iuramentum valider contractū inualidum, ut in iuribus supra relatis tamen illud procedit, quando contractus super quo iuramentum interponitur est ipso iure nullus, secus vero est, si a lege nullitas ex tali contractu inducatur. Quia tunc iuramentum, nihil operabitur, neq; validabit contractum, & ad hoc dicit esse glossam singularem, in d. authent. si quā mulier, & plures pro hac sententia refert & sequitur Baeca, supra, dict. c. 29. num. 10. Ergo cum contractus mulieris sit ipso iure nullus, inuitis & celebratus cum suo marito facit ore alterius, sequitur, quod non firmatur iuramento, quia alias legis prohibitio nihil operaretur, si iuramento interposito succederetur, & eadem facilitate iurabatur, quā contrahitur. Quam opinionem tenet Paris. conf. 65. num. 13. lib. 3. & consil. 75. num. 13. & 16. lib. 4. Alciat. in d. c. cum contingat, nume. 23. Decius, conf.

conf. 180. & 181. & dicit communem opinionem Gail. lib. 2. pract. obserua. obseruat. 77. quem refert Anto. Thesaur. de off. 223. num. 9. vbi alios refert 30 pro hac sententia, dicens quod tenetur ita praticauit, cum hoc temperamento, vt si mulieri remaneret dimidia pars dotis, tunc valeret obligatio iurata, alias secus. Et hanc nostram opinionem tenet Spino, in speculo testamen. gloss. 12. princip. num. 109. quam dicit magis communem opinionem, & sequitur eam Gomez Arias, in l. 59. Tauri, alias, 61. in princip. vers. tamen dicere audeam, quam confirmat ex l. 61. Tauri, quae hodie est. l. 9. tit. 3. lib. 5. recop. ibi. *de aqui adelante la muger no se puede obligar por fidejutoria de su marido, aunque se diga y alege que se conuirtio la tal deuda en prouecho de la muger.* Quia illa verba sunt prohibitiua, & negatiua, & sic abnegant, & excludunt omnem potentiam, & modum obligationis, etiam in iuramento prestito. gloss. in c. beneficium, de regul. iur. in 6. l. nemo potest ff. delega. vbi Gutierrez. num. 145. plura iura expendit pro hac conclusione, quae communis est, vt docet Iall. in l. Gal. in prin. ip. num. 16. & 19. ff. de lib. & posthu. Quae opinio, ex eo etiam defendi potest, quia verba dictae l. Tauri diriguntur ad personam prohibitiua, & sic contractus non firmabitur iuramento, vt tenent Bart. & Angel. in l. fin. C. de fideiussor. dot. dent. & dicit Bart. opinionem esse communem Roderic. Xuar. tit. *de las arras*, nume. 24. & 25. Baeza, de non meliora. filia. c. 29. numero. 6. Matien. in l. 2. tit. 2. gloss. 2. num. 5. lib. 5. recopila. Padilla, in auth. res quae. C. comu. de legat. nu. 29. Couar. in d. c. quauispa. cum, in 2. p. nume. 7. vbi sic declarat leges regni, prohibentes arrharum dationem ultra decimam partem, & quod filia causa dotis melioretur. Quia cum prohibitio dirigatur ad

personam, dispositio aliter facta non confirmatur iuramento. Et hanc opinionem (etiam nulla data lesione in proprijs terminis tenet Mexia, ad l. Toleti. 7. part. 2. fund. num. 27. col. 3. in fin. vbi sic intelligit. d. l. 61. Tauri, etiam si in obligatione mulieris iuramentum interueniat, vbi sequitur gloss. in d. auth. si qua mulier, & Gomez Arias, vbi supra, quae opinio vera est, & tenenda licet Grego. Lop. in l. 3. tit. 12. p. 5. in verb. *renunciacion*, teneat contrarium, quod valeat renunciatio iurata, quem sequitur Matien. in d. l. 9. tit. 3. gloss. 1. nu. 8. & ibi Azeued. nume. 9. qui non loquitur quando mulier non remaneret lesa ex tali fideiussione, vel obligatione facta pro marito, nam in hoc casu, haec nostra opinio iuri consona est, ex fundamentis supra relatis. Nec praedictis obstat. l. 3. tit. 12. par. 5. in tertia limitatione, vbi mulier potest intercedere pro fideiussore, & valet obligatio 32 quando renunciavit. d. l. auxilio, & sic si valet renunciatio simplex, multo fortius si fuerit iurata. Quia respondeo, primo, quod illa. l. non loquitur in fideiussione facta pro marito vt disponit. d. auth. si qua mulier. Secundo, quod d. l. Tauri. 61. est correctoria iuris communis, vt constat ex verbis principij. ibi. *de aqui adelante.* Et sic licet. l. part. loqueretur in fideiussione facta pro marito, esset iam correctoria, per d. l. Tauri, quae etiam corrigat. d. Auth. si qua mulier, in fin. vbi vxor pro marito, etiam pro debito publico, & fiscali obligari non poterat, quia iam ille casus remanet exceptus in d. l. 61. Tauri, vbi notat Anto. Gomez, nume. 6. in fin. Nec etiam huic nostrae sententiae obstat tex. in c. ex rescripto, de iureiurando vbi mulier quae secum iuramento obligauit tanquam sui mariti fideiussor, tenetur ad obseruantiam contractus iurati. Quia respondeo, quod vbi non fuit

35 fuit allegata lesio ex parte mulieris, neque nullitas contractus fideiussionis & sic Romanus Pontifex non decidit nostrum casum, cum sit necessarium quod illa exceptio opponatur per vxorem, obreprius iuramenti interpositi relaxatione, per viam agendi & excipiendi, vt tenet Afflict. de off. 322. nu. 6. Quod tunc est, vt docet Anto. Thesaur. d. de off. 223. nu. 18. licet alij teneant contrarium, imo quod hoc casu quando mulier est inormiter lesa, non sit necessaria relaxatio iuramenti, vt docet Alex. col. 89. lib. 2. Curt. senior, conf. 43. nu. 7. & 9. & dicit magis communem opinionem Ludou. de off. 27. nu. 18. & 20. per tex. in c. Quintauallis, de iur. iur. Sed practica tribunalium ecclesiasticorum est in contrarium, aqua recedendum non est, cum tutiora & securiora sint eligenda. Et nostra principalis conclusio adeo vera est, quae etiam procedit, si in contractu obligationis, mulier intercedat cum marito tanquam principalis: quia illa verba communiter apponi solent de stylo notariorum, & sic licet se faciat principalem debitricem cum solitis renunciationibus, adhuc iudicabitur fideiussor pro viro. specul. tit. de solutio. 5. 1. vers. sed pone vir & vxor, col. 3. Ab. col. 44. nu. 1. lib. 1. Bo log. col. 45. Odofred. in d. auth. si qua mulier, vbi Bart. nu. 3. Bald. & Alber. nu. 2. & alios refert & sequitur Thesaur. de off. 232. nu. 14. & de off. 233. nu. 2. in 2. ampliat. vbi dicit quod ita inconcusse obseruat sententia & quod non habet difficultatem. Quod verum est, licet et Anto. Gom. in d. l. 61. Tauri. nu. 4. & Matien. sup. gloss. 3. nu. 4. vellint contrarium, quorum opinioni resistunt verb. d. l. ibi. *Y ansi mesmo mandamos que quando se obligare de mancomun marido y muger, que la muger no sea obligada a cosa alguna.* Ecce vbi mulier tanquam principalis intercessit pro marito, & tamen non remanet obligata. Neque aliquid interest, quod ipsa obliguetur tan-

quam principalis, & maritus tanquam fideiussor, quia nullo casu ipsa tenetur ne fiat fraus legi, quod eleganter prohibet Iustinianus, in auth. vt immobilis ante nup. donat. coll. 3. ibi. *Si quis igitur tale aliquid facerit.* Et ibi, *vt mulier forsam in lucro, quod ei confert ante nuptialis donatio, difficiat in patitur, n. in inueniens rem in viro substantia cum sit alienata aut supposita, vt potenti- bus forte personis quatenus illi propter huiusmodi causas, aut sit omnibus modis inhabilis vendicatio aut difficilis, & litibus egeat, dum ex hoc ipso sit adiuvanda.* Et ibi, *sciat. siue emptione siue hypothecam habeat nihil horum utilitatis habebit omnino, sed equalia erunt non scriptis, nec dictis, quae super hoc scripta sunt, aut conueniunt, vt seruetur vxori lucrum.* Et ibi, *Consensus enim in talibus, aut in hypothecam aut in venditionem aut in aliam alienationem conscriptus, percipienti omnino non proderit, si semel consensus fiat.* Et ibi, *Sed tunc mulierem ex secundo consensu damno submittimus, dum sunt aliae res, ex quibus possibile ei est satis fieri pro re, vel rebus immobilibus, quae in ante nuptiale datione continentur, & quae ab alio detinentur propter alienationem, aut suppositionis modum.* Et rursus ibi, *Sed neque ipsos contrahentes omnino negleximus, nam etiam super his obligationem quam ad mulieres, neque dicta, neque scripta esse volumus.* Ex quibus verbis clare confirmatur nostra sententia & opinio, & probatur, quod quomodo docuimus mulierem pro suo marito obligetur, proinde est ac si obligatio facta non fuisset, si ad bona mariti non habeat recursum, vt probatur etiam in authent. siue a me. C. ad Velleia. ibi, *Consensus nihil proficit, quominus demus mulieri in rem actionem, nisi aliae res viro sint ex quibus ei consuli possit.* vt sit confessio vxoris, facta in instrumento facto cum marito, per quam fatetur principaliter esse obligatam licet maritus tanquam fideiussor accedat, nihil mulieri, neque eius habere redibus

40 redibus & successoribus nocebit. Neque predictis obstat text. de iure canonico in c. peruenit, de emptio- ne & venditione, quia supponit Pon- tificem, quod erant facultates mariti & quibus mulieri consuli possit, & quod pecunia domus vendita fuit conuersa in vtilitatem mulieris, & sic sustinebitur contractus alienatio- nis, vt probant verba illius text. ibi. **Et quid in communes usus viri & vxoris illius pretium est conuersum, ac facta venditionis tempore, vnde sibi praefata mulier consulere potuisset, in viri facultati- bus consistebat.** Quem tex. vltra or- dinarios optimè declarat Roderic. Xarez, in tit. **de las arras**, nu. 44. & Palac. Rub. in repet. rub. c. per vltimas §. 17. nu. 22. de dona. inter. Ex quibus infero intellectum, & interpretatio- nem ad l. 61. Tauri, quæ est optima & quotidiana limitatio illius, & se- mper occurrit in praxi, videlicet, ma- ritus & vxor simul contrahunt ad vtilitatem ipsorum, vel ipsius mulie- ris, vt quia ipse accepit mutuo pecu- niam, vel locauit domum, pro alen- da & tuenda vxore, quod si maritus non habeat bona, ex quibus illa debi- ta contracta pro necessitate & vtili- tate vxoris solui possint, tenebitur ipsa mulier ex proprijs bonis dotali- bus pecuniam sic debitam soluere. Ad quod moueor ex sequentibus. Primo, quia illa obligatio non vergit in damnum vxoris, & licet maritus teneatur eam alere, & ei omnia neces- saria ministrare, illud intelligitur si habeat bona, secus si pauper sit, & pecunijs careat. & ad hoc pondero verba d. l. ibi. **Pero si lo que se conuertio en provecho della fue en las cosas que el marido era obligado ha le dar.** Et sic lo- quitur illa. l. quando maritus ad id tenebatur, quæ ratio cessat marito paupere existente. Ita Bald. in l. vbi adhuc, vers. pone quod vir. C. de iur. dot. quia alias teneretur vltra quam fa-

cere posset, contra l. maritum. ff. solu- to matrimonio. §. item si de dote, in- stit. de actio. & comprobatur hæc opi- nio, quia mulier diues tenere alere maritum pauperem. l. si cum dote. §. si maritus. ff. soluto matrimonio, vbi notant Bart. & Alexand. & sic pater pauper non tenetur alere filiū, vt in l. si quis à liberis, vbi gloss. ff. de lib. agnoscend. gloss. in l. Neseñius. ff. de negoc. gest. Vnde si maritus faciat id ad quod de iure non erat obliga- tus, accipiendo mutuo pecuniam, vel locando domum pro sua habita- ne, sequitur quod cum illud debitum sit contractum in vtilitatem vxoris, quod ipsa de sua dote, tenebitur ad solutionem text. notab. in l. ei qui. 7. C. quod cum eo, qui in alien. potest est ibi. **Quapropter si in rem domini pecunia versa est, heredes eius conueniri potest de ea summa quæ in rem ipsius processit.** Qui tex. non est alibi secundum Bal. ibi. Pro qua sententia facit doctrina glossæ in l. his solis. ff. de conditio. indebi. Quæ docet, quod si ex causa lucratiua res mea tibi pro fuit (debi- tore existente non soluendo) pos- sum à te condicere. Et sit per illam glo. resoluūt ibi Bart. & Ang. Quod si aliquis mutuauit patri pauperi pe- cuniam ad alendos filios, qui habent bona materna, poterit creditor agere contra eos, patre nō existente soluendo per l. si. ff. de eo per quæ fact. erit, vbi not. Iass. & in nostris terminis idē te- net Platea, in l. vxorem. C. de decuri. lib. 10. vbi cōcludit vxorē teneri talē pecunia soluere. Et ita sine dubio esse tenendum non obstat. d. l. 61. Tauri, tenet Castillo, ibi, & Pal. Rub. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. nu. 6. vbi monet cautos debere esse credi- tores mutantes patri pecunias, vt omnino apponant in instrumento eas mutasse ad alendos liberos & vxorem, cuius opinionem sequi- tur Matiezo. in dict. l. 3. tit. 9. gloss. 7. nu.

7. nu. 5. & Azeved, in l. 9. tit. 3. gl. 1. nu. 3. lib. 5. recop. Et licet Rub. supra, (cū dubitatione) sequatur illam opi- nionem, tamen maturius consideran- do, hac nostram amplectitur in d. l. 61. Tauri, numero. 11. quem vidi post hæc scripta. & subdit aliam elegan- tem rationem, quia ex mutuo perma- ritum contracto, pro ipsius sustenta- tione, ipsa mulier magnam percipit vtilitatem, cum alijs tantundem de suo debuisset consumere pro se ali- mentanda, maritum, & filios, & sic cum facta sit locupletior non debet illud redundare in creditoris iactu- ram imò poterit creditor illud repe- tere, argum. tex. in l. si me & Titium. ff. si certum peratur. vbi res mea mi- hi debita, si ad te perueniat ex causa lucratiua, possum eam à te condice- re, etiam si inter me & te, nullus con- tractus interuenisset. Quod quidem est menti tenendum cum sit honoris & lucris, & sæpè in praxi contingat, & quilibet responderet contrarium ex d. l. 61. Tauri. nisi altiora iuris prin- cipia repetat.

48 Ex quibus etiam in foro declara- tionem, & intellectum ad l. qui Romæ. 132. §. Augerius. ff. de ver- bor. obligation. vbi (secundum com- munem intellectum) fideiussor non tenetur soluere debita, quæ mor- tuo principali debitore, calculo facto, deberi ex libro codicis & expensæ constat. Nam text. ille à fortiori procedit, quando seruata forma stipulationis & contractus, (de qua per Scauolam in illo text.) mulier pro marito fauore alterius intercessit. Quia etiam si in con- tractu non fuerit læsa, & valeret fideiussionis obligatio, vel renun- ciatio ab ea facta & iurata (q̃ longè distat à vero tramite veritatis, vt su- pra, resoluimus) si tamen liqui- datio, & calculatio, non fiat viuen-

te marito licet, postea cum vxore, vel eius herede citato, fiat talis li- quidatio virtute primæ obligatio- nis: non mandabitur executioni, & si de facto fiat, potest optimo iu- re huiusmodi exceptio opponi, ad impediendum executionem, quod clare comprobatur ex dicto. §. Au- gerius, si bene illius sensus percipia- tur. Et pro clarior illius intelligen- tia verba Scauolæ referre libuit. **Augerius filius familias, seruo Publii Manij stipulanti spopondit se daturum quidquid patrem Publii Manio debere constitueret. Quæsum est patre defuncto, antequam constitueret quid, quamcum- quæ deberet, an si aduersus heredis eius actum fuisset, alium vè successo- rem, & de debito constitueret, Augerius teneatur.** Respondeo, si conditio non existisset stipulationem non esse com- missam. **Ex quo text. Bart. deducit conclusionem, quæ communis est, quod facultas implendi conditio- nem, ad heredem non transit. Quæ licet à nostris doctoribus moder- nis increpetur, vt Couarru. (alijs citatis) fecit, pract. quæst. capit. 39. numero. 5. & Ioann. Gutierrez, de iuramento confirmatorio. 1. part. c. 37. numero. fin, vel in fin. cap. 74. vbi annexit, additionem ad illud, vbi anxie conatur in iudicando & consulendo, & quod magis est in foro animæ, Bartol. & sequatium communem opinionem, & intelle- ctum destruere (alios assignando intellectus, prout fecit Couarrub. supra, & Anton. Gomez. 2. tomo. variarum. c. 11. numero. 3. in fine.) Tamen verius existimo (salua pace grauissimorum virorum) Bartol. communem intellectum, ad illum tx. verum esse, quem defendit Socinus, conf. 24. volu. 2. & Hippol. sing. 304. & Salazar, de usu & consuet. c. 1. nu. 22. Pro cuius intelligentia tres verissi-*

ma & indubitatae conclusiones & iuris principia premittenda sunt. Prima, quod implementum conditionis, quæ adhæret personæ, non transit ad heredes. *h. vbi docto. ff. de conditio. insti. ibi. * seruus respondit, conditionem morte defecisse. xl. vni. §. si autem sub conditione. C. de caduc. toll. l. si decem competero. (secundum communem intellectum. ff. de verbo. oblig. quam sic intelligit Couarru. supra, numero. 6. dicens, quod ex ea ratione ibi ius conditionis implenda non transmittitur ad heredes, quia tractatur de ea conditione, quæ adeo personæ adhæret, vt per alium adimpleri non possit. Quod contingit in illo tex. vt infra apparebit. Secunda conclusio. & iuris regula est, quod conditio debet adimpleri in specifica forma. l. qui hæredi. l. Meuius. ff. de conditio. & demonstratio, quia aliàs actus agentium effectum sortiret contra agentis intentionem, quod repugnat rationi, & l. non omnis. ff. si certum petatur. Et ratio est, quia conditiones in contractibus sunt stricti iuris, & non recipiunt ampliacionem, neq; extensionem de casu ad casum. l. quidquid astringende. 99. ff. de verbor. obligation. ibi. * nisi palam verbis exprimitur, omissum esse intelligendum est. * Et de obligatione fideiussoria illud probat tex. in. l. si stipulatus est opus. ff. de fideiussor. l. penultim. C. eodem. l. emptio. C. de pact. & docet Roman. consilio. 210. num. 12. Nauarr. consilio. 202. numero. 5. volumine. 1. Deci. consilio. 72. numero. 18. volumine. 2. Causalca. decisione. 5. numero. 31. in. 2. part. vbi dicit, quod in obligatione fideiussoris strictæ & multum limitatè proceditur, & sic resoluit ibi, numero. 33. quod fideiussor qui promittit soluere pro Antonio calculum factum per arbitros, non tenetur soluere calculum*

factum per arbitros secundo electos. Tertia conclusio est, quod fideiussoria obligatio, etiam conditionalis, concepta pro certa quantitate liquida fauore creditoris, est valida, licet moriat ut principalis ante adimplementum conditionis. Ita probat tex. valde singularis, in. l. fideiussor obligari. 17. §. fin. ff. de fideiussor. ibi. * cum fideiussor hoc modo acceptus esset si reus quadraginta quæ ei credidi non soluerit. * Et ibi. * si reus antequam interPELLARETUR decessisset, fideiussor obligatus erit. * Et ratio illius tex. est, quia licet obligatio fuit conditionalis, non consistit in faciendo, ita vt adhæreat personæ, sed in danda certa quantitate iam liquida, vt in text. ibi. * quadraginta. * Et sic nimirum, si eius solutio transeat ad heredes, cum nulla requiratur industria personæ. Quod quidem clarè ostendunt verba legis. 16. tit. II. par. 5. ibi. * El segundo caso es, si vn home entrasse por fiador de otro, diciendo asi: Si fulano non vos diere tantos maravedis, prometo que vos los dare yo, casi aquel que recibe promission demandare en iuxzio al deudor que le pague aquellos maravedis, o no se los quiso pagar, de alli adelante se-
60 ra obligado el fiador por la promission que hizo. * Ex quibus verbis tria notabiliter collige, pro determinatione nostræ questionis, quæ ibi præcesserunt ultra obligationem principalem, vt fideiussor teneatur. Primum, quod fuit promissa quantitas liquida, vt ibi. * prometo vos dar tantos maravedis. * secundum, quod principalis fuit in vita requisitus, ibi. * que si demandare en iuxzio que pague aquellos maravedis. * Tertium, quod à die requisitionis & interpellationis, remanet fideiussor obligatus, non verò à die obligationis, vt in text. ibi. * de alli adelante queda obligado el fiador por la promission que hizo. * Ergo his deficientibus, quod fideiussor nō sit obligatus p. certa & liquida

liquida quantitate, sed genericè pro eo quod pater vel maritus cōsiterit debere, si reus debendi in vita nō fuit interpellatus, sequitur, quod talis fideiussor non teneatur, tanquam conditione non sequuta, quia obligatio fideiussoria illo modo concepta, conditionalis est, vt (alijs citatis) resoluit Ant. Gom. 2. to. var. c. 13. nu. 31. (licet aliter intelligat. d. §. final. l. fideiussor obligari. Quod quidem clarius comprobatur ex. d. l. 16. ibi. * De alli adelante queda obligado el fiador. * Ergo à principio obligationis non remansit obligatus, & sic nec virtute illius potest conueneri, facta postea calculatione, & redicta ratione, villicationis, mortuo patre vel marito, vel alio debitorè. Vt elegantè ostendit Scauola, in. d. §. Augerius, qui tex. (his suppositis) nullam continet difficultatē. Sed audio iam verba creditoris, imò illius quærelam à me interrogantis, qualiter colligo ex dicto. §. Augerius, quod illa obligatio fideiussoria fuit conditionalis, & rursus illa conditio respiciat proprium factum debitoris. Quibus omnibus libenter satisfaciam, ponderando verba dicti §. in vltimis verbis, ibi. * si conditio non extitisset, * & sic constat, quod fuit conditio, & quod in ratione reddenda ibi industria personæ, consistat ex illis verbis, ibi. * Quidquid patrem suum Publo Meuiō debere constitisset, * & sic industria patris, & debitum quod in vita eius fuerit liquidatum, fuit à fideiussore consideratum, non verò quod post eius mortem debuisset constituerit, cum iam illa iudicetur noua obligatio, & nouum debitum, & sic vt fideiussor cum effectu teneatur, debet cōstare, de debito viuo patre debitorè, facta calculatione in eius vita. Quia semper principalis debitor scit quomodo se habet, quia erat bene informatus de suis rationibus circa librum rationis, codicis, ac ex-

penſa, quam sui heredes qui ita clarè neq; expedire reddere non possunt vt experientia rerum magistra docet. Et sic credendum est, quod in eo casu fideiussor nec se obligauit, neq; remansit obligatus. Vnde nimirum
63 si resoluat Iuriconsultus, conditionem stipulationis contra Augerium non extitisse, vt docet Iass. numero 7. ibi. & probatur ex ratione, & decisione tex. in. l. inter artifices. 31. ff. de solutio. ibi. inter artifices longa differentia est. & ingenij, & naturæ. & doctrinæ. & institutionis. * & ibi. * fideiussor ipse edificans, vel fessam fodiens, non consentiente stipulatione, nō liberatur reum, * & sic constat, quod contractus ille
64 in quo requiritur aliqua industria personalis, non transit contra heredem, neq; liquidatio, mortuo principali facta, nocet fideiussori. Præterea ponderanda sunt verba tex. in. d. §. Augerius, ibi. * quidquid patrem suum, * Quia nomina possessiua, meum, tuum, suum, præsens tempus significant, & ad futurum tempus extendi non possunt, tex. elegans, vbi Bart. in. l. si ita legatum. 8. ff. de aur. & arg. lega. ibi. * si ita legatum esset, vestem meam, argentum meum, damnas esto dare, id legatum videtur quod testamenti tempore fuit. Quia præsens tempus semper intelligitur, * & ibi. * hac demonstratione meum, præsens, non futurum tempus ostendit. * Et sic cum in dicto. §. Augerius, fideiussor fuerit obligatus, non generaliter pro quocunque debito, sed specificè pro debito patris sui, illa dictio, * suum, * restringit obligationem ad præsens tempus, & sic ad debitum liquidatum in vita patris principalis debitoris, non verò in futurum pro tempore fideiussoris heredum. Quia qualitas ad iuncta verbo, intelligitur, secundum tempus verbi. l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxal. l. Titius. ff. de testam. mili. Quod non obscure probat. d. l.
Bb 3 par.

Practicæ Quæstiones.

16. titul. 11. par. 5. ibi, *de alli adelante queda obligado el fiador, * & sic sequitur quod re integra, non facta liquidatio ne, neq; interpellatione, non remanebit obligatus, licet postea calculatio fiat, quia obligationis substantia retrotraheretur ad tempus futurum, 67 contra naturam obligationis & fideiussionis. Quæ omnia sunt menti tenenda, quia quotidiana sunt, & alibi sic explicata, neq; expedita non reperies. Quæ sententia cum sit communis, (vt omnes fatentur) sequenda est in iudicando, & consulendo, vt late resoluius in prohemio libri primi à num. 10. Et iudex qui iudicat contra communem, facit litem suam, vt ibi etiam resoluius, num. 16.

SUMMARIUM.

- 1 **M**atrimonium non potest contrahi inter filium adoptiuum & filiam naturalem & legitimam adoptantis.
- 2 c. 1. de cognatione legali, declaratur.
- 3 Negatiua præcedens annullat actum sequentem.
- 4 Concupiscentia reprimi debet.
- 5 Reuerentia semper debetur patri adoptanti ex parte filiorum.
- 6 Veracruz damnatur in sua opinione. L. 7. tit. 7. p. 4. declaratur. Concilium Tridentinum nihil mutat circa cognationem legalem.

QVÆSTIO. 728.

Verum filius adoptiuus, adoptione durante possit contrahere matrimonium cum filiis naturalibus, & legitimis adoptantis. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dixim⁹ in quæstione. 250. cognationem legalem impedire, & dirimere, matrimoniū contra-

hendum inter fratres adoptiuos, nūc autem in quæstione proposita se offeret alia opinio communis contraria in qua partem negatiuam, quod non possit filius adoptiuus contrahere matrimonium cum filiis naturalibus, & legitimis adoptantis, tenet gloss. vltima, in c. vnico de cognatione legali. vbi Innocenti⁹. Et hanc opinionem sequitur etiam gloss. in summa. 30. q. 3. & hanc opinionem dicit veram, & communem theologorum Syluester in summa. verb. matrimonium. 8. in vers. 8. qui allegat. D. Thom. & alios. 2 Quæ opinio expressè comprobatur in d. c. de cognati. leg. cuius verba sunt. *Si qua per adoptionem mihi soror esse ceperit, quandiu durat adoptio inter me & ipsam, nuptia consistere nō possunt, * & illa negatiua annullat & reuocat actum sequentem, vt est gloss. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. quam dicit comunē (pluribus citatis) Gutierrez, in l. nemo potest, num. 145. ff. de leg. 1. Coua. in c. quauis pactum. 2. p. 6. 4. num. 14. de pactis lib. 6. & nostram principalem opinionem sequitur & dicit communem Nauarr. in manuali. late c. 22. nu. 44. & Veracruz, in speculo cōiug. art. 60. fol. 262. litera. B. vbi assignat rationem, ex diuo Thoma, 4 dicens merito à matrimonio contrahendo prohibēdi sunt illi, qui simul conuivunt in eadem familia, vt concupiscentia reprimatur. Et sic cum semper contingat quod simul habitent pater adoptans, & filius adoptiuus, & filij legitimi & naturales ipsius adoptantis, sequitur quod iuste ab ecclesia sit facta talis prohibitio, quæ semper & perpetuò durat, cum semper debeat reuerentia ex parte filiorum, ipsi patri adoptanti, vt docet Veracruz, supra. 5 Quod quidem verum non est, nisi durante adoptione, vt expressè cauetur in d. c. 1. ibi, *quandiu durat adoptio, * & hoc expressè probatur in

728 Communes contra communes. 729. 391

1. titul. 7. part. 4. cuius verba sunt. 7 *Orro si los hijos carnales non podrian casar con aquellos que prohibaron sus padres, o sus madres, mientras durasse el prohibimiento mas si se deshiziesse bien podrian casar, * vbi Greg. verb. *que prohibaron, * refert duas communes contrarias, & sequitur opinionem canonistarū ex Abb. & Præpos. in d. c. vni. de cogniti. leg. dicens illam. l. esse menti tenendam, quia approbat prædictam opinionem, quæ seruari debet ex equitate canonica, vt concupiscentia reprimatur. l. quando. l. adoptiuus. ff. de de rit. nupt. Quæ non sunt in nouata per Concil. Trident. ex ratione. l. præcipimus. C. de appel. l. sancimus. C. de testam. en.

SUMMARIUM.

- 1 **R**estitutio statim & sine dilatione est facienda.
- 2 Restitutionis præceptum est affirmatiuum quatenus iubet restituere, negatiuum tamen quatenus tacite iubet non tenere alienum.
- 3 Præceptum negatiuum obligat semper & pro semper. affirmatiuum verò non semper.
- 4 Debitor constitutus in extrema necessitate, tenetur restituere cum prim. m. peruenit ad pinguiorem fortunam.
- 5 Cessante causa finali, cessat effectus.
- 6 Constitutus in extrema necessitate debet habere propositum restituendi cum prim. m. possit.
- 7 Pater potest vendere filium propter famem, sed tenetur illum redimere cum peruenit ad pinguiorem fortunam.
- 8 Cap. si propter necessitatem, de furt. declaratur. cap. Odoardus, de solutio. declaratur.
- 9 Cedens bonis liberatur à carcere non tamen à debiti. si perueniat ad pinguiorem fortunam.
- 11 Cessio bonorum non liberat ipso iure ab obligatione debiti, sed suspendit petitionem creditoris.

- 12 Cessio bonorum ignominiosa liberat debitorem à debito in tantum vt perueniens ad pinguiorem fortunam non teneatur debitum soluere.
- 13 Pena cessionis bonorū loco solutionis subrogatur.
- 14 Nemo tenetur egeno & pauperi re donare sed solum mutare ad succurrendam necessitatem, vt restituat si peruenierit ad pinguiorem fortunam.
- 15 Contraria opinio refertur in quæstione principali.
- 16 Fura s rem in extrema necessitate, non tenetur illam restituere, licet perueniat ad pinguiorem fortunam.
- 17 Omnis res habens suam perfectionem, non reuocatur licet postea cesset causa.
- 18 Actus perfectus legitimus & consummatus non vitatur, licet perueniat ad casum à quo incipere non poterat.
- 19 Regula cessare causa declaratur vt non procedat quando actus est consummatus.
- 20 Præscribens bona fide, potest rem præscriptam bona fide retinere etiam si post completam præscriptionem superueniat mala fides.
- 21 Clericus infirmus non tenetur recitare horas canonicas, licet postea conualescat.
- 22 Debitor decimarum potest licite eas retinere, si eis indigeat.
- 23 Mulier minor viginti quinq; annis etiam facta maior non priuatur successione filij, cui non petierit dari tutorem vel curatorem.
- 24 Delictum committens in minori etate, propter quam fuit excusatus à pena. l. etus postea maior non est puniendus.
- 25 Qualitas in aliquo actu requisita, sufficit si à principio interueniat, licet non duret.
- 26 Noua opinio, & distinctio in quæstione principali à Petro Navarra proponitur.
- 27 Res perijt periculo domini.
- 28 Cap. Odoardus, de solutio. declaratur.
- 29 Opinio authoris in quæstione principali.
- 30 Restitutio quando differri possit ex iactu status, vel dignitatis.

*Vtrum qui ex necessitate ali-
quid capit, teneatur illud resti-
tuere perueniens ad pinguiorem
fortunam. Communis contra
communem.*

*Curio & p. 177.
Cene.
de l. 4. n.
p. 1. p. 70. co.
de l. in reg.
p. 2. p. 91.
p. 2. p. 20.
2.*

Verissima iuris conclusio est,
restitutionem statim & sine
dilatione esse faciendam. Ita
docet D. Thom. 2. 2. quaest. 62. artic.
finali. Pro qua est tex. in c. sapé, de
restitut. spoliat. & ratio est, quia licet
praeceptum restituendi sit affirmati-
uum, quatenus expresse iubet resti-
tuere, est tamen negatiuum, quatenus
tacite iubet, non tenere alienum in-
uito domino. Ita tenet Caieta. in sum-
ma, tit. de restit. §. 6. Gutierrez, Ca-
no. quaestio. c. fin. in prin. idem docet
Syluester, verb. restitutio. §. Cano, in
relectio. de penit. 4. p. §. itaq; Scotus,
in. 4. distinct. 15. quaest. 2. §. de quarto
Paludan. in. 4. distinct. 15. quaest. 2. art.
6. qui id probat ex illo Leuit. 6. non
remanebit apud te opus mercenarij,
Gabriel, in. 4. distinct. 15. quaestio. 2.
conclus. 2. Mercado. de restitut. c. 1.
dicens esse praeceptum eiusdem spe-
ciei: non furandi, & restituendi, idem
quod docet (contra alios) Nauarra. de
restitu. lib. 1. c. 1. num. 17. Et ratio di-
citur ista: ea est, quia praecepta nega-
tiua obligant semper, & ad semper,
quauis affirmatiua non, nisi semper
& ad certum tempus, iuxta Diuum
Thomam, vbi supra, quaest. 33. arti. 2.
Archidiaconum, in. c. si peccauerit. 2.
q. 1. & in summa de penit. distinct. 5.
Abb. in. c. nouit, de iudicijs, quos re-
fert & sequitur Nauarrus, in manua-
li. c. 17. num. 54. & num. 61. qui mouet
nostram quaestionem, & pluribus ra-
tionibus & fundamentis concludit,

per extremam necessitatem proxi-
mi, obligari proximos eius, ad subue-
niendum ei, tantum quantum est opus
ad liberandum ab ea, non tamen effi-
cere eum ipso iure dominum illius
necessarij, & consequenter teneri re-
gulariter ad restituendum, cum per-
uenerit ad pinguiorem fortunam, cum
cessante causa finali, debeat cessare
effectus. c. cum cessante, de appell. l.
adigere. §. quauis. ff. de iure patrona-
tus, idemq; tenet in apologia libelli
de red. eccles. quaestio. 2. monit. 4. pro
qua opinione est glossa communiter
recepta in reg. peccatum, de reg. iur.
in. 6. quam opinionem tenent docto-
res, in. c. si quis propter necessitatem,
de furt. Adrianus, in. 4. in tractatu, de
restitutio. c. quia dictum est, Almain,
in. 4. distinct. 15. quaest. 2. Medina, de
resti. quaest. 15. quam opinionem se-
quitur Palac. Rub. in rubri. de dona-
tio. §. 65. num. 47. & 48. dicens quod
tutius est, quod etsi propter neces-
sitatem excusetur quis a restitutione,
quod restituat tamen adueniente pin-
guiori fortuna, & sic optimé consu-
luit Franciscus de Platea, in tracta. vsu-
rarum, vers. v. s. 11. §. 3. & §. 5. Quod
si quis sit constitutus in extrema ne-
cessitate, proponat in corde, quod si
peruenerit ad pinguiorem fortunam
restituere, & sic erit in statu salutis.
Vnde notabiliter dixit Bald. in. c. ex
rescripto, de iur. iuran. in fine, quod li-
cet pater propter famem possit ven-
dere filium, vt in. l. 2. C. de parét. qui
fili. distrax. tamen si perueniat ad pin-
guiorem fortunam, tenetur illum re-
dimere. Quem sequitur Felinus, in. c.
cum dilecta, vers. fallit. 8. de rescript.
Et in confirmationem quaestionis
principalis facit tex. in. d. c. si quis pro-
pter necessitatem, de furtis, cuius haec
sunt verba. *Si quis propter necessitate,
famis aut nuditatis furatus fuerit cibaria,
vel vestem, vel pecus, peniteat habdoma-
das tres, etsi reddiderit non cogatur ieiunare.*

nare, & sic, insinuant verba text. in
verbo, *reddiderit* quod facta restitu-
tione remanet liberatus a peccato:
ergo a principio (non obstante ne-
cessitate) erat obligatus. Præterea fa-
cit pro hac sententia tex. in. c. Odo-
ardus, de soluti. vbi debitor propter
inopiam liberatur, recepta prius ab eo
cautione idonea persoluendi debi-
ta, si ad pinguiorem deuenit fortu-
nam, vbi illud notant doctores, & de
illius tex. interpretatione agit Co-
uar. lib. 2. var. c. 1. a num. 9. Paz, in pra-
xi. 4. p. 1. tom. c. 1. num. 10. Gutier. de
iuramento confirmatorio. 1. p. c. 17.
num. 31. Rursus facit pro hac senten-
tia, quia qui cessit bonis, licet rema-
neat liberatus a carcere, vt in. l. 1. C.
qui bon. ced. pos. tamen tenebitur
præstare cautionem iuratoriā de
soluendo ex alieno, cum ad pingui-
orem deuenit fortunam. Ita Hostien-
sis. Ioan. Andr. & Enricus, in. d. c. Odo-
ardus. Gregor. Lopez, in. l. 3. tit. 15.
part. 5. verb. *de que pudesse viuir.* Co-
uar. vbi supra. c. 1. num. 6. & ratio est,
quia cedens bonis, non liberatur ab
obligatione quam antea contraxe-
rat ipso iure, sed tantum illa obliga-
tio est suspensa, & veluti sub vmbra,
donec debitor perueniat ad pingui-
orem fortunam, & si interim conue-
niatur, competit illi exceptio. Ita Zi-
nus, quaest. 9. in. d. l. 1. cuius opinio co-
munis est secundum Ioannem, in. §.
fin. num. 2. inst. de actionib. Couarr.
vbi supra, num. 6. in fine. Cap. Tholo-
sana, decis. 136. Menchaca, de succes-
sionum creatione. §. 9. num. 51. vnum
tamen non omitam, quod si cessio
fuerit ignominiosa (iuxta loci consue-
tudinem) non tenebitur cedens sol-
uere debitum, licet postea perueniat
ad pinguiorem fortunam. Ita tenet
singulariter Guid. Papæ, quaest. 343.
Quia illa pana loco solutionis habe-
tur, argum. glossa. in. c. sicut dignum
de homicid. in. §. eos, quam commen-

dat & sequitur Romanus, singulari.
24. & illam opinionem tenet Greg.
in. l. 3. tit. 15. p. 5. verb. *tan gran ganancia*, licet non referat Guidonis sen-
tentiam. Contrarium tamen sentit
Covar. vbi supra, num. 6. quod decla-
rat Matienço, in. l. 4. tit. 16. lib. 5. reco-
pilationis, glossa. 2. numer. 12. Vltimo
pro confirmatione nostræ quaestio-
nis principalis facit subtilis ratio,
quia is qui extrema laborat neces-
sitate, non habet maius ius ad rem alie-
nam, quam quod dominus in eum
transferre teneretur. Sed sic est, quod
dominus non teneretur inopi rem
propriam donare, ad inopiam suble-
uandam, sed satis erit, quod illam tra-
dat titulo vel causa mutui, ea pactio-
ne, vt quoties debitor perueniat ad
pinguiorem fortunam, teneatur mu-
tuatam pecuniam soluere. Ergo be-
nè sequitur, quod tenebitur restituere
adueniente pinguiori fortuna.
Quæ opinio satis pia est, & a multis
doctissimis viris approbata, vt tradit
Covar. in reg. peccatum. 2. p. relect. §.
1. num. 4. in fine. referens duas com-
munes opiniones in hac quaestione,
& allegat Adrianum, quod libet. 1. art.
2. columna. 1.
15 Sed his non obstantibus, contraria
opinionem tenet Scotus, Ricard. &
alii, in. 4. sent. distinct. 15. quos sequi-
tur Angel. & Syluester, in summa,
16 verb. furtum, quaestio. 5. qui asseuerat
eorum opinionem communem esse,
imò quod is qui aliquid furatur in ex-
trema necessitate constitutus, non te-
neatur illud restituere etiam si perue-
nerit ad pinguiorem fortunam, quia
tempore necessitatis omnia sunt co-
munia, & res efficitur pleno iure ac-
cipientis, vnde nimirum si non tenea-
tur rem furatam restituere, etiam si
peruenerit ad pinguiorem fortunam
quia omnis res habens suam perfe-
ctionem, non reuocatur, licet postea
cesset causa talis rei, vt in. c. suggestu,
B b 5 de

Practicae Quaestiones.

- de decimis, & sic licet cesset causa furandi in casu fortunę pinguioris, tamen quia semel huic iuri naturali est ius perfectum acquisitum in re capta, non est locus restitutioni. Pro quibus facit ratio t. x. in l. fin. C. de nupt.
- 18 vbi actus perfectus, legitimus & consummatus, non viciatur, licet perueniat ad casum a quo incipere non potuit probat etiam tex. in l. non est nouū, de regul. iur. c. factum legitimè, eod. titu. in 6. & probat tex. in l. penul. §. et si placeat, vbi notat Bart. ff. de verbor. oblig. & licet regula sit, quod cessante causa debeat cessare effectus, tamen illud non procedit, quando effectus est iam consummatus, & in esse productus, vt in l. fin. ff. unde liber. l. inter stipulantes, §. sacram vbi notat l. d. num. 4. ff. de verb. oblig. c. sane, de renunt. c. fin. de officio delegati, quod ita declarat Tiraquei in tractu de cessante causa limit. 12. & sequitur Mieres, de maioratu. p. quæst. 2. num. 8. in fin. Quod quidem etiam procedit in foro conscientie, quia si aliquis prescripserit rem alienam cum bona fide, & completa prescriptione superueniat scientia rei alienæ, cū effectus prescriptionis sit, iam perfectus & consummatus, potest licite, qui rem alienam sic prescripserit, retinere eam. Ita gloss. in c. fin. de prescriptio, vbi Imola dicit communem legistarum & canonistarum, & nos diximus in questione. 657. per totam. Et ex theologis idem tenet D. Th. quodlib. 12. argum. 25. Scot. in 4. sentent. dist. 15. Diuus Antoninus, in 2. part. princip. suæ summæ, lib. 1. c. 7. Angel. in summa, verb. prescriptio. §. 46. Diuus Bernard. in suis sentent. lib. de euangelio æterno, sermone. 32. argum. 2. in c. 1. & 2. quæst. 1. & hinc est quod cum clericus infirmus non teneatur recitare horas canonicas, vt tradit Nauar. in manuali c. 25. num. 122. & 123. quod licet postea conu-

- lescat non tenebitur illas recitare, vt tradit Ioannes Maior, in 4. sentent. dist. 12. quæst. 3. Et ex his resolui potest illud quod indecisum reliquit Abb. in c. cum homines, de decimis. vbi dicit, quod ille qui tenetur soluere decimas, si illis indigeat ad sustentationem, poterit talia conscientia sibi retinere. Quod amplius, etiam si perueniat debitor ad pinguiorem fortunam. Rursus suadetur prædicta sententia ex traditis per Romanos. c. 279. vbi dicit, quod mulier minor viginti quinque annis, non petens tutorem, vel curatorem filiis pupillis, non priuatur eorum successione, etiam facta maior. Et pro hac sententia est bonus text. in l. vni. ff. si tab. testam. nullæ extab. ibi. nam et si mortis tempore tabula fuerint, licet postea interueniant, competit bonorum possessio, quia verum fuit tabulas extare. * Ex quo fit, quod committens delictum in impuberi etate, propter quam fuit excusatus à pena, etiam factus maior non est amplius ob delictum puniendus. gloss. in l. infans. C. de legiti. heredib. Hippolit. in l. infans, num. 12. C. ad legem Cornel. & in l. de minore, num. 4. ff. de quæstio. Loaces, de matrim. regis Anglię dubit. num. 13. Et sic in quæstione principali, cum a principio de tenore rei alienę sit excusatus à restitutione propter inopiam, sequitur, quod licet superueniant diuitie, non tenebitur restituere, quia sufficit, quod qualitas in aliquo actu requisita inter sit à principio, licet non duret ex post facto. Ita gloss. in clemen. 2. de rescrip. Cap. Tholos. decis. 459. Bart. in l. fin. ff. ad Tertul. Ex quibus fundamentis hæc pars videtur satis iuridica, & sustentabilis, sed noster concitans Petr. de Nauarra, lib. 3. de restitutione. c. 4. à num. 20. & 25. nouam amplectitur sententiam optimè distinguens inter debitorem constitutum culpa sua in extrema necessitate & in-

Communes contra communes. 730. 395

- & inter furem, qui ante necessitatē, siue post, iniuste occupauit rem alienam. Primum casu, cum aliquis est debitor, eo ipso non est in extrema necessitate, nam id quod soluere debet suum est, eiusque dominiū habet, & si res periret esset periculo suo, & sic si bona dilapidat, suum consumit, vnde perueniendo ad pinguiorem fortunam, non est à restitutione immunis, cum re vera, ex re proximū nunquam velci potuerit, cum ipse rem propriam habeat, licet debitam. At verò quando furatus est, vt sibi subueniret, vel ante necessitatem furatus fuerat, tunc res qua vititur in illa extrema necessitate alterius non est, sed sua, & sic non tenebitur restituere, cum ad pinguiorem peruenit fortunam, cum iuste ac licite consumpta fuerit res in illa extrema necessitate. Et ratio differentie est, quia cum ante necessitatem furatus est, peccauit mortaliter, & tenetur restituere antequam perueniat ad necessitatem. At verò, quando furtum fuit commissum instanti necessitate, non peccauit. Itaque resoluit, quod aut debitum est reale, aut personale, reale, quando processit ex contractu mutui, emptionis, locationis, vel venditionis, vt in hoc casu non teneatur debitor restituere, etiam si peruenit ad pinguiorem fortunam. Si verò, debitum sit personale, proueniens ex delicto, furto, vel rapina, tenetur facere restitutionem, adueniente prospera fortuna, & ita dicit accipiendum fore tex. in d. c. Odoardus, de solutio. Quæ distinctio satis subtilis est, sed cum agatur de materia peccati, rutilior & securior opinio est eligenda. Et sic teneo (sub lima melius sentientis, & correctione almae matris ecclesiæ) quod in omni euentu & casu, siue loquamur in debitore ex contractu reali, siue personali, siue furtum in extrema necessitate fuerit

commissum, vel extra necessitatem tenebitur debitor quoties peruenerit ad pinguiorem fortunam rem debitam restituere, cum cesset causa indigentie, & abundet diuitijs: quia prima obligatio non fuit extincta ipso iure, sed suspensa, & quasi sub umbra, donec superueniat casus prosperæ fortunæ, & ita semper fortuna tus erit, faciendo restitutionem. Et quando restitutio differri possit, videlicet, si debitor habita ratione status, & dignitatis, grauissimam pateretur iacturam ex restitutione, vide Io. Gutierrez, Canon. quæstionū. c. 40.

SVMMARIVM.

- 1 *Hæreditas directo codillis dari potest, quando filius est hæres institutus.*
- 2 *Contraria opinio in quæstione principali proponitur.*
- 3 *L. 3. Tauri, inducitur pro hac vltima opinione.*
- 4 *Solemnitas eadem requiritur in testamento inter liberos, quæ inter extraneos.*
- 5 *Matienzi opinio reprobat.*

QVAESTIO. 730.

Utrum quando filius est hæres institutus, hæreditas possit codicillis adimi vel dari. Communis contra communem, & quid iure regio.

- Diximus in quæstione. 264. hæreditatem codicillis neque dari, neque adimi posse, vbi iura & rationes huius conclusionis allegauimus, quam limitant doctores, quando codicillis est filius hæres institutus, quia fauore filiorum, existimant doctores hæreditatem directo codicillis dari posse, ita Bart. in l. hac consultiſſima. §. si quis autem, in fine C. de

Practicae Quaestiones.

C. de testam. & in l. militis, num. 2. ff. de milita. testam. quam opinionem sequuntur Paul. Fulgos. Alex. & Zas. in d. §. si quis autem, Cuman. in l. 1. & 2. ff. de iniust. rup. Alex. cons. 146. num. 2. lib. 2. Socinus, regu. 196. Bernard. Diaz, regu. 309. fallent. 2. Apollilla ad Socin. iuniorem, ad l. 2. post num. 9. ff. de vulg. vbi dicit hanc esse communem opinionem, quam sequitur Paul. cons. 93. in fin. lib. 1. & hanc opinionem esse magis communiter receptam dicit Guillelm. Benedict. in c. Raynuntius, verb. testamentum, cl. 3. num. 57. ff. de testam.

Mago. de iur. 2. 4. n. 12. 29. co. 1.
Sed his non obstantibus, contraria opinionem sequitur Bald. in d. §. si quis autem, & in l. si filius, num. 7. C. famil. eriscund. Aretin. in auth. hoc inter, in fin. C. de testam. Imola, in l. 1. ff. de iniusto rupt. Salicet. in l. filia, num. 5. C. famil. eriscund. & in l. non codicillum, num. 4. C. de testam. Roman. cons. 179. num. 12. dicens hanc esse communem opinionem, & in iudicando & consulendo non esse recedendum ab opinione Baldi, quam etiam sequitur Curtius, cons. 73. num. 11. dicens Bartoli opinionem non probari in iure, dicit etiam communem opinionem Paris. cons. 35. num. 6. lib. 2. Cephalus, cons. 733. num. 42. lib. 5. & hanc est tutior & communior opinio secundum Fabium, Turretum cons. 22. numero. 13. volum. 1. Corne. cons. 324. num. 3. & 12. lib. 1. vbi dicit communem opinionem contra Bart. & plures pro hac opinione refert Menchac. lib. 3. de successio. creat. §. 25. num. 7. & hanc sequitur Molin. lib. 2. de primog. c. 8. num. 32. & Gracian. reg. 74. num. 14. qui refert duas communes opiniones (his non citatis.) Quae opinio hodie est approbata per l. 3. Tauri, vbi eadem solemnitas requiritur in testamento condito inter extraneos, & inter liberos, vnde cum in testamento facto inter extra-

neos, non possit directo hereditas daricodicillis, vt in l. 2. C. de iur. codi. ita nec in testamento inter liberos. Et hac opinio est verior & tenenda tam de iure communi quam regio vt tenet Molina, supra. d. c. 8. num. 29. vers. his non obstantibus, & Gracia. reg. 74. num. 8. & nouissime Guillen de Ceruantes, in d. l. 3. Tauri, nu. 153. & nos etiam diximus in quaestione 264. num. 4. contra Matienço, in l. 1. tit. 4. gloss. 9. num. 14. & 18. lib. 5. reco. pil. Quae opinio sequenda est in palatijs & scholis, cum sit communior & verior, vt tradit Menchaca, supra, num. 7. & vide quae diximus in quaestione 50. nu. 2.

SVMMARIVM.

1. *Heres non conficiens inuentarium tenetur ultra vires hereditarias.*
2. *Contraria communis opinio in questione principali proponitur.*
3. *Heres occultans bona hereditaria, conueniri potest ultra vires hereditarias ex magis recepta & communi opinione.*
4. *Paria sunt, non facere inuentarium, vel dolose & cum subtractione facere.*
5. *Presumptio non debet praeualere veritati.*
6. *Inuentarij solemnitas, traditur remissa.*
7. *Cautela, vt heres non teneatur ultra vires hereditaria.*
8. *L. 9. tit. 6. p. 6 confirmat primam opinionem.*

QVAESTIO. 731.

Vtrum heres omittens ponere in inuentario aliquas res hereditarias, dolose teneatur ad duplum, vel ultra vires hereditarias. Communis contra communem, & quid iure regio.

Dixi.

Communes contra communes. 731.

397

Epistola p. m. c. 9. n. 69. p. 92. w. 4. Tractatus de inuent. 1. 2. q. 1. n. 51. p. 391.
Diximus in quaestio. 411. hanc dem non conficientem inuentarium, teneri? ultra vires hereditarias, vt in l. 1. ff. C. de iur. de lib. si tamen faciat inuentarium, & omittat maliciose aliquas res hereditarias, tunc existimat doctores, quod heres non perdit beneficium inuentarij, sed quod tenetur ad duplum. Quam opinionem tenet Ziaus. Fulgos. & Salicet. in d. l. fin. §. licentia, cl. 2. quos sequitur Paul. ibi, nu. 2. Alex. & Iass. num. 4. Guillelmus Benedict. in c. Raynuntius, verb. mortuo testatore, num. 402. de testa. quam opinio nem sequitur Romanus, cons. 276. num. 8. & Alex. de Neuo, cons. 38. num. 17. Natta, cons. 574. numer. 8. lib. 3. & hanc dicit communem opinionem Monticulus, de inuentario. c. 3. num. 3. & c. 12. pro qua sententia fuit iudicatum, vt tradit Antonius Gama, de ciso. 122. vbi idem nouissime tenet Blas Flores de Mena, eius additionator, pro qua opinione adducit Roman. tex. in d. l. fin. §. illud, vbi nihil probatur, sed illud probatur in d. §. licentia, in fine, cui consonat l. 9. tit. 6. part. 6. Sed contrariam opinionem (imò quod heres in hoc casu perdat beneficium inuentarij, vt possit conueniri ultra vires hereditarias) tenet gloss. in auth. de hered. & falcidia. §. hinc nobis, verb. lucrari, quam sequitur Bart. in l. beneficium. ff. ad l. falcid. asserens, ita de facto respondisse, pro ut respondit in cons. 154. num. 7. lib. 1. vbi testatur ita communiter teneri, idemq3 tenet in l. rescriptum. ff. de his quibus vt in dig. & in d. l. fin. §. licentia, vbi Dinus, Rainer. & Bald. idem Baldus, cons. 219. numer. 3. lib. 1. Salicet. in l. sancimus. C. de iur. delib. & in auth. sed cum testator. C. ad l. falcidiam, Abb. cons. 73. num. 8. & 9. lib. 2. & hanc dicit communem opinionem Hieron. Grat. cons. 25. num. 2. idem s. 9. 411. n. 2. p. 920.

3. lib. 2. Cornens, in d. §. licentia, Menoch. cons. 89. num. 146. volumine. 1. & cons. 671. lib. 6. Fabius, Turretus, cons. 47. lib. 1. vbi refert duas communes, Socinus, cons. 108. numer. 43. lib. 2. Cephal. cons. 314. num. 24. lib. 3. Guid. Pap. in tracta. de inuentario, quest. 42. num. 4. & 5. Callaneus, in consuetudin. Burgundia, rubr. 4. §. 1. gloss. 1. num. 7. Panus, in tracta. de inuentario. 3. p. num. 54. dicens hanc esse magis communem opinionem, & in practica obseruatam, & quod ab ea non est recedendum in iudicando & consulendo. Quae opinio verissima mihi semper fuit visa de iure communi, & ex eo comprobatur, quia paria sunt non facere inuentarium vel dolose, & cum subtractione facere, argum. l. quicquid sit, ff. qui satisd. cogant. l. nullam. ff. de autho. tuto. Imo turpius est subtrahere res hereditarias, & non describere eas in inuentario, quam (fortassis ignorantia ductus) heres illud non facere. Etsi prima opinio esset vera, sequeretur maximum absurdum quia in plus puniretur qui non fecit inuentarium, ex praesumptione quod res hereditarias subtraxit (vt in d. §. hinc nobis, & tradit Abb. d. cons. 73. numer. 9. lib. 2. & Rolandus, in tract. de inuentario. 5. par. c. 3. numer. 23. & Menoch. cons. 272. num. 33. lib. 3. Burfatus, cons. 247. num. 9. lib. 3.) quam ille qui verè subtraxit, & sic praesumptio praeualeret veritati, quod verum non est. l. filium quem pater. ff. de lib. & posthum. ibi. **ne imagine natura veritas obumbretur.** 6 & hanc sententiam sequitur Rolan. cons. 73. lib. 2. vbi posuit omnes solemnitates requisitas in inuentarij confectione, idemq3 traditur in l. 5. tit. 6. par. 6. Erit autem optima cautela, vt heres protestetur, quod si alias res, vel iura, reperiuntur, illas addet inuentario, ita Paulus, in d. l. §. cum igitur, vbi docet, quod ita de facto obser-

obseruatur, & Decius, cons. 633. idem docet Greg. Lopez, in l. 5. tit. 6. p. 6. verb. * todos los bienes, * Quæ quidem cautela prodesse debet ignorantibus & absq; dolo omittentibus, res herede factas apponere in inventario, secus tamen erit, si illa protestatio facta fuisset animo adeundi, & diminuendi, ita Guid. Pap. quaestione. 42. num. 1. Corb. cons. 246. num. 17. lib. 2. Paris. cons. 12. num. 28. lib. 2. quos sequitur Fab. Tarratus, cons. 47. num. 82. volum. 1. & vide quæ diximus in quaest. 589. sed nihilominus tamen primam sententiam confirmat hodie. l. 9. tit. 6. p. 6. ibi, * dene pechar tanto doblado, quanto encubrio, * & ita tenendum est, vt docet Grego. Lopez, in l. 10. eod. tit. verb. * el inventario. * & ita obinui & practicaui.

SUMMARY.

- 1 Sententia non minus factis quam verbis approbari potest.
- 2 Appellationi videtur renunciare petens dilationem ad soluendum.
- 3 Paria sunt non appellare, vel sententia acquiescere.
- 4 Appellationi interposita videtur renunciare petens dilationem ad soluendum.
- 5 Contraria opinio in quaestione principali proponitur.
- 6 Tempus datum ad appellandum non debet plus operari quam ipsa appellatio.
- 7 Appellationi interposita censetur renunciatum per actum contrarium.
- 8 Lex l. tit. 8. lib. 4. recopilationis declaratur.
- 9 Concordia opinionum refertur.
- 10 Reus soluens metu iudicis ad redimendam vexationem, non dicitur appellationi renuntiasse.

QVAESTIO. 732.

Verum petens dilationem ad soluendum, videatur sententia approbare, & appellationi interposita, & interponenda renuntiare. Communis contra communem.

Sententia non minus factis, quam verbis approbari potest. Ita probatur argum. tex. in l. reprehendenda. C. de insti. & sub l. quoniam enim firmitatem habet, quæ iura ad hanc conclusionem expendit Curtius in notis, cons. 1. num. 10. & est optimus tex. in l. 1. solutionem. C. de re iudi. vbi expresse probatur nostra conclusio affirmatiua, quod petens dilationem ad soluendum, videatur appellationi renunciare: quia paria sunt non appellare, vel appellare, & postea sententia acquiescere, quem tex. ad hoc dicit singularem Romanus, cons. 9. & Hippolyt. singulari. 136. Rota. de decisione 2. in tit. de appellat. Bellamera decis. 137. tit. de renuntiat. Corneus, cons. 80. numero. 9. lib. 1. Bertrandus, cons. 1. num. 8. volum. 1. Marant. de ordine iud. in 2. actu principali, vltima partis iudicii, num. 306. & 312. Felinus, in c. quoad consultationem num. 8. de re iudicata. Pro qua sententia est bonus tex. in l. fin. C. de temp. appell. ab eo. C. quom. & quanti ad. & declarat Anton. Gabriel, tit. de appellat. conclus. 3. fol. 141. & Matien. in l. 14. tit. 10. gl. 2. nu. 9. lib. 5. recop. Quam opinionem sequitur Innocen. (sic declarans dictam l. ad solutionem) in d. c. quoad consultationem, num. 1. in fine, resoluens, quod petens dilationem ad soluendum, dicitur sententia approbare, & appellationi interposita renunciare quam opinionem sequitur Butric. Abb. & Imol. in c. gratum

gratum, de officio delegati, idem Imo. in l. hise non obtulit. §. si quis condē natus. ff. de re iud. Florian. in d. l. ad solutionem, Hostiens. in c. significauerunt, de testib. quem sequitur ibi. Abb. & Cardin. & dicit communē opinionem, & sequendam Felinus, in d. c. quoad consultationem, nu. 6. in fine, de re iud. & eam sequitur Anto. Gabr. lib. 2. com. cōc. tit. de appellat. concl. 2. num. 5. Et huic sententiaē conduci potest. tex. in l. post quam liti. C. de pact. ibi, *actionem finitam in staurari posse nulla ratio permittit.*
Sed contrariam opinionem (imò quod appellationi interposita, & interponenda videatur renunciatum, tenet gloss. verb. acquiesuisse, in d. l. ad solutionem, quā sequuntur Ang. Aretin. in l. cum ex causa. C. de appel. & Butric. (sibi cōtrarius) in d. c. quoad consultationem, & magis communiter tenere modernos, testatur ibi Alex. de Imola. quem refert Mexia, ad l. Toleti. 6. partis. 1. fundamentum, num. 4. & 5. vbi refert in quaestione proposita duas communes opiniones ad inuicem contrarias. Et ratio huius opinionis est, quia non debet plus operari tempus datum ad appellandum, quam ipsa appellatio, iuxta gloss. in l. 1. in princip. ff. nihil nouari app. pend. & in l. furti. ff. de his qui not. infra. & sic, sicut per actum contrarium renunciatur ipsi appellationi interposita. vt in c. gratum, de officio deleg. ita & eodem modo temporis ad appellandum dato, quam opinionem sequitur Azeuedo, in l. 1. tit. 18. lib. 4. recop. num. 70. sic intelligēs, & declarans dictam legem. Quæ opinionēs reducuntur ad concordiam per Abb. in d. c. quoad consultationem, nu. 15. vt hęc vltima opinio procedat, quando condemnatus ipse, vel eius procurator, terminum ad soluendum petiissent sponte, prima vero Innocentij, & aliorum procedat,

quando appellatio fuit interposita tamen metu iudicis ad redimendam vexationē solutio facta fuit, quia alias detineretur in carcere reus, donec solueret, tunc verò, quia non sponte & propria voluntate contra appellationem facit, sed metu iudicis compellus (propter metum carceris) appellationi renuntiasse non videtur, & licet postea aduersarius, coram superiore opponat hanc exceptionē ratiōe consensus & renuntiationis nō est audiendus, imò admittendus est appellans, ad prosequendam suam appellationem, & ita communiter fit & practicatur. Quæ concordia placet Baldo, in d. c. finali, num. 12. de appellationibus, & sequitur Mexia, vbi supra, num. 5.

SUMMARY.

- 1 Mensura loci, vbi res vendita est sita, debet considerari.
- 2 Aestimatio vini est facienda secundum locum destinata solutionis.
- 3 Valor beneficij considerari debet, secundum aestimationem monetae loci vbi beneficiū est situm.
- 4 Locus destinata solutionis attendi debet.
- 5 Contraxisse. ff. de actio. & oblig. declaratur.
- 6 Gabella solui debet in loco contractus, & non in loco solutionis.
- 7 Rei sita locus considerari debet.
- 8 Mensura loci vbi fundus est positus attendi debet.
- 9 Contraria communis opinio, & illius fundamenta proponuntur.
- 10 L. si fundus. ff. de emet. declaratur.
- 11 In contractibus id rebus spectandum est quo contrahimus.
- 12 Locus contractus attenditur in his quæ pertinent ad liris decisionem.
- 13 Distinctio Ancharra, in quaestione proposita refertur.
- 14 Mensuratio debet fieri in rebus venditis, secundum

*Utrum mensuratio iugerum
prædiorum seu aliarum rerum
sit facienda secundum mensu-
ram loci contractus, an secun-
dum mensuram loci ubi res ven-
dita sita est. Communis contra
communem.*

IN pluribus locis varia est rerum
mensura circa triticum, vinum
vel oleum, & solet dubitari, si tri-
ticum vendatur in ciuitate Toleta-
na à ciue Abulensis, ciuitatis ibi re-
conditum, an debeat considerari me-
sura loci contractus, quæ scilicet, uti-
tur ciuitas Toletana, ubi venditio
fuit celebrata, vel mensura loci, ubi
res vendita sita est. Et in quaestione
proposita videtur dicendum, quod
attendendi debeat loci mensura ubi res
vendita sita est, quæ sententia proba-
tur in l. vinum. ff. si certum petatur,
ubi æstimatio vini est, facienda secun-
dum locum destinatæ solutionis. Rur-
sus confirmatur ista sententia, ex tra-
ditis per Oldrad. conf. 168. ubi si quis
impetravit gratiam ut sibi confere-
tur beneficium vsq; ad certam quan-
titatem Turonensium, attendi debet
æstimatio respectu loci ubi beneficiū
est situm, & non loci ubi gratia facta
fuit. Quam decisionem sequitur Ale-
xan. conf. 21. vol. 2. & conf. 37. vol. 3.
Brunus. conf. 91. Alciatus, conf. 697.
Præterea faciunt pro hac sententia
tradita per Curr. iunior. in l. hæres ab-
sens. §. apud labeonem. ff. de iud. ubi

dicunt esse communem opinionem
Bart. de qua in l. quatro. ff. de solutio-
ne. & resoluit, quod si contractus cele-
bretur in vno loco, & promissio fiat
de soluendo in alio, quod locus desti-
natus solutionis attendi debeat, & non
locus contractus. Pro qua sententia
adduco tex. in l. contractus. ff. de ac-
tione. & obligat cuius verba sunt, & con-
traxit. Vnu quisque in eo loco intelligi-
tur ubi soluere se obligauit, & quem tex.
multum ex tollit. l. ass. in d. l. vinum,
num. 12. & in §. plus, in l. de actioni.
num. 14. 15. & 17. & in l. 1. num. 4. ff.
de eo quod certo loco. Facit etiam
pro hac sententia, quod gabella solui
debet in loco traditionis, & non in
loco contractus, ita Bald. in l. multū
& Salicet. in l. si. C. si quis alt. vel sibi,
& sequitur Parlador. rerum quotidiana-
rum. l. par. c. 3. §. 8. num. 50. & 51. &
est tex. de iure regio. in l. 9. tit. 17. lib.
9. recopiat. Et confirmatur etiam ista
sententia ex l. 1. C. ubi de possess. agi
oporteat, & in l. 1. C. ubi fideicomis-
sum peti oporteat, in quibus iuri-
bus locus rei sitæ consideratur. Ex bre-
uiati consulendo, hanc opinionem
in terminis nostræ quaestiones tenet
Albericus, in l. in arbitrio. §. de eo, in
fine ff. de dolo. ubi querit, quid si Par-
mensis vendit Phlegino fundum exi-
stentem in territorio Parmensi, con-
tractus tamē fuit celebratus Phlegij,
secundum quam mensuram mensu-
rari debeat. Et primò arguit, quod se-
cundum mensuram Phlegij, ex eo quod
contractus ibi fuit celebratus, ut in
l. si fundus. ff. de euct. l. imperatores
ff. de contr. empt. Postea verò conclu-
dit in contrarium dicens, quod men-
sura Parmensis attendi debeat, ubi
fundus situs est. l. si prædium. C. de
prædijs minor. & sequitur istam opi-
nionem Ioan. Rain. in tract. de men-
sura, quæst. 5. in si. & Hostiensis in sum-
tit. de emptio. & vend. §. quibus, in fi-
ne, Fabianus de Monte, in tracta. de
emptio.

emptio. & vend. in quæst. 5. princip.
ver. & idem qui adduxit tx. pro hac
sententia, in l. ratio. §. fin. ff. de actio-
empt. & d. l. contractus. Petrus de
Monte, in suo reperto. verb. mensura.
Alciat. in l. vinum, num. 37. ff. si cert.
pet. Riminald. conf. 366. nu. 16. & pra-
ctica Papient. in forma actionum rea-
lium, glo. in verb. cui coheret, in fine.
& hanc esse communem opinionem
testatur Alciat. conf. 697. Et ita fuisse
pronuntiatum in senatu Taurini re-
fert Octavian. Cacher. decisio. Pede-
montana. 114. in fine. & hanc esse co-
munioem & crebriorem sententiam
(dicens sic fuisse iudicatum) tenet Ro-
landus, vol. 3. conf. 13. num. 1. & 26.
Sed his non obstantibus, contraria
opinio verior est, & tenenda & pra-
cticanda (prout iam semel practicaui
cū casus iste mihi in praxi conti-
gisset) & pro hac sententia facit tex.
in l. si fundus. §. ff. de euct. cuius ver-
ba hæc sunt, *si fundus venierit ex con-
suetudine eius regionis in qua negotium
gestum est, pro euictione cauere oportet,*
Ex quibus verbis manifestè compro-
batur nostra conclusio, & sic quod
locus contractus sit attendendus, &
mensura quæ ibi viget, non verò me-
sura debeat considerari, secundum con-
suetudinem loci ubi res sita est. & ra-
tio est, quia in contractibus id tēpus
spectamus quo contrahimus, text. in
l. si filius fam. 78. ff. de verb. l. semper
in stipulationibus. ff. de reg. iur. & sic
si in loco contractus est statutum de
gabella soluenda, & in loco destinatæ
solutionis non vigeat tale statutum,
debet attendi locus contractus, ita
Bald. in l. 1. quæst. 4. C. de contrahen-
empt. & in l. magis putò. §. illud. ff. de
reb. eorum. Abb. in c. si. de foro com-
pet. Deci. in c. num. 26. de iudicijs,
ubi dicit esse communem opinionem
& receptam sententiam, quam sequi-
tur Purpurat. in l. vinum, num. 92. ff.
si cert. petat. & pluribus ampliationi

bus & limitationibus exornat Ant.
Gabri. lib. 6. commu. conclus. tit. de
consuetud. conclusione. 2. Præterea
confirmatur prædicta sententia ex
Bart. in l. cunctos populos, num. 16. C.
de sum. Trinita. ubi resoluit, quod in
his quæ pertinent ad lites decisionem
attenditur locus contractus, etiam si
alibi sit solutio destinata, quam sen-
tentiam dicit communem Purpurat.
ibi, num. 103. & illud declarat Rolan-
dus, conf. 48. vbi per totum. Hinc
etiam dixit Bald. in l. 1. C. ubi conue-
niantur qui cert. loco, quod si duo
scholares contraxerunt Perusij, &
destinarent solutionem Bononiæ,
quod attendi debeat locus celebrati
contractus, quem sequitur Barbac.
conf. 13. vol. 2. l. ass. conf. 133. numer. 6.
vol. inc. 4. ubi dicit doctores ita
communiter tenere. Quod quidem
confirmatur ex traditis per Anchar.
in rubr. de consuetudine, ubi dicit,
quod si loquimur de statutis respi-
cientibus ipsius contractus ordina-
tionem, seu solemnitatem, tunc inspi-
citur locus celebrati contractus, ut in
d. l. si fundus, & in l. 2. C. quemadmo-
dum testa. aperiant. Si verò loquimur
de his quæ respiciunt executionem
iuris, orientis ex ipso contractu, tem-
pore ipsius, & secundum eius naturam,
tunc inspicimus locum celebrati contra-
ctus, & non locum destinatæ solutio-
nis, & illud dictū Ancharrani sequitur
Barbac. d. conf. 13. in fine. vol. 2. ubi
dicit, quod solutio monetæ fieri de-
bet secundum locum contractus, & se-
quitur Ruynus, conf. 117. nu. 11. vol. 3.
& Gacalup. in d. l. cunctos populos,
num. 11. & 130. in fine. Et in terminis
nostræ quaestiones, quod mensuratio
fieri debeat secundum locum con-
tractus, & non secundum mensu-
ram loci ubi res sita est, tenet Bart.
in dict. l. semper in stipulationibus
per illam legem, & per dict. l. si fun-
dus, & sequitur Angel. in authent.

de coſtatoribus in fine, ubi dicit illum
ex. eſſe notandum pro venditoribus
frumenti ad meſuram, quia veditio
debet ſemper intelligi ſecundum me-
ſuram vigente in loco contractus,
& ſequitur Socinus, conſ. 247. & pra-
ct. ſapi. in forma libelli veditio-
nis, in verb. perticarum centum, in fine,
ubi dicit, quod ſi res immobilis ſit ve-
dita ad meſuram, vel mobilis ad pon-
dus, & naſcatur contentio in terēpto-
rem & venditorem, ad qua meſura,
vel ad quod pondus meſurari vel po-
derari debeat res vendita, & attendi
debet conſuetudo, quae vigeat in loco
contractus, & ſequitur Matth. de Af-
flict. decif. 363. nu. 51. Brun. in tract. de
augmēto monetæ, cōcl. ult. verſ. & ſi
ſit Deci. in d. l. ſemper in ſtipulationi-
bus, Purpu. in d. l. v. inum, nu. 93. & ſe-
quitur Pariſ. conſ. 64. nu. 71. vol. 1. Ber-
rachi. in ſuo repertor. verb. venditio-
qualiter fiat, nu. 41. & hac eſſe docto-
rum receptam ſententiam, & cōmu-
niter approbatam, inquit Cagnol. in
d. l. ſemper, & ſequitur Raphael Cu-
man. conſ. 20. & alios doctores pro
hac ſententia dicentes communem
allegat Rolan. à Valle, conſ. 100. vol.
3. qui reſpondit ex profeſſo, difficul-
tatibus adductis pro cōtraria opinio-
ne, & in terminis pro hac ſententia
conſuluit Octavia. Cachet. decif. Pe-
demo. 114. ubi refert duas communes
opiniones, ſequens hanc ultimam, li-
cet dicat, quod maior pars ſenatus
(æquitatis quadam ratione mota) ſe-
quuta fuerit primam ſententiam, quā
ſequitur Matienço, in l. 1. tit. 13. gloſſ.
2. nu. 3. ubi diſtinguit, quod ſi loqui-
mur in rebus mobilibus, cōſideretur
locus cōtractus, in rebus verò immo-
bilibus, locus ubi res ſita eſt, per l. ſi
pater. C. de prædijs minorū, & in glo.
1. nu. 4. dicit, quod primus inuentor
meſurarum, & ponderum, fuit Phy-
dō Arguius, ut tradit Plinius de natu-
rali hiltoria, lib. 7. c. 56. alij dicunt Gel-

lium, alij Moyses, ut ipse refert. Sed tu
vide Bobadilla, in sua politica, in pri-
ma parte, lim. n. c. 1. nu. 6. & Guillelm.
Bened. in c. Raynuntius, verb. & vxorē
nomine Adelaſia, nu. 911. ubi dicit,
quod Cain, fuit prim⁹ qui pōdera &
meſuras inuenit, quod verius puto.

SUMMARIVM.

- 1 **A**dulterium est grauiſſimum delictum.
- 2 Maritus cui adulterium fait commiſſum, non poteſt iuſtum temperare dolorem,
- 3 Separatio thori fit propter adulterium, nō tamen propter occiſionem filij.
- 4 Cap. 19. Genes. declaratur.
- 5 Melius eſt videri potius, quā adulterium.
- 6 Adulterium eſt alieni thori Violatio.
- 7 Adulterium dicitur ab alter & thorum
- 8 Adulteri grauitas magna eſt in iure.
- 9 Adulterium eſt crimen infeſtum bonis vi-
ris.
- 10 Adulterium turbat honorem matrimoni
& famam liberorum.
- 11 Pena contra adulteros multa ſunt ab om-
ni iure impoſita.
- 12 Bruta animalia abhorrent adulteria inter
ſe.
- 13 Elephantes & columbae non committunt
adulterium.
- 14 Quem poſſum occidere poſſum alimenta &
litis expenſas denegare.
- 15 Maritus qui poteſt occidere adulteros, po-
terit illos verberare.
- 16 Maritus poteſt caſtrare adulterum.
- 17 Arma contra ſe nemo tenetur præſtare, tam
in civilibus, quā in criminalibus.
- 18 Contraria communis opinio proponitur.
- 19 Monachus accuſans abbatem debet habere
litis expenſas ex bonis monaſterij.
- 20 Maritus mulieri litiganti contra ſe, tenetur
præſtare alimenta, & litis expenſas.
- 21 L. ſi finita. §. de inofficioſo. ff. de inoffici. te-
ſta. declaratur.
- 22 Alimenta & litis expenſas, quæ perſonæ te-
neantur præſtare, traditur remiſiue.

Ma-

- 23 Maritus iure actionis, & officio iudicis po-
teſt compelli alimenta vxori præſtare.
- 24 Vxor alenda eſt à viro, lite pendente, quan-
do ipſa bona non habet.
- 25 L. quæ legatorum. ff. de in poſſ. legat. declara-
tur.
- 26 Alimenta non debentur habenti vnde vi-
uere poſſit.
- 27 Caſus de facto de adulterio in hac ciuitate
Toleti commiſſo proponitur.
- 28 Exclamatio contra mulieres, & illarum
proprietates traduntur.
- 29 Mulier eſt dux malorum, & artifex ſcele-
rum.
- 30 Mulier eſt origo peccati, & mater delicti.
- 31 Mulier eſt ianua diaboli, & cauda ſcorpio-
nis.
- 32 Mulier animam corrumpit, & buſas eua-
cuat.
- 33 Mulier eſt mater culpæ, & radix vitio-
rum.
- 34 Mulier habet ſubtilia attramenta, & in-
finitas malicias.
- 35 Mulier dicitur à mollicie, & à mulceo
mulces.
- 36 Adulteri pluribus penis afficiuntur apud
varias nationes.
- 37 Conditiones bonæ & malæ ſeminarum, tra-
duntur remiſiue.
- 38 Pena adulteri in quibus caſibus cuitetur
traditur remiſiue.

QVAESTIO. 734.

**Vtrum maritus teneatur præ-
ſtare alimenta vxori adultera
durante lite, quando adulterium
eſt notorium. Communis contra
communem.**

Adulterium omni iure progra-
uiſſimo delicto reputatur, ut
pluribus notabilibus exēplis
comprobare nititur Maſcar. de pro-
batio. vol. 1. concl. 57. num. 1. & ex eo
valde maritus offenditur, adeo ut di-
cat. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Im-

peratores ff. ad l. l. de adulterijs, q
non poteſt maritus, cui mulier adul-
terium comiſſit, iuſtum temperare
dolorem. Et eſt grauius in mente mari-
ti, quā occiſio proprii filij, ex. ſic in-
telligēd⁹, in l. codicillis. §. matre. ff. de
leg. 2. ibi, *filium noſtrum communem oc-
cidit & alia mihi deteriora ſcit, * & eſt
optimus ex. in c. intelleximus, de his
qui fil. occider. ubi ſit ſeparatio thori
propter adulterium, & non propter
filij homicidium, & plura congeſcit
Guillelmus, in c. Raynuntius, verb.
cuidam Petro, nu. 109. de teſtamentis,
(licet aliter nouiſſimē ex. illū intelli-
gat noſter obſeruantiſſimus don loā
Vela, in tractatu de punitione delicti
rū. c. 1. in prin.) Et de grauitate adulte-
rij habetur Genes. c. 39. ubi Iacob lo-
quens Ruben filio ſuo, ait. *Tu eſ forti-
tudo mea, & principium doloris mei, *qua
n dicere, licet plures ſuſtinerim do-
lores, tamen nunquam talē ſuſtinui,
ſicut illum quem mihi intuliſti, coeū
do cum vxore mea. Vnde dicit Ioan.
Faber, in principi. inſt. de donationib. q
plures ſunt qui magis vellent eſſe vul-
nerati, quā pati dolorem adulteri.
Quod quidē eſt alieni thori violatio,
6 ex. in c. lex illa. §. cū ergo. 36. q. 1. gloſſ.
in rub. C. ad l. l. de adul. & tradit
Sylueſt. verb. adulterium, & Iul. Clar. re-
ceptar. ſentent. §. adulterium, Couar.
in. 4. l. p. c. 1. nu. 8. & probatur in l. r.
tit. 11. p. 17. ubi adulterium dicitur, ab *al-
7 ter, * & *thorum. * quia adulter alterius
thorum inuadit. Et de grauitate hui⁹
criminiſ, multacōgeſcit Pōtiſex, in c.
1. 31. diſtinct. & in c. quid in omnib⁹
8 12. q. 7. ibi, *quid in omnibus peccatis adul-
terio grauius. * & Bald. in c. atli clerici
§. de adulterijs, de iudijs, qui in hęc
9 verba locutus eſt: Adulterium re vera
eſt crimē infeſtū laicis & bonis viris,
turbat honore matrimoni, & etiā fa-
10 mā liberorū, in qua cōſiſtit dec⁹ gētiū,
ut in auth. de nupt. in prin. colla. 4. &
dicit Bart. in rub. ff. ad l. l. de adul.

hoc crimen esse maximum, præter læ-
sæ maiestatis. Et dicitur Deuterono.
11 c. 27. *maledictus qui dormit cum uxore populi
proximi sui, & dicit omnis populus amen,**
& Exod. c. 20. & Deuter. c. 5. & 22.*
12 *Si machatus quis fuerit cum uxore alterius
& adulterium perpetraverit cum coniuge
proximi sui, morte moriatur, & machus
adultera,** & plura congescit Tira. ad
leges connubi. gloss. 13. num. 6. & hoc
crimen (quia graue & detestabile) bru-
ta animalia abhorrent, vt legitur de
elephante apud Plini. de naturali hi-
storia lib. 8. c. 5. idem tradit de colum-
bis, lib. 15. quæ coniugi fidem non
violant, vt etiam ipse refert, lib. 10. c.
13 34. Quæ omnia non abs re dicta sunt,
vt grauitas huius criminis facilius
cognoscatur. Vnde cū maritus vehe-
menter offendatur, & sit permillum
illi per leges regni adulteros infragā-
ti delicto repertos occidere, vt in l.
80. Tau. quæ est l. 1. tit. 20. lib. 8. recop.
merito videtur dicendum, quod cum
illos possit occidere, possit & fortius
alimenta vxori, & litis expensas dene-
14 gare. arg. tx. in l. necare. ff. de lib. ag-
nos. & illud videntur denotare verba
dictæ l. 1. libi, *si faga dellos lo que quisieue,**
quæ verba denotant libera n. & abso-
lutam voluntatem, nulli legi alligatā
vt nouissimè tradit Azeuêdo, ibi, nu.
15 11. vbi dicit, qd maritus poterit adul-
teros verberare & vulnerare, quia qui
potest ad maius, potest ad min⁹, vt tra-
dit Hipol. conf. 54. nu. 7. & Molina, de
primog. lib. 2. c. 5. nu. 28. l. nec in ea. ff.
ad l. iul. de adul. vnde merito deffedi
16 potest sententia Palac. Rub. in rub. de
donat. §. 8. nu. 8. dicētis maritū posse
castrare adulterum, quā sequitur Di-
dac. Per. in l. 44. tit. 19. lib. 8. ord. pag.
393. & in l. 2. tit. 15. lib. 3. gloss. *si el
obispo.** Gomez, in d. l. 80. Tau. nu. 47.
Ex quibus videtur fundata pars nega-
tiua nostræ, quæstionis, quod marit⁹
17 teneatur præstare alimenta vxori adul-
tere, duræelite. Præterea fulcitur ista

sententia, quia nemo tenetur præstare
arma contra se, frustra. C. de probat.
l. qui accusare. C. de edēdo. l. nimis gra-
ue. C. de testib. quæ iura habent locū
tam in ciuilibus causis, quā in crimi-
nalibus, vt in l. qui sententiam. C. de
pen. & in expresso istam sententiam
tenet Bolog. conf. 23. vbi dicit cōmu-
nem opinionē, & sequitur Paris. cōf.
54. nu. 57. Feder. de sen. cōf. 156. & dicit
etiā cōmunem Rimin. cōf. 274. nu. 75.
quæ pro cōmuni allegat Io. Botta, cōf.
24. numero. 11. & 18. vltra quos hanc
opinionem sequitur Baldus, nu. 2. Sa-
licetus, nu. 3. in l. quod in vxorē. C. de
negoc. gestis, Romanus, in l. si cū do-
tem. §. si maritus, nu. 25. ff. solut. matr.
Gratus, cōf. 57. nu. 2. vol. 1. vbi dicit
communem.

Sed his non obstantibus, contraria
opinio verior est, & tenēda in iudici-
do & consulendo, & pro ea est tex. in
18 in. c. ex parte. 11. de accusatio. vbi Mo-
nach⁹ accusans abbatem, debet habe-
re litis expensis ex bonis monasterij,
19 & assignat rx. rationem, quia mona-
chus proprium nō habet, ergo simili-
tèr cum vxor. constante matrimonio
propriū, nō habeat, vt in l. doce an-
cillam C. de rei vendicat. (vbi notat
docto. sequitur quod l. cum litiger. cū
20 marito, vt se ab accusatione adulterij
proposita defendat, quod maritus te-
neatur illi præstare alimenta et litis
expensas, quia alias in defensa remane-
ret, & pro hac sententiā facit tex. vbi
glo. in l. si instituta. §. de inofficiofo,
21 ff. de inofficio. test. qui tx. licet loqua-
tur in materia appellationis, tamē ex
idēitate rationis, idē dicēdum est in
causa principali, arg. tx. in l. si neget.
ff. de lib. agnos. l. filius. ff. de in. de lib.
& not. glo. in l. si. C. de ordin. cognit.
quæ iura in hoc sensu expedit Matth.
de Afflict. decis. 10. nu. 2. & sequitur
istam sententiam (pluribus citatis)
& Lara, in l. si quis à liberis. §. si vel
patens, numer. 59. ff. de lib. agnos. vbi
possuit

possuit plura exempla de personis
22 qui durante lite tenentur præstare ali-
menta, & in num. 64. accessit huic no-
stræ sententiæ principali, nullam pro
cōtraria parte authorē adducēs, quā
opinionem tenet Palac. Rub. in. c.
per vestras, de donatio. §. 39. nu. 5. qui
dicit quod ita practatur. Idemq; te-
net Felinus, in. d. c. ex parte, & alios
quos refert & sequitur Boer. (in facti
cōtingentialoquēde de muliere adulte-
ra) decis. 325. nu. 2. Coua. pract. quæst.
c. 6. num. 5. Menoch. de præsump. 1. p.
lib. 1. quæst. 35. Quæstada, in suis quæst.
c. 18. nu. 4. & pro regula generali illud
tradit Ioan. Gutierrez, Canoniarū,
quæst. c. 24. num. 7. vbi dicit, quod ita
vidit sæpē iudicatum, & iudicauit.
Quam opinionem in quæstione pro-
posita dicit communem Iul. Clar. lib.
5. recept. sent. §. adulterium, nu. 17. vbi
23 dicit, quod ad hoc potest cogi mari-
tus, non solum ex officio iudicis, sed
etiam iure actionis, & sequitur Guid.
Pap. decis. 439. nu. 4. Ceph. cōf. 127.
num. 6. Iosep. Ludou. decis. 46. nu. 4.
& pro hac sententia consuluit Feder.
de Senis, conf. 176. Rebuff. in tract. de
sent. prouisionalibus, art. 3. glo. 1. in. 1.
tom. nu. 17. Riminal. conf. 274. in fine
& duas communes in quæstione pro-
posita tradit Io. Botta, vbi supra, qui
24 fuit mihi primus inuentor huius con-
trariæ sententiæ, & pro hac opinione
fuit iudicatum in curia, vt tradit Tho-
mas de Triuifanis, lib. 2. decis. 16. nu. 5
vbi assignat rationem, quæ sententia
declaranda est, vbi mulier nulla bona
haberet ex quibus posset se alere, & li-
tis expensas facere. Et pro hac senten-
25 tia est optimus tx. in l. quæ legatorū
14. ff. vt in posses. legatorum, ibi, *nec
suum quicquam habeat,** vbi notat glo.
verb. vxore, & ad hoc illum tex. expē-
dit Quæstada, quæstionum iur. c. 25.
nu. 6. & probat tx. in d. l. si quis à libe-
26 ris. §. idem rescripsit. ff. de lib. agnos.
cui consonat tex. in l. 6. tit. 19. p. 4. ibi,

**otrofi quando el hijo viuesse de lo suyo cō
que pudiesse viuir,** Et sic in casu quæ-
stionis propositæ ita respondi, cū de
simili fuisset consultus per quendā
27 nobilem ciuem incolam huius ciuita-
tis Tolctanæ, qui cum habuisset vxorē
nimia pulchritudine condecora-
tam, & ab eo summis diuitijs, & deli-
tijs, ornatam, & valde estimatam, adul-
terium illi commissit, in cuius cau-
sa patrocinium præstiti, & quia deli-
ctum fuit pluribus testibus de visucō
probatum, in absentia (propter illo-
rum fugam) condemnati fuerunt in
pæna ordinaria delicti. ipsa autem, an-
tequam à domo mariti aufugisset, a-
mouit plurima bona mobilia, aurum,
& argentum, æstimationis duo millia
ducatorum, ex quibus ipsa ali pore-
rat durante lite, & sic marito respon-
di non teneri illi alimenta, nec litis
expensas præstare, etiam si personali-
tèr comparuisset in iudicio, prout
28 sæpē sapius attentauit, magis confi-
dens in clementia viri, quā in deli-
cti innocentia. O infelicissimi mari-
ti, quorum vxores talia nefanda deli-
cta, ad illorum oculos perpetrarunt.
O vxores cuius genus non solum est
luxuriosum, sed venenosum & aua-
rissimū, & sic dicitur Ecclesiast. c. 25.
**plus placebit cōmorare cū dracone & leo-
ne, quā habitare cū muliere nequam quæ
29 garrula & linguosa est,** vbi deberet esse ve-
recunda & pauci loqua, * vt habetur in
lin. coniunctione. C. de nupt. Mulier
enim est dux malorū, artifex scelerū,
propter cuius in cōtinentiā tot adul-
teria & stupra nefandissima in ciuita-
tibus cōmittuntur. Illa est quæ vocatur
iter mali & mortis, illa est serpētis dis-
cipula, cōsiliaria diaboli, fons decep-
tionis, & propter eā omnī rerū cata-
mitas inducitur. Est enim origo peca-
ti, mater delicti, arma diaboli, expul-
sio paradisi, inducit homines ad con-
fusionem, & vocatur impedimentum
viri, vas adulterij, animal pessimū, pō-
C c 3 dus

31 dus grauiſſimum, aſpis inſanabilis, ia
nua diaboli, cauda ſcorpionis, vuln⁹
inſanabile, beſtia inſatiabilis, ſolitu
do continua, naufragium in conti
nentis viri, ſætor continu⁹. Præterea
eſt ſuperbia incomparabilis, carens le
ge, modo, & ratione. Habet mel in
ore, & in corde venenum & deceptio
nem. Animam curripit, buſas eua
cuat, eſt impedimētum doctrinæ, per
turbatio hominū, mater culpæ, radix
vitiōrum, & principium & finis cui⁹
libet mali. Eſt fouea profunda, pute⁹
angultus inſidiatur aliena via quaſi
latro, & quos in cautos inuenerit in
terficiet. Nihil ergo inſeſta muliere
crudelius, conſeruatis vos abſcindite
illam à carnibus veſtris, ne vobis à ce
tero abutatur, habet enim mulier ſub
tilia attrahēta, ac infinitas malicias
& ſubtilitates pernicioſas ad homi
nes decipiendos, quas in volumine
ampliſſimo numerare difficile eſſet.
Non ergo immerito nomen mulie
ris conuenit diffinitioni, quia non ſo
lum à mollitiē dicitur, verumetiam
à mulceo. es. quaſi viros mulcens nō
ſolum in ſanguine, verumetiam in
buſa. Ob idq; reuocandę ſunt tales
36 putridę ac ſætidę carnes, cu tot ma
la inde ſequantur, ſic & tot pænis adul
teri efficiuntur apud omnes nationes
37 vt tradit Tiraq. l. 13. à num. 6. cum ſe
quentibus, & Guillelmus Benedi⁹
in. c. Raynuntius, verb. duas habens
num. 25. vbi refert conditiones bonę
38 & malę faminū, & nouem caſus
in quibus mulier liberatur à pæna a
dulteri tradit Queſſada, ſupra. c. 18.
39 & etiam adulter liberabitur, ſi dicat
ignoraffe mulierem elle coniugatam
cum qua acceſſum habuit, quæ igno
rantia de iure præſumitur, ita Gama,
decifione. 142. & probat lex. 5. tit. 17.
p. 7. quod tene menti.

SVMMARIVM.

- 1 Iudeorum parvuli, non poſſunt baptizari inuitis parentibus.
- 2 Reliquie Iſrael in æternum durabunt, hoc eſt deſcendentes ex genere iudeorum.
- 3 Iudei permittuntur in pluribus reipublicis chriſtianis, & quæ ſit ratio.
- 4 Nullus ad fidem cogendus eſt.
- 5 Deus diligit voluntarium militem.
- 6 Iudeis non poteſt iniuria neq; violentia fieri vt proficiantur fidem catholicam.
- 7 Voluntas propria ſuę interpretatiua, requiritur in baptiſmo.
- 8 Concilium Toletanum. 4. celebrato anno 681. allegatur pro hac ſententia.
- 9 Uſu eccleſie non eſt receptum, quod filij iudeorum baptizentur inuitis parentibus.
- 10 Contraria communis opinio proponitur.
- 11 Fides offerentium ſufficit paruulis in baptiſmo.
- 12 Iudei non habent filios in ſua poteſtate quoad ſpiritualia.
- 13 Baptiſmi ſuſcipi ſacramentum qui violenti ad baptiſmum attrahitur.
- 14 Parvuli iudeorum habent voluntatem præſumptam profitendi fidem catholicam.
- 15 Materia & forma, & intentio requiritur in baptiſmo.
- 16 Puer infidelium recipit characterem baptiſmi in fide parentis ſpiritualis.
- 17 Cap. iudeorum. 28. q. 1. inducitur pro hac opinione.
- 18 Baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorum.
- 19 Filij iudeorum poſſunt baptizari licet ipſi nec ipſorum parentes ſint capti in bello, dum fiat à poteſtate regia.
- 20 Opinio authoris in quaſtione propoſita traditur.
- 21 Filij iudeorum recipiunt verè baptiſmum, etiam ſi de facto, inuitis ſuis parentibus, baptizentur.
- 22 Multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent.
- 23 Deus eſt dominus vniuerſalis.
- 24 Princeps eſt in terra miniſter iuſtiæ.
- 25 Ratio principalis præſentis opinionis proponitur.

Mala

- 26 Mala non ſunt faciendæ, vt inde eueniant bona.
- 27 Opinio Simancas, defenditur circa particulares perſonas.
- 28 India maris Oceani iuſto titulo poſſidetur à noſtro rege catholico, & traditur ratio.
- 29 India maris Oceani an iuſte à principio occupata fuerint per Hiſpanos primos.
- 30 Nemo per viam belli cogi poteſt ad fidem catholicam.

QVAESTIO. 735.

Vtrum filij infidelium poſſint inuitis parentibus baptizari. Communis contra communem.

QVAESTIO quę in præſenti venit examinanda, eſt ſatis à doctores theologis & iuris peritis controuerſa, & pro parte negativa, facit doctrina gloriæ in. c. ludeorum. 28. quaſtio. 1. vbi dicitur, quod parvuli Iudeorum non poſſunt eripi à parentibus, & baptizari, illis inuitis & reſiſtentibus. Quia ſi poſſet eripi in proceſſu temporis, nullus eſſet Iudeus in mundo, & ſic non adimpleretur prophetia Eſai. c. 10. & Paul. ad Roma. c. 9. vbi habetur, quod reliquie Iſrael ſalutæ ſient (ſed à talibus reliquijs cauendum eſt) & illam gloſ. ſequuntur Cardinalis Flor. & Marianus, in. c. ſicut, de Iudeis Ex qua ratio ne exiſtimo, quod permittuntur Iudei, etiam in pluribus reipublicis chriſtianis, vt adimpleantur ſcripturæ, & illud inſinuat nobis Clemens Tertius, in. d. c. ſicut ibi, *ſtatuiſmus vt nullus inuitos, vel nollentes Iudeos ad baptiſmum venire, compellat, & ibi, *Chriſti fidem habere non creditur, qui ad chriſtianorum baptiſmum, non ſpontaneus ſed inuitus cogitur peruenire, & aſſignat gloſ. ibi rationem, quia nullus ad fidem cogendus eſt, vt in. c. ad fidē. 23. quaſt. 45. & c. Iudeis. 45. diſt. quia fides ex ne-

ceſſitate eſſe non debet, vt in. c. quid autem. 45. diſt. Deus enim opt. max. diligit voluntarium militem, vt in. c. non eſt. 15. quaſt. 1. & ſic omnia iura, tam ciuilia quam canonica diſponūt vt nulla iniuria fiat Iudeis, nullaquē violentia, vt in. d. c. ſicut, & in. l. chriſtianis. C. de paganis. Rurſus comprobatur iſta ſententia, quia in baptiſmo requiritur voluntas propria, ſuę interpretatiua per alios, vt ſeruatur in baptiſmo paruulorum chriſtianorū, vt in. c. parvuli, de conſecrat. diſt. 4. & in. c. maiores, de baptiſmo. Et inter minis hanc opinionem tenet D. Thomas. 2. 2. quaſt. 10. art. 12. dicens, quod ſi infantes baptizarentur inuitis & reſiſtentibus eorū parentibus ſequerentur homicida, & apoſtaſia. Quam opinionem defendit & approbat Durand. Ricard. & Palud. in. 4. ſentent. diſt. 6. Gerson, in regulis moralibus, Calderi. in tit. de Iudeis, cōſ. 3. Caieta. in repet. c. ad limina. 30. quaſtione. 1. §. 1. num. 64. Anton. Schapa de iure non ſcripto lib. 2. c. 41. Greg. in. l. 2. titulo. 23. p. 2. gloſ. 3. Didacus Perez, in. l. 12. tit. 3. lib. 8. ordin. gloſ. *tornar a la fee, *Bibaldus in candelabro eccleſ. tit. de baptiſmo, nume. 55. & nouiſſimè hanc ſequitur opinio, nem noſter conciuſes D. Ximenez, in ſua concordata iuris, ad. d. c. Iudeorū 28. quaſt. 1. in. 2. p. vbi refert duas communes, & dicit ſic tenuiſſe & publicæ legiſſe doctor vera (magiſter vtriuſq; merito venerandus) & Lelius de Zāchis, de priuileg. eccleſiæ priuileg. 142. nu. 10. & 13. Mēch. lib. 1. cōtrou. illuſ. c. 8. nu. 12. Buſc. cōſ. 152. volu. 2. nu. 11 & 70. Natta. cōſ. 434. Pariſ. cōſ. 2. vol. 4. nu. 17. & 34. & hāc dicit cōmunem opinionē Card. Abb. Præpoſ. & Felin⁹, d. c. ſicut, & hanc dicit veriorē & cōmuniorem Maſcard. de Suſannis in tract. de Iudeis. 3. p. c. 2. num. 6. & Didacus Perez, in. l. 1. tit. 4. lib. 8. ord. pag. 117. & Enriquez (religioſo ſocie

tatis Iesus in sua summa moralis theologia, lib. 2. c. 25. & late per magistrum Bañes, in 2. 2. questione. 10. artic. 1. & Aragon, ibi, questione. 10. art. 8. & 12. Quam opinionem etiam tenet Card. Flor. in cle. 1. in fin. de Iudeis & sequitur Anania, in d. c. sicut, ubi Io. de Lign. dicit, quod communiter approbatur ista sententia, ex glossa illius rex, quam etiam sequitur Caietan. in suo sacramentali, in sacram. baptismi questione. 45. & Angelus, in summa, verb. baptismus. §. 2. & Card. Alexan. in c. si sincera. 43. distinct. & alios allegat Matth. de Afflict. decis. 151. num. 3. & Sylvest. in summa, verb. baptismus. 4. num. 5. ubi refert communem opinionem, & sequitur Angles, in suis questionibus theolog. in quest. de recipientibus baptismum, art. 2. ubi refert tres doctorum opiniones in questione proposita, & pro hac opinione allegat Ferretus, in conf. 70. numer. 1. Concilium Toletanum quartum, in c. 59. & 65. quod Concilium fuit celebratum anno domini. 681. sub Honorio 1. Pontifice Maxi. regnante anno tertio Sisenando rege in hac urbe Toletana. Concilij verba hæc sunt. *In-
da qui christianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab episcopo civitatis illius, ut si cum eis permanere cupiunt christianæ efficiantur, quod si ad moniti nolluerint separentur filij autem, qui ex talibus nati sunt, fidem atque conditionem matris sequantur. Similiter & illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus & fidelibus viris christianam religionem sequantur, non iudaicam superstitionem.* Quod decretum Concilij Toletani declarat tex. in c. maiores. §. propter quod, de baptismo. Ex quibus clarè colligitur quod filij infidelium sequuntur conditionem patris, vel matris profitentium fidem catholicam, quasi secus sit, si filij procreati fuerint à patribus Iudeis: quia tunc inuitis parentibus non sunt baptizandi, cum non profi-

teantur fidem orthodoxam, sed iudaicam superstitionem. Quam opinionem sequitur Simancas, de catholicis instit. tit. 29. numero. 53. dicens, contrariam opinionem vni ecclesiæ comprobata non esse. Sed his non obstantibus, contraria opinionem defendunt gravissimi doctores, imò parvuli infidelium ab inuitis parentibus auferri posse, & baptismi sacramento regenerari. Ita tenent Archid. & Ioann. Andr. & alij, quos refert Simanc. ubi supra, & illos sequitur Ioan. Bapt. Ferret. conf. 76. num. 5. ubi dicit communem opinionem ex Prepos. & Card. Alexan. in d. c. qui sincera. 43. distinct. & pro hac sententia plures doctores refert & sequitur Matth. de Afflict. decis. 151. a num. 4. quæ confirmatur ex tex. in d. c. parvuli, de consecrat. distinct. 4. ubi dicitur, quod parvulis sufficit fides offerentium, nulla facta mentione de fide parentum, & sic sufficit fides patrinorum, vel alicuius christianæ, ut in c. illud præscrutari, & c. hi qui, de consecr. distinct. 3. Nec in hoc casu patria potestas Iudeorum, est in consideratione, prout existimant doctores p. contraria parte adducti, quia secundum Afflictis, supra, numer. 8. Iudei non habent filios in sua potestate, & licet haberent in eos patriam potestatem, procederet quoad temporalia, & non quoad spiritualia. Præterea confirmatur ista sententia ex ratione tex. in cap. maiores. §. propter, quod, de baptis. ubi baptismi suscipit sacramentum, qui terroribus atque supplicijs violenter attrahitur ad baptismum, & sic ad observantiam fidei christianæ cogendus est. Quod quidem à fortiori debet procedere in parvulo in fidei, qui non solum non habet voluntatem violentam in baptismo, imò habet voluntatem præstam profitendi fidem catholicam. Rursus confirmatur ista sententia, quia

quia in baptismo (de quo est noster sermo) interueniunt omnia requisita de substantia & perfectione baptismi, quæ est materia, & forma, & intentio, sacerdotis baptizantis, & voluntas parentis spiritualis, offerentis eum in baptismo, & sic consequitur, quod talis puer recipit characterem baptismi in fide parentis spiritualis, & semel baptizatus debet cogi ad ea quæ sunt fidei, ut in d. c. Iudeorum. 28. quæst. 1. qui text. optime facit pro hac sententia & eius verba sunt. *Iudeorum filios vel filias, ne parentum ultra inuoluntur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus deputandos, aut monasterijs, aut christianis mulieribus, aut viris Deum timentibus, ut sub eorum conversatione cultum fidei discant, atque in melius instituti, tam in moribus, quam in fide proficiant.* Ergo si sunt filij Iudeorum, bene inferitur quod non sunt baptizati, & si in fide debent proficere, & cultum fidei discere, bene sequitur quod sunt baptizandi, cum sine baptismo fides non sufficiat, quia baptismus est ianua omnium sacramentorum, & nisi quis renatus fuerit ex aqua ex spiritu sancto, non intrauit in regnum celorum. Quæ opinio satis pia & æqua mihi semper visa fuit, quando pueri sunt tenere ætatis, qui non habent velle nec nolle, siue parentes illorum sint capti in bello, siue ex alia causa serui fiant, siue non, quia baptizari possunt reluctantibus parentibus à potestate regia, ut legitur fecisse serenissimus Rex Federicus, cuius factum fuit approbatum per consilium Neapolitanum, propter fauorem fidei christianæ, ut refert Afflictis, supra, numer. 13. & de episcopo Iustinopolitano idem refert Ferretus, conf. 76. in princip. & sic reiecta distinctione tradita per Simanc. supra, ita tenendum credo, sub lima & correctione sanctæ matris ecclesiæ. Et licet verum esset, quod prædicti filij, suis parenti-

bus inuitis non essent baptizandi, tamen si de facto baptizentur, verè recipiant baptismum, nec amplius sunt parentibus tradendi, ut in d. c. Iudeorum, & in c. 2. de conuers. infid. Quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, ut in l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, ubi Iass. & resolu. ita Ferretus, supra, num. 6. licet & in hoc contrarium doceat Simanc. supra, quæ opinio nimis crudelis & rigurosa est, quia quando filij Iudeorum, inuitis parentibus baptizantur à regibus, & principibus christianis, illud faciunt auctoritate suprema & publica, & sic cum Deus, qui est dominus vniuersalis, secundum legem naturalem, & euangelicam, præcipiat omnes paruulos sibi per baptismum consecrari, sequitur, quod licet pater in fidelis, qui est dominus particularis, velit oppositum, quod princeps, qui est in terra minister iustitiæ poterit illos auferre, & Deo opt. max. per baptismum consecrare, & sic tales pueri recipiunt characterem baptismalem, prout docet & defendit Angles, supra, conclusionem. 1. & 2. ubi assignat rationem, quia si princeps potest spoliare patrem infidelem, patria potestate, quando vult suos filios occidere multo magis & à fortiori poterit, quando eos spiritualiter occidit. Et licet non sin facienda mala ut inde veniant bona, & malum sit spoliare patrem infidelem potestate quam habet iure naturali in filium tamen hæc ratio, non tollit vim conclusionis, quia ordo charitatis est in præcepto, & quando alia via salutis æternæ non patet, quam priuando proximum re aliqua temporali, possumus illum re illa priuare, animo re compensandi, & tunc nulla fit iniuria. Et sic cum parvulis in fidelium alia via salutis æternæ non pateat, nisi eripiendo illos à patria potestate, animo recompensandi iniuriam, con-

Secundoque illos Deo per baptismum non erit profecto facere malum, cum vitam spirituale, salutemque eternam preferre teneamur bonis temporalibus, ut docet Angles, supra, qui bene hoc declarat. Ex qua doctrina defendi potest hanc nostra sententia, & etiam potest saluari doctrina Simanc. de qua supra, ut procedat in personis particularibus, qui non habent iurisdictionem, nec dominium infideles & illicum paruos, reducere illos ad fidem catholicam, reluctantes parentibus, & sic si de facto a talibus personis baptizentur, non recipient characterem baptismale, ut ipse docet. Ex qua resolutione & doctrina, de qua per magistrum Angles, supra, defendi potest titulus & dominium, quod ab antiquo obtinuerunt reges nostri Hispaniae, in regnis Indorum, ex eo quod illos reducerunt ad fidem catholicam, quod cum facere non possent nisi perviam belli, cum linguam Hispanicam non intelligerent, nec concionatores verbi divini sine magno milite non admitterent, necesse fuit arces munitas hinc & inde extruere, ut tenet Ioan. Mai. in. 2. sententiarum, distinct. 44. quaest. 3. loquens in specie de terris Indorum maris Oceani, a nostris occupatis. Quod late, & doctissime (more suo) disputat Greg. in. 1. 2. tit. 23. par. 2. verb. *acrecenar el pueblo a su fee.* & Latius Marquard. de Sutan. in suo tract. de Iudaeis. 1. p. c. 14. vbi disputat, an Indi maris Oceani, iuste a principio debellati fuerint per Hispanos primos, cum magis animoditandi se, quam edocendi illos fidem catholicam, ad illos se contulissent, & perviam belli cogi non poterant ad fidem catholicam, ut in. d. l. 2. & in. l. 6. tit. 24. p. 2. & docet D. Thom. 2. 2. quaestione. 10. art. 8. & in. 4. sentent. distinct. 13. quaestione. 4. art. 1. ad. 6. & Syluest. verb. baptismus. 4. §. 6. & verb. Iudei.

num. 11. Simanc. de charoli. instit. tit. 35. num. 13. Didac Perz, in. l. 12. tit. 3. lib. 8. ordinam. pag. 65. col. 1. & melius Greg. sup. verb. *acrecenar el pueblo a su fee.*

SVMMARIVM.

- 1 Affirmativa partis in quaestione proposita referuntur auctores.
- 2 Commissa causa possessionis, non est commissi causa proprietatis.
- 3 Proprietas cum possessione, nihil habet commune.
- 4 Cap. ex conquestione, de rest. spoliato, declaratur.
- 5 Reconventionis ratione iudex incompetens efficitur competens.
- 6 Litigatores non possunt molestare partem in causa possessionis, si in proprietate non habeant iustitiam.
- 7 Peccat mortaliter, qui utitur iudicio possessorio, non habens iustitiam in proprietate.
- 8 Proprietatis iudicium absorbet iudicium possessionis.
- 9 Aduocatus potest uti remedijs possessorijs, licet pars pro qua aduocat non habeat iustitiam in proprietate.
- 10 Aduocatus, legis non hominis debet habere conscientiam.
- 11 Aduocati fuerunt plurimi sancti.
- 12 Aduocatus fuit Christus dominus noster.
- 13 Aduocationis officium exercet Virgo Maria pro peccatoribus, & est officium apud Deum laudabile & meritorium.
- 14 Aduocati si munus suum iuste exerceant plus merentur apud Deum quam sacri concionatores.

QVAESTIO. 736.

Utrum commissi causa proprietatis, intelligatur commissi causa possessionis. Comm. contra comm.

PArtem affirmatiuam in quaestione proposita tenet gloss. 2. in. c. pastoralis. de caus. poss. & propriet. cum qua est communis opinio doctorum, ex Abb. num. 10. & 11. & tenent doctores, in. c. ex coquaestione, de rest. spoliato. & dicit communem opinionem Socinus, in. c. accedens, el. 2. ut lite non constet, & sequitur Cassiodorus, decisione. 9. in tit. de caus. poss. & propriet. num. 12. Nec huic opinioni obstat tex. in. l. de proprietate. C. si a non compet. cui quadrupliciter respondit Abb. sup. Sed contrariam opinionem in quaestione principali, ut commissi causa proprietatis, non ceseatur commissi causa possessionis, nisi veniat incidenter, tenet gloss. in. d. l. de proprietate, quae communiter approbatur ex Abb. in. d. c. 1. numer. 13. & sequitur Iass. in. l. nulli. C. de iudi. num. 13. Ripa, in. l. naturaliter. §. nihil commune, num. 21. ff. de acquirend. poss. & ibi Bereng. in repet. 2. p. c. 2. num. 12. & Beroius, in rub. de iudicijs, num. 8. Et ratio desumitur ex dispositione tex. in. d. §. nihil commune, vbi dicitur, quod nihil habet commune proprietatis cum possessione, cui resolutioni non suffragatur tex. in. d. c. ex conquestione, quia ibi illud procedit virtute reconventionis, quae prorogat iurisdictionem in causa possessionis, & ratione reconventionis iudex alias in competens efficitur competens, ut in l. quoties. C. de iudic. c. tuam, de ordi. necogint. c. 1. vbi docto. de mutuis petitio. auth. & consequenter. C. de sentent. & interlocu. omni. iud. unde cum causa possessionis sit separata a causa proprietatis, licet causa possessionis sit commissi, non ex eo cesebitur commissi causa proprietatis. Caveat tamen litigator ne molestet, nec litigat vexet aduersarium in causa possessionis, si res de qua agitur, in causa proprietatis ad eum non pertineat, quia illud fieri non potest sine periculo animae, & sciens & prudens hoc faciendo, peccat mortaliter, & tenetur ad omnes expensas, damna, & interesse parti victae. Ita tenet Sarmien. lib. 2. selecta. c. 13. num. 5. assignans rationem, quia iudicium proprietatis, absorbet iudicium possessionis. c. cum dilectus. c. cum ecclesia sutrina, de caus. poss. & propri. & ideo si de non iure agentis constaret possessorio, per rem iudicatam in petitorio, vel per confessionem partis ipsius, excluderetur possessorio. d. c. cum dilectus. & secundum veram & receptam opinionem Innocent. in. c. constitutus, de filijs praebiter. quem sequuntur docto. in. d. §. nihil commune, vbi Iass. numer. 43. Alex. 14. Ripa 35. & alios refert Menoch. de recup. poss. remedio. 1. num. 233. Quae sententia nimis rigurosa mihi semper visa fuit, & valde torquet animum litigatorum & aduocatorum, quia si ipsi in foro conscientiae non possunt agere remedio possessorio. similiter nec aduocatus poterit iuste in tali causa patrocinium prestare. Cuius contrarium semper vidimus & audiuius, & nihil tam vsitatum in iure, quam interdicta possessoria intentare in limine iudicij & maioratustenutam illorum remedijs utendo. Et sit sub correctione almae matris ecclesiae existimo, non peccare aduocatum, qui in tali causa patrocinium praestiterit (licet ipse litigator peccet) ut tenet Innocent. in. c. pastoralis, num. 6. de caus. poss. & propri. dicens, *neque habeas, o aduocatus, conscientiam lesam, eo quod dederis causam peccandi spoliato. & retinendi rem alienam quia potest esse quod verum sit, licet eam non probet esse suam.* Cuius opinionem sequitur ibid. Ioan. Andr. & Bald. in Margarita, verb. aduocatus, reddens rationem, quia aduocatus, legis, & non hominis debeat habere conscientiam, & sequitur Parlador. lib. 1. rerum quotidiana.

SUMMARIUM.

fidianarum c.2. num.6. vbi dicit, qd aduocatus excusatur à peccato & restitutione, si clientulus in possessore iudicio ius habeat in proprietatis vero non, quod verum existimo, quia aduocatorum conscientia magis sunt exoneranda, quam grauanda, vt libentius munus illud sanctè exerceant & sic facilius in locum Diuorum cōstituantur, vt legitur de D. Ambrosio, & Iuo Brito, qui fuerunt aduocati & sancti, vt refert Cassaneus, in cathalogo gloriæ mundi. 7.p. considerat. 29. in fine & Matienço, in dialogo rellatorum. 1.p.c. 7. num. 3. & etiam Christus dominus noster fuit aduocatus pro Maria Magdalena, contra Martham, vt legitur Lucæ. c.10. Mat. h. 26 Marc. 14. & Ioan. 12. Quid inquit, molesti estis huic mulieri? bonum enim opus operata est in me. Ex quibus auctoritatibus sacri doctores (maximè D. Augustinus) notant quod dominus fuit aduocatus pro Maria & Martha, idē tradit Rolandus, conf. 36. num. 5. vol. 3. vbi in laudem aduocatorum plura congescit, & etiam Virgo Maria aduocata peccatorum vocatur ab ecclesia, in quotidiana oratione, cuius exordium est. Salue regina, ibi, *Eia ergo aduocata nostra, & ita aduocati tot sanctorum imitatores exercent officiū apud Deum, valde meritorium & laudabile, atq; ad vitæ hominū & patriæ salutem necessarium, plusquam milites armatæ militiæ, vt tradit Rolandus à Valle, supra. Vnde merito illorum conscientia non sunt coagulanda, nec oprimentæ, vt fecit Sarinien to supra, num. 5. & sic verior est opinio Parladori, supra, qui in num. 8. resoluit, quod aduocatus si munus suū vt debet obeat, quod plus meretur aduersus Deum, quam sacri verbi cōcionatores. Idemquē tenet Burgos de Paz, in prohemio leg. Tauri, nu. 382. & Greg. in l. 1. tit. 4. p. 3. verbo. *los iuxgadores, vbi assignat rationem.

- 1 Incestus cum consanguinea vxoris, impedit matrimonium contrahendum.
- 2 Incestus cum propria consanguinea, est impedimentum ad contrahendum matrimonium secundum communem opinionem canonistarum.
- 3 Contraria opinio in questione principali proponitur quod incestus cum propria consanguinea non sit impedimentum de iure.
- 4 Matrimonium magis offenditur per incestum commissum cum consanguinea vxoris quam cum propria propter exactiōem debiti.
- 5 Incestus commissus cum propria consanguinea, nullo iure diuino, nec positiuo, est impedimentum.
- 6 Copula inter proprios consanguineos, non est impedimentum ad contrahendum matrimonium quando in gradu consanguinitatis est dispensatum.
- 7 Copula tac. turnitas non reddit dispensationem nullam.
- 8 Copula inter proprios consanguineos, etiam si taceatur in dispensationis petitione, non redditur dispensatio nulla.
- 9 Relatio pontifici non est faciendæ de criminibus proū est crimen incestus.
- 10 Incestus cum propria consanguinea est crimen & peccatum grauissimum, non tamen impedimentum.
- 11 Pontifici est faciendæ mentio de his quæ eū redderent difficiliorem.
- 12 Pontifex inuocatur ad facilius dispensandum, quando inter consanguineos interuenit copula vt scandala euitentur.
- 13 Nemo tenetur se prodere, nec delictū occultum manifestare.
- 14 Dispensationem reddit subrepticam taciturnitas copulæ secundum aliquos.
- 15 Gutierrez, & alios increpat author in hac opinione.
- 16 Nunquam vidimus, nec audiimus incestuosos petere dispensationem.
- 17 Stylus curiæ Romanæ non est quod exprimat

- matum copula, cum non dicatur in dispensationibus dummodo cognita non fuerit, sed dummodo rapta non sit.
- 18 Cap. 5. sess. 24. Conc. Trid. declaratur, vt solum procedat in matrimonio iam contracto, habita copula, vt facilius dispensetur.
 - 19 Stylus curiæ facit ius.
 - 20 Iudex in partibus non debet indicare secundum stylum curiæ Romanæ.
 - 21 Stylus curiæ modo albus, modo niger.
 - 22 Stylus curiæ est volubilis, & mutatur ad mutationem Papæ & auditorum.
 - 23 Stylus curiæ debet esse scriptus, & in aperto prolatus, vt à iudicibus sit obseruandus.
 - 24 Stylus curiæ debet esse confirmatus aliqua speciali decisione Papæ, alias ordinarius non tenebitur illum seruare, cum consistat in facto, & non presumatur.
 - 25 Iuri scripto potius ad herendum est, quam stylo Romanæ curiæ propter illius contrarietatem.

QVAESTIO. 737.

Utrum incestus cum propria consanguinea, impediatur matrimonium contrahendum. Communis contra communes.

Incestus commissus cum consanguinea vxoris, est impedimentum impediens matrimonium contrahendum, non tamen dirimit iam contractum. Ita probat tex. in c. transmissæ, de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ. Et hæc est expressa determinatio ecclesiæ, secundum Veracruzz, in specul. coniug. 1. par. art. 23. de impedimento incestus, & probatur in l. 13. & 14. tit. 2. part. 4. vbi declarat Greg. verb. consuparienda, & resoluit nostram questionem, dicens, incestum cum propria consanguinea esse

impedimentum, sicut cum consanguinea vxoris, & quod sit standum dispositioni illius legis, cum sic per illam interpretetur ius canonicum. Quam opinionem tenuit gloss. in c. de incestis. 35. quæst. 3. & gloss. fin. in c. si quis viduam. 32. quæst. 7. & Host. loa. Andr. Abb. in c. 1. de eo, qui cognouit consanguineam vxoris. & Ang. in iumma, verb. incestus. 5. fi. Et hæc est communis opinio canonistarum, secundum Nauarr. in manu. c. 22. num. 75. qui huic adheret opinioni, & Anton. Cuchus, lib. 5. maiorum institut. tit. 12. num. 27. cum tribus sequentibus.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior & receptior est, & semper illam defendi in iudicando & cōsulendo, quia incestus cum propria consanguinea, non est impedimentum de iure, sed solum cum consanguinea vxoris, vt in toto titulo. de eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ, & sic hanc opinionem sequitur D. Thom. in 4. sent. dist. 34. quæst. 1. art. fin. & Florentin. 3. par. tit. 1. c. 15. §. 4. Ricar. dicta dist. 34. Syluester, verb. matrimonium. 7. impedimento. final. Couarr. in 4. 2. p. c. 6. numer. 4. Veracruzz, in specul. coniug. 1. part. art. 23. conclus. 1. vbi dicit hanc esse communem opinionem theologorum, quam sequitur Cordo. in suis quæst. lib. 1. quæst. 12. Ledesma, de matrimo. in secund. 4. quæst. 60. art. 4. quam etiam refert communem Ioan. Gutierrez, canonicarum quæst. c. 15. numer. 6. & illam sequitur Matienço, in rub. tit. lib. 5. nou. recop. gloss. num. 138. vbi refert duas communes opiniones, dicens, quod etsi per incestum commissum cum propria consanguinea, grauius facinus perpetretur, quam cum consanguinea vxoris, propriè tamen per incestum cum consanguinea vxoris, magis offenditur matrimonium, cum propter affinitatem exactio debiti impediatur à propria coniuge.

Rursus confirmatur ista nostra sententia, quia si incestus commissus cum propria consanguinea, esset impedimentum, quo minus posset contrahi matrimonium, sequeretur quod aut esset impedimentum à iure naturae inductum, vel à iure diuino positum, vel à iure humano, sed nullo illorum est inductum, ergo nullum est impedimentum. Primò, non iure naturae, prout notissimum est, nec iure diuino quia in Leuitico, solum prohibetur matrimonium cum affinibus & consanguineis, vt Leuitici. c. 18. iure positum non esse inductum probatur quia in. c. transmissa, & in. c. ex literis, de eo qui cognoscit vxor suam solum ponitur impedimentum de incestuoso cum affinibus. Et sic de primo ad vltimum sequitur manifestè, quod nullum sit impedimentum de iure.

Ex quibus venit dilucidanda illa quotidiana & assidua quaestio, contingens semper in hoc tribunali vicarij generalis Toletani, tanquam executoris dispensationum Apostolicarum, an scilicet taciturnitas copulae inter consanguineos proprios, habita ante, vel post dispensationem obtentam à Rom. Pontifice, reddat dispensationem nullam, ita vt sit necessaria noua dispensatio cum relatione copulae. Cuius determinatione dependet ex resolutione nostrae quaestionis, quia si nullum est de iure impedimentum, sequitur, quod non sit facienda mentio copulae in dispensatione, ac proinde, licet de copula inter proprios consanguineos constet iudici, siue ex probationibus coram eo adductis, siue ex confessione propria ipsorum contrahentium, non poterit ipse denegare dispensationem, si in reliquis relatio dispensationis vera sit. Et sub correctione ecclesiae dicendum est, validam esse dispensationem, etiam si copula sit inter proprios consanguineos, ante petitam dispensationem, siue postea sub

sequuta contradistinctione, & opinione Bartholomei, Humada. in. l. 2. tit. 15. p. 2. glo. 10. à nume. 5. qui inutiliter distinguit. Quod quidem comprobatur ex principibus fundamentis superioris quaestionis, ex quibus probauimus, copulam inter proprios consanguineos non esse impedimentum de iure. Ergo si nullum est impedimentum, sequitur quod valida sit dispensatio, etiam si copula non exprimitur. Secundò comprobatur ista sententia quia de criminibus non est facienda mentio Pontifici, vt docet Felin. in. c. postulasti. num. 2. de rescrip. & plures allegat Sarmien. lib. 1. select. c. 9. per totum. Ergo cum incestus cum propria consanguinea sit quoddam crimen, & peccatum mortale grauissimum, sequitur quod de eo non sit facienda mentio, cum non sit impedimentum de iure, nec ex hoc Pontifex reddatur difficilior, nam alias de omni crimine & delicto in vita commisso esset facienda mentio, quod non est dicendum, vt resoluit Sarm. supra. Nec praedictis obstat tex. in. c. quia circa, de consang. & affin. vbi est facienda mentio Pontifici, de omni eo quod eum redderet difficilior ad dispensandum, quia in casu proposito non est verisimile quod Pontifex redderetur difficilior, imò piè credendum est, quod facilius concederet dispensationem, ratione copulae, vt scandala euitentur. Et ob hanc rationem inuitatur ad facilius dispensandum, prout quotidie vidimus, & docet Couar. d. c. 6. num. 13. per rx. in d. c. quia circa, & si impetrans dispensationem faceret relationem copulae, manifestaret suum delictum, & se proderet, ad quod de iure non tenetur. Quando verò copula fuit subsequuta post dispensationem obtentam, & factam relationem Pontifici (antequam ordinarius dispenseret) est casus minus dubitabilis, cum eo tempore

vera

vera relatio facta fuisset Pontifici, & licet si cum aliquos taciturnitas copulae reddat dispensationem subreptitiam, vt tenet Collecta. in. c. 1. de eo qui cognoscit consanguineam vxor suam, & Gambar. de potestate legati. lib. 7. nu. 409. & sequitur Gutierrez, in suis canonicis. quest. c. 15. numer. 23. vbi dicit quod gratia est subreptitia, si copula non exprimitur, verum nunquam mihi visum fuit, cum impedimentum non sit de iure, vt tenet Cordoua, in suis quaestionibus. quest. 45. in. 2. editione, Nauar. in manuali. c. 22. nume. 65. vbi dicit, quod nunquam vidimus, neque audiuius, quod incestuosi petant dispensationem ad contrahendum matrimonium, quod non procederet si esset aliquod impedimentum de iure & nostram opinionem tenet nouissimè idem Nauar. in còl. 5. tit. de consanguin. & affinit. vbi loquitur de consanguineis qui secretè habuerunt copulam, & resoluit non esse subreptitiam dispensationem, licet eam non expresse Pontifici, quia non est facienda mentio nisi de illis tantum de quibus iura iubent, etiam si talia sint, quibus expressis difficilior Papa dispenseret, pro qua sententia allegat Felin. in. c. postulasti, de rescrip. & decis. Rot. 32. innouis, tit. de res. maximè, quia episcopus poterit circa incestum dispensare, idemque tenet. in cons. 2. titu. de sponsalib. vbi idem resoluit, quando copula fuit habita post conceitam dispensationem, & cum ipse fuerit Romae, & viderit & intellexerit stylum curiae, si verum esset, quod sit stylus curiae Romanae, quod exprimitur copula, profecto ipse deponeret de praedicto stylo, & si stylus curiae esset in contrarium, in omnibus dispensationibus diceretur, quando committitur ordinario facultas dispensandi, dummodo mulier cognita non fuerit, quod tamen nunquam dicitur, sed solum, dummodo rapta non fuerit.

Ergo si in hoc solo casu & crimine quod sponsa sit rapta, non dispensatur, sequitur quod in reliquis casibus & criminibus commissis, in dispensatione non contentis, sit dispensandum arg. cum prator. ff. de iud. Nec praedictis aliquid obstat Conciliū Trid. c. 5. sess. 24. de ref. matr. quia procedit in matrimonio iam contracto, & quando spe facilius dispensationis consequenda, habita est copula inter consanguineos, quod est multum diuersum in casu quaestionis propositae, vt dicit Gutierrez, supra, num. 17. & Humada, in. l. 2. tit. 15. p. 2. glo. 10. num. 5. cum sequentibus, quod magis verò virget pro contraria sententia est dicere, quod stylus curiae facit ius, vt in. c. quam graui, de crimi. falsi. c. ex literis de constitu. c. penult. de consuet. vti. vel inutil. & plures refert Mascardus, vol. 3. de probationibus, conclusionem. 1312. num. 51. & quod stylus curiae sit, & communis praxis, vt copula exprimitur, saltem ratione compositionis cum Datario? Quia respondeo. Primò, quod Nauar. in suis consilijs deponeret de stylo curiae, si aliquis esset. Secundò, quod iudex in partibus non debet iudicare secundum stylum curiae Romanae. Ita Ferret. còl. 48. num. 19. Azevedo, in. l. 2. tit. 10. numero. 11. lib. 4. recop. & sic ordinarius cui est concessa facultas dispensandi, non debet secundum illum stylum, quem non vidit, nec est in corpore iuris, iudicare. Maximè, quia stylus curiae modo albus, modo niger, est vt tradit idem. cons. 11. n. 9. & cons. 52. num. 6. & Mandos. in reg. cancell. 33. quest. 8. nume. 5. & Felinus, in. c. Rodolphus, num. 22. de rescrip. vbi dicit quod stylus curiae est volubilis, & mutatur ad mutationem Papae & auditorum, & Staphyleus de literis grat. in in praelud. num. 4. fol. 13. Mandos. sup. & Lopus, allegat. 51. & plura tradit Rebuff. in tract. de consuet. art. 2. glo.

Practicae Quaestiones.

13. num. 54. ubi dicit, quod stylus curiae, ut servetur debet esse scriptus, & in aperto prolatus, & notorius, & per Rom. Pontif. approbatus, & etiam tunc non imponit necessitatem ut in alijs tribunalibus & curijs servetur. Ita Bald. in c. 2. de ferijs, & Gomez. in prohem. regul. cancellariae. Ergo cum officiali Toletano committatur per Pontificem ut dispense in tali gradu, si preces veritate nitantur, sequitur, quod teneatur dispensare, licet sibi de copula constiterit, cum illud non veniat in sua commissione, nec alias de iure sit impedimentum, nec de contrario stylo curiae sibi aliquo modo constet. Et ut ordinarius teneatur servare in decisionibus causarum styli curiae, est necessarium quod sit confirmatus speciali decisione Papae, ut docet Lopus, allegat. 52. col. 1. & Casiadorus, decisione 13. circa finem, in tit. de prebend. & cum stylus sit facti, non presumitur nisi probetur. Ita Hieronymus Gigas, cons. 38. num. 70. & potius iuri scripto ad heredem est, quam stylo Romanae curiae, propter illius varietatem. Ita Casiadorus, titulo de restitutione spoliati, decis. 9. num. 17. & cum casus iste non semel sed multoties contigisset, ita patrocinium praestiti, simul cum doctissimo doctore Navarro, canonico ecclesiae Toletanae, (cuius anima requiescat in pace) & pro hac opinione iudicatum fuisse bis, mihi notum est. In casu tamen, quando copula habita fuit post concessam dispensationem est casus minus dubitabilis & sic uterque (meo iudicio) pariformiter debet determinari, cum neutro casu sit impedimentum de iure, praedicta copula inter proprios consanguineos, & quia nullo iure cauetur (secundum Navar. supra, indict. o. cons. 2.) quod non possit impetrari dispensatio super vno impedimento, non facta mentione de alio, quanvis matrimonium iuste co-

trahi non possit, donec super vtroque dispensetur. Impedimentum tamen incestus solum impedit, non dirimit, ut ipse tradit, num. 2. & in manua. c. 22. num. 74. & 75. quod intelligo, quatenus incestuosi de iure impediuntur contrahere cum alijs, non vero inter se, cum hoc non reperiatur de iure prohibitum.

QVAESTIO. 738.

Verum absens causa reip. restituitur contravfucapionem completam in absentia, vel in praesentia Communis contra communem, & quid iure regio.

Absente causa reipublice, restituitur contravfucapione, siue completa fuerit eo absente, siue eo praesente, lapso parvo tempore post reditum probat, text. in l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex quibus caus. maio. §. rursus, inst. de actio. Quam sententiam extendit gloss. in d. §. sed quod simpliciter, etiam si post reditum, magnum temporis spatium labatur, dum tamen deducto absentiae tempore, reliquum tempus non sufficiat ad complendam vfucapionem. & est similis gloss. in c. dilecto, verb. & futura, de verborum significatione, quam dicit veriore Salic. in l. quod tempore, num. 2. C. de restitut. militum, ubi dicit communem opinionem Albericus, dicit etiam communem Iass. in d. §. rursus, num. 57. & ratio est, quoniam illo tempore absentiae dominus fuit lesus per absentiam, & sic debet illud tempus absentiae deduci de medio argu. tex. in l. nec non §. si. cum. l. sequenti. ff. ex quibus caus. maior. & sequitur Balbus, de praescriptio. 1. part. 6. partis. columna. 4.

Sed

738. Communes contra communes. 739 477

Sed contrariam opinionem (imò quod non educatur tempus absentiae, nec absens restituatur, transacto non modico tempore) tenet Azo, in summa, tit. de restitut. militum, & dixit communem opinionem Paul. in l. diuortio. §. non solum, num. 4. ff. soluto matri. & pro hac opinione facit tex. in d. §. sed quod simpliciter ibi, *non quodcumque sed modicum tempus, *Maximè, quia post multum tempus, est quod imputetur absenti, unde nimirum si non restituatur, ut in lis qui reipub. ff. ex quibus caus. maiores. Prima tamen opinio verior & humanior est, & approbata de iure regio, in l. 28. tit. 29. part. 3. ubi illud notat Gregor. verb. *començasse, *ubi dicit contrariam opinionem communiter reprobari, & pro hac sententia est elegans tex. in l. Pantoni. 85. ff. de acquir. hered. quem exornat & declarat Ant. Gomez. 1. tom. variarum, c. 9. num. finali.

SUMMARIUM

- 1 Ecclesia in temporalibus non habet iurisdictionem.
- 2 Clerici sunt exempti iure positivo, in temporalibus a iurisdictione temporali.
- 3 Principes temporales non subiacentur Papae in temporalibus.
- 4 Romana ecclesia quod possidet in temporalibus habuit ab Imperatoribus.
- 5 Laicus pro re civili non potest conveniri coram iudice ecclesiastico.
- 6 Papa non habet vtrumque gladium in temporalibus.
- 7 Papa non iudicat de causa regis Anglorum.
- 8 Iurisdicatio temporalis & spiritualis est distincta.
- 9 Reges Francorum in temporalibus non recognoscunt superiorem.
- 10 Caesar danda res sunt Caesaris, & Deo quae Dei sunt.
- 11 Petro Dei Vicario non fuit data potestas

- temporalis, sed spiritualis.
- 12 Auctoritates sacrae paginae referuntur pro hac sententia.
- 13 Iurisdicatio temporalis non habetur à Papa sed à Deo.
- 14 Papa non habet iurisdictionem temporalem, & sic non appellatur ad eum.
- 15 Papa Imperatori soluit tributum.
- 16 Potentia distinguntur per actus.
- 17 Iurisdictiones distinguntur penes obiecta.
- 18 Iurisdicatio temporalis non subest spirituali.
- 19 Deus creavit caelum & terram in principio, hoc est spiritualem & corporalem creaturam.
- 20 Deus creavit lucem in primo die creationis.
- 21 Deus fecit duo luminaria, videlicet Solem & Lunam.
- 22 Papa intelligitur per Solem, & Imperator per Lunam.
- 23 Cap. quoniam. 10. distincte declaratur.
- 24 Caput cum ad verum & cap. duo sunt. 96. distincte declaratur.
- 25 Mundus regitur duabus personis, Papa & Rege.
- 26 Captivum de ord. cognit. declaratur.
- 27 Imperator dicitur mundi dominus.
- 28 L. de precatio. ff. ad l. Rhod. de iactu, declaratur.
- 29 Dominium eiusdem rei non possunt duo in solidum habere.
- 30 Imperium à Deo est traditum imperatori.
- 31 Iurisdicatio laica non nascitur ex ecclesia.
- 32 Reges Hispaniae in temporalibus nemini subiacent.
- 33 Subditus regis in temporalibus non appellat ad Papam.
- 34 Singula officia singulis personis sunt committenda.
- 35 Pater spiritualis, & carnalis eiusdem filij, nemo potest esse.
- 36 Imperator erit unus & solus.
- 37 Iurisdicatio spiritualis & temporalis differunt specie.
- 38 Sol sicut superat Lunam, & aurum plumbum, ita iurisdicatio ecclesiastica superat secularem.

L. d. Deus

exerceri sine iurisdictione temporalis.

QVAESTIO. 732.

*Utrum Romanus Pontifex
in temporalibus habeat utrum
que gladium Communis contra
communem.*

Ecclesiam nō habere vtrumq;
gladium in temporalibus, te-
net glos. in. c. quoniam, verb.
discreuit, distinctio. & Baldus, in pro-
hemio Digestorum, vbi docet, quod
Imperator in temporalibus non re-
cognoscit superiorem. Idemq; tenet
Albericus, in. l. cunctos populos, nu.
9. & 20. C. de summ. Trinit. & in. l. be-
nē à Zenone. C. de quadri. præscri. nu.
16. & Cardin. in. c. nouit, de iudi. vbi
Nauarr. notab. r. nu. 4. & Maior. in. 4.
distin. 24. quæst. 3. & Victoria, in re-
solutione. 2. de potestate ecclesie, in pro-
positione. 4. 7. & 8. Soto, lib. 4. de iust.
& iure, quæstio. 4. art. 1. Driedonius,

de libert. christiana. c. 15. Pro qua sen-
tentia facit doctrina Innocent. in. c.
2. de maiori. & obed. quam approbat
Couar. practica. c. 31. num. 1. & 2. vbi
ait, quod clerici, exceptis spiritualibus,
in reliquis sunt exempti, iure po-
sitivo tantum, & hanc opinionem di-
cit esse communem Bermond. de pu-
blicis concubin. vers. & si regaliprae-
fulgeat dignitate, num. 16. & Mench.
lib. 1. controuer. illustrium. c. 20. nu. 2.
vbi refert duas communes opinio-
nes in quaestione proposita, & c. 21.
nu. 1. & pro hac sententia, quod prin-
cipes temporales non subijciantur
Papae in rebus temporalibus, nec ec-
clesia & eius vicarius Pontifex ma-
ximus, habeat in his vtrumq; gladiū
probat ex tex. in. c. solita, de maio-
rita. & obedient. vbi dicit Innocen-
tius, **non negamus quin Imperator pre-
cellat in temporalibus illos duntaxat, qui
ab eo suscipiunt temporalia,** sed Papa &
Romana ecclesia, quidquid habent
in temporalibus pro maiori parte per-
ceperunt ab imperatoribus, ergo ad
illos tanquam ad collectores bono-
rum pertinet iurisdictio tempora-
lis, & non ad Papam, cui subesse non
debent. Secundò pro hac sententia
facit tex. in. c. licet, e foro compet.
vbi dicitur, quod laicus laicum pro
re ciuili coram iudice ecclesiastico
non potest conuenire, nisi indefectū
iudicis saecularis, vnde bene sequitur
quod Roman⁹ Pontifex in tempora-
libus habet tantum subsidiariam iu-
risdictionem. Et sic quod nec Papa
temporalibus, nec Imperator spiri-
tualibus, debent se immiscere. Tertiò
pro hac sententia facit tex. in. c. no-
uit, de iudicijs, vbi dicit Innocent.
**non putet aliquis quod iurisditionem il-
lust. is regis Francorum perturbare aut mi-
nuere intendamus cum ipse iurisditionem
nostram nec vellit nec debeat impedire,**
Ex quo tex. clare colligitur, quod Pa-

pa non habet vtrumq3, & sic non di-
citur superior in temporalibus. Quar-
to confirmatur ista sententia, ex tex-
to in. c. ^{non p. 220. c. 1.} ~~causam~~, el. 2. qui filij sint legiti-
mi, ibi, *Nos attendentes, quod ad regem
pertinet, non ad ecclesiam, de talibus posses-
sionibus iudicare, nec videamur iuri regis
Anglorum derogare, qui ipsarum iudi-
cium ad se asserit pertinere, fraternitati
vestre mandamus, quatenus regi possessio-
num iudicium relinquentes, de causa prin-
cipali plenius cognoscatis. * Ergo si hoc
dicitur de rege Anglorum, qui Roma-
ne ecclesie faudalis est, & censualis,
multo magis de alijs regibus dicen-
dum erit, quod notat gloss. ibi, verb.
ad regem, dicens, quod iurisdictio
temporalis & spiritualis, est distincta
& diuisa. Quinto fulcitur ista senten-
tia ex tex. ad litteram in. c. per venera-
bilem, cod. tit. vbi expresse dicitur,
quod rex Francorum in temporalibus
non recognoscit superiorem, &
sic patet reges in temporalibus non
debere subesse Papae, sicq3 Deus inter-
rogatus a iudeis, vtrum liceret cen-
sum dari Caesari, an non, respondit:
Reddite quae sunt Caesaris Caesari, &
quae sunt Dei, Deo, Ergo ea quae sunt
Dei, & ea quae sunt Caesaris distincta
sunt & separata, & per consequens
bene infertur Papam in temporalibus
non habere iurisditionem. Quod
etiam deducitur ex commissione vi-
cariae concessa Petro, quia non legi-
gitur iurisditionem temporalem co-
cessam fuisse, sed tantum spirituale, &
sic dixit Dominus, * tibi dabo claves reg-
ni celorum, * non vero illi dedit Domi-
niū terrenorū, & sic statim subiūgit,
quasi semetipsum exponens de spiri-
tuali tantū potestate dixisse, * quodcūq3
ligaueris super terram erit ligatū & in cae-
lis, & quodcūq3 solueris, &c. & rursum post
restitutionem suā dixit Apostolis, * ac-
cipite spiritū sanctū, quorū remiseritis pec-
cata remittuntur eis. * Ex quibus verbis

[illegible]

Practicae Quaestiones.

spiritualis iurisdicatio, & non temporalis fuit successoribus Petri concessa. Sexto corroboratur ista opinio ex tex. & ibi gloss. in c. quoniam. 10. dist. vbi dicitur, quod Christus officia vtriusque potestatis exercuit, ut ostenderet, quod vtraque potestas ab eo processit, non quod vna persona illa duo officia gerere debet, cum sint potestates distinctae, & iurisdicatio temporalis non habetur à Papa, sed à Deo, & sic in temporalibus non appellatur ad Papam, ut in c. si duobus, de app. & in d. c. causam, qui filij sint legitimi, vbi probatur Papam non habere iurisdictionem temporalem, quod maxime ex eo colligitur, quod Papa soluit tributum imperatori, ut in c. tributum. 23. quæst. 8. & in c. magnum quidem. 11. quæst. 1. & qui soluit alicui tributum, non videtur præesse in temporalibus, sed magis subesse, ut in c. omnis anima, de censibus. Septimo confirmatur ista sententia ex doctrina Aristo. in 2. de anima, vbi dicit, quod potentiae distinguuntur per actus, & ideo vbi actiones distincte sunt ibi necessario potestates sunt separate. Sed sic est, quod gubernatio spiritualium & temporalium, sunt actiones omnino separate: ergo succedit regula philosophica, quæ dicit, quod illa quæ separata sunt, vnum non subest alteri, & sic concludendum est, iurisdictionem & auctoritatem temporalem non subesse spirituali. Maxime, quia secundum Philosophum, iurisdictiones distinguuntur penes obiecta, quia cum sonus qui est obiectum auditus difert à colore, qui est obiectum visus, ideo audire & videre sunt duæ potestates distincte. Et similiter, quia temporalia & spiritualia sunt inter se distincta, nec continentur sub eodem genere, nec communicantur, consequens est, iurisdictionem temporalem non subesse spirituali. Octa

uò facit pro ista sententia, quia in principio creauit Deus cælum & terram ut habetur Genes. 1. vbi secundum theologos exponitur, id est spirituallem & corporalem creaturam. Et ista est prima & præcipua differentia, quæ est inter creaturas, & sic diuersa requirunt regimina, quia in primo die creationis mundi, Deus creauit lucem, & diuisit lucem à tenebris, & per lucem (secundum glossatorem Bibliæ) significantur spiritualia, & per tenebras temporalia, ergo distinguuntur, & diuiduntur spiritualia à temporalibus, & potestas vtriusque regiminis sunt omnino distinctæ, quod quidem euidentius datur intelligi, ex eo quod Deus quarto die fecit duo luminaria magna ad regimen & decorem vniuersi, videlicet Solem & Lunam, quorum officia sunt distincta & diuersa, quia Solem ordinauit ut præesset diei, Lunam verò ut præesset nocti. & per ista duo luminaria significantur potestates spiritualis & temporalis, per Solem intelligitur Papa, & per Lunam Imperator, qui præest temporalibus, ut dicit tex. in d. c. solita, de maio. & obed. ibi, *ad firmamentum vniuersalis ecclesiæ fecit Deus luminaria magna, quæ sunt Pontificalis auctoritas, & regalis dignitas.* Ergo manifestè cõsequitur, Romanum Pontificem quoad temporalem iurisdictionem nullam habere potestatem. Nonò fulcitur ista sententia in c. suscipitis, & in c. quoniam. 10. dist. vbi mediator Dei & hominũ, homo Christus Iesus, sic vtriusque potestatis officia discreuit, ut Imperatores pro æterna vita Pontificibus egerent, & rursus Pontifices pro cursu tantummodo temporalium rerum imperialibus legibus vterentur. Et sic clarè constat Christum separauisse vtriusque potestatis officia, & Papam indigere imperatore quoad

Communes contra communes. 739.

421

quoad bona temporalia. Idem probatur in c. cum ad verum. 96. dist. ibi, **Cum ad verum ventum est vltra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorum usurpauit,** & in c. duo sunt, ead. dist. ibi, **duo sunt quippe Imperator Augustus, quibus principaliter hic mundus regitur, auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas,** etiam in c. nos si in competenter. 8. sed notandum. 2. quæst. 7. ibi **duo sunt personæ quibus mundus iste regitur, regalis videlicet, & sacerdotalis, sicut reges præsent in causis secularibus, sacerdotes in causis Dei,** & Paulo post habetur, **sicut Oxius à domino lepra percussus est, quia sacerdotum officia usurpare voluit, sic sacerdotibus & prophetis Regum usurpare officia non licuit.** Dacimò pro hac opinione facit text. in c. tuam, de ordine cognit. vbi Honorius tertius præsupponit se idoneum iudicem ad cognoscendum de natalibus Regine Cipri, at verò ad cognoscendum de ipsius successione, non ipsum, sed Regem Francorum existere competentem. Idemque tradit Alexander tertius, in c. causamque, el. 2. qui filij sint legitimi, vbi respondit, ad regem, non ad ecclesiam pertinere de possessionibus cognoscere, & addit, **ne videamur iuri Regis Anglorum detrachere, qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere.** Undecimò confirmatur ista sententia ex l. de precatio: ff. ad l. Rhod. de iactu, vbi Imperator dicitur dominus totius mundi, quæ optimè declarant Anton. Gabriel, lib. 5. com. con. tit. de acquiren. rerum dom. conclusionem. 3. Menchaca, lib. 1. controu. illustr. c. 20. num. 18. (omni non videndus) & Cassan. in cathalogo gloriæ mundi, lib. 5. confid. 28. & pro fundamento nostræ quæstionis illam tradit Soto, lib. 4. de iust. & iur. quæstione. 4. art. 2. illudque probatur in l. benè à Zenone. C. de quadriennij præf

crip. l. 2. §. pen. C. de iurciurando propter calumn. dando. l. 1. §. & cum lex. C. de rei vxo. actio. si ergo imperator est dominus mundi, sequitur quod Papa non sit dominus, quia duo in solidum nequeunt esse domini eiusdem rei. l. si vt certo. §. duobus vehiculum. ff. commod. l. 1. §. ex contra. rio. ff. de acquir. possess. & sic dicendum est, quod Imperator sit dominus quoad temporalia, Papa verò absolutus dominus quoad spiritualia, quia imperium traditum est à cælesti maiestati Imperatori, ut in l. l. C. de ver. iur. enucleando, & in auth. quom. opp. episcopos. collat. 1. & in auth. de non alienand. §. facimus, collat. 2. auth. de instrum. caut. & fide. §. quia igitur, collatione. 6. vbi dicitur Imperium à Deo de cælo institutum, & sic suprema potestas laica non nascitur ex ecclesia, nec est penes ecclesiæ principem, vnde Reges Hispaniæ in temporalibus nemini subiacent, ut tradit gloss. in c. Adrianus. 63. dist. & in cap. & si necesse de donat. inter. vir. vbi gloss. verb. restitui. & sic tanquam domini rerum temporalium loquendo cum prælatis, in suis prouisionibus regalibus dicunt, **sopena delas temporalidades,** & solent aduersus inobedientes exequi penam, vnde benè dicit Nauarr. in d. c. nouit, notab. 3. numero. 32. in hæc verba, **quis enim eorum ferat sibi subditum à se ipso ad Papam appellantem? quis eorum pareat Papæ inuenti, ne in illa vel illa causa prophana cognoscat? quis enim eius legitimationem quoad successionem temporalem in suis regnis recipiat, quis enim legibus eius contrariis suis extra spirituales, & ad spiritualia ordinatam materiam pareat.** Vltimò pro confirmatione huius opinionis facit ratio naturalis, quæ suadet singula officia singulis esse committenda personis. c. 1. §. 9.

D d 3 dist.

- 422
distinct. c. cum singula, de prabend.
in. 6. l. nemo. C. de assessorib. l. con-
sulra. C. de testam. & ideo nemo de-
bet esse carnalis & spiritualis pater
35 eiusdem, vt in. c. ad limina. 30. q. 1. lio
ne. i. quia pluribus intentus, minor
fit ad singula sensus, & qui vtrumq;
festinat, neutrum bene peragit. d. l.
nemo. Et sic inter apes est vnus prin-
ceps, & inter grues vna dux, vt in. c.
36 in apibus. 7. quaestione. 2. sic impera-
tor erit vnus & solus ad exercendam
temporalem iurisdictionem, vt in ex-
trau. ad reprimendam, quomodo in
crim. l. l. maiest. Pro qua sententia plu-
res alias rationes & auctoritates ad-
ducit doctissim. Nauarr. sup. dicens,
37 quod ha duo potestates differunt spe-
cie, quia iurisdic. merè laica est na-
turalis, iurisdic. ecclesiastica super
naturalis, & sic sicut aurum superat
38 plumbum altitudine suae quiditatis
seu essentiae, & Sol Lunam, ita potes-
tas ecclesiastica superat merè laicam,
sua essentia & eminentia, & eminen-
ter continet eam, sicut perfectio au-
ri eminenter continet perfectionem
plumbi, & Sol perfectionem Lunae,
39 & Deus ipse perfectionem omnium
creaturarum, vt docet D. Thom. cō-
muniter receptus, i. part. q. 4. art. 2. &
sic optimè dixit Francisc. à Victoria,
de potest. ecclesiast. q. 1. l. 1. v. l. 1. o. sta-
ua praepositio, quod Papa in ordine
ad super. naturalia habet amplissimā
potestatem, supra omnem tempora-
lem qua vti potest quando quantum
40 quē necesse fuerit ad finem superna-
turalem, & potest nō solū omnia quē
possunt principes saeculares, sed & fa-
cere novos principes, & tollere alios,
& imperia diuidere. Nec omittant in
hac quaestione illud notandum cele-
bre q; dictum Caierat. tom. i. tractatu.
2. de auctoritate Papae & Conc. c. 3.
41 a l. 8. dicens in hac verba. *Papa ha-
bet supremam potestatem in temporalibus,
& non habet supremam potestatem in

temporalibus, affirmatiua ramquē est ve-
ra in ordine ad spiritualia, negatio verò est
vera, directē, seu secundum se ipsa tempo-
ralia. *Quae verba aurea sunt in hoc
proposito, & ex his potest plenē in-
telligi fundamentū nostrae quaestio-
nis, & illius vera resolutio. Quae opi-
nio corroboratur, quia summus Ponti-
fex (vt Christi domini nostri vicari⁹)
42 non potest habere iurisdictionem,
quam dominus noster non assump-
sit, vt tradit Soto, lib. 4. de iustitia &
iure, artic. 1. & Guerrero, in speculo
43 principum. c. 16. sed Dominus dixit
Pilato. *Regnum meum non est de hoc
mundo. * & in Euangelio Matthaei, dicitur,
*Vulpes foueas habent, & Volucres cae-
li nidos. filius autem hominis non habet
vbi caput suum reclinet, *ex quibus ver-
bis significauit, non esse sibi tāquam
homini iurisdictionem, & imperium
in temporalibus. Et rursus legitur
Ioann. c. 3. *non venit filius Dei in mun-
dum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur
mundus per ipsum. * Quod quidem re-
petitur Luc. 7. ibi. *dicimus vt descen-
dat ignis de caelo, & consumat illos, &
dixit non misit Deus filium suum in mū-
dum, vt iudicet mundum, sed vt saluare-
tur mundus per ipsum. * Cum ergo po-
44 testas detur propter vsum, vt in. l. nō
cogendum. §. Sabinus. ff. de procurat.
l. hac stipulatio. §. Diuus. ff. vt legat.
nōmi. caueat, sequitur, quod cum Do-
minus nullam temporalem iurisdic-
tionem exercuisset, quod eius vica-
rius non successit in illam, & quod
Christus nullam temporalem iurisdic-
tionem exercuerit, probat Soto,
vbi supra, artic. 1. & 8. & legitur in
Psalmo. 2. *Ego constitutus sum Rex ab
eo, super Sion montem sanctum eius, *
quod interpretatur Soto, *super ec-
clesiam, praedicans praecceptum eius, * &
45 illud Matthaei. cap. 28. *data est mihi
potestas in caelo & in terra. * sub in-
telligitur secundum verba subse-
quentia, ibi, * docete omnes gentes, *
& sic

& sic illam potestatem interpretatur
Soto, & restringit ad solam potestatem
docendi, & praedicandi, non verò ad
iurisdictionem & potestatem temporalem.
Sed pro contraria parte non defi-
46 ciunt alia fortissima & vrgentissima
fundamenta & rationes, & primò pro-
batur ista sententia, quia tempore pas-
sionis Christi, discipuli duos gladios
ei ostenderunt, dicentes, *Ecce duo gla-
dij hic, * & Dominus respondit *Satis
47 est, * & hi duo gladij secundum sen-
tentiam theologorum significant duas
potestates, quae sunt in ecclesia, apud
summum Pontificem principaliter
residentes, & sic poterit ipse (quando
necessitas vigeat) vti vtrāq; potesta-
te contra quēcūq;, & etiam contra
Reges & Imperatores, quia apud
Papam residet imperium, quod diui-
sum fuit in quatuor partes. Primū im-
perium fuit Babilonis, secundum Per-
48 sarum, tertium Graecorum, quartum
Romanorum, & quintum fuit impe-
rium Christi, & sic apud eius vicariū
remanit vterq; gladius, spiritualis,
& temporalis, vt dicit Bart. in. d. ex-
trau. ad reprimendam, gloss. verb.
totius orbis. Nec ha iurisdictiones
bene conuenirent diuise & separatae
quia sicut vnus solus est creator om-
nium, tam spiritualium, quā tempo-
ralium, sic etiam vnus est finis ad quē
omnia sicut ad finalem terminum or-
49 dinantur, vnde vnus solus debet esse
gubernator & rector, tam spiritualiū
quā temporalium, cum in vno cor-
pore naturali vnum tantū sit caput,
50 in quo viget omnes sensus, & omnia
membra regit, & sic in corpore my-
stico (quod est ecclesia,) vnū tātum
erit caput, quia aliter esset monstro-
sum ecclesiam duo capita habere, si-
cut esset monstruosum in vno corpo-
re naturali maxime quia in omni ge-
nere rerum ordinarum, ad inuicem
est ponere vnum ad quod omnia re-
ducuntur, & sic in ecclesia, quae ma-

xime debet esse ordinata, oportet esse
vnum ad quem, & per quem omnes
alij ordinantur, quoniam a princi-
pio mundi humanum genus non ni-
si vnum rectorem principium dicitur
habuisse, & sic in statu innocentiae
Adam praefuit omnibus, in statu natu-
rae Noe, suo tempore praefuit omni-
bus, & postea Abraham, Isaac, Iacob,
& Melchisedec. Et similiter in lege
Mosaica Moyses habuit vtramque
potestatem, & vtroq; gladio vti
est. Ergo multo fortius in statu legis
euangelicae summus Pontifex habebit
vtrumq; gladium, scilicet spirituale
& temporale, & illud denotant illa
verba Christi, quando vicario suo
commisit vtramq; potestatem, di-
cens, *Tu es Petrus, & super hanc petram
aedificabo ecclesiam meam, * vt habetur
Matth. c. 16. & in. c. quāuis. 21. dis-
tinct. & sicut in edificio materiali
vnus est lapis primarius & fundamē-
51 talis, sic in ecclesia Dei vnus debet
esse princeps principalis, & totius
ecclesiae fundamentum ad exercen-
dam vtramq; potestatem, quia alias
non haberet plenitudinem potesta-
tis, nec etiam esset dominus tempo-
ralium. Secundò pro hac opinione
facit tex. bene intellectus in. d. c. no-
uē, secundum declarationem Nauar.
ibidem, num. 1. exponens illa verba,
*non putet aliquis, quod iurisdictionem
illustris Regis Francorum perturbare aut
minuere intendamus, cum ipse iurisdic-
tionem nostram, nec velle nec debeat impedi-
re, * quod ibi Innocentius tertius nō
dicit, se non posse, vel non debere
perturbare, vel minuere, iurisdic-
tionem Regis Francorum, sed non in-
tendere id facere, ac si clarius dixis-
set, Regis iurisdictionem ego nullo
52 impedire, ille verò neq; vult neq; po-
test. Et ita clare inuuit posse, quia ex
duobus sibi propositis qui alterum
negat alterum fateri videtur, c. non
nō de praeump. c. qualis. 25. dist. l. cum

prætor. 6. de iud. Tertio comprobatur ista sententia, ex c. 1. 2. 1. dis. in illis verbis, *Christi eterna vitæ clauigero iura* 53 *terreni simul & celestis Imperij commisit*, cuius verba determinant profectò nostram quæstionem. Faciunt etiam verba tex. in c. auctoritatem. 15. q. 6. ibi, *hæc in mandatis datus, & spirituali & temporali gladio malignos illos insequantur*, si igitur vterque gladius apud Papam non esset, quorsum Nicolaus, hoc mandat episcopis Gallie. Quarto fulcitur ista sententia, ex d. l. 54 *benè à Zenone. C. de quadriennij præcrip. vbi probatur Imperatorem suscipere insulam (id est diadem), iuxta gloss. ibi in fine, seu coronam secundum Albericum, ibi non ab aliquo à Papa, ergò à Papa dicitur habere imperium, & sic nimirum si ipse habeat iurisdictionem etiam quoad temporalia, cum sit eius superior. vt in auth. de monachis. 9. si verò relinquens, & in auth. quom. oport. episcop. 9. col. lat. 1. & in auth. vt clerici apud prop. 55 episc. 9. si. collat. 6. & hinc venit, quòd potestas Papalis comparatur auræ, & imperatoria plumbo, vt in d. c. duo sunt 96. distinct. & quòd Papa est solis instar, imperator autem instar lune, vt in c. solit. de maiorit. & obedient. & sic cum Luna recipiat lumè à sole, sic imperator potestatem quam habet recipit à Papa. Quinto confirmatur ista sententia, quia ecclesia militans ad instar triumphantis est constituta, iuxta illud Apocalyp. 21. *Vi- de Hierusalem sanctam nouam descenden- tem de calo, hoc est ecclesiam militan- tem veluti exemplatam à triumphan- te, iuxta gloss. in clement. ad nostram verb. ecclesie, de hæreti. & ita est vna sicut & triumphans, iuxta illud. Vna est columba mea, Cant. 6. quod de ec- clesia militanti intelligit Hieron. in c. loquitur. 24. quæst. 1. ergò sicut in triumphante ecclesia, vnus est om- nium princeps, ita & in militate vnus**

erit omnium monarcha, ipseque est summus Pontifex, habens vtramque iurisdictionem. Sexto comprobatur ista sententia, quia Papa transtulit im- perium à Græcis in Germanos, anno à natiuitate Saluatoris. 776. vt dicit gloss. in c. venerabilem, de electio. Et ipse dedit potestatem eligendi Impe- ratorem illis semptè Germanie mag- natibus, qui recensentur à glo. in c. apostolica, de re iud. in 6. ipse etiam cognoscit de electione Imperatoris, an sit confirmanda vel calanda, ipsi iu- rat Imperator fidelitatem. c. si tibi. 63 dist. clement. 1. de iure iuran. ipse de- ponit Imperatorem confirmatum & coronatum, vt in d. c. apostolica, vbi Innocentius quartus deposuit Fede- ricum secundum. Ergò benè sequitur quòd Papa sit superior, & quòd ha- beat temporalem iurisdictionem, quā non haberet ad illa faciendā, nisi pe- nēs ipsum esset suprema potestas lai- ca. Nec prædictis obstabit dicere, il- lud procedere in Imperatoribus, qua- si secus sit de Regibus, nulla namque est diuersitatis ratio. Quia Zacharias Papa deposuit Childericum Regem Francorum, vt in c. alius. 15. quæst. 6. & Innocentius quartus, in Concilio Lugdonensi dedit coadiutorem Re- gi Lusitanorum, vt in c. grandi. de su- plend. neglig. prælat. lib. 6. & ratio est, quia omnis creatura subiecta est Christi vicario, vt in c. 1. de constitu- tioni ibi, *Papæ Christi vicario omnis creatura subiecta est.* Septimò pro hac opinione facit ratio naturalis, quæ di- cit, eius esse iudicare de medijs, cuius est iudicare de fine. l. de quæ re ff. de iud. cuius verba sunt, *de quæ re cog- nouerit iudex, de eadē quoque iudicare co- gendus erit.* l. oratio. ff. de sponsalib. vt medicina ars, cuius finis est sanitas, iudicat de medijs sanitatis. c. tua. de homicid. & ars militaris, cuius finis est victoria, iudicat de equestri quæ ad illā est necessaria, vt docet Aristo- 1. ethico.

1. ethico. dicens, in omnibus artibus ordinatis præcipere debet illa, cuius finis est altior & potentior, & dirige- re illa, quorum finis est inferior, vt ars architectura, cuius finis est ipsa do- mus tota, præcipit & dirigit artes illas, quorum finis est inferior. Et sic cum finis potestatis Papæ sit felicitas æterna, & omnes ad illam dirigere, & potestas secularis sit quoddam me- dium ad eum finem. c. Princeps. c. Re- gum, & c. vides. 2. q. 5. sequitur ergò quòd ad Papam tanquam ad finem pertineat iudicare in temporalibus. Octauò confirmatur ista sententia, quia cui iurdictio concessa est, vi- dentur concessa omnia sine quibus iurdictio exercere non potest. l. 2. ff. de iurisd. omni. iud. c. præterea, de offi- cio deleg. imò etiam illa censentur concessa, sine quibus commodè iur- dictio exerceri non potest. l. pen. ff. de usufruct. l. cuicumq. 9. si ei qui ad vendendū. ff. de institor. actione. Sed sic est, quòd iurdictio spiritua- lis non potest commodè expediri, si- ne iurisdictione temporali, ergò se- quitur Pontificem habere vtramque iurisdictionem. Nonò facit pro hac sententia, quia dominus aliquando vtrumq. gladium exercuit, vt tradit D. Thom. lib. 3. de regimi. Principum c. 12. Syluester, verb. Papa, quæst. 10. Castro, de iusta hæretico, punit lib. 2. c. 23. vnde videtur, quòd dominus no- ster tradidisset Petro ei vicario vtrū- que gladium, vt sentit Mattheus de Afflictis, de cis. 263. num. 14. & tenet Guerrero, in specul. princ. c. 16. & c. 55. in princ. vbi affirmat Imperatorem esse Papæ vicarium, etiam in tempo- ralibus. Ergò cum Deus sit dominus totius mundi, & Papa sit eius vicari- tam in spiritualibus, quàm in tempo- ralibus, & Imperator sit Papæ vica- rius in temporalibus totius mundi, sequitur Papam esse dominum toti- mundi, etiam quoad gubernationem

& iurisdictionem temporalem. Deci- mò hæc opinio videtur definita per extrauag. nam sanctam, de maior, & obed quam ad hoc pluribus modis in- ducit & declarat Nauarr. sup. Primò, quatenus probat subesse Romano Pō- tifici omnem humanam creaturam, Secundò, in illis verbis, *qui in potesta- te Petri temporalem gladium esse negat, ma- le verbum attendit domini profuerit*: Con- uerte gladium tuum in vaginam vterque est in potestate eccl. sic spiritualis scilicet gladius, & materialis. Et ibi, *oportet au- tem gladium esse sub gladio, & tempora- lem auctoritatem spirituali*. huius potesta- ti. Et ibi, *lex diuinitatis est infima per media in suprema reduci, non ergò secun- dum ordinem vniuersi omnia æquæ ac im- mediatè, sed infima per media & infe- riora per superiora ad ordinem reducuntur.* Et ibi, *spiritualis potestas terrenam po- testatem instituere habet & iudicare si bo- na non fuerit.* Et ibi, *spiritualis homo iudicat omnia.* Ex quibus verbis satis nota & comprobata videtur nostra sententia, & sic concludit Nauarr. ponderando illa verba, quis ergò ca- tholicus neget apud Romanum Pon- tificem esse vtramq. potestatem, alte- ram in actu, alteram saltem in habitu. Et vt alia fundamenta breuitatis cau- sa omittamus, hæc opinionem te- net gloss. verb. iurdictio, in d. c. no- uit, gloss. in c. cautamq. qui filij sint leg. gloss. in clem. ad nostram, de hæ- reticis (per dictam extrauag. vnam sanctam) & tenet Innoc. in d. c. nouit de iud. & Hostiens. & Ioan. Andr. Fe- lin. & Decius, ibi Bart. in l. 1. §. præ- sens. ff. de requir. reis, dicens contra- rium esse hereticū, & sequitur Cou- in reg. peccatū. §. 9. n. 7. de reg. iur. lib. 6. & hæc opinio est communis secundum Abb. in c. si duobus. §. fin. de appell. & Decius in d. c. nouit, num. 7. & dicit communior Hostiens. in sua sum- ma, tit. de appell. §. quoniam, & §. à quo, & dicit etiam communem plu- ribus

Practice Quæstiones.

ribus ciuitatis Nauarrus, in d. c. nouit, notab. 3. num. 20. Mencha. lib. 1. con-
trouers. illustr. c. 21. num. 2. & c. 22. &
& Tarrocremata, de potest. ecclesiæ.
lib. 2. c. 16. Pala. Rub. de obtentio. reg.
in Nauarr. 2. part. §. 6. Et tenendo hac
opinionem (quam magis receptam &
communiorē appellat Mencha. d.
c. 21. in princip.) facilis est responsio
ad fundamenta contrariæ partis, quia
licet verum sit, quod iure diuino ec-
clesiastica & temporalis iurisdictio
sint distinctæ, illud procedit, quoad
actum & exercitium, non verò quo-
ad habitum, quo casu non sunt dis-
cretæ nec separatæ iurisditiones,
sed resident penes Papam virtualiter
& essentialiter. Et vt facilius veritas
huius quæstionis appareat, tres casus
distinguere debemus, quia quædam
sunt causæ merè spirituales, quædam
merè temporales, & quædam mixtæ.
Causæ verò merè spirituales, sunt cau-
sæ matrimoniales, de quibus loqui-
tur rex. in. c. causam. de officio deleg.
item causæ decimarum, simoniæ, hæ-
resis, & excommunicationis. Aliæ
sunt causæ merè temporales, vt sunt
causæ feudales, & sanguinis, quas
Deus immediatè, & principaliter cō-
misiuit imperatoribus & regibus, & sic
nec Papa, nec reliqui iudices ecclesia-
stici illis se debent intromittere. Et
sic intelligi debet rex. in. d. c. solita,
vbi dicit Papa, *non negamus quin Impe-
rator præcellat in temporalibus.* & in. d.
c. nouit, vbi Papa sic loquitur, *non pu-
tet aliquis, quod iurisditionem illustris
Regis francorum perturbare aut minuire
intendimus,* quia illud procedit iu cau-
sis, quæ merè temporales sunt, & nul-
lam habent similitudinem & anne-
xionem cum spiritualibus. Sunt etiā
aliquæ causæ mixtæ temporales, quæ
habent connexionem cum spirituali-
bus, vel ratione rei, vel pacti, vel iura-
menti, & in his causis potest ecclesia
74 scire cognoscere, siue ratione inci-

dentis, siue principaliter, quādo cau-
sa fuit coram eo per citationem præ-
uenta. Ita debet intelligi rex. in. c. de
prudencia, de donat. inter vir. & vxor.
c. per tuas. c. ex tenore, qui filij sint
legitimi, vbi iudex ecclesiasticus, ra-
tione incidentiæ cognoscit de causis
temporalibus. Et ratio est, quia iuris-
ditiones tam spirituales, quam tem-
porales, immediatè à Deo sunt insti-
tutæ. De iurisditione spirituali ha-
betur Matthi. c. 16. vbi dicitur. *Tu es
Petrus, & super hanc petram ædificabo ec-
clesiam meam.* De iurisditione tēpo-
li habetur in auth. de instrum. caut.
collat. 6. & Prouerb. c. 8. *per me reges
regnant, & legum conditores iusta decer-
nunt, per me principes imperant, & poten-
tes decernunt iustitiam.* Idemq; ha-
betur Daniel. c. 4. vbi dicitur, *transfere
regna Deus atque constituit, & nulla est
potestas nisi à Deo.* c. duo sunt. 96. dis.
Et licet verum sit, quod prædictæ iu-
risditiones à Deo proueniant, sunt
tamē inter se distinctæ & separatæ, &
vt respublica rectè gubernetur fue-
runt bi partite inter duos principes,
ecclesiasticum & secularem, quoad
vsum & exercitium: sunt tamen vni-
tæ virtualiter, in Pontifice maximo,
veluti homo, qui constat ex duobus,
scilicet corpore & anima. Et vita etiā
dicitur duplex, videlicet spiritualis
& corporalis, & sic propter vitam
spiritualem conseruandam, homo spi-
ritualibus indiget, & propter tempo-
ralem temporalibus, & ex hac causa
Reges habent potestatem super cor-
pora, & res temporales ad vitam cor-
poralem pertinentes veluti reipubli-
cam ordinare, populos sibi subiectos
in pacis tranquillitate seruare, patriā
defendere aduersarios debellare. Pōti-
fices verò habent iurisditionē tēpora-
lē, quæ ad regimē & salutē pertinet
animarum, & ita docet experientia op-
tima legum interpret, vt in Clemen.
ad conditorem. §. quamquam, vbi
gloss.

740. Communes contra communes. 741. 47

gloss. verb. experientia de verborum
significatione.

SUMMARIVM.

- 1 *Us patronatus transit in creditore, quan-
do pignori datur vniuersitas.*
- 2 *Sequester habet ius præsentandi.*
- 3 *Contraria opinio in quæstione principali
proponitur.*
- 4 *Ius patronatus pertinet ad eum, qui habet
proprietas vel possessionem.*

QVÆSTIO. 740.

*Utrum sequester, penes quē est
positum ius patronatus ha-
beat ius præsentandi. Commu-
nis contra communem.*

SI vniuersitas pignori de ur. in
qua est ius patronatus, illi d. tra-
hitur in creditorem cui pignori
datur, ita tenet gloss. in. c. cum Ber-
toldus, de re iud. & est bonus tex. pro
hac sententia, in. c. elegantior. §. in off.
de pig. actio & comprobatur ita sen-
tentia ex. l. 9. tit. 15. part. 1. vbi illud te-
net Gregor. verb. *empenando,* idem
quē videtur dicendum in quæstione
proposita, quod sequester habeat ius
præsentandi. Ratio est, quia seque-
ster regulariter possessionem & ad-
ministrationem habet earum rerum
quæ sequestrantur, vt in clem. vnica,
de sequestr. poss. & fruct. & hanc opi-
nionem tenet Imola, nu. 11. in. c. exa-
minata, de iud. quem sequitur Pau-
de Eleazaris, & alij in. d. clem. vni. &
post Imola tenet Barba. in. d. c. exami-
nata, num. 68. & Felinus, in. d. c. cum
Bertoldus, nu. 29. Rochus de Curte,
de iure patrona. ver. ipse vel is à quo
quæstio. 2. nu. 718. hanc esse magis cō-
munem opinionem dicit Cæsar Laber.
de iure patro. 2. part. art. 9. quæst.
princip. memb. nu. 3. & 7. Selua, debe

neficijs. 2. p. quæst. 9. nu. 1.

3 Sed contrariam opinionem tenet
Hostiens. in. d. c. examinata, vbi Ant.
& Abb. nu. 13. & esse communē opi-
nionem tenet ibi Corset. in ver. luc-
cessitue quæritur. Quæ opinio magis
vera & recepta est, ex traditis per Gre-
gor. in. d. l. 9. verb. *empenando,* quia
ius præsentandi pertinet ad eum qui
habet proprietatem, vel possessionē
iuris patronatus, sed sequester (pro-
piè loquendo) nullum habet ius, sed
solum nudum ministerium: ergo se-
quitur, quod non possit præsentare,
& præsentatio ab eo facta erit nulla,
& neq; recipietur ab ordinario, nec
aliquem operabitur effectum.

SUMMARIVM.

- 1 *Utrum non debet furca suspendi pro primo
furto.*
- 2 *Furtum est delictum priuatum.*
- 3 *Fur pro vno furto qualifcatus & egregio,
furca suspendi potest.*
- 4 *Iura transgredi licet cum est propter atroci-
tatem criminis.*
- 5 *Contraria communis opinio refertur in
quæstione principali.*
- 6 *Arbitrio iudicis relinquitur, an fur sit pro
primo furto suspendendus.*
- 7 *Doctore codicem in quo laborauit surripi-
re magnū furtum est.*
- 8 *Furtum magnū, vel paruum, arbitrio iu-
dicis relinquitur.*
- 9 *Auferens rustico porcum, aufert oculum.*
- 10 *Iudex debet benigniorem penam semper
eligere.*

QVÆSTIO. 741.

*Utrum pena mortis pro primo
furto graui possit imponi. Com-
munis contra communem.*

REceptissima iuris conclusio
est quod pro primo furto nō
debet latro furca suspendi, nec
hac

Practicae Quaestiones.

1. hac luce priuari. Ita probat tex. in au-
then. sed nouo iure. C. de feruis fugit.
ibi, *sed pro furto non morietur, nec ali-*
quod membrum abscinderetur, sed aliter ca-
stigabitur. idemq3 probatur in auth.
si nulli iudicium. §. pro furto autem
collat. 9. que opino recepta est, & ea
exornat Cassaneus, in consuetud. Bur-
gundie, titulo *des iustices*, §. 5. ver-
ficulo, *pour la primien*, vbi dicit esse
communem opinionem, quam sequi-
tur Gomez, in §. ex maleficijs, nu. 12.
2. insti. de actio. Et rationem huius con-
clusionis assignat. D. Ludovic. à Pe-
guera, de decisionum crimin. c. 27. nu. 1.
quia tale delictum est priuatum, & sic
pena extraordinaria fur est coercen-
dus. l. si. ff. de furtis. l. fin. ff. de priuat.
delict. quam opinionem limitant do-
ctores, quando furtum, licet sit vnu
est tamen multum enorme, & egre-
gium & qualificatum, quia tunc pro-
vno furto potest fur furca suspendi,
& hec est receptissima opinio Baldi,
in d. auth. sed nouo iure, nu. 3. quia
propter atrocitatem criminis, licet
est leges transgredi, vtdicit Innocen.
in c. 1. de constitut. & sequitur Ang.
in tracta. de maleficijs, verb. & vestem
celestem, nu. 13. qui dicit se ita semel
practicasse Perusij, Hippolytus, in l.
vnus. §. cogniturum, nu. 79. ff. de que-
stio. & hanc dicit magis communem
opinionem Alciat. in c. cum non ab
homine, notab. vlt. de iudic. dicit etiā
communem Menoch. lib. 2. de arbitr.
casu. 295. nu. 9. & hanc esse vfu recep-
tam attestatur Padilla, in l. transigere,
nu. 12. C. de transactio. & sequitur
Montal. in l. 6. tit. 5. lib. 4. fori, verb.
muera por ello, & in tribunalibus His-
panie hanc esse admittam opinionem
testatur Bernard. Diaz, in praxi cri-
minali Canonica c. 90. col. 3. & eum
refert & sequitur Peguera, supra. c.
27. nu. 3. licet non in proprio loco al-
leget eum, sed in c. 84. vbi nec vltum
verbum. & plures pro hac opinione

refert Segura, in l. Imperator, nu. 133.
ff. ad Trebel. & pro hac opinione ad-
ducitur tex. in l. si quis tres, vers. cæ-
terum. ff. de excusat. tut. tex. in auth.
de pace tenenda. §. si quis quinq3. l.
capitalium §. grassatores, & §. fumo-
sos. ff. de panis, per quæ iura tenet Ju-
lius Clarus, in §. furtum, lib. 5. recepti-
sententiar, quod de generali cōsuetu-
dine tales latrones suspenduntur in
5 alta furca. Sed contra Baldi opinionem
in d. auth. sed nouo iure, tenet ibi,
Aret. Salicet. Fulgos. & Paul. Castren.
& Rolandus, consil. 1. num. 43. lib. 1. &
plures contra illam opinionem re-
fert Couarr. lib. 2. var. c. 9. nu. 7. Ant.
Gomez, 3. tom. variar. c. 5. num. 7. &
hanc sequitur (dicens magis commu-
nem opinionem) Gregin. l. 18. tit. 14.
part. 7. verb. *matar*. Auend. lib. 2. de
exeq. mand. c. 16. num. 14. Mexia, ad
pragmat. Panis, conclus. 2. na. 10. Soto,
de iust. & iure, lib. 5. quæst. 3. in respon.
ad 2. argumentum, in fine, quam di-
cit veriorē Salzedo, in additio. ad
practicam Bernardi Diaz. c. 90. vbi
alios refert & nouissimē post hanc
scripta hanc opinionem sequitur do-
loan Vela, in tractatu. de delictis. c. 12.
vers. sed si vnum, vbi dicit ita esse ob-
seruandū, & Salazar, de vfu & consue-
tudine. c. 5. num. 18. & ratio fundamē-
talis est, quia in iure non reperitur
cautum, quod pro primo furto latro
furca suspendatur, licet sit grauissi-
mum, vt diximus in princip. & sic in
foro conscientie seruari debet præ-
dicta opinio. secundum Sotum, sup.
6 Sed verius est, quod in iustitia & con-
scientia hoc relinquatur arbitrio iu-
dicis, vt tradit Couarr. supra, & Me-
noch. d. c. 295. nu. 10. vbi dicit, quod
iudex inspecta facti qualitate, & per-
sonarū conditione, arbitrabitur an
furtum sit magnum vel paruum. &
7 Angel. in l. 1. in fine. C. vnde vi, vbi fa-
uorabiliter loquens pro studentibus,
& in suis libris laboratibus, dicit esse

Communes contra communes. 742 429

magnum furtum surripere doctori
codicem in quo multum inuigila-
uit. Aliud enim exemplum tradit glof.
in l. illicitas. §. ne tenuis. ff. de officio.
præsid. dum dicit, quod qui auferit ru-
8 stico porcum, auferit oculum, quam
dicit singularem Romanus, singul.
706. & Boeri. decis. 304. num. 4. & sic
9 cum ex prædictis hoc dependeat ex
iudicis arbitrio, ipse poterit (attentis
& consideratis furti qualitatibus &
circumstantijs) furem vsquē ad pe-
nam mortis condemnare. hodie. ff.
de panis, & resoluit Iul. Clarus, lib. 5.
recept. sentent. §. fin. quæst. 83. & Me-
noch. de arbit. lib. 1. quæst. 86. num.
10 1. Debet tamen iudex equiorem, & be-
nigniore penam eligere, vt in l.
respicendum. ff. de pen. quam legem,
& eius summam æquitate, iudices
preoculis semper habere debent. Et
prosequitur Azevedo, in l. 7. tit. 11. nu-
mero. 103. lib. 3. recop. & in l. 1. tit. 23.
numero. 55.

SVMMARIVM.

1. Intra annum luctus de iure civili prohi-
bita fuerunt secunde nuptie.
2. Penæ secundo nubentium sunt sublata de
iure canonico.
3. Mulier soluta est à lege viri, eo mor-
tuo.
4. L. 3. tit. 1. lib. 5. recop. est confirmis iuri ca-
nonico.
5. Penæ impositæ secundo nubentibus quæ res-
piciunt filiorum vtilitatem, non sunt cor-
rectæ de iure canonico.
6. Opinio Abbatis reprobatur in questione
principali.
7. Mulier secundo nubens, incurrit plures pe-
nas inductas fauore filiorum, quæ non
sunt de iure canonico correctæ.

QVÆSTIO. 742.

*Vtrum penæ legales, impositæ
contrahenti secundo nuptias in-
tra annum luctus, habeant locū
iure canonico, quando respiciunt
fauorem filiorum. Communis
contra communem.*

I Vre civili Imperatorum prohibi-
tum erat feminis, mortuis prio-
ribus viris, alijs nubere intra an-
num ad lūgendam præstitum subcer-
tis panis. Ita tex. in l. 1. & 2. in au-
then. eisdē panis. C. de secund. nupt.
quod quidem iure regio etiam prohi-
bitum erat per legem, fin. tit. 12. par. 5.
2 quæ iura corriguntur profectō de iu-
re canonico, quo in spectō illæ penæ
iam sunt sublata, vt in c. pen. & in c.
fin. de secund. nupt. & rationem infi-
3 nuat nobis Apostolus, dum dicit. 1.
Corinth 7. *mulier viro suo mortuo, solu-
ta est à lege viri, nubat in domino cui
vult.* Et sic licebit vxoribus soluto
matrimonio, non solum bis, sed ter,
& toties quoties voluerint alteri nu-
bere, quia tempus nubendi secundo,
vel tertio, vel vltiori viro non præ-
stringitur, imò intra annum vel men-
sem impunē nubere licet. Quæ opi-
nio communis est, vt (pluribus cita-
tis) resoluit Io. à Garronib. in l. 1. nu.
24. C. de secund. nupt. quam senten-
tiam confirmat nouissimē l. 3. titu. 1.
4 lib. 5. nou. recop. ibi. *Mandamosque las
mugeres biudas puedan libremente casar
dentro en el año que sus maridos murie-
re sin incurrir en pena alguna*, vbi illud
notant doctores, qui hanc receptissi-
mam conclusionem limitant & in-
telligunt, quando penæ sunt positæ
5 in odium matrimonij, secus verò
quando penæ respiciunt fauorem
filiorum primi matrimonij, vt in l.
femina, & in l. hac edictali, & in l.
generaliter. C. de secund. nupt. quia
illæ

ide gene non sunt aliquo iure abrogata, canonico nec regio. Ita tenet Gutierrez, in l. nemo potest, num. 19. & 21. ff. delegatis. ubi sic limitat & declarat prædictam legem regni. Innocentius in d. c. fin. de secund. nupt. ubi Abb. & Præposit. dicunt communem Idem Abb. in repet. c. ecclesia, nu. 20. de constitu. ubi Felin. nu. 57. Decius, num. 35. ibidem, Bart. in d. l. 1. C. de secund. nupt. ubi late Ioa. de Garronibus, gloss. fin. num. 23. idem tenet Corra. lib. 3. miscellan. c. 1. Couar. de spon. sal. 2. p. c. 3. §. 9. nu. 5. Greg. in d. l. fin. tit. 12. part. 4. Costa, in c. si pater. 1. part. verb. legauit, num. 34. & dicit communem Matienço, in d. l. 3. tit. 1. lib. 5. recop. gloss. 2. num. 1. Palac. Rub. in c. per vestras, de donat. inter. §. 67. nu. 3. Didac. Perez, in l. 5. tit. 1. lib. 5. ordina. pag. 51. cum sequent. & hæc est vera resolutio doctorum, à qua non est recedendum in iudicando & consulendo, licet Abb. in d. c. ecclesia sancte Maria, nu. 15. de constitu. & in d. c. fin. num. 3. de secund. nupt. teneat esse communem opinionem, penam legalem esse sublata, etiam si favore filiorum sit apposta, nisi esset inflicta facto culpato ipsius matris, & illius opinio non dicit etiam communem Zacha. in addit. ad. Ab. d. n. 15. in vers. pena legalis. Quorum opinio non est admitenda, quia ius canonicum & regium solum tollit penas impositas mulieribus contrahentibus secundas nuptias, non verò ex hoc priuabuntur filij commodo & utilitate illis relictis à testatore, vel à lege, ex facto matris secundo nubentis, & quatuordecim penas, quas incurrit mulier secundo nubens, tradit Matienço, supra, à nu. 4. usque ad num. 15. quas dicit non esse correctas de iure canonico, neque regio, imò sunt approbata ex l. 15. Tauri, quæ est l. 4. l. tit. 1. lib. 5. nou. recopilat. & utrobique doctores. Et pro hac opinione adduco tex. de iure re-

gio, in l. 16. tit. 14. p. 5. ibi, * si se casasse ella en falso queda a sus hyos. * Quam opinionem sequitur Baeza, de non meliorand. filiab. c. 1. num. 8. Gutierrez, in d. l. nemo potest, nu. 20. & 21. Gregor. in l. 3. tit. 12. p. 4. vbi dicit communem opinionem, Villalobos, in suis commu. litera. B. num. 29. & esse communem declarationem ad d. l. 3. tit. 1. lib. 5. recopilationis tenet Azcuedo, ibi, numero 5.

SUMMARIVM

- 1 Bona vinculata & fideicommissa subiecta, possunt alienari ex causa dotis.
- 2 Auth. res quæ C. com. deleg. declaratur.
- 3 Debitor dotis non potest aliquo pacto tollere suam obligationem.
- 4 Favor publicus introduxit, ut bona alienentur ex causa dotis, maxime cum regia facultate.
- 5 Contraria communis opinio in questione principali proponitur.
- 6 L. 27. Tauri, inducitur pro hac opinione.
- 7 Auth. res quæ procedit ex tacita mente testatoris, & non procedit contra eius expressam voluntatem.

QUESTIO. 743.

Utrum prohibitio alienationis bonorum facta à testatore, comprehendat alienationem ex causa dotis. Communis contra communem.

Iuris notissima conclusio est, quæ disponitur, testatoris bona vinculata, vel aliter fideicommissa subiecta, posse ex causa dotis suarum alienari. Ita probat. tex. in auth. res quæ C. commu. delegat. quam declarat Sarmento, lib. 7. selectarum. c. 4. Burgos de Paz, conf. 4. num. 11. Molina, lib. 4. de Hispanorum primog. c. 7. Grego. in l.

in l. 6. tit. 11. p. 6. verb. * quæno la pudieße vender, * Antonius Gomez, in l. 45. Tauri, a num. 87. Quam conclusionem existimant aliqui doctores procedere, etiam si testator expresse prohibuerit prædictam ex causa dotis alienationem, quia illius præceptum non erit in hoc casu seruandum, quia cum testator sit debitor dotis, vel donatio nis propter nuptias, ut in l. fin. C. de dot. promiss. non debet esse in eius facultate tollere, hanc obligationem legalem, dotandi filias, l. sicut. C. de actio. & obligat. Quo maxime procedit ista sententia ex ratione tex. in d. auth. res quæ, in fi. ubi ob fauorem publicum, hoc fuit inductum priuilegium, & sic non potest mutari vel tolli ex dispositione testatoris. I. quod de bonis. §. si ff. ad l. falcid. l. nemo potest, delegat. l. 1. testandi. C. de testam. & sic hanc opinionem tenet Paul. Castrensis, conf. 80. lib. 1. & sequitur Tiracquel. de iure primog. quæst. 61. num. 7. & 8. & alios pro hac opinione (dicens communem) refert Roland. à Valle, conf. 85. num. 23. volumine 1. & hanc opinionem dicit communem Aleiat. conf. 644. num. 4. quem refert Molina, lib. 4. de Hispanorum primog. c. 6. num. 10. ubi refert duas communes in questione proposita, & nouissime alios pro hac communi sententia & opinione (referens etiam duas communes) tradit Ioan. Botta, conf. 10. num. 12. & 13. & hanc opinionem etiam sequitur Iass. in d. auth. res quæ num. 59. & dicit etiam communem Decius, conf. 519. & alios refert Villalobos, dicens communem, in thesauro communium, litera. A. num. 127. & Couarrub. lib. 3. varia. c. 6. num. 10. qui dicit non valere alienationem, etiam cum regia facultate, quando vinculum fuit factum in 3. & 5. bonorum parte, & sequitur Mieres. de maioratu. 4. p. quæst. 2. numer. 5. ubi late persequitur, & in q. 1. limit. 1. nu. 22.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est, & tenenda, & prædicanda in iudicando & consulendo, ut tenet Alex. conf. 56. num. 3. lib. 1. Crotus, conf. 18. Botta, ubi supra de conf. 10. Loaces, in l. filius fam. §. Diui, num. 160. ff. delegat. 1. & hanc sequitur Couar. ubi supra dicens verior, & Villalobos, qui inducit pro hac opinione l. 27. Tauri, & hanc dicit communem (pluribus citatis) Rolandos. d. conf. 85. num. 23. volumine 1. & hanc opinionem sequitur Grego. in l. 6. tit. 11. p. 6. verb. * quæno la pudieße vender, * colum. 4. & Anton. Gomez, in l. 40. Tauri, nu. 87. ubi dicit hæc esse communem opinionem, quam sequitur Moli. ubi supra, num. 10. & ab hac non esse recedendum in iudicando & consulendo, dicit Padilla, in d. aut. res quæ, num. 10. & pro hac opinione consuluit Paul. Paris. conf. 52. nu. 37. lib. 2. & ex nostratibus Burgos de Paz, conf. 5. nu. 10. ubi plures refert pro hac sententia, quam etiam sequitur Pala. Rub. in rub. de donat. inter. §. 16. num. 11. & hanc dicit esse receptissimam sententiam in regno Hispaniæ, Pinel. in repet. l. 1. C. de bonis mat. 3. p. num. 102. Et ratio huius opinionis est, quia d. auth. res quæ, procedit ex tacita mente defuncti, & sic cessat eius decisio quando constat de contraria voluntate. Et pro hac opinione facit tex. in auth. de alien. emphi. §. sanctissimarum collat. 9. ibi, nisi sub hac conditione possessiones aliqui eis dederint, ut nullo modo eas alienent, & facit, d. l. 27. Tauri, ubi imponi potest quodlibet grauamen, seruata forma illius legis.

SUMMARIVM

- 1 Creditor habet hypothecam in re emptæ ex pecunia sua.
- 2 Creditor qui mutauit pecuniam ad emptorem domus præfertur in re emptæ omnibus creditoribus, etiam anterioribus habentibus expressas hypothecas.

Hypo

- 3 Hypotheca non contrahitur in rebus venditis, habita fide de pretio.
- 4 Contraria communis opinio proponitur.
- 5 Text. in auth. de equalit. dotis. §. his consequens collat. 6. declaratur.
- 6 Hypotheca tacita à iure inducitur, quando resemitur ex pecunia ad illius exemptionem data.
- 7 Argumentum à contrario sensu non procedit quando datur legum correctio.
- 8 Paria sunt mutare rem ad emptionem domus, vel ad eius refectionem.
- 9 Hypothecam cum pralatione habet creditor, qui mutuavit pecuniam ad refectionem domus.
- 10 L. 26. tit. 13. part. 3. decidit nostram quaestionem.
- 11 Doctores regni loquuntur in hac quaestione contra legem partita.
- 12 Dominium rei emptae cum pecunia creditoris, non transit in eum nisi cum onere hypothecae.
- 13 Duo copulatiue requiruntur, ut inducatur tacita hypotheca in re emptae pecunia creditoris.
- 14 L. licet. C. qui potiores in pigno. hab. procedit quando bona generaliter obligantur.

QVAESTIO. 744.

Vtrum mutans pecuniam alteri, ad emendam domum, vel aliam rem, habeat in ea tacitam hypothecam, pro illius pecuniae mutata solutione. Communis contra communem. Et quid iure regio.

Iuris est notissima conclusio, creditorem habere hypothecam & ius pralationis in praedio empto ex pecunia sua, quando specialiter fuit pro debiti solutione obligatus.

Ita probat tex. egregius, in l. licet. C. qui potio. in pig. habet. l. 30. tit. 13. p. 5. in quibus iuribus talis creditor pre-

fertur omnibus alijs creditoribus, etiam anterioribus, & expressam hypothecam habentibus. Quam conclusionem limitant doctores, ut non procedat quando pecunia, licet sit mutata, ad emptionem, & res sit emptae ex illa pecunia, non tamen actum fuit ut interim quod pecunia soluitur sit res emptae pignori obligata, quia in hoc casu solum competere creditori actionem personalem, non vero hypothecam tenet glo. ver. convenit. in d. licet, ibi, secus si non convenit, glo. in l. quod quis ff. de privileg. cred. ubi doct. glo. verb. credidero, in l. interdum. ff. qui potio. in pigno. hab. ubi Bart. idem in d. licet, ubi Salicet. nu. 3. dicit communem, idem Salicet. in auth. quo iure. C. qui potior. in pigno. hab. nu. 3. ubi dicit Bald. hanc esse communem opinionem glossarum, & ab ea non esse recedendum, & sequitur Baldus Nouell. de dote. 10. p. nu. 35. Negant de pignoris. 5. p. 2. memb. nu. 3. Ripa, in l. se natus consulto, nu. 10. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. tacit. contr. quae sequitur Cou. lib. 1. var. c. 7. nu. 3. ubi dicit verior & frequentiori doctorum calculo receptam, & Matien. in l. 7. tit. 16. lib. 5. recop. nu. 6. ubi alios allegat pro comuni, quam novissime sequitur Gutierrez, lib. 3. pract. quaest. 28. ubi refert duas communes, & ex professio prosequitur hac quaestione, dicens ita tenendum esse, quia hac opinio est verior & receptior, & pro ea facit tex. in d. licet, ubi hypotheca contrahitur, quando pecunia ad emptionem alicuius rei mutatur, si expressé actum sit obligata & hypothecata maneat. Ergo cessante pacto, cessabit hypotheca, cum res non sit pro certo pretio obligata specialiter, imò dominium est translatum in emptorem, & sic creditores hypothecarii praefertuntur, ut in l. procuratoris. §. si plures, versiculo, sed si dedit ff. de tribut. actio. l. quidam fundum

ff. de in rem verso, ubi si merces vendantur habita fide de pretio, nulla competit in eis hypotheca, nisi illud expressé actum sit in limine venditionis. Hanc dicit communem opinionem Bart. & Alex. in l. si cum dotem. §. si ff. si cert. petat. & l. ff. in d. l. creditor, numero. 5. Sed his non obstantibus contraria opinio verior est, & tenenda in iudicando & consulendo, ita quod ab ea nemo iam possit recedere, ut infra apparebit. Et pro hac opinione est glo. singularis, in d. auth. quo iure. C. qui potiores, ubi dicit, quod mutuas pecuniam alteri ad emendam aliquam rem, eandem rem emptam iure pignoris habebit obligatam pro illius pecuniae solutione, ubi Bald. & Ang. sequuntur glossae opinionem, dicentes communem, & illam approbat l. in d. l. creditor, Alex. in d. l. si cum dotem. §. si. Campe. de dote. 4. p. q. 8. nu. 3. Casan. in cathalog. gloriae mundi. 2. part. consider. 99. col. 6. limit. 3. in fi. & eandem opinionem tenet Bald. sibi contrarius, in l. pro debito, num. 1. C. de bon. auth. ind. poss. & sequitur eum (dicens communiter receptum) Nauar. in manu. c. 17. num. 49. & pro hac verissima opinione facit tex. in auth. de equalit. dotis. §. his consequens, coll. 6. cuius verba sunt, his consequens est illud decernere, quod in casibus huiusmodi dubitatum novimus, antiquioribus creditoribus aliquas hypothecas preponere iuniores existentes, ex privilegijs à legibus datis, quale est quando aliquis proprijs pecunijs procuraverit navem comparare, aut fabricare, aut domum forsam edificare, aut etiam emi agrum, aut aliquid horum. In his enim omnibus priores existunt posteriores creditores, quorum pecunijs emptae, aut renovatae est, ijs qui etiam multo antiquiores sunt. Hec verba tex. manifeste probant nostram conclusionem ubi sufficit, quod pecunia detur ad emptionem alicuius rei, ut ipsa res

empta ex tali pecunia remaneat hypothecata, licet nihil actum sit de speciali rei hypotheca, quia ipsa tacite à iure inducitur, & sic cum ibi habeamus pro hac sententia tex. expressé, non debemus ex d. licet, sumere argumentum à contrario sensu, cum de iur. legum correctio, maxime, quia in d. §. his consequens, paria sunt dare pecuniam ad emptionem domus, vel ad eius refectionem, quia in utroque casu inducit lex, tacitam hypothecam cum pralatione, & in casu quo datur pecunia ad refectionem domus, nemo unquam dubitavit creditorem habere tacitam hypothecam, ut in l. intercedam. ff. qui pot. in pigno. hab. cui consonat l. 28. tit. 13. part. 3. Quae sententia verissima est de iure communi, & verissima itidem de aure regio, cum hic casus expressé sit decisus per l. 26. tit. 13. part. 3. in fin. ubi. Eam de iure quoque si aliquis homo recepit de oro maravedis prestados para guarair alguna nave, o para refazerla, o para fixer alguna casa, o otro edificio, o para refazerlo, que qualquiera de estas cosas en que fueren meritos o despendidos los maravedis, fican obligadas calla damente a aquel que los empresto, ubi illud expressé tenet doctissimus Gregor. Lopez verb. para fazer, ubi dicit per illam legem tolli opiniones contrarias de iure communi, & esse multum menti tenendam. Et profecto valde miror de nostris scriptoribus Hispanis, qui non considerant nec memorie mandarunt illam legem, nec doctrinam Grego. ubi clamat menti esse tenendam, ex qua lege omnino tolleretur dubietas cum qua locutus fuit Gutierrez, in d. quaest. 28. lib. 3. in fin. qui licet non vidisset illam legem adstrictus difficultate tex. in d. §. his consequens, sub dubio tamen & saluo meliori iudicio, sequitur fuisse contrariam opinionem, quod nequaquam fecisset, si legem illam & doctrinam Gregorij vidisset, quae l. summa

Practicae Quaestiones. nmo

continet rationem & aequitatem, cum pecunia sit recepta & mutuata ea intentione, ut ex ea domus comparetur, quae cum empti sit ea pecunia clarum est quod debet remanere hypothecata pro solutione illius, cum res empti, non sit in dominio debitoris, nisi cum illo onere & hypotheca licet nihil conuenitum sit. Et ex hac ratione appellatur a lege tacita hypotheca, ibi, *siue obligadas calladamentis*, unde duo requiruntur, ut inducatur. Primum, quod pecunia detur & recipiatur ad emptionem alicuius rei, secundum, quod realiter & verè ex illa pecunia mutuata res sit empti ut tradit Cassaneus, supra, limitatio. ne. 12. Ex quibus venit intelligenda doctrina Alberici, in l. obligatione generali. ff. de pignoribus, ubi dicit procedere praedictam l. licet, etiam si specialis hypotheca non fiat rei venditae, quia sufficit generalis omnium bonorum, quem requiritur Capola, eam. 124. numero. 2. licet dubitet Negusant, de pignor. 5. quaestione principali, numero. 8. & Gutierrez, allegat. 5. numer. 2. Quae omnia sunt perpetuo menti tenenda, & illa. l. 26. d. tit. 3. p. 5. est addenda Couar. Matien. 5. & Gutierrez, ne forte ex illorum doctrina sequamini opinionem antiquorum ex illius legis decisione abrogatam ut docet ibi Gregor. verb. *para fazer* & verb. *el postrimero*, in l. 30. tit. 13. p. 5.

SUMMARIUM

- 1 Signum est quasi testis scripturae, qui mutus loquitur pro artifice.
- 2 Signum dicitur cifra vel chimera.
- 3 Artifex potest alium artificem prohibere, ne utatur suo signo consueto.
- 4 Res dicitur eius esse, cuius signo est signata.
- 5 Signum denarii denotat dominium.
- 6 Animal praesumitur eius esse, cuius est signatus.

- 7 Signum alium nemo potest ponere in rebus suis.
- 8 Qui utitur signo alieno, perdit rem signatam.
- 9 Nomen non debet quis fraudulenter mutare, neque vestire. Et unde habuit originem mutatio nominis in Romano Pontifice.
- 10 Contraria communis opinio proponitur.
- 11 L. quæro. ff. de iure patro. declaratur.
- 12 Arma aliena non debet quis portare in suis sentis.
- 13 Hominum malitijs obuiandum est.

QVAESTIO. 745.

Utrum faber mallearius, vel alius officialis publicus, possit vetare alium ne signo suo utatur, Communis contra communem. Et quid iure regit.

Signum est quasi testis scripturae & licet incertus & mutus loquitur pro artifice, & dicitur cifra vel chimera, secundum Baldum de pace constantie, verb. sigillum, & in l. falsus. C. de furtis. Et sic dixit Platea, in l. stigmata. C. de fabricens. lib. 3. tit. 1. Quod optimus officialis & peritus in sua arte, poterit prohibere alium uti suo signo, quia interest eius propter sui operis bonitatem, opinionem, & famam, ne alius imperitus utatur illo signo, ex quo confusio inducatur, argumeto. r. in c. nonnullis, de iudeis. Quam opinionem tenet expresse Bart. in tract. de insign. & armis, nu. 9. Felinus, in prohemio Decretal. nu. 37. Cassaneus in cathalo. gloriae mundi. r. p. cō. fid. 35. & est communis extraditis per Paul. Paris. cō. 29. nu. 3. lib. 1. pro qua sententia allegatur text. in d. l. stigmata, & in l. eos. §. si. ff. ad l. Cornel. de fals. & rubrica. C. ut nemo priuatus

Communes contra communes. 745. 435

uatus, & auth. de mand. princip. §. penul. tex. in c. dilecta, ubi Abb. nu. 3. de excessibus prelatorum, ubi hanc sequitur opinionem, quam dicit communem Azueo. in l. 7. tit. 1. nu. 2. lib. 4. recop. Benbenutus, de mercatura. 2. p. num. 92. cum sequentibus, & tradit Guillelmus Benedictus, in c. Raynuntius, verb. Raynuntius, de Clera. de testa. nu. 59. & facit tex. in c. displicet. 23. quæst. 4. ibi, *Et vos oves Christi estis, characterē Dominicū portantes*, & sic dicitur res esse eius, cuius signo est signata. l. quod sine q. §. si. ff. de pericul. & com. rei vendic. li. iudex, de sententia excommuni. in 6. Et facit tex. in c. quod quidam. r. quæst. 1. & c. quæ admodum. 23. q. 7. c. postea signatur. 23. quæst. 2. c. sane profertur, & c. magna, de voto, & Luca. 20. *ostendite mihi denarium, cuius imaginem habet & subscriptionem. Et respondentes dixerunt, Cesaris, dixit illis: Redite quæ sunt Cesaris Cesaris, & quæ sunt Dei Deo*, & Genesios 4. *Posuit dominus signum in Cain*, & sic signum animalis demonstrat dominum, & eo ipso quo equus, bos, vel ovis, vel alia res reperitur cum signo meo quo utitur signata, probatur mea, arg. tex. in d. l. stigmata. l. penul. C. de aque ductu lib. 11. & ita tenent Bart. & Platea, in d. l. stigmata, licet Bald. in authen. dos data. C. de donat. ante nupt. dicat, quod solum facit presumptionem, quia alias de facili posset fraus committi, & illud sequitur Cassaneus, supra, ponens exemplum in ballis mercatorum, & Ant. Gom. in l. 45. Tau. nu. 77. & Audanius, in cc. pretorum. c. 19. num. 32. qui loquitur, *del lancero de Guadaluja*, Menochius, lib. 2. de arbitr. cau. 318. num. 23. & Mascard. volum. 1. probationum, conclusio. 90. ubi etiam num. 5. confirmat nostram conclusionem, quod non potest quis stigma alienum ponere in rebus suis, & allegat. l. 1. C. de nauib. non excus. lib. 11. & si quis de facto utatur signo alieno, per

dit rem, ut in l. sacrilegi. §. qui cum ff. ad l. Iuliam peculatus, & etiam utens nomine alieno fraudulenter punitur, ut in l. 1. C. de mutatio nominis. l. falsi nominis. ff. ad l. Cornel. de fals. ita eleganter tradit Menochius, de arbit. cau. 318. num. 3. omnino videndus ubi declarat unde habuit originem mutatio nominis in Romano Pontifice, & Illescas. r. p. historiae pont. lib. 4. c. 33. Mexia, in Sylva, variarum. lect. lib. 1. c. 21. Conradus, in templo omnium iud. lib. 2. c. 1. §. 2. num. 8. fol. 117. & ita de facto fuisse obseruatum tradit Anton. Gomez, in l. fin. Tauri, num. 11. & etiam ponuntur portantes habitum alienum & usurpantes, ita Tiraquellus, ad l. connubiales. l. 3. num. 58. Rebuff. de priuilegijs scholasticorum privilegio. 94. Didacus Perez, in rub. ordinamenti, tit. 18. lib. 3. Petrus Georgius, in syntagma iuris lib. 39. c. 11. Gregorius, in l. 3. tit. 7. p. 3. verb. *vestidura*, & plura in proposito refert. Dominus don Ioan Vela (meritissimus collega diui Bartholomei) in tractatu delictorum. c. 13. & Azueo, in l. 8. tit. 10. num. 1. lib. 4. recop.

Sed contrariam opinionem in quaestione principali (imò quod nemo possit alium prohibere, ne eodem signo utatur) tenent Bald. & Salicet. in l. 1. C. quæ res vend. non possunt Alberi, in l. quæro. ff. de iure patron. & est communis opinio ut tradit Ioan. Hanibal, in repet. rubric. soluto matrimonio, num. 216. Pro qua opinione facit optimus tex. in d. l. quæro. ff. de iure patro. cuius verba sunt. *Quæro an libertis prohiberi possit à patrono, in eadem colonia in qua ipse negotiatur, id genus negotijs exercere*. Sceno la respondi non posse prohiberi, Sed illa lex parum obstat, quia ibi solum permittitur negotiari eodem genere negotiationis in eadem prouincia, non autem permittitur ut negotiatores uteretur eodem signo maxime vsur

Practice Quaestiones.

pando stigma alterius. Idemq; est dicendum in delatione armorum, quia arma mihi competens, possum prohibere, de alio deferat, ut copiose resoluit Gallaneus, supra. conclus. 44. & hanc opinionem existimo veriorē, & practicandam, & pro ea audiui fuisse obentum in regali chancellaria Pinciana, quia alias omnia esset in cōfuso, & daretur locus mille fraudibus, & iustum est ut malitiis hominum obuietur, ut in d. conueniri. ff. de pactis dotalibus, & facit bonus tex. in d. c. dilecta, de excessibus prætorii, ubi expressè hoc d. citatur, & cōfirmatur hęc opinio, in l. 49. tit. 13. lib. 4. recop. & in l. 19. tit. 4. lib. 7. recop. ubi etiam ponitur pēna n. decem milium marapetinarum contra vīspāres signa alterius, quod declaratur in l. 8. tit. 13. & in l. 12. tit. 16. eodem libro. quæ leges sunt notabiles pro confirmatione, huius opinionis, à qua non est recedendum de iure communi & regio.

SUMMARIVM

- 1 Malitia supplet ætatem in matrimonio.
- 2 Pater nouem annorum grauidauit nutrice suam.
- 3 Salomon genuit filium in undecimo anno.
- 4 Malitia supplet ætatem in sponsalibus secundum aliquos.
- 5 Impedimentum iustitiæ publicæ honestatis inducitur ex sponsalibus contractis cum minore septenio.
- 6 Contraria communis opinio proponitur.
- 7 Infans in sua ætate quod vidit ignorat.
- 8 Defectus naturales nemo potest supplere.
- 9 Septenium completum requiritur in sponsalibus.
- 10 Minor, etiam discretus, non potest profiteri religionem ante legitimam ætatem.
- 11 Lex, c. tit. 1. par. 4. adducitur pro hac opinione.

- 12 Requiritur etiam tempus ætatis, requirit tempus perfectum.
- 13 Tempus stat pro forma.
- 14 Forma rei non potest mutari.
- 15 Caput iuuenis, de sponsalibus d. l. ratur.
- 16 In sponsalibus, la. 2. ff. de sponsalibus d. l. ratur.
- 17 Iudicium infantis non semper discerni potest.
- 18 Ratio diuersitatis inter sponsalibus & natiuitatem traditur, circa quætionem propositam.
- 19 Potentia ad copulam est quid extrinsecum.
- 20 Lex, c. tit. 1. par. 4. declaratur.
- 21 Ratio obquam magis in septenio quam in alia minori ætate sponsalia contrahuntur traditur.
- 22 Minor potest in ætate septenij ad ordines minores promoueri.
- 23 Ætas septenij est principium discretions & intelligentiæ.
- 24 Septenij numerus dicitur sacratissimus, & quare.
- 25 Septenij numerus dicitur perfectus, quia homo constituitur ex septenario.
- 26 Leges Digestorum & partitarum sunt in septem partes diuise, & vita hominum in septenio mouetur & variatur.
- 27 Parius dicitur legitimus in septimo mense.
- 28 Dentes formantur in septimo mense, & in septimo anno cadunt.
- 29 Septem horis genitale semen conuertitur in humanam naturam.
- 30 Septem mensibus mouetur homo.
- 31 Septem doctores faciunt communem opinionem.

QVAESTIO. 746.

Virum in sponsalibus malitia suppleat ætatem, ut ante septenium sponsalia contrahi possint. Communis contra communem & quid iure regio.

Malitia

Communes contra communes. 746. 437

Malitia supplet ætatem in matrimonio. Ita probat tex. in c. de illis cl. 2. de desponsa. impub. c. vni. §. 1. eod. tit. in. 6. vbi glo. 1. verb. supplebat. Et facit pro hac sententia tex. in l. 6. tit. 1. par. 4. in fi. libi, *que la sabiduria e el poder que han para fazer es to, cumple la mengua de la edad*, ubi Gregor. Lopez, verb. *la sabiduria*, refert illud quod vulgo circūfertur, & narrat. B. Gregori in dialogo, quod puer nouem annorum imprægnauit nutricem, & de puero decem annorum idem refert D. Hieronymus, ad vitale & de Salomone dicitur, quod genuit filium in undecimo anno, ut tradit Ioan. Andr. in c. si de eo qui cognouit consang. vxo. sua. Sed an in sponsalibus malitia suppleat septenium, dubiū grauius est, & partem affirmatiuam tenet gloss. magna, in fine, in c. iuuenis, de spons. gloss. in c. sponsam, eod. tit. gloss. in summa. 30. quæst. 2. & Francus, in d. cap. vni. Ledesma, de matrimonio in secundū quarti, quæst. 42. art. 2. & hanc dicit communem opinionem Præpositus, in d. c. iuuenis, nu. 9. & C. in l. 4. tit. 1. par. 2. in princ. nu. 1. ubi confirmat opinionem Abb. in d. c. iuuenis, quia cū in matrimonio malitia suppleat ætatem (ut supra diximus) consequens est in sponsalibus præmaturam potentiam ad generandum, ipsum defectum ætatis supplere quod videntur insinuare verba tex. in l. in sponsalibus, la. 2. ff. de sponsal. ubi dicitur satis esse si sponsi quid agant intelligant, conducit etiam tex. in d. c. iuuenis, ubi ex sponsalibus cōtractus cum minore septenio, inducitur impedimentum iustitiæ publicæ honestatis non alia ratione, nisi quia malitia supplet ætatem, ex qua ratione tenet illud Veracruz, in speculo cōiugior. 1. par. art. 16. lit. B. vbi sequitur D. Thomam, in 4. dist. 27. art. 2.

Sed his non obstantibus, contraria

opinio verior videtur, & tenenda quia ubi in iure certa ætas requiritur ad intellectum & discretionem, malitia non potest illam supplere, ut in illa ætate. ff. de testamēt. quia illa ætas, quod vidit ignorat, ut in d. l. de sponsalibus, & in l. fin. C. de fals. mo. ne. & est optimus tex. in l. fin. C. de testamēt. militis, ubi defectus iuris naturalis nulla causa potest suppleri, & illum tex. exornat Rodricus Xarez, allegata 2. Et in terminis pro hac opinione facit tex. in c. literas, & in c. accessit, de desponsatio impub. vbi septenium completum requiritur, ut sponsalia contrahi possint. Et hac opinionem confirmat tex. in c. 1. de de regularibus, in. 6. vbi impubes ante legitimam ætatem non potest profiteri religionem, quæ ætas hodie est præfixa in c. 1. de d. sione. 23. Concilij Trident. & professio erit nulla, etiam si puer sit maximè discretus, & malitia suppleat ætatem, ut tenet glossa communiter approbata, in c. postulatū, de regularib. quam sequitur Abb. in c. significatum, eodem, & Cardin. in clemen. fin. quæstione. 3. de ætat. & quali. Syluest. verb. religio. 2. in quæstione. 12. & verb. religio. 3. in quæstione. 2. Caiet. in verb. votum, vers. imperfectū, & sequitur Brunel. in tractatu de sponsal. quæst. 2. conclus. 4. Et pro hac sententia facit tex. in d. l. 6. tit. 1. par. 4. ubi loquens de matrimonio dicit quod malitia supplet ætatem, loquens verò de sponsalibus, nullū verbū. Et vltimè prædictos doctores, hanc opinionem sequitur glo. cōmuniter recepta, in clemen. fin. de ætat. & qual. Abb. in c. cū in cū etis, in prin. nu. 6. de elect. Feli. in c. cū vigesimū, de officio deleg. & hac esse cōmunē opinionē & distinctionem firmat Corne. cons. 213. vol. 1. & pro hac doctrina est notabile dictum Archidiaco. in c. si annum, de iudi. in. 6.

Et 3 vbi

12 ubi dicit, quod quando lex requirit certū tempus annorū, semper requirit perfectio, nisi aliud exprimat. Et sequitur Bald. in d. c. cū vigesimū, & Aretin. in d. l. qua etate. Quod quidem notissimum est in etate statuta ad conficiendum testamentum, & in tutela vel cura. Et ratio est, quia etas septem annorum ideo sufficit ad sponsalia, quia voluntas quę in naturali consensu quiescit, cadit in impuberē qui implevit etatem septem annorū, ut in l. si infāti. C. de iu. delib. & illud
13 tempus à iure statutum, semper stat pro forma, glo. in auth. quę supplicatio. C. de præcib. imp. offer. vbi dicit Bald. & Salicet. quod ille qui non obseruat tempora constitutionis præfinita, nō obseruat formam, & tradit Tiraq. de retract. Linag. §. 3. glo. 4. nu. 3. & Paz. in sua praxi. tom. 7. p. c. vni. nu. 101. Forma autem non potest mutari. l. qui hæredi. l. Mæius. ff. de cōd. & demonstr. c. adime. l. q. i. Quibus nō
15 obstat text. in d. c. iuuenis, quia ibi Rom. Pontifex non se fundat in doli capacitate, sed in alijs, ut patet ex litera illius text. in d. l. in sponsalibus, vbi dicit, *satis esse si sponsi intelligant quod agant.* qui potius probat nostrā sententiam, quia verus & genuinus illius text. intellectus est, in sponsalibus nō esse necessariam etatem quā in matrimonio, sed sufficere quod uterq; intelligat quid agat. Ceterum, quia non semper discerni potest iudicium infantis, subiungit ibi iure cons. **id est si non sint minores septem annis,** quę intellectum sentit gloss. ibi, qui profecto verissimus est omissio tradito à Soto, in. 4. dist. 27. quæst. 2. art. 2. quę t. optimè declarat Anastasius, lib. 2. an. mat. versio num. c. 6. post Couar. in. 4. 2. p. c. 2. nu. 1. Nec obstat quod in matrimonio malitia supplet etatē, quia respondeo disparem esse rationem in sponsalibus, quia in matrimonio etas

illa quatuordecim annorū designata est non solum per vsum rationis, verum etiam, propter vigorem naturalem & potentiam coeundi, vnde nimirum si malitia supplere possit etatem, ut in d. c. de illis, cl. 2. notat Abb. cōmuniter receptus, in d. c. fin. de despons. impub. vbi gloss. verb. prudentia, & Alex. de Neuo. cons. 1. nu. 9. & 13. dicens nō sufficere in sponsalibus, malitiam in rebus agendis, sed potentiam ad copulam, per text. in c. puberes, in fr. eod. tit. & sic cum hæc potentia ad
19 copulam sit quid extrinsecum, facile de ea constare potest, & vbi constat eam præuenisse etatem legitimā, sufficit ad matrimonium. At verò in sponsalibus, cum etas septem solum designetur per iudicium intellectus, non præuenitur propter præmaturā prudentiam, cum sit quid intrinsecum, quod de facile constare non potest. Et cum hac distinctione est intelligenda prima & secunda opinio, ut prima procedat, quando duo cōcurrūt, nēpe, quod malitia suppleat etatem & quod puella fuerit carnaliter cognita, hæc verò, quando licet malitia suppleret etatem, non est vrgens præsumptio quod puella sit attētata, nec carnaliter cognita. Idem quē sentit Moccus de contract. tit. denup. nu. 4 fol. 63. & ita est tenenda & intelligenda. l. 6. & l. 12. in fr. tit. r. par. 4. ibi, **Esto se entiendo si los desposados fuesen de edad de siete años cumplidos o poco menos, de manera que ayan entē dimiēro para*
21 *plazerles las desposadas,** lolet tamendubitari, quare magis in septimo anno quā in sexto vel in alia etate fuit designata etas ad sponsalia de futuro cōtrahenda. Et licet aliqui mihi responderūt, quod sic placuit legislatoribus, & quod de his quę à maioribus cōdita sunt, ratio non semper redi potest: tamen nō sine magno mysterio magis illa etas quam alia fuit designata, prout etiam vide

videmus in pueris qui volunt ordinari, nam etiā requiritur etas septem ad ordinem primæ tonsuræ ut resoluit Rebuff. in pract. benef. fol. 4. nu. 11. Soto, in. 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 2. & Albert. Trotius, de vero & perfecto clerico. c. 17. nu. 1. Guier. canonic. quę. c. 26. in princ. qui sic intelligit text. in c. in singulis. 77. dist. & clementinam primam, de etat. & qual. vbi probatur quod omnes minores ordines possūt in septenio suscipi, & ratio potest esse quia illa etas est principiū discretionis & intelligentiæ, & sic dixit Arist. lib. 1. de secreto, quod trinitas est primum super quo omnes res sunt fundatæ, & medietur per quinquenariū, & perficitur per septenarium, & Cælius Rhodigin. lib. 12. lectio. antiq. c. 11. & 36. scribit, quod septim^{us} quisq; annus etati signum imprimit, & iste
24 numerus dicitur sacrat^{us}, ut in c. præbyter. 91. distin. quia septem sunt Sacramenta ecclesiæ, & quia septem sūt dona Spiritus sancti, & quia in septimo die Deus summus omniū rerū opifex ab opere quieuit. Vnde merito illa etas magis quā alia fuit designata, quia ille numerus constat ex vno & sex, vel ex duobus & quinque vel ex tribus & quatuor, & sic habet unitatem, tāmquam copulam geminā trinitatis, & considerando eius singula membra, eorumq; compagine, est profecto omni maiestate plenissimum. Et plura de numero septenario habentur in prohemio legum septē partitarū, vbi Greg. verb. **septenario,** dicit illū
25 numerum esse perfectum, quia homo constat ex septenario, id est ex triplici animi proprietate, & quatuor elementis. Et sic imperator Iustinianus
26 in septem partes diuisit leges Digestorum, ut habetur in l. 2. C. de vet. iure enucle. & leges partitarum in septem libros diuisæ fuerunt, & Mexia, ad pragmaticam regiam, in septē conclusiones diuisit totum opus, vbi plura

notanda recollegit de hoc numero septenario, & Zenedo, in collectanea iur. collect. 15. nu. 10. & Ioa. Garcia, in tracta. de Hispanorū nobilitate, gloss. 48. §. 1. nu. 3. vbi etiā dicit, quod vita hominū septenio mouetur & variatur, & plura tradit Cassan. in cathalog. gloriæ mūdi. 12. p. considerat. 37. & Petrus Bongo. de mixtica numero rum significatione tit. de numero septenario pag. 198. & in septimo mēse partus dicitur legitimus, ut in l. septimo mēse. ff. de statu hominū. Et in septimo mēse formantur dentes infantibus, & in septimo anno cadon, vt tradit Tiraq. in l. si vnquam, verb. reuertatur, nu. 210. col. 2. C. de reuocand. dotio. & septē horis semen genitale cōuertitur in matrice in humanā naturā. Et septē horis potest homo viuere sine respiratione. Septēq; fenestras habet corpus humanum, quibus alitur, videlicet, oculi, nares, aures, & os, & septē horis fit bona digestio, septē horis oportet dormire, ut fiat nutrimentū bonū, septē diebus potest homo viuere absq; cibo, septē modis mouetur homo videlicet ante, retrō, sursum, deorsum, deorsum, sinistrorsum, & in circulo, & in testamento in scriptis, septem requiruntur testes Et quod magis huic operi cōuenit, septē doctores faciūt cōmunē opinionē & ad approbādū scholarē requiruntur septē doctores, ut tradit Zenedo, in collectanea ad ius canonicū, collectanea. 15 ad decretum, nu. 7. fol. 18. Nauar. in repetitione. c. siquādo. de descriptis pag. 96. in medio Paulus Fus. de visitatione lib. 2. c. 5. nu. 10. & Ant. Maria Corra. lib. 1. com. opinionū, tit. 3. nu. 19. cum sequentibus, ex quibus facile colligi potest, quā conueniens fuit, ut septimus annus constitueretur ad cōtrahenda sponsalia de futuro, magis quā aliud tempus, propter maiorem perfectionem intellectus.

SUMMARIVM

- 1 Heres tenetur luere re obligatā a testa-
tore relictam, non verō legatarius.
- 2 Idem. 2. par. 6. declaratur.
- 3 Heres indistincte tenetur re obligatā lu-
re quādo pro tāto pretio est hypothecata.
- 4 L. si res legata ff. deleg. 1. declaratur.
- 5 Quando res est hypothecata pro tanto pre-
tio, non est spes solutionis.
- 6 Legatum rei alienae ignorantē non valet.
- 7 Testator si non presumitur legare ius quod
habet in re.
- 8 L. 1. tit. 9. p. 6. adducitur pro prima opinione
- 9 Contraria communis opinio refertur.
- 10 Res hypothecata, pro tāto pretio, cēsetur ali-
nata a patrimonio testatoris.
- 11 L. si. C. de reb. alien. non alienan. declaratur
- 12 Alienatio si prohibeatur, prohibetur etiam
pignoriatio.
- 13 Res pignoriata cēsetur alienatā, quando
pignoriatur pro equali pretio.
- 14 Alienatio nō presumitur in hypotheca pro
equali pretio, quando in re pignoriata ca-
dit affectio.
- 15 L. si in emptione ff. de minoribus, exornatur
- 16 Procurator habens mandatum repudiandi
hereditatem, nō potest repudiare res quae
fuerunt maiorum.
- 17 Obligatio generalis non comprehendit quae
specialiter non est verisimile aliquis
esse obligaturus.
- 18 Padilla increpatur in sua opinione.
- 19 Opinio cōmunis descendit ab impugna-
tionibus Padille.
- 20 Accidens non mutat substantiam.
- 21 L. praedia. C. de fideicom. limitatur in annuo
censu.
- 22 Annuus census est quaedam servitus pra-
dio in herens
- 23 Sententia Padille in d. l. praedia, nu. 11. de-
claratur.
- 24 Verbum, census intelligitur de perpetuo.
- 25 Redemptio census super aliqua possessione im-
posita pertinet ad heredes imponentis, nō
ad possessorē.
- 26 Pensio imposita super beneficio, transit con-

- tra beneficii possessori.
- 27 Creditor census vel pensionis potest here-
des vel rei possessores convenire.
- 28 Debita defuncti tenetur heres solvere.
- 29 Casas de facto proponitur.
- 30 Melioratus non tenetur solvere debita sua
per re in qua facta sunt melioratio.
- 31 Heres tenetur solvere debita in re in re
bus vincularis sine debitu sui contractu au-
te maiori institutione, sine postea.
- 32 Qui vult consequens vult antecedens per
quod devenitur ad illud.
- 33 Maioratus possessor non tenetur ad debi-
ta quando sunt bona libera fundat. ris.
- 34 Creditor a nui reditus potest agere ad ex-
gendū debitum aduersus constitutentem
eiusq; heredes, omissio tertio fundi pos-
sessore.
- 35 L. 1. Tauri declaratur ut sit correptoria in
ris communis.
- 36 Legatarius partis bonorum non tenetur
ad debita defuncti.
- 37 L. 4. tit. 15. p. 2. declaratur.

QVAESTIO. 747.

**Utrum heres teneatur luere re obligatam, quam testator lega-
uit, quando fuit obligata pro pre-
tio aequivalenti, ipsi rei. Commu-
nis contra communem, & qui
iure regio.**

Heres tenetur luere re obli-
gatam, vel hypothecam ex
legato, vel fideicommissio ali-
cui relictam, quando testator sciebat
rem legatam pignori, vel hypotheca
obnoxiam. Ita probat. tex. in l. si res
obligata. 60. ff. deleg. 1. ibi. heres libe-
rare debet. * l. Mzuius. 68. §. fando lega-
to. ff. deleg. 2. licet. ff. de dote pra-
gat. l. praedia. C. de fideicom. l. 11. tit.
9. par. 6. ibi. * mandando el testador
de alguna cosa suya, que sabia que era em-
penada o obligada a otro por menos de lo
que valiese, tenudo es el heredero de la qui-
tur

tar de los bienes del finado, e darla a quien
fue mandada. * Quam conclusionem li-
mitant doctores, ut nō procedat quā-
do res legata esset obligata pro tanto
pretio, ut eo soluto nihil aut parum
comodi esset remansurum, apud lega-
tarium: quia in hoc casu, nulla habita-
ratione scientiae vel ignorantiae, tene-
tur heres eam rem luere, ob gratiam
& fauorem legatarij. Pro qua limita-
tione adducitur tex. in d. l. si res obli-
gata. ff. delegat. 1. ibi. * vel potest aliquid
esse superfluum ex soluto e re alieno, * ita
in hoc sensu accepit illa verba glossa
ibi, cuius opinionem testatur comu-
nem Alexan. ibi, col. 2. & lassi. nu. 9. di-
cit etiam communem opinionem &
intellectum Fulgos. in d. l. praedia, nu.
3. vbi. Corneus, eod. nu. quam opinio-
nem sequitur & dicit communē Vi-
bius, lib. 2. com. verb. legatum, & eam
appellat veriore & communiorē
& in pactica sequendā Michael Craf-
sus, receptarum sentent. §. legatum,
quæst. 15. nu. 2. Et ratio huius opinio-
nis est, quia quando res est pignoriata
vel hypothecata pro tanto pretio, nō
est spes solutionis, quia tunc, aut lega-
tarius nollet luere, aut si lucret, nullū
comodum apud eū remaneret, & per
consequens legatum esset nullius mo-
menti maximē, quia tunc videtur re
alienam ignorantē legatam, & sic le-
gatum nō valet, ut in l. cum rem alie-
nam. C. delegatis. §. non solet. institu-
cod. tit. l. 10. tit. 9. par. 6. Et indubio te-
stator solum videtur legare ius quod
habet in re. l. serui electione. §. si dele-
gat. l. l. si dominus. §. si. eod. tit. l. vxor
patri. C. eod. & tradit Matica. de coe.
ultima. volunt. lib. 9. tit. 1. nu. 8. & Co-
uar. c. 2. pract. quæst. Ant. Gom. 1. tom.
c. 12. nu. 15. & nu. 39. hanc defendit opi-
nionem (satisfaciens aliquibus funda-
mentis in contrarium per eum addu-
ctis) & tandem pro hac sententia dicit
esse textū, in d. l. 11. tit. 9. p. 6. vbi hoc
expressē probatur, ibi. * por menos de lo

que valiese, * ergo si pro aequivalenti
pretio, non procederet illius tex. deci-
sio, nec nostra principalis conclusio.
Sed his non obstantibus contraria
opinionem (imò quod heres hoc ca-
su, quando testator ignorauerit hypo-
thecam, non teneri luere rem obliga-
tam) tenet Angel. in d. l. si res obliga-
ta, vbi Paul. nu. 7. dicit hoc esse mira-
bile, & cicit Alex. ibi, nu. 3. sibi place-
re hunc intellectum, fuisseque eū Cu-
mani, quē sequitur lassi. in d. l. praedia,
dicens quod eum sequuntur moderni.
Quam opinionem dicit communem
Padilla, in d. l. praedia, nu. 7. in fine, vbi
sequitur & defendit hanc opinionē
ex aliquibus fundamentis, quorum
principalior est, quia quando res est
obligata pro pretio rei ipsi aequivalē-
ti, cēsetur alienata a patrimonio te-
statoris. l. legata §. fin. ff. de suppellec.
legata. l. qui habebat. ff. deleg. 3. & ibi
doct. Bart. in l. lili tibi homo, in princi-
pio, num. 1. ff. delegat. 1. & in l. quoru
nu. 1. ff. de pigno. & plures (more suo)
pro hac opinione refert Tiraquel. de
retractu, in praefatione, num. 36. vbi
dicit communem, quam sequitur Pa-
lac. Rub. in rub. de donat. §. 69. nu. 8.
qui omnes resoluunt, cū Gomezio, su-
pra, quod si res pignoretur tāto pre-
tio quāto illa vendi posset, cēseri iā alie-
natam a patrimonio testatoris, & sic
cū talis res cēsetur alienata, non
est mirum si non valeat tale legatum,
cū sit legatum rei alienae, ignoratē
testatore, ut in d. l. cum rem alienā. C.
deleg. Ex qua doctrina (si vera est) col-
ligitur notabilis intellectus, & decla-
ratio ad l. si. C. de reb. alien. non alien.
vbi prohibita alienatione, prohibe-
tur etiam pignoriatio. ibi. * sed & usus
fructus dationem, vel hypothecam, vel pig-
noris nexum penitus prohiberi, * quia illa
pignoris prohibitio est intelligenda,
quando fit pro pretio aequivalenti ip-
si rei pignoriata, ita ut non sit spes sol-
utionis, quia tunc res pignoriata cēse-

442
tur alienata. Ita notabiliter illum tex. intelligit Abb. conf. 91. volum. 2. Mō talu⁹, in l. 3. tit. 10. lib. 3. fori. glos. 2. & sic est intelligendus tex. in d. l. in quo rum. ff. de pignorib. secundum Ias. in l. principalibus. ff. si cert. pet. Quod li mita & intellige, quando in re pigno rata caderet affectio, quia tunc non censetur alienata. Ita Ripa, in l. fili⁹ fam. §. Divi. ff. delegat. 1. quia cum sit res maiorum, quæ semper duravit in familia, non est verissimile rem illam relicturum, & non redempturum, vt (pluribus citatis) exornat Tiraq. sup. nu. 36. per tex. in l. si in emptionem. ff. de minori. Vnde optimè resoluit Bar bac. conf. 18. lib. 2. procuratorem habentem mandatum repudiandi hereditatem, non posse repudiare res quæ fuerunt maiorum ipsius mandatis, argum. l. lex quæ tutores. C. de administ. tuto. quia in generali mandato non videtur illud intellexisse, quæ sequitur Socinus, conf. 250 lib. 1. Pro qua
16
17
opinionem adduco etiam tex. in l. obli gatione generali. ff. de pigno. vbi in generali obligatione, non veniunt ea quæ specialiter non esset quis obliga turus, quem tex. ad hoc exornat Gre gor in l. 5. tit. 14. part. 5. Pinel. in rub. C. de bonis mat. 2. p. nu. 47. Ant. Gab. lib. 6. commu. concl. tit. de regu. iur. concl. 12. & Mascar. de probat. 3. vol. concl. 1120. Redeundo tamen ad no stram conclusionē (à qua digressi su mus) sequitur manifestè, quod si res legata sit obligata, vel hypothecata pro tanto pretio, quod non sit spes luitationis, quod censetur penitus alienata, & exisse patrimonium debi toris, & sic testator tanquam debitor legando illam rem ignoranter, non valebit legatum, ad hoc quod heres teneatur eam luere, & redimere, sed tantum ipse legatarius, vt contendit probare Padilla, supra, cuius opinio est contra communem opinionem, & contra legem partite. 11. tit. 9. part. 6.

& fundamento de re aliena adducto per Padillam supra, satisfacit optimè
19 Ant. Gom. d. 1. tom. c. 12. nu. 39. col. 3. dicens, quod quando res quæ legatur est penitus aliena, tunc procedit illa opinio, secus verò quādo est propria testatoris, licet alteri sit obligata, vel hypothecata pro iusto & æquivalēti ipsi⁹ rei valore, quia tūc in ipsa re, vel subiecto principali, nulla datur igno rantia, sed tantum in pignore vel hy potheca, & qualitate, sibi inhærenti, quæ non debet nocere, cum accidēs non mutet substantiam, text. in l. na turaliter. §. apium. ff. de acquir. rerum dom. ex quibus remanet comprobata nostra conclusio, contra Padillā, sup.
20
21 qui nu. 11. limitat. 7. d. l. prædia, vt non procedat indebito quod quotannis renascitur, putā annuo censu, dicens, quod semper legatarius, non verò hæ res tenebitur luere rem, quia annuus
22 census est veluti quædam seruit⁹ præ dio insita, & pro sua limitatione al legat Budeum, in rub. de pignorib.
23 numero. 3. Cuius opinio verissima est in censu perpetuo emphyteutico, quia illa pensio, cum perpetuo, & quotannis absquē spe luitationis solva tur, dicitur quædam seruitus perpetua vt in l. 63. tit. 5. p. 5. & sic cum prædicta pensio redimi non posset abiq; facto & volūate creditoris, ex sua primor diali natura, sequitur quod censetur legata talis res censui obnoxia, cum prædicto onere, cuius solutio non de bet spectare ad heredem, sed ad ipsius fundi possessorem. Et ita potest intelli gi illa opinio. cū ad illud tendat ratio assignata per prædictum, dum dicit, quod illa pensio est veluti quædam ser uitus, præmaximè, quia verbū *censu*, & adaptatur propriè ad censum perpe tuū emphyteuticū, vt tradit Solis, in prohamio ad tractatū de censib. nu. 9. & probatur in d. l. 63. quam sic intelli git Gutierrez, lib. 2. pp. quæst. 169. & si illam opinionem vellis intelligere
24
41 Feliciano 66. l. 1. to. 2. c. 1. n. 6. p. de 7. co. 2. p. 110.

de censu redimibili, vulgò, **alquitar**, profectò falsa erit prædicta sententiā,
25 quia si legetur domus super qua est census redimibilis impositus, solutio & redemptio illius census pertinebit ad heredes, non vero ad legatarium do mus censui obnoxie, quia talis cens⁹, cum sit redimibilis ad libitum debito ris, non potest dici seruitus, cum defa cili amoueri possit ex primordiali cē sus natura. Nec prædictis obstat, quod domus prædicta est affecta onere rea li, & sic videtur legata vel relictā cū onere, l. 1. & fin. C. sine cens. vel reliq. fund. comp. l. Imperatores. ff. de publi
26 can. l. fundi partem §. fin. ff. delegat. 1. & in pensione imposita super beneficio vt transeat cum suo onere, resoluit Gigas, de pensio, quæst. 39. & 40. quia respondeo illud procedere respectu creditoris, qui potest conuenire pro debito censuali, vel pro pensione rā heredes, quam possessores domus, su per qua census est impositus, nos ve rò loquimur respectu heredis, ad quē
27 spectat de iure debitorum solutio. l. 1. C. vt actiones ad hered. & cōtr. hæ red. & probatur in iuribus supra, alle gatis in principali conclusione, & te net Padilla, supra, nu. 4. Et cum casus iste adhuc de facto pendeat inter hæ redes licēciati Martini de Roxas (sub tilissimiquondam in hac ciuitate To letana aduocati) & quendam successo rem particularem ipsius, in quadam domo vinculata per meliorationem tertij & quinti bonorum suorum (su per qua antea censum redimibile im posuerat) ita respondi, cum de hoc ca su fuisset interrogatus, licet aduoca tus contrarius exillimaret prædicti cēsus redemptionē, pertinere ad ipsū melioratū successorem in ipsa domo non verò ad heredes dicti licenciati Cuius opinio fundabatur ex doctri na Padillæ supra, qui non loquitur se cundum doctorem quem allegat, & rationem quam assignat, in censu re

dimibili, sed in perpetuo, & si loqui tur in censu **alquitar**, vera non est prædicta sententiā, quia per d. l. prædia & per l. 1. tit. 9. p. 6. contrarium pro batur, & per tradita per Gregor. ibi, 31 verb. **fuga**, vbi resoluit per tex. in l. si tibi homo, in princ. deleg. 1. quod si possessor maioris, leget maiorem se quenti in gradu, & res maioris erat obligata alicui iure pignoris ex fa cultate regia, quod heredes de functi legantis teneantur luere ta lem rem, non verò successor maioris: maximè, quia testator sciens annuos redditus esse constitutos super ipsa domo, eā vinculo subiecit, vnde clarè eius voluntas colligitur, vt ven di non possit, ad ipsos redimendos: quia qui vult antecederes, videtur vel
32 le & cōsequens per quod peruenitur ad illud. l. nequē is. §. 1. ff. de acquir. hæ red. l. ad legatum. l. ad procuratorem. ff. mandat. l. oratio. ff. de spōsalibus. Ita tenet Gutierrez, conf. 18. nu. 79. Rur sus fundatur ista opinio, quia funda tor vinculi fuit verus debitor prædi cti census, & sic ad illum, & suos hæ redes succedentes in bonis liberis per tinet solutio, & redemptio illius, non verò ad successorē vinculi. Ita tenet Palaci⁹ Rubeus, in rubr. c. per vestras §. 17. nu. 14. in fine, Peralta, in l. 3. §. qui fideicommissum, nu. 138. vers. ex his de ducitur Padilla, in l. vnum ex familia §. si de falcidia, num. 7. ff. deleg. 2. Mo lin. lib. 1. de primog. c. 10. n. 2. vers. ita tamen Matienço, in l. 6. tit. 7. gloss. 3. nu. 21. in fin. lib. 5. recop. Greg. in l. 4. tit. 15. p. 2. verb. **sus deudas**, col. 2. in medio. & Gutier. lib. 2. pract. quæst. quæst. 53. nu. 2. in fine, & nos diximus
34 in quæst. 6. nu. 14. Prætereā cōfirma tur & fulcitur ista sententia, quia cre ditor annui redditus, potest agere ad exigendum annum redditum aduer sus constituentem, ipsiusq; heredes, omisso tertio possessore fundi, super quo census fuit constitutus. Ita Cou. lib. 3.

Practicae Quaestiones.

lib. 3. car. resolut. c. 7. num. 3. in vers. texto, quem in hoc sequitur Gutier. lib. 2. pract. quæst. 177. num. 4. Ex qui bus clare consequitur ad hæredes pertinere redemptionem illius non verò ad possessorem. Nec prædictis obstat 1. 21. Tauri, ubi melioratus teneatur pro rata, tanquam hæres solvere debita defuncti, ibi, *sean obligados los tales mejorados a las pagar pro rata de la dicha mejora*. Per quam, licet de iure communi legatarius partis bonorum non teneatur ad debita, ut in l. 1. C. si certi petat. l. ex facto, la magna. ff. de hered. inst. l. 14. tit. 3. p. 6. de iure tamē regio illud est iam correctum, ut tradit Covarr. lib. 2. var. c. 2. nu. 2. Matien. in l. 1. s. tit. 6. gloss. 2. & 5. nu. 3. lib. 5. recop. Ioa. Garcia, de expen. c. 11. num. 63. quos sequitur Gutierrez, lib. 2. pract. quæst. quæst. 58. nu. 4. Quia respondeo quod prædicta l. 21. Tauri non procedit, quando res in qua facta fuit melioratio fuit vinculata, vel melius intelligitur respectu creditoris cui pecunia debetur, non verò respectu hæredis succedentis in bonis liberis: quia ad ipsum pertinet solutio debiti, non verò ad melioratum (dum valor rei, in qua facta fuit melioratio non excedat iuris limites & ita est tenendum in quæst. proposita, in iudicando & cōsulendo, vel intellige secundum Molin. lib. c. 10. nu. 13. & 14. ex qua resolutione potest intelligi ex alijs difficilis, in l. 4. tit. 15. p. 1. ubi successor in regno teneatur solvere debita prædecessoris, quam declarat Ant. Gomez. in l. 40. Tauri, num. 72. & Peralta, supra, in d. §. qui de i. commissum, num. 138. Quæ omnia sunt menti tenenda, quia quotidiana, & in praxi sæpè contingunt.

SVMMARIVM.

- 1 Votum est promissio Deo facta cum de liberatione animi.
- 2 Tria requiruntur, de necessitate voti, deliberatio rationis & propositum voluntatis & promissio.

- 3 Doctores pro parte affirmativa referuntur in questione proposita.
- 4 Voluntas aliquando pro facto reputatur.
- 5 Voluntas est causa efficiens voti.
- 6 Doctores contraria opinionis traduntur.
- 7 Nulla deliberatio quantumvis resoluta & firma, efficit votum.
- 8 Consulti, de regularibus, intelligitur remissive.

QVAESTIO. 748.

Verum propositum in voto cum deliberatione, absque promissione interiori, obliget sub pana peccati mortalis ad implementum illius. Communis contra.

Priusquam ad quaestiones terminationem perveniamus, oportet repetitum esse duximus, voti definitionem referre, ex qua quaestio nis determinationem facile cognoscemus. Votum igitur est promissio Deo facta, interior cum deliberatione animi. Ita magister, in 4. sent. dist. 38. & D. Thomas, 2. 2. quæst. 88. art. 1. Hostiensis, in sua summa, tit. de voto §. 1. & Florentinus, in 2. par. sue summe c. 2. tit. 11. & Archidiaconus, in c. qui bona, 17. quæst. 1. Abb. & doctores in c. literaturam, de voto, Sylvest. in sua summa, verb. votum, el. 1. Et hanc dicit communem opinionem Navar. in manuali, c. 12. nu. 24. & est receptissima sententia, secundum Sotum, lib. 7. de iustitia & iure, quæst. 1. art. 2. & Dominicus Lopez de Astuniga, in tractatu, de voto, quæstio. 1. nu. 5. quæ definitio probatur expresse in l. 1. tit. 8. p. 1. ibi, *voto tanto quiere dextir como promessa que home faze a Dios, quando es fecho por algun bien*, ubi Grego. hanc probat definitionem. Et sic ad vota tria ex necessitate requiruntur, primo ratio

Communes contra communes. 748.

445

rationis deliberatio, secundum propositum voluntatis, tertio promissio, in qua ratio voti perficitur, ut tradunt doctores sup. maxime Grego. verb. *arrebata damente*, & Angles, in suis floribus theolog. in verb. votum, q. 2. Ex qua definitione venit terminanda nostra quaestio, in qua partem affirmativam, tenet glo. in c. qui bona 17. q. 1. verb. deliberant, quæ opinio est communis canonistarum, ut tenet Abb. in d. e. literaturam, num. 2. & Hostiensis, ibi, & in c. consulti, & alios refert Navar. sup. d. c. 12. nu. 26. in fi. pro qua opinione est text. iusta glossa in c. exilimant, 1. quæst. 3. ubi referuntur plures casus in quibus voluntas pro facto reputatur & sequitur Abb. in c. 116. vol. 2. & Andreas ab Egea in rubr. de pactis, nu. 462. & pro hac opinione facit text. in c. consulti, de regularibus. Quæ opinio confirmatur etiam ratione, quia propositum aliquod faciendi, est habere animum applicatum ad opus, applicatio autem animi idem est quod obligatio, maxime quia causa efficiens voti, est voluntas quæ in hoc casu habetur pro opere. Pro qua opinione adduco text. in l. cum in plures, §. locator horrei, ff. locati, quæ text. declaravimus in quaestione. 490.

Sed his non obstantibus, contraria opinio verior est, & tenenda & practicanda & consulenda, quia ut sup. resolvimus votum est promissio Deo facta & ubi non præcessit promissio tacita, nec expressa, non cadit obligatio voti ex solo proposito. Et sic, qui habet propositum profitendi religionem, non obligatur cum aliud sit proponere, aliud deliberare promittere, ut explicat Caietanus, lib. 17. responsorum, c. 7. & Soto, lib. 7. de iust. & iure quæst. 1. art. 2. & Humada, in l. 1. tit. 14. glo. 7. n. 1. & 3. p. 1. ubi sequitur istam opinionem ex sententia theologorum, quam dicit communem

Abb. in d. c. literaturam, num. 2. & sequitur tota theologia scholastica, secundum Sylvestrum in summa, a verb. votum, el. 1. quæst. 2. nu. 2. S. 1. h. 2. 2. quæst. 88. art. 1. & ibi Caietanus, & T. 5. rentius, in 2. p. sue summa, tit. 11. c. 1. §. 1. Paludanus, in 4. sentent. dist. 8. quæst. 1. Maior, ibi, quæst. 2. summa angelica, verb. votum, el. 1. nu. 7. & sequitur (dicens communem) Navar. in manuali, c. 12. nu. 24. & 25. & Covarr. in c. quavis pactum, 1. p. §. 1. nu. 12. de pactis, lib. 6. ubi tenet contra canonistas, & eos in c. 1. non satis diligentes in huius articuli examinatione. Et novissime adversus communem canonistarum hanc sequitur (dicens communem theologorum) Aragon de iustitia & iure, quæst. 88. art. 1. pag. 970. verbis circa tertium. Et ratio potissima est, quia nulla deliberatio, quæ tumlibet resoluta, & firma, efficit votum, nisi simul interueniat promissio ut resoluta, S. Thom. supra, in quæst. 88. et Navar. in de voto, c. 1. & in manuali d. c. 12. nu. 4. & dicit communem opinionem, c. 8. numer. 1. & c. 15. in d. tit. de voto. Et novissime hanc communem theologorum refert & sequitur Gutierrez, lib. 2. canonicarum, quæst. 1. c. 22. a nu. 32. in vers. his ramen, ubi confirmat illam opinionem sex rationibus & fundamentis, & assignat intellectum ad d. c. consulti, de regularibus, in quose fundat ut canonistæ ad amplectendam contrariam opinionem, a qua est cavendum tanquam a peste, quia est contra ius & rationem, & est laqueum animarum.

QVAESTIO. 749.

Verum solemnitas quæ respicit privatam utilitatem, possit a partibus omitti, communis contra communem, de qua in quaestione. 2. numero. 3.

Quæst.

QVAESTIO. 750.

Vtrum in valētibz loqui, sint ne
cessaria verba ad matrimonium con
trahendum. *comm. contr. communē,*
de qua in quaest. 406. num. 5.

QVAESTIO. 751.

Vtrum vulgaris substitutio tacita,
comprehensa sub expressa pupillari,
pereat decedente pupillo invita testa
toris. *comm. contr. comm. de qua in q.*
70. nu. 8.

QVAESTIO. 752.

Vtrum substitutio pupillaris expi
ret, si pupillus emancipetur. *comm. cō*
tra comm. de qua in quaest. 70. nu. 7.

QVAESTIO. 753.

Vtrum vulgaris tacita comprehensa
sub expressa pupillari, expiret post
aduentum pubertatis. *comm. contra*
comm. de qua in quaest. 70. nu. 8.

QVAESTIO. 754.

Vtrum delegatio fiat interuentu po
ne personae. *comm. contra comm. de qua*
in quaest. 95. in medio.

QVAESTIO. 755.

Vtrum in stipulationibz penālibz
fiat nouatio. *comm. contra comm. de qua*
in quaest. 95. in fine.

QVAESTIO. 756.

Vtrum in actione hypothecaria prae
feratur ille, cui res primo est obligata
comm. contra comm. quā tradit Ant.
Gabr. lib. 3. cōm. tit. de empt. & vend.
concl. 3.

QVAESTIO. 757.

Vtrum alimēta debeantur iure na
turali. *comm. contra comm. de qua in*
quaest. 112. in fine.

QVAESTIO. 758.

Vtrum dominiū rei legatę trāseat
in legatariū a die mortis testatoris,
vel aditę hereditatis. *comm. contra co*
mu. de qua in quaest. 79. in princ.

QVAESTIO. 759.

Vtrum melioratio facta in testamē
to imperfecto, valeat inter liberos,
comm. contr. comm. de qua in quaest. 50.
nu. 7.

QVAESTIO. 760.

Vtrum causa alimētorū possit tra
ctari diebus festiuis. *comm. contr. com.*
de qua in quaest. 112. num. 7.

QVAESTIO. 761.

Vtrum pater nō teneatur filiā diuitē
dotare, sicut non tenetur alere. *comm.*
contr. com. de qua in quaest. 112.

QVAESTIO. 762.

Vtrum excommunicatio liget sub
ditum existentem extra territorium
comm. contr. com. de qua in q. 59. nu. 6.

QVAESTIO. 763.

Vtrum per dationem vulgaris sub
stituti, filius perdat ius transmittendi
hereditatem. *comm. contr. com. de qua*
in q. 205. in fi.

QVAESTIO. 764.

Vtrum representatio decur indispo
sitione hominis. *comm. contr. com. de*
qua in quaest. 197. in fine.

QVAESTIO. 765.

Vtrum Papa possit habere iudicē
si delinquat in alio casu quam in cri
mine heresis. *comm. contr. com. de qua*
in q. 645. n. 11.

QVAESTIO. 766.

Vtrum fructus cū re vendita sint
restituēdi. resciso contractu per lēso
nem ultra dimidiam. *comm. contr. com.*
de qua in quaest. 535. num. 12.

QVAESTIO. 767.

Vtrum vera possessio acquiratur per
visum oculorum. *comm. contr. com. de*
qua in q. 156. in fi.

QVAESTIO. 768.

Vtrum substitutio cōpēdiola facta a
pagano, valeat post pubertatē iure fi
dei cōmissi. *comm. cōt. com. de qua in*
quaest. 159.

QVAESTIO. 769.

Vtrum miles possit gravare filium
de restituenda hereditate, simul cum
sua legitima. *comm. contr. com. de qua*
in quaest. 159. nu. 4.

QVAESTIO. 770.

Vtrum monasterium possit repudia
re hereditatē monacho delatā. *comm.*
contr. com. de qua in q. 341.

QVAESTIO. 771.

Vtrum testator iurans nō reuocare
testamētū, possit illud reuocare. *comm.*
contr. com. de qua in q. 168.

QVAESTIO. 772.

Vtrum

Vtrum procurator datus post litē
contestatam, possit substituere. *comm.*
contr. com. de qua in quaest. 330.

QVAESTIO. 773.

Vtrum obligatio dotandi possit tol
li per rēgem. *comm. contr. com. de qua*
in quaest. 383. in fine.

QVAESTIO. 774.

Vtrum in causis criminalibus dele
gatus principis possit subdelegare.
comm. cōt. com. de qua in q. 387. in fi.

QVAESTIO. 775.

Vtrum substitutio cōpēdiola, verbis
directis cōcepta, quē nunquā potuit
iure directo valere, valeat iure deicō
missi. *comm. cōt. com. de qua in q. 159.*
num. 3.

QVAESTIO. 776.

Vtrum actio hypothecaria compe
tat pro legatis, quādo hereditas repu
diatur. *comm. contr. com. de qua in q.*
10. nu. 2.

QVAESTIO. 777.

Vtrum vsurarius manifestus possit
donare causamortis. *comm. contr. com.*
de qua in q. 11. nu. 12.

QVAESTIO. 778.

Vtrum legitima filij sit relinquenda
titulo institutionis, quando pater te
stat ut ad pias causas. *comm. contr. com.*
de qua in quaest. 21.

QVAESTIO. 779.

Vtrum renūciatio Macedonianifac
ta a minore, firmetur iuramento. *comm.*
contr. com. de qua in q. 562.

QVAESTIO. 780.

Vtrum in iure dicendi nullum, sit
locus successorio a dicto. *comm. contr.*
comm. de qua in q. 11. nu. 76.

QVAESTIO. 781.

Vtrum definitio meri imperij, tra
dita per Bart. in l. imperium, nu. 6. ff.
de iurisdictione omni. iud. sit vera. sūt
duę communes opiniones contrarie
vt tradit Alciatus, in c. quod sedē, nu.
52. de offi. ordinarij, & in nu. 58.

QVAESTIO. 782.

Vtrum resignatarius teneatur expedi
re literas beneficij resignati, an suffi
ciat sola supplicatio manu s. d. N. sig
nata. *comm. contr. com. vt tradit Flami*

nus, de resignatione beneficiorū. 2.
p. lib. 10. q. 1. nu. 1. & 2.

QVAESTIO. 783.

Vtrum alimēta debeantur filiis spu
rijs attentis diuitijs paternis, vel secū
dam ipsorum indigentiam. *comm. cōt.*
comm. vt tradit Spino, in speculo testa
mentorum, gloss. 16. nu. 102 quem se
quitur in hoc Barbosa, in l. ff. soluta
matri. in. 4. p. nu. 65 vbi plures refert
pro vtraque opinione, & Gama, de
cisione. 225.

QVAESTIO. 784.

Vtrum inuecta ab inquilino in domū
conductam propensione domus, con
ductę, si sunt venalia, sint tacite hypo
thecata propensione domus. *comm. n.*
contr. com. Quam disputat Mencha,
lib. 3. controu. vsu frequent. c. 54. per
totum, vbi refert plures doctores, &
sequitur partem affirmatiuam.

QVAESTIO. 785.

Vtrum vassallus possit facere cōpro
missum de re feudali, sine consensu
domini. *comm. contr. com. Vt refert Iul.*
Clar. lib. 4. sent. 8. feudum. q. 29.

QVAESTIO. 786.

Vtrum vassallus possit in suo testa
mēto inter liberos de feudo dispone
re. in pręiudiciū alterius. *comm. cōt.*
comm. Vt tradit Iulius Clarus, lib. 4. re
cept. sent. 8. feudum q. 40. nu. 6. & Mi
chael Crassus, recept. sent. 8. legatum,
quaest. 4. num. 20.

QVAESTIO. 787.

Vtrum vassallus seu dum antiquum
cum consensu domini possit alienare
in pręiudiciū agnatorū. *comm. contr.*
comm. Quam tradit Iulius Clar. lib. 4.
recept. sent. 8. feudum. q. 41. nu. 2.

QVAESTIO. 788.

Vtrum si dominus feudi decedat, reli
ctis pluribus hæredibus, possit vassal
lus ab omnibus petere inuestiturā, &
omnibus pręstare iuramentū fidelita
tis. *comm. contr. com. Quam tra sit Iul.*
Clar. lib. 4. recept. sent. 9. feudū. q. 49
nu. 11.

QVAESTIO. 789.

Vtrum collaterales succedant in
feudo

Practicae Quaestiones

faudo vsq; ad septimū gradū, an etiā
vsq; in infinitū. com. cont. com. Quā
tradit Iul. Clar. lib. 4. recept. sent. §.
feudū. q. 97. nu. 3.

QVAESTIO. 790.
Vtrum successiones descendāt a iure
diuino, vel naturali, vel ciuili. com.
contr. com. Quā tradit Michael Cras-
sus. lib. 1. recept. sent. §. hereditas. in prin-
cipio. 2. & 3.

QVAESTIO. 791.
Vtrum heres cōficiens inuētarium,
possit alienatione faudi per defūctū
facta contrahere. com. cōt. com.
Quā explicat Pinelus. in l. 1. de bonis
mat. 3. p. a. nu. 92. cū seq. Roland. a Va-
lle, cons. 42. vol. 3. & Michael Cras-
sus. recept. sent. §. hereditas. nu. 21. col. 5.
vers. sed dubiū est, vbi plures pro vtra-
q; parte refert doctores.

QVAESTIO. 792.
Vtrum bonorū possessio contra tabu-
las, detur contra matris testamentū.
com. cont. com. Quā tradit Michael
Crasus, recept. sent. §. bonorum pos-
sessio, quæst. 26.

QVAESTIO. 793.
Vtrum bannito perpetuo, excluso
a ciuitate, legatū relinqui possit. com.
cont. com. Quā tradit Michael Cras-
sus. §. legatum, quæst. 8.

QVAESTIO. 794.
Vtrum legatū relictū post mortē alte-
rius, vbi dies non est certus, sed incertus
sit cōditionale, vel in diem. com. cōt.
com. Quam tradit Michael Crasus
§. legatum. q. 43. nu. 8. & Menchaca,
lib. 3. de success. prog. §. 17. nu. 11. Aco-
sta, lib. 1. sect. c. 18. nu. 3. Ant. Gom. lib.
2. var. c. 11. nu. 21.

Prædictas vltimas quaestiones post priuilegium impressionis nobis concessum in-
uenimus, & sic sola earum allegatione & remissione contentisumus.

FINIS.

QVAESTIO. 795.
Vtrum legatū relictū monachis, vtrū
tē diuidāt inter pauperes, sit cōditio-
nale, vel modale. com. cont. com.
Quā tradit Michael Crasus. §. legatū
quæst. 49. nu. 1. & Mench. lib. 3. de suc-
cess. prog. §. 25. nu. 15.

QVAESTIO. 796.
Vtrum dispositio legis, si domus. 84. §.
deleg. 1. habeat locū in legato prædij
rustici, vel solū in urbano. com. cont.
com. Quā tradit Michael Crasus. §.
legatum, quæst. 61. nu. 6. Couarra. tom.
var. c. 12. nu. 32. & in 2. tom. c. 11. nu. 8.
Mench. de success. prog. lib. 3. §. 27.
num. 35. & Gregor. in l. 23. in verbis
* vnas casas, tit. l. p. 5.

QVAESTIO. 797.
Vtrum dominium transeat ipso iure
in secundum legatariū. com. cont.
com. Quā tradit Michael Crasus. §.
legatum, quæst. 69. nu. 18.

QVAESTIO. 798.
Vtrum filius familias possit sine cō-
sensu patris facere donationē causa
mortis, de bonis aduētijs. com. cōt.
com. Quam tradit Michael Crasus,
§. donatio causa mortis. q. 3. nu. 1.

QVAESTIO. 799.
Vtrum pater possit consentire filio
sibi donanti causa mortis. com. cōt.
com. Quam tradit Michael Crasus,
supra, num. 2.

QVAESTIO. 800.
Vtrum nepos ex filio clerico, post
sacros ordines suscepto, possit ab ipso
heres institui. com. cont. com. Quā
tradit Michael Crasus, recept. sent.
§. institutio. q. 8. nu. 6. Menchaca, de
success. progressu. §. 2. nu. 77.

INDEX RE- RVM, QVAE TOTO HOC

SPECVLO COMMVNIVM OPINIONVM
contra communes continentur, ordine
Alphabetico com-
positus.

*Quæ verò communis contraria opinio est, hoc aster-
isco * signatur in facie.*

Numerus verò primus, quaestionem secundus, si
addit, quaestionis numerum
significat.

A.

- * Absentes in tribus casibus sunt vo-
candi, quos enumerat gloss. in c.
presentium de testib. 476.
- * Ablata per vim, non possunt per
vim recuperari, quando offertur
cautio. 654.
- * Absenti ante acceptationem nullum
ius quaeritur. 54. num. 3.
- * Absens causa rei publicæ restituitur
contra vsucapionem cōpletā. 748.
- * Absentes ligat sententia excommu-
nicationis lata pro crimine damna-
to, iure diuino vel naturali. 568.
- * Absolutio ad effectum agendi, nō re-
quirat citationem partiū, versū. hoc
viso. 434.
- Absolutionem iuramenti nō debet præ-
cedere citatio partiū. 434.
- Absolutio in causa principali, & con-
demnatio in expensis, non compa-
tiuntur. 539. nu. 13.
- Ab intestato quando quis dicatur de-

- cedere. 485.
- Azo, fuit fons vberimus legum. 400.
nu. 8.
- * Acrimoniam, verbum positum in. 1.
placet. C. de sacro sanct. Eccles. quo
modo debeat intelligi. 548.
- * Acta coram vno ex iudicibus, quibus
causa fuit commissā, sine clausula,
quod si non omnes, facta per erro-
rem partiū, bene valent. 61.
- * Acta per falsum procuratorem, do-
mino vidente & tacente, sibi præiu-
dicant. 150.
- * Actio utilis quando competat ex le-
gis dispositione. 655.
- Acta præcisse probantur, quando
sententia lata partibus præsentibus
& non contradicentibus, sit de illis
mētio. 157.
- * Acta iudicij facta in causa criminali,
faciunt fidem in causa ciuili, inter
easdem personas. 487. & 25.

A * Acta

Index

- *Acta præcessisse probatur (etiã lata sententia contra absentem contumacem, si in eis de illis fuerit metio facta. 157.
Actio personalis competit cõtra heredem, ratione quasi contractus. 103. nu. 1.
Acta præcessisse probatur, lata sententiã cõtra verũ contumacem, si de illis fiat mentio, versicul. si potest tamen. 157.
Actiones diuiduntur aduersus heredes. 75. nu. 12.
*Actio efficax ad agendũ, non oritur ex præstatione iuramenti. 84.
Actio dotalis præscribitur triginta annis. 207. nu. 1.
Actio hypothecaria, repudiante herede scripto, non competit contra heredem ab intestato. 103. nu. 5.
Actio hypothecaria præscribitur contra debitore per triginta annos. 3. numer. 1.
Actio hypothecaria cõpetit hodiẽ pro legatis. 103. nu. 12.
Actio ciuilis habet triginta annorũ vitam. 538. nu. 14.
Actio hypothecaria accedit semper obligationi personali. 103. nu. 8.
*Actiones natiuæ trãseunt ad heredes, datiuę verò nõ transeunt. 530.
Actiones quę competũt legatarijs, nũlius momenti sunt respectu creditorum. 103. nu. 30.
Actio directa & utilis differũt. 103. numer. 23.
Actio personalis nõ sequitur bonorum possessore, in causa alimentorũ. 692. nu. 2.
Actio præscriptis verbis præscribitur per tringita annos. 207. nu. 5.
Actio quę acquiritur per notariũ, seu tabellionẽ absentem, est utilis, non directã. 14.
Actio semel extincta non reuiuiscit. 617. nu. 5.
Actio oritur ex sententiã confirman- te, non ex confirmata. 617. nu. 3.
*Actio utilis, quę acquiritur absenti ex persona tabellionis, vel notarij, prodest quando donatarius ratam habuit donationem. versic. dubium est an ad hoc. 54.
Actio hypothecaria non competit pro legatis de iure Digestorum. 662.
*Actio utilis, quę acquiritur per notarium absentem, ante donatarij vel emptoris acceptationẽ operatur, quod donans seu vendens non poterit pænitere. 55.
Actio euictionis præscribitur per spatium triginta annorum. 227. numer. 7.
*Actio non potest cedi per minorem, sine autoritate iudicis & curatoris. 56.
*in Actione hypothecaria ille cui res primò est obligata, præfertur. 727.
Actore plene probante suam intentionem, etsi reus semiplenẽ probet suã exceptionem, erit condemnandus. 451.
Author fuit collega in iuuetute sua anno. 1583. in collegio diui Aemilliani, ciuitatis Abulenlis. 425. nu. 13.
Authores grauiore quidantur, & quot faciant cõmunẽ opinionem. in præf. nu. 12. & 13.
Actus factus contra iuramentum valet, etiam si agens sit periurus, quando actus super quo interponitur iuramentũ non est confirmatus. versicu. sed pro secũdo. 168.
Actus debet interpretari vt magis valeat quam pereat. 159. nu. 3.
Actus frustratorius non est permittendus ex quo nullus resultat effectus. 388. nu. 5.
Actus legitimus & consumatus, nõ vitiat ex causa superuenienti. 666. nu. 9.
Actus valet in foro conscientię, quando constat de voluntate. 137.
*Actus quilibet iudicialis, sufficiens est ad perpetuandã iurisdictionẽ. 276.
Actus legitimus non vitatur, licet perueniat

Alphabeticus.

- ueniat ad casum à quo incipere non potuit. 693.
Actus consuetudinis debent esse notarij. 357.
*Actus qui non valet iure societatis, valet iure conuentionis. 297.
Actus factus contra legis prohibitionẽ, non valet. quẽst. 404. nu. 4.
Actus legitimus & consumatus nõ viciatur, licet perueniat ad casum à quo non poterat inchoari. 729. nu. 18.
*Aditio hereditatis præscribitur per triginta annos. 628.
Aditio hereditatis est onus annexum successioni. 103. nu. 15.
Aditio hereditatis, est quidã quasi contractus. ibi. nu. 24.
*Adire hereditatem nolle dicens, non videtur repudiare, nisi si annus postea labatur. 628.
Administratio finitur morte, & non transit ad heredes. 388. nu. 19.
Aduocatus senis semper expertus loquiritur. in præf. nu. 87.
*Aduocatus vel doctor non possunt cõueniri nisi in quantum facere possunt. 477.
Aduocatus iuuenis plerunq; parũ scit. in præf. nu. 89.
Aduocatus qui à duobus habet salariũ, tenetur si ambo litigent inter se, antiquiori patrocinium præstare. 288. nu. 10.
Aduocatus iuuenis plerunque est confusor litium. in præf. nu. 90.
*Aduocatis præstandum est salariũ in initio litis. 598.
Aduocatus debet iudicem pluribus nominibus adulare. in præf. nu. 107.
Aduocatis arma tempore prohibito, non auferuntur. 329. in fi.
Aduocati senex sunt magis practici & instructi quam iuniores. in præf. numer. 92.
*Aduocatus fauẽs iustã causam, potest malicias aduersarij per alias repellere. 361.
Aduocatus incurrit pœnam si faciat articulos super eisdem articulis primæ instantiæ. 550. nu. 22.
Aduocatus non punitur propter crimina obiecta in libello à parte confcripto. 329. nu. fin. p. 429. c. 1.
Aduocatus fuit Christus. B. virgo Maria, & quamplures sancti. 736. nu. 11. cum sequentibus.
*Adulteriũ cõmissũ in matrimonio putatiuo, nõ facit vxorem perdere dotem. 268.
Adulteriũ multis penis punitur in iure. 734. nu. 11. & 36.
Adulteriũ causat prolis confusionẽ, quod cessat in osculo. 708. nu. 2.
Adulteriĩ grauitas magna est in iure. 734. nu. 8.
Adã si in instãti gratiæ filium haberet, non perderet illã propter peccatum. 653. nu. 26.
*Affectus punitur in atrocissimis, licet non sequatur effectus. 540.
*Agens interdicto vtipossidetis, tenetur probare se possedisse tẽpore quod dicit esse deiectum. 501.
Alimenta debentur à substituto matri pupilli inopi. 70. nu. 7.
Alimentis iure naturę debitis, non potest filius renunciare. 388. nu. 28.
*Alimentorum causa potest dicbus festiuis tractari. 112. nu. 7.
Alimenta quando debeantur vxori, ex tantibus filijs. 68. nu. 9.
*Alimenta debentur vxori adulteræ, litiganti cum marito. 734.
*Alimenta debentur filijs purijs, secundum indigentiam ipsorũ, & non secundum parentum diuitias. 783.
Alimenta non debentur habenti vnde viuere possit. 734. nu. 26.
Alimentorum relinquendorum necessitas, tolli potest per legem. 112.
Alimenta, & litis expensas, quoq; personę teneantur præstare. 734. nu. 22.
*Athenam re deferens, potest pro ea cõueniri, vbicumq; cum ea inueniatur, etiam transiens. 313.
Alienationis prohibitio est realis. 725. nu. 7.

Index

Aliud est vendere hereditatem, & aliud corpus hereditatis. 336. nu. 40.
Alienatio bonorum ad cuius titulum aliquis fuit ordinatus, est valida sine licentia ordinarii, si alias clericus commode vivere possit. 561. nu. 33.
Allegatio dominij est necessaria, ut olim dominus, presumatur hodie dominus. 47.
Allegatio tituli non est necessaria in prescriptione immemoriali. versic. hic etiam est. 47.
Alleganti leges styli incumbit onus probandi illarum observantiam. quest. 1. nu. 2.
Allegatio tituli est necessaria, non tamen probatio. 47.
*Allegatio tituli non est necessaria in habentibus causam discontinuam. 47. in fine.
Allegatio tex. vel rationis, facit cessare communem opinionem. in prin. nu. 33.
Aliud est esse tale, aliud haberi pro tali. 485. nu. 2.
Alteri per alterum per notarium, seu tabellionem, bene acquiritur. 54.
Alteri per alterum acquiritur, de iure canonico. 526.
*Aphoca solutionis, lapsis triginta diebus, non probat solutionem. 38. nu. 10.
Amicus Plato, & amicus Socrates, sed magis amica veritas. in pref. nu. 142.
Aphoca tutoris de debito pupilli, nocet pupillo. 135. nu. 7.
Angeli contrarias opiniones & voluntates habuerunt. in pref. nu. 131.
*Annua prestatio, quanto tempore precribatur, sunt tres communes. 567.
Annus ad computandos fructus, a quo mense incipiat. 1. nu. 22.
Annus coeptus habetur pro completo. 523. nu. 5.
*Annus quo prescribitur actio iniuriarum, a quo tempore currat. 679.
*Annus redditus certus pro certum, ad vitam vel in perpetuum solui potest sine usuris. 405.
Annuus redditus prescriptio, intelligitur pro praeteritis, & non pro futuris.

567. nu. 8.
*Annus datus executoribus ultimarum voluntatum, non currit ignorantibus. 374.
Animus cognoscitur per presumptionem facti vel verbi. 280. nu. 15.
Animus talis presumitur, qualia sunt verba aut facta. 280. nu. 16.
Anima an sit, & quale sit, & ubi, ingens questio apud Philosophos. in pref. nu. 136.
Anima est spiritus dispositionis. 567. nu. 34.
Anima est tota in toto & tota in qualibet parte totius. 75. nu. 28.
Anima quae peccaverit ipsa morietur. ibidem.
Animus raptoris declaratur ex actu superuenienti. 596. nu. 26.
Antiquum, ut in eis fama probet plenam, dicuntur quae praecesserunt per centum annos. 302. in fine.
*Antiquitas temporis sola, non inducit presumptionem notariatus. 425.
Annexio sacerdotij ad beneficium, intelligitur facta per modum aptitudinis, & non actualiter. 693. nu. 11.
Apes elligunt in regem formosiores. 248. nu. 8.
*Apellatio a sententia de exequendo, non admittitur. 190.
*Apellatio non admittitur quando reus est convictus, & sponte confessus. 509.
Apellatio potest interponi ab executeore, si excedat modum: debet tamen exprimi causa excessus. 190.
Apellatione civis venit civis ex privilegio. 2. nu. 26.
*Apellatio a corrigente est iusta, si corrigens eodem morbo laborat, pari vel maiori, aequae vel plus notorio. 466.
Apellatio suspendit, & extinguit effectum primae sententiae. 617. nu. 4.
*Apellatio a sententia possessionis prohibetur de iure civili, quo ad effectum retardandae executionis tantum. versic. 5. dubium est. 15. nu. 5.
Appellans a sententia iniusta, deferens appella

Alphabeticus.

appellationi, potest agere contra iudicem in syndicato. versic. hoc viso, alias versic. idem quod est. 153.
Appellationi videtur renunciari petens dilationem ad soluendum. 732. nu. 2.
*Apellans a sententia iniusta, & expressse renuncians appellationi, potest agere contra iudicem in syndicato. versic. hoc viso dubium est. 153.
Appellatio non suspendit provisionem capellaniae. 693. nu. 31.
*Appellationi interpositae videtur renunciare petens dilationem ad soluendum. 732. nu. 2.
*Assassinus qualiter puniatur ex solo affectu. 540. nu. 6.
Arbitri sententiae non tenentur partes stare, si fuit dictum quod de iure & facto cognosceret, & ipse contra ius iudicavit. 414.
Arbitrii iudicis quantum operetur. 694.
Arbiter non potest suam exequi sententiam. 632. nu. 14.
Arbiter potest re alterius alteri adiudicare, moderate tamen, & secundum formam compromissi. 89. in princip.
Arbitrio iudicis relinquitur, quantum fidei detrahatur testi infami infamia facti, in causa civili. 396.
*Arbitrium iudicis extenditur usque ad poenam mortis, quando qualitas delicti & substantia est talis, quod de iure communi, vel consuetudine, solet infligi poena mortis. 304.
Arbitrium iudicis multum operatur in reprobatione instrumenti, qui de falso arguitur. 43. nu. 13.
*Arbitrium iudicis extenditur usque ad poenam mortis. 304.
Arbores vis in anno fructiferant in aliquibus regionibus. 248. nu. 3.
*Argumentum a contrario sensu, non sumitur ex statutis. 336.
Argumentum a contrario sensu sumitur ex statutis disponentibus praeter ius commune. versic. inter has tamen. 336.
Argumentum aduersus definitionem, non est prouabile de iure speciali. 360.

*Argumentum de pacto ad statutum, est validum. 9.
Argumentum de re ad personam, validum est. 75. nu. 2.
Argumentum a contrario sensu venit per coniecturas. 336. nu. 1.
Argumentum de pacto ad statutum, valet affirmatiue, & etiam negatiue, quando prohibitum fieri per pactum, est contra bonos mores. versic. adde doctrinam. 9.
Argumentum a contrario sensu non procedit quando datur legum correctio. 744. nu. 7.
*Arrha, seu signo omisso, non agitur ad interesse contra omittentem. versic. his cognitis. 242.
Arrha simpliciter data, est pars pretij ibidem. nu. 5.
Arrha datur insignum contractus. ibi. nu. 2.
Armorum prohibitio non ligat forenses. 724. nu. 5.
Arma aduocatis non auferuntur tempore prohibito. 329.
Arma aliena non debet quis in suo scuto portare. 745. nu. 12.
*Aui appellatione venit proauus. 433.
Auferre alicui rem suam, est contra ius naturale. versic. vnde. 529.
Auctor est originarius oppidi de Escalona. 443. nu. 9. & 522.
Auctoritas & consilium solemnium doctoris, excusat ab expensis. in proemio. versic. praemittendum autem est.
Auctor semper sequitur ultimam opinionem, licet nullam approbet. in prin. nu. 70.
*Auis paternus tenetur dotare neptem, etiam si habeat patrem dinitum. 647. & cuius contemplatione videatur dotare. ibi. nu. 3.
Actas. 14. annorum, & prima consuetudo requiritur, ut quis obtinere possit beneficium ecclesiasticum. 693. nu. 18.
Aristotelis opinio danatur circa mundi creationem. in proemio. nu. 134.
Artifices huius temporis magis lucrantur quam aduocati. ibidem, num. 152.
Ars vera memoriae est studere, & magis studere. ibi. nu. 96.

Attentans hominem necare veneno,
punitur pena mortis. 540. nu. 8.

B.

Bannitum occidens, est tutus, etiam
in foro animæ. 554.

Bannito (qui ex forma statuti non est
audiendus civiliter nec criminali-
ter) ab aliquo percussio, non potest
iudex de percussione cognoscere.
463.

Bellum reputatur iustum, ex sola de-
claratione principis, & suorum pro-
cerum. 578. nu. 27.

***B**aptizari possunt filij infidelium in-
uitis parentibus. 735.

***B**aptismus liberat a pena corporali
merita propter delictum ante **Bap-**
tismum commissum. 294.

Baptismi suscipit sacramentum, qui
violenter ad baptismum attrahitur.
735. nu. 13.

Beneficiatus non recitans horas cano-
nicas peccat mortaliter, & tenetur
ad restitutionem. 643.

***B**eneficio. l. si vnquam. C. de reuo-
cand. donat. censetur renunciatum
si in donatione apponatur iuramen-
tum. 105.

***B**eneficio. l. si vnquam, potest ex-
presse renunciari. 104.

Beneficia simplicia de consuetudine
vniuersali, non requirunt persona-
lem residenciā. 585. nu. 12.

Beneficiū. l. 2. C. de rescinden. vend.
perdit maior iurans contractū. 171.
in princip.

Beneficiū. l. 2. supradictę, non perdit
minor iurans contractum. 171. ver-
ficul. secus autem est in minore.

***B**eneficia iurispatronatus sine con-
sensu patroni resignari non possunt.
282.

***B**eneficiū. d. l. 2. habet locum, etiam
iudicis decreto interueniente. 172.

Beneficiū. d. l. 2. perdit minor iurans
non venire contra contractum, ra-

tione minoris ætatis. vers. quid au-
tem quando. 172.

Beneficiū. d. l. 2. petitur ratione perso-
næ ex eodem contractu descenden-
te. vers. contrariam autem. 536.

Beneficiū. d. l. 2. prescribitur spatio
triginta annorū. vers. quid sit quod
per triginta ann. 536.

Beneficiū. l. fin. C. de repud. hered. nō
transmittitur per suum post repudia-
tionem. vers. secundo. 205.

Benemerita debent præcedere dona-
tionem, non sequi. 273. nu. 20.

Beneficia ecclesiastica, clericis & non
alijs sunt conferenda. 23. nu. 1.

Beneficia secularia non possunt regula-
ribus conferri. 280. nu. 2.

Beneficiū vacat sequuta professione
monachi. 280. nu. 3.

Beneficia ecclesiastica sunt de iure po-
sitio. 206.

Beneficiū præsumitur seculare ex
primeua institutione. 281. nu. 11.

Beneficiū curatum potest conferri
clerico, qui intra annum potest ad
sacros ordines promoueri. 693. nu. 8.

Beneficiū resignatum causa permuta-
tionis, nō vacat simpliciter, sed ita
demū si conferatur permutati. 561. nu. 8.

***B**eneficiū ecclesiasticum conferri po-
test clerico animi destinatione, quod
probat si gerat tonsuram, & habi-
tum clericalem. 523.

Beneficiū dicitur tenue, quando eius
redditus nō sufficiūt pro necessariis
victu clerici, & familiæ. 561. nu. 28.

Beneficiū ecclesiasticum nō potest
conferri nō ordinato. 693. nu. 20.

Beneficia ecclesiastica nemo potest ob-
tinere, nisi fuerit ordinatus, & 14. an-
norum. 523. nu. 4.

***B**eneficio cessionis bonorum, non po-
test debitor renunciare, & quid si iu-
rauit. 701.

Beneficiū cessionis bonorum, est per-
sonale. 701. nu. 13.

Beneficiū cessionis bonorū non co-
petit dissipanti bona in fraudem
credito-

rum. 129. nu. 7.

***B**eata virgo Maria non fuit concep-
ta in peccato originali, vbi late dis-
cutitur. 346.

Beata Maria in Adam fuit mortua, &
in Christo habuit vitam. 346. nu-
mer. 6.

Beata Maria fuit præseruata, nec in A-
dam peccauit. ibid. nu. 12.

***B**igamus efficitur, qui ab alio cog-
nitam vxorem ducit, quanuis ipse a-
liam non cognouerit: si tamen vir-
ginem ducit, quanuis ipse plures
corruerit, nō efficitur bigamus. 556.

***B**igamus admittitur ad minores or-
dines, ex dispensatione. 559.

Bigamia sunt sex species. 557.

Bigamia est triplex. 558.

Bona dotalia debent subsistere tem-
pore restitutionis dotis, non tem-
pore renunciationis. 3. nu. 13.

Bona ecclesiæ & bona clericorum,
gaudent eodem privilegio in causis
a iure expressis, vers. quod intellige
in casibus. 36.

Bona præsumuntur libera & allodalia,
& non maioratus. 725. numero.
17.

Bona ecclesiastica crescentia, possunt
laici effecti pauperes pro soluendis
oneribus realibus, ea hypothecare, &
obligare, & transibunt in ecclesiā
cum prædicto onere. 142.

Bona fideicommissi non transeunt ad
monasterium, quando testator dis-
posuit, quod perpetuo in eius fa-
milia conseruarentur. 193. nume. 10.

Bona fides! semper præsumitur in præ-
scriptione. vers. quod ex quo deducitur.
47.

Bona fides semper præsumitur in præ-
scriptione rerum corporalium, in
princi. 630.

Bona aliena inuecta & illata, nō sunt
tacite hypothecata pro pensione do-
mus. 202.

***B**ona paterna non sunt tacite hypo-

thecata pro legitima filiorum, neq;
pro alimentis. 692.

***B**ona fides non præsumitur in præ-
scriptione seruitutum. vers. dubium
nunc est. 630.

***B**onæ fidei possessor non tenetur ad
fructus consumptos, etiam si locu-
pletior factus sit. 499. nu. fin.

***B**onæ fidei possessor non tenetur resti-
tuere fructus industriales iam con-
sumptos, etiam si factus sit locuple-
tior. 119.

Bona filiorum æqualiter deferuntur
ad eorum parentes. 102.

***B**ona ecclesiastica ultra triennium lo-
cari non possunt. 199. nu. 7.

Bona ad quorum titulum aliquis fuit
ordinatus, vendi non possunt sine
Episcopi licentia. 527. nu. 2.

***B**ona futura, vel conditionalia, non
confiscantur. 320.

***B**ona minoris non sunt tacite hypo-
thecata pro pensione domus in qua
habitat. in princip. 132.

Bona præsumuntur acquisita durante
matrimonio. 589. nu. 4.

Bona prohibita alienari, non veniūt
in confiscatione bonorum. 320. nu-
me. 5.

Bona minoris tacite sunt hypothe-
cata & obligata pro dote quam ac-
cipit. vers. pro hac. 132.

Bona truncalia reuertuntur ad radicē,
vbi est consuetudo loci. 485. nume-
ro. 10.

Bona ecclesiastica sunt destinata vt
Dei ministri sustententur. 388. nu. 16.

Bona clericorum, bona pauperum. 388.
nu. 7.

Bona fides semper præsumitur. 47. nu-
me. 5.

***B**ona secundi conductoris illata & in-
uecta, non censentur tacite hypo-
thecata domino, quia sunt obliga-
ta primo conductori. nu. 202.

Bona dotalia non sunt pro alimentis
vxoris tacite hypothecata. 692. nu-
me. 8.

Bona aliena inuecta & illata, nō sunt
tacite hypothecata pro pensione do-
mus. 202.

***B**ona paterna non sunt tacite hypo-

thecata pro legitima filiorum, neq;
pro alimentis. 692.

***B**ona fides non præsumitur in præ-
scriptione seruitutum. vers. dubium
nunc est. 630.

***B**onæ fidei possessor non tenetur ad
fructus consumptos, etiam si locu-
pletior factus sit. 499. nu. fin.

***B**onæ fidei possessor non tenetur resti-
tuere fructus industriales iam con-
sumptos, etiam si factus sit locuple-
tior. 119.

Bona filiorum æqualiter deferuntur
ad eorum parentes. 102.

***B**ona ecclesiastica ultra triennium lo-
cari non possunt. 199. nu. 7.

Bona ad quorum titulum aliquis fuit
ordinatus, vendi non possunt sine
Episcopi licentia. 527. nu. 2.

***B**ona futura, vel conditionalia, non
confiscantur. 320.

***B**ona minoris non sunt tacite hypo-
thecata pro pensione domus in qua
habitat. in princip. 132.

Bona præsumuntur acquisita durante
matrimonio. 589. nu. 4.

Bona prohibita alienari, non veniūt
in confiscatione bonorum. 320. nu-
me. 5.

Bona minoris tacite sunt hypothe-
cata & obligata pro dote quam ac-
cipit. vers. pro hac. 132.

Bona truncalia reuertuntur ad radicē,
vbi est consuetudo loci. 485. nume-
ro. 10.

Bona ecclesiastica sunt destinata vt
Dei ministri sustententur. 388. nu. 16.

Bona clericorum, bona pauperum. 388.
nu. 7.

Bona fides semper præsumitur. 47. nu-
me. 5.

***B**ona secundi conductoris illata & in-
uecta, non censentur tacite hypo-
thecata domino, quia sunt obliga-
ta primo conductori. nu. 202.

Bona dotalia non sunt pro alimentis
vxoris tacite hypothecata. 692. nu-
me. 8.

Bona aliena inuecta & illata, nō sunt
tacite hypothecata pro pensione do-
mus. 202.

***B**ona paterna non sunt tacite hypo-

Index.

me.8.
Bona & facultates ecclesie, sunt de pu-
tate ad redimendos captiuos. 578. nu-
mer. 6.
Bona presumuntur libera & non ma-
ioratus. 725. nu. 17.
*Bona vacantia propter delictum he-
redis, pertinent ad fiscum, cum o-
nere suo. 144.
Bonitas & pulchritudo conuertuntur.
248. nu. 17.
Bono viro, etiam intra dimidiam non
licet contrahentem decipere. versi-
quimo. 508.
Bonorum possessio contratabulas, est
remedium ordinarium preteritis co-
petens. 101. nu. 45.
Bono viro non licet decipere. ibidem.
508. nu. 6.
Bonorum possessio, & querela in of-
ficio, sunt remedia recisoria. 101.
nu. 41.
Brauium duobus simul ingredientibus,
propositu premio primo ingre-
dicti ex pluribus, neutri debetur. 248.
*Brauium duobus simul ingredientibus
in casu de quo supra, non debet
omnes iterum currere, sed illi duota-
tum. ibid.
Brauium duobus simul ingredientibus,
in casu de quo supra, quilibet
ex eis habebit premium in solidum.
versi. tertia autem fuit Bart. ibidem.
Bulla in coena Domini comprehendit
hereticos, etiam metales. 698. nu-
mer. 9.

C.

Chancelleria Pinciana reuocat col-
lationes ab ordinario factas contra
prohibitionem testatoris. 281. nu-
29.
Cain pondera & mensuras & nego-
ciationem, primus inuenit. 733. nu. fi.
*Capiens aliquid in extrema necessita-
te, non tenetur illud restituere ad-

ueniente pinguiori fortuna. 729.
Capellania sacerdotalis potest confe-
rri non sacerdoti, si intra annum
possit ordinari. 693. nu. 6.
Capellania resignatio sine consensu
patroni, est nulla. 561. nu. 34.
Capellania alicui collata in defectu
clerici consanguinei, non potest illi
auferri, licet consanguineo qualitas
requisita superueniat. 693. numer.
26.
Capellania in equali gradu consangui-
nitatis viri & vxoris, debet confe-
rri consanguineo viri. 265. nu-
mer. 22.
Capellania collatiua nemo potest
obtinere, nisi sit ordinatus, & ha-
beat. 14. annos, vel saltem attingat.
523. nu. 41.
Capellania in titulum concessa, non
potest amoueri sine causa. 425. nu-
mer. 28.
Capellanus a patrono nominatus pre-
fertur non nominato, data equali-
tate. 693. nu. 28.
Capellanus originarius prefertur ali-
enigena. Ibid. nu. 34.
Capellania in dubio est conferenda
consanguineo testatoris, & non co-
sanguineo vltimi possessoris. 398.
Capellania potest conferri ab ordina-
rio cui volluerit, data equalitate.
284. nu. 32.
Capellania debet conferri nominato a
patrono, etiam si non sit consangui-
neus testatoris, quando patrono
fuit electio comissa. 265. nu. 10.
Capella presumitur regularis ex pri-
mea institutione. 481. nu. 12.
Capellania fundata inter virum & vxor-
em, de bonis vtriusque, data parita-
te consanguinitatis, admittitur con-
sanguineus viri. ibid. nu. 14.
Capellania iuris patronatus vacat mor-
te capellani, etiam lite pendente in
appellatione, & non est locus lubro-
gationi. 281. nu. 16.
Capellania bona, & onera missarum,

quo-
modo sunt diuidenda inter cape-
llanos. ibid. nu. 15.
Capellania fundata a testatore, cum
onere missarum, dicitur beneficiu
ecclesiasticum. 281. nu. 12.
Capellania, data gradus paritate, con-
sanguineo viri est conferenda, nisi
aliter constet de voluntate. ibid.
numer. 25.
Capellania collatiua qualiter cognos-
catur. 281. nu. 30.
Capellania sacerdotalis, quae datur in
titulum, potest conferri non sacer-
doti. 693. nu. 9.
Capellania fundata a marito de bonis
vxoris, consentiente ea, non potest
reuocari. 310. nu. 7.
Capi. cum esses, de testament. solum
corrigit ius civile respectu numeri
testiu, non vero respectu qualitatis.
700. nu. 7.
Cap. Odoardus, procedit, etiam si de-
bitum procedat ex delicto. 701. nu-
mer. 8.
Casus omissus remanet sub disposi-
tione iuris communis. 589. nu. 10.
& 214. nu. 5.
Cautela firmissima, vt testamentum fiat
irreuocabile. 310. nu. 6.
Canonicus in casibus iustae absentiae,
lucratur distributiones quotidiana-
nas. 585. in fine.
Castris, seu villis, competunt beneficia
ciuitatibus concessa per. l. fin. C. de
sacro sanct. eccles. versi. & pro illa
parte. 4.
Causa continua, vel discontinua, non co-
sideratur in consuetudine. 357. nu. 6.
Causa pia habet tres gradus. 126. nu-
mer. 3.
Causa quantum cunq; iniusta excu-
sat a dolo versicul. sed pro glossa.
149.
Causa studij est iusta causa recedendi a
beneficijs curatis, & quae dicantur
iustae causa. 585. nu. 6.
Causae meri & mixti imperij, quae di-
cantur, remissiue. 42. nu. 3.

Alphabeticus.

5

Causa iusta praesumitur in principe.
578. nu. 8.
*Causam suspicionis in recusatione su-
specti iudicis, non est necessarium
alignare. 544.
Causam mortis vel abscissionis mem-
bri, non potest iudex delegare. 42.
numer. 4.
Cautio securitatis est praestanda per
sona a persona. 34.
Cautio sufficiens quando requiritur,
sufficit fides iuratoria. 66. nu. 2.
Cautio securitatis a marito praestan-
da, debet esse sufficiens. 66. nu. 9.
Cautio iuratoria non dicitur sufficie-
ns. ibid. nu. 11.
Cautio si nulla fuerit sufficiens, propter
magna lauitiam viri, non est vxor
ei tradenda. ibid. nu. 13.
Cautionem usufructuario non potest
testator remittere, & qualiter intelli-
gatur. 388. nu. 2.
*Cautio securitatis durat per trigina-
ta dies. 34.
Cautio iuratoria non admittitur, si de-
ficiat cautio hypothecaria. 408.
numer. 5.
Cautio sufficiens quae dicatur, relinqui-
tur arbitrio iudicis. supra. nu. 11.
Cautionem simplicem praestaturus,
tenetur se & bona sua obligare.
66.
*Cautionem praestare obligatus, quae
uis solo verbo repromittere teneat-
ur, tenetur promittere p. na. ibi.
Cautela vt haeres non teneatur ultra
vires hereditarias. 731. nu. 7.
Captiuorum causa pia est, & omnibus
praefertur. 126. nu. fin.
Census soluitur de re propria, emphy-
teosis vero de re aliena potest solui.
versi. ex qua differentia. 469.
Census perit pro rata, si res super qua
est impositus sit destructa. 312. nu-
mer. 6.
Census solutio non praescribitur, etiam
per mille annos. 567. nu. fi.
*Censuarius non soluens per mille
A 5 annos;

Index

- annos, non cadit à iure suo, secus est in emphiteota. vers. sequitur etiam. 489.
- Cessante ratione legis finalis, cessat dispositio. 694. nu. 12.
- Cessionis bonorum beneficio, non potest debitor pro debito civili renunciare. 701.
- Centum pro rectore, designantur pro congrua, de stylo curie. 561. num. 29.
- Certicondictio alia est specialis, alia generalis. 252.
- Cessio bonorum fit contra voluntatē creditorum, dilatio verò datur secundū illorū voluntatem. 701. nu. 15.
- Cessio debitoris non prodest fideiussori. ibid. nu. 12.
- Cessionis beneficium perdit debitor negās debitum, si postea conuictus confiteatur, & non potest renunciari huic beneficio. ibid.
- Cessio bonorum non liberat ipso iure ab obligatione, sed suspendit illā. 729. nu. 12.
- Chancellaria Pinciana reuocat collationes ab ordinario factas contra prohibitionem testatoris. 281. numer. 29.
- Christus mortuus est pro Virgine Maria, & alias eam non redemisset. 346. numer. 6.
- Christus fuit vniversalis Redemptor generis humani. ibid. d. nu. 6.
- Christus non sumpsit carnem peccati, licet de materna carne peccati. ibi. nu. 9.
- Citatio generalis potest fieri ad omnes actus causa, vsq; ad diffinitiuam, inclusiue, quando timetur de longa absentia partis, etiam si sit in propinquis. 22.
- Citatio ex diuturnitate temporis presumitur facta. vers. aduerte quod si multum. 380.
- Citatio quo iure est introducta. 175. nu. 1.
- Citationem nemo iudex potest tollere. ibid. nu. 2.
- Citatio partium non requiritur in absolute iuramenti ad effectum agendi. vers. hoc viso. 434.
- Citatio prima ad causam est de iure naturali, ceterę verò de iure civili. 175. num. 12.
- Citatio sine assignatione termini non valet. 309.
- Citatio potest fieri in die feriata ad diem non feriata. 366.
- Citatio requiritur in laudo arbitratoris. 322.
- Citatus praesumitur, qui comparet in iudicio, licet non constet de citatione. 175. nu. 14.
- Citatio non potest fieri in die feriata. 366.
- Citatio qualiter sit facienda. 59. numero. 1.
- Citandi non sunt viri clarissimi verbaliter, sed per literas. ibid. numer. 5.
- Citatio facta die feriata, ad comparandum die non feriata, valet. vers. modo dubium est. 366.
- Civitas potest legem facere, rebus subditorum & forenses terrere. 724. nu. 4.
- Ciues reputantur filij reipublicę. 638.
- Civis non potest republicę sine venia vocare in iudicium. ibid. nu. 2.
- Cui nouello parcendum est, quando aliquid fecit contra statuta ciuitatis. 724. nu. 20.
- Citatio in criminalibus est nulla, nisi fiat de speciali mandato iudicis. vers. sicut pro hac parte. 366.
- Citatio partium est necessaria ad perpetuandam iurisdictionem. 276.
- Citandus est certius possessor rerum hypothecarum. 434. numer. 11.
- Citationem princeps tollere non potest. 175. in principi.
- Citationis omisio in relaxatione iuramenti, non reddit processum nullum. 434. nu. 5.
- Citatio realis & verbalis differunt. 59. nu. 2.

Alphabeticus.

- nu. 2.
- * Clausula, reducās male alienata ad ius & proprietatem ecclesię, operatur circarē inuasas & male alienatas, & alias detentas, in quibus possessio tantum transit ad alios. 471.
- * Clausula guarentigia non est hodiē necessaria vt contractus mandetur executioni. quæst. 690.
- * Clausula consueta apponi in instrumentis ex communi vsu notariorum, debent attendi, licet partes de illis non attendant, vel aduertant. 179.
- * Clausula codicillaris, si non valet. &c. non comprehendit posthumum ignoranter præteritum, de quo testator non cogitabat tempore facti testamenti. 180.
- Clausula foundationis, in dubio magis est declaranda favore testatoris, quam vltimi possessoris. 398. numero. 7.
- * Clausula codicillaris operatur, etiam rupto testamento per querellam. 185.
- Clausula testatoris, prohibentis capellaniam à se fundatam non subiaccere collationi episcopi, non valet. 281. numer. 22.
- * Clausula codicillaris censetur apposita à notario ex voluntate testatoris. 525.
- * Clausula codicillaris, etiam rupto testamento ex causa præteritionis, operatur præteritionis iniquam factā ignoranter. 186.
- Clausula solita apponi, vt bona veniant de hærede in hæredem, intelligitur si liberi sint heredes. 338. nu. 4.
- Clausula foundationis, in casu dubio est declaranda favore consanguineorū testatoris. 398. nu. 8.
- * Clausula codicillaris semper censetur apposita in testamento facto inter liberos æqualiter institutos. 187.
- Clausula codicillaris censetur apposita in testamento in quo est amicus testatoris hæres institutus. vers. prima tamen opinio. 187.
- * Clausula codicillaris inducitur per hæc verba, Quisquis mihi hæres erit. 607.
- * Clausula procedendi iuris solemnitate non seruata, facit admittere posse testes non iuratos. 594.
- Clericus, non obstante renunciatione iurata. c. Odoardus, potest vti illius textus priuilegio. 701. nu. 10.
- * Clericus non gaudet immunitate ecclesiastica. 689.
- * Clerici sunt verè domini fructuum bonorum ecclesiasticorum. 388. numer. 52.
- * Clerici de iure diuino habent priuilegium quod non conueniantur coram iudice seculari. 550.
- Clerici possunt de fructibus suorum beneficiorū creditoribus suis satisfacere. 388. nu. 36.
- Clericus (etiam ignorans) perdit beneficium contrahendo matrimonium. 147.
- Clericus non potest suę concubinę facere donationem de fructibus sui beneficij. 388. nu. 34.
- * Clericus qui tenetur de euictione laico, quem tenetur defendere, non fortitur eius forum. 388.
- Clericus ratione laboris personalis, potest de bonis intuitu ecclesię acquiritis disponere. 388. nu. 26.
- Clericus fugitiuus potest capi à creditoribus. 267. no. 4.
- Clericus potest donare concubinę, ex causa remunerationis. 273. nu. 5.
- * Clericis vel Episcopis, relicta à propinquis intra quartum gradum, censentur relicta intuitu personę, non ecclesię. 599.
- Clericus repertus in fragranti crimine, potest capi à iudice seculari. 267. nu. 5.
- * Clericus coniugatus, pro causa merè civili potest conueniri coram iudice seculari, & ab eo incarcerari. 593.
- Cle.

Index

Clerici tempore necessitatis possunt compelli ad contributionem. 578. numer. 4.
*Clericus infamatus, præcedentibus indicijis torqueri potest. 619.
Clerici tenentur contribuere pro refectione pontium, & viarum. 578. nu. 9.
*Clericus non potest per iudicem laicum torqueri, etiam demandato sui prælati. 619.
Clericorum appellatione venit clericus in minoribus constitutus. 524. nu. fin.
Clericus in casibus in quibus torqueri potest, est mitius torquendus quàm laicus. vers. benè tamen verum est. 619.
Clericus pro debito civili non potest incarcerari, nec excommunicari, etiam si debitum descendat ex delicto. 701. nu. 7.
*Clericus successor laici, tenetur prosequi instantiam ceptam cum suo prædecessore, coram iudice seculari. 36.
Clericus habens beneficium gaudet fori privilegio, etiam si non defferat habitum clericalem. 563.
Clericus potest esse procurator. 409. nu. 1.
Clericus virginem voluntariam carnaliter cognoscens, anteneatur dotare. 596. nu. 35.
*Clericus potest testari de bonis ex simplici beneficio acquisitis. 388.
Clerici in minoribus constituti, possunt sine licentia ordinarij sua beneficia resignare, licet aliunde non habeant unde vivere possint. 561. numer. 26.
Clericus non potest fructus suorum beneficiorum locare ultra triennium. 199. nu. 8.
*Clericus habens beneficium, & non recitans horas canonicas, tenetur ad fructuum restitutionem. 643.
Clericorum captura à iudicibus secularibus, qualiter sit facienda. 267. numer. 7.

Clericus contrahens matrimonium, ipso iure amittit beneficia quæ habet. 147. in princip.
*Clericus contrahens matrimonium, etiam nullum, ipso iure perdit beneficium quod habet. ibid. vers. nunc dubium.
Clericus contrahens matrimonium, perdit regressus & accessus, & pessionem. 563. nu. 4.
Clericus effectus post delictum commissum, gaudet fori privilegio. ibid. nu. 4.
Clericus pro curator esse non potest, valent tamen gesta per eum, si non repellatur à iudice. versicul. pro hac. 404.
Clericus quando, & à quibus torqueri potest. 619.
Clerici dicuntur dispensatores bonorum Ecclesiæ. 388. nu. 18.
*Clericus non potest habere feudum. 492.
Clericus non potest esse tabellio. 404. nu. 3.
Clericus homicida non priuatur ipso iure suo beneficio. 569.
Clerici licet peccent mortaliter distribuendo redditus suorum beneficiorum in usus prophanos, non tamen tenentur ad restitutionem. 338. nu. 11.
*Clerico, animi destinatione, tonsuræ habitumque clericalem gerenti, beneficia ecclesiastica conferri possunt. 523.
*Clericus primæ tonsuræ, qui post perpetratum delictum reassumpsit tonsuram, habitumque, non gaudebit privilegio fori. 563.
*Clericus pro homicidio qualificato est tantum verbaliter deponendus. 564.
*Clericus in vita equiparatur usufructuario. 198.
*Clericus pro simplici fornicatione deponi non debet. 263.
*Clericus pro delicto enormi, etiam non data incorrigibilitate, tradi potest

Alphabeticus.

potest curie seculari. 247.
Clericus non tenetur recitare horas quas tempore infirmitatis non recitavit. 729. nu. 21.
*Codicilli confirmantur per additionem hereditatis ab intestato, quando non est heres institutus. 335.
*Codicillis hereditas dare non potest, etiam iure regio. 264. nu. 3. nec quando in eis est filius heres institutus. 730.
*Cognatio spiritualis non potest contrahi per procuratorem. 369.
*Cognatio civilis impedit matrimonium inter fratres adoptivos, non tamen dirimit iam contractum. 230.
Cognitionem spirituales non contrahit maritus cum uxore baptizando filium in casu necessitatis. 271.
*Cognatio spiritualis non contrahitur cum concubina leuantis puerum de sacro fonte. 271.
Cognitio causæ an clericus habeat habitum decentem, pertinet ad iudicem ecclesiasticum. 563. nu. 1.
*Cognitio causæ suspecti tutoris, non potest legari nisi legato Proconsulis. 317.
Cogitationis poenam nemo meretur. 698. nu. 2.
*Collatio nova non requiritur in eo qui renunciat causa permutationis, altero fidem contractus servare nolente. 561.
*Collecta imponi post emphyteotem ecclesiæ in casu publicæ utilitatis. 726.
Communis opinio est lex, & pro lege potest allegari in præfatione. numero. 11.
Communis opinio est de iure non aperta, & quædam sententia ab omnibus approbata in præfatione. numero. 4.
Communis opinio Canonistarum præfertur communi opinioni legistarum super. nu. 50.
Communis opinio est servanda in iudicando & consulendo, & iudex esset ignarus si contra eam iudicaret. ibid. nu. 12.

Communis opinio dicitur illa, quæ plures habet auctores. ibidem. numero. 11.
Communis opinio à remotis in genere, attendi non debet, si in specie sit alia communis contraria. ibid. numero. 59.
Communis opinio servanda est in iudicando & consulendo. ibi. nu. 30.
*Commisssa causa ut terminetur secundum ius, non potest per statuta & consuetudines terminari. 238.
Communis opinio est lex, & tanquam lex debet allegari in præfati. numero. 31.
*Communis usus loquendi, non præfertur proprietati verborum in statutis penalis. versic. hanc tamen. 409.
Communium opinionum collectores sunt maxima laude digni: in præf. numero. 111.
Communis usus loquendi præfertur significationi verborum. 485. nu. 8.
Commune si diuidendum sit, diuisio à iudice est facienda. versic. vel quod debeat diuisio. 340.
*Commune si diuidendum sit, ministerium diuisionis expectat ad maiorem electionem ad minorem. ibidem.
*Compendiosa fit per verba directa & obliqua, & directorum verborum quædam sunt civilia, quædam non civilia. 212.
*Compendiosa continens sub se tacitam pupillarem, habet effectus tacitæ pupillaris, nisi mater sit in medio. ibid.
*Compendiosa facta per paganos, verbis communibus, sine distinctione temporis, etiam intra tempora pupillariæ, erit fideicommissaria. 215.
*Compendiosa facta à milite, est specie, substitutionis de perse. 480.
*Compendiosa facta à pagano per verba directa,

Index

ba directa, post pubertatem, nullo iure valet. 481.
Compendiosa facta à pagano per verba obliqua, omni tempore est fidei commissaria. in præf. 482.
*Compendiosa facta à pagano per hæc verba, distribuuntur ad pias causas, intra tempora pubertatis valet, ut directa pupillaris. versu. modò dubiū est. ibidem.
*Compositio propter monachum interfectum, acquiritur monasterio, & non patri monachi. 333.
*Compensare potest, qui iuravit solvere. 231.
Compromissarius, in quem commissū fuit arbitrium, præsentem & tacentem, non est visus acceptare, nisi expressè dicat. versicul. sed & adhuc 202.
*Compromitti nō potest in ordinariū, tanquam in arbitrum. 344.
*Computatio de qua in l. hæreditatū. ff. ad l. falcidiam, debet etiam fieri in alijs casibus, & non respectu legis falcidiae solum. 552.
Confraternitatibus non competit beneficium restitutionis in integrum. 4. nu. 4.
*Concubinatus non est improbatu de iure civili. in princ. 295.
Concubinatus crimen, in distinctè punitur in merè laicis. in fi. ibi.
Concubinatus est prohibitus omni iure. 164.
Concilium Tridentinum non corrigit poenam. l. 49. Tauri, contra Azevedo. nu. 14.
Concilium Tridentinum non mutat cognitionem legalem. 728. nu. 7.
*Condemnatus ex inquisitione non est infamis. 419.
*Cōdemnatus iniuste, etiam si non appellet, potest agere contra iudicem in sindicatu. in princ. 153.
Conditio ex lege competit pro re donata pacto nudo, & non actio quæ solet oriri ex pacto nudo. versu. lex-

to etiam circa illum tex. 208.
Conditio nihil ponit in esse. 56. numero. 17.
*Conditio furtiva competit domino, siue consideretur ex parte agentis, siue ex parte rei. 624.
Conditio suspendit actum in euentu conditionis. 561. nu. 15.
Conditiones debent latè interpretari, quādo patitur subiecta materia. 10. nu. 7.
Conditio à testatore posita, ut ordinarius non se intromittat in collatione suæ capellaniz ab eo fundatæ, valida est. 281. nu. 20.
Conditio casualis vel mixta relictur de legitima, & de residuo. 711. numero. 8.
Conditio voluntaria debet adimpleri in forma specifica. 606. nu. 48.
Conditio appositā nubendi, cum muliere nobili verificatur, in muliere hija dalgo. 688. nu. fin.
Conditiones sunt strictè interpretandæ. 10. nu. 5.
Conditio posita in vno gradu substitutionis, non censetur in alio repetita. 725. nu. 21.
Contributio millonum, est ad protectionem reipublicæ. 578. nu. 17.
Congrua sustentatio quæ dicatur, ut resignatio valeat. 561. nu. 27.
Conductio de loco ad locum debet interuenire, ut raptus poena incurrat. 596. nu. 3.
Conscientia neminem obligat, quem natura non obligat. 137. nu. 5.
*Confessio extraiudicialis facta, absente parte, inducit obligationem ad liberandum. 210.
*Confessio creditoris non sufficit ut debitor conveniri possit a fideiussore. 699. nu. 1.
Confessio extraiudicialis valet in viam probationis, & non pacti obligatorij. in fin. 210.
Confessio procuratoris de debito recepto, non liberat debitorem nec domi-

Alphabeticus.

domino nocet. 139. nu. 6.
Confessus & conuictus (extra casus legis. 2. C. quorum appellationes non recipiantur) auditur appellans. 509.
*Confessio extraiudicialis, de iure canonico obligat, etiam non præsentē parte. 17.
Confessus & conuictus non auditur appellans. 439. nu. 7.
Confessio facta in tortura, sine legitimis indicijs, non nocet ut reus condemnetur. 618. nu. 2.
Confessio extraiudicialis facit iudiciū ad torturam. 18.
Confessio qualiter possit pro parte acceptari, & pro parte repudiari. 362.
*Confessio ficta à lege inducta, excludit probationem in contrarium. 377.
Confitenti debitum, & excipienti soluisse, qualiter succurratur. 362. numero. 2.
*Confessio illius qui prius negavit, nō meretur poenæ diminutione ex forma statuti. 416.
*Confessio hæc, Occidi hominem, sed ad mei defensionem, qualiter admitatur. 362. nu. 10.
*Confessio ficta à lege inducta, potest reuocari tanquam erronea. 669.
Confessio solum præiudicat confitenti, non verò tertio. 432. & 699. numero. 3.
*Confessionem in criminalibus, non potest diuidere iudex. 362. numero. 8.
*Confessio mariti de dote recepta cōstante matrimonio, præiudicat creditoribus. 432. in fine.
*Confessio creditoris de recepta pecunia à fideiussore, non valet contra debitorem, nisi constet de vera solutione. 698.
Confessio procuratoris de recepto, nō nocet domino, nisi de numeratione constet. 699.
Confessio mariti de dote recepta, præ-

iudicat creditoribus si præcessit dotis promissio. 432.
Confessio quæ refertur ad instrumentum, non probat. 44. nu. 3.
Confessio facta coram iudice incompetenti, non facit iudiciū ad torturam. 18.
Confessio ut præiudicet, debet fieri parte præsentē & acceptante. versu. hoc supposito. 16.
Confessio liberationis, facta parte absente, non plenè probat contra cōfitentem. versu. & adde quod cōfessio. ibidem.
Confessio liberationis, facta parte absente, obligat confitentem. versu. & adde quod confessio. ibi.
*Confessus in tortura, non præcedentibus legitimis indicijs, non potest ex tali confessione condemnari, etiam si in eā permanserit. 618.
Confessus excipiens non punitur poena ordinaria delicti ex illa confessione. 362.
*Confessus & excipiens, contra quem est aliqua præsumptio, censetur confiteri. ibidem.
Confidentia beneficiorum probatur per coniecturas. 280. nu. 19.
*Confugiens ad corpus Christi, gaudet immunitate ecclesiastica. in princip. 169.
Cōfugiens ad statuam principis, nō potest capi. 169.
Confugiens ad personam principis, nō potest capi. 169.
Consilium mulieris est fragile. 700. numero. 6.
Consilium vnius doctoris, excusat litigantem à condemnatione expensarum. in præf. num. 46.
*Coniunctus verbis præfertur reconvictio in portione repudiata. 99.
Conuictus sine mādato, admittitur pro conuicto. 284. nu. 44.
Consanguineis beneficia conferre, ceteris paribus, meritorium est. 274. numero. 4.
*Con-

Index

*Consensus patris filio necessarius ad litigandum, debet accedere ante litis contestationem. 327.
Consensus filiae raptæ, nihil operatur ad evitandam poenam raptus. 596. nu. 33.
*Consensus filij non est necessarius ut possit pater constituere procuratorem ad negocia ipsius filij, cuius ipse est bonorum administrator. versi. nunc autem incidit. 330.
Consensus præstitus in resignatione retrahitur ad tempus date. 561. nu. 48.
Consensus solus sufficit ad matrimonium contrahendum. 406. numero. 6.
Consensus respectu fructuum retro trahitur. 561. nu. 56.
*Constitutum est contractus nominatus, & ideo producit actionem sine specialitate. 316.
Consuetudo inducitur per plures actus, non per vnum. 557.
Consuetudo est seruanda in varietate opinionum. in præf. nu. 48.
Consuetudo non valet contra ius diuinum. 585. nu. 7.
Consuetudo Hispaniæ, ut fructus beneficiorum pertineant ad hæredes beneficiati, valida est. 388. nu. 37.
Consuetudo debet esse super quo populus posset statuere. 357. numero. 8.
Consuetudo est in Hispania, ut licite pro dote monialium possit pacisci. 439. nu. 4.
Consuetudo contraria legi naturali non valet. 388. nu. 29.
Consuetudo potest esse scripta. 357. numero. 11.
Consuetudo ecclesiæ onerosa, nihil operatur. 388. nu. 10.
Consuetudo inducitur per duos actus tantum. 357.
Consuetudo ut clerici de redditibus ecclesiarum non possint disponere, non valet. 388. nu. 12.

Consuetudo cum peccato non potest causari. ibi. nu. 23.
Consuetudo venit appellatione legis. 238. nu. 4.
Consuetudo inducitur per duos actus notorios verò populo. 357.
Consuetudo populi dicitur ius ciuile. 238. nu. 4.
Consuetudo inducitur per duos actus notorios populo, sine scientia principis, de iure communi, secus de iure regio. versi. secundò est addendum. 357.
*Consuetudo inducitur per decennium. versi. tertio autem. 357.
Consuetudo inducitur per decennium, quod incipit currere à primo actu. versi. hoc autem tempus decennij. 357.
*Consuetudo debet esse obtenta iniudicio contradictorio, ut valeat. 358.
*Consuetudo debet rationabilis, & dicitur rationabilis, quam iura non improbant. 359.
Consuetudo non potest tollere substantiam alicuius actus. 356.
Consuetudo est seruanda in varietate opinionum. in præf. nu. 2.
*Consuetudine sublata intelligitur de præterita, non verò de futura legitime introducenda. 704.
*Consuetudinis non est de essentia quod sit scripta. 620.
Consuetudo quæ viget in loco contractus, considerari debet. 733. numero. 15.
*Consuetudo an vincat legem: sunt duæ communes contrariæ. 534.
*Constitutio procuratoris in hac forma, Constituo Titium asinum meum, ad agendum & defendendum, valet, ac si diceretur, procuratorem meum. 470.
Contractus irreuocabilis potest fieri in testamento. 140. numero. 5. & 110. nu. 10.
Contractus mulieris nuptæ, etiam iuratus

Alphabeticus.

iratus, non valet. 688. nu. 8.
Contractus factus palam, & bona fide, qualis sit. 234.
Contractus à muliere coniugata factus, vtilis marito, valet sine ipsius licentia. 695. nu. 30.
*Contractus publicus sine clausula guarantee, non habet paratam executionem. 690.
Contractus factus ante delictum, est validus. 653. nu. 24.
*Contractus celebratus palam, & bona fide, ab officiali in sua prouincia, valet & tenet. 445.
Contractus metu celebratus valet merito iure. 406. nu. 4.
*Contractus, vel quilibet alius actus transiens informam contractus, potest fieri in testamento. 475.
Contractus celebratus gratia vtriusque ex contrahentibus, non potest reuocari. 168. nu. 11.
Contractus de quo in capi. cū cōtingat, de iure iuratio, & in c. quāuis pactū. de pact. in. 6. cum similibus, firmatur iuramento. 502.
Contractus mutui potest inter pupillum & tutorem eius celebrari. 239. nu. 1.
*Contractus dicitur fieri in scriptis, quādo in ipso contractu vel antea, partes cōueniunt quod fiat in scriptis (adhuc quod non possint ab eo discedere.) 91.
Contrahentibus licitum est se ad iniquitatem decipere. 511. nu. 5.
*Contractus prohibitus per legem dirigere verba prohibitionis in personam cōtrahentem, non firmatur iuramento. 200.
Contractus iuratus, factus à pupillo cū suo tutore, sustinetur. 234. nu. 3.
*Contractus dicitur palam & bona fide celebratus, si fiat coram iudice. 234.
Contractus celebratus cū pupillo à tutore, est nullus probato dolo. 234. nu. 9.
*Contractus celebratus à minore coram amicis, & propinquis, seu iudice, valet, nisi minor dolum vel fraudem probet: quia tunc non valet. versi. nihilominus tamen. ibid.

*Contractus innominati cognoscuntur ex modo ineundi, & non ex modo adimplendi. 272.
Contractus matrimonium nullum, perdit beneficium ecclesiasticum. 147. nu. 4.
Contrahentes, quorum alter pecuniam possuit, alter industriam, in dubio presumuntur contraxisse, quod lucrum cedat utrique æqualiter. versi. & pro hac opinione. 152.
Contrahens matrimonium, omisis publicationibus, dat operam rei illicitæ. 697. nu. 15.
Contractus sunt de iure gentium. 310. nu. 1.
Contrarietas in origine mundi magna fuit inter ipsa elementa. in præf. nu. 130.
*Contumax non dicitur, qui habuit causam ad non comparandum, quāuis iniustam, dummodo non desinat per contemptum. in prin. 149.
*Contumax verus dicitur, dicēs se nolle venire. 266.
Contumax non dicitur, qui per obliuionem, aut quia credebatur iudicem non ita festinaturum, desinit comparere. versi. secundo facit pro glossa. 149.
*Contumax verus dicitur, dicens se nolle venire, fictus citatus ad domum. 412.
Contumax verus non admittitur ad appellandum, fictus verò admittitur. ibid.
Contumax fictus admittitur ad appellandum merito iure, sine restitutione. 412.
*Contumax verus admittitur ad appellandum merito iure, sine restitutione. 612.
*Cōuenit, verbum, reddactum in scriptura, significat pactum nudum interuenisse inter contrahentes. 114.
Copula inter proprios consanguineos, non est necessarium referre Pontifici ad dispensationem obtinendam. 737. nu. 7.
Correlatiuorum eadem esse debet ratio. 695. nu. 5. & quæst. 2. nu. 39.
Copula sequuta post promissionem de contrahendo, non facit matrimonium. B. 140. nu.

Index

330.nu.7.
Correctio legum non admittitur per subauditos intellectus, verficum nam per subauditos. 336.
Correctio sicut in toto est euitanda, ita & in parte. 700.nu.11.
Correctio. l.3. Tauri, procedit respectu numeri testiu, no vero respectu qualitat. 50.nu.3.
*Correctione fraternā nemo tenetur facere cū periculo vitæ suæ. 573.
*Correctione fraterna nemo tenetur corrigere infidelem. ibid.
*Correus credendi tenetur cōmunicare alteri correo id quod exigit, si sunt socij. 148.
Creditor ex qua cumq; causa præferatur legatario. 103.nu.31.
Creditor grauatur, si vnus ex heredibus efficiatur non soluendo, ita vt a reliquis non posset debitum exigere. 75.nu.13.
Creditor debitorem fugitiuum potest capere, etiam die feriata, & illud ius capiendi in alium transferre. 267.
Creditor habēs hypothecā, tenetur eā exercere aduersus rem possidentem. 75.nu.15.
Creditor cui aliquid debetur, si habeat hypothecam potest eā exercere contra omnes heredes. 75.nu.17.
*Creditor agnoscēs legatū pignoris, si bi præiudicat in residuo, si constat de volūtate testatoris legasse animo compensandi. 595.
Creditor agens actione hypothecaria, intēdit vt pignori consulatur, donec debitum soluat. 75.nu.17.
Creditor petēs executionē pro debito exercet actionē personālē. sup. n. 19.
*Creditore hærede existēte debitoris, & inuētariū cōficiēte, nō extinguuntur actiones inter ipsos. 629.
Creditores nō solū tertios possessores rerū hypothecarū, sed etiā heredes cōstituētis cēsū, possunt conuenire. 75.nu.33.
*Crimen priuatū efficitur publicū, & quilibet de populo potest accusare

cōmittētē illud, quādo ex eo crimine pœna applicatur fisco. 216.
Crimē vsurarū est fori ecclesiastici, verfic. quod non solum. nu. 11.
Crimē raptus dicitur perfectū, quando non stetit per raptorem. 596.nu.16.
Crimē Sodomie dicitur crimem enor me & detestabile. 246.nu.2.
Crimen vsurarū est fori ecclesiastici, quādo agitur de substātia cōtractus, quando verō de facti quæstione est mixti fori. 11.
*Crimina iniuriōsa in defensionē proprij iuris, possunt in testes opponi, nec obijciēs tenetur iniuriarū si non probet, protestās se non obijcere animo iniurandi. 323.
Crucis omissio est modicę solēnitatis. 589.
Crucē ducere in processionibus, est actus discōtinuus, & non perditur per non vsum. 501.nu.21.
Crucē portare non est de genere prohibitorum. ibi. nu. 13.
*Curatores possunt accusare testamentū de falso nomine minoris, debēt tamē se subscribere proprio nomine, ad pœnam talionis subeundam, verfic. secundo soluit. 644.
*Crimē lēse maiestatis, solū filios natos post crimen lēdit. 653.
Cui cōceditur ius sepeliendi in aliena parochia, cōceditur virtualiter, cū cruce. 501.nu.3.
Cui cōceditur finis, conceduntur ea per quæ deuenitur ad finē. supra. n. 5.
Cui cōceditur ius sepeliēdi, cōceditur ius per alienā parochiam corpora deferendi. ibi. nu. 6.
Cui cōceditur plus, conceditur quod est minus. ibi. nu. 9.
Cui cōceditur iurisdictio, cōceduntur ea sine quibus iurisdictio exerceri non potest. ibi. & in quæst. 41.

D

*Dāpnatus ad mortē peccat fugiēs a carcere. 575.
Dāpnū vel sterilitas, quæ provenit per lo-

Alphabeticus.

per locatōrē vel cōductōrē ultra dimidiā, potest remedio. l. 2. C. de rescind. vend. resciriri. 539.
Datū a patre filio ob aliquam causam, cōputatur in eius legitima. 513.nu.6.
*Datio curatoris homini sanæ mentis valet, propter authoritatem rei iudicatæ, & iudicis. 108.
Debitor decimarum potest licitē eas retinere, si eis indigeat. 729.nu.22.
Debitum naturale in foro animæ soluēdum est. 71.nu.6.
Debitum naturale compensationem recipit. ibid. nu. 13.
Debitor fugitiuus potest propria creditoris autoritate capi, & creditor illud ius capiendi potest in aliū trāsferre. 267.
Debitum in foro conscientie, an possit aliquando differri. 362.nu.8.
Debitor fugitiuus potest capi, etiā die feriata. 267.
*Debitor cōstitutus in extrema, necessitate, tenetur restituere ad veniente pinguiore fortuna. 729.
*Debitor fugitiuus potest capi propria autoritate, respectu bonorum non respectu personæ. ibid.
Debitor lapso biennio non admittitur ad probandum, opposita exceptione non numeratæ pecuniæ. 38.nu.9.
Debitor negans debitum, si postea conuictus confiteatur, perdit beneficium celsionis. 133.
*Debitor confugiens ad ecclesiam ex causa ciuili, non gaudet eius immunitate. 189.
Declaratio voluntatis potest alteri cōmitti. 1.nu.29.
Decēniū in præscriptione seruitutum realiū, dicitur lōgū tēpus. verfic. aduer te tamen. 47.
Deceptio intra dimidiā iusti pretij, licita est. 508. & 511.
Deceptio re ipsa, vel dolo facta, differtur. 508.nu.2.
Deceptio licita est, extra naturam contractus. 511.nu. fin.

*Deceptus ultra dimidiā nō est cēsēdū donasse, cū ignorās verū rei valōrē dixit se donare, quod plus res vēdita fuit. in prin. 511.
*Deceptus ultra dimidiā, etiā in trāsactione vtitur remedio. l. 2. C. de rescind. vend. 72.
Deceptus ultra dimidiā, etiā in omnibus cōtractibus stricti iuris, vtitur remedio. d. l. 2. C. de rescind. ven. ibid.
Deceptio, non tanta requiritur in rebus dotalibus, sicut in alijs rebus. 536.nu.22.
*Decimæ debentur iure diuino & naturali. 437.
*Decimæ petuntur actionē confessoria per clericos. 488.
*Decimæ soluentur ex præcepto morali. 516.
*Decimæ personales possunt tolli per consuetudinem. 364.
Decimæ personales non sunt de iure diuino. ibid.
*Decimas præscribens, debet probare famam, quod illas possideret ante Cōcilium Lateranense. 368.
Decimas retinet iustē debitor, si eis indigeat. 729.nu.22.
Decretū iudicis excludit lēsonē. 172.
Decretum iudicis nō potest interponi die feriata. 366.
Declaratio iurata dānorū est exsequenda, saluis rei defensionibus. 7.nu.11.
De duobus bonis maius est eligēdū, & de duobus malis minimum. 585. nu. 4.
*Defectus insinuationis in donatione, nō suppletur per iuramentū, verfic. his visis. 222.
*Defendere alium quis tenetur de iure canonico in foro exteriori. 553.
Defensor admittitur in causis criminalibus. 237.nu.2. & 6.
*Defensio iuris proprij, permittit obijcere crimina, etiā iniuriōsa cōtra testes, sine hoc quod obijciens teneatur iniuriarum actione. 323.
Delegatus inferiores a principe, delegat

Index

- gat vnum articulum non iurisdictionalem. 284.
- *Delatio iuramenti necessarij non fit in causis criminalibus. 300.
- *Delatio iuramenti reuocari non potest. 7. & qualiter sit faciendū. nu. 20.
- *Delegatus legati de latere, bene potest subdelegare. 314.
- *Delegatus à Principe, potest delegare causas meri Imperij. 387.
- *Delegatus etiā ad causas meri & mixti imperij, non potest procedere vsq; ad vltimum supplicium. 421.
- *Delegatus cū clausula, reduces malē alienata ad ius & proprietatem ecclesie, habet iurisdictionem in rebus in uasis & malē detentis, in quibus possessio tātū in alios transfertur. 471.
- *Delegatus, etiam à principe non potest citare realiter. 592.
- Delegatus à principe, de iure civili suā potest exequi sententiam. 632.
- Delegatus à principe, de iure canonico intra annū suā potest exequi sententiā. ibi.
- Delegatus à principe, de iure canonico nō potest suā exequi sententiā manu militari. ibid.
- Delegatus à principe potest implorare brachiū seculare, pro exequenda sua sententia. ibid.
- *Delegatus ab inferiore non potest suā exequi sententiam diffinitiuā. versi. nunc autem dubium est. ibid.
- Delegatus ab inferiore, bene potest suā exequi sententiā, per modos cōgruentes suae iurisdictioni. ib.
- Delicta & contractus parificātur quo ad ius fori. 678. nu. 4.
- *Delinquens torqueri non potest delicto plenē probato. 375.
- Delictum circa rē sequitur rē. 75. nu. 1.
- Delictū enorme, quod dicatur. 296. nu. 1.
- *Delicti conatus in atrocissimis puniuntur poena ordinaria delicti. 540.
- Delicta suos habent authores. 653. nu. 39. & 75. nu. 3.
- Delictum dicitur publicum, quādo poena venit applicanda fisco. 216.
- Denunciatio Euangelica non competit contra præscribentem bona fide. versi. tertiū facit. 397.
- *Denūciatione Euangelica nō tenetur quis corrigere infidelem. 572.
- *Denūciatio secūdi decreti, non requirit citationē personalem partis. 308.
- Deus est causa omnium pulchrorum. 248. nu. 15.
- Deus multa abscondit sapiētibus, quę reuelauit paruulis. in præs. nu. 100.
- Deus praeuenit, quod peccatum Adā non transiret in virginem Mariam. 346. nu. 14.
- Deus obligatur ex propria promissione. 283. nu. 6.
- Deos plures esse tenebant antiqui philosophi. in præs. nu. 137.
- Dignitas & officia considerantur in prouisione cappellania. 265.
- Diabolus fugit, quādo nefādū sodomie crimē cōmittitur. 247. nu. 8.
- *Dicta testium in vno iudicio, non faciūt fidē quo ad aliud. 664. & 487.
- *Dicta testium, perempta instantia, faciunt fidem in alio iudicio, indistincte, inter eandem personas, etiam sine nouo examine. 487.
- Dicto facti doctoris est credendū. 1. n. 27.
- *Dicto vnius testis, de suo proprio facto deponentis, standum est. 494.
- Dictio, semper, non excludit præscriptionem. 207. nu. 2.
- *Dicens testes falsos & pecunia corruptos, tenetur probare illa duo, ut eos repellat à testimonio. 178.
- Dictum vnius testis cum quo dicit notarius alios cōcordare, facit fidē. 233.
- Dictio taxatiua non excludit similes casus. 540. nu. 40.
- Dies copromissi cōputatur à tēpore acceptationis, & non à die compromissi. 89. nu. fin.
- *Dies termini cōputatur in termino, de iure communi, secūs de iure regio. 401.
- *Dies vltimus oppositionis decem dierum,

Alphabeticus.

- rum, non computatur in termino oppositionis. ibid. nu. 2.
- *Differentia, quā ponit glossa, in. 1. quā viam. ff. de noui. oper. nūciatio. inter seruitutē rusticā & urbanā circa nūciationem noui operis, approbatur & reprobat̃ur cōmuniter. 491.
- Differentiē ratio assignatur inter mulierem & pupillum prohibitos cōtra here. 152. nu. 7.
- *Difficultas præsstationis, nō excusat à mora in quantitatibus. 473.
- Diffinitio debet conuerti cum suo diffinito per genus & differentias. in præs. nu. 3.
- Diffinitio mutui traditur ab Vlpiano in. 1. 2. §. mutui datio. ff. de rebus cred. in præs. nu. 21.
- Diffinitio communis opinionis qualis sit, & à quibus doctoribus tractetur. in præs. num. 9.
- Diffinitio est oratio explicans naturā rei. in præs. nu. 3.
- Diffinitio pulchritudinis traditur. 248. nu. 11.
- *Diffinitio non admittit argumentum de iure speciali. 360.
- *Diffinitio testamenti de qua in. 1. 1. ff. de testamentis, est diminuta. 293.
- *Dilationem perēs ad soluendum, appellationi interposita & interponēde, renunciare videtur. 732.
- *Discussio cōtra secūdū possessore non fit ex sola relatione nunciij dicētis se nihil inuenisse, sed requiritur iudicis pronuntiatio. 372.
- Dispensatio Pontificis inter cōsanguineos cum causa nobilium, qualiter verificetur. 688. num. 4.
- Dispositio recipit interpretationē à verisimili mēte disponētis. 693. n. 12.
- Dispositio testatoris potius debet iudicari perpetua, quam temporalis. 725. nu. 11.
- *Dispositio text. in. 1. si quis maior. C. de tractat. non habet locum in simplici fidei præsstatione. 117.
- Dispositio respiciēs certas personas, nō extenditur ad alias. 725. nu. 26.
- Dispositio de iure civili, seruatur de iure canonico. 700. nu. 4.
- Dispensatio Pontificis ex causa noilbitatis, verificatur enlos q̃ son hijos dalgo. 688. nu. 1.
- Dispositio. c. quāuis pactū, de pact. in. 6. nō habet locū inter Iudeos. versi. secundū prēmisse. 115.
- Dispositio limitata, limitatum producit effectū. 2. nu. 85.
- Dispositio hominis facit cessare dispositionē legis. 265. nu. 2. & 1. nu. 13.
- *Dispositio seu statutū corrigēs ius cōmune, recipit interpretationē à iure cōmuni. 274.
- *Dispositio text. in. 1. fin. C. de repud. heredit. habet locum etiam dato coherede extraneo. 205.
- Dispositio. d. l. fin. nō habet locū in hereditate materna. versi. & pro declaratione ibid.
- Dispositio. d. l. fin. nō habet locū in filio emancipato. ibi.
- *Dispositio. l. vn. C. de his qui ante. ap. tab. habet locū in transmissione ad descendentes. 206.
- Dispositio. d. l. vn. habet locū in filiis emancipatis. versi. & pro declaratione ibidem.
- Dispositio. d. l. vn. habet locū, siue ex testamento, siue ab intestato hereditas filijs obuēniat. versi. secundū ad illius legis. ibid.
- Dispositio. d. l. vn. habet locū etiā in successore de iure pretorio. versi. tertiū adde. ibid.
- Dispositio text. in. 1. vn. §. si autē aliquid sub condit. C. de cad. tollēd. nō limitatur per d. l. vn. C. de his qui ante. ap. tab. in casu quo transmissio fieret ad liberos. ibi.
- Dispositio. l. si quis argentū. §. si autem hoc. C. de donatio, habet locū etiā in donatione remuneratoria. versi. secundo intellige. 208.
- Dispositio. d. §. si autē hoc, nō habet locū in donatione præsumpta vel tacita. versi. tertiū intellige. ibid.
- *Dispositio. d. §. si autē, nō habet locū

Index

in pacto nudo de donando. in prin. 209.
Dispositio respiciens certas personas, non trahitur ad alias. 725. n. 26.
Dispositiones sunt stricti iuris. 203. nu. 3.
Dispositio testatoris relata ad vnum effectum, non extenditur ad alium similem. 2. nu. 76.
Dispensandi potestas est fauorabilis, & non odiosa. 203.
Dispositio legis & dispositio testatoris, differunt. 606. nu. 20.
Dispositum per legem nouam, in altero casu æquiparatorum à lege antiqua, censetur etiam in altero casu dispositum. 27.
Dispositio nouæ legis est intelligenda ut minus lædatur ius commune. 214. n. 4.
Dispositio deficit ubi non adest subiectum dispositionis. 388. nu. 14.
Dispositum per legem nouam, in altero casu æquiparatorum à lege antiqua, censetur etiam in altero dispositum, etiam in materia odiosa & exorbitanti. ibid.
Dispositio testatoris executioni iam tradita, non potest mutari per ordinarium. 281. nu. 25.
Dispositum in falcidia, (per text. in authent. similiter. C. ad l. falcid.) habet etiam locum in Trebellianica. vers. facit etiam quod dispositio. 47.
*Distinctio. l. si domus. ff. de legat. 1. non habet locum in legato, seu stipulatione fundi vel prædij rustici in genere facto. 218.
*Distinctio Bart. in l. Aurelius. §. idem quæsiuit. nu. 2. de libera. legat. reprobat. 362.
Distinctio, Alex. in l. 1. C. de edendo, an vsurarius habeatur in iure tamquam vsurarius, etiam postquam desijt vsuras exercere traditur. 537.
Distributiones quotidianæ dantur clericis ut personaliter resideant. 388. n. 16.
Distributiones quotidianæ quando lucrentur in absentia. 585. n. 7. & 13.
Diuisio hæreditatis præsumitur facta quando fratres separatim bona hæreditaria possiderunt. 425. nu. 6.

Diuisio bonorum non habet locum nisi contracta societate. 152. nu. 7.
Doctoribus asserentibus aliquid seruari de consuetudine, ubi nulla est contradictio, est credendum. quæst. 1. nu. 20.
Doctoribus, in lectura magis creditur, quam in consilijs, in præf. nu. 55. & 398. nu. 18.
Doctor non est iterum examinandus. 302. nu. 14. & 16.
Doctores antiqui semper fuerunt præstantiores modernis, pondere, numero, & mensura. in præf. nu. 90.
*Doctor, & aduocatus, & ceteri milites inermes, non possunt conueniri nisi in quantum facere possunt. 477.
Doctores hodiernis temporibus, sunt deterioris conditionis quam artifices. in præf. nu. 151.
*Doctori asserenti aliquam esse communem opinionem, est credendum. in præf. nu. 11. & in quæst. 1.
*Doctor consultus non tenetur allegare iura. 277.
Doctoribus distinguendis magis creditur, quam absolute loquentibus. in præf. nu. 56.
Doctor præfertur non graduato. 693. n. 38.
*Doctoris dicto vel glossæ, attestatis aliquid seruari de consuetudine, standum non est. 1.
Doctor D. Petrus de Caruajal, Decanus ecclesiæ Toletanæ, laudatur. 693. nu. 16.
Doctor Tellus Maldonado laudatur. 135. nu. 5.
Doctor Gordejuela fuit Magister authoris in Pinciana academia. 90. n. 3.
Dolus dās causam contractui bonæ fidei, reddit contractum ipso iure nullum. 226.
Dolus dās causam contractui, non reddit ipso iure nullum, quando ex tali contractu esset sequuta traditio. vers. nec de sunt. 226.
Dolus requiritur ad incurrendam poenam falsi. 580. nu. 3.
Dolus præsumitur in lesione enormis sumæ. 89. nu. 6.
Doli allegatio sufficit ut delictum intelliga-

Alphabeticus.

telligitur dolose commissum. 805. nu. 5.
Dolus debet esse talis, qui capere possit etiam prudentissimum. vers. quæ omnia. 226.
Dolus excusat per causam quantumcumque iniustam. vers. sed pro glossæ opinione. 149.
Dominium naturale mulieris in reddotali, non alteratur per estimationem. 3. nu. 29.
*Dominium rei legatæ fidei, transit in legatarium à die mortis testatoris, verè à die aditæ hæreditatis. in principio. 79.
Dominium est duplex, ciuile, & naturale. 3. nu. 62.
Dominium transit verè in legatarium ab adita hæreditate, reuocabilitè tamèn à die acceptationis legatarij. vers. intellige tamen ibi. 79.
Dominium & rei vendicatio non concurrunt. 3. nu. 31.
*Dominium fictum, quod acquiritur legatarijs à morte testatoris, operatur quod facit fructus rei legatæ ipsi legatarij hæreditate iacete. vers. sed nunc dubium est. 79.
Dominium non est deambulatorium. 31. nu. 28.
*Dominium directum operatur, ut competat actio recissoriam illi contra quem est præscriptum, ante impetratam restitutionem. 251.
Dominium rerum dotialium reuertitur ad mulierem ipso iure, quando maritus non est soluendo. 3. numero. 25.
Dominus olim, præsumitur etiam hodiè dominus, si dominium allegetur. 47. nu. 4.
Dominium bonorum ecclesiæ, non est apud clericos. 388. nu. 2.
Dominium ciuile, & dominium naturale, differunt inter se. 3. nu. 48.
Donatum à patre filio ob aliquam causam, computatur in legitima filij. 513.

nu. 6.
*Donata ambasiatoribus, seu legatis, cedunt commodum illorum, & non illos mittentium. 35.
Donare concubinæ causa remuneratæ, non est peccatum. 388. nu. 35.
Donatio causa mortis quoad ordinationem, æquiparatur contractibus. 695. nu. 2.
Donatio causa mortis habet naturam contractus. 695. nu. 1.
*Donatio hæreditatis non valet. 140.
*Donatio facta à patre filio in sua potestate constituto, & ususfructus remissio, non potest in vita patris reuocari. 245. nu. 9.
Donationis causa mortis, natura est ut ad libitum possit reuocari. 695. nu. 12.
Donatio omnium bonorum est nullius momenti, & prohibita iure regio. 140. nu. 1. & 3.
*Donatio facta filio in potestate constituto, causa studij, valet & tenet. 268. nu. 1.
*Donatio facta ecclesiæ per Constantinum Imperatorem, valuit optimè de iure. 345.
Donatio reciproca, facta inter maritum & uxorem in testamento, est irrevocabilis. 140. nu. 4.
Donatio reciproca, statim morte non sequuta, confirmatur. ibidem numero. 7.
Donatio reciproca, sed inæqualis ratione ætatis vel valedudinis, potest reuocari, quia in ea non est dubius euentus. ibid. nu. 9.
Donatio reciproca, respiciens futuram successionem, non valet. ibidem numero. 9.
Donatio facta absenti, statim valet absque acceptatione. 54. nu. 9.
*Donator factus inops, agit contra donatarium ut eum alat. 352.
*Donatarius omnium bonorum, retinetur soluere debita. 191.

Index

Donator factus inops, agit contra do-
natarium ut emulatur, si donatio fuit
magna, vers. in hac tamen contrarie
tate. 352.
Donator factus inops, agit contra do-
natarium ut emulatur, si propter tale
donationem factus est inops, secus si
ex alia causa, vers. secunda concor-
dia est. ibi.
Donator non habet animum se obliga-
di ante acceptationem. 34. nume-
ro. 11. et non emulatur. 11. et non
Donatio causa mortis potest fieri pae-
cto nudo. 208. et non emulatur. 11. et non
Donatio remuneratoria censetur ven-
ditio, & sic contra. 25. non lucrati-
uus. 273. nu. 11. et non emulatur. 11. et non
Donatio reuocatur natiuitate filiorum.
ibi. nu. 12.
Donatio causa mortis facta pacto nu-
do coram donatario, cum ipse taci-
turnitate, inducit consensum, & do-
nationis validitatem, vers. & quod.
208. et non emulatur. 11. et non
Donatio arrharum facta ab sponso ha-
bente patrem & filios, qualiter de-
beat, 502. nu. 1. et non emulatur. 11. et non
Donatio remuneratoria non computa-
tur in tertio & quinto. 275. nume-
ro. 3. et non emulatur. 11. et non
Donatio inter virum & uxorem, con-
firmatur morte donantis in quanti-
tate quingentorum solidorum, vers.
secundo limita. 222.
Donatio remuneratoria non valet in
præiudicio legitimæ filiorum. 273.
nu. 14.
Donatio facta filio in potestate con-
stituto, causa legitimæ, non valet.
245.
Donatū videtur, quod nullo iure cogē-
te conceditur. 273. nu. 22.
Donatio facta, ut post certum tempus
ad Titium perueniat, potest reuoca-
ri in præiudicium Titij, vers. nunc
dubium est. 249.
Donatio facta mulieri supratæ valet
in præiudicium legitimæ filiorum.

273. nu. 25. et non emulatur. 11. et non
Donatio inter sponsum & sponsam de
præfenti, est prohibita, sicut inter vi-
rum & uxorem. 12.
Donatio arrharum ultra decimam po-
test fieri à marito uxori nobili. 273.
nu. 27.
Donatio omnium bonorum adimit li-
berram testandi facultatem. 310. nu-
mer. 11.
Donatio inter coniuges, vel sponso de
præfenti, valet post mortem, si in vi-
ta interueniat traditio, vers. valent
tamen huiusmodi. Si verò fuerit reci-
proca statim valet. 140. nu. 7.
Donatio inter virum & uxorem, con-
firmatur post mortem, si traditio sic
in vita interueniat, vers. dubium
est an hoc casu. 12.
Donatio inter virum & uxorem con-
firmatur iuramento. ibi. vers. his præ-
missis.
Donatio inter patrem & filium in po-
testate, confirmatur iuramento, ver-
sic. & facit quia donationi. 21.
Donatio inter virum & uxorem sus-
tinetur ex causa remunerationis.
273. nu. 8.
Donatio causa mortis potest à mulie-
re coniugata fieri sine viri licentia.
694.
Donatio non reuocatur propter legi-
timationem filij. 720.
Donatio causamortis, magis assimila-
tur contractui, quam ultimæ volun-
tati. 694.
Donatio facta a patre filio ad sacros
ordines suscipiendos, non confertur
in legitimam. 682.
Donatio & alienatio facta ante quam
crimen læsæ maiestatis committere-
tur, validæ sunt. 653. nu. 39.
Donatio sine insinuatione, etiam iura-
ta, non valet. 222.
Dos dicitur onerosa, etiam si perue-
nit ad maritum ex vi pacti de suc-
cedendo uxori premortuæ. 73. nu. 1.
Dos ex parte mulieris est lucratiua, ex
par-

Alphabeticus.

parte viri onerosa. ibi. nu. 2. et non
*Dos à patre profecta, filia familias, cum
filijs defuncta, ad patrem reddere de-
bet. 378.
Dos à patre profecta filia famil. cum fi-
lijs defuncta, reddere de iure debet ad
patrem, de consuetudine verò secus
est, vers. solet tamen. ibi.
Dos ut restituatur posunt interuenire
duo rei promittendi, vers. tertio ad-
de. 258.
*Dos est quid vniuersale, & non parti-
culare, & potest lege tolli necessitas
hæc dotandi. 383.
*Dotare filiam diuitem pater tene-
tur. 5.
*Dotem non perdit vidua, propter stu-
prum in viduitate commissum, &
quid propter osculum. 707. &
708.
Dote non soluta, potest maritus pete-
re vsuras, ratione retardatæ solutio-
nis. 394.
*Dotis promissæ, quantitate collata in
arbitrium boni viri, valet promif-
sio, & quantitas ab illo assignata.
440.
*Dotalia instrumenta, in locis imperia-
li subiectione subiectis, matrimoniū
debent præcedere ad eius validita-
tem, etiam de iure Canonico, quoad
filiorum successionem. 51.
*Duobus hæredibus institutis, quorū
alter suam partem distraxit, alter suā
partem repudiavit, ius accrescendi
competit emptori, & non distrahen-
ti. 69.
*Distraçtio pignorum ex autoritate
sententiæ diffinitivæ captorum, quā
to tempore fieri debet relinquatur
arbitrio iudicis. 633.
Descendentes ab ascendente grauato
de restituendo post mortem, non ex-
cludunt substitutum. 637.
Dominus de proximo iniuriatus, qui
dixit famulo, nō redeas ad domū do-
nec aliquid de hoc negotio audiam,
tenetur tanquam mandator, si fa-

mulus iniuriantem occiderit, vers.
& ex ea videtur. 642.
Domini vassallorum non possunt à su-
is vassallis vocari in iudicio sine ve-
nia. 638. nu. 11.
*Ducens minorem. 12. annorum, cuius-
q; onera subiens, rerum illius fruc-
tus facit suos. 648.
Dubius euentus cessat in donatione re-
ciprocā inæquali. 140. nu. 9.
Duo in solidum non possunt eiusdem
rei dominium habere. 3. nu. 37.

E.

Ecclesia in temporalibus non ha-
beret vtrūq; gladium. 739. nume-
ro. 11.
Ecclesia non iudicat de occultis. 697.
nu. 11.
Ecclesia non scandalizatur ex actu in-
trinseco. 698. nu. 4.
Ecclesia tenetur restituere iustum pre-
tium, quando intra dimidiam aliquē
decepit. 508. nu. 4.
*Ecclesia hæres instituta, non confi-
ciens inuentarium, non detrahit fal-
cidiam, sed tenetur ad integra lega-
ta. 291.
Ecclesia succedens privato, contra
quem erat inchoata præscriptio lon-
gi temporis, vititur iure suo speciali,
& non priuati in ea prosequenda.
vers. & facit. 36.
Ecclesia & pauperes restituuntur ad-
uersus præscriptionem. 40. annorū,
ex capite ignorantia. vers. cul. fina-
li. 48.
*Ecclesia detrahit falcidiam de legato
facto alteri ecclesie. 155.
*Ecclesia an possit alienare rem suam
sine iuris solemnitatibus, quando a-
lienatio est sibi utilis. 675.
*Ecclesia & minor, tantum temporis
habent ad se restituendum, quantum
B 5 fuerunt

Index

fuerunt in laesione, & non quadri-
nium. 546.
Ecclesia etiam per indirectum non de-
bet gravari. 726. nu. 14.
Ecclesia conferre tenetur ad refectio-
nem pontium & murorum. 415.
Ecclesiasticæ personæ tempore neces-
sitatis tenentur ad collectas. 726. nu.
me. 18.
*Ecclesia non competit restitutio in
integrum adversus præscriptionem
completam. 500.
*Ecclesiæ facultatibus crecentibus,
possunt laici facti pauperes in tribu-
tum dare, vel emphytheosim, vel o-
bligare bona sua pro soluendis oneribus,
& transeunt cum eis in eccle-
siam. in princ. 142.
*Ecclesiasticæ rei legatum non valet,
nec quoad æstimationem. 279.
Effectus non potest esse prior sua cau-
sa. 606. nu. 45.
*Effectus perfectus ante per emptionem
instantiæ, non perimit, perempta in-
stantia. 468.
*Electio competit illi cui relinquitur
ususfructus, vel dominium. 68.
Elligendus est ille ad regnum, cuius as-
pectus inducit amorem. 348. nume-
ro. 7.
Elligens indignum prætermisso digno-
ri (licet peccet) non tenetur ad resti-
tutionem. 659.
Elemosinam quæ tenetur hæres certo
die dare, non potest distribuere eam ante
vel post illum diem. 686. nu. 4.
Elephantes & columbæ non commit-
tunt adulteria. 734. nu. 13.
*Emancipatus sublata differentia em-
ancipationis & patriæ potestatis, po-
test sicut suus reuocare abstentionem
intra triennium. 627.
Emancipatus non transmittit ex potes-
tate suæ, etiam sublata differentia
emancipationis & patriæ potestatis.
ibi.
Emancipato, etiam hodiè, non potest

pupillariter substitui. vers. præterea
facit. ibidem.
*Ementes à ducibus, Marchionibus, &
alijs dominis non sunt securi ab ei-
usdem. 532.
Emphytheosim possunt plures emphy-
theutæ inter se dividere irrequisito
domino. in princ. 435.
*Emphytheosim bene possunt alienare
inter se emphytheutæ, irrequisito do-
mino. 435.
Emphytheosim possunt alienare inter
se emphytheutæ, irrequisito domi-
no, sine hoc quod incurratur poena
super hoc posita. vers. quæ conclu-
sio. ibid.
*Emphytheosim ecclesiasticam, accipi-
ens pro se & hæredibus suis, tran-
fert etiam ad extraneos. vers. modo
dubium est. 194.
*Emphytheosim accipiens pro se & fi-
lijs suis, non potest de illa disponere
in præiudicium filiorum. 326.
*Emphytheuta relictis duobus hæredi-
bus decessit, quorum alter soluit an-
nuam pensionem pro parte sua, alter
non, ambo cadunt à iure suo. 6.
Emphytheuta non soluens canonem
in rebus ecclesiasticis per biennium,
& in alijs per triennium, potest per
dominum priuari emphytheusi. in
14.
*Emphytheutam potest dominus pro-
pria autoritate priuare, si non sol-
uit canonem per biennium. vers. sic.
hoc præmissis. ibid.
Emphytheuta, ut expellatur à domino,
quia non soluit canonem per bien-
nium, debet citari. vers. adde tamen
quod in hoc. ibid.
*Emphytheuta prohibitus alienare irre-
quisito domino, potest eo in scio do-
nare. 570.
*Emphytheota factus pauper, potest
bona ecclesiastica meliorata dare in
tributum, vel emphytheosim, vel o-
bligare alteri pro soluendis oneri-
bus em-

Alphabeticus.

bus emphytheosis, & transibunt in
ecclesiam cum hoc onere finita em-
phytheusi.
*Emphytheuta cessans in solutione per
biennium, admissus postea per domi-
num, potest deijci à possessione
402.
Emphytheuta soluit de re aliena, cen-
suarius verò de propria. 469.
Emphytheuta ecclesiæ quoad personam
subest laicorum statutis, secus quo-
ad bona. 726. nu. 16.
*Emphytheuta propter bella vel alios
labores, non excusatur à solutione
pensionis. 441.
*Emphytheuta non soluens per trien-
nium priuatis, & per biennium ec-
clesiæ, cadit à iure suo, secus est in ce-
suario. 469.
Emphytheuta plurius dominorum, alie-
nans rem de voluntate unius, cadit
tantum à parte. 75. nu. 5.
*Emphytheutici contractus substantia
est, quod detur aliquid concedenti à
principio. 571.
*Emphytheuticus contractus requirit
scripturam. 356.
*Emphytheuta ecclesiæ non potest col-
lectari à laicis. 726.
*Emptione celebrata consensu, & fac-
ta de pretio conventionione placuit
partibus incontinenti publicum fie-
ri instrumentum, potest altera par-
tis penitere, interim dum nota-
rius venit. 90.
*Emptor succumbens in euictione, po-
test petere à venditore sumptus fac-
tos in lite, secus si obtinuit. 321.
Emptor, venditori scienti, tenetur de-
nunciare sibi motam esse litem. in
princ. 385.
Emptor, etiam sciens se non habere bo-
nam litem, tenetur denunciare ven-
ditori, sibi litem esse motam. ibi-
dem.
Emptor absens, licet esset certus se amif-
surum litem si esset præsens, tenetur
denunciare venditori sibi litem esse

motam. ibid.
Emptor non tenetur denunciare sibi
motam esse litem, quando venditor
iuravit illum defendere. ibid.
Emptor denuncians, tenetur mittere li-
bellum litis sibi motæ venditori. ibi-
dem.
Emptor denuncians venditori, tenetur
etiam petere ut illum defēdat. vers.
tenetur etiam addere. ibid.
Emptor personaliter obligatus, non po-
test a se excutere principalem obli-
gationem. 443. nu. 5.
Enormissimam læsionem non exclu-
dit iuramentum. 115.
Epistolam, quam Marchioni de Ville-
na misit author, refert in quæstio-
ne. 284. a. nu. 11.
Episcopi sine licentia Pontificis non po-
sunt de fructibus Episcopatus dis-
ponere. 388. nu. 63.
*Episcoporum residentia, & aliorum
beneficiatorum, curam habentium ani-
marum, est de iure divino. 585.
*Episcopus potest dispensare cum cle-
ricis in adulterio mixto cum incestu,
peracta poenitentia. 225.
*Episcopus potest dispensare in omni-
bus casibus, in quibus non est illi spe-
cialiter prohibitum. 227.
Episcopus potest gratificare in casu æ-
qualitatis. in princ. nu. 105.
*Episcopus potest dispensare cum bi-
gamo ad minores ordines. 558.
*Episcopus, in casibus in quibus dispē-
sare potest, non tenetur capitulum
requirere. 560.
Episcopus cum causa legitima à Rom.
Pontif. approbata, vel à metropolitano,
potest à suo episcopatu discedere.
585. nu. 9.
Exclamatio contra literarum profes-
sores adducitur. in præf. numero.
150.
*Æstimationem rei legatæ potest petere
legatarius à cohærede, quando
consequitur rem legatam ex causa
onerosa, vel lucratiua, habentem onus
annexum.

Index | A

annexum. 257.
*Error iuris non impedit præscriptionem. 8.
*Exceptio non numeratæ pecuniæ cō petit ultra biennium, de æquitate canonica. 38.
Exceptio non numeratæ pecuniæ non potest opponi contra tertium. 699. nu. 5.
*Exceptio non numeratæ pecuniæ fuit cognita & inducta, etiam de iure digestorum. 623.
Exceptio non numeratæ pecuniæ impedit executionem. 39. nu. 1.
*Exceptio confecti inventarij, ut hæres non patiat executionem ultra vires hæreditarias, debet opponi ante sententiam, non in ipsa executione. 609.
Exceptio quod res censui obnoxia fuit destructa, impedit executionem. 312. nu. 8.
*Exceptione banni vel non solutæ gabellæ, non opposita, valet processus. 458. & 625.
*Exceptioni non numeratæ pecuniæ renunciare quis potest. 365.
Exceptionis non numeratæ pecuniæ renunciatio valet iurata, verfic. remedium tamen est. 365.
Exceptio non numeratæ pecuniæ est biennalis in utroq; foro. 38. nu. 2.
Excipere simpliciter dicitur, qui excipit non facta expressa confessione. 362.
Exceptione exclusa in via executiva, non excluditur iuramentum. 38. numer. 7.
Excipiens confessus ex eo quod à principio inerat, (puta promissu sub cōditione,) non videtur fateri, si simul fatetur & excipit, secus si ex intervallo, nisi conditionem probet. ibidem. 362.
Excipiens ex eo quod à principio non inerat, sed fuit adiectum, ex intervallo, censetur fateri. ibidem.
Excipiens primo negans, stante statu-

to, quod respondeatur simpliciter positionibus, censetur confiteri, verfic. est tamen principalis. ibid.
Excipiens admittitur, qui negavit, & fuit testibus conuictus. ibid.
Excipiens prius negans, non censetur fateri. ibi.
Exceptio excussionis potest opponi à possessore hypothecæ generalis, secus à possessore convento actione hypothecaria. 75. nu. 32.
*Excipiens confessus, contra quem est aliqua præsumptio, censetur fateri. ibid. 362.
Exceptio debet esse de regula. 75. numer. 31.
Excipiens confessus delictum, ex tali confessione non punitur poena ordinaria delicti. ibi. 362.
Exceptio dilatoria debet allegari ante litis contestationem. 237. nu. 4.
Exceptio solutionis vel pacti, qualiter admitatur. 362. nu. 4.
*Excommunicatio non est sententia. 547.
Excommunicatio non incurritur ex solo animo percutiendi clericum. 16. nu. 5.
Excommunicatio cohaeret hæresi tãquam lepra leproso, & homini umbræ. 698. nu. 10.
*Excommunicationis sententia non ligat ignorantes. 597.
Excommunicatus est vitandus, statim quod constat de excommunicatione. 698. nu. 13.
Excommunicatus pro crimine hæresis, non potest facere testamentum. 698.
*Excommunicatus est hæreticus mentalis. ibid. 698.
*Excommunicatio non ligat subditum existentem extra territorium proferentis excommunicationem. 59. numer. 6.
Excommunicatus qui est nauigaturus, absolui potest propter mortis periculum. 427. nu. 2.

*Excō

Alphabeticus.

*Excommunicatio lata post recusationem iudicis non ligat, nec post appellationem. 28. p. 322. cor. 1.
*Excommunicatio lata contra debitorem, ut soluat ad certum terminum, si creditor prorogavit terminum, non ligat, termino in ea præfixo elapso. 493.
*Excommunicato communicans peccat venialiter, in tribus autem casibus mortaliter. 505.
*Excommunicatus conventus, tenetur respondere per procuratorem. 545.
Excommunicatio est inducta à iure politico. 110. nu. 1. in fine.
*Excommunicatus potest condere testamentum. 310.
*Excommunicatus recompensare potest in iudicio. 67.
*Executio sententiæ non requirit libelli oblationem, sed qualemquæ petitionem. 631.
Executio non fit pro legato speciei, sed statim legatarius mittitur in possessionem. 103. nu. 39.
Executio testamenti facta per monachum, etiam sine licentia superioris, valet. 88.
Executio sententiæ quando differenda sit. 169. nu. 4.
Executio fieri potest coram iudice seculari, in fundo à clerico possessore laici successore. 36. nu. 5.
Executio die feriata fieri nequit. 366.
Executio fieri non potest pro capitali societatis, non facta prius liquidatione. 297. nu. 3.
*Executio potest peti pro interesse promisso in instrumento publico. 662.
Executio fieri potest contra tertium possessorem, quando est successor in re prohibita alienari. 75. nu. 29.
Executio sententiæ confirmatoriæ, vel translata in rem iudicatam, pertinet ad iudicem ordinarium, & quando ad iudicem appellationis. 617. nu.

mero 8.
Executor nominatus in testamento, præsens & tacens, non est visus officium acceptare. 202.
*Executori testamentario, à quo tempore currat annus. 374.
Executor testamenti potest esse religiosus. 404. nu. 1.
Executio fieri potest in prædio specialiter obligato. 434. nu. 11.
*Extra territorium potest quis verbaliter citari. 56.
Exclusa persona, excluduntur ex ea descendentes. 694. nu. 10.
Extensio non est facienda in poenali-bus, etiam à maiestate rationis. 708. nu. 1.
Extensio non est facienda de persona grauata ad non grauata. 725. numero. 32.
*Eligens siue præsentans indignum, siue laicus, siue clericus, priuatur iure præsentandi pro illa vice. 659.
*Euictio rei emptæ & obligatæ, non tollit quin res reuertatur ad venditorem obligatum. 660.
*Expensæ factæ à patre pro condemnatione filij, imputantur in sua legitima. 513.
*Expensarum condemnatio quando sit facienda latè disputatur. 595.
Expensæ solent principalem poenam suoperare. 539. nu. 15.
Expressum dicitur, quod virtualiter ex legis dispositione colligitur. 653. nu. 32.
Expressum dicitur, quod ex coniecturis apparet. 501. nu. 7.
Expressus ordo scripturæ, et tacitus, æquiparantur. 565. nu. 20.
Expressum dicitur, quod venit ex generaliter verborum. ibi. nu. 7.
Expressum dicitur, quod ex natura verborum virtualiter comprehenditur. ibi. nu. 11.
Expressum dicitur illud, quod disponeretur, si de illo casu disponens fuisset interrogatus. ibi. nu. 13.

*Expen

Index

*Expensarum condemnatio est facienda, quando aliquis succumbit in causa. 339.

F.

Facile contemnit omnia, qui cogitat se moriturum. in præfa. numero. 153.

*Faber potest alium vetare ne signo suo utatur. 745.

Facta non præsumuntur nisi probentur. quæst. 1. nu. 11.

*Facti obligatio mandatur executioni quo ad interesse, promissore in mora existente. 324.

Faciens contra legem, quæ habet plures intellectus, non peccat. in præfa. nu. 106.

*Facultas eligendi confessorem, non extenditur ad simplicem sacerdotem, sed tantum ad curatum. 513.

Facultas actus faciendi, non perditur per non usum. 501. nu. 20.

Faciendum est illud, quod debitori prodest, & creditori non nocet. 701. nu. 11.

Facta pro infectis haberi non possunt. 2. nu. 81.

*Facultas legitimandi incestuosos & adulterinos, extenditur ad filios natos ex utroque morbo. 207.

Falcidia habet locum in testamento militis de iure Authenticorum, non verò de iure Digestorum, & Codicis. 27.

Falcidia solet sumi pro Trebellianica, & è conuerso. 101. nu. 42.

*Falcidia de singulis rebus legatis est deducenda, non de vna retantum. 21.

*Falcidia ut detrahi non possit, debet testator expressis verbis eam prohibere. 672.

*Falcidia censetur prohibita, si dixerit testator, volo integra legata sol-

ui. 31.
Falcidia non debetur iure regio, secundum magis veriore opinionem. 665. in fi.

*Falcidiam detrahit ecclesia, de legatis relictis alteri ecclesie. 155.

Falcidia hodie non debetur, neque detrahi potest. 30. in fine.

*Falsans acta causæ, cadit à causa. in prin. 19.

Falsitas non potest esse ubi est bona mens & intentio. 580. nu. 8.

*Falsans testes vel instrumenta, non cadit à causa. versi. queritur an sit. ibidem.

Falsitas est mutatio veritatis, & sine dolo non committitur. ibidem. numero. 3.

Fama publica non facit plenam probationem, nisi cum alijs adminiculis. 302.

Fama publica est communis locutio, surgens ex verisimilibus coniecturis. ibid.

Fama est vana vox populi. ibidem. numero. 3.

Fama dicitur falsus rumor sine certo authore. ibid. nu. 4.

Fama in civilibus cum vno teste plene probat. ibid. nu. 6. & 537.

Fama, an bene probet, relinquatur arbitrio iudicis. ibid. nu. 7.

*Fama non probatur per testes, dicentes se publice audiuisset. 21.

Fama bene probat in factis antiquis. 302. nu. 8.

Fama probat in his quæ sunt difficilis probationis. ibid. nu. 20.

Fama in criminalibus non facit semiplenam probationem. ibid.

Fama plene probat, in his quæ respiciunt hominis qualitatem. ibid. numero. 11.

*Fama in civilibus facit semiplenam probationem. versi. quid autem in civilibus. ibi.

Fama in criminalibus cum vno teste non probat. 537.

Famulo

Alphabeticus.

Famulo consanguineo non debetur salarium. 288. nu. 7.

Familiæ conseruatio respicit perpetuitatem. 725. nu. 18.

Famulis scholasticorum non debetur salarium de consuetudine, nisi calceamenta. ibi. nu. 6.

*Famulus tempore quo est infirmus lucratur salarium. ibi.

Famulus tenetur seruire tanto tempore gratis, quanto fuit infirmus. ibid. nu. 2.

Fatuus præsumitur, qui habet memoriam inordinatam. in præfa. numero. 98.

*Femina de iure canonico non est idoneus testis, & quid iure regio, & quid in testamento inter liberos. 50. nu. 4. & 700. nu. 9.

Femina de iure canonico est idoneus testis in testamento, secus de iure civilis. ibi. nu. 5.

Femina in codicillis testis esse non potest. 700. nu. 14.

Femina in testamento inter liberos est idoneus testis. 700. nu. 9.

Femina in quibus casibus sit testis idoneus. 220.

*Feudum à principe concessum, non accrescit alteri. 261.

*Feudum clericus habere non potest. 492.

Feudatarius negans partem rei feudalis esse feudalem, non priuatur toto fundo. 75. nu. 4.

*Feudum non potest vassallus renunciare domino, ut à solito seruitio liberetur. 438.

Feudatarius per alienationem partis rei feudalis non cadit à tota re, sed tantum à parte alienata. 75. numero. 7.

Feudo cum adiectione seruitij concessio, non potest vassallus renunciare, secus si sine illa. ibi.

Feudum seculare accipiens pro se & hæredibus suis, intelligitur accepisse pro filiis hæredibus, non pro extra-

neis. 194.

*Feudum ecclesiasticum accipiens, pro se & hæredibus suis, transfert etiam ad hæredes extraneos. 194.

Fictio inductiua & translatiua, differunt. 606. nu. 4.

Fideicommissum est perpetuum, quando prohibitio est realis. 725. numero. 8.

*Fideicommissum relinquens habens pupillum, in dubio censetur à pupillo reliquisset. 236.

Fideicommissum continet onus. 725. nu. 20.

Fideicommissum relictum, si sine liberis decesserit, expirat relicto nepote. 694. nu. 1.

Fideicommissum perpetuum, inducitur per verba dispositiua vel enunciatiua. 725. nu. 3.

Fidalgus, propriè loquendo, non dicitur nobilis. 688. nu. 9.

*Fideiussor debet docere se verè soluisse, ut habeat actionem mandati contra debitorem. 170.

Fideiussor perdit beneficium excussionis, si negauerit fideiussisse. 124. numero. 1.

Fideiussor conuictus de mendacio, perdit beneficium ne conueniatur ultra quam facere possit. 129. nu. 3.

Fideiussor dotis, etiam de consensu patrum non potest dari. 258.

Fideiussor pro dote conseruanda dari non potest. ibid. nu. 5.

*Fideiussor obligatus in plus quàm principalis, remanet obligatus in quantitate concurrenti. 382. nu. 1.

Fideiussorum dotium datio valet & tenet, si firmatur iuramento. 258.

Fideiussor ratione iuramenti potest obligari in plusquam principalis. 382. nu. 4.

Fideiussor potest promittere poenam ultra obligationem principalem. ibi. nu. 5.

Fideiussor obligatus in maiori summa quam principalis, si præstat iuramentum

tum censetur principalis & non fideiussor. ibid.
Fideiussor potest accedere obligationi naturali. 397. nu. 1.
Fideiussores inuenire difficile reputatur. 66. nu. 5.
Fideiussor non potest se obligare in diu-riorem causam quam principalis, nec promittere poenam à principali non promissam, & quid iure regio. 382.
*Fideiussio ut valeat requirit stipulationem. ibid.
Fides est adhesio certissima per demonstrationem & scientiam. in præf. nu. 115.
*Fides instrumenti non debilitatur quoad casum. l. 1. §. si quis neget. ff. quemadmodum testam. aperi. si duo- bus testibus uiuentibus, cum tabel- lione, alter deponat pro instrumen- to, alter verò contra illud. 43.
Fides tenet medium inter scientiam & opinionem. in præf. nu. 116.
Fides scripturæ publicæ reprobatur per duos testes, etiam de non conten- tis in instrumento. ibid. 43. nu. 1.
Fides offerentis sufficit in baptismo. 735. nu. 11.
Fides inclinatur animum nostrum ad v- nam partem cum certitudine, opi- nio verò cum dubitatione. in præf. nu. 118.
Figura bona corporis, est bonæ mentis augmentum. 248. nu. 14.
Filia renuncians in casu. c. 2. de pactis, lib. 6. si fuerit enormissimè læsa, resti- tuitur, etiam aduersus iuramentum. 511.
Filia errans, quæ se correxit, non po- test à patre exheredari. 537.
Filia de iure canonico, cuiuscunque æta- tis sit, potest contrahere matrimo- nium sine licentia patris, & ab eo ex hoc ex heredari non potest. ibidem. nu. 3.
*Filia habens dotem profectitiam, vel aduentitiam, quam sibi reddi stipula-

ta est heredem habet in dote. 244.
Filia quæ contraxit matrimonium clandestinum, potest à patre exhere- dari. 5. nu. 6.
Filia non potest meliorari causa dotis. 502. nu. 4.
Filia renuncians in casu. c. 2. de pactis, lib. 6. eius portio non accrescit fra- tribus, sed cui pater voluerit. 115.
Filia dotata, propter causam ingrati- tudinis non potest à patre dote pri- uari in damnum mariti. 73. nu. 5.
Filia renuncians in casu. c. 2. de pact. li. 6. in fauorē fratrum nascendorum, & iam natorum, si tempore quo moritur pater, fratres mortui sunt, succedit patri ab intestato, non obs- tante iuramento. 115.
*Filia renuncians in casu. d. c. 2. non ad- mittitur ad succedendum, etiam si e- normiter sit læsa. ibid.
Filia viuente patre non est domina mē- brorum suorum. 596. nu. 31.
Filiam naturalem tenetur pater alere & dotare. 565. nu. 5.
*Filia renuncians in casu. c. 2. de pact. li. 6. nō potest agere ad supplementum legitimæ portionis. 116.
Filia succedit patri ab intestato stante statuto, quod deficientibus masculis foemina non succedant. 115.
*Filiationis causa plenè probatur per tractatum. 80.
Filij duorum fratrum inæquales nu- nero succedunt patruo in capita, & non in stirpem. 221.
Filius olim propter delictum patris pu- niri poterat. 101. nu. 33.
Filius non tenetur conferre solutum à patre, quando fuit eius fideiussor. 513. num. 1.
Filius de iure civili sine patris consen- su non poterat contrahere matrimo- nium. 101. nu. 34.
*Filij apposti in conditione, non cen- sentur ex testamento vocati ad hæ- reditatem. 94.
Filio directo, ordine naturæ debentur alimen-

alimenta. 101. nu. 50.
Filius potest contra heredem, etiam ex- traneum, pro alimentis agere, nō ve- rò contra tertium possessorem. 692. nu. 3.
Filius transactis triginta annis, excludi- tur à petitione hereditatis. 207. nu- mer. 6.
*Filij apposti in conditione, etiam si expressè per testatorem grauentur, censentur tacite substituti. 277.
Filius cui relinquitur minus legitima, potest agere ad supplementum. 566.
Filius in potestate constitutus, potest do- nare causa mortis. 695. nu. 32.
Filij positi in conditione, non censen- tur vocati ex testamento, etiam si à patre expressè grauentur, ut post eo- rum obitum faciat aliorum substitu- tio. 94.
Filius legitimatus gaudet nobilitate patris, etiam ex priuilegio. 688. nu- mer. 4. & 207.
*Filius acquirit sibi quod lucratur ex pecunia patris. 152. nu. 2.
Filius familias ex eo prohibetur testa- ri, quia caret bonis. 388. nu. 4.
Filij positi in hac conditione, si sine li- beris masculis decesserit, non cense- tur vocati ex testamento. 94.
Filius est domesticus patri, & ei obtem- perare tenetur. 152. nu. 9.
Filius pulchrior in casu dubio succedit in maioratu. 248. nu. 6.
Filius non est in potestate matris. ibid. 152. nu. 12.
*Filij positi in conditione, non censen- tur vocati ex testamento, nec ad hæ- reditatem, nec legata. 94.
Filius, mortuo patre hereditate non di- uisa, si laborauit in re communi, cō- sequitur salarium. 152. nu. 11.
Filius in legitima est creditor, mortuo patre. 711. nu. 1.
Filius naturalis gaudet honore & nobi- litate parentum. 207. nu. fin. & 6.
Filius potest repudiare hereditatem si- bi delatam. 711. nu. 4.

*Filio, acquisita cum pecunia paterna, sunt aduentitia pro dimidia parte. 152.
Filius melioratus à patre, potest melio- rationem acceptare, & hereditatē repudiare. 711. nu. 6.
Filius ex heredatus habetur pro mor- tuo. 370. nu. 2.
*Filius præfertur patruo suo, in succes- sione primogenituræ. 197.
Filius exheredatus non computatur in numero aliorum. 370. nu. 3.
Filius incapax paternæ successionis, potest à patre hæres institui in casu quo legitimetur à principe. 391. nu- mer. 1.
*Filius nō priuatur sua legitima si non confecerit inuentarium, & quid iu- re regio. 691.
Filij eorum qui maiestatem læserunt, puniendi sunt. 353. nu. 1.
*Filius non habet hypothecam in bo- nis patris, pro sua legitima, nec pro alimentis. 693.
Filij imittantur vitia parentum, tan- quam nati ex radice infecta. 653. n. 2.
Filius quo ad munera & honores sequi- tur patris originem. 458. nu. 5.
*Filius natus ex matrimonio putatio, cōtracto bona fide, & ignorantè, (o- missis, tamē publicationibus Conci- lij Tridentini,) nō est legitimus. 697.
Filij contrahunt rubiginem à radice infecta. 653. nu. 4.
Filius robustior, & forcior, in casu du- bio succedit in maioratu. 284. nu. me- ro. 4.
*Filiorum appellatione, comprehen- ditur nepos in legatis & fideicom- missis. 694.
Filij nati post delictum patris, non tã ex aliena culpa, quam ex propria, vir- tualitèr puniuntur. 653. nu. 6.
*Filius per dationem substituti vulga- ris, perdit beneficium transmissio- nis. 205.
Filius bonus, ex radice corrupta non potest descendere. 653. nu. 8.

Index

Filius familias non potest donare patri causa mortis, patre auctore. 232.
Filius natus ex vxorato & soluta, igno-
rate virum esse coniugatum, sequuto
postea matrimonio inter eos, non e-
ficatur legitimus. 606. nu. 4.
Filius clerici vocatur is qui natus est
ante patris clericatum. 653. nume-
ro. 13.
Filius natus ante patris delictum, iuris
interpretatione præsimitur ab alio
patre creatus. sup. nu. 17.
*Filius incestuosus vocat patrem in ius
sine venia. 286.
Filij deportatorum nati post delictum,
faciunt cessare conditionem fidei-
commissi, secus in filiis antea natis. ibid.
nu. 18.
*Filius debet habere consensum patris
ad litigandum, ante litis contestatio-
nem. 327. nu. 40.
Filiorum plures sunt species, & de qui-
bus filijs intelligatur dispositio testa-
toris. 2. nu. 70.
*Filius non portabit iniquitatem pa-
tris. 653.
Filius legitimatus, non dicitur natus de
legitimo matrimonio. 606. nume-
ro. 47.
Filius non tenetur conferre solum a
patre fideiussores. 313. nu. 1.
Filij legitimatis præteritis, vel exhæ-
redatis, competunt remedia quæ dā-
tur filijs legitimis. 2. nu. 22.
Filius incapax paternæ successionis,
potest hæres institui in casu quo fiat
capax. 391.
Filius legitimatus gaudebit patris nobi-
litate quoad officia, non verò quo-
ad contributiones plebeiorum. 207.
nu. 2. & quæst. 2. nu. 44. & 45.
Filius captus ab hostibus potest pupilla-
riter substitui, quia est spes redeundi
479.
Filius non potest ultra tertium dispo-
nere in præiudicium patris. 502. n. 8.
Filius legitimatus, si illegitimus sit tene-
tur contribuere sicut plebeius, nō obf-

tante legitimatione. 2. nu. 50.
*Filius legitimatus per subsequens ma-
trimonium, præfertur in primogeni-
tura, filio nato ex eodē iam cōtracto
matrimonio. 606. & an ab initio vi-
deatur habere implicitum statum le-
gitimitatis. 2. nu. 53. & 63.
*Filius natus in matrimonio primo, præ-
fertur in primogenitura filio nato
ante matrimonium, legitimatoq;
per subsequens matrimonium secun-
dum. 606. nu. 24.
*Filius naturalis, absq; aliqua legitima-
tione gaudet nobilitate patris. 2. nu-
mer. 49.
*Filius non conficiens inventarium,
non priuatur sua legitima. 30. & 691.
Filius primogenitus, natus ex matrimo-
nio inter consanguineos defacto cō-
tracto, nō succedit in maioratu. 697.
nu. 19.
*Filius furiosus, qui ante furorem cau-
sam commiserat in gratitudinis, nō
potest ex illa exheredari. 33.
Filius rogatus restituere hereditatem
subconditione, vel in diem, potest de-
ducere quartam legitimam & Tre-
bellianicam. in prin. 74.
Filius subconditione institutus, de-
ducit vnam quartam tantum. ibi-
dem.
Filius subconditione institutus, de iure
canonico deducit duas quartas. ibi-
dem.
*Filius negligens soluere relicta in tes-
tamento, monitus à iudice intra an-
nū & non soluens, priuatur etiam le-
gitima portione. 81.
Filius legitimatus gaudet nobilitate
paterna. 2. nu. 44.
Filius naturalis, quoad officia & hono-
res, etiam si legitimetur gaudet nobi-
litate patris. sup. nu. 45.
Filij naturales succedunt in bonis pa-
ternis, etiam de iure canonico. in
prin. 565.
Filij adulterini non succedunt matri, ex
tante filio legitimo. 2. nu. 42.
*Filius

Alphabeticus.

*Filius naturalis in seruitute cōceptus
in figura matrimonij, excludit sub-
stitutū, etiā si dignitas repugnet. 164.
*Filius amittēs successionem ex capi-
te vnde liberi, ex lapsu 30. annorum,
potest succedere ex alijs duobus ca-
pitibus, vnde agnati, & vnde cognati.
165.
*Filij nati post cōmissum a patre crimē
læse maiestatis, læduntur, non antea
nati. 653.
*Filij infidelium possūt baptizari inuitis
parentibus. 735.
*Filius succedit in locum patris, & non
patruus, in successionē fideicommissi
in prin. 196.
*Filius adoptiuus, adoptione durāte nō
potest matrimoniū cōtrahere cū fi-
lijs legitimis adoptantis. 728.
Finis litibus est imponendus. 48. nu. 7.
Fiscalis per viā recōuentionis nō potest
nobile ad iudiciū prouocare. 425. n. 5.
Fiscalis liberatur a præsumpta calum-
nia, secus si fuerit notoria. ibi. nu. 8.
*Fiscus nō extenditur ad bona futura
vel conditionalia. 320.
*Fiscus nō excludit substitutū, quādo
institutus est indignus. 719.
*Fiscus succedens priuato cum quo e-
rat incepta aliqua causa, non tene-
tur illam perficere coram iudice pri-
uati, sed coram suo. 37.
Fiscus nūquā cōdemnatur in expensis
neq; eius procurator. 539. nu. 6.
*Fisco deferuntur bona vacantea prop-
ter delictū hæredis cū suo onere. 144.
*Frater potest querelare testamentum
fratris instituentis turpem personā,
si nō vult agere ad supplementum le-
gitimæ. 566.
Fructus debentur à tempore quo trans-
fertur dominium. 651. nu. 54.
Fructus sequuntur dominium. 561. nu-
mer. 61.
*Fructus rei legatæ pertinent ad lega-
tarium à morte defuncti, & non ad
heredem. 79.
Fructus cappellaniæ, mortuo capella-

no, qualiter sunt diuidendi. 1. nu. 21.
Fructus veniunt à tempore moræ. 449
nu. 6.
Fructus beneficij resignati, debentur
resignatario à die capte possessionis.
591. nu. 44.
Fructus beneficiorū non possunt ad lō-
gum tempus locari. 199.
Fructus beneficiorum sunt in quatuor
partes, diuidendi. 388. nu. 27.
*Fructus non veniunt in recisione cō-
tractus propter læsionem ultra dimi-
diam. 336. nu. 17.
Fructus debentur resignanti, vsq; ad
diem præstiti consensus. 561. nu. 51.
Fuga facit indicium ad torturam. 393.
*Fuga suspitio probatur per iuramen-
tum creditoris. 267. nu. 3. & 33.
Fugitiuum debitorem potest creditor
capere, etiam die feriata. 267. nu. 2.
Fuga post inquisitionem facit indi-
cium ad torturam. 392. nu. 1.
Fuga ante inquisitionem est sufficiens
ad torturam, post verò non, facit ta-
men semiplenam probationem. 393.
Fuga à carcere habetur pro plena pro-
batione. 396. nu. 1.
Fuga qualicumq; cum fama, est suffi-
ciens indicium ad torturam. 393.
*Fugere quis nō tenetur in rixā, vel
ad euitandam illam. 551.
Fugiens à carcere habetur pro confes-
so & confecto. 393.
*Furiosus non punitur ob delictum an-
te furorē commissum. 33.
Furiosus satis suo furore punitur. ibid.
nu. 4.
Furiosus, delictum commissum ante fu-
rorem, non purgatur superueniente
furore. ibid. nu. 3.
Furiosus, licet excusetur à pœna prop-
ter furorē superuenientem, nō ta-
men excusatur à publicatione bono-
rum. ibi.
Furiosus nō sentit supplicium. ibidem.
nu. 5.
Furiosus non excusatur à publicatio-
ne & confiscatione bonorum in cri-

Index

mine heresis. ibi. nu. 6.
Furius non debet priuari ecclesiastica sepultura. ibid. nu. 7.
* Forma omnia viriatur actus, licet respiciat priuam, vtilitatem. 20.
Forma non potest mutari, & tempus ponitur pro forma. 686. nu. 6.
Frater non habet legitimam taxatam in bonis fratris. 566. nu. 1.
Fraus quando presumatur, inordinato post delictum commissum. 563. nu. 6.
Fraus presumitur quando in iudicio non continetur pecunia, numerario, sed tantum confessio. 694. nu. 2.
Forum animae non tractat de apicibus iuris. 71. nu. 1.
Forum animae obligat ad soluendum quod naturaliter debetur. ibi. nu. 5.
Forensis tenentur seruare constitutiones regias, dum in regnis Castella commorantur. 724. nu. 6.
* Furtum graue & inorme plecti potest poena mortis. 741.
Furans rem in extrema necessitate, non tenetur eam restituere. 739. nu. 16.
* Fur pro primo furto non debet furca suspendi. 741.
Furtum magnum vel paruum, quale dicatur. ibi. nu. 8.
Fur pro vno furto qualificato suspendi potest. ibi.
Furtum est delictum priuatum. ibi. nu. 2.
* Fur inuentus in alio loco cum re furtiua, potest ibi conueniri & puniri. 318.

G.

* Abella soluitur in loco contractus, & non destinata solutionis. 733. nu. 6.
* Gesta per procuratorem ante notificationem mandati, non valent. 134.
* Gesta per procuratorem in criminalibus, non opposita exceptione, non valent si postea opponatur. 237.
* Gesta per religiosum executorem testamenti, sine licentia superioris, valent. 404.

Gesta per procuratorem clericum valent, si non repellatur. ibidem.
* Gratificationi locus est in re dubia. 284. nu. 27.
* Gratia Pontificis non potest testibus comprobari. 722.
* Gratia conditionalis dicitur imperfecta, conditione non sequuta. 563. nu. 16.
Graduatus presumitur peritus. 302. nu. 3.
* Grauatius restituere simpliciter, moriens cum filio naturali tantum, excludit substitutum. 254.
* Grauatius restituere certum pretium infer pauperes certa die, non potest ante illam dividere vel restituere. 586.
* Grauatius restituere hereditatem simpliciter, tenetur restituere pro legato appositum ante grauamem. 384.
Gregorij Lopez opinio circa leges partitae, in dubio est tenenda in praesentia. nu. 27.
Gladius spiritualis & materialis est sub potestate ecclesiae. 739. nu. 70.
* Gladij potestas de qua in Imperio ff. de iurisd. om. iud. solum pertinet ad gladium materiale. 639.
Gladij duo, significant duae potestates. 739. nu. 47.
Glosse auctoritas magna est in iure, & praefertur opinioni doctorum in praesentia. nu. 61.
Glossa est idolum aduocatorum. ibidem. nu. 63.
Gesta per iudicem recusatum, post recusationem sunt nulla. 680.
Genus foemeninum comprehenditur sub masculino. 700. nu. 31.
Generalis constitutio circa donationes & contractus, non comprehendit donationem causa mortis. 695. nu. 21.

H.

* Habens iustam causam litigandi, non condemnatur in expensis. 339.

Habens

Alphabeticus.

* Habes facultatem legitimandi adulteros & incestuosos, potest legitimare natos ex incestu & adulterio simul. 203.
* Habens dotem profectitiam vel aduētitiā filia, quam sibi reddi stipulata est, habet heredem in dote. 244.
Habens facultatem à testatore eligendi consanguineum, potest eligere remotiorem. 265. nu. 3.
Habens promissum domum duarum parochialium, potest soluere decimas parochio cui maluerit. 284. nu. 35.
* Habitatio ad succedendum contra ius commune, non extenditur ad forenses, etiam quoad bona sita in illo territorio. idem de inhabilitatione ad succedendum. 395.
Habilitas à principio actus interuenire debet. 666. nu. 6.
Hermaphroditus non est idoneus testis in testamento inter liberos. 50. nu. 6.
* Hereditas relicta monacho, statim sine eius ministerio acquiritur monasterio. 341.
Hereditas defertur heredibus ab intestato, ex tacita testatoris voluntate. 103. nu. 26.
* Herede aduente hereditatem, & postea restituito ut abstineat, substitutus vulgaris recte admittitur. in princ. 478.
* Hereditate non adita legata, etiam ad pias causas, non debentur, secus de iure regio. 107.
Hereditas iacens non datur in suis heredibus. 665. nu. 6.
Heres tenetur de delicto defuncti, de iure Canonico, secus de iure civili. in princ. 464.
* Heres qui tenetur ex delicto defuncti, non tenetur ultra vires hereditarias. ibi.
Heredis appellatione, non venit institutus in re certa. 214. nu. 1.
* Heres tenetur soluere legatum de re

pignolata factum, pro æquivalenti quantitate, sine distinctione, sciuerit vel ignorauerit testator. 596.
* Heres, etiam circa male ablata, non potest conueniri intra tempus conficiendi inuentarium. 608.
* Heres non conficiens inuentarium, perdit Trebellianicam, sicut & Falcidiam. 26.
* Heres non conficiens inuentarium, non tenetur ultra vires hereditarias in foro conscientiae. in princ. 411. & 464.
Heres institutus ab ingrediente monasterium, facta professione consequitur hereditatem. 63. nu. 2.
* Heres non conficiens inuentarium, non tenetur ultra vires hereditarias de iure canonico. 31. & 411. & 464.
* Heres scriptus in minus solemnibus voluntate, non potest in foro animae retinere hereditatem. 71.
* Heres non adimplens voluntatem defuncti, priuatur hereditate ipso iure. 716.
* Heres male fidei possessoris, potest & seipso incipere praescriptionem, & non uti accessione sui authoris. 25.
Heres repraesentat personam defuncti. 77. nu. 5.
Hereditas quare codicillis dari non potest. 264. nu. 7.
* Heres tenetur luere rem quam testator legauit. 747.
Heres occultas bona hereditaria, conueniri potest ultra vires hereditarias. 731. nu. 3.
* Heres ingrediētis religionē, non capit hereditatem testatoris, ante mortem naturalem ipsius. 63.
Hereditas sine corpore, nullū iuris intellectum habet. 536. nu. 41.
* Hereditas directio codicillis dari potest, quando filius est heres institutus. 730.
* Heres rogatus post mortem suā restituere aliquam partem pauperibus, potest ante mortem restituere, & erogare illis. 140.

C 3

Hereditas

Index

Hereditas est successio in vniuersum
ius, quod testator habuit tempore
mortis. 336. nu. 42.
Heres substitutus ad bona impuberis,
capit bona pupili iure accrescen-
di. & non iure substitutionis. 100.
*Heres omittens aliquid scribere in in-
uentario, tenetur ad duplum. 731.
Hystriones qui, *representantes* vocan-
tur, non possunt vxores suas de a-
dulterio accusare. 709. nu. 5.
Hystriones sunt infames. ibidem. nume-
ro. 5.
Hæreticus est, qui falsas opiniones
gignit vel sequitur. in præf. numero.
123.
*Hæreticus occultus & mentalis, est
excommunicatus sicut manifestus.
698.
Hæreticus mentalis & verbalis, non dif-
ferunt quoad excommunicationē.
ibid. nu. 11.
Hæresis crime per duos testes proba-
tur, contra plures. 721.
Hæreticus non est remittendus. 135. nu-
mer. 3.
Hæreticus non peccat non deferendo
bona fisco ante condemnationē. 687
nu. 4.
*Hæresis crimen non probatur per tes-
tes singulares tempore, & loco. 721.
Hæreticum notorium non teneor vi-
tare, donec de hæresi condemnatur.
698. nu. 12.
Hæresis mentalis consistit in errore in-
tellectus. ibid. nu. 3.
Homines ex admiratione cæli, & lunæ
ceperunt philolophari. in præf. nu-
mer. 122.
*Homicida ante sententiam facit fruc-
tus suos. 147.
Homicidium committitur absq; dolo,
quando inaduertenter committitur
580. nu. 11.
Homicida potest lite pendente suo be-
neficio renouare. 147. nu. 7.
Homicida absq; dolo non punitur pœ-
na ordinaria delicti. 580. nu. 10.

Homicida non priuatur ipso iure be-
neficio. 147. nu. 7. & 569.
Hospes inuitus recipiens hospitem, nō
tenetur de fardello aperto. 683. nu-
mer. 2.
*Horas canonicas beneficiatus dimit-
tens, tenetur ad restitutionem fruc-
tuum pro rata. 643.
Hypotheca dotalis præscribitur per
decem annos. 3. nu. 4.
Hypotheca sequitur bonorum posses-
sorem. 692.
Hypothecam non habet filius pro sua
legitima. 692. nu. 6.
Hypothecaria actio non competit pro
legatis, de iure digestorum. 692. nu-
mer. 4.
Hypotheca est actio indiuidua. quæst.
75. nu. 27.
Hypotheca non contrahitur in rebus
venditis, habita fide de precio. 744.
nu. 3.
Hypotheca vt contrahatur duo copu-
latiue sunt necessaria. supra. nume-
ro. 13.
Hypotheca tacita à iure inducitur, quā-
do res emitur ex pecunia data ad il-
lius emptionem. supra. nu. 6.
Hypotheca cum prælatione habet cre-
ditor, qui mutuauit ad refactionem
domus. sup. num. 9.
Hypotheca est onus reale, & possessor
illius, etiam clericus, potest tanquam
possessor conueniri, coram iudice se-
culari. 36. nu. 5.
Hypothecaria actio competit pro se-
curitate legati. 103. nu. 13.

Idoneus ad audiendam confessionē,
absq; examine iudicatur graduatus.
302. nu. fin.
Magis idoneus ad capellaniam, vel be-
neficiū, quis dicatur. 65.
Idoneus præfertur minus idoneo, in
successione maioratus. 484. nu. 42.
*Ieiunare tenetur habens annum. 21.
completum. 131.

Iesus

Alphabeticus.

Iesus solus fuit qui peccatum non ha-
buit. 346. nu. 8.
Ignorantia facit ecclesiam & pauperes
restitui, aduersus præscriptionem, e-
tiam post. 40. annos. 48.
Ignorantia facit quenquam restitui
aduersus præscriptionem longi tem-
poris. ibid.
Ignorantia supina æquiparatur scien-
tiæ. 724. nu. 19.
Ignorantia iusta excusat à pœna legis.
724. nu. 11.
Ignorantia non præsumitur in hisque
sunt prohibita de iure naturali. ibid.
nu. 16.
Ignorantia facit quemquam restitui
aduersus præscriptionem longissi-
mi temporis. ibid.
Ignorantia facit quenquam restitui ad-
uersus præscriptionem centum an-
norum. ibid.
Ignorantia facit quenquam restitui ad-
uersus quancumq; præscriptionē.
ibid.
*Ignorantia facit quenquam restitui
aduersus præscriptionē triginta vel
40. annorum. ibi.
Illegitimus dicitur infamis infamia fa-
cti. 2. nu. 5.
*Immemoralis præscriptio non requi-
rit scientiam & patientiam aduersa-
rij. 45.
*Immemoralis probatur vt per gloss.
in. c. 1. de præscrip. in. 6. in verb. me-
moria, cuius opinio est communis.
ibid.
Immemoralis non potest probari per
instrumenta. ibid.
Immemoralis potest probari per tes-
tes. eod. vers. ibi.
*Immunitate non gaudeat debitor ex
causa ciuili confugiens ad ecclesiā.
683.
*Immunitate ecclesiastica gaudet cō-
fugiens ad corpus Christi. in princ.
166.
*Impedimentō probato, solum produ-
cuntur testes in quibus impedimen-

tum contingit. 427.
Impedito agere, non currit præscrip-
tio. 3. nu. 9.
Impetator non potest disponere circa
validitatem matrimonij. 58. nume-
ro. 10.
*Imperator de iure est dominus totius
mundi. 576.
Imperator non potest statuere, quod
vsurarius manifestus faciat testamē-
tum, non præstita cautione. 11. nume-
ro. 2.
*Impubes maior infantia, quanuis do-
li capax non tenetur ad seruandum
iuramentum. 123.
Indiuidua possunt diuidi quo ad cōmo-
ditatem. 484. nu. 54.
Impossibilitas excusat à satisfando. 66
no. 4.
*Incestus cum propria consanguinea,
non impedit matrimonium contra-
hendum. 737.
*Indicia indubitata sufficiunt ad con-
demnationem mortis. 337.
Indiæ maris Oceani iuste possiden-
tur à nostro rege. 735. nu. 28.
*Induciæ duplicantur in totum, peten-
ti plus tempore, & nō pro parte quæ
remanerat induciarum, tempore pe-
titionis. 125.
*Indulgentiæ, quæ conceduntur pro
viviis & defunctis, non extenduntur
ad existentes in purgatorio, & si vi-
ui pro defunctis faciant quod infor-
ma indulgentiarum continetur. 125.
Initium nascendi cōsiderare debemus.
606. nu. 41.
*Infamis infamia facti, potest esse testis
396.
Infamia iuris repellit testem à testimo-
nio. ibid. nu. 7.
Infamis non dicitur, qui commisit de-
lictum, nisi sequuta sententia. 396. nu-
mer. 5.
Infamis non potest esse testis contra in-
famen. 396.
*Infamis non dicitur damnatus ex in-
quisitione. 419.

Index

- Infirmas iudicis est iusta causa delegandi merum & mixtum imperium. 42. num. 2.
- * Infas transmittit ad quoscunq; iura suitatis. 354.
- Ingressus religionem tenetur relinquere legitimam monasterio quo ingreditur, ut non rumpatur eius testamentum. 121.
- * Inimicitia non est sufficiens indicium ad torturam. 158.
- * Iniuriam passus tenetur deponere odium, & remittere damna & interesse, quod est facere plenam remissionem. 389.
- Iniuria patris potius toleratur, quam quod libertas matrimonij impediatur. 5. nu. 2.
- * Iniuria non fit in iudicio dicendo, tu mentiris. 323.
- Iniuria non fit dicendo, Tu dicis mendacium. 128. nu. 5.
- * Inquisitionis via non proceditur regulariter in omni crimine. 430.
- Inquisitio est generaliter prohibita, nisi in casibus à iure expressis. 678. numer. 13.
- Inquisitor hereticę prauitatis, non potest à suo beneficio curato recedere. 585. nu. 10.
- * In scriptis dicitur fieri contractus, quantum ad hoc, quod partes non possint ab eodiscedere, quādo expresse cauerunt, quod non valeret, nisi si confecta scriptura. 91.
- * Insinuationis omisio vitiatur donationem, etiam iuratam, de iure canonico, & in quibus casibus non sit necessaria. 222. & ibi. nu. 19. & quod non valeat renunciatio insinuationis.
- Insinuatio requiritur in dote promissa. 73. nu. 1.
- * Insinuatio testamenti, etiam non facti ad pias causas, potest fieri coram iudice ecclesiastico. 78.
- * Instantia causę principalis perimitur etiam ex negligentia iudicis. in prin. 338.

- Instrumentum de nouo repertum, qualiter admittatur ad impediendam executionem sententię. 542.
- * Instantia causę principalis perempta, iudicis negligentia, competit restitutio. 338.
- * Instantia appellationis currit, etiam si stet per iudicem quominus intra tempus finiatur. 339.
- * Instantiam coeptam cum laico, clericus eius successor tenetur prosequi coram iudice seculari. 39.
- * Instantia coepta cum priuato, cui fiscus succedit, finitur coram iudice fiscali, & non priuati. 37.
- * Instantia perempta, non perimit effectus perfectus, ea postea perempta. 468.
- Instantia prima & 2. dicitur vna & eadem instantia. 597.
- Institutus in certa re, dato cohęrede, habetur loco legatarij. 214. numero. 8.
- Institutus in re certa, non succedit in omnibus bonis, de iure regio, etiam si non sit datus cohęres. 214. numero. 2.
- Institutus ab ingredienti religionem, non capit hereditatem, donec ingressus moriatur naturaliter. 63.
- Instrumenta nuptialia non sunt necessaria de iure canonico, ad hoc ut matrimonium valeat. 51.
- * Instrumenta nuptialia sunt necessaria in terris subiectis imperatori, in iudicio seculari, ad validitatem matrimonij, quoad successionem filiorum. ibid.
- * Instrumenti fides non debilitatur quoad casum. l. 1. §. si quis neget. ff. quemadmodum testam. aperian. si duobus testibus viventibus, cum tabellione, alter deponit pro instrumento, alter verò contra illud. 34.
- Instrumento in quo dicit notarius se mulierem certiorasse de Velleiano, standum est. 515.
- Instrumento in quo dicit notarius se mulierem

Alphabeticus.

- mulierem certiorasse de Velleiano, non statuitur, si interrogatus quid sit Velleianum, nesciat respondere. ibidem.
- * Instrumentum in quo sola est facta promissio, si promissor sit in mora, mandatur executioni quoad interesse. 519.
- * Instrumentum guarentigium, etiam in his quę tacite insunt, vel ex eius tenore colliguntur, mandatur executioni. 246.
- * Instrumentum confectum per notarium non legitime creatum, non valet. 386.
- Instrumentum habens paratam executionem contra defunctum in solidum, non potest exsequi contra hęredes nisi proportionibus hęreditarijs. 75. nu. 11.
- Instrumentum factum per clericum valet, tametsi non possit esse tabellio. 404.
- * Instrumentum de quo est facta mentio in libello, debet produci ante litem contestatam. 428.
- Instrumentum de quo est facta mentio in libello assertiuę, debet produci ante litem contestatam. ibid.
- * Instrumentum publicum, per duos testes reprobari potest. 455. & 43.
- * Instrumenta admittuntur vsq; ad conclusionem causę. 665.
- * Instrumentum quod nocet presentanti, non prodest si faciat protestationem, ut sibi non noceat. 696.
- * Instrumenta de nouo reperta produci possunt post conclusionem causę. 650. & etiam in via executiua, post sententiam de remate. ibidem. numero. fin.
- Interdictum, vnde vi, vtrum concedatur, cum deiectus est quis a quasi possessione percipiendi annuam pensionem. 501.
- Interdictum, uti possidetis, datur contra inquietantem, si cõtendat se possidere. in prin. 501.
- Interdictum, uti possidetis, datur contra turbantem, etiam si possidere non cõtendat. versic. poterit etiam. ibidem.
- * Interdicto, uti possidetis, qui agit, tenetur probare se possedisse tempore quo dicit esse deiectum. in prin. ibidem.
- * Interesse & pretium, sunt idem, in materia eius quod interest. 82.
- * Interesse commune est duplicandum, & non pretium vel interesse conuentum, in materia eius quod interest. 83.
- Interesse non exigitur in spiritualibus. 168. nu. 10.
- * Interesse non potest peti apromittente arrhas. 242.
- * Interpretatio ampla est facienda in legatis. 126.
- Interpretari, quę sit utilitas publica, pertinet ad ius positium. 585. numero. 8.
- Interpellatio constituit debitorem in mora. 449. nu. 2.
- * Interrogatus de mille, si debet centum, debet illa cētum confiteri, & alia potest negare. 431.
- * Intestatus non dicitur decedere, qui testamentum facere non poterat. in prin. 485.
- Inuecta & illata per secundum conductorem, non sunt tacite domino hypothecata, si erant iam obligata primo conductori. 202.
- * Inuecta & illata censentur tacite hypothecata, quando locatio facta esset in pecunia numerata, alijs secus. versic. cuprater ea est intelligenda. 202.
- * Inuecta & illata bona aliena presente domino, & tacente, non censentur tacite hypothecata. ibid.
- * Inuentarij instrumentum vitiatur non appposito signo crucis. 589.
- Inuentarium si non fecerit minor, restituitur. 37. nu. 7.
- Inuentarium bonorum mariti, factum

Index

- constante matrimonio, validum est, si fiat coram iudice, & citatis his quorum interest. ibi. nu. 5.
- * Inventarium non conficiens perdit Trebellianicam, sicut & Falcidiam. 26.
- Inventarium factum à marito, ante quam matrimonium contrahat, valet, absq; aliqua iuris solemnitate. 589. nu. 7.
- Inventarium bonorum clerici, quando hæres est secularis, debet fieri coram iudice seculari. 388. nu. 65.
- Inventarium non conficiens, non tenetur ultra vires hæreditarias, de iure canonico. 31.
- Inventarium tot probat res esse, quot in eo describuntur. 589. nu. 14.
- Inventarium tenetur conficere tutor tempore tutelæ. ibi. nu. 17.
- Inventarium non tenetur filius facere, ut eo non facto priuatur sua legitima. 691.
- Inventarium liberat hæredem, ut non teneatur ultra vires hæreditarias. 589. nu. 17.
- Inventarium non conficiens, non tenetur ultra vires hæreditarias in foro conscientie. 31.
- Inventarij solennitas traditur, remissive. 739. nu. 6.
- * Inuitari alium quis potest, spe præmij, ut se hæredem instituat. versi. & ex hac conclusione. 348.
- Ioannes Garcia reprobat, dum dicit quod in iure nõ sunt quæstiones pro amico. in præf. nu. 104.
- Iudeus vlturas exercens, testari potest. 5. nu. 1.
- * Iudeus non gaudet immunitate ecclesiastica. 269.
- Iudex non habet filios in potestate quo ad spiritualia. 735. nu. 12.
- Ius patronatus est triplex. 281. numero. 1.
- Ius patronatus appellatur Gratia. ibid. nu. 5.
- Ius patronatus in dubio præsumitur laicorum. ibi. nu. 10.
- * Iudex ex officio potest interrogare partes post conclusionem in causa, super emergentibus de nouo. 167.
- Iudex qui iudicat contra communem opinionem, facit litem suam. in præf. nu. 16.
- Iudex qui sequitur opinionem insignis doctoris, non facit litē suam. ibi. nu. 18.
- Iudex non potest recedere ab opinione in aliquo loco seruata. ibidem. numero. 60.
- * Iudex pœnam suo arbitrio commissam, ad mortem vsq; extendere potest. 179.
- Iudex originis potest reum puniri, licet alibi delictum sit commissum. 678. nu. 19.
- Iudex qui sequitur opinionem magistri sui, non facit litē suam. in præf. nu. 19.
- Iudices seculares non curant de periculo animæ. 388. nu. 44.
- * Iudex originis aut domicilij, non potest inquirere contra delinquentem extra suum territorium. 678.
- Iudex tenetur mediam sequi viam, quando dignosci non potest quæ sit communis opinio. in præf. numero. 15.
- Iudex ordinarius, (etiam in casibus fraternitatis) potest cognoscere si præueniat per capturam rei. 678. numero. 22.
- Iudex tenetur sequi glossæ opinionem. in præf. nu. 29.
- Iudex in varietate opinionum, potest pro amico iudicare. ibi. 161. nu. 32.
- * Iudex procedit contra conuētum extra territorium, ratione contractus vel delicti, secundum formam libelli, sine hoc quod fumarie cognoscatur de delicto vel contractu. 461.
- * Iudex ecclesiasticus, & secularis, posunt procedere contra vlturarios. 11. nu. 2.

Iudex

Alphabeticus.

- Iudex reputaretur valde ignarus, si contra communem iudicaret. in præf. numero. 32.
- Iudex ecclesiasticus potest se intromittere ad punitionem delicti, quando delictum non fuit plenè punitum. supra. nu. 10.
- * Iudex secularis potest cognoscere de possessorio rei ecclesiasticæ. 304.
- Iudex potest sequi mediam viam, quando discerni non potest quæ sit communis opinio, & non faciet litem suam. in præf. nu. 39.
- Iudex secularis, licet non possit tollere Canones, potest eos iurare. 11. numero. 11.
- Indices semel creatos tollerabilius est retinere, quam alios nouiter creare. 425. nu. 22.
- Iudex tenetur iudicare secundum veritatem, quæ resultat ex processu. 696. nu. fin.
- Iudex secularis potest se intromittere quando per ecclesiasticum in crimine mixti fori non esset apposta pœna condigna delicto. versi. nam quando pœna. 11.
- Iudex ecclesiasticus non potest procedere contra laicum census debitorē, per censuras, quando census fuit per laicum in ecclesiam alienatum. 36. nu. 7.
- Iudices præ oculis habere debent practicam negotiorum. in præf. numero. 71.
- Iudex prorogatus non potest suam exequi sententiam. 632.
- Iudices apud Athenienses iudicio fortis eligebantur. 388. nu. 26.
- Iudex sine practica, claudicabit in decisionibus causarum. in præf. numero. 82.
- Iudex ordinarius potest causas meri & mixti imperij delegare, in casu infirmitatis vel absentie. 42. nu. 14.
- * Iudex proferens sententiam nullam, potest iterum de causa cognoscere. 243.
- * Iudex tenetur in iudicatu, si iniustam proferat sententiam, licet ab ea sit appellatum. 153.
- Iurisdictio suprema non præscribitur, etiam per tempus immemorale. 64. nu. 6.
- Iurisdictio duorum fratrum potest alternis annis diuidi quo ad commoditatem. 284. nu. 55.
- Iurisdictio suprema est regi infixa sicut caro ossibus. ibid. nu. 7.
- Iudices prius debent inquirere iudiciorum practicam & stylum. in præf. numero. 84.
- * Iudex ex officio potest repellere procuratorem agentem, sine mandato. 255.
- Iudex potest cui velit gratificari in paritate probationum. 284. nu. 30.
- Iudicandum est secundum peritorum declarationem. 1. nu. 25.
- Iudicis presentia excludit dolum & metum. 334. nu. 8.
- Iudex in varietate opinionum, etiam in foro conscientie potest pro amico iudicare. in præf. nu. 101.
- * Iudex tenetur seruare fidem promissam delinquentibus. 292.
- Iudex iudicans pro amico, quando peccet. in præf. nu. 103.
- Iudex hodie procedere potest contra absentem in criminalibus. 337. numero. 5.
- Iudex ecclesiasticus potest procedere contra clericum originarium, ratione delicti alibi commissi. 678. numero. 8.
- * Iudex secularis non potest tractare de validitate vel æquitate sententie sibi commissæ ad exequendum per iudicem ecclesiasticum. 353.
- Iudicandum est in dubio pro reo, pro filio, & pro dote. in præf. nu. 102.
- * Iudex secularis potest iudicare de questione facti ecclesiastica incidenter, quando negotium principale sine hoc expedire non posset. 403.
- * Iudice causam definiente ut bonus vir,

Index

Vir non est locus appellationi. 453.
Iudex debet benigniorem poenam eligere. 741. nu. 9.
Iudex appellationis, reuocata sententia iudicis ordinarij, potest exequi suam sententiam. 617. nu. 9.
Iudicis arbitrio relinquitur, quantum temporis sit necessarium, ut possit perueniri ad secundum decretum. 160.
Iudicem habere gratum multum interest. in pref. nu. 107.
Iudicij substantialia, non possunt in totum nec pro parte à partibus remitti. 586.
Iudicium fortis, est iudicium fortunæ. 284. nu. 20.
Iudiciorum descriptio traditur eleganter. in pref. nu. 83.
Iuris appellatione consuetudo continetur. quæst. 338. nu. 2.
Iuri offerendi non prescribitur. 207. numer. 25.
Iuramentum non habetur pro legitima probatione. sup. nu. 7.
Iuramento alicuius quando standum sit, arbitrio iudicis relinquitur. 685. nu. 4.
Iuramentum non tollit enormissimam læsionem. vers. contrariam sententiam. 115.
Iuramentum non confirmat renunciationem factam à nobili, ut pro debito civili possit in carcerari. 688. numer. 4.
Iuramenti præstatio non indicit actionem efficacem ad agendum. 84.
Iuramentum multiplex est in iure, quia est veritatis, & in litem, & necessarii, & iudiciale. 7. nu. 1.
Iuramentum confirmat contractum à lege prohibitum. 502. nu. 8.
Iuramentum ex officio iudicis potest deferri actori vel reo. 7. nu. 17.
Iuramentum primum, non tollitur per secundum. 118.
Iuramentum est probationis species. 7. nu. 5.

Iuramentum non excludit reductionem ad arbitrium boni viri. 89. nu. 5.
Iuramentum dicitur probationis præambulum. 7. nu. 3.
Iuramentum creditoris, non est sufficiens ab probandum esse suspectum de fuga debitorem. 133.
Iuramentum habetur loco probationis, quando defertur à lege. 7. numero. 6.
Iuramentum confirmat donationem iocalium factam ultra octauam partem dotis. 502. nu. 8.
Iuramentum in dubio debet deferri reo in supplementum probationis, licet actor semiplenè probaverit. 452.
Iuramentum non excludit læsionem enormissimam. 115. nu. 4. & 171. numer. 1.
Iuramentum & contractus de quo in c. cum contingat, de iure iurando, & in c. 2. de pact. lib. 6. valet. 502.
Iuramentum non confirmat meliorationem factam filijs in præiudicium aliorum. 502. nu. 5.
Iuramentum facit præsumere certiorationem Velleiani in muliere. vers. quod non requiratur certioratio. 515.
Iuramentum non extenditur ad incognita. 171. nu. 5.
Iuramentum dicitur sermo. 406.
Iuramentum est releuatio probationis. 7. nu. 16.
Iuramento exigente iudice à reo, iuris ordine non seruato, potest reus negare delictum. 603.
Iuramentum non habet vim expressi, ubi est præsumptio defectus consensus. 723. nu. 3.
Iuramento exacto à reo iuris ordine non seruato, si non præcedit infamia, non tenetur reus respondere. 603.
Iuramentum semel præstitum, neq; lex, neq; princeps remittere potest. 118. nu. 2.
Iuramentum metu extortum, est ipso iure nullum. 604. nu. 2.

*Iura-

Alphabeticus.

*Iuramentum in causa matrimoniali, qualiter deferatur. 449.
*Iuramentum metu extortum, ante relaxationem non potest quis frangere sine peccato mortali. 605.
*Iuramentum ex parte iurantis requisitum verba necessaria. 406.
Iuramentum metu extortum, non confirmat contractum nullum. 604. numer. 5.
*Iuramentum non requirit de necessitate, quod crux sit tacta manu, vel Evangelia. 407.
Iuramentum habet vim certiorationis. 723. nu. 7.
Iuramentum per relaxationem non perdit suas vires. 454. nu. 8.
*Iuramentum calumnia non excusat à solutione expensarum. 448.
Iuramenti voluntarij, iudicialis vè delationi, non est locus in causa matrimoniali. 449.
Iuramenti voluntarij delationi locus est, affirmatiuè, etiam si agatur criminaliter. 449.
Iuramentum necessarium non admittitur in causa criminali, etiam in defectum probationum. vers. & pro illa parte ibi.
*Iurare nollens, nec iuramentum deferre, habetur pro confesso, quando actor aliquid probauit. 305.
Iurare non cogitur reus, & si actor nihil præstiterit, quando actor à principio in se assumpsit onus probandi, nollens iuramentum deferre, secus si à principio detulit. vers. has tamen communes. ibidem.
*Iuramento non firmatur contractus prohibitus per legem dirigentem verba prohibitionis in personam contrahentis. 200.
Iuramentum potest princeps remittere incidenter, & alias indirectè, non tamen directè. 188.
*Iuramenti vires possunt infringi per statum. vers. his visis modo dubium. 188.

Iurans contractum excluditur à beneficio. l. 2. C. de rescin. vendit. si maior sit. 171.
Iurans contractum excluditur à beneficio. d. l. 2. potest tamen petere relaxationem iuramenti ad effectum agendi, & ea obtenta agere. 171.
Iurans contractum, si sit minor non excluditur à beneficio. d. l. 2. vers. secus autem est in minore. ibidem.
*Iuramentum non supplet defectum insinuationis in donatione. 222.
*Iuramentum interueniens in contractu nullo bonæ fidei, ex eo quod doli dedit causam contractui, non confirmat contractum. 226.
*Iuramentum de soluendo, adimpletur compensando. 231.
*Iuramenti necessarij delationi, non est locus in criminalibus. 300.
Iuramenti necessarij delationi, locus est in criminalibus, quando venit imponenda poena pecuniaria. 300.
*Iuramentum de veritate dicenda, non potest exigi à reo in criminalibus. 301.
*Iurisdictio suprema laica, est penes papam. 283.
*Iurisdictio delegati non expirat ipso iure morte mandantis, sed ope exceptionis. 424.
*Iuri offerendi per. 30. annos potest præscribi. 3.
Ius exequendi non præscribitur transactis decem annis, si pactum sit in contrarium. 207. nu. 32.
Iuri offerendi competenti secundo creditori, præscribitur per. 30. annos, competenti autem primo, nunquam, in fine. ibi.
*Iuri adeundi hereditatem præscribi potest. 628.
*Ius accrescendi competit emptori, si duobus heredibus institutis, alter vè didit suam partem, & alter postea repudiavit. 69.
*Ius accrescendi habet locum in secundo à principe concessio. 261.

*Ius

Index

*Ius accrescendi nō potest per testato-
rem prohiberi. 707.
Ius accrescendi excludit successorū e-
dictum. 101. nu. 74.
Ius capiendi debitorem fugitiuum, po-
test alteri cādi. 267. nu. 1.
Ius parti acquiritum, non potest eo in-
uito sibi auferri. 696. nu. 2.
*Ius immiscendi præscribitur per. 30.
annos. 714.
Ius canonicum, in materia peccatum
non concernenti, seruatur in terris
subiectis ecclesiæ, quoad tempora-
lia, in alijs autem terris seruatur ius
ciuile, in præf. nu. 54.
Ius canonicum est utroq; foro seruan-
dum, in materia peccatum concer-
nenti. ibid.
Ius canonicum præfertur iuri ciuili,
quando agitur de materia peccati.
123. nu. 3.
Ius gentium sicut ius naturale, neq; sta-
tuto neq; lege mutari potest. 223.
Ius commune, quandoq; sumitur pro
iure naturali, quandoq; pro iure gen-
tium. 238.
Ius patronatus probatur per literas
præsentationis, & per collationem
ordinarij. 614. nu. 9.
Iuris patronatus possessio, acquiritur
ex vna præsentatione. ibidem. nume-
ro. 4.
*Ius patronatus non transit in fideicō-
missarium. 717.
Ius patronatus acquiritur tribus mo-
dis, dotatione, constructione, & edifi-
catione. 390.
Ius patronatus transfertur titulo vni-
uersali. 717.
*Ius patronatus non est penes seques-
trum. 740.
*Ius patronatus ex sua origine reputa-
tur spirituale, non propter annexio-
nem. 462.
Ius patronatus transfertur in emp-
torem hereditatis. 717. nu. 2.
*Ius patronatus non potest præscrip-
tione acquiri. 614.

Ius patronatus manet semper penes hæ-
redem. 717. nu. 3.
Ius patronatus præscriptione acquiri
potest, quando ecclesia est patrona.
614. nu. 2.
Ius patronatus acquiritur ex donatio-
vel fundatione, vel ex multiplicatis
præsentationibus. ibid. nu. 4.
Ius patronatus acquiritur præscriptio-
ne immemorali cum alijs adminicu-
lis. 614. nu. 5.
*Ius patronatus legari non potest sine
consensu episcopi. 390.
Ius patronatus ante Concilium Triden-
tinum præscribebatur per. 40. annos
614. nu. 7.
Ius patronatus pertinet ad eum qui ha-
bet proprietatem vel possessionem.
740. nu. 4.
Ius transmissionis ex beneficio. l. vni.
C. de his qui ante aper. tab. potentius
est iure substitutionis vulgaris. 206.
Iuuenis semper errat in practica, & se-
nis est instructus in regulis iuris. in
præf. nu. 91.
Intellectus communis traditur ad. l. si
fundum. ff. de fundo dotali. versi. han-
opinione. 3.
Inuentus dicitur, qui est corporaliter
aprehensus, nō qui est in conspectu
tantum. 651.
Itali sciunt practicam criminis sodo-
mix. 249. nu. 12.

L

L Abso biennio tenetur iurare debi-
tor si soluit pecuniam. 38. nu. 9.
Laici hæredes clerici debent conueni-
ri coram iudice ecclesiastico. 36. nu-
mer. 4.
Laicus est idoneus testis contra cleri-
cum, quando aliter veritas prouari
non potest. 280. nu. 24.
*Laicus inuestitus de feudo ecclesiasti-
co, poterat tale feudum alteri confe-
rire, ante

Alphabeticus.

erre ante Concilium Lateranense, e-
tiam laico. 367.
Laicus (in criminibus exceptis) admit-
titur ad accusandum & testifican-
dum contra clericum. 649.
Lata culpa in criminalibus, æquipara-
tur dolo. 580. nu. 1.
Laudum arbitratoris requirit citatio
nem partium. 322.
Lectus quotidianus, de cōsuetudine to-
tius regni pertinet ad coniugem su-
perstitem. 1. nu. 5.
Lectus quotidianus est taxadus, ut illi-
us valor cognoscatur. ibidem. nume-
ro. 8.
Lectus ex bonis multiplicatis est de du-
cendus. ibi. nu. 9.
Lectus quotidianus, deficiētib; bonis
superlucratis, est deducendus (solu-
tis prius debitis) ex corpore heredita-
rio, etsi filij extent, ex quinto bono
rum. sup. nu. 10.
Lectus quotidianus non debetur ex do-
natione, seu contractu, sed quasi iu-
re hereditario sup. nu. 11.
Legalis scientia non permittit aliquē
in paupertate viuere. in præf. numer.
148.
*Legata pia, contenta in testamento
scripto propria manu testatoris, sine
tabellione & testibus, faciunt testa-
mentum valere. 336.
*Legata relicta in minus solemnī volū-
tate, debentur in foro conscientie,
quando constat fuisse facta de volū-
tate testatoris. 71.
*Legata sustinentur ex dispositione. au-
then. ex causa. C. de lib. præterit. rup-
to testamento ex causa præteritio-
nis filij, scienter, secus si ignorantē.
in prin. 183.
*Legata relicta filio in testamento, in
quō præteritus vel exhæredatus est,
non conseruantur. 503.
*Legata, etiam pia, non debentur hære-
ditate non adita, secus de iure regio.
107. & 103. nu. 6.
*Legatarius, qui ex causa onerosa, vel

etiam lucratiua, (habente onus anne-
xum,) consequitur rem sibi legatam,
potest agere ad æstimationem cōtra
hæredem. 257.
*Legatarius creditor, cui legatum est
pignus, agnoscens legatum, sibi præ-
iudicat in residuo, si constat demen-
te testatoris legasse animo compen-
sandi. 595.
Legatum speciei non diminuitur, licet
bona deficiant. 103. nu. 34.
*Legatarius non potest euincere rem
sibi legatam, ratione hypothecarię
actionis quam habet ad eam. 103.
Legatum quantitatis non perditur pe-
rempta quantitate. 103. nu. 37.
*Legatum relictum monasterio, sub cō-
ditione recipiendi filiam, deficit con-
ditione non impleta. 439.
Legatum speciei, deficit perempta spe-
cie. 103. nu. 38.
*Legatum rei immobilis, factum eccle-
siæ, prælatus repudiare non potest.
661.
Legatarius in re legata habet dominiū
à morte testatoris. 103. nu. 29.
Legatarij pro rata consequuntur le-
gata, si hæreditas non sit soluendo.
103. nu. 32.
*Legatorum onus expectat ad heredē
non ad usufructuarium vniuersa-
lem. in prin. 191.
*Legatis mulieri centum si nupserit, &
quingenta si ingrediatur religio-
nem, in gressa religionem competiūt
centum. 241.
Legatarij quantitatis non concurrunt
in rata, cum legatarijs speciei. 103. nu-
mer. 33.
Legato Titio relicto mille ducatorum
si vxorem duxerit, & ducentorum si
clericus efficiatur, clerico ordinato
competunt mille. ibi. 241.
*Legatum pro dote vel causa dotis, cē-
setur conditionale, & non purum, &
idē non debetur nisi præcedat ma-
trimonium. 138.
Legatum factū à marito vxori si casu
vixerit

Index

- viuerit, vel à filio mariti, perdit vxor
transiens ad secunda vota, secus si ef-
fet ab alijs factum. 151.
- *Legatum factum vxori, si castè vixe-
rit, perdit vxor transiens ad secunda
vota. 151.
- Legatum, seu fideicommissum condi-
tionale, transmittitur ad liberos.
206.
- *Legatum, seu stipulatio fundi, alterius
sui prædij rustici factum, in genere
omnino, & sine distinctione, non va-
let. 218.
- *Legatum relictum canonicis alicuius
ecclesiæ, acquiritur ecclesiæ, & non
canonicis. 278.
- *Legatum factum de re ecclesiastica, e-
tiam quoad estimationem, non valet.
279.
- Legatum relictum ad maritandam Ma-
riam, quæ inscio testatore erat marita-
ta, debetur. quæstione. 138. nume-
ro. 5.
- *Legatum ex minus solemnî testamen-
to, non debetur in foro conscientiæ
71.
- *Legatum certæ quantitatis pro filia
maritanda, quæ viuo patre testatore
maritata est cum minori quantitate
non suppletur mortuo patre. 332.
- *Legatum de re pignoratâ pro æquiu-
lenti quantitate, hæres tenetur solu-
re sine distinctione, sciuerit, an igno-
rauerit testator. 396.
- Legatus de latere potest conferre bene-
ficia iurispatri natus clericorum, lai-
corum verò non. 613.
- Legis. 2. C. de rescind. vend. remedium,
non habet locum re perempta apud
emptorem casu fortuito, secus si sua
culpa. 443.
- Lex correctoria non extenditur ad ca-
sum non expressum. 103. numero.
19.
- Leges in scholis digludiuntur, in pala-
cijs digeruntur. in præf. 76.
- Legis. 2. supradictæ remedium, non ha-
bet locum contra tertium possessio-
- rem titulo oneroso, & nescientem
vitium rei. ibi. 443.
- Legum correctio est vitanda. 309. nu-
mer. 3.
- Legis. 2. supradictæ remedium, habet
locum contra emptorem vendentem,
vel donantem. in princip. ibidem.
511.
- Legis. 2. supradictæ beneficium, non ha-
bet locum in contractibus stricti iu-
ris, re non tradita, sed doli exceptio.
510.
- *Legis. 2. supradictæ beneficium, nō ha-
bet locum in contractibus stricti iu-
ris, etiam retraddita. ibid.
- L. 2. supradictæ remedium non cessat,
etiam si super contractu bonæ fi-
dei ponatur stipulatio. ibid.
- L. illius. 2. beneficium prodest re-
nuncianti, si enormissimè sit lesus.
511.
- *L. 2. supradictæ remedium habet lo-
cum, etiam in re vendita in publica
subhastatione. in prin. 536.
- L. illius. 2. remedium habet locum tã
in emptore, quam in venditore. ibi-
dem.
- L. illius. 2. remedium habet locum in
omnibus contractibus bonæ fidei.
ibid.
- Leges tunc sapiunt, cum ad practicam
reddiguntur. in præf. nu. 75.
- L. illius. 2. remedium, habet locum
in iudicio familiæ eriscundæ. ibi-
dem.
- L. illius. 2. remedium, non habet locum
in permutatione beneficiorum spiri-
tualium. ibi.
- L. 2. supradictæ beneficium, petitur ac-
tione quadam personali descendenti
ex ipso contractu. ibi.
- L. 2. suprad. beneficium præscribitur
per. 30. annos. ibid.
- L. 2. suprad. remedium habet, etiam lo-
cum in taxatione rerum dotalium.
ibidem.
- L. 2. illius remedium habet locum, etiã
quando locator vel conductor reci-
piunt

Alphabeticus.

- piunt damnum ultra dimidiam. ibi-
dem.
- Legis illius. 2. remedium habet locum in
transactione. 72.
- *L. 2. supradictæ, remedium non amit-
tit minor, etiam iurans contractum.
171.
- *L. 2. supradictæ, in casu, res & pretiū
sunt in obligatione. 443.
- *L. 2. supradictæ, beneficio, concessa res-
titutio fit cum fructibus à tempore
moræ tantum. 536. nu. 12.
- *L. hereditatum. ff. ad l. falcidiam, com-
putatio fieri debet, non solum in ca-
su legis Falcidiæ, sed in omnibus ali-
js. 552.
- Legem condere, vel res arduas expedi-
re non possunt Papa, vel princeps si-
ne consilio procerum suorum. 645.
- *Legis essentia est, quod sit scripta. 584.
- L. vni. C. de his qui ante apertas tabul.
beneficium, competit heredi succe-
denti de iure prætorio. 10.
- L. 49. Tauri, non contrariatur iuri ca-
nonico, sed adiuvat illud, addendo
pœnas. 15. nu. 15.
- Leges punientes attentatum, sunt con-
suetudine generali abrogatæ. 340. nu-
mer. 10.
- L. si fundum. ff. de fundo dori. commu-
nis intellectus. 17.
- Lex ciuilis positua, obligat in foro cōf-
cientiæ. 71. nu. 8.
- Lex noua ligat post duos menses. 774.
nu. 10.
- Legis dispositio, cuius mens adest, ver-
ba autem desiderantur, vtilem actio-
nem parit. 655.
- Legis interpretatio à practica sumi-
tur. in præf. nu. 74.
- L. fin. C. de bon. quæ lib. dispositio, ha-
bet locum etiam in monacho. 446.
- Lex positua potest consuetudine de-
rogari. 388. nu. 60.
- Lex noua minuens solemnitatem testa-
menti, respectu numeri testium, in re
liqua remanet incorrupta. 700. n. 10.
- *L. fin. §. sed et si cum Scio. ff. si certu pe-
tatur, communis intellectus reproba-
tur communiter. 447.
- Leges regni, quæ loquuntur de præscrip-
tione, non procedunt probata iuris
& facti ignorantia. 48. nu. 13.
- *L. si vnquam. C. de reuoc. donat. an re-
nunciari possit cum iuramento. 104.
- Legis correctio per subauditos intelle-
ctus, non est admittenda. 336. nu. 3.
- Leges & constitutiones seruandæ sunt
vbi bona sita sunt. 724. nu. 3.
- *Lex. tollens consuetudinem, intelligi-
tur de præterita, non de futura con-
suetudine, postea legitimè introducē-
da. 357.
- Lex generaliter loquens, generaliter
est intelligenda. 653. nu. 12.
- Lex generaliter loquens, distinguitur
per alteram legem. ibid. nu. 2.
- Lex requirens certum tēpus, requirit
illud completum. 746. nu. 12.
- Legis dispositio generalis, debet restrin-
gi per rationem. ibi. nu. 31.
- L. vn. C. si demomet. poss. fuerit app. ha-
bet locum in quolibet possessorio. 15.
- *L. ad egregias. ff. de iure iuran. habet
locum etiam in senibus. 450.
- Lex quæ se fundat in præsumptione,
non habet locum in foro conscien-
tiæ. 437. nu. 3.
- *L. ff. de in lit. iurādo est intelligēda de
fideiussore de iudicatū soluēdo. 454.
- Lex non distinguens, generaliter est in-
telligenda. 5. nu. 13.
- Lex noua, disponens in altero casu æ-
quiparatorum à lege antiqua, cense-
tur idem in altero disponere. 27.
- *L. dedi. §. idem est. ff. de cond. causa da-
ta, loquitur de conditione generali
siue ob causam. 457.
- *Lex noua, disponens in altero casu æ-
quiparatorum à lege antiqua, etiã in
materia correctoria, censeatur in al-
tero casu idem disponere. 27.
- Lex noua, disponens in altero casu æ-
quiparatorum à lege antiqua, cense-
setur in altero casu idem disponere,
etiam in materia odiosa, vel exorbi-
D tanti.

Index

tant. ibid.
L. fin. C. de sacro sanct. eccless. est corre-
cta, in ciuitate, quā in ecclesia. 49
*L. hac consultissima. §. ex imperfecto
C. de testam. habet locum in filiis
legitimis & naturalibus tantum. 50.
*L. venditor. ff. de euictionibus, debet
intelligi de interesse extrinseco.
III. §. si venditor non habet
*L. cum in plures. §. locator horrei. ff. lo-
cati, habet duos intellectus contra-
rios communes. 490.
*Lex. excludens prescriptionem, intel-
ligitur de prescriptione ordinaria.
10. vel. 20. annorum. 496.
*L. 3. §. Diuus. ff. de sep. violat. habet du-
os intellectus communes contrarios
534.
Lex. fingens aliquod factum interuenis-
se, intelligitur perfectionem. 2. nu. 80.
*L. quoniam in prioribus. C. de in offi.
testam. corrigit alia iura dicentia, fi-
lium suum heredem patri, posse sub-
stitui sub conditione potestatis. 122
*Legitima, de iure Digestorum quouis
titulo poterat filijs relinqui. 507.
Legitima, de iure ciuili est relinquenda
filijs titulo institutionis, & non alio.
in prin. 23. & quid iure regio nu. 7.
Legitima, quæ debetur filijs legitimis,
debetur filijs legitimatis. 2. nume-
ro. 1.
Legitima, etiam parentibus est relin-
quenda titulo institutionis. 23.
Legitima, tam filijs quam ascendenti-
bus debetur iure naturæ. 112. nume-
ro. 6.
Legitimatus, etiam in articulo mortis,
excludit substitutum. 2. nu. 1.
Legitimatus per rescriptum, principis
est verè legitimus ibi. nu. 1.
Legitimatus excludit substitutum, si-
cut legitimus. ibid. nu. 3.
Legitimatus per subsequens matrimo-
nium, excludit substitutum. ibid. nu. 4.
Legitimatus succedit in feudo. 2. nu. 3.
Legitimatio rectè facta, non vitiatur
per superuenientiam filiorum legi-

timorum. quest. 2. nu. 7.
Legitimati dicuntur infames. ibid. nu.
4. & 13.
Legitimatus consequitur omnia iura
legitimorum. 2. nu. 16.
Legitima aucta per statutum, est etiam
relinquenda titulo institutionis. 23.
nu. 6.
Legitimatio est nataliū restitutio. 606.
nu. 35.
Legitimatus succedit patri cum filijs le-
gitimis, & reliquis consanguineis. 2.
nu. 17.
Legitimatus excludit feminam. 2. nu. 6.
Legitimatus per subsequens matrimo-
nium, non differt à legitimo. 606. n. 2.
Legitima proles dicitur, ex matrimo-
nio contracto bona fide, etiam si ad-
sit aliquod impedimentum. 697.
Legitimatio retrahitur ad tempus
natiuitatis, quoad omnes effectus.
606. nu. 6.
*Legitima non imputatur, quod à pa-
tre soluitur pro condemnatione filij
613.
Legitimatus per subsequens matrimo-
nium, retrahitur in præiudicium
alterius, cui antea fuerat ius quæsitū.
606. nu. 27.
Legitima filij nullum recipit grauamē.
68. nu. 2. & 711. nu. 3.
*Legitima in totum potest statim tol-
lere. 112.
Legitima filiorum nullum patitur præ-
iudicium ex donatione facta uxori
ultra decimam. 273. nu. 28.
Legitima filiorum, nec parentum, nul-
lum recipit grauamen. 665. nu. 4.
*Legitimam non potest filius accepta-
re, & repudiare hereditatem, in qua
fuit institutus. 711.
Legitima filiorum augetur, quando ali-
quis ex filijs fuit legitime exhereda-
tus. 370. nu. 1.
Legitima de iure regio non est relin-
quenda titulo institutionis. 23. &
711.
Legitima filij, etiam respectu patris mi-

Alphabeticus.

lis, debet integra remanere. 159. nu-
mer. 6.
*Legitima non est relinquenda titulo
institutionis, de necessitate, quando
ecclesia, vel alius pius locus est he-
res institutus. 542.
*Legitima, etiam de iure canonico est
relinquenda filio, titulo institutionis
23.
*Legitima, quæ debetur filio, arroga-
to, est aucta per auth. nouissima. C.
de in officio. testam. & quid per exhe-
redationem. 24.
Legitima, quæ debetur fratribus, non
est aucta per tex. in. d. auth. nouissi-
ma. 24.
Legitimam non perdit filius non confi-
ciens inuentarium. 30.
*Legitima debita iure naturæ, potest
tollī per statutum. 112.
Legitima renunciata in. c. quauis pac-
tum, de pact. in. 6. non accrescit fra-
tribus, sed cui pater voluerit. 115.
*Legitima tradita filio debet augeri,
si tempore mortis parentum eorum
bona etiam sunt aucta. 204.
Legitima deducitur ex omnibus bonis
hereditarijs, & non ex vna re tantū
217.
*Legitima implementum debet peti
ut possit fieri. 240.
Legitimatio est ordo præposterus, &
macula est in origine. 606. nume. 42.
*Legitimatio principis facta de filijs il-
legitimis, extenditur ad spurios, quā-
uis in specie de eis in relatione non
sit facta mentio. 207.
Legitimati, stantibus filijs legitimis, so-
lum succedunt in quinto bonorum
2. nu. 31.
*Legitimatus idē iuris habet, quod le-
gitimus. 541.
Legitimati per rescriptū, habentur pro
extraneis respectu legitimorum. 2. n. 32
Legitimatus verè est legitimus. in princi-
pio. 2.
Legitimatio dicitur integra respectu
personæ, sed diminuta respectu succes-

sionis. ibi. nu. 34.
Legitimatus excludit substitutum, si-
cut legitimus. sup. nu. 60.
Legitimatus ex die conceptionis repu-
tatur legitimus sequuto matrimo-
nio. ibi. nu. 62.
Legitimatio non trahitur retrò, siue
fiat per rescriptū, siue per matrimo-
nium. 2. nu. 77.
Legitimatus excludit substitutum, etiā
facta substitutione, si moriatur sine
legitimis hæredibus. 541.
Legitimatio est similis Alchimia, quæ
facit quod es aurum appareat. 2. n. 56
Legitimatus, per superuenientiam libe-
rorum, non desinit esse legitimus, fi-
liorum inquam legitimorum qui si-
ne fictione sum legitimus. 541.
Legitimatus non succedit in feodum
patri suo. 541.
Legitimatio est ordinata processio se-
cundum viam naturæ. 606. num. 43.
Legitimatus potest ad sacros ordines
promoueri, quando fit per suble-
quens matrimonium. 606. nu. 7.
Legitimatus succedit in feudo, quan-
do ad hoc fuit legitimatus. 541.
Legitimatus per subsequens matrimo-
nium, succedit in feudo, per rescrip-
tum verò, non. ibid.
Legitimatus non excludit feminas stā-
te statuto, quod stantibus filijs mas-
culis, femina non succedat. ibid.
Legitimatus sine præiudicio successo-
rum ab intestato, præfertur omni-
bus successoribus ab intestato, exce-
ptis filijs legitimis, & naturalibus si-
mul, cum quibus succedit, ex testa-
mento, dum eorum legitima nō mi-
nuantur. 124.
*Lego, verbum adiectum vniuersitati
bonorum, nullo alio hærede institu-
to, inducit hæredis institutionē. 214.
Licentia mariti nō est necessaria in do-
natione causa mortis. 697.
Licentatus prius graduatus, præfertur
doctore posteriori graduato, si ex post
facto licentatus gradum doctoratus
assequa-

Index

assequatur. 606. nu. 32.
 Licentia debet esse expressa. ibid. 697.
 Licentiatu Peredo de Velarde laudatur. 618. nu. 9.
 Licentia Pontificis est necessaria, in locatione fructuum beneficiorum ultra triennium. 199. nu. 12.
 Licentiam petens renunciandi beneficium, quando possit penitere. 283. nu. 1.
 *Læso enormissima facit dolum præsumi. 89.
 Læso enormissima tantum facit, quæ petere posse reductionem ad arbitrium boni viri, licet iuraret non petere. 92.
 *Læso ut dicatur enormis, ut ex eo possit peti reductio ad arbitrium boni viri, debet extendi ad sextam partem illius quod in arbitrium deductum est. 93.
 *Libelli forma est attendenda per cognoscentem, contra conuentum extra territorium, ratione delicti, vel contractus, sine hoc quod de illis nec summarie cognoscat. 461.
 Libellus qui in hærede loquitur, saluatur in bonorum possessore. 10. nu. 13.
 *Libelli oblatio, non est necessaria in executione sententiæ petenda, sed qualisqualis petitio sufficit. 631.
 Libellus non requiritur ad transferendam possessionem in actorem, quando reus mendacio negat se possidere. 128.
 Liberatio facta absente debitore, obligat contententem. 16.
 Liberatio facta absente debitore, non probat plenè contra contententem. ibid.
 Liberalis nemo in necessitatibus existit. 513. nu. 2.
 Liberatio debiti non est contractus. 695. nu. 10.
 *Liberis primi gradus, non potest testator prohibere Trebellianicam. 30.
 Libri communium opinionum, ab omnibus sunt emendi. in præf. nu. 112.
 Libertus propter benemerita potest fa-

cere donationem in præiudicium patroni. 273. nu. 4.
 Linea semel occupata semper continua est. 606. nu. 53.
 *Litigiosi vitium purgatur per lapsum instantiæ. 127.
 Litigatores excusantur à condemnationis expensam, sequendo opinionem insignis doctoris. in præf. numero. 20.
 Litis contestatio, & alia acta probantur præcessisse, quando in sententia de eis fit mentio, partibus presentibus & tacentibus. in prin. 157.
 Litis contestatio, & alia acta probantur præcessisse, si de eis fiat in sententia mentio, quando pars est contumax. ibid.
 Litis contestatio, & alia acta probantur præcessisse, quando de eis fit in sententia mentio, si pars est contumax verè, secus si fidei. in fine. ibid.
 *Litis contestatio non requiritur, ut committatur poena de qua in l. nuda. C. de contrahenda. & committ. stipul. 303.
 Litis contestatio debet fieri per verba significantia veritatem, & non credulitatem. in prin. 442.
 *Litis contestatio non fit per verbum dubito. ibid.
 Litis expensæ quibus personis debeantur. 734. nu. 22.
 Lingua est tuba cordis, & quod verbum non sonat pro nihilo habetur. 698. nu. 7.
 Literatus præfertur non literato incapellania. 659.
 Longum tempus dicitur decennium, in prescriptione seruitutum realium. 47. & 199. nu. 13.
 *Longum tempus, ut alienari non possit res prohibita alienari ad longum tempus, dicitur decennium. 199.
 Locatio ad modicum tempus, est permissa in fructibus beneficiorum. ibi. nu. 7.
 Locatio fructuum beneficiorum facta de tempore in triennium, non valet. ibidem. nu. 10.

Alphabeticus.

nu. 10.
 Locatio fructuum qualiter consideretur ut habeat locum. l. 2. C. de rescind. vend. 536. nu. 32.
 *Locatio facta ad longum tempus, valet in tempore permissio. 199. nu. 15.
 *Locatio sine pecunia esse non potest. 202. nu. 6.
 *Læso, etiam minima, attentio iure communi, siue speciali, facit minorem posse restituui. 658.
 Lucrum acquisitum ex pecunia patris communicatur inter fratres. 152. numer. 3.
 Lucrosa, & practabilia sunt appetenda, non verò subtilia, & parum fructuosa. 101. nu. 25.
 M.
 Maioria, quæ ex fundatione debet peruenire ad contrahentem matrimonium cum nobili, verificatur conditio si matrimonium contrahatur cum muliere legitima. 2. nu. 25.
 *Mala fides superueniens post completam prescriptionem, non reddit præscribentem in mala fide. 657.
 *Mala fides prædecessoris, impedit prescriptionem successoris. 25.
 Mala fidei possessor, non tenetur de augmento per ipsum facto in fructibus. 449. nu. fin.
 Mala fidei possessor semper est in mora. ibid.
 Mala fides prædecessoris, impedit successoris prescriptionem. 10. vel. 20. annorum, non autem. 30. vel. 40. annorum. 25.
 *Mala fides vnius, non impedit prescriptionem quoad alterum. 495.
 *Mala fidei possessor, an teneatur ad fructus à se vel à petitore percipendos. 499.
 *Mandans non comprehenditur poena statutaria, disposita per verba direc-

ta in personam delinquentis. 166.
 Mandans & mandatarius puniuntur eadem poena, de iure communi. ibi.
 Mandatum generale non comprehendit debita de futuro contracta post diem mandati. 135. nu. 2.
 Mandatum ad exigendum, non potest per testes probari. 400. nu. fin.
 Mandatum speciale requiritur ad transigendum, & compromittendum. 135. nu. 1.
 *Mandatum procuratoris non potest probari per testes, nec præsumitur ob temporis diuturnitatem. ibi. nu. 6.
 Mandatum concessum ad vendendum, non comprehendit bona superuenientia post mandatum. 135. nu. 4.
 *Mandatum procuratorium, cum dictione taxatiua, bene valet. 426.
 Mandatum speciale requiritur ad pignorandum, & retrahendum, & donandum. 135. nu. 4. & 5.
 *Mandatum generale ad omnes causas & speciale, ad iurandum de calumnia, sufficit sine expressione causæ in qua iurandum est. 498.
 *Mandatum speciale requiritur ad petendam restitutionem in integrum, quando principaliter intentatur. 135.
 Maioria Hispaniæ sunt perpetue per prohibitionem alienationis. 725. n. 2.
 Maioria est fauorabilis, non odiosa. supra. nu. 34.
 Marapetini auri antiqui, sunt decem auri castellani. 7. nu. 18.
 *Maritus tenetur communicare fratribus partem dotis, quam lucratus est viventibus socero & patre, ex forma statuti dicentis maritum sextam partem dotis lucrari vxore decedente. 146.
 Maritus si vergat ad inopiam, & vxor per decem annos non petat dotem si bi restituui, non audietur postea. 3. n. 6.
 *Maritus conuenitur actione in rem ab vxore, etiam in plus quam facere possit. 230.
 *Maritus si occiderit vxorem repertam osculantem aliquem, nullam poenam

Index

nam incurrit. 708. nu. 2.
*Maritus nō potest stipulari certam pecuniam singulis annis. pro centenario. dote non soluta. 394.
Maritus est caput mulieris. 265. nu. 19.
Maritus rusticus. si ducat uxorem nobilem. potest illi donare durante matrimonio. 273. nu. 9.
*Maritus confessus durante matrimonio se dotem ab uxore recepisse. de cuius vera numeratione non constat. censetur illam quantitatem uxori donare. 432.
*Maritus tenetur prestare uxori adultere alimenta. durante lite. 734.
Maritus non potest compelli dare ahas uxori. 273. nu. 23.
Maritus est dominus rerum. dotalium. 3. nu. 33.
*Martini opinio. relata per glossam in l. 2. C. de bonorum possell. secund. tab. approbatur. & reprobat. communiter. 465.
Maritus potest chastare adulterū. 734. nu. 16.
Maslaria. idem est quod supellex. 68. n. 1.
*Mater prohibita per statutum succedere filijs ab intestato. succedit filio pupillo. 485.
Matrimonium clandestinum dicitur. quando publicationes omittuntur. 5. nu. 8.
Matrimonium non compellitur quis contrahere. data inæqualitate. 449. nu. 7.
Matrimonium clandestinum dupliciter consideratur. ut pœna. l. 49. Tauri locum habeat. 5. nu. 7.
Matrimonium sufficit quod contrahatur palam & bona fide. ut proles sit legitima. 699. nu. 2.
*Matrimonium non potest contrahi inter filium ad optium & filiam legitimam ad optantem. 728.
*Matrimonium contractū inter prohibitos. hac cōditione. Si Papa dispensauerit. illo dispensante requiritur nouus consensus. 391.

Matrimonium non dicitur contractū in facie ecclesie. quando omittuntur publicationes. cōcilij. 697. nu. 4.
*Matrimonium. etiam in valentibus loqui. non requirit verba. 406.
Matrimonio soluto. potest pater ob in gratitudinem filiam dote priuare. 73. nu. 6.
Matrimonij fauore. in dubio facienda est interpretatio. 130.
Matrimonium subsequens. filios. antea natos reddit legitimos. etiam si instrumenta dotalia nō interueniant. 591.
Matrimonium de presenti non potest hodie contrahi. nisi coram parochō & testibus. 130. nu. 6.
Matrimonium præcisse contrahere nemo est compellendus. 604. nu. 6.
*Matrimonium subsequens. filios antea natos non reddit legitimos respectu successionis. interris imperij. (nō confectis dotalibus instrumentis.) 51.
Matrimonium est viri & mulieris cōiunctio. indiuiduā vitæ retinens cōsuetudinem. 343.
*Matrimonium ratum & non consummatum. dissolui potest per dispensationem Pontificis. ibid.
*Matrimonium contrahens post votū simplex. peccat mortaliter. exigendo debitum ab uxore. 285.
Matrimonium metu contractum est nullum iure naturali. diuino. & positivo. 604. nu. 6.
*Matrimonium de presenti ratum. nō dum tamen copula consummatum. potest dissolui ex dispensatione Pontificis. 343.
Matrimonium (etiam hodie) potest contrahi per procuratorem. 406. nu. fin.
*Matrimonium nō censetur contractū per hæc verba. Non habebō. aliā uxorem. nisi te. 130.
Memoria testatoris non est supprimenda. 193. nu. 11.
Memoria senescit in senibus. & sensus diminuitur. in præf. nu. 24.
Memoria qualiter conseruetur. & augeatur

Alphabeticus.

geatur. traditur remissione. ibidem. numer. 95.
Memoria & intellectus raro in vno subiecto simul consistunt. ibidem. numer. 97.
Melius est pro veritate pati supplicium. quam pro adulatione beneficiū. ibi. nu. 146.
Medici nec oratores sine vsu & exercitatione. nihil percipi possunt. in præf. nu. 77.
*Mediatores possunt esse testes super contractu cui interfuerunt. si vtraque pars consentiat. 75.
Melioratio inæqualis non valet. si facta sit in minus solemnī testamento. 50.
Mens testatoris talis præsumitur. qualis verba demonstrant. 193. numer. 5.
*Mensuratio rei venditæ faciendā est secundū mensurā loci contractus. 733.
Mentiri. & mendacium dicere. differunt. 128. nu. 5.
Mendacio negans se possidere. transfert possessionem in actorem. in præf. ibid.
Mentiris. potest alter alteri dicere in iudicio. in defensionem proprii iuris. 323.
Mendax punitur in pluribus casibus. 128. nu. 1.
Mentiris. non potest alter alteri dicere. etiam in defensionem proprii iuris. quando crimen de quo accusatur interest reipublicæ quod sciatur. 323.
Meretrix turpiter facit cum sit meretrix. non tamen turpiter recipit. 587. nu. 1.
Meretrix in foro conscientie mercedem petere. & retinere potest. ibid. nu. 2.
*Meretrix ex turpi lucro quesitis elemosynam facere potest. ibi.
Meretrix acquirit dominium rei sibi donatæ. ibi. nu. 3.
Meretrix est persona miserabilis. ibid.

nu. 4.
Meretrici competit actio. & exceptio. ibid. nu. 5.
*Merces venales veniunt sub tacita hypotheca. 444.
Metus non reddit iuramentum nullū. 604. nu. 3.
Metus mortis excludit consensum. ibi. nu. 8.
*Meri imperij diffinitio. posita per Bart. in l. imperium. ff. de iurisdic. omnium iud. nu. 6. approbatur & reprobat. communiter. 280.
Merum & mixtum imperium possunt præscribi sine scientia & patientia principis. 45.
*Millones puede pedir el Rey en caso de necesidad. 578. nu. 2.
Miles non potest esse procurator. 404. nu. 1.
Milites sancti Iacobi. Calatraux. & Alcantaræ. possunt disponere de fructibus suarum cōmendatorum. 388. numer. 64.
*Militi celesti non competit priuilegium. quod possit opponere exceptiones peremptorias post sententiā. 328.
Miles non potest grauare filium in legitima. per substitutionem fideicommissariam. 159. nu. 4.
Miles. etiam per directam militarem. non potest hodie grauare filium. ibi. nu. 5.
Minor. 25. annis. si inductus dolo facit testamentum. venientes ab intestato possunt agere ad rescissionem illius contractus actione de dolo. 348.
Minor. 14. annis. etiam si sit doli capax non incurrit pœnam periurij. 123. nu. mer. 1.
Minor potest sine decreto donare causa remunerationis. 273. nu. 7.
Minor. 25. annis conficiens testamentum. non potest restituī aduersus cōfectionem. 348.
Minor præsumitur ignorare ius quod sibi competit. 723. nu. 4.

Index

- Minor potest restitui, etiam in beneficiis, quando beneficium non est alteri collatum. 15.
Minor iurans contractum, etiam si sit falsus, non potest illum impugnare. 723. nu. 11.
Minor quamvis de iure civili non possit appellare a sententia possessionis potest tamen aduersus eam restitui in integrum. 15.
*Minor iurans contractum, non amittit beneficium. l. 2. C. de rescind. vend. nec restitutionem in integrum. 171.
*Minor non potest actionem cadere, si ne autoritate curatoris & iudicis. 56.
*Minor & ecclesia, tantum temporaria habent ad restituendum, quantum in laesione fuerunt, non quadriennium. 546.
*Minoris bona non censentur tacite hypothecata pro pensione domus in qua habitat. in prin. 132.
*Minoris bona sunt tacite hypothecata pro dote quam accepit. ibid.
*Missus in possessionem ex primo decreto, intra annum possidet in actionibus realibus, sed reuocabiliter. 176.
Missa debet celebrari in capella, vel loco a testatore designato. 686. numero. 6.
Missa est sacrificium quod Deo offertur. 693. nu. 13.
*Monachi prohibiti esse executores testamentorum, possunt esse electores pauperum, quibus aliquid est distribuendum iuxta testatoris. 88.
Monachus potest absque licentia ordinarii resignare beneficium. 561. numero. 32.
Monachi ad seruum, valet equiparatio. 446.
*Monachus in acquirenda possessione equiparatur filio & non seruo. ibidem.
Monachus non potest habere proprium. 280. nu. 6.
Monachus, & seruus non coguntur adire hereditatem, & faciunt venire substitutum. 446. l. 14. c. 1.
Monachus secuta professione moritur mundo. 280. nu. 5.
Monachus potest obligare monasterium pro debito contracto causa studij. ibid.
Monachus succedit tamquam suus & agnatus. ibi.
Monachus comprehenditur sub dispositione. l. fin. C. de bon. quae liberis. ibid.
Monachus melius equiparatur filio quam seruo. ibid.
Monachi voluntas expressa vel tacita, seruanda est contra monasterium. 63. nu. 6.
*Monachus si fuerit interfectus, & pro pace pecunia detur, ad quem pertineat si monachus habeat patrem. 333.
Monachus sine licentia superioris, faciens executionem testamenti, valet eius executio. 88.
*Monachus non potest praefici ecclesiae curatae sine dispensatione. 281.
Monachus accusas abbatem debet habere litem expensas de bonis monasterij. 734. nu. 19.
Monasteria opulenta non possunt aliquid recipere pro sustentatione monialium ingredientium. 439. numero. 7.
Monasterium habetur loco filij, si grauiamen sit appositum, si sine liberis ex suo corpore creatis, non per interpretationem iuris, vel ingressum religionis. 193.
Monasterium absque labe simoniae potest praecium recipere pro receptione monialis. 439. nu. 2.
*Monasterium potest repudiare. 34.
Monasterium non debet recipere praecium pro ingressu monialis, sed pro alimentis. 439. nu. 3.
*Monasterium habetur loco filij. 192.

Monas

Alphabeticus.

- Monasterium sancti Clementis ciuitatis Toleti, habet in redditibus quotannis duo decim millia ducata. 439. nu. 5.
Monasterium, quando possit retinere hereditatem, viuentis monacho. 63. nu. 3.
*Monasterium habetur loco filij, etiam si grauatus teneatur restituere, si sine liberis ex suo corpore creatis decesserit, & ingrediatur religionem. in prin. 193.
Monasterio herede instituto, si talem recipiat in monialem, reijcitur conditio, & valet institutio. 439.
Monetae valor si decreascit ob principis voluntatem, diminutio cadit in commodum creditoris. 219.
*Monitio requiritur ad incurrendam poenam positam per legem negatiue loquentem. 195.
Moniales in receptione nouitiae non possunt aliquid recipere ultra victum & vestitum sub excommunicationis poena. 439. nu. 6.
Monialis non potest exire monasterium, licet habeat grauissimas infirmitates, ultra contentas in motu proprio. l. 5. quastione. 509. numero. fin.
*Mora non excusat per difficultatem praestationis quantitatis. 473.
*Mortis poena pro primo furto imponi potest. 741.
*Mors civilis equiparatur naturali in casibus a iure expressis. 63.
Mulier non praesumitur certiorata de Velleiano, etiam si ita positum in instrumentum, quo interrogatus notarius, qui fecit tale instrumentum, quid sit Velleianum, nesciat respondere. 515.
Mulier consentiens venditioni rerum dotialium, videtur remittere hypothecam. 10. nu. 7.
Mulier coniugata, sine licentia viri potest donare causa mortis, etiam de iure regio. 695. nu. 3.
*Mulier transiens ad secunda vota, relinquens maritum heredem, non dicitur decedere intestata, in duabus partibus debitis venientibus ab intestato. 490.
Mulier facilius se obligat quam donat. 695. nu. 16.
Mulier coniugata, sine licentia viri potest facere testamentum. ibidem. numero. 18.
Mulier certiorata de Velleiano, ei renuntians, priuatur eius beneficio. in prin. 515.
Mulier consentiens alienationi rerum dotialium, remittit hypothecam, non vero debitum. 3. nu. 8.
*Mulier in casibus in quibus admittitur ad accusandum, tenetur se inscribere. 533.
Mulier relicta usufructuaria bonorum exstantibus filiis, solum illi dabitur usufructus quinti bonorum testatoris. 68. nu. 3.
Mulier, etiam honestissima, non potest esse testis in testamento, & ratione assignat glossa. in l. in testamentis. §. mulier. ff. de testam. quae communis est. in prin. 220.
Mulier potest esse testis in codicillis. ibid.
Mulier potest esse testis in testamento ad pias causas. ibid.
Mulieri competit rei vindictio contra quem libet possessorem, non obstante dotis aestimatione. 3. numero. 24.
Mulier potest esse testis in testamento facto inter liberos. 220.
Mulier ad recuperanda bona dotalia, alienata constante matrimonio, habet actionem, etiam si illi offeratur dotis estimatio. 3. nu. 36.
Mulier potest esse testis in quouis testamento de iure canonico. 220.
Mulier habet constante matrimonio dominium rerum dotialium naturale. 3. nu. 34.
Mulier in suo testamento non potest a

D 5 liquid

Index

liquid relinquere propinquis, quo-
rum consensus desideratur, illis au-
thoribus. in prin. 233.
*Mulier non praeferitur creditoribus
in hypotheca expressa, secus in taci-
ta. 371.
Mulieres nobiles, minori dote recipi
debent ad monasteria. 439. nu. 8.
Mulierum genus avarissimum est ad
donandum. 694. nu. 15.
Mulierum proprietates referuntur. 734.
nu. 8. cum sequentibus.
Mulier habens expressam hypothecam,
non praeferitur creditoribus habentibus hypothecam expressam ante-
riorem. 371.
Mulier vetula & diues, nubens iuveni
formoso, non dicitur nubere indig-
no. 248. nu. 12.
Mulier coniugata est prohibita contra-
here, propter damnum mariti, & non
alia ratione. 170. nu. 3.
Mulier pro viro obligari non potest. 3.
nu. 16.
*Mulier mortua, nondum cognita,
nec ad domum tradita, maritus lu-
cratur partem dotis, extante statuto
quod vxore praemortua, maritus lu-
cretur partem dotis. 110.
Mulier ex pacto liberatorio inito cum
marito, non remanet obligata. 3. nu-
mer. 15.
Mulier prohibita contrahere, potest a-
dire hereditatem lucrosam sine vi-
ri licentia, etiam iure regio. 710. nu-
mer. 1.
Mulier quae minor. 25. annis non petijt
filio tutorem, eius hereditate non pri-
uatur facta maior. 729. nu. 23.
*Multitudo causarum, non est iuxta cau-
sa delegandi causas meri & mixti im-
perij. 42.
Multitudo authorum non est attenden-
da. in praef. nu. 38.
*Mutuas scholaribus ut audiant unum
potius quam alium lectionem, comit-
tit usuram. 535.
Mutus potest esse testis. 406. nu. 2.

*Mutuus pecuniam ad emendam do-
mum, habet in ea hypothecam pro il-
lius pecuniae solutione. 744.
Mundus ex qua materia factus fuit tra-
ditur, in praef. nu. 133.

N.

Naturam & non accidens conside-
rare debemus. 2. nu. 68.
Natus ex matrimonio legitimo, praefer-
tur legitimo per subsequens matri-
monium. 2. nu. 83.
Nascendi initium considerare debe-
mus. ibid. nu. 83.
*Natus in transitu per aliquod oppi-
dum, non dicitur ciuis, vel naturalis
illius oppidi. 458.
Naturalis obligatio impedit repetitio-
nem. 71. nu. 13.
Necessaria est lex, quae imposeret poe-
nam filiabus contrahentibus matri-
monium sine patris licentia. 5. nume-
ro. 5.
Necessitas nulla excusat clericum a re-
sidentia sui beneficii. 585.
*Negans narrata in libello, prout in
eo narratur, non amittit possessionem
128.
Negans debitum, non admittitur ad ca-
sionem. ibi. nu. 12.
Negans similis est subtrahenti. 129. nu-
mer. 6.
Negans, testibus conuictus, admittitur
excipiens. 326.
Negatiua praecedens, reddit actum se-
quentem nullum. 404. nu. 5. & 728.
nu. 3.
Negans & excipiens, non censetur co-
fiteri. 362.
Negans & excipiens, censetur confite-
ri, extante statuto quod positionibus
respondeatur simpliciter. ibid.
Negatio in tormentis tollit inditia, &
etiam plenam probationem. 375.
*Megatiuum probare tenetur, fundans inten-

Alphabeticus.

intentionem suam in ea. 145.
*Nepos representat personam patris.
197. nu. 8.
Nepos remanet in potestate aui, patre
exheredato. 101. nu. 7.
Nepos vicit in pugna cum patruo, ex
iudicio Othonis imperatoris. ibid.
nu. 2.
Nepoti defertur querela per successore
rum edictum, excluso eius patre.
101. nu. 8.
Neptis non debet esse melioris condi-
tionis quam eius mater. 694. nume-
ro. 11.
Nepos non rumpit testamentum. 101.
nu. 22.
Nepos viuo parente non est necessariū
ut in situatur nec ex hereditur. ibi.
nu. 28.
Notarius non potest conficere instru-
mentum de commissione sibi facta.
376.
Notarius nemo nascitur cum sit quid
facti. 425. nu. 2.
Notarius praesumitur habere titulum
sui officij, si fuit in possessione illius.
ibid. nu. 3.
Notarius, si tabellio, bene acquirit ab-
sentem. 54.
Notarius mortuo prelato amoueri non
potest sine causa. 425. nu. 10.
*Notarius moriens, bene committere
potest alteri notario sua instrumen-
ta, sine auctoritate iudicis. 429.
Notarius ad libitum creatus, recepta
pecunia, non potest remoueri per su-
cessorem. 425. nu. 15.
*Notarius praesumitur esse rogatus.
583.
Notarius vel alius officialis antea quam
suo officio priuentur debent audiri
per remedia iuris ordinaria. 425. nu-
mer. 19.
Notario potest committi examinatio
testium, & quilibet actus alius parti-
cularis. in prin. 376.
Notorium debet esse generale, non par-
ticulare. 698. nu. 15.

*Nouatio praesumitur hodie, etiam in
omnibus casibus in quibus olim
praesumebatur, saltim ope exceptio-
nis. 93.
Nouatio praesumitur hodie facta, etiam
in stipulatione poenali. ibid.
Nobilitas deuiat a malo, & inclinat ad
bonum. 693. nu. 34.
Nobilis genere melior praesumitur. ibi-
dem. nu. 33.
Nobilis dicitur idem, quod non vilis,
vel notus in respublica. 688. nume-
ro. 12.
Nobilis non potest privilegio nobilita-
tis renunciare, ut pro debito ciuili
possit incarcerationi. 688.
Nobilis praesertur plebeio in prouisio-
ne capellaniae. 693. nu. 32.
Nobilis dicitur a noscedo, & ille qui pe-
cunias abundat. 688. nu. fin.
Nobilis tenetur contribuere ad omnes
publicas contributiones. 578. nume-
ro. 10.
Nobilis non potest excommunicari pro
debito ciuili, cum non possit pro eo
incarcerari. 701. nu. 1.
*Nuncio dicenti se aliquem citasse de
commissione iudicis, non creditur
nisi appareat de speciali mandato, et-
iam si sit generaliter constitutus ad
citandum. 380.
*Nuncio dicenti se citasse, magis credi-
tur quam parti neganti. 381.
Nuncio dicente se citasse, & parte ne-
gante, extatur arbitrio iudicis cui ma-
gis credatur. ibid.
Numerus authorum vincit in doctorum
varietate. in praef. nu. 14.
Obligatus ad factum (etiam habens
facultatem faciendi) potest soluere
interesse. in prin. 63.
Obligatio naturalis nascitur ex minus
solem-

*Occidere alterum pro defensione re-
rum, non est licitum. 349.

*Occidens alium consulto, & prauia
deliberatione, ex intervallo post re-
pentinum ire motum, absq; proditio-
ne, non gaudet immunitate ecclesias-
tica. 681.

Offensio facta pluribus ab omnibus re-
mittenda est. 77. nu. 1.

Officiales ad voluntatem creati dicun-
tur perpetui. 425. nu. 16. & 17.

*Officialis contractus, factus in provin-
cia quam administrat palam & bona
fide, bene valet. 445.

Officia non possunt vacare nisi altero
de tribus modis scilicet, morte, renun-
ciatione, & delicto. 425. nu. 8.

*Officialis potest prohibere ne, alius
vtatur signo suo. 745.

Officium iudicis competit ex eà lege
cuius verba ad iudicem diriguntur.
536.

Officium iudicis competit ex lege. 536
nu. 12.

Officiales nouiter creati, sunt onerosi
partibus & causis. 425. nu. 21.

*Officium iudicis est triplex, mercena-
rium, nobile, & aduersum. 40.

Officium iudicis non extenditur ultra
sue iurisdictionis territorium. 678.
nu. 12.

Officium iudicis prescribitur per. 30.
annos. ibid. nu. 2.

Officium suum nemini debet esse noci-
uum. 539. nu. 9.

Officium iudicis durat per quadrien-
nium. 536. nu. 11.

Olim dominus, presumitur hodie do-
minus, si dominium allegetur. 47.

Omnis actus consistit in voluntate, &
potestate. 71. nu. 10.

Omissio publicationum cōcilij ex cau-
sa iusta, facit prolem legitimā. 697.
nu. 10.

Omnia bona parentum, (excepto quin-
to) sunt legitima filiorum. 273. nume-
ro. 19.

Omnia quę scimus, sunt minima pars
corū

eorumq; ignoramus.in præf. numero.99.

Optimum & integrum iudicium est, quod plurimorum sententijs cōprobatur.695.nu.28.

Onus æris alieni pertinet ad hæredem, & non ad vsufructuarium.191.

Onus reale sequitur rem,sicut lepra leprosum.75.nu.21.

*Onus legatorum expectat ad hæredem non ad vsufructuarium vniuersalem.ibid.

Onus æris alieni pertinet ad hæredem, non verò ad vsufructuarium.191.

Onus imponi potest personę pro rebus.726.nu.4.

Opinio noua authoris refertur, circa intellectum.l. 49. Tauri. 5. numero.2:

Opinio glossę est tenenda, nisi vsus fuerit in contrarium.in præf.numero.62.

Opinio singularis vnius doctōris,præfertur communi opinioni in causa matrimoniali.697.nu.3.&.in præf.numero.8.

Opinio,quę respicit fauorem ecclesię, est tenenda.726.nu.17.

*Opinio communis canonistarũ,quod testes possint recipi super eisdem articulis in causa appellationis,non debet seruari in foro ciuili.351.

Opinio theologorum contra canonistas,quando sit sequenda,traditur remissiue.in præf.nu.49.

Opinio quę habet plures authores,nō debet considerari,sed illa quę habet grauiores.in præf.nu.3.

Opinio cuiuscunq; doctōris excusat litigantem à condemnatione expensarum.ibid.nu.7.

Opinio antiquorum est sequenda,& assignatur ratio.in præf.nu.45.

Opinio vnius doctōris, etiam fauore vltimę voluntatis,non est sequenda contra communem.in præf. numero.24.

Opinio,quę fauet rationi naturali, est

tenenda. in præf. nu. 42.
Opinio, quæ æquitatem continet, seruanda est. in præf. nu. 16.
Opinio habet se ad verum & falsum. in præf. nu. 124.
Opinio, quæ melioribus fulcitur rationibus, est tenenda, etiam contra communem. in præf. nu. 42.
Opinio est assensus in intellectus, alicui non sufficienter noti ab obiecto proprio. sup. nu. 118.
Opinione legistarum, & opinione canonistarum concurrentibus, sequenda est canonistarum. ibidem. numero. 27.
Opinio approbata per consuetudinem præfertur communi opinioni. ibi. numero. 2.
Opinio vnius doctoris est sequenda, quando non habet contradictorem. in præf. nu. 47.
Opinio animæ securior est tenenda. 123 nu. 2.
Opinio non causat certitudinem, sed errorem, & dubietatem in præf. numero. 119.
Ordo ecclesiasticus liberat à iurisdictione iudicis secularis. 563. numero. 5.
Ordo nascendi cum sit incertus, pro possessore iudicandum est. 284. numero. 52.
*Ordo naturæ est attendendus. 606. numero. 44.
*Ordo dicitur prima tonsura. 524.
Ordinis definitio traditur. ibid.
Ordinem scripturæ seruare non tenetur, cui electio committitur. 265. numero. 6.
Ordinatus ad titulum patrimonij, vel beneficij, potest illud permutare, vel alienare, sine licentia ordinarij, si ordinatus retineat congruam sustentationem. 561. nu. 24. & 30.
Ordinatio fraternitatis veteris, Toleti, circa confratres admittendos, declaratur. 694. nu. 2.
Ordinarij licentia, quando in alienatione bono

Index

rebonorum requiratur, vel non.
561. nu. 39.
Ordinatus ad titulum patrimonij, non potest illud vendere, & si vendat, an sit suspensus, & an valeat venditio.
527.
Ordinarius tenetur conferre capellaniam presentato à patrono, alias prouiso erit nulla. 693. num. 29.
Originarius non est filius natus in transitu. 458. nu. 16.
*Originarius, ubi missæ capellanix debent celebrari, præfertur extraneo. 693. nu. 36.
Origo patris immutabilis est, etiam cū expressa renunciatione. 458. num. 3.
Origo non perditur propter absentiam. ibid. nu. 5.
Originarius potest in loco originis conueniri, si ibi reperiatur. ibidem. nu. 6.
Originarius, potius quam advena præsumitur quis. ibid. nu. 9.
Origo qualiter probetur. ibidem. numer. 14.

P.

*Pacientia cum calore iudicij, non inducit stipulationem. 646.
Pacientia fideiussorum, cum calore iudicij, inducit tacitam stipulationem ibidem.
Pacientia populi est causa immediata consuetudinis. 557. nu. 7.
Pax est facienda cum hæredibus defuncti, non cum consanguineis, etiam si hæres sit extraneus. 77. nu. 2.
Pace rupta ab altera partium, potest etiam ab altera rumpi. 392.
*Pactio partium prescriptioni renūciari non potest. 174.
*Pactum factum de consensu patris cū filia, de succedendo, tempore quo dotatur, valet sine fratrum consensu, stante statuto, quod filijs masculis stantibus, non succedat femina abin-

testato. 141.
*Pactum de retrouendendo, & modicitas pretij, inducunt præsumptionem contractus vsurarij. 224.
Pactum de retrouendendo cum clausula vt perpetuo res redhibeatur, excludit prescriptionem. 207. nu. 28.
*Pactum de retrouendendo facit transferri dominium, statim oblatopretio sine noua traditione. 299.
Pactum de retrouendendo producit actionem ex vendito, vel præscriptis verbis. 207. nu. 4.
*Pactum nudum iuratum producit actionem. 84.
Palidoniam canere quibus verbis reus teneatur. 128. nu. 8.
Papa hominem sanctum hac vita migratum, potest in sanctorum numerum collocare sine consensu cardinalium. 645.
Papa conferens beneficia suis consanguineis, non committit simoniam. 274. nu. 3.
Papa potest clericis concedere priuilegium testandi de suis fructibus. 388. nu. 41.
*Papa sine consilio Cardinalium potest res arduas expedire. 645. numero. 2.
*Papa nullum habet iudicem, nisi in crimine heresis. 645. nu. 11.
*Papa non potest facere, quod non adimplens iuramentum non sit per iuratus. 117. nu. fin.
Papa iudicauit quod lapso biennio non admittatur exceptio non numeratæ pecuniæ. 38. nu. 1.
Papæ potestas, est summa potestas. 645. nu. 4. p. 240. co. 1.
Papa tolerat, vt clerici disponant de fructibus intuitu ecclesiæ, acquisitis. 388. nu. 46.
Papæ suprema potestas non præscribitur. 46. nu. 8.
Papa potest dispensare in matrimonio rato, & non consummato. 343.
Papa potest sine Cardinalium Consilio,

Cardina

Alphabeticus.

Cardinalem eligere, & officio priuare. 645. nu. 6.
Papa non debet sine causa concedere clericis facultatem disponendi de redditibus ecclesiasticis. 388. nu. 21.
*Papa potest aliquem sine causa priuare suo beneficio. 528.
Papa potest regem regno priuare. ibid. nu. 8.
Papa habet vtrumque gladium in temporalibus. 739.
*Pactum nudum firmatur iuramento. 551.
Pactum nudum, etiam de iure canonico non parit actionem. 84.
Passio Domini nostri Iesu Christi, de nihilo seruiret respectu virginis, si fuit absque originali peccato procreata. 655. nu. 3.
Patria potestas illum operatur effectum, vt quidquid acquirit filius, acquirat patri. 152. nu. 6.
*Par in parem non habet imperium, si duo iudicis ciuitatis delinquant. 161.
Parua vel magna quantitas, ad delationem iuramenti, relinquitur arbitrio iudicis. 7. nu. 21.
Paria sunt non facere testamentum, vel inutiliter facere. 71. nu. 9.
Parum est in iure, quod subuerti non possit. in præf. nu. 140.
*Parochus scholarium, est clericus illius parochiæ in qua habitant scholares. 413.
Parochi ciuitatis Toleti in qua consuetudo, damnatur. 458. nu. 21.
Parochus per duos etiam menses, non potest sine licentia episcopi à suo beneficio recedere. 385. nu. 5.
*Pater non potest filios pignori tradere, licet possit eos vendere. 270.
Pater de iure canonico non potest exheredare filiam, quæ contraxit matrimonium sine ipsius licentia. 7. numer. 1.
Pater usufructuarius tenetur præstare cautionem. 408. nu. 11.

*Pater accipiens emphyteusim pro se & filijs suis, non potest de illa disponere in præiudicium illorum. 325.
Pater tenetur dotare filiam, quæ matrimonium contraxit sine dotis promissione. 5. nu. 4.
Pater tenetur, extantibus filijs legitimis dotare filiam naturalem intra quantum. 365. nu. 6.
Pater administrator aduentitiorum filij, in negotijs illius, potest procuratorem constituere, ante licentiam contestatam. 330.
Pater habens bona aduentitia filij, de illis præsumitur soluisse condemnationem, contra eum factam. 513. numero. 3.
*Pater habens pupillum, relinquensque fideicommissum, in dubio censetur à pupillo relinquisse, & non à venientibus ab intestato. 236.
Pater consentiens in delicto filij, non videtur, quod pro eo soluit, fecisse animo repetendi. 513. nu. 4.
Pater usufructuarius in bonis filij, facta professione perdit usufructum. 64. nu. 4.
*Pater compellitur dotare filias iure actionis, non officio iudicis, & quid si filia sit diues. 5. & 37. nu. 3.
Parentes non succedunt filio habito in figura matrimonij, omittis publicationibus Concilij. 697. nu. 13.
*Pater rogatus à filio hereditatem alteri restituere, deducit duas quartas de iure canonico, de iure autem civili vnam tantum. in fine. 74.
*Pater non succedit filio habito in figura matrimonij, quando pater seclerat impedimentum. 697. nu. 13.
Pater potest vendere filium propter famem, sed tenetur illum reddimere cū peruenit ad pinguiorem fortunam. 729. nu. 7.
Pater non potest exheredare filiam errantem, quæ iam correctæ est. 537.
Pater habens filios primi matrimonij, non

Index

non potest donare ultra quintum secundæ uxori, etiam ex causa remunerationis. 237. nu. 1.
Pater non transmittit ad suos querelam non preparatam. 101. nu. 70.
*Pater tenetur dotare filiam naturalem diuitem. 565.
Pater & filius sunt correlatiui. 665.
Pater ex causa remunerationis potest filio spurio ultra quintum donare. 273. nu. 5.
Pater potest impugnare donationem inofficiosam. 665. nu. 5.
Pater potest contrahere titulo oneroso, in præiudicium legitime filiorum. ibi. nu. 24.
*Pater professio ordinem alicuius instituti, eius morte naturali, non expectata, tenetur monasterium legitimam portionem filijs restituere. 342.
Pater succedit filio legitimo in quinto bonorum. 2. nu. 37.
Pater non potest donare ultra quintum. 273. nu. 16.
Patria potestas cessat in patre proficiente religionem. 64. nu. 5.
Particio bonorum rerum ecclesiasticarum fuit facta anno. 470. quæst. 388. nu. 57.
*Pater volente alienare bona sua in fraudem filiorum, titulo oneroso, possunt filij petere officio iudicis legitimam portionem sibi assignari, unde percipiant sibi alimenta. in principio. 506.
*Pater transiens ad secunda vota succedit, tam in proprietate, quam in usufructu, in bonis filij prioris matrimonij, ab intestato decedentis, nullo fratre relicto. 671.
Pastor bonus debet condere pecus, non verò pilos & lanam euellere. 578. nu. mer. 24.
*Pater iam alienante bona sua, in fraudem filiorum, titulo oneroso, possunt filij petere officio iudicis legitimam portionem sibi assignari, unde percipiant sibi alimenta. 506.
Paupe præfertur diuiti in provisione capellaniæ. 693. nu. 37.
*Patrimonium ad cuius titulum quis est ordinatus, potest illud vendere in consulto episcopo, & alienare, sed secundum Concilium secus. 527.
Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, equiparatur beneficio ecclesiastico. ibi. nu. 1.
Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, gaudet privilegio bonorum ecclesiasticorum. ibidem. numero. 4.
Patrimonium ad cuius titulum aliquis ordinatur, potest vendi sine licentia episcopi, si aliunde ordinatus habeat unde vivere possit. 561. nu. 25. p. 121. co. 1.
*Patrocinium in causa promissum, intelligitur promissum, in prima, & secunda instantia. 597.
Patronus laicus potest intra quadrimestre tempus, variare toties quoties voluerit. 693. nu. 2.
Patronus dicitur ille, qui fundauit ecclesiam, vel capellam dotauit. 281. nu. 4.
Patronus qui est in possessione præsentandi, præfertur proprietario. 717. nu. 5.
Patronus laicus dicitur clericus, quando ex proprio patrimonio fundat capellaniam. 281. nu. 8.
Patroni ecclesiastici sunt, ecclesia, monasteria, & clericus. 281. nu. 9.
*Patronus clericus potest variare in præsentatione, toties quoties voluerit: & quid de laico. 692.
Patronorum interest ne capellani dimittant beneficia, ipsis expratis. 281. nu. 15.
*Patronus, siue clericus siue laicus, præsentans indignum, priuatur iure præsentandi. 659.
*Patruus præfertur nepoti in successione primogenituræ. 192.
Peccatum originale fuit in radice, quia omnes in Adam peccauerunt. 653. nu. mer. 4.

Alphabeticus.

mer. 4.
Peccata parentum non imputantur filijs. ibid. nu. 27.
*Peccat mortaliter, exigendo debitum ab uxore, qui contraxit matrimonium post votum simplex. 285.
Peccatum originale non derogat sanctitati, & puritati virginis; sed solū naturæ infirmitatē ostendit. 633. n. 7.
*Pecunia soluta ex compositione mortis alicuius monachi, acquiritur monasterio. 333.
Pecunia censetur res mobilis, & de his quæ seruando seruari non possunt. in prin. 312.
Pecunia est omnis res. in prin. nu. 143.
*Pecunia destinata ad emptionem prædiorum, censetur res immobilis. 312.
Pena commissi non committitur in solidum, contra omnes hæredes, sed contra non soluentem tantum. 75. nu. mer. 8.
*Pena legis, an in foro conscientie exigi possit. 687.
*Pena imposita per legem negatiue loquentem, incurritur sine monitione. 195.
Pene secundò nubentium, sunt sublate de iure canonico. 742. nu. 2.
*Pena ordinaria non potest apponi dà nato ex præsumptionibus. 337.
Pene in positæ à iure propter mendacium, habent locum interueniente dolo. 580. nu. 9.
*Pena applicanda fisco, facit crimen priuatum dici publicum, & quod quilibet de populo possit accusare eomittemtem. 216.
Pena legalis non debetur in foro conscientie, ante iudicis condemnationem. 687. nu. 5.
*Pena statutaria tollit penam iuris communis. 626.
Pena conuentionalis utroque iure debetur, & exequi potest. 687. nu. 6.
*Pena posita in principali, non censetur repetita in augmento. 318.
Pena non incurritur ex actu nullo. 527.
Penam pragmaticam taxæ panis, potest iudex ex causa moderare. 540. numero. 19.
*Pena apposta Titio, & eius hæredibus, cuius duo extiterunt hæredes, ab altero incurra committitur in solidum. 76.
Penam legis potest iudex ex causa temperare. 540. nu. 19.
*Pena imposita ipso iure, non est necessaria sententia declaratoria ad executionem. 113.
Pena conatus exequi potest, quando expressè à lege affectus punitur. 540. nu. 15.
*Pena committitur, si statuto caueatur, quod occissor habeat pacem ab hærede defuncti, & habuit ab uno tantum, cum essent duo. 77.
Pena extraordinaria debet puniri, qui deuenit ad actum proximum delicti. 540. nu. 13.
*Pena imposita fauore filiorum contra hæres secundas nuptias intra annum luctus, procedit de iure canonico. 742.
Penitentia non potest recipi, etiam de licentia parochi, ab alio non habente curam animarum. 513.
Penitentia non admittitur in his quæ ex gunt, presentia superioris. 283. nu. 5.
Perempta re apud emptorem casu fortuito, non habet locum. l. 2. C. de rescind. vend. secus si sua culpa. 443.
Philosophi circa mundi creationem, & materiam, varias habuerunt opiniones. in prin. nu. 132.
Perpetuum dicitur usque ad triginta annos. 207. nu. 8.
Peritis in sua arte est credendum, & qualiter hoc intelligatur. l. nu. 24.
Periurus non potest esse testis, cum distinctione tamē glossæ in c. quicumque. 6. quæst. 1. 396.
Persona non miserabilis, non potest agere pro dote, principaliter coram iudice ecclesiastico. 96.
*Petitorio & possessorio recuperande

E simul,

Index

simul intentatis obtinens, prius obtinet in possessorio, & postea in petitorio, quanvis aliter non probetur dominium. 334.
 *Pignora capta ex autoritate sententie diffinitiva, quanto tempore distrahi possint, relinquatur arbitrio iudicis. 633.
 *Portione hereditatis vendita à cohærede, si alia pars repudietur, accrescit emptori hereditatis. 69.
 Potentia animi, sequuntur corporis temperaturam. 653. nu. 9.
 *Possessio queritur domino, per constitutum factum procuratori, ipsius nomine. 156.
 Possidentis conditio, melior est in casu dubio. 284. nu. 46.
 *Possessor bonæ fidei facit fructus suos 499.
 Possessio beneficii remanet penes resignantem, conditione non impleta. 561. nu. 14.
 *Possessor malæ fidei, an teneatur ad fructus percipiendos à se, vel ab altero, sunt duæ communes distinctiones contrarie. 499.
 *Possessor bonæ fidei non tenetur restituere fructus industriales ià consumptos, etiã si factus sit locupletior. 119.
 *Possessor malæ fidei, ratione tituli excusatur à fructibus percipiendis. 120.
 Possessor rei emphyteuticæ, vel censui obnoxia, potest in solidum pro annuis redditibus actionem exercere in via executiva, aduersus omnes possessores. 75. nu. 20.
 *Possessio an sit vnica tantum, vel duplex. 640. & 3. nu. 59. & 63.
 *Possessorium non potest deduci post litem contestatã, vt petitorium prius deductum suspendatur. 436.
 *Possessor negans narrata in libello, prout in eo continentur, si postea couincatur possidere, amittit possessionem. 128.
 Possessor negans possidere se, si couincitur de medacio transfert possessio

nè in petitorè & est cõmunis intellectus ad l. fin. ff. de rei vend. ibid.
 *Positioni de mille, quicquid debet, tenetur cõfiteri in illa centum. 431.
 Posthumi institutio, cõcepta in vno casu, trahitur ad alium. 331.
 Positioni turpitudinè cõtineti, nõ tenetur quis respondere. 508.
 Potestas dispensandi est fauorabilis. 203.
 *Potestas suprema Papæ vel Cæsaris, nõ potest prescribi. 46.
 *Potestas eligendi censetur relicta, cui relinquatur vsusfructus, vel dominium. 68.
 Potentio vincit minus potentiorè. 248. nu. 5.
 *Pubertati proximi dicuntur, masculi post decem annos & dimidiũ, foemina vero post nouẽ & dimidiũ. 291.
 Pulchrum omne, à natura est amabile. 248. nu. 10.
 *Pupillaris facta filio, nõ cõstituto in patris potestate, & sine spe reddendi ad illam, valet si postea reddierit. 479.
 *Pupillaris facta extraneo validatur, extraneo postea arrogato per testatorem. 517.
 Pupillariter substituere filio emancipato non potest pater, etiam hodiè. 627.
 *Pupillaris substitutio reuocari non potest in codicillis. 264.
 *Pupillus non potest adire hereditatem, sine tutoris autoritate. 708.
 Plura delicta operantia plures effectus, pluribus poenis sunt castiganda. in prin. 417.
 *Plura delicta committit percutiens alterum vno ictu, in pluribus locis, vel simul pluribus vulneribus. ibid.
 *Pluralitas actuum, & appellationum, praesumitur, nè testes periurij reatu notentur. 600.
 *Plus, dictio, à testè pro lata, nihil magis operatur, quam sit ab eo dictum. 458.
 Plus valet vmbra senis, quam gladius & eloquentia iuuenis. in praef. numero. 88.
 *Plus tem

Alphabeticus.

Plus tempore petenti inducitur duplicatur in totum, & non pro parte. 125.
 Practica ex nima aperitia procedit, quæ facit artem. in praef. nu. 80.
 Practica est seruanda tanquam vera legum interpret. in praef. nu. 72.
 *Prælati nõ possunt res ecclesiasticas in feudum cõsanguineis concedere. 275.
 Præceptum negatiuum obligat semper, & ad semper, affirmatiuum non, nisi semper, & ad certum tempus. 729. numero. 3.
 Præconis vox, paucis innõtescit. 724. nu. 12.
 *Præmio positum vni ex pluribus, primo ad brauiũ currenti, duobus simul ingredientibus brauiũ, neutri debetur. 248.
 *Præmio posito vni ex pluribus primo ad brauiũ currenti, duobus simul ingredientibus brauiũ, neutri debetur, & debent omnes iterum currere, non illi duo tantum. ibid.
 *Præscribens decimas, debet probare famam, quod illas haberet ante Concilium Lateranense. 368.
 Præscriptio, cum peccato, de iure canonico est incompatibilis. 388. nu. 49.
 Præscriptio hypothecæ dotalis, cõtra tertios possessores, sufficit per decem annos inter praesentes. 3. nu. 5.
 *Præscriptione acquiritur dominium vtile, non directum. 252.
 Præscriptio in vltimis voluntatibus, in annuis praestationibus, solum cõsetur pro primo anno, & non pro futuris. 567. nu. 3.
 Præscribens re bona fide, nõ tenetur illam restituere si post cõpletam præscriptionem ad sit mala fides. 729. nu. 20.
 *Præscriptio cõpleta bona fide, tollit obligationem naturalem, vel saltem reddit illam inutilem. 397.
 Præscriptio in cipit currere mulieribus, à tempore quo maritus vergit ad inopiam. 63. nu. 6.
 Præscriptio immemoralis qualiter probetur, remissuè. 45. nu. 2.

*Præscriptio per malã fidẽ vnus, non impeditur quoad alterũ. 495.
 *Præscriptio iurisdictionis contra regẽ, qualiter procedat. 45. nu. 3.
 *Præscriptione per legẽ exclusã, intelligitur de præscriptione ordinaria decem vel viginti annorum. 496.
 Præscriptio sine possessione non procedit. 501. nu. 16.
 *Præscriptione cõpleta, si mala fides superueniat, præscribes nõ tenetur restituere in foro conscientie. 509.
 Præscriptio seruitutis discõtinue, qualiter causetur. 47. nu. 5.
 Præscriptio quare fuit introducta. 48. nu. 6.
 *Præscriptio statutoria currit contra minores. 531.
 Præscriptio completa nõ debet plus operari quã res iudicata. 48. nu. 11.
 Præscriptio triginta annorum nõ cõprehenditur per illa verba, non obstant te præscriptione. 207. nu. 10.
 Præscriptio rerũ corporaliũ, praesumitur cũ bona fide precessisse. 630.
 Præscriptio non excludit restitutionem in integrũ, ex capite ignorantie. 48. nu. 5.
 *Præscriptio seruitutũ nõ praesumitur inducta cũ bona fide. 630.
 Præscriptio & restitutio in integrũ, impediunt executionem. 48. nu. 3.
 *Præscriptio incepta in presentia, & in absentia consummata, excludit restitutionem in integrum. 201.
 Præscriptio non procedit in rebus quæ cõsistunt in facultate vtendi. 501. nu. 18.
 *Præscriptio cum mala fide non procedit etiam in præscriptione in memoriali. 388. nu. 24. nec in actionibus personalibus. in prin. 630. & 173.
 Præscriptio iuris exequendi currit cõtra regem, & cõtra ecclesiã. 48. nu. 16.
 *Præscriptioni, pacto partium renunciari potest. 174.
 Præscriptio est iniquum praesidium. 173. nu. 3.
 Præscriptio similis est solutioni. 597. numero. 2.

Index

Præscribens bona fide, non peccat. ibi. nu. 4.
 *Præscriptio immemorialis non requirit scientiam, & patientiam aduersarii. in prin. 45.
 Præscriptio ordinaria sufficit contra tertium bonorum possessorem. 3. nu. mer. 3.
 præscriptio meri & mixti imperij, nõ requirit scientiam & patientiam principis. 45.
 *Præscriptio triginta annorum, nõ excludit pactum de retrouendendo cũ dictione, quando cunq. 207.
 *Præscriptio completa, mala fides superueniens, non nocet præscribenti. 657.
 Præscriptio longi temporis inchoata, contra priuatum, cui ecclesia successit, procedit iure ecclesiæ, & non iure priuati. 36.
 *Præscriptio longissimi temporis, sicuti & alia impeditur per errorem iuris. 8.
 *Præscriptio successoris impeditur mala fide prædecessoris. 25.
 Præscriptio longi temporis impeditur mala fide prædecessoris, non autem longissimi. 25.
 Præscriptio non procedit in rebus consistentibus in facultate utriusque. 207 nu. 23.
 Præscriptio non procedit contra ea, quæ reseruantur in signum principalis potestatis: ea verò, quæ speciali priuilegio conceduntur, præscriptione immemoriali possunt præscribi. 46.
 Præscribi potest ius immiscendi. 714.
 *Præscribere non potest, qui alienare prohibitus est, nec etiam usufructuarius. 13.
 Præscriptio seruitutum realium, requirit allegationem tituli, & quod illius tituli virtute sint factæ annuæ præstationes. 47.
 Præscriptio seruitutum realium, non requirit tituli demonstrationem. in prin. ibid.

Præsens & tacens actui, qui illo etiã inuito poterat fieri, nõ cõsetur cõsentire, secus si illo inuito non poterat fieri. 202.
 Præsumptiones iuris sũt liquidissimæ probationes. 185. nu. 15. & 724. nu. 13.
 Præsumptio est pro inuẽtario, facta auctoritate iudicis. ibi. nu. 13.
 Præsumptio non debet præualere veritati. 731. nu. 5.
 *Præstatio annua, quãto tempore præscribatur: sunt tres communes opiniones contrariæ. 567.
 Præsentatio patroni ad capellaniam, debet effectum fortiri, vt possessio acquiritur præsentandi. 614. nu. 6.
 *Præteritio filij, ita demum reddit nullum testamentũ, si ipse hoc petat. 20.
 Præteritio patris reddit testamentum filij nullum. 101. nu. 35.
 Præteritio matris habet vim exheredationis. 101. nu. 63.
 *Præteritum & res veniunt in obligatione, in casu. l. 2. C. de rescind. v. d. 443.
 *Præteritum & interesse sunt idem, in materia eius quod interest. 82.
 Præuentio, ceteris paribus, semper prodest. 284. nu. 50.
 Præuentioni est locus, quando habet iudex accumulatiuam iurisdictionem. 678. nu. 20.
 Præuentio fit per citationem, & per capturam. 678. nu. 23.
 *Prima tonsura est ordo. 524.
 Primogenitura constituta, omnes descendentes censentur vocati. 725. nu. 5.
 *Princeps cõcedens cũ iurisdictione territorium, cõsetur etiã cõcedere merũ & mixtum imperium. 41. & 501. nu. 4.
 Princeps de plenitudine potestatis potest tollere citationem. 175. nu. 8.
 *Princeps non potest tollere primam citationem. in prin. ibid.
 Princeps potest subditos collectare, quando non habet de suo. 578. nu. 14.
 Principis potestas, ad ea quæ sunt humana & positua extenditur. 157. nu. mer. 9.

Princeps

Alphabeticus.

Princeps militat pro cõmuni vtilitate & sic debet de communibus viuere. 578. nu. 15.
 Princeps inuitis vassallis non potest castrum vendere, neq. alienare. 532.
 Princeps in his quæ dependent ab eius libera voluntate, potest procedere si ne citatione. ibid.
 *Princeps secularis non potest (etiã cũ causa) tollere vires iuramenti. 529.
 Princeps prius debet se præmunire de suo marsupio, quam subditos collectare. 558. nu. 17.
 Princeps non potest tollere primam citationem, ceteras verò potest. 175.
 Principis dispositio, contra ius diuinũ vel naturale, præsumitur sine causa. 529. nu. 3.
 Princeps solus potest gabellas, & noua vectigalia instituere. 578. nu. 19.
 Princeps peccat mortaliter, qui sine iusta causa nouum vectigal imponit. 578. nu. 20.
 Principis dispositio contra ius diuinũ non est valida. ibid. nu. 6.
 Princeps vicem pastoris gerit. 578. nu. 22.
 Princeps potest remittere iuramentũ indirecte, directe verò nõ potest. 188.
 Princeps non potest disponere circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium. 175.
 Princeps non præsumitur derogari iuri vocatorum ad maiorem. 2. nu. 58.
 Princeps sine causa non potest auferre alicui rem suam. 529.
 Principis scientia est necessaria ad inducendam consuetudinem. 359. nu. 2.
 Princeps auferens alicui rem suam, in his quæ sunt de iure positua, in dubio præsumitur, cum iusta causa fecisse. 529.
 Princeps nunquam intendit alicui præiudicium facere. 2. nu. 33.
 *Princeps disponens contra ea quæ sũt de iure naturali, in dubio præsumitur cum causa fecisse. ibid.
 Princeps auferens alicui ius suum, non præsumitur fecisse cum causa, & est communis. 529.

Principis dicto, asserentis esse constitutum in extrema necessitate, est credendum. 578. nu. 25.
 Princeps disponendo circa ea, in quibus non habet liberum arbitrium, non præsumitur habere causam. ibi.
 *Princeps ex causa publicæ vtilitatis, potest alicui auferre dominium. 578.
 Principes nunquã cõsueuerunt officiales antiquos mutare. 425. nu. 23.
 *Princeps de plenitudine potestatis potest absq. causa auferre dominium alicui. 577.
 Princeps semper præsumitur habere iustam causam. 578. nu. 21.
 *Princeps absq. causa potest quem naturalibus restituere, etiã in præiudiciũ heredis iam aduentis hereditatẽ, dũmodo bona nõ apprehenderit. 579.
 *Princeps absq. causa potest tollere dominiũ iure ciuili alteri quæsitũ. 580.
 *Princeps non potest remittere poenã parti applicandam. 581.
 *Princeps potest naturales natalibus restituere, etiã his quorum interest non citatis. 582.
 Priuilegia concessa militibus, extenduntur ad doctores & aduocatos. 329.
 Priuilegiũ nobiliũ, vt pro debito ciuili incarcerari nõ possint, est inductũ in fauorẽ totius nobilitatis. 685. num. 5.
 Priuilegia cõcessa militibus armatæ militiæ, extenduntur ad milites celestes. in prin. 328.
 *Priuilegia concessa militibus armatæ militiæ, ad opponendas exceptiones post sententiam, non extenduntur ad milites coelestes. 328.
 Priuilegiũ quod cõceditur descendẽtibus, non extenditur ad ascendentes in materia odiosa. 665. nu. 8.
 *Priuilegiũ quod nõ conueniatur corã iudice seculari, habet clerici, de iure diuino. 550.
 *Priuilegiũ secundũ derogat primo, habetĩ clausulã derogatoriã, si in secũdo dicatur, Nõ obstãte aliquo priuilegio, clausulã derogatoriã habetĩ. 611.
 Probatio in crimine hæresis, ad minus

E 3 debet

Index

- debet esse duobus testibus. 721. nu. 1.
 Probatio est rei dubie per testes, vel instrumenta ostensio. 7. nu. 4.
 Probatio criminis in genere, vel in specie, non fit per testes singulares. ibi. n. 5.
 Probatio per iuramentum custodis motum vel vinearum, dicitur vera probatio, & qualiter sit exequenda. 7. nu. 8.
 *Probatio non numerata pecunie, non admittitur post biennium. 39.
 Probatio admittitur in contrarium, aduersus declarationem iuratum, custodis montium. 7. nu. 9.
 Probationum genera non sunt coagustanda. 589. nu. 8. & quest. 7. nu. 10.
 Probatio in crimine hæresis maior requiritur, quam in alijs. 721. nu. 6.
 *Probatio non admittitur contra confessionem fictam, à lege inductam. 377.
 Probatio per iuramentum non est admitenda, quando per testes infringi possit. 7. nu. 16.
 Probatio debet esse de necessario concludens. 302. nu. 9.
 *Processus factus errore partium, coram uno iudice ex duobus, quibus fuit commissæ causa, sine clausula, quod si non omnes, valet & tenet. 61.
 Processus factus coram iudice sæculari, non facit fidem coram ecclesiastico. 296.
 *Procuratoris gesta, ante notificationem mandati, non valent. 134.
 Procurator potest petere executionem sententiæ. 632. nu. 8.
 *Procurator constitutus per hæc verba: Quoties opus fuerit, censetur habere speciale mandatum, sine expressione causæ. in fine. 134.
 Procuratoris mandatum, potest probari, per testes esse reuocatum. 400. numer. 7.
 Procurator non admittitur in causis criminalibus. 237.
 *Procurator promittens patrocinium in aliqua causa, tenetur illud præstare in prima, & secunda, instantia. 597.
 *Procuratoris acta in causis criminalibus, sunt valida, si exceptio nullitatis non opponatur. 237. nume. 3.
 *Procurator generalis impetrans ius iniquum, non præiudicat domino, non habenti ratum, siquæ retorquutio contra procuratorem. 256.
 Procurator generalis non potest actum facere per quem dominus incurrat poenam. ibid.
 Procurator non potest constitui in causis in quibus potest poni poena, usque ad relegationem descensum. 289.
 *Procurator non admittitur in causa criminali, in qua proceditur contra absentem ex forma statuti. ibid.
 *Procurator constitutus hoc modo, Constituo Titium asinum meum, ad agendum & defendendum, procurator remanet Titius, ac si diceret, Procuratorem meum. 470.
 *Procurator post litem contestatam non potest substituere. 330.
 *Procurator constitutus ad renunciandum beneficium cum iuramento, ex causa permutationis, non potest reuocari. 168. nu. 9.
 *Prodigus delinquendo obligatur. 148.
 *Prodigus delinquens, potest puniri usque ad mortem. 143.
 *Prodigus, etiam notorius, requirit sententiam declaratoriam suæ prodigalitatis, ut habeatur pro prodigo. 109.
 Proditor contra regem, punitur ex solo attentatu. 540. nu. 3.
 Professio religionis facta per metum, potest intra quinquenniū rescindi. 500. nu. fin.
 *Professio religionis facta sub conditione, quæ contra religionis substantiam est, violatur. 85.
 Professio religionis, dicitur morsciuilis. 64. nu. 2.
 *Prohibita alienari, non possunt præscribi, vel usufructui. 13.
 Prohibitio facta de filia, extenditur ad nepotem. 594. nu. 6.
 Prohibitio meliorationis facta de filia, causa dotis, respicit bonum publicum. ibid.

Alphabeticus.

- ibid. nu. 9.
 *Prohibita alienari, non possunt locari ad longum tempus. in principio. 199.
 Prohibitus contrahere, non censetur prohibitus facere donationem causa mortis. 695. nu. 14.
 Prohibitio de non alienando, semper est perpetua. 725. nu. 12.
 Prohibita alienari, non possunt præscribi, præscriptione. 10. vel. 20. annorum bene tam præscriptione. 30. vel. 40. annorum. 13.
 Prohibitus donare, intelligitur de donatione inter viuos, non causa mortis. 695. nu. 20.
 *Prohibitio alienationis bonorum, facta à testatore, comprehendit alienationem ex causa dotis. 743.
 *Prohibitio alienationis facta in contractu, cum generali hypotheca omnium bonorum, impedit translationem dominij. 673.
 *Prohibitio alienationis facta favore familie, inducit fideicommissum perpetuum. 725.
 *Promittens soluere centum cum iuramento, potest compensare sine perjurio. 231.
 Promissio dotis si præcedat, & sequatur confessio mariti de dote recepta, etiam durante matrimonio, illa confessio præiudicat creditoribus. 432. nu. fin.
 *Promitto, verbum, importat stipulationem, & non pactum nudum. 399.
 *Pronunciatio iudicis, & non sola relatio nuncij, dicentis nihil inuenisse, requiritur ut possit perueniri contra secundum possessorem. 272.
 *Proprietatis causa commissæ, non intelligitur commissæ causa possessionis. 736.
 *Protestatio annullat actum sequentem, contrarium tamen est in dependentibus à potestate protestantis, si fiat in continenti. 489.
 Protestatio non ligat manus iudicis. 694. nu. 1.
 *Proximitas testatoris, & non hæredis attenditur in substitutione fideicommissaria. 398.
 Proximitas debet considerari tempore successionis. 606. nu. 15.
 Poena fisco applicata, non admittitur pro ea cessio bonorum. 701. numero. 6.
 *Proxenetæ, seu mediatores, possunt esse testes super contractu in quo intercesserunt, si utraq pars consentiat. 75.
 *Processus factus non impetrata à patre venia, est nullus. 638.
 Processus factus à iudice sine defensore, non valet. 237. nu. 7.
 *Potestas gladij de qua in l. imperium. ff. de iurisd. omnium iud. solum extenditur ad gladium materiale. 639.
 Punendus nemo est ultra quam delinquit. 75. nu. 7.
 *Possessionis species est unica, & non duplex secus de iure regio. 640.
 Pupillaris tacita excludit auiam & auum paternum. 70. n. 3.
 Pupillus adeundo hæreditatem facit contractum, et sic remanet obligatus. 710. nu. 5.
 Pupillaris substitutio tacita, aliquando plus operatur quam expressa. 70. numer. 2.
 Q
 Quadriennium non competit debitoribus ad retrahendam rem auctoritate iudicis venditam, ad instantiam creditoris, sed semper poterunt retrahere. 633. nu. 5.
 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur secundum tempus verbi. 653. numero. 19.

Index

Qualitas à testatore requisita, debet interuenire à principio, & non sufficit in fine. 662. nu. fin.
Quando lex punit factum, non est curandum de iuris effectū. 5. numero. 10.
*Quartus intellectus quē assignat glossa. ad. l. vn. C. quando non petent. part. approbatur & reprobat. communiter. 262.
Qualitas clericatus superueniens lite pendente, non prodest. 693. numero. 23.
Qualitas ordinis, superueniens lite pendente, non consideratur. ibid. numero. 27.
*Quando timetur de longa absentia partis, quæ est in propinquis, potest citari generaliter à principio: causæ ad omnes articulos vsq; ad diffinitiuā inclusiue. 22.
Quando periculum est in mora, recedimus à regulis iuris communis. 267. nu. 5.
*Quæ requirunt causæ cognitionem, non possunt delegari. 544.
Quæ sita per filium, cum pecunia paterna, pro dimidia erunt bona aduentitia, ipsius filij. in prin. 152.
Quæ differunt secundum plus, & minus, non differunt specie. 511. numero. 8.
Querela inofficiosi datur patri præterito, in præmium emancipationis. 101. nu. 55.
Querela inofficiosi testamenti, competit filiis exhereditatis, non verò præteritis. 101. nu. 20.
Quæ sunt reseruata in signum principalis potestatis, nō possunt præscribi: quæ autem speciali priuilegio cōceduntur, præscribuntur, præscriptione immemoriali. 46.
Quibus non conueniunt verba legis nec eius dispositio. 2. nu. 84.
Quinquennio transacto, nō vitur reus beneficio celsionis bonorum. 701. nu. mer. 2.

Qui in vno grauatur, in alio debet releuari. 653. nu. 23.
Qui tenetur ad simplicem cautionem, non tenetur dare fideiussores. 66. numero. 1.
*Quota litis, nec de consuetudine debere potest. 420.
Qualitas legitimitatis semper censetur considerata, ad tempus nascendi. 2. nu. 66.
*Qualitas personæ minantis, & offensis, facit vt minans condemnari possit, si ille cui minæ factæ sunt, mortuus reperiatur. 642.
Qualitas in aliquo actu requisita, sufficit à principio interuenisse, licet postea non duret. 729. nu. 25.
Qualitas substantialis, debet à principio dispositionis interuenire, nec sufficiet ex post facto. 2. nu. 72.

R.

Rapina, & sacrilegium est, quod clericus aliquid detineat ultra victum & vestitum. 388. nu. 9.
Raptus poena grauissima est. 596. nu. mer. 1.
Raptor dicitur, qui per vim virginem stuprauit. ibid. nu. 7.
Raptus est illicitus coitus: à corrumpendo dictus. ibi. nu. 9.
Raptor qua poena sit puniendus, & quando liberetur ab ea. ibidem. numero. 23. & 27.
Ratio fundamentalis. l. 55. Tauri, ea est, ne fiat præiudicium marito. 694. numero. 11.
Ratio legis est anima legis, & verba sunt corpus. ibi. nu. 22.
Ratio dispositionis est ipsa dispositio. 653. nu. 33.
Ratione contractus quis sortitur forum, & etiam ratione distractus. 154.

Ratiha

Alphabeticus.

Ratihabitio sufficit quod sit tacita. 54. nu. 4.
Ratione contractus sortitur quis forum si iudex fecerit summariam informationem, quod contrahentes in illo foro contraxerint. 154.
Recognitio chyrographi potest executioni mandari, etiā si negetur debitum. 36. numero. 2. & 362. numero. 12.
Reconuentionis ratione, iudex incompetens, efficitur competens. 736. numero. 5.
*Recusatio iudicis non requirit causæ insertionem, etsi iudex ad vltiora procedat, acta sunt nulla. 680. & 347.
*Reductio causæ ad arbitrium boni viri, excludit appellationem. 453.
Reductioni ad arbitrium boni viri, nō videtur renunciatum, per transcursum, anni. 89.
Reductio ad arbitrium boni viri, potest peti intra 30. annos. ibid.
Reductioni ad arbitrium boni viri, potest renunciari per partes, sed data e normi latione potest peti. ibid.
Reductio ad arbitrium boni viri, de iure regio intra decem dies est petenda. ibid.
*Reductio ad arbitrium boni viri, renūciata cum iuramento, potest peti data enormi latione. ibid.
*Reductionem ad arbitrium boni viri, iuramento renunciatam, potest petere enormissimè latus, & non erit per iurius. ibid.
Rei vendicatio non requirit subiectū actionis personalis, sed dominium verum, vel fictum. 103. nu. 28.
Rei vendicatio competit, etiam si hæreditas non sit adita. 103. nu. 27.
Relatio quæ fit de vna scriptura ad aliam, non vitiat dispositionem. 44. nu. 1.
Relatio sola nuncij, dicentis nil inuenisse, non sufficit ad excusationem faciendam contra secundum possessorem,

sed requiritur iudicis declaratio. 372.
*Relaxatio iuramenti non requirit partis citationem per viam agendi. 171. nu. 3.
Relaxatio solum habilitat personam. 434. nu. 8.
Relaxatio iuramenti, peti potest ab eo, qui iurauit non petere relaxationē. 171. numero. 3. vbi hoc latius declaratur.
*Relicta in codicillis, confirmantur per aditionem hæreditatis ab intestato, quando non est hæres institutus. 335.
Relaxatio iuramenti, non est necessaria, quando iuramentū fuit per metū extortū. 604.
*Relicta episcopis, vel clericis, à suis propinquis intra quartum gradum, censentur relicta intuitu personæ. 599.
*Relicta canonicis, alicuius ecclesiæ, acquiruntur ecclesiæ, & non canonicis. 278.
*Religionem ingressus, tenetur relinquere legitimam monasterio quod ingreditur, ne rumpatur testamentū eius. 121.
Religiosus creatus executor testamenti, sine licentia superioris, nec eo cōtradiciente, si officium exerceat, valent acta per eum. 404.
Remate de rentas se considera para los diezmos. 458. nu. 29.
Remuneratio non est propriè donatio, sed solutio debiti. 273. nu. 9.
Remuneracionis causa permittitur, quod aliàs de iure est prohibitū. ibi. nu. 17.
*Ré deferens alienam trāsiens per quēcunq; locū poterit ibi, pro ea conueniri, si cum ea inueniatur. 313.
Remedium ordinarium non facit cessare extra ordinarium, quando extra ordinarium est pinguius. 338.
Rem præcisè tradere, non interesse compellitur venditor. 459.

E 5 Reme-

Index

- Remedium.c.redintegranda.3. quæst. 1
est nouum. 52.
- Remedium d.c. competit contra quæ
libet possessorem. ibid.
- *Remedium. d.c. habet locum contra
possidentem titulo & bona fide. ibi
dem.
- *Remedium. d.c. competit etiam pro
rebus laicorum. 53.
- Regna iudicio fortis aliquando fuerunt
diuissa. 284. nu. 24.
- Reges Catholici loquendo cum excō-
municatis notorijs, non incidunt in
excommunicationem. 698. nume-
ro. 14.
- Regi concessa in signum supremæ po-
testatis, non præscribuntur. 43. nume-
ro. 6.
- Regula de subrogandis non procedit
coram ordinarijs locorum. 281. nu-
mer. 17.
- Regulæ cancellariæ non constituunt
ius generale, neq; habent locum co-
ram ordinarijs locorum. in præfa.
nu. 28.
- Rex habet fundatam suam intentionē
quoad vniuersalem iurisdictionem.
45. nu. 4.
- Regressus non datur de priuatione ad
habitum. 606. nu. 4.
- Remissio conductionis pedagiorum
est facienda propter bella vrgentia.
441.
- Remissio non habet locum in causis ci-
uilibus. 154.
- Remissio non est facienda, nisi prius
cōstet sumariē de delicto. 678. nume-
ro. 18.
- Remissioni est locus, quando renuncia-
tur proprio foro & domicilio. 154.
numer. 7. & quid de iure regio. ibi-
dem.
- Remissio habet locum in contracti-
bus, quando reus est nimis cōtumax
154.
- Renunciatio iuri hypothecæ non for-
titur effectum, marito non existen-
te soluendo. 3. nu. 12.
- *Renunciare exceptioni non numera-
ta pecuniæ, non potest aliquis, nec
beneficio cessionis bonorum. 365.
- Renunciatio non extenditur ad non
cogitata. 723.
- *Renunciare priuilegio nobilitatis nō
potest nobilis, vt prò debito civili
incarceretur, etiam cum iuramento.
688.
- *Renunciatio insinuationis non valet
in eodem instrumento. 222. nume-
ro. 19.
- *Renunciatio. l. de his. ff. de transactio-
nibus, etiam cum iuramēto nō valet
706.
- *Renunciatio casuum fortuitorum, in
telligitur de consuetis, non de insoli-
tis. 702.
- Renunciatio casuum fortuitorum dici-
tur specialis, quando aliquis suscepit
in se omnes casus fortuitos. 135. nume-
ro. 6.
- *Renunciatio Macedoniani, non fir-
matur iuramento. 562.
- Renunciationes habent tacitam condi-
tionem vt pacta seruentur. 561. nu-
mer. 20.
- Renunciatio exceptionis non nume-
rata pecuniæ, valet iurata. 365.
- Renunciatio facta ex certa causa, est
nulla, si causa non sequatur. 561. nu-
mer. 19.
- Renunciatio legitime ob causam pro-
fessionis, valida est, non obstante læ-
sione. 115. nu. 6.
- Renunciatio generalis omnium reme-
diorum, non valet. 511.
- Renunciatio iuris prohibitiui, facta
cum iuramento, valet. 258. nume-
ro. 3.
- *Renunciatio Velleiani facta extra iu-
diciū valet, si tamen adsit certiora-
tio. 562.
- Renunciatio hypothecæ, dicitur dona-
tio, intermaritum & uxorem. 3. nu-
mer. 14.
- *Renunciatio Velleiani facta à mulie-
re valet, licet non sit certiorata. 723
num.

Alphabeticus.

- nu. 6.
- Renunciatio hypothecæ iurata à mu-
liere, valida est. 3. nu. 18.
- *Representatio cadit in fideicommis-
so familiæ relicto. 197. nu. 6.
- Representatio non habet locum, quā-
do maior vocatur ad successionem.
ibid. nu. 3.
- Repulsæ testium requirunt speciale mā-
datum. 135. nu. 7.
- *Repudiare hæreditatem, & legitimā
acceptare, non potest filius. 711.
- Respublica, qualiter regenda & guber-
nanda est, traditur. 284. nume. 39. &
40.
- Resignatio beneficij, facta sine consen-
su patroni, est nulla. 281. nu. 14.
- Resignatio simoniaca, non abdicat ius
resignatorio. 561. nu. 35.
- Resignatio facta in manibus, non habet
potestatem eam recipiendi, est nul-
la. ibi. nu. 36.
- Resignatio facta non expresso valore,
vel non seruata forma, est nulla, &
non abdicat ius resignanti. ibi. nume-
ro. 37.
- Resignans non facit fructus suos, pos-
quam resignatio fuit admissa, in qua
quæstione refero sex opiniones. ibi.
nu. 38.
- Resignans tenetur restituere fructus
perceptos post admissam resignatio-
nem. ibi. nu. 40.
- Resignans potest percipere fructus be-
nificij, donec sibi literæ resignatio-
nis intimentur. ibid. nu. 40.
- Resignatio debet esse nota, vt resignā-
ti, no verò extraiudicialiter. ibid. nu-
mer. 42.
- Resignatarius, vsq; ad diē datæ suppli-
cationis, potest percipere fructus.
ibi. nu. 47.
- Resignationis literæ possunt expediri
in curia Romana, & pars potest pro-
uisione sibi facta non vti. ibid. nu-
mer. 43.
- Resignans, in foro conscientie potest
fructus percipere, donec literæ resigna-
tionis intimentur. ibi. dem. nume-
ro. 57.
- Resignatarius, vsq; ad diē præstiti con-
sensus potest poenitere. ibidem. nume-
ro. 3.
- Resignatarius habetur pro mortuo, &
priuatio inducitur ipso iure. 561. nu-
mer. 3.
- Resignans priuatur suo beneficio, sequen-
ta resignatione. ibid. nu. 2.
- Resignatio facta coram Papa, vel ordi-
nario statim abdicat ius. supr. nume-
ro. 4.
- Resignatio facta sub cōditione, est nul-
la, donec conditio adimpleatur. ibi.
nu. 5.
- Resignatio si non habet effectum, pos-
sunt permutantes reddere ad benefi-
cia resignata. ibid. nu. 7.
- Resignatio conditionalis vel respecti-
ua, non sortitur effectum conditio-
ne non sequuta. ib. nu. 12.
- Resignatio conditionalis perindē est
ac si facta non fuisset. ibidem. nume-
ro. 13.
- Resignatio, si ex quacunq; causa nō ha-
bet effectum, non perditur ius benefi-
cij. ibid. nu. 21.
- Resignatio beneficij ad cuius titulum
clericus fuit ordinatus, non valet si-
ne licentia ordinarij. ibidem. nume-
ro. 22.
- *Res iudicata, & autoritas iudicis, fa-
ciunt valere dationem curatoris
per errorem, homini sanæ mentis.
108.
- Res prohibita alienari, non potest loca-
ri ad longum tempus. in principio.
199.
- *Res prohibita alienari, non potest vsu
capi, nec præscribi. 13.
- Res prohibita alienari, (quæ peruenit
ad dominium non prohibitum,) po-
test præscribi præscriptione longi tē-
poris. 13.
- Res perijt periculo domini. 312. nu. 7. &
729. nu. 27.
- Res prohibita alienari, potest locari.
199.

Index

Res prohibita alienari, non potest præscribi præscriptione. 10. vel. 20. annorum, bene tamen. 30. vel. 40. annorum. 13.
*Res publica gaudet beneficio restitutionis. 4.
Repugnantia rerum, quasi à natura in est. in præf. nu. 139. & 128.
Reipublice interest, quod crimina manifestentur. 323.
Rei vendicatio cõpetit pro legatis. 103 nu. 2.
Reservata in signum principalis recognitionis, non possunt præscribi, quæ verò speciali privilegio conceduntur, possunt, præscriptione immemoriali. 46.
*Res & pretium sunt in obligatione in casu. l. 2. C. de rescind. vendit. 443.
Restitutio in integrum, quæ competit reipublicæ, competit etiam cui libet ciuitati. 4.
Res iudicata translationi æquiparatur. 72. nu. 3.
Restitutio in integrum competit principi, aduersus omnem contractum. 4.
*Restitutio in integrum competit etiam castris & villis. ibid.
Restitutio in integrum competit castris & villis, habentibus plures habitatores & vicinos, secus in habentibus paucos. ibid.
Restitutio quæ competit ciuitatibus, castris, & villis, est intelligenda de restitutione quæ datur ex clausula generali, & non quæ datur de iure minoribus. ibid.
Restitutio in integrum ex capite ignorantie, competit aduersus præscriptionem. 30. vel. 40. annorum. 48. numer. 2.
*Restitutio in integrum non competit pro modica læsione. 658.
*Restitutio quæ conceditur maioribus, est fauorabilior ea quæ conceditur

minoribus. 410.
Restitutio in integrum tantum iuvat minoribus, quantum appellatio maioribus. 350. nu. 6.
Restitutio ex capite ignorantie, competit aduersus præscriptionem centum annorum. 48. nu. 3.
*Restitutio in integrum non competit ecclesiæ, aduersus præscriptionem completam. 500.
Restitutio aduersus quadriennium cõceditur impedito de facto. 48. numero. 4.
Restitutio quæ conceditur ex gratia, non fit cum fructibus. 536.
Restitutio quæ fit beneficio. l. 2. C. de rescind. vend. non est facienda cum fructibus, nisi à tempore moræ. ibidem.
Restitutio in integrum competit aduersus tres sententias conformes. 48 nu. 12.
*Residentia personalis requiritur in beneficijs curatis, de iure diuino & canonico. 585.
Restitutionis præceptum est affirmatiuum, & negatiuum secundum quid. 729. nu. 2.
*Restitutio in integrum ex clausula generali, datur aduersus sententiam quæ transiit in rem iudicatam. 542.
Restitutio in integrum competit ecclesiæ, & pauperibus, transactis. 40. annis, ex capite ignorantie. 48. numer. 17.
Restitutio ablati differri potest ex iactura status & dignitatis. 729. numero. 30.
Restitutio in integrum potest proponi per procuratorem habentem speciale mandatum, quando principaliter intentatur. 135.
*Restitutio non est facienda, quando in extrema necessitate aliquid fuit ablatum, licet fur perueniat ad pinguiorem fortunam. 729.
Restitutio natalium non retro trahitur

Alphabeticus.

tur in præiudicium legitimorum. 606 nu. 36.
Restitutionem in integrum nõ perdit minor iurans non venire contra cõtractum. 171.
*Reus nollens iurare, nec iuramentum deferre, non habetur pro confesso, quando actor nihil probauit. 305.
*Reus non compellitur litem præcisè contestari. 307.
Reus criminis, est bonorum possessor suæ vitæ & rerum. 721. nu. 7.
Reus propter nimiam contumaciã capi potest. 153. nu. 2.
*Reus ob defensionem proprii iuris, potest obijcere testibus crimina iniuriosa, sine hoc quod teneatur iniuriarum actione. 323.
Reus in defensionem proprii iuris, poterit obijcere testibus crimina iniuriosa, protestans tamen se non opponere animo iniuriandi. ibid.
Reus criminis, in tribus locis potest puniri. 678. nu. 3.
*Reus negans, etiam si postea confiteatur, non meretur pœnæ diminutione ex forma statuti. 416.
Reus criminis in eo loco debet puniri, in quo delinquit. 678. nu. 11.
Reus ob defensionem proprii iuris poterit obijcere testibus crimina iniuriosa, & si non probauerit tenebitur iniuriarum actione. 323.
*Reus non potest deducere possessorium post litem contestatam, vt suspendatur petitorium deductum ab actore. 436.
*Reus à quo iudex exigit iuramentum, non seruato iuris ordine, si non præcedat infamia, non tenetur respondere. 603.
Reus metu iudicis soluens, non videtur appellationi renunciassè. 732. numer. 10.
*Rustico sagaci non est subueniendum. 58.
Rustico, quando non est parcendum.

ibid. nu. 3.
Rusticus dicitur, qui est rusticus opere & conuersatione. ibidem. numero. 5.
*Remedia possessoria, non competunt personalibus obligationibus. 656.
*Res empta & obligata, deinde euicta, reuertitur obligata ad venditorem. 660.
*Rei ecclesiastica alienatio, vt valeat, duò necessario requiruntur copulatiue. 667.
*Rogatus restituere post mortem focudum, potest in vita facere restitutionem. 686. nu. 5.
*Romanus Pontifex, in temporalibus non habet vtrunq; gladium. 739.
Rotæ decisio, dicitur communis opinio. in præf. nu. 25.

S.

*Sacerdos proprius scholarium, ad confitendum, & sacramenta recipienda, dicitur ille parochus parochiæ in qua habitant. 413.
Sacerdos dicitur, iuris interpretatione ille qui intra annum potest ordinari. 693. nu. 10.
*Sacrilegium committit auferens non sacrum de loco sacro. 363.
Sanctorum corpora sine deformitate sunt resurrectura. 248. nu. 16.
Salarium debetur filio, qui rem patris gessit. 152. nu. 10.
Salarium non debetur famulo, qui receptus fuit, non assignata mercede. 288. nu. 5.
*Salarium debet præstari aduocatis in initio litis. 598.
Salarium aduocatorum tenetur iudex taxare, quando nihil fuit conuentum à principio. 288. nu. 8.

Salarium

Index

Salarium à principio constitutum, potest iudex moderare. ibidem. numero. 9.
 *Satisfactio pro peccatis non valet, nisi fiat in statu gratiae. 259.
 Satisfacere tenetur pauper, cui ususfructus relictus est. 66. nu. 7.
 *Scientia & patientia aduersarii, non requiritur in prescriptione immemoriali. 45.
 Scientia & patitia alicuius, probatur per famam. 302. nu. 12.
 Scientia facit nos scire per causas. in praef. nu. 117.
 *Scriptura facta iudicis auctoritate, in qua est facta mentio de aliqua scriptura vel priuilegio, sufficit ad probandam litteram scripturam vel priuilegium, licet eorum tenor ibi non referatur. 44.
 *Scriptura est necessaria in contractu emphiteutico. 356.
 Scriptura publica duobus conficitur testibus. 43. nu. 7.
 Scripturae magis creditur, quam testi dicenti, non ita dixisse prout apparet in scriptura. 381.
 *Secundum decretum interponitur, quando iudex arbitratus est. 160.
 *Secundum decretum non requirit citationem partis, saltem personalem. 308.
 Scrupulosa inquisitio non est facienda contra principem. 578. numero. 26.
 Securiora & rutiliora sunt elligenda. in praef. nu. 34.
 *Semiplena probatio sufficit in causis possessorijs. 177.
 Senior praefertur iuniori, in prouisione capellaniae. 263. nu. 26.
 *Sententia possessionis, de iure civili non recipit appellationem, nec supplicationem, secus tamen est de iure canonico. 15.
 Sententia possessionis, quae de iure civili non recipit appellationem, potest argui de nullitate. ibid.

*Sententia lata à iudice super maiori quantitate, de qua ipse poterat cognoscere, valet in concurrenti quantitate de qua poterat. 60.
 Sententia lata in via executiua, non praediuicat causae principali. 641. numero. 1.
 *Sententia lata super causa summaria est diffinitiva. 641.
 Sententia lata à iudice, super maiori quantitate de qua poterat cognoscere, si continet plura capitula, valet in his quae non excedunt quantitatem de qua poterat iudex cognoscere, et non in alijs: Si autem vnum capitulum, non valet. 60.
 *Sententia confirmatoria, à quo iudice exequenda sit. 617.
 Sententia praesumitur translata in rem iudicatam in factis antiquis. 425. numero. 2.
 *Sententia lata praetextu iuramenti illius qui damnum passus est, non reuocatur praetextu instrumentorum de nouo repertorum. 97.
 Sententia arbitraria praesumitur lata virtute compromissi, licet de eo non appareat. 425. nu. 3.
 *Sententia declaratoria non est necessaria ad executionem, quando poena est apposta ipso iure. 113.
 *Sententia lata ex consilio sapientis, non transit in rem iudicatam, quin retractari possit consilio alterius eminentioris, et melius sentientis. 373.
 Sententia declaratoria requiritur, ut contumax habeatur pro confesso. 377.
 Sententia & confessio, irrogant infamiam, non delictum etiam notorium, nec probatio. 396.
 *Sententia est ferenda in personam procuratoris, & non in personam domini. 418.
 *Sententia arbitraria est exequenda sine eo quod libellus praecedat. 418.
 Sententia lata contra communem opinionem

Alphabeticus.

nionem est iniqua. in praef. numero. 13.
 *Sententia lata contra possessorem maioratus, praediuicat successoribus, etiam non citatis. 636.
 Sententia lata in poenaliibus, reus tenetur in foro conscientiae. 687. numero. fin.
 Sententia arbitraria praesumitur lata virtute compromissi, licet de eo non constet. 522. in fine.
 *Sententia excommunicationis requirit causam. 718.
 *Sententia noctu lata, non valet. 607.
 Sententia est ferenda in personam domini, & procuratoris simul. 418.
 Sententia de remate non exequetur propter instrumenta nouiter reperta. 650. nu. 5.
 Sententia non minus factis quam verbis approbari potest. 732.
 *Sententia lata super feudo antiquo, contra vnum ex agnatis, non nocet alijs, etiam illi substitutis, si non fuerint citati, vel ignorarunt causam agitari. 520.
 Sententia lata contra patrem in causa nobilitatis, nocet filiis quibus obstat res iudicata. 636. nu. 3.
 *Sententia absolutoria aufert verum dominium ab actore. 521.
 Sententia lata contra legem, & contra stylum, & communem opinionem, est nulla. in praef. 85.
 *Sententia excommunicationis, lata pro crimine, iure diuino, vel naturali, prohibito, ligat etiam absentes. 568.
 *Sententiae duae, latae super eadem re, non possunt ambae transire in rem iudicatam. 616.
 Sententia prolata à Pilato contra Christum dominum Deum nostrum, non importat infamiam. 419.
 *Sententia lata in appellatione expresse confirmata, agitur ex sententia confirmante, & non ex confirmata. 617.

*Sequester penes quem est depositum ius patronatus, non habet ius presentandi. 740.
 Seruus & monachus, non coguntur ad dire hereditatem, & faciunt venire substitutum. 446.
 Sepeliri potest qui habet duas sepulturas, in qua elegerit. 284. nu. 28.
 Septenarius numerus plura notanda habet vide. 746. nu. 21. cum sequentibus.
 Simoniae crimen qualiter, & quibus testibus probetur. 280. nu. 7.
 *Simoniam est prohibita de iure diuino. 260.
 Simoniacus mentalis non tenetur ad restitutionem, secundum communem, alij contra. 483.
 Simplicitas excusat à delicto. 58. numero. 2.
 Simplicitas est legibus amica. ibid. numero. 1.
 *Signo crucis in instrumento inuentum, non apposto, vitatur instrumentum. 589.
 *Signum notarij requiritur de substantia publicae scripturae. 32.
 Signum est quasi testis scripturae. 745. numero. 1. & denotat dominium. numero. 5.
 *Sodomita est degradandus, & curiae saeculari tradendus. 248. nu. 3.
 Sodomiae crimen punitur ex solo attentatu. 540. nu. 2.
 Sodomitae fuerunt mortui ea nocte qua natus est Christus. ibidem. 247. numero. 9.
 Sodomiae primus inuentor Orpheus fuit. 247. nu. 12.
 Sodomiae crimen Hispani abhorrent, Itali appetunt. 247. nu. 13.
 *Solutio facta per relationem ad libros rationum, non probat, si de illis non constat. 44. nu. 4.
 Solutum ex causa transactionis non repetitur. 72. nu. 2.
 *Solutio monetarum à principe mutatarum, qualiter sit facienda. 219.
 Solutum ex minus solemniter testamento repeti

Index

repeti non potest. 71. nu. 11.
Solutum à patre pro filio reddimēdo ab hostibus, non imputatur in suam legitimam. 513. nu. 9.
Solutum à patre pro delicto filij, confendum est in parua, vel in magna quantitate. ibi. nu. 9.
*Solutio census non praescribitur, etiā per mille annos. 567. nu. fin.
Solutio facta metu iudicis ad reddimēdam vexationem, non praeludicat appellationi interpositae. 722. numero. fin.
Socius criminis non est testis omni exceptione maior. 280. nu. 3.
Socius criminis non est idoneus testis in civilibus, nec in criminalibus. ibi. nu. 5.
*Socius omnium bonorum non potest dotare filiam de communi, nisi hoc expresse actum sit. 189.
Socius criminis in debito simoniae, est idoneus testis. 280. nu. 7.
Societas contrahitur, quando vnus ponit industriam, alter capitale. 152.
Sors dirimit causas dubias. 284. numero. 19.
Sortis iudicio gētiles vtūtur, & ibi plura de iudicio sortis referuntur. 284. nu. 22.
Solemnitas quae requiritur in testamento inter extraneos, requiritur etiam in testamento inter liberos. 50. numero. 2.
*Solemnitas extrinseca, non praesumitur. 522.
Solemnitas & numerus testium, quae requiritur in testamento, requiritur in donatione causa mortis. 695. numero. 33.
Solemnitas testamentorum & testium, fuit inducta ad obuiandas falsitates. 4. nu. 3. & 157. nu. 2.
Solemnitas eadem requiritur in testamento inter liberos, quae inter extraneos. 730. nu. 4.
*Spoliatio potest opponi post litem contestatam, ad effectum sublinendi peti-

torij. 239.
Species corporis simulacrum est mentis. 248. nu. 13.
*Spurius filius potest haeres institui in tempus quo fuerit legitimatus. 472.
Sponsus de futuro non potest inuitus compelli praecisse contrahere matrimonium. 604. nu. 11.
Sponsa de futuro, quid lucretur per osculum. ibi. nu. 13.
Sponsus de futuro peccat, cognoscendo sponsam, affectione maritali. 391. nu. 7.
Stabulariorum genus furacissimum est. 685. nu. 3.
Sponsalia de futuro dissoluantur plurimus modis. 604. nu. 13.
*Sponsalia ante septennium, contrahi non possunt. 746.
*Statuta loquentia de haerede, habent locum in bonorum possessore, quauis strictè sint interpretanda. 10.
Statutum prohibens aliquem donare fauore filiorum, comprehendit nepotes. 694. nu. 12.
Statutum laicorum, prohibens alienationes census in ecclesiam, valet. 36. nu. 8.
*Statuto si cauetur, quod occissor habeat pacem ab haerede defuncti, vt liberetur à morte, defuncto relinquent duos heredes, si fecit pacem cum vno, non liberatur. 77.
*Statutum loquens in personam, extenditur ad forenses, quoad bona sita in territorio statuentium. 724.
*Statuto cauente, quod muliere praemortua, maritus lucretur partem dotis, muliere mortuamondum cognita, nec ad domum traducta, nihilominus maritus lucratur illam partem. 110.
Statutum extenditur ad casum priuilegiatum. 2. nu. 19.
Statutum potest minuire legitimam de bitam descendantibus. 112.
Statutum potest in totum tollere legitimam

Alphabeticus.

timam cum causa. ibi.
Statutum loquens in casu, verò, intelligitur in casu ficto, ex vi equiparatorum. 2. nu. 21.
*Statutum potest in totum tollere legitimam iure naturae descendētibz debitam. ibi.
Statuto stante, quod filia non succedat deficientibus masculis, succedit filia abintestato. 115.
*Statuto praefigente terminum iudici, ad inquirendum pro delictis, talis terminus currit à die scientiae. 676.
Statutum coarctans modum probationis, respectu clerici agentis, non valet. 142.
Statutum cogens subditos adcoquendum, vel molendum, in furnis, vel molendinis, ciuitatis, non comprehendit clericos. ibi.
Statutum excludens praescriptionem, restringitur, ad praescriptionem minoris temporis, quam triginta annorum. 207. nu. 9.
Statutum prohibens alienationes fieri in ecclesias, non valet. 142.
Statutum prohibens ius succedendi ingredi entibus religionē, non valet. ibidem.
*Statutum non potest infringere vires iuramenti. 188.
*Statuto disponente, quod decedente vxore vir lucretur certam partem dotis, viuētibz socero ac patre viri, tenetur vir illam partem fratribz communicare. 146.
Statutum disponēs, quod debitum certo tempore praescribatur, non valet. 173.
*Statutum quod mulier non possit testari sine consensu mariti, vel propinquorum, non valet. 233.
*Statuto stante, quod mulier non possit contrahere sine licentia mariti, vel consanguineorum, poterit haereditatem adire. 235.
Statutum est interpretandum, quantum fieri potest, vt ius commune non laedat. 274.
*Statutum seu dispositio, corrigens ius commune, recipit declarationem à

iure communi. ibi.
*Statutum disponens, quod ingrediens religionem sit priuatus iure succedendi, valet. 423.
*Statuto stante, quod mater non succedat filiis, abintestato, filio pupillodecedente, mater succedit. 485.
*Statuto stante, quod bannitus non audiatur, valet processus cum eo factus non opposita exceptione. 549.
*Statutum disponens idē quod ius commune, debet intelligi secundum ius commune, etiā si sic intelligendo, nihil iuri communi addatur. 619.
*Statutum excludens feminas à successionē, stantibus masculis, est indistincte fauorabile. 622.
*Statutum imponens poenam, non tollit impositā à iure communi, nisi hoc exprimat. 626.
*Statutum ligat forenses, quomodo cūq; loquatur, quoad bona sita in territorio statuentium. 724.
*Sterilitas regulatur secundum vulgi opinionem, vt pensio debeat solui, vel non. 57.
Sterilitas non dicitur ad hoc, quod pensio non soluator, quando semen non colligitur. in prin. ibi.
Sterilitas, de iure regio, quae dicatur, vt pensio remittatur. ibi.
Aestimatio dotis non facit emptionē, quando maritus non est soluendo. 3. nu. 26.
Aestimatio non cadit in rebus spirituales. 536. nu. 52.
Aestimatio rei petita, reducenda est ad veram probationem. 7. nu. 12.
Stylus curiae facit ius. 737. nu. 19.
Stylus curiae volubilis est. ibi. nu. 20. cū sequentibus.
Successio monasterij durat, donec monachus naturaliter moriatur. 193. numero. 9.
Subditi astringi possunt ad onera occurrentia, quando princeps non habet de suo. 578. nu. 18.
*Substantialia iudicij, non possunt remitti

Index

mitti per partes, in totum; nec pro parte. 526.
 Substitutio compendiosa, verbis directis facta a pagano, valet iure fideicommissi. 159. nu. 1.
 Substitutio pupillaris expressa, excludit matrem etiam respectu legitime ipsi debite. in prin. nu. 70.
 Substitutio compendiosa, quæ nunquam potuit valere iure directo, non trahitur ad fideicommissum. 159. nu. 2.
 Substitutio pupillaris expressa, excludit auiam. 70.
 Substitutus in foro conscientie non tenetur restituere legitimam, quæ matri competebat. ibid. nu. 4.
 Substitutio pupillaris tacita, non excludit matrem. ibid.
 Substitutio pupillaris tacita, contenta sub breuiloqua, excludit matrem. ibi.
 *Substitutio pupillaris, in foro conscientie, non potest matrem excludere a portione quæ illi iure legitime, debetur in bonis filij. 70.
 *Substitutione facta filio impuberi, si filius præmoriatur patri, non admittitur substitutus ex tacita vulgari, cõprehensa in pupillari. 106.
 *Substitutio pupillaris, quæ non potest valere iure directo, trahitur ad fideicommissariam. 159.
 *Substitutio pupillaris facta filio, non existenti in potestate, sine spe redeundi ad illam, valet si postea reddierit. 474.
 *Substitutio pupillaris concepta, illis verbis, si sine liberis decesserit, importat idem, quod si sine filiis hæredibus. 538.
 *Substitutio compendiosa fit per verba directa, & etiam per obliqua, & directorum, quædam dicuntur civilia, quædam non civilia. 212.
 *Substitutio fideicommissaria attendit proximitatem testatoris, & non hæredis. 398.
 Substitutiones plures possunt cõprehendi vnicæ verborum cõceptione. 725. nu. 6.

*Substitutio pupillaris facta pluribus simpliciter, requirit in personis omnium, conditionem adimpleri, vt sit locus substituto. 615.
 Substitutio facta de familia testatoris, inducit perpetuitatem. 195. nu. 4.
 *Substitutus admissus post restitutionem hæredis contra aditionem, debet adire iure ciuili, & non petere secundum tabulas. 478.
 Sub simplicibus continetur casus mixtus. 203. 207. 669. nu. 5.
 Subrogatum sapit naturam subrogati. 527. nu. 13. & 101. nu. 44.
 Subsidiu soluitur ex patrimonio, ad cuius titulu aliquis ordinatur. ibi. nu. 5.
 Successiones sunt de iure positio, & sic possunt mutari. 388. nu. 39.
 Succedentes ab intestato, de iure prætorio, dicuntur succedere ex tacita voluntate defuncti. 10. nu. 1.
 Successio ab intestato datur, vbi non cõpetat alia iuris remedia. 101. n. 60.
 Successiones sunt reciproca, negatiue & affirmatiue loquendo. 696. nu. 17. & quæst. 2. nu. 36.
 Successorium edictum fuit introductu fauore creditorum. 101. nu. 17. & ad obtinendam hæreditatem. nu. 9.
 *Successorio edicto hodie non est locus, inter suos hæredes, & an detur in querella, in officio testamenti. ibid. 101.
 Successio maioratus Hispanie, est perpetua. 338. nu. 8.
 Successorium edictum datur ex propria persona petentis, non prædecessoris exclusi. ibid. nu. 19.
 *Successorium edictum an sit locus in iure dicendi nullu. 101. nu. 76.
 Suias transmittit hæreditatem, etiam ad extraneos. 486.
 *Suias tollitur per dationem substituti vulgaris, & etiam per cohæredem extraneum. 602.
 *Sumptus factos in euictione, non potest emptor petere a venditore, si obtinuit, secus si succubuit. 321.

*Supple

Alphabeticus.

*Supplementum legitime non debetur ipso iure, nisi petatur. 240.
 Suprema regis iurisdicção, est ius publicum. 46. nu. 5.
 *Suus infans, transmittit ex potentia sui iuris. 486.
 Suus post repudiationem, non transmittit beneficium. l. fin. C. de repud. hæred. 205.
 Suspensus non est clericus, qui celebrat, vendito patrimonio, ad cuius titulum fuit ordinatus, sine licentia episcopi. 527. nume. 9.
 Suspicio subornationis, contra testes, est imaginaria. 350. nu. 4.
 *Successores ascendentes, grauati de restituendo post mortem, non excludunt substitutum. 637.
 Stipulatio est de substantia fideiussoris. in princip. 646.
 Stipulatio non inducitur per patientiam, iunctam cum calore iudicij. ibid.
 *Sponsus ducens puellam minorem. 12. annorum, cuius onera subiit, fructus bonorum illius facit suos. 648.
 Erygma alienum nemo potest ponere in rebus suis. 745. nu. 7.
 Sciencia cum labore acquiritur. in præf. numer. 93.
 Scientia & patientia diuturna, habetur pro expresse consensu. 425. numer. 9.

T.

*Tabellio non potest conficere instrumentum, extra territorium cõstituentis eum tabellionem. 422.
 Tabellio creatus ad beneplacitum, non potest remoueri, sine causa. 425. numer. 27.
 Tabellio creatus a principe, potest conficere instrumentum extra eius territorium, ab alio autem creatus non potest. ibidem.
 Tabellioni, magis quam testi creditur.

43. nu. 8.
 Talionis poena hodie nõ est in vlu. 540. nu. 11.
 *Temporis spatium ad inducendam obliuionem, inducentem, amissionem possessionis, est decennium. 98.
 Tempus antiquum quod dicatur. 302. nu. 9.
 Tempus datæ literarum attendi debet, & tunc dicitur consensus formalis. 561. nu. 62.
 *Temporis antiquitas sola, inducit presumptionem notariatus. 42.
 *Tempus instantie appellationis, currit etiam si stet per iudicem quominus intra tempus causa finiatur. 339.
 Tempus in fauorabilibus currit de momento ad momentum. 401. numer. 6.
 Theorica distat a practica, sicut tactus a visu intellectuali. in præf. nu. 78.
 Theorica sine practica, parum prodest. ibid. nu. 81.
 *Terminus debet assignari in citatione, vt valeat citatio. 309.
 *Thesaurus sola inuentione acquiritur. 514.
 Testamentum factum ab usurario, non præstita cautione, de qua in c. quamquam, de usur. si postea præstetur cõualescit. 11.
 Testandi prohibitio clericis fuit induta de iure positio. 388. nu. 47.
 Testamentum factum a minore, vel furioso, non re conualescit adueniente iudicio, vel maiori ætate. 11. nume. 3.
 *Testamentum in quo filius est præteritus, est nullum si filius hoc petat, alias non. 20.
 Testamentum confirmatur morte. 11. nu. 4.
 Testamenti solemnitas, fuit introducta ad obuiandas falsitates. 71. nu. 3.
 *Testamentum propria manu testatoris scriptum, sine testibus, & notario valet, si in eo legata pia continentur. 136.
 Testamentum habet naturam reuocabilem. 140. nu. 6.

Index

- Testamentum qualiter fiat irrevocabile. 310. nu. 8.
 Testamentum, etiam iuramento firmatum, revocari potest, in prin. 168.
 Testamentum factum inter maritum & uxorem, dicitur unum quoad fiduciam, & duo quoad dispositionem. 265. nu. 16.
 *Testamentum, etiam iuratum non revocari, potest revocari sine per iurio. 168.
 Testamentum factum a marito & uxore, potest ab uno ad libitum revocari. 265. nu. 17.
 Testamentum est actus revocabilis, & non potest dari cautella, ut fiat irrevocabilis. 310. nu. 3.
 *Testamentum iuratum, non censetur revocatum per hec verba, Non obstant quocumque alio testamento, habente clausulam derogatoriam, quam volo pro expressa haberi. 211.
 Testamentum factum informam contractus, non potest revocari. 310. nu. 5.
 Testamentum duorum, factum in eadem charta, est revocabile. ibid. nu. 9.
 Testamentum traxit originem a iure gentium. 233.
 Testamentum factum inter maritum & uxorem, in quo fundatur maioria vel capellania, potest ab uno revocari. 310. nu. 12.
 *Testamentum fieri potest tempore pestis, cum minori numero testium a iure requisitorum. 290.
 Testator potest prohibere, ut actio hypothecaria non competat pro legatis. 103. nu. 25.
 Testator censetur semper disponere secundum legis dispositionem. 693. num. 7.
 Testator potest prohibere, ne superstiti coniugi lectus assignetur. 1. num. 12.
 Testamenta si duo eiusdem diei exsuerantur, erit locus gratificationi. 284. nu. 34.
 *Testamenti diffinitio, de qua in l. i. ff. de testam. est diminuta, & debet ei suppleri cum heredis institutione. 293.
 Testator non videtur diligere quos non nominavit. 725. nu. 25.
 Testator non presumitur habere maiorem affectionem ad filios, quam ad nepotes. 694. nu. 4.
 *Testamentum cum duobus testibus valet de iure canonico, in terris subiectis ecclesie. 319.
 Testator magis presumitur diligere propinquos, quam extraneos. 398. & 693. nu. 13.
 Testatoris dispositio, potius perpetua quam temporalis debet iudicari. 725. nu. 11.
 Testamentum metu factum, non est ipso iure nullum. 348.
 Testari non potest is, cui bonis interdictus est. 388. nu. 15.
 *Testamentum est de iure civili. 512.
 *Testes reducendi sunt ad concordiam, etiam si sint inaequales nu. 86.
 *Testes reducendi sunt ad concordiam, ne periurij reatu notentur, non tamen ut probent. 87.
 Testes deponentes contra scripturam, debent de toto tenore scripturae deponere. 43. num. 2.
 *Testes socij criminis, admittuntur ad probandam resignationem simoniaca. 289.
 *Testes deponentes se aliquid audivisse publice, non probant publicam famam. 21.
 Testis qui dicit se non recordari decotentis in scriptura, non deponit contra illam. 43. num. 11.
 Testes repelluntur a testimonio, probato crimine illis obiecto, etiam si non probetur eos haberi tanquam criminosos. 162.
 Testes possunt in causa nobilitatis super novis articulis produci, & idem est in alijs causis privilegiatis. 330. num. 19. & 20.
 *Testes singulares faciunt probationem in causis possessorijs, quamvis in alijs non probent. 177.
 Testis deponere potest de eo quod vidit in pupillari etate. 45. nu. 31.
 *Testes dicens esse falsos, & pecunia corruptos, tenetur probare illa duo, ut illos

Alphabeticus.

- ut illos repellat a testimonio. 178.
 Testes sunt necessarij ad formam substantialem, & probatoriam testamenti. 265. nu. 6.
 Testes quando examinantur ad perpetuam rei memoriam, debet pars citari, si commodè haberi potest. 427. numero. 2.
 *Testes non possunt recipi super eisdem articulis, vel directo contrarijs, in causa appellationis. 350.
 Testes impediti, examinantur ad perpetuam rei memoriam. 427. numero. 1.
 Testes tres, sunt necessarij in probatione heredis. 721. nu. 2.
 *Testes duo suffiunt ad probationem instrumenti publici. 43. num. 5.
 Testes debent esse contestes, nec sufficit quod sint singulares. 72. numero. 3.
 *Testes presumuntur deponere rogati. 474.
 Testium singularitas non probat quod esse hereticum. 721. nu. 4.
 *Testes rogati non requiruntur in causa matrimoniali. 484.
 Testes criminosi admittuntur in illis delictis, in quibus veritas aliter probari non potest. 280. nu. 23.
 Testes in iudicio possunt vocari infames, & latrones. 323. nu. 6.
 Testis socius criminis, non est idoneus testis. 285. nu. 30.
 *Testes possunt recipi sine iuramento, ab habere potestate procedendi: non servata iuris solemnitate. 594.
 Testis infamis non facit plenam probationem. 396. nu. 1.
 Testibus infamibus infamia facti, in causa civili, quod de est fidei, suppletur per numerum. ibid.
 Testis infamis contra pariter infame non admittitur. 369. nu. 4.
 *Testibus sunt crimina obicienda, cum circumstantijs loci, & temporis, vel sententiae, super his lata, ut repellantur a testimonio. 162.
 *Testis unus dicto, deponentis de suo proprio facto, standum est. 494.
 *Testium dicta, perempta instantia, faciunt fidem in alio iudicio, sine hoc quod de novo examinentur, etiam inter easdem personas. 487.
 *Testimonium unius, ad quod dicit notarius alios testes se retulisse, vel idem dixisse, facit probationem. 223.
 Testator non potest tollere prestationem cautionis, usufructuario, de vendendo, etcetera. in prin. 408.
 *Testator dicens, volo omnia legata integra solui, censetur prohibuisse falsidiam. 31.
 *Testator potest prohibere in suo testamento Trebellianicam, sicut & falsidiam. 28.
 *Testium dicta examinata, inter alias personas, quoad alium faciunt semiplenam probationem. 664.
 Testator non videtur diligere quos non nominavit. 725. nu. 25.
 *Testator non potest prohibere ius accrescendi, secundum magis communem opinionem. 706.
 *Testator non potest prohibere Trebellianicam, liberis primi gradus heredibus institutis. 30.
 Text. in authent. similiter. C. ad l. Falsid. qui prohibet detractionem falsidiae, in relictis ad pias causas, habet etiam locum in Trebellianica. 27.
 Text. in c. quavis pactum, de pact. lib. 6. non habet locum inter iudeos. 115.
 *Text. in l. 2. C. de his qui accusare non possunt, habet duos intellectus communes. 644.
 *Text. in l. si quis maior. C. de trans. non habet locum in simplici fidei probatione. 117.
 *Text. in c. 1. an agnatus, vel fil. defuncti, procedit in foro hereditario tantum.

Index

otum. 139.
Text. in authēt. ex causa. C. de lib. præterit. non habet locum in præteritio ne posthumi, quem nesciebat testator. in prin. 182.
*Text. in d. authent. ex causa, habet locum in præteritione posthumi à patre scienter præteriti. ibid.
*Text. in l. quauis. §. infans. ff. de acquir. poss. patitur plures intellectus, inter quos duo sunt communes. 601.
*Text. in l. cum ostendimus. §. fin. ff. de fideiuss. & nom. tut. habet duos intellectus communes. 646.
Titulus sufficiens, pro congrua ut aliquis possit ordinari, quis dicatur. 561 nu. 29.
Titulus habilis præsumitur, ad translationem domini ex diuturnitate temporis. 425. nu. 14.
*Torqueri non potest reus, quando delictum est sufficienter probatum. 375.
Tortura repeti non potest sine nouis indicijs 618. nu. 3.
Tortura repeti potest sine nouis indicijs, quando fuerunt indicia vrgentissima. ibid. nu. 4.
Torturæ repetitio est arbitraria iudici ibi. nu. 5.
Torturæ suspensio est necessaria valde in atrocissimis delictis. ibid. numero. 8.
Torqueri non possunt nobiles. 619. numer. 1.
*Torqueri non potest clericus, nisi fuerit infamatus de delicto. 619. numero. 2.
Torqueri potest clericus per ministrum laicum. ibid. nu. 5.
Traydor es llamado el hijo de traydor, y no puede reftar a otro. 653. nu. 11.
Traditio facta in vita, facit donationem inter coniuges & sponso de presenti facta morte confirmari. 12.
Traditio ficta, facit donationem inter

coniuges, & sponso de presenti, morte confirmari. ibid.
*Transactio fieri non potest non vis verbis testamenti. 706.
Transactio non rescinditur propter modicam lesionem. 72. nu. 4.
*Transactio non confirmat lesionem l. 2. C. de rescindenda venditione. 72.
Transactio & iuramentum equiparantur. ibid. nu. 5.
Transactionem non rescindit lesio enormissima. ibid. nu. 1.
*Transiens ad secunda vota, vnicum habes filium, illum debet relinquere successorem, tam in usufructu, quam in proprietate bonorum, etiam aduenturorum. 273.
Transmissio ex potentia suitatis non habet locum in emancipato, etiam subblata differentia emancipationis, & patriæ potestatis. 627.
*Transmissio ex potentia suitatis, habet locum etiam dato coherede extraneo: & quid si detur substitutus vulgaris, & quid respectu ascendentis. 205.
Transmissionis vis ex beneficio. l. v. ni. C. de his qui ante apertas tab. est potentior beneficio substitutionis vulgaris. 206.
*Trebellianica non habet locum in testamento militis, de iure Digestorum & Codicis, de iure autem Authenticorum, bene habet locum Trebellianica. 27.
*Trebellianica ut detrahi non possit per heredem, est necesse quod testator expressis verbis prohibeat. Et quid in filijs primi gradus. 672.
*Trebellianicam, an perdat filius non conficiens inuentarium, & quid delegitima. 26. & 691.
*Trebellianicam sicut falcidiam potest testator prohibere. 28.
*Treuga rupta ab altera partium, non potest rumpi ab altera. 322.

Tribu-

Alphabeticus.

Tributum quando regi debeat propter necessitatem. 578.
Tributi præstatio cessat, cessante causa præstationis. ibid. nu. 14.
Tributum non præscribitur contra regem. 46. nu. 1.
Triginta diebus transactis à confessio ne de recepto, præsumitur vera debiti solutio. 71. nu. 8.
Tutor potest contrahere cum pupillo, se authore, dum tamen sit palam & bona fide. 234.
Tutor nobilis habet pro se præsumptionem. ibid. nu. 10.
*Tutor debita pupilli, quæ liquida non sunt, remittere potest. 306.
*Tutor in assumptione tutelæ debet promittere per verba posita in l. fin. §. omnem. C. de administ. tut. non autem per verba æquipollentia. 311.
*Tutoris suspecti causa, non potest subdelegari, nisi à legato Proconsulis. 317.
Tutor contrahens simpliciter in re pupilli, acquirit pupillo. 152. numero. 8.
*Tutor non potest cum pupillo contrahere, etiam palam & bona fide. 234.

V.

Vacare beneficium ipso iure, vel per sententiam, est magni effectus. 147. nu. 6.
Vacatio beneficij probatur ex resignatione facta causa permutationis. 561. nu. 1.
Valor beneficij considerari debet, secundum estimationem loci ubi bona beneficij sita sunt. 733. nu. 3.
Variatio est odiosa, & perpetuitas vitanda. 256. nu. 3. & 693. nu. 4.

Varia sunt hominum voluntates. in præf. nu. 127.
*Vassallus non potest renunciare feudo, ut à solito seruitio liberetur. 438.
Vestigal fuit concessum regi, propter bellum Granatense. 578. nu. 15.
*Velleiani renunciatio valet facta extra iudicium, si mulier sit de beneficio eius certiorata. 562.
*Veniam in quibus casibus teneatur si lius petere, & quam poenam incurrat si non petierit. 638.
Venditio facta ex causa voluntaria, vel necessaria, differunt. 536. nu. 4.
Venditor indistincte est compellendus rem traddere præcisse. 459.
Venditor hæreditatis, tenetur hæreditatem traddere. 536. nu. 38.
Venditio rei alienæ, facta coram domino, vidente & tacente, non illi præiudicat. 202.
Vendita re in publica subhastatione, si idem pretium à duobus simul offeratur, erit locus gratificationi. 284. nu. 29.
Venditio rei non existentis in rerum natura, nihil valet. 536. nu. 38.
*Venditione celebrata consensu, & facta de pretio conuentione, placuit inter partes in continenti publicum fieri instrumentum, potest altera partium poenitere, interim dum notarius venit. 90.
Venditio habet in se virtualiter, tacitum pactum, ut fides seruetur. 536. numero. 46.
Venditionis substantia in tribus consistit. ibid. nu. 4.
Verba debent intelligi verè & naturaliter, non ciuilitè. 606. numero. 46. & 50.
*Verba sunt necessaria in iuramento, ex parte iurantis. 406.
*Verba testatoris sunt intelligenda, secundum ordinem succedendi ab intestato. 398. nu. 2.

F 4 Ver

Index

Verbum, perinde, non declarat essen-
tiam rei, sed similitudinem. 7. nume-
ro. 14.
Verba non sunt necessaria in iuramen-
to, etiam in valentibus loqui. 406.
Verba sunt necessaria in valentibus lo-
qui. 46. nu. 4.
Verba testatoris sunt propriè intelligē-
da, quando vocat filios ad maioriā. 2.
nu. 57.
Verbum, domina, non denotāt domi-
nium. 68. nu. 5.
Verba testatoris denotāt factum natu-
ræ, non per interpretationem. 2. nu-
mer. 74.
*Verba, domum, & hortum reliquit, po-
sita in. c. Raynuntius, de testamentis,
sunt Papæ, & non testatoris, & illis
est addendum, titulo institutionis.
540.
Verba vniuersalia recipiunt restrictio-
nem ab alijs iuribus. 653. nu. 37.
Verba debent intelligi cū effectu. 207.
nu. 22.
*Verbum, conuenit, in scriptura redac-
tum, inducit pactum nudum. 114.
Verbum, secundum constat, positum in
scriptura, non stat conditionaliter.
44. nu. 2.
*Verbum, lego, adiectum vniuersitati
bonorum, nullo alio hærede institu-
to, inducit hæredis institutionem.
214.
Verba, naturalitèr & non ciuilitèr sunt
intelligenda. 63. nu. 3.
Verba quæ sunt apta significare infini-
tatem, non debent tempus limitatū
habere. 207. nu. 19.
Verba, simpliciter pro lata, intelligū-
tur pro prima vice. 693. nu. 3.
*Verbum, promissit, intelligitur per sti-
pulationem, & non per pactum nu-
dum. 399.
Verba facultatis regię, en vuestros hi-
jos o hijas, electionem denotant. 265.
nu. 12.
Verbum, potest, præcedente negatione

annulat actum in contrarium gestū
404.
Verba contrahentium apta compræ-
hendere infinitatem, excludūt præ-
scriptionem. 207. nu. 15.
Verbum, quem voluerit, quid signifi-
cat. 265. nu. 1.
Veritas vincit presumptionem. 71. nu. 5.
*Verbum, acrimoniam, positum in. l.
placet. C. de sacros. eccles. quomodo
debeat intelligi, sunt duæ commu-
nes opiniones contrariæ. 548.
Veritas est omnibus communis, nec est
quadrata, nec rotunda, sed vbiq; præ-
sens. in præf. nu. 144.
Veritas semper vincit, licet à mortali-
bus vulneretur. ibid. nu. 145.
Verum dicens, non punitur actione in
iuriarum. 323. nu. 3.
Victus victori condemnatur in expē-
sis. 539. & quid in causa appellationis
nu. 18.
Virgilius fuit sodomita. 246. nume. 10.
Vestuarium lucratur canonicus, qui
fuit iniuste incarceratus. 585. nu. 15.
*Vinum vetus pro nouo, inuito credi-
ture solui non potest, etiam si sit me-
lius nouo. 621.
Vicarius episcopi, sine causa remoueri
non potest. 425. nu. 26.
Virginis opinio, nunquam integrè res-
titui potest. 596. nu. 17.
Virgo Maria fuit sanctificata prius quā
nasceretur, & sic non fuit concepta
in peccato originali. 346. nu. 13. & 19.
Virginitas semel corrupta restitui non
potest. 596. nu. 10.
*Vidua non perdit dotem propter stu-
prum in viduitate commissum, &
quid de donatione, & legato, à mari-
to sibi factis. ibid. nume. fin. & quid
de lucris acquisitis. 708.
Viri sapientes ob ignorantiam veri in-
ciderunt in falsas opiniones. in præf.
nu. 121.
*Vitium litigiosi, purgatur per lapsum
instantiæ. 127.

Vlti nam

Alphabeticus.

Vltimam opinionem amplectitur, qui
duas refert. in præf. num. 21.
Vltra dimidiam dicitur deceptus tam
emptor, quam venditor, si indimi-
dia partē veri valoris fuit deceptus.
536.
Vsurarius publicus dicitur, qui coram
lacerdote, & testibus, fatetur publicè
se vsurarium. 11.
Vsurarius publicus dicitur, & manifestus,
qui fatetur coram testibus publi-
cis. ibidem.
Vsurarius, etiam præstita cautione, de
qua in. c. quanquam, de vsur. rema-
net infamis. ibidem.
Vsurarium manifestum, etiam iudex se-
cularis punire potest, eriminalitèr.
ibidem. & 537.
Vsurarius qui disit vsuras exercere an-
te restitutionem vsurarum, non po-
test testari, non seruata solemnitate.
d. c. quanquam, de vsur. 11.
Vsurarius præstita cautione reducitur
ad famam. ibidem. numer. 6.
*Vsurarius manifestus potest donare
causa mortis. ibidem. nume. 12.
Vsurarius dicitur infamis. ibidem. nu. 6.
Vsurarius non potest filijs substituere
pupillaritèr. ibidem. numer. 7.
*Vsurariorum bona sunt tacite hypo-
thecata, pro restitutione vsurarū. 355.
Vsurarius non potest facere codicillos.
537. numer. 4.
Vsurarium crimè est fori ecclesiastici,
quando agitur de substantia contra-
ctus, quando verò de facti quæstio-
ne, est mixti fori. 11.
*Vsurarius contractus præsumitur ex
modicitate pretij, cum pacto de re-
trouendendo. 224.
Vsuras potest maritus petere, ratione
retardatæ solutionis dotis. 394.
Vsurarius non potest esse testis. 396. nu-
mero. 7.
*Vsurarius mentalis non tenetur ad re-
stitutionem. 483.
*Vsura committitur mutuando scholaf-
ticis, vt audiant vnum potius quam
alium. 535.
*Vsurarius etiam si deserit vsuras, exer-
cere, habetur in iure pro vsurario, &
ponitur super hoc communis distin-
ctio. 537.
Vsurarius non potest facere codicillū
sine solemnitate. c. quanquam, de v-
sur. ibidem.
Vsurarius, qui coram iudice competen-
ti confessus est se esse vsurarium, nō
est necessaria sententia, vt dicatur ma-
nifestus. ibidem.
Vsurarius dicitur manifestus, quando
constat per sententiam. 537.
Vsurarius de quo in. d. c. quanquam, de
vsur. dicitur, quando mutauit &
accepit vsuras actū. 538.
*Vsura, etiam de iure ciuili sunt prohi-
bita. 555.
*Vsura non committitur datis centum
pro certo annuo redditu, ad vitam
vel in perpetuum. 405.
Vusufructuarius tenetur præstare cau-
tionem de vtendo, & fruendo, salua
rerum substantia. 408. nu. 2.
*Vusufructuarius facit fructus suos, etiā
ante præstationem cautionis. 408.
Vusufructuarius malitiosè differēs præ-
stationem cautionis, nō facit fructus
suos ante præstationem, secus si igno-
rans distulit. ibidem.
*Vusufructuarius gregis, quando suc-
tus gregis nō sufficeret, tenetur que-
rere aliandè ad supplendam numerū
capitum, indè mortuorum. 325.
*Vusufructuarius omnium bonorum,
non tenetur ad bebēta defuncti sol-
uenda. 191.
Vusufructus morte naturali finitur. 64.
num. 1.
*Vusufructus. nō finitur per ingressum
religionis. ibidem.
Vusufructus propter professionem pa-
tris, non diuiditur inter monasteriū
& filium. ibidem. nu. 6.
*Vusufructus ingredientis religionem
i capacem bonorum, pertinet ad sub-
stitutum. 65.

Vusufruc-

Index

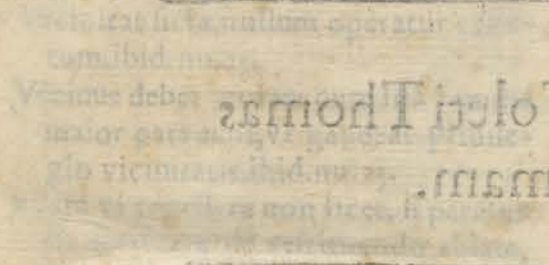
- V usufructuarius tenetur de iure præstare cautionem. 66. nu. 6.
V usus communis loquendi instatutis, non præfertur proprietati verborum. in prin. 409.
V usus communis verborum attenditur in matrimonio. 130. nu. 3.
*V usus communis loquendi, nõ præfertur proprietati verborum: in itatis pœnalibus. 409.
*Venia nõ impetrata à patre, redditur processus nullus. 638.
Vitium corporis, ad animum penetrat. 653. nu. 10.
Vicinus qui propriè dicatur, & an possit aliquis duas vicinitates habere, & ubi teneatur soluere decimã. 458.
Vicinitas ficta, nullum operatur effectum. ibid. nu. 23.
Vicinus debet morari cum sua familia maior pars anni, vt gaudeat priuilegio vicinitatis. ibid. nu. 23.
*Vim vi repellere non licet, si paratus sit satisfacere de restituendo ablata, qui prius vim intulit. 654.
Vir representat imaginem vxoris in re dotali. 3. nu. 57.
Voluntas testatoris minus solènis, probat testatoris voluntatem. 71. nu. 4.
Voluntas testatoris duobus testibus cõprobata, seruanda est in foro consciẽtiæ. ibid. nu. 2.
Voluntas testatoris est seruanda in forma specifica. 686. nu. 7.
Voluntas pro facto aliquando reputatur. 748.
Voluntas in corde retenta, est sicut possumus in vtero. 698. nu. 8.
Voluntas est causa efficiens voti. 748.
Voluntas libera requiritur in matrimonio contrahendo. 406. nu. 7.
Voluntas quantũuis resoluta & deliberata, non facit votum. 748.
Voluntas regis dicitur iusta causa. 578. nu. 7.
Votum est promissio Deo facta cũ de liberatione animi. 748.
Vtilis actio & non directã, acquiritur absenti per notariũ & tabellionẽ. 54.
*Vtilis actio acquiritur absenti, ex persona notarij, vel tabellionis, si donatarius ratum habuerit, non aliàs. ibi.
*Vtilis actio, non directã competit ex legis dispositione, cuius mens adest, verba autem desiderantur. 655.
Vtilitas publica versatur in conseruatione familiæ. 725. nu. 4.
Vulgaris substitutio tacita, comprehensa sub pupillari, non perit, licet pupillus viuo testatore decedat, & quid si pupillus emancipetur, vel quid per aduentum pubertatis. 70. nu. 7.
*Vxor propter osculum perdit dotem secundum plures, sed contrariũ est verius. 709.
*Vxor secundo nubens, perdit legatũ illi factũ, sub conditione, si castè vixerit, à primo marito. in prin. 151.
*Vxor propter adulteriũ cõmissum in matrimonio putatiuo, non amittit dotem. 298.
*Vxor relicta domina, & usufructuaria, existentibus filijs, solum habet alimenta. 497.
*Vxor an possit accusari ab heredibus mariti ad amissionem dotis, propter adulteriũ, cõmissum eo inscio. 674.
Vxor præfertur in pace faciendã, omnibus cõsanguineis, & heredibus. 77. numer. 6.
Vxor est vna caro cum marito, & sociã diuinẽ atq; humanæ domus. ibi. nu. 7.
*Vxor soluto matrimonio, non tenetur stare locationi factę per maritũ. 636. nu. 8.
Vulnera facilius quis paritur, quam adulterium. 734. nu. 5.
Vtilitas magna proueniret reipublicę Christianę, si omnes communes opiniones contrarię, ad leges regni reducerentur. in præf. nu. 147.

Laus Deo.

Excudebat Toleti Thomas
de Guzmam.

Anno. 1599.

de Cuzmar

Q C & I, onnA

